This exhibition is accompanied by a 3-kilo catalogue including a dozen essays by specialists in various fields,[2] with much of the text in English translation. The range of the selected works (237 items), alongside the extensive documentation and analysis, will make this the basis for all future work on the artist.

PAUL STIRTON
University of Glasgow

[1]It will be shown at the **Musée du Prieuré, Saint-Germain-en-Laye**, the former home of Maurice Denis, from 25th October to 25th January.
[2]*Rippl-Rónai József, gyűjteményes kiáklítása.* Edited by Maria Bernath and Ildiko Nagy, with essays by 12 scholars. 537 pp. incl. 190 col. pls. + 340 b. & w. ills. English summaries. (Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1998), Ft.4200. No ISBN number.

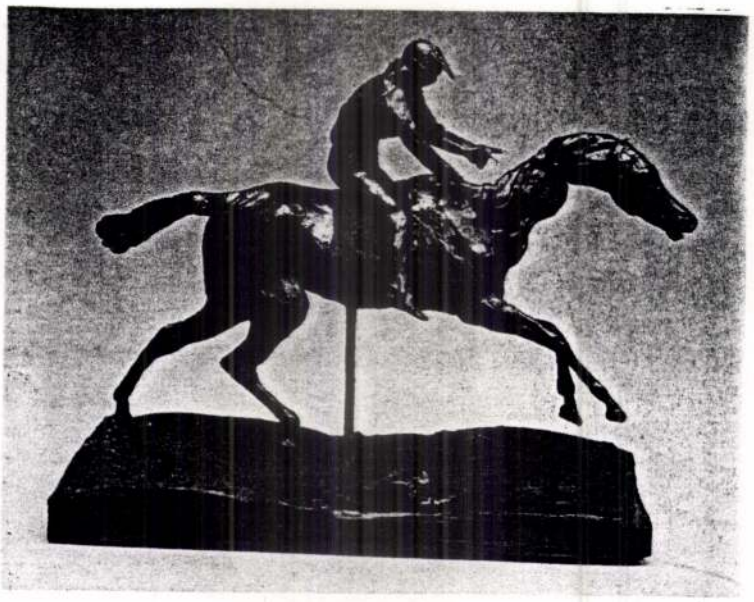

80. *Galloping horse with jockey*, by Edgar Degas. 1890s. Brown wax and cloth. 26.1 by 34.3 by 17.9 cm. (Mr and Mrs Paul Mellon collection, Upperville, VA; exh. National Gallery of Art, Washington).

Degas at the Races
Washington

Reflecting on a display of Impressionist art in Brussels in 1885, the poet Émile Verhaeren was one of the first to propose a deep affinity between Degas's images of the ballet and those of the racetrack. In both cases, Verhaeren suggested, the artist's real concern was with 'erudite dislocations, unstable equilibriums, strange allures', all linked by the process of repetition: 'so it is natural that he should study and restudy, edit and re-edit' his images of dancers and racehorses, the latter, he reminds us, being 'the clowns of the equestrian species'. Even more acutely, the writer adds that Degas was 'the painter of nerves and muscles, but even more of nerves than muscles', implicitly acknowledging that the documentary modes of early Impressionism were giving way to a heightened subjectivity. Horses, dancers and other themes, Verhaeren seems to tell us, were now almost interchangeable representations of the nervous spirit of the age.

While Verhaeren's view has since become a commonplace, the fundamental puzzle of Degas's commitment to equine themes remains. Degas was the most urban of the Impressionists, with no known attachment to riding and surprisingly little documented association with the turf, with gambling or with the social tumult of the racetrack. Famously, he affected a metropolitan disdain for the countryside (it was 'like walking on sponges', he claimed in a letter of 1884) and on one of the few occasions he was linked with an actual horse – on the carriage ride through Burgundy in 1892, when his miraculous colour monotypes were produced – Degas fastidiously appointed his companion as driver, victualler and nurse of their white dray. Against this background, it has been too easy to see his pictures of the racecourse as opportunistic at best, cynical at worst, notably in the 1860s and 70s when there was a demonstrable market for such works in both France and Great Britain.

It was one of many virtues of the rich and engrossing exhibition *Degas at the Races*, selected by Jean Sutherland Boggs for the **National Gallery of Art** in **Washington** (closed 12th July), that it rapidly exposed the inadequacy of such simplistic approaches. Not only was the horse presented as a recurring preoccupation throughout the five decades of Degas' working life, but its extraordinary malleability as model, symbol and expressive device seemed to transgress most contemporary genres. Justifiably, Boggs looked well beyond the paddock and the starting gate, offering us drawings of sedate ponies from ancient Babylon and prancing steeds from the Parthenon frieze, chargers from renaissance melées and plump nags on modern strands, as well as thoroughbreds at Longchamps, mysterious quadrupeds from the artist's last years and even the occasional carthorse. If some of the earlier studies can seem dutiful – the work of a history painter-in-the-making engaged in bulking out his portfolios – it soon became apparent that deeper passions were at work. When, around 1860, Degas embarked on his first literary-biblical set-pieces, no less than four of the five initial compositions featured large, dramatically-instrumental horses, while one of them, *Alexander and Bucephalus* (a work acquired by the National Gallery of Art in 1997), explicitly revolved around a confrontation between a celebrated rider and his mount. This emphasis goes far beyond mere expediency and has no equivalent among Degas's immediate peers, announcing his precocious awareness of a subject that drew nourishment from the past while aspiring to become thoroughly modern.

Commercial considerations, of course, played their part during these years, most obviously in a group of small trackside paintings generally dated to the early 1860s, following Degas's final return to Paris from Italy (the recent identification of the equestrian *Promenade beside the sea* as a Neapolitan

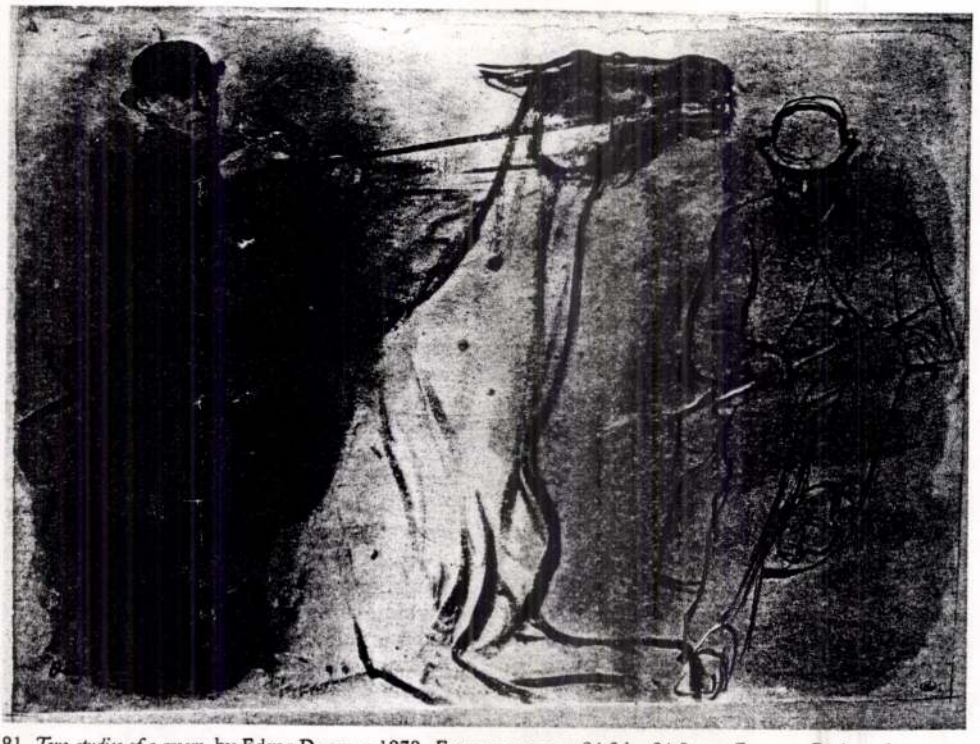

81. *Two studies of a groom*, by Edgar Degas. c.1878. *Essence* on paper, 24.5 by 34.3 cm. (Louvre, Paris; exh. National Gallery of Art, Washington).

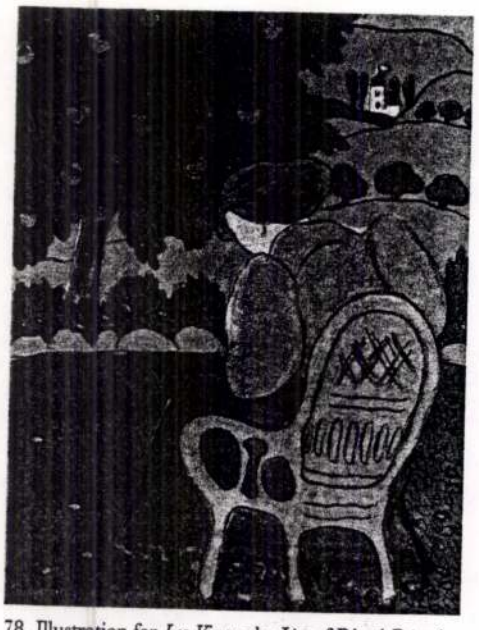

78. Illustration for *Les Vierges*, by József Rippl-Rónai. 1896. Colour lithograph, 22 by 17 cm. (Magyar Nemzeti Galéria, Budapest).

of the group, notably Vuillard, Bonnard and Maillol. The exhibition brings together a fine series of portraits of these artists as well as several paintings, such as *Woman in bed* of 1891, which demonstrate how close Rippl-Rónai was to the central tenets of the Nabis. Here again, however, it would be wrong to jump to the obvious conclusions. Despite his affinity with Vuillard and Maurice Denis – and for that matter with Carrière and others – this is no simple story of the provincial Hungarian adopting the sophisticated manner of a precocious circle of French art students. The key influence seems to have been the enigmatic Scottish artist James Pitcairn Knowles, a fellow student at the Académie Julian who became Rippl-Rónai's closest friend and inspiration. Next to nothing is known of this curious figure, least of all in Scotland, but he is the subject of one of Rippl-Rónai's most suave portraits from the 1890s, which only serves to make him even more intriguing. Rippl-Rónai and Knowles collaborated in many fields and the exhibition has a good selection of his lithographs (Fig.78) and other printed designs, some of which found their way into the *Revue Blanche* while others were sold through the dealer Siegfried Bing.

In Hungary this phase of Rippl-Rónai's work is known as the 'Black period', an unhelpful term that serves to oversimplify a bewildering range of tendencies. Alongside his Nabi and Whistlerian works there appears to be an entirely different strand of rather tough, penetrating figure studies, revealing a depth and range quite alien to him main works. This is seen at its best in the portraits of his parents from 1895–98, calling to mind compulsive images by both Hodler and Munch from the same period; there is no resemblance to the rather fey depictions of women by Maurice Denis to which Rippl-Rónai seemed susceptible.

When Rippl-Rónai returned to Budapest in 1901, he found one of the great emerging cities of Europe. What is more, during his absence Hungary had celebrated its Millennium with a huge exhibition, prompting endless debate about the need for a national style and a cultural identity distinct from that of Vienna, Munich or Berlin. While traditional history painters dominated the official mural projects a new generation of decorative artists such as Korosfoi-Kriesch and Sandor Nagy sought to express their sense of nationhood in a remarkable flowering of symbolist and 'National Romantic' interiors. Artists from the Nagybánya colony were pitched into this debate as well, with a version of rural naturalism that celebrated aspects of traditional Hungarian folk arts. Given the network of tendencies in Hungarian art and design of this period it is fascinating to see how Rippl-Rónai negotiated this cultural minefield. Assured of a reputation among some sections of the avant-garde on account of his association with the leading young painters in Paris, he confirmed his position at the forefront of central European art with a very successful exhibition in 1906. Even more interesting, however, are the new elements that Rippl-Rónai introduced while preserving the formal innovations of his Paris years. The series of vivid domestic scenes could be regarded as merely a translation of Nabi principles to a contemporary Hungarian interior but this would be over simplistic. Pictures such as *Sorrow* of 1903 or *Christmas* of 1903–04 have an entirely new feel to them partly from their myriad references, but more significantly as a means of capturing a pattern of Hungarian domestic life. Just as Sickert brought an essentially French aesthetic to the boarding houses of Camden Town, Rippl-Rónai's early interior scenes at Kaposvar have the very texture of life in them; the colours, decoration and the sense of human habitation that has shaped the arrangement of things (Fig.79).

There was much radical innovation left, not least the bold '*kukoricas*' (maize) pictures of c.1908–1913 in which dabs of intense colour are built up over the whole surface of the canvas. Attempts to link this work to developments in French art, notably the Fauves, are convincing enough, but imply an acceptance that such innovation must derive directly from Paris. It seems just as likely that this radical approach to colour and to surface values emerged from the strongly decorative tendency in Rippl-Rónai's art after 1900.

This touches on the only disappointing feature of the exhibition. Rippl-Rónai's design work is not unknown, but here was an opportunity to explore the mutual interdependence of his paintings and decorative arts (ceramics, furniture, tapestries, glass, etc.). The few ceramics on show give little indication of either the range of his designs or the context conveyed by photographs of his interiors for the Andrassy Villa (destroyed). One true revelation, however, is the art glass-ware that was produced in collaboration with Pitcairn Knowles. A photograph of Rippl-Rónai with a selection of these delicate, sinuous vessels is enough to catch the spectator's eye. Unfortunately these pieces are so rare and fragile that they cannot travel even across the city. Only one piece is exhibited, a fine, grey-blue fluted vessel with a slightly skewed profile, but it reveals Rippl-Rónai as a designer of great originality.

Rippl-Rónai's last years were overshadowed by his calamitous wartime experiences. Visiting friends in Paris in 1914 he found himself interned as an enemy alien. Released following the intervention of Maillol and Bonnard he was able to return to Hungary where, by some quirk of fate, he was drafted to the Serbian front alongside Kokoschka. The major project of the post-War years was a series of pastel portraits of contemporary Hungarian writers. Unfortunately the very full selection on display at the Nemzeti Galeria reveals a certain loss of control on Rippl-Rónai's part. This is made more obvious by the proximity of several excellent pre-War drawings, notably the quick sketches of Andre Ady.

79. *Uncle Piacsek with dolls*, by József Rippl-Rónai. 1905. 71.3 by 103 cm. (Magyar Nemzeti Galéria, Budapest).

AUG 98

pair of *Garlands with landscapes* from 1652 in the Prado (nos.3 and 4; Fig.74), which are painted in a meticulously detailed 'Flemish' manner. However, it was my impression that most of the exhibited works were best viewed from a certain distance, from where one saw the value of Arellano's precisely distributed and intense primary colours, and appreciated the full impact of the illusionistic spatial effects he sought in the composition of the blooms. Arellano was aware of the decorative nature of his genre, and of the contemporary taste for hanging flower paintings in less conspicuous areas of interiors: even the most carefully painted garland paintings could be relegated to spaces over doors and windows. The low perspectival viewpoint of some paintings acknowledges this (nos.12, 13 and 14). Arellano ensured that his works would hold their own in such locations. This might also help to explain his habit of signing his name in such large letters (no.21; Fig.76), an important mark of identification and quality in this semi-anonymous genre in which imitators abounded.

The exhibition was accompanied by a handsome, lavishly illustrated catalogue in full colour.* Pérez Sánchez's scholarly essay on the art of Arellano, as well as his individual catalogue entries, are distinguished by their lucidity, new insights and the author's noted powers of visual analysis. A botanical study of the flowers in the paintings of Arellano by María José López Terrada is a real novelty for this subject in Spain. Unfortunately the author does not progress from identifying the blooms to discussing in any detail the culture of flowers, gardening or the exchange of plants in Arellano's Madrid. A biographical essay by the archivist Mercedes Agulló Cobo, which includes transcriptions of many unpublished documents, is overburdened with detail and makes for rather dry reading. An exhibition catalogue aimed at the average visitor may not be the most suitable place for the publication of such specialised research.

It is a shame that the exhibition was devoted only to the works of Juan de Arellano and did not include paintings by his contemporaries, excepting perhaps two anonymous garland paintings which appear to be by another hand (nos.71 and 72). The complete lack of comparative illustrations of works by other painters mentioned in the texts is also a peculiarity of the catalogue. However, this pioneering and beautifully presented monographic show confirmed Arellano's place as the foremost flower specialist of his time and the catalogue will remain an indispensable work of reference in the area of Spanish flower painting for a long time to come.

PETER CHERRY
Trinity College, Dublin

**Juan de Arellano, 1614–1676.* By Alfonso E. Pérez Sánchez, with essays by Mercedes Agulló Cobo and María J. López Terrada. 275 pp. incl. 106 col. pls. + 8 b. & w. ills. (Caja Madrid, Madrid, 1998), Pta. 5,000. ISBN 84–88458–66–5.

76. *Mallows in an earthenware vase*, by Juan de Arellano. 60.5 by 30.5 cm. (Private collection; exh. Fundación Caja, Madrid).

Budapest
József Rippl-Rónai

From the point of view of a national tradition, Hungarian art has been badly treated by historians in the west. Successful painters such as Munkácsy, who established his reputation at the Paris Salon, have been marginalised in the ranks of *artistes pompiers* while major figures such as Moholy-Nagy and Marcel Breuer have been deracinated to populate the Modernist centres of Moscow, Dessau and Berlin. József Rippl-Rónai (1861–1927) is one of the few who earned a position in the western narrative through his association with the Nabis in Paris during the 1890s. After his return to Hungary in 1901, his work continued to develop and he remained the leading artist of his generation in his homeland, though outside Hungary he remains known almost entirely for his Nabi works. The current retrospective exhibition, *Rippl-Rónai József, gyűjteményes kiákllítása* (József Rippl-Ronai: Collected Works) at the **Magyar Nemzeti Galéria, Budapest** (to 6th September),[1] is therefore something of a revelation, presenting an artist of much greater range and complexity than one might have expected.

The early, faltering studies after Dutch genre scenes, produced while Rippl-Rónai was working in Munkácsy's Paris studio, give little indication of what was to come. Even the large *Inn at Pont Aven*, despite its strong colouring, sits comfortably in the traditions of art-colony naturalism found in any number of centres from Barbizon to Newlyn or Provincetown during the 1880s. It was Whistler, as potent an influence in Paris in the 1880s as in London, who broke the pattern of convention that Rippl-Rónai seemed to be following. Some of his earliest pictures, such as the *Little girl with a racket* (1886), already show a fascination with full length female figures exhibiting the kind of formal control and poetic sensibility that was evident in the master's 'Symphonies' and portraits. In similar genre are some of Rippl-Rónai's most famous pictures from the next decade: the *Woman in a white spotted dress* (Fig.77), and *Woman with bird cage* of 1892, or the *Slender woman with a vase* of 1894.

77. *Woman in a white spotted dress*, by József Rippl-Rónai. 1889–92. 187 by 75 cm. (Magyar Nemzeti Galéria, Budapest).

In the past, this group of pictures has been viewed largely in terms of the new-found Nabi aesthetic, and this was undoubtedly a profound breakthrough in the formation of Rippl-Rónai's mature style. In 1890 he enrolled at the Académie Julian where he met and became close to the leading figures

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

Le peintre hongrois József Rippl-Rónai, suivant le chemin de nombreux jeunes artistes d'Europe centrale, part pour Paris en 1887 - alors capitale de toutes les audaces artistiques - bien décidé à se fondre dans une modernité triomphante.

La visite de l'exposition du Groupe impressionniste et synthétiste au Café Volpini, en 1889, le conduit à adopter l'esthétique de Gauguin et du groupe de Pont-Aven et à emprunter de nouvelles voies. L'influence de Whistler, l'amitié de Maillol et de Vuillard, avec lesquels il restera lié jusqu'à la fin de sa vie, lui permettent de découvrir de nouvelles sources d'inspiration: le japonisme, l'art décoratif et le symbolisme. L'estime des peintres nabis ne tarde pas et Rippl-Rónai, bientôt considéré par les membres du groupe comme un des leurs, devient le "Nabi hongrois".

En quête d'une reconnaissance hongroise qui tarde à venir, l'artiste reste cependant profondément attaché à son pays natal et s'installe en 1902 à Kaposvár. Commence alors l'une des périodes les plus créatrices de son oeuvre... Le peintre renoue avec ses racines et mêle aux influences de l'art moderne, découvert à Paris, la liberté retrouvée d'un art qui donne toute sa place à l'émotion. Enfin réconcilié avec la couleur, Rippl-Rónai devient un peintre hongrois.
Prophète de la "modernité" dans ce pays qui avait mis quelque temps à en apprécier toutes les saveurs, et qui enfin avait compris son art, il meurt à Kaposvár en 1927, laissant tracées de nouvelles voies à explorer.

Il revenait au Musée Départemental Maurice Denis, en reprenant l'exposition rétrospective présentée tout l'été à la Galerie Nationale Hongroise de Budapest, de rendre hommage à ce peintre épris de nouveauté et éminemment magyar.

Son Excellence Béla Szombati
Ambassadeur de Hongrie en France

Franck Borotra
Député des Yvelines
Président du Conseil Général des Yvelines

Michel Péricard
Député-Maire de Saint-Germain-en-Laye
Vice-Président de l'Assemblée Nationale

vous prient de leur faire l'honneur d'assister
à l'inauguration de l'exposition

József
RIPPL-RÓNAI
1861-1927

Le Nabi hongrois

le samedi 14 novembre 1998 à 16h

Musée Départemental Maurice Denis "Le Prieuré"
2bis, rue Maurice Denis
78100 Saint-Germain-en-Laye

Invitation valable pour deux personnes

Tél.: 01 39 73 77 87 -25 - Fax: 01 39 73 75 29

RIPPL - RÓNAI

MVSÉE
DÉPARTEMENTAL
MAURICE DENIS
LE PRIEURÉ

Exposition
réalisée avec le concours
de la Galerie Nationale Hongroise de Budapest

présentée
du 14 novembre 1998 au 24 janvier 1999

Le musée est ouvert
du mercredi au vendredi de 10h à 17h30
samedi, dimanche et jours fériés (sauf Noël et Jour de l'An) de 10h à 18h30

Yvelines 78
CONSEIL GÉNÉRAL

Culture Communication
Direction régionale des affaires culturelles Ile-de-France

IDEES VOYAGES
musique & arts & littérature
9 rue de Maubeuge 75009 PARIS

BUDAPEST

MALÉV Hungarian Airlines

József RIPPL-RÓNAI (1861-1927)
Panneaux décoratifs pour un château hongrois, 1910-1911
Collection particulière

A mesterember

Ezen a héten eleven vitába keveredtek a budapesti napilapok. Csodálatos, hogy nem politika, hanem művészet izgatta a tollakat, ami igen rendkivüli eset minálunk. A lapok — mindegyik a maga ízlése szerint — afelett döntöttek, hogy mennyi az érdeme egy mesterembernek, aki egy művész terve szerint készít egy műipari tárgyat. Sőt hogy egyáltalán van-e valami érdeme. Némelyek a művész, mások a műiparos javára döntöttek. A művész-pártiak arra hivatkoztak, hogy egy palota megépítésénél a kőművesnek semmi érdeme sincs: a palota a tervelő építész műve. Ez a példa egészen hibás, mert egy műipari tárgy kivitelét nem lehet egy palota fölépítésével összehasonlítani. Ha egy zománc-műhöz vagy egy színesen átfuttatott üveghez készítünk tervrajzot, hát ez még mindig holt vázlat s csak akkor kél életre, ha a mesterember azt megformálja anyagból. Az anyagból való formálás pedig nem folyik gyáriasan, sematikusan, a műiparos nem pantográf, sem fényképező készülék, tehát nem másolja és nem is másolhatja gépiesen a tervet, mert az anyag ezer vélet'enségei, a teknika, az előállító kezejárása, de főképp az anyag karaktere a tervtől eltérő hangulatot visz bele a kikészítet tárgyba, más szóval beleviszi a készítőnek egyéniségét. És ez már művészi kvalitás, amelyet, ha igazságosak akarunk lenni, mindig számba kell vennünk. Ennélfogva a finom műipari tárgyaknál a készítő mesterembert legalább is annyi felelősség éri, mint a tervelőt.

Finom műipari tárgyakról szóltunk, megkülönböztetésül a közönséges, tucatba csinált ipari készítményektől. De az eset, amelyhez e művészeti polémia fűződik, éppen ezeknek a raffinált műipari munkáknak csoportjába tartozik. Szó van azokról a mahagóni-butorokról, amelyeket Rippl-Rónai József tervei nyomán Thék Endre készített s amelyek az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításán oly méltó feltűnést keltettek. E bútorok, nevezetesen egy asztal és egy pohárszék, pályáztak a nagy aranyéremre, de a jury elütötte őket ettől a kitüntetéstől s az érmet Róth Miksa üvegfestményeinek és mozaikjainak ítélte oda. Sokan sérelmesnek találták ezt az ítéletet s nem tudni, mi alapon arra hivatkoztak, hogy a jury csak azért nem tüntette ki a butorokat, mert azok készítője jury-tag volt, a tervelő művészről pedig szó sem esett a pályakérdés elbirálásakor. Azt a megjegyzést fűzték ehhez, hogy méltánytalan dolog a tervelő művészt tekintetbe nem venni és csak a műtárgy elkészítőjét tólni az előtérbe.

A zsüri ítéletéhez nincs szavunk: kipróbált és hozzáértő emberek döntöttek a dij fölött s az érem odaitélését is evidens ténynyel okadatolták: azzal, hogy Róth az első, aki a mozaikot és az opalizáló üvegből való képes ablakot meghonosította Magyarországon. Ez az ok elegendő s ezzel a kérdés el van döntve. Fönmarad azonban a hirlapi polemiák tulajdonképpeni tárgya: a tervelő művész és a mesterember közti viszony, felelősségük és érdemük kérdése. Ez tágabb körü, belevág a művészet dominiumába és igazságos elbirálást kiván.

Művészi butorról lévén szó, vessünk egy pillantást annak megszületésére. A butorkészítéshez mindenekelőtt tervrajz kell: először talán csak egy ötletes vázlat, amely futólagosan jelzi a butor tömeghatását; a részek arányát, az egésznek általános hangulatát. Ez az első ötlet s hogy olvasóinkkal megösmertessük az ilyfajta vázlatokat, itt két képben közöljük azokat a rajzokat, amelyeket Rippl-Rónai Thék számára készített, melléjük adván a kész butor képét is. Látnivaló, hogy az eredeti terv és a kész butor közt igen nagy az eltérés, sőt megváltozott egész hangulatuk. Ez természetes. Ily futólagos vázlatok nyomán még nem dolgozhat az asztalos. Neki preciz rajzra van szüksége, amelyen minden vonal pontosan a maga helyén van, minden arány meg van szabva, a lapok vastagsága, a lécek formája, hossza minden irányban pontos méretekkel el van látva. Szüksége van a szerkezet rajzára, amely nélkül a butor meg nem konstruálható, keresztmetszetre, alaprajzra és főképp minden egyes rész természetnagyságu preciz rajzára. Ha mindez rendelkezésre áll, bátran neki foghat a munkához, de az egyes finomabb részek kivitele, a hajlott vonalak lendülete, a részek pontos egybevágása, a szegletek, hajlások, gömbölyödések átérzett, könnyed előadása teljesen az ügyességén, művészi fölfogásán, tökéletes kezejárásán mulik. Már ilyen körülmények közt is nagy része van a készítőnek a mű érdemeiben és fogyatékosságaiban s ezt a felelősséget mindenki szívesen el fogja ösmerni.

Fokozódik azonban a készítőnek felelőssége olyan esetben, mint amilyen a Rippl-Thék-féle butoroké. Itt a készítőnek csak a legelső, ötletszerü vázlatrajzok álltak rendelkezésére, amelyek sokszorosan ellentmondanak a konstrukció szabályainak és nem számolnak mindig az anyag erejével, jellemével, hatásával. Vessünk egy pillantást az asztal tervrajzára és a kész asztal képére: látnivaló, hogy nemcsak a konstrukció jellege változott meg, hanem az egész mű tömeghatása és hangulata is. Az asztalos fölismerte a maga szaktudásával, hogy a terv aránytalan s a kivitelben konstruktive veszedelmes (könnyen eldőlne), tehát a maga mestersége szabályai szerint adott neki új formát. A magas, karcsu, könnyen billenő asztal helyett alacsony, meglapuló, szilárdságot és biztosságot mutató erős butort készített, amely ebben a formában sokat mutat ugyan az eredeti terv alapgondolatából, de sokat árul el a készítő szaktudásából és egyéniségéből is.

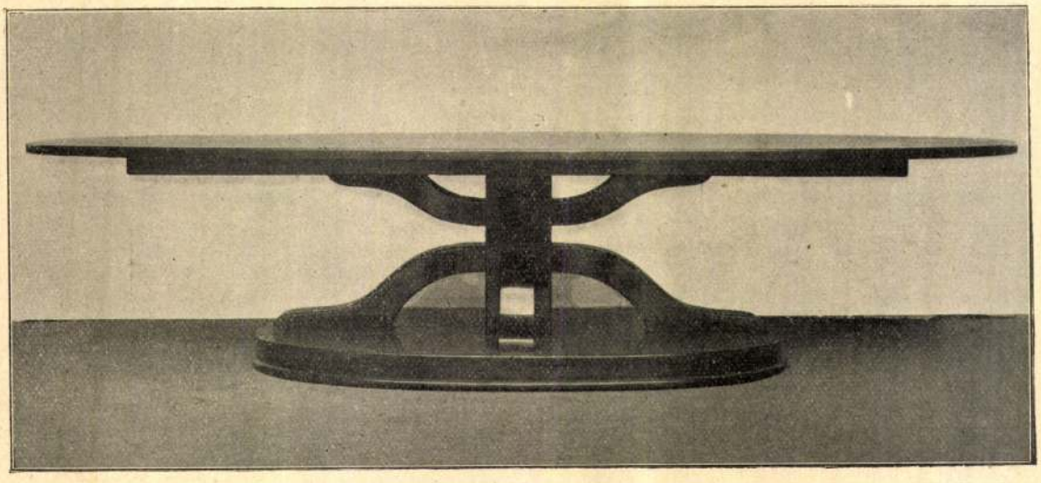

Thék Endre asztala a Rippl-Rónai terve nyomán

Ilyen körülmények közt igazságtalan volna a tervelő művész kétségtelen érdemeit az átalakító és teremtő mesterember rovására gyarapítani. Egyformán részük van a

Uj Idők 1899. V. 18.

munka érdemeiben, egyformán kijut nekik az elismerésből is, amelyet ezek a butorok bizony nagyon megérdemelnek.

Ezzel a konkrét esettel kapcsolatban mint érdekes kérdes merül föl a műipari kézimunka pszikológiájának kérdése. Minő szellemi része van a mesterembernek egy tervezet kivitelében? Miben jelentkezik ez?

Elvont teoretizálás helyett inkább emlékkel iparkodom ezt megvilágítani.

Mikor Pozsonyban elkészült a Mária Terézia-szobor, e sorok írója fönn járt Fadrusz Jánossal, akivel betért egy lakatos műhelybe, ahol a szobor kerítéséül szánt vasrács készült. Marton mester hatalmas műhelye volt ez, ugyanaz, amelyben egykoron Fadrusz inaskodott. Mindenütt vas, csupa vas, hajlított, kovácsolt, reszelt, nyers meg kikészített vas, mellette szikrázott a parázs a kemencékben. A vasrudakból Fadrusz tervei szerint verték ki Marton mester legényei a finoman hajló barokk-rudakat, gazdagon élő lombozattal. Nem holmi sablónos munka ám ez! Ezek a lombok, ezek a díszitő levelek, amiket tüzesen formáltak itt ki, tele voltak az élet lendületével. Nem holt cifraság: eleven individuum minden egyes füzér. Hogyan megyen át ebbe a holt és tehetetlen vasmatériába annyi élet? Pörölylyel verik bele, minden csapásra egyet idomul a vas, formát cserél, elváltozik. Attól függ, vajjon jó helyre csap-e le a kalapács, vajjon éppen elég sulyosan zúdul-e a szikrázó ércre, nem-e túlságos erősen avagy gyöngén? Ez érzés dolga, aki azt a nehéz pörölyt forgatja, hiába nézi két szemével a tervrajzot: ha nem érzi egészen a lelkében a formálandó tárgy karakterét, ha a keze nem jár szabatosan a lelkének érzése szerint, annak parancsára, ha nem idomul az érzés minden finom változata szerint: kontár, holt munka támad. A legények, akik ezt a munkát ilyen ügyesen végezték, egészen benne éltek abban a pillanatban a tervezett minta szellemében, hévvel, lelkesedéssel formálták az erős és finom lombokat, a teremtő munkának vágya fénylett ezeknek az egyszerü embereknek szemében. A talentum formálta itt az anyagot, az érzés, igaz művészi érzés vezette a kéz járását. Átérzik és értik az anyag minden csinját-binját, szuverénül uralkodnak annak minden tulajdonsága fölött. Eszembe jutottak a régi mesterek (csakugyan van még néha értelme a *mester* szónak), akik ugyanily bensőséges viszonyban állottak az ő márvány-, bronz-, fa- és vasanyagukkal s akiknek nagyszerü műipari alkotásában mindnyájan gyönyörködünk.

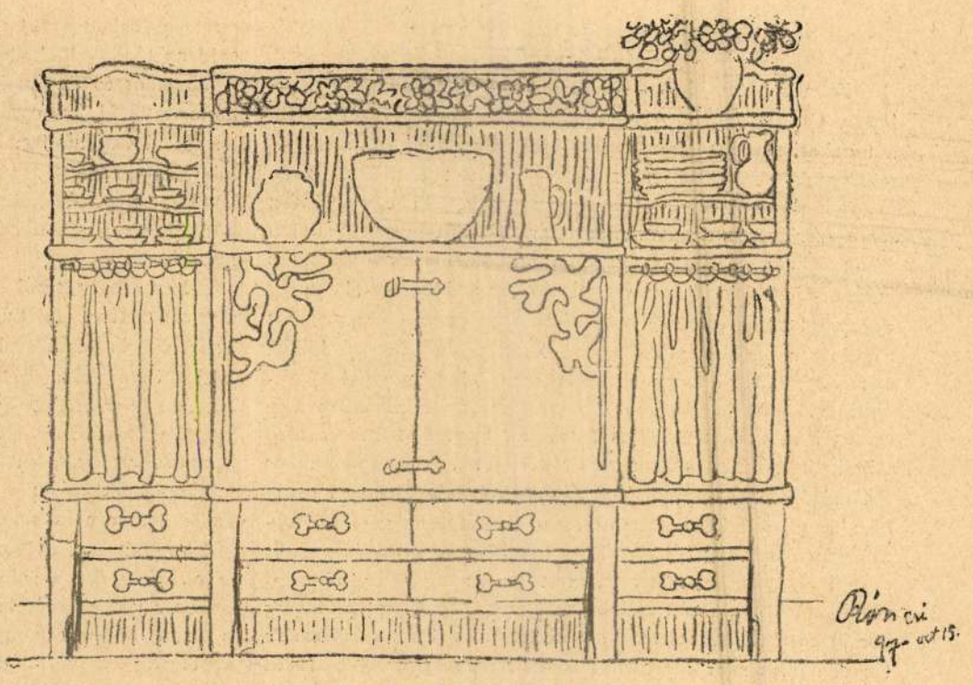

Rippl-Rónai pohárszék-tervrajza

Az anyag fölött való föltétlen uralkodás, az anyag teljes átérzése teszi művészivé a mesterember munkáját. Ezt már nem lehet megtanulni, erre születik az ember. Aki így tud formát és egyéni életet adni az anyagnak, az a művész-kategóriába tartozik, ha néha mesterembernek nevezödik is.

A tervelők tehát, akik legtöbbször meglehetősen idegenül állanak az anyaggal szemben, nem ösmerik azt hosszu munkálkodás közvetlen tapasztalatából, respektálják az anyagból formáló mesterembert. Annyi szépség, erő és talentum van az igazi műiparos munkájában, hogy igazság szerint a legnagyszerűbb tervelő művész is testvériesen megosztani kénytelen vele dicsőséget. Mert ha nem volnának ilyen mesteremberek, akkor papiron maradna a még oly szép gondolat is és sohasem kelne életre, hogy minket gyönyörködtessen és szolgáljon.

LYKA KÁROLY.

KÉPEINK

A nagybányai festőiskola

A budapesti mintarajziskolában *nagyságos úr*-nak szólítják a professzorokat a tanítványok és igen gyöngén rajzolnak, Nagybányán viszont *Simi bácsi*-nak hívják Hollósy mestert és pompásan festenek. Apró dolgok így függnek össze nagyokkal, külsőségek sokszor így jellemeznek belső értékeket. Hogy a Simi bácsi iskolája minő hatvágásokat tud kivágni, arra tanuság a nagybányaiak kiállításán a növendékek terme. Becsületes, szorgalmas és mindenekfölött művészi úton haladó studium, külső cicomák nélkül. Egy iskola, amelynek se direktora, se vizsgálata, se tantárgyai — pesti pedagógus hogy merne ilyen szabálytalan nevelést elgondolni. De hát hiába beszélnek rendszertelenségről, amikor itt van a fényes eredmény. Ebből a rendszertelen iskolából nőtt ki Réti István, Thorma János, Horthy Béla, Grünvald Béla, Zemplényi Tivadar, Tóth László, Csók István, Faragó József, Glatz Oszkár, Aranyossy Ákos, Poll Hugó, Jankó Elemér, Márk Lajos, Kunfy Lajos, Nyilassy Károly, Kubinyi Lajos, Benes Pál, Szlányi József és a többi. Ime a rendszertelen iskola gyümölcsei rövid hét-nyolc év alatt.

Nos, tetszik nékünk az olyan művészi nevelés, amelyik ekkora eredménynyel dicsekedhetik. Kell valami csekély művészi szuggeszciónak lakoznia ebben a kis vad és borzas iskolában, amely annyira nélkülöz minden formát és külsőséget. Ha nem volna jó iskola, akkor mért keresnék fel Spanyolországból, Oroszországból, Indiából, Amerikából fiatal művészek, holott nékiök Páris avagy London csak épp oly messze volna, mint Nagybánya vagy München.

Hát a nagy szabadság, a megfizethetetlen és egyedül idvezítő szabadság és meleg kollegiális művész-szellem tette ezt az iskolát kitünővé. Most már nagy a hire nálunk is, amióta nyaranta az egész társaság lerándul Nagybányára. Majd megnövekszik még, mert benne megvan a modern iskola minden előnye és nincs semmi bibije. Legföljebb az, hogy nem egészen szalónképes mondúrban festegetnek ezek a fiatal urak az ő nagybányai fáik alatt, mint az a mi pillanatnyi fényképfölvételünkön látható. Olyik még ingujjra is vetkezik, amiért nyilván kicsapnák

Thék Endre pohárszéke Rippl-Rónai vázlata nyomán

a budapesti nagyságos tanár urak az ő korrekt iskolájukból.

A Hollósy-iskola mintegy negyven-ötven tagot számlál nyaranta, télen Münchenben még jóval megnövekszik a számuk. De hát nem a szám határoz ezekben a dolgokban. A döntő a szesz, az elevenség, az élet, a tőrülmetszettség. És éppen ezek a kellékek vannak meg a Hollósy mester kis közösségében.

—

IRODALOM

—

Bársony István új könyve

Egy új kötet jelent meg Bársony Istvantól, amely minden eddigi könyvénél alkalmasabb arra, hogy e kiváló iró eredeti és értékes egyéniségét megismerhessük. Ez az új munka *A szerelem könyve*, mely a Franklin gondos és izléses sajtója alól az elmult héten került ki.

Az új kis dekameron voltaképpen husz külön és önálló novelette, amely az iró legtitkosabb vallomásait és legmélyebb megfigyeléseit tartalmazza a poézis legmagasabb rendü tárgyáról: a szerelemről. Nem szisztematikus lélektani vagy élettani munka ez, nincs is benne csak egy része annak, amit Bársony István az örök nagy témáról tud és gondol. Mégis: egymás után és együtt úgy hatnak ez elbeszélések, mint egy fényes tehetségü költő és jelentékeny gondolkozó egységes munkája, amelynek egyik darabja magyarázza és kiegészíti a másikat. Valamennyi pedig egy célt szolgál, hogy megmutassa a szerelmes asszony és a szerelmes férfi lelkének mélységeit, vérének hullámzását, képzelőereje káprázatait.

A szerelem könyve igen kis részében szól csak fiatal leányokról és legtöbb történetének hőse a férjes asszony, házas férfi. De nemes fölfogás és a tiszta erölcsi alap, amelyen Bársony István áll: tisztává és nemessé teszik ezt a könyvét is, amely a legsulyosabb természetü és legbonyolodottabb társadalmi és lélektani viszonyokkal foglalkozik. Mindég komolyan és soha nem másképp, mint poéta. A költő invenciója pedig mindennél többet ér, könnyedén tör diadalra, amikor a tudós a maga nagy arzenálisával, egyszerüen hanyattesik és megbukik. Mindezzel nem akarom azt mondani, hogy az elbeszélőnek nincs szüksége pozitiv tudásra és amikor az ember természetrajzával foglalkozik, mellőzheti a szükséges természettudományi alapot. Bársony ez új könyvének is az ad különös jelentőséget, hogy minden szavának tudja és adja is az urát.

Nincs arra szükség, hogy Bársony Istvánt, mint legjobb elbeszélőink egyikét — új könyve alkalmából — fölfedezzük e lapok olvasói előtt. Sokkal kedvesebb, ismerősebb irója önöknek és sokkal jelentékenyebb alakja az élő irodalomnak. Hiba volna mégis, ha ki nem emelném két nagy tulajdonságát, amely hatalmasan megerősödve jelentkezik új elbeszélés-kötetében. Az egyik: a Bársony István tőrül metszett magyarsága, a másik: az a rendkivül finom, cizelált, mégis színes művészet, amelylyel elbeszéléseinek legjelentékenyebb részleteit is bezománcozza. A formái immár oly tökéletesek, hogy ebben nem haladja őt túl senki a mai magyar irodalomban.

—

Jókai amerikai kiadói

Nem érdektelen visszapillantást vetni azokra a kisérletekre, melyekkel Jókait az amerikai kiadók, a szerző tudta nélkül, az új világrészben igyekeztek meghonosítani. Az első kiadás Bostonban történt, hol Mifflin comp. volt oly kegyes és a *Timars' two world*-ot az angol kiadás után bemutatta. Ezután állt elő Harper-testvérek jól ismert vállalata és az angol kiadótól megszerezve a kiadás jogát, közzé tette a *Black diamond*-ot, *Green book*-ot és most tavaszszal a *Lion of Janiné*-t; az utóbbinak volt eddig a legnagyobb sikere Amerika területén. Azonban mig Harper és társa igy buzgólkodott azalatt a Putnam és fia cég sem maradt rest és az *Eyes like the sea*-vel többféle kiadásban lepte meg az amerikai közönséget. Úgy Harper, mint Putnam az angol kiadóktól vásárolták meg a kiadás jogát, akik erről, mint valami nagy titokról, mélységesen hallgattak, Azonban ezeket százszor jobban lefőzte Fenno és társa, ki *Péter the Priest, Golden aye of Transylvania* cimü regényeket saját szakállára adta ki, viszont Page and Comp. Bostonban Fennot csapta be, a *Golden aye of Transylvania*-t más cim alatt adva ki. De hisz az természetes, hogy ameddig a magyar irók nem tartják

Frank Nelson Doubleday

szükségesnek megvédeni szerzői jogukat, addig minden élelmes ember igyekezni fog a magyar írókból hasznot szerezni.

A fönt említett kiadók sikere birta rá Frank Nelson Doubleday-t, hogy mult télen fölkeresse Jókait s tőle a jogot megszerezze. Frank Nelson Doubleday tulajdonosa a *Me Cluse* havi folyóiratnak, mely havonkint megjelenve a *Ladies Home Journal*-al egy millió kétszázezer olvasót tart zászlója alá gyüjtve és így úgy a sajtóra, mint az írói táborra óriási befolyást gyakorol. Ily vállalat élén csak oly éleslátásu ember állhat, mint Doubleday, aki egy csapással átöleli a földet befolyásával. Nem lesz érdektelen még megemlítenem, hogy a *Névtelen vár*, melyet először adott ki Jókai regényei közül a fent nevezett cég, ugyanazon időben jelent meg New-Yorkban, Terontóban (Canada), Londonban és most kell megjelennie Ausztráliában. Doubleday neje *Neltje Blanchan*, jól ismert írónő, kinek fényképét egy cikke kapcsán, melyet Jókairól írt, az *Uj Idők* olvasóinak egy őszi számában már bemutatta. Ifj. *H. S.*

—

Komoly pillanatok. Egy jóizü, mulatságos könyv jelent meg, melynek szerzője a Leander álnév mögött rejtőzik. Hogy kicsoda ő, nem tudjuk, de bizonyos, hogy sok benne az éles megfigyelés és a humor. Az előszót a *Komoly pillanatok* cimü kötethez *Adorján* Emil írta, kinek neve eddig az irodalomban csaknem olyan ismeretlen volt, mint Leander úré, de valószinü, hogy a pártfogoltja révén ő is bejut az olvasó kegyébe. A kötet Singer és Wolfner bizományában jelent meg és mutatóba közöljük belőle mai számunkban *A költészet államositása* cimü cikket.

—

Uj könyvek

Az *Uj Idők* szerkesztőségéhez e hét folyamán a következő új könyveket küldték be:

Balla Miklós. Versek. Megjelent az Aurora kiadásában.

Lenkei Henrik. Kain halála, drámai költemény. Szerző sajátja.

Leander. Komoly pillanatok.

Szüry Dénes. Drámai impressziók. Kiadta a Franklin-társulat.

Bernstein B. A magyar zsidók és az 1848-iki szabadságharc. Kiadta az izraelita irodalmi társaság.

—

MŰVÉSZET

A bünös. Lehr Tamást életfogytiglan való fegyházra itélték. Raboskodásának huszadik esztendejében kiderül, hogy ártatlan s szabadon bocsátják. Mehet ki a világba, melytől elszokott már, mehet a nyüzsgő tömegbe, mely oly idegen neki, mehet ki a szabadságba — öregen, összetörötten. Mikor bezárták, felesége, szép, fiatal asszonykája s két aranyos gyermeke volt neki s az idő előtt megőszült, megrokkant férfi szabadságának első útján családját keresi föl. Megtalálja övéit, de az asszony egy idegen férfi oldalánál él, a szükség s az idő hozzákényszerítette. Minden órája szenvedés, mert parancsolója vad, gonosz ember, aki őt gyalázza, rágalmazza s csak arra vár, hogy a szerencsétlen asszony gyönyörü, hótiszta leányát gazdag vevőknek pénzért eladja, hogy ebből a pénzből élhessen tovább vidáman, megelégedetten. Károly, a fiu, nem tudja tovább elviselni ezt a szenvedést és gyalázatot; meg akarja ölni anyja megnyomorítóját, hogy így testvérét is megmentse. Ekkor jön ki a börtönből az ártatlan apa. Fiát visszatartja a gyilkosságtól, de ő maga nem tud ellentállni fölzaklatott vére parancsának s a megrontót, aki kezét az ő féltett feleségére emeli — leszúrja.

Hajviseletek a mult évben

— Vigyenek vissza, ahonnan hoztak!... szól és viszik vissza a fegyházba.

Tagadhatatlanul érdekes *Voss* Richard darabja, *A bünös*, bár első fölvonása teljesen fölösleges, mert ami a drámát teszi, csak a második és harmadik fölvonásban játszódik le. Azonkívül sok frázisoktól duzzadó részlet van benne, de teret és módot ad a színészeknek teljes művészetük csillogtatására. És *Ujházi* (Lehr Tamás), meg *Jászai* (Lehr felesége), élnek is az alkalommal. A *Nemzeti Szinház* e két hatalmas tagja csodálatos nagy művészetével szinte lenyűgözi a közönséget s megremegteti a vért. Igen kedves és szép Cs. *Alszeghy* Irma, (Lehr leánya) s a rendezés is mintaszerü.

Hajviseletek a mult évben

Hajviseletek a mult évben

Nagy Zsigmond. Szegény magyar fiu vetődött Párisba, üres zsebbel, de töméntelen lelkesedéssel. Művész akart lenni! Hajtotta a vágy a nagy vásznak felé, a Louvre kincsei közé, a modern festés nagy világközpontjába s koplalás árán, sok baj árán neki vágott a zarándok-útnak. A fejében vitt magával egy sor képet: csupa óriás kompozíciót, nagyon sok alakkal: tragikus, mozgalmas képek voltak ezek, témában hasonlatosak Munkácsy nagyszerü vázlataihoz. Így jött Nagy Zsigmond Párisba, azzal az erős vágygyal, hogy ott, tanulva és szorgalmatosan tanulmányozva mindezt a sok képet vászonra veti.

Szép volt ezt így elképzelni és kitervelni. De a tervekbe, az álmokba beleszól az élet kegyetlensége, az apró véletlenek egész sora, amik egyszeriben tönkre tesznek minden plánumot. Szegény Nagy Zsigmond egyszeribe, talán már a második napon úgy találta, hogy meg kell elégednie naponkint két darab zsömlyével. Két zsömlye és tömérdek művészi lelkesültség: vajjon mi születhetik meg ebből?

Hát Nagy Zsigmond ette az ő szegényes zsömlyéit és amellett szorgalmasan rajzolt. Komoly tanulmányokat, szénnel, veres krétával, festett is, ha néha eltakarékoskodhatott a zsömlyéiből festékre valót. A vázlataiból és tanulmányaiból ebben a számunkban adunk közre kettőt: az egyik az első oldalt diszíti, a másik egész oldalas tanulmány. Látnivaló ezekből a bátor, egyszerü és keresetlen rajzokból az igazi tehetséget: semmi cikornya, semmi hatáskeresés, csupa őszinteség és akarat. Bizony ehelyett festhetett volna Nagy Zsigmond apró-cseprő képecskéket, amiket egy-két tucat frankért könnyen eladhatott volna. De ő nem tette, hanem inkább megmaradt a zsömlyés háztartásánál, csakhogy hű maradhasson a komoly művészetéhez. Végre tudomására jutott egy magyar főúrnak a fiatal művész kemény sorsa, az ő nagy tehetsége és szép ambiciója. A főúr — igenis, vannak még ilyen mágnásaink

Hajviseletek a mult évben

Somogy
1983/5.

BOHUNICZKY SZEFI

A Zöldfa

Rippl-Rónai — Zorka — Schöpflin

A május szokatlan meleg napokat hozott, a virágok gyorsan kinyíltak, a domb illatai lekúsztak a völgybe, összekeveredtek a „Zöldfa" étterem ételeivel, és sűrűvé váltak, mint az ikrásodó méz. Ahogy alkonyodott, szomjasak lettünk. Rendesen Schöpflin sürgetve jött: – Irénke már a Zöldfa előtt várakozik!

Nap mint nap Farkas Zoltánék is átsétáltak a Rádai utcából a Zöldfába. A nyolcszögletű szoba több barátja jelentkezett, de Pethőéket most már ritkán láttuk. A Zöldfában a gordonkás Toll Jancsi volt a prímás, amint meglátta Schöpflint, érdekes, szatír arca vigyorgott, mert úgy tudom, még Ady Endre életében sokat muzsikált neki. Ha Schöpflinnek muzsikált, zenekarát elhallgattatta, csúnyasága átszellemült, s megmutatta, micsoda vérbeli művész.

Elmaradozó pesti barátaink helyett hamarosan jelentkeztek új budaiak. Így került egyszer a Zöldfában asztalunkhoz Ady Endre Csinszkája is. Már akkor Márffy Ödön felesége volt. A Csinszka régi arcképein látható finomságból, a különös okos szépségből mi már csak a megjózanodott okosságot kaptuk. Sápadt arca fújódott volt, nagy kék szemei hólyagosak, erősen festett száján több volt a gúny, mint a nevetés. De szelleme rendkívül friss maradt és csípős. Amint beszélni kezdett, torzító tükörben láttuk ismerőseit, nem kímélt senkit, de annyi ötlettel, kegyetlenséggel és szellemmel végzett áldozataival, hogy képtelenek voltunk rajta kívül másra figyelni. Hiába lett Márffyné, a nagy költő emlékét éreztük a közelében. Rossznyelvűsége dacára tünemény volt és megható, mint egy ritka gyöngy, mely fényét az óceánból hozta. Mikor Schöpflinéktől megtudtuk családja történetét, és megismertük lánykorának epizódjait, különcségei egyszerre értelmet kaptak. Csinszka jelleme elárulta, hogy nemcsak a nagy költő sorsában kívánt osztozni, de ennél többet akar. Ezért írt verseket és prózát. Önmagából szeretett volna megmaradni. Baráti körben később is sokszor találkoztunk vele. Mindig szerettem elnézni és figyelni, mert érdekes volt, hogy sorsot kapott, és ennél mégis többet kívánt. Ha beszélt, szellemének hideg fénye, finomságainak rejtett anyaga kibomlott, és ezt élveztük. De írásaiban a teremtő erőt a megfeszített akarat megsemmisítette. Ha szívós akaratának küzdelmét naplóba jegyezgette volna le, most nekünk is lehetne egy Baskircsev Máriánk.

Rippl-Rónai Csinszkát csúnyának mondta. – Mért csúnya? – kérdeztük. – A szemei üresek, hólyagosak, nincs bennük érzés – felelte Rippl, és hozzátette –, nem kívántam soha lefesteni.

Mert akkor már Rippl-Rónai József is ott ült a Zöldfa terített asztalánál közöttünk.

Egy este az étterem kertjéből kilépve Rippl-Rónaival és modelljével, Zorkával találkoztunk össze. Rippl laza széles teste mögött Zorka sötét selyembe burkolt figurája úgy tűnt fel, mint nagy bokor tüskéjén elakadt cipruság. De amikor Zorka

---

Részlet a *70 év* c. kiadatlan „Életem története" emlékiratból.

Már a nagymonográfia első kötetében is láttuk, hogy Rába száműzte a Babits-szakirodalom korábbi kedvelt kifejezéseit, dekadenciáról, formalizmusról, „elefántcsonttoronyról" itt szó sincs. Már a korai *Sírvers* „jól példázza, hogy egy vers üzenete mennyire eltérő lehet puszta képzettartamaitól, hiszen számos, önmagában dekadens kijelentésével ellentétben a belső élet váratlan tempóváltásokkal eleven izgalmának pszichofizikai fogantatású stílusképe." Már a „görögös" Babits sem az élettől a kultúrába menekülő ember, az antikvitás iránti érdeklődés inkább találkozás „a jelenségeket magasabb egységbe foglaló gondolkodással". A forradalmak előtt és alatt „mind több külső tevékenység és belső nyugtalanság" jellemezte. S a forradalmak után „életművét a körülötte zajló eseményekkel szorosabb összefüggésben kell értelmeznünk, már csak azért is, mert kedélye rendkívüli ingamozgással követi a külvilág erőszakos ráhatását". Nem apolitikus költő, Rába csak a húszas évekből mintegy harminc politikai versét tartja számon. Igaz, közéletiségét nem határozott ideológiai ellenzékiség, hanem erkölcsi utópia (az „ágostoni-kantiánus eszményi erkölcs") s a változó világra (finoman és áttételesen) reagáló „szocializált érzékenység" élteti. Az *utca* motívum (például *Utca, délelőtt)* a társadalmi lét gondjaival függ össze. S azt, hogy a két háború között stílusa egyre „közönségvonzatúbb", „diszkurzívabb" lett, a közösség iránti növekvő felelősségérzet magyarázza. Babits a harmincas években „»héroszi harcot« hirdet a szellemi barbárság ellen, mert történelmi vandalizmus előjelét látta benne". A halmozódó társadalmi feszültségek és az új, háborús fenyegetés nyomására lelkiismeret-vizsgálattá válik költészete.

Rába kimutatja, hogy Babits társadalomfölfogása fokozatosan radikalizálódott, de a direkt szociológiai hatásoknak (például Szabó Ervin ösztönzésének) nem kell túl nagy jelentőséget tulajdonítanunk. Megírta ugyan a *Húsvét előttöt*, ezt a „béke-uszítást", de ettől nem lett „a közélet harcos ellenzékének pusztán tematikus dalnoka. A húszas évek Babits-lírája is csak „addig politikum, ameddig felelősségtudatát közvetlenül érinti..." A fasizmussal szembeni szenvedélyes kiállásának, „szellemi baloldaliságának" „az emberiség egyetemes hitének tudott katolicizmusa" lelkierőt és indítékot adott. Ez azonban mit sem változtat azon a tényen, hogy Babits vállalta az „őrszem", a közösséget féltő-vigyázó „küldetéstudatos" gondolkodó szerepét.

Babits prózájáról, esszéiről, műfordítói munkájáról, szerkesztői-irodalomszervezői tevékenységéről is képet ad Rába, de nem darabolja szét az életművet, hanem szerves egységében láttatja. *A gólyakalifa* – Rába tipologizálása szerint – fantasztikus regény, a *Timár Virgil fia* pedig lélektani. A *Kártyavár* társadalmi szatíra, a *Halálfiai* családregény, az *Elza pilóta* utópia, a *Hatholdas rózsakert* meg anekdotázó, humoros beszély. Az esszéket „a gondolkodás és írás dialektikájának problémaelemzéseiként" veszi számba, s kimutatja Taine hatását, valamint Emerson, Carlyle és Sainte-Beuve példáját.

Pontosság, tiszta, világos fogalmi nyelv jellemzi Rába előadását. Nehéz olvasmány, írtuk az elején, de azt is hozzá kell tennünk, hogy nem a tudományoskodó szakszóáradat teszi azzá, hanem a gondolatok gazdagsága, a sokoldalú erudíció. Ahogy Rába György a Babits-életművet bemutatja, az irodalomtörténetírásunk és irodalomelméletünk legjobb tudása szerint történik. *(Gondolat Kiadó, 1983.)*

lámpafény alá került, olyan lett, mint könnyű mozgású spaniel kutyakölyök. Okos, szerény: engedelmes készséggel leste gazdáját.

– Ti is jártok ide, Jóska bácsi? – kérdezte Schöpflin.

– Toll Jancsi kedvéért – felelte Rippl.

Mi, asszonyok lépés távolságra beszélgettünk. Rippl kíváncsian hozzám lépett, és puha, nagy szemeivel megsimított: – Somogyi?

Schöpflin felelt helyettem: – Méghozzá soviniszta somogyi! Akárcsak te, Jóska bácsi!

– A beszédjéről gondoltam! Nohát akkor jöjjenek vissza!

Tekintetét úgy röppentette rám, mintha távoli dombokat, völgyeket keresne, kertek illatát, faluk zsivaját.

– Meglátszik magán, hogy somogyi – mondta.

A vendéglőkert asztalánál lehunyta szemeit, és mikor felnézett rám, fényesebbek lettek: – Jól, somogyiasan beszél – jegyezte meg. Szembeültünk. Kérdezett egyet-mást. Láttam, nem érdekli, mit beszélek, csak szerette, ahogy beszéltem. Honvágyat kapott, és Schöpflinhez fordulva mondta: – Meleg van már Pesten. Június derekát bevárom, de akkor hazautazom. – Lassan szürcsölte, inkább csak úgy kóstolgatta két deci somlai borát. Mindig keveset rendelt, de mindig a legjobból. Közben összekulcsolt kezeit az abroszra helyezte, és nagy fejét a kezek kiálló bütykein pihentette. Úgy látszott, elbóbiskolt. Ha felnézett, nedves barna szemeiből álom fénylett és Toll Jancsi nótáinak szépsége.

Az öregembert láttuk akkor benne, akit egyik csodálatos képén itt hagyott nekünk, amint a zene által éledt emlékezés tündérvarázslatába ejti. Elmondhatatlan egyszerűséggel árulta el benső élményeit, akárcsak ásításait, ha rájött az álmosság. Hagyta, hogy nyugodtan nézegessem, észre sem vette. Ez mellékes dolognak tűnhetik, de ha erre gondolok, hogy temérdek ismerősöm között azóta sem akadt senki, akit nyugodtan nézegethettem volna, Rippl jellemzésére ez mégis érdekes. Úgy engedte magát nézni, hogy nem váltott ki belőlünk zavart, mint a hű, becsületes állat, kinek szemlélete lecsillapít, megnyugtat. Legtöbb emberben az idegen tekintete zavart kavar fel, hiúságot, bizalmatlan megrezzenést, aztán kíváncsiságot, szellemes felülkerekedést, és megtörténhet az is, hogy az idegen közeledő tekintete magányosságra emlékezteti, és elzárkózik előlünk. Rippl szép öreg fejét kedves nyugalommal engedte át, szinte kínálta, ahogy ismerős szemű kutya várja baráti simogatásunkat. Az ő közelében zavaró vagy ellentmondó dolgok nem történhettek. Miközben takarékos emberek szokásával, kis nyelésekkel kortyolta a somlait, benső békét árasztott, mintha soha senkire sem haragudott volna. Közelében úgy éreztük, nincs bűn a földön; ami szép, jó és édes, sőt ami keserű és csúnya, azért került ide, hogy az ember a maga módján szabad akaratával élvezze. Semmit nem bíráló, lágy, mézes életélvezésében emberek fölé emelkedő fölénye belső tartalmának szövetéből áradt. Szerette, ha mások beszélnek, biztatott bennünket, különösen Schöpflint, kit láthatólag szeretett, és nevetgélő, pislogó mosolyokkal nyitotta rá tekintetét. De ha Toll Jancsi egyedül játszott, elhallgattunk. Rippl halkan morogta a nótát, közben hallgatta, hogy zümmög Farkas Zoltán. – Ez a Zoltán – mondta –, ha beszél, pesti ember, ha nótáz, felvidéki, szeretem ezt benne. – Minden apró élvezeténél belső kifénylés csillogta át. Csak most, hogy évtizedek óta nincs, és csupán képeivel közli magát, látom, mennyire egy képeivel. Emlék és jelen egyesült benne, akár képein, és oly harmóniában, ahogy a szépen zenésített versek dallama válik összecsengő ritmussá. Ha megjelent kosarával a vi-

rágárus lány, rövid nyakát oldalt fordítva, elkísérte útjára, és ha valaki kapott rózsaszálat, vagy beleszagolt egy szegfűcsokorba, elcsípte a pillanat varázsát, mintha ő szagolná, és emlékezésben fiatalodva, legmélyebb képeihez hasonlított.

Zorka finoman, szerényen ült a közelében. Soha nem igényelt többet, mint amennyit kapott. Mily más lett, mennyivel igazabb, mint a Centrál kávéház téli Zorkája! Emlékszem, ha mestere nélkül, egyedül ült be, nagyvilági hanyagsággal lecsapta drága bundáját, szipkás cigarettára gyújtva könyökölt az asztalra, és ifjúságot torzító fintorítással nézett szét: bámuljatok, én vagyok Zorka, a démon! Dehogy volt démon! Jókat nevetgélt, néha mesélt, és ha Rippl biztatta, elzümmögött egy verset. Ilyenkor Rippl kérő kíváncsisággal nézett bennünket: mondjuk, hogy nagy színésznő lehetne Zorka, második Mari Orska! Mert Orska ideges vékonyságát bírta, csak tehetsége hiányzott. Helyette csodaszép kezei voltak, Rippl szavaival: a világ legszebb kezei! Csuklójában karcsú, elég hosszú tenyérből finom, hegyes végekkel még hosszabb ujjak ágaskodtak lazán. Jobb kezét rendesen abroszon pihentette. Mutatóujján a nagy kék kővel ékesített olasz gyűrű úgy hatott, mint valami apró, hivatott lámpás, hogy megvilágítsa az erezet finomságát, a bőr puha hamvát. Schöpflin ugratta, udvarolgatott neki; Rippl nevetgélt játékukon.

Schöpflin ötvenéves lehetett akkor, Rippl jól túl a hatvanon. Mi, többiek mindkettőnél sokkal fiatalabbak. De kedvességük és emlékeiket szürcsölő életélvezetük megszégyenített bennünket. Felizgató, kellemetlen eseményeket sohasem tárgyaltak, vigyázva, ne váljanak fárasztóvá, ugráló tréfájuk játéka ne torzuljon gonoszsággá. Rippl Schöpflint hallgatta, de elgondolkozva felém nézegetett. – Járt a Babóchay patikában? – kérdezte váratlanul. – Hogyne, sokszor – mondtam. Lesből figyelt. Összemosolyogtunk. Mert a kaposvári Babóchay patikában volt valaha gyakornok, innen szökött ifjan Párizsba, Munkácsy műtermébe.

Ezután sűrűn látogatták a Zöldfát. Rendesen Farkasékkal, Schöpflinékkel ültünk együtt. Jelentkeztek fiatalok is, ilyenkor az öregebbek kíváncsiak lettek, hallgatagabbak, irigylésre méltó bölcs elnézésekkel mosolyogtak. Mert mi, fiatalok, be kell vallanom, annyira gondtalanná sohase váltunk, hogy legelkeserítőbb bajunkat feledni tudtuk volna. Azt a bajt, hogy még sehová sem érkeztünk el, és ki tudja, megérkezünk-e valaha? Görcsökkel gondolkodtunk, válaszainkat tétova kedvetlenséggel adtuk. A később tehetségesnek bizonyult akkori fiatalok között nem emlékszem, hogy egyetlen gondtalant vagy őszintén boldog embert ismertem volna. Pedig Schöpflin biztatva fogadta a fiatalokat, és Rippl is úgy, ahogy öregemberek, kik útjukat megtalálták, rég lehányták magukról a kellemetlen merevségeket, azok jellemzőjét, kik nagyobbra törnek képességeiknél. Abban azonban öregek és fiatalok vitája mindig egyezett, hogy érdeklődésük középpontja maga az ember volt. Emberi és embertelen egyaránt.

– Érdekes, Jóska bácsi, a mai fiatalokban – mondta Schöpflin –, kiabálhat nekik Szabó Dezső, a jobbja befogja a füleit. Nem kell nekik politika, akár a mi időnkben, maga az ember érdekes csak nekik. Még nem lehet tudni, hova jutnak el, egy azonban biztos, a régi elbeszélés anyagába hoztak újat. Különösen az ipari munkás élete kezd érdekessé válni. Mindig bíztam a magyar irodalom újító erejében, most megint mutatkozik. A háborúkat elveszíthetjük, a tehetségeket nem!

Most, mialatt visszaemlékezéseimet írom, eszembe jut, hogy Schöpflin Aladár ezt a második világháború után nagy betegen, halála előtt pár hónappal, majdnem szó szerint megismételte. Szanatóriumban feküdt, nagyhét vége volt, kis húsvéti beiglivel mentem boldog ünnepeket kívánni. Aztán a múltról, barátainkról, iro-

dalmunkról beszélgettünk. Világos egyszerűséggel mondta: – A magyar irodalomnak csodálatos megújító ereje volt mindig! Tudja, úgy értem, akár szikla zuhanjon útjába, előbb-utóbb felkerekedik, elsodorja! – És nyomban kedvenc fiataljait emlegette: Mándy Iván, Nemes Nagy Ágnest, Pilinszkyt. Tekintete betegen, öregen diákossá fiatalodott. Ő volt az egyetlen, akin öregsége, betegsége alig változtatott, talán azért nem tudott öregedni, mert sovány arca, mely mintha finom, apró forgácsszeletekből állíttatott volna össze, igazában talán fiatal se lehetett soha. Hosszú betegsége alatt csupán egyet veszített el: a belső tartalma mélyén lappangó elégiáját. De azt hiszem, azt régebben is csak kevesen tudtuk, hogy okos, szellemes megjegyzései mögül az életismeret fájdalmai kandikálnak elő. Ha már emlékezem, el kell még mondanom róla, hogy ő volt a legszerényebb ember. Osváth Ernő mondta egyszer: a legritkább két erény: férfiban az őszinte szerénység, nőben a valódi finomság. Ritkább a tehetségnél, sőt lángészt is könnyebb találni. Schöpflint pompás olvasó képessége, örök szimatoló kedve, sőt még tanulmányainak maradandó frisseségén is túlemelte őszinte szerénysége, mindig egyszerű természetessége. Máig emlegetjük esetét a krisztinai Szent István étteremben. A vendéglős tanárember volt, az irodalomnak tisztelője lehetett, mert egy este izgatottan rohant végig a fehér asztalok között: – Schöpflin Aladárt kérik a telefonhoz! – Mikor asztalunkhoz ért, Schöpflin felállt.

– Talán tetszik ismerni Schöpflin Aladárt?

– Én volnék.

– Lehetetlen! – ámult a tanár, és tekintete nem bírt elszakadni a kefe módjára fölfésült, sűrű, őszülő hajtól.

– Miért lehetetlen?

– Mert szerkesztő urat évek óta majdnem mindennap itt látjuk, és senki sem tudta.

A szerény embert Rippl-Rónai látta.

– Szeretem ezt az Aladárt, jó ispánforma ember – mondta egyszer, amikor Schöpflinék késtek. Aztán, alig érkeztek meg, elismételte: – Jó pusztai ispánformád van, Aladár! – Schöpflin csöppnyi kellemetlen meglepetéssel hallgatta, de nyomban újabb nevetésre kínálta magát: – Csodálkozom rajtad, Jóska bácsi, egyenes tartásomért kiugrott főhadnagynak szoktak nézni: szerelmes szívű főhadnagynak!

– Tudjuk mi is, hogy fiatal vagy – nyalogatta jókedvvel száját Rippl, átkacsintva Zorkára, és beszélt volna, de Toll Jancsi elhallgattatta zenekarát, és Gacsaj Pista balladájába kezdett.

Rippl felkönyökölt az asztalra, magasan tartott, összefűzött kezeit álla alá támasztotta, lágy, puha fény áradt öreg szemeiből, tiszta emlék, szomorúság.

– Bandi nótája – mondta halkan.

– Igen, Bandié.

– Sokszor hallgattuk együtt . . . szegény Bandi . . . mikor utoljára festettem, már véresek voltak a szemei. Mindig a szemeit festettem. Ha az ember ránézett, nem látott belőle egyebet, betöltötte vele a világot.

Toll Jancsi megismételte Gacsaj Pista balladáját.

Rippl barátai intésére Toll mély hajlással felelt, de szatír arcán a gyász nem oldódott.

– Látszik, emlékszik Bandira – mondta Rippl –, pedig Pesten igazában kevesen ismerték. Hiába ünnepelték, idegen maradt közöttünk.

– Pedig hidd el, Jóska bácsi, ahova ment, sokszor láttam, csak belépett, mindenki felismerte. Amíg nem látták az emberek, nyugodtak voltak, ettek, ittak, beszélgettek, de ha Bandi megjelent, megváltozott minden: férfi, asszony egyformán csodálta. Ezt nem láttam senkinél. Tudod, mi különös mégis? Amilyen gomba módra nőttek epigonjai, úgy tünedeznek mostanában.

– Mi az oka? – kérdezte Rippl.

– Politika! A háború bűnösei közé dobták!

Lehet, ez is hozzájárult, hogy Ady Endre hű tisztelői, barátai összefogva kérték, már-már követelték Schöpflintől: írjon Ady-könyvet. Hiszen nála jobban senki sem ismerte, akár a költőt, akár az embert: barátok voltak és komák. De Schöpflinnek akkor semmi kedve sem volt, úgy tett, mintha sürgetésük mulattatná, poharába pislogva mondogatta: – Egyelőre a nagyobb tanulmányok írását, úgy érzem, befejeztem, elég volt, azt kívánom írni, ami nekem jólesik. – És megírta Kitli János szerencséjét. Gyenge könyv volt. Irén nem helyeselte, és engemet kért: – Szólj te is Aladárnak: fogjon már Ady életéhez.

Emlékszem a puha, meleg, illatos estére. Rippl álmosan szívta a naphegyi rózsák, verbénák édes illatát, fáradtan szürcsölte borát. Zorka unatkozott, és hogy mégis történjen valami, arról beszélgettünk, hogy most már szétverődünk hamarosan: ki erre, ki arra nyaral. – Ugye, Füreden hozzáfog Ady Endre könyvéhez? – fordultam váratlan Schöpflinhez.

Előbb kiitta borát, összehúzta a szemeit, úgy, mint az elefánt, mielőtt ormányával lespricceli a szemtelenkedő gyerekeket. Aztán szólt: – Már magát is besorozták a buzdítóim közé? Csodálkozom! Tudtommal ismeri Ady költészetét. Hát ha köteteit az elsőtől az utolsóig elolvasta, tudhatná, hogy ő maga megírta azt. Nincs a világnak még egy írója, aki olyan világosan és gyötrelmesen megírta volna saját élettörténetét! Úgy érzem, nem tehetek hozzá semmit.

Utána Schöpflin gunyorosan nézegetett rám, és aztán kibökte: – Hanem maga kezdhetne már valamit! A Nyugat novellapályázatot hirdet. Pályázhat: nem leszek a bírálóbizottságban! Tudtommal vannak írásai, válasszon ki közülük valamit. Ha nem is nyer pályadíjat, föl fognak figyelni magára.

Utána hamarosan szétváltunk, de mostanáig úgy érzem, akik akkoriban összejöttünk, mind éreztük a lét édességeit, a könnyelmű boldogságot, az illanó idő bánatait. Mintha Rippl-Rónai gyengéd színű pasztelljeinek varázsába kerültünk volna mindnyájan, melyeket akkor rögzített le, amikor a lélek legközelebb jut belső valóságához. Pár év előtt megnéztem több termet betöltő pompás kiállítását, ezek régi estéinket hozták vissza: a gyönyörű jóságot, a hallgató melegséget, őszinte szemlélődését, az érzelmek átsuhanó visszfényét, és visszahozták a gyógyító emléket, ahogy akkor itt, talán mind egyformán bizakodók, boldogok és jók voltunk. Mert Rippl-Rónai József a lehető legegyszerűbb kifejezésekkel szerette az életet. Elég volt egy kevés somlai, jószagú ételtől, virágtól dússá lett levegő, Schöpflin ispánarca, Zorka kékgyűrűs keze, simogató tekintetünk, és csendes kedvű, benső kuncogása elárulta, mennyire szereti az életet.

– Aladár fiatal, igen fiatal – mondta egy este csendes nevetgéléssel, és biztatta Zorkát: – No, mondja el!

Zorka, mint a nagy színészek, csicsergése előtt szétnézett, utána egyenesen ránk:

– Hát úgy történt: gyalog jöttem a Gellérthegy oldalán, és összetalálkoztam Schöpflinnel.

– No, Zorka, most megcsókolhat – mondta, és hozzátette –, senki sem lát bennünket. – De hiszen tele a Duna-part. – Schöpflin feszelgett: – Tudja, mit? Hazakísérem, a szobájában nem lát senki! – És közel hajolva leste: megijedek-e?

– Jó, kísérjen haza – mondtam. Itt Zorka nevetni kezdett, és mind nevettünk, Rippl a kezével csitított: – A javát elneveti, mondja a javát! – Hát az történt: Schöpflin egyszerre csendes lett, nem hívott, nem ígért, csak baktatott.

Rippl hangosan nevetett, szinte prüszkölt: – El tudom képzelni, el lehet gondolni – mondogatta, és rászólt Zorkára: – Fejezze be!

– Hát aztán a Szarvas téren hirtelen cserbenhagyott, és oly ügyesen ugrott a mozgó villamosra, mintha menekülne. A lépcsőről kiabált: Estére a Zöldfában.

– Szóval Aladár meglógott – mondta Rippl, és alig léptek a kertbe Schöpflinék, felemelt karját feléjük lengette: – Éppen most hallottuk, milyen fiatal vagy!

– No, majd elmondom neked az igazságot. Zorka el akart csábítani, már hetek óta láttam, töri a fejét, hogyan kaparintson meg, de én szeretlek tégedet, Józsi bácsi, megvédtelek . . .

Búcsúestjük volt, Rippl több somlait ivott, és öreges élvezettel bocsátotta le szokatlan bőséges, nagy vacsoráját. – Jobb volt a sült krumpli valaha Párizsban, vettem egy nagy staniclival, leültem egy padra, és megvolt az ebéd. Hát még az óriáskiflik! Kettőt ha ettem, egész napra nem volt gondom, mesélte.

Aztán tervezgettünk: ősszel folytatjuk estéinket. A kora ősz szép a Zöldfában, és ha megjön a hideg, majd a Belvárosi Kávéházban találkozunk. Minden másképp lett: szétverődtünk, dolgoztunk, s bár hallgattam előttük róla, küldtem írást a Nyugat pályázatára.

VALLATÓ GÉZA

Csend

(A tábornoknak, aki méltatlan arra, hogy megőrizze nevét az emlékezet.)

a villódzó kohók mellett és a vaksi tárnák mélyén
a peremvárosokban és a dokkok között
rengéseket jeleznek a műszerek széttárja
karját tehetetlenül a kereszt mindhiába
a világítótoronyból elbujdosott a fény
utolszor kondul a harang szava vérző madár
verdes riadókészültségben az ütegek a pilóták
megvonták a pribékek szabad szombatját
zöld dögbogarak tankok másznak a városok sebein tátongó utakon megalázott tereken
őrzik a csendet hallja mindenki
hallják a megbilincseltek a meggyötörtek
dávid a szögesdrót mögött és victor jara
az örökkévalóságban hallja mindenki beszédet mond a vezér ilyenkor felszállnak
támaszpontjaikról a keselyűk és
Földrengést jósolnak a műszerek

ILLYÉS GYULA

Fölgereblyélt vasárnap

Udvar földjére szépen
fölgereblyélt vasárnap.
A lányok mind fehérben.
Ünnepre mosdva szállnak
fecskék, gólyák az égen.

Ki lép gereblye-nyomra?
Ki gondol lányra rosszat?
Szorít gallérom gombja.
Galambrajt sorakoztat
áldozni a csatorna.

(Mikor hív már harangszó?
szállni kisded s kamasz-kor
közötti zavarosból
Máris-tiszta kékbe,
föl-föl vissza az égbe?)

A Pont des Arts-on

Megalázott, de szinte térdre,
a híd lépcseiről a Notre Dame
terére lépve,
meg engem első látásra a látvány.
A szemmel fogható történelem.
Fölemelt mégis: no lám, a hazám!
Az új hon, melyért Vereckénkről leszállván
a valóság s az álomköd határán
meg kell a küzdést kezdenem.

Már azért is, mert ilyen árván.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF*

Emlékezni jöttünk és ünnepelni egy életet. Érdeklődésünket és szellemünket olyan ember bűvkörébe irányítjuk, akihez a Sors kegyelmes volt, bepillantást engedélyezett neki a teremtés örök titkaiba.

Földi életünkön ha túl próbálunk nézni, összezavarodnak képzeteink s aggódó kérdéseinkre újabb kérdések halmozódása a válasz.

A Gondviselés titokzatos útjait, a Kozmosz törvényszerűségeit, rendjét, fantáziáját tapogatózva keresi az emberi tudnivágyás s az emberiség mindazokat: tudóst, ki ebből az igazságból, a teremtés titkaiból egy parányt számunkra megismerhetővé tesz, vagy művészt, ki a szépség titkaival, az alkotás misztériumával az emberiség fantáziáját szárnyalásra bírja, kérdő és csodálkozó szeretettel vesszük körül, mert kétségtelen kiválasztott az, ki a titkok titkából egy-egy prometeuszi lángot hoz le az élet szomorú szürkeségébe.

A földi élet rendjének diszharmóniája az, hogy ezért hálánkat és köszönetünket rendesen emlékezetüknek rójuk le.

Pedig ezek az égi utazók: a próféta, a tudós, az ég kegyelméből való művész ajándékokat osztogatnak — az Istenek kegyelmét, mely rajtuk keresztül gazdagabbá teszi az életet, a fantáziát, hogy ezen körforgásból mindig magasabbrendűvé legyen az Ember élete itt a földön.

Ez a munkakör, fájdalom, ritkán jár örömökkel.

A próféták csalódása és mártiromsága, a tudós úttalan útjain való megtorpanása, a művészt körülvevő közöny és életküzdelem: a szenvedések hosszú útja.

Igaz, mindezek életrendjének van helyzeti hierarchiája. Nagy és mély tagozódású társadalmakban, ahol az ízlésnek, a gondolkodási és erkölcsi rendnek hosszú és mély hullámvonala van, a földi elismerés és megértés gyakran kíséri útjukat, de jaj azoknak, akik a Jordán vizétől más vizekig sekély mélységre tagozódott társadalmakban élnek, ezek nem lehetnek sem a Nirvánában, sem a földön boldogok, ezeknek komplikáltabb útjuk van.

Kis társadalmakban az élet hullámai kicsinyek — rövidek — hegyesek. Nehéz a művész élete mindenütt, nemcsak lelkiismerete és tehetsége küzd művészi eredményeiért, küzd az élet kegyeiért is.

De nehéz, százszor nehezebb a magyar művész élete itt az európai művelődés határőrvidékén, elhagyottan, fajrokonok nélkül, saját külön nyelvcsaládban. A magyar nyelv, mindannyiunk drága anyanyelve, némelyeknek nem elegendő kincs, a nyelvhez történeti ősiséget keresnek és mithológikus hangulatot. Európán kívüli hangulatot. Ebben a lelki atmoszférában a magyar művész-

* Emlékbeszéd a K. U. T. gyászünnepén.

Nyugat 1928. jan. 1.

hímzett pázsitok. Ha kell, van szikes avar. Másutt nyárfák és az égaljig futó rónaság.

Ha egyet fordulsz, szelid dombvidék fogad. Lenge, költői nyíres, rókatanyákkal, majorságokkal, sziklátlan mélyutakkal. Gyümölcsfák szegélyezte országutak.

Ami ezt az egymásmellé halmozott változatosságot illeti, maga a táj karakterében, nem hiszem, hogy párja akadna szülővárosomnak valahol. És ehhez aztán a sajátosságok. Az oláhok színes népviselete, a magyarok tisztes fekete, vagy kékzekés, székelyes ruhája, a bányászok iszaptól sárga munkásmundurjai. Furcsa kis szamárfogatok, amiken borkútot, ásványvizet szállítanak cserépkorsóban, szagos levéllel bedugaszolva. És hátikosarak, faedények, az úgynevezett rücsök. Az emeletnyi magas, fekete kasos szénszállító szekerek, ez mind-mind egy-egy sajátos szín ebben az egyvelegben. Egy nagybányai hetivásár is valóságos látványosság.

*

De gyerünk a történethez.

Úgy tetszik, a negyedik iskolaév végefelé valamennyire elszakadtam a környékbeli pajtásaimtól. És talán már azokkal a fiúkkal kezdtem barátkozni, akikkel aztán a gimnázium hozott össze. A negyedikben, ha jól emlékszem, Rózner Pista és több környékbeli szusztárs, egy Kozák nevű sánta, diplomátlan házitanítóhoz járt előkészítő órákra. Nekem erre nem volt szükségem, mert otthon megkérdezhettem, amit nem tudtam megérteni a leckéimből.

Ekkortájt a környéken építkezések indultak meg. Leány-polgári iskola és más. A kőművesek, vagy gúnynevükön a fecskék, a legvígabbfajta iparosok. Akkoriban egészen különös mulatság járta köztük. Fogadásokat tettek, ki tud közülök legtovább bőgni. Volt, amelyik a malom gőzsípjával versenyt bírta.

Pista és a másik, Turkuj Pista, akit majd később veszek bele ebbe a történetbe, a negyedik osztály vakációjában beállottak kőművesnek. Rendes hetibért kaptak, kis targoncájuk, kanaluk volt s nagyon büszkék voltak felnőttes szerepükre.

Sajnos, engem nem engedtek a tisztes iparra szüleim. Persze, attól nem tudtak visszatartani, hogy kivált vasárnaponként ott ne füstöljek és kártyázzak a kőművessegédek és mások társaságában, a rögtönzött deszkalakások körül.

Már meredeztek elém a gimáziumi tanulmányok, egy egész más világgal. Nem hiszem, hogy valami nagy rajongással gondoltam volna az új robotra és fegyelemre. De azért valahogy mindvégig úgy voltam az iskolával, hogy ha útáltam is, azért mindjárt megdöbbentett a legcsekélyebb lehetősége, hogy kimaradnék belőle.

Ezzel, gondolom, végeztem is a kölyökkorommal, a Múzsák Szent Csarnokáig. Legföllebb ha itt-ott, még a vonatkozó események során térek vissza hozzá.

(Folyt. köv.) *TERSÁNSZKY J. JENŐ*

nek nemcsak az élet kegyét kell hajszolnia, nemcsak az ízlés tökélyének és szépségének örök törvényeit kell kutatnia, keresnie kellene egy külön művészi formanyelvet is ezen képzelt ázsiai tradicióhoz, amely nincs, amelynek nincs multja, de jelene sincs. Képzeletbeli, mint egy Fantóm, aki elég gyakran jelentkezik képzelt jogaiért.

Pedig senki magyar művész Pannoniai Mihály óta nem hozta Lebediából vízióit, senki nem festett itt szumérul, scythául. A nisni-novgorodi irányzatnak volt ugyan egy ikon festőiskolája Felsőmagyarországon, ahol nagyon szép ikonokat festettek.

De az élő, ható, műveltséggel kapcsolatot tartó festészet — európai irányzat.

Ezért értelmetlen és zavaros a Fantómnak szándéka — mit akar?, az ő értelmében hirdetett magyar művészi irányzatnak ősforrása Bécs és München, a kelet forma-kincseihez és imáginációihoz édes-kevés közük van, de semmivel sem több a nemes és fejlett nyugati művészetekhez.

Mindazok a magyar festők, kikre büszke ez a nemzet, kik ízig-vérig minden gondolatukban és érzéseikben magyarok voltak, a nyugat képzeleti és forma-kincseinek alapján dolgoztak. Munkácsy Mihály, Paál László, Szinyei-Merse Pál és érzéseink Pantheonjának legújabb lakója, Rippl-Rónai Józsefnek Delacroixhoz, a barbizoniakhoz, Courbethoz, Manethez több közük van, mint Utamárohoz, vagy Risa Abassihoz.

Hogy mindezek a nagyszerű művészek nyugatra mentek és nem keletre, részben egész lényüknek természete, részben a körülöttük élő társadalom európai volta eredményezte.

Hogy nem álltak meg a félúton, Bécsben, vagy Münchenben, geniejük éleslátásának köszönhetik, érezték, hogy végső kifejlődésükhöz egy nagy látkörű, egy az egész világot háttérnek érző centrumba kell menniök, ahol a művészetek kontinuitása visszamenőleg a görögökig folytatólagos. Így jutottak el Párisba, a múlt és jelen környezetének csodálatos városába. Páris megadta nekik azt az erőt, mely bennük a jót, az ízlésest kiválasztotta a közbülső állomások vidéki banalitásaiból.

Itt, ebben a nagy városban találták meg önnön magukat, itt lettek művészetükben magyarokká. Ennek a Párisnak, a latinnak, a provenceinek, a burgundinak, a reneszánszinak, a versailleinak, a polgárinak, a világ fővárosának, de sokat köszönhetünk mi! embereink itt szabadultak fel vidéki kötöttségeikből, itt kapták meg a gondolat szabadságát, itt tanulták meg a kifejezési formát, a kritikus szellemet, a hivő szellemet, a fejlett módszert, a saját víziót, mellyel a talajízű magyarságukat, érzéseiket és ősi primér benyomásaikat mások számára is hozzáférhetővé tudták kifejezni.

Kis magyar parasztokból itt váltak nagy magyar művészekké, a világ megbecsült magyarjaivá.

Rippl-Rónai József életének és művészetének is itt történt meg a nagy színváltozása. Itt nyíltak ki szemei, itt jutott annak

tudatára, hogy az ő mondanivalóit Bécs és München nyelvén nem mondhatja el, itt tudta meg azt a nagy titkot, hogy művészetet csak saját átélt élményeiből meríthet. Az iskola, de különösen a műhely, nagyszerű tapasztalatokra tanít, de ez nem a felnőtt embert érleli ez inasnak, tanulónak való, hogy ott első csodáit lássa egy addig számára ismeretlen világnak. De művésznek, érett embernek az iskolák nem növelik szárnyaikat, különösen nem, ha mások életélményeit, szenvedéseit, tapasztalatait teszik magukévá.

Párisban, ahol mindent lehet és mindent szabad, csak ne legyen ízléstelen, vagy banális, fejlődött ki Ripplben az az egész új komplexum, mely hímzés, fazékfestés, bútortervezés, öltözködés, rajz és festés, életmód és új formák szintéziséből jutott ahhoz a festőnyelvhez, ahhoz az alakulóképes nyelvhez, amely az övé volt, amelyen ettől fogva bőven ontotta gondolat- és érzésvilágának érett gyümölcseit.

Megváltozott festői látásával természetszerűen megváltozott egész világa is. Még a Munkácsy-díjra egész munkácsis ízű kompozicióval, Munkácsy színeivel, valeurjeivel festett képpel pályázott, sötéten egy-egy világos fehér folttal, kék és piros színek játékával, egészben igen komoran, a „Zálogház" jegyében.

Innen a párisi söntésig, kuglizó polgárjaihoz, kalitkát tartó nőjéhez, egész festői képzetéig nagy út volt, de Rippl ezt egy nagy gesztussal, amely még Munkácsyhoz való személyes viszonyát is megváltoztatta — rövidesen megjárta. Akkoriban ez az út a Champs Elyséetől a Champs de Marsig ért. Hosszú, nagy út volt, egy világ választotta el őket egymástól, egy élet átértékelésével járt. Ma egy emberöltő perspektivájában már tudjuk, arra vitt az egyenes, a geniek útja, arra járt Puvis de Chavannes, Manet, Renoir. Ők az élők, a Bouguereauk és társaik elmerültek a nem kívánatos emlékek közé. Munkácsyval egy korszak zárult le, Rippl genieje megérezte, hogy azon tovább fejlődni nem lehet, új talajba eresztette gyökereit, hogy virágos szép fává fejlődjön.

Ekkor művészetében magyar elem még nem jutott szóhoz, ez az idő a művészi vízió teljes kialakításának, kicsiszolásának ideje, ekkor őt a kép megjelenési hatása, a rajz térbeli vonalvezetése, valeurjeinek összhangba hozása kötötte le. Ekkor érett meg, ekkor lett faktúrája és víziója kész, ekkor szabadult fel az ősöktől. Munkácsy és Carrière hatása alól. Más lett, mint Munkácsy és festőibb, mint Carrière.

Carrière érzelmes barnái és szürkéi Ripplnél színesek lettek, akkori képei úgy hatnak, mintha a szürke felső réteg alatt színes alsó réteg lenne, mely átragyog a szürkén. Szürkéi színesek és melegek lettek. Rajza határozottabb volt, szépségei inkább festőiebbek, pozitivebbek, hangulatuk meghatározottabb, nem a költő, a festő eredményei voltak. Ez már talán száraz, meleg dunántúli nap biológiai hatása volt?, ellentétben a tengeripárás párisi fényhatáshoz.

Ebben az időben élte párisi sikereit, ekkor kapott a világ művészei között polgárjogot.

De óh Sors, ekkor ébredt fel honvágya, magyaroknak ez a kategórikus imperativusa, hazajött világsikereinek elején, hogy az élettel, művészetéért újra kezdje a harcot, küzdelmet.

Elhozta magával Párist a Dunántúlra.

Párisnak virágai, emberei, utcái átköltözködtek Somogyba, Kaposvárra. A boulevardokból Kaposi-utca, Mayolból a család és hozzátartozóinak arcképei lettek, a kis bourgeoiskből a beteg Kossuth-imádó és Piácsek bácsi. S itt az élet, a levegő, a nap újra hatottak fejlődésére, színei határozottak lettek, valeurje világosabb s ami hatásának egyik nagy titka lett, itt fejlődött ki az asszociáció ereje, amellyel megfogta a nézőket és bármily érezelemmel is vették, lekötötte érdeklődésüket, hogy lassan magához vonzza, hogy majdan művészi szépségeivel megigézze és hivőivé tegye őket. Az asszociációi voltak művészetének legmagyarabb elemei; az egész magyar műtörténelemben egyedülálló jelenség.

A mód, életének küzdelmei, hogy jutott a nyilvánosság elé, hogy nyerte azt meg, külön bája volt jellemének, csaknem olyan kényszerítő hatású, mint az asszociációk.

Atyja, édesanyja képei, Lazarine, ez az Isten kegyelméből való élettárs, aki az élet és otthon gondjaiból múzsájává magasztosult, küzdelmes életének kenyeres társa, sok inspirációt adott, testvérbátyja, a beteg Kossuth-imádó, Piácsek bácsi, a kispolgári kör embereinek festői szemmel nézett új élete, gondolattársító bűvös egyénisége, új meglepetések voltak, új szépségek forrásai, fokozva azzal a különös közvetlenséggel, hogy kiállításain eleven modelljeit úgy ültette képei köré, mintha azokból kilépve élnének.

Bennem művészete, képeinek festői bája, ritmusa, ötletei, formái offenbachi érzéseket keltettek. Néha álom volt a valóság és valóság az álom; festő és poéta hangja, muzsikája volt, gyöngéd, dallamos, finom és ötletes: Hoffmann meséi — Szép Heléna — felejthetetlen örömök. Polgárok álma, virágok, jellegzetes, igéző arcképfejek, kacér nők, ibolyát szagoló Szép Helénák, szövő-fonó Penelopék.

Piácsek bácsi ugyan nem volt Agamemnon, de Rippl világában király volt Boétiában.

Élete delén vágyat érzett a nagyobb méretekhez, nagy feladatokról álmodott, többször adott ennek különböző formában kifejezést. Szőnyegeket, üvegablakokat tervezett, falakat szeretett volna teli festeni, színesen, buján, Ripplisen, erre neki alkalmat nem adtak, kísérleteknél maradt, vágyát nem érlelhette ki. Kiknek módjukban lett volna erről gondoskodni, azok nem látták Rippl nagyszerű dekoratív erejét, a festő, a művész nekik túlérdekes volt, nem tudták őt követni. „Du gleichst dem Geist, den du begreifst, nicht mir."

Ma talán már sajnálják, késő, ma Rippl még messzebb van tőlük, mint életében volt s velük többé sosem találkozik.

Ebből a vágyakozásból a közöny visszaterelte ahhoz a méreteiben kisebb világhoz, melyet lényegében nagyon szeretett; azt festette, festhette. Hitét már nem zavarta senki, boldogan nézték kecses nőit, a prémekkel kacérkodókat, a hangsúlyozottan szépkezűeket, kitöltve a teret a valeurök egyensúlyával, a rajz izgalmasan finom vonalaival, egy-egy sötétebb árnyék-színfolt kontrapunktójával.

Ez volt az az idő, ahol észre vette önnön magát, ekkor festette önarcképeit. A legutolsót már reszkető kezekkel.

Szép férfi volt, nagy, sötét, nehéz járású, magam előtt látom fekete hosszú bundájában, asztrakán báránysüvegében, havasan, módosan, amint feltűnik alakja. Megjelenése látványosan szép volt, mintha a Balaton és Bakony romantikája lépett volna be a pesti kávéházba.

Csöndes jellegű természet, tréfát csak intimen szerette, nem volt lelkes beszédű s bár harc volt egész élete és munkája, ritkán támadott. Egyszer Tisza István ellen, aki az esztétika terén kísérletezve támadta őt, védekezett támadólag. Máskor inkább félreállt a dolgok útjából, fejét behúzta subájába, várt, tudta, a szél, a vihar, az ármány elmúlik, — ő megmarad örökre.

KERNSTOK KÁROLY

BABITS MIHÁLYNAK

(Debreceni látogatása emlékére)

A fák hideg feje némán lehajlott
és üresen sóhajt a légen át...
Ilyenkor jössz közénk, bús fényü dalnok,

midőn az évszak lágy lombot nem ád,
mely elringatná lankadó szivedben
a gondolat kétélü pallosát!

Emlékszem még, mily dermesztő hidegben
láttalak legutóbb: egy óriási
sírkert volt Magyarország, s a kietlen

fojtó ködön át nem tudtunk kiáltni,
az ágyúk torka szivünknek meredt, —
inkább szerettük volna a halált mi.

Ekkor láttam meg két komoly szemed:
alkony volt, zord emberiség-lemente,
melynek úgy álltál romjai felett,

mint a Pokol égő bástyáin Dante.

GULYÁS PÁL

mint mazna, luteránus fajzatot, útálta. Megátkozták apámmal együtt a magyaros konyhánkat és dicsőítették a puliszkát, tejfölt, havasi gyümölcsöt, mint amely tisztán tartotta apám vérét.

A családunk kétfelé szakadt. Ezt a szakadást két ház jelölte meg. Az egyik a nagyanyámék háza volt, a tőlünk harmadik, Kispénzverő-utcában. A másik ház Marosán Athanázé, Tanaszi bácsié volt, a város legelőkelőbb utcájában, a Magyar-utcában. Na meg Tepelága és Kupsán nevű bányászféle atyafiak otthonai a Kereszthegyen.

Nagyapám akkor már nem élt. Nagyanyám volt az a bizonyos körülduruzsolt, örökséghagyó személy a családban. Akkor még talán birtoka is megvolt és állítólag rengeteg dugacs pénze.

Nagyanyám öreg és szép, sárgába fehéredő hajú, gömbölyded, vagy mint nálunk mondják, dundi nénike volt. Arra a sok mendemondára, hogy nagyapám minden vagyonát a kincstártól félkézkalmárkodta össze, nagyanyám szívesen hivatkozott rá, hogy mint fiatalasszony mint töltött hosszú hónapokat ekhós szekereken, amiken csereárút vitt az alföldre, gelétet, zománcos edényt, de főleg aranypénzt, amivel a bányák körül fizetett a kincstár s aminek ázsiója sok percent nyereséget jelentett.

Hogy őszinte legyek, nemcsak apám, de még édesanyám is sokszor kifakadt nagyanyám ellen, hogy a mi családunk mennyire mostoha neki. Holott apámnak köszönheti nyugodt, dúskáló öregségét. Ugyancsak arról sem emlékeztek meg otthonunkban nagy gyöngédséggel, hogy nagyanyám étrendjében naponta szerepel egy nagy cilinder finom aszúbor. Ezt Nina néni, anyám húga szállította neki s ő volt az a bizonyos cerberus, a kincseskamra előtt.

Nagyanyám kedvencei Kőrösiék voltak és Ágricóláék, anyám nénijeinek családjai. Nagyanyám azok gyermekeit kényeztette és tömte. Az én nővéreimet, noha tényleg különb kis jószágok voltak az összes frekvenciánkbeli gyerekeknél, nagyanyám éppen hogy elnézte maga körül. Énrám, ha igaz, egyszer éppenséggel így fakadt ki: — Vigyétek el tőlem ezt a gyereket! Éppen olyan, mint az apja.

Valami galibát csinálhattam. Nem tudom, én találtam-e ki később, vagy volt benne valami, hogy a nagy üvegszekrényt rántottam le egyszer nagyanyáméknál.

Természetesen én nem sokat éreztem meg az irántam való ellenszenvből nagyanyámék házánál. Mikor apám ivott, akkoriban sokszor hétszámra is ott tanyázott szegény anyám nagyanyám házában. Otthon legföllebb a szénapadláson mert tartózkodni apám dühöngése miatt. A szénapadlásunk sokat szerepelt később is anyám és a mi életünkben.

(Folyt. köv.) *TERSÁNSZKY J. JENŐ*

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

Elment a mi legédesebb testvérünk, a mi legjobb barátunk, a mi írómesterember fajta, leghűbb, leginspirálóbb, legegyüttlélekzőbb munkatársunk.

Ebben a gyorsan átalakuló magyar világban megszünt egy szín, egy jellegzetes karaktervonás az ő eltüntével. Hiányzik az életünk, az utca, a társaság, a Balaton, a műterem sarkában egy drága, szeretett fej, aki nagy barna szemeivel néz és megörökít s teremt a magyar jelenből hihetetlen s ismeretlen fényeket. Mert ez volt az ő életének csodája: olyan dolgokat látott meg ebben az életben, amit rajta kívül soha senki nem látott.

Hiszen a magyar föld mindig szép volt s szép lesz. Mindig voltak s lesznek nagy piktorai, akik meglátják azt, ami itt van, az érzékek által a festői fantázia mindig ujra s ujra fogja teremteni ezt a valóságot, amelyet ez a kis föld itt nyujt: de Rippl-Rónai valami mást adott: ha a kezébe vette az ő kedves pasztall krétáit, ha lágy ujjakkal, puha, kövérded, gyöngéd ujjaival el kezdett sikárolni az érdes papiron, abból rögtön valami csoda született: mintha földöntúli fényekbe fürdette volna bele mindazt, ami szeme előtt megjelent.

A látásnak ez az újsága, az érzésnek ez a csiklándó boldogsága volt az ő legnagyobb kincse. Ez volt az, ami hozzá kötötte az ifjú írók lelkét, az egészen egyéni és mindent felfokozó álomélet reális látása. Soha senki sem tanított meg bennünket arra, hogy mennyire szabad s mennyire lehet, éretten, férfikorban gyermek maradni, elkeseredett bánatokban szűzi ártatlan lenni, hogy szabad és lehet szikrázóan édes fényben élni együtt az élettel.

Nem bírok belenyugodni, hogy ez a mi drága emberünk nincs itt többé, hogy elmennek mellőlünk, akikkel együtt csákányoztunk a bányában, hasonló sors, hasonló tragédiák között...

Nem bírok belenyugodni, hogy bele kell nyugodni abba, hogy csak Egy van, aki változatlan: Az, akinek teste a Kozmosz, élete a Létezés, erői az egész élet minden részletében s minden pillanatában megnyilvánuló Törvényszerűség.

Nem bírok belenyugodni, hogy ezzel elmúlt az én Riplim, hogy vége s nincs tovább, csak a sok teleírt apró képes papir s vászondarab,

nem, én hiszem, hogy a testi, lelki érték örök s örökké él és működik, bár nem sejtem a törvényszerűségét a Kozmosz létezésében....

Barátom, nekem nem múltál el: míg élek, itt élsz velem s azután egy sorsban együtt tovább.

MÓRICZ ZSIGMOND

Nyugat 1927. dec. 1.

MAGYAR HIRLAP

Kancellári engedély kell Ausztriában az új színhá szerződtetésekhez

A szerzett jogokat az új rendelet nem érinti

écsből jelentik: A munkásvédelmi tör- alapján kibocsátott rendelet úgy intéz- ett, hogy a rendelet előírásai nem vonat- nak színigazgatókra, magánszereplőkre, lezőkre, dramaturgokra és karmesterekre, hogy azoknak a külföldieknek, akik e góriák egyikébe esnek, alkalmaztatá- ták, most az említett kivételeket ha kívül helyezték. Ennélfogva most má földi igazgatókat, szólistákat, rende dramaturgokat és karmestereket, a színpadszolgálati szerződésről szóló tö alá esnek, szintén csak a szövetségi k lár engedélyével lehet alkalmazni e

rsaságban. A Petőfi Társaság vasárnap dél- ött az akadémián ünnepi ülést tartott, ame- n meleg ünneplésben részesítették a *Szikra* ven író gróf *Teleki* Sándornét, aki most töl- te be 70. életévét. *Pekár* Gyula elnöki meg- itója után *Havas* István terjesztette elő a fő- kári jelentést és felolvasta *Arvi Järventaus* k a társasághoz intézett üdvözlő levelét, nelyben a kültagok sorába választott Arvi rventaus hangsúlyozta, hogy a finnek és a gyarok együvé tartoznak és Finnországban nk felvilágosító munka folyik Magyarország dekében. Jelentette végül a főtitkár, hogy tőfi apjának kiskőrösi mészárszéke falára jus 10-én emléktáblát helyeznek el. Ezután óf *Teleki* Sándorné visszaemlékezéseiből olva- tt fel, majd az illusztris írónőt *Pekár* Gyula vözölte. Az ünnepi ülés programján szerepelt g *Gyökössy* Endre, *Gyalui* Farkas, *Komá- mi* János és *Gáspár* Jenő felolvasása. Vasár- p este a Petőfi Társaság vacsorára gyűlt ybe, amelyen *Bán* Aladárt ünnepelték abból alkalomból, hogy irodalmi érdemeiért kor- ányfőtanácsossággal tüntették ki.

— Az Országos Bethlen Gábor Szövetség téves jubileuma. Most van tíz esztendeje, hogy *Bethlen Gábor Szövetség* megalakult. Az emlé- zetes évforduló alkalmából a protestáns temp- mokban a lelkészek megemlékeztek a jubi- umról, este pedig nyilvános ünnepség volt a neművészeti Főiskolán. A megnyitó beszédet snády *Nagy* András igazságügyi államtitkár ondotta, aki hangsúlyozta, hogy *a Bethlen ábor Szövetség nem egyoldalú felekezeti intéz- ény, hanem a felekezeti egyenjogúság és a llásszabadság harcosa* és abban az irányban ködik, hogy a magyar jövőből a protestáns őket ki ne kapcsolják, mert ezzel a magyar vő szegényebbé válna. Az elnöki megnyitó- széd után *Szabó* Imre budapesti református peres, a szövetség szakosztályi elnöke tartotta g ünnepi előadását. Hivatkozott arra, hogy *keresztyénség csakis tiszta fegyverekkel akarja egharcolni az élet harcát, nem durva erőszak án akar győzni, hanem a lélek szent inspirá- ójával.* A Bethlen Gábor Szövetség missziója mondotta — a keresztyén úriember lovagi olgálata a magyar társadalmi életben.

— A Döller Antal-kilátótorony felavatása. sárnap számos túristaegyesület elnöksége nagyszámú közönség jelenlétében a pilisi ölcső-hegyen ünnepélyes formák között fel- atták néhai Poprádvölgyi *Döller* Antal ny. . és kir. őrnagy, a magyar egyesületi túrista- ozgalom első harcosának, a Kárpát Egyesület tvan évvel ezelőtti megalapítójának emlékére ült *Döller Antal-kilátótornyot.* Számos lelkes széd elhangzása után a Magyar Kárpát Egye- let elnöke átvette gondozásába a kilátó- rnyot. A Döller-család nevében *Döller* Antal, zsef főherceg tábornagy udvari titkára me- g szavakkal köszönetét fejezte ki a Magyar rpát Egyesületnek édesapja iránti kegyele- ért. A Szepesi Szövetség és a Késmárki Diák- övetség nevében *Krisch* Jenő ügyvezető-elnök hai Döller Antalnak Szepes vármegye és kü- nösen Késmárk kulturális, ipari és kereske- lmi ügyei előmozdítása terén szerzett érde- ei emlékének megörökítésére márványból ké- ült emléktáblát ajánlott fel.

— Nemzetközi sakkverseny lesz Újpesten. újpesti sakkör fennállása negyedszázados bileuma alkalmából *Újpesten* május 1-től -ig nemzetközi sakkverseny lesz, amelyen bbi között *Tartakover, Grünfeld* és *Flohr* is sztvesz. Dr *Semsey* Aladár polgármester fel- vással fordult a város közönségéhez és kérte,

MH-934-IV-10.

MAGYAR HIRLAP

IV. 10 934

Huszonhét Rippl-Rónai-kép: kilencezer pengő

Ötvenhárom festményből csak huszonhét kelt el az árverésen

Még nem láttunk Budapesten ilyen csendes árverést. Körülbelül százan vannak a teremben: festőművészek, műértők, műgyűjtők, műkereskedők. A társadalmi élet krémje: urak — akik a napi munka után sietnek haza lakásukba, múzeális kincsek közé; hölgyek — akik bridge-szalón és társadalmi esemény-vernissage-ok helyett kiállításokra járnak, hogy csöndes hétköznap délelőttökön, képekben gyönyörködhessenek.

A műtörténetbe bevonult Lazarine: *Rippl-Rónai* József özvegye bocsátotta aukcióra férje hagyatékát: ötvenhárom festményt. A *Szépművészeti és Műkereskedelmi Rt.* Mária Valéria uccai termében öt napig tartott Rippl-Rónai hagyatékának kiállítása. A tárlat-szezón legnagyobb eseménye volt ez az öt nap. Hétfőn délután a postatakarékpénztár árverési csarnokának közreműködésével ugyanitt tartották meg a képek árverését.

Az altiszt egymásután mutatja fel az ötvenhárom Rippl-Rónai képet. a *Francia mészárszék* az első. Ez a kép a művész első nagy korszakából származik, egyike a fekete alaptónusú képeknek, amelyeket akkor festett Rippl-Rónai, amikor kivált mesterének: *Munkácsy* Mihálynak műterméből. — *Kikiáltási ár 350 pengő.*

Egy perc és már eladták a képet: *Hatvany* Sándor vette meg — a kikiáltási áron. Két olajfestmény következik, amelyekre nincs vevő. Az aukció nagyon gyengén indul: műremekek egész sora csak kikiáltási áron kel el, jó néhányra nem akad vevő. Ezek közt van a híres *Kövező munkások*. Ez már egyike azoknak a festményeknek, amelyekkel Rippl-Rónai úgy hozta Párizsból az új festőművészetet, ahogy *Ady* Endre nem sokkal később, ugyancsak Párizsból, az új magyar lírát.

— Megmarad az özvegynek... — súgja valaki.

Valóban ott ül, a hátsó sorok egyikében, fekete ruhában, fekete kalappal fején: Lazarine. Feszülten figyel. Mintha néha megremegne. Mintha néha fellélegzene — amikor egy-egy képre nem akad vevő.

Nagyon halkan folyik a licitálás, ritkán mennek ötven pengővel nagyobb összeggel túl a kikáltási áron. Az „árverési kalapács" csak szimbolikusan működik.

A huszonhatodik kép: a *Pápaszemes öregasszony*, amely 1929-ben állami nagy aranyérmet nyert. A művész utolsó korszakából, a „portrék korából" való. Kikiáltási ára 800 pengő. Ennél a képnél folyik a legélénkebb licitálás. Egy úr veszi meg a festményt: 1300 pengőért. *Ez a kép érte el a legmagasabb árat.*

Két tájkép: *Catalániai táj* és *Pyrenei táj*. Mindkettőt 1899-ben festette a mester, amikor Banylusban töltött néhány hónapot. Ez a pár hónap egyedülálló művészeti korszaka életének. Mind a két festményt *a kikiáltási áron, 350, illetve 400 pengőért vásárolja meg dr Petrovics Elek, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója.* Talán tiszteletből nem licitált rá senki ezekre a képekre. Ne kerüljön sok pénzébe az első magyar múzeumnak. Itt nincsenek „árverési hiénák"...

— *Az egyiket megtartom magamnak...* — jegyezte meg a legkiválóbb magyar műértő, miután a két képet megvette.

Néhány perc mulva észrevehető izgalom fut át a széksorokon: a következő kép, a harmincas számú, a *Karcsú nő vázával*... Rippl-Rónai egyik legreprezentatívabb vászna. Egyike azoknak a festményeknek, amelyekkel megindult a modern magyar festőművészet. A festmény kikiáltási ára — a katalógus szerint —: *ezer pengő*. A *Karcsú nő vázával* azonban *nem kerül kalapács alá*. Az özvegy az utolsó percben meggondolta magát: *Nem tudok megválni ettől a képtől.*

Az aukció következő eseménye: a *Pihenő modell*. Erre nem akad vevő. Pedig mindössze 250 pengő a kikiáltási ára.

Az utolsóelőtti kép: *a művész öregkori önarcképe, egyik leghíresebb Rippl-Rónai-vászon*. Kikiáltási ára: 800 pengő. Ezért a *300 pengő kikiáltási áron az utólag jelentkezett úré a kép.*

Hat óra után végleg befejeződik az aukció. Ötvenhárom Rippl-Rónai-vászon közül *huszonhét kelt el, összesen kilencezer pengőért*. Huszonhat festmény megmaradt az özvegynek. Most már nem Rippl-Rónai Józsefnének van a legnagyobb gyüjteménye férje vásznaiból. *Dr Neményi budapesti ügyvéd a legtöbb Rippl-Rónai-kép, huszonnyolc vászon tulajdonosa.* Ebből kettőt most vásárolt.

Kiürül a terem. Az árverési funkcionáriusok rendezkednek és elhatározzák: valaki a helyiségben alszik, hogy őrizze a műkincseket. Újra belép az özvegy. Sápadtan nézi végig — utoljára — a falhoz állított képeket...

félrevezetésre alkalmasak.

inden áron jó"

P.H. 1928 XI. 25

szolgál ki tisztességgel, becsülettel,

hogy az irány, melyen elindult, követőkre talált, szerette hangoztatni, hogy első volt az elsők között. „A mai „ujitók" — akiket már elösmernek — 1891 táján nem voltak ott, ahol én már eredményeket értem el, — irja nekem 1910-ben. — Persze, ezt ma ők is, mások is elismerik. Az irány célját nem tévesztette el, s ma ott vagyunk, ahol vagyunk. Uj festők, uj művészet, nagy murális (falfestési) hajlamok. Ez mind abból vagy azokból a nagy vastag konturokból ered . . . Lehet, hogy ők előbb kezdték el, mint én, de egymást és egymás dolgait nem ösmerve, egy-

ságra nem hozott adataival operál és nehez ellenőrizhető számoszlopok felépitésével akarja a ni porhint készüléket ujból működésbe hozni.

Teodorescu tanulmányában az 1927-ik tudomás szerint a legerőszakosabb románi keresztülhajszolt népszámlálás adatai közül is az Erdély nagyobb városaira vonatkozó a *Brassó* törvényhatósági város népességét ugy fel, mintha ennek a nagyfontosságu ipari és kedelmi gócpontnak relative román többségü ága volna. Szerinte Brassóban 18,000 romá szemben csupán 16,500 magyar, 13,300 német, zsidó és 200 idegen lakik.

Az 1927-ik évi népszámlálásnál a népszámlálási munkálatokat végző közegek *határozott utasitást kaptak arra, hogy az anyanyelvvel ne törődjenek, hanem a nevek alapján és a faji visszaszármaztatás utján állitsák össze az adatokat.* Hasztalan vallotta tehát az évszázadok óta magyar anyanyelvü család református vagy unitárius sarja magát magyarnak, ha véletlenül *Starkovszkinak, Moldovánnak* vagy *Letnernek* hivták, mert *minden tiltakozása dacára lengyelnek, románnak vagy németnek irták be.* Viszont hiába volt valakinek Beregi, Kiss, Magyari vagy hasonló, kétségtelenül magyar neve, *ha izraelita vallásu volt, feltétlenül zsidó nemzetiségünek* könyvelték el, *bár egy kukkot sem tudott másképp, mint magyarul.* Ha pedig ez ellen szót emelt és kijelentette, hogy ő zsidó vallásu ugyan, de nem zsidó nemzetisé-

P.H. 1928 XI. 25

áron olcsó, de m

sy Gyula cég, amely generációkat

karácsony

1928. november 25., vasárnap.

dolgok megteremtésére. . . . Maillot nem egyszer hangoztatta, hogy az én dolgaim époly reveláló.ag hatottak rá, mint Manet művei." Sokat irt arról, hogy mikép hatott rá Sauguin, Cézanne, egyáltalján ezek a párizsi évek évtizedeken át éltek a lelkében, visszhangzottak kaposvári magányában és ott átalakultak, kifejlődtek és kivirultak az ő sajátos művészetévé. A kiinduláson sokat tépelődött. Mikor látta,

tól.) Nemrég, mikor a világ statisztikai Kairóban, a magyar küküldöttek szóvátették azt a rendszert mely az utódállamokban *a nyelvi alapon való osztályozás helyett az erőszakos és sok visszaélésre alkalmat adó származási alapon történő csoportositást gyakorolja.* A statisztika tudományának komolysága, megbizhatósága és az igazság érdekében azt szorgalmazták, hogy *tétessék intézkedés a kisebbségek valódi számát mesterségesen lefokozó, a tényleges állapot meghamisitását eredményező és a világ szemébe port hintő népszámlálási és statisztikai csepürágás és szemfényvesztés meggátlására.*

A román és cseh delegátusok heves ellenzése következtében a kongresszus ugy döntött, hogy *ebben a kérdésben csak a legközelebbi összejövetelen fog határozni.*

Azok, kiknek kártyavárait összeomlással fenyegeti a nemzetközi statisztikai kongresszus olyan esetleges

Rippl-Rónai József.

Pesti Hírlap, 1928. Nov. 25.

EMLÉKEZÉS RIPPL-RÓNAIRA.

(† 1927. november 25.)

Egy esztendeje éppen, hogy elvesztettük azt a művészt, aki a modern látás uttörő mestere volt, aki a magyar természetet eredeti szemmel nézte, aki uj szépségeket talált a maga kis világában, aki egy küzdelmes élet viszontagságai között mindvégig hű maradt önmagához. Elvesztettük Rippl-Rónai Józsefet.

Tipikus művészsors volt az övé. Elindult pályáján és mivel korán felösmerte tehetsége lényegét, mivel kezdettől fogva bizott önmagában, semmiféle akadály, guny, lenézés, semmibevevés nem tudta utjáról letériteni. Megátalkodott optimista volt. A sikertelenségen nevetett. Tudta, hogy eljön az ő ideje. Türelemmel várta sorsa jórafordulását. Bámulatos energiával dolgozott a maga ideáljai kifejlesztésén.

Mikor Párizsban megszakadt Munkácsyval való viszonya és ő ott állott az idegen nagyvárosban, elhagyatva, egymagán, szüleihez irt leveleiből csakugy ömlik a magabizakodás, noha a legnagyobb nyomort szenvedte. Ha csak a kisujját nyujtja ki és festi az akkor divatos zsánerképeket, duslakodhatott volna a bőségben. Munkácsy mellett kitünő összeköttetésekre tett szert, akadt volna tiz műkereskedő is, akik nagy pénzen vették volna a rózsaszinbe mártott ecsettel festett csecsebecséket, melyeket a Salon műbarátai mohón kerestek.

De Rippl-Rónai nem lett hűtlen önmagához. Szülei nyugtalankodtak. De ő bámulatos optimizmusával megnyugtatta őket. Miközben koplalt. Ha krumplilevesre valója volt, már fejedelemnek érezte magát. Pedig szerette a jó kosztot, tudta élvezni az élet szépségeit, nem vetette meg sem a burgundit, sem az osztrigát, — de ha művészi ideáljairól volt szó, megalkuvásra nem volt kapható.

Mikor a millennium után hazajött és egymásra rendezte kudarccal végződő kiállitásait, senki ugy nem tudta megnyugtató, bizakodó, reménykedő hangulatba ringatni magát, mint ő. 1900-ban irta apjának: „Mindennek megjön a maga ideje. Semmit sem kell forszirozni, az elismerést sem, — hisz az embernek müveltségi fokától függ az ilyesmi. Várni kell egy jobb időre türelemmel és meggyőződéssel".

Még ha más mondta volna ezt neki, — de nem, ezt ő önmagának irta, a maga megnyugtatására s addig mondogatta, mig el is hitte. Pedig nagy idő az a tiz-tizenöt év, mialatt várta a jobb időket. Azalatt dolgozott rendithetetlen bizalommal, csinálta remekműveit, melyeket nem ösmertek fel, sőt ellenkezőleg, mindenki ellene fordult, csak egyetlenegy ember hitt bennük, ő maga.

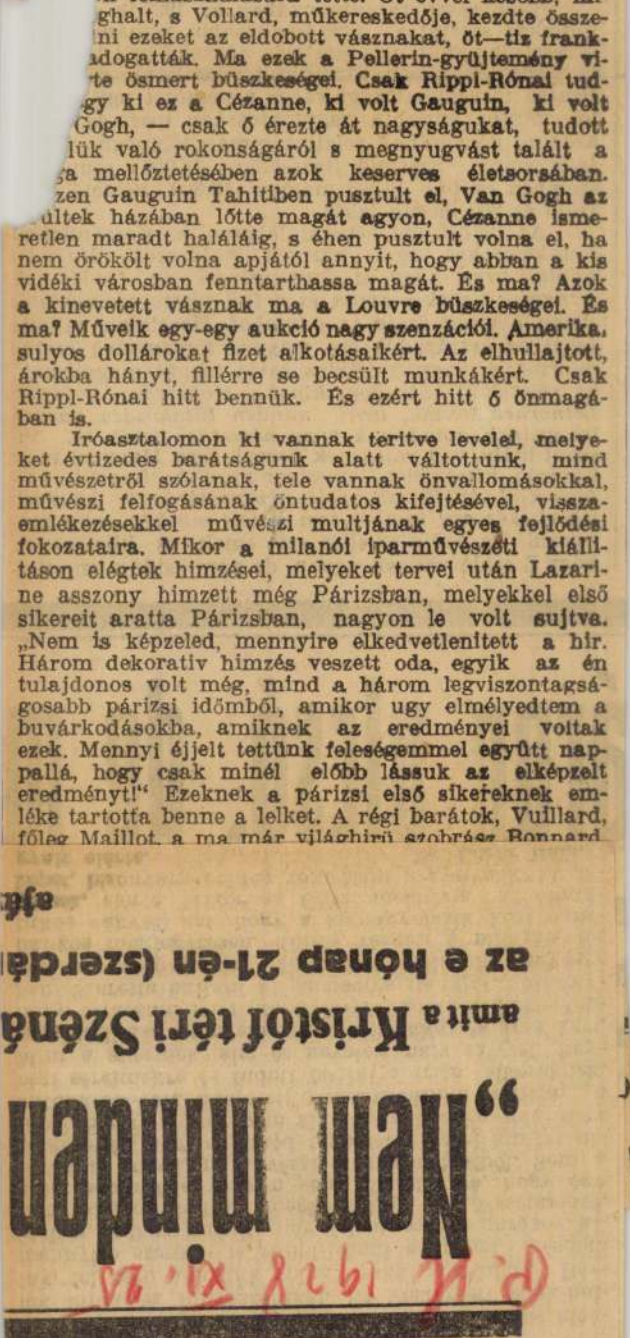

Mikor 1901-ben az első, a diadalmas velencei kiállitásra meghivtam, azt irta művészi jelmondatának: „Delacroix, Goya, Courbet, Manet, Doyen, Cézanne igen nagy művészek!" Gondoljuk meg, hogy ezt a mondatot Kaposvárról irták, oly időben, amikor ezeket a neveket még Franciaországban is kevesen ismerték, főleg az utolsó hármat, Cézanne-t pedig egyáltalján senki, — egyenesen futóbolondnak tartották, még szülővárosában, Aix-ben is sajnálkozva beszéltek róla, szegény Cézanne-ról. Akkor a kép[illegible]elyeket ő a mezőn elhagyogatott, aki felszedte, [illegible]n felhasználására tette. Öt évvel később, mi[illegible]ghalt, s Vollard, műkereskedője, kezdte össze[illegible]ni ezeket az eldobott vásznakat, öt—tiz frank[illegible]adogatták. Ma ezek a Pellerin-gyüjtemény vi[illegible]te ösmert büszkeségei. Csak Rippl-Rónai tud[illegible]gy ki ez a Cézanne, ki volt Gauguin, ki volt [illegible] Gogh, — csak ő érezte át nagyságukat, tudott [illegible]lük való rokonságáról s megnyugvást talált a [illegible]a mellőztetésében azok keserves életsorsában. [illegible]zen Gauguin Tahitiben pusztult el, Van Gogh az [illegible]ültek házában lőtte magát agyon, Cézanne ismeretlen maradt haláláig, s éhen pusztult volna el, ha nem örökölt volna apjától annyit, hogy abban a kis vidéki városban fenntarthassa magát. És ma? Azok a kinevetett vásznak ma a Louvre büszkeségei. És ma? Műveik egy-egy aukció nagy szenzációi. Amerika, sulyos dollárokat fizet alkotásaikért. Az elhullajtott, árokba hányt, fillérre se becsült munkákért. Csak Rippl-Rónai hitt bennük. És ezért hitt ő önmagában is.

Iróasztalomon ki vannak teritve levelei, melyeket évtizedes barátságunk alatt váltottunk, mind művészetről szólanak, tele vannak önvallomásokkal, művészi felfogásának öntudatos kifejtésével, visszaemlékezésekkel művészi multjának egyes fejlődési fokozataira. Mikor a milanói iparművészeti kiállitáson elégtek himzései, melyeket tervei után Lazarine asszony himzett még Párizsban, melyekkel első sikereit aratta Párizsban, nagyon le volt sujtva. „Nem is képzeled, mennyire elkedvetlenitett a hir. Három dekorativ himzés veszett oda, egyik az én tulajdonos volt még, mind a három legviszontagságosabb párizsi időmből, amikor ugy elmélyedtem a buvárkodásokba, amiknek az eredményei voltak ezek. Mennyi éjjelt tettünk feleségemmel együtt nappallá, hogy csak minél előbb lássuk az elképzelt eredményt!" Ezeknek a párizsi első sikereknek emléke tartotta benne a lelket. A régi barátok, Vuillard, főleg Maillot, a ma már világhirü szobrász Bonnard

P. H. 1928 XI. 25

„Nem minden

amit a Kristóf téri Szénás

az e hónap 21-én (szerdá

ajá

állásfoglalása, mely a jövőre utját vágja a m[illegible]lálások rendjén elkövetett statisztikai kökler[illegible]nek, most igyekeznek kihasználni a még re[illegible]sükre álló időt és *mindent megtesznek, hogy* [illegible]*gyar statisztikusok által felvetett egészsége* [illegible] *megerlelődését elgáncsolják.*

A román statisztikai hivatal vezetője, *Teodorescu* vezérigazgató, is sorompóba lépett és a külföld „felvilágositására" és a kairói kongresszus magyar küldötteinek „leleplezésére" tanulmányt is irt. A legfőbb román statisztikus az Averescu-kormány által 1927-

mert az nem volt divat s mert a divatos festői modorosságokkal s az előkelő hanyagság pózaival jobban lehetett érvényesülni.

Vaszary János, jóval tehetségesebb volt, rajzolni is jobban tudott, de a franciákat után-modoroskodó pózaival talán még Rippln is túltett. Akvarelljei valóságos szín-fröccsök, a természethez alig van közük, a vad színezés pózolásai. Hogy pózok nélkül mire lett volna képes, azt Veneziai vízfestménye s egy albán férfit ábrázoló vázlata mutatja. Ha ezt a kiállítást Párisban láttuk volna, nyugodtan elfogadnók francia művészeknek őket. Es talán egész működésüknek ez a legsúlyosabb kritikája. Ami egyik rosszmájú építészünk megjegyzésében nyilvánult meg, aki értesülvén, hogy az egyik mester Párisba készül, e szóval vágta mellbe: „Hallom, hogy a mester Párisba utazik Schnittekért!" Hogy melyik művész volt a kettő közül? Mindegy. Lehetett volna akármelyik.

K. J.

du conscient et du réel, et par là « Un
re du théâtre moderne. Ce n'est plus
ur et inconscient ou l'aspect conscient
nt mis en scène. C'est là un enrichisse-
turne » est peut-être, avec les pièces
peu de la même conception, le premier
de l'école psychologiste, la première
our ainsi dire, en équilibre, au point.
seconde tendence du théâtre moderne
sur l'idée que tout ce qui est dans la
urges qui représentent cette tendance,
héâtre grec, des « Miracles » et « Mys-
abethain. Ils prétendent évoquer à la
es grands débats idéologiques, philo-
de leur époque. C'est ainsi que nous
le problème politique du « dictateur »
morale par le même auteur dans « Jean
u-delà par un jeune écrivain américian
« Grand large » qui demeure une des
s de ce temps. Nous avons vu surtout,
porter à la scène avec son « Siegfried »
un problème à la fois politique, psychologique, social, un problème et un « cas »

Rippl-Rónai József

Kisért a mult...

Rippl és Vaszary a „Műbarát"-nál

Petrovics Elek ismét Rippit és Vaszaryt rendez, ezuttal rajzokat és akvarelleket gyüjtött össze, melyet magántulajdonban vannak. Megértjük, hogy Petrovics, kinek élete java müködése a magyar müvészetnek ahoz a korához füződik, melynek a most ismét kiállitásra hozott két müvész volt legtöbbet emlegetett csatára, ismételten és szivesen foglalkozik velük. Nehezen tudjuk megérteni azokat az „igazi" müértőket, akik ennek a két müvésznek rajzai és u. n. vizfestményei láttán extázisba esnek.... Nem, nem értjük őket! E képek látása felidézte bennünk a századeleji hangulatot, amikor fejcsóválva olvastuk a zsidó sajtó szenzációt üvöltő harsonáit. És felidézett bennünk egy jelenetet, amidőn egy kiállitás rendezésekor öt müvész, együttes erővel tudta csak megállapitani, hogy a zsidó sajtó által ugyancsak „nagy"-nak titulált Vaszary képei kereteibe hová kell tenni a karikákat! És ezzel kapcsolatban sok minden, Nyugat, Hatvany, Trianon és egyéb efféle nemszeretem emlék is felkavarodik a multakat takaró hamuréteg alól! Kár volt ezeket az emlékeket, a mult kisértetit ismét elénk hozni.

Kezdjük Rippl Rónain. Hatvannégy darab színes és színtelen rajz. Igazi vizfestmény egy sincs köztük, csak pár színnel megtisztelt rajz akad a sok durván felkent tusrajz közt. A kiállitott anyagban nem kevesebb, mint *hétféle stilust* különböztettünk meg, egytől-egyig *párisi utánérzéseket*, míg a nyolcadik stilust, Rippit magát csak egy-két francia internáltsága idejéből való és egészen fiatalkori rajz képviseli. E megállapitás a müvész egész élete munkásságára jellemző. Volt neki világos és kontúros korszaka, szürke, pointilista, dekorativ korszaka, mindeme korszakainak termékei egytől-egyig megegyeztek abban, hogy a legkülönfélébb francia modernek utánérzései voltak. Az igazi Rippit, a közepes naturalistát egy-két fiatalkori müve s öregkori női fejei mutatták csak. Rippi Rónai tudott rajzolni, de nem rajzolt.

K

Magyarság, 1943. aug. 2.

Rippl-Rónai József.
festőművész

* **Rippl-Rónai királyi kitüntetése.** Kaposvárról táviratozzák: *Rippl-Rónai* Józsefet, a kiváló festőművészt, *a belga király a Lipót-rend lovagkeresztjével tüntette ki.*

Magyarság, 1926. szept. 30.

Vasárnapi sportjegyzetek

A SPORTBARÁTSÁG igazi megnyilatkozásával találkoztunk most már egymás után két ízben is Kaposvárott — írja szerkesztőségünkhöz küldött levelében Salkai Rudolf, a KMTE egyik vezetőségi tagja, aki arra kérte szerkesztőségünket, hogy köszönjük meg a Kinizsi szurkolóknak ezt a lelkes biztatást, amely a KMTE—Győr, majd pedig a KMTE—Sztálinváros mérkőzéseken elhangzott. Szíves örömmel adunk helyt a köszönetnek, annál inkább, mert mi magunk voltunk azok, akik nem egy esetben felhoztuk a kaposvári sportkörök együttműködésének szükségességét. Irtunk már arról is, hogy a sportköri vezetők megtalálták az egymáshoz vezető utat az NB II-es csapatoknál. S a vezetők gondolkoztak azon és felvetették, hogy össze lehet hozni a két sporttábort. Nos, erre feleletet adott ez a két mérkőzés, amikor a Kinizsi tábora odaállt a KMTE mellé. Ez a tény mutatja, hogy megvan a két sporttábor szurkolóinak is az egysége, most csak az a fontos, hogy meg is maradjon. Persze december 15-én a Kinizsi—KMTE mérkőzés az más...

A MEGYEI labdarúgó bajnokság kétségkívül legnagyobb meglepetését a marcaliak szolgáltatták, akik nem kisebb ellenfelet terítettek kétvállra vasárnap, mint a tabiak csapatát. Marcaliban az idén nehezen indult és került rendes kerékvágásba a labdarúgás. A határozottan balszerencsés osztályozók visszavetették a csapatot, s amikor például Balatonlellétől otthonában kikapott Marcali csapata, akkor a közönség is már-már kezdett elfordulni a marcali fiúktól. Néhány lelkes sportvezető, no meg egy-két idősebb játékos, olyanok mint Bősz Ádám, azonban nem csüggedtek el, s tudták, hogy a csapatban több van, mint amennyit az eddigi eredmények sejtetnek. Elsősorban a csapat közösségi szellemén igyekeztek változtatni, no meg néhány öntelt fiatalnak a fejéből verték ki az elbizakodottság szellemét. Az eredmény gyorsabban megmutatkozott, mint remélték. A tabiak elleni mérkőzésen határozottan jól játszott a csapat és teljesen valós körülmények között szerezte meg az értékes két bajnoki pontot.

HITETLENKEDVE FOGADTÁK a szurkolók az elmúlt vasárnap délután a Budapestről érkező telefonhírt. Talán nem is a Kinizsi veresége jelentette a nagy meglepetést, hanem az, hogy a csapat 4 gólt kapott és egyet sem tudott rúgni. Mindenki »magyarázatot« kért szerkesztőségünktől, ahonnan kiküldött munkatársunk jelentése alapján igyekeztük megmagyarázni a balsikert. Valljuk be az igazat, hogy a szurkolók nem elégedtek meg a mi magyarázatainkkal. Úgy véljük, hogy most, egy hét távlatából sem lesz könnyű dolguk Mózsiéknak, amikor vasárnap délelőtt a Kinizsi Baráti Körének tanácskozásán arról lesz majd szó, hogy mi a Kinizsi hullámzó teljesítményének az oka? Persze, nem fognak haragudni azért a Kinizsi szurkolók, ha mondjuk e héten ismét hullámzás következik, mert a 0:4 után ugyan mi mást jelentene a hullámzás, mint egy szép győzelmet a Láng Gépgyár ellen.

IGEN ÉLÉNK mozgolódás volt e héten a K. Dózsa ökölvívó edzésein, ahol rendszerint 40—50 fiatal vett részt az edzéseken. Érdekessége volt ezeknek az edzéseknek, hogy két »új fiú« is szorgalmasan dolgozott a homokzsáknál, no meg a szorítóban. Az egyik Nyári, a csapat légsúlyú versenyzője, aki leszerelt. Biztatóan mozgott Nyári, s könnyen lehet, hogy hamarosan sor kerülhet szereplésére a csapatban. Hacsak...

Hogy mi ez a hacsak? Hát bizony az, hogy Nyárit másfelé is csalogatják. Az NB I-es Vasas Beloiannisztól is kapott igen kedvező ajánlatot. Nem, ne essék tévedés, Nyári nem profi akar lenni, csupán egy kérése van: szeretne vasas szakmát tanulni a jelenlegi mestersége helyett. Ugye, hogy megvan ennek Kaposvárott is a lehetősége, kedves vasipari vállalatok?

A másik ökölző már korántsem olyan bőbeszédű, mint Nyári, aki rengeteg katonai élményét meséli az érdeklődő fiataloknak edzés után. Hja, Jakab nem a katonaságtól, hanem nyugatról tért haza, ahová egy évvel ezelőtt, mint ő mondotta, meggondolatlanul eltávozott. Most szorgalmasan edz, dolgozik. — A szorítóban szeretném jóvátenni hibámat — mondotta. Hogy mit felel a kérdezősködőknek? Tömören talán így fejezhetnénk ki: mindenhol rossz, de legjobb itthon.

ÚJ BAJNOKESÉLYES lépett elő a megyei labdarúgó bajnokságban, a K. Hunyadi Vasutas. Amikor az idény kezdetén a kaposvári vasutasok 5:0 arányú vereséget szenvedtek Tabon, valószínű kevesen hitték azt, hogy az idény végére esetleg a vasutas csapat a táblázat élére kerül. Igaz, eléggé hullámzó volt korábban a csapat teljesítménye. Itthon még csak megbirkóztak valahogy az ellenfelekkel, de idegenben már nem ment valami jól a csapatnak. Az idény végére azonban határozottan feljavultak. Két hete pl. igen tetszetős játékkal idegenből is 4:0-ás győzelemmel tértek haza, aztán a hazai pályán újabb 4:0 következett, ami jelzi, hogy feljött az együttes, mégpedig annyira, hogy e héten elfoglalták a bajnoki táblázat első helyét. A vasárnapi siófoki mérkőzésen bebizonyíthatják, hogy joggal-e, avagy csak véletlenül.

Kovács Sándor

Ablak-faredőnyök
sürgős szállításra is megrendelhetők
Béri Géza
REDŐNYÜZEME
Bp. VI. Eötvös u. 44.

SZÜRET UTÁN LESZ AZ ESKÜVŐNK...

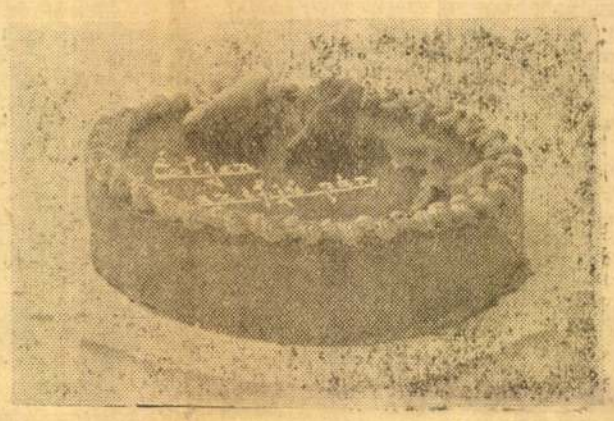

Esküvői tortákat, finom, palackozott borokat

rendelésre postán is szállít

az

ORSZÁGOS ÜDÜLŐVENDÉGLÁTÓ VÁLLALAT TERMELŐCUKRÁSZDÁJA, SIÓFOK

1957 NOV 24

Somogyország

Rippl-Rónai József

610

Harminc éve ha

„MIUTÁN A MŰVÉSZNEK CSAK ÖNMAGÁBÓL ÉS A TERMÉSZETBŐL LEHET MÉG ÚJAT MERÍTENI — JOBBAN KELL A TERMÉSZETBEN ELMERÜLNI, MINT A RÉGI STÍLUSOK ÁLTALUNK KEVÉSBÉ ÁTÉREZHETŐ SZELLEMÉBEN. IGAZ, HOGY EZ NEHEZEBBIK FELADATA A MŰVÉSZNEK, MERT TOVÁBBHALADÁST JELENT. AMIVEL MEGBIRKÓZNI NEHÉZ DOLOG."

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

Rippl-Rónai József archképéhez

Az elmúlt nyáron festőkkel és szobrászokkal egy hosszabb utat tettem meg. Egyikünk nézegetve, latolgatva az együttest, úgy vélekedett, hogy ez a társaság — legtöbbje ismert művész — bizony nem éppen erős, jól fejlett emberekből állt össze. Valaki megjegyezte, hogy bezzeg a régiek! — mutatósabb legények voltak. És ekkor kitudódott, hogy közülünk a legtöbbje a valóságban alig ismerte a századforduló nagy nemzedékét. Egy festő szomorúan fűzte hozzá, hogy soha nem is látta Rippl-Rónait.

Kaposvár nagy fia harminc évvel ezelőtt halt meg: ma már kevesen élnek, akik személy szerint ismerték: alakja, külseje az emlékezés hullámain bennük is egyre elmosódottabbá válik. A művészek halála utáni időszak rendszerint kedvezőtlen magára az alkotóra, egy ideig Rippl-Rónaival sem törődött a világ. A harminc év alatt róla megjelent írások legtöbbje bizonytalan vázlat, vagy elrajzolt képmás, nem teszik jelenlévővé, rendszerint a különöst, sőt a különcöt hangsúlyozzák rajta. Túl a különösön, Rippl-Rónairól a gondolkodóról, filózófiájáról, roppant életerejéről, az alkotóról, a mesteremberről, mindenekelőtt a festőről, végül a mindennapok emberéről mélyítő írás máig sem jelent meg. Apró hibáit igen, nagy értékeit nem ismeri a világ, és művészettörténetünk adós Rippl-Rónai stílustörténeti értékelésével, annak a kezdeményező gondolat adó szerepnek pontos felmérésével, melyet a XIX. század utolsó évtizedeiben rendkívül képességeivel és eredményeivel Nyugaton és idehaza elfoglalt.

Halála hírét egy novemberi reggelen Párizsban tudtam meg, abban a városban, ahol küzdelmes és boldog ifjú-, majd férfikorát élte, amelyet mindvégig ragaszkodással szeretett, ahol akkor még éltek világhírnévre szert tett művész barátai. E kékellő, ködös párizsi reggelen egyedül magamban, a távolban búcsúztam el földi alakjától az emlékek rengetegének tér- és időtlen viszonylatában, elkísérve közös életünk hosszú fonalán.

A montmartrei-i utcákat, Neuilly-t, a Pireneusok tövében épült ősrégi kikötővároskát Banyuls-sur-Mert (ahol Maillol-lal élt együtt), már régebben fölkerestem volt, de a szülővárosnak, ahova visszatért holtan, Somogynak, a Róma-hegynek fontossága ezen a napon szinte szimbólumnak, a somogyi Rippl-Rónai, a magyar festészet immár befejezett monumentumának, a már meg nem változhatónak tárult szét előttem.

* * *

Valamivel magasabb volt a jó közepesnél. Jól megépített, erős csontszerkezetű, mutatós ember volt. Ötvenéves korában százegy kiló volt testsúlya, és bár izomzata gyengén fejlődött, mégsem hatott kövér embernek. Magasságához mérten valamivel nagyobb volt keze és lába az arányosnál, csuklója és bokája kissé vaskos, bal kezefején egy régi savmarta fényes csík volt látható. Ahogy járása nem volt ékes, akként keze sem végzett élénk tornát, valójában csak az írónt, a tollat tudta kezében tartani: úgy rajzolt és írt, ahogy lélegzett. Erősszálú, gesztenyerbarna haja volt, egészben véve enyhén kreol jelenség, amit még fokozott szemének meleg, aranyosbarna színe. Fiatalabb korában a szájszögleten túl megnövesztett bajusza volt, később és mindvégig a felső ajkat kissé eltakarva, egyenesen, vágottan szerette. Sohasem volt beteg, fogorvoson kívül nem volt dolga doktorral, ritkán ha elnevette magát, látszott egészséges, szép fogsora.

Nem voltak gyorsak vagy hirtelenek mozdulatai, mintha kissé elkésve követték volna gondolatát, teste nem volt hajlékony, inkább ügyetlen és félszeg, ha az egyszerű járáson és üléseken kívül más mozdulatot kellett végeznie. Nehéz munkát sohasem végzett, súlyt nem tudot emelni, még könnyű csomagot sem vitt magával.

Választékosan, jól öltözködött: az, amit magára vett, mindig kiváló anyagból készült, igen ápolt és tiszta volt. Megjelenésében mégis volt valami hanyagság, ruházata őt szolgálta, nem fordítva. Legtöbbször szürke szövetből készült — mindig egyszínű volt — öltönye. Értékes, szép és erős cipőkben járt. Legszívesebben a »béret«-t ezt a csaknem fekete francia fejrevalót viselte, azokat a széleskarimájú kalapokat, melyekre legtöbben, legtöbbször visszaemlékeznek, kivételesen tette fejére. Hogy megjelenésében mégis volt szokatlan, meglepő, hogy az emberek kitértek útjából, tisztelettel, megkülönböztetett figyelemmel köszöntötték, sőt utána tekintettek, nem külsejéből eredt, — Rippl-Rónait mindenkor, mindenki észrevette és megnézte.

Ez az őszülő, »béret«-s, barnabőrű ember, vállán nagy fekete köpennyel, lassan, hosszú és puha lépésekkel haladt. Állandóan vizsgálta a talajt, ahová helyezte lábát. Baljában, magasan mellére fogta botját: botot tartó keze, azon egy vidám kék gyűrű és kabát[illegible] zsebéből kihajló fehér zsebkendő — ez maga Rippl-Rónai kép volt, a kaposvári interieur-ök színbeli testvére. Az út a Róma-villától a »Turul«-ig negyven percig tart, mi egy óra alatt tettük meg. Mert Rippl-Rónai meg-megállt egy lélegzetre nézte a világot, a tájat, az utcát, udvarokat, alaposan megnézte az embereket. »Ezer képet festek naponta« — mondotta. És valóban a festészet e Gargantuája végezetül e is készítette az ezer festményt. Ért tett-e még valamihez az életben ami nem volt képzőművészet? Nem igen. Volt háza, szőlője, földje, állata — nem értett hozzá, műkedvelő maradt benne, értelmét nem kereste annak, ami kiemelte a festő hivatásából. A köpeny alatt, jobbjában rajzmappa volt, zsebében tű vid, szélesen fogó, színes ceruzák, egy lapos dobozban francia pasztellrudak. Szerette a szép és jó festőkellékeket, de ha kellett, megelégedett minden fajtával és életművéhez képet igen kevés anyagot használt el.

Ám arról, hogyan csorgott kezében a kép, miként állította meg értelme az időt, hogy a letett, a megrögzített élmény miként vált újból életté, a festészet élő és sugárzó részesévé — erről más, máskor írja meg azt, ami dukál.

Szellemének fénye nem húnyt ki nem aludt ki szemének tüze és nem állt meg keze munkája halálának napján. És én úgy hiszem, hogy Rippl-Rónai életműve a magyar festészet legélettelibb, legélőbb fejezete, melynek jelentőségét alig tudjuk.

Rippl-Rónait rengeteg ember ismerte, volt sok ismerőse és igen kevés barátja. De én tudom, hogy Ő maga Somogyot szerette legjobban és Őt a somogyi ember szereti legjobban. Még úgy is, akkor is, ha hallgat róla.

MARTYN FERENC

zéde Wekerle Sándorról
ület serlegvacsoráján.

ivnak, a dánosi bölccsel beszélgettünk egy tervről, melynek ő lett volna az apja, ha Európának lett volna annyi esze, hogy Wekerlét megértse. A terv keresztülvivőjéül én voltam kiszemelve s én közöltem is a tervet avval, akit a legjobban érdekelt, t. i. a francia követséget. A terv az volt, hogy *miután egész Európa valutája összedőlt — a német valuta akkor kezdett zuhanni —, meg lehetne próbálni s ez lehetne a győzelmes francia nemzet igazi győzelme, önmaga és mindenki felett: frankvalutát egész Európában. Nem egyetlen frankvalutát, hanem minden országban frankvalutát. Ha ez a terv megbukott, az nem azért történt, mert rossz volt, hanem, mert a bimetallizmuson alapult és természetes, hogy a jobb pénz mindig kiszoritotta a jobbat.*

Ez a nagy ember lett volna az, aki, szerintem, Európa jövőjét leginkább biztosithatta volna pénzügyi téren. Ha ezek után azt kérdezzük, hogy érdemes volt-e odadobnom magamat, hogy ez a terv létesüljön, arra csak Wekerle Sándor tudna felelni — mert ő nincs itt, ezért engedelmet kérek, hogy beszédemet befejezzem.

— És amikor, tisztelt uraim, ezt elmondtam, méltóságod kegyes engedelmét kérem, hogy tisztelt barátaimat arra szólitsam fel: kegyelettel mondják utánam azt, amit mondani fogok:

„Kivánjuk azt, hogy Wekerle Sándornak, minden idők legnagyobb pénzügyminiszterének, a magyarság nagy és hasznos fiának, minden magyar polgár büszkeségének emléke örökké éljen közöttünk."

A beszédet a jelenvoltak hosszantartó lelkes éljenzéssel és tapssal fogadták.

Amire a japáni nemzet büszke

Sokszor olvastam és hallottam Európában, hogy Japán geográfiailag az ázsiai Anglia, a japániak pedig a kelet poroszai. Különösen az utóbbi hasonlatban kevés a valóság. A japáni lélek költőies és finomabb is, mint a porosz. Az ország azonban már inkább hasonlitható Angliához. Mind a kettő, ugy Japán, mint Anglia: szigetország. Az egyik keleten, a másik nyugaton van. Mig az angol szigetek az 50. és 60. északi szélességi fok között — *egy csoportban* — fekszenek, addig a japáni szigetek — *szétszórtan* — az 51. északi szélességi foktól délre egészen a tropikus zónáig terjednek. Sok a vulkán, gyakran látogatja őket földrengés. Évezredek óta számos elemi csapással küzd Japán. Mindamellett őseinek örökségét mindmáig sikerült megőriznie.

*

A japáni nép történelmében szégyenletes idegen betörések nem fordultak elő, mint például az angoloknál. A briteket, Anglia őslakóit, legelőször a rómaiak, majd a skótok, a piktek, a dánok, a francia-normannok és végül az angol-szászok hóditották meg. A mai angolok valamennyi legyőzőjükkel erősen keveredtek. A japáni nép sem tiszta, de tiszta faj nem is található már. Ha még lenne valahol a földön egy eredetiségében fennmaradt, keveredetlen faj, akkor ehhez a japáni nép állana legközelebb. Ugyanis nálunk háromezer év óta idegenekkel való, számottevő keveredés nem fordult elő. Igy szerencsére ősi, faji jellegünket a mai napig megőriztük.

*

1281-ben Japánban is mongol inváziő volt. Százezer harcias mongol támadta meg a szigetországot, de teljesen eredménytelenül. A bátor és jól fegyelmezett szamuraiak kis hajókkal, alig néhány ezren, ezeket a támadókat oly ügyesen semmisitették meg a *Kyu-Su*-i tengerpartokon, mint ahogyan *Togó* tengernagy diadalmas győzelmet aratott az orosz-japáni háboru *Czu-Sima*-tengeri csatájában. Csak három katonának kegyelmeztek meg s ezeket hazaküldték

A Caterpillar-klub hősei.

Az Egyesült-Államokban lépten-nyomon találhatók a legkülönösebb egyesületek, körök, testületek. Különcködő, unatkozó, dusgazdag amerikaiak elég szép számmal akadnak, akik nem tudnak mit csinálni, tehát egyletesdit játszanak. És különféle bogaraikat azután halálos komolyan veszik.

Teljesen elüt az ilyen köröktől a „Caterpillar-klub", amelynek tagjai csak olyanok lehetnek, akik repülők, a levegőben katasztrófa érte őket és csak ugy menekülhettek a biztos pusztulástól, hogy ernyő segitségével leugrottak. A „Caterpillar-klub"-ot 1922-ben Harold Harris hadnagy alapitotta, aki szintén csak ugy menekült a biztos haláltól, hogy ejtőernyőjével kiugrott a kigyulladt repülőgépből. Az egylet neve hasonlatosságot keres a repülőről leereszkedő és a hernyó között, amely a fatörzsön megerősitett vékony fonalon bocsátkozik le.

Mutatványosok artisták, vagy olyanok, akik reklám, kisérletezések céljából ugranak ki a gépből és bizzák életüket a selyem ejtőernyőre, nem jönnek figyelembe. A klub tagja csak az lehet, akit komoly, elháritha tlan veszedelem kényszerit arra, hogy ejtőernyővel próbáljon megmenekülni. Viszont az ilyenek részére nincs felvételi kérelem, nincs ajánlás, amint a leugrás megtörtént és sikerült, automatikusan a klub tagjai lesznek. A tagság semminemü kötelezettséggel nem jár, de mindenki használhatja a „Caterpillar klub tagja" cimet.

A klub tagjai több osztályba soroztatnak. Például Jack Webster, az amerikai posta egyik repülőgépének vezetője, most kapta meg az értesitést, hogy a klub második osztályába soroztatott.

Ez pedig azt jelenti, hogy Webster másodszor forgott életveszedelemben és csak ugy tudott szabadulni, hogy ejtőernyővel leereszkedett. Egy izben már igy menekült, amikor gépe kigyulladt. Most a gép egyik csavarja tört el és Webster ezerötszáz méter magasságról ugrott le.

A „Caterpillar klub" negyedik osztálya eddig a legmagasabb, tehát a tagok között van olyan, aki már négy izben köszönhette életét az ejtőernyőnek. Ilyen negyedik osztálya tag csak egy van és az Charles Lindbergh A vakmerő óceán-repülő a Kelly-repülőtéren, a katonai repülők iskolájában még kadét volt, amikor a levegőben egyik kollégája gépével összeütközött és kénytelen volt ejtőernyővel leereszkedni. Néhány héttel később a gép kormánya mondotta fel a szolgálatot és Lindbergh nyolcszáz méter magasságról ugrott le. Az ernyő jól müködött és igy semmi baja sem történt a pilótának. 1925-ben történt mind a két eset, de ugyanebben az évben Lindbergh még harmadszor is használta az ernyőt. Harmadszor postagépen repült Chicagóból Omaha-ba, mikor a gépezet felmondta a szolgálatot és Lindbergh ezer méter magasságból leugrott. Erről a veszedelmes ugrásáról a „MI" cimü könyvében is megemlékezik. Negyedszer ugyancsak postarepülővel érte baleset és akkor is csak az ejtőernyőnek köszönhette életét.

Egy ilyen leugrást irt meg nemrégen Dick Bowman postarepülő, aki a Sierra Nevada hegyláncolatán átn a „Pacific Air Transport" egy gépével repült. Utközben sürü ködbe, majd viharba került, gépe elromlott, kormányozni képtelen volt és kétezer méter magasságból leugrott.

— Sokszor hallottam repülőktől, — mondotta el, — hogy amikor leugrottak és az ernyőbe kapaszkodva ereszkedtek alá, nem is érezték, hogy zuhannak alá, különösen, ha a sürü ködben a környéket nem láthatták. Most már saját tapasztalatomból állithatom, hogy ez tényleg igy van. Mikor kiugrottam a feltétlen pusztulás elébe rohanó gépemről, még körülbelül tiz másodpercig hallottam berregését, azután a tompa csattanás következett, amely jelentette, hogy gépem nekivágódott valamelyik sziklának és darabokra zuzta magát. Ezalatt én zuhantam lefelé. Egyszerre csak sürü feketeség mellett suhantam el. Tudtam, hogy hegycsucs volt. Majd hegyes ágak kapaszkodtak belém, hasitották végig ruhámat, fák voltak. Nemsokára földet értem. Hogy hol, azt nem tudtam. Nagy kinnal sikerült tüzet gyujtanom. A köd miatt azonban nem tudtam, hová kerültem. Azt megállapitottam, hogy vagy hegyoldalon, vagy fensikon vagyok. Az egész éjszakát itt töltöttem a kegyetlen hidegben, küzködve a viharral, amely a tűz ellen ujabb és ujabb rohamokat intézett. Végre hajnalodott, a köd eloszlott és én óvatosan lefelé kusztam a hegyről. Szikláról-sziklára csusztam. Öt és fél óráig tartott, mig a völgybe értem. Ott azután végre községet találtam és telefont.

Igyunk
Csillaghegyi
ásványvizet,
mert ez a legjobb
Minden jobb üzletben, vendéglőben és kávéházban kapható.
Telefon: 623-91.

Maillol és Rippl-Rónai.

Rippl — Rónai.

Nincs ma már senki Európában, talán Amerikát is beleszámíthatjuk, ki kétségbe vonná, hogy a világ ma élő legnagyobb szobrásza a francia Aristide Maillol.

Azóta, hogy Rodin meghalt, Bourdellen kívül az ő nevét kapta szárnyára a hír. De Bourdelle művészete fölött lehet még vitatkozni, Maillolét egyhangú elismerés fogadja. Hosszas küzdelmes pályát futott be, míg feljutott a magasságba. Banyuls sur mer a hazája, egyszerű paraszti sorból emelkedett ki, egy öreg, fukar nagynénje nevelte, — a fukarságot, úgy látszik, családi örökségbe kapta —, sokat beszél erről Rippl-Rónai is *Emlékezéseiben*, — nagy nyomorokon vergődött át Párizsban, ahol eleinte festőnek készült, de a mellett kezdett szobrászattal és iparművészettel is foglalkozni. Első sikereit tapiszeriáival aratta, szobrászatra épen Rippl-Rónai biztatására adta magát.

A háború előtt meglátogattam Párizs melletti kis műtermében, Marly-ban, hogy átadjam neki Rippl-Rónai üdvözletét. Akkor jelent meg a *Ház*-ban Rippl-Rónai művészetét bemutató cikk gazdagon illusztrálva, azt vittem magammal.

Arról az arcképről, melyet Banyulsban, hol egy jó darabig együtt ültek, festett róla Rippl-Rónai, azonnal megösmertem. Akkor már czüstszálak csillogtak nagy szakállában, de a mosolygó szeme a régi és az egyszerűsége, mely az arckép vonalaiban oly monumentálisan megkapó, most is uralkodó jellege volt. Leült a műterem előtti lócára, térdére teritette ki a lapot és nézegette a képeket.

— Ah, Rippl-Rónai, a jó barát, — mondotta —, hogy örülök nagy haladásának! Képzelem, mily szinesek lehetnek művei. A szint Banyulsban látta meg legelőbb, hol a ragyogó nap örökös fénybe von mindent.

Mialatt a képeket nézegette, azalatt én a műteremben látható reliefek csodálatába merültem. Mintha egy görög szobrásznál volnék, oly primitiv volt nála minden és oly ősi egyszerűséggel komponált volt művészete is. A földön márványdarabok, egyesek félig megmunkálva, mások teljesen kifaragva.

Aztán felállott és mutogatni kezdte műveit:

— En csak ilyen kis mintákat csinálok, azok alapján márványba faragok mindent. Görögországból hoztam a márványokat, ahol nemrég jártam. Feledhetetlen élményeim voltak, főleg a korai görög szobrászat ragadott el. Azoktól sokat tanultam. Katalániából való vagyok, ott él még a görög szellem, nem a barokos kései, hanem a kezdeti korszak ragadott meg, ahol nyugalomra és egyszerűségre, tiszta és világos formákra törekedtek. Ebben antipodja vagyok Rodinnak, akit azért nagyon szeretek, mert a maga nemében és művészi felfogásában nagyszerű művész, csakhogy én másképen érzek és másképen alakitom dolgaimat.

Valóban másképen. Maillol a telt formák és a nyugodt mozdulatok mestere. Figurái, főleg női aktjai mind két dimenzióban felfogottak, noha csakugy duzzadnak a maguk teltségében. Nincs ebben semmi ellentmondás. A vezető körvonalat hangsulyozza és azon belül a formák telitettségét. Rodin a konturt a mélységbe vezeti, mozgásra kényszeriti a szemet, s a formák felfogását részletről-részletre haladóan szemünkön át kényszeriti átélni. Maillol látása más. Az ő alakjai ott állnak előttünk plasztikai nyugalmukban és nyugvó szemmel foghatjuk fel konturjaikat és a benne élő, lüktető formákat. Főleg reliefjeiben látható az a sikban kiteritett, egyszerű kontur, mely nem nyugtalanit, nem mozgatja a szemet, minden formáját világosan felfoghatjuk és tisztán megérthetjük. Ez ideálon belül a modellirozás mesteri volta ógörög tisztasággal párosul.

Mialatt ilykép gondolkozva szemlélgettem alkotásait, bejött a felesége s csodálkozva láttam, hogy majd minden alkotásának ez a kis molett asszony lehetett a mintája.

Mikor ezt szóba hoztam, Maillol nevetett.

— No persze, — Madame nem szereti, ha idegen modellt használok.

Madame féltékeny természetü. Maillol sajnálja a modellpénzt és igy megértették egymást.

Maillol megmutatta feleségének a *Ház* Rippl-Rónai-számát. Az asszony azonnal Lazarineről, Rippl-Rónai feleségéről kérdezősködött.

— Oh, — mondottam — Lazarine már tüzről-pattant magyar asszony lett, ő gondozza a kaposi kis birtokot, olyan háziasszony, amilyennek alig akad párja.

Néhány perc és egyszerre Neuillyről van szó, a közös multról, a banyulsi nyárról, az elindulásról, az ifjukori nyomoruságról. Maillolné nagy lelkesedéssel beszél drága barátjukról, Keszler grófról, aki weimari gyüjteménye számára ellátja őket megrendelésekkel, a finom érzésü műbarátról, akinek segélyével megszerezhették ezt a falusi házat és dolgozhatnak nyugalommal, nem ugy, mint egykor, régen, mikor még tapiszeriákat kellett hímeznie férje rajzai után, mint Lazarine-nek is, majd belevakultak, s mégis alig volt látszata a munkának.

— Oh, sohsem feledem el, hogy Rippl-Rónai biztatott engem a szobrászatra. Azok a formák, melyek bennem éltek, dekorativ rajzokban soha meg nem születtek volna. Most csak ránézek a márványtömbre, nézem, nézem, elmerengve és egyszerre csak mozogni kezd benne valami, egy figura, s ki akar belőle lépni. Addig faragok le belőle, mig életre keltem a benne lappangó alakot. Micsoda izgalmas élet . . . Ez az igazi művészet, nem az agyagmintázás, — ezt nem akarja elismerni Rodin, pedig én azt hiszem, minden igazi görög művész igy dolgozott, — kilátta a márványból az alakot s kiszabaditotta börtönéből, — voilà!

Aztán ujra a *Ház*-at forgatta.

— Itt van az arcképem. Ezt nálunk festette. Akkor még csak motoszkáltak bennem a gondolatok, de ő hogy megérezte a stilus szépségét. Nagyszerü vonala van. Ezzel a művével Párizsban is sikere volt, — ha itt maradt volna, ma már az egész világon ösmernék a nevét. Barátaink mind hírnévhez jutottak. Vuillard, Bounard, Maurice Denis, mind híres ember, — miért temetkezett el oly távoli országba?

Szavaiból érzett a szerető barát. Maillol nem bőbeszédü ember, csak szaggatottan törnek ki belőle a mondatok, de épp ezek a szükösen ejtett szavak nagy belső érzést fejeztek ki.

Valóban Rippl-Rónai József életrejtélye, hogy ő, akit első párizsi kiállitása után már észrevettek, egyszerre csak hazajön, nyomorogni, gunyból, kacajból, félreértésből kivenni a részéi; miért tette? Hogy Párizsban nehezen ment előre, — itthon még nehezebben. De ha Párizsban kihozhatta volna a hirnevet, utána jött volna a világsiker és Rippl-Rónai szerette az elismerést és kereste az együttérző társakat és azokhoz Párizsban hamarább juthatott volna. Hiába, a honvágy és a benne lappangó családi érzés minden meggondolásnál erősebb volt és mikor látta, hogy itthon is akad egy-két megértő lélekre, belenyugodott sorsába és elindult a küzdelmes sorsra. Az után különösképp meglepte, hogy öt esztendővel azután, hogy végleg hazatelepedett, már sikere is van. Ez a „hazai" idekapcsolta, életét missziónak fogta fel és próféta akart lenni a saját hazájában.

Párizsi barátai ezt nem értették meg. Ez lappang abban a szép levélben is, melyet most kaptam Maillottól, aki a nemrég közölt Vuillard-levél után megszólal, hogy a drága multról és az igaz szeretetről, mely közöttük fennállott, tanuságot tegyen. A levelet Banyulsból irja, ahol most pihen.

„Uram, — irja december 20-án —, *megkaptam levelét, melyben emléket kér Rippl-Rónairól, de azidőben ugy el voltam foglalva, hogy munkámat nem hagyhattam abba egy percre sem —, válaszomat későbbre halasztottam. — magammal hoztam levelét ide, nehogy elfeledjem, hogy irnom kell. Félek, hogy levelem későn érkezik, de levelem mégis bizonysága lesz annak, hogy nem feledtem el barátomat, noha elhagyott, — én élőnek képzelem magamnak örökre és látom magam előtt kedves mosolyával...*

Bocsásson meg, hogy nem irhatok érdekes visszaemlékezéseket, mert nem szoktam irni, abban nagyon balog vagyok; csak azt mondhatom, hogy mily jó szive volt Rónainak, s mi is mindnyájan szerettük őt, mi, barátai, mint Natanson, Roussel, Bounard, Vuillard, — sohse feledtük el — a nevét nem feledtük el sohasem hangoztatni, mikor találkoztunk.

Mikor legelőször találkoztam vele, barátom lett és én az övé, első pillanatban oly szimpatikusok voltunk egymásnak, gyakran látogattuk meg egymást és ez a barátság sohasem hidegült el, ide Banyulsba is eljött, ahol egy évet töltött, mindennap találkoztunk, megfestette arcképemet, melyet hazájába vitt magával, ez nagyon tetszett nekünk és most is gyakran elolvasom azt a cikket, melyet Natanson irt a Revue Blanche-ba (1897 junius 15), melyben igen dicséri Öreganyjáról festett képét, mely akkor ki volt állitva a Szalonban. A kritikus igy fejezi be irását: „egy oly kép ez, melyen semmi sem hiányzik, melynek érdemeit sokáig lehetne kommentálni".

Mindnyájan nagyon sajnáltuk halálát, de ugy tudjuk, hogy otthon igen boldog volt Lazarinejával és unokahugával, néha-néha irt is nekem, de én lusta voltam gyakran válaszolni. Szemrehányást is tettem magamnak, hogy nem tudom lustaságomat legyőzni, de tollat venni a kezembe — láthatja, most is ceruzával irok — igen nehezen megy, ha megtenni kényszeritenének, sohse jutnék célhoz.

Még volna sok mondanivalóm Rippl-Rónairól, mert sohasc feledhetem el azt a pillanatot, mikor összekerültünk, de mirevaló felébreszteni a multat, mely gyorsan eltünt ifjuságunkra emlékeztet?"

Igaza van Maillolnak, a multjuk oly szép volt, hogy arra csak fájdalommal emlékezhetnek, éppen azért, mert elmult. De csak az, ami benne *perszonális*. A Maillolok és Rippl-Rónaiak élete azonban csak élmény, anyag, amelyből alkotásaikat meritették. Ezek pedig halhatatlanok.

Dr. Lázár Béla.

A lottósorsolások decemberi „menetrendje"

A Sportfogadási és Lottó Igazgatóság elkészítette a következő havi lottósorsolások ütemtervét. Az év utolsó hónapjában négy lottósorsolást rendeznek. Ebből ismét csak egy lesz a fővárosban, a többit vidéken tartják.

A következő hónap első lottósorsolására december 6-án Rákospalotán, a Növényolajipari Vállalat kulturális termében kerül sor. Ez alkalommal nemcsak az esedékes heti számsorsolást, hanem a novemberi tárgyjutalom-sorsolást is megtartják. December 13-án Miskolcon, a Békemoziban, december 20-án pedig Ajkán, az Erőmű kulturális otthonában sorsolják a lottót. Az idén utoljára december 27-én Egerben perdül meg a lottógömb.

Szövetújdonságok az újesztendőben

Befejeződtek az ipar és a kereskedelem közötti tárgyalások a jövő évi szövetszállításokról. A tervek szerint már az első negyedévben ismét kaphatók lesznek a közkedvelt *Juhar* és *Fűz* elnevezésű viszkoza-szövetek és az úgynevezett *Rozgony-szövetek.* A jövő év gyapjúméteráru ellátásáról a kereskedelem még nem adott ki számadatokat, azt azonban már bejelentették, hogy a lakosság igényei alapján sokkal több konfekcionált ruhát hoznak forgalomba jó minőségű gyapjúszövetből is.

MINDEN HÓNAPBAN

a heti nagy pénznyeremények mellett
a havi
JUTALOMSORSOLÁSON
NAGY ÉRTÉKŰ TÁRGYNYEREMÉNYEKET
NYERHET A LOTTÓN!

Tekintse meg a tárgynyereményeket
a LOTTÓ ÁRUHÁZ
lottó osztályán, Rákóczi út 36

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor-u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

Rippl Rónai

1957 NOV 27.

610

7

MÓRICZ ZSIGMOND:

Rippl-Rónai József

Harminc esztendeje halt meg Rippl-Rónai József, a nagy magyar festő. Ebből az alkalomból közöljük a nagy művész egyik legbensőbb barátjának, Móricz Zsigmondnak, a Nyugat 1927. december 16-i számában megjelent, költői szépségű nekrológját.

Elment a mi legédesebb testvérünk, a mi legjobb barátunk, a mi írómesterember fajta, leghűbb, leginspirálóbb, legegyüttlélegzőbb munkatársunk.

Ebben a gyorsan átalakuló magyar világban megszűnt egy szín, egy jellegzetes karaktervonás az ő eltűntével. Hiányzik az életünk, az utca, a társaság, a Balaton, a műterem sarkában egy drága, szeretett fej, aki nagy barna szemeivel néz és megörökít s teremt a magyar jelenből hihetetlen s ismeretlen fényeket. Mert ez volt az ő életének csodája: olyan dolgokat látott meg ebben az életben, amit rajta kívül soha senki nem látott.

Hiszen a magyar föld mindig szép volt s szép lesz. Mindig voltak s lesznek nagy piktorai, akik meglátják azt, ami itt van, az érzékek által a festői fantázia mindig újra s újra fogja teremteni ezt a valóságot, amelyet ez a kis föld itt nyújt: de Rippl-Rónai valami mást adott: ha a kezébe vette az ő kedves pasztell krétáit, ha lágy ujjakkal, puha, kövérded, gyöngéd ujjaival elkezdett sikárolni az érdes papíron, abból rögtön valami csoda született: mintha földöntúli fényekbe fürdette volna bele mindazt, ami szeme előtt megjelent.

A látásnak ez az újsága, az érzésnek ez a csiklandó boldogsága volt az ő legnagyobb kincse. Ez volt az, ami hozzá kötötte az ifjú írók lelkét, az egészen egyéni és mindent felfokozó álomélet reális látása. Soha senki sem tanított meg bennünket arra, hogy mennyire szabad s mennyire lehet éretten, férfikorban gyermek maradni, elkeseredett bánatokban szűzi ártatlan lenni, hogy szabad és lehet szikrázóan édes fényben élni együtt az élettel.

Nem bírok belenyugodni, hogy ez a mi drága emberünk nincs itt többé, hogy elmennek mellőlünk, akikkel együtt csákányoztunk a bányában, hasonló sors, hasonló tragédiák között...

Nem bírok belenyugodni, hogy bele kell nyugodni abba, hogy csak Egy van, aki változatlan: Az, akinek teste a Kozmosz, élete a Létezés, erői az egész élet minden részletében s minden pillanatában megnyilvánuló Törvényszerűség.

Nem bírok belenyugodni, hogy ezzel elmúlt az én Riplim, hogy vége s nincs tovább, csak a sok teleírt apró képes papír s vászondarab,

nem, én hiszem, hogy a testi, lelki érték örök s örökké él és működik, bár nem sejtem a törvényszerűségét a Kozmosz létezésében...

Barátom, nekem nem múltál el: míg élek, itt élsz velem s azután egy sorsban együtt tovább.

Hétfő

NOVEMBER 25.

Kossuth-rádió:

8.10: Reggeli zene.
9.10: Riportműsor.
9.20: Filmzene.
9.45: Ezüstkalászos gazdatanfolyam.
10.10: Óvodások műsora.
10.30: Vidám zenés műsor.
12.10: Népi zene.
13.00: Lányok, asszonyok.
13.15: Heti zenés kalendárium.
14.15: Operettrészletek.
15.00: A Gyermekrádió műsora.
15.40: Magyar népi hangszerek.
16.10: Válaszolunk hallgatóinknak.
16.25: Vásárhelyi Magda zongorázik.
17.00: Bemutatjuk a Szabad Európa Rádiót.
17.20: Ötórai tea.
18.10: Szív küldi szívnek szívesen . . .
18.45: Ifjúsági őrjárat.
19.00: Chopin: h-moll scherzo.
19.10: Operetthangverseny.
20.20: József Attila versei.
21.20: Hogyan mondjunk verset?
21.40: Albán Zenei Hét.
22.20: Szovjet művészek hangversenye.
0.10: Népi zene.

Petőfi-rádió:

14.20: Természettudomány — gyermekeknek.
14.40: Zenekari hangverseny.
15.40: Verses, zenés összeállítás.
16.10: Népek zenéje.
16.30: Külpolitikai kalauz.
16.40: Szerelmi kettős.
17.20: Népdalok.
17.45: Egy kislakásépítési javaslat.
18.00: Berlioz. Zenés életrajz.
19.05: Nyelvtanfolyam.
19.15: Dalciklusok.
19.45: Sporthíradó.
20.00: Könnyű hangszerszólók.
20.20: Joachim. Emlékműsor.
20.50: A barátság hullámhosszán.
21.05: Könnyű zene.
21.40: Turisztograf.
22.00: Tánczene.

Kedd

NOVEMBER 26.

Kossuth-rádió:

8.10: Népi zene.
8.40: Indulók és dalok.
9.00: Pataki Ferenc fejszámolóművész a mikrofon előtt.
9.10: A Gyermekrádió műsora.
9.40: Könnyű dalok.
10.10: Válaszolunk hallgatóinknak.
10.25: Balettzene.
11.00: Tűzpróba. Pideg Sándor regénye folytatásokban.
11.20: Alándékműsor.
12.10: Könnyű zene.
12.55: Elbeszélés.
13.15: Operarészletek.
14.00: Novemberi eső.
14.45: A Gyermekrádió műsora.
15.05: Egy falu — egy nóta.
16.10: Szovjet műsor.
16.40: Könnyű zene.
17.00: Mai írók Szegeden.
17.15: Előadás Kodályról.
18.10: Szív küldi szívnek szívesen . . .
18.40: Gyári sziréna.
19.00: Tánczene.
20.30: Nagymosoda.
20.25: József Attila versei. Rádiódráma.
21.40: Őszi tájakon . . .
21.45: Yehudi Menuhin hegedül.
22.15: Boldizsár Iván tollrajzai.
22.25: Könnyűzenei hangverseny.
23.10: Zenekari hangverseny.
0.10: Magyar nóták.

Petőfi-rádió:

14.20: Kórusok.
14.40: Filmzene.
15.00: Zongoraművészek.
15.35: Kamjén István elbeszélése.
15.50: Nemzetközi kérdések.
16.00: Operettrészletek.
16.45: Elbeszélés.
17.00: Osztrák dalok és táncok.
17.30: Rádióegyetem.
18.00: Fúvószene.
18.30: Népi zene.
19.05: Nyelvtanfolyam.
19.45: Gazdasági lapszemle.
20.00: Kamaraest.
20.50: Három hónap Mongóliában.
21.45: Filmzene.
22.05: Művészlemezek.

Szerda

NOVEMBER 27.

Kossuth-rádió:

8.10: Népszerű opera részletek.
9.00: Rádióegyetem.
9.30: Népi zene.
10.10: A Gyermekrádió műsora.
10.30: Zenekari hangverseny.
12.10: Tánczene.
13.00: Lányok, asszon
13.15: Klasszikus operettek.
14.00: Zenés összeállít
14.45: Orosz nyelvlecke
15.05: A Gyermekrádió műsora.
15.30: Zsoldos Imre trombitál.
15.45: Válaszolunk hallgatóinknak.
16.10: Az Albán Népkö társaság 13. évfordul ján.
16.50: Két keringő.
17.00: Mi a haza és mi hazafiság?
17.15: Szív küldi szívn szívesen . . .
18.10: Eartha Kitt ének
18.45: A dieselesítésről.
19.00: Operettmuzsika.
19.25: József Attila vers
19.30: Az Ifjúsági Rádi műsora.
19.45: Gyermekkórus.
20.15: Kívánciak klubj felnőtteknek.
21.25: Szimfonikus hang verseny.
23.15: Tánczene.
0.10: Népi zene.

Petőfi-rádió:

14.20: Ifjúsági műsor.
14.40: Zenekari hangver seny.
15.45: Vidéki stúdiónk j jentkezik.
16.00: Népi muzsika.
16.20: Névtelen herceg. Tóth Gyula költeményé
16.45: Részletek mese operákból.
17.30: Ma különleges világnap van.
18.00: Gyermeknevelés.
18.20: Rádióegyetem.
19.05: Az Ifjúsági Rádió nyelvtanfolyama.
19.15: Albán Zenei Hét.
19.45: Sporthíradó.
20.00: Aida. Részletek Verdi operájából.
21.05: Szervánszky Endre Honvéd kantáta.
21.25: Beszélgetés Györgyi Géza tudományos kutatóval.
21.40: Népek zenéje.
22.00: Tánczene.

Répáspusztai termelőszövetkezetnél korlátlan mennyiségben vásárolható pulyka, élősúlyban 18 forintos különkénti árban. (1082)

Nagyatádon, Kossuth Lajos u. 43. sz. alatti duplatelkes sarokház eladó. Bővebbet Nagyatádon, Meggyes Lajosnál, Kossuth u. 12., vagy Kaposvárott, Major Sándornál, Dózsa u. 11. (11930)

Használt tűzhely eladó. Zrínyi u. 24. (11933)

Elcserélném belvárosi, utcai, SZTK-val szemben 1 szoba, konyha, előszoba, speizos, főbérleti lakásomat hasonlóra, vagy nagyobbra, esetleg külvárosira. Irányi Dániel u. 19. Sáfrán. (11936)

Konyhabútor olcsón eladó. Cím a Hirdetőben. (11936a)

Bútorozott szoba két férfi részére kiadó. Cím a Kiadóban. (1084)

Nagyatád mellett eladó családi ház, szoba, konyha, kamra, istálló, 1200 négyszögöl, fele annak gyümölcsös. Akácerdő mellett. Érdeklődni Nagyatádon, Dózsa György u. 23. (1073)

Eladó 400 négyszögöl házhely szőlővel, gyümölcsössel Zrínyi u. végén. Érdeklődni lehet Katona József u. 12. sz. alatt. (1075)

Keveset használt, modern, fényezett, sötét hálószoba eladó. Megtekinthető du. 5 óráig: Május 1 u. 29. I. emelet. (1077)

Tüskevár u. 16. sz. ház eladó. Érdeklődni: Bakó Mátyásné, Kiskorpád. (1080)

Családi ház 2 kat. hold földdel (gyümölcsös, szántó és szőlő), több gazdasági épülettel, beköltözhetőséggel, valamint távolabb a háztól 3 kat. hold szántó szabadkézből eladó. Özv. Virág Ferencné, Nagybajom, Pálmajor. (1081)

Bőrkabát készítés, javítás, festés. Réti Ervin, Budapest, Tanács körút 3/a., udvarban. (7536)

Eladó Irányi Dániel u. 11. sz. alatt 2 szobás, összkomfortos házrész és 3 szobás, összkomfortos udvari ház életjáradékra vagy részletre. Szűcsék. (11930)

Barcson, Bajcsy-Zsilinszky u. 64. sz. alatti két szoba, összkomfortos ház, üzlet, raktárhelyiséggel, szabadkézből sürgősen eladó. Érdeklődni: özv. Gujzer Lászlóné, Barcs, Bajcsy-Zsilinszky u. 17. (11908)

Segédmunkást felvesz a Vasipari Szövetkezet, Kaposvár, Május 1 u. 3. (11917)

Elcserélném nagykanizsai háromszobás, összkomfortos, földgáz fűtéses villalakásomat hasonló kaposvárért. Cím: Hirdető, Kaposvár. (11921)

Elcserélném kétszobás, összkomfortos, központi fűtéses lakásomat két szoba, konyha, speizos lakásért. Érdeklődni lehet naponta 2—7-ig: 48-as Ifjúság u. 7. II. em. 2. (11924)

KINO
HÁZ
A
KINC
KALENDA
195
KAPHA
MINDEN POSTAHIVA
KÉZBESÍTŐNÉL ÉS AZ

Értesítjük kedves m
hogy
MESE
című filmünk ifjúsági film, íg
színházban a 9 órai előadás
órakor tartjuk első előadásu
adások kezdete 3, 5 és 7 ór
Moziü

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, VIII., Blaha Lujza-tér 3
Telefon: 139-292

Rippl Rónai

SOMOGYORSZÁG

1957 NOV 24

TAKÁTS GYULA: 610

Harminc év?

— Rippl-Rónai emlékének —

Harminc év!... Mi az, akit a csillagok
s a végtelen fiának fogadott?
Harminc év... Mi mérjük csupán, ügyetlen
sütkérezve a csillagi tüzekben.

De Ő, elhagyva a gesztenyés álét,
az ősz fürtök helyett az ifjú, szép
aranyló szárnyán mosolyát derítve,
mint hajnal kél örökbe lényegítve.

A szikrázó táblák új síkjai
mérik s repítik bátor vásznai
útján, mely láthatatlan beleszőve
Véle együtt csak nő a tág időbe.

A művész szülei: Rippl József és Knezevics Paulina.

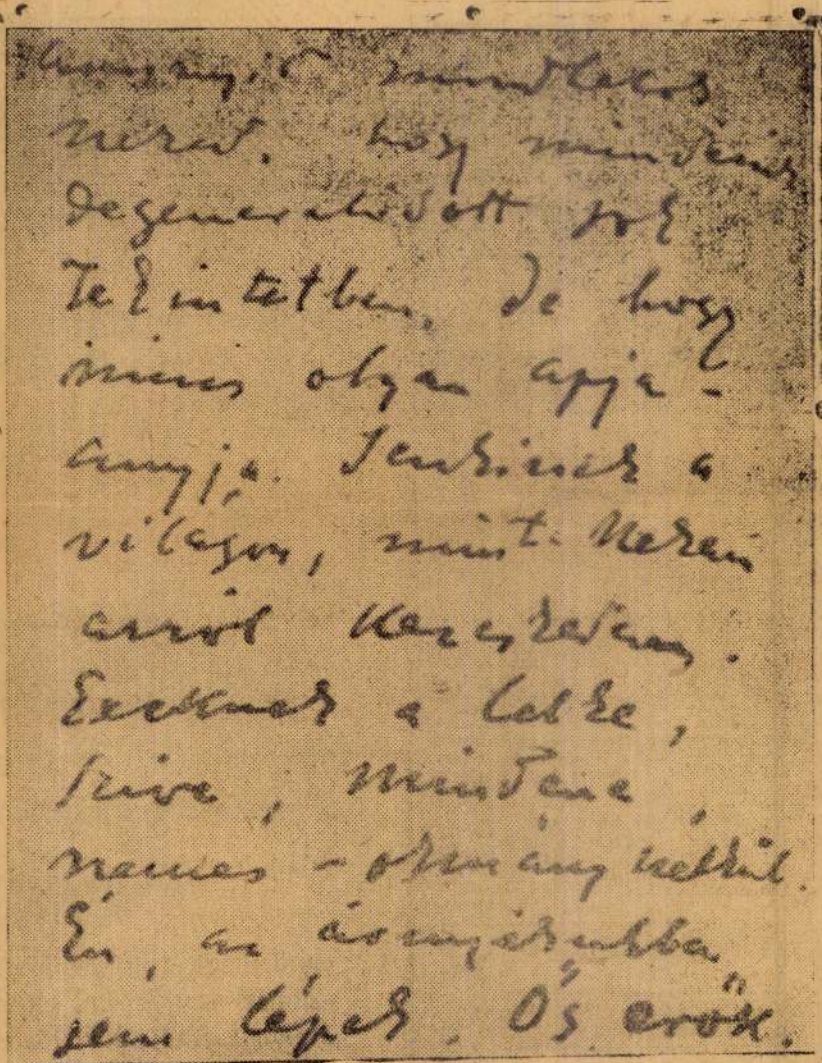

Egyik levelében így emlékezik meg róluk Rippl-Rónai József: »Annyit mondhatok neked, hogy mindenik degenerálódott sok tekintetben, de — hogy nincs olyan apja, anyja senkinek a világon, mint nekem, arról kezeskedem. Ezeknek a lelke, szíve, mindene nemes — okmány nélkül. Én az árnyékukba sem lépek. Őserők.«

Itt van a benediktrinusok kolostora gyönyörű normándi oszlopos udvarral és kilátással az Arany-kertekre – narancs- és citromfákra. Fraknói[1] ide el szokott látogatni és tanulmányozni a templom szépségeit, bizonyosan Ő tudni fogja kinek a kartonjai után készültek a mozaikképek.

Messina.

14 órai erős hullámveréssel behajóztunk szerencsésen, folyton rókázva Messinába (indultunk este 9-kor és másnap, 19-én reggel 11 órakor érkeztünk). Szép, még szebb, mint Palermó, mint kikötő. Nagy mozgalom a parton, a városban. Gyönyörű régi temploma van, már a bejáratnál megakad az ember szeme a nagyon régi (naiv?) kőfaragásokon (– gyerekek mászkálnak a fákra stb.) Benn a templomban éppen egy szombati ceremóniás mise volt délután 4-kor. Gyönyörű zene és énekkel. Világi zenekarral.

A kardinális is ott volt és megáldotta a népet. Mintha csak a legjobb operák egyikét hallottuk és láttuk volna – természetesen Peterdi kapitány velünk volt és kalauzolt tovább.

Lusztig főügynök eljött a hajóra vacsorálni, mert mi egész koszton vagyunk, enni visszatértünk a hajóra. Ő azt mondja (megjegyzendő 7 év óta lakik itt), hogy jellemtelen, hitvány nép – az urakat sem kivéve lusta –, mint minden olasz, és veszedelmes bosszúálló, még a vérbosszú is él bennük. Itt is, mint egész Olaszországban, részeg olaszt nem látni. Ez egy legszebb tulajdonságuk. Utálattal tekintenek arra, aki részeg. Kávéház, korcsma itt nem igen számít, rendesen cukrászdában egyesül mind a kettő, (a) színházélet sem valami híres. Azt lehet mondani, hogy intimus családi élet sincs. – Unalmas fészek.

Közel egy órányira van azonban az Édene a Világnak.

Taurmina.

Miután későn érkeztünk meg, legnagyobb sajnálatomra nem utazhattunk oda. Állítólag mindig virágzó hely – egy régi görög színházból nézve a legszebb látvány terül el az ember szemei előtt. Csendes vidék. – Holnap a tenger felől látni fogjuk, mert arra hajózunk *Ripostába.*

Itt, Messinában, azért maradtunk 20-án du. 3-ig, mert a felrakásokon kívül (teherhajó a Szt. László) szenet is vesz magához a fűtés végett.

Természetesen azáltal, hogy az utolsó cseppig kijött belőlünk minden étel és ital, tegnap és ma igen jól és könnyen érezzük magunkat.

Én sohasem voltam egészségesebb és vígabb. – Egyszóval, ha kiállta az ember a tűzpróbát és nem sokat törődtek a bajával, nem panaszkodik magyar módra, úgy egészen szép és tűrhető a hajóélet.

Nagyon kellemes az a tudat, hogy másnap a szárazon minden jobbra fordul. (Leginkább éjjel utazunk egész Fiuméig.) A tegnap esti vacsora állott: szajólevesből sajttal. Tonhal (akár a marhahús) és sültgalamb leveles salátával, sajt (hollándi) és gyümölcs. Spanyol és Dalmát borok. Kávé és tea, – mi csak teát ittunk. Lazarine kaszinózik minden este Peterdi kapitánnyal. Boldogok, ha egymástól 2 szut (5 Kr) elnyerhetnek. – Kabinunk már a nagyobbakból való, mert 3 fekvőhely is van benne divánnyal.

Ismét 17 órai utazás után Malta szigetére, Valetta városba érkeztünk teljes épségben. Lazarine reggel felé egy kissé gyengélkedett. – Csudálatos egy hadikikötő, rögtön Port-Arthur jut az embernek eszébe. De amint kapitányunk mondja ez sokkal erősebb és biztosítottabb, ti. csak élelmezéssel 3 évre van előre biztosítva (később láttuk is fenn a várban a tartányokat a földben).

Óriási nagy és még óriásibb értékű hajóik vannak az angoloknak. Éppen ... mikor jöttünk reggel, és nem juthattunk be addig, míg a piros zászló a magaslaton látszott. Végre kikötöttünk Valetta alatt és a városba mentünk ebéd után. – Meglátogattuk az orosz konzult és azután elmentünk az átellenben fekvő városba, Silemába, ami nekünk fekvésénél és építkezésénél fogva a tengerparton nagyon tetszett – ki is nyugodtuk magunkat egy padon a teraszon. Innen egy nagy séta után visszapropellereztünk Valettába – cigaretta, kendő és pipa bevásárlás végett – a kormányzósági palotában levő múzeumba, ahol az 5 világrészt ábrázoló gobelinek és a máltai lovagok arcképei és ezek hadi öltözékei vannak. Állítólag kettő ezen vértek közül megfizethetetlen értékű. A dóm is szép legyen, de időnk nem lévén, nem láthattuk. Gyönyörűszép, zöld sávos, fehér fejkendőt vettünk egy perzsa-indus kereskedőtől 2 sterlingért és igen olcsón cigarettákat. Este 6 órakor pont elindultunk Cataniába. A tenger hullámos volt, de az ég csillagos és

[1] Feltehetően Fraknói Vilmos történetíróra utal.

Rippl Rónai

a ma közös, nagy tanulságait az elkövetkező holnap számára. Ennek a holnapnak felismerése, de eme felismert holnapnak, minél teljesebb bemutatására való törekvés: ez lesz és ez lehet csupán a XX. század igazi, immár szocialista korszerűség-keresésének mozgatója. Ebben lehet számunkra nagyszerű és mindenkor tanulságos példakép is Dési Huber István egész élete és oly korszerű teljességre törekvő egész életműve is.

TÍMÁR LÁSZLÓ

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF FELJEGYZÉSEI EGY HAJÓÚTJÁN*

A jelen közlemény a szerzőnek egy sovány eredményekkel végződő kutatása után tesz pontot. E sorok írója kaposvári tanár korában, abban a hiszemben, hogy a városban nagy tömegben találhatók feltáratlan Rippl-levelek és iratok, a kaposvári Rippl-hagyaték kutatásához kezdett. Munkáját azonban hosszas keresés és kutatás után is jóformán üres kézzel kellett befejeznie. Kiderült ui., hogy a keresett iratok jelentős része elkerült a városból, a helyben maradó anyag pedig döntő többségében publikált, s mindössze néhány levél és egy hevenyészett feljegyzéseket tartalmazó napló az, ami még feltárásra vár. A leveleket a szerző már korábban publikálta (K. S.: Öt Rippl-Rónai-levél. A Kaposvári Megyei Könyvtár évkönyve 1958–1959. Kaposvár, 1960. 50–53. l.), a naplót ezúttal adja közre.

A napló, amelyet pontosabban naplószerű feljegyzéseknek tekinthetünk, egy vékony füzetben, a mester kaposvári otthonában, a Róma-villában található egyéb levelek és iratok között. Sajnos, az évek múlásával kissé megrongálódott, lapjai megtöredeztek, s így pár helyen a szöveg is megcsonkult. Az elveszett szövegrészek helyét részint kipontoztuk, részint pedig, ahol az eredeti szöveg kikövetkeztethetőnek látszott, kiegészítettük. Szövegén nem változtattunk, csupán helyesírását korszerűsítettük.

Martyn Ferenc szerint a mester e feljegyzéseket 1906. nyarán, itáliai utazása alkalmával készítette. Keletkezésük körülményeiről közelebbit nem tudunk. Megbízható tényként — Martyn Ferenc elbeszélése alapján – talán csak annyit közölhetünk: azután, hogy az 1900-as évek elején a mester testvéröccsét, Rippl-Rónai Ödönt Fiumébe helyezték, Rippl-Rónai József öccsének meglátogatására nyaranta gyakran utazott le az Adriára, ahol kellemes kirándulásokkal, szórakozással és természetesen festéssel töltötte az időt. Valószínűnek látszik, hogy az utazás, mely 1906 nyarán a feljegyzéseket eredményezte, egyik ilyen fiumei útból nőtt ki: a mester előbb Ödönt látogatta meg, s csak azután indult el a hosszabb tengeri útra. Különben e nyári fiumei tartózkodásai festői szempontból is termékenyek voltak. A mester ui. itteni tartózkodásai során is intenzíven dolgozott, s több értékes pasztellt készített, amelyeken megörökítette benyomásait, élményeit. Itt és ekkor látta azokat a vörössapkás dalmát figurákat, amelyek azután több képén megjelentek.

A feljegyzések hevenyészettek, s így különösebb irodalmi értéket nem képviselnek. Dokumentációs értékük azonban vitathatatlan. Életrajzi adalékot tartalmaznak, és tájékoztatnak egy kép keletkezésének körülményeiről is. Növeli értéküket az a körülmény, hogy hasonló naplószerű feljegyzést a mester – Martyn Ferenc tájékoztatása szerint – más utazása alkalmával nem készített.

Íme a feljegyzések:

„... [indul]tunk 17-én csütörtökön ... kor a Szt. László hajóval. A [hajó par]ancsnoka Peterdi. Más I-ső oszt[ályú] utas nem volt kívülünk. A III-ik osztályúak a hajó másik részében voltak. Peterdi kapitány parancsnoksága alatt volt még 2 másik fiatalabb kapitány, tulajdonképpen ezek vezették a hajót. [A] parancsnok csak az indulásnál [és] az érkezésnél működik. A legtöbb időt a hajó belsejében töltötte velünk. Együtt eszik az utasokkal. Ő ül az asztalfőn. Kitűnő konyha, pompás kiszolgálással. Jupiter (Jóvi) a szolga neve. 5 lirát fizetünk személyenként. Most kávét iszunk. Nem kell.

A kapitány ... [ma]gyar ember ... rengeteg anekdótákkal ... [rendelk]ezik.

Az út Palermóig [e]lég jól ment, elég nyugodt volt a tenger – 17 óráig utaztunk. Alig rókáztunk. Palermó igen szép fekvésű kikötőváros, de legszebb a felette elterülő Monreal város, ahova egy igen különös [úton] mentünk fel. A régi ... kívül-belül egyike a legszebbeknek, belül igen érdekes mozaikképekkel. Ádámtól kezdve a bibliai dolgok illusztrálása.

* Közlését dr. Martyn Róbert főorvos, egyetemi magántanár engedélyezte, akinek ezért e helyen is hálás köszönetet mondok. K. S.

JELENKOR
1964 — 1 D
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

JE

SÓS ENDRE

BÖLÖNI GYÖRGY

– Menj el néhány napra! Sok barátod van, mindegyik szívesen lát! Elhagyott hely ez a Kovács utca! – unszolták ismerősei, elvtársai. Leghűségesebb társa, Steinfeld Nándorné, Alice, aki Bölöni Györgyné, Itóka halála óta nagy gyöngédséggel viselte gondját és még a gondolatait is leste, mindenkinél jobban kérlelte.

– Nem megyek! Nem félek senkitől! Mi történhet velem? – felelte Bölöni György.

Az ellenforradalom legkegyetlenebb garázdálkodásának napjaiban ottmaradt mindvégig a Kovács utcában.

Egyszer-kétszer – nem törődve lövöldözésekkel, esetleges inzultusokkal – bement az Írószövetségbe. Utána az Újságírószövetségben fogyasztotta el az ebédjét. Megmutatta magát. Ahol megfordult, emelt fővel sétált el a gyűlölködő reakciósok előtt. Olyan tiszteletet parancsolt a megjelenésével, hogy nem mertek megjegyzéseket sem tenni.

Bölöni György annál több megjegyzést tett mindenütt.

Milyen szépen fogalmazta meg az az ismerőse, aki így jellemezte őt: „Az autó kormánykerekét és az emberek lelkét egyforma biztonsággal irányította."

Igazuk van azoknak, akik nemcsak világszemléleti, hanem érzelmi okokkal is magyarázzák Bölöni György akkori haláltmegvető bátorságát. Bölöni György, aki annyit szenvedett a Magyar Tanácsköztársaság hősi kísérletének bukása után, és évtizedekig vállalta a hontalanságot, érezte, hogy miről van szó, mi fenyeget.

Míg a város szörnyű időket élt át, és a besötétedés után gyakran lehetett hallani lövéseket is, Bölöni György otthonában – a Budagyöngye és Hűvösvölgy közötti Ko-

Rippl Rónai

holdvilágos. Én már vacsora alatt rosszul lettem, de Lazarin biztos csak megérkezés után lett bágyadt, addig miglen nem kaszinózott a kapitánnyal.

Catánia eredeti, régies olasz város, sokszor a láva elöntötte – alatta most is van egy eltemetett város. Igen sok templommal, nagyterén minden 5-ik ház templom. Elég piszkos hely, de igen festői. Papának itt akarok venni egy cataniai kést vagy egy botot – azt hiszem kapok. – Az ebédünket mint mindig, a hajón töltöttük el jóízűen. Egy catániai festőt – barátját a kapitánynak – látogattuk meg, gyenge dolgokat láttunk nála, de felfedeztük nála azt, hogy Szikszay Ferenc és neje *bárók* lettek. Taurminában legalább ezek így említették őket, nemcsak mint festőt (talentum nélkül), hanem mint híres kritikusokat (ti. a feleségét is gondolta) említette.

Miután Catániában sok mandarin és, szép indiai füge terem és limonádéalma, tehát mindegyik fajból egy kosárral vettünk. Egy jó délutáni alvás után ismét a városba megyünk. –

36 órai utazás után végre nehezen behajóztunk a legnagyobb szélben *Baribá*, elég jó állapotban. Az éjjelünk nyugodt volt, mert nem hánytunk, a kapitány akár egy orvos borogatásokat csinált Lazarine fájós fejére. Jót is tett. A jobb szájíz miatt pedig citromot rágtunk. – Bariból ismét 36 óráig kellett volna jönnünk Triestbe, de oly nagy bóra volt, hogy megfeneklettünk. St. André-ben a triesti kikötő előtt a hajón maradtunk, reggeliztünk és ebédeztünk. Ebéd után lefestettem Peterdi kapitányt.

Soha nem kívánok többet hajóra ülni. Amit mi ezen az utolsó éjjelen különösen kiállottunk, a félelmen és a rosszulléten kívül, azt leírni nem lehet. Azt hittük minden pillanatban, hogy felfordít a szél, a legnagyobb vihar, amit elképzelni lehet, és ez tartott estve 9 órától reggel 10 óráig. Legkellemetlenebb, sőt legveszélyesebb pont volt a Guarnerói-öböl torkolatánál a bejutás az Istriai hegyek mögé, ahol védettebb körülmények közé jutott a hajónk. Iszonyú éjszaka. Mind a ketten odavoltunk. Halálos betegeknek éreztük magunkat. De hát a megállásnál ismét összeszedtük magunkat és $^1/_2$4 órakor du. elindultunk az $^1/_4$ órai triesti útra, hogy ott kiköthessünk és a 6 óraival tovább utazhassunk Fiumébe — szárazon. A hegyek tele hóval mindenütt. Hideg szél. Kellemetlen utazás. – Egyáltalán Cataniától kezdve vissza Triestig az utazás csak kellemetlenségekkel járt. Igen hosszú és rettenetesen unalmas. Éppen ellentéte a Nápolytól Máltáig való utazásnak, ahol minden derült, kedves és bámulatosan szép. –

Triest nem érdekel bennünket, nem is állunk meg. A hajónk csak kedden jön át Fiumébe csomagjainkkal.

Isten segítségével megérkeztünk szárazföldre, Triestbe.

Rippl-Rónai József

Triest igen tiszta, szép, nagyszabású város. Gazdag emberek lakják. Színházban is voltunk, a Verdi Színházban, Dumas fils darabjába. 2 és $^1/_2$ napig voltunk itt.

Vonatkozással a máltai impressziókra meg kell említenem a máltai nők viseletét, ők maguk szépek és érdekesek, feketében járnak és egy – faldetta nevű fekete kendőt viselnek. –"

Közli: KÁVÁSSY SÁNDOR

Az első nemzetközi útkongresszus Párisban.

Párisban ez év őszén tartják meg az I. nemzetközi útkongresszust (Premier congrès international de l'aménagement des routes en vue de leur adaptation aux nouveaux modes de locomotion) az utaknak a modern közlekedő eszközökhöz és különösen az automobilizmushoz való átalakítása céljából, Franciaország elnökének protekturátusa alatt a belügyi és közmunkaminiszter valamint Páris városa és a Seine-departement támogatásával. *Guglielminetti* dr. vezértitkár és a porellenes liga alapítója (Páris 76. Avenue Malakoff) indította meg lelkesen ezt a mozgalmat, hogy az utak a modern élet kívánalmaihoz alkalmassá teendők egyrészt hygienikus érdekből, hogy a porképződést minél kisebbre redukáljuk, másrészt szükségből, mert a mai modern élet közlekedő eszközeit, a nehéz és gyors automobilt, a súlyos teherszállítást már nem bírják meg a csaknem évezeres múltu kocsiforgalomra ósdi módon berendezett utak, de azonkívül közbeszól az egyre dráguló fönntartással járó pénzügyi érdekek és több más közóhaj teljesedése is. Az elnökséget elvállalták a Seine-departement praefektusa, a párisi városi tanács elnöke, rendőrfőnöke stb. *Lethier*, a hidak és utak francia vezérigazgatója, *Heude* ennek főmérnöke, v. *Zyleen de Nyveelt*, a francia automobil-, *Ballif* a Touring-klub elnöke.

A kongresszust 1908. október 11—18. közt akarják megtartani Párisban a Place de la Concorde mellett levő Palais des Jeu de Paume helyiségeiben, a költségeket 100.000 frankra irányozták elő, ebből 40.000 frankot ad az állam, 20.000 frankot Páris és a Szajnakerület 20.000-et az egyesületek, a részvételi díj 20 frank lesz. A tárgyalások 2 főirányba oszlanak: 1. útépítés és fenntartás, 2. közlekedés és úthasználat. Az első csoport ismét így tagozódik a főérdekű csoportok szerint: utak alapozása, útburkolás, útburkoló anyagok, útépítő és fenntartó módok és rendszerek, védekezés a porképződés és kopás ellen, tisztítás, locsolás, kátrányozás, olajozás. A francia előkészítő bizottság azt kívánta azonban, hogy a szénkátrányozás, mint elismert, bevált és elterjedt módszer, egészen külön tárgyaltassék, mert az Angol-, Német-, Olasz- és Franciaországban tett kísérletek jó eredményei alapján már széltében rendszeresen használt útkátrányozás elsőrangú és terjesztendő fenntartó és védőmódszernek bizonyult. Szóba kell még hozni az utaknak a közérdekű vezetékek (villamos kábelek, gáz, vízvezeték, csatorna, csőposta, telefonkábel, stb.) elhelyezésére való felhasználását is, bár ez nincs eddig az előmunkálatok közt. Bővebb felvilágosítással szolgál az I. nemzetközi útkongresszus vezértitkársága. (Ministère des Travaux Publics Boulevard Saint-Germain, Paris.)

A „Műhely" kiállítása.

Néhány fiatal építész, iparművész és iparos Rippl-Rónai József vezetése alatt összeállt oly célból, hogy közösen munkálkodjanak. Legelső nyilvános szereplésük az a lakás-művészeti kiállítás, melyet az Uránia-műkereskedésben kedden (márc. 3.) Molnár Viktor államtitkár nyitott meg előkelő és nagyszámú közönség jelenlétében.

A kiállítás katalogusának előszava szépen ismerteti a „Műhely" programmját: „Csupán dolgozni akar és a szolidaritás erejével megakarja teremteni az intensív munka lehetőségét. Az iparművészet munkásai különösen sok nehézséggel küzdenek, mert a művész gondolatait költséges és üzleti kockázattal járó ipari munka realizálja, azért a művészetet lenyügözi, esetleg lehetetlenné teszi az iparos üzleti érdeke. Olyan viszonyokat kell tehát teremteni, amelyekben az a két látszólag ellentétes érdek, a közönség izlésétől független művészi termelés és a publikum izlésével operáló ipari termelés érdeke kiegyenlítődjék, azaz meg kell ismerni a közönség szükségleteit és ezeket kell artistikus formákkal kielégíteni."

Izlésesen berendezett s amit első sorban dícsérünk magyarságra törekvő izléssel berendezett apró helyiségekben, bizonyos Otthon-szerű keretben adja ki-ki a maga művészetét: a piktor, a képfaragó, a bútor-tervező, az asztalos, a kárpitos, de még az is, aki a virágcserepet az ablakpárkányra állítja. És nem a kiválasztottak, nem csupán nábobok számára művészkednek: alkalmazkodni kívánnak a mi szerényebb viszonyainkhoz, művészetet akarnak vinni az egyszobás legénylakásba s művészettel óhajtják boldogabbá tenni a kétszobás kis tisztviselői otthont. 1200 koronáért teljes, szép, egészen művészi és praktikus az egy szobás és 3000 koronáért igazi otthont kap a kétszobás lakó. Csinálnak hozzáférhető áron művészetet, amit meg lehet csinálni, ha takarékoskodik az anyagon. Ád a művészet, az igazi, értéket az egyszerűbb anyagnak is. Egy jól berendezett szobának a színek, a vonalak, az elrendezés művészi harmóniája, a becsületes, őszinte, tisztes ipari munka megadja a művészi előkelőség, az úri otthon jellegét.

Fejérkuthy, Dósa, Tarján, Tátray, Muhits s elsősorban Rippl-Rónai, Kőrösfői-Kriesch Aladár, Dékáni Árpád, Lakatos Arthur s mások finom izlése egyöntetű, művészi munkát végzett e kiállításon. *Csk.*

VEGYESEK.

Kinevezés. A kereskedelemügyi miniszter *Székely* László városi építészt és *Rácz* János építőmestert a kőműves- kőfaragó- és ácsmesteri képzettség megvizsgálására Temesváron szervezett bizottság tagjaivá kinevezte.

A Magánmérnökök Országos Szövetsége Zielinski Szilárd dr. műegyetemi tanár elnöklete mellett vasárnap délelőtt 10 órakor tartotta rendes közgyülését. Az igazgatóság tagjaivá *Kubik* Gyula, *Mandel* Gyula és *Arnstein* Henrik választattak meg.

Zsolnay Vilmos emlékére a Magyar Iparművészeti Társaság f. hó 6-án ünnepi ülést tartott, melyen *Wartha* Vince értekezett a Mesternek világhírű gyártmányairól.

A magyar vas- és fémiparosok szervezkedése. Hirman Ferenc a magyar vas- és fémiparosok országos szövetségének elnöke, lendületes felhivásban fordul a hazai vas- és fémiparosokhoz. A felhívásból kiemeljük a következőket: „Magyarország iparában a legelső helyek egyikét a vas- és fémipar foglalja el. A vas- és fémiparosok tehát a saját és a munkások érdekein kívül nagy nemzeti érdeket is szolgálnak, ha a legerősebb szervezkedéssel meggátolják, hogy ennek az iparnak fejlettségét és nagyra hivatottságát egyesek hatalmi túltengése és rövidlátása mindenkorra tönkre tegye. Sőt éppen azért, mert a vas- és fémipar országszerte talán a legtöbb iparost számlálja, a szoros országos szervezkedés kétszeresen szükséges, hogy az egyöntetű, azonos eljárást némely munkaadó külön eljárása soha meg ne zavarja. A munkaidő, a munkabér, a munkásfelfogadás és elbocsájtás és az összmunkaviszonyok tekintetében teljesen egyöntetü azonos eljárásra van szükség, ami pedig csak úgy valósíthathó meg, ha az összes vas- és fémiparosok egy közös erős szervezetben egyesülnek. A vas- és fémiparosok országos szövetsége első sorban a szakipar általános haladását van hivatva szolgálni. Másodsorban hivatva van a szövetség tagjainak közvetlen érdekeiről minél hathatósabban gondoskodni. E tekintetben legfontosabb természetesen a munkáskérdés igazságos megoldása. E célból az országos központ feladata a munkásság igazságos érdekeinek mérlegelésével az összes munkaviszonyok tekintetében egységes eljárási szabályzatot készíteni, figyelembe véve természetesen mindenkor a vidéki szervezetek által szolgáltatott helyi adatokat. Az egységes eljárási szabályzat megalkotása azonban a munkáskérdés megoldásának csak első része. A legfontosabb feladat ennek betartásáról gondoskodni. Erről pedig az országos szervezet akként gondoskodik, hogy valamelyik tagjának sérelme esetén, mint egy ember áll az illető tag mögé, ennek sérelmét magáévá teszi s az igazságtalansággal szemben, ha máskép nem lehet, munkáskizárással vagy általános munkabeszüntetéssel

alakú, vastagsága pedig a legtöbb fában átlag 1—2 *mm*. A bél hólyagalakú, vékonyfalú s nagyüregű sejtekből áll, mely sejtekben a téli időszakban keményítő van raktározva s ennek folytán ez időben a bél eléggé tömött. Mihelyt azonban tavaszszal a fa fejlődése megindul, a bél sejtjeiben lévő keményítőt a fa a fejlődéséhez felhasználja s így a sejtek üresek lesznek s maga a bél taplószerüvé válik.

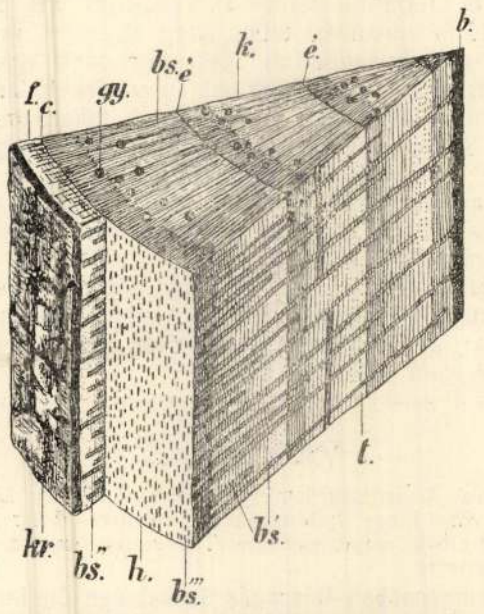

1. ábra. Erdei fenyő (Pinus silvestris), (*k* = keresztmetszet, *h* = hosszmetszet, *t* = tükrös vagy sugaras metszet, *b* = bél, *bs*, *bs'*, *bs''*, *bs'''* = bélsugarak, *é* = évgyűrűk határai, *c* = cambium, *gy* = gyantaedények, *f* = élő fahéj, *kr* = kéreg).

A *bélsugarak (bs, bs', bs'', bs''')* a fa keresztmetszetén sugárirányban elhelyezett lapos sejtek csoportjaiból állanak, melyeknek hoszmetszetei hosszabb-rövidebb lencsealakú idomokat mutatnak, a fa tükrös metszetén pedig keskenyebb s különböző hosszuságú s keresztirányban vonuló fényes sávokként tünnek föl.

A *cambium*, a tulajdonképpeni fának azon legkülsőbb rétegöve, amely az új sejteket hozza létre. A cambium-

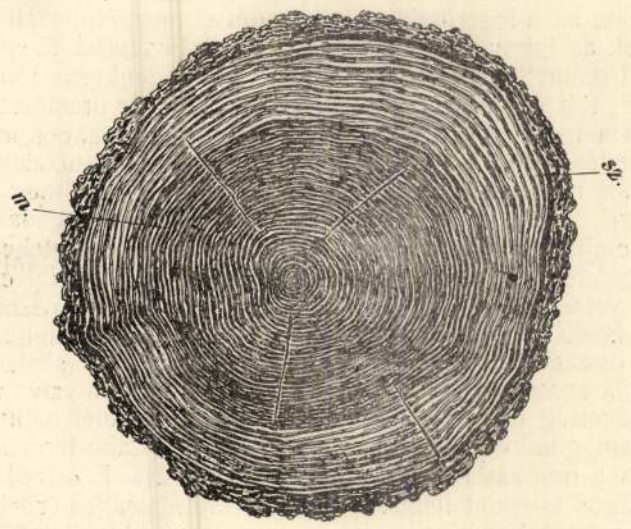

2. ábra. Erdei fenyő keresztmetszete (*m* = magfa, *sz* = szinfa).

rétegnek úgy a belső (fafelüli), mint a külső (háncsfelüli) felületén képződnek az új sejtek, melyek közül a belső rétegen képződők gyarapítják a fát, a külső rétegen képződők pedig alkotják a *háncsot*.

A háncsot körülveszi *a fahéj*, amely hosszukás ellapított sejtekből áll.

A fahéjnak legkülsőbb rétegét *kéregnek* nevezzük, melynek sejtjei ásványi részekkel vannak telítve.

A fa keresztmetszetén láthatók továbbá a bélüregek, vagyis *gyantaedények*, melyek az egyes alapsejtek szétválása által keletkeznek.

Ugyancsak a keresztmetszeten észlelhetők az *évgyűrűk*, amelyek a fának évenkinti gyarapodását mutatják. Az évgyűrűk méretei a fa fajától, az éghajlati viszonyoktól s a talaj minőségétől függnek.

Minél idősebbek az évgyűrűk, annál több ásványi rész van a sejtekben, miáltal az évgyűrűk sötétebbek lesznek. Legtöbb fában ebből kifolyólag a keresztmetszeten 2 különböző színréteg látható, úgymint a belső, mely sötétebb és a külső, mely világosabb. A sötétebb része a fának a *magfa* (Kernholz), a világosabb része pedig a *színfa* (Splintholz) (2. ábra.)

A magfa anyagdúsabb, nehezebb és friss állapotban kisebb víztartalmú, mint a színfa, azonban sokkal tartósabb s ennek következtében értékesebb része is a fának.

A magfában legtöbb esetben gummiszerű anyagok találhatók, szemben a színfában előforduló gyanta- és cseranyagokkal s ezenkívül a magfában festőanyagok is vannak, amelyek gyakran feltünő színt adnak a fa e részének.

A fa strukturájának megismerése céljából azonban nem elegendő a fának csak szabad szemmel való vizsgálata, hanem szükséges, hogy azokról finom metszeteket készítsünk s ezekkel mikroskopikus vizsgálatokat végezzünk. Ily vizsgálatok által láthatóvá lesznek a sejtek s így ezekből megállapíthatjuk a fa jellemző alkotórészeit, azok elrendezését s ez alkatrészek föladatát. A vizsgálatunk tárgyát képező fenyőfáknak úgynevezett fa-részében (a cambium és bél közötti rész) kétféle sejtet különböztetünk meg, úgymint *tracheida-* és *parenchym*-sejtet.

A tracheida-sejtek a fa hosszirányában elhelyezett, hosszukás, orsóalakú és nagy

3. ábra. Tracheida sejt lucfenyőben. (Hosszmetszet 30-szoros nagyításban.)

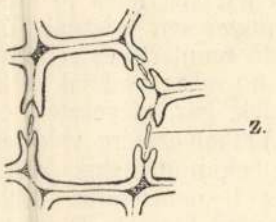

4. ábra. Tracheida sejt keresztmetszete erdei fenyőben. (400-szoros nagyítás, *z.* = záróhártya.)

üreggel ellátott sejtek, melyek az élő fában a nedvkeringés (vízvezetés) céljaira szolgálnak s egyszersmind a fa szilárdsági vázát alkotják. (3. ábra.) A fenyőfák tracheida-sejtjeinek hossza esetleg pár millimétert is elérhet.

Hogy a fanedvek egyik sejtből a másikba is eljuthassanak, szóval a nedvkeringés előállhasson, a tracheida-sejtek porusokkal vannak ellátva, amelyek kerek, avagy ovális keresztmetszetű nyílások a sejtek falain.

Valamennyi porus körülépítettnek mondható, minthogy a falvastagodás a vékony fahelyeket boltozatszerűen körülveszi (4. ábra) s ezáltal kupolát alkot, melynek tetőzete a porus által át van törve.

Két szomszédos tracheida-sejtnek porusa egymást teljesen fedi s a sejtpárok között lévő vékony falrétegnek közepén a záró hártya (torus) foglal helyet.

A tracheida-sejtek porusainak átlagos átmérője $^1/_{100}$ milliméter.

Haltenberger Samu.

(Folyt. köv.)

MAGYAR IFJÚ

1957 AUG 24

A HET DOMB VÁROSÁNAK KINCSE

„Miután a művésznek csak önmagából, s a természetből lehet még újat meritenie — jobban kell a természetben elmerülni, mint a régi stílusok általuk kevésbé átérezhető szellemébe. Igaz, hogy ez nehe. zebbik feladata a művésznek, mert továbbhaladást jelent, amivel megbírkózni nehéz dolog". (Rippl-Rónai József.)

Hét dombra épült Kaposvár, mint Róma. E hét domb egyikét Róma-hegynek keresztelték valamikor. A gyümölcsösök, apró házak mellett szuszogó út visz felfelé. Egy nagy kanyar, s zöld bársonytokban elénktárul a hegy, a város kincse, a „Ripli-ház". Kastélynak kicsi, villának nagy. Nyaralónak komoly, múzeumnak bohém. Összetett és mégis hallatlanul egyszerű, mint nagy lakójának, az idén ősszel harminc éve halott Rippl-Rónai Józsefnek művészete.

A kapun túl kívánkozó vándor felé hatalmas fákból álló fasor bólogat. Ő ültette a fákat... A kapu nehezen nyílik, mégis mindenki megtalálja az elkorhadt kerítés bebúvóját, a ház barátainak bejáratát. S mivel itt mindenki barát, az öreg kapu akár nyugalomba is vonulhat.

A ház belülről állandóan várakozó hangulatot áraszt. Mintha minden bútordarab harminc évvel fiatalabban a gazdát várná haza. A könyvespolc tetején a „Szerelem" egy kötete, Móricz Zsigmond dedikációjával: „Nagyságos Rippl-Rónai Józsefné úrasszonynak mély tisztelettel... 1915." A könyv félig nyitva, mintha éppen most tette volna le kezéből a kis francia unokahug, a lányaként szeretett Anella. Az állótükör előtt kefe, hajtűk. Talán Lazarine asszony széles florentinkalapjából potyogtak ki...

S a ház — mégsem múzeum! Lakói vannak, akik élik benne mindennapi életüket. E négy ember életének első és legfőbb gondja: megőrizni nagy rokonuk, a világhíres festő emlékét. Ezért olyan még ma is ez a ház, mint Rippl-Rónai idejében.

A ház mai két asszonya: Mária és Klári, nemcsupán háziasszonyok és dolgozó nők, de tárlatvezetők, múzeumigazgatók, művészettörténészek, idegenvezetők is ebben a kis birodalomban. Vándor, aki ide beteszed lábadat, először múzeumlátogató vagy! Megmutatják a nagy francia ágyat, ahol lehunyta szemét, a vitrinben őrzött naplótöredékeket, párisi pasztellfestéket, széles szürke kalapját, a pénztárcát, amelyet kívül gyönyörű bőrmunka, belül gyöngyhímzés díszít.

Előkerül az ősz hajtincs, amit Lazarine őrzött imakönyvében. Ihatsz saját tervezésű pohárból, megsimíthatod a kezét, melyet Medgyessy Ferenc, a nagy szobrászművész örökített meg kőbe merevítve. Beleülhetsz az „öreganyám székébe"... Az „Öreganyám"-at 1894-ben festette s megkapta érte azt a tízezer koronát, amiből a rómahegyi ház ára kitelt.

Elfáradtál? Lábad egy kopott perzsán hever. Egy képért kapta cserébe egy perzsa embertől. Melletted szekreter és zöldcsikos kényelmes karosszék. Ráismersz? A „Ripli bácsi", „Flox és Filox", „Karácsony", „Öreg férj, fiatal feleség" és a többi kép szereplői ők. Arrébb két gyertyatartó és egy bronzangyal. A „Szomorúság" mélyen hallgató tanúi. Vázlatok és tanulmányok körös-körül. Majdnem minden kaposvári ház őriz egy ilyen vázlatot.

Ha végigjártad a műtermet is, már nem múzeumlátogató — családtag vagy, s nem húzhatod ki magad a készülő fekete kávédarálás alól. Az ecset mellől a kertbe jön eléd Martyn Ferenc, a rokon, ha este érkezel, találkozhatsz a marcali főorvossal, Martyn Róberttel is, akit „csodadoktornak" „hegyi tanárnak" titulál a környék népe...

A hét domb városának nagy kincse van. S mint a kincset találtak legtöbbje, nem tudja még, mi van birtokában! De már eszmél, s ennek első ékes bizonyítéka a nemrég megalakult Rippl-Rónai emlékbizottság. A somogyi Rippl-Rónaival most ismerkedik Somogyország, s mint nagyszerű családtagot, bemutatni igyekszik az egész országnak. Halálának harmincadik évfordulójára könyvet adnak ki a nagy művész életének minden somogyi vonatkozásáról. Iparművészeti alkotásaitól, somogyi modelljeitől a levelezésig, a rómahegyi ház bemutatásáig mindenről számot ad ez az emlékkönyv. Általa elfoglalja majd Rippl-Rónai József az őt legjobban megillető helyet — nem csupán a magyar művészettörténelemben — de a számára oly kedves somogyiak szívében is.

SOMOS ÁGNES

lemmel fo
úrhoz, ho
és családon
országra sz
zumot meg
Kérésem
következőke
földi rádióa
tikus hatására 1956. december 17-én meggondolatlanul elhagytam Magyarországot és Braziliába szállítottak ki. Kéthetes itt-tartózkodásom után, a szörnyű helyzet láttán bátorkodom a mélyen tisztelt Nagykövet Urhoz fordulni és segítségét kérni. Harminc éves vagyok, szakmám műszerész és rúgókészítő. Három gyer mekem van, a legnagyobb éves. Egyhónapi keresetemb a lakbért sem tudom kifizetn nemhogy családomat eltartan Egy esetleges betegség esetén a munkából kiesve, mive nincs betegsegélyző és a orvosi kezelés pedig fényűzés az ember elpusztulhat és a családja éhenhal. Az itt régóta élő magyarok, grófok, bankárok, gyárosok, ezredesek, csendőrök és nyilasok mindent elkövetnek, hogy megakadályozzák az újonnan jöttek hazajutását. Én és a családom inkább élünk a legszerényebb körülmények között, vállalva

e kor-
hetett
orlási
az
vele
Ott
papi-
va-
szolnak.
ha az utolsó ruhadarabjait eladogatva is vásárolta meg a disszidens az álomvilágot igérő kivándorlási igazolványt, visszazsuppolták Európába.

Az osztrák rendőrség nem egy alkalommal tartott razziát, hogy az ilyen és hasonló „üzletekkel" foglalkozó szélhámosokat kézrekerítse

A UTÁN...

válaszoltak. A szocializmust építő országok fiataljainak helyzete, a gazdasági és politikai körülmények nagyon érdekelték őket, beleértve elsősorban hazánk eredményeit, gondjait. Amint azonban hasonló kérdésekről tőlük vártunk választ, többségében óvatosak voltak. Megmondták azt is, hogy miért. „Nem néznék otthon jó szemmel, ha Moszkvában mindenben tárgyilagosak lennénk." Nem egy közülük, főképp a gyarmati országokból — azzal indult haza, hogy már készen várja a letartóztatási

VITÁZNAK RÓLA

AMIBEN NEM CSAL

BESZÉLGETTEM EGY M
érkezett haza a világifjúsági
élményeit, mesélt a találkozók
ről,

— Tudod — mondta — so
litikai vitába. Voltak ezek kö
indulatúak is. De majdnem m
nyebben sikerült őket meggyő
— Vajon, miért? — kérdez
Elgondolkodva válaszolt.

— Tudod, arra jöttem rá
furcsán szemlélik a világot. K
ről van szó, többnyire nincs
egyik mondatukkal éppen azt
tal előbb állítottak. Ezért nem
a sarokba szorítani. Különös,
is jelent az, hogy mi olyan vi
segít eligazodni az élet sok-sok
— akár politikai, kulturális, va
szó — ki tudunk indulni és
Ezért is nem volt nehéz bizony
sokan nyugati barátaink, akik
marxista világnézettel, nemegy
hogy később maguk is megbán

Íme, Moszkvában járt bará
milyen útvesztőkbe lehet jutni
tása nélkül.

mert amerikai filmszínész alakítja. *na alakitója játssza.* *operatőrje Purczel Miklós.*

KASSÁK LAJOS:

EGY KUTYA emlékiratai

(4)

Két hátsó lábamra álltam, ott tipegtem-topogtam a hóban, a világos ablak alatt, mintha magam illegető táncot járnék. Mellső lábaimmal könyörgőn a levegőbe kapáltam és könyörgő, kurta hangokon ugattam, remélve, hogy elhagyatottságom érzése áthatol a falakon és eljut az asszony füléig.

Nagyon nyugtalan és eltántoríthatatlanul kitartó voltam.

Azóta tudom, hogy mennyi mindent érhetünk el állhatatosságunkkal.

Arról viszont, hogy mit gondolhatott az asszony magában, hogyan tétovázott a falakon belül, semmi pontosabbat nem tudhattam meg. Tény, hogy rövidesen elsötétült az ablak s az asszony kissé átöltözötten, télikabátban kilépett az udvarra s azt mondta:

— Gyere ide, te szerencsétlen.

Hozzá rohantam, mellső lábaimmal átöleltem, fejemet úgy az ölébe fúrtam, hogy alig tudott magáról lefejteni. Azt reméltem mindjárt megnyílik előttem a lakás ajtaja s máris túljutok a mai nap keserű megpróbáltatásain. Nem így történt.

— Most elmegyünk, hogy otthont keressünk neked — szólalt meg ismét az asszony s már indultunk is ki az udvarból, valami általam ismeretlen irányban a kerek, vérfoltos hold alatt. Bárha szorosan jóttevőm mellett baktattam s ha sejtettem is, hogy most ő az én áldott védő szellemem, mégis tele voltam szorongásokkal. Igy éjszakára még sosem maradtam kívül otthonom falain, nem tudhattam milyen veszedelmek lappanghatnak a sötétben s afelől sem világosított fel senki, hogy ott fent az ürességben lógó hold, a szúrós szemű csillagok barátaim-e, vagy ellenségeim. Valószínű, ha nem elcsavargott kiskutya, hanem a felsőbb lények, vagyis az emberek közül való lennék, akkor is elszorulna a mellem s a torkomban érezném dobogni a szívemet. Alig van szörnyűbb érzés a bizonytalanság érzésénél, mikoris úgy tűnik, a föld inog alattunk, az ég minden pillanatban leszakadhat, száz lába van mindennek és ezer irányban mozog minden.

Miért lennék éppen kivétel én, miért éppen engem ne fenyegetne az állandó halálfélelem. Lehet, hogy vannak kutyák, akik már jobban kiismerték a világ buktatóit, csalafintaságait, de engem eddig a legkedvesebbjeim ringattak ölükben, porcelántálkából etettek s ahogyan láthattam, én voltam számukra az egyetlen egy. Engem tehát másképp vakít a hó, mint őket, másképp mar belém a fagy és könnyen úgy vélhetem, a szokatlan hang, jelenség százszoros ellenségem. Ha legalább kortynyi szürcsölnivaló, darabka zsíros falat, vagy ropogós édesség hullana elém valahonnan! Mindezek helyett csak megyünk, megyünk s ó jaj, az idegen asszony is csak néha vet felém egy szót. Volt olyan pillanat hosszú utam közben, mikor úgy éreztem, hogy valójában már nem is élek, az igazi Ficike, akit annyian és olyan nagyon szerettek, már nincs is többé. Valaki más bújt a bőrömbe s most így szenvedi el büntetését, amit az én tudtom és akaratomon kívül követett el.

No végre, megint feloldódott az asszony nyelve, biztatgatón szól s úgy, mint aki már látja a keserves út végét, a célt, aminek a beérésére törekszik.

Nemsokára egy zöld kapus, sárga falú ház előtt álltunk meg. Két kőlépcső vezetett fel az ajtónyílásig, az asszony megnyomott egy fehér kis gombot a félfán.

Micsoda áldott ismerős hangok ütötték meg a fülem. Valahol a kapun túl csengő szólalt meg, talán éppen olyan, amilyen elveszett otthonomban volt és ugyanolyan izgalmakat keltő berregő hangon.

Túlfeszítetten remegtek az idegeim és úgy ugattam fel, gyorsan, összekeverve a hangok árnyalatait, mint az epekedő szerelmes, ha rábukkan eltűnt kedvesére. Lássátok, halljátok, mi ment végbe bennem egy váratlanul felcsendült ismerős hang hallatára.

Vártunk kicsit, aztán kinyílott az ajtó. A megvilágított verandán egy asszonyt láttam, távolabb meg egy férfit, akik örömmel üdvözölték a vendéget s az első pillanatban észre sem vették, hogy én is besurrantam mellette. Máris megszagoltam mindkettőjüket s úgy bukkantam fel előttük, hogy hátsó lábaimon szinte angyali táncot jártam örömömben.

Nem tévedtem. Hogyan is tévedhettem volna, hiszen a könnyű, tiszta illatuk már sok minden jót elárult nekem. És ők sem ismerték félre igazi lényemet.

— Egy kutyi — sikoltott fel az asszony olyan kitörő örömmel, mintha váratlanul világra szóló értékre lelt volna. — O istenem, milyen gyönyörű — s hogy odaadó bizalommal hozzálapultam, úgy nyúlt hozzám a két gyöngéd kezével, hogy sírni tudtam volna örömömben.

És a férfi, ő is úgy üdvözölt, ahogyan az egy kedves jövevénynek kijár.

Ezt a nagy sikert természetesen a puszta jelenlétemmel értem el. Ha most visszagondolok a különös találkozóra, nem győzök hálálkodni annak, aki hozzájuk vitt és nekik, akik örömre gyúltak attól, hogy láthattak.

Ma már ide tudom írni, hogy a két asszony két tanárnő volt és az egyik, akihez a kútnál csatlakoztam, tudta a másikról, hogy éppen a napokban pusztult el a kutyájuk szopornyicában. Megsíratták, akár egy hozzájuk tartozó embertársukat. Azóta üresnek, ridegnek találták maguk körül az otthont és mindenfelé kérdezősködtek egy kölyök puli után, amit megszerezhetnének. Mikor megtudták, hogy az övék maradhatok, olyan boldog lármát csaptak, mintha maguk is még éretlen, minden furcsa kicsiségnek örülni tudó gyerekek lennének.

És én, ó én is majdnem képzeletbeli lénnyé, talán életre kelt kócbabához, vagy gyémántcsőrű, aranyszárnyú madárhoz lettem hasonló. Mindezt a háziak kitörő örömfogadtatása tette.

Éppen karácsony előestéje volt s a férfi tízs mondta, hogy engem az ő elpusztult Sanyi kutyá a mennyországból, mivel ő bizonyosan oda jutott lagok közé.

— Ennél nagyobb örömet nem is szerezhetett künk. Persze, csak is ő küldhette ezt a maszatot, szőrmókot — mondta az asszony is.

Akkor még nem értettem meg a beszédüket, hogy jó helyre sodort a véletlen s hol az egyikük, sikuk előtt táncoltam megint kétlábor is kidugtam, a fogaimat is megmu részeg vagyok a gyönyörű

Az előszobában játsza betelni az egymásiránti ke kiment a konyhába s valar tem a szagát, ismeretlen volt, de sokat ígérően ingerelte az orrom. Az asszony letette az edényt a kőpadlóra, odakoppanásának egészen más hangja volt, mint az otthoni tálkámnak. Kívül vörös, belül kék-fehér zománcos volt az edény, jó adag eledellel, olyasvalamivel, amilyent eddig még nem ettem. Megérintettem a nyelvem hegyével, nem volt forró s máris nekiláttam a lafatyolásnak. Nem volt forró s csodálatosképpen mégis égette a számat, torkomat. Paprikás krumpli volt zsírosan, fűszeresen s ma már tudom, az ilyen ételek égetnek, ha nem is forrók. Szinte kéjes fájdalommal kapkodtam magamba az utolsó falatig. Milyen rendkívüli sikerem volt ezzel is. Ők annak örültek, hogy fölfaltam, amit elém tettek, én pedig annak örültem, hogy nem kínoz tovább az üres bendőm.

Közben a három ember folyton rólam beszélt, felemlítve többször is a Sanyit, akit olyan kegyetlenül elpusztítottak a nyavalyák. Az asszonyok ismételten megcsókolták egymást bizonyára azért, hogy erre a világra születtem s ilyen váratlanul az ő közelükbe sodródtam. A férfi kevesebbet beszélt, de ő is figyelmesen, türelemmel foglalkozott velem.

Lefektetett a kőpadlóra, felborzolta a szőröm, megnézte a hasam, ami még erősen meztelen volt, a fülem tövébe, a lábaim közé tapogatott s azt mondta:

— Remek kis pocok. Szegény Sanyink, gyönyörű ajándékot küldött s éppen ezen az estén.

Mihelyt kiszabadultam az ember keze közül, elódalogtam, hogy körülnézzek, hol is vagyok tulajdonképpen. A nagy vizsgálódó szándékomnak hamar vége szakadt. Alig kukkantottam be a nyitott szobába, a fehér cserépkályha előtt megláttam a két bőrfotőlyt és uzsgyé máris nekilódultam, mint a pontosan hajított labda ugrottam be az egyikbe. Megszagoltam, jobb első lábam körméivel megkapartam s az egészet jónak, éppen nekem valónak találtam. Ugy éreztem magam, mint régi otthonomban. Hej, haj, milyen nagyot szundítottam ott a ruganyos fotőly ölében s máris tudtam, most ugyanígy lesz, jóllaktam és elfoglaltam kényelmes birodalmam. Nem izgatott már semmi, a nyomasztó gondolatok és fenyegető rémképek kiszálltak a fejemből.

Ma is szeretek sokat aludni, legalábbis félálomban szuszmorogni, kölyökkoromban is jóízű falások, rövid vadóc játékok után az újbóli és újbóli álombaszenderedés volt a legkívánatosabb számomra. És az akkori viszontagságos nap után, amely minden porcikám megpróbáltatása volt, mi után is vágyhattam inkább, ha nem a mindent feledtető alvás után.

A szép, nagy cserépkályha árasz

Megjelenik minden pénteken. – **Szerkesztőbizottság:** Bölöni György (főszerkesztő), Fodor József, Földeák János, Goda Gábor Sándor, Sándor Kálmán. – Szerkesztőség Bp. VI., Gorkij Fasor 10. Telefon: 425–545. Kiadásért felel a Lapkiadó V. igazgatój tés negyed évre Ft 18.—, fél évre Ft 36.—. – Terjeszti belföldön a POSTA KÖZPONTI HIRLAP IRODA, Budapest V., Józse a) egyéni előfizetés esetén a 61 210, b) közületi előfizetés esetén a 61 066. sz. befizetési lapon. – **Kéziratokat nem őrzünk m** Külkereskedelmi Vállalat, Budapest, VI., Népköztársaság útja 21. Telefon: 429–760, vagy a KULTURA kü

610

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

Emlékezés halálának 30. évfordulóján

Nem tudtam kicsoda, ott állt, ahol a vasúti hídról lefelé sietõ út ívei oly szép hajlással bomlanak szét, akárcsak a hajnalka virágok tölcséres kelyhei. Kezében színes kréták, s e jelenségszerű képbe rögzítve ott állt előttem egész Kaposvár, egész Somogy. Gyerek voltam. Hogy is gondolhattam volna, ez az az ember, kinek kaposi hagyatékát majdan gondozásomra bízza a jövendő. Egyedül állt, színesen és magányosan. A szép, lila bazalt kanyarodó elágazását szinte besugározta színes egyénisége. Azóta szimbólummá nőtt bennem ez a hídról lehajló lila útelágazás, s a benne álló férfi. A Rippl-Rónai életmű jelképévé. Miért? Mert mindent megtalálok benne. A megyeházban, a piacban és a „Szarvassal" szembenéző vasútban látom a századeleji megyét, érzem az álomból kinyíló századeleji kisvárost. E kettőt, melyek ihlették és megadták műveinek azt a tartalmat és ízt, amelyek képein az újat és a sikert jelentették.

E kisváros és vidék, e környezet megérzése és megértése — akárcsak Bagnouls környéki képei — egyik legnagyobb értéke alkotásainak. Nem beszél közvetlen róla, de mindent elmond mégis e tájról, még a történelmi és társadalmi fejlődést is, még akkor is, amikor a Cigli-iskolai tanító lakás szobáit, az Anna utcai ház udvarát, vagy a Fő utcai fehér házacska meghitt kerti jeleneteit idézi, vagy Róma-hegy, Ivánfa, Lonka mediterrán ragyogású színei harsognak elénk. És itt kell leszögeznünk, hogy alapjában téves az a legjobb műtörténészeinknél is divatos fogalmazás, hogy egy festő motívumait, jelentős és jelentéktelen csoportba igyekeznek osztályozni, amikor műveiket értékelik. Épp Rippl-Rónainál világos, hogy ilyen nincs, hanem csak világ és élet van és művészet, amely nem kint a világban, a motívumban és tárgyban, hanem bent a lélekben születik, ott nő jelentékennyé, vagy törpül jelentéktelenné. Rónainál így nő belülről világgá a kisvárosi környezet és élet, amely ecsetjét ihlette és igazította. Ezt a külső világot úgy festette meg, hogy hihetetlenül fejlődőképes érzékenysége és szelleme nemcsak magában, hanem a szemlélőben is élménnyé varázsolta. Ezért van az, hogy alkotásai állandó sikerre számíthatnak. Sokan mondták akkortájt a képet nehezen érthetőnek, sőt festőietlennek is. De hogy lehetett volna épp az ő műve az, aki csak azt festette meg, amit már atomjaira bontott és amit nagyon is ismert. Amit nem ismert, ahhoz soha sem nyúlt. Világos, hogy épp ezért, mert sűrítette a valót, tudott Rónai úgy konturba foglalni, alakot és tárgyat egyaránt. És mi más ez, ha nem a lényeg?! Így kell értelmezni nála a realizmust is. Ezért röviden kimondhatjuk: nagyon életszerű, sőt érzéki, ha kell tragikus, vagy humoros, szóval olyan, mint az élet a műveiben ez a hamvas, lustapillantású festő, aki az életszeretet, a meghitt hangulatoknak költői fogalmazású festője volt. Babits Mihály, akiről a legszebb portréinak egyikét festette, halála alkalmával így emlékezett meg erről a Rippl-Rónai alkotta világról „A festő halála" c. versében:

„Új világ, magyar és méla, s mégis
csupa chic s finom,
mely, mint kövér somogyi kertből
egy kecses, halk liliom,
szakadt ki bozót szemöldököd és
paraszt pillád megül."

Mit ébreszt még föl bennem a lila bazalt útelágazás középpontjában álló és a vadgesztenyék tavaszi zöldjében ujjain a pasztell-kréták porával dolgozó magányos mester?

A híd és az út együtt a magyar és az európai képzőművészet múlt századvégi állapotát idézi, Budapestet, Münchent, és Párizst és ami mögöttük volt, a szellemi távolságot és ugyanakkor ennek a távolságnak legyőzését is. S mindezt az végezte el, aki ott állt azon a reggelen előttem a virágívű útkereszteződés közepén. Ő volt az a gátlásnélküli, hódító festő, aki somogyi modorával, nyugodt fölénnyel és a tiszta ítélet biztosságával lépett át Münchenen, s a kritika s a tisztelet soraival mondott búcsút Munkácsy varázskörének és minden előd nélkül, a virtus nemes fogalmával lelkében, dadogás nélkül foglalta el helyét a modernek körében Nyugaton. A kaposi, városvégi iskola tanítómesterének fia dolgozott ott, akinek szelleme már jó korán Flaubert, Balzac zsenijén és Mallarmè költői képein nemesedett és aki Párizsban méltán lett Toulouse-Lautrec, Denis, Vuillard, Bonnard, Gauguin, Van Gogh és Maillol egyenrangú társa. Ő volt az, aki Párizs művészi életében soha egy pillanatra sem vesztette el eredetiségét. Egész működését a céltudatos és erős egyéniség és magányos önállóság jellemezte. Így állt ott akkor is, céllal és lelkében és megjelenésében is színesen, mert Rippl-Rónai soha sem volt hétköznapi. Amihez nyúlt, azt művészi stílusa, amiben élt, azt életstílusa megszépítette, színessé varázsolta. Tarthatta a kisváros és Budapest különcnek. Ő jó ösztöneinek természetes nyugalmával alkotott és élt csodálóinak révült és ellenségeinek gúnyolódó világában, egyaránt, mert csak egyetlen feladatot ismert, önmagának, mindig egyéni mód változó lényének kifejezését. A fekete korszakától a „színharsogásig" széles és változatos utat járt meg életalkotása, érzése és technikája. Tudott sötét és tarka, dekoratív és egyszerű, hamvas és ragyogó és érzéki lenni egyaránt. Képei, akár a virágok, a gyümölcs vagy a szerelem, minden érzékünkkel élvezhetők.

Párizsban akkor már megszerzett mindent, amelynek alkalmazásával itthon olyan festőzseni lett, akinek színbe-villámló látványaival rövidesen sikerült széles e hazában nemcsak közönséget, de közízlést is teremtenie. Ez utóbbi volt talán a legnagyobb Rippl-Rónai életművében. Működésével, ecsettel és tollal, legyen az nád-, lúd-, vagy acéltoll, a magyarságnak a művészetről vallott fölfogását formázta át és indította el a nemesebb irányzat felé.

Kell-e ezek után Rónai világnézetéről beszélni? Modernsége volt világnézete, amely utolsó pillanatáig sebes változásokkal újult, ha szabad mondani, egyre modernebb lett. Így világos, hogy az élet, a jövendő és nem a múlt a világnézete. S mily megdöbbentő ennek — az örökifjú modernségnek felismerése épp a család és a barátok öregjeiről festett képein.

Rippl-Rónai József: Atyám (1899)
(A kaposvári múzeum tulajdona)

Ezek jutottak eszembe, amíg képzeletemben újra idéztem gyermekkori emlékeimet a lila bazalt út mesteréről. Ezek villantak elém, amíg sorra szedegettem a múzeum leltárkönyvéből műveinek címeit, a meghatóan együgyű azonosító rajzok mellől, hogy összeállítsam egy füzetbe kaposi hagyatékának katalógusát.

S hogy teljes legyen a kép és hagyaték, melyet Rippl-Rónairól Kaposvár őriz, álljon itt a Róma-villa is, melyet Lazarine őrzött meg és Martyn Róbert bővített talán országunkban is egyik legérdekesebb magánkézben levő jelentős emlékmúzeummá. Csak meghatott emlékezéssel tudok szólni e költői helyről, ahová a Kaposon túl a volt Csalogány-csárdánál vezet fel az út. Igen emlékezetes nekem ez a magas, lőszfalu horhóút. Akkortájt már jól tudtam, ki ő. Magam kréta, víz és olajfestékek lázas spektrumában láttam csak. Minden időmet festéssel töltöttem. Tehát ezen a Csalogány-úton mentem kenderhevederrel összepréselt „műveim" tömegével bemutatkozóra Rippl-Rónai Józsefhez.

::: A hosszú vadgesztenyesor végében ott sárgáll a harmincadik évfordulóra régi színeibe visszaállított bádogbuzogányos „kastély", ahogy az ilyen nagyobb épületeket mifelénk a hegyi „polgárok" nevezik. Itt van a méhes, istálló, galambház, pajta. A gazda ízlése szerint ültetett nyíres, mogyorós és a szőlő. Csak a rosszul tejelő, de igen festői, vörös foltjaik miatt tartott tehenek hiányoznak és a pávák. Kedvenc virágai a cíniák és a szalviák voltak. A parkot falusi barokk szobrokkal népesítette s itt állnak a ligetes fűvön a hajdan vendégeskedő Medgyessy szobrai is, melyeket a műteremmé alakított pajtában készített egykor. Ez a park is az ő műve volt. Rónait idézi ez a gazdasági épületekkel is múzsai liget, itt, a zselici rengeteg festői lankái között. Múzsai liget, hisz a magyar irodalom csaknem minden jelentős költője és írója megfordult virágai és fái között. 1908-tól itt dolgozott a legtöbbet. Szelleme itt él ma is a hegyen, e város fölött. S most „Emlékezéseinek" újra kiadásával, kiállítással, kaposi hagyatékának közreadásával az ország és szülővárosa újra őt idézi halálának harmincadik évfordulója alkalmából.

TAKÁTS GYULA

...ABEREK ...VELÉSE

— részvelésére, apellálán azonmár az evelésé-

általános
n gonnakkor,
otikusak
hogy a
munka,
ység áltehető-e
rmektől
y gyerük ezesokszor
hiányukülönös
hogy a
ni éleüttélés
tart-

különöben —
át, az
— nem
észről
többet
követe-
adunk
i szezetétől
a felgis fel
vajon
an-e a
nevedottuk,
em is
gkövetabban,
ltalunk
vermek

sak a
lelkimunmár
udatárodába
ő időmcsak
olyan
munmeg,
nélkül
rakennek
szülői
nie. A

baj, — meghatározott feladatkörök helyett hol ezzel, hol azzal ugrasztják fel a gyermeket leckéje mellől.

Ennél súlyosabb egy elvi hiba, ami a gyermek munkára nevelésébe csúszik: túlságosan a jutalomra és a büntetésre épít. Nem bízunk eléggé abban, hogy az el nem rontott gyermek mennyire szeret tevékenykedni, és hogy milyen büszke rá, ha segíthet nekünk, vagy ha jól végezte munkáját. Még mindig nagyban dívik az ötösökért, vagy a külön megbízásért járó forint, — de ugyanúgy a rossz feleletekért járó pofon. Ily módon a gyermek sohase tanulja később években a gyermek otthon megkövetelt munkájánál inkább a rendszertelenség a

Patkó Klári (MTI) felvétele

relemhez, amely annak idején a fronton, majd házasságuk első — és egyetlen — boldog hónapjában egymáshoz kötötte őket.

Huszonkettő nyarán Szonyának kislánya született. Bobiljov azt hitte, a gyerek újra jó légkört teremt közöttük. De az ellenkezője történt. Attól kezdve, hogy a bölcső megjelent a háznál, a gyerek és a háztartás gondjai Szonya minden idejét és erejét felemésztették. Bobiljov nem panaszkodhatott. Ebédje, vacsorája sohasem hiányzott, s ruháját, fehérneműjét is mindig rendben tartották. De Szonyának többé nem került ideje arra, hogy leüljön férje mellé és akár csak néhány percig is nyugodtan beszélgessenek.

Borisz Zaháro vics nem így képzelte el a szerelmet és a házasságot. Harmadszor is megállapította, hogy szerelmük zátonyra futott és — mivel helyzetén nem tudott változtatni — a megbékélés és belenyugvás filozófiáját követte. A magánélet nem fontos — gondolta —, csak a mozgalommal és a munkájával szabad törődni. Az ember éljen rendes családi életet s ne zavarja a nők utáni futkosás. Teljesen elmerült hát teendőiben (ebben az időben a csitai forradalmi törvényszék bírája volt), és lassan visszatért a könyveihez is.

Huszonhárom tavaszán újra szemébe ötlött a Tanárképző Intézet újsághirdetése. A hirdetmény ezúttal a részletes feltételeket is tartalmazta. A felvételt szóbeli vizsgához kötötték, amelynek négy tárgya volt: általános történelem, orosz történelem, politikai gazdaságtan és filozófia. A szóbeli vizsgára jelentkezőnek előbb írásbeli dolgozatot kellett benyújtania az egyik önként választott témáról. A felvételi kérvényhez a disszertáció témáját, előzetes vázlatát és a kormányzósági pártbizottság ajánlását is csatolni kellett. Ha a témát jóváhagyták, s a határidőre beküldött dolgozat is sikerült, a jelölt

közölték: disszertációjának témáját és vázlatát jóváhagyták és a dolgozat benyújtására határidőt tűztek ki.

Bobiljov nagy elfoglaltsága mellett disszertációt írni és vizsgára készülni — nem volt könnyű feladat. Legjobb esetben is csak arról lehetett szó, hogy napközben egy-egy órára szabaddá tegye magát, s elfusson valamelyik könyvtárba, míg a dolgozatírás és a felkészülés javát otthon, éjszakánként kellett elvégeznie. Ez azonban — lakásuk egyetlen szobából állott — több nehézségbe ütközött. Bobiljov erős dohányos volt. Cigaretta nélkül nem tudott komoly agymunkát végezni. De felesége kijelentette: ahol kisgyerek van, ott az esti szellőztetés után tilos a dohányzás. Aztán a baba is eléggé nyugtalan lélek volt, nemigen múlt el éjszaka, hogy többször fel ne sírt volna.

Szonya maga ajánlotta: átmegy a gyerekkel Udinszkba az édesanyjához, amíg eldől, hogy Moszkvába kerülnek, vagy végképp itt maradnak-e Csitában? A férfi örömmel fogadta felesége ajánlatát és az asszony a gyerekkel csakhamar el is utazott.

Bobiljov éjt nappallá téve készítette a disszertációt, majd határidőre felküldte Moszkvába. Még nem tudta, mikor kap értesítést dolgozata sorsáról, de a felvételi vizsgáktól már csak a három nyári hónap választotta el. Bobiljov úgy gondolkozott, hogy az eddiginél több szabad időt igyekszik biztosítani magának, minden üres percét a tanulásra fordítja. De ember tervez — a törvényszéki elnök végez.

Tyihomirov elvtárs, a csitai törvényszék büntető tagozatának elnöke, egykor gyári munkás, majd a polgárháború alatt partizánparancsnok volt. Amikor Tyihomirov értesült, hogy Bobiljov beküldte disszertációját és több szabad időt szeretne, kijelentette: »Majd megmutatom én annak a könyvmolynak, hogy hol telelnek a rátok.« Másnap rendelkezést adott ki, amelyben Bo-

teni — mondta a barátja. — Most jelent meg egy szigorú rendelet a dolgozók egészségi állapotának ellenőrzéséről. Mindenütt különleges bizottságok működnek, amelyek a jelentkezőket alaposan megvizsgálják, és a gyógykezelésre szorulót kórházba, szanatóriumba vagy üdülőházba utalják. Nálunk épp a múlt héten kezdett működni ez a bizottság.

Bobiljov kapott az ötleten, csakhamar jelentkezett is a bizottságnál. Az orvosok »teljes

meg, és három hétre a daraszuni üdülőbe utalták.

Tyihomirov elvtárs hatalmasat káromkodott, aztán kénytelen-kelletlen belenyugodott a döntésbe.

— Kifogtál rajtam — mondta méltatlankodva Bobiljovnak. — De mit tegyek veled? A törvény, az törvény, hiába. Eriggy istenhírével.

Bobiljov összecsomagolta a könyveit és elutazott Daraszunba.

(Folytatjuk)

ROBERT ROZSGYESZTVENSZKIJ:

Ének a nagy Földről

A dermedt jégmezők felett
sivítva nyargaló
északi viharban porzik a hó...
S mi csak daloljuk, hogy a világon,
a nagyvilágon
van egy föld,
mely nagyobb, mint az ég.
Egy óriási Föld —
erdők-rétek,
mezőségek,
sűrű kaszálók:
bimbó-dajkálók,
hol kék tavak galambtekintete reszket,
van egy Föld,
ahol bennünket várnak és szeretnek.
Kicsi kunyhónk az Északi Sark határán
jeges pusztaságban gubbaszt árván.
Oly távol
Moszkvától!
De a szívünk közel hoz
Moszkvához...
Te nagy Föld,
boldog Föld —
erdők-rétek,
mezőségek,
sűrű kaszálók:
bimbó-dajkálók,
hol kék tavak galambtekintete reszket,
áldott Föld,
ahol bennünket várnak és szeretnek.
Ablakunkon hóvihar zörget csont-ujjaival.
S a hóhatár szélén tavasz van!
Légy halhatatlan,
ki minket elparancsolsz s visszahívsz;
te drága, nagy Föld,
te végtelen
Föld —
erdők-rétek,
mezőségek,
sűrű kaszálók:
bimbó-dajkálók,
hol kék tavak galambtekintete reszket,
hatalmas Föld,
ahol bennünket várnak és szeretnek!

Bede Anna fordítása.

»Itt élt s Rónai háza marad már mindig e hajlék . . .«

A művész önarcképe

»Flox és Filox«

ŐSZ A RÓMA-DOMBON

»Itt élt s Rónai háza marad már mindig e hajlék. Kertje se hervad! Mélytüzű képei őrzik időtlen. Emlékére azért álljon e tábla is itt! Századik születésnapjára állíttatta szülővárosának közönsége. 1961.«

Kaposvárott, a Róma-dombon (ahonnan hét út vezet a városba), hatalmas park közepén áll Rippl-Rónai József, a festő villája — s rajta, márványba vésve, e tömör disztichonok . . .

Őszi délután van. Már csak lustálkodik, hempereg a napfény. S lenn, a pincében forr a bor.

Rippl-Rónai házát — ahol tizenkilenc nyarat töltött a festő, 1908-tól haláláig, s hová Párizsból is hazatért — nemrég hozták rendbe; az évtizedek alatt szétszaladt bútorokat, lábakelt tárgyakat, kallódó emlékeket visszaszerezték: hadd álljon meg itt az idő!

Most Martyn Róbert főorvos, Rippl-Rónai nevelt fia lakik a házban.

Vele járunk az emlékek között.

Ezek az egymásbanyíló, hűs szobák, intim szegletek, pasztellszínűre festett (halványkék, tavaszi-zöld, világossárga) szobafalak, hamis boltívek, csikos huzatú bútorok s a zsalugáter résein átverődő napfény — mind a nagy festőre emlékeztet . . .

Különös érzés. Mintha egy Rippl-Rónai festmény nyílna ki, az kapna teret és távlatot előttünk; mintha átlépnénk a kép keretén, s bent sétálgatnánk abban a régi, jól ismert interieurben . . . Ez az »Öreganyám« karosszéke volt. Karcsú, hajlított támla, kopottas-zöld bőrhuzat. Ift ült, a könyöklőre támaszkodva, Piacsek bácsi, a kedves öreg, akit annyiszor lefestett. Ezen a kanapén halt meg (nem is olyan régen, a negyvenes években) a művész felsége, Lazarine . . .

De milyen ember is volt ő; a mester?

— Kövér, kedélyes, optimista — mondja Martyn doktor. — Az élet vastag örömeit szerette. Minden, ami dús, bővérű, bacchusi, a jófajta erős borokat (keveset ivott, de annál nagyobb élvezettel), a vastag szivart, terített asztalt, telt idomú nőket . . . És télen a disznótort. Az állatok közül is inkább a szép, kövér teheneket, mint a macskát, vagy a kiskutyát . . . Szomorkodni én csak egyszer láttam, egyetlen egyszer, amikor az öccsét temette . . .

A vitrinben a művész használati tárgyai.

Hatalmas karimájú posztókalap, még a párizsi időkből; valóságos fedezék a nap, a szél, az eső verése ellen. Serleg-alakú, vastag üvegpohár; jól meg lehet markolni, és nagyokat húzni belőle. És a palettája! Akkora, mint egy fél asztallap. Feszty Árpád se használhatott különbet, amikor a Körképén munkálkodott...

De micsoda légies színeket kevert ki rajta!

Ebben a nagy, erős, bacchusi emberben, e rusztikus egyéniségben a hajnali madarak lelke lakozott, hát nem csodálatos?; úgy látta a világot, mint egy félálomból ébredő költő: ködben, párában, fény-szűrte színekben . . .

Körös-körül a falakon a művész képei.

És hogyan dolgozott?

— Nagyon gyorsan — mondja Martyn Róbert. — Egy-egy közismert műve szinte percek alatt készült el. Mintha most is látnám . . . Társaság van nálunk. A házigazda vidáman beszélget, vicceket mesél (a szójátékot különösen kedvelte), anekdotázik. Azután hirtelen összehúzza a szemét, felfedez egy figurát, még jobban megnézi, s rámutat: »Kérlek, állj csak oda a kályha mellé . . . nem oda, arrébb . . . úgy . . . én most téged lefestelek!« S már kezében a kréta, már izgatott ütemben alakulnak a vonalak. Sokszor, munka közben meg se várta, míg egy-egy részlet kidolgozására sor kerül; ilyenkor — hogy el ne felejtse — szabályos kézírással rögzítette a rajzlapra elképzeléseit, csak ennyit: »sárga« vagy ezt: »fény«, s később az ujjával mázolta szét a betűket. Aztán, amikor elkészült a kép, kétszer-háromszor összecsapkodta a tenyerét (hogy szállt a krétapor!), kihúzta a derekát, megropogtatta, és folytatta a félbehagyott anekdotát . . . Hát így dolgozott. Ördöngős gyorsasággal . . . Sohasem felejtem el egyik levelét. Fiuméből írta. A vége valahogy így szólt: »Jól érzem magam, a múlt héten áthajóztunk Velencébe, gyönyörű idő volt, *ebéd előtt a hajóskapitányt lefestettem . . .*«

Kinézünk az ablakon.

Odalent az októberi park, Rippl-Rónai parkja és Adyé és Móricz Zsigmondé; fák ragyognak fel, saját aranyesőjükben ázva, bokrok tündöklenek, szemgyönyörködtetőn. Érett körték zuhannak le a fákról. Gyíkok csörögnek az avarban. Itt a természet is olyan sűrű, ahogy a kert gazdája szerette . . .

Ezen a tisztáson sétálgatott Ady Endre; egy Nyugat-estre jött Kaposvárra, és napokig a ház vendége volt. Az út mellett

Interieur, dr. Martyn Róbertnéval

Nádas Péter felvételei

— akár egy keleti síremlék — Medgyessy Janus-szobra; itt faragta ki, hátul, a fészerben. Móricz meg talán oda zökkent le, a terméskőre, hogy kifaggassa a Róma-domb szegénynépét. És a park végében — csak a teteje látszik — még áll a műterem, ahol annyi kiváló mester dolgozott: Kernstok, Vedres Márk . . . S kik még?

E ház ura igen szerette a társaságot.

Martyn doktor lekísér a szűk csigalépcsőkön.

— Csak a helyi nagyságokkal nem tudott megbékélni — mondja. — Kaposvár előkelőségeivel. A földbirtokos főispánnal meg a Bacskaiakkal. Bacskai bácsi Somogy megye ünnepelt festője volt. Amolyan kukutyini Benczur Gyula. Emlékszem, hányan mondogatták apámnak, hogy Bacskai bácsi, az igen, az festő, őt kellene utánoznia . . .

Már kinn állunk a napsütésben. Nevetünk.

Ki emlékszik már rájuk?

De áll a ház. »S Rónai háza marad már mindig e hajlék. Kertje se hervad! Mélytüzű képei őrzik időtlen . . .«

Galsai Pongrác

A RÓMA-HEGYI HÁZ

Az egykori Csalogány csárda mellett, hepe-hupás horhosban kanyorog fel az út a Róma-hegyre; rövid kapaszkodó után betorkollik a hajnali ködtől csúszós-ragadós kocsiútba, mely a Róma-villa kőoszlopos kapujáig vezet. Már csak a hegy öregei emlékeznek a kőoszlopon virító, egykori »Róma-villa« felírású, pirosbetűs táblára. A vendégszeretően kitárt kapuból ráncoskérgű vadgesztenyefákkal szegett egyenes út vezet a nagy mester otthonába. A ház körül ápolt gyep. Furcsatestű, bámész antik szobrok, néhány Medgyessy-faragás, egy kerekes kút, egy aprócska rezulás töri meg a gyeptábla sima zöldjét. A homlokzati zárt ajtó felett aranyozott plakett Rippl-Rónai József képével. Itt élt Rippl-Rónai két évtizeden át, húsvéttól karácsonyig, ebben a félig vályog öreg villában, itt a nagyvilág zajától távol színesedett művészete magyarrá, somogyivá, kaposivá.

Most, halálának 30. évfordulóján sokan kutatgatunk nyomában. Megilletődve léptem át küszöbét, elfogódva tekintek szét portáján, ahol megfordult Ady Endre, Móricz Zsigmond, Kernstok Károly és sok-sok nagy barát.

»Afféle elhagyott úrilak volt ez, magányra vágyó emberek építhették, s elhagyottságában is megőrzött valamit a benne átélt jó idők szépségéből, mint a régi szekrény megőrzi a levendulaillatot. Körülte holdakra terjedő kert, melyben öreg diófák állanak őrt, virág, veteményes és gyümölcsös felett. Nem rátartós úri park, nem is stílusos, de tele dúslombú fákkal, barátságos zúgokkal és kilátókkal, kedvesebb a magasabb kerti kultúra sok büszkeségénél.« Így írta le egyik életrajz-írója a mester Róma-hegyi villáját.

S ha elindul az öreg ház történetét kutatgató, az emlékezés hivatalos ösvényein hamar elakad, nem marad más támasza, csak az öreg kőművesek és a ház régi barátainak romantikus elbeszélései.

A múlt századból egyetlen hivatalos dokumentum maradt fenn a házról: a levéltárban őrzött, 1865. október 20-án kelt telek felmérés egyik szelvényén; itt az ingatlan Breil Frigyes nevén szerepel. Tőle vásárolhatta egy különc német színész, Johann Gundi, aki a földszintes vályogházra emeletet húzott, az elbeszélések szerint saját kezűleg.

1898 táján Brandt József nyugalmazott alezredes lett a ház gazdája. Tíz év múlva megperdült a dob a ház udvarán és a legtöbbet igérő Dobosy Pál szőlősgazdáé lett a villa. Dobosy, Rónay Lajos szőlő-szomszédja volt és hajlandónak mutatkozott — a barátság kedvéért — lemondani a házról. Így került a villa Rónay Lajos rábeszélésére — 16 000 forintos utóajánlattal (az eredeti vételárnál 1000 forinttal magasabb összegért) 1908. július 27-én Rippl-Rónai József birtokába, akinek a Műcsarnok Társulati díja és az 1905-ös kiállításának sikere módot adott szerény tőke megtakarítására. A család tagjai szerint az 1911-ben tízezer koronáért eladott »Öreganyám« című kép árából fizette ki a ház vételárát. Feltehető, hogy a vételár egy részét eredetileg kölcsönből fedezte.

1908 októberében költözött be a villába Baudrion Lazarine-nal. Az erdősűrűségű parkot megritkíttatta, hadd futkossák körül a házat a hét dombon hancurozó szelek; a ritkás hajlatba fehér kérgű nyírfákat ültetett, mintha palettájáról kent volna egy kiáltó fehér foltot a sima gyep zöldjébe; a kert déli sarkába fanyar bort csurgató szőlőt telepített. Olaszországi útjai után egy-egy antik szobrocska került a parkba, később a ház kedves barátja, a félszerben mintázgató, fiatal Medgyessy Ferenc kedveskedett néhány szoborral. Az épületet is alakíttatta. A földszinti két kis szobát bontással tágasabb alkovos szobává alakíttatta. A bejáratot elzáró üvegezett verandát lebontatta, mintha csak zavarta volna a korlátozó zártság. Ebben a földszinti, közvetlenül a szabadba nyíló szobában töltötte nappalai nagy részét és utolsó éjszakáit is, amikor ereje fogytán már nem tudott megbirkózni a falépcsővel, mely hálószobájába vezetett. A földszintre került a francia empire-ágy és abban érte utól a halál.

Ma Martyn professzorék lakják a villát. A hálás utódok kegyeletével őrzik, óvják a házat és adják át az egyre gyakoribb látogatóknak.

Rippl-Rónai József emlékét idézők mindig szívesen fogadott vendégük. Szeretettel istápolják az öreg falakat, — melyeknek lágy pasztell színei a mester ízlését őrzik — a megmaradt emléktárgya-

működött. Ma már a 84 szövetkezet közül csupán kettő számíthat veszteségre. A gazdálkodásban elért eredményeket mutatja az is, hogy megyénk földművesszövetkezeteinek évi tiszta nyeresége az 1952. évi 1,6 millió forintról 1956-ban 19 millió forintra emelkedett.

A mezőgazdasági termékek felvásárlásában és értékesítésében is értünk el sikereket. 1954-ben 24 millió, 1956-ban pedig mintegy 100 millió forint volt a felvásárlás forgalma. Különösen figyelemreméltó a termékek exportjának növekedése. Zöldségből, gyümölcsből és burgonyából az 1954. évinek közel háromszorosát küldték külföldre a szövetkezetek ebben az évben.

A földművesszövetkezeteknek a mezőgazdaság szocialista átszervezéséért folytatott munkáját bizonyítja az a tény, hogy ma már 113 szakcsoport, 36 termelői társulás működik megyénkben 4803 taggal, 5629 hold földterületen. A termelői társulások szervezésénél, fejlődésénél különösen az elmúlt esztendőben és az idén volt tapasztalható javulás. A kultúrmunka szélesedésének bizonyítéka, hogy 35 földművesszövetkezeti kultúrcsoportunk van.

A vázlatosan felsorolt eredmények is mutatják, hogy az elmúlt 12 esztendő alatt komoly sikerek születtek a földművesszövetkezeti mozgalom fejlesztésében és megszilárdításában. Ezeknek az eredményeknek jelentős részük van egész népgazdaságunk erősítésében, hazánk szocialista építésében. Ezután Brachna elvtárs részletesen ismertette azt az anyagi és erkölcsi kárt, amelyet az ellenforradalom okozott a földművesszövetkezeteknek, majd így folytatta:

A földművesszövetkezetek korábbi és mostani működéséhez államunk hathatós támogatást nyújt. 1951-ben 57 millió, az idén pedig 114 millió zódéses növény termeltetésének feladatát. A szerződések kötésének munkája nemcsak 36 agronómusunkra és a termelési felelősökre, hanem a választott vezetőségekre, s szövetkezeteink apparátusának dolgozóira is kötelességet ró. Különös gondot kell fordítanunk a cukorrépa termelési szerződések megkötésére, melynek előirányzatát november 10-ig 72,4 százalékra teljesítettük. Falvaikban senki számára sem lehet közömbös, hogy itthon termeljük-e meg a cukorrépát, vagy külföldről, drága valuta ellenében hozzuk-e be a cukrot. Törekedjünk tehát arra, hogy Somogy megyében a dolgozó parasztság 7400 hold cukorrépát termeljen, ami előfeltétele annak, hogy cukorellátásunk zavartalan legyen.

Tovább kell szélesítenünk a földművesszövetkezetek

felvásárlási és értékesítési

tevékenységét is. Erre annál is inkább szükség van, mivel megszűnt a mezőgazdasági termékek kötelező begyűjtési rendszere. A helyes felvásárlási árak kialakításával elejét vehetjük a spekulációnak. Ehhez az is szükséges, hogy a szövetkezeti alkalmazottak ne csak áruátvevők, hanem kereskedők is legyenek, keressék fel a dolgozó parasztokat és ha szükséges, a helyszínen vásárolják fel felesleges terményeiket és termékeiket. Az idén 38 helyen ismét a földművesszövetkezetek végezték megyénkben a kenyér- és takarmánygabona felvásárlását — eredményesen. Jól oldották meg a bab, mák és szálastakarmány felvásárlását is. A jövőben nagyobb figyelmet érdemel a zöldség és gyümölcs felvásárlása, amelyhez rendezni kell a földművesszövetkezetek és a MÉK kapcsolatát. Szélesíteni kell e téren is a társadalmi ellenőrzést, hogy elemák segítése. Ebben a mu[illegible] javulás mutatkozik az utóbb[illegible]ben. Korábban a szakcsoportok közös tevékenysége csupán az értékesítésre szorítkozott, ma már viszont számos olyan társulás akad, amelynek tagjai munkájukat részben, vagy egészben közösen végzik. A kéthelyi szőlőtermelő szakcsoport például a védekező szereket közösen szerzi be, s közösen vásárolt bortároló edényeket és szőlőfeldolgozó eszközöket. Emellett 16 000 forint értékű közös alapjuk van. Ugy tervezik, hogy a jövőben gyümölcsfa és szőlőoltvány telepet létesítenek. A csökölyi burgonyatermelő szakcsoport közösen akar vásárolni burgonyaszedő gépet és porozó gépet. Ezeket a helyes jellemvonásokat kell erősítenünk és kialakítanunk a szakcsoportokban és társulásoknál, s a spekulációs törekvéseket türelmes, meggyőző munkával vissza kell szorítanunk.

Ezután Brachna elvtárs arról szólt, hogy tovább kell fejleszteni a kereskedelmi, vendéglátóipari munkát, nagyobb gondot érdemelnek a tej- és takarékszövetkezetek. Beszámolóját így fejezte be: — A földművesszövetkezetek gazdasági és politikai munkájának szüntelen fejlesztésével tegyünk meg mindent a mozgalom további megszilárdításáért, s teljes erőnkkel járuljunk hozzá hazánkban a szocializmus minélőbbi felépítéséhez.

Ezt követően a megyei küldöttgyűlés meghallgatta a felügyelő bizottság jelentését, majd határozatot hozott az 1954—56. évi mérleg és eredményszámlák elfogadásáról, valamint a választmány, az igazgatóság és a felügyelő bizottság felmentéséről. A küldöttgyűlés ma folytatja tanácskozását.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, VIII., Blaha Lujza-tér 3
Telefon: 139-292

1957.

SOMOGYORSZÁG

Rippl-Rónai József

kat, a széleskarimájú, világjárt kalapot, az egyszerű festőállványt, az ecseteket, a palettát, az egykorú újságcikkeket, a mester néhány kitűnő iparművészeti alkotását, néhány levelét és könyvét. A műteremben Rippl-Rónai egyetlen közvetlen tanítványának, Martyn Ferencnek befejezetlen vászna fogadja a látogatót, de az asztalon a mester varázslatos színeket teremtő pasztellkrétái három évtizeden át érintetlenül megmaradtak. A ház kedves lakói áldozatos gonddal óvják a festményekről oly jól ismert bútorokat. Az »Öreganyám« barna támlásszéke, »Édes jó anyám betegen« gömbölyű hátú ágya, az ómama festménnyel, a »Karácsony« szekreterje, »Mikor az ember visszaemlékezéseiből él« dobozos kistükre, a »Szomorúság« arany angyala, az »Öreg úr és a mandolinozó asszony« hangszere, a »Piacsek bácsi babákkal« zöld huzatos fotőjei itt élnek meghatóan elevenen és idézik a mesterműveket.

Csodálkozva gyönyörködöm Margit asszony alabástrom arcában, amely a legelragadóbb kék háttérből fehérlik ki. Megragadja a szemet, mint az ég nagy kékjén bolyongó bárányfelhőcske. Holló Sándor bánatosan sötéttekintetű fiúképe magyarázhatatlan bizonyossággal beszél egy bekövetkezett kései tragédiáról.

Az apró tus- és ceruzarajzokkal tele falak egy csodálatos művész játékos kezének maradandó alkotásait őrzik. Hol készültek ezek a rajzok? Talán a Fő utcai kávéház teraszán, zsibongó társaságban, talán a csendes Róma-hegyi táj sokszínű őszi délutánjában. Az egyik könnyed vázlat sarkában súlyos gondolat olvasható. A kuszán odavetett sorok művészi hitvallásként csengenek: »Miután a művésznek csak önmagából és a természetből lehet még újat meríteni — jobban kell a természetben elmerülni, mint a régi stílusok általunk kevésbé átérezhető szellemébe. Igaz, hogy ez a nehezebbik feladata a művésznek, mert továbbhaladást jelent, amivel megbirkózni nehéz dolog.«

A mester íróasztalán egyszerű táblájú vendégkönyv fekszik, benne ismert és ismeretlen nevű látogatók nevei és gondolatai. Szabó Vladimir festőművész, Genthon István műtörténész, Balázsi Iván író, katonák, színészek, diákok, tanárok neve között olvasom: »Walther Imre, Poth Elek, Nemes József, a ráksi Új Élet Termelőszövetkezet tagjai« aláírását. Vajon mi mozgatta meg a három okos paraszt szívét, hogy kizarándokolt megyénk nagy művész fiának egykori portájára.

Harminc éve száradnak Rippl-Rónai palettáján a varázslatos színek, szárazra töpörödtek az apró festékhalmok, de semmit sem fakultak, akár csak nagy életű alkotásainak beszédes színei. Mikor a kapunál őrt álló két szálfenyő között kilépek a város feletti őszi tájba, a jó barát költő Babits Mihály sirató szavait hallom:

»Im a Nap, a színek apja, az Élet,
elmerül,
de a virág tovább él s őrzi színét új
napok számára:
így időz még tovatűnt lelked
világának ezer árnya
kép-függönyödön — óh varázs-függöny!«

KELLNER BÉLA

— **Állat- és kirakodóvásár** lesz a következő héten, november 25-én, hétfőn Babócsa, Csököly, Igal, 27-én, szerdán Segesd, 28-án, csütörtökön Somogyszil községekben és december 1-én, vasárnap Kaposvár városban.

— **Nőnap lesz** 26-án, kedden a Tiszti Klub társalgójában, melynek keretén belül Molnár Lajos őrnagy tart politikai tájékoztatót a kül- és belpolitikai helyzetről.

— **100 darab széket** kaptak a községfejlesztési alapból a buzsáki KISZ fiatalok. Most a színpad átalakításán dolgoznak, körfüggönyt csinálnak, hogy decemberben már az új színpadon mutathassák be most beanult darabjukat.

— **A vasárnap délelőtt** 11 órakor megnyíló Rippl-Rónai emlékkiállításon számos budapesti vendég mellett részt vesz a francia nagykövet, a francia követség kultúrattaséja és Paul Boncourt.

— **A BIB megbízásából** Veszprém és Somogy megye könyvtárvezetői, a balatonparti járási könyvtárosok november 21-én megtárgyalták a balatonmenti üdülők könyvtárainak helyzetét és valamennyi könyvtárnak a fejlesztési tervét. A részletes távlati terveket a BIB elé terjesztik támogatás és megvalósítás céljából.

— **A Polgári Törvénykönyv terveket** a Kaposvári Megyei Bíróságon az első emeleti könyvtárhelyiségben hétfőn, 25-én délelőtt 9 órai kezdettel kerül általános vitára. Az első vitanapon a tervezet általános részét, személyi és tulajdonjogi részét vitatják meg a Somogy megyei jogászok. Érdeklődőket szívesen látnak az előadáson, melyen a bevezetőt a Törvény előkészítő bizottság egyik tagja, a Legfelsőbb Ügyészség osztályvezetője mondja.

VA

C

Alb ... Délután 3 és este 7 órakor.

Kisfaludy: Kérők. Tájelőadás Somogyszilben.

Vörös Csillag: Császár parancsára. 3, 5, 7, 9 órakor.

Szabad Ifjúság: Mese a moziban. 3, 5, 7 órakor.

KIOSZ Béke-mozi november 24-én 4, 6, 8 órakor: Az élet háza.

Rippl-Rónai Múzeum: Várostörténeti, ősrégészeti, néprajzi, természettudományi kiállítások és a Rippl-Rónai emlékkiállítás megnyitása. Nyitva 10—14 óráig.

Somogyi Tücsök Bábszínház: Grimm—Szilágyi: Jancsi és Juliska. Előadás a Zeneiskola Bartók-termében délelőtt 11 és délután fél 3 órakor.

HÉTFŐ

Vörös Csillag: Császár parancsára. 5, 7, 9 órakor.

Szabad Ifjúság: Tizennyolcévesek. 5, 7, 9 órakor.

Megyei Könyvtár: Könyvkölcsönzés és olvasótermi szolgálat 13—19 óráig.

Ifjúsági Könyvtár: Könyvkölcsönzés 13—18 óráig.

Kisfaludy u. 42. sz. alatti ház eladó, beköltözhetőséggel. Érdeklődni lehet: Béke u. 77. (1062)

Somogyi Néplap

Szerkeszti a szerkesztőbizottság.
Felelős kiadó: Az MSZMP Megyei Végrehajtó Bizottsága.
Szerkesztőség: Kaposvár, Sztálin u. 14.
Telefon: 15-10, 15-11.
Kiadóhivatal: Latinka Sándor u. 2/a.
Telefon: 15-16.
Somogy megyei Nyomdaipari Vállalat
Nyomdáért felel: László Tibor.

Tükör előtt

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF OTTHON

A Somogyvármegyei Múzeum képeivel

Írta TAKÁTS GYULA

Már majdnem tizenöt esztendeje alussza álmát a kaposparti városka keleti temetőjében, idehaza, a lankás somogyi földben. Innen indult és ide tért a kaposvári arany-kereszttel kitüntetett pedagógus csodálatos pályát futott gyermeke, Rippl-Rónai József. Városunk, a virágokkal ékeskedő, dombok közt szunyókáló városka volt szülőhelye. Gyerekkora emlékei, atyafisága mind idehúzták kikerülhetetlenül. Páris, a verő francia és spanyol tájak, Flandria tengerpartjai és a német tavak ott élnek képein, de ő, Rónai, igazán csak itt élt e kispolgári, patriarchális ízű városkában és a hullámos Somogyban. Ez a táj, ez az otthon adta meg azt a szívcsendítő meghittséget, mely legtöbb képéből szemlélőjére sugároz.

Atyja tanító, de öntudattal említi családja földmíves őseit s e kissé félszegül dzsentriskedő megye légköre késztethette, hogy életrajz-vázlatnak számító levelében bizonyos gúnyoros fölénnyel, de szeretettel ír anyai ágának előkelő voltáról. A kaposi Fő-utcában, illetve Anna-utcában volt egyszerű kertes házuk. A szomszédos pékség langyos falánál nemrég állt még egy szép japánakác emlékeztetőnek. Különc egyénisége furán illett bele e lapos vidéki életbe és társaságba. De inkább csak a szemlélőnek tűnhetik így. A molnárszürke kabát, pepita nadrág, fehér keztyű elnéző mosolyra húzta a polgári szürkeség arcát. Maga észre sem vette, külön világban élt. Az egész ország művész-közvéleményével állott szemben s szülővárosa neki a kedves intimitást, elnéző szeretetet, a témák polgári melegségét és tisztaságát jelentette.

A párisi tanuló-évek és sikerek után minden esztendőben megjelent Kaposváron. Témák, ízek és színek nagyszerű virágoskertje volt e város. Rónai képzelete, ihlete itt válogatott és pihent el igazán. Az annautcai ház kis szobái adták azt a templomi áhítatú keretet, melyben szülei meghatóan bensőséges és öreganyja könnyekig elérzékenyítő, halálváró tisztasága ül. Aki járt már ily vidéki szobákban, tudja jól, hogy itt nem a bútorokat, falakat kell megfesteni, de mint Lyka Károly említi, éppen az emlékeket, a multat, amely

Tükör 1941. 12. sz.

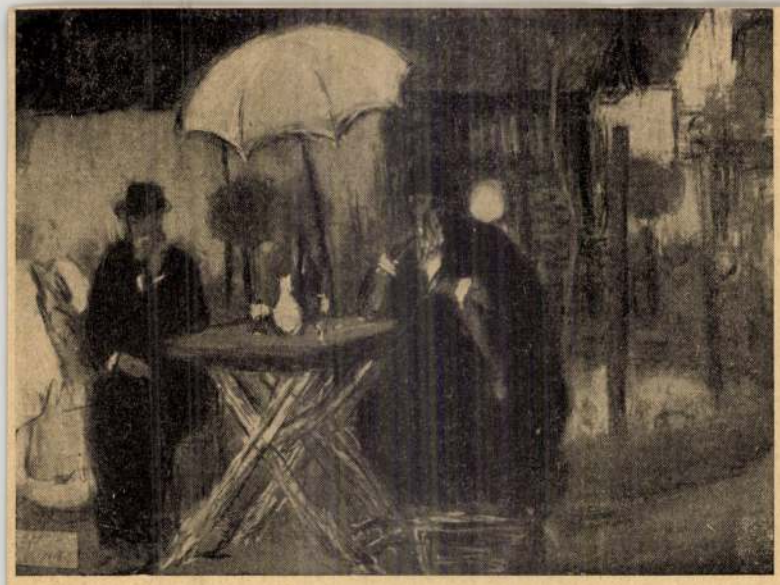

Atyám, anyám, Rippl bácsi a szőlőben

Kártyázók

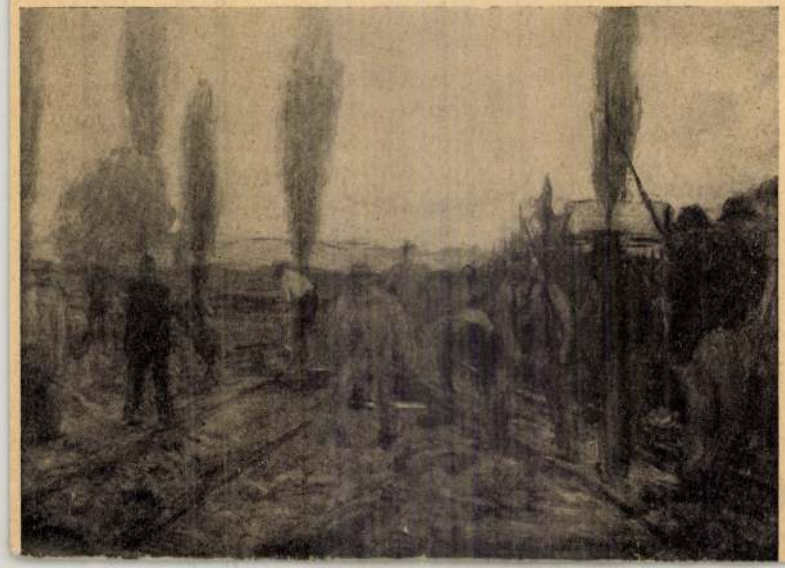

eszobácskák minden négyzetcentiméteréhez hozzánőtt. A lelki élmények ábrázolásának, fölébresztésének volt igazi mestere Rónai. A kaposi ház udvarát, kertjét több képen úgy festi meg, hogy a gyerekkor tipegése, hancúrozása s a meghitt pipázgatás áhítata is benne él, akár egy költeményben. Itt érezte magát igazán boldogan. Itthon túlságosan feledékeny is volt, sok kedves meghívást, szórakozást feledve el és neheztelést vonva magára, de hiszen állandó keresgélésben és ábrándozásban élt. Az 1905-ben kelt levelében írja: «Az intim életből merítem témáimat, mert ezt az életmódot szeretem és respektálom. Megfestendő tárgyaim kifogyhatatlanok, mert minden érdekel, ami körülvesz és szürke kedélyemre és borongós lelkiállapotomra jótékonyan hat. Szerintem csak az lehet dokumentuma életünknek, amiben magunk élünk, éppen ezért szeretem azt megfesteni». Rónai valóban szívvel, lélekkel itt élt s kedves rokonait, városát, meghitt batátait, kikhez lelki kapcsolat fűzte, azokat festegette. Ilyen kedves alakja volt városunknak a századfordulón Piatsek Ferenc, nyugdíját pipázgató erdész. Kedélyes, meleghumorú úr, akit a kislányok, hölgyek és a mulató férfitársaság egyaránt szeretett. Híresek voltak borivó lovai is, pár sümegi hajtóvadászata, melyek a veszprémi püspökségnek nem kis pénzébe kerültek. Rippl-Rónainak kedves barátja volt, főutcai házában sokat kvaterkáztak s Piatsek bácsiról a kéznél levő vásznakra a legszínesebb s tán legjellemzőbb Rónai-képeket festette. Kiállításain a nagyorrú Piatsek bácsival hatalmas sikert ért el.

Szórakozottságában elfelejtvén megemlíteni, Lajos öccse feje fölül eladta az annautcai házat. Maga idilli magányban élt ivánfai szőllejében. Igen szép fekvésű hely:

Sínfelszedés Somogyaszalón

egyrészt a Kapos völgye felé tekint, másrészt az erdővel borított hegyes-dombos Zselicségre, a Dunántúl tán legjellegzetesebb tájára. Úgy 16 hold körüli gazdaság. Hosszú gesztenyesor vezet az emeletes villához, a park közepén. Egyik része könnyű nyíres liget, másik sűrűlombú hárs s odébb különösnövésű vörösfenyők erdeje. Szanszkrit mintájú oszlopfejek, barokk püspök-szobrocskák, mészkőpadok tarkítják az úttalan gyepest. Városunk nemrégen szoborral hódolt emlékének, de e szobornál sokkal jellegzetesebb szobra áll a villa mögött, beárnyalva egy szépentermő barackfától. Szőllője elején van műterme, egy présház a maga egyszerűségében. Itt volt található leginkább. Barátai, ha levél érkezik Kaposba, mindig szeretettel emlékeznek meg e helyről. Innen indult sétáira a környező Roma, Lonka, Hangyásmál szőlleibe. Svájcisapkás különös vándor volt e dombok között. Szomszédjai, ismerősei pincéit gyakran fölkereste s az egyikmásik ház falán, vagy pinceajtaján ott találjuk olajjal festett, időmarta vázlatát (Fenyvesi-Sassző), megjelölve a kedvesemlékű helyet. Sok képe közül kiemelkedik a jólismert «Ivánfai hegy és a kaposi mezők» című.

De nemcsak városunkat, hanem egész Somogyot szerette. Nem csoda, egyike hazánk legszínesebb s igen változatos formájú vidékének. Nem véletlen, hogy innen került ki Zichy, Vaszary, Iványi-Grünwald, Kunffy, Bernáth Aurél és a nem innen származók is szívesen telepednek itt meg. A vers is így említi:

«A legnagyobbak itt a piktorok,
A tájunk lelke rajtuk átcsorog,
S a szép borától részegült kezük
Szárnnyá hasadva égre száll velük.»

Falusi rokonságát, Ödön öcscsét, aki a MÁV-ot több somogyi

Fent: Zorka. Lent: Az aggódó Paulina mama

Rippl Rónai József

községben szolgálta, gyakorta látogatta. Otthonos vendég volt mágnásainknál is. Zichy, Andrássy, Batthyány, Esterházy, Széchenyi kastélyok termeiben több remek arckép maradt utána. A különös lágyságú, lila-rózsaszínfelhős hattyúi női fejek. Híres pasztellek, melyekre úgy haragudtak a kaposi laikus barátok. Krétával firkálni, mint a gyerekek! Sok képcímében szerepel a Balaton, Somodor, Aszaló, Lengyeltóti, Kéthely stb. községek neve. A komolykodó vidéki iparosok, csőszök, munkások, parasztok és inspektorok egész galériája tájunk hullámos színes vonalaiban.

Ma a vármegyeházunkban elhelyezett Somogyvármegye Múzeuma őrzi Rippl-Rónai Ödönnek, a szenvedélyes műgyűjtőnek hagyatékát. Külön Rippl-Rónai József-szoba van ebből. A leltár szerint 114 darab. Sajnos, a képek és vázlatok egy részét a későbbi századok nem igen fogják tökéletesen élvezni, mert a pillanatnyi impressziók következtében alkotó mester sokszor legjellegzetesebb képét is csak írkalapra, sokszor itatóspapírra, vagy alapozatlan vastag plakáthátakra rajzolta s így az idő kétszeresen pusztítja ezeket úgy színekben, mint anyagukban. Nemrég az Ernszt-Múzeum vásárolt kilenc képet, de még van 18 olaj, 20 tollrajz, 25 pasztell, 24 ceruza-, 5 szénrajz, és 5 színesceruza-kép. Tudvalevő, hogy Rónai nagy élvezettel készített iparművészeti szempontból értékes terveket, üvegberakás, hímzés, bútormintákat. Ezekből «az intim élet» kereteit kitöltő munkáiból találunk 3 asztal-, 2 szék-, 2 lámpa-, 7 tányérminta-tervet, somogyi húsvéti tojás-motívumokkal és 1 kandalló-, egy szobaterv is van a kis múzeum tulajdonában. A hagyatékban több portré szerepel közismert egyéniségekről: Medgyessy, Lechner, Szini Gyula, Déry, Nemes Marcell, Móricz Zsigmond, Fenyő Miksa, Kosztolányi Gyula és pár tökéletes női arckép: Anella, Zorka, Internált társnőm. Családi vonatkozásúak: Apám, Ödön öcsém, Lazarine, közülük legszebb: «Sándor mellényben előre néz» című, melyen a nyári forróság és a fehér panamakalap árnyéka oly kifejező színharmóniában vibrál a zöld lombok között, hogy remekei közé sorolhatjuk. A vármegye tulajdonában van egyik nagy olajportréja Makkfalvay Geza főispánról. Sajnos, ez az alkotása, mesterének bármekkora is tekintélye, a nemes vármegye egyik levéltári szobácskája falán szerénykedik, elkülönítve a nagy díszterem többi al- és főispánjától.

Atyám, kezére dőlve

Ha elnézegetjük e szoba képeit s elolvasgatjuk a képeken a kék háttérre sárga pasztellel, az olajon ceruzával írt jellegzetes Rónai-sorokat, sok-sok lírai vallomás szólal meg a multból ma is élő kaposiaknak. Sok meghitt jegyzet a tájról, eltűnt utcarészről, parkrészről, kedves fasorról, mert nem volt pózoló, minden különcsége ellenére lelkileg patriarchális magyar alkat volt. Öntudatos vidéki művész, akinél a vidéki íz általános emberi, s magas eszközökkel a világnak vetített. Élete és alkotása az örök művészi cél példája: szolgálni, táplálni, színezni az örököt anélkül, hogy elszakadnának talajunktól és önmagunktól.

SOMOGYMEGYEI NÉPLAP
Magyar Hirdető

TAKÁTS GYULA:

MEGHITT PERCEK

1

A tóra néz a pinceablak.
Kagylószínt tükröz az üveg.
Mint fröccs a gondra, jön a hajnal.
Vitéz-mód állnak a füvek.

2

Mint csipesz közt, a szajkó csőre
smaragdszín szőlőt tartogat.
Átlátok rajta. Bent a mag
töri, szórja a sugarakat...

3

Három sugár e ján minden rügyecske.
Lándzsás, egytörzsű sok köteg
feszül, mint ék a zord kövekben,
s úgy állnak, mint betonban zöld szögek.

4

Kopog... Kerit a szomszéd...
Szép, fehér rácsos kaput
ölel a lombos alagút
s mögötte hullámzó körökben
izgul a nyugtalan elem,
hogy szinte megfájdul szemem...

5

Szüretel már a seregély, a borz.
Vaddisznó jár, s a nagy kanok
rátörnek kertjeinkre, mint a sors
reánk!... S a tó, s az ég ragyog...

6

Kínál a szomszéd, s mindig
legyőz engem a rizling,
e tengernél szikrázóbb tenger.
Mint zöld sziget ragyog szeptember.

7

Mi van velem? — Rakom a sort egymásután.
Mint koplaló, kit vendégség fogad,
félév robot és kenyérgond után
Arany Üveg csak töltöm borodat.

8

Vakító törvény pontos rendjére
vonul-vonul a hullámok hada...
Csupán a szél fúj... Egy helyben lohog.
Átejt bűvészi hókusz-pókusza.

9

Kobaltkék cethal a cserfás oldal.
Hatalmas hátát holddal sütteti.
Alszik az éjnek óceánján
s őrzik kis csillagok tündéret.

10

Egy pont kigyúlt... A lámpát
te gyújtottad... Feljött a csillag...
Elindul, billeg kis hajóm,
akár a vacsora-illat.

Németh Ferenc:

MEGSZOKÁSBÓL

EGY ÉVE DOLGOZTAM MÁR az öreggel. Napszítta, szélfútta arcából erősen kiálltak pofacsontjai és karvaly orrának sövénye. Kicsit görnyedten, vagy inkább beesetten járt, lábai mintha minduntalan össze akartak volna akadni. De a haja fekete volt, sötéten csillogó, hiszen még nem is volt öreg, csak ötvenes.

A gépe két lépéssel arrébb állt. Szótlan, lassú alapossággal látta el a dolgát, s hogy egy kis ideje lett, fakó hangon átkiáltott hozzám.

— Sose gyújtsunk rá?

Ilyenkor én visszakiáltottam: — Dehogynem! — Vagy ha még meg kellett valamit csinálnom, a gőzcsapot erzárni, vagy éppen kinyitni vagy a méreteket ellenőrizni, akkor meg azt mondtam: — Menjen csak, mindjárt én is megyek, Bakó bácsi!

Kosztolni is oda szokott ülni mellém. Lassan evett és többször. Ilyenkor rendszerint megkérdeztem, amint ez szokásos: — Hát már megint eszünk?

— Megint! — nevetett fel csendesen.

EVÉS UTÁN RÁGYÚJTOTTUNK. Kossuthot szívott, én meg Tervet, de azért mindig megkínált, én pedig a magaméra gyújtottam szokás szerint. Leszívta az első slukkot, kifújta messzire, aztán megszólalt:

— Hát idehallgasson, Béreske — mert mindig így szólított —, én most elmegyek aludni, maga meg addig dolgozik helyettem.

— Jól van — válaszoltam —, csak menjen, Bakó bácsi. A pénzét ne vegyem fel?

— Dehogynem. El is költheti helyettem! — felelte ilyenkor, és persze sohase ment el. Pedig ilyenkor a hosszú éjszakai műszakok alatt nekem is ólomból volt a szemem héja.

— Tudja, Béreske, kint voltam a tanyán, a gyereknél. Ittunk. Nagyon finom bora van a gyereknek. A nászoméknál disznóölés volt, aztán meg az apámnál is borozgattam. Hát azért vagyok álmos.

— Nem léptek be még a tsz-be?

— Még nem, Béreske.

Rám nézett fürkészve, talán azon töprengett ilyenkor, hogy miért kérdeztem ezt tőle. — Ott még nem is alakult tsz — mondta aztán.

TUDTAM, HOGY VAN EGY KIS HÁZA. Kis ház, az én kis házam — így szokta mondani. Nemrég építette. Még most is készül mindig benne valami, hol egyik szoba pallózata, hol a fürdőszoba, hol lépcső hozzá. Kíváncsi voltam a házára, vagy nem is arra, hanem hogy az öreg milyen belül, a házában, igazán. Éppen volt otthon egy mázsányi fűrészeletlen fám, a vágott pedig fogytán. Neki biztosan lesz fűrésze, gondoltam, hát elkértem.

Reggel, munkából jövet azután vele mentem. A város szélén volt a ház, közel a műúthoz, csupa új épület között. Drótkerítés volt előtte. Bementünk az előszobán át a konyhába. Megmutatta, merre van a két szoba, a kamra meg a fürdőszoba aztán leültetett. Rágyújtottunk, s bement a kamrába borért.

— Na, isten éltesse! — töltötte ki a bort a literes üvegből.

Szekeres Emil rajza.)

Jóízű bor volt, de nagyon hideg. Megborzongatott. Ittunk még egy pohárral, most már aztán melegített is. Közben beszólt a szomszédasszony az ablakon zörgetve: — Tizennégy ötvenet adok!

— Mennyit?

— Annyit, annyit!

— Á, azért nem adom. Nem én! Akkor inkább levágom magam — mondta aztán nekem. Négy disznót fogott be az őszszel, úgy számította, hogy amit hoznak, azon kiparkettáztatja a másik szobát. — Aztán meg a lányomnak is kéne ezt-azt venni — mondta később —, mert hát idestova abba a korba lesz, hogy férjhez menne.

— Kintről hozta a bort? — kérdem, amikor már a második üveggel hozza.

— A tanyáról? Á, nem. Ezt én csináltam itthon. Ott jobb borok vannak. De már nem nagyon lesz ott se. Idehallgasson, Béreske, nem valók azok a földek táblás gazdálkodásra! Ahol a tanyám volt, négy hold volt nekem ott egy tagban. Egyik végétől ha elindultam a másik felé, elmentem egy kőhajításnyira, [illegible] másmilyen volt, valami [illegible] hú[illegible],

azután pedig száraz. Na, látja...

Rám néz, nyilván nincs megelégedve a hatással. Újra tölt, iszunk, rágyújtunk. Már kezdem is érezni a fejemben. De ő is: kiszínesedett a hangja, csillog a szeme, hevesen gesztikulál, szenvedélyesebben beszél. De a szomszédasszony újra zörög:

— No, adja-e tizennégy ötvenért?

— Nem én!

— Hát adja tizenötért, a fene essen belé!

— Nem adom.

— Tudja mit? Nézzük meg a disznópiacon!

— Hát nézzük. — Megkönnyebbülten a torkát, aztán felém fordul. — Hát nincs igazam? Tizenhatot legalábbis megér. Vagy miért küszködtem vele?

— Persze, Bakó bácsi.

— Na ugye — nyugszik meg. — Persze, hogy igazam van! Ejh, Béreske — jó tűzbe —, tudná azt maga, mennyire igazam van! Idehallgasson, megmondom én őszintén, nem szeretem, ha mindig azt a tsz-t beszélik. Azért nem hívtam meg többször a Borkát se. Itt ült mint most maga, pedig akkor még az a jó tanyasi borom volt, de folyton azt mondja nekem, miért nem megyek én a tsz-be, hiszen mindig a földben dolgoztam. Meg a család is. Hát én megharagudtam rá. Még hogy miért nem megyek, hiszen azért hagytam ott a gyerekre a földet! Csinálja ő! Pedig elhiheti, szerettem a földdel foglalkozni. De én nem szeretem, nem szeretem sehogyse, ha parancsszóra kell mennem, érti? Itt is csak azt nem szeretem. Ezért inkább jó félórával előbb bemegyek, hogy nekem ne dudáljanak. Ki nem állhatom, hogy én ne úgy csináljam, ahogy nekem jólesik.

— Tudja — kezdi újra az újabb pohár után —, én katona se voltam. Megúsztam. Negyvennégyben meg elbújtam a behívó elől. El én.

Most már felöltözve jelenik meg a szomszédasszony, hogy induljanak a piacra. Annak is tölt, az persze élénken szabadkozik, de azért csak megissza.

— Na, tizenötért, szomszéd — kísérletezik újra.

— Tizenhaton alul ne is beszéljen!

KÖZBEN KIMEGY a fűrészért, de előbb rám kacsint, s az asszonyra bök. De az mereven az ablakot bámulja. Végre behozza a fűrészt, s azt mondja neki:

— Lássa, most olcsó, mert nemcsak a tsz-ek vannak, jövőre majd húszat is megadna!

— Nahát, borzasztó! — szörnyülködik a szomszédasszony. — Még tán magának is be kell lépni?

— Mindnyájan oda jutunk — jegyzi meg nagy nyugodtan —, csak a kamrában legyen.

Este, mikor visszaviszem a szerszámot, azt mondja: — no, Béreske, mit gondol, hogy adtam el?

Fogalmam sincs róla, hát kapásból mondok valamit.

— Majdnem eltalálta. Tizenhétért — mosolyog vidáman.

— Ennyiért kelt a piacon?

— Tudja, nem kérhettem többet, mert ennyiért a tsz-ek is adták.

— Mondja, Bakó bácsi — kérdem hirtelen tőle —, miért panaszkodik maga annyit, hiszen most is nyert ezen.

— Nyertem — nevet —, ugyan már!

— De hiszen úgy látom, elég jól megy magának.

Megint nevet, aztán nevetve azt mondja: — Tudja, Béreske, még jobban is mehetne, ha többet lehetne...

— Aztán nem fizetne arra valaki más rá?

— Azt én nem tudhatom — mondja fejét lesunyva.

Most én emelem meg a poharat, félig kiiszom, akkor azt mondom neki:

— Most mondja meg, Bakó bácsi, de igaz lelkére, miért panaszkodik maga, mikor még ilyen jó bora is van?

Leteszi a poharat csodálkozva. — Miért? Megszokásból! — Felnevet.

— Na, gyújtsunk is rá, vagy sose gyújtunk rá? Hallja, minek kérdezi, úgyis tudja maga, Béreske.

MEGKÍNÁLOM TERVVEL, most rágyújt belőle. Leszívja az első slukkot, és fürkészve figyel. Talán azon gondolkozik, nem volt-e kár, hogy engem is megkínált a borából? Felnevet. — Tudja, tudom én, maga is a tsz mellett van, mi? Pedig nem rossz szándékú ember és mégis? De hát mi haszna van abból magának

— Nincs olyan hasznom, mint magának a disznókból, Bakó bácsi.

— Akkor meg miért csinálja? Lehetetlen, hogy csak úgy... Ezt én nem értem...

És töprengve bámul a borospohárba.

Kalács

Meglehet: azon a napon kezdett már önmagával beszélgetni, magános emberek hamar rákapnak erre. Először csak a napi teendőkről, ilyen formán:

— Na, öregem, most felkelsz, megmosakszol, beágyazol, kicsit kitakarítasz; délben jön a postás, ma hozzák a nyugdíjat.

Felkelt, kinyújtózkodott, kinyitotta a rádiót, becsukta, kinézett az ablakon. Később éhes lett. Jó. Teát főzött, a kamrában talált lekvárt, megkent egy szelet kenyeret. Gyújtsunk rá. Elővette pipáját — most már szabad a lakásban eregetni a füstöt — a szegény boldogult nem engedte meg soha.

— Eredj ki azzal a pipáddal a folyosóra.

Forgatta a pipát, zsebébe nyúlt a gyufáért, aztán mégsem gyújtott rá. Pontosan nem fogalmazta meg, miért nem. Az érzések nem mindenkinél és nem mindig fordulnak át szavakba. Azt érezte csak: rágyújtani most árulás lenne, vagy kegyeletsértés. Kiadta nyomban önmagának a parancsot:

— Nem gyújtsz rá, öregem és kész.

Pedig nagy a kísértés: itt a pipa, jól megtömve dohánnyal, mégis szelel, meggyújtani a gyufát és... Jól kiszívott pipa, néhány héttel ezelőtt új szárat vett bele. Forgatta, nézegette, nyelt, aztán hirtelen mozdulattal letette. Persze kimehetne a folyosóra, mint a megboldogult életében, de most úgy gondolta, gyászához tartozik, ha nem pöfékel.

Hát jó.

Csak néhány szippantást? Ismét felvette a pipát. Nem, nem. Majd eltelik az idő, míg a postás jön a pénzzel, elmegy sétálni, benéz a régi üzembe, közben pipázhat, amennyit akar, így lesz ez rendben. Mostantól kezdve így kell élni, társ nélkül, egészen egyedül, de a szokásokat meg kell tartani. Tehát kinyitja az ablakot, szellőzzön az ágynemű, a párnákat megveregetni, ahogy a boldogult szokta; a teás bögrét elmosni, a kenyeret betakarni, a lekváros üveggel együtt visszatenni a kamrába.

Tett-vett, kényelmesen, néha a kisórára pillantott. De mintha az óramutatók megrokkantak volna vagy köszvényük lenne, az idő csak vánszorgott, a percek másodpercekké zsugorodtak. Végre, nagysokára jött a postás, leszámolta a nyugdíjat, elment. Bankjegyek, aprópénz. Most mit kell tenni? Eddig odaadta a pénzt a feleségének, ossza be, tegye el. Hova is szokta tenni? A sublód alsó fiókjába, a zsebkendők alá.

Hát jó. Tegyük a sublódba, a zsebkendők alá. Egy tízest magához vesz, talán iszik egy pohár sört. Majdnem felvidult a gondolatra: csurog a sör a pohárba, a habját lecsapják, a teli poharat elibe tolják, szájához emeli, először csak a zsugorgó hab hideg ízét érzi, aztán a jó kesernyés sört. Nézegette a tízest, életében először pillantotta meg a képet rajta: nézzék, csak nézzék, hiszen ez Petőfi. Elviszi magával a Petőfit, kérek egy pohárral — mi lenne, ha korsót rendelne?

Hirtelen hangosan kimondta:

— Nem.

Gyorsan visszatette a pénzt a többihez, betolta a fiókot, kulcsra zárta, a kulcsot zsebre dugta.

Amikor kilépett a folyosóra, jól megrázta a kilincset, bezárta-e a lakásajtót. Ez is szokás volt, így kell ezt ezentúl is csinálni. Ugyanakkor nyílt a szomszédék ajtaja. A szomszédasszony is özvegy, de már régen. Megállítja:

— Hová ilyen időben?

— Hát, csak le az utcára.

— Hull a hó...

— Hát hull.

— Igaz, egy kis séta ilyenkor is egészséges — mondja a szomszédasszony. Aztán hozzáteszi:

— A sálját igazítsa meg, nehogy meghűljön.

Azzal már ott babrált kövérkés ujjaival a nyakánál, elrendezi, tömködi be a sált a télikabátba. Közben nézi. Nézi.

— Hát csak vigyázzon magára.

— Köszönöm, majd csak vigyázok.

Akkor a szomszédasszony kezet nyújt, jó meleg a keze, szorongatja az övét. Alig akarja elengedni.

Hát jó.

Megy le a lépcsőházban, óvatosan. Ilyen téli délelőttön sötét a lépcsőház, szegény megboldogult is majdnem leesett egyszer. Még fiatal aszszony volt, valamin nagyot nevetett, megbotlott a lépcsőben.

Kiért az utcára, sűrű hó esik, de sebaj. Min is nevettek akkor?

Most az utcán félhangosan beszélt, kérdezte önmagát s felelt rá.

Min is nevettek, még évekkel később is szó volt róla. De sokat nevettek. Kezdetben:

— Csókolj meg.

— Hogyisne...

Aztán nevet.

— Elkaplak, agyonszoritalak...

Csak nevet.

Mondom neki: te Kata, a nevetéstől hízol. Olyan leszel, mint egy teli hordó, aztán csak gurítlak.

Ezen is nevet.

Egyszer elsózta a levest.

— Te, erre a levesre egy vödör bort megiszok...

— Még mindig jobb, mintha cukrot tettem volna bele.

Nevet.

Megy az utcán, félig csak gondolja, félig kimondja, félhangosan:

— Milyen vidám volt mindig. Pedig gondok is akadtak.

Csücsöríti a száját, aztán kibuggyan a nevetés. Szippant egy nagyot a hideg levegőből, sóhajt utána:

— Nekem való volt.

A siető járókelők megnézik az öregembert: né, beszél önmagában.

— Nekem való volt.

Már öreg házasok voltak, megtanította kártyázni.

— Ha nyert, úgy nevetett, hogy szinte felverte a házat. Ha vesztett, akkor is nevetett:

— Nem baj, öregem. Ez a pár fillér is a családban marad.

Család. Család - nincs.

Esik a hó és nincs semmi.

Ezt is kimondta, hangosan:

— Nincs semmi.

Egy térre ért, most mindenütt süppedő hó, a padokon is magas hópárna. Hangosan:

— Itt is ültünk, sokszor.

A téren egy lélek sincs. Akik átvágnak, azok is szapora lépéssel. Körülnéz: Aztán:

— Menjünk el innen. Ide se jövök el többé...

Elment egy kocsma előtt:

— Nem...

Elővette a pipát. Visszatette:

— Nem.

Nehezen, valahogy eltelt a nap. Este kopognak az ajtón. A szomszédasszony. Szalvétával takart tányért hoz a kezében.

— Egy kis kalácsot sütöttem — kezdi —, hoztam néhány szeletet.

Hozzáteszi: — Mazsolás.

Leteszi a tányért az öregember felé, feltakarja.

Aztán nézi az öreget. Nézi.

Bodó Béla

1963 DEC 24

Rippl Rónay

1021

„KISVÁROSOK ŐSZI VASÁRNAPJAI"

1909 november 7-én járt városunkban másodszor az immár elismert költő, Ady Endre. Most a Nyugat irodalmi folyóirat matinéjával jött Kaposvárra, és itt kapta az ihletet a századeleji kisvárosról. Hét évvel előbb ismeretlen riporterként volt már itt, és az akkor Nagyváradon megjelent sorai nagy felháborodást keltettek. Hogyne kellettek volna, amikor a városukra túlságosan büszke kaposiak ezt olvashatták metropoliszukról: *»Ami a várost illeti, olyan kellemetlen módon fél város. Nem tudja eldönteni, hogy kisváros maradjon-e, vagy nagyváros legyen... Egyelőre egy jelzőre szolgált rá Kaposvár: a legporosabb város.«*

Azóta eltelt néhány esztendő és még ez mindig találó. 1909 nyarán az erről meginterjuvolt polgármester kijelenti, hogy: »nem tehet semmit«. Pedig: *»Ebben a városban gyötrelem és kínszenvedés az élet... a közönség a szó szoros értelmében fetreng a porban, itt valamenynyien belefulunk a porba.«* A város vezetőségének legfőbb gondja az új rendőregyenruha bevezetése, és a szerelem olcsó papnőinek egy helyre költöztetése.

A város főleg kispolgárok lakta kisváros. A polgári lakók nagy része megyei, városi tisztviselők, és a nyolcféle bank és takarékpénztár közé csoportosuló kis és nagykereskedő, iparosmester. Mivel se püspök, se gróf nem lakik köztük, néhány gazdag polgárhoz igazodnak. Rövid idő alatt előbukkanó családok »irányítják« itt a századfordulón az alig-alig pislákoló szellemi életet. A gimnáziumi és egyúttal megyei könyvtáron kívül, melyet alig látogat a város lakossága, nincs semmi igényes szellemi központ. A főgimnázium tanári kara lenne hivatva terjeszteni a kultúrát, de néhány kivétellel elmerültek a kispolgári, kisvárosi szellemi tespedségben. Csak néhány fiatal újságíró, ügyvéd, tanár, kereskedő figyel föl a századforduló után, hogy itt valami új kezdődik, és hogy véget ér a hagyományos kitaposott út.

De miért is figyelne föl a kaposvári polgárság zöme, mikor jól érzi magát ízléstelenül berendezett szobáiban. Pénze, tekintélye, elismert rangja van, más nem érdekli. Nagy többségük »öncsinálta«, maga által kiemelkedett egzisztencia vagy ezek első utódai. Nyomasztó itt a levegő. Az élet édes nyugalma az, ami rátelepszik a polgárságra, és házon, kapun kívül hagynak mindent, ami megzavarná ezt a »mokányos levegőt«.

»Egy-egy század volt egy-egy óra...« ismételgeti Ady a novemberi vasárnapon. Eseménytelenség, szürkeség, álmosító magány uralja a várost. Mennyire más volt a várost. Mennyire más volt a nagyváradi vasárnap, ahol minden óra, egy-egy boldog percnek tűnt és itt ugyanaz száz évnek. *»Hideg és süket emberek — Néztek reám«* az utcán és rajtuk kívül *»kimenős cselédek«*-kel és kimenős bakákkal találkozhat az ember.

Ady tulajdonképpen személyes kapcsolatainak, *Göndör Ferenc* újságíró barátságának és ragaszkodásának köszönhette 1909-es útját. 1909. Ady éve az irodalomban. A Nyugat folyóirat külön Ady számot ad ki. Nevét most már csodálattal és félelemmel emlegetik irodalmi berkekben. A sikert, elismerést most megkísérti vidéken is. A »végek« bevétele nem könnyű feladat még egy Adynak sem. Október derekán említi először Lédának írt levelében a kaposvári utat. Fél a vidéki matinéktól. Ezt írja november 4-én: *»... bizonyos, hogy a Nyugatnak igenis nagyon jó reklámutak ezek az utak, csak bírná az ember gyomra és idegrendszere.*

Itt Kaposváron mindent megtettek Adyért azok, akik szívügyüknek tartották a modern irodalmat. Igaz, teljesen nem ismeretlen a neve. Maga Göndör másfél évvel előbb *»Ady Endre«* címmel egyik vasárnapi tárcájában elemzi pályáját. *»Az életet soha senki nem érezte úgy, mint Ady Endre. Ami fölött komoly életbölcselők köteteken keresztül vitatkoznak: Ady Endre egy finoman átfogó sora megoldja a problémát. Életigazságok tündöklően tiszta képét minden strófában megtaláljuk.«* Bizonyos kis tábora már volt az újnak, és most a legfontosabbra, a kaposvári közönség közönyének áttörésére segítették Ady vállalkozását.

Október 24-én a Somogyvármegye napilapban jelenik meg az első híradás a matinéról *»Ady Endre Kaposváron«* címmel. *»Mindenképpen érdekes és nevezetes irodalmi esemény színhelye lesz november 7-én Kaposvár. Ady Endre, a geniális magyar költő rándul le harmadmagával Kaposvárra, hogy a közönséggel közvetlenül megismertesse az ő hatalmas, forradalmat fölidéző poézisét. Az Ady Endre lázas, különös levegőjű versei forradalmat idéztek föl a »magyar ugaron«. Heves arcok dúltak és dúlnak ma is a teljesen új ösvényen haladó költő körül, akinek egyre több a megértője, de híveinek hatalmas táborával szemben még igen sokan vannak, akik ellenségei az ő csodálatos mélységekbe világító poézisének.«*

Majd Reinitz Bélát, *»aki az egyetlen hivatott megzenésítője Ady Endre verseinek«*, és *Mikes Lajost*, aki Ady utánzóiról fog felolvasni, mutatja be a lap olvasóinak.

Négy nappal később a »Somogyvármegyé«-ben ugyanazon címmel jelenik meg újabb méltatása: *»Rippl-Rónai József föllépése a magyar piktúrában heves, nagy forradalmat idézett elő. A régi iskolák dohos agyú öregei az új színek és új formák hatalmas erejű óriását kiátkozták ugyan, de célt nem értek. Rippl-Rónai diadalmas hódítással első helyre került. Ugyanebben a formában üdvözölték nálunk az írásművészet nagymesterei Ady Endrét. És a fiatal, kongeniális poéta... minden támadás, az öregek minden megrökönyödése dacára is beleékelte magát a köztudatba, és ugyancsak diadalmas hódítással halad azon az úton, amely az igazi nagyok útja.«*

A »Somogyi Hírlap« október 28-án ugyancsak *»Ady Endre Kaposváron — Művészestély a Koronában«* címmel hoz méltatást. *»Ady Endre ma már fogalom: a modern magyar költészetet jelenti a neve, amely előbbre vitte a magyar költészetet, mint bármelyik kortársa. A ma rohanó gyermekének lelkét nem tudja már teljesen betölteni a tegnap naiv, gyermekes költészete, a rohanó élet új érzelmeket szült, új gondolatot váltott ki és Ady Endre a ma költője.«*

Az októberi utolsó számban két cikket találunk a »Somogyvármegyé«-ben. Az egyikben *Salgó Sándor* a debreceni újságírót és későbbi híres költőt rajzolja meg. *»A szűk középszerűség mostoha hazájában azonban, ahol csak a statisztikailag berubrikázott hivatalos nagyságokat illeti meg a törvényes elsőség, természetes, hogy csak a megbántás keserű szavaival köszöntötték a bátor, a merész jövevényt, az újítót, a vad forradalmárt, ki vakmerően tört át a hagyományok törvényessé emelt, sérthetetlen érzésein, s a maga hamisítatlan lelkiéletének szenzációiról mert beszélni. A kinevezett genik szöges korbácsokkal igyekszenek elverni őt maguktól, nehogy akaratlan megtépázza valahogy fényesre kimázolt, a könyökökkel mindjobban csillogóvá súrolt glóriájukat.«*

ADY ENDRE:

KISVÁROSOK ŐSZI VASÁRNAPJAI

Ma találkoztam veletek,
Kiket ma is siratva bánok,
Őszi vasárnap — délutánok,
Hideg ajkú, halott mátkáim,
Kis városok bús leányzói:
Őszi vasárnap — délutánok,
Ma megint találkoztam veletek.

Mennyi szép fiatal erőt
Unt álmodozással titokba
Hordtam meredt karjaitokba
Ködben harangoztak a tornyok
S én a fényes Bábelek vágyát
Hordtam mered karjaitokba,
Mennyi szép, kár — volt, fiatal erőt.

Hideg és süket emberek
Néztek reám, a vánszorgóra,
Egy-egy század volt egy-egy óra,

Kimenős cselédek az utcán
S szívemben szép, uszályos delnők.
Egy-egy század volt egy-egy óra

S körül hideg és süket emberek.

Ma találkoztam veletek,
Kiket ma is siratva bánok,
Őszi vasárnap — délutánok,
Hideg ajkú, halott mátkáim,
Kisvárosok bús leányzói:
Őszi vasárnap — délutánok,
Ma megint találkoztam veletek.

A Kossuth tér (akkor Széchenyi tér) 1909 körül.

A »Somogyvármegyé«-ben a *»Vasárnapi följegyzések«* között Göndör Ferenc rövid és találó megjegyzését találhatjuk. *»Az intelligens közönség nélkülünk is tudja, hogy ennek a lerándulásnak kulturális jelentősége van. Kultúr-esemény színhelye lesz a jövő vasárnap Kaposvár és tessék elhinni, erre a városra is ráfér már egy kis kultúra!!«*

Szinte minden számban találunk ezután valamilyen kis hírt vagy méltatást. November első napjaiban pedig arról kapunk felvilágosítást, hogy *Somogy megye minden részéből készülnek a részt vevők a november 7-i ünnepre... ami biztató jele annak, hogy Ady Endre nemes poézisének lelkes, nagy közönsége van.«*

A november 7-i »Vasárnapi följegyzések« között olvasható: *»Az volna a mi legőszintébb vágyunk, ha ebben a városban mindenki az igazi jelentősége szerint tudná értékelni,... ha mindenki érezné a lelke legmélyéig: milyen gyönyörű, milyen nagyarányú esemény színhelye lesz Kaposvár.«*

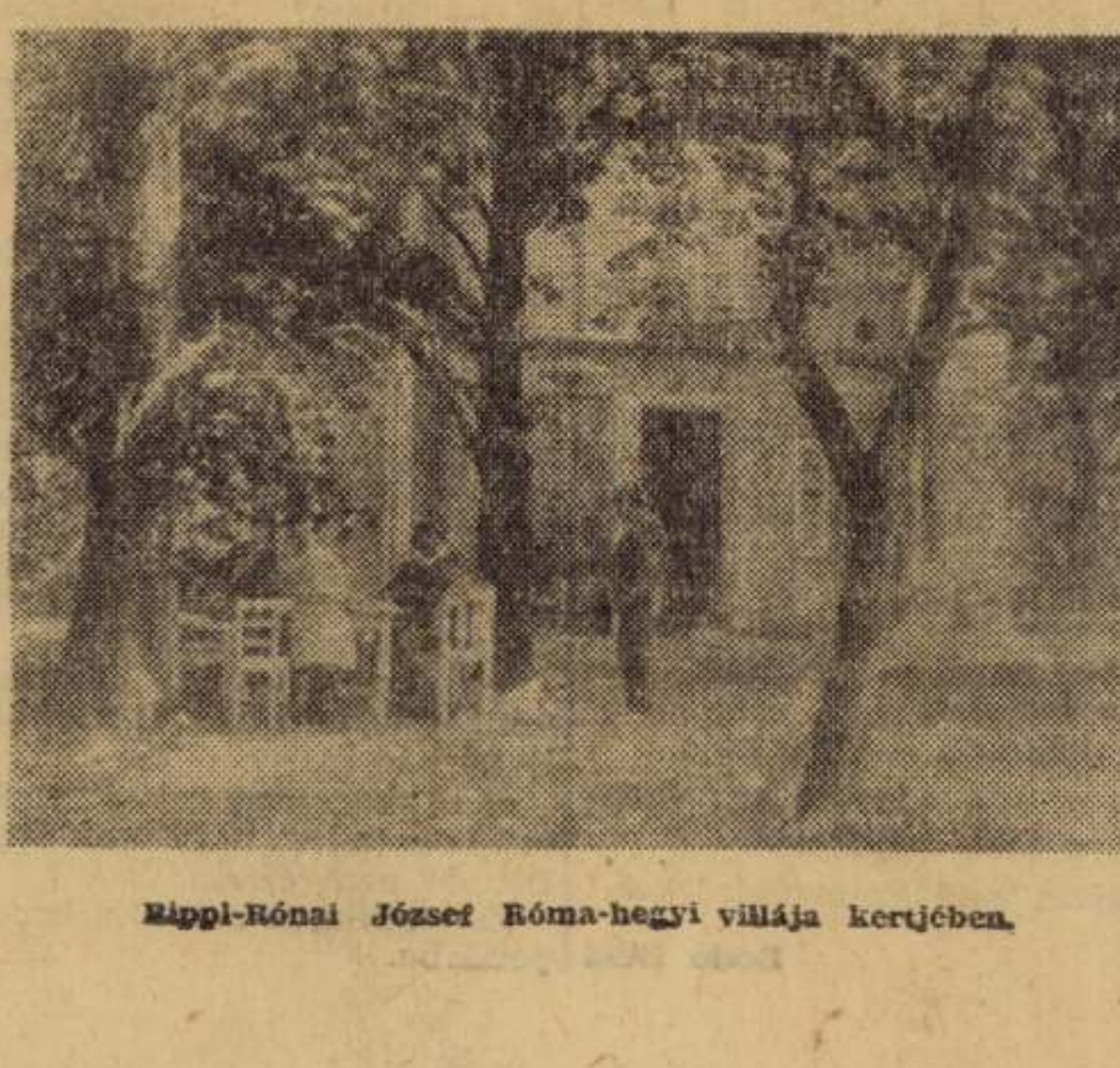

Rippl-Rónai József Róma-hegyi villája kertjében.

Ezt szívből kívánta városunk haladó tábora, és izgalommal nézett a vasárnap elé. Ha nem nagy számban is, de ezzel párhuzamosan gyülekeztek azok az erők, amelyek szeretnék megbuktatni Ady Endrét Kaposváron. Az ellentábor fő szócsöve a »Kaposvári Hírlap«, melynek szerkesztőjével néhány héttel előbb nézeteltérése támadt Göndörnek, annak útszéli arcátlan kihívásai miatt. A szerkesztő úr húzta a rövidebbet, mert Göndör kardpárbajban alaposan megvagdalta. A lapocskát a megyei függetlenségiek — élükön *gróf Zichi Aladárral* — pénzelik. Táborában található igen sok helybéli »nagyság«, — pénzeszsák. Októben elején még *Lovászy Károly* »Holnap« című versparódiáját hozza. Majd követi október 2-án a *»Jönnek«* című mérges mocskolódás. *»...A gyöngébbek kedvéért meg kell írnunk, hogy »A holnap« cégjegyzése mellett van Magyarországon egy pár szabadlábon járó poéta«*. Olcsó szellemeskedést enged meg a *Belizár* álnéven író; kényszerzubbonyokat rendeltet a mentőknél. Próbálkozik versben is kifigurázni őket:

»Hát még »holnaposnak lenni,
Azt hiszitek: ez semmi?...
Próbáljátok: ez nem vicc!
Megmondja Ady, Mikes, meg Reinitz.«

S hogy »igazi irodalmat« is találjanak, *Szabolcska*-versek következnek féltucatnyi mennyiségben. Megszólaltatják *Cséplő István* kővágószöllősi »fűzfapoétát« *Levelek hullásakor* című »bölcselkedő költeményével« éppen november 7-én. Gondolható, mekkorát nevethettek rajta olvasói, mikor színvonala alatta marad a legkezdőbb kisiskolás gyermekverseknek.

Ilyen kétféle helyi »előkészítés« után érkezik meg november 6-án az esti nyolcórás gyorssal Ady, Mikes Lajos és Reinitz Béla. Göndörék tájékoztatják az előkészületekről és arról is, hogy miért nem engedték lemondani, illetve eltolni a matiné időpontját. Szinte valamennyi jegyet eladták, pedig a legolcsóbb is egy korona volt. Az újért lelkesedő irodalombarátoknak sikerült felrázni, felkelteni az érdeklődést a városka lakóiban, legalább is egy részében. Mindenesetre nagyon sokat várnak a holnapi naptól ők is. Mi volt Reinitz és Mikes impressziója másnap a városról, nem tudjuk. Csupán Ady ajándékozta meg Kaposvárt ezzel a »Kisvárosok őszi vasárnapjai«-val.

A matiné délután öt órakor kezdődött a Korona Szálló zsúfolásig megtelt nagytermében. Elsőként Mikes Lajos: *»Költészet és politika«* címmel tartott előadást. Mikor elkezdte Petőfitől kiindulva előadását, *»...még a közönség idegenkedve gondolt az Ady Endre nehezen megérthető, különös »poézisére«.* Ezután Mikes Lajos *»...világított rá arra az útra, amelyen haladva eljutunk a csúcsig: Ady Endréig, akit ő nemcsak a legkülönb, de a legmagyarabb költőnek tart. És ekkor Ady Endrére a hazaárulás vádját igyekeznek gyanús buzgalommal rásütni, azok ha meghallják Mikes beszédét: nagyon el fogják magukat szégyellni. Mikes nem zeng egekbe tornyosuló himnuszt Ady Endréről, ő csak rámutat Ady Endre költészetének motívumaira, és azokra a motívumokra, amelyek az ellenharcot inspirálják«* — írja Göndör tudósításában. Kertész László elismerő szavait a »Somogyi Hírlap«-ban olvashatjuk. *»A ma bűnét vágta égő magyar szívvel, vad szemrehányással, lemondó reménnyel a nemzet szemébe: riadva, riasztva szólt..., amit félszázad hazug poétái úgy elmulasztották, ő teremtette meg a közösséget a nemzet és a költészet között. Ady Endréé ez a hang. Új mezsgyét vágott azon a úton, amelyen Petőfi járt, és amelyet félszázadon át gyöpösítettek be a megalkuvók. Ezen az új mezsgyén vezet az ő útja oda, ahol a jövő nagy, erős, okos, művelt magyar nemzete áll.«*

A hatás leírhatatlan. Az *»...addig gyanakvó, bizonytalan arcokon a megértés látszott«*. A hosszú tapsvihar a *»hála megnyilvánulása volt, amiért bevezette a közönséget abba a csodás új világba, amelyben Ady költészete virul, amely a máé.«*

Második műsorszáma az estnek Reinitz Béla megzenésített Ady verseinek *»...nyugtalanítóan új, különös, meleg színekben pompázó muzsikája.« »Lázban égett a terem ettől a zenétől* — írja Kertész —, *tombolt a hallgatóság és új meg új dalokat akart hallani. Minden dalt újabb tetszésorkán követett, és hullott a virág özönével az új magyar zene megteremtőjének lábai elé.«* (Valószínű, hogy szerepelt repertoárjában az *»Új vizeken járok«* és *»Kató a misén«*. Az elsőt Temesváron és Aradon is énekelte, a második bizonyára sikere miatt jelent meg november 19-én a Somogyvármegyében.)

Ezután már jó ismerősként Ady következett és *»... keserű, finom szavakban ismertette az ő különös, szomorúan magyar helyzetét; odamért néhány művésziesen tökéletes vágást ellenségeinek ábrázatára, néhány versét szavalta el, köztük egyet, amelyet Kaposváron írt.*

Mondjuk-e, hogy a fölolvasott versek milyen káprázatosan szépek voltak és a költő — az életre hozójuk — úgy tudta elmondani őket, ahogy kellett. Ezt nem kell talán külön megjegyezni, de azt már igenis harsonázva hirdetjük, hogy mindenki megértette tegnap Ady Endre verseit és tapsolva, tombolva, virágot dobálva követelték az emberek, hogy minél több versét mondja el a közönségnek. Minden vers után percekig zúgott a taps, a Korona díszes, nagy közönsége nem akarta leengedni Ady Endrét a pódiumról. Még soha nem láttuk mi a kaposvári közönséget ilyen lelkesnek, ilyen melegnek, ilyen hálásnak« — írja Göndör november 9-én *»A vasárnapi irodalmi ünnep«* című cikkében.

A forró Ady-ünneplés után utolsóként ismét Reinitz következett: Ady szerelmes verseiből sajátszerzésű dalait adta elő. A helyi lapok közül egyik sem közölt részletes műsort. Az itt írt Ady verset szinte egy napon közli a Nyugat-tal a Somogyi Hírlap november 17-i száma. Néhány nap múlva Aradon (nov. 11.) olvasta fel sikerrel az ottani matinén. Különben az aradi est Kaposvár miatt maradt el, illetve eltolódott. Mintegy 80—100 főnyi hallgatóság jött össze Aradon, ami igaz erkölcsi sikert jövedelmezett, de anyagit nemigen.

A Korona-szálló 1909-ben.

A jelenlevő gimnazista *Fóthy János* jegyezte fel Rippl-Rónai és Ady összeismerkedését. *»Mikor a műsor véget ért és a közönség már elszéledt, Göndör Ferenc karonfogta Adyt és Rippl-Rónaiékhoz vezette...*

— *Hát te vagy az?* — *mondta* Rippl-Rónai, *mélyen belenézve Ady nagy barna szemébe.*

— *Hát te vagy az? — mondtata Ady Endre is, kezük összefonódott, megölelték egymást. Ady gyönyörű barna feje Rippl-Rónai vállán Rippl Rónai ezüstbejátszó művészfeje Ady vállán pihent egy pillanatig.«*

Az estet már egymással töltötték Rippl-Rónai villájában. A találkozás eredménye hajnalig tartó beszélgetés lett, a házigazda sajáttermésű bora mellett. Készült egy tusrajz is Adyról ekkor, igaz nem a legjobb Rippl-rajzok közé tartozik. Így azután Adyék a hajnalig tartó beszélgetés miatt csak délután utaztak vissza a fővárosba.

A siker gyümölcsei ezután érlelődnek. A műveltebb városi polgár ezután nem restell kezébe venni egy-egy kötetet és legalább próbálja megérteni a »nyugatosokat«. Az igazi missziót továbbra is az újságírók, néhány tanárember, valamint olvasott kisemberek, kézművesek, kereskedők végzik. A kispolgárság zöme elhúzódik, vagy csak mások előtt képmutatásból, »műveltségük igazolására beszél rólunk«.

A fiúgimnáziumban a fiatal Hudra tanár kockáztatja karrierét Adyért. Egy-egy felsős diák kezébe nyomja »Az Illés szekerén« kötetet és utána megbeszélik kettesben a verseket. Ezután újabb diák kapja meg és így lesz egyre szélesebb tábora Adynak az *»Új időnek új dalaival«*.

Fél év sem telik el és Adyék szellemi táborának megsemmisítésére összefog a város minden rendű-rangú reakciósa. 1910 áprilisában egy iskolai ünnepségen elhangzik a gimnáziumban a »figyelmeztetés: *»...ismerjétek fel hazátok, magyarságtok ellenségeit. Mert, sajnos vannak. Nem is idegenek. E földnek korcsszülöttei. A nevük modernek«. »...Forduljatok el ezektől az adyaktól, oláhgáboroktól!...«* A történelmi igazságnak tartozunk azzal, hogy — tévedés ne essék — a beszédet nem a pedellus tartotta, hanem az egyik irodalomtanár. Úgylátszik volt mitől tartani a konzervatív szellemű iskolában is.

A helyi haladó gondolkodású egyének érzéseit tolmácsolta az a névtelenül, még a felolvasás előtt megjelent cikk a »Somogyi Hírlapban«, mely így vall róla:

»Ötven év múlva hiveinek a száma légió lesz. Ma még húzódik tőle a magyarság zöme. Nekibúsulásait, lelki regényeit, hazáját ostorozó maró haragját ma még nem sokan értik... sokan félreértik. A Nyugat kis csoportja szeretettel csügg rajta... ők értékelik minden szavát ennek a nyugati Magyarnak. Mert magyar költő Ady. Mert ha a jólakott, brutálisan egészséges nyárspolgároknak nincs is ínyére azért Ady mégis nagy költő. És bronz szobra mellett — amelyre nyugodt derűt hint a csillagos ég — ha a késői utód elhalad csöndesen, le fogja venni a kalapját...«

ANDRÁSSY ANTAL

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Rippl Rónai

1972 NOV 18

Népújság Heves

BÉLYEG sarok

Többszínnyomással ofszet eljárással vízjel nélküli fehér papírra készült a magyar posta november 15-én megjelent legújabb bélyegsorozata. Az üvegfestményeket ábrázoló sorozat 40, 60 filléres, 1, 1,50, 2,50, 4 és 5 forintos címleteket tartalmaz. A bélyegsorozat a Pénzjegynyomdában készült 610 ezer fogazott és 6 ezer fogazatlan példányban. Az egyes címletek Rippl-Rónai, Lotz, Székely Bertalan és Kernstock Károly alkotásait mutatják be eredeti színekben. A bélyegeket Zombory Éva grafikusművész tervezte. A posta 1973. december 31-ig árusítja a bélyegeket. — A postavezérigazgatóság közölte, hogy a „Magyar Népköztársaság Alkotmányának egységes szövege" elnevezésű sorozat két értéke az új forgalmi sorozathoz tartozik. Az új forgalmi sorozatba sorolják a budapesti centenárium három bélyegpár értékeit. A hó végére jelzik két újabb forgalmi érték megjelenését is. A 40 filléres Szarvas várossá alakulásának 250. évfordulója, míg az 1 forintos Salgótarján félévszázados jubileuma alkalmából jelenik meg.

Nagyon sokszor hangzott el a bélyeggyűjtők részéről észrevétel a blokkok és bélyegképek nagyságáról. A MABEOSZ IX. küldöttközgyűlésén Horn Dezső, a Magyar Posta vezérigazgatója megígérte, hogy intézkedéseket fognak tenni a magyar bélyegek méretének csökkentésére és az első napi borítékok méretének egységesítésére, ez annál is fontosabb, mert ezek az érdekek találkoznak a posta belső kezelési munkájának megkönnyítésével.

⊙ ⊙ ⊙

A Bizományi Áruház Vállalat holnap, november 19-én Kinizsi utcai székházában a filatelisták által önként felajánlott gyűjteményekből árverést rendez. Nyolcvanhárom gyűjtemény kerül felkínálásra, zömében magyar bélyegek, köztük klasszikusokat is tartalmaznak, de vannak más országbeliek és tematikus összeállítások is. Némelyik olyan értékes anyagot tartalmaz, hogy 10—20 ezer, sőt az egyiknek 54 ezer forint a kikiáltási ára.

⊙ ⊙ ⊙

ÚJDONSÁGOK: — Hollandia: Mivel szeptember 1-től tarifaváltozás történt a holland postán, a vöröskeresztes sorozathoz pótlólag egy ugyancsak vöröskeresztes 5 c-es pótbélyeget is forgalomba hoztak. — Izland: Az északi jégvilág mélyéből fakadó gejzírek, hőforrások melegét jól hasznosítják az izlandiak. Három bélyegből álló sorozatban láthatjuk — 8, 12 és 40 korona —, hogy paradicsomot, rózsát termelnek és távvezetéken szállítják a hőenergiát. — Jugoszlávia: A húszadik férfi és az ötödik női sakk-olimpia emlékére — szeptember 18—október 14. között zajlott Skopjéban — 1,50 és 6 dinár névértékű bélyegből álló sorozat jelent meg. — Lengyelország: Kilenc bélyeget tartalmazó sorozaton — 20, 40 és 60 gr. 1,35, 1,65, 3,40, 4, 4,50 és 7 zl. — a lengyel állatkertek legnépszerűbb lakóit láthatjuk. Minden bélyegen szerepel az állat tudományos és lengyel elnevezése is.

Németi V.

Fiodor Makiyesuk

gus kísérletsorozata.
egy csoportját (med
zsgálat alá. Speciál
k lábát, majd rend
ek rá. Az állatok l
mmal sem süllyedt
fok alá. A kísérlet
sarkvidéki állatok
Az erőteljes vérkeri

EL MAMA...

a-sznobok

z- káért adtam el, most kéz-
gy csók kíséretében vásárolom

dol, mindig valamennyi férfi jár az eszében — mondotta Colette.

★

— Uram, ön szabálysértést követett el. Mi a neve?
— Ivan Wluskirtzyn.
— Hogy írják?
— H nélkül.

★

Egyik barátnő meséli a másiknak:
— Csodálatos szállodában nyaraltunk az idén. Olyan pocsék volt a konyha, hogy nyolc nap alatt három kilót fogytam.

★

Egy variété színház igazgatója felhívja telefonon az impresszáriót:
— Szabad-e az a hasbeszélő, aki évekkel ezelőtt nálam szerepelt?
— Nem, állást változtatott. Üzletet nyitott és úgy látszik, hogy nagyon jól megy neki
— Az ördögbe is... És mit árul?
— Papagái

1973.I.23. 6.45 /9/Z.

Szót kérek!

- Állandó rovatunkban ma Rostás Károlyt, a kaposvári városi tanács elnökét hallják.

- Rendezett tanácsu várossá nyilvánításának 100.évfordulóját ünnepli ma Kaposvár.Mintegy centenáriumunk egybeesik Pest,Buda, és Óbuda egyesitésének 100.évfordulójával,együtt ünnepelünk szeretett fővárosunkkal.Az elmult 100 esztendőből,alig több mint négyedszázad telt el a felszabadulás óta.Mégis a fejlődésnek nagyobb utját tette meg városunk ez idő alatt mint a megelőőző két évtizeden át. 100 évvel ezelőtt,körülbelül 6 ezer 600-an éltek Kaposváron.Mostanra ez a szám csak nem megtizszereződött, A felszabadulás után megközelitően annyi lakás épült a városban,mint amennyi az azt megelőző 70 évben,összesen.Az elmult 10-15 évben,a szocialista imarositás eredményeként,városunk gyors ütemü fejlődésen ment,és megy át,ugyhogy ma már nem csak a Dél-Dunántulnak,de hazánknak is egyik ~~fejl~~ jelentős ipari centrumává vált,és a megye gazdasági,politikai,társadalmi,és kulturális életének központjává fejlődött.Hol van már az az idő,amikor Csokonainak igy kellett felsóhajtania, "Hát csak kanásznak termett a somogysági parasztt? Ma csupán a megye székhelyén,Kaposváron,mintegy 14 ezer diák tanul.Mezőgazdasági főiskolájával,felsőfoku tanitóképző intézetével Kaposvár a főiskolai városok rangjára emelkedett.Fellendülőben van az irodalmi,zenei képzőmüvészeti élet. Az utóbbi alapját Kaposvár világhirü fia, Rippl Rónai József és másik neves festő-

Rippl-Rónai József

1021

1973.I.23. 6.45 /9/Z.

Szót kérek!

- Állandó rovatunkban ma Rostás Károlyt, a kaposvári városi tanács elnökét hallják.

- Rendezett tanácsu várossá nyilvánitásának loo.évfordulóját ünnepli ma Kaposvár.Mintegy centenáriumunk egybeesik Pest,Buda, és Óbuda egyesitésének loo.évfordulójával,együtt ünnepelünk szeretett fővárosunkkal.Az elmult loo esztendőből,alig több mint negyedszázad telt el a felszabadulás óta.Mégis a fejlődésnek nagyobb utját tette meg városunk ez idő alatt mint a megelőző két évtizeden át. loo évvel ezelőtt,körülbelül 6 ezer 6oo-an éltek Kaposváron.Mostanra ez a szám csak nem megtizszereződött, A felszabadulás után megközelitően annyi lakás épült a városban,mint amennyi az azt megelőző 7o évben,összesen.Az elmult lo-15 évben,a szocialista iparositás eredményeként,városunk gyors ütemü fejlődésen ment,és megy át,ugyhogy ma már nem csak a Dél-Dunántulnak,de hazánknak is egyik jelentős ipari centrumává vált,és a megye gazdasági,politikai,társadalmi,és kulturális életének központjává fejlődött.Hol van már az az idő,amikor Csokonainak igy kellett felsóhajtania, "Hát csak kanásznak termett a somogysági paraszt? Ma csupán a megye székhelyén,Kaposváron,mintegy 14 ezer diák tanul.Mezőgazdasági főiskolájával,felsőfoku tanitóképző intézetével Kaposvár a főiskolai városok rangjára emelkedett.Fellendülőben van az irodalmi,zenei képzőművészeti élet. Az utóbbi alapját Kaposvár világhirü fia, Rippl Rónai József és másik neves festő-

művésze Vaszari János rakta le.Kaposvárt nem sokkal a centenáriumi évforduló előtt ismét elléptették.Felsőfoku központlett. Ez azt a feladatot rója rá,hogy kisugárzó hatását tovább növelje a megyében, s hogy mind magasabb szinvonalon elégitseki a somogyi emberek igényét. A legfontosabb feladat most a negyedik ötéves terv teljesitése.Mi kell ehhez? Városszeretet,fegyelmezett munka,összefogás.Kaposvár dolgozói mindig tudtak valami jelentőset alkotni,amikor nekifogtak egy-egy probléma megoldásának, 1967-ben igy szünt meg az évtizedes ivóvizhiány, most pedig többek között a szocialista brigádok segitségével igy oldjuk meg óvoda gondjainkat.A negyedik ötéves terv időszakában,jóval több lakás épül,mint a megelőző 5 esztendőben.Készül már a város nagy bevásárlóközpontja,épül a Kalinyin városrész uj áruháza, emelkednek a tanitóképző,uj 250 személyes kollégiumának falai, ezenkivül még két kollégium készül el a negyedik ötéves terv végéig,uj 16 tantermes iskola, 200 személyes óvoda, 120 személyes bölcsőde, épitése kezdődik meg az idén.Nagyon kellenek a bölcsődék, óvodák, iskolák, kollégiumok,mert bár Kaposvár mint város ma tölti be 100.életévét, mégiscsak most tart ifjukora kezdetén, s jövője ebben van, fiatalságában.

- Hostás Károlyt a kaposvári városi tanács elnökét hallották.

müvésze Vaszari János rakta le.Kaposvárt nem sokkal a centenáriumi évfordulo előtt ismét előléptették.Felsőfoku központlett. Ez azt a feladatot rója rá,hogy kisugárzó hatását tovább növelje a megyében, s hogy mind magasabb szinvonalon elégitseki a somogyi emberek igényét. A legfontosabb feladat most a negyedik ötéves terv teljesitése.Mi kell ehhez? Városszeretet,fegyelmezett munka,összefogás.Kaposvár dolgozói mindig tudtak valami jelentőset alkotni,amikor nekifogtak egy-egy probléma megoldásának, 1967-ben igy szünt meg az évtizedes ivóvizhiány, most pedig többek között a szocialista brigádok segitségével igy oldjuk meg óvoda gondjainkat.A negyedik ötéves terv időszakában,jóval több lakás épül,mint a megelőző 5 esztendőben.Készül már a város nagy bevásárlóközpontja,épül a Kalinyin városrész uj áruháza, emelkednek a tanitóképző,uj 25o személyes kollégiumának falai, ezenkivül még két kollégium készül el a negyedik ötéves terv végéig,uj 16 tantermes iskola, 2oo személyes óvoda, 12o személyes bölcsőde, épitése kezdődik meg az idén.Nagyon fellenek a bölcsődék, óvodák, iskolák, kollégiumok,mert bár Kaposvár mint város ma töltti be loo.életévét, mégiscsak most tart ifjukora kezdetén, s jövője ebben van, fiatalságában.

- Rostás Károlyt a kaposvári városi tanács elnökét hallották.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 NOV 23

Békés m. Népújság

Rippl-Rónai József

1021

Évforduló

Negyvenöt évvel ezelőtt, 1927. november 23-án halt meg — 66 éves korában Rippl-Rónai József, a kiváló festőművész, grafikus és iparművész. Előbb Münchenben, majd Párizsban tanult; a francia fővárosban két évig Munkácsy foglalkoztatta képeinek másolásával. Első, önálló stílust mutató alkotása, a Nő fehérpettyes ruhában. A fiatal művész 1892-ben a franciaországi Neullybe költözött, ahol egy évtizedet töltött csendes, alkotó munkával. Ez a tíz év a „fekete korszaka", mert képein igen nagy szerepet játszik a fekete szín. Az Ágyban fekvő nő, az Öreganyám, mely utóbbi Gauguinnek is nagyon tetszett, e korszak jellegzetes alkotásai.

Majd hazaköltözött és szülővárosában, Kaposvárott telepedett le. Második művészeti korszaka ezzel kezdődik, melynek tárgyi jellegzetessége a kisvárosi élet, alakok festése (Picsek bácsi stb.) Csaknem 2 500 olajképet, pasztelt festett; sok művét őrzi a Nemzeti Galéria.

tora". 156. Könyvtár. 158. Bejön. 159. „só, műtrágya. 160. Nagy szoba. 162. Pipere márka. 163. Gyógyszertár. 165. Sima felületi. 166. . : . .alkohol, faszesz. 167. Titkon ráfigyel. 169. Dáb betűi. 170. Régi súlymérték. 171. Becézett női név. 173. Vadászállás. 174. Károly idegen változata. 176. Olasz pénzegységek. 178. Német növelő. 179. Bánat. 181. Mutató szó.

CEMBER | 5.

vetkezet azonnali belépéssel

ummal rendelkező, kivitelezés.
isztrációban jártas, gyakorlat-

A SOMOGY MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA MEGHÍVJA ÖNT ÉS CSALÁDJÁT

1973. JÚLIUS 20-ÁN 15 ÓRÁRA

A SOMOGYI KÉPTÁRBA

a Rippl-Rónai Múzeum legszebb képei

ÉS

Rippl-Rónai József művei

KIÁLLÍTÁSÁNAK ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA

A KIÁLLÍTÁSOKAT MEGNYITJA:

DR. GARAMVÖLGYI JÓZSEF

MŰVELŐDÉSÜGYI MINISZTERHELYETTES

A SOMOGYI KÉPTÁR KIÁLLÍTÁSAI

(KAPOSVÁR, MÁJUS 1. U 12.)

JÚLIUS 20-TÓL AUGUSZTUS 31-IG TEKINTHETŐK MEG
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL. NAPONTA 10 ÓRÁTÓL 18 ÓRÁIG

*

BARÁTAIT ÉS ISMERŐSEIT IS SZÍVESEN LÁTJUK

S. NY 3137

SK

SOMOGYI KÉPTÁR
KAPOSVÁR,
MÁJUS 1. U. 12.

Rippl-Rónai József

Meghívó

Rippl - Rónai József, festő –

Ady és Rippl-Rónai dedikációi

„*Ady és Rippl* — milyen szépek is voltak együtt, milyen nagyok, milyen egyszerűek. A kiválasztottak szent szerénységével szóltak egymáshoz, *mindegyik a másikban bámulta a csodát.*" E sorokat Csinszka írta, halhatatlan férjének és a század első évtizedei legnagyobb magyar festőjének kapcsolatáról.

Ady Endre és Rippl-Rónai József barátságának, törekvéseik rokonságának nagy irodalma van. Egymásról tett nyilatkozataik — igaza van Csinszkának — a baráti megbecsülés szép dokumentumai. Rippl-Rónai már 1907-ben így írt Ady Endréről egy Kunffy Lajosnak küldött levélben:

„Nekem még nem volt alkalmam megismerni — *igen sajnálom;* hallom is, tudom is, hogy Petőfi óta nálánál nagyobb költőnk nem volt. Talán még intelligensebb is, mint sok más »nagy«."

Adynak későbbi, 1915-ből származó sorait idézem:

„Ez az öreg szép fiú bizonyosan zseni, nagyon nagy ember, s felséges életű. Még dekoráló hajlandósága is amellett szól, hogy szépíteni kívánja a világot, amelyre ez ráfér."

A nyilatkozatokat, kritikákat és baráti leveleket még sokáig idézhetnénk. Ady és Rippl-Rónai a *Nyugat* kaposvári felolvasóestjén ismerkedett meg 1909. november 7-én. Ismeretesek Rippl-Rónai Adyról készült rajzai és Csinszkáról festett pasztellképe (az egy időben készült Ady Endrét ábrázoló kép sajnos elveszett).

Mi sem természetesebb, mint hogy a két jó barát megajándékozta egymást könyveivel. Erről három dedikáció tanúskodik. Az első a Rippl-Rónai József *Emlékezései* című, 1911-ben a Nyugat által kiadott könyvében található, a címlap túloldalán:

Igaz barátsággal
az én kedves Ady Endre
barátomnak
Jóska.
1911. ápr. 30.

Az ajánlást kék színes ceruzával írta Rippl-Rónai; ezen az oldalon fekete tussal is olvasható a neve, mert könyvének ez a 102.

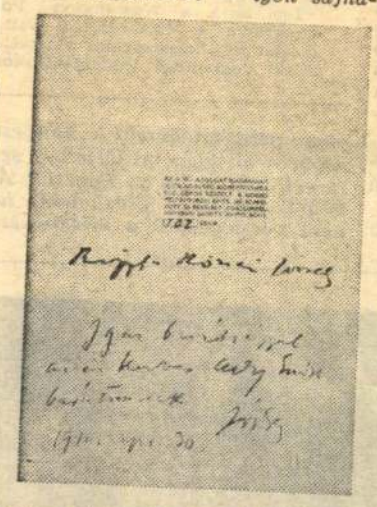

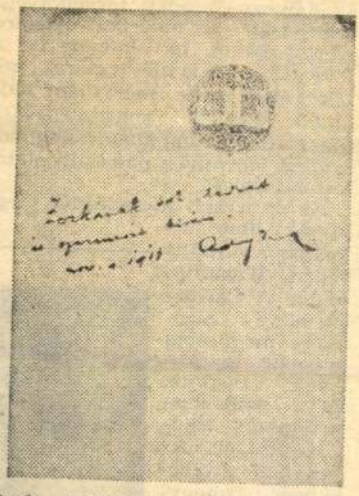

számú amatőrpéldánya. A sárga vászonba kötött, díszes kiállítású könyv Ady Lajos örököseitől került nemrégiben a Petőfi Irodalmi Múzeumba.

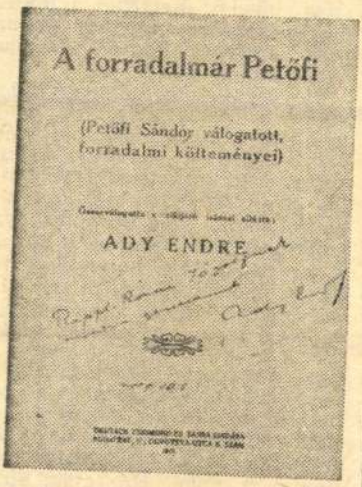

Ady *A forradalmár Petőfi* című, általa összeállított és előszóval ellátott kötetben olvasható:

Rippl-Rónai Józsefnek
minden szeretetemmel
Ady Endre
nov. 9. 1918.

Pontosan tudjuk, hogy a Veres Pálné utcai lakásban, ahol ma az Ady Endre Emlékmúzeum van; ajándékozta meg Ady Endre a betegágyát felkereső festőbarátot. Rippl-Rónait elkísérte legkedvesebb modellje, *Bányai Zorka* is. Ő *A halottak élén*-t, Ady Endre legutolsó verseskötetét kapta, a következő ajánlással:

Zorkának sok kedvet
és szerencsét kíván
Ady Endre
nov. 9. 1918.

Ady Endre minden bizonnyal élete utolsó dedikációit írta ez alkalommal. Bölöni György, a hűséges jó barát, 1918 október végén kapott egy „félig" dedikált példányt *A halottak élén*-ből. A súlyosan beteg költő ugyanis nem tudta befejezni a „Bölöni Gyurkának, ősi vérös..." kezdetű ajánlását.

Zorka Ady-könyve ma a Petőfi Irodalmi Múzeum könyvtárában van. A Rippl-Rónainak ajánlott könyv a festő halála után Kaposváron maradt; jelenleg a Róma-villa szomszédságában lakó *dr. Martyn Róbert* főorvos tulajdona. A fényképet is ő készítette.

Tasi József

tenni Ciszjordániában, szembeszállna bármilyen palesztin állam létrehozásával.

Az új izraeli kormányfőt meghívták, hogy látogasson el július végén Washingtonba. A Carter-kormány bizonyára megpróbál nyomást gyakorolni Beginre, hogy változtasson merev elkötelezettségén. Az amerikai vezetőknek, bármennyire szívesen hangolják össze politikájukat az izraeli kormányéval, figyelembe kell venniük az arab világ igényei mellett azt a nyugtalanságot is, melyet a Begin-féle program az Egyesült Államok józanabb

...olyan politikát, amely ... nem esi egybe — ahogyan mi látjuk — sen Izrael, sem pedig az Egyesült Á lamok tényleges érdekeivel, ha nem veszélyezteti a világbékét?

kétségbeesett anya segíteni próbál a madás áldozatául esett gyermekén.

dott koreai testvérszervezete wa shingtoni operációiról.

A dolog pikantériája az, hogy botrány kezdetén a CIA kiszol gáltatta információit az amerika külügyminisztériumnak, az pedi konzultált az igazságügyminiszté riummal, de *vádemelés senki elle sem történt.* Tudott az ügyről korábbi kormány hadügyminiszte re, Laird és Richardson igazság ügyminiszter is. Vádat csak akko emeltek néhány szenátor eller amikor a *Washington Post* birto kába jutottak Pak Csong Hi kö szönő levelei, melyeket a millió megvesztegetési ügyben „kima gasló szerepet játszó" amerika honatyáknak írt.

Pak először tagadta, hogy tudo volna a vesztegetésekről, maj leveleinek közzététele óta min den dél-koreai hivatalos fóru hallgatásba burkolódzik. Washing ton pedig kénytelen megküzdeni napról napra dagadó botránnya amelyben már korántsem csupá a megvesztegetett honatyák érd keltek, hanem azok *a felelős ko mánytisztviselők és jogi személye is, akik a régóta rendelkezésük álló adatok ellenére mindeddig ügy eltussolásán fáradoztak.* Arr beszélnek, hogy nem akarták te helni a tervbe vett amerikai cs patkivonások miatt amúgy se felhőtlen USA—Dél-Korea vi szonyt. A Fehér Ház máig elzár kózik *különleges ügyész* felhatal mazásától, aki lefolytatná a füg getlen vizsgálatot. Az emberi jo gok amerikai bajnokai csűrik-csa varják a paragrafusokat, próbál gatják visszaszorítani a botrányt nehogy konfliktusba kerüljenek egy olyan, velejéig korrupt, a emberi jogokat nyíltan lábbal tip ró rendszerrel, amellyel — mint az ügy mutatja — *kölcsönösen szükségük van egymásra.*

Rippl-Rónai József
festő

1968-ban Rippl-Rónai mélek-
kiállítást rendezteh Tihanyban.

Tóbiás Áron: Vilt Tibor műhelyében.
Tiihőr, 1974. aug. 13-10 lap.

lön színt jelentenek azok, amelyekben egy-e
– kisebb vagy nagyobb – tájegység alkotói j
lentkeznek, s föltűnnek ezeknek az antológiá
nak a láncában a fiataloké is. A közelmúltb
olvashattuk a fiatal baranyai írók és költ
kötetét, az *Útközbent*, s pár hónappal ezelő
került asztalunkra az ifjú vasi poéták kön
vecskéje: a *Sor*.

A Sor százhúsz oldalas gyűjtemény, ben
tíz fiatal alkotó költeményeit találjuk. A
könyv szép útraindítóját Takács Imre írta. A
szerzők, éveik számát tekintve, húsz és har-
minc év közöttiek; Csikós József és Konc Jó-
zsef kivételével mindegyik a felszabadulás
után született. Egyesek öt-hat, mások több,
kilenc-tíz-tizenegy költeménnyel jelentkeznek.

Azt hiszem, nem véletlen, hogy éppen az
antológia két legidősebb poétája szerepel vi-
szonylagosan a legérettebb költeményekkel; ka-
rakterizálásról csak az ő esetükben lehet szó.
Konc József tizenegy verse azt a jó költői
szintet mutatja, amit már az Elérhetetlen föld-
ben fölmutatott. Erénye, hogy tematikailag
sokoldalú; erőteljes, színes, képekben dús köl-
tői nyelve van; eredményesen törekszik a tö-
mörségre. A Sor legjobb verseit ő írta. A
Csak azt érthetem, az Anakroni dal, a Tél elé
révedő szépsége, úgy vélem, meggyőzi a leg-
szigorúbb kritikust is. *Csikós József* itt talál-
ható legjobb költeményeit (Gyalog sem, autó
sem; Nélkülük nem lennék elég) már ismer-
tük az Életünkből. A Sorban még egy hasonló
szintű, szép költeményével ismerkedhetünk
meg, ennek címe: Haragos szívem. Csikós te-
hetséges fiatal költő, de nagyobb léptekkel,
határozottabban kellene előre mennie legjobb

hogy megemlítsük a nevét. Mindegyikük mu-
tat valami olyan értéket, amire talán érdemes
odafigyelni. *Devecseri Zoltán* finom, tiszta
kisképeire, *Vadász János* „merész" tömörségé-
re, *Balogh József* rövid költői annotációira,
Devecsery László tajtékot dobó verssoraira,
morális hevületére, *Pődör György* fintoros
éneklésére, *Vinkó József* groteszk mozaikokból
való építkezésére emlékszik vissza az olvasó,
mikor a könyvecskét már letette kezéből.

Közös erényük, hogy őszinték, elutasítják a
képmutatást, szenvedélyesen ostorozzák az
„ördögöt": mindazt, ami társadalmunkban
rossz, torz, embertelen.

Antológiát úgy összeállítani, hogy abból va-
laki ki ne maradjon, aki jogosan benne lehet-
ne, alig-alig lehet. Mégis megemlítem, hogy
hiányolom *Bazsó Mártont*, aki a közelmúltban
országos díjat is nyert költeményeivel.

Nyilvánvaló, mégis ideírom: a Sor szerzői-
nek nagyobb része sohasem lesz jelentős köl-
tő, esetleg még költő sem. Még ezután jönnek
az emberpróbáló, költőpróbáló évek, ezután
jön a bizonyítás ideje. Az „irdatlan messze-
ség", amelynek minden tollforgató nekivág, a
többséget elnyeli. Mégis szép ez a pálya.
Szépné teszik az esélyek és a veszélyek.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Életünk
1972/2

tőkkel foglalkoznak. Sokra becsüli Jékely Zoltánnak az elmúlásról és a szerelemről írott költeményeit, de nyomatékosan utal a költő „keményhangú humanizmusára", „a háborút vádoló és átkozó" Jékely-versekre is. Jékely stílusának, formai eszköztárának is mesteri összefoglalását nyújtja: „Zsoltárok, emlékiratok, történelmi levelezések, klasszikus versek és népdalok szókincséből épített költészet, hazai és erdélyi szárnyakkal . . . Nyelvében is egyik legeredetibb költője nemzedékünknek."

Takáts Gyula esszéinek, cikkeinek rokonszenves és példamutató vonása az intellektuális tolerancia, az esztétikai elfogultságoktól, előítéletektől való mentesség, az irodalmi-művészeti életünk minden értékes megnyilvánulását tiszteletben tartó széles látókörű szemlélet. Az avantgarde irodalom és művészet (Kassák Lajos, Weöres Sándor, Martyn Ferenc) létjogosultságát éppen úgy elismeri, mint a tradicionálisabb utakon haladók (Simon István, Csanádi Imre) munkásságának érdemeit; szellemi életünk nemes értékének, nemzeti kultúránk nyereségének tekinti a legkülönbözőbb ars poeticákat valló, a legkülönbözőbb stílusirányzatokhoz tartozó alkotásokat, amennyiben azok magas minőségűek és amennyiben azokat az emberiesség eszményei hatják át. Ő maga ugyan – verseinek és szépprózai munkáinak tanúbizonysága szerint – sosem tartozott az „izmusok" hívei közé, de korántsem vállal közösséget a vaskalapos neokonzervatívokkal, a „Patóy Pálokkal, Bernáth Gazsikkal" (Vas István), akiknek figyelmükbe idézi Rippl-Rónai bölcs szavait: „Senki a saját korát joggal meg nem tagadhatja . . ."

Az „Egy kertre emlékezve" az 1971-es év magyar könyvkiadásának örvendetes eseménye; nem kétséges, hogy Rónay Lászlónak, Takáts Gyula életműve egyik legalaposabb ismerőjének van igaza, aki szerint „Takáts az esszének is kiváló művelője".

A kötet elolvasása közben felmerült kritikai megjegyzéseink egészen elenyészőek . . . A 259. oldalon azt írja Takáts, hogy a weöresi líra „lényegét és forrását az *agy* hűvös ágbogai között kell keresnünk, *nem* pedig *a szív* piros és ziháló rekeszei között". E megállapítást aligha tekinthetjük egészen találónak; a túl sommás megfogalmazást egyébként maga Takáts módosítja a 262. oldalon: „Szülő édesanyja említésére mindig ellágyul a költő hangja . . ." E szavakból kitűnik, hogy Takáts is jól tudja: Weöres Sándor költészetének *egyik* forrását igenis „a szív piros és ziháló rekeszei között" kell keresnünk . . .

A fölöttébb bizonytalan értelmű „magyar lelkiség" kifejezés (93. old.) és néhány kevésbé sikerült szóalkotás („élményiség" 81. old.; „földiség" 82. old.; „iparizált" 382. old.) mellőzése – úgy véljük – előnyére vált volna a – különben *nagyon tartalmas és elegáns stílusú* – kötetnek.

(Szépirodalmi Könyvkiadó)

magába gyűjteni belőle, hogy észrevegyék". Távcsövét ugyan nem irányította néhány jelentős kortársára ez a kiváló kritikus, de biztos szemmel látta meg Tamási, Illyés, Kodolányi tehetségét, követte és irányította fejlődésüket. Állandóan fürkészi, mi okozta egyes szerzők kibontakozásának megtorpanását. Pl. Móriczról írja 1926-ban: Nem érezzük a haladás egyenletes ívét. Mi párologtatta el a mohó tanulókedvet? Sem emberlátása, sem nyelve nem terjeszkedik úgy, ahogyan várni lehetett. Mi állította meg? „Visszahúzó erőnek látja általában az elfogult és irányt nem mutató kritikát, az alkat legmélyére ólmosodó kispolgáriságot, a szellemi ruganyosság hiányát vagy a siker csábítását. Egyeseknél az önismétlést rója meg – Minek a bevett várat újra rohamozni? –, s új témák, műfajok, versformák birtokbavételére buzdít. A kisebb invenciójú költő viszont jobban teszi, „ha alázatosabb az ihletével és az életével szemben. Így a versek bősége ugyan nem olyan imponáló, de feszültségük és jelentésük nő". A fiatalokat attól óvja, ne lépjék túl tehetségük határát, illetve a saját alkatuknak megfelelő utat válasszák a különféle hatások és hajlamok dzsungelében. A kritikusnak és minden tehetséges embernek „nincs nagyobb érdeke, mint a többi tehetség védelme". A középszerűek tehetségellenes összefogása a tehetséget üldözött, félreismert és önmagát hetykén túlbecsülő zsenivé vadítja. A kritika rózsája Németh László számára is termett töviseket. A megbíráltak olykor durván visszavágnak, s még a barátok közül is sokan feleslegesnek tartják a bírálatot: „Alkoss és ne bírálj". Ezeknek mondja Németh László: „Elfelejtik, hogy az alkotásokat is könnyebb elnyomni ott, ahol a bírálatot elnémították". Szenvedélyes tárgyilagossága nem ismer sérthetetlen nagyságokat, de az értéket elismeri, tévedését bevallja vagy később pontosít véleményén: „Senkit se mondj torzónak a halála előtt", vagy a „tehetség, mint a hazakocogó ló, botlás közben is tudja, merre az istállója", illetve „jó kritikákkal kell megszereznünk a jogot a rosszakra. Amint a bírálatnak általában az a hitele, ha mindenfelé van suhintása".

determináltsága ellleni lázadás: realizmus és költészet egysége. A mű – „sokszorosan rendezett élet", belső kompozíció, alakok, eszmék, szavak: a régi világ elemeinek új elrendezése, megvilágítása és szét nem bontható vegyülete, „jól előkészített varázslat". Németh László realizmusigénye nem szűkkeblű. „A művészet nem lehet olyan bonyolult, mint a valóság. De érezheti a világ bonyolult voltát: kiválasztja azokat az elemeket, amelyek a valóság illúzióját keltik."

Németh László kritikáinak bátor hangját vagy szép stílusát egyaránt csodálhatjuk. Mondanivalóját pompás hasonlatokkal világítja meg, ezekben olykor természettudományos műveltsége sziporkázik. Nézzünk néhány példát! József Attila – népköltészeten és szürrealizmuson csiszolt – képzettársításának hézagosságáról szólva: „A szellemi folyamat nála nem folytonos, hanem lökésszerű", s ezt a „benzinmotor pufogásának" szakaszosságához hasonlítja. Milyen szemléletesen láttatja Illyés talányosnak tetsző változatosságát: „Az ihlet fölvert szelei hányják-vetik őt, mint színváltó fűzfát, amely egy-egy szélrohamnál szürkéből ezüstbe, azután megint ezüstből szürkébe fordul". Németh szellemesen csipkelődik és gyilkosan ironizál: „A malom szépen dalol, de hol van mögötte a vízesés?" „Sajnos nincs reményünk, hogy 1932 lírája elakadjon. Ahol a tudományos pályafutáshoz a porcos halakénál lágyabb gerinc kell, a politikus vagyontalansági esküt tesz szellemiekben s a regényíró két tanúval igazolja, hogy regényében nincs irodalom, ott a lírikusok mindig lesznek, a líra kolostoraiban nem akad el a zsolozsma".

A kötetben sok érdekes eszmefuttatást olvashatunk a nyelvről, a műfajokról, az esszéről, az irodalmi életről. Németh László a költők verselésében sajátos agyműködésüket figyeli meg. Sokat foglalkozik a költészettel, talán azért is, mert felfedezi, hogy a magyar líra „sokkal nagyobb mértékben gondolati, mint elismerik" s így jellemzi természetét: „Az elátkozott bőség lázadó tűnődése magán s a világon." Nagy kár, hogy újabb irodalmunk csikói nem érezhették Németh László zablarándítá-

Takáts Gyula: Egy kertre emlékezve

Takáts Gyulának, mai literatúránk, képzőművészetünk és művészeti irodalmunk sokoldalú egyéniségének gazdag és változatos tartalmú kötete önéletrajzi jellegű írásokat („Ahol gyermek voltam: Somogy", „Start a déli folyosóról"), képző- és iparművészeti tárgyú esszéket, cikkeket (Rippl-Rónairól, Egryről, Martyn Ferencről, László Gyula grafikáiról), irodalomtörténeti tanulmányokat (Janus Pannoniusról, Berzsenyiről, Csokonairól), író- és költő-kortársakról (Kassák, Várkonyi Nándor, Cs. Szabó László, Fodor József, Weöres Sándor, Vas István, Jékely stb.) rajzolt portrékat, elfeledett vagy alig ismert írók, művészek (Neubauer Pál, Deli Antal) arcélét felvillantó visszaemlékezéseket és esztétikai, irodalomelméleti eszmefuttatásokat („Sokarcú népiség vagy sokarcú szocializmus?", „Hét levél a költészetről", „Vallomás a versírásról és a mesterségről") tartalmaz.

A magyar irodalom klasszikusairól szóló Takáts-tanulmányokat a kor és a tárgyalt író működésének elmélyült ismerete, a tetszetős, de üres irodalomtörténeti közhelyek, téves megállapítások és torzítások hosszú sorának polémikus hevű szétfoszlatása és az új, friss kutatási eredmények, nagy jelentőségű felismerések bősége jellemzi.

Takáts Gyula buzgón gyomlálja az irodalmi köztudat bogáncsait, – a felületes irodalomtörténeti ítéleteket sorra-rendre igazítja helyre . . . „A költővé koronázott poéta" című – Janus Pannoniusnak szentelt – meggyőző okfejtésű értekezésében remekbe sikerült verselemzésekkel bizonyítja be, hogy Hegedüs Istvánnak és Huszti Józsefnek Janus eredetiségét, hitelességét, „poeta natus" voltát kétségbevonó vélekedései („Janus Pannonius a természet üde forrása helyett a visszaemlékezés benyomásaiból merített", „Janus munkáiban szakadék van az élet és a költészet között" stb.) merőben önkényesek. Janus Pannonius életműve – mutat rá Takáts – „nem retorizáló, hidegen csillogó, tudósoknak való olvasmány", nem papírízű verscsinálás, hanem „életerőtől duzzadó, vérbő reneszánsz líra".

Takáts költői és prózaírói kvalitásai irodalomtörténeti értekezéseiben is megnyilatkoznak. „Janus nyugalomra vágyott, és az udvar fortyogó aranyába cseppent", – olvassuk az első nagy magyar költőről szóló írásában. Egyetlen, aforisztikus szűkszavúságú mondat, s benne van Janus Pannonius életének, pályájának egész tragikuma . . .

Csokonai alakja felé megkülönböztetett szeretettel fordul Takáts Gyula. A költő Somogy megyei tartózkodásának sok érdekes és fontos – korábban ismeretlen – dokumentumát derítette fel és tárja elénk (például ő fedezte fel a Csokonairól készült egyetlen hiteles portrét). Ihletetten szól Csokonai költészetének ormairól („A tihanyi echóhoz", „A magánossághoz", „Dorottya"), de nem hallgat az exisztenciális bizonytalanságban élő költőnek a mecénások kegyeit kereső verseiről sem. „Tömjén, márvány, babérágak, mirrha, oltár és harsona gomolygása A haza templomának örömnapja című vers, amely olyan, mint egy Maulbertsch-freskó . . . Ez a vers iskolapéldája, hogyan jelentkezik a társadalmi és a gazdasági kényszer az író és irodalom viszonyában . . . Természetesen ezeknek a verseknek semmi közük Csokonainak az irodalomról, az alkotás elveiről és céljairól vallott nézeteihez." Az idézett sorokból az is kiviláglik, hogy Takáts nem a szellemtörténeti iskola követője, – ő a művészeti és irodalmi jelenségek vizsgálatában nagymértékben érvényesíti a szociológiai szempontot.

Takáts lírikus, s így teljesen érthető, hogy az „Egy kertre emlékezve" című kötetnek azok a legemlékezetesebb, legszuggesztívebb passzusai, amelyek – régebbi és XX. századi – köl-

SAJTÓ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

1971 NOV 30

Rippl-Rónai József

SZERÉNY INVITÁLÁS

1021 Impressziók a századelőről

A *Nemes Marcell* hagyaték *Sümegi György* rendezésében zárt egész. Nem valamiféle művészeti struktúra vagy korszak szempontjából, sokkal egyszerűbben, vulgárisabban: zárt egész a gyűjtés szempontjából.

Zárt egész a gyűjtemény, de kapukat tárhat a sarat olvasztó télelőből: a *rügyfakadásra*, hétköznapok lendületéből *állandóságba kövesült csendre*, a mindennapok egyformaságából, telekommunikációnk ultrarövid hullámú kozmoszából, képernyőkényelemből, a *megilletődött, böngésző lassúságú gyönyörködésre.*

Pór Bertalan: Önarckép.

Azt hiszem, kevés olvasónak tehetem fel a kérdést: *Emlékszik Ön a századfordulóra, a századelőre?*

Azt viszont feltettem magamnak: *mit tudok a századfordulóról.* Az irodalom tárt tenyéren nyújtott világa: nevek, évszámok, címek, uniformisok, politikai erővonalak, etikettszabályok, K. u. K.-ihletés és »százados« tettek mellett. Mit tudok a századelő érzéseiről, illanó és maradandó hangulatairól, amelyek a tények mögött — vagy éppen ezek kohéziójaként — jelentették az 1899-es és az 1901-es mindennapokat?

Bevallott célom a *szerény invitálás*, megkockáztatom tehát: *válasz a Nemes Marcell-gyűjtemény. Olyan árnyalt és gazdag felelet, amely szavakkal el sem mondható.* Érezhető, felfogható hála az ember teremtő és mindent birtokolni vágyó érzékrendszerének.

Nem, nem követeli ez a kiállítás, hogy feladjuk magunkat, és átszállva a fantázia időkomphajójába, visszaevezzünk a millennium utáni világba, szépen beleereszkedve a *fin de siécle — a századvég* — mainál jóval kisebb és kisszerűbb forgatagába, átélve a művészlelkek mikrokozmoszát, majd megtörölve arcunkat visszalépjünk az utcára; gondjaink árnyékába vagy súlya alá.

Ez a kiállítás a *ma szemléletére tart számot* (nem véletlenül, sok helyütt a ma művészetét is ígéri már), a ma ítéletére és bocsánatára, hogy a mérlegelő utókor örökös jogán tegyük. A ma számára kell visszatekintenj élményért és tanulságért egy »emberöltő« nyi messziségbe...«

A gyűjtő.

Teljes emberi pompájában amilyent csak egy valóságlátható festő teremthet ihletetten Előttünk Nemes Marcell, mögötte élénkvöröses háttér. Szinte sugárzik arcáról az életöröm, a mecénási jóság, a gazdag ebédutánok derűje. A portré eleven jelzés; már nem próbaköve, már biztos megvalósulása egy új technikának, melynek értelme mégsem az, hogy új, hanem az, hogy színkockái által összeáll előttünk egy *teljes emberi arc*, s az arc mögött a jellem, a szokások, a kedvenc ételek, a barátok, a mohó művészetszeretet.

Festette Rippl-Rónai József, 1912-ben.

Tekintetek.

Mindegyik teremben megragad bennünket egy-egy szemsugár. Néha szinte könyörög a figyelemért töprengő mélysága, máskor önző hipnotikus ereje fon a tekintet sugarára bennünket. A test folt, az izmok ereje sejtés, a szembogár mégis visszatükröz egy *egész* embert.

Festette: Glatz Oszkár. Festette: Czigány Dezső 1906-ban. Festette: Vaszary János.

És a művésztekintet. Pór Bertalan nézésének vallató ereje, művészi mérték- és ítélethirdetése, munka közben a kusza, zilált hajzat, a szái sarkában egy egész század elé tekintő dac és konok hit. Festette Pór Bertalan, 1910-ben.

Dezilluzionizmus.

Idegen nyelvű, furcsamód mégis jellegzetesen magyar hangulatú szó. Szebb, ha az irodalomból lopjuk a teljesebb jellemzést: *Elveszett illúziók.* Könnyű elhinni, hogy a születő avantgarde egyik pólyája volt — külföldön előbb — a »minden egész összetört« érzése, eleinte lassú, majd ördögtánc iramú menekülése az

Pór Bertalan: Csendélet.

etikett glancolta polgáreszmények, egy egész társadalomnak biztos kordát teremtő szabályok közül. Kitárt lélekkel fogad be új hatásokat, miközben szinte fulladozik a hazai ugaron.

Kihűlt, sötétbe hajló színek, tétova mozdulatok, üres parkok. Illó zsánerek, szürke, árnyékos délelőttök. Megfáradt földi Krisztus-tekintet.

Csend.

Az illúziónélküliség kísérőtársa. Szinte fájdalmas némaságú csendéletek, egyszerű alaptónusokra hangolva, a régi formák szabályait tagadva, új hatások nyomán lényeget mutatóbban, egyszerűbben.

Egy új évszázad elé tekintő, régi évszázadot visszaidéző, fáradt csend.

A megszült száz év fáradsága.

Másutt a tág téren mélysötét föld feletti, borult ég árasztja ezt a hihetetlen mélységű, nagy-nagy némaságot. Festette: Basch Gyula. Festette: Kemény Dezső, 1910-ben. Festette: Perlott Csaba Vilmos. Festette: Pór Bertalan 1907-ben. Festette: Munkácsy Mihály.

És még egy kép.

Festette: Rippl-Rónai József.

A címe: Kassai ünnepély.

Ünnep — mélykék ég. szinte olyan erős, olyan izgalmas, hogy a mai színesfilm-technika is alig-alig tudja elérni, kikeverni színeit. Kertében házfolton világító sárga ablakszemek. Az ünnep. Mulandó és meghökkentő, szép és szomorú, mint a századelő.

Troszt Tibor

A Vasas női asztaliteniszezői is az NB I-ben

Bár még két forduló hátra van az idei bajnokságban, szombaton este a fővárosban a női NB II »Benkő-csoport« asztalitenisz-csapatbajnokság első helyének sorsa már eldőlt. Budapesten a bajnoki táblázat első helyezettje az eddig pontveszteség nélküli Kaposvári Vasas és a táblázat 2. helyén álló Vörös Meteor—Egyetértés csapatai találkoztak. A rangadó bizonyította, hogy milyen nagy különbség van a listavezető K. Vasas és a többi együttes között. A Vasas-nők lelépték az Egyetértés csapatát. Ez a győzelem azt jelentette, hogy a kaposvári együttes 1972-ben ismét az NB I. osztályban szerepel majd. Két héttel a befejezés előtt ugyanis a Vasas előnye 7 pont a bajnoki táblázaton.

K. Vasas—V. M. Egyetértés 14:2

Győztesek: Horváthné (4), Boldizsár (4), Szereczné (3), Váradi (3), illetve Nagy (2).

SPORT

Befejezték a megyei labdarúgó-csapatok

Egy elmaradt mérkőzés hiányzott csupán. Annakidején az utolsó fordulóban elhalasztották a Taszári Szőnyi SE—Babócsa találkozót, de a két együttes most vasárnap Taszáron lejátszotta bajnoki mérkőzését. A babócsaiak meglepő biztosan győztek. Ezzel a bajnoki táblázaton az előkelő 3. helyen zárták a félidőt. A taszári együttes nem boldogult a síkos, csúszós talajon. Taszár tehát változatlanul maradt az 5.

Az elsőség kérdése a megyei I. osztályban már korábban eldőlt. A Nagyatádi Kinizsi 3 pont előnnyel fordul. Az atádiakat a Marcali Latinca csapata követi, a 3. pedig — mint már említettük — Babócsa. A megyeiek középmezőnye igen tömör, alul viszont nagy lesz a harc majd a kiesés elkerüléséért. Ordacsehi sorsa a jelekből ítélve megpecsételődött. Ez az egyetlen csapat, amely a 15 fordulóban nem tudott mérkőzést nyerni.

Babócsa—Taszár 2:0 (2:0)

Taszár, 100 néző. Vezette: Mudig.

A hótól megtisztított pálya csúszós, síkos talajához jobban alkalmazkodott a vendégcsapat. Szünet után nagy fölényben játszott a hazai együttes, a vendégek szilárd védelme azonban biztosította a korábban megszerzett kétgólos előnyt. G.: Takács, Seres (öngól). Jók: Hajdú, Luczek, Takács, illetve Ábrahám, Fredrich.

A megyei labdarúgó-bajnokság őszi végeredménye:

1. Nagyatádi Kinizsi	15	12	2	1	48:14	26
2. Latinca SE	15	10	3	2	41:10	23
3. Babócsa	15	9	2	4	36:18	20
4. Marcali V. M.	15	9	1	5	24:15	19
5. Szőnyi SE	15	8	2	5	21:13	18
6. Somogytarnóca	15	8	2	5	26:23	18
7. Karád	15	7	2	6	23:25	16
8. Balatonboglár	15	7	2	6	21:25	16
9. Fonyódi Petőfi	15	5	4	6	26:26	14
10. Csurgó	15	5	4	6	21:23	14
11. Lengyeltóti (—1)	15	5	4	6	14:24	13
12. K. Vasutas	15	4	3	8	30:26	11
13. K. V. Lobogó	15	4	3	8	17:23	11
14. Toponár	15	3	3	9	15:30	9
15. Somogyi SE (—1)	15	4	1	10	19:43	8
16. Ordacsehi	15	—	2	13	8:52	2

Megjegyzés: Lengyeltóti csapatától és a Somogyi B. SE-től 1—1 büntetőpont levonva.

Marseille és M
36 játékossal k

Befejezte idei szereplését a magyar labdarúgó-válogatott. Érdekes szakasz volt a nemzeti tizenegy hét évtizedes történetében az 1969. december 3. és az 1971. november 14. közötti csaknem kétéves szakasz. Az 1969-es dátum egy utolsó, az 1971-es időpont pedig egy első világbajnoki selejtező mérkőzés napja. Marseille és Málta között jó néhány vita, változás történt a magyar labdarúgással kapcsolatban. Ezt a 23 hónapot ezúttal a számok tükrében próbáljuk érzékeltetni.

Marseille és Málta között a magyar labdarúgó-válogatott két szövetségi kapitánnyal 16 hivatalos országok közötti mérkőzést játszott, hat Európa-bajnokit, egy világbajnoki selejtezőt és kilenc barátságost. A mérleg: kilenc győzelem, négy döntetlen, három vereség, 26 adott és 14 kapott gól.

A Népstadionban a 16-ból 7 mérkőzést vívott az együttes (4 győzelem, 2 döntetlen, 1 vereség, 13:5-ös gólarány), ezenkívül Belgrádban, Bernben, Bécsben, La Valettában, Nürnbergben, Oslóban, Párizsban, Rio de Janeiróban és Szófiában lépett fel. Vereség a Népstadionban (svédek), Nürnbergben (nyugat-németek) és Szófiában (bolgárok) érte.

A válogatott a 16 mérkőzésből kétszer nem lőtt, és nyolcszor nem kapott gólt. A rekord: egyszer (Norvégia) 4 adott gól. Mínuszrekord: kétszer (Szófia és Nürnberg) 3—3 kapott gól.

A 16 mérkőzésen 36 labdarúgó szerepelt. Közöttük a Jugoszlávia ellenin búcsúztatott Tichy Lajos. A 16 mérkőzésre 16 újonc jutott, éspedig: Vellai, Pusztai, Fejes, Vidáts, Somogyi, Karsai, Konrád, Megyesi, Rothermel, Müller, Nagy L., Szuromi, Juhász P., Fábián, Nagy II. és Kovács.

Fazekas játszott a legtöbbet: mind a 16 mérkőzésen ott volt, de egyszer (Szófiában) sérülés miatt le kellett cserélni. Bene és Páncsics 15—15 mérkőzést végigjátszott, egy-egy találkozóról hiány-

Az Ú. Dózsa

Tíz mérkőzés még ugy hátra van, de e héten szerd lejátsszák a korábban eln lasztott Bp. Honvéd—Újpe Dózsa és Salgótarján—Feren város meccseket, szombaton vasárnap pedig sor kerül utolsó fordulóra. Mindeze től függetlenül már eldő hogy az őszi elsőség az Újpes Dózsáé. A lila-fehér csap ugyan kellemetlen meglep téssel szolgált híveinek: diósgyőri találkozón maj hogynem teljesen kisiklo Igen ám, de vasárnap bebiz nyosodott, hogy a havas, sík talajon nemcsak a listaveze együttest éri meglepetés.

Vasárnap a sereghajtó MT — teljesen megérdemelten pontot rabolt a Fraditól. M kellemetlenebb meglepet érte a Vasas-szurkolókat. őszi idényben jól szerep Salgótarján a Fáy utcában l győzte a piros-kékeket. Enn a csapatnál most már azé nem lehet mindent csak balszerencse számlájára írn Az is meglepetésszámba meg hogy a Komlói Bányász haz pályán csak döntetlent ért el Vörös Meteor—Egyetértés e lenében. Győrben a Rába ET ellen védekezni kényszerült Bp. Honvéd. Mutatja a győ csapat nagy mezőnyfölényét 16:1-es szögletarány. Meglepetés született Székesfehérvá ron is, ahol a VIDEOTO meglepő könnyen fekteté két vállra az esélyesebb Ta tabányai Bányász csapatát. sort az Eg Dózsa zárta. A egri csapat özte a Szom bathelyi Ha st.

A bajnoki táblázat élén áll Újpesti Dózsa mögött azonba

A Dunaújv az NB I B

A SZEOL

Csak a múlt vasárnap meghiúsult Békéscsaba—Ózd mérkőzés eredménye hiányzik a táblázatról, egyébként befejeződött a labdarúgó NB I. B őszi küzdelemsorozata. Az utolsó játékhéten rangadóra került sor Dunaújvárosban: a két volt NB I-es csapat, a Dunaújvárosi Kohász és a Szegedi EOL csapott itt összecsapott. A dunaújvárosiak az idény legjobb játékával fölényes biztonsággal győztek. Ennek ellenére a szegedi csapat az őszi első az NB I B osztályban. A Zalaegerszegi TE —

Reppl - Rónai József
festő

Miétaras

Földes Anna: Remekművek nyomaban
Nők Lapja, 1969. okt - 42 szám

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

1971 OKT 30

Takáts Gyula: Egy kertre emlékezve

Egy tanulmánykötet akkor jó igazán, ha a benne levő kritikák, esszék bármennyire messze esnek egymástól időben és tematikában, mégis egymást erősítik. *Takáts Gyula* esetében a költő lokálpatriotizmusa az az összetartó erő, ami a fenti egységet megteremti. A Dunántúl, Somogy és Pécs, a Balaton-vidék az író szűkebb hazája, s míg bejárja e szűkebb haza kultúrával átitatott tájait, legnagyobbjairól bebizonyítja, hogy e földből sarjadva, s bensőséges hűségben élve azzal, lehettek csak az egyetemes magyar művészet reprezentánsai. Ehhez természetesen a tájat kell bemutatni először, s Takáts Gyula a szeretet és tényismeret legszebb szavait találja meg és sorakoztatja föl munkájában. Szavai nyomán látjuk e gyönyörű világot, s később már tökéletesen értjük a benne élők műveit. Janus Pannonius, Csokonai és Berzsenyi, a festő Rippl-Rónai, majd a kortársak közül Weöres és Csorba Győző testvéri közelségben állva erősítik egymást, s rajzolják meg a pannon kultúra ívét. S hogy az összképben Francis Jammes és Kassák is elfér — már többet bizonyít. Nem a határok leomlását, de az azokon túlmutató egyetemességet. Mert Csokonai a rokokó talán legnagyobb költője, Berzsenyi az antik múlt legfőbb magyar letéteményese, s Weöres Sándor a mai költészet világviszonylatban is egyik kiemelkedő egyénisége.

De Takáts Gyula esszékötete nem kizárólag irodalommal foglalkozik. Bár legerősebb művei a Csokonairól és Berzsenyiről szóló tanulmányok, a képzőművészetben is jártas szerző igen nagy teret szentel a Dunántúl kiváló festőinek, Rippl-Rónai, Egry József, Martyn Ferenc munkásságának.

Velük kapcsolatban is azt bizonyítja, hogy rendkívüli művészszé válásukban milyen hatalmas szerepe volt a somogyi és balatoni tájnak, ennek a semmi máshoz nem hasonlítható környezetnek. A dunántúli pásztorművészetről írt alapos tanulmány hatalmas tárgyismeretről tanúskodik, s cseppet sem hat túlzásnak az a megállapítása, hogy ezeket az alkotásokat joggal tarthatjuk hazai képzőművészetünk egyik igen érdekes fejezetének. Szavait komolyan kell vennünk, hiszen Takáts Gyula a kaposvári múzeum igazgatójaként egy fél életet szentelt e művek szolgálatának — nála jobban talán senki nem ismeri azokat.

S szólni kell még arról a szenvedélyről, amellyel Takáts Gyula a ma művészetében azokat az indulatokat keresi s térképezi fel, amelyek legközelebb állnak a magyar néplélekhez. Nagy László, Simon István, Csanádi Imre és mások példáján bizonyítja, hogy a sokarcú népiség nem politikai divattá leszűkíthető fogalom, de a hagyományokból gyökerező, a ma legkorszerűbb eszméivel összefonódó rangos alkotóeleme a világ művészetének.

Önvallomás Takáts Gyula tanulmánykötete. Szenvedélyes és mégis pontos rajz egy pályáról, amely a szépség igézetében indult, s választott eszményeihez soha nem lett hűtelen. *(Szépirodalmi)*

Demény Ottó

RIPPL-RÓNAI

ciós eszközökkel szemben bizo-
nyos előnyökkel rendelkeznek.

Ezeket az előnyöket vizsgálta me-
Elisabeth Noelle-Neumann pro-
fesszornő az egyik tekintélye-
nyugatnémet folyóirat hasábjain.

Ilyen előny például a ***diszponi-bilitás***, vagyis hogy mindenki ké-
nye-kedve szerint bánhat, diszpo-
nálhat az újsággal: zsebre dugv-
magával viheti, egyes cikkei
akárhol, akárhányszor elolvas-
hatja. A másik előny a rádió és
televízió időbeliségével szemben

ság jövője miatt.

G. K.

Kass János rajza

Bercit hetvenedik születésnapján me-egen ünnepelte családja.

— Nem lehet panaszom az életre — nondta ekkor a jubiláns —, mert a fa-niliám olyan boldogsággal ajándékozott neg, amilyen a legnagyobb ritkaság.

György Endre

Kerényi Jenő alkotása: Csontváry Kosztka Tivadar síremléke Budapesten a Mező Imre úti nemzeti sírkertben

Balla Demeter felvétele

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Rippl-Rónai József

MAGYAR HÍREK

festőművész

1976 DEC 4

1021

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF
1861-1927
'77

Kiállítást rendeztek a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalat 1977-es művészi naptáraiból. A fali-, asztali- és előjegyzési naptárak, a határidőnaplók klasszikus- és kortárs képzőművészek, grafikus- és fotóművészek alkotásainak a reprodukcióival jelentek meg. Képünkön: Rippl-Rónai József Lazarine és Anella című olajfestményének fotója

Megjelent a Magyar Hírek Kincses Kalendáriuma

Rippl-Rónai József

5. Rippl-Rónai József: Apám és Piacsek bácsi vörös bor mellett, 1907. (MNG – Corvina

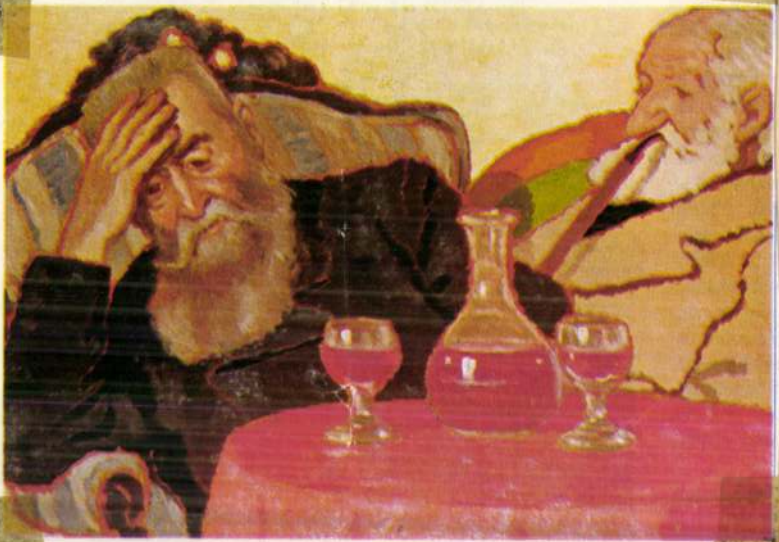

Művészet, 1976, 11. 12. old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1976 DEC. 3
MAGYAR NEMZET

Rippl-Rónai József festőművész!

1021

Különleges kezelés

A Gellért fürdőtől pár lépésnyire áll a húszlakásos műteremház, amelyen márványtáblák hirdetik, hogy itt élt és alkotott Rippl-Rónai, Herman Lipót, s (bár erről nincs nyom) itt élt és dolgozott Uitz Béla, Czóbel is. A nagy múltú épületben ma is jobbára képzőművészek élnek; jó néhányuk ismert és elismert művész. A szolgálati műteremlakások felett a Kulturális Minisztérium rendelkezik, a ház kezelése a XI—XXII. kerületi IKV dolga.

A bérleti szerződés megkötésekor kijelentették, hogy a művészház *különleges kezelésben részesül*. Így van. S ez messziről és sokoldalúan látszik.

A falai földszinttől padlásig, kívül-belül átázva, talajvíztől, esőlétől, csőrepedéstől csuromvizesek. A művészek az anyaggal még megbirkóznak a maguk módján, de a házkezelőkkel sehogy. Szétcsúszik két esőcsatorna-darabka: évekig tart, míg ismét egymásra találnak, prézlivé lazulnak a vastag falak, tönkremegy az épület állaga. Rongyolódik a másik csatornarész, zuhog a csapadék a faragott, szecessziós stílusú fakorlátra. Ötször ázik le a vadonatúj vakolat és festés — mert a házkezelőség százforintos „volumenű" felnyomóhibát csak sokszori ráfizetés *után* javít meg. Apró balkon-lefolyóhiba miatt előbb-utóbb leszakad egy szobányi álmennyezet. A kétgazdájú ház — gazdátlanul züllik le.

Tíz- és százezer forintos károk. *Sosincs személyes anyagi felelősségre vonás.* Pedig ez az épület nevezetes arról is, hogy aki nagy nehezen beköltözhet a megürült, vagy *évek óta jogcím nélküliek által lefoglalt műtermes lakásokba — egytől egyig százezer forint körüli összeget fordít arra, hogy emberi körülményeket teremtsen* a belülről is végsőkig elhanyagolt lakásokban. Hogy ki, milyen viaskodások árán, menynyit szerez vissza: külön téma

Van házirend, vannak rendeletek. Ez a ház eltekint ezek betartásától. Az ősfás, füves kertet agronómus és kertész gondozza (legalább hébe-hóba) — de *a sarokház kocsibejárata éjjel-nappal kitámasztva, évek óta.* Előbb besétált néhány betörő. Később kocsival érkeztek, napról napra többen, ismeretlenek. Motorosok, autósok. *Egyszer bedobott valaki egy vikendháznyi vadonatúj falazótéglát.* Sosem derült ki, kié volt, honnan szedte, miért akart sürgősen megszabadulni tőle. Évekig tartó ostromlás után szállította el a házkezelőség a kitudja-kié téglahalmot. Bár maradt volna végig.

Mert ettől kezdve *egyértelműen közterületként használják a művészház parkosított kertjét. Valamelyik szomszéd házbeli hatalmas sátrat ütött, a fákhoz kötötte ki.* Egyre több az idegen parkoló gépkocsi. (Elférnének a járdán is, és idebent is ellophatják.) Ingyen-e, pénzért-e, nem tudni: tömeggarázs lett a kert, a füvön, a borostyánon, mindenütt autó, sátor. Ha így halad, jön ide cirkusz, halaskofa, lángossütő, kertitörpét és falvédőt árusító vásározó, háztáji kocával kereskedő kupec — csak aki nem akar, az nem. A sarkig tárt kapu éjjel-nappal invitál boldog-boldogtalant.

A Magyar építészet című könyv szerint *egyedülálló szecessziós műteremházba* bel- és külföldi látogatók, kiállítási intézmények képviselői jönnek. Az itt élők „hivatalból" szeretnének esztétikus környezetet. IKV! Minisztérium! Ki figyel ide?

P. G.

Kelenhegyi út 12—14.

nyol

P

KOS

8.27: A Ma
zió szü
felvétel
8.24: Munka
léghajó
9.34: Fonáku
Óvodás
10.05: Iskolará
10.35: Aleksis
10.40: Marcell
11.00: Hogy v
12.35: Tánczenei koktél.
13.20: Népi zene.
14.00: Szabó Ferenc: Elfelejtett szerenád.
14.25: „Nyitnikék."
15.10: Zengjen a muzsika! Az amatőr zenei mozgalom híradója.
16.05: Mámor. Stefka István dokumentummúsora alkoholista nőkről.
17.07: Beszélni nehéz. A mikrofon előtt: Péchy Blanka és Deme László.
17.19: Bartók: IV. vonósnégyes.
17.42: Az emberi jogok napján.
18.12: Ljuba Welitsch Lehár-operettdalokat énekel.
19.15: Gershwin-melódiák.
19.50: Szvjatoszlav Richter zongoraestje.
Kk. 20.35: A Dunánál. Történelmi figyelő.
21.44: Láttuk, hallottuk — a színházban és a moziban.
22.15: Svéd asztal. V. rész.
22.50: Népi muzsika.
23.15: Az indián királynő. Részletek Purcell dráma-operájából.
0.10: Magyar szerzők művei rézfúvókra.

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Szovjet fúvószene.
8.15: Az izraelita felekezet negyedórája.
8.33: Új tánczenei felvételekből.
9.18: Szatirikus dalok.
9.33: Népi zene.
11.50: Miért csúnya?
12.00: Híres énekesek könnyűzenei felvételeiből.
12.33: Századunk kórusműveiből.
13.00: Nőkről nőknek. Erős asszonyok.
13.33: Gyermekdalok.
14.00: Kettőtől ötig... A Petőfi rádió zenedélutánja.
17.00: Az ifjúsági rádió órája. Hangszóró.
18.00: Mindenki Iskolája. A történelem mozdonyai.
18.33: A francia sanzon nagy előadói.
19.03: Barangolás régi hanglemezek között.
19.24: Fényes Szabolcs operettjei.
13.05: Találkozzunk munka után! Egy avasi borpincében.
13.33: Tömegdalok a Bolgár Rádió műsorából.
14.00: Fiataloknak! — Komjáthy György kívánságműsora.
15.00: Mindenki Iskolája. Az Öthej lány. Bertha Bulcsu novelája.
15.25: Orvosi tanácsok. Az ízületek kopásáról.
15.33: Napraforgó. A Gyermekrádió műsora.
16.19: Ének'ő Ifjúság.
16.33: Ötórai tea.
17.40: „Üdvözlet az olvasónak." Irodalmi rejtvénymúsor a téli könyvvásár könyveiből.
18.33: A koldusdiák. Részletek Millöcker operettjéből.
19.30: Az év legjobb tánczenei felvételei.
20.05: Baritonáriák.
20.38: Könyvklub. A Rádió irodalmi estje a Korona cukrászdából.
21.33: Népdalcsokor.
22.33: Zenekari muzsika.
23.10: Slágermúzeum.

3. MŰSOR

8.08: Csenki Imre: Kalotaszegi da'ok és táncok.
8.15: Mindenki zeneiskolája. Játszszunk vizsgát!
10.05: Slágerlista.
10.41: Olasz operatörténeti érdekességek. Sacchini: Oidipus Kolonoszban. Háromfelvonásos opera.
13.10: Hangszerszólók.
13.21: A Berlini Rádió énekkarának és szimfonikus zenekarának hangversenye a berlini Metropol Színházban.
14.57: A Magyar Rádió esztrádzenekara játszik.
15.20: Délutáni hangverseny.
16.48: Aleksis Kivi versei.
16.53: Művészlemezek.
18.03: A Them együttes felvételei ből.
18.33: Rossini operáiból.
19.33: A Liszt Ferenc Kamarazenekar hangversenye

Fejér-Szabó Jenő

Rippl-Rónai József

1973. I. 23. 6.00. /6/ V.

Reggeli krónika II.

- Jó reggelt kívánok ! Kedd van, január 23.-a. A szerkesztő Szabó József köszönti Önöket.

- Ma 100 esztendeje város Kaposvár. Köszöntjuk, Somogy ország fővárosának lakóit. Az évfordulójuk alkalmából kértük a mikrofonhoz, a város tanácselnökét, Rostás Károlyt.

- Rendezett tanácsu várossányilvánitásának 100. évfordulóját ünnepli ma Kaposvár. Az elmult 100 esztendőből, alig több mint negyedszázad telt el a felszabadulás óta. Mégis a fejlődésnek nagyobb utját tette meg városunk ez idő alatt, mint a megelőző 7 évtizeden át. 100 évvel ezelőtt, körülbelül 6 ezer 600-an éltek Kaposváron. Mostanra ez a szám, csaknem megtizszerződött. A felszabadulás után megközelitően annyi lakás épült a városban, mint amennyi az azt megelőző kb 70 évben összesen. Az elmult 10-15 évben, a szocialista iparositás eredményeként, városunk gyors ütemi fejlődésen ment, és megy át, ugyhogy ma már nemcsak a Dél-Dunántulnak, hanem hazánknak is egyik jelentős ipari dentrumává vált, s a megye gazdasági, politikai, társadalmi és kulturális életének központjává fejlődött. Ma Kaposváron mintegy 14 ezer diák tanul. MEzőgazdasági főiskolájával, felsőfoku tanitóképző intézetével, Kaposvár a főiskolai városok rangjára emelkedett. FEllendülőben van az irodalmi, zenei, képzőmivészeti élet, az utóbbi alapját, Kaposvár a világhiru fia, Rippl Rónai József, és másik neves festőmivésze, Vaszari János rakta le. Kaposvárt, nemsokkal a centenáriumi évforduló előtt ismét előléptették, felsőfoku központ lett. Ez azt a feladatot rójja rá, hogy kisugárzó hatását tovább növelje

a megyében, s hogy mind magasabb szinvonalon elégitse ki a somogyi emberek igényeit.

- A centenáriumi ünnepségre, Kaposvárra várják a megye szülöttét Losonczi Pált az Elnöki Tanács elnökét is. A jeles évforduló alkalmából a Somogyi Néplap ma reggel Bíró Józsefnek, a Megyei TAnács elnökének vezércikkét közli. Amikor a Somogy megyei tanács, és végrehajtó bizottsága, a megye lakossága nevében köszöntöm szép városunkat, a 100 éves Kaposvárt, igérem, hogy a jövőben is a megyeszékhelyt megillető megkülönböztetett figyelemmel foglalkozunk a város ügyeivel, segitjük fejlődését. Irja a többi között a Somogy megyei tanács elnöke.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Rippl-Rónai József

MAGYAR NEMZET
Képzőművész
1976 OKT 16

— **A múzeumi és műemléki hónap** keretében pénteken kiállítás nyílt Kaposvárott a Somogyi képtárban, többek között Rippl-Rónai, Vaszary János, Egri József festményeiből.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1976 OKT 16

SOMOGYI NÉPLAP

Rippl-Rónai József festőművész

1021

A Somogyi Képtár remekei

A múzeumi és műemléki hónap kaposvári rendezvényeként tegnap a Somogyi Képtárban a képzőművészeti gyűjtemény legszebb alkotásaiból kiállítás nyílt. Ebből az alkalomból beszélgettünk *Horváth Jánossal*, a képtár vezetőjével.

— *Mint ismeretes, Rippl-Rónai József öccse, Ödön alapozta meg testvérének és a Nyolcak, az aktivisták műveivel a mai képtárat. Milyen gazdag gyűjteménnyé fejlődött azóta?*

— Mintegy ezerötszáz alkotás van a tulajdonunkban, de ennél is fontosabb, hogy ezek a művek nagyszerű áttekintést nyújtanak — különösen a századforduló — képzőművészetéről. Gyűjteményünk elsősorban a nagybányaiak, a posztnagybányaiak műveivel gyarapodott Rippl-Rónai Ödön adománya után. Az -izmusok közül szépen szerepel a kubizmus. Jelentős képviselőivel találkozhatunk, így *Galimbertivel, Kmettyvel. Takáts Gyula* fejlesztette képtárunk *Rudnay*-anyagát; *Tornyai* és *Nagy István*, az alföldi festészet nagyjainak a munkái is fontosak, értékesek gyűjteményünkben. A néző megismerkedhet *Barcsay Jenő* fiatalkori műveivel, néhány *Mednyánszky*- és *Gulácsy*-képünk pedig ízelítőt ad a két festőóriás munkásságából. Számunkra különösen fontos, hogy a Kaposváron született *Vaszary János* festészetét minél mélyebben megismerjük. Sajnos, csak fiatalkori művei állnak rendelkezésünkre, de törekvésünk, hogy érett korszakaiból is gyarapítsuk képtárunkat. Ugyancsak Takáts Gyula kezdeményezte *Martyn Ferenc* műveinek a gyűjtését; ebben is további feladataink vannak.

A század eleji festészet teljesebb bemutatása hézagpótló munkát igényel. Gondolok itt arra, hogy képtárunkban helyet kell biztosítani *Derkovits Gyulának*, kötelességünk a már említett Vaszary János méltóbb bemutatása, úgyszintén Rippl-Rónai József még megvásárolható műveinek a beszerzése.

— *A kortárs művészet menynyiben kap helyet a képtárban?*

— Ebben a tekintetben Somogy-központúak vagyunk, elsősorban a megyénkben született és itt élt vagy itt élő képzőművészek alkotásait gyűjtjük.

A mostani kiállításon újonnan szerzett Rippl-Rónai-pasztellel kezdődik az a képsor, mely új válogatásban mutatja be a Somogyi Képtár legszebb alkotásait. Új összeállításban szerepelnek az eddig ismert Rippl-Rónai képek: most a családi, intim hangulatú pasztellek kerültek előtérbe. Természetesen most is jelentős helyet kapott a kiállításon a nagybányai és a posztnagybányai festészet, az utóbbi iskola közül *Bernáth Aurélt* említeném meg. Újszerűen vázoljuk Rudnay munkásságát, szerepel *Csók István* és három szép Gulácsy-festményünk is a múzeumi hónap alkalmából rendezett kiállításunkon.

— *A grafikai, plasztikai művek gyűjtése nem tartozik a képtár feladatai közé?*

— Grafikában nem versenghetünk Pécsel, s ugyanígy vagyunk a kisplasztikával is. Néhány *Medgyessy*-kisplasztikát tudnánk bemutatni csupán.

A Somogyi Képtár kiállításán ugyan nem találkozhatunk új művekkel, összeállításában viszont föltétlen rokonszenves, gazdagítani tudja ismereteinket. Újszerű volt ellenben a megnyitó: a *Fonómunkás Kisszínpad* külön műsorral készült erre az alkalomra. A képtár kiállításait még vonzóbbá lehetne tenni múzeumi hangversenyekkel, kórusbemutatókkal, s nemcsak a megnyitók alkalmával, hanem havonta — vasárnap délelőttönként is. A közönséghez való közelebb kerülés egyik lehetősége rejlik ebben.

H. B.

Befejeződött a pa

(Folytatás a 2. oldalról)

A képviselői indítványokra reflektálva a miniszter elmondta: a gáz minősége javításával és az új ammóniagyár építésével kapcsolatos feladatokat az illetékes állami szervek már vizsgálják; döntés még nem született.

Dr. Simon Pál az alumíniumipar központi fejlesztési programját érintő kérdések kapcsán elmondta: a minisztériumnak az új, nagy kapacitású alumíniumkohó építésére vonatk[illegible] javaslatát az illetékes állami szervek elé terjesztették. Szükséges vizsgálódást követően döntenek arról, hogy mikor, hol és milyen kapacitású alumíniumkohót lehet megépíteni.

Nagy hangsúllyal szólt az alumíniumhulladék körültekintő begyűjtésének fontosságáról.

— Válasza végén a miniszter bejelentette: az elhangzott indítványokat, észrevételeket — a kormányzati munka kialakult gyakorlata szerint — megvizsgálják és az eredményről tájékoztatják az érintetteket.

Az országgyűlés a nehézipari miniszter beszámolóját és a vitában elhangzott felszólalásokra adott válaszát jóváhagyólag tudomásul vette.

Ezzel az országgyűlés pénteki ülése — amelyen az elnöki tisztet felváltva töltötte be Apró Antal, *Inokai János* és *Péter János* —, s egyben az őszi ülésszak befejeződött.

Losonczi Pál befejezte perui látogatását

(Folytatás az 1. oldalról.)

kozás jegyzőkönyvét *Bíró József* külkereskedelmi miniszter és *Luis Arias Graziani* kereskedelmi miniszter írta alá. Megállapították: a gazdasági, pénzügyi, kereskedelmi, műszaki-tudományos együttműködés fejlődése megfelelt a várakozásnak, különösen az oktatás, az egészségügy és a kereskedelem területén. A zárójegyzőkönyv az eddigieknél szélesebb alapokra helyezi a gazdasági kapcsolatokat. Peru növeli vásárlásait Magyarországról, s mindkét fél törekményeink iránt. Nemsokára krétagyárat, illetve fémbútorgyárat vásárolnak Magyarországtól, s döntöttek abban is, hogy további három vízi erőmű fölszereléséhez kérnek magyar segítséget. A magyar szakértők javasolták: terjesszék ki az együttműködést a vasúti közlekedésre a városi metróra, az ipari kisüzemekre és a gyógyszeriparra is.

Az eszmecserék eredményeként más, a két ország kapcsolatainak fejlesztését célzó dokumentumokat is aláírtak. Elfogadták a magyar–perui [illegible] alá a kormányaink által korábban kötött hitelmegállapodás meghosszabbításáról, s összeállították a következő esztendőkre szóló kulturális együttműködési munkatervet is.

Losonczi Pál és kísérete tegnap a dél-amerikai út következő állomására, Panamába utazott.

Losonczi Pál, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke — *Demetrio Lakas* államfő meghívására —

Rippl Rónai József

Magyar Nemzet
1976. dec. 3.

Különleges kezelés

A Gellért fürdőtől pár lépésnyire áll a húszlakásos műteremház, amelyen márványtáblák hirdetik, hogy itt élt és alkotott Rippl-Rónai, Herman Lipót, s (bár erről nincs nyom) itt élt és dolgozott Uitz Béla, Czóbel is. A nagy múltú épületben ma is jobbára képzőművészek élnek; jó néhányuk ismert és elismert művész. A szolgálati műteremlakások felett a Kulturális Minisztérium rendelkezik, a ház kezelése a XI—XXII. kerületi IKV dolga.

A bérleti szerződés megkötésekor kijelentették, hogy a művészház *különleges kezelésben részesül*. Így van. S ez meszsziről és sokoldalúan látszik.

A falai földszinttől padlásig, kívül-belül átázva, talajvíztől, esőlétől, csőrepedéstől csuromvizesek. A művészek az anyaggal még megbirkóznak a maguk módján, de a házkezelőkkel sehogy. Szétcsúszik két esőcsatorna-darabka: évekig tart, míg ismét egymásra találnak, prézlivé lazulnak a vastag falak, tönkremegy az épület állaga. Rongyolódik a másik csatornarész, zuhog a csapadék a faragott, szecessziós stílusú fakorlátra. Ötször ázik le a vadonatúj vakolat és festés — mert a házkezelőség 'százforintos „volumenű" felnyomóhibát csak sokszori ráfizetés *után* javít meg. Apró balkon-lefolyóhiba miatt előbb-utóbb leszakad egy szobányi álmennyezet. A kétgazdájú ház — gazdátlanul züllik le.

Tíz- és százezer forintos károk. *Sosincs személyes anyagi felelősségre vonás.* Pedig ez az épület nevezetes arról is, hogy aki nagy nehezen beköltözhet a megürült, vagy *évek óta jogcím nélküliek által lefoglalt műtermes lakásokba — egytől egyig százezer forint körüli összeget fordít arra, hogy emberi körülményeket teremtsen* a belülről is végsőkig elhanyagolt lakásokban. Hogy ki, milyen viaskodások árán, menynyit szerez vissza: külön téma.

Van házirend, vannak rendeletek. Ez a ház eltekint ezek betartásától. Az ősfás, füves kertet agronómus és kertész gondozza (legalább hébe-hóba) — de *a sarokház kocsibejárata éjjel-nappal kitámasztva, évek óta.* Előbb besétált néhány betörő. Később kocsival érkeztek, napról napra többen, ismeretlenek. Motorosok, autósok. *Egyszer bedobott valaki egy vikendháznyi vadonatúj falazótéglát.* Sosem derült ki, kié volt, honnan szedte, miért akart sürgősen megszabadulni tőle. Évekig tartó ostromlás után szállította el a házkezelőség a kitudja-kié téglahalmot. Bár maradt volna végig.

Mert ettől kezdve *egyértelműen közterületként használják a művészház parkosított kertjét. Valamelyik szomszéd házbeli hatalmas sátrat ütött, a fákhoz kötötte ki.* Egyre több az idegen parkoló gépkocsi. (Elférnének a járdán is, és idebent is ellophatják.) Ingyen-e, pénzért-e, nem tudni: tömeggarázs lett a kert, a fűvön, a borostyánon, mindenütt autó, sátor. Ha így halad, jön ide cirkusz, halaskofa, lángossütő, kertitörpét és falvédőt árusító vásározó, háztáji kocával kereskedő kupec — csak aki nem akar, az nem. A sarkig tárt kapu éjjel-nappal invitál boldog-boldogtalant.

A Magyar építészet című könyv szerint *egyedülálló szecessziós műteremházba* belés külföldi látogatók, kiállítási intézmények képviselői jönnek. Az itt élők „hivatalból" szeretnének esztétikus környezetet. IKV! Minisztérium! Ki figyel ide?

P. G.

Kelenhegyi út 12—14.

22.15: Svéd asztal. V. rész.
22.50: Népi muzsika.
23.15: Az indián királynő. Részletek Purcell dráma-operájából.
0.10: Magyar szerzők művei rézfúvókra.

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Szovjet fúvószene.
8.15: Az izraelita felekezet negyedórája.
8.33: Új tánczenei felvételekből.
9.18: Szatirikus dalok.
9.33: Népi zene.
11.50: Miért csúnya?
12.00: Híres énekesek könnyűzenei felvételeiből.
12.33: Századunk kórusműveiből.
13.00: Nőkről nőknek. Erős asszonyok.
13.33: Gyermekdalok.
14.00: Kettőtől ötig... A Petőfi rádió zenedélutánja.
17.00: Az ifjúsági rádió órája. Hangszóró.
18.00: Mindenki Iskolája. A történelem mozdonyai.
18.33: A francia sanzon nagy előadói.
19.03: Barangolás régi hanglemezek között.
19.34: Fényes Szabolcs operettjeiből.
19.55: Az év legjobb tánczenei felvételeiből.
22.33: Zenekari muzsika.
23.10: Slágermúzeum.

3. MŰSOR

8.08: Csenki Imre: Kalotaszegi dalok és táncok.
8.15: Mindenki zeneiskolája. Játszszunk vizsgát!
10.05: Slágerlista.
10.41: Olasz operatörténeti érdekességek. Sacchini: Oidipus Kolonoszban. Háromfelvonásos opera.
13.10: Hangszerszólók.
13.21: A Berlini Rádió énekkarának és szimfonikus zenekarának hangversenye a berlini Metropol Színházban.
14.57: A Magyar Rádió esztrádzenekara játszik.
15.20: Délutáni hangverseny.
16.48: Aleksis Kivi versei.
16.53: Művészlemezek.
18.03: A Them együttes felvételeiből.
18.33: Rossini operáiból.
19.33: A Liszt Ferenc Kamarazenekar hangversenye.
Kb. 21.10: Dzsesszfelvételekből.
21.35: Zenélő nagyvilág. Az Új Zenei Újság melléklete.
22.25: Láng István műveiből.

TELEVÍZIÓ

Rippl-Rónai József, festő

bélyeggyűjtés

MI VÁRHATÓ?

A Magyar Posta legközelebbi újdonsága: a hatcímletű, 15 forint névértékű, s *pávákat* ábrázoló sor február 22-én jelenik meg. Ezt követi az Évfordulók — események sorozatban március 3-án a *Népszava megjelenésének centenáriumát* köszöntő egyforintos bélyeg. Ugyancsak március elején, előreláthatóan 10-re várható hét neves magyar festőművész: *Munkácsy Mihály, Bogdány Jakab, Halápy János, Tornyai János, Csók István, Koszta József és Rippl-Rónai József* egy-egy virágcsendéletét megörökítő, tizenhat forint névértékű sorozat

16.

— : Mi várható?

Népszabadság, Bp. 1977 febr. 10.

■ **24. Conrad Gyula (1877-1959): Ganz gyári munkások, 1908**
rézkarc, 23,8X24,8 cm

A kitűnő grafikára létrejöttekor nyomban felfigyelnek: díjazzák és a Lyka szerkesztette *Művészet* reprodukálja. S habár az utókor a század első évtizedének egyéb, modernebb törekvéseit méltányolja, ez az alkotás figyelmet érdemel: mintegy összekötő láncszem a századvégi realizmus és az 1910 körüli expresszívebb törekvések között. Stilárisan és metodikailag ahhoz a nemzetközi vonulathoz tartozik, amit ebben az időben az éppen Belgiumban dolgozó angol Brangwyn és a német Baluschek képvisel. A nagy testi erőt, amely Kernstok *Agitátor*-ának ülő alakjain a kar és a váll izmaiban hangsúlyozódik, itt maga a munka motiválja. A hatalmas, nehéz hengert görgető munkások egybehangzó mozgása meghatározza a kompozicionálisan annyira fontos képi ritmust, ami hamarosan a menetelő, rohamozó csoportokban lel folytatásra.

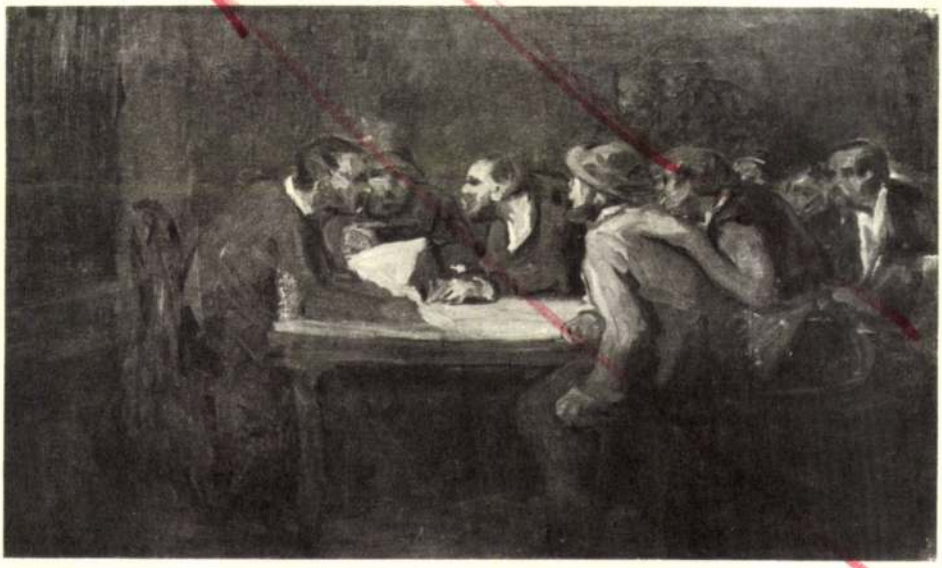

■ **23. Rippl-Rónai József (1861-1927): Szövőnők (Hímzőnők este), 1896**
olaj, vászon, 100X81 cm / Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

A dolgozó nő mint képtéma mindeddig a mezőgazdasági és a ház körüli munka keretei között s az ennek megfelelő környezetben jelentkezik. A munkásasszony mosónőként, vasalónőként tűnik fel a francia művészetben az 1860-as évek elejétől. A kilencvenes évek közepén már bányászlány is szerepel (Oroszországban, Belgiumban), és 1900-ban egy német festő már a gyári munkásnők szervezett tömegének ábrázolására vállalkozik. E folyamat főként a festészet és elvétve a szobrászat alkotásainak egymásutánjában követhető. (A rajz és a grafika adta kép annyiban árnyaltabb, hogy például újságillusztrációkban a dolgozó nő munkakörülményeinek dokumentatív rögzítésére is sor kerülhet.) A magyar művészetben Fényes Adolfnak egy 1900 körül alkotott, *Mosónők* (Pletyka) című, a marosvásárhelyi múzeumban levő festményén kívül – eltekintve persze a számos kritikai töltetű parasztasszony-témától – Rippl-Rónainak ez a kevésbé ismert képe jelent előrelépést. Tematikailag ugyan még mindig a „ház körüli munka" dominál, de a kompozíciós rend és az impresszionizmus eredményeit is magában foglaló festői eljárás már a közös munka mozzanatával módosítja a témát. Az újszerű képtémát és megoldását az 1900-ig Párizsban élt festő tapasztalása, a nagyvárosi mindennapokban való friss tájékozódása magyarázza, amire az éppen hogy nagyvárosiasodó Budapesten élő művészeknek még nincs módjuk.

Hradi Nóra: Munkásábrázolás a magyar képzőművészetben
Gyr. 1976 Kossuth

GYÁRFÁS MIKLÓS

PAPKISAS

2

A mama szeme vérben forgott. Fenyegetően tartotta a kezében a nefelejcsmintás mélytányért. (Kettő volt belőle.)

Azért nem akar menni, mert te nem engeded — kiabálta —, *a hatalmadban tartod, csak rángatod a fiamat a madzagon! Mi az, derogál felelni? Beszélj, az istenfáját, mert a falnak csapom ezt a tányért!*

Nem csapta a falnak, de fölemelte a feje fölé és ott tartotta egy darabig.

Imre nem való hivatalnoknak — mondtam.

Hivatalnoknak? Mi az, hogy hivatalnoknak? Csiszár elvtárs személyesen hívja a minisztériumba. Nem körmölni kell neki, hanem irányítani.

Nem ért hozzá.

Majd megtanulja. Azért, mert nem járta ki mind az iskolát, lehet akármilyen főember. Most nem úgy van, mint régen. A munkásemberek viszik a szót, nem a papok!

Ide-oda irányozta a tányért. Most az apámra. Láttam az öregasszonyon, hogy nagyon szeretné, ha apám védelmében valami sértőt mondanék. Csak éppen annyira sértőt, hogy ő még srófoljon egyet a hangján. Azért sem mondtam. Ettől még dühösebb lett. A tányért azonban most sem csapta oda, csak a szájáig engedte le. Gondoltam, beleharap.

Szorongunk itt négyen, várod az ötödiket, lakásunk lenne, minden, a fiam érdeme szerint, de neked jobb ez a cigányélet.

Imre szereti a szakmáját. Tudja is. Amellett jól keres. Heti négy kiló zsírnál többet, mint államtitkár sem hozna haza.

Nem ám! Tízet is.

Elég ez nekünk.

Elég, mert nem bízol benne. Kimondom én, ami a szívemet nyomja. Buta melósnak tartod.

Tudja jól a mama, hogy ez nem igaz.

Igaz, nem igaz, nem az a lényeg. Tudod, mit mondok én neked? Azt, hogy az Imrének jár ettől a rendszertől a felsőbbség!

Miért járna?

Mert ellenálló. Csiszár elvtárs akkor a tolonc autóról ugrott le és Imre idehozta három teljes napra az élete kockáztatásával.

Nem feleltem. Most már csakugyan felborult volna minden. Ha kitör belőlem az indulat, halálra sértem a kegyetlen öregasszonyt, aki legszívesebben kidobta volna a hórihorgas, komor és kopasz vendéget. Eddig forrongva is megvoltunk magunknak, nem akartam házzengést, amellett a tányért is sajnáltam.

Lekuporodtam a sámlira, mint a falusi ember, ha dühödt kutya elől az árok szélére ül.

Nem szólt hozzám aznap. Amikor Imre este hazajött, kérdezte, mi baj. Az öregasszony hallgatott. Én mondtam, hogy *a mama szomorú, mert nem akarsz Horthy Miklós lenni.*

Este a vacsoránál leejtettem a tányért, darabokra tört a konyhakövön.

Amikor mind a hárman lefeküdtünk és elfújtam a lámpát, hallom, hogy a mama morog a takarója szélén.

Holnap reggel bemegyek a körzetbe, én is belépek a szociáldemokratákhoz.

Hatvanhat éves volt. És belépett.

Azt tudja az elvtárs, hogy hasonlít Petőfi Sándorra?

Tudom — felelte Imre.

Szőnyi Gyula rajza

Így mesélte. Meg azt is kérdezték a felülvizsgáló bizottságban, amikor eldöntötték, hogy kit vesznek át a szocdem pártból a kommunisták közé, hogy *milyen érzés a nagy forradalmárra hasonlítani, aki száz esztendővel ezelőtt kibontotta a szabadság zászlaját.*

Ezt így nem gondoltam végig — válaszolta.

Pedig hát... mondta ott valaki, de aztán nem folytatta, mert álmos volt az egész napi kérdezés után.

Nálam arra mentek, hogy apám jelenleg mit csinál.

Amit régen. Igét hirdet — mondtam.

Vagyis pap.

Az.

Helytálló, hogy benne volt a karpai földosztó bizottságban?

Helytálló.

És most is tartják a kapcsolatot?

Milyen kapcsolatot? — kérdeztem.

Jó viszonyban van-e a szüleivel?

Tisztelem őket. Ők meg becsülnek.

Jár templomba?

Az apám? — kérdeztem elhűlve.

Nem, maga elvtársnő.

Otthon mindig meghallgatom apámat.

És Pesten?

Néha elmennék, de nincs időm rá.

A mama azt mesélte a bizottság előtt, hogy ő ellenálló. Élete kockáztatásával rejtegette a nyilasok elől Csiszár Ferenc államtitkár elvtársat. Így adta elő a mama, összenéztek és aztán kiküldték őt.

És képzeljétek, nem vettek be. Titeket bevettek?

Be.

Hiába, ti kommunisták kiismerhetetlenek vagytok. De hát mi közöm hozzá, a ti dolgotok.

Apám, meg Imre természete hasonlított egymásra. Mind a ketten jóra törekedtek. Ha meggondolom, nem is volt más emlékezetes tulajdonságuk. Az ember tudta, hogy amit mondanak, az hajszálpontosan úgy van, s amit csinálnak, abban benne rejlik a tartósságra való képesség. Nem voltak érdekes emberek. A Zórád, meg a mama igen, ők ki nem fogytak a változatosságból. Amikor Zórád 1956 novemberében kilógott az országból, csak néztem az uramra, ezt meg mi lelte. Egy hét múlva este még nagyobb meglepetés ért. Zórád ott ült a konyhaasztalnál.

Hát te meg hol voltál?

Bécsben — kente a zsírt a kenyérre Zórád.

Mit csináltál ott?

Kimentem a Práterbe hajóhintázni.

Aztán?

Aztán megettem három pár virslit.

És?

És hazajöttem.

Gyalog, kocsin, vonaton jött, ahogy érte. Hogy miért ment, miért jött, arra csak mosolygott és a vállát vonogatta. A mama meg a harcok idején piros-fehér-zöld papír zászlókat osztogatott a Váci úton az orosz katonáknak. Megállította az autókat, aztán osztás. A katonák robogtak tovább, a zászlók meg zizegtek a szélben.

Miért csinálta, mama?

Semmi közöd hozzá!

Mégis?

Kötözködtem, na.

Nem igaz, nem azért csinálta. A mamában nagy a felkapaszkodásra való hajlam. Szeret látványosságok közepén lenni. Néha majd szétveti a buzgalom, szerintem tudna kivont karddal rohanni előre, mint Zrínyi Ilona, de cárnőnek sem szégyellne lenni, ha mondjuk magyar—orosz monarchia lenne.

Kik vagyunk tulajdonképpen, mikor, hogyan küzdünk saját érdekünkben, ezt kérdezem magamtól. A gyerekeimre gondolok, Danira és Ilonkára. Dani 1971-ben elkerült Pécsre, az Urán-városba. Ott kaptak lakást Beátával. Gyerekük ma sincs. Nem írnak már vagy három hónapja, de ha írnak is egyszeregyszer, az sem változtat a dolgon. „Jól vagyunk, és a mama hogy van?" Elhagyott a fiam, mert huszonöt éves korában mocskos disznónak neveztem. Az én hibám volt, megérdemeltem a közönyt.

Azért neveztem mocskos disznónak, mert megcsalta a feleségét. Három hónapos házas volt. Egy decemberi délután jövök haza a Tanácsból,

Budapest

A vitrin a mester halotti maszkjával, kalapjával és anyja legyezőjével

A kerti műterem

Két beszélgető férfi portréja Rippl-Rónai ifjúkorából

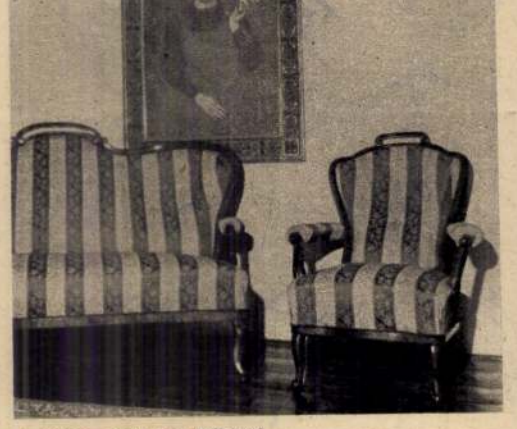

A szoba, melynek bútorai számtalan képhez álltak modellt, falán Anella képe

A műterem belülről, anyja képének vázlatával

REDNER MÁRTA FELVÉTELEI

egy kávéházban, így mesélt erről: „Tudja, Robi, szegény Jóska olyan ideges lett, amikor engem meglátott, hogy olyan nagyon megsajnáltam szegényt!"

Ettől a mondattól szerettem meg Lazarine-t.

Itt, ebben a felső hallban, amit a lépcsőkorlát díszes képkeretként zár be, van a vitrin is. Benne a csodálatos formájú üvegvázák, kelyhek és poharak, melyeket a mester tervezett, aki az iparművészet minden ágába belekóstolt. És itt van a mester keze is, gipszből, ijesztően elevenen: az a kéz, mely mindezt a csodát létrehozta.

És itt a mester halotti maszkja is. Finom, átszellemült férfiarc; sokkal szebb, nemesebb, mint amilyennek számtalan önportrén lefestette magát, mert azokon a képeken mindig kissé karikaturisztikusan látta azt az érzéki szájú, tömött bajszú, bikaszemű embert, akit önmagának ismert. De itt már maga a művész néz vissza ránk, az időből és a halhatatlanságból. A garnitúra fölött lóg Anella arcképe is. Anella a kertben, kezében frissen beültetett virágcseréppel, kikeményített, színes kartonkötényben. Jó húsban levő, francia munkáslánynak látszik, szája duzzadt, szeme csillogó, olyan, mintha maga a nyár lenne. A két másik szobában további arcképek vannak. Egy fiatal fiúé rózsaszín ingben, akinek két nagy barna szeme fájdalmas pillantását nem lehet elfelejteni. — Később öngyilkos lett — magyarázza a doktor. Mintha a mester ezt látta volna előre.

A hálószobában két egymás mellett álló ágy fölött a két Martin gyerek portréja is. A mostani doktoré és a festő fivéré, két finom és okos fiúfej. A két arcon szinte látható a tervek sokasága, ami a két hamvas kisfiúfejet foglalkoztatja. Amiből sok minden meg is valósult. A másik szobában ugyancsak fiókos szekrény, türkizkék porcelánedények, melyeket a mester tervezett. De itt Martin Ferenc festő képei láthatók, minden modernségük mellett nagyon közeli rokonai a Rippl-Rónai festői lényének.

Aztán kilépünk a kertbe. Bokrok, fák virágban. Fehérek, halvány- és sötétrózsaszínben fénylő gyöngyös ágak a jácintkék ég hátterében. Ez Lazarine birodalma volt. Hányszor festette le a mester a feleségét, amint itt ültet, kapál, gyomlál! És Lazarine nyilván hozott is magával vagy rendelt Franciaországból virágmagvakat, cserjéket... Itt, az elvadult kertben, a fűből a harangvirágok, apró rózsácskák pöttyeinek olyan gazdagsága virul, mintha maga a mester festette volna kukoricaszemes stílusában.

A kert végében van a méhesből átalakított műterem is. Itt dolgoztak naphosszat Medgyessyvel, aki gyakori vendége volt és itt is hagyta a kertben tevékenysége számtalan apró szoboremlékét.

A műterem zöldes homályában ott van a mosdótál a porcelánkancsóval és ott a mester festőállványa is. Bármikor visszatérhetne. Legalábbis erre kell gondolnunk, amikor Medgyessy kétarcú női Janus-szobrát meglátom, citromsárga aranyeső és lazacszínű japánbirs háttere előtt. A titokzatos kétarcú nőt, aki egyszerre tervez és emlékezik, és örökéletű, akár az igazi művészet.

Fedor Ágnes

remek dolog, de nem pótolhat mindent. Mégis, mit gondol, mit szól a másik, aki esetleg másképp érez? Nem hiszem, hogy repes az örömtől, ha esténként búcsúpuszit nyomnak a homlokára és átvonulnak a másik szobába? Vagy ne is beszéljek arról az esetről, ahol csak egy szoba van és közös ágy?

— A házasságnak ehhez semmi köze. Illetve nem attól múlik el a szerelem. Miként lehet életben tartani? Sehogy. Vagy volt, vagy nincs.

Fortély és türelem

Szőnyi Gyula rajzai

És ahogyan lenni szokott; belépett a harmadik. A feleség bölcs volt, azt modta; „kibekkeli".

— Számítottam én arra, hogy előbb-utóbb megkergül a drágám. Persze, mert a más rétje mindig zöldebb. Jó, rendben van — közöltem vele, de ha legelni akarsz, keress hozzá helyet. Mert a mi lakásunkba nem fogok beengedni holmi cicuskákat. Megmondtam neki; ha úgy látja, költözzön el egy időre. Tudtam, van egy gyengéje: éppúgy irtózik a cirkusztól, mint én. Méghogy válóper, osztozkodás. Kirázza a hideg, ha erre gondol. Viszont azt is kikötöttem; ebből nem csinálunk rendszert. Magának azért bevallom, nagyon megkínzott, egy kissé lefogytam az események közepette. Bár a barátnőim szerint, egészen jól jött. Végül is jól számítottam. Megunta a bujkálást, meg a viszontagságokat. Szereti ő a kényelmet. Meg aztán, a kis pipi is látta, reménytelen az ügy, innen nem esik le semmi. Most már biztosan másutt kapirgál.

A férj kommentárja mindössze ennyi:

„Nincs a világon még egy ilyen asszony?"

Szentencia helyett

A gangos ház élete elképzelhetetlen lenne nélkülük. Igaz, nem mindig volt köztük harmónia. Sok mindent megértek együtt. Veszekedtek, volt úgy, hogy különmennek, néha egy-egy tányér is összetört. De tíz körömmel védték a másikat, ha az bajba került. Ha kisüt a nap, veszik kis összehajtható széküket és letotyognak az udvarra. Nem zavarja őket a gyerekek lármája, a motorok berregése, a házmesterné kiabálása... Ülnek a fal mellett, sütkéreznek. Néha megfogják egymás kezét.

Kormos Valéria

TV KRÓNIKA

A SHOWMAN

Antal Imre, a showman.

Nem szeretem ezt a kifejezést. Majdhogynem utálkozom tőle. Mert olyan herélten amerikánus jellege van. Egy nem éppen százszázalékos nemű férfit képzelek mögé, akinek nincs állampolgársága, valami habarék-nyelven, megállíthatatlanul beszél, tánczenére gondolkodik, selyem alsónadrágot hord, és kék színű koporsóban fog eltemetkezni. Pedig a showman fontos ember. Író, színész, játékmester, konferanszié és mentség, egy személyben. Ő adja el, beszéli egybe, és teszi gyakran megbocsáthatóvá a vegyes összetételű műsorokat. Nagy agyra, persze, nincs szüksége. De nem árt, ha táncolni is tud.

Antal Imre azért kitűnő showman, mert *több* a saját műfajánál. S ezt a többletet lebilincselő kedvességgel tudja elfeledtetni. Művészi „szórása" a Beethoven-szonáták előadásától a Kissinger-anekdoták remek megjátszásáig terjed. Fenntartva legmagasabb igényeit — tud egészen közönséges lenni. A showman-ség nem létkérdés nála, félvállról veszi, könnyen le is mondana róla, szinte csak beugrik a saját műfajába. Tévés mestersége akkor válik fontossá számára — de akkor nagyon! —, amikor éppen csinálja. Egy tulajdonfőnév vagy kottafej a képzettársítások özönét indítja el benne. S ő bármikor megnyomhatja a gombot. Ezért nincs lámpaláza. A televíziósok tudják, hogy Antal Imre „műsora" akkor kezdődik, amikor belép a Szabadság-téri épület aulájába: a szereplőket szinte anekdotáról-anekdotára, észrevétlenül csúsztatja a kamerák elé.

Ebből a bőségből a néző csak annyit kap, amennyi a másodpercre kiszabott műsoridőbe belefér. De az sem kevés.

Antal Imre, a showman így szerepel a személyi nyilvántartásban: a televízió főmunkatársa.

JÓ NYARALÁST!

Nyáron dolgozni nem kellemes. Nyári vasárnapokon munkálkodni pedig egyenesen terhes is.

Vasárnap esténkint most *Az aranyrablók* című angol filmsorozat folydogál. Laptársunk már az első részt követően — talán illetlen gyorsasággal — megírta, hogy Cradock felügyelő története nem sokat ígér. „Csak visszafojtott indulatú csellengést, sorozatos rendőri baklövéseket és az egyik felelős minisztérium ármánnyal fölérő akadékoskodását tapasztaltuk." Sajnos, a további folytatások sem izgatták föl az ünnepi emésztéssel megterhelt gyomrot. Csak éppen telt az idő. Mintha ceruzát hegyeznénk. A krimi legfőbb „létjoga", hogy működteti az agyat, szórakoztat, s mesterséges izgalmakkal vezeti le természetes feszültségeinket. A veszekedő házaspár egy-egy krimi után rendszerint kibékül. De ez a bűnügyi történet ritkán röppentette ki a fantáziánkat a végkiárusításokon olcsón kapható, angol unalomból. „Miért vásárol a televízió gyönge filmeket?" — kérdezhetné a naiv szemlélő. Csakhogy a világpiacon sem lehet dúskálni a remekművekben. Megnemértésre inkább a terjedelem ad okot. A televízió *Az aranyrablók*-ból *13 részt ígér*. Laptársunk számítása szerint: *„augusztus 24-ig* (Bertalan napjáig) megoldva a vasárnapi főműsor gondját."

Úgy látszik, a televízió a nyári szezonra biztosította munkatársainak megérdemelt vasárnap esti pihenését.

KI — KICSODA?

Egy csöndes hétköznapon Frederico Garcia Lorca: *Yerma* című drámáját közvetítették Miskolcról. Kitűnő előadásban. (Ha Gyöngyössy Katalin alakítása kevésbé fölkavaró volt is, mint Psota Iréné valamikor.)

A sötét élvezetet csak a néző kíváncsisága zavarta meg. Találgatnia kellett, hogy melyik szerepet ki játssza? Ez az arc ismerős. Hát persze, Máthé Éva! A másikat is látta már. Talán egy régi filmben. A harmadikkal még nem találkozott. Vajon hogy hívják a tulajdonosát? Egyáltalán: kik játszanak a darabban, ki a rendező, a szövegíró, a díszletmester? Természetes ez a mű élvezetét gyakran megakasztó kíváncsiság.

A televízió leszokott arról, hogy a műsorlapot már a közvetítés előtt felolvassák.

Pedig a Rádió- és Televízióújság nincs mindig kéznél. S rendetlenebb háztartásokban gyakran el is tűnik.

MŰHELYVALLOMÁS

— Nem félek, s a jövőben sem akarok félni a nagy sablonoktól — mondta egyik ismert tévérendezőnk. — Attól a közhelytől, hogy férfikorunkban próbáljuk megszerezni, ami gyermekéveink megtagadtak tőlünk. Hogy a háborúban igazi hősök is teremnek. Hogy a kedvvel végzett munka fölemel, a robot lealacsonyít. Hogy a barátság konzerválni tudja a szerelmet. Hogy az érvényesülési vágy a legemberibb érzéseket is megöli... Közhelyek között élünk: az eldobott lapok a következő osztásnál visszajutnak a kezünkbe. Az élet folyton ismétli és igazolja önmagát. Csak meglepetésekből nem lehet valóságot teremteni.

— De annál jobban félek a kis sablonoktól. Attól a közhelytől, hogy a csalódott szerelmes éjszaka kibámuljon az ablakon. Hogy odakint essék az eső. Hogy a professzor házvezetőnője kontyot viseljen. Hogy a türelmetlen várakozó a szék karfáján doboljon. Hogy az elhanyagolt asszony, mosogatás közben, a ruhaujjával törölje le a könnyeit. Hogy az özvegynek macskája legyen... Ezek a kis közhelyek igazak, de nem tartalmazzák az élet számottevő igazságait. A valóságból lesték el őket, ám hová tűntek már a tettenérés pillanatai!... Egykor mind virágzó újdonságoknak hatottak, s még most, rokkant állapotukban is az eredetiségükkel akarnak feltűnni. Nagy sablonokat látnak majd a filmjeimben. De a kis sablonoktól óvakodni szeretnék.

KEDD, NÚSZ ÓRA

A házaspár a tévé-tornát nézi.

— Milyen jó alakú nő! — mondja a férfi.

— Igen — mondja a nő.

— Gyönyörű melle van — mondja a férfi.

— Könnyű neki! — mondja a nő. — A Testnevelési Főiskolára jár.

— Persze, nemcsak az számít — mondja a férfi. — Az atlétika néha elsorvasztja a mellet.

— A férfi is jó alakú — mondja a nő. — Csupa izom.

— A combja is szép — mondja a férfi.

— A férfinak? — mondja a nő.

— Nem. A nőnek — mondja a férfi.

— Jellemző! — mondja a nő. — Te folyton csak azt nézed!

És ülnek, és esznek és esznek és esznek.

Galsai Pongrác

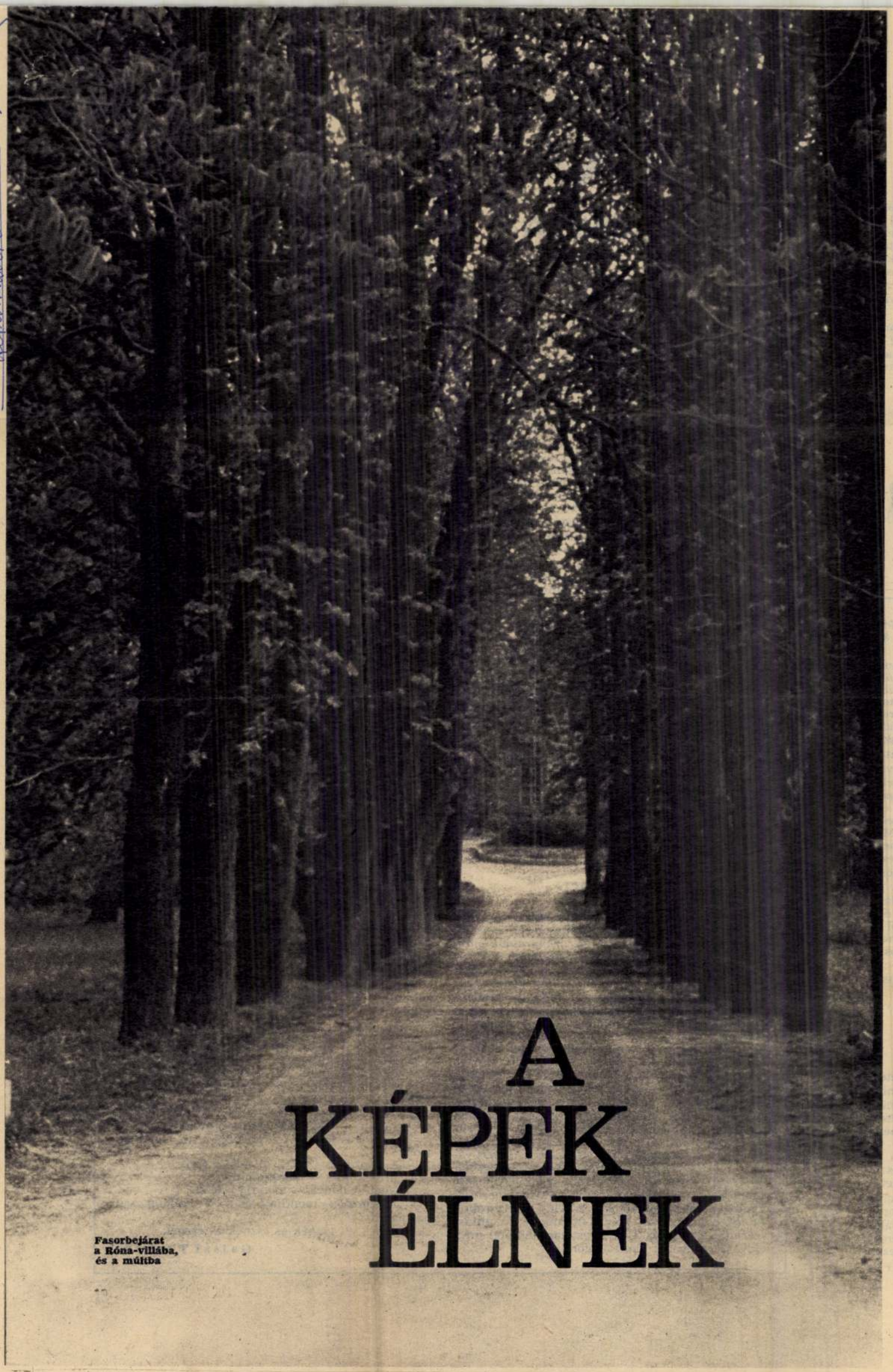

A KÉPEK ÉLNEK

Fasorbejárat a Róna-villába, és a múltba

A Róma-villában, Kaposvárott most a „hegyi tanár" lakik, dr. Martin Róbert. Idősebb asszonyok várnak rá és fiatal anyák is, kisgyerekkel, férfiak mindenféle kor- és társadalmi osztályból, és cigányasszonyok, akiket ingyen gyógyít. Ő maga is elég érdekes riportalany volna, de most nem őhozzá jöttünk, hanem a ház egykori gazdájához, és Martin doktor fogadott apjához, Ripp-Rónai Józsefhez. A ház, melyet most fognak átépíteni múzeummá, egyelőre még pontosan olyan, amilyen a mester idején volt.

Mostani lakói, Martin doktor és dekoratív, karcsú felesége, meg két kislánya úgy élnek itt, mintha láthatatlan gazdáikat szolgálnák ki. Akik tulajdonképpen nem is láthatatlanok. Mert bútoraik itt vannak, ugyanabban az elrendezésben, ahogy egykor, és itt vannak arcképeik is.

A mostani lakók élete az alsó hallban bonyolódik le. De amikor fölmegyünk a keskeny falépcsőn, elvarázsolt, szinte mágneses térbe jutunk. Mintha itt érezné az ember a különféle parfőmök illatát, hallaná a hajnalig tartó baráti beszélgetéseket, párizsi emlékeket. Igaz, már lent is tele vannak a falak Ripp-Rónai állatvázlataival. Bocik legelve, bocik mamájuk tőgyét szíva, bocik pisilve — végtelen szeretettel megrajzolva. Még a disznók is kedves állatokká válnak az olyan nagyon érzékeny ceruza és toll alatt. Fent az első szobában ott az arany és kékcsíkos selyemmel bevont garnitúra, amelyet számtalan képéről ismerünk. Ezen a díványon ült az, aki „visszaemlékezéseiből él", ezen az ablakon nézett ki a kertbe. Itt van a fiókos szekrény, amiből selymeket vesznek elő Lazarine és Anella több képen. És minden fölött ott lebeg a bútorfényező viasz halk tömjénszaga, a háziasság istenei tiszteletére. És itt van Lazarine unokahúga és fogadott leánya, Anella képe is, a kis francia lány életnagyságban. Állítólag szerelmes volt a mesterbe, és épp ezért árulkodott rá a feleségnek, Lazarinenak: hogy naponta együtt van Pesten egy kis Zorka nevű színésznővel.

— Emlékszem — mondja Martin doktor —, amikor Lazarine néni egyszer hazajött Pestről, ahol rajtakapta a férjét Zorkával

ger Emporkömmling «Little Caesar» (links) im gleichnamigen Film, der jetzt wieder in die Kinos kommt.

Ein Klassiker des Gangsterfilmes

bd. «Little Caesar» von Mervyn Le Roy ist der «Klassiker des amerikanischen Gangsterfilms». In dem 1930 inszenierten Unterweltdrama aus der Pionierzeit von Hollywoods Pistolenstücken ist bereits all das vorgezeichnet, was sich später auf der Kinoleinwand unzählige Male wiederholt hat. Zigarrenrauchende Gangsterbosse in gestreiften Anzügen, von vierkantigen Leibwächtern umgeben, misstrauisch vor riesigen Schreibpulten belauert und unterschwellige Drohungen aussprechend, aus fahrenden Autos Maschinengewehrsalven, Panik auf der Strasse: das Bild des amerikanischen Gangsterkults. Bedeutend auch deshalb, weil der Film zum erstenmal den Aufstieg eines Unterweltlers, der aus der Gosse kam, kompromisslos mit einer bis dahin unbekannten Roheit menschlichen Gefühlen gegenüber beschreibt. Edward G. Robinson in der Rolle von «Little Caesar», der kaltschnäuzige, eitle, aggressive und angeberische Emporkömmling, schuf hier das Bild des Filmgangsters, wie er später immer wieder auftreten sollte. — Wenn Sie demnächst in Zürich sind, dann lassen sie sich den Film nicht entgehen. Wir werden in einer unserer nächsten Filmseiten, wenn «Little Caesar» in einem der Luzerner Kinos gespielt wird, auf die Anfänge des Gangsterfilmes zurückkom-

lassen, was für ihn freilich nicht hiess, im strengen Sinn «politisch» zu werden und zu agieren. «In jenen Tagen», so hiess 1947 sein erstes neues Werk. Darin blickt er in sieben Episoden auf jene Tage des Dritten Reiches zurück mit ihrem faschistischen Terror und den Schrecken des Krieges. Er begann als erster deutscher Cineast mit der «Vergangenheitsbewältigung». Er appellierte in diesem Film an die Vernunft, Humanität und Mässigung.

litischen Unterhaltungsfilme weiterzufahren. «Leichtes» und «Gewichtiges» liefen einträchtig nebeneinander her. Vom Kriegsdrama «Käpt'n Bay-Bay», von «Des Teufels General» zurück zur gehobenen Schnulze. Doch in allem bewies er immer wieder aufs neue Kompetenz, handwerkliches Geschick und feines Gespür für Schauspielerführung. Der damals sehr populäre Hans Albers bestritt in Käutners wichtigsten Filmen meist die Hauptrollen.

Eine Szene aus «Romanze in Moll» von Helmut Käutner

Józef Rippl-Rónai: „Mein Vater mit Onkel Pracsek beim roten Wein" od. auf Papier, 1904.

Luger Tagblatt, Zug (CH) 14. Juli 1975.

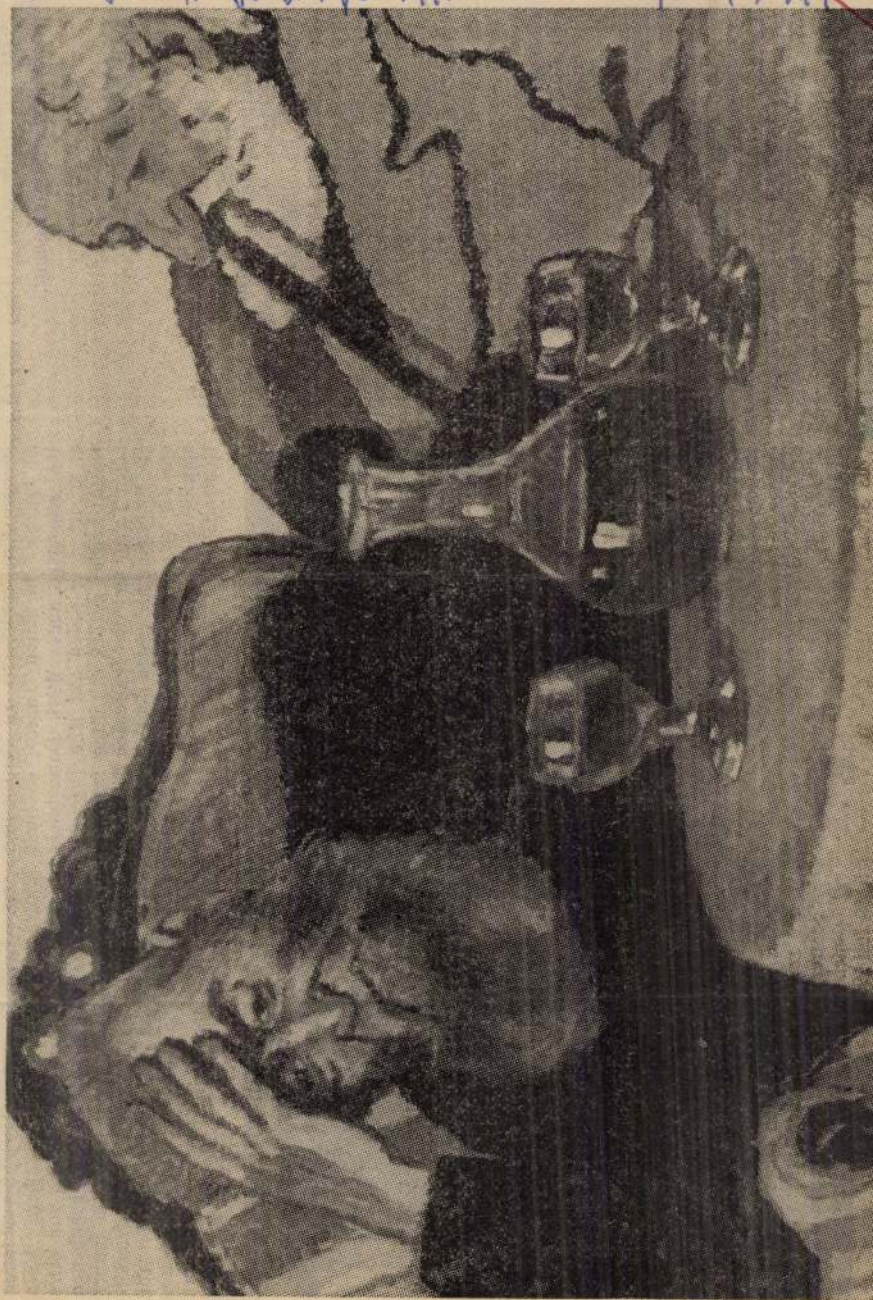

Galimberti Sándor: Nagybányai városrészlet, 1904–5, Kaposvár, Somogyi Képtár

nagyon tehetséges volt, de ennéz hosszú esztendők kemény munkája és nagy türelem kellett volna".

Mielőtt felháborodnánk e mondat ma már nemzeti klasszikust [illegible]

Rippl-Rónai József: Papa, mama és Rippli bácsi

Szalóyulia: Kaposvár és a XX. századi Művészet, 1975. október – 24 old al

természetimádatában Cézanne 80-as évekbeli tájképeire emlékeztet. Ez a vidéki korszak előkészítette a kaposvári letelepedést. Maillol figyelhette e mo-

közásában R
erősségeit és
De talán n
nek valódi
3 áprilisá
sást tart
emzeti va
gyar műv
désfeltevé
. század
alternatív
vészetszer
yományk
musát já
etének e
ellen Rip
udapesti
n tiltako
hozzá sz
nűvész-f
mindke
más m
nebben
tér viss
agyar fa
za". E
ásnak r
mint Cs
népvise
ösen a
-Rónai
nyságál
gy csop
zínes t
es emlé
akkor mé
tekre, hímzé
szági tájra
színpompájá
banyulsi kor

Rippl-Rónai József: „Zorka, 1926".
művészet 1995, 3. 13. old.

Rippl-Rónai József: Zorka, 1926

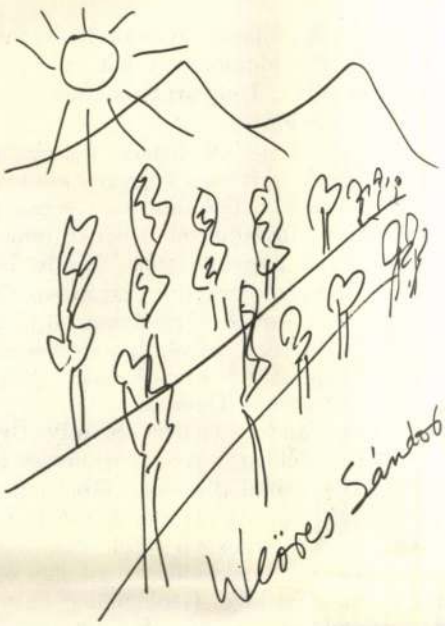

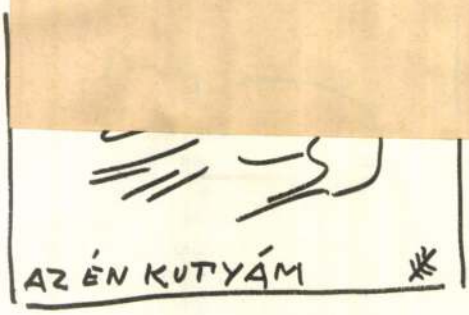

ember valamit, amit nem csinál meg, vagy sose kap meg?...

Weöres Sándor: Ezt mindnyájan csináljuk. Az ember sokszor szórakozottan rajzol. Még úgy is, hogy nem is nagyon tud róla. Hányszor van az, hogy telefonálgat, beszélget vagy vár valakire, és közben firkál...

Szerkesztő: Fényképezhettünk és kaptunk rajzokat is. A holmikkal zsúfolt Weöres-lakásból azzal az élménnyel távoztunk el, hogy a dolgok között, a tárgyak között a költészet itt a legfontosabb.

Károly Anna

Weöres Sándor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 JUL
KORTÁRS
Rippl-Rónai József

lemben, holott az óra szétment, abból nincs semmi. Mégis megvan. Látom azt az órát, és hallom a kondulását.

Szerkesztő: A lefényképezett tárgyakról még néhány szót!

Károlyi Amy: Ez egy szarajevói kis karperec. Sanyi vette nekem egy icipici kis boltocskában, Szarajevóban. Valószínűleg cigány munka. Roppant primitív az elkészítése, és ez a kígyóalak, így, ahogy van! – nézze meg, milyen szuggesztíven néz... A kavicsok Batumiból valók. Ugye, csodálatosak? A Szovjetunió déli részéről, a tengerpartról. Láttunk virgázó teabokrokat ott... A fatányér ugyancsak Polyák Ferié. Ő csinálta. Csak belső díszítése van. Rovátkás díszítés körben. Együtt nagyon jól megvannak, a kövek ebben a fatányérban.

Weöres Sándor: Ungvárnémeti Tóth Lászlóról elég sokat írtam. Erről a könyvről legföljebb annyit mondhatnék, hogy Kazinczy Gábor könyve volt, a tizenhat éves diákgyerek Kazinczy Gáboré, mert hogy akkori a kézírása, megállapítható a lexikonból. Biztosan az ő kézírása van ott. Ungvárnémeti Tóth életadatait próbálta összegyűjteni, de csak hézagosan sikerült. Tulajdonképpen két egybekötött könyv ez. Ungvárnémeti két versköteté egybekötve.

Károlyi Amy: A másik könyv az enyém. Számomra ez a könyvek könyve, amit elvinnék magammal egy szigetre. Tizenöt éve foglalkozom vele, és reménhetőleg nem hagyom abba. Emily Dickinson a tizenkilencedik században élt, de élhetne kétezerkilencszázban, örökké modern. Amerikai angol, de az egész világé egyben. Azt is mondhatnám, hogy egy atheista szent Teréz ő...

Weöres Sándor: Gellért Károly Őriszentpéteren élő szobrász. Iparművész is. Mindenfélét csinál. Nemcsak fába dolgozik, de kőbe is, de leginkább mégis faszobrász. A kompozíció sötét része kétezeréves fa. A megkövülés vagy elszenesedés kezdetén levő. Geológiailag fiatal, de történelmileg öreg fa. A Kerka-patak medrébe ágyazódott be, és megállapíthatóan egy kétezer évvel ezelőtti erdőből való. A világos darab mai akác. A középső rész pedig égetett fa.

Szerkesztő: És ha rajzolna magának az

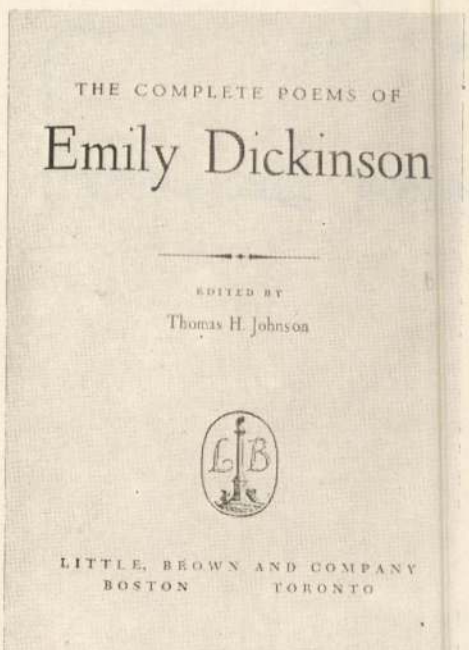

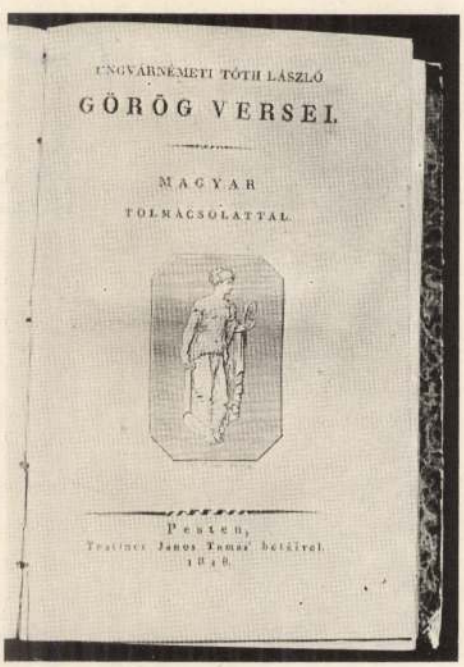

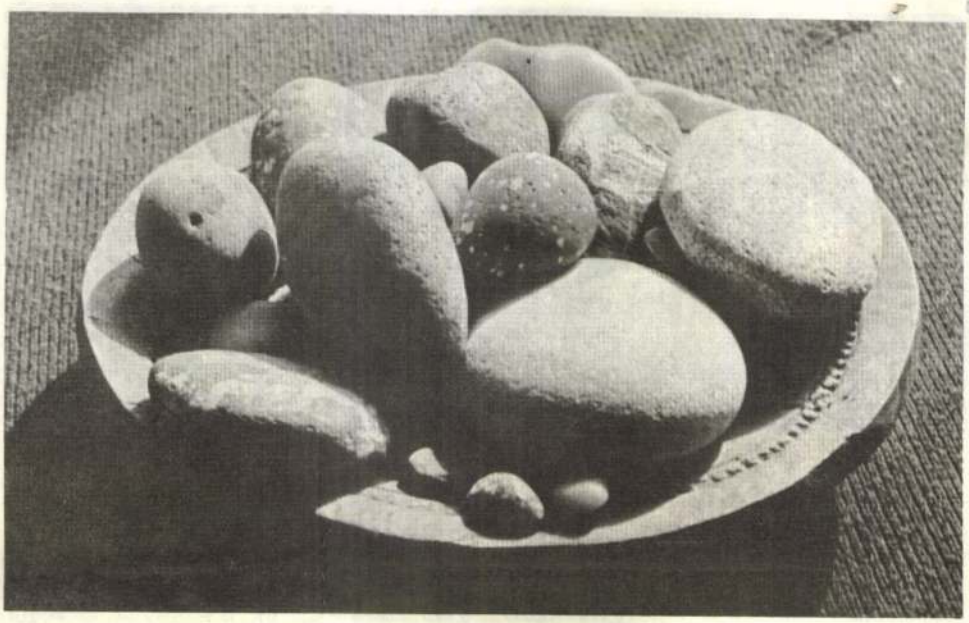

Unyvár-Némethi Tóth László.

Magyar-országi Nemes.

atyja Tóth Kis-Tokaji Predik. Miskolcz mellett.

anyja

Melly nap szül. nem tudhatni. Megkeresztelte-tett 1788. Febr. 17d. — megholt Bécsben 1820d. Aug. 31d.

Pápistává leve 1816. Octób. 16d. Budán, az Egri Érsek Báró Fischer István kezéből vévén az ostyát, ennek Kápolnájában. Prof. Fejér György készítette-el.

Midőn a Doctori gradusére tette-le 600 ezüst forint, ezen summának a felét az Érsek fizette-le, a másik felét Gróf Szechényi Ferencz.

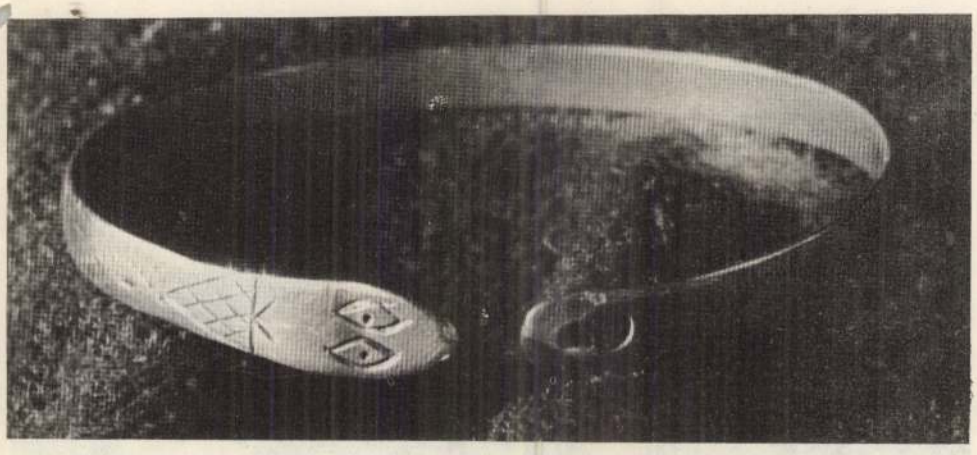

Károlyi Amy: A gyerekkori kert, amelyben felnőttem. A kert – persze – nem tárgy...

Weöres Sándor: Ilyen véletlenszerűen beleugranak talán a versbe gyerekkori emlékek. Sokkal inkább, mint a körülöttünk levő tárgyak. Olyan, ami jelképszerű lenne, olyan nincs. Nagy kisugárzású tárgyakat nincs módunk és pénzünk beszerezni. Mondjuk, a Sistinának a mennyezet-freskója, az egy nagy kisugárzású tárgy. Vagy Van Eicknek a genfi oltára; de hát ezek reprodukcióban mind nagyon elvesztik az igazi erejüket.

Károlyi Amy: Tulajdonképpen az embernek a legszebb tárgyai az emlékképei. A tárgyaknak ugyanolyan sorsuk van, mint az embereknek. Van jó sorsuk, rossz sorsuk. Van, amelyik tárgynak utazhatnékja van. Az egész világon átvándorol, megvan a története, megy családokon keresztül. Aztán megvan a tárgyaknak a bánatuk, a könnyük, és végül a romjaik és a haláluk.

Szerkesztő: El tudnám képzelni, hogy ha most benyúlnék valamelyik sarokba, ott találnám azt a marok szöget, amelyik a *tavaszi ugrándozások*ban mintha leesett volna a sarokban... Nem tudom, Sándor, nem bántlak-e, ha ezt én itt fölemlegetem?...

Weöres Sándor: Nem. Ez tényleg gyerekkori emlék. Ilyen zörgős, köhögős falióra, amelynek a hangja olyan volt...

Károlyi Amy: Itt is a gyerekkori faliórának a kondulása! Az megvan a fü-

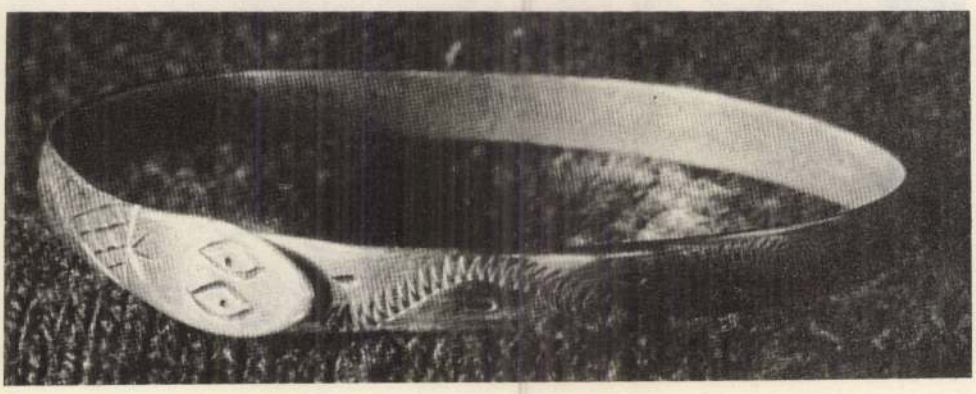

Talán túlságosan is. Ebből aztán jól kigyógyultam a háború és az ostrom alatt, amikor mindenünk elpusztult. Azóta is szeretem a tárgyakat, de olyan ez most, mintha kölcsön kaptam volna őket, vagy vendégségben lennének nálunk. Ápolom őket és jól bánok velük. Az ember a kölcsön-dologgal jobban bánik, mint a sajátjával. Vendégségben nem akar senkinek fájdalmat okozni, ugye?... Nagyonis gondozom és ápolom őket, örülök nekik, de valahogy az a roppant erős kötődés, ami megvolt, amíg az ember azt érezte, hogy „ez mindig az enyim lesz", ez nincsen meg.

Szerkesztő: Gyűjtemény volt, ami elpusztult?

Károlyi Amy: Nem. Otthon volt. Egy lakás, amiben gyerekkori dolgok és minden egyéb. Voltak képeim és könyveim, úgy, mint most.

Szerkesztő: A mostani tárgyai közül néhányról mit mondana?

Károlyi Amy: Mindegyiknek megvan a maga története. Hogy hogyan szeretem őket. A kis Rippl-Rónait, azt jó tizenöt esztendeje, talán több is, egy bizományi kirakatában láttam meg. Olyan heves szerelemre gyulladtam iránta, hazarohantam pénzért. Akkor nagyon olcsó volt, háromszáz forintba került. És amikor pár napja itt lógott már a falon, Ferenczy Béni jött hozzánk látogatóba, és meglepődve mutatott rá: „Maga volt az?" Mármint aki elvittem a képet előle.

Szerkesztő: Látok itt erdélyi bokályokat...

Károlyi Amy: Darabonkint szereztem őket, aztán van egy, amit Hubay Miklóstól kaptam, s van egy ilyen kis köcsögszerű, amit a sárospataki piacon vettem. A kis Nagy Istvánt szintén bizományiból kapartam elő. Egy nagyon sötét falon volt. A kép is sötét tónusú. Szénrajz.

Szerkesztő: Van-e a tárgyak között, ami egyszer belekerült egy versbe, és valaminek a kifejezőjévé vált?

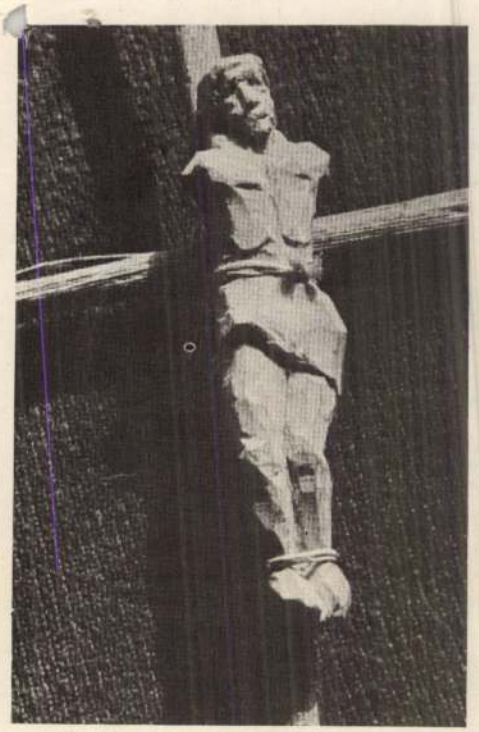

zetességgel vinném végbe a tárgyak iránti közönyt... A képeket legtöbbször ajándékba kaptuk a festőktől. Igaz, hogy van itt Rippl-Rónai, Nagy István, Gulácsy, szóval halott mesterek munkái is, amiket vettünk bizományi áruházban vagy kéz alatt vagy itt-amott.

Szerkesztő: A másik szobában egy Krisztust láttam. Az hozzád kapcsolódik inkább, vagy Amyhoz?

Weöres Sándor: Szintén ajándékba kaptuk. Polyák Feritől, aki egy igen tehetséges Kecskemét-vidéki, pusztai paraszt-szobrász.

Károlyi Amy: Ott lógott nála a falon. Nagyon megtetszett. És mondtam, hát milyen corpus az, amelyiknek nincs keresztje. Ő erre kiszaladt a tanyai ház mögé, lemetszett két venyigét, spárgával összekötötte őket, és ott a kereszt.

Szerkesztő: Jártak nála? Ott a faluban? Melyik is az a falu?

Károlyi Amy: Matkó? Matkópuszta?

Szerkesztő: Most Amyt hadd kérdezem, hogy van ő ugyanazzal, amiről Sándor elmondta már a véleményét.

Károlyi Amy: Hát éppen az ellenkezője. Nagyonis kötődtem a tárgyakhoz.

írással –, de az „eL" és „eM" mássalhangzók bizonyosak. Viszont az ősi és talán a mai élet-logika szerint is, az életé az elsőbbség! Lásd: élelem)

De ne bonyolítsuk a kérdezősködést. „Eltörve" a szerelem szót, azt tapasztalhatjuk, hogy a jelentéstartalom a második: *elem*, illetve *-lem* alaknál található. Ugyanis – megint ez a „véletlen!" – a finn *lempiä* költői szóval azt jelenti: *szerelem*, köznapiasan: *szerelmeskedik, szeretkezik. Lempi:* női név, *lempi-*, pedig *kedvenc*, azaz: lehetséges, hogy a magyar cirógató, szerelmes szava felel meg ennek, a kedves-em? Ugyanis a finnben a melléknévfokozás középfokának jele az -mpi, ami megfelel a magyar -bb-nek. Például vén-ebb, finnben vanha = öreg (vén), öregebb = vanhempi. Egyébként *lempeä = szelíd, szende, nyájas, gyöngéd* stb., jelentésű szó, a *lemmenjuoma = szerelmi bájital, lemmenlaulu = szerelmi dal* – laulu = dal –, stb., hiszen sorolhatnám a hasonló összetételeket. Úgy vélem, ezek az összefüggések is tartalmaznak annyi figyelemre méltó elemet, hogy okot szolgáltassanak a kérdezősködésre.

Szertelen szerepem szerencsére e dolgozat keretei között véget ért. S hogy jól vagy rosszul, nem tudom. Mint ahogy azt sem, hogy az előbb említett *syli = öl*, anyaöl, valamint a *lempiä = szerelem, szerelmeskedik, szeretkezik* szóösszetétel megvan-e a finnben? Mindenesetre egymás mellé írva: *syli+lempiä* (szülilempiä), „véletlenül" csaknem azonos, kis lágyított ejtéssel a magyar szerelem szóval. Ha valaki sejpít és nehezen ejti az „eR"-t, csaknem így mondja!

Az egyetértésre való törekvés jegyében egyszerű s nem is merész mondókával fejezem be kérdezősködésemet: *A szerelem | ezer szer | Ezerszer sem | elég szer || Egyszer kétszer | ezerszer | Ezerszer sem | elégszer!*

Tárgyaink

Szerkesztő: Károlyi Amy gyűjteményes kötetének a címe: *-talan -telen;* Weöres Sándor *Holdbéli csónakos*ának pedig – bizonyára – holdbéli csónakja van. Idejöttünk tárgyak ügyében mégis; fényképezni őket és róluk faggatódzni. A helyszín: Weöres Sándoréknál a Rózsadombon.

Weöres Sándor: Én azt mondhatnám, hogy teljesen érzéketlen vagyok a tárgyak iránt. A könyveket is folyton elvesztem, elajándékozom vagy kölcsönadom. Engem a tárgyak általában elhagynak. Olyan szórakozottan élek a tárgyak közt, hogy ha megkérdeznék tőlem, mi van körülöttem, hát nem igen tudnám elmondani. Teljesen vakon élek a tárgyak közt, annyira nem érdekelnek. Véletlenül összejött tárgyak vesznek körül, vagy legalábbis nem gyűjtöttem semmit. A gyerekkor óta nem. Akkor voltam bélyeggyűjtő, de nem szoktam tárgyakat összeszedni, vagy legalábbis saját számomra nem. Nem tudom például sosem, hogy hány ingem van, harisnyám, hány pár cipőm, abszolút érzéketlen vagyok a tárgyak iránt. Meg kell néznem mindig, hogy ha az egyik lábamra fekete cipőt vettem, a másikra nem húzok-e véletlenül barnát, vagy nincs-e rajtam kétféle harisnya, vagy nem fordítva veszem-e föl a nadrágot vagy a kabátot... Azt hiszem, életemben egyetlen tárgyat ki nem választottam.

Szerkesztő: Inkább csak megtűröd őket itt magad körül?

Weöres Sándor: Nem is kell hozzá türelem. Egyszerűen nem látom őket.

Szerkesztő: Nem lehet véletlen mégsem, hogy itt a heverő fölött két szőttes párnahéj...

Weöres Sándor: Nem én vettem a szőtteseket, sőt még meg se néztem őket. Hogyha nem mondod, hogy itt szőttesek vannak, nem is tudok róluk... Tudat alatt nyilván ott vannak körülöttem, és valami módon hatnak. Nincs is semmiféle ellenszenvem a tárgyak iránt, de rokonszenvem sincs, szóval valami abszolút süket közöny. Nem is bántanak a tárgyak. Miattam ott lehetnek, de nem igen jutnak el a tudatomig.

Szerkesztő: És a történetük? Például azé a sárkányé?...

Weöres Sándor: Annyi, hogy olasz költő barátunk, Paolo Santarcangeli járt Rio de Janeiróban, és onnan hozta ajándékba. De hát nem kértük tőle, ő választotta ki egy Rió de Janeiró-i piacon vagy boltban... Persze, végeredményben semmi sem véletlen, és minden ilyen dolog csak megközelítőleg igaz, mert isten mentsen attól, hogy teljes elvi követke-

Rippl-Rónai József, Jestő

Csontváry, Rippl-Rónai, Derkovits

Reprodukciók plakátméretben

A szeptember 20-án kezdődő képzőművészeti világhét tiszteletére a *Képzőművészeti Alap Kiadó Vállalata* — hazánkban először — *plakát nagyságú*, 60x80 centiméteres méretű művészeti *reprodukciókat* hoz forgalomba 35 forintos áron.

A szép kivitelű, granulált műnyomó papírra készített reprodukciókból — az úgynevezett *művészposterekből* — egyelőre 20-féle kerül a papírszaküzletekbe. M. S. mestertől napjainkig terjed a reprodukált művek sora.

A művészettörténeti ismeretek elsajátítása, és a rajztanítás szempontjából különösen fontos tizenkét alkotást az iskolai oktatás kedvéért jelentetnek meg. Az iskolák részére a 12 művészplakát árengedménnyel vásárolható.

Az ofszeteljárással készült reprodukciók körét a későbbiekben bővíteni fogják. A képzőművészeti világhét idején egy Váci utcai könyvsátorban, a Csepeli Munkásotthonban és a pesterzsébeti Csiliben ismerkedhet meg a nagyközönség a Képzőművészeti Alap Kiadó Vállalata újdonságaival.

...retben

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975 szept. 16.

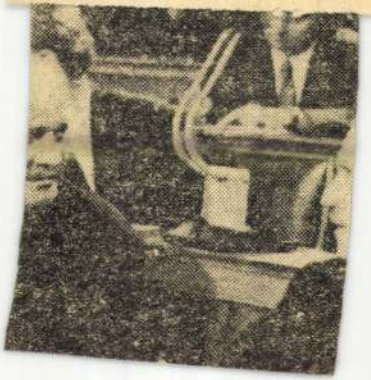

Rippl - Rónai Jónch Jeno

Kelendők a művészplakátok

Alig telt el néhány nap azóta, hogy a nemzetközi képzőművészeti hét alkalmából a Képzőművészeti Alap Kiadó Vállalata nagyméretű, különleges nyomdatechnikával készülő, neves művészeti alkotásokról készített művészi reprodukciókat, úgynevezett postereket hozott forgalomba. A Váci utcai „plakátsátor"-ban, ahol az eddig megjelent teljes kollekciót árusítják, már az első két napon másfél ezernyi művészplakátot adtak el. Különösen nagy az érdeklődés a Csontváry-festmények művészi reprodukciói iránt, s nagyon sokan keresik az ismeretlen magyar M. S. mester Kálváriájának másolatát is.

A napokban kezdődik meg az iskolák ellátása: mintegy másfél ezer sorozat fogja díszíteni az iskolák folyosóit, a klubszobák falait. A sorozat 12 festményből áll, s Derkovits, Markó, Mednyánszky, Szinyei Rippl-Rónai és Bernáth Aurél néhány művének reprodukciója alkalmas arra, hogy festészetünk értékeivel a kisiskolásokat megismertesse. A 35 forintba kerülő művészplakátokat Budapesten az ÁPISZ-boltokban, vidéken a nagyobb papírszakboltokban lehet majd megvásárolni.

(MTI)

— : Kelendők a művészp

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. sz

entésének szerei

vezetői ezt termelési tanácskozásokon, és más fórumokon sokszor hangsúlyozzák. Sok még a megoldandó feladat. Az üzem- és munkaszervezési osztály, a gépészet, az újítók, a továbblépés módjainak kimunkálásán fáradoznak. Ilyen például az eszközkihasználás növelése. Tavaly egyes anyagmozgatási berendezéseket centralizáltak, ezeket csak bizonyos bérleti díj fejében kapják meg a bányaüzemek. Így a berendezésekkel való takarékosságra ösztönözték üzemeiket. Ebben az ötéves tervben a gépek, berendezések egy részét ilyen kölcsönbérleti rendszerben kapják majd meg a bányák. Ehhez a feltételeket most alakítják ki. A gépek javítását, felújítását, cseréjét a gépjavító üzemükbe koncentrálják. A számítások szerint ezzel a módszerrel megakadályozhatják az eszközök mértéktelen készletezését.

Persze, szükség van a teljesítmények emelésére is. Ezért a széles homlokú fejtésekben dolgozó brigádok tehetnek a legtöbbet. Az iparosok a gyorsabb frontátszereléssel, a jó minőségű, gyors javítással járulhatnak hozzá a teljesítmény növeléséhez. Ha terveik valóra válnak, Oroszlány a következő évben megőrizheti a helyét a bányavállalatok között folyó verseny élvonalában.

— tereny —

sében közvetlenül érdekelt és felelős helyi vezetőket. A találkozás alkalmával adott tájékoztatás, a közöltek megvitatása alap arra, hogy számba vegyék és *mozgósítsák a társadalmi erőket.* Arra van ugyanis szükség, hogy a lakosság, a helyi szervezetek *a maguk lehetőségeit a terv megvalósításának szolgálatába állítsák.* A fórumok alkalmasak arra is, hogy a tervek ismertetésével megalapozzák *a társadalmi ellenőrzést.*

A Hazafias Népfront megyei gazdaságpolitikai bizottságának terve szerint mintegy *30 fórumot hívnak össze.* A tanácskozásokat áprilisban tartják meg.

vés irányát. Egy üzemi pá
bizottságnak, vagy különö
egy alapszervezetnek visz
már nem szabad megáll
ennél a fogalomnál. Hiszer
hatékonyság tág fogalom:
kozása az egyes munkahel
ken mindig valamilyen k
zelfogható tennivalót jelent
pártszervezetnek éppen
kell megállapítania, s nem
ismételgetnie az országos követelményt. Az egyes dolgozó vagy a brigád számára ugyanis ezzel még vajmi keveset mondtunk. „Jó, megértettem, hogy ez a feladat ma Magyarországon — válaszolja —, de én itt a munkahelyemen mit tegyek?" Nos, ha dással azonban nem! A konkrét tennivalók átgondolását egyetlen politikai feladat esetében sem szabad „megspórolni". Hiszen az átfogó elhatározásokat, törekvéseket a helyszínen enélkül nem lehet átültetni a gyakorlatba.

Gyenes László

Új kikötő a Távol-Keleten

A képen látható *Vosztocsnij* Távol-Kelet legnagyobb tengeri kikötője lesz. Építése a IX. ötéves tervben kezdődött. Létrehozására a Szovjetunió, valamint a távol-keleti országok egyre fejlődő kereskedelmi kapcsolatai miatt volt szükség. A különböző köztársaságokból fiatalok ezrei érkeztek a Távol-Keletre, hogy *Nahodka* kikötőjétől nem messze megépítsék az ország új tengeri kapuját. Már elkészült a faáru- valamint a műszaki faforgács-kikötő és a konténer-pályaudvar. Jelenleg a szénkikötőt építik, amelynek berendezései a minimálisra csökkentik majd a hajók rakodás miatti állásidejét.

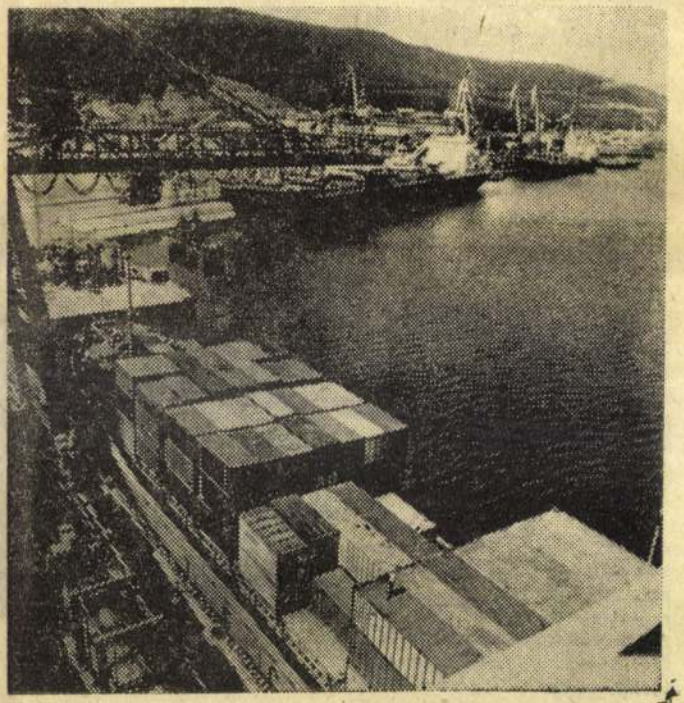

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 APR 8

Dolgozók Lapja Komárom
Rippl-Rónai József
születésének

Artner Tivadar: 1021

Képzőművészetről képben és szavakban

III. Fotó és képzőművészet

Az emberi test szépségének, valamint az emberi élet különféle megnyilvánulásainak ábrázolása minden időben a művészet legfontosabb feladatai közé tartozott. A gyermek kedves bája, a nő szépsége, az ifjú és tetterős férfi alakja nyugalmas tartásban és mozgásban, jellegzetes öltözékben és mezítelenül — aktként — minduntalan feltűnik az ábrázolásokon.

Egyes korokban inkább az isteneket, uralkodókat, hősöket megillető *ünnepélyesség* jellemzi az emberábrázolás módját, más időkben *a köznapi közvetlenség*. Aszerint, hogy *a társadalmi felfogás* mit enged meg, és mit kíván az alkotótól.

A megformálás stílusa, technikája is koronként változó. De mármily módon örökítette meg a művész az embert, csupán jelezve vagy részletező gonddal rögzítve alakját, arcvonásait, mozdulatait, *sohasem másolta szolgai módon a valóságot.*

Mint minden élőlény, az ember is állandóan mozog és változik, s ekközben lényének mindig más és más arculatát mutatja. A pillanatról pillanatra változó ember „valósághű" mását *a fotólencse* mesterien rögzíti. Éppen ez adja a fényképezés sajátos művészetének létjogosultságát.

A fotó azonban *a pillanatot* örökíti meg, amely ritkán azonos *a mélyebb valósággal*. A fényképezőgép kezelője ritkán latolgathat, találékonysága kimerül a motívum kiválasztásában, a gyorsaságban, s az előhívás ügyességében. A lényeget tekintve *viszonya a valósághoz passzív.*

A művész szerepe viszont *aktív*. Ő is kötve van a valósághoz, de *tetszés szerint változtathat rajta.* A művészi igazság ugyanis nem mindig azonos a köznapi valósággal. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint azok az *„elrajzolt"* remekművek, amelyeknek *„hibáit"* a néző észre sem veszi, ha nem hívják föl rá a figyelmét.

A valóság átalakításának vannak olyan példái is, amikor *a sűrítés, felfokozás* kívánta „hamisítás" nyilvánvaló, szembetűnő — mégsem zavar bennünket.

A reneszánsz óriása, *Michelangelo*, például figuráinak *testarányait* rendkívüli izomzattal óriásivá fokozta. Duzzadó izmú prófétáit és titánjait mégsem érezzük hamisnak, mert nagy szenvedélyek, akarások feszítik emberfeletti méretű atlétatermetüket. *A felfokozott formákat igazolja a tartalom, a mondanivaló*, melynek kifejezése érdekében „hamisított" a mester.

Michelangelo követőit megigézte ez az ábrázolásmód. Mivel azonban belőlük hiányzott az ő szenvedélye, az alkotásai után festett és faragott „robusztus" alakok rendszerint *üresek, modorosak.* A felfokozott testarányokat nem igazolja a tartalom, s ezért „michelangelói" alakjaik *színpadias* hatásúak.

A sűrítés és felfokozás különösen nagy szerepet játszik a stílusok kezdeti periódusainál, valamint a primitív népek művészetében. A modern művészet alkotásai között ugyancsak sok példát találunk a valóság szélsőséges átalakítására.

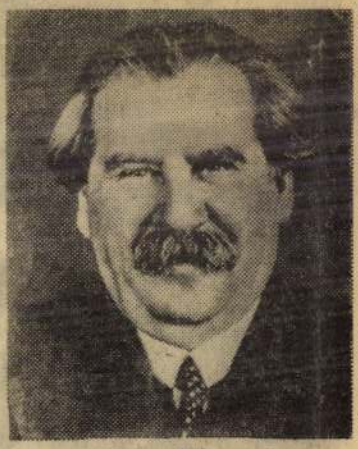

Móricz Zsigmond fényképe

Rippl Rónai József: Móricz Zsigmond arcképe

Medgyessy Ferenc: Móricz Zsigmond szoborportréja

Vasárnapi magá

Baranyó Sándor:

Déli pihenő

Orvos az üzemben

Nagyreményű orvosjelölttel beszélgettem nemrég. A fiatalember, aki hamarosan kezébe kapja a diplomát, félig-meddig rokonom. Természetes hát, hogy keresetlen, nyílt és őszinte volt a beszélgetésünk. Arról kérdeztem, hogyan képzeli a pályáját.

— Kórházban szeretnék zünk. Amíg Petőfibányán voltam, korántsem volt egyszínű és szürke a feladat. Körzeti orvosi munkát végeztem — üzemben. Megismertem a bányaüzemben dolgozó embereket, akik bíztak bennem, s kezeltem, gyógyítottam őket. A betegeket ennek fejében dolgozóink nak szakrendelést biztosíta nak. Ez a kezdeményezé nagyszerűen bevált. Haszn pedig többszörös. A szakor vosok kijöttek a gyárba nem kellett és nem kel dolgozóinknak időt és pénz pazarolniuk felesleges utazgatásokra.

A Mátravidéki Fémművek

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 MÁJ 23
NÉPÚJSÁG (HEVES)

Rippl-Rónai József festőművész

1021

Száztizenöt éve született Rippl-Rónai József

Száztizenöt éve, 1861. május 23-án született a magyar festészet egyik kiemelkedő egyénisége — — Rippl-Rónai József. A Nemzeti Galéria tulajdonában levő festményeivel emlékét idézzük az évfordulón.

Fent: Modelljeim szabadban.

Balra: Utolsó önarcképe 1927-ből.

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-063, 387-748, 340-726

1916 MAJ 23

Rippl Rónai József

DOLGOZÓK LAPJA
(KOMÁROM)

Száztizenöt éve született Rippl Rónai József

1024

Száztizenöt éve, 1861. május 23-án született a magyar festőművészet egyik kiemelkedő egyénisége — Rippl Rónai József. A Nemzeti Galéria tulajdonában lévő festményeivel emlékét idézzük az évfordulón.

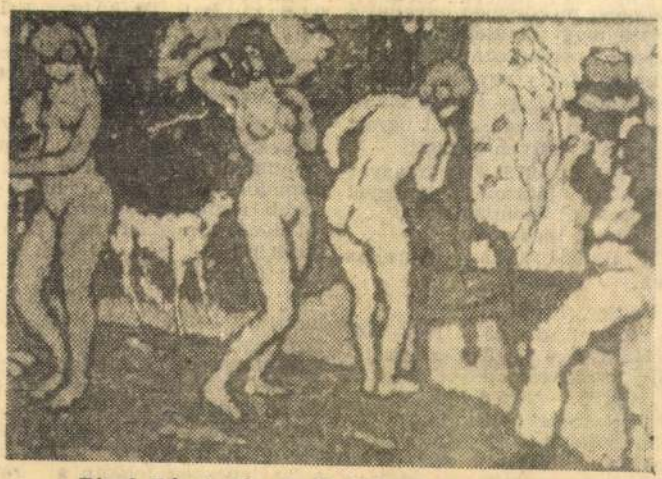

Rippl Rónai József: Modelljeim a szabadban

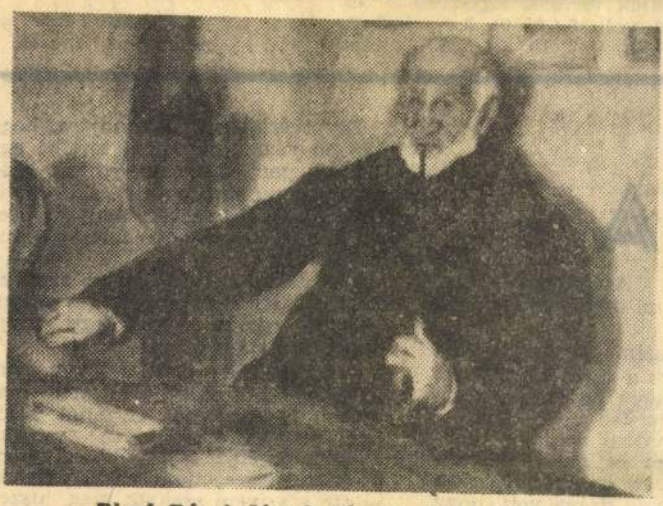

Rippl Rónai József: Piacsek bácsi pipálgat

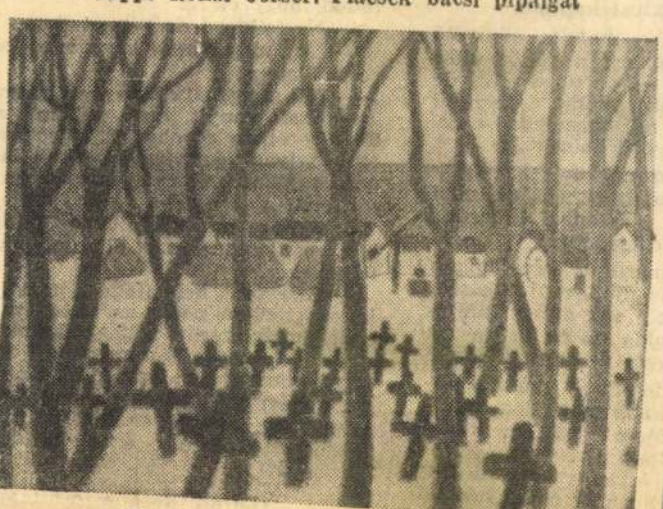

Rippl Rónai József: Alföldi temető

szocialista ország
nyos, jugoszlávi
senyén. A magy
10,5 pontot szerz
dik Bulgária le
majd Románia. J
Lengyelország kö
A csapatverseny
le a belgrádi nen
napi verseny. Ez
noknő Gaprindasv
ponttal, Verőczi
ponttal a 2. hel
Az egész mezőnyben egyedül ő
őrizte meg veretlenségét és
hetes nyerősorozatot ért el.
Ivánka Mária egyévi szünet
után (második gyermeke szüle-
tése miatt) tartalékként ugrott
b és a 4. helyen végzett.

Íme, az 1975. évi magyar bajnoknő játszmája, lengyel ellenfelével szemben.

Francia védelem.

K. Radzikowska, Karakas Éva.

Versec, 1976.

1. e4, e6 2. d3, d5 3. Hd2, Hf6 4. Hgf3, Hc6 5. g3 (Ezzel a király indiai támadásba megy át a játék) 5. —, Fc5 6. Fg2, de:, 7. de:, e5! (Sötét nyílttá tette a játékot, világos felépítése ez ellen kevéssé hatásos) 8. h3? (Ez a szükségtelen lépés a későbbi bajok forrása. Egyszerű és jó volt 8. 0—0) 8.—, Fe6 9. 0—0, Ve7 10. c3, a5 (Sötét 0—0 12. Be1, Bid6 13. Ff1, Hh5! (Sötét megragadja a kezdeményezést. A huszárlépés 14.—, Hg3:-mal fenyeget) 14. Kg2, Vf6! 15. Hb3? (Újabb hiba, ezúttal már végzetes következményekkel. Sötét nem kénytelen menekülni a megtámadott c5 futárral, hanem újabb átmeneti tisztáldozattal döntő támadást indít. L. az ábrát!) 15.—, Fh3:+! 16.Kh3:, Vf3: (Most derül ki, hogy 17. Hc5: után Vh1+ párlépéses mattra vezet. Nem megy 17. Fg2 sem, a látványos 17.—, Hf4+ 18.Ff4:, Vh5+ és matt miatt!) 17.Fe2: (Most pedig g3-on fenyeget matt) 18 Fh5:, Vc2: 19.Hc5:, b6 Világos döntő anyagi hátrányban maradt és a 25. lépésben feladta a reménytelen küzdelmet.

Flórián Tibor
nemzetközi mester

---

k. Aztán ezzel kész.
, mi baja? Miért nem
?
rágám — suttogta szé-
ez a cipő és harisnya
hogy az én kopottas
szerűen . . .
vettem neki egy gyö-
möt és ruhát. Követ-
n új kalapot. Később
olyan drága volt, hogy
rktust kaptam.
— mondta elbűvölő
közben a tükör előtt
t —, én tőled soha, de
rek semmit, de nézd
: hát harmonizál-e ez-
nyörű holmival?
ra megkövültem. Csak
rja, hogy vegyek neki
. . . Azonnal kiderült:
elégedetlen.
nmárum: egy hónap
az áhított új lakásról
k a szó, amely kifeje-
volna az én drága kis
gem új arculatához.
desem, — mondta Sa-
kább meghalok, mint-
djem ezt az utolsó
lben részesítesz, ellen-
értesz velem, be kell
bben az ócska házban

Egyet értettem. Úgyannyira, hogy később vásároltam neki hitelbe egy Volkswagent, mert ugye, mit meg nem tesz az ember azért, aki annyira aggódik érted, aki annyira szeret, aki irtózik minden felesleges kiadástól . . .

Egy idő után aztán az én aranyos Sabihám olyan furcsa kutató pillantásokkal nézett rám, hogy majd megszakadt a szívem.

— Drágám — mondta finom, halk hangon —, te annyi jót tettél már velem. Elegáns nőt csináltál belőlem, megtanítottál kocsit vezetni, nagylábon élni. Hidd el, ahányszor csak kérni szerettem volna valamit, szinte a szívem szakadt meg, hiszen tudod, hogy én . . .

— Ne folytasd drágám, tudom.

— Nos, akkor most egy utolsó kérésem lenne . . .

— Mit szeretnél drága szerelmem?

— Csak annyit, hogy váljunk el. Te egy olyan elnehezült, öregedő, topis szivar vagy, hogy be kell látnod: egyszerűen nem passzolsz hozzám . . .

Asztaltársam újratöltette poharát és szomorkásan elmosolyodva folytatta:

— A bíróság neki ítélte a házat, a kocsit. Nekem pedig az emlék maradt, amely szerint volt egy szerény, szolid feleségem. S mindez egy pár selyemharisnyával kezdődött. Hát ez az, amiért még egyszer megismétlem: soha, semmilyen körülmények között ne vásárolj a feleségednek harisnyát!

(Baraté Rozália fordítása)

Rippl Rónai József

"Apám és Piacsek bácsi"

Pap Gábor: A Galiria mentett – és maradt művészet, 1976. november – 12 oldal.

Pipafüst

„Csaknem 400 szál Symphonia cigaretta volt annak a rablóbandának a zsákmánya, amely pénteken Füzesabony közelében támadta meg áldozatát. A négytagú gyermekből és fiatalkorúakból álló csoport tagjai a 33-as számú főút mellett húzódó, Füzesabonyt Dormánddal összekötő kerékpárúton állították meg Sz. J. dormándi lakost. Előbb alaposan elagyabugyálták, majd mivel mást nem találtak nála, elvették 13 doboz cigarettáját. A forrónyomos üldözés során a rendőrség rövidesen megtalálta a nikotinmániás rablókat, akik beismerték a bűncselekmény elkövetését. A rendőrség rablás bűntette miatt kezdeményezett eljárást a banda tagjai ellen, akik közül a legifjabb csupán 12 esztendős. Egyiküket, a 18 esztendős K. Tibort őrizetbe vették, tekintettel arra, hogy alig néhány órával korábban szabadult a fogdából és a hatóság szerint fennállt a „bűnismétlés„ veszélye."

Eddig az MTI tegnapi híre.

S ilyenkor az ember elámul, meghirdeti a médiabékét, kalapot emel, s azt mondja: igen, ez stílus. Igen, ez ember, még ha az MTI névtelen tudósítója is... Maigret pipafüstjének illata járja be az egyébként dögszagú sajtót, ezen a napon, ezen az estén. (apáti)

Megállapodás a MÁV és a rendőrség között

A zakatoló bűnözés ellen

Az Országos Rendőr-főkapitányság és a MÁV átfogó intézkedéseket tervez a nemzetközi vonatok fokozott rendőri és vasúti rendészeti ellenőrzése érdekében. Erről állapodott meg hétfői, soron kívüli egyeztető értekezletén Túrós András rendőr vezérőrnagy, az országos rendőrfőkapitány közbiztonsági helyettese és Sipos István, a MÁV Rt. vezérigazgató-helyettese.

A statisztikák azt mutatják, hogy *főleg a nemzetközi járatok* közbiztonsága rossz. Az elmúlt évben különösen sok bűntény történt a *Belgrád*, a *Dacia* és a *Hellas* nemzetközi vonatokon. Az úgynevezett „fülkei" tolvajlástól a gyilkosságig minden előfordul.

Általánossá vált, hogy *két állomás között felpofozzák, kirabolják* az utasokat, a tetteseket pedig ritkán kerítik kézre. A jelentések szerint a hazai vonatokon *ennél valamivel tűrhetőbb* a helyzet. Nagyjából *„csak ugyanannyiszor* pofoznak fel és rabolnak ki, mint tavaly. Sikerült megállítani a növekedést, s ez biztató jel.

Dicséretes módon azonban *a rendőrség ennél többet akar elérni:* csökkenteni kívánja az egy járatra jutó lopások, pofonok számát. Ennek érdekében összehangolt intézkedést terveznek a MÁV-val, s ígérik, hogy módszereik eredményre vezetnek.

A pályaudvarokhoz és a vonatokhoz ezer szállal kötődő bűnözőktől végre talán tényleg megszabadulunk, vagy legalábbis ritkábban rabolják ki az utasokat.

Csak nehogy az történjen, hogy elüldözésük után *más járműre* szállnak, ahol tovább folytatják „vasutas" hagyományaikat...

Cs. A.

A bűnüldözés egyik terepe a pályaudvar FOTÓ: NAGY BÉLA

Forró nyomon Teheránban

A teheráni rendőrség biztosította az Országos Rendőr-főkapitányság iráni fővárosban járt delegációját, hogy nagy erővel, szakértők bevonásával folytatja a vizsgálatot a magyar diplomatát és feleségét ért tragikus végű támadás ügyében.

Az ORFK hétfőn közleményben tudatta az MTI-vel, hogy munkatársai szeptember 29-én és 30-án a helyszínen tájékozódtak a bűncselekmény elkövetésének körülményeiről, valamint megbeszéléseket folytattak az iráni nyomozó hatóság vezetőjével és az eljárásban részt vevő szakértőkkel. A teheráni rendőrség vezetői részletesen beszámoltak a nyomozás eddigi eredményéről. A magyar rendőri delegációt az Interpol és a teheráni rendőrség magas szintű tisztviselői is fogadták.

Mint ismert, a teheráni magyar kirendeltség vezetőjét, Nagy József főtanácsost és feleségét ismeretlen tettes (tettesek) szeptember 27-ére virradó éjjel lakásán megtámadta. A diplomata súlyos, életveszélyes sérüléseket szenvedett, míg felesége a helyszínen életét vesztette.

A rádiós lapszemle „technikája"

Aki rendszeresen figyelemmel kíséri a Rádió reggeli lapszemléit vagy a Teletext hasonló rovatát, tapasztalhatja, nem tartozunk a leggyakrabban emlegetett napilapok közé. Természetesen nincs jogunk, s nem is kívánjuk megszabni senkinek, mit válasszon az Új Magyarország hasábjairól, ám az szembetűnő, hogy kritikus hangvételű írásainkat, közérdeklődésre számot tartó, fontos információinkat elvétve emelik ki. Helyette a más lapokból gyakorta fajsúlytalanabb cikkeket szemléznek.

Kíváncsiak voltunk a lapszemle „technikájára", ezért megkerestük Rékai Gábort, a Kossuth adó főszerkesztőjét: melyek a válogatás főbb szempontjai?

– Lapszemlére lehetőség szerint az országos napilapokból azokat a – szerintünk – legfontosabb és legérdekesebb cikkeket válogatjuk ki, amelyről *a többi lap nem ír,* vagy nem tájékoztat olyan színesen és érdekesen. Ha például valamelyik lapban találunk egy olyan, karakteres állásfoglalást, ami közérdekű, sokakat érintő kérdést boncolgat, akkor az feltétlenül a szemlézendő cikkek közé kerül.

– *A reggel elmúltával, a délelőtt folyamán az egész órás hírekben – lapértesülésre hivatkozva – gyakran újra szemlézgetnek egy-egy újságban, s olyan híreket is kiemelnek, ami számos újságban, többek között az Új Magyarországban is megtalálhatók...*

– Abban az esetben, ha az adott hír több lapban is megjelent, arra a cikkre hivatkozunk, amelyik a többi lapnál valamivel részletesebben tájékoztat ugyanarról az eseményről. Azt azonban helytelennek tartom, ha különösebb indok nélkül, lapértesülésekre hivatkozva, úgy idéznek egy lapból, hogy arról a hírről más lap is tájékoztatott.

A Teletext munkamódszere a következő:

– Hogy mit veszek be a lapszemlébe, az az írás mondanivalójától függ. Mindig azokat a cikkeket ragadom ki, amelyről *a többi napilap nem ír, vagy van valami többlet információja* – válaszolta érdeklődésünkre a *Magyar Televízió Teletext szerkesztőségének ügyeletes turnusvezetője.*

(bartal)

Whirlpool, részletekben

A Whirlpool tapasztalatai szerint a honi fogyasztók többségének megvan az igénye arra, hogy otthonát jó minőségű háztartási gépekkel rendezze be – ezt kizárólag az anyagi lehetőségek hiánya gátolja meg. Ezt az igényt felismerve indította be a Whirlpool Magyarország Kft. elsőként a Whirlpool Termékek Hitelprogramja nevű akcióját – amellyel elsősorban a magyar középosztályt célozza meg. Az új programot beillesztette a fogyasztók által már jól ismert szolgáltatásai közé, így a régi készülékek újra cserélését, az ingyenes gépbeállítást, a szervizszolgálatot vagy a részletre történő árusítást.

A cég magyarországi forgalma tavaly meghaladta a 2 milliárd forintot, az idén pedig a számítások szerint túllépheti a 3 milliárdot. Ezzel piaci részesedése 15-20 százalék között alakul.

A nemrég megjelent *CD interaktív* technikát az elsők között hasznosítja a Whirlpool cég. E jövő századot idéző technika segítségével több termékismertető, illetve oktatóprogramot is kidolgoztak.

A Whirlpool Corporation harmadik európai márkája – a Whirlpool és a Bauknecht mellett – a kedvezőbb árkategóriába tartozó *Ignis.* E termékcsalád már 1943 óta jelen van a nemzetközi háztartásigép-piacon. Az Ignis-termékek szintén részt vesznek a Whirlpool-akcióban.

d.

Hétvégi nagy fogások a zöldhatáron

A bangladesiek csak csirkét esznek

Az elmúlt hétvégén ismét sokan vették útirányukat a zöldhatár felé, a magyar határőrök éberségének köszönhetően száznál több illegálisan átlépni szándékozó személyt tartóztattak fel. Az eseményekről Krisán Attila, a Határőrség szóvivője nyilatkozott lapunknak.

– Hétfő hajnalban a *rédicsi* határőrök két kirendelt járőre *Nemesnép* község közelében egy határ felé igyekvő Ford Granadára lett figyelmes. Már éppen le akarták állítani, amikor felfedezték, hogy *egy mikrobusz, s egy másik személyautó is* követi az elsőt. Megvárták, míg mind a három autó odaér a határjelig, s ekkor tartóztatták fel őket. Az első autó csak azután állt meg, mikor a határjelnek nekirohant. A járműveken összesen *24 román állampolgár tartózkodott* – 12 férfi, 6 nő és 6 gyermek –, akik a földutakon akartak Szlovénián keresztül Olaszországba eljutni.

Most a magyar határőrizeti szerveknél várják sorsukról a döntést, ami feltételezhetően *visszatoloncolás* lesz.

– *Gyakori, hogy csoportosan indulnak neki a határnak?*

– Igen, szombaton például *Drávaszabolcsnál* egy román kamion haladt át a határátkelőnél, ám mielőtt a horvát kollégák beléptették volna, gyanús zajokat hallottak az autóból, ezért visszafordították hozzánk. Gyanújuk alapos volt, a papírok szerint ruhát szállító kamionban ugyanis *21 bangladesi állampolgár* bújt el. Egyelőre Drávaszabolcson kvártélyoztuk el őket, s a Vöröskereszt segítségét kértük, mert *csak sajtot és tyúkhúst hajlandók enni.*

– *Mi történt még e két nap alatt?*

– Igazán nem panaszkodhattak határőreink a tétlenségre. A két eseten felül még 72 személyt fogtak el, akik szintén a zöldhatáron keresztül szerettek volna közlekedni.

R. M.

Szerződéskötés nincs

A Szigetköz elektromos szivattyús vízpótlására kiírt pályázatra érkezett ajánlatok közül egyiket sem fogadták el, így a szerződéskötés is elmarad – jelentette be Horváth József győri köztársasági megbízott tegnap.

Ha felvetődik az elektromos szivattyúzás gondolata a szigetközi Duna-mellékágak vízpótlására, akkor új pályázatot kell kiírni. A nyertes kiválasztására azért nem került sor, mivel a pályázatok elbírálásának időszakában a kormány szeptember 15-én arról döntött, hogy az év végéig folytatni kell a dízelszivattyús vízpótlást. A kormányhatározat értelmében a vegetációs időszak végéig mindhárom szivattyúzási helyet működtetik a térségben, amelyek másodpercenként 15 köbméternyi vizet adnak. Október 15. után egy szivattyútelep marad üzemben. A vízpótláshoz csaknem 204 millió forintot biztosított a kormány a pótköltségvetés terhére.

Lefoglalt ruhaféleségeket adott át a vám- és pénzügyőrség a *nagyatádi menekülttábor* lakóinak hétfőn Budapesten. A mintegy 3 tonnányi ajándékcsomagot azokból a lefoglalt árukból állították össze, amelyeket csempészet, illetve vámorgazdaság címén koboztak el jogerősen országszerte. A vám- és pénzügyőrség ezeket az árukat általában értékesíti. Amint azt *Lacó László*, a VPOP szóvivője elmondta: a parancsnokság, átérezve a Magyarországon élő menekültek nehéz helyzetét, az ajándékozás mellett döntött.

ZARÁNDOKÚT. A Vatikánba indult zarándokútra Szombathelyről hétfőn a Páneurópa Unió Magyar Egyesületének vasi regionális csoportja. A mintegy 80 zarándokot – Pálinkás György titkár elmondása szerint – szerdán fogadja II. János Pál pápa, aki magyarul köszönti majd a szombathelyieket.

Tűnődés

Az árakról

Végtelenül trükkös volt hajdan az állampárti rendszer. Amikor árakat emeltek – minden híresztelés ellenében: ezt elég gyakran megcselekedték, nem ártana, ha a miniszterelnök úr is vissza tudna rá emlékezni –, előbb a párttagok orrára kötötték szándékukat, azok aztán suttogó propagandával elterjesztették országszerte, mire ténnyé vált, jószerivel senkit sem izgatott.

A konzervatív koalíció nem volt ilyen dörzsölt, amikor áremelésre került a sor, egyszerűen fölemelték az árakat. Az bizony nagyon rossz áremelés volt. Úgy tetszik, most megint remény van a jóféle áremelésre. Persze itt az „úgy tetszik" akár lapszusnak is tekinthető, hiszen ki a fenének tetszik? A tény azonban mégiscsak az, hogy ezek jó áremelések lesznek, ugyanis nem látszik, hogy bárki morgolódnék. Azt már tudjuk, a taxisok nem blokádolnak a benzinárak miatt, azt is látjuk, a kávéár égbe szökkenése sem okoz csalódást a liberoszoci koalíció lelkes megszavazóinak.

Eltűnődöm. Ha egyszer reggel észrevennék, hogy stikában nemcsak a kifli ára emelkedett, hanem a bele való parizeré is, vajon akkor is olyan jó áremelésnek tekintenék-e a restrikciós trükköket. Vagy egyszerűen csak az van, az lehet, hogy ettől a kormányzattól már nem várnak csodákat, valahogy beletörődtek: elég a szakértelem is. Mármint az áremelő szakértelem. Ahogyan mondtam, állampárti módra, hogy mindenkinek tessék.

Ez a kis balos kaland ennyit csak megér nekünk?

(faló)

Egy Lada, négy halott

Vasárnapra virradóra a Zala megyei Liszó külterületén egy patakot átívelő híd alatt az arra haladók felfedeztek egy fejjel lefelé álló Lada autót az árokban. A helyszínre érkező mentősök és a rendőrség azonban már csak azt tudta megállapítani, hogy a személygépkocsi utasai – négy fiatalember – életüket vesztették.

– *Mi történt?* – kérdeztük a Zala Megyei Rendőr-főkapitányságon *Balázs Mihály* alezredest, a közlekedésrendészet vezetőjét.

– A szakértői vélemények még nem állnak a rendelkezésemre, ezért a helyszínen tapasztaltakat tudom elmondani. Az utolsó információink – P. László 33 éves nagykanizsai lakosról, aki a személygépkocsit vezette, s három utasáról, akik 22 és 41 év közöttiek –, szombaton éjfél körüliek. Ekkor indulnak el Liszóról Miklósfa irányába, ám előtte a helyi kiskocsmában egy-egy kupica likőrt megisznak. Hogy ennél több alkoholt is fogyasztottak-e, ezt már csak a boncolási jegyzőkönyvből tudjuk. Tény viszont, hogy a falu határában egy éles bal kanyart még bevesz az autó, ám utána az enyhe jobb kanyarnál a vezető elvéti az útirányt, s az árokba borulnak.

– *Négyen tartózkodtak az autóban. Valamennyien olyan súlyosan sérültek, hogy nem tudtak segítséget kérni?*

– Igen, a hátsó ülésen szinte az üléspadig benyomódott az autó teteje, de véleményem szerint, ha elöl a biztonsági övet bekapcsolták volna, akkor az ott ülők túlélik a balesetet.

– *Miért csak reggel találták meg őket?*

– A patakmeder s a híd alatti rész nincs megvilágítva, ezért – ugyan a baleset éjfél után nem sokkal történt – csak akkor fedezték fel a tragédiát, amikor már világosodott. Szerintem az ital, a sebesség nem kellő megválasztása s az útviszonyok figyelmen kívül hagyása miatt kellett négy fiatalembernek meghalnia.

(rozgics)

TŰHEGYEN

Krumplileves

Jó híreket kap mostanában a szociálliberális olvasó. A legfőbb szócsőből szinte szirénhangon szól az öles főcím: nem lesz százszázalékos az energiaáremelés. Egy másik, szintén baloldali orgánum pedig imígyen dalolja a vidítót: mérsékelt áremelések várhatók októberben. Vagyis: nyugi-nyugi, nem száz, csak kilencven. Ettől az állampolgár, a miniszterelnök megannyi bérből és fizetésből élő kisembere, akikért épp egy hete oly hőn aggódni méltóztatott, s törölgette is emiatt szakadatlan a homlokát a kissé akadozva ol vasott beszéde közben, értheto en megnyugszik.

Csak a legádázabb, semn nek és senkinek hinni nem ak ró békétlenkedők gondoln kissé félve a miniszterelnö boldog emlékezetű pártbélijé a jóságos Kádár Jani bácsira, a proletár őszinteséggel szer nevén nevezni a dolgokat (sze, ha nem áremelésről szó) és szívesen hívta példá krumplilevest krumplil nek.

De hát ki tudja, ennyi után: majd telik-e még k lira? (

Szelíd szolgálatban

„Ma pompás hangulatban voltam, reggeltől fogva régi emlékeimben éltem. Egészen szepességi reminiszcenciák töltöttek el. Az olasz állásokat rajzoltam le. Vidéki hangulat, nagyszerű képtárgy, többnyire felhős és mégis napos hangulat, igazi szepességi reggel, az ellenséges srapnelek kissé háborús hangulatot keltettek." *Mednyánszky László* jegyezte fel naplójába a fönti sorokat 1917. július 8-án, jeleként egyrészt annak, hogy háborúban sem hallgatnak a múzsák, másrészt annak, ha nem is hallgatnak, egészen különös módon szólalnak meg. A *hadifestő* vagy éppen *hadirajzoló* miközben igyekszik híven teljesíteni kötelességét, többnyire képtelen megszabadulni saját énjétől, érzéseitől, művészi szemléletétől. Ennek köszönhető, hogy az első világháborúban annyi izgalmas mű keletkezett. Természetesen nem ezek kerültek be a korabeli újságokba, háborús albumok lapjaira, e művek azonban ma is figyelemre érdemesek.

Katonafejek

Mednyánszky hatvankét évesen, protekcióval válhatott hadirajzolóvá. 1916-os, Villachban összesített leltára szerint 223 nagy rajzot, akvarellt, 412 kis rajzot készített a szerbiai, itáliai frontokon. Ha belegondolunk, hogy magyar részről összesen 257 művész szolgált az első világháború különböző hadszínterein, nagyjából sejthetjük, hogy eme izgalmas, mondhatni háborús fotoriport előtti alkotások száma legalábbis tízezrekben mérhető. Az Országos Hadtörténeti Intézet most néhány tucatot mutatott be gyűjteményéből a békési Városi Galériában *Turok Margit* művészettörténész által rendezett kiállításon.

A néhány tucat mű alkotói között olyan jeles mesterek találhatók, mint *Rippl-Rónai József*, aki az Ernst Múzeumban 1917-ben rendezett kiállításán 217 háborús rajzát mutatta be, vagy *Moholy-Nagy László*, akit éppen a fronton készült képeslapjai nyomán fedezett fel *Hevesy Iván*. Összevethetjük, hogyan látta a harcokat a parancsnokként szolgáló *Zádor István* (Egy hadifestő emlékei című albumában 206 rajzot mutatott be annak idején), s a „beosztott", például a szerbiai fronton szolgált *Nagy István*, vagy éppen azt, hogyan teremtette meg a dermesztő valóság ellenpólusát álomszerű hangulatokból építkező képein *Fényes Adolf*. Hosszú a kiállításon szereplő művészek listája – *Kisfaludi Strobl Zsigmondtól Vaszary Jánosig, Aba Novák Vilmostól Schreiber Hugóig, Pór Bertalantól Frank Frigyesig* terjed.

Galíciában

A képek sora a bevonuló, a menetelő katonák látványával indul: *Egry József* halálba vonulói egy Golgota keresztje előtt lebegnek át a semmi felé, s a sipoteni hadifogolytáborban készült rajzokkal zárul. *Komjáti Wanyerka Gyula* volt az a „szerencsés", aki megörökíthette a fogságba került beteg, rokkant katonák alakját, a hullahegyeket, a szürke barakkok sorát, s ezzel mintegy lezárta azt a korszakot, amelyben a rajz, s a helyszini vázlatok alapján később műteremben készült festmény volt a háborús történések leghitelesebb megörökítője. A fotó, amely már a korábbi évtizedekben is egyre több helyszínen volt jelen, hamarosan végképp átvette a háborús tudósítói szerepet. De, akár később a hadi filmjelentések, sokáig inkább megrendezett jeleneteket tálalt a közönségnek. Ahhoz, hogy a rajzhoz hasonló hitelességű kép megszülessen, Robert Capára volt szükség, s a híres képre, az éppen a halálos lövés pillanatában megörökített milicistára.

P. Szabó Ernő

Díjat osztottak a kritikusok

A színházi évad mérlege

Tegnap délután a Magyar Színházszövetség Kritikus Tagozatának elnöke, *Koltai Tamás* átadta a Kritikusok Díját a 93/94-es színházi évad legjobbnak ítélt teljesítményeiért. *A legjobb magyar dráma* kategóriájában senki sem találtatott méltónak a díjazásra; *a legjobb rendezésért* megosztva jutalmazták *Ascher Tamást* (Kaposvári Csiky Gergely Színház: Jelenetek egy kivégzésből, Katona József Színház: Ma este improvizálunk) és *Mohácsi Jánost* (Nyíregyházi Móricz Zsigmond Színház: Itt a vége, pedig milyen unalmas napnak indult). *A legjobb női alakítás* díját *Molnár Piroska* (Kaposvári Csíky Gergely Színház: Jelenetek egy kivégzésből), *a legjobb férfialakítását* pedig *Garas Dezső* (Művész Színház: Godot-ra várva) nyerte el. *A legjobb férfiepizodistának Haumann Péter* találtatott (Katona József Színház: Ma este improvizálunk,Radnóti Színház: Rosmelsholom, Vőlegény), *a legjobb női mellékszereplőnek* járó díjat viszont nem osztották ki. *A legjobb díszlet* díját ugyancsak ketten tudhatják a magukénak: *Kentaur* (Vígszínház: A heilbronni Katica) és *Igor Popov* (Művész Színház: A nagybácsi álma), míg *a legjobb jelmeztervezés* minősítésért Bartha Andrea vitte el a pálmát (A heilbronni Katica).

A közösség elismerése bárki emberfiát „földobja". Lett légyen hivatalos fórum (állami) vagy, kivált utóbbi időben, alapítványi, magán-, illetve szakmai szervezetek jutalmáról szó. A Kritikusok Díja, évek hosszú során át, igencsak rangos helyet vívott ki magának a színházi berkekben. Lassacskán bebizonyosodott, hogy ha a színibírálók szövetségének tagjai, műhelyük magányában, úgymond, saját szakállukra, megfontoltan ítélkeznek és voksolnak az évad kimagaslónak vélt teljesítményeire – a (voltaképp, titkos) szavazatok összegződése minőségi mércének számít. Az ízlés meg mentalitás dolgában nyilván különböző színikritikusok többségének vélekedése rendszerint találkozik a legjobbak megítélésében. Akkor is, ha a díjra javasolt produkciók illetve művészek mellett egy képzeletbeli második díjas nevét jelölik meg. A kiemeltek-kiszemeltek köre többé-kevésbé közelít egymáshoz vagy éppen egybeesik. Ebből persze arra is lehet következtetni, hogy tulajdonképpen nem bővelkedünk csúcsprodukciókban, a díjra érdemes előadások, illetve művészek listája hovatovább nem is nevezhető fölsorolásnak: nem egy kategóriában bizony törnünk kellett a fejünket, találtatik-é minden kétséget kizáróan elsőrangú teljesítmény. Így történt idén (és nem először) a magyar dráma rangsorolásával: egyetlen, színpadra került kortárs magyar színjáték sem vívta ki szakmai közösségünk díjazásban megnyilvánuló elismerését. Okait évek óta latolgatjuk. Mármint a jelenkori hazai drámairodalom csúcsteljesítményeinek hiányát a színpadokon. Az egyik köztudott: Thália kevés templomában vállalkoznak egy-egy újabb színmű „fölszentelésére", tekintettel a „világiak", azaz a közönség (jobbára alábecsült) érdeklődésének hiányára. Márpedig ha a puszta kommerszben mérhető anyagi „kifizetődés", enyhén szólva fináncszempontjaira kacsintanak a színházvezetők, félszáz évet is várhatnak sorukra a jobb sorsra érdemes darabok, mígnem szerzőiket sikerül azonmód elriasztani a további próbálkozásoktól. *Katona Józseftől Füst Milánig* csaknem fölsorolhatatlan azoknak az íróknak a neve, akik jóval több értékkel ajándékozták volna meg nemzetünket, ha idő előtt el nem riasztja őket a (diktáló középszer mindenkori) közönye. Akadnak például nyomtatásban megjelent, fajsúlyos színművek, amelyek fikarcnyi figyelmet sem kaptak a tisztelt színházi műhelyektől. Egyikmásik a Színház folyóirat mellékleteként látott napvilágot, *Páskándi Géza* Augustus katonái című, nívódíjas „remekműgyanús" drámája pedig a Kortárs tavalyi előtti számának hasábjain. Nem válik dicsőségünkre, hogy nem jutnak színpadra – annyi más bóvli helyett.

Ami az alakítások díjazását illeti, nem érzem szükségét a kommentárnak. A díjazott művészek akár eddigi pályájuk tanúsága szerint is okkal szemeltettek ki az idei jutalmazásra, legutóbbi szerepük sem véletlenül vívott ki csaknem általános elismerést. Örvendetes, hogy a díszletezés kategóriájában két olyan színpadképet méltányolt a kritikus tagozat, amely kis magyar honunkban meglehetősen szokatlanul, a látvány szimbolikus erejére összpontosított, a mű asszociációs közegét dúsította, és nem szűkült le a puszta illusztrációra, a helyszín reális környezetének megteremtésére, de nem is rugaszkodott „lilás ködfelhőbe" öncélú magamutogatás végett. Ideje, hogy lassacskán a színházi képzőművészet is fölnőjön a korszerű követelményekhez. No persze, ha már sikerült korszerű, gondolatébresztő (és nem zsongító-butító) színházművészetet teremteni – országos viszonylatban, s nem egy-két műhelyben. (És ne hivatkozzunk a pénztelenségre, *Grotowskitól Brookig, Eugenio Barbrától Ciuleiig* a szegény színház remekléseit láthattuk.)

Metz Katalin

Beszélgetés dr. Venczel Sándorral

Takarékosságból az Opera sem játszik?

Az Operaház súlyos gazdasági gondokkal küzd. Bizonytalanná váltak az ez évre tervezett bemutatók, sőt még a napi, rendszeres működés is. Az Operaház vezetői keresik a megoldást, de valószínű, hogy jövőre csak a béralap terhére lehet kigazdálkodni a bemutatókat, sőt, létszámcsökkentésre is gondolniuk kell. A dalszínház anyagi helyzetéről dr. Venczel Sándor gazdasági igazgató beszél, aki öt esztendeje dolgozik az Ybl-palotában.

– Hogyan alakulhatott ki ennyire nehéz anyagi helyzet az Operaházban?

– Az idei költségvetésünkkel már tavaly december 8-a óta küszködünk, akkor tudtuk meg ugyanis a rádióból, hogy az Operaház állami támogatását az Országgyűlés 40 millió forinttal csökkentette. Ez azt jelenti, hogy az 1993-as elvonásokkal együtt 70 millióval kevesebb a pénzünk, mint 1992-ben. Mi azóta tiltakozunk ez ellen, kértük a minisztérium segítségét, különben meghirdetett bemutatóinkat, bérletes előadásainkat nem tudjuk teljesíteni. A helyzetet nehezítette az is, hogy az év elején a műszaki dolgozók sztrájkra készültek. Ekkor ültünk le tárgyalni a miniszter úrral, aki segítséget ígért. A dalszínház kellő működtetésére 676 millió forintot kértünk. Ezzel szemben 90 milliót kaptunk bérkorrekcióra. Bízunk benne, hogy a parlament a pótköltségvetés tárgyalásakor megszavaz számunkra még 110 millió forintot.

– Óriási összegnek látszik a 676 millió. Mire fordították volna ezt a pénzt?

– Ebben benne volt az az összeg is, mit a zenekar 1993-ban kapott bérfejlesztésként. Így a 602 millióval szemben kapunk, jó esetben, 200-at. A pénz egy részét, 300 milliót, ami a tb-járulékkal együtt 432 millió, bérfejlesztésre fordítük. Az utóbbi öt esztendőben több mint 300 százalékos volt az infláció, ehhez képest szerettünk volna 40 százalékos bérfejlesztést adni a dolgozóknak. Ebből végül 10 százalék valósult meg. Ráadásul úgy tudjuk – nem sem hivatalosan, hanem a rádióból és az újságokból –, hogy 15,4 százalékkal csökkentik majd a jövő évi támogatásunkat.

– Mekkora az éves költségvetésük?

– Egymilliárd 400 millió forintba kerül az, hogy az Erkel Színházban és az Operaházban minden este felmenjen a függöny. Ennek nagy része, körülbelül 750 millió plusz a tb-járulék, a bér. 600 millió körüli az az összeg, amelyet tb-, nyugdíj- és kulturális járulékként, jegybevételi áfaként és személyi jövedelemadóként kell befizetnünk. A maradékból fedezzük az üzemeltetés és a bemutatók költségeit.

– Úgy tudom, az utóbbi években sikerült jelentősen növelniük a bevételeiket.

– A gazdasági fenntartás 80 százalékát adja az állam, a többit nekünk kell előteremtenünk. A szponzorok és az Operabarátok támogatása 1-2 százalékot jelent. Igyekeztünk a lehető legtakarékosabbá tenni dologi kiadásainkat, és növelni a jegyáremelésből, külföldi vendégszereplésekből és az Operaház bérbe adásából származó bevételeket. Ám amint nőtt ez az összeg, úgy csökkentették az állami támogatásunkat, s így ezt a pénzt nem fordíthattuk arra, amire szerettük volna. Bevételeinket a következő években nehezen tudnánk növelni. A jegyárakat nem emeljük idén, hiszen nincs rá fizetőképes kereslet. Bár, ha nem javul a gazdasági helyzetünk, jövőre kénytelenek leszünk körülbelül 10 százalékkal drágábban árusítani a belépőket. A helyzet katasztrofális, ahhoz, hogy ezt az esztendőt be tudjuk fejezni, 54,4 millió hiányzik a költségvetésünkből, s ennél az összegnél még nem is számoltam a premiereket. Sőt még az is lehet, hogy takarékosságból egy-egy este zárva marad a dalszínház.

– A bemutatókhoz a Budapesti Operabarátok Egyesülete hatmillió forintot adott.

– Ebből a Szöktetés a szerájból 4,2 milliót kapott, az Othello 1 milliót és A diótörő 800 ezret. Sajnos, a balettbemutatóra ez az összeg nem elég, így valószínű, hogy ez a premierünk elmarad. Az operabemutatóra adott pénz futja a díszletre és a jelmezre, azt azonban még nem tudom, hogy a túlóradíjakat miből fizetjük ki.

– Ön szigorú takarékossági intézkedéseket tett. Ez elegendő ahhoz, hogy előteremtsék a hiányzó 54 milliót?

– Nem, így csak körülbelül 10 millióval csökkenthetjük a hiányt. Nem tudom, mi lesz, október 5-én ülünk le Fodor Gábor miniszter úrral tárgyalni. Bízom a segítségében. Hangsúlyoznom kell, hogy erről a helyzetről nem az Operaház tehet. Úgy vontak el tőlünk pénzeket, hogy előtte senki sem tájékoztatta a vezetőséget. Kifizettük például a tizenharmadik havi bért, s ezt az összeget azóta sem kaptuk meg az államtól. Leveleinkre választ sem kaptunk. Egyszer sem kérték, hogy alakítsuk át a költségvetésünket. Nagyon nehéz úgy tervezni, hogy még most sem tudjuk, mekkora összeggel gazdálkodhatunk a következő esztendőben.

– Hogyan kívánják megoldani a jövőben a gazdasági gondokat?

– Én már harminckét oldalas tanulmányt küldtem be a minisztériumba, az igazgató úr is többször tett írásbeli javaslatot, de eddig még nem érkezett válasz. Egyelőre csak a bérkeretből takarékoskodhatunk. Kegyetlen döntések ezek, de ahhoz, hogy bemutatókat tarthassunk, valószínűleg létszámcsökkentést is végre kell hajtanunk. Természetesen előtte egyeztetünk majd a szakszervezettel.

– Nem tart attól, hogy ez esetben ismét sztrájkhoz folyamodik a dalszínház tagsága?

– Ezt nem lehet előre látni, de remélem, mindenki tisztában van azzal, hogy a mai gazdasági helyzetben ez a lépés nem vezetne megoldásra.

R. Zs.

SaRock

Bluesos halászlé

Mint arról annak idején mi is hírt adtunk, zenészek, zenebarátok, vállalkozók, a kultúrával hivatásszerűen foglalkozók, illetve közéleti személyiségek elképzelései és ötletei, valamint a tavaly nyári eseménysorozat tapasztalatai alapján idén június 17-án és 18-án ismét megrendezték a *Paksi Nemzetközi Blues, Rock és Gasztronómiai Fesztivált*. A Paksi Atomerőmű Rt. Energetikai Szakképzési Intézetének parkjában és sportcsarnokában megtartott kétnapos buli jelentőségét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy azt *Bor Imre*, Paks polgármestere nyitotta meg.

Mindezt azért említjük meg újra, mert a napokban megjelent a fesztiválon fellépő valamennyi zenekar egy-egy számát tartalmazó, az eseménynek egyfajta keresztmetszetét adó CD-lemez. Mint az album kísérőfüzetében a szerkesztők megállapítják: „A bluesfelvételek kiadásában egyedülálló ez a vállakozás. E kiadvány emlék mindazoknak, akik részvevői lehettek az eseményeknek, akik vendégei voltak a város önkormányzatának és a támogatóknak. Bízunk benne, hogy a lemez meghallgatása után vendége lesz az elkövetkező fesztiváloknak, mert sokunk elhatározása, hogy e két nap színes programjaival hagyományt teremtett Pakson."

Nos, én – nem egyszer – meghallgattam a lemezt, s bevallom, bizony kissé elbizonytalanodtam. Mert ha mindannak a szépnek és jónak, amit barátaim és ismerőseim meséltek, a fergeteges hangulatnak és az ellenállhatatlan halászlének, a hidegen izzadóp sörnek és a magával ragadó hangözönnek korongra préselt esszenciája ez, akkor itt valami nem stimmel. Ez az anyag ugyanis többszöri próbálkozás után is igen vérszegény produkció benyomását kelti. Többségében olyan felvételek sorakoznak rajta, melyeknek ma – újságírói szakzsargonnal élve – semmi hírértéke sincsen. Az „öregek" – *Deák Bill Gyula, Hobo, a RABB, a Magyar Atom BB* –, valamint a Herfli Davidson ugyanis korábban már többször, esetenként jobban „elsütött" szerzeményeiket mutogatják és adják el újra, de a nagy dérrel-durral beharangozott német *Blues Company* sem hozza az emberre a szívbajt. Ennek a lemeznek egyetlen pozitívuma van: szóhoz engedi jutni – ha csak rövid időre is – a műfaj új hajtásait, a fiatalokat (akik azért gyakran már nem is olyan fiatalok). A szerkesztők azonban, úgy tűnik, elsősorban a rockosabb „nagyvárosi bluest" szerethetik, mert a „kicsik" is rendre ilyen, nyolcvan percen keresztül rém unalmas dalokat pengetnek, holott tudom, hogy ennél lényegesen színesebb a repertoárjuk. A fesztivál- és lemezzáró produkciónak szánt, *Frenreisz Károly, Juhász Gábor, Köves Miklós, László Attila* és *Török Ádám* Hal Jam Sessionje pedig még jószándékú blöffnek sem megy el.

(jávorszky)

RIPPL Rónai József

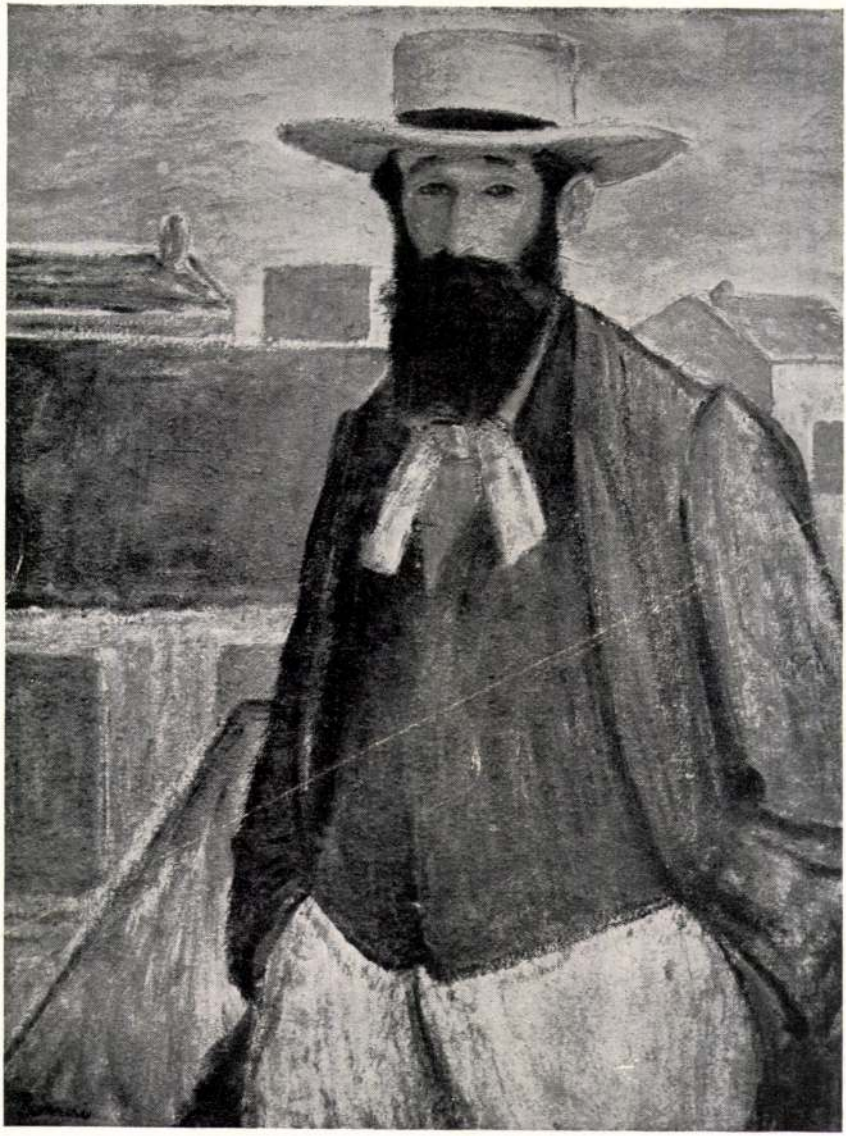

RIPPL RÓNAI JÓZSEF

MAILLOL ARCKÉPE

NYOMTATVÁNY

Felelős kiadó: Gergely Rezső — 355.43. Hungária Rt. Budapest. Felelős: vitéz Bánó Lehel igazgató

Borda 17

6383. **Jabukai Nemeshegyi** család címeres levele. Néhai **Adelsberg** Zsigmond pesti polgár (nagykereskedő) és **Drexler** Júlianna fiai Zsigmond, Ignác és Konstantin 1837 október 26-án névmagyarosítással indigenátust kapnak. Bársonyba kötött kilenc 340 x 270 mm-es pergamen levél. Latin és magyar nyelvű armális és annak kihirdetése 1838 május 3-án Pest-Pilis és Solt vármegye körgyűlésén, illetve 1838 november 15-én Temesvárott. A király, **I. Ferdinánd**, valamint Pállfy Fidél és Zsedényi Eduárd **autográf aláírásával.** (Lásd: Siebmacher IV. 15. 449.p. Taf. 330. és Kempelen VII. kötet 443.p.) Míves, kézzel festett címerrel, réztokba öntött vörös viasz császári függőpecséttel. Gyönyörű darab. 60.000,-

6384. **Pilinszky János** (1921-1981) **A „teremtő képzelet" sorsa korunkban** című tanulmányának datálatlan gépirati másolata, **autográf** címmel, javításokkal, és a végén megjegyzéssel: *„Elhangzott Poigny-ban, a költői képzeletről rendezett nemzetközi konferencián. A téma másik előadója Pierre Emmanuel volt."* Az első levélen a jobb felső sarokban D.M. monogrammal. (D.M. = Domokos Mátyás, 1967-től tíz éven át a Szépirodalmi Kiadónál főszerkesztő) Tizenegy oldal, egy levél kivételével mérete .269 x 210 mm. Jó állapotban. 15.000,-

6385. **II. Rákóczi Ferenc** (1676-1735) Érsekújvárott 1706. június 15-én kelt **magyar nyelvű adománylevele** Vay László ezredes, főkapitány részére, amelyben gróf Keglevich Ádám tornai főispán árulása miatt annak Torna vármegyei „egész jószágát", azaz várát, Torna mezővárosát a hozzá tartozó három praediummal együtt, valamint tíz falut hívének, Vay Lászlónak és az ő feleségének, gróf Teleki Borbálának adományozza. (Vay 1711-ben a szatmári béke egyik aláírója volt.) 270 x 420 mm-es merített papíron II. Rákóczi Ferenc **autográf aláírásával** és ép, papírfelzetes, természetes színű viaszpecsétjével. Az oklevél hajtogatva, alsó és felső részén barna folt. 50.000,-

6386. **Rippl-Rónai József** (1861-1927) 1922. július 29-én Hévízről küldött ceruzával írt **autográf levelezőlapja** „Römy Oszkár és becses családja" részére. *„...sokszor gondolunk Rátok daczára, hogy a szutykos, büdös vízben kétszer is megfürödtünk. Az a hitük, hogy a megifjulás nem marad el – bámulatos külsővel ajándékoz meg Bennünket a csudás hatású maszatos víz..."* 6.000,-

Rippl- Rónai Jozsef

Sylvester-PRINT KFT

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

kiállítása

1994. március 23–április 10.

Művelődési és Sportház Szombathely

Czóbel Béla képe

Rippl-Rónai József : Kunffy Lajos festőművész gyermekének arcképe

ital. Mindig voltak nála fiatal nők is, a csodálói. Vigasztaló látványt nyújtottak ezek a jelenetek, sok dologgal ki lehet ilyenkor békülni. Rippl-Rónai minden érzékével „éhes" volt és azt is belátta csendben, hogy képtelen jóllakni. (Az istenek asztalánál is megterített magának.) Beszélgetés közben mindig visszatért Párizshoz, ottani barátaihoz, Mayolhoz, Bonnard-hoz, Vuillard-hoz, Denis-hez. Lassú szava, melankolikus tekintete mögött ott bujkált a bánat, mert bármilyen sikeres volt is Magyarországon, Rippl-Rónai tudta, hogy helyet érdemelne az európai festészetben. Ugyanilyen szomorúan mesélt Mayolról, aki fontos volt neki, mint bárki és bármi, aki és ami az életébe lépett.

Íme egy művész, aki egyike volt az első festőknek Párizsban, a festészet hőskorában. Körülményei arra kényszerítették, hogy húsz év kemény küzdelme után visszatérjen hazájába és ott megelégedjék a helyi híresség dicsőségével.

Pedig Rippl-Rónai jó festő volt, jó festő ... és ez ritkaság.

(Editions de „Style": L'oeuvre de Joseph Rippl-Rónai. Rippl-Rónai József művészete. Előkészületben)

Francia nyelvből magyarra fordította: Gabos Erika
A cikk megjelent Style, 1930., Paris

RIPPL–RÓNAI JÓZSEF
kiállítása

1994. március 23–április 10.

Művelődési és Sportház
Szombathely

CZÓBEL BÉLA: RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

Ha be akarjuk mutatni Rippl-Rónai Józsefet, a magyar festőt a nemzetközi közönségnek, alakját mindenképpen negyven évvel ezelőtti harcostársai, Toulouse-Lautrec és Bonnard közé kell helyeznünk. Akkoriban fiatal festők csoportosultak Gauguin és Odilon Redon körül, akik közt ott találjuk például Vuillard-t, Maurice Denis-t, X. Rousselt, Vallotont, stb. Ezek az ifjú művészek valamennyien tagadták az impresszionizmust, a neoprimitivizmus hívei voltak: képeiken két dimenzió jelent meg, nagy, egyszínű felületekkel dolgoztak árnyékok nélkül és az alakokat vastag kontúrokkal hangsúlyozták ki. Gyakran érte őket a vád, hogy nem annyira festők, mint inkább rajzolók, és műveik inkább díszítő jellegűek, mintsem ábrázolók. De ők fütyültek a kritikára és továbbra is úgy fejezték ki érzelmeiket, ahogyan jónak látták. Festmény, vagy rajz – egyre megy! Csupa-élet képeikkel a lelkük mélyéig feltárulkoztak. A már említett kontúrok Rippl-Rónainál a leghatározottabbak, de ez mit sem árt festményeinek; nem tűnnek művinek, inkább nagyon is élők, akár Toulouse-Lautrec képei. A magyar festő alakjai, akárcsak Bonnard figurái, arckifejezésükben, attitűdjükben, ruházatukban az aggályoskodó kispolgári lét egyértelmű jeleit viselik magukon. Két francia kortársával egyetemben Rippl-hogy ezzel kiteszi magát az elmaradott és tudatlan világ ítéletének. Országában ***Rippl-Rónai filius ante patrem*** volt, posztimpresszionista egy olyan környezetben, ahol még azt sem tudták, mi az impresszionizmus. Így tehát a festő impresszionistává nyilvánította magát. Egyébiránt ugyanúgy, ahogyan valamennyi igazi festő, ő is csak saját személye jelentőségének volt tudatában, történelmi küldetésének pontos jelentését azonban nem érzékelte. Jóval később, végső győzelme után, bármennyire antiimpresszionista volt is, többször is védelmébe vette az impresszionistákat a fiatal posztimpresszionisták egyre hevesebb támadásaival szemben. Ezt az új áramlatot, mely még az övénél is újabb volt, Rippl-Rónai már nem értette meg. Még tudta értékelni a kínai és perzsa festészetet, mely elterelte a figyelmet a japánokról, de már igazságtalanul ítélkezett Picasso felett, akit nem értett meg, és túl szigorú volt Matisse-szal szemben is. Féltékeny volt rájuk, bármennyire imádta is a fiatalságot? Talán nem. Valószínűbbnek tűnik, hogy számára a fejlődés megállt Gauguin és csoportja neoprimitivizmusánál, Bonnard-nál, Mayolnál. Egyébként is, egy művésztől ne várjunk objektív ítéletet.

Rippl-Rónai jól érezte magát Magyarországon. Onnan származott, az volt a szülőhazája. Húsz évnyi küzdelem után az a föld táplálta. És ha már nem halmozta el anyagi javakkal, legalább megmentette a nyomortól.

Ahányszor csak ellátogattam Duna-parti műtermébe, asztalát a nap bármelyik szakában bőségesen borította étel és

Rippl-Rónai ekkoriban, amennyire csak tudta, egyetlen ecsetvonással készítette képeit s csak a mű elkészülte után állt fel a vászon mellől. Nem keverte a színeket, nem hordta fel őket egymásra, mert tudta, hogy így érheti el a legintenzívebb színhatást. Minden egyes ecsetvonás, melylyel egymás mellé hordta a színeket és maximális erőt kölcsönzött nekik, befejezett volt és végleges. Mikor odaült az üres vászon elé, Rippl-Rónai fejében már összeállt az egész kép s így nem volt más hátra, mint egy érett, kész dolgot lefesteni. Műveinek frissessége, élénksége csupán Matisse képeihez hasonlítható, akinek alkotási módszere sokban hasonlított az övéhez. Matisse és Rippl-Rónai festészete igen sok közös vonást mutat. Matisse emlékezett rá, hogy a „Nabis" csoport kiállításain, vagy később Durand-Ruelnél, a Revue Blanche-nál látta Rippl-Rónai 1892 és 1902 között festett képeit és gyakran kérdezte tőlem, hogy mi van Rónaival és hogy épp min dolgozik.

Műveiben kezdettől fogva érzékelni lehetett azt a folyamatosságot, mely csak az igen meggyőződéses művészek fejlődésére jellemző, akik végtelen örömöt éreznek afelett, hogy ecsetjük nyomán színekkel, vonalakkal telik meg a vászon. Rippl-Rónai ugyanolyan könnyedséggel festette képeit, mint amilyennel visszaemlékezéseit is írta, melyek – mert mélységesen igazak – a művész lényének és cselekedeteinek legtitkosabb rugóit tárják fel.

Visszatérni Magyarországra abban a pillanatban, mikor Rippl-Rónai ezt megtette, azt jelentette a festő számára, Rónai is vonzódott a mulatságos témákhoz. Lágy, magyaros humora kellemes színnel egészítette ki Toulouse-Lautrec szarkazmusát és Bonnard gunyorosságát.

Munkácsy Mihály tanítványaként, aki a hivatalos magyar festészet csúcsa volt és akinek híres párizsi műtermében törzsvendég volt az akkori elegancia, Rippl-Rónai helyzete kényelmes és biztonságos volt. Ő mégis boldogtalannak érezte magát e fényűző világban és elhagyta mesterét, akinek nagy tehetsége csupán az általa olyannyira megvetett vázlatokban és hevenyészett rajzokban nyilvánult meg. A kényelmes, biztonságos helyzettel szemben a fiatal művész a szabadságot választotta, hogy végre önmaga lehessen. És mindvégig hű is maradt önmagához, bár néha a hanyagság és lazaság megpróbálta letéríteni útjáról. Tántoríthatatlanul követte ösztönét, mely olyan életmű megalkotásához vezette, amivel méltán emelkedett minden más magyar festő fölé.

Az első avantgarde hatások még akkoriban érték, mikor Munkácsy tanítványa volt: Puvis de Chavannes, Whistler, Manet, Degas és a japánok, egyszóval csupa olyan festő részéről, akiknek művészetét Munkácsy nem ismerte el. Manet-től és Degas-tól azonban csak a hétköznapi életből merített témaválasztást vette át Rippl-Rónai, ami aztán – ugyanúgy, mint Bonnard-nak – specialitásává vált. Képei témájául ezentúl kizárólag a kispolgári lét mindennapjai szolgáltak, melyeket igen gazdagon variált. Vásznain parasztokat, vasutast, tanítót, papot, postást, asztalost,

cipészt és bodnárt örökített meg. „Mindegyikükben egy saját kis külön világot látok. Mindegyiküknek megvannak a saját jegyeik, ugyanúgy, mint a természeti képződményeknek, a fáknak, a kőnek vagy a vasnak. Én azt szeretem, ahogyan ezek a különbségek kifejezésre jutnak bennük: hivatásuk, foglalkozásuk, különleges körülményeik kifejeződnek a mozdulataikban és körvonalaikban. Képeimen nem teszek egyebet, mint ecsethegyre vagy krétavégre veszem ezeket a karakteres figurákat, a vonalakat és mozdulatokat." Így jellemezte Rippl-Rónai saját műveit egy 1906-os katalógus előszavában.

Hidegségük ellenére Rippl-Rónai szerette Puvis de Chavannes freskóit, melyeknek szürke színvilága ösztönzően hatott művészetére. Nagyra értékelte Whistlert, amint ezt nagymamájáról készült portréja is tanúsítja. De micsoda különbség van az idős hölgy mondén és üres arckifejezése és Rippl-Rónai „pici anyu"-jának arca között, melyre rányomta bélyegét egy hosszú emberélet ezernyi apró gondja. – A japánokat az impresszionizmus örökségének tekintette és, miképp harcostársai is, mély tisztelettel adózott nekik. Kedvenc japán festője Sesshu volt (a japán Van Gogh).

Talán a neoprimitivizmus vezette el ahhoz, hogy az alkalmazott művészetek felé forduljon? Bárhogy legyen is, Rippl-Rónai ezúttal nem elégedett meg azzal, hogy kárpitokat készítsen, mint ahogyan azt már Franciaországban Mayollal együtt megpróbálta, hanem elvállalta egy Andrássy gróf rezidenciájának berendezését, bútorokkal, könyvekkel, üvegtárgyakkal, porcelánokkal együtt... Eközben mindvégig gondosan ügyelt a folyamatos vonalvezetésre, mellyel – néhol ügyetlenül – erőteljes keretbe foglalta a sápadt és szürkés színeket.

A szürkés színvilág reakció volt az impresszionisták ellen, akik viszont nem szerették a feketét. Rippl-Rónai olyannyira szélsőségesen használta ezt a színt, hogy egyes festményei már-már olyanok, mint a szénrajzok. Olyanok bizony, de micsoda érzelmek sűrűsödnek a vonalakba! Hogyan lehetne elmagyarázni a közönségnek ezt az esztétikai váltást, melyet olyan nehéz megérteni? Rippl-Rónai szerette erre a kérdésre azt az egyszerű választ adni, hogy ezt a feketés színt a természetben látta, mikor éjszaka, sötétben festett. A hangsúlyos kontúr is antiimpresszionista jegy volt, melyet a festő stílusfejlődése során mindvégig megtartott.

Közeli barátjának, Aristide Mayolnak meghívására Rippl-Rónai Banyuls-sur-Merbe utazott és itt festette meg egy sor tájkép és figurális mű mellett a francia szobrász csodálatosan szép portréját. Tán a délvidék hatása tette, hogy az addigi szürke színek helyébe valamivel élénkebb árnyalatok léptek? Nem valószínű, hisz a festmények színvilága, jóllehet valamivel megélénkült, de továbbra is sápadt, mályvaszínben játszó, beteges tónusú maradt.
Idővel azonban egyre élénkebbé váltak az árnyalatok, hogy aztán a viszonylag kevésbé derűs Magyarországra érve, szilaj tűzben égve ragyogjanak. A mozaikszerű színfoltokat rendkívül vastag kontúrok fogják keretbe.

MŰVÉSZETPOLITIKA ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNET
Rippl-Rónai

Nehezen hittem a fülemnek, amikor alig pár év előtt azt hallottam, hogy *Gerevich* Tibor egy kassai előadásában „blöff"-nek minősítette *Rippl-Rónai József* művészetét. A néhai *Mátyás Diák* viccrovatának visszatérő címe jutott eszembe: „Mondta neki..." Mégpedig alaposan — gondoltam magamban, de nem sokat évődtem rajta, s inkább a professzor úr pillanatnyi rossz hangulatának tudtam be ezt a — mint mondják — gyakorlottan elegáns mozdulattal kísért elszólást, semmint meggondolt művészi állásfoglalásnak. Írhattam volna *művészetpolitikai* állásfoglalást is, mert aligha kétséges, hogy Gerevich Tibor művészetszemléletét, legalábbis az újabb kori művészetet illetően, a legnagyobb mértékben befolyásolja az ún. *„római iskola"* iránti apasági érzése, s a Párizssal szemben gyakorta kimutatott ellenszenve. Heves propagátor vérmérséklete nem ismer középutat: Rómából csak fény árad. Párizsból zűrzavar! Ezt a felfogást az évek folyamán mind ridegebben érvényesítette mindenütt, ahová befolyása elért. Már pedig helyzeti erejénél fogva, páratlan vitatkozókészsége révén szellemének megnyerő mozgékonysága, s nem utolsósorban taktikai, vagy ha úgy tetszik, diplomáciai érzéke folytán Gerevich jelentős szerepet biztosított magának mindenütt, ahol művészetünk gyakorlati kérdéseiről döntenek. Ha tehát neki határozott véleménye támad valamiről, ez a vélemény sok-sok ismert és ismeretlen csatornán keresztül meglepő gyorsasággal áramlik eléggé szélesvételegekbe.

Leghangosabb szócsővel azonban azok a kisebb tehetségű tanítványai, akik az ő segítségével ma már sokfelé helyezkedtek el. Ezek vakon követik mesterüket — hibáiban mindig, erényeiben úgyszólván sosem egyek vele. Gerevich jelentősebb tanítványai régóta önálló utakon járnak, s nemegyszer kénytelenek szembefordulni vele. De az előbbiek, akiknek a művészettörténeti tanulmányok aligha jelentettek nagyobb élményt, mintha kettős könyvvitelt tanultak volna, hipnotizáltan csüngnek volt tanáruk szavait, s fanatikusan terjesztik igéit. A hiba épp ebben a gondolkodás nélküli vakbuzgóságban van: kinyilatkoztatásnak veszik legtöbbször azt is, amit mesterük gyakorta csak a jó hangzás, vagy a meghökkentő csattanó percnyi élvezete kedvéért mond. Gerevich erősen zoon politikon.[1] „Énekelek mint a madár, de fülekre van szükségem, hogy halljanak."

Művészetpolitika és művészettörténet – Rippl-Rónai
Jelenkor, 1943/5. sz. 9–10. lap
Aláírás: Oltványi Imre
1 zoon politikon – politikus ember
2 a la querre – harcra fel!
3 boutade-ját – szellemes mondás
4 pars pro toto – rész az egész helyett

Mégsem lenne teljesen igazságos, ha Gerevich professzort tennők felelőssé inaskáinak minden gyámoltalan szellemi fintoráért. A felidézett szellemek hovatovább erősebbek nála. Olykor bizony nehezére eshetik fedezni őket, s ez nem mindig sikerül anélkül, hogy az ő tekintélye is ne roppanna egyet. Ám nem kétséges, s bizonyos szempontból még dicséretreméltó is, hogy bámulatos következetességgel és önuralommal tart ki hűséges tanítványai mellett, s messzemenően — néha túl messzemenően — gondoskodik róluk. Ennek a lágyszívű jóindulatnak adja meg az árát akkor, amikor furcsa jelenségek megindításában is őrá hivatkoznak.

Mondtam, epigonjai távol állnak a mester elvitathatatlan tehetségétől, éles eszétől. Nem látják programját. Nem érik fel ésszel azokat a finom hadmozdulatokat, amelyekkel hatalmi állását egy cél érdekében erősítgeti. Jobbra-balra vergődnek, mint fogoly a hálóban, mert alapjában véve művészeti meggyőződésük sincs. Gerevich egy tétre játszik, s mindent ennek rendel alá. Ha a megboldogult *Aba-Novák* Vilmost Michelangelóval együtt emlegeti, s festőlángésszé emeli, tudja, hogy ezt a „római iskola" nagyobb dicsőségére teszi. Aminthogy egyáltalában minden ennek az iránynak követőiért történik, szándékos elfogultságból, nem pedig tájékozatlanságból, vagy szűk látókörből. Eszközei természetesen változatosak: nemcsak dicsérni, sújtani is kell olykor. Az ütés néha rossz helyre csap le: à la guerre, comme à la guerre.[2] Félrefogásaira azután ádáz örömmel vetik magukat az aprószentek.

Semmi sem bizonyítja jobban, amit most mondtam, mint az, amit a művészeti világ tolvajnyelven Gerevich-boyoknak nevezett tanítványok újabban *Rippl-Rónai* körül művelnek. A szél természetesen a kassai lyukból fúj. De mégsem bizonyos, hogy Gerevich boutade-ját[3] tanítványainak egy része az ő akaratával iparkodik tantétellé emelni. Kétségtelen csak az, hogy görcsösen kapaszkodnak volt tanáruk könnyedén odavetett, de semmi esetre sem végzetes elszólásába, a szó néha sodorja az embert! — s fellélegzenek, hogy a bizonyára csak a Róma – Párizs ellentét kiélezésére szánt kifejezés nyomán új és egyéninek látszó megvilágításban foglalkozhatnak egy nagy magyar művésszel. Mit írhatnának egyébként, ha nem kapnának mohón az elejtett szellemi hulladékon!

Íme egy pár példa, pars pro toto.[4]

Egy művészettörténeti doktornő[5] adatokban is tévedésekkel teli értekezése jelentéktelen francia epigont lát Rippl-Rónaiban. Jogosan vetjük fel azt a kérdést, miért disszertált hát akkor róla? A freudi lélekanalízis tana megfelel erre is: van valami fonák kielégülés abban, ha a nagyot a magunk kicsinységére zsugorítjuk. Ez az értekezés Gerevich imprimatúrájával jelent meg.

Nagy Zoltán hírhedt könyvének első fogalmazásában, a kiadói lektorok állítása szerint, zsidónak tette meg Rippl-Rónait, s ezen a címen csak pár sort szánt neki kegyes vállveregetéssel — ahogy elvégre is egy Párizsban sokat élt izraelita mást is várhat más. Vaskos tévedéséről az utolsó percben világosították fel, s így az ön a megjelent könyvben Rippl-Rónai mégiscsak kapott egy semmitmondó oldalt. Kár. Az első fogalmazás korszerűbb lett volna — a korszerűségnek abban a divatos értelmezésében, amely szerint az önálló szellem nem befolyásoltatja magát a tényektől. Dr. Nagy Zoltán Gerevich-tanítvány, s éveken át titkári teendőket végzett mellette. Most, ha jól tudom, az Eötvös Kollégiumban művészettörténetet ad elő. Difficile est...[6]

A legújabb ágyú a napokban jelent meg. A módfelett ambíciózus sürgő-forgó *Balás-Piri László dr.*-nak[7] a XIX. és XX. század magyar művészetét ismertető, szép

kiállítású és a külföldnek szánt német nyelvű könyvéről van szó. Szerzőnk is Gerevich-tanítvány, s jelenleg a Szépművészeti Múzeum tisztviselője. Alkalmunk lesz még foglalkozni vele. Most csak annyit, hogy könyve hiányolja Rippl-Rónaiban a „nemzeti összetartozás mély érzését". Így, kinyilatkoztatásszerűen, minden fölös indokolás nélkül. Ez az értelmetlen megállapítás azonban akkor kap látszólagos értelmet, amikor később azt olvassuk, hogy a Rippl-Rónaiban hiányzó érzés viszont teljes mértékben megvan a „római iskola" képviselőiben. Itt van a kutya elásva. Az elhitető magyarázattal ugyan most is adós marad Balás-Piri, de viszont pótolja ezt a hiányt az állításának bizonyítására szánt néhány illusztráció. Ki ne látná be tételének meggyőző erejű igazolását, ha egy pillantást vet például *Medveczky Jenő* közölt festményére, amely egy gondosan csiszolt, s minden attribútummal bőven ellátott nagyvilági női aktot ábrázol? Vagy ki ne fedezné fel a nemzeti összetartozást és a népi vonásokat *Kontuly Béla* műtermi kettős önarcképén? Istenem, milyen egészséges messzeségbe sodródott itt az ifjú műtörténész attól a századvégi avult felfogástól, amely szerint a reprodukcióknak illenék azt igazolni, amit magyarázójuk róluk mond. De vannak, akik ilyen apróságra nem néznek. Mindegy, milyen áron, a fő dolog az, hogy Rippl-Rónain lehessen egyet rúgni. Mi azonban azt reméljük, hogy a külföldi szemlélő inkább fog hinni a reprodukcióknak, mint Balás-Piri szövegének.

Kissé kesernyésen vallom be, hogy éveken át készültem egy Rippl-Rónairól szóló könyv megírására. Jegyzeteim halmozódtak, itt-ott kikerekedett valami, amivel időnként meg voltam elégedve. Olykor azt hittem, hogy ráhibáztam egypár dologra, de nagyjában mégis folyton nehezebben esett a Rippl-Rónaival való foglalkozás. Nagyon szerettem az embert és csodáltam a művészt. Az összegyűlt anyagban sehogysem tudtam egyensúlyt teremteni. Sokszor jutott eszembe *Csók István* nak, ennek a másik elragadó embernek és nagy művésznek Rippl-Rónai sírjánál mondott gyászbeszédrészlete. „Ha hibáidat az egyik serpenyőbe tesszük, bizony negyvenet billen a mérleg. Mert voltak hibáid. De ha erényeidet vetjük a másik serpenyőbe, pehelyként repülnek hibáid a semmibe." Én talán csak az erényeit láttam s ezért hányódtam évekig a megfogalmazás vágya és erőim elégtelensége között. Pedig éreztem, hogy kell valamit tenni. Megnyugodtam azután, amikor meghallottam, hogy *Petrovics Elek* ír róla. Tudtuk mindnyájan, hogy Petrovics kemény legény a talpán: amit megfog, az meg van markolva. De meg kevesen is ismerték Rippl-Rónait annyira, mint ő s nála senki sem foglalkozott vele többet. Kölcsönös nagyrabecsülés és meleg barátság fűzte őket egymáshoz. Petrovics múzeumigazgatói felelősségének tudható be, hogy Rippl-Rónaitól mesterművek vannak a Szépművészeti Múzeum birtokában — ő igazán nem tehet róla, hogy a mai rendezésben csonka képet kapunk róla. Gyűjtőink gyűjteményeiben Rippl-Rónai művészetének gyöngyszemei találhatók meg. Azzal is Petrovics szolgált a legtöbbet nagy barátja emlékének, hogy néhány év előtt pompás emlékkiállítást rendezett Rippl-Rónai műveiből, s ez a kiállítás az utolsó kétkedőket is levette a lábáról. Valóban senki sem lehetett hivatottabb Petrovicsnál, hogy ennek a nagy művésznek könyvben is méltó emléket állítson, s a maga nagy tekintélyével véget vessen annak a romboló propagandának, amelyről föntebb szóltam.

Rippl-Rónai harcos művész volt. Hittel küzdött igazáért. Életében sok gáncs érte, gyakorta fogadta meg nem értés. Mindez azonban ma már csak távoli csatazaj. Csak olyan világban érthető, amelyben a képzőművészet is hatalom volt s egy megnyilvánulása forrongásba hozta egész szellemi életünket. A mai hamupi ke-

szerepben talán Rippl-Rónai művészete is elernyedt volna, az akkori zajlásban folyton új erőre kapott. S ez az erő megejt ma is. Milyen békaperspektívából kell néznie a világot annak, aki szerint Rippl-Rónai művészete nem mond semmit a mának! Az örök dolgok nem mérhetők évtizedek hangulatával. Más szemlélet jár ki nékik. Erre a másként való szemlélésre oktat Petrovics könyve is.

Az író Petrovicsról már többször mondottuk el véleményünket. Írásmódjának hibátlan lejtése, mondatainak gondos aránya, kifejezésének rátapintó mérséklete új könyvében is hiánytalanul megvan. *Szépprózа* a szó szerinti értelmében. Tiszta, világos, azt és annyit mond, amit és amennyit akar. S amit mondani akar, érdemes elmondani. Fejtegetéseiből úgy bontakozik ki Rippl-Rónai emberi és művészi alakja, mint ahogy egy gyümölcsfa szökik virágzásba a tavaszi lombosodásból.

De Rippl-Rónai egyéni vonásai mellett a kor mozgalmas képe is elénk tárulkozik. Petrovics alapos tájékozódottsága és tudós gondossága előtt a rejtettebb vonatkozások sem maradnak titokban. Személyes kapcsolata a műtárgyakkal, vagy helyesebben: képélményei arra is képesítik, hogy az általános stílusvonásokon belül meglássa az egyénit, azt a mást is, amit egy ma már egységesnek ható irányban Rippl-Rónai festményei jelentenek. Fölényes érveléssel végez azokkal, akik Rippl-Rónait csak nagy francia felebarátainak árnyékában akarják látni, s cáfolhatatlanul állapítja meg, hogy ha már mindenképpen hatásról akarunk beszélni, akkor Rippl-Rónai és francia társai között a *kölcsönhatás* szó jellemzi a helyes viszonyt. Nincs lombikban élő művész. Rippl-Rónai gyökerei is sokfelől szívnak éltető nedveket. De a nagy benne és minden igazán nagy művészben éppen az, hogy az örökséget és a kortársak nyújtotta indítékokat egyéni ötvözetté alakítja. Szinte regényszerűen izgalmas az a kép, amit Petrovics szeretettel rajzol meg a mester élete folyásáról Párizs művészi forrongásában, vagy Kaposvár vidéki-úri környezetében, de eközben egy percre sem szakad meg művészi fejlődésének pontos rajza sem. Életkörülményei legtöbbször csak képeinek tárgyáról világosítanak fel, a képalakító szándékról a művész belső világa ad számot. Petrovics könyvének nagy érdeme az is, hogy Rippl-Rónai alakító módjáról is teljes szakértelemmel, de szakrejtélyesség nélküli közvetlenséggel tud beszélni. Előadásában a festmény megkapja azt az érdemet, amiért festődött. Életté válik, bonthatatlan kapcsolatba lép velünk.

Bizonyos, hogy Rippl-Rónai művészetében nincs meg az a tárgybeli célzatosság, amit ma egyedül üdvözítőnek vélnek sokan. De vajon egy gazdag lelkű művész kiváltságos tehetsége nem varázsol-e mindent, amihez ecsetjével nyúl, egyetemes életművé? Rippl-Rónai önarcképe nem vall-e mélységes emberségről, öreg emberei, öreg asszonyai nem villantják-e tekintetüket a túlvilágra? Tájképei nem a természettel való közösségből fakadtak-e s intérieurjei nem a meleg otthon átérzésének ragyogó kifejezései? S micsoda életszeretet simogatja fiatal nőket ábrázoló festményeit! Mert Rippl-Rónai gyökeréig szerette az életet. Olyannak vette, amilyen, de roppant tehetségével, előadásmódjának gyönyörködtető maestriájával átszellemített mindent, tiszta örömmé. *Freude, schöner Götterfunken*![8]

Petrovics könyvéből alig hiányzik egy-két jelentősebb Rippl-Rónai kép. Az anyag összeállításán nemcsak bőséges múzeumi tapasztalat látszik meg, hanem érződik rajta Petrovics kényes egyéni ízlése is.

A reprodukciók kivételes gonddal készültek, száznál több van belőlük a könyvben, közöttük 24 színes. Egyáltalán az egész könyv nyomdaiparunk teljesítőképességének csúcsát mutatja.

RIPPL-Rainer Josef

Oltvanyi 1991

5 Pewny, Denis: Rippl-Rónai József. Bp. 1940.

6 difficile est – nehéz, nehéz dolog

7 Balás-Piri László (1908–) művészettörténész. Budapesten végezte egyetemi tanulmányait majd két évig Berlinben volt ösztöndíjas. 1936–1945 között a Szépművészeti Múzeumban dolgozott. A háború után külföldre távozott. Fontosabb könyvei: Die Ungarische Malerei des XIX. und XX. Jahrhunderts. Berlin, 1940.; Hitler művészei. Bp., 1942.

8 Freude, schöner Götterfunken! – Öröm, te szép égi szikra! Schiller Örömódájából egy sor.

Oltványi Gerevich Tibort egy állítólagos Rippl-Rónairól tett kijelentése miatt marasztalja el. Petrovics Eleket s Rippl-Rónai könyvét elismerően recenzálja Oltványi. Cikkére a Jelenkort szerkesztőbizottsági tagként jegyző Szekfű Gyula válaszolt (*Kéretlen válasz hivatlan szerzőtől.* Jelenkor, 1943/7. 5. lap). Szekfű sorraveszi és határozottan visszautasítja Oltványi támadását. (Oltványi ezentúl nem jelent meg a Jelenkorban.) Oltványi később, a Magyar Nemzet hasábjain (1943. június 24.) visszatér Petrovics Rippl-Rónai könyvének ismertetésére. Cikkében direkt nem reagál Szekfű Jelenkorbeli kritikájára, csupán a Rippl-Rónait elmarasztaló ifjú művészettörténészeket aposztrofálja „kígyóhajlékonyságú perc-emberkéknek" (Nagy Zoltánra, Balás-Piri Lászlóra utal név szerint, zárójelben Oltványi). Mintha bevallatlanul, de megfogadta volna Oltványi Szekfű tanácsát, ugyanis írásában Oltványi előadja a Rippl-Rónairól való tudását, ismeretanyagát. Amit ugyan könyvbe szeretett volna írni, de nem volt rá lehetősége. A Petrovics-féle Rippl-Rónai kötet szolgáltatott jó apropót az egész összefoglalására.

vátot, Babitsot s talán már mást nem is. Nagyon igaz kifejezése huszonnégy éves külsőmnek, sokszor nézem irigykedve a könyvtárszobámban. Az 1955-ös Bernáth-kép sokkal dúltabb, de van olyan jó mű.

TÜCSÖKZENE, 267. MÁJUS – A cím fiatalságot kíván jelezni. Név szerint Zorkát és engem. Az egész nagyon álarcos kompozíció. Úgy tesz, mintha lenne egy központi helyzetű, tekintélyes öreg bohém; képzelt és átköltött egyesítése Babitsnak és Rippl-Rónainak. A „*kastély*", amelyben az egész lezajlik, leginkább még a Centrál tanári nagy asztala lehetne, az egykori nagy sarokórával szemben. Rippl-Rónairól, mint már mondhattam, csakugyan az volt az érzésem, hogy ő az áldását adta ránk, amikor Zorka az öregebb barátok köréből, az említett kerekasztaltól átült velem egy este (húsvét táján) az egyik négyszögletes kávéházi asztalhoz, és ott megbeszéltük a másnapi kirándulást a Svábhegyre. A kirándulás nagy meglepetés volt nekem, és a kapcsolat, amely – sajnos – rövid ideig tartott, valósággal boldoggá tett. Erről szól a FÖLD, ERDŐ, ISTEN-ben a MONDJÁK, HOGY SZÉP című vers. Ez a most szóban forgó vers a kirándulást a Svábhegyről valami vidéki szekeres szókéssé transzponálja. A befejező négy sor szintén a Babits–Rippl-szerepre kíván utalni: az életbölcs Öreg vígan eszik, és tölt a vendégeinek, a képzelt másik fele pedig Kantról filozofál. – Az egész szabadon kreált helyzetben egybekeverve jelentkezik Babits Ilonka és Zorka emléke.

KIRÁNDULÁS – Tájkép-vers és önismertetés, kissé reálisabb az előzőknél, első svábhegyi kirándulásaim egyikének emléke. Ekkor „nevelőapámnak", Gráf Ferenc bornagykereskedőnek, akinél 1919. január 1-jétől laktam a Podmaniczky utca 31. III. emeleten, a Nyugati mellett, a húga volt a kísérőm. P-né G. Amália osztrák nő volt, fiatal özvegy. Gráféknak egy svábhegyi nyaralójába kísértem fel, és közben sört ittunk. Ebből a nemsokára eladott villából kaptam én ajándékba Gráféktól egy nagy, nehéz tölgyfa asztalt, amely tíz évvel ezelőtt még megvolt. (Babitshoz történt költözésemkor kaptam az asztalt.) Málcsit, vagy ahogy ők németesen becézték, Malchent, nagyon tiszteltem és becsültem. Igen jóindulatú volt hozzám, teljesen barbár vidéki jövevényhez, anyaszerűen viselte gondomat, noha tán csak hét-nyolc évvel volt idősebb nálam. Anyámékat is ismerte. Igen áldásosan hatott rám polgárias finomságával. Én magyarra tanítottam hálából. Babitsékkal is összeismertettem, és a kapcsolat, Gráf rendszeres karácsonyi borküldeményeivel 1944 végéig fennállott. Amália 1935–40 közt halhatott meg. A TÜCSÖKZENÉ-ben nagyon röviden szerepel ő s a bátyja, aki még inkább emberi és szociális nevelőm volt. Gráf ugyanis viselkedéstől és borotválkozástól kezdve minden elképzelhető európai dologra tanított, és az európai nagypolgárság szemszögéből higgadtan nézte az 1919-es és a későbbi eseményeket. Most is levelezünk, Saõ Paolóban él, több mint nyolcvanéves, azt hiszem.

Amáliáról szeretnék még valamit. Édesanyám titokban abban reménykedett (mint évek múlva kiderült), hogy feleségül fogom venni. Kapcsolatunkban azonban nem volt szerelem, a szó igazi értelmében, mindamellett pezsgett közöttünk a levegő. Kulturálisan, morálisan sokat emelt és finomított rajtam, s ezért még ma is nagyon hálás vagyok neki, és bátyjának még sokkal inkább. Hiszen, ahogy említettem, ő egy modern európai ember volt, a Thomas Mann Buddenbrookjai értelmében.

NEM NYÚLOK HOZZÁD, CSAK NÉZEM, HOGY ALSZOL – Na végre egy jelentős (és csaknem szörnyű) érzés jelentősebb feldolgozása. Kláráról szól, a feleségemről. Nyilván a lelkifurdalás és bűntudat első drasztikus megnyilatkozása, és rögtön vele a szégyenkezés az érzés miatt. Az önzés és a lelkifurdalás együtt. A sokféle szeretősdi és kaland miatt nem tudtam teljesen feloldódni abban, aki létével tiltott a rendetlenségeimtől:

tunk. Én még nem ismertem Pest környékét, Zorka volt a kalauz. A Svábhegyre, onnan az Erzsébet kilátóra vitt. Középtavasz lehetett. A Normafa táján, aztán a Ligetben sokat csókolóztunk, rengeteg szúnyog csípett. A kilátóba is fölmentünk, majd alatta, az akkor még fennálló vadászkastélyszerű vendéglőben ettünk. Engem nagyon boldoggá tett a nap és a lány. Sohase tudtam örvendező mosoly nélkül gondolni Zorkára. A madarak szerelmi dala a versben a mi mámorunkat óhajtotta jelezni, miattuk nem éreztük a szúnyogokat. Zorkának vörösesbarna haja volt (nem tudom, valódi színű-e), tehát a megjelölés, hogy bronz, jogos. Nagy szeme, és ő maga hamar sértődékeny. Mindenesetre sokan udvaroltak neki, Ripplnek egész környezete, ő volt az első híres nő, akit megismertem. Egyébként velem egykorú lehetett, vagy egy kicsit idősebb. Mint a Rippl-festmények is mutatják, az álla félrecsúszott és hegyes volt, erre utal a vers. Tudta, hogy versemet a kirándulásunkról írtam. Később is sokszor meglátogatott a Reviczky utca 7.-ben, Babitsnál, én meg őt az Elemér utcában. Családi kapcsolat is kialakult valamennyire köztünk a házasságom után, szeretettel fogadta Klára jelentkezését az életemben, Klára udvariasan őt, de sokkal hidegebben. A Kisklára születésének emlékére egy dedikált Rippl-Rónai-rajzot is adott nekünk. (Most is megvan.) Zorka végül eltűnt, sok-sok év múltán; színésznő húga a harmincas évek vége felé olyasmit említett, hogy Spanyolországba került, és egy ezredesnek lett volna a felesége. Másvalaki (magyar férfi) is említette akkoriban, hogy Zorkával váratlanul egy fülkében utazott Spanyolországba. A családról évtizedek óta semmit sem tudok. (A TÜCSÖKZENÉ-ben sok mindenféle áttétellel leplezve és jelezve egy vers erről a komplikált Rippl-Rónai-viszonyról szól és a Zorka-közjátékról: a MÁJUS [267.] című vers. A végén a szintetikus a priori ítéletekről esik szó: az öreg művészt ugyanis itt pár sor erejéig összekevertem mesteremnek, Babits Mihálynak a figurájával.) Külön említenem kell a vers 5. sorában azt a kifejezést, hogy *„csúnya, fekete fiú"*. Ez Babitshoz és Csinszkához (Ady özvegyéhez) fűződik. Csinszkának nem sikerült Babitsot elcsábítania (1919–20) táján... Csinszka állítólag ezért megundorodott Babitstól, és társasági ellentámadásba ment át, és rengeteget gúnyolódott Mihályon, már mint Márffyné. Ekkoriban azonban még engem hitt a veresége okának, és kurta feljegyzésben követelte Mihálytól, hogy dobja ki azt *„a csúnya, fekete fiút"*. Nekem ez a kifejezés sokáig nagyon fájt, annál inkább, mert igaz volt. Ennélfogva, hogy a körülrajongott Zorka egy időre megszeretett, rendkívül gyógyította önérzetem sebét.

A verset klasszikus tisztaságú rajznak tartom.

TÜCSÖKZENE, 266. RIPPL-RÓNAI – Rippl-Rónait a Centrálban ismertem meg, mindjárt irodalmi életem elején (a Zorka-ügyről egyéb vonatkozásban már beszéltem). Fáradt, okos, franciás öreg művészember volt, rendkívül tiszteltem a művészetét, életbölcsessége pedig legkönnyebben átemelt a feszélyezettségen, amelyet mindazok iránt éreztem, akikkel valami titkos konfliktusba hozott a szerelem. A jelenet Kaposvárott folyt le, ő hívott meg; egy-két napot töltöttem nála, a Róma-dombon laktak. Kora tavasz volt. Szerette az impresszionista rögtönzéseket. A képet háromnegyed részében elkészítette, majd a budai műteremházban, ottani lakásán fejezte be. Szerettem volna megvenni, kivételképpen olcsón ideadta volna, de nekem az alacsony ár is magas volt. Így aztán Miklós Andor főszerkesztő ajándékaképpen került birtokomba, aki mintegy engesztelésül küldte el nekem annak az évnek a karácsonyán, amelynek tavaszán vagy nyarán *Az Est*nél felmondtak nekem (1926). A kép megfestése igen jelentős tiszteletadásnak számított szívemben és a világában, mert Rippl csak négy-öt „öreg" nyugatost festett meg az irodalmi világból, Móriczot, Adyt, Os-

Szabó Lőrinc

VERS ÉS VALÓSÁG

Részletek

EGY VÁRATLAN SZABÓ LŐRINC-LOBBANÁS címmel jelent meg Csala Károly interjúja G. Szabó Lőrinccel (*Népszabadság – Hétvége* melléklet, 1989. december 30.), amelyben a költő fia beszámol egy „új" Szabó Lőrinc-könyv mostanában előkerült kéziratáról, s elmondja, hogy *„Apu minden verséről írt valamit, valami magyarázatot, kritikát, ezt vagy azt... Ezt a művét élete utolsó másfél esztendejében írta. A kézirat –* VERS ÉS VALÓSÁG *a címe – mintegy 450 gépelt oldal, tehát 20-21 ívnyi terjedelmű. Utólag, visszatekintve elemezte és látta el benne magyarázatokkal a verseit. Hogy külön könyvnek szánta-e, arra nincs utalás, nem tudni, milyen tervei voltak vele. Mindenesetre megírta, pontosabban szólva, lediktálta... Az* ÖSSZEGYŰJTÖTT VERSEK *39 ezer 748 sor, ezt Apu körülbelül kétszáz sor híján végigelemezte. Nem vagyok irodalomtörténész szakember, de azt hiszem, ez páratlan az ismert világirodalomban... Hogy úgy mondjam, teljesen körülpáncélozottan, némaságra volt ítélve ez a kézirat. Teljes hírzárlattal. Még sejtés sem szivárgott ki létezéséről. A legfőbb oka: bizonyos időnek el kellett telnie ahhoz, hogy fölébe emelkedhessünk a mindennapok személyeskedéseinek, sértődéseinek, s hogy ez az egész csakugyan irodalomtörténeti anyaggá váljék, ne hasson afféle intimpistáskodásnak".*

*

A VERS ÉS VALÓSÁG „íródeákjának" kilétét ez idő szerint nem ismerjük; kéziratát a következő ajánlással látta el a költő: *„Klárának, feleségemnek, a mindig hűségesnek, ajánlom ezt a könyvet – szeretettel, hódolattal Lőrinc."* – S az egész elemzés elé, mottó gyanánt, a következő négy sort írta: *„Nem a való hát; annak égi m á s s a / Lesz, amitől függ az ének varázsa: / E hűtlen hívség, mely szebbít, nagyít – / Sulykot, bizony, nem egyszer elhajít..."* Arany János: VOJTINA ARS POÉTIKÁJA. (A teljes kiadás – Kabdebó Lóránt gondozásában – a Magvetőnél jelenik meg, 1990 decemberében.) – Összeállításunk a teljes anyag alapján készült válogatás.

DM.

MONDJÁK, HOGY SZÉP – Őszinte legyek? Tekintve, hogy egyik személy sem él, talán már megtehetem. A dolog egyébként sem egészen ismeretlen. Az öreg Rippl mestert megismertem a Centrálban 19 őszén vagy 20 elején. Többször vacsoráztunk is együtt a kávéházban, középtájon, a nagy óra előtt a kerek asztalnál. Megszeretett az öreg. Fiatal voltam és rendkívül szerelemvágyó. Ekkor már rég ifjú barátnője volt az öregúrnak az a fiatal lány, akit igen sok rajzon vagy festményen is megörökíthetett, a nevezetes Zorka. Egy tanár barátjának volt a lánya, a Keleti mellett, azt hiszem, az Elemér utcában lakott. Rippl az ifjúságot csodálta és élvezte benne, s képekkel segítette az árva lányt és édesanyját. Hűséget nyilván nem is kívánt tőle, sokkal bohémabb és tapasztaltabb volt. Zorkával tehát megismerkedtem a Centrálban, és másnapra randevút beszéltünk meg; eléggé összebújva beszélgettünk, az öregúr mosolygott raj-

KÁLNOKY LÁSZLÓ

Téli napló

(Részletek a második fejezetből)*

SZÜLETÉS (I. 1.)

Új égitest születik.
Pályája feketébb a feketénél.
Láttára megállnak döbbenten a felhők,
az úszó jégtáblák a partra csapni nem tudó tavon.
Kíváncsian dugják ki fejüket
a vízbefúltak, hogy azonmód
sietve alábukjanak.

HOLDFÉNY (I. 2.)

Vetkőznek a sziklák a téli holdsütésben,
ledobják árnyékból szőtt ingüket,
gomolygó ködszoknyájukat
a széles tomporú, de meddő asszonyok.
Komoran tűrik a lábukat csapkodó
hullámok korbácsütését,
a szél szidalmait.
Szigorú arcuk számonkérőn fordul az ég felé.

FANTOMOK (I. 3.)

Megcsonkították testüket, de eltakarják
hiányzó fél keblüket, karjukat
bő leplükben. Himlőtől foltos arcukon
rózsaszín babaálarc.
Visszataszító mivoltukban is
csábítani akarnak.
Jaj annak, akit egyiküknek
ágyába vonszolni sikerül!

KINEK ÍRUNK (I. 4.)

Vajon olvassuk-e egymást?
Olvassuk-e legalább önmagunkat,
vagy olvasunk-e önmagunkban?
Megállíthatatlan
bolhák az ugráló betűk.
Káprázik tőlük a szemünk.
Kiesik kezünkből a könyv.

GYANÚ (I. 5.)

Fegyveresen járjuk körül magunkat,
ezt a védelmünkre bízott erődöt.
Ha majd csend lesz örökre,
ha elporladnak az oklevelek,
és rozsda eszi a medáliákat,
patkányok futnak el, s viszik
fogaik közt a csillagokkal ékes gallért,
a színes sávú vállapot.
Csak fekszünk mozdulatlanul,
s nem érezzük, virágpor
vagy hamu hull-e szemhéjunkra.
Markunkba szorítjuk a gyűrött
papírt. Ráírva az igazság,
mit egy életen át kerestünk,
de az élettelen
szem úgysem olvashatja már.

*(A teljes első fejezet a Tiszatáj márciusi számában olvasható.)

TAKÁTS GYU[illegible]

Küszöbr[illegible]
ők vágnak követ

Először csak egy fügefát
Ez harminc év amíg alatta
Aztán köből
magamnak és a szamaramnak
két szomszédos szobát
Helyük tudom
ahol majd árnyék látogat
s ott szénnel-tussal rajzolnám
a verset
és vonalában azt a hangot
de harminc év után
az angyalok
forgatják majd csak
könyvem
Küszöbnek is ők vágnak majd
követ
átlépni abba
ahol csak az a domb áll
s két fügefa helye
s fölöttük
egy sapphói sornak szárnya
mint nagy gyémánt-madár
s alatta
mint tündér a kis
szamár
És búcsút int füle
Kopog az út
s az istálló tetőn
juhfarkú szőlők levele

Megszólított

Ősz végivel tündéri völgybe ma,
ott jártam, hol egyszerre csak
zsúrlók és mácsonyák közül
hangok röppentek föl, nem madarak.

Egy forrás lépett ki . . . Megszólított . . .
Hűs hangja tiszta volt, s derűs.
Vidámabb, mint az emberi
s bár láthatatlan, tudtam, ő hívott.

Mögötte vaksötét vadkörtefa
gyümölcstelen állt, feketén,
de villogott hajló füvén a láb

s én átléptem a kék mezsgyén oda,
ahol az ág ringott szemközt velem
s bokrát hiába húzta szét kezem.

Akár forrásról

Nélküled, mint a sivatagban
a magányos beduin,
megyek a számum-lerakta
kegyetlen, üres útjain.

Mögöttem tűnt oázisok,
pálmák árnyékos tája
susog, akár a forrásról a homok
fénylő dala a Szaharába . . .

vitt a művésznek. Becsületesen sáfárkodott. Egyetlen hajszála sem hiányzott. Mégis valami baj történt. Ő, ki betegen ült le a képhez, közben a vidéki nyugalomban megedződött, lesült. Orvosa nagyon meg volt vele elégedve. De a festő nem. Az kétségbeesetten látta, hogy arcáról eltűnt a gyönyörű naspolyaszín, szemgödreiből az érdekes rozsdazöld árnyék, s meggyógyult, ami egy modelltől legalább is tapintatlanság. Sokáig kellett dolgoznia a piktornak, míg a képet is valahogyan kigyógyította."

A portré végül a Kelenhegyi úti műteremben készült el, mint láttuk, Babits betegeskedése után. A festés menetéről kevesebbet tudunk, mert a költő nem tett közzé erről írást. Megmaradt viszont az a fotó, amit felesége, Török Sophie készített. A Babits Emlékkönyv 1924-es dátummal szerepelteti. Címe: *Rippl-Rónai műtermében.* A felvétel szöge olyan, hogy Babits látszik szemben, a festő némileg oldalról. Rippl-Rónai jellegzetes svájcisapkájában ülve igazít valamit a még befejezetlen portrén, a költő a festményről jól ismert pózban. A fotográfia világosan mutatja, hogy Rippl elsősorban a homlok arányainak megváltoztatásával karakterizált, mondott lényegeset a poétáról. Babits egyéniségének hasonlíthatatlanul különös volta tükröződik a képen. Mivel a fej átszellemült kifejezése és kezének finoman ívelt ujjai vették magukat legelőbb észre, a piktor erre összpontosítja a figyelmet környezetének puha kék-szürke-vöröseiből. Szembe fordul az arc, mégsem néz a szemlélőre. Befelé fordul a tekintet, mint az íróarcképeken általában. Az említett fénykép szerint az eredeti háttér egy nagyméretű, süppedő bőrfotel, illetve a műterem berendezése. Ez a különbség Rippl eszményítő törekvésére utal. Ugyanakkor a karakterhűség „a mester és a modell mély rokonszenven alapuló barátságát bizonyítja".

A művészi produktum kitűnőségét aláhúzza az összevetés a költő leírt arcával: „Sohasem hordott álarcot. Magas homlokán könnyen tornyosultak a felhők, égő szeme gyorsan elborult, de gyakran láttam ragyogni, sőt néha vidámnak is. Arca folyton változott. Olyan volt, mint a felhős, de aztán pillanatokra napsütötte tájék, borulás és fény szakadatlanul váltakoztak rajta". Joggal írhatta a kiállított pasztellképről Kosztolányi, hogy aki nem látta még személyesen a költőt, csak verseit olvasta — fölismeri.

Rippl-Rónai íróarcképei között talán a legtöbbet reprodukált alkotás Babits portréja. Legutóbb a több tízezres példányszámú Olcsó Könyvtár sorozatban megjelent *Húsvét előtt* című versantológiájának és Kardos Pál Babits-monográfiájának címlapján került az olvasók tulajdonába sokszínnyomásban.

Rippl-Rónai íróarcképeiről Vayerné Zibolen Ágnes tanulmányában a Babits arcképet így jellemzi: „Egy zsöllye mélyére húzódva, kezét tenyerébe támasztva sok-sok kép és hangulatos összevisszaság közepette ül — szemben vele a festőállvány. Jóval kevesebbet tudunk Babits Mihály mellképének előzményeiről. A Móricznál plasztikusabban kialakított fej összeszedettsége, a kéz meditáló egyéniséget eláruló tartása — a portré karakterhűsége, a mester és a modell mély rokonszenven alapuló barátságát bizonyítja".

Rippl-Rónai Babits-portréja először a Nyugat 1924-ben megjelent Babits különszámában került az olvasóközönség elé. Sárközi György egy 1926. január 22-én kelt levelében írja, hogy a Magyar Művészet fogja közölni az arcképet. A Magyar Művészet végül is 1927/3. számában közölte a portrét több más kép reprodukciójával (*Móricz Zsigmond, A mi Anabellánk, Táncosnő* stb.)

Babits, mint az egész nagy Nyugat-nemzedék, nagy reverenciával viseltetett az általuk legnagyobbnak tartott magyar festőművész iránt Rippl-Rónai sokra tartotta Babitsot, becsülte a művészetek és művészek iránti komoly érdeklődéséért. Fennmaradt egy levele, ezen az Ernst Múzeum igazgatósági papírján, de saját kezű aláírásával meghívja az akkori vezető magyar művészek új szervezetének találkozójára:

„A Képzőművészek Új Társasága nevében abból az alkalomból, hogy a Társulat most mutatkozott be először egy együttes kiállításon e hó 12-én, hétfőn este 8 órakor a »Royal-Gundel« fehér termében barátságos vacsorát rendez, melyre van szerencsém tisztelettel **meghívni.**

Rippl-Rónai József

Rippl-Rónai halála után éppen a KUT az, amely fölkérte a költőbarátot, hogy az emlékünnepélyre költeménnyel hódoljon a nagy halott emlékének. Ekkor írta Babits ***A festő halála*** című elégiáját. Márffy Ödön kérte föl rá, akivel az Ady-Csinszka barátság óta állandó érintkezésben álltak. Ő írta alá azt a köszönő levelet, amelyben a társaság tagjainak elragadtatását fejezi ki:

„KÉPZŐMŰVÉSZEK ÚJ TÁRSASÁGA (KUT)

Nagyságos
BABITS MIHÁLY Úrnak,
BUDAPEST

A Képzőművészek Új Társasága (KUT) elnöksége mélységes megindulással és igaz hálával mond köszönetet azért a rendkívüli megtiszteltetésért, melyben Társaságunkat részesíteni méltóztatott, mikor Rippl-Rónai emlékünnepélyünkre írt alkalmi költeményét első betanulásra nekünk átengedni kegyeskedett.

Biztosítjuk Nagyságodat, hogy teljes súlyában értékeljük ezt a költői gesztust, és tisztában vagyunk vele, hogy ezáltal emlékünnepélyünk nemcsak művészi, de irodalmi jelentőséget is nyert. Művésztagjaink szívében — és bizonyára a nagyközönségében is — zengő visszhangot vertek vissza a csodálatos verssorok, melyeket egy kongeniális művészlélek ötvözött a mi elhunyt nagy Mesterünk emlékezetére s ezek a sorok most már mindörökre összeforrva maradnak bennünk s a magyar művészettörténet lapjain Rippl-Rónai halhatatlan művészetével.

Midőn tisztelettel kérjük, tartsa meg Nagyságod továbbra is Társaságunkat ránk oly megtisztelő és értékes rokonszenvében, vagyunk minden tiszteletünk és nagyrabecsülésünk őszinte nyilvánítása mellett Nagyságodnak mindig lekötelezett készséges hívei.

Budapest, 1927. december 19.

KÉPZŐMŰVÉSZEK ÚJ TÁRSASÁGA (KUT)
elnöksége

Báró Skerletz Iván
elnök

Dr. Rózsa Miklós
igazgató

Márffy Ödön
művészelnök"

BABITS: JÓNÁS KÖNYVE IV–V–VI

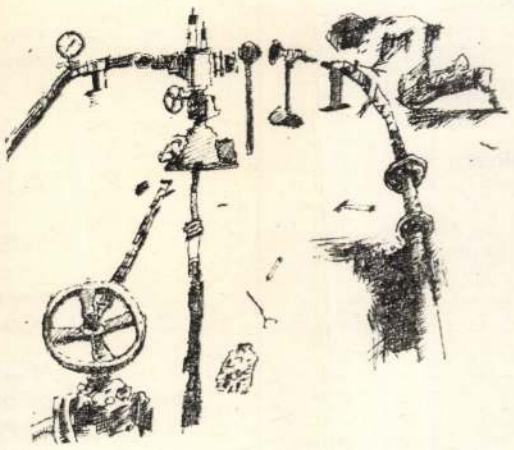

BANGA FERENC RAJZA

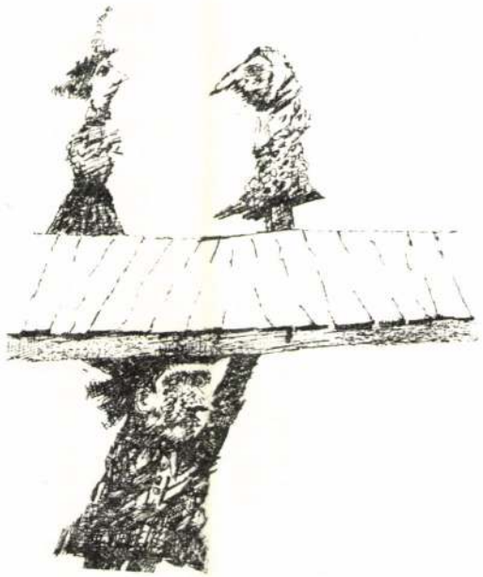

BABITS: JÓNÁS KÖNYVE I–II–III.

BANGA FERENC RAJZA

Látvány, impressziók, azonos módon jelennek meg művészfelfogásukban. Rippl-Rónainál a formák és a színek valahogy háttérbe szorították a drámaiságot. Szívesebben maradt a felszínen, az impressziók megrajzolásával.

Rippl-Rónai kapcsolatainak minőségét „művészi ügyeket" illetően nem az eltérő, sokkal inkább az egyező vonások határozták meg az „új" gondolatával alkotó irodalmárokhoz. A festő is hozzájárult, hogy „elsenyvedt és megbénult eszű embereket" felébresszék tespedt álmaikból és kikényszerítsék befogadó (vagy elutasító) visszhangját az újnak, a másnak, amit hoztak. Egy táborban voltak. Mindannyian — Ady, Babits, Móricz, Bölöni, Juhász Gyula és Rippl-Rónai, Olgyai, Czigány, Márffy — mindenekelőtt intellektuális változást, változtatást sürgettek. De ennek kivitelezéséről már eltérő módon gondolkodtak. Rippl-Rónai a háborús évek elejéig úgy vélekedett, hogy a művészet nem léphet ki önnön köréből, főként esztétikai funkciók ellátása a feladata. Ady 1909-ben arról írt, hogy az „új" írókat és művészetket a magyar társadalomnak kell elfogadnia (vagyis esztétikán túli — ha úgy tetszik — politikai hatást és visszhangot igényelt)! Már akkor megfogalmazódott a nézet, amely szerint, ha jobb, helyesebb a társadalmi berendezkedés, akkor a mást akaró nemzedék könnyebben, feszítő indulatok nélkül megtalálhatná a maga érvényesülési területét. Amiből logikusan következik, hogy az akkori irodalmi és művészeti „forrongás" a nem megfelelő literatúrai és artisztikus viszonyok eredménye. Ezek átalakítása függvényszerűen kötődik az előbbiekhez.

Rippl-Rónai piktúrájának egyik francia méltatója abban látta egyedi értékét, hogy amikor a magyar művészet „oly nehezen kereste" útját a legkülönbözőbb irányokba, akkor a festő elsőnek valósította meg a szövetséget egyrészt nemzete „mélységes veleszületett tulajdonságai", másrészt ama művészi szabadság között, melyre Párizs egy század óta az egész világnak példát mutatott. Babits Mihály — szó volt már erről — ugyancsak érdeklődött a modern művészet megszületésének körülményei iránt, s úgy vélekedett, hogy a francia impresszionisták, kik Rippl-Rónaira nagy hatással voltak, az emberi lélek legmélyebb, legnagyobb, legáhítottabb érzéseinek kifejezésével tettek igazán sokat.

Az érdeklődési kör azonosságai mellett a történelem eseményeinek volt nagy szerepe abban, hogy a költő és a festő kapcsolata meghitté vált. 1918. őszén, amikor a magyar értelmiség legjobbjai kiáltványt tettek közzé a Pesti Naplóban a „testvér nemzetek" államszövetségéről, a negyvenöt aláíró (Ady Endrétől Vedres Márkig) névsorában ott volt Babits Mihály és Rippl-Rónai József. A szöveg egyik része különösen fontos a későbbiek szempontjából: a megfogalmazók a nemzeti egységet nem történelmi vagy nyelvi megőrzésével, hanem a „nemzeti tudat" összekapcsolódó voltával kívánták biztosítani. A szellemi termékek szabad áramlásával, az együvé tartozók nemzettudatának kultúrmissziós ápolásával. Ezek az elvek egyezést mutatnak a piktornak a művészet társadalmi szerepéről hangoztatott nézeteivel, miszerint a kultúrértékekért történő „manifesztálás" más élet, más nevelés lehetőségét hozza, „melegebb és kedélyesebb" lesz minden. A haza nem politika, hanem műveltség — írta Babits egyik cikkében, s ez gondolkodásuk egyik sarkalatos pontjának egyezését mutatja. Így kerültek be és találkoztak többször a polgári demokratikus forradalom győzelme után az Irodalmi és Művészeti Szaktanácsban. Mindkettőjükre számítottak a közoktatásügy forradalmi átszervezésében, de — mint ismert — Rippl-Rónai előbb, Babits hónapok múltán passzivitásba húzódott.

A háború után történt átalakulás. Ekkor már inkább az új helyzethez való alkalmazkodás volt a fontos. 1920 végén, karácsonyán nyilatkozott Rippl-Rónai a Vörösmarty Társaságról, s ennek ürügyén az irodalomról. Örömmel említette meg Ady Endre, Móricz Zsigmond és Babits Mihály nevét, akikhez őszinte barátság fűzte! Aztán arra utalt, hogy az írókkal és másokkal közös szándéka volt a nyugat művészi eredményeinek átültetése hazai földbe. Ilyesmit várt attól az egyesüléstől, amelyik Vörösmarty nevével díszelnökké választotta. Ezzel Babits és Rippl-Rónai nexusa állandósult, elmélyült. Gyakorta találkoztak. Bizonyság erre Babitsnak egyik Fenyő Miksához küldött levele. „Mellékelve visszaküldöm a miniszter levelét — szólt az utóirat —, valamint Rippl-Rónainak egy Hozzád címzett levelét, mely valahogy régtől fogva nálam maradt, s melyről annak idején Rippl jelenlétében beszéltünk". Barátságuk bipolaritásának adaléka, hogy a festő ekként vallott irodalmi kapcsolatairól: „Ady Bandi állt hozzám a legközelebb. Én szerettem őt, és ő szeretett engem... amire büszke vagyok: Ady engem becsült... szeretem Móricz Zsigát és Babitsot. És szerettem valakit, aki egészen más volt mint ezek: szerettem Bródy Sándort. Bizonyos dolgokban talán hasonlítottunk is egy keveset".

Rippl-Rónai portréfestészetének huszas évek eleji megújulása összefüggésben van költőkhöz, írókhoz kötődésével. Gyakori önarcképei mellett megfesti mindazon irodalmárokét, akik — mint : a piktúrában — a literatúrában küzdöttek újító eszmékért. Babits képének készítéséről — a bemutató után — Kosztolányi Dezső írt. Az arcképet 1923. nyarán és koraőszén festette, és először októberben került kiállításra az Ernst Múzeumban (ahonnan Fenyő Miksa megvásárolta). Ezt látva elevenítette fel élményeit Kosztolányi: „Babits Mihállyal találkoztam a dömösi papkertben, hol a magas fűben, szilvafák alatt már hajnalban kopogott szorgalmas írógépe. Feltűnően nagy volt a haja, s azt tanácsoltam, kissé nyírassa le. Nem szabad, panaszolta, nem lehet, megtiltotta valaki. Az orvos? Nem. A költő? Az sem. Kicsoda? A mester, ki pingálni kezdte. Két hónapig álltam aztán, amint viseli rendeletre, meleg és zilált természetes parókáját, melyet ősz elején el

LACZKÓ ANDRÁS

Egy íróportré születése

Babits és Rippl-Rónai barátságáról

Kodolányi János *Visszapillantó tükörjében* említi Szabó Lőrincnek azt a „híres szép" portréját, amit a költő lakásán többször megcsodált. Rippl-Rónainak ez a krétarajza — állítja Kodolányi — méltó ahhoz a hatalmas erejű, sejtelmes arcképhez, amit — Móricz Zsigmondról meg Babits Mihályról készített. A kortársak a festőnek a húszas évek elején készített arcképsorozatából nem véletlenül emelték ki Babitsét és Móriczét. Mindkét kép — a személyiségrajz mellett kifejezi a művészi sorsközösséget.

Ady és Rippl-Rónai első találkozásának a pontos dátumát, még óráját is tudjuk. A Babits-csal való kapcsolatfelvételről pillanatnyilag nincs ilyen adatunk. De azok a pontok, amelyek a találkozást elkerülhetetlenné tették, feltérképezhetők.

Rippl-Rónainak az új festészeti célkitűzések egyik legkifejezőbb egyénisége és számára irányt mutató mestere Puvis de Chavannes volt. Emlékezésein túl egyéb írásaiban is gyakran hivatkozott arra, hogy mennyire a hatása alá került, s miként tanult tőle természetismeretet, mennyire csodálta tájképeit. Érthető ekként, hogy az „újabb dekoratív festészet legnagyobb" mesterének nevezte, műveit Giotto, Signorelli és Beata Angelico alkotásai mellé helyezte. Személyes jó ismeretségükből is következett, hogy részletekbe menően tudott a képek készültének hátteréről. Ezek után utalnom kell arra, hogy Puvis — amiként Adyhoz Gauguin — Babits Mihállyal teremtette meg a kapcsolatfelvétel lehetőségét. Rippl-Rónai emlékeiben szinte elemző módon szólt arról, hogy a francia festő női portréinak arcán miért gyakoriak a szép kifejezések: „A nőket a szerelem nemcsak érdekessé teszi, hanem meg is szépíti. A nő akkor szép igazán, ha boldog, és akkor boldog, ha érzi, hogy szeretik. Talán ebből indult ki Puvis is, és talán részben innen van, hogy ő maga is boldog ember képét mutatta — mindig megelégedettnek látszott. De művészetén is testtel-lélekkel csüngött: Babits még az emlékezések megjelenése előtt készített hosszabb tanulmányt *Modern impresszionisták* címmel, s abban ő is a „legnagyobb" jelzővel illette Puvis de Chavannest.. A szóhasználatban lehet véletlen egyezés, de az alighanem a hasonló ítélkezés bizonyítéka, hogy a költő ugyancsak a stilizálást emelte ki, mint meghatározó jegyet, és ezen túl arról beszélt, hogy „a művész csak érzését akarja kifejezni, amily egyszerűen és közvetlenül ez lehetséges."

A keresetlen természetesség szembeállítása az akadémizmussal, illetve az „igazi", „új" művészet és a „hivatalos" ízlésrendhez idomult kontroverziájának megmutatása Rippl-Rónai írásainak egyik középponti törekvése. Több helyütt visszatér arra hogy milyen veszélyt jelent a közönségre nézvést a művészvilágnak azon terméksorozata, amelyek „egy kitüntetésért, vaskorona rendért, vagy néhány sós portré megrendeléséért" készültek. Ezzel összefüggésben mondott ítéletet a művészi hazafiaskodásról. Úgy látta, hogy a századforduló után 400 alkotóból legalábbis 300 olyan, akik inkább „hazafias" művészek, semmint igaziak. Az irodalom, a zene, a szobrászat, a festészet területéről nevek sorozatával bizonyította, hogy nemzeti és egyszersmind nemzetközi lehet ugyanazon produktum. A névsor önmagáért beszél, és nem lehet véletlenszerűség, hogy az említettek csaknem kivétel nélkül szerepeltek Babits cikkeiben; verseiben; Balzac, Shakespeare, Ibsen, Csajkovszkij, Gounod, Rodin, Wagner, Hauptmann, Gorkij, Sienkiewicz, Dogas, Delacroix, Renoir, Cézanne, Zola, Velasquez, Rubéns, Verdi, Tintoretto, Tizian és sokan mások. A nevek mellett persze az a lényeges, hogy mit bizonyítottak velük. Rippl-Rónai azt, hogy miként alkothat szétválaszthatatlan egységet a nemzeti és nemzetközi jelleg. Hangsúlyozta: „a művész iparkodjék külföldön értékre emelni tehetségét, mert csak így van módjában, hogy édes hazánk szépségeit, érdekes típusvilágát jellemző vonásaiban, lehetőleg egyénileg felfogva az utókor számára dokumentálhassa. — Az általános tapasztalat azt bizonyítja, hogy az igazi nemzeti művészet csakis ilyen érzés megnyilatkozásában jogosult és képzelhető el; így aztán, ily alakban, lehetséges nemzeti jelleggel felruházni művészeinket, akiknek azonban nemzetközileg is meg kell állni helyüket. Mert téves azon hit, hogy a művész csak nemzeti művészetet csináljon". A hazai gyökérből táplálkozás, illetve az azon túlemelkedés egyik nagy dilemmája a századforduló utáni magyar szellemi életnek. Lyka Károly a festészet és szobrászat néhány kiemelkedő képviselőjéről summázta, hogy „munkájuk sohasem válik igazán magyarrá, ha nem érzik meg rajta a föld szaga, melyből e plánták (ti. alkotások L. A.) kikeltek. Mélyítsék tehát gyökereit az igazi magyar földbe, éles szemmel és érző szívvel tanulmányozzák a magyar ember lelkét, életét, vágyait, búját, örömét. Ha mindez megcsillan képeiken, a plasztikai munkáikon, akkor elérték a legnagyobbat, legnemesebbet". Az újra törekvőknek egyáltalán nem volt közömbös, hogy megteremthető-e a *kétgyökerűség* harmóniája. Ez kapott hangot Babits *Páris* című költeményében:

Ez ama kas, melybe méhként száll a
[legkülönbek vágya,
ez a távol rothadó test, ez a finom illat
[ágya,
mely a méla magyarföldi róna tétlen
[emberének
éber orrlyukát zavarja, távol hangszer,
[illat, méreg.

Ha csak tallózásszerűen nézzük is meg Babits verseit, példák sokaságát lehet idézni arra, hogy mennyire érzékeny volt a színekre. Illusztrálja a *Messze... messze* és az *Éji dal* pár sora, miként épített a színellentétre: „a sötétzöld völgyek, jégmező / harapni friss a levegő", A tejszín liget elkeverte / fekete borával az éj". A színskála gazdagságát jelzi a *Szüret előtt* egy szakasza: „Sötétzöld színű és tömött a tő, / egy-egy vörös levéllel néha tarka / édesen lankad, érve csüggedő, / kékes fürtjével a nemes kadarka". Idézetek további sorakoztatása nélkül is világos, hogy a költőnek fontos építőelem volt a kolor. Tudjuk, hogy ez összekapcsolható elem volt Ady, Móricz és Rippl-Rónai között. A festő világának pompázatos vagy halványabb tónusú, de mindenképpen kifejező, életet, természetet, emberséget, nagyságot felmutató koloritja volt Babits Mihály számára is érdekes. Ebben érzett rá látásmódjuk hasonló motívumára:

Mikor lassan, mint a hajnal a szürkület
[organtinjain
oly lassan és oly izzón, mindjobban áttört
[rajzaidon a Szín;
vagy mintha vászon és papír csak függöny
[volna lelked előtt,
mint áteresztő függöny egy fényes és színes
[színpad előtt,
s nem krétád kenné, hanem életed vetné
[rá a képeket,
s éreztük, a vászon mögött már csak maga
[a Lélek lehet

A színvilág, pontosabban azok a jegyek, amelyek Rippl-Rónai művészetének lényegét, újszerűségét mutatták — szó volt már róla —, nem találtak egyértelmű visszhangra a közönség körében. Ebből elsősorban nem saját munkájára (hiszen a piktúrát őszinte érzései, legjobb tudása és meggyőződése szerint szolgálta), hanem a közösségi ízlésre vont le következtetéseket. Több cikkében hangsúlyozta annak fontosságát, hogy az ízlésrend átalakításának mily nagy a jelentősége a modern törekvések befogadásának szemszögéből. A tárlatlátogatók kíváncsiságának felébresztéséről beszélt az alkotó *egyénisége* iránt, hogy a közönség azután azt keresse, „ki az, akiben lakik valaki, s hogy az ő egyénisége miért látja másként meg a dolgokat, mint mi?" Ezekben az írásokban az átnevelés szándékán túl benne van az is, hogy a művész bizonyos értelemben kívülálló és önmagának mércét teremtő ember. Bővebb dokumentáció nélkül is szembetűnik, hogy Babits hasonlóan vélekedett ezekről a dolgokról, a „művész-fajtát" fölülemelte a köznapiságon, aki „alkot, hogy fennlegyen neve" *(Pictor Ignotus)*.

A kifejezés, az érzések, gondolatok elmondása egyaránt foglalkoztatta a festőt és a költőt. Különösen akkor, amikor a háború megnehezítette a szólást. Babits *Recitatív* című versében adott hangot a vágynak, hogy zenész és piktor szeretne lenni:

Ha én festő volnék, tengeri tájt,
hegyre mászó fák sorait,
hajófüst árnyát barna csikót,
az áttetsző kék tinta vizen
s fehér sirály a vízre, fehér
felhőt az égre, sötét romot
hegyem csúcsára, víg barikat
az oldalára játszani festenék.
Ó, kép! Ó, színek! Ó, vigasz: alkotás!

ÁFA-mentes olvasást!

Az idén alapítása 200. évfordulóját ünneplő Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülete titkos szavazással hároméves időtartamra megválasztotta tisztségviselőit. Az egyesülés elnöke *Bart István* (Corvina Kiadó), alelnöke *Kocsis András Sándor* (Kossuth Kiadó) lett. Az elnökség tagjai: *Lelkes Lajos* (Mezőgazdasági Kiadó), *Ronga József* (Könyvesház), *Szűcs Péter* (Műszaki Kiadó), *Zöld Ferenc* (Akadémiai Kiadó és Nyomda), valamint – hivatalból – *Zentai Péter László*, az MKKE igazgatója.

A 205 regisztrált tagot számláló és a hazai könyvpiac termelési értékének 80 százalékát képviselő egyesület idén április 22. és 25. között rendezi a Budapesi Nemzetközi Könyvfesztivált, amelyen magyar és külföldi szakemberek vitatják majd meg, a könyvkiadás, a kormányok és a parlamenti döntéshozók teljes kapcsolatrendszerét. A fesztivál mottója: „áfa-mentes olvasást!"

Cs. O.

• Békéscsabán tegnap megkezdődött a XII. Országos Szólótáncfesztivál. A legjobb hazai néptáncosok háromnapos vetélkedőjén és szakmai találkozóján 48 versenyző méri össze tudását a kárpát-medencei néptáncok előadásával.

• **Magyar művészet berlini gyűjteményekben címmel klasszikus avantgárd festők műveiből nyílt kiállítás a berlini Magyar Házban. A berlini közönség a klasszikus avantgárd olyan kiváló mestereinek munkáját csodálhatja meg, mint Rippl-Rónai, Márffy, Kassák, Matthis-Teutsch, Bálint Rezső, Berényi Róbert, Tihanyi, Schönberger Armand, Czóbel, Kádár Béla és Scheiber Hugó.**

• Ismét megnyitotta kísérleti galériáját a Pécsi Ifjúsági Ház, mely egyebek mellett feladatának tekinti a képzőművészeti pályára készülő Pécsett élő vagy tanuló tehetséges fiatalok munkáinak rendszeres bemutatását, és térítésmentesen kínál lehetőséget alkotásaik kiállítására.

• Az Alpok-Adria Nemzetközi Grafikai Biennálé 3. Grand Prix kiállításának ad otthont tegnaptól a Nagymező utcai Ernst Múzeum. A tárlaton hét díjnyertes alkotó – Janez Bernik szlovén, Jozef Jankovic szlovák, Ivan Lesiak horvát, Bernhard Luginbühl svájci, Arnulf Rainer osztrák, German Stegmaier német, valamint Schmal Károly magyar művész – munkáit tekinthetik meg az érdeklődők.

• A vlagyivosztoki pályaudvar épülete ismét élénk színekben pompázik, rézkupolái ragyognak. A műemléképület restaurálását végző olasz cég a munkálatokhoz kizárólag olasz anyagot és szerszámokat használt. A helyreállítás most lezárult első szakasza után 1995 tavaszán kezdődnek a beltéri munkák.

Cyrano de Bergerac a Vígszínházban

Kalóriamentesen keserédes

Hosszú percekig vonul az Hotel de Bourgogne (darabbéli) közönsége a Vígszínház nézőterén át a színpadi színházba. Hogy a nevetséges ripacs, Monfleury *(Harkányi Endre)* föllépését megtapsolja. Amint a színész ágálni kezd a pódiumon, a mennyezet deszkáit széttördelve, egy kötélhágcsón a rettenthetetlen párbajhős, Cyrano ereszkedik alá. A tehetségtelen csepűrágó föllépését akarja meggátolni. A nézőtéren kitör a botrány, míg a talpraesett lovag kardjával elégtételt nem vesz a gúnyolódón, aki éktelen nagy orrán köszörülte a nyelvét. Am a csetepaté puszta huzavonának tetszik, a színpadi közönség – feszes koreográfia híján – lomposan lődörög. S ennek a (takarékos-kifejező mozgásokra koncentráló) kompozíciónak a hiánya, lazasága végigkíséri az egész előadást.

Verebes István, Edmond Rostand neoromantikus drámájának rendezője, miközben lenyesi a romantikus sallangokat, a hétköznapias meg nem tervezettség látszatát kelti. Akarva-nem akarva, sikerül is kilúgoznia a színjáték (*Szerb Antal* szerint, a *gyönyörű giccs*) mindennemű vonzerejét. A negédjét éppúgy, mint verselésének par excellence szárnyalását. (Sajnálatosan hozzájárul ehhez a gondatlan versszövegmondás.) Hiába a kétségtelenül tehetséges, egy Zorro fölényes biztonságával, fürgén bajvívó *Szervét Tibor* pszichofizikai fölkészültséget sejtető Cyrano-alakítása – környezetének feszes kompozíciót nélkülöző, össze nem hangolt játéka nyomokban sem teremt atmoszférát. Szervét (aki már tavalyi Hamlet-címszerepével is okkal hívta föl magára a szakma figyelmét) vagányságot ötvöz a gascogne-i párbajhős-poéta „orrkomplexum" okozta gátlásos szemérmességével. Amennyire vitézül, s könnyedén bánik a karddal, rímfaragással, szójáték-ötléssel – éppoly kevéssé szárnyal ajkán az *Ábrányi Emil* fordította verses szöveg. A híres orr-monológot is (árnyalt értelmezéssel ugyan), de inkább lehadarja; mintha a romantikus pátosz elöl menekülne.

FOTÓ: KÖRMENDI IVÁN

A rettenthetetlen párbajhős (Szervét Tibor) Roxane (Szabó Gabi) lába előtt pillanatra feledi orrkomplexumát.

A tömegjelenetek szervezetlenségére vall a spanyol támadást megelőző harci készülődés ad hoc jellege, a kadétok céltalan lődörgése a táborban. Cyranón kívül az egyetlen, aki határozott karaktert mutat, *Hegedűs Géza*, (Guiche gróf). Rostand drámájának érzelmi telítettsége (hordozzák bár szóvirágok) sem tör át „az arcvonalon". De akkor legalább fanyar paródia frissítené a játékstílust! Üres szenvelgésnek tűnik Roxane szenvedélyes vonzalma is Christian, illetve a hímes levelek írójának titkos személye iránt. *Szabó Gabi* nem tud mit kezdeni a szereppel. Nem elég igéző ahhoz, hogy három férfi csüggjön minden szaván, s nem elég sebzett ahhoz, hogy a ráismerés kései fájdalmában együtt érezzünk vele, amikor (ifjú férje után) a szerelmét végtére fölfedő, haldokló Cyranót is elveszti. A kolostor kertjében, ahova Roxane gyászában visszahúzódott – a poéta elmúlása nem kelt katartikus élményt. A gyertyafényes oltár előtti zsolozmázás meg túlcsordítja a korább kilúgozott romantikát. Marad az édeskés íz – „kalóriamentesen".

Metz Katalin

(A Cyrano legközelebbi előadásai: január 17, 25, 26 és 27, Vígszínház.)

Fodor Gábor távlati politizálási részlege

Folytatás az 1. oldalról.

A kulturális kormányzat elvei és teendői névre keresztelt iratban testet öltő koncepciót a tárca a kulturális terület átláthatósága, kiszámíthatósága érdekében dolgozta ki – jelentette be *Fodor Gábor* kultuszminiszter, aki közölte: véleménye szerint a piaci viszonyoknak érvényesülniük kell a kultúra területén is, egyben azonban a jó értelemben vett „protekcionizmusnak" is jelen kell lennie a magyar kultúrában. A miniszter által vázolt kulturális stratégia hat fő elvre s az ezekhez kapcsolódó kormányzati feladatok megfogalmazására bontható. A magyar kultúra oszthatatlanságának és folytonosságának elve, az anatómia elve, a kulturális egyenjogúság, bővülés, a kultúra védelmének, illetve képviseletének elve kell hogy jellemezze a tárca munkáját.

Török András helyettes államtitkár szintén hangsúlyozta, hogy nem nagyon ismer „ilyen nagy fontosságú iratot", majd a terület néhány aktuális kérdéséről, a többi között az alapítványokkal kapcsolatos gondokról beszélt. Nagy fontosságú változásokat tervez a minisztérium a Nemzeti Kulturális Alapnál, akciót indított a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány megmentéséért is. Áttekintették – kritikus szemmel – a Nemzeti Színház tevékenységét, s úgy vélik, hogy annak „színháznak kell lennie, s ki kell jönnie a kiemelt támogatásból". Nyitva tartják a személyi kérdéseket is, februárban tudományos konferenciát rendeznek az intézmény szerepéről, munkájáról. A helyettes államtitkár bejelentette, hogy december 1-jétől *dr. Deme Péter* a millecentenáriumi megemlékezés miniszteri biztosa, a Millecentenáriumi Megemlékezés (harminctagú) Operatív Bizottságának titkára, s hogy pályázatot hirdetnek a külföldi magyar kulturális intézetek megüresedő vezetői posztjaira.

Lapunk tudósítójának kérdésére, ki az utódja a Római Magyar Akadémia hirtelen hazarendelt vezetőinek, a miniszter úgy fogalmazott, hogy – a külföldi magyar intézetekkel kapcsolatos távlati koncepció jegyében is – két vezetője lesz az akadémiának: az igazgató *Barna Imre* felel a kulturális ügyekért, míg *Pál József* igazgatóhelyettesként a tudományos tevékenységet irányítja. Ugyancsak az Új Magyarország kérdésére, hogyan egyeztetethető össze a kultúra autonómiájának elvével a minisztérium bürokratikus szervezetének helyenkénti erősödése – nagy létszámú művelődéspolitikai főosztály létrehozása, az egyes művészeti főosztályok osztályokká változtatása és egy újabb főosztályi szint beiktatása –, a helyettes államtitkár úgy fogalmazott, hogy egyrészt személyes titkárságát egészítették ki egy „távlati politizálási részleggel", másrészt az egyszerűbb kapcsolattartás, a hatékonyabb igazgatási munka érdekében szervezték át a művészeti főosztályokat.

P. Szabó Ernő

Ablonczyt leváltják?

A Magyar Rádió tegnap déli híradásából értesültünk róla, hogy a Kultuszminisztérium Nemzeti Színházra vonatkozó elképzeléseibe nem illik bele annak jelenlegi vezetése. A hírben *Ablonczy László*-nak, a színház igazgatójának leváltása már mint tény szerepelt. Ablonczy igazgató jelenleg nem kívánja az eseményeket kommentálni; „az én dolgom a színház vezetése, az esti előadásra kell koncentrálnom" – válaszolta érdeklődésünkre.

Információink szerint a tegnapi nap délelőttjén *Sík Ferencet*, a nemzeti főrendezőjét a Kútvölgyi kórház intenzív osztályára szállították, vélhetően szívroham miatt.

B. L. A.

Németek a Gulágon

Holnap délelőtt 9-kor, a németvárosi Szent József-templomban, szentmisével emlékeznek meg a gyulaiak a városból 1945. január 10-én a Szovjetunióba hurcolt 550 német származású polgáruk tragédiájáról, majd emléktáblát avatnak a várost megszálló szovjetek által gyűjtőhelynek kijelölt egykori Huszárkaszárnya, ma szakmunkásképző intézet, falán. Békés megyéből 1945 januárjában a szovjet belügyi szervek összesen mintegy 3500 német származású,de már csak magyarul értő polgárt vittek el jogtalanul a Gulág-szigetvilágba. (MTI)

A Zene Városa

Mahler 10. szimfóniájának hangjaival csütörtök este hivatalosan is megnyílt Párizs legújabb nevezetessége, a *Zene Városa*: egy 53 ezer négyzetméteres épületegyüttes Párizs északkeleti csücskében, amely többek között egy hatalmas, modulrendszerű koncertteremből, egy zenei kávéházból, a csak nyáron átadandó zenei múzeumból és a közeli konzervatórium hallgatói számára épített kollégiumból áll. A mű pártolói – különösen Mitterrand államfő, aki személyesen is részt vett a megnyitón – azt remélik, hogy „városuk" Párizs zenei életének új központjává válik.

A Zene Városának ötlete a hetvenes évek végén született meg, ám a gyakorlati kivitelezés csak 1988-ban kezdődött: a tervet besorolták a mitterrand-i korszak nagy építkezései közé, egy sorba a Louvre rekonstrukciójával, a nagy Diadalív felépítésével, a Musée d'Orsay kialakításával.

A csütörtöki megnyitót követően zsúfolt program várja a muzsika szerelmeseit: a koncertteremben a klasszikus európai zeneművészet remekei mellett ízelítőt kaphatnak az arab, a japán zenéből, a szakértők segítségével rekonstruálni fognak egy középkori velencei előadást, hallgathatnak gregorián dallamokat, nyáron pedig a kamarazenével, illetve a XX. századi muzsikával foglalkozó szabadegyetemeken vehetnek részt.

Szabó Dezső ma is aktuális

„Gyáva keresztények"

Szűnni nem akaró tapsvihar kísérte a közíró, egyetemi tanár Beke Albert előadását a tegnapi, Szabó Dezső munkásságát megvitató tudományos konferencián. Vitaindító előadás nyomán a Gellért Szálló több száz keresztény értelmiségivel zsúfolt teaszalonjában felforrósodott a levegő. Szabó Dezső ennyire aktuális lenne ma is? Ezt kérdeztük Beke Alberttől:

– *Szabó Dezső* közírói éleslátását bizonyítja, hogy a harmincas években tett megállapításai ma aktuálisabbak, mint valaha. Írásainak talán leglényegesebb gondolata szerint minket, keresztény magyarokat terhel azért a felelősség, hogy a hazug liberalizmus álcájába bújt szabadkőműves erők megszállnak, ránk telepednek, s nem csak gazdaságunkat, de tudatunkat is ellenőrizni akarják. Ma például olyan városokban, mint a kálvinista központ, Debrecenben, vagy a katolikus egyház bástyáin, mint Esztergom és Eger, a választásokon szinte minden körzetben a kommunisták győztek (nevezzék magukat, aminek akarják). Vajon hol voltak a keresztény egyházak, mit tettek annak érdekében, hogy mindez ne következzen be?

– *Mire gondol, mit kellett volna tenniük?*

– Mint ahogy Szabó Dezső is mondja egyik, a harmincas évek Református Egyházát bíráló írásában: tevékenyen részt kell venni a nép életében. Ez ma is hiányzik. A kálvinista egyház nagyon sok papja meg sem kísérli morális vagy praktikus dolgokban vezetni a nyáját, holott ez lenne a hivatása. A prédikációk általánosságban mozognak, a nép pedig nem érzi azt, hogy jelen van, támaszt jelent, részt vállal az életében az egyház. Például emlegetik a bűnt. Hát persze, hogy mindannyian bűnösek vagyunk teológiai értelemben, de vannak az egyéni bűnöknél nagyobb bűnök: ha valaki a nemzet ellen követ el bűnt, az egyháznak kötelessége lenne a leghatározottabban tiltakozni. Nem teszik, sőt asszisztálnak. Amikor *Fodor Gábor* miniszter be akarja terjeszteni a gyalázatos közoktatási törvényjavaslatát, mely szerint az iskola világnézetileg semleges köteles lenni, ez nemzetellenes bűncselekmény. Ez a nemzet erkölcsi megroppantását célozza.

– *Miért nem tiltakoznak az egyházak Ön szerint?*

– Azért, mert a többség gyáva, fél megszólalni, állást foglalni. Pedig benne van a Bibliában: „Aki megcselekedheti a jót és nem cselekszi meg, bűne az annak."

(bertók)

Szemben a széllel

A Kádár-éra alatti, rejtjelezett szövegekhez szokott olvasó első benyomásként bizonyára szokatlannak találja Beke Albert tanulmányainak hangvételét. Nyersnek, keménynek, célirányosnak érezvén a kritikus stílusát, éppen ezen erényeivel lesz nehéz megbarátkoznia. Mert Beke Albert kegyetlen igazmondó, igazi – a szó nemes értelmében vett – debatter. Kitűnő vívó, nagy biztonsággal találja meg a gyenge pontokat, s azonnal oda is szúr. Úgy vélem, nem járok messze az igazságtól, ha alkotókedvének ösztönzőjét a kellemetlen témákból kipattanó szellemi izgalmakban sejtem.

Racionalizmusa nem tűri a mítoszt, amely mögött sohasem volt valóság, s akkor is nekitámad, ha tudja, hogy az irracionális létezés metafizikai jellegénél fogva már sérthetetlen. Nem fogadja el Latinovits zseni voltát, s tényekkel, adatokkal bizonyítja, hogy a népszerű színész – a köztudattal ellentétben – nem volt a szocialista rendszer áldozata. Aki ismeri az egykori sajtóvita anyagát, az jól tudja, hogy Bekének volt igaza, ám azt is tapasztalnia kellett, hogy érzelmek ellen minden észérv hatástalan marad.

Kár, hogy a kötetbe nem került be egy igen ideillő tanulmánya Bekének, amely „Lehetne-e ma szerkesztő Osvát Ernő?" címmel jelent meg a Kapu folyóiratban 1988 októberében. Mint írja: „A mai szerkesztők elsősorban kulturális diplomaták, akik az irodalom hajóját nemcsak az aktuális napi politikai hullámzásokhoz igazítják, hanem – mivel minden lap mindenkié – a különféle írói tömörülések felett is szemet hunynak, s úgy viselkednek, mintha minden író egymás elvtársa és kebelbarátja volna." Mindebből kiviláglik, miért ragaszkodik Beke megvesztegethetetlenül önmaga kritikusi rangjához, s miért gyűjt „eleven parazsat" a tulajdon fejére. Mert vezérelve szerint: „itt csak egyetlen szempont lehet igazán döntő: az igazság szempontja".

Tiszteletre méltó álláspont ez még akkor is, ha olyan vitathatatlan tekintélyről van szó, mint Illyés Gyula, akinek személyiségrajzát – sajátos módszerrel – nagyrészt a posztumusz kiadású Naplókban tátongó hiányosságok alapján vázolja föl. Kritikai észrevételeit minden esetben pontosan okadatolja, s ez az, amit a tisztesség jogán másokon is számonkér.

Beke Albert tanulmánykötetének valamennyi írása fontos. Tisztázásra érdemes nemzeti alapkérdéseket elemez, akár Király Istvánt fosztja meg dicsfényétől, akár Szíj Rezső bibliográfiáját méltatja. Szikár, kemény, a hajdani protestáns vitázókra emlékeztető stílus ez, amely az egész kötetet egyenletes, figyelmet lekötő feszültségben tartja, s amelyből azonban nem hiányoznak a feloldó, finom érzelmi rezdülések sem. Veres Péterről készített szeretetteljes emlékező írása a legjobb irodalmi portrék közé sorolható.

Zászlós Levente

(Beke Albert: Szemben a széllel. Kritikai tanulmányok. Szenci Molnár Társaság 1994. Ahol biztos, hogy kapható: Lítea és Kolofon könyvesbolt.)

„Vizes" az üzemanyag, hígul az élet (2.)

Az autók Romániában sem szeretik a „szőkét"

Folytatás az 1. oldalról.
Tegnapi számunkban összeállítást közöltünk arról, milyen hatása van a gazdaságban, a társadalomban mindinkább elharapódzó olaj-, újabban – figyelemmel a repülőgépekben használt hajtóanyagra – benzinhamisításnak. Információinkat annak kapcsán gyűjtöttük össze, hogy a Shell megszüntette gázolaj-nagykereskedelmi üzletágát mindaddig, amíg a piacon nem alakul ki tisztességes verseny. Mint jeleztük, ma folytatjuk összeállításunkat, amelyben egyebek mellett külföldi tapasztalatokat is csokorba szedtünk.

A Magyar Ásványolaj Szövetség tudomásul veszi a Shell lépését, de – minthogy a tagok függetlenül hozzák meg döntéseiket – nem véleményezi. *Wilde György* főtitkár elmondta: a piaci versenyfeltételek rendbetételére a szövetség igen nagy erőfeszítéseket tett, egyebek közt folyamatosan felhívta a figyelmet a jövedéki törvény fogyatékosságaira. Mára nagy előrelépésként értékelhető, hogy minden kőolajipari termék jövedéki törvény hatálya alá esik, viszont változatlanul igényként fogalmazódik meg a nagykereskedelmi tevékenység megfogható feltételekhez kötése. Ezt azt jelentené, hogy az érintett cégtől – mondjuk – egy kétszázmilliós jelzálogosítható vagyoni fedezetet, illetve ekkora összegű bankgaranciát követelnénk meg.

A főtitkár szerint további gyenge pontja is van a jelenlegi szabályozásnak, amelyben előrelépést várnak, nevezetesen: az import pillanatában váljanak kötelezővé az adójellegű befizetések. Ez nyilvánvalóan nagyobb terheket jelent a piaci szereplők számára, ám mindenképpen a tisztességes versenyfeltételek létrejöttét szolgálja.

Csak a motor rángat...

A MOL Rt. egyáltalán nem vásárol gázolajat sem a hazai piacon, sem importból, hanem csakis a saját termékeit forgalmazza a benzinkúthálózatán keresztül, illetve a nagykereskedelemben értékesítve – hiszen a közlekedés, az ipar és a mezőgazdaság is javarészt tőlük vásárolja a gázolajat. Aki tehát a MOL Rt.-től vásárol, garantáltan jó minőségű árut kap, amely megfelel a magyar szabványnak – nyilatkozta lapunknak az olajhamisítással kapcsolatban *Molnár István*, a MOL Rt. illetékes üzletág-igazgatója.

A gázolajszőkítést összgazdasági méretekben megfelelő törvénykezéssel lehetne visszaszorítani, mindenekelőtt az import helyes szabályozása révén. A hamisítást remélhetően nagymértékben csökkenteni fogja – esetleg meg is szünteti majd – az a rendelkezés, amely fogyasztásiadó-kötelessé tette a háztartási tüzelőolajat, ha azt a jogszabálynak megfelelően végre is hajtják. Nehéz lenne megmondani, mikortól fogja éreztetni a hatását az intézkedés – mondta az üzletág-igazgató, hiszen például az ellenőrzés milyensége nagyban kihat az eredményességre.

A háztartási tüzelőolajjal kereskedőket érzékenyen érintette a HTO fogyasztásiadó-kötelessé tétele, mert amikor vásárolnak, 39 forint 70 fillérrel többet kell fizetniük literenként a fűtőolajért, és ezt a pénzt nem háríthatják át azonnal a fogyasztóra. (Lásd a medgyesegyházi esetet a címoldalon!)

A fogyasztásiadó-törvényben az adózás rendjéről szóló fejezet eddig úgy rendelkezett, hogy ilyen esetekben az értékesítést követő hónap 15-ig kell leadni az adóhatóságnak a visszaigénylést kérő adatlapot, amit azután az APEH 30 napon belül teljesít. A HTO körüli változások hatására a APEH a Pénzügyminisztériummal egyetértésben kiadott egy rendelkezést, amelynek lényege, hogy az e tárgyban beérkező kérelmeket soron kívül kell elbírálni. Az erről szóló körlevelet még december 23-án megfogalmazták, és elküldték az elsőfokú adóhatóságokhoz, a megyei és a fővárosi igazgatóságokhoz. A fogyasztásiadó-törvény módosítása a december 26-i Magyar Közlönyben jelent meg, tehát az APEH időben lépett.

A munkanélküliség réme

Szlovákiában a gazdasági rendőrség igazgatója már hét hónappal ezelőtt arról beszélt, hogy égető szükség lenne a behozott kőolajtermékek egységes adójának bevezetésére. A *Moravcík*-kormány idején a parlament elfogadott egy döntést az olajtermékek adójára vonatkozóan, ám a manipulálás jelenleg éppen olyan méreteket öltött, mint az említett döntés elfogadása előtt. A hamisítók minden tonna olajtermék után 9000 korona értékadót takarítanak meg. Egyébként Szlovákiában most nem igazán a kőolajtermékek hamisítása, hanem inkább a folyamatos energiaimport biztosítása foglalkoztatja a közvéleményt, az Oroszországból Ukrajnán keresztül érkező kőolaj szállítása ugyanis jelenleg is akadozik.

Romániában érdekes módon ez idáig az olajforgalmazásban nem kerültek felszínre a sok-sok más áruféleség kereskedelmi, korrupciós botrányaihoz hasonló esetek. A benzin „szőkítését" is csak a motor működésén tapasztalni, erről még senki sem vallott a bíróságokon. A román országgyűlés korrupcióellenes bizottságának RMDSZ-szenátora kérdésünkre elmondta: magánemberként és autósként tapasztalta időnként, hogy „kevert benzin" került a kocsija tartályába, de sem ügyvédként, sem az említett bizottság tagjaként nem találkozott a szőkítés vagy másfajta csalást felfedő, felfedni óhajtó törekvéssel.

Az Egyesült Királyságban nem ismeretes az olajszőkítés fogalma. Az ország olajtermelése meghaladja szükségletét, bár tekintélyes a behozatal is, mivel a különböző nyersolajfajták között minőségi különbségek vannak. Az olaj és a benzin ezért aránylag olcsó, még a rájuk kivetett büntető jellegű különadóval együtt is. Ismeretlen az illetéket megkerülő illegális behozatal jelensége is, aminek talán az is oka lehet, hogy Nagy-Britannia szigetország, ezért már eleve könnyebb ellenőrizni a kivitelt és behozatalt.

Itáliában a „szőkített" olajat, a vizezett benzint egyszerűen nem ismerik. Tucatnyi társaság kútjai szegélyezik a sztrádákat, az alacsonyabb rendű utakat, s a városokban, falvakban is *megfelelő* számban találhatóak. A nagy társaságok általában bérlőknek adják ki a kútjaikat, azok pedig alkalmazottakat tartanak. Embereiket tisztességesen megfizetik, olyannyira, hogy borravaló csak a külön szolgáltatásokért jár. Szigorú az ellenőrzés, *óriási a konkurencia*, a csalás gyanúját is azonnali elbocsátás követi. A munkanélküliség réme pedig még az ingatagabb jelleműeket is visszatartja a kétes üzelmektől.

Lengyelországból a hazai olajfinomítók a termelési árba beépítik a fogyasztási, illetve a jövedéki adót. Erre épül a nagykereskedelmi és kiskereskedelmi árrés, valamint a 22 százalékos áfa. Az importált üzemanyag értékének öt százalékát kell megfizetni határadóként, az ezzel előtt benzinkutakat tartanak fenn, ahol az üzemanyag mintegy tíz százalékkal olcsóbb, mint az országutak mentén. A vevőket nem győzik figyelmeztetni az ilyen „kevéssé ellenőrzött" kutaknál történő üzemanyagvásárlás kockázatára. Másrészt abban az országban, ahol az adóhatóság bulldogszívóssággal dolgozik, a szőkítőknek nagyjából annyi esélyük lenne, mint Napóleonnak Tél tábornok ellen.

A német gépkocsi-tulajdonosok nyugodtan keresik fel bármelyik benzinkutat. A visszaélések megakadályozására a vámhatóság a fűtésre szánt olajat az első adódó alkalommal olyan pótlékkal látja el, amely a legfelületesebb ellen-őrzés során is kimutatja, hogy valaki jogtalanul – tehát adócsalás elkövetésével – igyekszik anyagi előnyhöz jutni. A kiszabott büntetés olyan elrettentően hatott, hogy jelentős olajcsalásról hosszú idő óta semmiféle hír sem látott napvilágot.

Ausztriában nem tartanak számon jellegében és méreteiben a magyarországihoz hasonlítható esetet. Ennek valószínű magyarázatát *Latzky* miniszteri tanácsos, a bécsi igazságügy-minisztériumban az Új Magyarország tudósítójának érdeklődésére nem annyira a „leleményesség" hiányában, mint inkább az osztrák törvényeknek a hamisítási „tréfáktól" elrettentő szigorában látja. Egy esetleges ausztriai „olajszőkítés" tetteseire – amennyiben az általuk okozott kár meghaladná az 500 ezer schillinget – egytől tíz évig terjedő börtönbüntetés várna.

Izrael kőolajszükségletének túlnyomó része külföldről érkezik az országba. A leggondosabb állami vizsgálatnak köszönhetően nincs lehetőség a hígításra, illetve hamisításra. Úgyszintén gyakorlatilag lehetetlen bármilyen adócsalást elkövetni, minthogy az állam által importált kőolaj, amely a különböző elosztó cégek, illetőleg benzinállomások útján kerül a fogyasztó közönséghez, szintén állandó ellenőrzés tárgyát képezi.

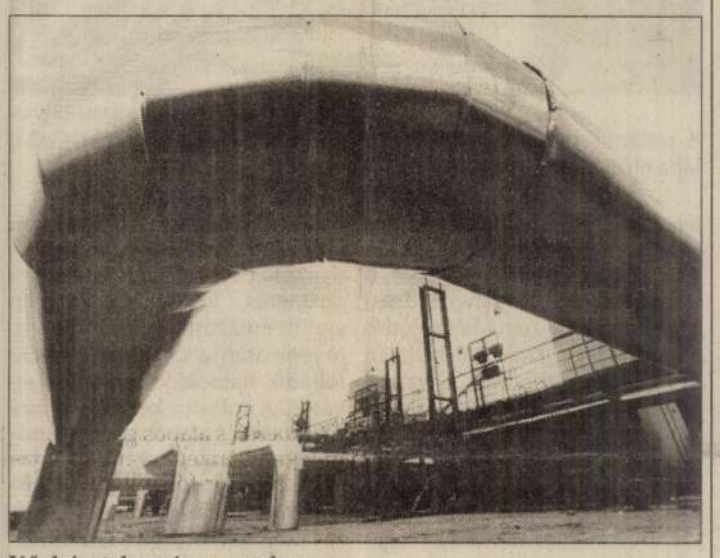

Kőolaj – tekervényes utakon

megnövelt összeg 12 százalékát teszi ki a vám, ehhez jön a már említett tonnánkénti jövedéki adó, majd a nagykereskedelmi és kiskereskedelmi árrés. A bőséges hazai szénbányászat és koksztermelés következtében fűtőolajat alig használnak, forgalmazása minimális, s így a mennyiség nem teszi kifizetődővé az úgynevezett „szőkítést". Tekintettel az üzemanyagok viszonylag alacsony fogyasztási árára és szabad forgalmazására, hamisításuk vagy csempészésük ugyancsak nem éri meg a kockázatot. Nyilván ez is oka annak, hogy jelentős visszélésekről nincsenek hírek.

Tíz év börtön

A franciáknak a szőkítésről legkevésbé sem az olaj, hanem a szőkeség jut eszükbe. A szőkeségről pedig számtalan szebbnél szebb gondolat... Félretéve a tréfát: Franciaországban számos okból elképzelhetetlen az olajhamisítás. Az egyik ok az olajtársaságok közötti verseny, a másik a szigorú minőségvédelem. A neves multik már azt sem nézik jó szemmel, hogy a nagyobb áruházláncok a szupermarketek

Az összeállításban közreműködtek lapunk gazdasági, külpolitikai rovatának munkatársai és külföldi tudósítóink

Szállodaláncra fűzve

„Emelkednek az árak, és nő a szociális feszültség" – címmel közöl budapesti tudósítást a Salzburger Nachrichten című lap tegnapi száma. A cikkíró áremelkedésekről és a vasutasok sztrájkjáról, a pedagógusok és az egészségügyiek körében tapasztalható elégedetlenségről számol be.

A koalíció iránti nagy bizalom kezdeti szakasza után nő az elégedetlenség Horn kormányával szemben. A HungarHotels privatizációs ügyére kitérve a lap megállapítja: a szocialisták hatalomátvétele óta a privatizáció sem halad jól.

❄

FINANCIAL TIMES
TUESDAY JANUARY 10 1995

Bartha Ferenc, a korábbi MNB-elnök a „volt kommunista hivatalnokok eluralta" új magyar kormányzat egyik legtapasztaltabb tagja volt; elmozdítása megütközést váltott ki a Budapesten tevékenykedő nyugati befektetők és elemzők körében – írta tegnapi kommentárjában a Financial Times.

A brit napilap vélekedése szerint a HungarHotels privatizációja körül történtek kétségeket ébresztenek a kormányzat nagyratörő idei kiárusítási tervei iránt. A budapesti tudósító által idézett nyugati vélemények szerint a villamos- és gázipari vállalatok tavasszal esedékes áruba bocsájtása valószínűleg késedelmet szenved, s a befektetői bizalom „megsínyli a kormányzati beavatkozást a HungarHotels-ügybe".

❄

A volt kommunisták vezette jelenlegi magyar kormány teljesen lemondott a tömeges privatizáció gyakorlatáról. A magánosításért felelős kormánybiztos, *Bartha Ferenc* viszont éppen egy olyan ügyleten „csúszott el", mely az általa hirdetett irányvonalhoz tartozik – írta tegnapi számában az olasz üzleti körök napilapja, az Il Sole 24 Ore.

A volt kommunisták irányította kormány úgy döntött, hogy felhagy az állami támogatáson alapuló privatizációs stratégiával. „Tehát nincs több könnyű hitel, elég a háború és a sztálinista kisajátítások áldozatainak osztott kárpótlásból, stop a kedvezményezett feltételekkel történő kiárusításnak" – írja a lap.

Az utódlás ellentmondásairól szóló írásunk a 6. oldalon.

Bank – nagyító alatt

Az Inter–Európa Bank az egyetlen olyan pénzintézet ma Magyarországon, amelynek részvényeit bevezették a tőzsdére. Így aztán a részvények árfolyamának alakulásán keresztül nap mint nap megmérettetnek, és ennek, valamint a tavalyi évben elért eredménynek alapján elmondható: sikeres bankról van szó.

Adózás előtti eredménye tavaly meghaladta az 1,2 milliárd forintot. Konzervatív hitelezési politikájának köszönhetően sikerült megőriznie a portfólió jó minőségét, és a kockázati tartalékokat is feltöltötték, tőkemegfelelési mutatójuk 1994-ben 18 és 21 százalék között mozgott. A közép kategóriájú bank piaci részesedése ismét felívelőben van: az 1993-as mélypont után 1 százalékos emelkedést könyvelhettek el.

Céljaik közt szerepel, hogy igazi kereskedelmi bankká váljanak, erőteljes nyitással a privát szektor felé. Lakossági ügyfeleik száma már az előző évben óriási növekedésnek indult, a tendencia idén minden bizonnyal folytatódik. Ezt is célozza az a kamatemelési intézkedéssorozat, amely e hét elejétől lépett érvénybe. Az átlagosan 1-1,5 százalékos betéti kamatemeléssel a pénzintézet biztosítani szeretné folyamatos versenyképességét a magyar piacon.

Sz. T.

● **A múlt év november végén az áruforgalmi mérleg hiánya 362 milliárd forintra emelkedett, ami átszámítva 3,4 milliárd dollár. Folytatódott az import növekedése, míg az exporté nem változott lényegesen. A behozatalban az élelmiszer-import nőtt a legjelentősebben, a kivitelben pedig a fogyasztási iparcikkek mennyisége.**

● Sárgul, s hamarosan aratásra érik az őszi árpa az MTA Martonvásári Mezőgazdasági Kutatóintézetének fitotronjában. A genetikai és növénynemesítési kísérletek igényeinek megfelelő klíma szerint programozott összkomfortos növénynevelő kamrákban különféle képességből, alkalmasságból „vizsgáznak" a kísérleti növények.

● *Ázsia virágzó piacaiért vívott harca közben a Daimler-Benz egyre inkább külföldi partnerekre támaszkodik, messzeható következményekkel a németországi anyavállalatra nézve is. A Daimler-Benz a következő 5 év alatt 5 milliárd márkát kíván befektetni Ázsiában külföldi partnereivel közösen.*

● Indiában májusban legördülnek a szerelőszalagról az első Mercedes limuzinok, méghozzá a stuttgarti székhelyű autógyár történetében első ízben egy külföldi partnerrel folytatott együttműködés keretében. Ugyancsak májustól megkezdődik a Daimler-Benz-részvények jegyzése a sanghaji tőzsdén, ami a kínai pénzpiac irányába tett első lépés lesz.

A Magyar Nemzeti Bank hivatalos valutaárfolyamai

Pénznem	Vételi	Közép	Eladási
	árfolyam 1 egységre, forintban		
Angol font	173,66	175,40	177,14
Ausztrál dollár	83,99	84,79	85,59
Belga és Lux. fr (100)	351,04	354,50	357,96
Dán korona	18,31	18,49	18,67
Finn márka	23,39	23,62	23,85
Francia frank	20,88	21,09	21,30
Görög drachma (100)	46,45	46,91	47,37
Holland forint	64,47	65,10	65,73
Ír font	171,54	173,27	175,00
Japán jen (100)	111,88	112,98	114,08
Kanadai dollár	77,91	78,70	79,49
Kuvaiti dinár	369,08	372,70	376,32
Német márka	72,26	72,97	73,68
Norvég korona	16,48	16,64	16,80
Olasz líra (1000)	68,05	68,75	69,45
Osztrák schilling	10,27	10,37	10,47
Portugál escudo (100)	69,85	70,55	71,25
Spanyol peseta (100)	82,72	83,58	84,44
Svájci frank	86,23	87,08	87,93
Svéd korona	14,75	14,90	15,05
USA-dollár	110,48	111,55	112,62
ECU (Közös Piac)	136,66	138,02	139,38

A Magyar Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamai

Devizanem	Árfolyam 1 egységre, forintban
Angol font	175,49
Ausztrál dollár	84,49
Belga frank (100)	353,78
Dán korona	18,50
Finn márka	23,59
Francia frank	21,07
Görög drachma (100)	–
Holland forint	65,07
Ír font	173,52
Japán jen (100)	113,24
Kanadai dollár	78,66
Kuvaiti dinár	373,12
Német márka	72,97
Norvég korona	16,66
Olasz líra (1000)	68,66
Osztrák schilling	10,37
Portugál escudo (100)	70,56
Spanyol peseta (100)	83,54
Svájci frank	87,00
Svéd korona	14,89
USA-dollár	111,60
ECU (Közös Piac)	138,00

Kötvénykibocsátási évnyitó

Folytatás az 1. oldalról
Az esztendő első nyilvános MNB-kötvény kibocsátásának fő szervezője a Raiffeisen Zentralbank Österreich Aktiengeschellschaft és a Creditanstalt-Bankverein. A kötvény éves hozama 9,54 százalék – ez az Osztrák Köztársaság kötvényeinél 2 százalékkal nagyobb. Az MNB 1989 óta hét kötvényt bocsátott ki Ausztriában, 8,5 milliárd schilling értékben. Az elmúlt hat évben összesen 52 nyilvános kötvénykibocsátása volt a Nemzeti Banknak, kilenc tőzsdén, 12 valutanemben, összesen 11 milliárd dollár értékben – foglalta össze *Hárshegyi Frigyes*. Folyó fizetési mérlegünk októberben 3,1 milliárd dollár volt, ami novemberben az előzetes adatok szerint 3-400 millióval növekedett, ez a tavalyi teljes deficittel megegyező.

Az idén a Nemzeti Bank több mint 2 milliárd dollár tőkebehozatalra számít, ami nagyságrendileg megegyezik a folyó fizetési mérleg tervezett, 2,5 milliárdos hiányával. Az ország devizatartalékát viszont nem kívánja növelni az MNB, mert 6-7 milliárd dollár közötti tartalék elegendő biztonságot jelent a gazdaságnak.

D. L.

Agráriumunk ínséges éve

Súlyos ellentét feszül a kormány korábban beígért mezőgazdasági programja, és a jövő évi költségvetésből kiolvasható konkrét kilátások között – mondta *Bogárdi Zoltán*, az MDF mezőgazdasági szakértője tegnap, a jövő évi kilátásokról szólva.

A program iránt nagy volt a várakozás, ám a tragikus eredmények egyre nyilvánvalóbbá teszik, hogy nem képes megfelelni az előzetesen felvállalt ígéreteknek. 1994-ben a mezőgazdaság 40 millárd forint exporttámogatást használt fel, amin 750 termékfajta osztozott. Az exportált termékek 80 százalékát támogatták, átlagosan 17,2 százalék erejéig, s a kormány növekvő támogatást ígért. A napokban nyilvánosságra hozott konkrét mezőgazdasági költségvetésből azonban az összes tényező csökkenése olvasható ki. Csupán 35 milliárd jut majd az agrárexport támogatására, ami 370 termék szubvencionálására lesz elég. Ezzel az állami támogatottság szintje 13 százalékosra süllyed. Összességében a legszerencsésebb termelőknél is az 1994. évi szinten marad a támogatás, a többségnél pedig 10-20 százalékos csökkenés várható. Ebben azonban még nincs benne az infláció hatása sem. Bogárdi Zoltán szerint a támogatás elosztásával szintén baj van: súlyos hiba, hogy a támogatás odaítélése független a minőségi kritériumoktól.

(-eszes-)

MÁS

Sajnos István szövegei

Sajnos István, ismeretlen népíró, népköltész, népfilozófus, népesztéta, népkritikus, népkonkrét stb., a sajnos world culture nobeldíjazatlan világhírű mestere, a sajnos vírus és a sajnos relaxáció feltalálójának szövegei október 8-ig tekinthető meg a Liszt Ferenc téren.

A kiállításra az Artpool mindenkihez/bárkihez szóló felhívást adott ki, melyre 51 pályázó 267, a kiírásnak megfelelő sajnos szöveget küldött be. A kiállításra kerülő munkákat maguk a beküldők választották ki.

A sajnos projekt legfőbb értelme a „demokratikus szisztéma" kipróbálása és kultúra–kínálat és– befogadás „piaci" viszonyainak érvényesítése a szellemi világ természetének megfelelően.

Samu Géza: Szánkó

Samu Géza (1947–1990) Munkácsy–díjas szobrászművész, a Magyar Művészetért Díj és a posztumusz Életfa Díj tulajdonosa halálának ötödik évfordulójára a Műcsarnok azzal kíván megemlékezni, hogy felavatja Samu 1977-78-ban készült Szánkó című – újonnan restaurált – köztéri szobrát. Az avatóbeszédet Kő Pál szobrászművész tartja október 5–án 17 órakor a Műcsarnok Olof Palme felőli füves területen.

CHEMOL Kereskedelmi Részvénytársaság a Great Lakes Chemical Corporation tagja

Vegyiáruk exportja, importja, belföldi disztribúciója, nemzetközi kereskedelme

Cím: 1134 Budapest, Róbert Károly körút 61-65.
Postai cím: 1439 Budapest, 70. POB 696.
Telefon: 269-8520, 269-8521, 269-8522
Fax: 269-8578, 269-8590; Telex: 22-4351

Művésztelepi Galéria

Október 8–ig látható Bereznai Péter kiállítása a Művésztelep Galériában (Szentendre, Bogdányi u. 51.)

Koncert

A Perugiai Tudományegyetem Kórusának hangversenyét október 2–án 17 órai kezdettel rendezik meg az Olasz Kultúrintézet Nagytermében (Budapest, VIII., Bródy Sándor u. 8.) Műsoron: Gluck, Donizetti, Mascagni, Rossini, J. Strauss és Verdi művei. A belépés díjtalan.

❊

Jolando Scarpa orgonahangversenye október 6–án 19 órakor kezdődik a Mátyás Templomban. A belépés díjtalan.

Jolando Scarpa orgona és clavicembalo–művész, kamaraegyüttesek vezetője, aki a XV. — XVIII. sz.–ig tartó korszak zenei irodalmát kutatja és hangversenyek repertoárját értékes átiratokkal, valamint kritikai feldolgozásokkal gazdagítja. Műsoron: Stanley, Hasse, Zipoli, Galuppi, della Ciaja és Clérambault művei.

Országos Műszaki Múzeum

A magyar televíziózás hőskorának egyik jelképévé vált kocsiját az angol MORRIS, kép- és hangtechnikai egységeit a cambridgei PYE cég gyártotta. 1958–tól másfél évtizedig közvetített a legváltozatosabb helyszínekről. 1973–tól a Színház és Filmművészeti Főiskolára került, ahol a operatőr és rendező szakos hallgatók képzését szolgálta. 1982–től az Országos Műszaki Múzeum (Budapest, XI., Kaposvár u. 13–15.) gyűjteményének egyik legjelentősebb tárgya lett, restaurálása a magyar műszaki múzeológia kiemelkedő eseménye.

Kossuth Klub

Szeptember 28–án nyílt meg a Kossuth Klubban (Budapest, VIII., Múzeum u. 7.) Reich Károly Kossuth–díjas, Kiváló Művész (1922–1988) grafikáiból, illusztrációiból, mesekönyveiből rendezett kiállítás. Megtekinthető október 25–ig, hétköznap 9–19 óráig.

Magával ragadó vonalművészetének lebegő szépsége, formáinak gyengéd harmóniája, kompozíciójának ritmikai tökélye — mindez önmagában is egy csodálatra méltó virtuóznak, a klasszikus arányok egyik legutolsó igaz és meggyőző mesterének életművét őrzi számunkra. De az, ami rajzai felett szinte remegésben tartja a levegőt, az a nyugodt-nyugtalanító feszültség, amitől egykönnyen nem lehet rajzait a későbbi jövőben sem továbblapozni, nos ez egy másfajta, az esztétika területén túli áramot közvetít felénk, az érinthetetlen, a sérthetetlen létöröm delejét. (*Dr. Supka Magdolna*)

Erdélyi Magyarok Egyesülete

Szeptember 14-től minden második csütörtökön, 18.00-kor hét alkalommal várja az érdeklődőket *Árpádházi királyok fényes nemzetsége* című előadássorozatára Szántai Lajos. Belépődíj 100 Ft, de a sorozatra 500 Ft-ért bérlet váltható.

Minden hétköznap 16-19 óráig várják a jelentkezőket kezdő és haladó angol, és 10-25 éveseket színészmesterség tanfolyamra.

Szerkesztői üzenetek

RIPORTERSTÚDIÓ — Az alábbiakban közöljük azok nevét, akiket október 2-án, hétfőn délután 1 órakor várunk a szerkesztőség VIII. kerület Rezső tér 15. szám alatti helyiségében (bejárat a Rezső utca felől): Balogh Ferenc, Kaposvár; Császár Adrienn, Budapest; Hajdú Krisztina, Budapest; Heves Andrea, Budapest; Intődy Gábor, Budapest; Katona József, Kaposvár; Kürt Iván, Budapest; Lencsés Csaba, Rétság; Péhl Gabriella, Budapest; Szárnyas Gábor, Székesfehérvár; Turbuly Lilla, Zalaegerszeg és Vígh Anita, Budaörs. Velük kezdődik a stúdió. Mint már korábban közöltük, ez a stúdió folyamatos lesz, jövő év legelején indul a következő foglalkozás-sorozat.

ÉS-LICIT — az érdeklődésre tekintettel megismételjük az elmúlt számunkban már közölt ismertetést az ÉS-grafikák megvásárlását illetően.

Szerkesztőségünk időről időre kap olyan leveleket, amelyekben olvasóink a lapunkban megjelent grafikák további sorsa felől érdeklődnek. Mivel grafikusainktól általában jó minőségű fénymásolatokat kérünk és kapunk — az eredeti rajzokért ugyanis nem tudunk felelősséget vállalni —, azért a felhasznált munkákat megőrizzük. A grafikák iránti nagy érdeklődés viszont bennünket is elgodolkodtatott, így nyár elején elhatároztuk, amint azt olvasóinknak is bejelentettük, hogy ősztől az ÉS-ben megjelenő grafikákból licitálós játékot indítunk, vagyis megpróbáljuk összekötni a kellemest a hasznossal: olvasóinkat viszonylag olcsó áron hozzájuttatnánk egy-egy kortárs grafikus eredeti alkotásához, a vételár pedig — leütési ár plusz húsz százalék — az ÉS-Alapítvány vagyonát gyarapítaná, pontosabban a lap egyre dráguló előállítási költségbe olvadna be. A művészek a lap megmaradása érdekében lemondanak tiszteletdíjukról. Ötletünkkel megkerestük a Műgyűjtők Galériáját, ahol Marsó Diana vezetésével elvállalták a licitálás lebonyolítását.

Terveink szerint októberi első számunkban közölnénk az első licitálásra szánt grafikát, majd később, a további hónapokban szintén mindig az első számban. A rajz mellett minden esetben megadjuk a mű eredeti méretét, technikáját, valamint a művésszel megbeszélt induló árat. Az alkotás a megjelenést követő hétfőtől három héten keresztül eredetiben is megtekinthető lesz a Műgyűjtők Galériájában (Budapest, V. Kossuth Lajos u. 16.) A li-citálás minden hónap utolsó péntekén történne. A galéria egyébként minden pénteken 17 órától rendez kamaraárverést. Az árverés nyilvános, azon személyesen vagy telefonon bárki részt vehet. Aki pedig nem ér rá aznap (az első licitálásra október 27-én kerülne sor), az a kiállítás ideje alatt bármikor adhat megbízást Marsó Dianának, a galéria munkatársának.

Kosáry Zoltán

NAPI gazdaság

ÁLLANDÓ MELLÉKLETEINK:

Tőzsdék-piacok

NAPI Szolgáltatás

Pihenő NAPI

1135 Budapest, Csata u. 32.
Tel.: 120-8062, 149-0305
Fax: 140-8111

GAZDASÁGI ÉS PÉNZÜGYI HÍRLAP

Kétmilliós Rippl-Rónai

MŰGYŰJTÉS

Szerkeszti: Bátki Mihály

A Bizományi Áruház (akkor még állami vállalat) érdeme volt, hogy sok évtizedes múlt és tízéves tiltás után 1957-től művészeti aukcóin újból érvényesülni engedte (mily messze előremutató gesztus vala!) a *kereslet és kínálat* vastörvényeit. Mégpedig nagy, mondhatni országos, sőt nemzetközi értekek piacán, a műtárgyak világában. Amely piac megteremtődött és rögtön remekművek kerültek elő, s árverezhettek rájuk üzletkötők és megszállottak — a szenvedély által olykor irreálisra feltornászva a — nemzetközi összehasonlításban még mindig alacsony — árakat.

A Bizományi sokáig versenytárs nélkül, általában mégis jól, s mi több, tisztességesen tette a magáét. Aztán tíz éve megjelent a kokurencia: a Műgyűjtők Galériája, amely válogatott anyaggal, a korábbi ízlés, tabukat is feloldva valóban modern művekkel és nagy formátumú színes katalógussal jelentkezett: jött, látott, ám mégse győzött, mert korszerűsödött a (közben részvénytársasággá vált) Bizományi tevékenysége is, továbbá belépett egy sor új árverőház.

A Műgyűjtők persze nem gyűjtő személyek valamiféle együttese, hanem jól jövedelmező *cég*, amelynek sikere vitathatatlanul a szakértelmen, sőt ezen túl az ízlésen és bátorságon alapul. Mindez főként egy személy: Pátzay Vilma érdeme. Aki egy ideig beérte Dohány utcai kis kiállítótermükkel, ahol a fönt említett korszerű művészetszemléleten túl meghonosította a külföldieknek történő képeladás lehetőségét (a cég maga intézte a kiviteli engedélyeket, stb.). Ez semmiképpen *nem* a honi értékek „kiárusítása" volt, hanem a modern magyar művészet nyugatra juttatása — a külföld szemében *csak* az létezik, ami ott is látható. De aztán szemérmetlenül fölemelték a helyiség bérét, ezért a kft. kénytelen volt — előre menekülve — sokkal jobb helyre, a Belvárosba költözni, ahová már a hazai gyűjtők is könnyebben betévednek, a minden hét péntekjén rendezett kamara aukciókra mindenesetre. De még inkább a nagy aukciókra, melyeken korábban harsány, nyugati piaci stílusú, francia aukció vezetőt, „kikiáltót" is alkalmaztak. De a Műgyűjtők szeptember 22-i aukcióját már hazai „karmester", Virág Judit vezényelte végig, tempósan, erélyesen, közben csicseregve, néha humorizálva.

Ami az anyagban rögtön feltűnt, a cég (illetve Pátzay) egyik fontos erénye: a bátorság, mely csak a minőséghez igazodik. Voltak persze értékes múlt századi, sőt régibb képek (három 17. századi olasz kép eladatlan is maradt), sőt féltucat giccshatáron álló Neogrády, meg egyebek. Ezek elkeltek, mutatva, hogy némely vevőnek épp ez kell. De már az előzetes bemutatón kiemeltek egy szinte Nolde rangú s korú, éretten szecessziós, kora expresszionista képet. Sebők Margit festette, akiről mitsem tudok, más is alig, eltekintve egy bizonytalan adattól, miszerint a húszas években teljes magányban, az éhhalál küszöbén, az utcán halt meg... A kép remekmű — és az aukciósháznak ahhoz is megvolt a bátorsága, hogy félmilliós áron indítsa. Kilencszáz ezerrel ütötték le.

Ha a neves művészek alkotásai mára általában megritkultak (mert gazdára találtak): értékelni kell az ismeretleneket. Ennek megfelelően más, alig ismert festőktől is kitűnő képeket aukcionáltak: valami Vásárhelyi H. remek impresszionisztikus képe akár az Orsay „pályaudvarán" is indulhatna (35 000 - 70 000), mint ahogy egy barbizoni festő meleg szép erdőrészlete (80 000 - 110 000) — alighanem Paál László műve. (A zárójelben első helyen a kikiáltási ár, — után a leütési ár.) A vélelmezhető külföldi művek közül kiemelkedett egy nem tipikus (és épp ezért aligha nem valódi) szignált Corinth-virágcsendélet.Többen hittek valódiságában, így 120-szal indítva, noha védett (tehát külföldre nem vihető) csaknem tízszeres áron kelt el! Minthogy alig van Magyarországon műve az 1919-es szerepe miatt nyugatra távozott és ott divatos festővé lett Vértes Marcellnek, ritkaságszámba menő, tetszetős kislány félalakja 70 ezerről 160-ra emelkedett. Aztán feltűnt egy 1916-os, már csaknem absztrakt kis Mattis Teutsch-kompozíció (300 ezer → 400), egy Kernstok hatását továbbfejlesztő remek, expresszionista Derkovits (120 → 140 ezer), egy erőteljes korai Szőnyi-táj (350 ezer → 1 millió 200 ezer) egy szokatlanul mozgalmas, színes Szabó Vladimir (30 000 → 55). Felvonult még féltucat Czóbel, Mednyánszky, Nagy István, Perlmutter, Rippl-Rónai — utóbbiaknak rajzai is kaphatóak voltak, mint ahogy még ritkább Uitz-grafikák. Negyven ezerrel indultak s mind elkeltek, többségükben 100 ezer fölött! Egy, az éjszakai Szajnát ábrázoló Rippl-Rónai-olaj érte el az aukció legmagasabb árát: 800 ezerről 1 millió 700 ezret.

Az egész anyag: egy komplett huszadik századi múzeum, ami sajnos nem maradt egyben, hanem szétszóródott... Sajnos? Százfelé vitte ugyanazt a korszerű magyar művészetet, amelynek értékeit magunkban még mindig alig állítjuk — mondjuk — költészetünk mellé, pedig ha idegen szemmel közeledünk felé, még „lefordítani" sem kell...

Kristó Nagy István

Aukciók péntektől-péntekig

Műtárgy, festmény, grafika: szeptember 29, október 6. Műgyűjtők Galériája, V. Kossuth Lajos u. 12.

Festmény, ékszer, bútor, porcelán, üveg: október 3-4. Nagyházi Galéria, V. Balaton u. 8.

Papírrégiség: október 4. Első Budai Árverőház, II. Margit krt. 16.

Vegyes Műtárgy: október 5. Első Budai Árverőház, II. Margit krt. 16.

Festmény, ékeszer, bútor, műtrágy: október 5. BÁV, Nyíregyháza

Baka István halálára

E megnyitott, néma földön állva, amelybe most drága barátunk teste tér meg, én az esendőségről szeretnék szólni. Nékem Baka István leginkább esendő ember volt, s minden más jellemvonását csak aztán láthattam; figyelmességét, konokságát, önzetlenségét, tétovaságát és folytott szenvedélyét, mellyel az életét élte, én az esendőség fényén át tapasztalhattam, s őszintén szólva, nem is esett volna jól, ha másképpen tapasztalom. Talán tudta ezt, s talán örült is ennek, ahogy egy színész örül valami jó szerepnek. Tőle tanultam meg, hogy az esendő ember a bűn és a büntetés kettős fala között birtokában van a teljes megbocsátás ritka kegyelmének. Ő persze legelébb és mindenekelőtt költő volt, nagy és független elme, ki költői indulásakor, a hatvanas évek végén, ahogy maga mondta, még abban a tévhitben élt, hogy a szocializmusban egyként lehet az ember induviduum, s egy közösség egyenértékű polgára, de akit gyors kiábrándulás után, meglett férfi korában már nem csalhattak meg tiszavirágéletű eszmék, és hordódöngésű politikák. Mondom barátaim, Baka István esendő ember volt a szó nemes és tiszta, ha tetszik, angyali értelmében. Nem hitt. Legalábbis abban nem hitt, hogy a világot egy mindenek feletti jó és igazságos erő igazgatja. Rövidre szabott életében ehhez túl sok vádponttal bírt, s talán híján volt ama képességnek is, mely elébb fejet hajt, s csak aztán kérdez és szeret alázattól homályos szemekkel. És nem volt hitetlen mégsem. Sokszor elmondta interjúkban és versekben az angyalait. Mesélt róluk kiskocsmák abroszai fölött, pipafüstös szerkesztői szobákban, előadói pódiumokon. Hitt az angyali és a démoni erőkben. Hitt a tiszta és világos formákban. Nagyon és erősen hitt abban, hogy a bennünk munkálkodó angyali erő legyőzi a bennünk munkálkodó gonoszt. És közben félt, rettegett és szorongott, és talán helyettünk is tette. És bár nem élhetett annyit, amennyi egy ember jogos járandósága lenne, mégis teljes életet élt. Tudom, közhely ez, a rosszabbik fajtából. Hogy az emberi teljességet, lám, nem az évek számával mérjük. Rettentő mélységekben és éteri magasságokban dobogott az ő szíve. Ami távolságokat pokoltól és mennyországig bejárhat az ember, ő bejárta. Életműve teljes és lezárt, mert volt tehetsége azzá tenni a legnagyobb szorongattatások gyötrelmes hónapjaiban is. Készült a halálra, és nem fogadta el. Elfogadta a rá kiszabott büntetést, de nem fogadta el a mértékét. És nem is a betegsége tette nagy költővé, emelte a legnagyobbak közé, hanem ama kivételes képessége, hogy a legaljasabb testi csapásokat is a saját, ha úgy tetszik, angyali szolgálatába állította. Félt a sikertől is, amely után oly soká áhítozott. De nem gyöngült el, nem adott engedményeket, és nem kapott azokat.

Élt negyvenhét évet s néhány hónapot.

Darvasi László

LICHTHOF

Takarítási világnap

A ceruzalábú nő a takarítási világnap kellős közepén a kuka mellé öntötte a dzsuvát.

Jóllehet aznap még a miniszter is kapált, és söpört egy K-1500-ason.

Mentségére legyen mondva, a ceruzalábú nő mindig a kuka mellé önti a szemetesvödör tartalmát, függetlenül a napszakok vagy a naptári napok egymás utánjától, általában az idő múlásától vagy mondjuk a kukák földrajzi elhelyezkedésétől, Rák- és Baktérítőtől való távolságától, tengerszint fölötti magasságától; ebben a ceruzalábú nő igen következetes.

A ceruzalábú nő nem azért önti a kukák mellé a dzsuvát, mert disznóólat akar csinálni a kapualjból, hanem mert a kukák mellé akarja önteni.

Ezt mi sem bizonyítja jobban, minthogy azokban az esetekben, amikor a kuka kint van az úttest közepén, a ceruzalábú nő hidegen s közömbösen megy végig a kapualjon, ki az utcára, hol ismét csak a kuka mellé zúdítja aznapi hulladékát, sőt, ha a kukát ellopják, a ceruzalábú nő elindul, s addig járja a környező utcákban a kapualjakat, míg rá nem lel a ház jogos tulajdonára s megnyugodva mellé nem öntheti a dzsuvát; ezért is lopják mitőlünk valamivel ritkábban a kukákat a környékbeliek (a ceruzalábú nőnek olykor komoly távolságokat kell megtennie), mivel ráébredtek, hogy a kukával együtt a ceruzalábú nőt is megkapják, sőt három ceruzalábú gyereket, kik külsőre megtévesztésig hasonlítanak édesanyjukhoz s hajszálra ugyanúgy cselekszenek.

A ceruzalábú nő egyedül akkor önti a kukába a szemetet, ha holttest van a kapualjban.

Még az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet idején is föltalálta magát, amikor a Köztisztasági Hivatal elvarázsolta mindkét kukát, de valahányszor holttest van a kapualjban, a ceruzalábú nő fölemeli a szeméttároló fedelét és belelódítja a belevalót; a holttestre csak néhány krumplihéj hullik, paradicsomoskaposztamaradék; egyszer az egyik holttest fölkelt a vértócsából és valahogy kitámolygott az utcára; a ceruzalábú nő aznap már mindenen túl volt, csalódottan bámult utána.

Mi a házban darab ideig próbáltuk megfejteni a holttestek és a ceruzalábú nő különös kapcsolatát, de már nem próbáljuk: elfogadjuk, mint a valóság egyedi és megmagyarázhatatlan darabját.

Mint ahogy azt is, hogy a miniszter kapál.

Sőt, kiskorában folyton kapált; én már olyan miniszterről is hallottam, aki gyerek is volt; a minisztereket nem lehet kiszámítani, ennek is adtak a kezébe egy protokollkapát, erre rendesen elkezdett vele kapálni.

Ilyesmire senki se gondolt, hogy a miniszter majd tényleg kapál: a kapa azonnal szétesett. Pedig menynyit vesződtek vele a kapagyárban.

Ennek itt középen kellene lenni, és acélból, mondta a miniszter, és az ékre mutatott.

Persze ha a ceruzalábú nő már a kuka mellé zúdította a vödör tartalmát, megette a fene; egyszer még a tanítónő is ráöntötte tulajdon odakozmált sárgaborsóját, sőt, úgy tűnt, elégedetten szemléli, amint a sárgaborsó terjedni kezd a ceruzalábú nő paradicsomoskáposztáján; többen hallották, hogy még azt is hozzátette, a rohadt ceruzalábú anyád. De ez már régen volt, a tanítónő évekkel ezelőtt elköltözött, helyén a takarítónő lakik a gyermekeivel, kit még egyszer sem látott senki elmenni dolgozni, mégsem képes kikapcsolni s akár csak néhány órára abbahagyni a takarítást; az udvart álló nap slaggal locsolja, pihenésképpen néha az égre tekint, várná, hogy száradna, csakhogy ez lehetetlen: a takarítónő a slagot csak este zárja el, s hajnalban tövig kinyitja. A Lajoska, aki hátul a sarokban lakik, az utóbbi években egyszer sem tudott száraz lábbal átkelni az udvaron; nálunk az udvari lakásokban a betörők is vizes lábnyomokat hagynak maguk után, igaz, mire nyomozók érkeznek, fölszárad mindahány.

Hanem most a Lajoska, mikor meghallotta a ceruzalábú nő lépteit, átkelt a vizen, mentében elzárta a slagot, megragadta a ceruzakarokat és rájuk ordított. Hogy ma még a miniszter is kapál.

Mi?, kérdezte a ceruzalábú nő és a Lajoskára bámult.

Kapál, mondta a Lajoska.

Kapál, mondta a ceruzalábú nő is, közben magához tért; bólintott, s a kuka mellé lódította a dzsuvát.

Aznap este a Karcsi azt mondta a Lajoskának, hiába van acélból az ék, ha új a kapa, este be kell áztatni, különben szart se ér.

Molnár Erzsébet

INTER-EURÓPA FORINTKÁRTYÁK

Hódító lapok – megnyerő tartalommal

Egy megbízható partner új szolgáltatása vállalkozásoknak és magánszemélyeknek:

Forint kártyák az Inter-Európa Banktól

Inter-Európa Cirrus • Inter-Európa Cirrus/Maestro
Inter-Európa EC/MC Aranykártya

vásárlásra és/vagy pénz felvételre egyaránt alkalmas • az országban több mint 6000 elfogadóhelyen használható • biztonságos és kényelmes

Inter-Európa Bank Rt.

A hagyomány kötelez

Budapest, V. Szabadság tér 15. © 269 1855
Budapest, II. Pasaréti út 96. © 202 6588
Békéscsaba, Szt. István tér 5. © (66) 453 264
Debrecen, Piac utca 32. © (52) 347 820
Kecskemét, Rákóczi út 26. © (76) 496 178
Nyíregyháza, Mártírok tere 9. © (42) 310 134
Pécs, Ferencesek utcája 17. © (72) 215 344
Szeged, Széchenyi tér 2. © (62) 325 311
Székesfehérvár, Basa utca 1. © (22) 340 754
Szombathely, Hollán E. utca 1. © (94) 330 888
Veszprém, Óváros tér 25. © (88) 426 044

TANDORI DEZSŐ:

Dohányzás és más ártalmak

Mottó: „Vagy ne állj neki, vagy ne árts neki."

Ami elárulja máris, hogy én így képzelem ezt: ne ártsunk a dohányzásnak. Hanem mert ezt egyebütt már leírtam, s ezek fürge hasábok (nekik se ártsunk!), álljunk neki valahogy másképp.

Álljak neki, isten neki, el is mondtam a Kamrában (diót, mogyorót, mákot kéne vinnem, terhüktől öregbüljön a Hely/Kamra, ld. Kosztolányi): színháztörténeti pillanat, hogy valaki a felesége *jelenlétében* beszél a dohányzás ártalmairól, ld. fentebb. Hogy a dohányzásnak nem szabad(na) ártani. Ha már dohányzom, hát akkor dohányozzam (nekem inkább: dohányozzak, nem olyan keresett-modoros foglalatosság az, mint a választékosabb ragozás igéje), nézzem a randuló-feketülő izét, a csikket (ha csap alatt, hideg vízzel oltom el, még gusztustalanabb), szagoljam a bűzt, mondjam, hogy „ennyi Gitane-nal egy nagyobb szállodát is fel tudnék gyújtani", mondjam ezt mindaddig, amíg az első tűzriadóm meg nem szólal, akkor még nem hinném eeeeel, hogy miatta, a dohányzásnak őmiatta, tehát miattam (Dohányzás Én Vagyok!), másodjára már gyanakszom, harmadik alkalommal tudom...hanem erről is mind írtam már, s ennek kapcsán ügyesen odasanzsáltam, hogy íme, tessék, „a nyugatiaknak az ő biztonsági berendezéseik", az ő elővigyázatosságuk...! Szarva közt a tőgye, ahogy mondják, az van eltalálva véle: éghet a paplan, ha meggyújtom szerszámommal, lángolhat, nem jelez a füstjelző, az csak a tizedik Gitane (Gauloise etc., tizenhét Symphonia stb.) után jelez, de akkor teljesen értelmetlenül, a repülőgép légterét jobban telefüstöljük, kényesebb tér is, mint a Dél-Kensingtontól távoli IX. Mickjagger Edward Guesthouse Lyuk, hát nem igaz? Istenem, egy kis leégés, égtünk le már mi is. Satöbbi. Túléltük.

No, ezt a Váncsa Pistinek írom, mert nagyon tetszett nekem, ahogy ő a dohányzásról azokat a dolgokat mesélte. Hű, megszólalt a lelki vészjelzőm. Mert nemcsak „azval vagy ezem", hogy azt mondja: már másodszor hagyom ki (legalább másodszor!) a (sic!) pay Homage, mondom, így, pay Homage (Omidzs? Ömidzs?) nevű lovat, aki (aki!) akkor nyer mindig, ha én ott vagyok, s nekem van ez a (köz?) tudott Hommage nevű ős-versem („Ki szedi össze váltott lovait...", ld. a lassú megjelenésével már-már annovics korszakot idéző Neo-Hamlet-Találttárgy kötet, senki el nem hiszi nekem, hogy engem tényleg, de tényleg nem érdekel már, mi lesz vele, lesz-e, ha lesz, úgyis „vele" lesz az, ha semmi sem lesz, ha most tényleg sikerül, ami 1968-1970-éknek nemszeretem mód nem sikerült (nekik nem szeretem mód), vagyis ha most (kinek? valami magánvállalkozásnak) sikerül elhúznia-nyúznia ezt a könyvet odáig, hogy az már...nos, akkor megint semmi baj, mert nincs az, amit baj, sérelem etc. érhetne, és én meg tényleg vagyok olyan realista (realmista, royalista stb.), hogy csak gyakorlati vesztéseket ismerek, ezért (is) nem merek péhomázsokat megjátszani, meg samuöröksége, meg pipivaksága, tónihalála és hasonló nevű lovakat, Szpéróm „esthajnalcsillagi" mivoltáról nem is szólva, talán az egy szál Nessun Dorma a kivétel, akit már valóban muszáj volt, mert egész éjjel égettem a Szpéróért a mécsest, ébren voltam a halála fordulóján, hát jött hamar rá a Nessun Dorma...megettem, őt meg...különben ragyogóan eltahináltam minden jelesebb esélyt, aztán mérgemben „mégis" játszottam valami (lebőgő) favoritot, de mert az égést nem tudtam elviselni, utolsó futamokban visszanyertem magam kb. nullára, olyan nevű paripákkal, mint Gyötrelem Díja, Lincselési Törvény, Lasszózd Meg...komolyba, angolról ezek a nevek joggal fordíthatók így.

Rajtuk nyertem.

Ennél nagyobbat nem árthattam volna magam ebbéli dolgának.

Ártottam. Megtettem, de minek?

Persze, jól elkalandoztam tárgyamtól, de akkor még gyorsan két dolgot. Kitűzött feladatomat, úgy érzem, ennek ellenére is teljesítettem.

Azt mondtam el ugyanis (Sub Rosa, szép lónév, nem?), a sorok közt (egy ló a minap Doncasterben kitört, nekivágott lovas nélkül, szemellenző zsákja a szemére borult, nem látott a szegény, megvadult, sorra törte át a korlátokat, remegve néztük, mikor sebesül meg, nem sebesült meg, de a sorok között kötött ki, innen adtam neki ennek megfelelő nevét: A Sorok Között...s üzenetnek vettem az eseményt, de ennek taglalása nem tartozik ide, ld. emberi randaság, t.i. ez a majdnem-tragédia kizökkentett majdnem-fogadói állapotomból, és fogadtam, nem is rosszul, bár továbbra is gyáván, csak helyezésre, valakit), azt mondtam el: ne ártsunk a dohányzásnak, ugye. Mivel mondtam el? Evvel, az iménti fél mondattal. Ha már dohányzunk, annak ne ártsunk (legalább). Eldöntendő, majd eldől etc., az árt-e nékünk (a dohányzás). De hát szegény dohányzást valamiért csak tesszük, ez a valami (az ok, jaj, az ok) mi vagyunk, hát a dohányzás, a jámbor, csak közbeiktatott láncszem, rész az erős (erőtlen) bástyán...ne erőltessük ezt, a lánc beteg embere is rés stb.

(Ld. törökök és egyebek)...

Ne ártsunk (akkor már) a (szegény) dohányzásnak. Ezt írtam valahol. Dohányozódjék! Most Váncsa Pisti cikke miatt írtam új vetületben: bizony, nekem is eszembe jutott, nem drog (drug) vajon a dohi? Ahogy a Rojális Sas Szállóban kétszer is ránk törtek (mindannyiunkra, végig a soron), avval a váddal, hogy drogozunk (egy manchesteri varrógépügynök a 18-asban; egy kínai házaspár a 7-esben; és a 19-esben; egy részeges szabósegéd az 5-ösben; egy diákgyerek, talán skótföldi, a 13-asban stb., mind összebeszélve, de egymástól függetlenül, mint Bólyai és Lobacsevszkij az elméletét gyártotta, egyidejűleg drogoztunk!), azért már pusztán az ily vád nyomán, emlékezetből, kapásból-bármikor felmerül/t a gyanúm, magam ellen, így. A fehér csokiról (és rágógumiszerű, kö-

TÁRCATÁR

Filmtitok II.

Westtel a fejemben feküdtem le hajnalban, jeles szándékkal, hogy előszó gyanánt (hármasművéhez) megírom a Diadal-történetemet róla (a kezemet nézve, önkéntelenül, mást se írok mindig), azazhogy nekilátok kibogozni történetem westes fonalát; túlvilágra (Vörösmarty!) szóló győzelmével elvágólag. A Diadal mozitól — Westig. *Száskajárásban.* (A címen túllépő kurzívval evidensen a katasztrófa-jógában való jártasságunkra célzunk, a magunkéra mint történetolvasókéra és történetírókéra egyaránt, nem beszélve a statisztériánkéról: végre is a próza tömegét ők alkotják!). Túlajzottan az elgondolástól, agyonfáradtan tehát, semmint álmosan tértem későnyugovóra; égő szememmel s mindazonáltal masszív tapasztalatokkal a hátam mögött: kutyául tudom, mi az *alvásküszöb,* mit tesz vége-nincs-hosszakat fennakadni rajta; időzni, beszélni moccanatlanul, lakat alatt mintegy. Bogban. Kutya, kutya... jön még a kutyára kátyú, mondogatjuk refrénileg-reflexesen, azaz össze-összeugrásra készen (idézzük Westtől), „mint egy acélrugó". Eredeti tekercsforma. Mintha csak Beckettet, a magunkban legmondhatóbb köznyelvet bogoznánk, a becketti küszöböt, fekhelyünk rugózatát is értve (itt igenis) alatta; tudnillik mégsem vagyunk tisztán szövegcentrikusak. Ha nem nyílik álomra szemünk, ha így fogalmazunk, akkor a gondviselet körül lehet á baj, akkor félő, hogy a történet le fogja selejtezni a teljes valóságot. És ahány selejt, annyi önarckép, nem? Annyian nézünk szerte-szembe (gazdátlan statisztéria) a katasztrófával. Könnyűnek (vagy könnyednek) látszhat beckettesen igazodni a katasztrófa-szerkezethez, redukálni a létszámot nulla-közelre (ld. „az erősebb szám közeléhez) — másfelől drámaian fölöslegesnek kiválogatni közülünk a magunktól különbözőket. *A westes-hősöket.* Mit képzel az író (illetve az olvasó), hogy őket miféle rugók mozgatják? (Amelyek bennünket, az abszurdhatáron fogva tartanak?) Nem feledkezhetünk meg mindenekelőtt a becsvágyról, az elemi működés igényéről az alkotásban, vagy/és (jelesül!) a szavahihető tanúéról a pusztulásban. (Az abszurd, mint esetemben az alvásküszöb mint fenntartó-fenntartott kátyú, a becsvágyak talonja; de most már lejegyzem, hogy West, a lelkünk! mélyén, erre játszik; és ehhez csakugyan remek egyidejűsítő helyszínnek bizonyul a waterloo-hollywoodi csatatér. A szavahihetőség kérdése ezért szóba se kerüljön.)

Hanem ott folytatom, hogy figyelmem az alvásküszöbön — fennakadva — fenődik, élesedik, körkörösen, mint a gyíké (a virágzó kaktuszon), valamint a gyíklesőé (egy öreg, töröttes nyugszékben) —, s aztán a hasonlatok (mint a példázatos sánta kutyák, falkájukkal s miegyebekkel a fejükben) váltig késlekednek kölcsönhatásba lépni egymással. Loholvást feszülnek veszettül, az időre (időpontra, határidőre, időjárásra...) túlérzékenyen. Mondanám ilyenkor, mennyi tüskével, hogy miért nem maradhattunk, ha voltunk valaha valóban, *egyszervűek.* Oly feltétlenül hatékonyak. Hajnalok a hajnalok hajnalán. Ha ébren, a természettől s nem a fejünknél fogva, mely épp kézzelfoghatóan így már szinte nem is a miénk; hol a kezünk, hol a fejünk... Forgolódhatnánk nélküle szabadon (talán) az *eredeti* meg az *utolsó tekercs*-formák között, hagyhatnánk magunkat legyőzni (legyűrni e vagy vigasztalan vagy nevetséges fennmaradásért vívott küzdelemben) az alvásküszöbön. Holott, hát persze, a hasonlatok sem fenékig tetszőlegesek, Beckett vagy West hasonlata: mindkettő más-más történetet hordoz, más fénytörésre *emlékeztet;* s ez is hoz bennünket izgalomba; megismételhetetlenségük — és hogy ezáltal hogyan működnek közre megint más történetekben. (Elméletben, mondhattam volna még barátomnak, a végső kérdésektől sincs miért tartózkodnunk, legföljebb az ízlésünk-szemérmünk okán, amikor — és mikor nem? — éppen jegyben járunk *a* lehetséges világunkkal, de elbizonytalanítóan távol is tőle túl sok egyéb más világgal adódhatik dolgunk. Végső kérdéseinket belénk fojthatják, korszerűsíthetik, elárulhatják! a közbülső, gyakorlatiasnak tűnő kérdések; s vajon nem ezekre a veszélyforrásokra reagál-e legnagyobb gonddal a prózaművészet?...)

A Westté mindenesetre intenzíve korszerűsödőben van. Diadal-történetem véletlenül kezdődött vele, közérzetem passzívumát akkoriban inkább a becketti kondíciók jellemezték (korábban a *Murphy,* majd pár év múlva az *Előre vaknyugatnak*), a moziban is csupán — az akkor igen heveny — szakadéköstönöm révén vetődhettem be. A jegypénztár zárva, vénséges, aszott kis jegyszedő néni ragadott karon s vonszolt beljebb a harsány, hollywoodi sötétbe, zseblámpásával villogtatván elibénk és oldalt, a széksorok lába közé; a két kezemen összeszámlálhattam volna a vendég lábakat. Tessék csak, mondta a néni, nézzem, ahonnét jólesik, kedvemre a filmet, ők, ő és a kollégái, látták már, borzadtak tőle. Fogtacsípte a karomat, mialatt a sorok között válogattunk, nem bántam, állapotomhoz mérten inkább könnyen (szívből) hagyatkoztam rá, oly aprócska volt hiszen, és kislányosan erőszakos, míg magam cingáran hosszú, mint egy festőinas. Nem emlékszem (elmosódott), hol kötöttünk ki végül, de alighogy kényelemre dőltem, lefutott az első rész, másztam hát vissza cigarettázni az előtérbe, nénikém ott ücsörgött a csikknyelő fémdomb mellett, rólam nem vett tudomást még egyszer, majd csak arra legyezett felém az alsós (gyermek) kezével, mikor a csengőszó hallatán kapkodtam hamar elnyomni cigarettámat a fémtálon.

Legyezését és kapkodásomat láttam mindjárt viszont együtt a vásznon, azonban mindezt a sokszorosára nagyítva s lelassítva fojtásig, testnek hatottak az arcok, életre-, agresszívabb valóságokra valóbbnak a tekintetüknél (tekintetünk mint tömegjelenet-hordozó: ez is Waterloo-Hollywoodot hozza). A „Nagy

Rippl-Rónai József

BODRI FERENC:

„A világ legkedvesebb embere volt..."

(Rippl-Rónai József)

Amikor az ismételt kiadású, gyönyörű és mind színgazdagabb képekkel megjelent albumot forgatom, az egykori gyógyszerészmester kezdeti peregrinációi (München, Párizs, Munkácsy) és természetesen jeles francia kapcsolatai mellett eszembe jut *Ady Endre* egy 1908 tavaszán írt újságcikke is. Az *Új festők* nagyváradi bemutatkozása alkalmából lett olvasható a költőt útjára bocsátó, itteni *Szabadság*ban. Szellemi testvérétől, akit majd egy kaposvári Nyugat-matinén (1909. november 7.), másfél esztedő múlva ismer meg személyesen. *„Én irigyeltem azoknak a lelki szenzációit, akik most fognak először látni Rippl-Rónai képeket"*. Öröm, hogy a négynyelvű ismertetővel gazdag képeskönyv — ismételt kiadása a sikert jelzi — mind több *„irigylésre méltó"* lapozgató kezébe kerül.

Szabadi Judit ötperces bevezetője, szöveg- és képválogatása *„a franciás festő"* hazai és külhoni táborait tovább növelheti. Hiszen a tizenöt évig tartó kóborlás és gyakori utazgatása során festőnk a párizsi Nabis-csoportban is mindvégig „távoli", itthon „vidéki" maradt. Igaz, a címben megidézett *Aristide Maillol*, az album dokumentációjában olvasható *Edouard Vuillard, Thadeé Natanson* és más franciák jóbarátja lett. A teljes felsorolás sok tanulmányban, Szabadi tájékoztatójában is olvasható, a részletek a megjelenése idejében 50 éves művész *Emlékezéseiben* (1911), amelyet *Lengyel Menyhért* „stilizált" a jólértesültek szerint. És amely második megjelenése óta (1958) talán leginkább kedvelt olvasmány, egyben kincsesbánya a századforduló francia és magyar művészvilágát búvárló történészek, akár szociológusok számára, a lehetőséggel bőségben éltek eddig is. Az új képeskönyv szerkesztője a festő levelei mellett ebből is idéz, majd a francia művészbarátok emlékezéseiből, amelyeket *Lázár Béla* kérésére küldtek a távoli jóbarát halála után (1927). *„Őszinte lélek volt ő, büszkeség nélküli, minden malciózus finomsága ellenére"* — emlékezett *Vuillard*, és olvasható itt pár sor Natanson konfessziójából is (*„Odahaza hű maradt ifjúkori álmaihoz, becsülettel ott is a maga ízlése szerint festett, s szerette, amit szeretett... Mind megsiratuk"*), amelyet egy kapcsolatfeltáró tanulmányban a Magyar Művészet utolsó előtti számában (1949) az akkor még távozni készülő *Cs. Szabó László* közölt. *Toulouse-Lautrec, Puvis de Chavannes, Gauguin* és *Cézanne, Alfred Jarry, Maurice Denis* és mások (szegény Munkácsy utálta őket nagyon) már nem írhattak emlékező sorokat (Jarry Rippl-nek mással is adósa maradt), hiszen korábban távoztak ez árnyékvilágból, mint a *„nevüket mindhalálig teljesen hamis kiejtéssel, hangsúllyal és öblösséggel zengő"*, messziről érkezett és még messzebb távozott jóbarát. Igaz, a franciák még cifrábban mondták a magyar nevet. És fennmaradtak az *Emlékezések*, mára már szinte hozzáférhetetlenül.

Bármennyire nagy élettapasztalattal, vidéki bölcsességgel és tartalmas rezignációval súlyozottan *„intim festészet, szűk, könnyen bejárható tartomány"* a párizsi-kaposvári festő művészete, hatása élő és szerteágazó. *Lyka Károly* szerint stílusteremtő lett ez a vidéki intimitás. Rippl-Rónai *„Párizsból telepedett szüleinek Kaposvári otthonába, régi, kertes házacskába, amelyben hol ez, hol az a szoba lett nemcsak műhelye, hanem modellje is"*. Az avitt berendezés és díszeinek kopottas tarkasága *„a színek egyvelegét kínálták a festőnek"*, és *„így lett a nyugalmazott néptanító otthona és házanépe festőstílusának átalakítójává"* visszatelepedése során. *„Gúny és kiközösítés"* lett a sorsa ennek a familiáris piktúrának előbb, *„a konzervatív társaság szörnyen haragudott az új művészetre"*, amelynek művelői *„nem tartoztak semmiféle hivatalos munkaközösségbe, nem voltak tagjai művészeti iskolának, sem valamely szervezett művésztelepnek, de akiknek munkálkodása el nem múló dísze ennek a korszaknak"* az összefoglaló, értékelő és emlékező Lyka szerint. Rippl-Rónai műve friss és eleven maradt majdhogy annyira, mint a mégiscsak elérkező első hazai sikerek idején (1906-1907). Bár minden baráti szeretetünk és elismerésünk ellenére nem véletlenül tartózkodtak e botcsinálta eredetiségtől és személyes „impresszionizmustól" a századelő más magyar festőújítói — számukra az anekdotikus képcímekben rejlik kortársuk üzenete. Legfőként *„a nagybányai plain-air materializmus"* hívei és kezdeti alkotó gárdája „tartózkodtak", a gyorsan széthulló *MIÉNK* (1908-1910) ugyan vállata Rippl-Rónait. Nem így a további neós csoportosulások — maradt a művészettörténetek és — kritikusok (*Fülep Lajos* és *Lyka, Meller Simon és Petrovics Elek, Rózsa Miklós és Lázár Béla, Farkas Zoltán és Ybl Ervin, Elek Artúr, Bálint Aladár* és mások) elismerése, a *Nyugat* íróinak feltétel nélkül hódoló barátsága, a gyakori pendlizés Kaposvár és Budapest között. A sokasodó és mind sikeresebb tárlatok, „a polgári elismerés", amelyben az ünnepeltnek majdhogy eltúlzott része lett.

Bár *Tisza István* (1911), *Apponyi Albert* (1914) és mások támadásai ellenében *Ady* „verskülldő", *Móricz* rajongó hódolata, *Babits, Juhász Gyula, Szomory, Schöpflin* és mások barátsága „hivatalos elismerésnek" akkor aligha tekinthető. Ady az egyik legcsalódottabb hangulatú versét ajánlja *„nagy szeretettel"* Rippl-Rónainak (Nyugat — 1913. június 16.) — *Hát ezért bolondultunk?* — sóhajtja már a jó okkal formált címben is.

„Csak festő" maradt tehát a látomások nélküli gyógyszerész, és ha olykor írótoll-dárdát ragadva vitába ereszkedett a csupán politikát és széljárta szavakat őrlő hazai szélmalmok molnáraival („stilizátor nélkül utóbb") a maga „vidéki" és művészi függetlenségét nem adta fel. A kölcsönösen gyakori látogatások során és a kávéházi-vendéglői asztalok mellett (*Három Holló!*) a legszívesebben emlékeiről (1914 őszén a franciák internálták, később megjárta a világháború frontjait, a művészszázadban *Kokoschka* társa volt), kiváltképp az örök női szépség megannyi változatáról, olykor netán a pénzről folytatott ízes csevegéseket. Interjúiban, a festőtársak emlékezetében (*Csók és Vaszary, Herman Lipót, Medgyesi, Bernáth Aurél* és mások) leginkább kedves humora, segítőkészsége, csendes mosolya elevenül. A szüleihez és öccséhez szóló temérdek beszámolóban ugyanígy. A másokhoz írt „művészi vallomásokban" leginkább ízes panteizmusa, természetimádó és tárgyformáló szeretete. Az egyik legbölcsebb életvitel mindennapos vallomásai.

Talán éppen ebben a „köznapi intimitásban" megbúvó titkos sokszínűség, akár az ugyancsak gazdag életmű megvalósulásának sokrétűsége lehet az oka, hogy e majdhogy szabványos életút, az ebből szerteágazó munkásság együttes összefoglalásával művészettörténet-írásunk mindmáig adós. Ugyanígy Rippl-Rónai írói tevékenységének (levelek, cikkek, interjúk stb.) kötetkiadásával, bár az apróbb részletek feltárásaiban (levélközlések, cikkgyűjtemények, emlékezések, tanulmányok a festő és a kortársak kapcsolatáról stb.) ugyancsak gazdagok vagyunk. Talán az ezerarcúságában is állandó ember megközelítésének árnyalt gazdagsága teremthet rejtett nehézségeket, a festői életmű felmutatásában ugyan nem kevés eredménnyel rendelkezünk. És *Lázár Béla, Petrovics Elek, Francois Gachot, Genthon István, Aknai Tamás, Bernáth Mária, Szabadi Judit, Keserű Katalin* hosszabb-rövidebb összefoglalásai, albumvezetője után szívesen emlékezem például „az íróportrék" bemutatására (*Vayerné Zibolen Ágnes* — 1961), „az Ady-kapcsolat" történetére (*Tasi József* — 1977), az írókkal eleven barátságok feldolgozására (*Laczkó András* — 1983) és persze másokra is. Például *Vaszary János* („a földi") írásaira, *Csók, Bernáth Aurél* és mások emlékezéseire. Minden további érdeklődés rendelkezésére állhat a kaposvári Megyei Könyvtár *Rippl-Rónai bibliográfiája* (1978), akár az ebből kimaradtak és az ezt követően megjelentek sora.

A kedves festőnek valóban „bőséges irodalma" alakult, bár inkább életútja és munkálkodása részleteiben. A sorban talán a leggazdagabb az 1893-tól folyamatos „somogyi reputáció", a kaposvári barátok és elemzők tevékenysége (pl. *Takáts Gyuláé*), akik kedvenc művészüket a helyi újsághírekből a tágabb köztudatba emlékülések tartásával, emlékezések, könyvek, levéltári közlések, tanulmányok és folyóiratcikkek sokaságával mentik át.

A festői életművet könyvével (1958, 1977) tanulmányokkal és adatközlésekkel, példás és programadó módon *Genthon István* közelítette meg. Az életút sokszínűségét *Bernáth Mária*, aki a maga munkája (*Szemtől szemben* — 1976) bevezetésében méltatja Genthon érdemét. Majd egy kaposvári tanácskozáson (1981) elemzi *„a Rippl-Rónai kutatás helyzetét"*, Genthon „kívánságlistáját" bővítve tovább. A „helyzet" azóta nem változott tapasztalhatón és látványosan.

A gyönyörű album ismételt kiadása az emlékezetbe idézi még *Vaszary*nak a *Szinyei-Merse Társaság* emlékülésén elmondott beszéde zárószavait (1928 február): *„Rippl-Rónai megjelenése a horizonton az új magyar festőművészet hajnalhasadása... nem a történelmi múltté, hanem a folyamatos jelené... művészete európai jelentőségű"*. Ez utóbbi állítás érvényét szolgálja a soknyelvű képeskönyv harmadik megjelenése, amely a kiadó szándék természetéből adódón esősorban a legismertebb művek reprodukcióit állítja a hazai és nemzetközi érdeklődés elé. És ugyanez a szándék bizonyára vállakoznék egy mind teljesebb összefoglaló megjelentetésre is, ha ilyen az asztalára kerül.

Az életmű és az album uolsó képe, az 1927-es *Önarckép-pasztell* reprpodukciója *Lyka Károly* ítéletét eleventi fel: *„Ez a kép elégséges volna ahhoz, hogy Rippl-Rónait legnagyobb festőink egyikének tekintsük... Rezignáltan néz felénk a képről az elöregedett epikureus, aki oly kedvvel szürcsölgette egykor az élet aranyserlegének nektárját"*. Amikor erre már módja nyílt — tehetnénk hozzá magunkban. Lyka közelről ismerte barátját, állításaiban nyilván igaza van. Bár a mindent feltáró kutatás penzuma alól bizonyára ő sem mentené fel utódait.

SZABÓ MÁTÉ:

Városi vers

„mily kétbalkezes mackó az Isten"
Jack Kerouac

késő volt
gyöngyök remegtek fénylőn és hájasan a kutyaszaron
aki kint volt még az lepedőt hordott közvetlenül a csontjain
fölé kabátot vett — a hideg nyílt bicskával járt —
TV-fények kapirgáltak tangót meg reklámot

gyorsan történt
két varangyos összeveszett
az egyiknek több izom volt a karján
szállt a dér
aztán a másik tovarohant
a néni sikoltott — a „részeg" nem lélegzett —
odafönt valaki persilt hirdetett
hajnalodott
mielőtt beásták volna rájöttek hogy lóg valami a száján
aki kivette kesztyűt húzott mielőtt hozzányúlt
hosszú leporelló volt a torkában — minden oldalán képek —
nehéz volt kihúzni mert a vége az erekhez nőtt erősen

az egyik kép például

ilyen volt:
sárga bogarak ültek a köveken a dombtetőn
ha felhő járt arra felrebbentek kicsit
fekete árnyak mászkáltak a füvön — mókás gyíkok talán —
szivárvány ült a szemekben és hajnal a torkon ha megszólaltak

KAPOSVÁRI TAVASZI FESZTIVÁL SOMOGYI TAVASZ

A Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága tisztelettel meghívja Önt és kedves családját

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

(1861–1927)
festményeiből rendezett kiállítás megnyitójára,
1995. március 10-én, pénteken, 16 órakor
a Rippl-Rónai múzeum nagytermébe
(Kaposvár, Fő u. 10.)

A kiállítást megnyitja
DR. BERNÁTH MÁRIA
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető
1995. május 14-ig,
hétfő kivételével naponta 11–17 óráig.

Szabó Zoltán — Kaposvár

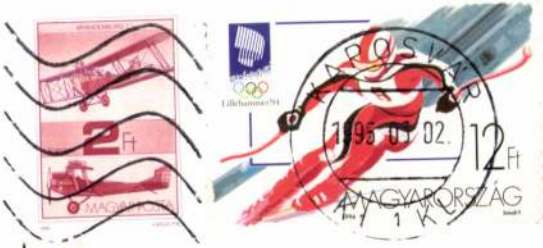

Sinkovits Péter
Tőszukasztó
Budapest
ÚJ MŰVÉSZET
Bálhori u. 10
1054

Árak, pénzek, aukciók

Árverés árverés hátán: sikerek és remények

Máris benne vagyunk az árverési évad sűrűjében, de annyira, hogy az egyébként meglehetősen bő nyomófelület máris szűknek tűnhet az események gyors egymásutánjában. Ez a nagyszámú árverés egyúttal azt is jelenti, hogy az egyébként nem túl rózsás magyar gazdasági helyzetben is megmaradt, s talán még növekedett is a műtárgyak, régiségek iránti kereslet, márpedig ezt csak a megfelelő kínálattal lehet kielégíteni. Nem igazolódott be az a vélekedés, miszerint az emberek úgy igyekeznek majd helyrebillenteni egyre romló életszínvonalukat, hogy tömegesen szabadulnak meg értékes régiségeiktől, s ez a túlkínálat lenyomja az árakat, tehát olcsón lehet értékes minőséget venni.

A megvételre felkínált árutömeg valóban növekedett, de nem hisztérikus mértékben, hanem csak annyira, amennyire az árak érdemessé tették a reménybeli eladók számára a tisztességes áron való eladást, a reménybeli vevők számára pedig a normális áron való vételt.

Mint már többször is említettem e hasábokon, jelenleg Magyarországon nincs érvényes jogkörnyezete a művészeti és régiségárveréseknek, ezért aztán jóval nagyobb szerephez jut a bizalom, amely abban az országban, amelyben írott szerződések annyit érnek, mint a tegnapi újság, végül is nem lebecsülendő dolog. A múlt hét végén egyébként két olyan árverés is lezajlott, amely a maga nemében példamutató volt. Pénteken és szombaton a Nudelman Galéria rendezett monstre numizmatikai árverést a Kempinski Szállóban, vasárnap pedig a Profila tartott bélyegárverést a Béke Szállóban. Mindkét árverés jól sikerült, mind üzleti szempontból (ami az összes árverési résztvevő számára fontos volt), mind pedig a magyar aukciós életet illetően. Noha a Profila már a huszadik nagy árverését tartotta, Nudelman László pedig az elsőt, mégis több, jogos reményre alapot nyújtó tényben hasonlítottak.

zetésében. Ez a Profilától nem meglepő, hiszen komoly hagyományaik vannak a több ezer tételes aukciók gyors, pontos, mindenkit kielégítő lebonyolításában. Aminek több előfeltétele van. Például a mintaszerű megelőző, felkészítő munka, az anyag feldolgozása, beárazása, sorba tétele, a katalógus megírása és megszerkesztése (ami a Profila esetében közel kétszáz oldalnyi, Nudelman árverésének esetében több mint kétszáz oldalnyi anyag), s mint a múlt héten említettem, e katalógusok már inkább a szakkönyvet formázzák, mint a prospektust. Nagyon fontos az árverést levezető személy megválasztása, hiszen kiváló anyagismeret és szakmai hozzáértés mellett színészi, előadó-művészi, karmesteri és néha idegorvosi vénával is kell bírnia. A Profila árverésvezetője, Filep László közismert a rátermettségéről és gyorsaságáról. Most a legutóbbi hétvégén Nudelman László bizonyította alkalmasságát erre a pályára is.

A numizmatikai árverés kezdeti, szorongásos izgalmát gyorsan eltüntette az árverés sikere: az első szünetig, valamivel több mint két óra alatt, közel kétszáz tétel került kalapács alá az Árpád-házi királyok korából, és egyetlenegy sem maradt meg. Sőt néhány esetben olyan szép

múlta. Az árverés második napján, szombaton kerültek sorra a nagyágyúk, az 1-1,5-3 millió forintos kikiáltási áron indított pénzek, és ezek is hiánytalanul elmentek, némelyik olyan licitár-emelkedés után, amilyen a festményárverések csúcsait döngette. Sok esetben nem is a kikiáltási árról indultak a tételek, hanem jóval magasabbról, a korábban befutott ajánlatok következtében (részletesebben lásd a mellékelt táblázatot). Sok hasonló árverésen szeretnék résztvevő lenni, mert ez még annak is öröm, aki csak tárgyilagos megfigyelő.

Az első, gyorslista utáni számítások szerint egyébként a Nudelman-árverés eredményei a következők. Az 1347, kalapács alá vitt tétel közül nem kelt el mindössze hét (!!!) darab, ami százalékosan kifejezve nem egészen 5,2 ezrelék. Az anyagi eredményeket tekintve az adatok a következők. A teljes kikiáltási érték 52,3 millió forint volt. Az elkelt tételek kikiáltási ára 52,2 millió, leütési ára 89,45 millió forint, ami 158 százalékos licitár-emelkedés.

És most tekintsünk a jövőbe. Nem kell nagyon messze néznünk, mert már ma délután következik a sorban a Műgyűjtők Galériája kora őszi festmény- és grafikaárverése. A kiállítás tegnapig volt megtekinthető a Kossuth Lajos utcában, ma délután 5 órakor pedig megkezdődik a Villányi úti József Attila Gimnáziumban az aukció. Itt több mint 200 tétel kerül kalapács alá, több, úgynevezett húzónév található meg a művészlistán, és még talán annál is több, vételre érdemes festmény. Lássuk előbb a névsort. Anna Margit, Bálint Endre, Barabás Miklós, Berény Róbert, Bortnyik Sándor, Czóbel Béla, Derkovits Gyula, Edvi Illés Aladár, Fényes Adolf, Iványi Grünwald Béla, Kádár Béla, Kelety Gusztáv, Koszta József, Lotz Károly, Máttis-Teutsch János, Márffy Ödön, Mednyánszky László, Munkácsy Mihály, Perlmutter Izsák, Rippl-Rónai József, Rudnay Gyula, Scheiber Hugó, Schönberger Armand, Szőnyi István, Telepy Károly, Tihanyi Lajos, Uitz Béla, Vaszary János és Vértes Marcell.

Tiszteletet ébresztő felsorolás, még akkor is, ha például Munkácsytól vagy Barabástól nem a főművek közül került be kép, ám mégis az ő kezük nyoma. Inkább arra hívnám fel a figyelmet, hogy – amire időtlen idők óta nem volt példa – Rippl-Rónaitól nem kevesebb mint 12 műalkotás vár a vevőkre, bár az igazság kedvéért meg kell jegyezni, hogy nyolc mű grafika és akvarell (ami természetesen semmit sem von le az értékükből, csak más árkategória, mint a festmények), rajtuk kívül van két pasztellkép és két olajfestmény, köztük egy kétoldalas, a párizsi évekből. Hét Mednyánszky László-kép áll sorban a vásárlók kegyeiért – biztos vagyok benne, hogy nem sokáig. Perlmutter Izsáktól öt, Czóbel-

Az itt látható három aranypénz (fent az elő-, lent a hátlapjuk) együttesen 10,7 millió forintot ért meg a licitáló gyűjtőknek Nudelman László árverésén. A bal oldali I. József (1705–1711) 10 dukátosa, amely 3 millióról indult és 4,6 milliónál [illegible] ték le. A középső I. Lipót (1690–1705) 5 dukátosa, amely [illegible]

Árverések, tételek és leütések

Nudelman numizmatikai árverés, 1995. szeptember 15–16.

Tétel	Kikiáltási ár (ezer Ft)	Leütési ár
Apafi Mihály arany 10 dukátosa, 34,72 g, 1662. Szeben	1000	1600
II. Rákóczi György arany 10 dukátosa, 33,99 g, 1650. Nagybánya	1000	1000
Bethlen Gábor arany 10 dukátosa, 34,72 g, 1610. Gyulafehérvár	1500	2500
I. Lipót arany 10 dukátosa, 34,79 g, 1668. Körmöcbánya	1500	1900
I. Lipót arany 5 dukátosa, 17,29 g, év nélkül, Nagybánya	3000	4200

Műgyűjtők Galériája, 1995. szeptember 22.

Tétel	Kikiáltási ár
Barabás Miklós: Női portré (a-p) 21x15	80 000
Szőnyi István: Sárga mező (o-v) 60x80	480 000
Czóbel Béla: Fekvő akt (o-v) 65x100	400 000
Rippl-Rónai József: Szeptemberi éjjel (o-v) 65x81 V	800 000
Mattis Teutsch János: Kompozíció 1916 (vt-p)	300 000
Scheiber Hugó: Cigarettázó nő (vt-p) 58x42	220 000

Polgár Galéria, 1995. szeptember 26–27.

Tétel	Kikiáltási ár
Rippl-Rónai József: Lazarine (o-k) 68x50	500 000
Csók István: Templom után (o-v) 72x92 V	500 000
Scheiber Hugó: Kalapos férfi (vt-p) 67x56	200 000
Kádár Béla: Társaság délszaki tájban (o-v) 87,5x98	800 000
Marc Chagall: Jesiah (sz. lito) 36x26	30 000
Pablo Picasso: Csokor (sz. lito) 62x46	30 000

től és Vitztől négy, Berény, Edvi Illés, Kádár Béla, Szőnyi István 3-3 műve várja a megváltó leütést. Különösen a Szőnyi-anyag erős, de a Czóbel-képek is nagy licitár-emelkedés előtt állnak. Vértes Marcell, Schönberger és Scheiber egy-egy műve ugyancsak komoly jövő előtt áll, Szepesi Kuszka korai (Kosztolányi és Tóth Árpád verseire emlékeztető, nagyvárosi hangulatú) képe európai színvonalú. Sebők Margitnak a most újból szereplő festménye két éve tavasszal ugyancsak a MG árverésén 50 ezerről indult, és 500 ezernél ütötték le. Most az akkori leütési árról várja a licitálókat, sorrendben a legjobb Szőnyi- és Rippl-képek után: művészi értéke szerint is ott a helye. A külföldi festők közül számomra csak Lovis Corinth műve a mérvadó.

Pontosan egy héttel az MG 18. festményaukciója után, a szokásos kamaraárverések helyén és idejében egy különleges műtárgy-kamaraárverés lesz a Kossuth Lajos utcában. Értékes kisplasztikák, kerámiák várnak a licitáló kedvű vásárlókra, köztük egy igazi ritkaság: egy XVIII. sz. végi, jelzett, fajansz, úgynevezett káposztástál az akkori Budáról, 18 cm átmérővel 180 000 forintos kikiáltási áron, vagy egy olyan Zsolnay fajanszt, amelynek mintá-

áron. Ilyen az a prófétaszobor, amelynek 90 000 forint, vagy az a Szt. György-szobor, amelynek 250 000 forint az indulóára.

A nagy árverések jövő heti sorában egyébként a legérdekesebbnek a Polgár Galéria és Aukciós Ház árverése ígérkezik, amelyet a MOM Kultúrotthonban szeptember 26–27-én rendeznek, s amelyen összesen 376 tétel kerül kalapács alá. Polgár Árpád, ismert Kossuth Lajos utcai műkereskedő most első ízben tart árverést, és aukciójának főként az ékszeranyaga erős, bár a festménykollekcióban is vannak igazán említésre méltó darabok. Például Csók István védetten is félmillióról induló A beteg Züzüje, Rippl-Rónai ugyancsak védett és ugyancsak félmillióról indítani szándékozott Lazarine-portréja az úgynevezett kukoricás korszakból, szép, XVIII. századi festmények, köztük ugyancsak védettek, egy kimagasló Kádár Béla- és Scheiber Hugó-kép, valamint két Chagall- és egy Picasso-litográfia.

Újdonságerővel hat, hogy több festménytétel esetében nem kikiáltási ár van meghatározva, hanem becsérték, ami itthon még szokatlan, de Nyugat-Európában ez a bevett szokás. Összesen 112 festménytétel vár a vevőkre, szép a szó-

Néhány éves hanyatlás után az elmúlt

• Es mi lel a magyar borok-
kal? Nem keresik az egykori va-
sárlók?

Rippl-Rónai József

A MAGYAR HÍRLAP MELLÉKLETE
SZERKESZTI EMŐD PÁL
1995. SZEPTEMBER 22., PÉNTEK

Pénz Plusz Piac

Keresztury Éva hisz a magyar borexportban

Borászatunk olyan, mint egy „méretes szabóság”

Hagyományos technológiával könnyű, gyümölcsös ízű bort nem lehet készíteni

Szőlészek és borászok panaszától hangos az őszi határ. Szidják az esőt, az igényes piacot, a hegyközségi törvényt és a támogatási rendszert egyaránt. Márpedig a magyar bor – a jó magyar bor – ázsiója világszerte emelkedik. A négy éve még nem létező vállalkozás, az Interconsult Rt. például ma már évi 7 millió dollár értékű bort exportál a legigényesebb angol piacra. Az Interconsult Rt. sikertörténete Keresztury Éva, az egyik tulajdonos szerint megannyi tanulsággal szolgál a közelmúltból, és talán nem haszontalan elolvasni azoknak sem, akik az Európa Unióhoz való csatlakozásunkat könnyű diadalmenetnek gondolják.

Keresztury Éva, az Interconsult Rt. társtulajdonosa FOTÓ: PÉLYI NÓRA

• A hetvenes években nem lehetett egy metrómegállónyit sem utazni a londoni metrón, hogy ne ütközzön a tekintet egy hatalmas Egri Bikavér-plakátba. Négy évvel ezelőtt viszont már szinte mutatóba sem találtam magyar borokat a neves borszaküzletekben. Mi történt a magyar borral?

Semmi különös, csak annyi, hogy a fogyasztók igénye megváltozott. A nehéz, savas, érlelt borok helyett egyre inkább a könnyű, zamatos borok jöttek divatba, s aki a megváltozott igényekhez nem tudott alkalmazkodni, az lassan kiszorult a piacról. Ez történt a hagyományos magyar borokkal is. A helyünket pedig betöltötték az addig jószerivel ismeretlen „újvilági” nedűk, a dél-afrikai, chilei, kaliforniai és ausztrál borok. A britek hamar megkedvelték az újdonságokat, s ma már ezek a borok ugyanolyan megbecsültek, mint mondjuk az olasz, portugál vagy akár francia termékek.

Magam az Ágker Kft. londoni képviselőjeként kezdtem boreladással foglalkozni 1988-ban. Két év alatt a nulláról tízmillió forintos nagyságrendűre nőtt a rendelésállomány, majd megindult az itthoni cég hanyatlása. Barátaink azt tanácsolták, hogy ne adjuk fel, hiszen bor is van, vevő is van, csak egy céget kell csinálni. Angol–magyar vegyes vállalatként 1990-ben indultunk egymillió forintos tőkével. Ma egy négytagú csoport – Török Imre, Storcz Judit, Kamocsay Ákos és jómagam – tulajdonában van a cég többsége, amely tavaly már 60 000 hektoliter bor eladásával 800 millió forint feletti árbevételt ért el.

• A csomagolásban, a szállítási határidők betartásában már sokat fejlődtek a magyar borászatok, de a magyar borok változó vagy inkább ingadozó minőségét még mindig sokat kritizálják. Hogyan tudnak állandóan kiváló minőséget előállítani a hazai viszonyok mellett?

Az első két évben elegendő tőke híján felszámolás sorsára jusson. Sajnos ez nemcsak Móron, de az ország több értékes bortermő vidékén is megtörtént. A neszmélyi téesszel azonban szerencsére boldogultunk, és kétéves folyamatos beruházással kiépítettük a teljesen új borászatot. A teljes beruházás körülbelül 200 millió forintot tesz ki, amelynek jó részéhez különféle kedmegkapta vagy pontosabban megérezte

a már palackozott nedűért. A beruházás mellett ki finanszírozza az évi 6 millió liter bor feldolgozását?

Az már a kezdet kezdetén egyértelművé vált, hogy saját tőkénk kevés a brit piaci megjelenéshez. Szerencsénk volt, mert Iványi György, aki akkor az Inter-Európa Bank vezérigazgatója volt,

VENDÉGKOMMENTÁR

Beszélni kell a kiútról

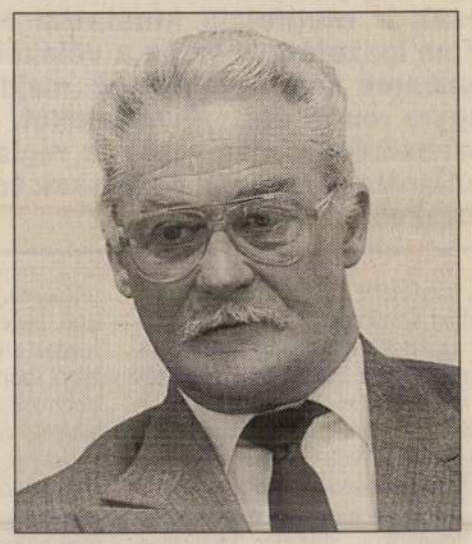

Bánkuty Géza

1989 óta figyelem, elemzem a magyar gazdaság vezetőinek lépéseit az általuk csak könyvekből ismert piacgazdaság megteremtése felé vezető kitaposatlan ösvényen. Kezdettől fogva részt vettem a Kék Szalag Bizottság munkájában, ahová a volt amerikai nagykövet, Mark Palmer jóvoltából kerültem, mondván, hogy a sok professzor és szakértő közé kellene egy gyakorlatiasan gondolkodó üzletember is. Módom volt az elmúlt rendszer gazdasági irányításába közelről is belelátni, hiszen együtt dolgoztam Tardos Mártonnal, Hetényi Istvánnal, Surányi Györggyel, Vissi Ferenccel és másokkal, akik szakértői voltak a központilag irányított szocialista gazdaságnak. Úgy látom, hogy 1989 óta nincs határozott gazdasági irányvonalunk. És ez semmi esetre sem az említett urak miatt történt így.

Az elmúlt negyven évben Magyarországon volt egy nagy kereskedelmi „vállalkozás”, amit kommunizmusnak hívtak. E „vállalkozás” vezetési felépítésében éppen olyan volt, mint mondjuk az amerikai General Motors. Itthon pártelnöknek hívták a vezetőt, a General Motorsnál presidentnek. Mindkettő teljhatalmú főnök, mindkettőnek voltak beosztottjai, akik a különböző osztályokat vezették és teljesítették a főnök által meghatározott kereskedelmi és termelési normákat. A két „vállalkozás” között a különbség az volt, hogy a kommunista-szocialista „vállalat” nem tűrt egyéni kezdeményezést, mindent hatalmilag állapított meg és hajtott végre, alkalmazottait erőszakkal kötelezte a „vállalaton” belüli munkára, és az egyénből gondolkodás nélküli „követőt” kovácsolt. Ezzel szemben a kapitalista piacgazdaság mint rendszer teljesen az egyénre épül. Természetesen ez csak a tisztesség határain belül működik, mert ha nem, úgy hosszú távon életképtelen. Mivel Magyarországon a piacgazdaságot nem tanították és a kereskedelmi életben nem gyakorolták, így alig van tisztességes kereskedelem, viszont „mindent szabad” jelszóval egy erkölcsökre fittyet hányó üzleti világ jött létre, amit a polgár természetesen pillanatok alatt megutált.

Hallottam hivatkozást a jó hírnévre is. Ez teljesen elfogadható egy sikeres üzleteket lebonyolító vállalkozásnál. De Magyarország esetében? Uraim, amíg elöregedett nyugdíjasok a kukákban turkálnak egy kis ételpótlásért, kérem, ezt a „jó hírnév” szólamot felejtsék el szótárukból. A Nyugat mindenkivel fog üzletet kötni, Magyarországgal, Vietnammal, a kommunista Kínával és a hottentottákkal is, ha azon haszna van! Üzlet az üzlet! Határok, nemzetek, ideológiák, fiatalok, öregek, szegények, gazdagok; mindenki, minden, mindenhol elfogadható, ha a kapitalista befektetőnek abból profitja van, kivétel nélkül! Uraim, amíg elfogadható magyarázatot a nemzet, a nép ez ügyben nem kap , addig az állam vezetőinek pártokra és ideológiákra való tekintet nélkül kötelessége, hogy az államadósság rendezéséhez vezető utat elemezze, és a leghatékonyabban foglalkozzon vele. Ma, és nem holnap!

b) A külföldi tőke magyarországi befektetése.

A Magyar–Amerikai Gazdasági Tanács májusi budapesti konferenciáján kérték, hogy Horn miniszterelnök amerikai látoga-

jelképes vétel lehetett - végre berendezte múzeummá. A szobákban a menyezettől a padlóig, mindenütt festmények függtek, a sarkokban a bútorokon népművészeti tárgyak, faragott botok sokasága. És könyvek, és napilapok, mert Rónai Ödön igazi és teljes gyűjtő-festő bátyjától valahol és valaha megjelent írást összegyűjtött. Szenvedélyes Collektionneur, a kaposvári Katerneum gazdája."

(Részlet Martyn Ferenc: A kaposvári Múzeum legszebb képei c. kiállítás megnyitásán elhangzott beszédéből. Pécs, 1970.)

"Mi kaposváriak jól tudjuk róla, mekkora szeretettel és kitartással, szorgalommal gyűjtötte Rózsa utcai kis múzeumának anyagát. Mindenkit felkeresett, mindent kikönyörgött, ha másképpen nem ment, mindent elcsereberélt, vagy végszükségben megvásárolt, aminek múzeális értéke volt. Ezt az anyagot rendben tartotta. Leltározta és végül is 1920-ban örökösödési szerződésben mintegy 1000 db tárgyat szülővárosának, ill. Somogy megyének hagyományozta."

(Takáts Gyula: Egy kertre emlékezve. Művek és mesterek között, 1971.)

"Ödön állt mindvégig a művészhez legközelebb, ő, aki vasútas lett, és később Somogyaszaló állomásfőnöke, nem eléggé csodálható bizalommal áldozta életét zseniálisnak érzett bátyjának. Ő volt az első, aki hitt benne, aki táplálta önbizalmát, aki ereklyeként őrizte és kezelte bátyja neki ajándékozott munkáit. E művek és a gondos izléssel gyűjtögetett népművészeti tárgyak képezték alapját a kaposvári múzeumnak."

(Bernáth Mária: Rippl-Rónai József Szemtől szemben, 1976.)

(A vallomásokat Pandúr József: "Rónai Ödön Adalékok Rippl-Rónai József munkásságához" című, 1984-ben készült bölcsészdoktori disszertációjából válogattuk. A dolgozat megtalálható a Megyei és Városi Könyvtár Helyismereti Gyűjteményében is.)

Rippl-Rónai Ödön

Somogyi Honismeret 1995/1

HELYTÖRTÉNETI ARCKÉPCSARNOK

130 ÉVE SZÜLETETT RIPPL-RÓNAI ÖDÖN

Vallomások gyűjteménye:

"Ez az Ödön, a vasúti főnök, bizony nálamnál jobban tudná életem történetét elbeszélni: kezdet óta gyűjt mindenféle nyomtatványt és egyéb emléket, melyek művészi törekvéseimről a nyilvánosság előtt megjelentek; neki írtam meg leveleimben a művészetre és az életviszonyaimra vonatkozó mindenféle dolgokat. Kis dolgokon múlnak sokszor az élet nagy kérdései, a rám gondolásoknak ezek a bizonyitékai mindig ujabb és ujabb erőt adtak, mert anyai testvéri szeretetből eredvén, volt erejük serkenteni a küzdelemre, előre, törekvésre: árkon-berken keresztül, toronyiránt."

(Rippl-Rónai József Emlékezései, 1911.)

"Ödön bácsiban megvolt Szókratésznek az a világszép magatartása, hogy jártában-keltében vagy a piacon ültében terjessze gondolatait. De ahogy Szókratésznél a kételkedés felébresztése és így az igaz út keresése, úgy nála a modern művészet ügye és a szabadabb, görcsmentesebb életeszmének terjesztése volt a legfontosabb. Kaposvár és az akkori világ a "Kis biztos"-ra, mint életeszményre volt beállítva, az egymástól való elzárkózásra és a közönyre. Ödön bácsi az ő közvetlenségével, derüjével és érdeklődésével ezt ostromolta elsőnek. Kisember létére talán azt példázta mindenekfölött, hogy miként lehet valaki osztályfölötti, de ugyanakkor egy a néppel, a hazával és Európával."

(Bernáth Aurél: Így éltünk Pannoniában, 1956.)

"Legjobban Ödön öccsét szerette, a kopasz, nagytestü emberré nőtt testvérét, ki mint amatőr festő is működött, szenvedélyesen gyűjtött műtárgyakat, buzgolkodott a helybéli múzeum ügyében, nem is sejtve, hogy ez az intézmény majdan Rippl-Rónai Múzeum névvel büszkélkedik."

(Genthon István: Rippl-Rónai József, 1958.)

"Rónai Ödön Somogy megyében minden bizonnyal az első műgyűjtő volt. Valójában egész életét a festmények és népművészeti tárgyak gyűjtésére fordította, tartotta fenn, azzal a szerény anyagi alappal, ami rendelkezésére állott. Puritán, szerény, igénytelen ember volt, aki - miután bátyja megvásárolta a kaposvári Róma villát, a festő Fő utcai házát - testvéri,

Füzessy: „A mi pártunk és jelenlegi vezetése is világosan látja, hogy az ellenzékben mindenképpen meg kell valósítani egy szorosabb együttműködést ahhoz, hogy esélyünk legyen a következő választásokon való győzelemre. De ellene voltunk annak a Polgári Szövetségnek, mely három ellenzéki pártot akart egy olyan szövetségbe tömöríteni, amely majdnem annyira irányult volna a negyedik ellenzéki párt, mint a kormánykoalíció ellen."

Kulin: „Az MDF nem üzenheti azt egy másik pártnak, hogy váltsa le a vezetőjét, mint ahogyan *Torgyán* üzenget nekünk, hogy akkor hajlandó velünk együttműködni, ha a szerinte kompromittált személyiségek távoznak a pártból. A pártkapcsolatokban tudomásul kell venni, hogy a vezetőiket többségi akarattal választják meg."

Füzessy: „Ugyanazok, akiknek a fülét bántják a kisgazdák nyilatkozatai, nem veszik észre és nem hallják meg, hogy milyen agresszív nyilatkozatok hangzanak el pártunkkal és vezetésével kapcsolatban más politikai erők részéről. Éppen a Magyar Nemzet december 16-i számában

mény alapján benyújtottak a törvényjavaslatot, *Giczy* György felállt a megbeszélésen és időt kért a javaslat tárgyalására, hiszen nem lehet eldönteni egyik napról a másikra, vajon a javaslat megfelel-e a hatpárti megállapodásnak, és ott is hagyta a megállapodást. A nézetével viszont egyedül maradt. Itt, ha egyeztetett ellenzéki álláspont van, az mindenképpen úgy szólt volna, ha eddig kibírt a törvény öt évet, akkor most bírjunk ki mi is egy vagy két hetet... A másik kérdés a parlamenti rohammunka... Az előző ciklusi ellenzék messze nem hagyta magát annyira sürgetni, mint a mostani."

Az üzleti életben bevált bizonyos konfliktusmenedzselési technikák az ilyen vitatétel-lefektetések után azt írják elő, hogy a résztvevők próbálják meg a másik látószögéből megválaszolni a saját érveiket. Az ilyen tréninggyakorlatok a legizgalmasabb, legbevilágítóbb játékaink közé tartoznak.

Elemi fokon csak az az egyszerű követelmény, hogy mielőtt F. T. úr válaszol K. F. úr elcsattant érvére – vagy viszont –, próbálja meg azt hitelesen újrafogalmazni a saját szava-

nogy a felek visszaigazolhatják e lenlábasuk fogalmazásának gond lati hűségét. (Itt már sokakban ke derengeni: tán nem is mindig a pa ner valódi szándékaival, hanem azokról alkotott saját verziónkk szoktunk hadakozni.)

A magasabb fok pedig az, am kor a tárgyaló feleknek helyet k cserélniük és azt az álláspontot v deniük, amit eddig támadtak, és madni, amit eddig védtek. Ez gy korlatlan játékosok esetében szi lehetetlen teljesítmény. Itt az ered koncepció, illetve érdek gyakorl lag minden esetben „kibeszél" újonnan felvett álarc mögül. Sőt föl nem adott célok által mozgat résztvevők megújult lendülettel k denek üzengetni egymásnak és hallgatóságnak, és hirtelen jött úja érvekkel álcázottan a régi szelle ben vívják csatájuk újabb menetét (De a csoport már közben jól látja amit ők csak a „performansz" után ez bizony a vállalt feladat siralma végrehajtása volt. Riasztó tanulságokkal.)

Ha egy szervezet-, illetve menedzsment-pszichológus a jelen újságvita két résztvevőjével együtt csi-

---

Még mindig Zuglóból...

Melyik három párt az

Érdeklődve, majd egyre szkeptiku-

ha már a számoknál tartunk, ha négy-

Feltételezhetjük-e, hogy ezt
két MDF-es, parlamenti mandá

! A szabály-
Kormányren-
zdése és a
3 paragrafus

fizet. Meg-
árolható ön-

ni eszközök
alidísznek?),

t helyesnek
s kiszolgál-
rzéke nincs,
ózóknek!

G. J.
Budapest

Hamisítvány volt

„Sárgakalapos nő" sorozatban

A műtárgypiac élénkülésével egyidőben hazánkban, akárcsak határainkon túl, növekszik a műtárgyhamisítványok száma. De nem csupán a műtárgyakat hamisítják, hanem a hamisítványokkal kapcsolatos üzleti manőverekhez az igazoló papírokat is. Nem régen olvashattuk, hogy egyik dunántúli kastélyunk régi bútorait vitték el illetéktelenek az Iparművészeti Múzeum hamis kikérő iratait használva. Egyik győri gyűjtőtől két Vaszary festményt csaltak ki egy nem létező kiállításra. Jómagam néhány évvel ezelőtt szereztem tudomást arról, hogy több budapesti galéria árusít egy sorozatban gyártott Rippl-Rónai hamisítványt, mely sárgakalapos nőt ábrázolt. (A képet az én szakértői véleményemmel hitelesítették, amelyet másolási technikával hamisítottak)

Tavaly a karácsony előtti ajándékozási hajrában is felhívták a figyelmemet egy hamisítási ügyre: a neves fővárosi műkereskedésünkben jelent meg egy szemmelláthatólag hamis Vaszary strandjelenet és egy Scheiber hamisítvány. A rajta lévő szakértői bélyegző szintén hamis volt.

Vagyis nem árt, ha a képgyűjtőkben, a műkereskedelem szakembereiben kétely támad, amikor a képet kínáló nagyon hamar akar túladni a tárgyon, s nem ad lehetőséget a vevőnek, hogy valamilyen fórumon ellenőriztesse a művet.

Dr. Haulisch Lenke
művészettörténész

Rippl Rónai

Magyar Nemzet
1996 dec. 26.

olitikai ambíciókkal

szereptévesztése

veszélybe sodorta. Ha itt a társadalmi erők nem mozdulnak meg, nem segítenek, akkor e pótolhatatlan, rendkívül fontos küldetést teljesítő alapítvány könnyen széteshet.

Véleményem szerint ilyen és ehhez hasonló feladatai vannak a civil társadalmi szervezeteknek – nem pedig a direkt jellegű általános politizálgatás, ami egy pluralista elszakadó, elidegenedő vezetői, „első emberei" azok, akik az alulról szervezkedő civil szféra lényegét nem értve politizálnak immár több éve stabilan, kimozdíthatatlanul állva posztjukon. Ők tárgyalnak, ők nyilatkoznak, ők tartják nyakra-főre a sajtótájékoztatókat (ha van mondanivalójuk, ha nincs) – maguknak vindikálva a

levitézlett párt- és népfronttitkárok, ügyes köpönyegforgatók, volt politikai főiskolai tanárok képviseljék őket éveken keresztül a civil társadalom nevében? Én nem kárhoztatom e szóban forgó urak törekvő politikai ambícióit, csupán a civil mozgalom érdekeiből kiindulva megnyugtatóbbnak tartanám, ha ezeket a politikai ambíciókat valamelyik – valóságos ideológiai-politikai felfogásuknak megfelelő – politikai pártban próbálnák realizálni és ha emellett változatlanul szolgálni akarják a civil társadalmi szervezetek ügyét is, akkor még résztvehetnének valamelyik civil szervezet konkrét érdek-

BODRI FERENC:

Rippl-Rónai Emlékkönyv

...ről) kellő ...ssel és szeretettel dokumentálná szinte folyamatosan szülötte vagy lakója emlékét, de *Kaposvár* ebben a nyúlfarknyi sorban, nagyhírű fia munkásságának mind elmélyültebb megismertetésében kiemelt figyelmet érdemel. Ha csupán rápillantunk *Fiola Pál* és *Sipos Gyula* 1978-ban itt megjelent *Rippl-Rónai bibliográfiá*ja adataira, kitűnik, hogy a helyi lapokban olvasható híradásokkal és beszámolókkal már 1893 óta szinte folyamatos „a nyomkövetés". Apróbb-nagyobb jelzések ezekben: a gyógyszerészből festővé érett, városától mind messzebb kalandozó földi holléte, és tanulmányai, tárlatai, sikerei és életfordulatai körül, elsőként angliai útjáról egy személyes beszámoló.

Megilletődötten képzelődöm, hogy a képekről ismert kedves szülők, a testvérek és a bőséges rokonság mekkora szeretettel olvasgathatta és gyűjtögette az újságlapokat a sokszor távollevőről, milyen örömmel nyújthatta át a gyűjteményt, amikor a vándor a nagy ünnepek táján vagy nyaranta hazaérkezett. A sikerrel párhuzamban növekedett a híradások mennyisége: katalógusok és tárlatbeszámolók, egy-egy apróbb sajtóvihar művei és nyilatkozatai, akár tettei körül. Gondolom, az önkéntes lokálpatrióták és a helyi intézmények kutatói hasonló elhivatottsággal folytatják ezt a családi gyakorlatot. Az Emlékkönyvben közölt katalógus meggyőz, a helyi múzeumba került művek mennyisége és az irodalomjegyzékben soroltak bősége nemcsak „forrásanyag", bizonyítéknak is tekinthető. Ha ott végre valaki elszánná magát, hogy kötetté formálja a művész sokhelyütt megjelent írásait, kész leltárt talál, bár a jegyzetek összeállításával sem kevés dolga marad. Eközben méginkább láthatóvá tenné a festői alkotás folyamatának, egyben az alkotó érdeklődésének és köznapjainak intimebb hátterét. Az *Emlékezések* új kiadása sem tűnhet időszerűtlennek, lassanként negyven esztendeje jelent meg legutóbb. Mind nehezebben elérhető, pedig „alapforrás" a századforduló magyar művészvilágának életét és peregrinációit illetően.

A lehetőségek talán nem a legkedvezőbbek, úgy tűnik mégis, hogy a somogyi metropoliszban nemcsak a készséges emlékezőket találták meg időben, de az életmű hivatott feltáróit és értő elemzőit is a helyiek között, egyben „a termés" közreadásának forrásvidékeit. A bőséges sorban eddig talán a legszebb, másutt sehol nem látott fényképekben és színes reprodukciókban egyként gazdagított *Emlékkönyv* jegyzéke pontosan említi a korábbi füzeteket és a helyi múzeum évkönyveiben olvasható tanulmányokat. Meglepett mégis, hogy néhány ott élő kutató másutt megjelent munkája – pl. *Kávássy Sándor* apró cikkgyűjteménye, *Laczkó András* könyve a festő irodalmi kapcsolatairól és mások – kimaradt a sorból, *Lázár Béla* monográfiája (1923), a „francia kapcsolatról" *Cs. Szabó László* akkor itthon talán utolsóként megjelent tanulmánya (1949) és még néhány társuk ugyanígy az alapvetések közül.

Horváth János, az emlékkönyv szerkesztője és részben írója ismert festő és művészettörténész egyben, az első néhány fejezetben *(„RRJ, a festők Szindbádja – Kaposvártól Párizsig – Piacsek bácsi és leányai – Ödön levele – Az otthon-képek – A 'kukoricás' stílus – A Róma-villa")* nem kevés ismeretlen adat és levélrészlet közlésével, soha nem látott fényképek társaságában kínál olvasóinak sok nóvumot. Szemléletmódjával, elemzéseivel és világos stílusával ugyanígy, kivált a párizsi évek légköre, a családi képek meghittsége, a Róma-villa köznapjai és forgalma, az itt készült művek értékelései körül. A rövid tanulmánysor írója festő maga is, így mintegy „belülről", az ítészek zsargonja nélkül mutatja fel néhány mondatban egy-egy kép alkotási folyamatának önálló világát és mélységeit. Mint *Kernstok Károly, Vaszary János* tették búcsúztatóikban, *Bernáth Aurél, Csók István, Takáts Gyula* és mások az emlékezők között. „RRJ világáról" Horváth mintha egy közel 15 évvel korábbi kaposvári tanácskozás tanulságait vállalná és programját teljesítené, kivált az önálló eredményekkel és a bőséges idézetekkel „fejezeteiben", ebben *Bernáth Mária* ott elhangzott előadásának feladatmeghatározásait. Dokumentáris készsége és szándéka dícséretes, a jól válogatott fényképek sugallatosak, gondolatébresztőek a kevésbé ismert színes reprodukciók. A „szakma elé" már elkerülhetetlen forráskönyv került. Át kell majd formálni néhány korábbi vélményt. Korántsem persze az egykori jóbarátokét.

Az *Emlékkönyv* „szenzációja" feltehetően mégsem a friss szemléletű és új sodrású „megközelítés" lesz majd, amikor megjelenése az általánosabb tudatba kerül. Inkább talán *Lazarine* unokahúgának, a festő nevelt lányának, *Paris Anellá*nak (Anette, a későbbi Dobossy Elekné) személyes emlékezése „RRJ utolsó 17 évére" a Róma-villa meghitt világáról, az utazásokról és kapcsolatokról, nem kevés intimitásról és vendégjárásról a család körül. Anella 1910-ben került Kaposvárra édesapjától, édesanyjának halála után, 11 évesen. Felnevelését Rippl-ék vállalták, magyar iskolába járt. Együtt vészelte át 1914 második felében látogatása során nevelőszüleivel „a francia fogság" gyötrelmeit, majd a boldog szabadulást. A gyakori vendégek között magyar férjre talált.

Korábban csak a közös fogságra való gyermeki emlékezése volt olvasható hazatérésük után egy 1915-ös kiállítás katalógusában, az itt láthatók bevezetéseként.

A tárlatról írva *Ady Endre* egy pár év előtti kaposvári látogatásra jó szívvel emlékezett: *„...Másnap ismertem meg szépen és jól Rippl-Rónai nagyszerű asszonyát, Lazarine-t s kis fogadott leányát, Anellát, aki már nagy lány lehet azóta, s a szemei is szebbek..."* (*Világ* – 1915. szept. 19.). Az incselkedésre a tiszta tekintetű Anella a költővel való találkozások (vacsora Csucsán, látogatás a Veres Pálné utcában) eleven felidézésével válaszolt.

Az 1962-ben született emlékezésnek egy apróbb töredéke volt még korábban olvasható (*Művészet* – 1961), a Kaposvárt őrzött későbbi és teljes kéziratból csupán mezítlábas idézetek a művészettörténészek munkáiban. Végre nyomtatásban is megjelent az egész, amelyben a személyes tájékoztatás elfogultságával válik megismerhetővé sok-sok magánesemény és nem kevés találkozás, közöttük kevésbé tudott vagy félreismert intimitások feltárása is, akár a családi fényképeken. Pl. *Fenella* jelenléte vagy *„a Zorka-idill"* igaz története, akár a francia köznép idegengyűlöletének válságos lobbanásai. *„...itthon alacsonyabban vert a pulzusa..."* – írta nevelőapjáról a magyar asszonnyá érett francia kislány utóbb, bár „a helyi és családi érdekességek" állításának sokszor ellentmondanak.

Anella szeretete, majd féltése az áldozatos elszántságú, a körülmények sodrásában mindinkább fáradó, végül elégett magányú művész iránt egyértelműen változatlan maradt. Ritkán ítélkezik.

A fényképeken és az emlékezésben nemcsak a fehér nadrágos „Szindbád" tűnik fel elevenen, de az utolsó évek botladozó, majd megtört Pygmaliónja is, akitől az égiek korántsem tagadták meg a „nagy tanulságokat". Az *Emlékkönyv*ben végül az *Utolsó önarckép* pasztellje látható, amelyről *Lyka Károly* oly gyönyörűen írt. Az emlékezésnaplóban pedig Anella a mindenben részes családtag egyszerűségével meséli el az elmúlás gyötrelmesen monokróm részleteit.

A közreadó „töredékeivel", a családi fényképek és levélrészletek tanulságaival és a személyes emlékezéssel együtt szívesen merengek a nagyszerű művészsors felemelő, olykor lehangoló változásain. Sajnálkozva, hogy Lazarine, akár önmaga további történetéről Anella bővebben nem írt. Emellett reménykedőn, hogy a jó szemű kutató folytatja búvárlatait, eredményei közreadásához pedig majd ismét társakat talál.

(Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága – Ármegjelölés nélkül)

gyelő, mégis mindent egészben lát és látatlan befogadása kíséri. Kérdésfeltevései, elemzései szakszerűek, közérthetők, mindenkinek ajánlom, aki kedveli a művészet-járta szellemi kalandokat.

(Új Művészet Kiadó – Magyar Képzőművészeti Főiskola, 84 oldal)

Dr. Adorjáni Ferenc – Dr. Koós Judith: Tört életek képei

„Az emberiség gyanús. A gyanú nem alaptalan." – írta Márai Sándor, mély aggódással a naplójába, valamivel a huszadik század közepe után. A gyanú fölmerülése persze feltételez egy többé-kevésbé külső nézőpontot, ahonnan ha nem is megoldás, de valamiféle ítélkezés várható. Ki áll kijjebb az egyetemes emberi masszához képest: az őrült vagy a művész? Mindkettő sajátos ítélet, és befogadásrendszer révén érzékeli a világot, és mindkettő nehezen kódolható, ám rendkívül fontos jeleket bocsát ki ugyanarról. Némely speciális területen a kettő érintkezésbe lép egymással, és kisugárzásuk összeadódik. Dr. Adorjáni Ferenc pszichiáter főorvos és Dr. Koós Judith művészettörténész közösen fogtak neki, hogy egy ilyen kettős kisugárzású jelenségcsoport, nevezetesen a Pomázi Munkaterápiás Intézet kreatív stúdiójának munkáit ki-ki a maga szakterületéről nézve kifaggassa.

Könyvet is, kiállítást is csináltak belőle. Összegyűjtötték, bemutatták a lélek sérültjeinek a látványba és az anyagba koncentrált vallomásait. Ezek a betegek, akiknek művei a könyvben láthatók, beszédben kevésbé tudják – talán nem hajlandók – kifejezni magukat, a kreativitásban viszont csodálatos gyógyító erőre találtak. Egyesek képzőművészhajlamaik mellett több vagy kevesebb ez irányú képzettséggel is rendelkeznek, mások teljesen intuitív, maguk kifejlesztette módszerekkel és szimbólumszerkezetekkel alkotnak. A pszichiáter a rajzokban, festményekben, kerámiákban a gyógyulás felé vivő utat keresi – ő szocializációt mond a világgal szembeni „gyanú" eltorzulására –, a műtörténész a képi kifejezést a művészet ezredéves hagyományaihoz, mágikus ősképek lappangásához, vissza-visszatérő motívumkészletéhez párosítja. A két elemzés, együtt, döbbenetes szépségű belső tájakat nyit meg. Csak az ront valamit a mű különös varázsán, hogy könyv lett belőle. A nyomda ördöge ugyanis majd minden mondaton ott csintalankodik, és nagyon sűrű betűhibákon, nár, most értő, szép monográfiát kapott. Pataki Gábor a tőle megszokott precíz, áttekinthető elemzésmóddal végigpásztázta Lossonczy életét és műveit –, amelyeket megfestett és azokat is, amelyeket megfesthetett volna, ha nem lőki hanyatt újra és újra a hivatalos művészetpolitika. Először 1928 körül, mert akkoriban nonfiguratívnak lenni elszigeteltséget, szembefordulást, (nyárs)polgári eszményeken túli merészséget jelentett. Lossonczy, mivel nem akart mást festeni, mint ami a fejében és a kezében volt – hát nem festett vagy tíz évig. Belsőépítész lett. Aztán, hogy a harmincas évek végétől megint gyülekezni kezdtek a hasonhitűek, Lossonczy újra festett. Majd hamarosan ismét rendszerbe ütközött, amit csinált. 1950-től újabb tíz év csendet mért magára. Mire ismét kiállíthatott, 67 éves volt.

Hogy van-e valami köze a darabokra tördelt életrajznak és életműnek ahhoz, hogy nőn lelki formáira ismerjen vagy véljen ráismerni, de alaposabban kutatni kezdjen belső tájain: mely szimbólumok kötöttségét tartja magára nézve fontosnak, mennyit ért meg a

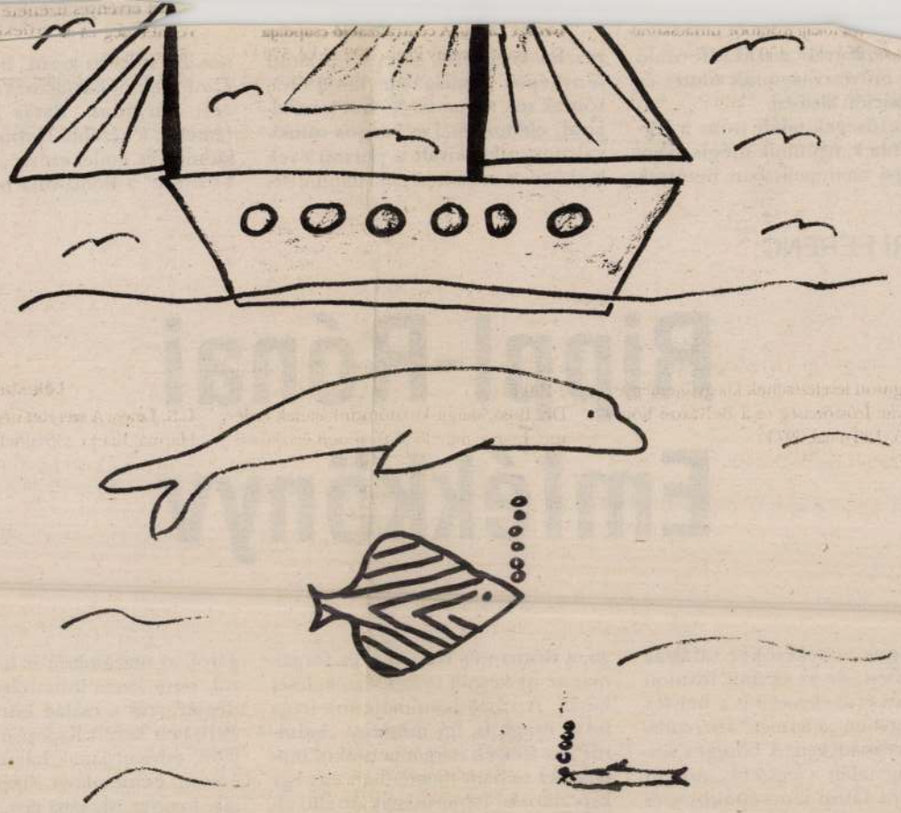

Gőz Dorottya rajza

[illegible] ember, ki meg ne értene. A bemutatott
lyek begyakorlá[illegible] (lökeni képzőművészet hozzáértés[illegible])
csak ezután jöhet. I[illegible]
gombolyaggal játszó macská[illegible]
gásban, tökéletes megvilágítással és [illegible]
si idővel, akkor rátérhetünk a portrékra, a
tokra, játszhatunk a tenger csillogásával vagy a polárszűrővel.

Annak idején, amikor a szocialista embertípushoz hozzá tartozott, hogy képes legyen dokumentálni saját, kisszerűségében is hősies életét, a fotószakkörök mellett könyvsorozatok is okították az állampolgárt: megtanították fényképezőgépet használni, laborálni, színestechnikát kezelni, arra, hogy mit és miért érdemes lefotózni. Akkoriban még nem lehetett, nem is volt értelme a fejlettebb nyugati technikai újdonságokról beszélni, hiszen ha tudtunk is róla, látni emberfia nem látta a csodamasinákat. Azóta jócskán változott a helyzet, akár a John Freeman által említett polaroid megoldások is mindennaposak, de elektronikus kamerával is találkozhatunk már, noha még csak egy-két éve jelentek meg az első példányok.

Amit a könyvben a legjobbnak találtam, az mégsem a legmodernebb lehetőségek bemutatása, hanem a képdramaturgiával foglalkozó szövegrészek. Ezek gördülékeny, egyszerű, szellemes megfogalmazása ugyanis nemcsak fotózni tanít, de arra is, hogy előtte, ha csak egy pillanatra is, de gondolkodjunk el a leendő képen. És ha már készen van, olvasni is tudjunk belőle. Az élvezet így minimum kétszerese lesz látványnak is, fotózásnak is: egyáltalán nem káros szenvedély válhat belőle.

(Glória Kiadó, 256 oldal, 3200 Ft)

A Kisfaludy Könyvesbolt (Bibliofil Kft, 9021 Győr, Baross u. 6.)
SIKERLISTÁJA
az elmúlt hónap könyveiből

1. Carl Sagan: Elfeledett ősök árnyai *(Európa)*
2. Krúdy Gyula: Öreg szó az ifjakhoz I-II. *(Aqua)*
3. Müller Péter: Madárember *(Totem)*
4. Louise Baldwin: Nagy emberek nagy szerelmei *(Magyar Könyvklub)*
5. John Lukacs: Az európai világháború 1939-41 *(Európa)*
6. Jung: Az ember és szimbólumai *(Göncöl)*
7. Szabó Róbert: A kommunista párt és a zsidóság *(Windsor)*
8. Primo Levi: Ember ez? *(Európa)*
9. Kosztolányi Dezső összes versei *(Osiris)*
10. Larousse memo *(Akadémiai)*

Közép-Amerika: itt a béke?

Guatemala követi Nicaraguát és Salvadort

Guatemala készül december 29-re, a 36 éve tartó háborút lezáró békeszerződés aláírására a kormányzat és a gerillaszervezetek között. Becslések szerint a közép-amerikai országban 150 ezren veszítették életüket a polgárháborúban.

Az ENSZ közvetítésével november végén is folytak még a tárgyalások, az utolsó szövegsimítások, semleges területen, Mexikóvárosban. Mint az IPS hírügynökség jelentette, a forgatókönyv szerint először december 4-én Oslóban a tűzszünetről, három nappal később Stockholmban az alkotmányos és választási reformról, 12-én pedig a gerilláknak a polgári életbe való visszailleszkedéséről írják alá a megállapodást.

Meghívás Castrónak

December 29-re a guatemalai fővárosba invitálta a közép-amerikai államok, valamint Mexikó és Kuba államfőjét is Alvaro Arzu elnök, aki januárban lépett hivatalba, s azóta a békemegállapodás elérését állította törekvései középpontjába. Fidel Castro meghívása bizonyíték arra, hogy a guatemalai elnök szándéka szerint országában történelmi fordulatot jelent a megbékélés a gerillaszervezetekkel.

A berlini fal ledöltének hatása utolsóként Közép-Amerikában elérte tehát Guatemalát is. Az amerikai földrészen a volt Szovjetunió támogatta Kuba mellett éppen Közép-Amerika volt a kelet–nyugati konfliktus színtere. A nyomor, a hihetetlen szociális különbségek, az egyenruhások hatalma kínált táptalajt a baloldali eszméknek, így a kubai példa másolásának. Nicaraguában a sandinisták 1979-ben megdöntötték Somoza diktatúráját, a salvadori gerillák pedig a nyolcvanas évtized elején a siker reményében ostromolták a szélsőjobboldali rendszert.

az országot, a szavazatoknak csak 38 százalékát kapta.

Salvadorban 1992-ben tizenkét évi polgárháború után, és kétévi tárgyalások eredményeként született meg a béke. Az emberi jogi csoportok még ma is gyerekek százainak hozzátartozói után kutatnak.

Most Guatemalán a sor. Julio Balconi tábornok, védelmi miniszter szerint ötévi tárgyalások után a hadsereg és a URNG (a négy gerillaszervezetet összefogó Guatemalai Nemzeti Forradalmi Egység) felismerte, hogy értelmetlen a háborúskodás folytatása, meg lehet és meg kell állapodni. Ehhez a feltételt nagyrészt Alvaro Arzu – a londoni Economist hetilap által egyébként konzervatívnak minősített – elnök és a hadsereg reformját elfogadó mérsékelt tiszti csoport teremtette meg a hírhedt „régi gárda" félretételével, nyugdíjazásával.

nyok védelme is volt egy-egy nagybirtokos megbízásából.

A másik sürgető feladat az igazságszolgáltatás átalakítása. A közelmúltban Guatemalavárosban a helyi legfelső bíróság által rendezett nemzetközi szemináriumon az Amerika-közi Fejlesztési Bank képviselője hívta fel a figyelmet arra, hogy az igazságszolgáltatás a helyi *ladino*, azaz fehér elit privilégiuma, pedig a lakosság kéthármadát az őslakosok alkotják, a fejlődés peremére szorult indiánok, akik esetleg nem is beszélik jól a spanyolt.

Neoliberális modell

Szerény számítások szerint is 1,5-2 milliárd dollárra lenne szükség Guatemalában a békemegállapodás tervezett intézkedéseinek megvalósításához, így a volt gerillák letelepítéséhez, átképzéséhez, munkaalkalomhoz juttatásához és egyéb beru-

A leforrázott képviselőnő esete

Legközelebb golyót kap – fenyegették meg az izraeli Jael Dajant

Parancsol egy pohár teát? – kérdezte a férfi Jael Dajan izraeli képviselőnőtől egy parlamenti bizottság hebroni látogatása idején. – Igazán megköszönném – felelte a képviselőnő, és máris az arcán és a keblén érezte a ráöntött forró teát. Másodfokú égési sérüléseket szenvedett.

Amikor először választották Jael Dajant a knesszet (parlament) tagjává, sokan valószínűleg csak a legendás hírű Moshe Dajan tábornok, volt vezérkari főnök és egykori védelmi miniszter lányát látták benne. Azóta gyakran meggyőződhettek róla, hogy saját arculata és kiforrott egyénisége van, amely – csakúgy, mint édesapjáé – ellentétes érzelmeket vált ki. Vannak, akik lelkesednek érte, másokat már neve említésekor is idegsokk környékez.

Jael Dajan az egyéni és emberi jogok harcosaként vált ismertté, következetesen támogatja a kisebbségek jogait, legyenek azok arabok, nők vagy akár homoszexuálisok. Az ortodox honatyákat ájulás környékezte, amikor néhány hónapja meghívta a knesszetbe a homoszexuálisok képviselőit. Kora ősszel megrökönyödést okozott, amikor Jom Kippur (Engesztelés napja) ünnepén fürödni ment a tengerbe. (Ezt utóbb megbánta. Igazat adott bírálóinak, akik rámutattak, hogy egy közéleti személyiség nem sértheti a polgárok tekintélyes részének érzelmeit.) De legfőképpen azzal vívta ki a „nemzeti tábor" haragját, hogy a békés rendezés, a kompromisszum híve, és az éppen most zajló vitában Hebron gyors kiürítését követeli.

A képviselőnő támadója sem teljesen ismeretlen. A 60 éves Iszrael Ledermann néhány évvel ezelőtt, tartalékos katonai szolgálata idején lelőtt egy arab férfit. Ezért húszévi börtönre ítélték, de csak három és fél évet ült le, mert Rafael Ejtan akkori vezérkari főnök (és mostani mezőgazdasági miniszter) megkegyelmezett neki. Akkori tettéről ezt mondja: – Nem gyilkoltam, csak megbosszultam egy barátom halálát.

A mostaniról pedig így vall: – Nem öntöttem a teát Jael Dajan arcába. Valaki meglökött, így löttyent rá az ital.

Balszerencsére, két televíziós kamera is megörökítette az eseményt; nem szólva a szemtanúkról.

De perbe fogásáig még sok minden történhet. Már eddig is sok minden történt. Ledermannt például azonnal letartóztatták, de a hebroni rendőrségről furcsa körülmények között kiengedték. A belbiztonsági miniszter vizsgálatot rendelt el, amely kiderítette, hogy – állítólag – a Ledermannt kísérő határőr és a rendőrségen szolgálatot teljesítő tiszt félreértette egymást. A miniszter elrendelte mindkettőjük felfüggesztését a vizsgálat befejezéséig – utasítását azonban 48 óra elteltével sem hajtották végre. A rendőrség ezalatt csak Ledermann mobiltelefonján tudott kapcsolatot létesíteni vele. Ledermann – a rendőrség szóvivője szerint – feltételekhez kötötte jelentkezését a rendőrségnél. Csak akkor adta fel magát, amikor ő maga is megunta a kisded játékot.

Jael Dajannak sokan fejezték ki rokonszenvüket. A parlamentben az igazságügy-miniszter kijelentette: – A Jael Dajanra öntött forró tea mindnyájunk arcán szégyenfoltként ég. Telefonált a miniszterelnök is. Úgyszintén telefonált Husszein jordán király és meghívta a képviselőnőt az ammáni királyi palotába, hogy felépüljön és kipihenje fáradalmait. Jasszer Arafat ugyancsak mielőbbi gyógyulást kívánt neki.

A képviselőnő azonban kapott másféle telefonhívásokat is. – Legközelebb nem teával öntünk le, hanem golyót kapsz – mondta üzenetrögzítőjére egy női (!) hang. A televízió riportere ilyet is hallott: – Megérdemelte. Ennél többet is megérdemelt volna.

Az ellenzék persze igyekezett kihasználni az ügyet, annál is inkább, mert éppen a Rabin-gyilkosság évfordulója előtt történt. Ismét elhangzott: – Izraelben a merénylők golyóit az jellemzi, hogy mindig jobbról balra repülnek.

Ez persze annyiban igaz, hogy Ledermann, valamint Jigal Amir, aki Rabint meggyilkolta, továbbá Baruch Goldstein, a hebroni vérfürdő tettese és a hozzájuk hasonlók, mindmind a vallásos nacionalista táborhoz tartoztak. S ami a leginkább aggasztó: a „forró tea üzenete" nyilván nemcsak Jael Dajannak szól.

Több képviselő fenyegető leveleket kapott. A Jichak Mordehaj védelmi miniszter elleni fenyegetéseket olyannyira komolyan veszik, hogy fokozták a biztonsági intézkedéseket személye körül. Senki nem tartja túlzottnak, hogy amikor Netanjahu kormányfő a forrótea-incidens után telefonált Jael Dajannak, a képviselőnő ezt mondta neki: – Vigyázz magadra és családodra, nehogy te is Rabin sorsára juss.

Minél közelebb van Hebron katonai kiürítése, annál nyugtalanítóbb jelentések érkeznek a Ledermannhoz hasonló személyek terveiről. A biztonsági szervek komolyan veszik egyes szélsőségesek terveit, hogy felrobbantják a Templom-hegyi mecsetek egyikét, vagy összetűzést provokálnak ki a palesztin rendőrséggel Hebronban. Közben számolni kell azzal, hogy a palesztin oldalon sincs hiány mindenre elszánt fanatikusokban – hiszen egyre-másra érkeznek a jelentések az Iszlám Dzsihád merényletterveiről.

Tel-Aviv, 1996. december

Yehuda Lahav

Rippl-Rónai József

Műértő betörés Egercsehiben

A napokban ismeretlen tettesek kiraboltak egy házat Egercsehiben. A betörők igencsak tudták, mit akarnak elvinni: kilencmillió forint értékben loptak el festményeket. A gyűjtemény nem volt biztosítva, s a házat sem védte néhány vasrácson kívül egyéb biztonsági rendszer.

A faluban senki sem sejtette, hogy a csaknem tizenöt évvel ezelőtt meghalt körzeti orvos portája ilyen műkincseket rejt. A doktor felesége tavaly hunyt el, a ház azóta üresen állt. Az örökösök – két fivér – nem siettek azzal, hogy szétosszák a vagyont. Azt mondták, szerették volna minél tovább úgy megőrizni a házat, ahogyan édesanyjuk kedvelte.

Mindkét fiú hosszabb ideje munkanélküli, ennek ellenére soha egyetlen műtárgyat sem adtak el az örökségből. Úgy nevelték őket, hogy a család kedves tárgyait tisztelni kell.

– Sokszor átjártam Sárika nénihez, amíg élt – mondja egy, a bányatelepen lakó idős asszony. – Láttam a képeket is a falon, meg a sok régiséget, de álmomban sem gondoltam, hogy milliókat érnek. Nagyon rendes, jó ember volt a doktor úr, bármikor kihívhattuk éjszaka is. Nagy veszteség érte a falut, amikor meghalt. Tudja, vannak olyan orvosok, akik igyekeznek tudatni a néppel, mit szeretnek, mi az, amivel kedveskedni lehet nekik. A doktor úr soha, egyetlen szóval se mondta, hogy odavan a régiségekért és szívesen venné, ha valaki meglepné egy ilyennel.

Egercsehiben, amióta pár évvel ezelőtt bezárt a szénbánya, sokan maradtak munka nélkül. A falu szegény és lassan elöregszik – mondja Szabó István polgármester. Sokan napi megélhetési gondokkal küszködnek, így mindenképp szenzációszámba ment, hogy ekkora értéket loptak el.

A polgármester szerint csak idegenek lehettek, a doktor ugyanis általános tiszteletnek örvendett a településen, senkinek sem jutott volna eszébe kirabolni a lakását.

Nem tudott a vagyon értékéről az a szomszéd sem, akit az üresen hagyott ház felügyeletével bíztak meg a testvérek.

– Mikor olvastam az újságban, hogy kilencmilliós értéket loptak el, majdnem a szék mellé ültem – meséli. – Általában hetente kétszer átmentem a házba, és körbenéztem, hogy minden rendben van-e. Jóban voltam a doktor úrral is, amíg élt, aztán meg Sárika nénivel beszélgettem el néha. Nyáron a kertben meg a gyümölcsösben vagyok többször, áthozom a libáimat meg a kis gidámat, hadd jussanak valami zöldhöz. Aznap is itt terelgettem a jószágokat, amikor észrevettem, hogy be van nyomva a hátsó ajtó. Nem mertem én semmihez se nyúlni, csak szóltam a feleségemnek, hogy hívja a rendőröket, meg felhívtam a kisebbik fiút, aki a közeli városban lakik: jöjjön, mert baj van. Nem is nagyon kérdezett, mindjárt tudta, hogy megint betörtek.

– Igen, júliusban egyszer már befeszítették a külső ajtókat, de akkor szerencsére a vasajtó megállította őket – idézi fel a történteket az egyik fiú. Régebben villamosmérnökként dolgozott, de mióta az egyik munkahelyét felszámolták, a soron következőnél pedig a romló gazdasági körülményekre hivatkozva leépítették a létszámot, állandó munkája nemigen akad.

– Eladhattak volna az örökségből, hisz ha jól tudom, jelenleg a testvérének sincs munkája, s mindkét családban több gyereket kell eltartani.

– Sose jutott eszünkbe.

– A júliusi betörés után nem kellett volna legalább egy riasztót felszerelni?

– És kit riasztott volna? Pár száz méteren belül nincs lakóház a környéken, csak egy rossz hírű diszkó üzemel hétvégenként. Nyáron egyébként egyszerű diszkós betörésnek gondoltuk a történteket, s ma is azt hiszem, hogy ekkor kapott valaki egy jó tippet a későbbi, már profi módon elkövetett rabláshoz. Most ugyanis látszott, hogy szakértőkkel van dolgunk, akik nagyjából azt is tudták, mit érdemes elvinni.

Nagy István rendőr alezredes, a Heves Megyei Rendőr-főkapitányság bűnügyi osztályának vezetője elmondta: többen láttak idegeneket a faluban a rablást megelőző hetekben, s olyanokkal is találkoztak a helybeliek, akik műkereskedőnek adták ki magukat, gyűjtemények után érdeklődtek. Műértő elkövetőre vagy megbízóra vall az is, hogy az értékesebb képek közül válogattak az elkövetők. A Munkácsy-festményen kívül elvitték Ferenczy Károly Kalapos női fej, Hollósi Simon Técsői Tisza-híd, Rippl Rónai József A körtvélyesi kastély, Koszta József Krumpliszedés és Peske Géza A remete című festményét. A nyomravezetőnek egyébként százezer forintos jutalmat tűzött ki a megyei rendőrfőkapitány.

Doros Judit

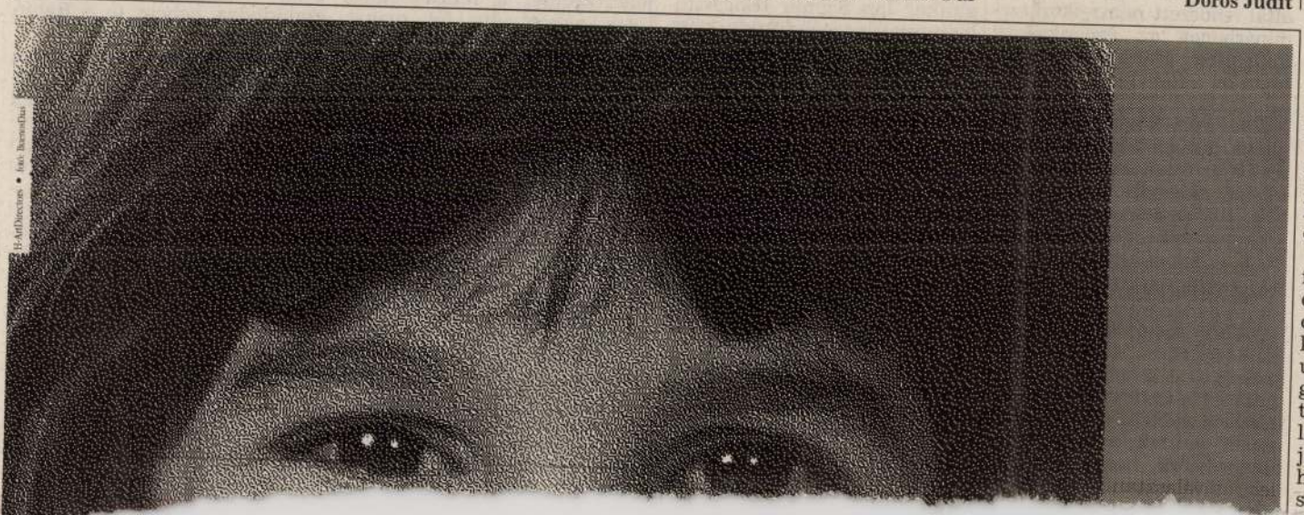

Magyar lányok kínai diszkókban?

Mr. Wang szerint inkább kulináris egzotikumokat kell exportálni

Tudod ki? Akinek a nagymamája táncosnő volt Sanghajban! – szoktuk válaszolni a képtelen kérésekre.

A napokban kiderült: idejétmúlt a szólásmondás. A sanghaji magyar táncosnő rokon igenis realitás. Az egyik lap apróhirdetései között ugyanis ezt olvasom: „Kínába, diszkóba magyar táncoslányokat keresünk. Jelentkezni személyesen a Sanghai Kft.-nél."

❑

Mr. Wang Jing Sheng elégedetlenül mosolyog. Ha elégedett, akkor is ugyanígy mosolyog, mivelhogy Wang úr ízig-vérig kínai üzletember, aki egyetlen érzést enged csak látszani az arcán: az udvarias mosolyt.

Mr. Wang amúgy export-importtal foglalkozik Budapesten. Általában tollkabátot, pamutholmit, mindenféle ruhaneműt, csecsebecsét importál Magyarországra egy sanghaji anyavállalat itteni leánycége képviseletében.

Most viszont exportálni akart. Szép, magas, karcsú, hosszú combú, fehér bőrű lányokat. Akiket – nem kifejezetten utolsó szempontként – a természet átlagon felüli méretekkel áldott meg a nyak és a derék között található testrészen, ami csak a nőkre jellemző.

Wang úr kissé körülményesen írja körül, amit mi egyszerűen dús kebelnek mondunk. Nemcsak a nyelvi nehézségek miatt körülményes – kerékbe töri ugyan a magyart, de viszonylag gazdag szókinccsel. Kínai lévén tapintatos és udvarias, s véletlenül sem használna olyan kifejezéseket, amelyek zavarba hoznák, netán sértenék a beszélgetőpartnert.

bizonyítványában hármas lett a magatartás. Csak ez, ugyanis a többiből nem lehetett neki ötösnél rosszabbat adni – a legjobb tanuló volt az iskolában.

Megfogadta: leköröz mindenkit, ha felnő.

Érettségi után baby-sitternek szegődött Németországba, mert el akart kerülni otthonról és meg akart tanulni németül. A házigazda azonban nemcsak gyerekpásztornak tekintette Katit – jobbnak látta, ha megelőzi a családi botrányt.

Felmondott, s beállt kézilánynak egy vendéglőbe. Két évig csinálta. Addig, amíg érezte, nekifuthat a nyelvvizsgának.

Amit Németországban keresett, abból kitataroztatta a szülei házát. Pesten albérletbe költözött, de nem kapott állást. Alkalmi takarításokból fedezte a lakbért és a megélhetését. Krumpliszezonban krumplit evett krumplival. Almaéréskor hetekig csak almát. Csirkelábból kocsonyát – felmelegítve ez volt a leves.

Tele van tervekkel. Tanulni akar, világot látni, vinni valamire. Mindegy, hogyan. Ezért jelentkezett a hirdetésre.

– Ha naponta csak három órát kell dolgoznom, rengeteg szabad időm lesz. Beiratkoznék azonnal nyelviskolába, múzeumba járnék, megtanulnék kínaiul viselkedni, gondolkodni... – ábrándozik.

– Tisztában van azzal, hogy mi a dolga egy go-go girlnek? – kérdezem.

– Körülbelül. Riszál, vonaglik, tekereg. Na, mondjuk: táncol a színpadon, órákon át. Olyan, mint egy élő díszlet.

– S ha ott Sanghajban kiderül, hogy nemcsak tánccal kell a vendégek kedvében járni?

– Valamit – valamiért. Kijutnék különben valaha Kínába?

Piacsek bácsi a Fasanenstrassén

Előbb brémai grafikai kabinetjében mutatta be, majd február elejétől április végéig berlini galériájában tárja közönség elé Wolfgang Werner műkereskedő: Rippl-Rónai — „a magyar Nabi" című kiállítását majd az anyag a vele eddig is együttműködő Sabine Helms asszony müncheni stúdiójában vendégeskedik. Az eladással egybekötött tárlaton eddig három magyar mű talált új tulajdonosra, mégpedig a századforduló táján született pasztell — a Pipacsok —, aztán az öt esztendővel korábbi Körhinta (akvarell és ceruzarajz), valamint a német katalógusban is francia címén reprodukált kőnyomat, a „Famille d'Artisans le Dimanche". A magyar mester harminchárom munkája — olajképektől a legkülönfélébb egyedi technikákon át a sokszorosított grafikákig — eléggé széles árlistán kínálja magát a német műgyűjtőknek, az 1200 márkás alsó határtól a 13000-ért hirdetett Karácsonyig (1903, pasztell), de van ár nélküli kölcsönzés (csupán a tárlat színvonalának emelése miatt) és van eleve rezervált műtárgy (például a négy színes litót tartalmazó „Les Vierges" című könyv 1895-ből), amelynek szintén nem közlik pénzbeli értékét.

A kaposvári festő olyan világhírű francia kollégái társaságában vándorol városról városra német földön, mint Bonnard, Denis és Maillol, avagy Toulouse-Lautrec és Vuillard, árai pedig jobbára arányosak a kontinens szerencsésebb tájain született pályatársaiéval. Sőt, szám szerint mindenképpen Rippl-Rónai József az abszolút főszereplő — és a jó értelemben vett „nemzeti öntudat" hadd mondassa e sorok írójával, hogy színvonalban sincs semmi szerénykednivalónk. A Münchenben és Párizsban tanult, majd egy évtizedre Neuillyben letelepedett honfitársunk nem hiába élt szoros barátságban a fentebb említett franciákkal, életművében nyoma sincs „vidékiességnek", sőt, élete utolsó periódusában szülővárosába végleg visszaköltözve a „pointilizmust" is egyénileg fejlesztette tovább a magyar szakirodalomban kedvesen-tréfásan „kukoricásnak" emlegetett stílusával. Így aztán Piacsek bácsi jogosan üldögél olyan otthonosan kanapéján öreg párjával a Fasanenstrasse előkelő magángalériájábban...

• W. I.

RIPPL-Rónai József

1994. ápr. 5. M. Hírlap

127	CSERHÁTSURÁNY-HERENCSÉNY MOSZ	CSERHÁTSURÁNY				
128	CSERHÁTVIDÉK MG SZÖVETKEZET	ALSÓTOLD	000420	116	17.709	26
129	CSESZTREGI MG-I GÉPGYÁR	CSESZTREG, ADY U. 49.	011656	234	10.770	12
130	CSIV KERESKEDELMI KFT.	1132 BP., VÁCI ÚT 168.	105591	531	4.934	4
131	CSOMIKERT VÉGELSZÁMOLÁS	HÓDMEZŐVÁSÁRHELY	009564	262	9.458	13
132	DASCH KFT.	1023 BP., SZIRTES U. 2. A.	005103	405	6.453	28
133	DATA MANAGER SZÁMTECH. KISSZÖV	1149 BP., VARGA GYULA ANDRÁS PARK 5—7.	021420	210	11.667	32
134	DATACOM TÁVKÖZLÉSI KFT.	1124 BP., KISS J. ALTÁB. U. 56.	062991	682	3.571	16
135	DÉL-NÓGRÁD MG. SZÖVETKEZET	KÁLLÓ	000408	136	15.835	13
136	DÉL-ALFÖLDI ÁLLATTENYÉSZTŐ ÁG	KECSKEMÉT	490005	425	6.130	13
137	DÉL-BALATON HÁZIIPARI KISSZÖV.	SIÓFOK	051009	385	6.886	32
138	DÉL-BUDAI IP. SZÖV.	1225 BP.,. MÁRCIUS 15. U. 1—3.	020527	150	14.874	12
139	DELTA IPARI SZOLGÁLTATÓ KSZ.	PÉCS	015090	406	6.439	10
140	DEPOL POLIÉSZTER-FELDOLGOZÓ RT.	TATABÁNYA, FÜRDŐ U. 55.	002835	580	4.506	11
141	DÉVA-COMP KER. IPARI KFT.	1084 BP., VÍG U. 9.	107887	576	4.540	32
142	DEVELOP SECOTEX SZOLG. KFT.	1033 BP., SZENTENDREI U. 89—93.	117260	106	18.914	14
143	DINAMIX MŰSZAKI KFT.	1076 BP., PÉTERFY S U. 37	109324	553	4.756	34
144	DINAMO KFT.	1205 BP., KOSSUTH L U. 16	005283	206	11.794	14
145	DIORÁMA KFT.	1061 BP., VASVÁRI PÁL U. 1.	112630	677	3.624	8
146	DÍSZMŰÁR. IP. SZÖV.	1147 BP., TELEPES U. 21.	020116	398	6.616	60
147	DOBOS AUTÓALKATRÉSZGY. KFT.	2000 SZENTENDRE, SZENT LÁSZLÓ 160.	109421	30	49.465	30
148	DOMB-EX MARK MAGY-AM KER KFT.	1036 BP., VIADAR U. 3—5.	114599	178	12.873	21
149	DÖMSÖDI IP. SZOLG. KFT.	2344 DÖMSÖD, NAGY TANYA	065849	327	7.956	12
150	DON ALFREDO STEAKH. PIZZ. KFT.	1142 BP., ERZSÉBET KIRÁLYNÉ ÚTJA 118.	106092	340	7.642	8
151	DÓZSA MGTSZ	TARNAÖRS, VÖRÖSCSILLAG ÚT 8.	001956	603	4.283	14
152	DÓZSA MTSZ	CSOKMÓ, KOSSUTH U. 120.	008040	443	5.863	25
153	DÓZSA SPORTEGYESÜLET	DEBRECEN	011211	107	18.673	26
154	DRÁVA PARKETT KFT.	BARCS	022328	215	11.458	13
155	DUNA-PRIMÉR FAIPARI TERM. KFT.	1211 BP., SZABADKIKÖTŐ U.	112184	590	4.431	29
156	DUNABAU ÉPITŐIPARI KFT.	1011 BP., JÉGVEREM U. 1.	113302	424	6.131	20
157	EGERVÖLGYE MGTSZ	ANDORNAKTANYA	001903	474	5.513	11
158	ÉGISZ SZOLG. SZÖV.	1113 BP., EDŐMÉR U. 4.	021182	428	6.084	22
159	EGYESÜLT JÁRMŰIP. SZÖV.	1106 BP., NAPMÁTKA U. 6.	021284	538	4.849	9
160	EGYETÉRTÉS MGTSZ INKASSZÓ	BALATONKENESE	007006	151	14.861	21

296	IDEA-S
297	IDEÁL
298	III.VÍZ
299	ILLYÉS
300	INFRA
301	INNO-I
302	INSTA
303	INSTR
304	INTER
305	INTER
306	INTER
307	INTER
308	INTER
309	INTRE
310	IPARI
311	IPOLY
312	IQ STÚ
313	IS PRE
314	ISTER
315	ISTER
316	ITALT
317	JÁRM
318	JMH H
319	JÓLÉT INKAS
320	JÓREM
321	JÓREM
322	JÓZSE
323	JÓZSE VÉGE
324	JUNIO
325	KÁBEL
326	KÁÉV
327	KALCI
328	KALM

FEHÉRHAJÓ GALÉRIA
1052 Budapest
Fehér Hajó u. 12-14.
Tel : (36-1)117-72-79
Tel / Fax : 137-45-50

Új Művészet
Tímár Árpád
Budapest
Báthori u.10
1054

Tisztelt Uram!

Ezúton szeretnénk felhívni figyelmét arra, hogy Galériánkban - amely a Belváros szívében májusban nyílt - újra kamarakiállításra kerül sor, melynek címe:

Szecessziós jegyek és az 1910-es évek festészete

Néhány név a kiállított festmények sorából:

Rippl-Rónai József	*(1861 - 1927)*
Feiks Eugén	*(1878 - 1939)*
Berkes Antal	*(1874 - 1938)*
Vajda Zsigmond	*(1860 - 1931)*
Czencz János	*(1885 - 1960)*

Örömünkre szolgálna, ha Ön és munkatársai megtekintenék Galériánkat, és együttműködhetnénk művészetet, festészetet érintő cikkek írásában.

A kiállítás ideje : ***1993. november 15. - december 15.***
A kiállítás helye: ***FEHÉRHAJÓ GALÉRIA***

Budapest, 1993. november 11.

Tisztelettel:

IKONOK, FESTMÉNYEK,
KÜL- ÉS BELFÖLDI ADÁSVÉ
1052 BP., FEHÉR HAJÓ U. 12-14.
TELEFON: 117-7279
ADÓIG. SZ.: 28187734-2-01

Dr. Kovács Zsolt

Gyógyító milliók

Tudósítónktól:

Az Országgyűlés – Nógrád megye Közgyűlésének pályázata alapján – a salgótarjáni** Madzsar József **Megyei Kórház rekonstrukciójára címzett támogatást biztosított. Az egészségügyi centrum korszerűsítése még az idén elkezdődik, és a tervek szerint 1997-ben fejeződik be.

A csaknem másfél milliárdos rekonstrukció ütemezését, szervezését, koordinálását munkacsoport irányítja, elnöke a megyei közgyűlés hivatalának egészségügyi és szociális osztályvezetője, *Szabó Márta.*

Mint megtudtuk, a program – az egészségügyi ellátás fenntartása mellett – az építészeti, gépészeti felújítással indul, ez egy 20 milliós csomag; 1995-ben tervek szerint korszerűsítésre 47 milliót, orvosi gép-műszer beszerzésére és beépítésére 70 millió forintot költenek; a felhasználható összeg 1996-ban 668 millió, 1997-ben 590 millió forint lesz.

A végeredmény, egy korszerű(sített) egészségügyi központ Nógrád megyében.

Könyvesház

Új könyvesháznak ad otthont tegnaptól Budapesten, a Király utca 50-es szám alatti szépen felújított patinás épület. E könyvesbolt azonban sokban különbözik a megszokott könyvüzletektől.

A létrehozók, a Héttorony Kiadó és a Könyvesház Alapítvány a patinásan csengő „Budapest Székesfőváros könyvesháza és kávéháza" névre keresztelték üzletüket. Az elsősorban társadalmi kezdeményezésre született üzlet megnyitásán a fővédnökséget vállaló *Göncz Árpád* köztársasági elnök azt a reményét fejezte ki, hogy e vállalkozás az irodalmi élet központjává fog válni. Régóta hiányoznak Budapesten olyan kávéházak, melyekben a századelő irodalmi életéhez hasonló alakulhatna ki. E hely, ahol a könyveladáson kívül kamaraszínházi előadások, zenei programok, irodalmi összejövetelek is mindennaposak lesznek, remélhetőleg újrateremti majd annak atmoszféráját. A könyvesház létrejötte jó példa arra is, amikor hazánkban megjelenő világcég a kultúra bőkezű mecénásaként is jeleskedik. A számos támogató közül a főszponzor BAT Pécsi Dohánygyárral kapcsolatban a köztársasági elnök szellemesen megjegyezte: „Lehet, hogy a dohányzás káros, de öröm azoknak, akik élnek belőle, és öröm, akiknek mint mecénás segít."

A megnyitóünnepségen első ízben adta át az alapítvány a *Szabó Zoltán* hírlapírói emlékdíjat a csíkszeredai *Ferenczes Istvánnak*, illetve *Bodor Pál* újságírónak.

(bertók)

FOTÓ: CSER ISTVÁN

Vállalati biztos kinevezése a Hírlapkiadó élére

Abból indulnak ki, hogy az ügylet jogszerűtlen volt

Molnár Péter személyében vállalati biztost nevez ki a tulajdonos Állami Vagyonkezelő Részvénytársaság a Hírlapkiadó Vállalat élére. Az ügyvezetés javaslatát még az igazgatóságnak is el kell fogadnia – tájékoztatta az ÁV Rt. hétfőn az MTI-t.

Ismeretes, hogy a Hírlapkiadó éléről *Liszkay Gábor* vezérigazgatót az ÁV Rt. rendkívüli felmondással távolította el, mert a vezérigazgató a vagyonkezelő tudta és hozzájárulása nélkül adta bérbe a Magyar Nemzet, az Esti Hírlap és az Expressz újságok kiadói jogait.

A privatizáció alatt lévő Hírlapkiadó vezetését az ÁV Rt. átmenetileg *Horácski Józsefre*, a cég gazdasági vezérigazgatójára bízta, aki hosszú távon nem vállalta a vezetői teendők ellátását. Az a jelölt sem vállalta a vezérigazgatói munkakör betöltését, akivel az ÁV Rt. csütörtökön délután kezdett tárgyalásokat, ezért vált szükségessé a vállalati biztos kinevezése.

Molnár Péter, az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalnál főtanácsosként szerzett mélyreható szakmai ismereteket. Feladata a Hírlapkiadó élén a cég privatizációjának folytatása lesz, illetőleg az, hogy rövid időn belül szerezze vissza a korábban privatizált Mahir Rt.-től a véleményük szerint jogszerűtlenül átadott kiadói jogokat.

Bizalomra és kölcsönös szavahihetőségre van szükség

Bod Péter Ákos a Horn-nyilatkozatról

Mint pártpolitikai törekvést, tudomásul veszem, de nem tartom kormányzati megnyilatkozásoknak a személyemről szóló híreket. A Magyar Nemzeti Bank a kormánytól független az érvényes jegybanktörvény értelmében. S mihelyt új kormány alakul és annak hivatalos miniszterelnöke és pénzügyminisztere lesz, akkor nyilván kapcsolatba kell lépni a személyi kérdések ügyében is – mondta Bod Péter Ákos, az MNB elnöke az MTI kérdésére Horn Gyula azon nyilatkozatáról, amely szerint személyi változásra van szükség a jegybank élén.

Hangsúlyozta: igen károsnak és a nemzetközi gyakorlattól eltérőnek érzi azt, hogy ezek a kérdések a sajtó útján kerülnek megtárgyalásra. Minden politikai erőnek joga, hogy véleményt nyilvánítson a jegybank működéséről. A kormánnyal azonban már más a helyzet, hiszen a jegybank függetlensége hasonló a bírói függetlenséghez, vagyis a kormánynak nincs közvetlen beavatkozási lehetősége a jegybank munkájába.

Bod Péter Ákos vitatja, hogy ne tartotta volna be a tisztére nézve kötelező összeférhetetlenségi szabályokat. Ugyanakkor elfogadja azt, hogy szükség van bizalomra és kölcsönös szavahihetőségre, és ha nincs meg, az akadályozza a normális működést. Ez a személyesen tisztázandó kérdések közé tartozik. Ilyen megbeszélést a választásokon győztes pártok még nem kezdeményeztek az MNB vezetőivel, mint ahogy még nem válaszoltak azokra a felvetésekre sem, amelyet a jegybank a szerinte követendő gazdaságpolitikáról elkészített. Ez Bod Péter Ákos szerint természetes, hiszen még sok ennél fontosabb teendője is van az eljövendő kormánynak, ugyanakkor az MNB már kezdeményezte a kérdések tisztázásához szükséges találkozók megtartását.

A Petőfi Sándor Sajtószabadság Díjak átadása

Mondd, írd, tedd az igazat!

Díjátadás a miniszterelnök jelenlétében FOTÓ: NAGY BÉLA

– Az újságíró feladata nem csupán a tudósítás, hanem a tanítás és a gyógyítás – mondta *Kósa Csaba*, a Magyar Újságírók Közössége elnöke tegnap a székházukban tartott *Petőfi Sándor Sajtószabadság Díjak* átadása bevezetőjében.

Idézte a *Móricz Zsigmond Újságíró Iskola* két idei mottóját. Az első az iskola névadójától származik: „Jobb polgárt, jobb magyart, jobb embert!", a másik Husz János egyik imádságából: „Mondd az igazat, írd az igazat, tedd az igazat!".

A díjazottak – akik e gondolatok szellemében publikáltak, alkottak – emlékplakettet, oklevelet és könyvet kaptak hittel vállalt munkásságukért: *Illés Sándor* – Magyar Nemzet, *Kispista István* – rádió, *Bor Ambrus* – író, újságíró, *Balassa Zoltán* – kassai újságíró, a MÚK egyik határon túli tagja, *Deregán Gábor* – a Pest Megyei Hírlap főszerkesztő-helyettese, *Császár Attila* – a tv-híradó munkatársa, *Kozma Gábor* – a Vas Népe szerkesztője, *Liebmann Katalin* – a tv-híradó munkatársa. Kollektív díjat a *Pesti Hírlap szerkesztősége* kapott, amelyet *Bencsik András*, a már megszűnt lap főszerkesztője vett át.

Jutalomban részesült *Bokor Sándor* vállalkozó, aki anyagi támogatással járult a Sajtószabadság Díjak megalapításához. Ugyanígy jutalommal köszöntötte Kósa Csaba *Boross Péter* miniszterelnököt, aki rövid beszédében *az MDF új, ellenzéki szerepét taglalta*, s kifejtette, hogy szerinte a sajtónak igazából nem volt szerepe a választások eredményében, mert az emberek a kormány eszményei ellen szavaztak. Magyarországon szakadás történt – mondta a kormányfő, s ezt át kell tudni hidalni, amiben a sajtónak nagy szerepe lesz, de hiú ábránd azt gondolni, hogy egyik pillanatról a másikra sikerülhet. Ő személy szerint nem túl optimista a jövőt illetően, azt sem tudná megmondani – tette hozzá némi iróniával –, hogy a jelenlegi alkalom díjosztás-e, netán „kompromittálás..."

(col)

TŰHEGYEN

Bábozódunk...

Hernyó tekintetében már felzárkóztunk Európához. Néhány nyugati újság ugyan még csupán a hollandiai Dorst farmocskáig jutott el, ahol a hernyóinvázió 50 hektáros területet tarolt le, de a hernyók szemmel láthatóan elszaporodtak és zavartalanul legelésznek Nógrádban is.

„Gyapjas pillével állunk szemben" – mondják a szakemberek, akik ugyan időben jelezték a hernyók megjelenését, a védekezést is elrendelték, de az egri Erdőfelügyelőség nem támogatta a beavatkozást. Időközben „felcseperedtek" és megerősödtek a hernyók; hogy milyen károkat okoztak az erdőkben, még nem mérték fel. Annyi bizonyos viszont, hogy a hernyók lassan elvonulnak bábozódni... A vegyszeres védekezés ilyenkor már hatástalan, májusban még segít(het)ett volna. A holland gazdák porszívóakcióval is kísérleteztek, eredménytelenül. Itthon a hivatal útvesztőiben rekedt meg a beavatkozás, a veszélyes kártevőkkel szemben.

(gig)

Meghosszabbították a Pillér-jegyzést

Július 22-ig meghosszabbították a Pillér 2 befektetési jegyek jegyzését. A jegyzési tájékoztató módosítását az Állami Értékpapír-felügyelet is jóváhagyta. A meghosszabbítás lehetővé teszi, hogy a kárpótlási jegyek ellenében felajánlott kínálat folyamatos legyen.

A Pillér 2-alap kétmilliárd forint össznévértékű befektetésijegy-csomagját az eredeti kibocsátási tájékoztató szerint április 21-től június 24-ig lehetett volna jegyezni kárpótlási jegyekért. Az alap kezelője, a *Prudent-Invest Rt.*-től származó információ szerint a papírokból mindeddig – névértéken számolva – 800 millió és 1 milliárd forint közötti értékűt igényeltek a befektetők.

Kovács Kálmán, az Állami Vagyonügynökség igazgatója úgy vélte: a csomag nagyságához mérten mérsékelt érdeklődés oka az lehetett, hogy az utóbbi időszakban *nagy mennyiségben lehetett kárpótlási jegyekért kedvező árfolyamon* részvényt jegyezni. Június 30. után azonban a kárpótlási jegyekért felajánlott részvények kínálata *jelentősen visszaesik*, mivel az első félév után – a jogszabályok szerint – csak az új mérleg elkészültével lehet jegyzési tájékoztatót készíteni. A Pillér 2 jegyzésmeghosszabbítására azért is szükség volt, hogy *folyamatos maradjon* a kárpótlási jegyek ellenében felajánlott kínálat.

A Pillér 2-alap gyakorlatilag a nyilvános jegyzés előtt létrejött már, hiszen befektetési jegyeit az ÁVÜ zárt körben megvásárolta. A nyilvános jegyzés során az ÁVÜ birtokában lévő 1000 forintos névértékű Pillér 2-jegyek igényelhetők, amelyekből 3 darab ára 2000 forint összcímletű kárpótlási jegy. Az alap ingatlanportfóliójának feltöltése – amint azt a Prudent-Invest illetékese közölte – az év végéig folyamatosan zajlik. Az alap vagyona eközben is nő, mivel az ÁVÜ által a befektetési jegyekért fizetett összeg *bankszámlán kamatozik*. A Pillér 2-papírok a Kereskedelmi Bank, az IBUSZ Bank, az OTP Bank, a Budapest Bank fiókjaiban és a Cooptourist hálózatában, valamint brókercégeknél jegyezhetők.

Nem lehet, hogy sajtóhiba?

Locsi-fecsi a locsolásról

A Fővárosi Önkormányzat július elsejétől október végéig locsolási kedvezményt ad azoknak a bértulajdonosoknak, akik ingatlanuk legalább felén biológiailag aktív zöld felületet gondoznak és a Fővárosi Vízművek Rt. által szolgáltatott ivóvizet locsolásra használják. A kedvezmény a csatornahasználati díj tíz százaléka.

A hír igaz. Lehet locsolni az aktív zöldet. Kedvezményesen. De ki az a bértulajdonos? Ez vajon mit jelenthet?...

Mivel a közlemény alján az szerepel, hogy további információk a Fővárosi Csatornázási Művek Rt., illetve a kerületi polgármesteri hivatalok ügyfélszolgálati irodáiban kaphatók, azonnal tárcsázni kezdek.

– *Hát, ezzel kapcsolatban még semmi nyomtatványt nem kaptunk, adatunk sincs erről* – mondja kedvesen a hölgy, az I. kerületi önkormányzatnál. – *Bértulajdonos? Nem kaptunk tájékoztatást...*

– *A helyi jogszabályalkotótól kérdezze meg, én erről most nem tudok mit mondani, pláne egy újságírónak nem fejthetem ki* – förmed rám a Fővárosi Önkormányzat minden igényt kielégítő ügyfélszolgálatisa, *Huszár Gáborné*. Végül megenyhül, s mutatván, hogy tud ő nyájas is lenni, a közműügyosztályhoz irányít. Amíg foglalt a szám, Zuglóba „látogatok".

- *Uram, van magántulajdonos és van bértulajdonos. Mit nem ért ezen?* – kérdez vissza a kisasszony.

– Jó, jó, de mit jelent az, hogy bértulajdonos? És a magántulajdonos nem locsolhat kedvezményesen?

– *Tudja, nem kaptuk meg a formanyomtatványokat, az emberek fehér papíron írják le igényeiket...*

Húha, egyre melegebb kezd lenni.

– *Ez tényleg nem fér össze* – helyesel velem egy úr, a közműügyosztályról. Morzsolgatja a szót: – *Bér-tu-laj-donos... Ezt a terminológiát most hallom először. Furcsa... Egyre jobban izgat a dolog. Mondja, nem lehet, hogy sajtóhiba?...*

Miért ne lehetne...

És még mi minden lehet?...

(petán)

Szoborlovaglók

Budapest romokban hevert – Rákosi építette a metrót. Erdély útjai járhatatlanok – a Vatra fölássa Kolozsvár főterét.

Diktátorok és szánalmas diktátorocskák ki nem fogynak az ötletekből, ha ködösíteni, mítoszokat teremteni vagy csupán önmagukat átmenteni kívánják.

Ami most Kolozsváron történik, az két oldalról áramló hátszelet kap. Kapóra nem is jöhetne jobban a hatalomnak a funari diverzió. Tehetetlen a kormány, padlón a gazdaság, államelnök és klikkje fejét követeli az ellenzék. Mivel altathatnák el a társadalom figyelmét? Egy kis magyarellenes heccel, a mindig bevált etnikai diverzióval. A hatalom hallgatása a bizonyított cinkosság. Hiszen épp így hallgatott elnök és kormánya a marosvásárhelyi pogrom idején is. Miért most szólna rá azokra, akik az ő malmára hajtják a vizet?

A Vatra (a mai Vasgárda) céljai messzebbre mutatnak. Ha az erdélyi magyarság rosszul érzi magát szülőföldjén, elvándorlása fölgyorsul. Akkor pedig beülhetnek belvárosi házaikba, elvehetik még megmaradt telkeiket, ingatlanaikat, iskoláikat. Gyérül a magyarság, elköltöznek a gyűlölt idegenek, közelebb jut a románság a nemzeti állam délibábos káprázatához. Hiszen ez a cél. Ez az Endlösung szabadítja meg az újdonatúj román polgárságot a kisebbségi érzéstől, az idegen kultúra nyomasztó fölényétől.

A jugoszláv szindróma így gyűrűzik tovább Kelet-Európában. Íme, a következtetés, amit levontak a szomszédságban dúló háborúból: az etnikai tisztogatás végrehajtható más régiókban is. Ha a Nyugat elnézte a szerbeknek, elnézi majd nekik is!

Ezért túrnak ma a kolozsvári főtéren. Ezért teszik próbára a magyarság cérnavékonnyá sodort türelmét.

Lehet, hogy a római farkas nyomaira találnak Mátyás szobra alatt. De lehet, hogy nem. Esetleg magyar népvándorlási emlékekre bukkannak (mint egy véletlen föltáráskor, 1942-ben). Ha így lenne, gyorsan betömik majd az árkokat. Marad a Mátyás-szobor is, amit úgy meg lehet majd lovagolni, mint eddig is, minden román nemzeti ünnepen.

Murádin Jenő
Kolozsvár

A könyveknek nincs útlevelük

Könyves vándorgyűlés Siófok-Széplakon

Siófok-Széplakra, a II. Magyar Könyves Vándorgyűlésre (pénteken és szombaton) több száz, könyvvel foglalkozó szakember látogatott el. A kiadók, terjesztők és könyvtárosok két napon át főként a határainkon túli magyar könyvkiadók eredményeivel és gondjaival ismerkedhettek meg. A találkozón jó alkalom nyílott arra is, hogy a személyes kapcsolatok elmélyítésén túl ezután a problémákra együtt keressenek, illetve találhassanak megoldásokat.

A találkozón megtudtuk: nem is egy közös gondot kellene megoldani. Elég csupán a konferencia visszatérő motívumára gondolnunk: arra, hogy határainkon a könyvek még mindig nem, vagy szinte teljesíthetetlen feltételekkel juthatnak csak át. A Felvidéken, Erdélyben, Kárpátalján és a Vajdaságban a könyvesboltokban alig-alig találhatunk az idehaza kiadott könyvekből. Ez természetesen fordítva is igaz, hiszen idehaza is csemegének számítanak az ott kiadott könyvek. A rendezvényen az előadók közül a felvidéki, a vajdasági, az erdélyi képviselőkkel, valamint az Írók Boltjának ügyvezető igazgatójával beszélgettünk.

– A Forum Könyvkiadó 1957-ben alakult, és azóta mintegy ezernyolcszáz kötettel büszkélkedhet. Menynyire érződik a könyvkiadó életében a Vajdaságban kialakult helyzet? – kérdeztük a kiadó vezetőjétől, *Bordás Győzőtől.*

– A hőskorban évente ötvenhatvan könyvet is sikerült megjelentetnünk, ma viszont örülünk, ha harminc mű megjelentetésére futja az erőnkből. Ezt is jobbára a Magyar Közművelődési és Közoktatási Minisztérium által kiírt pályázatok teszik lehetővé. A támogatások hihetetlen ösztönző erőt adnak szerzőinknek, ami azt jelenti, hogy ebben a kritikus időszakban nem álltak le a munkával. Természetesen meg kell említenem azt is, hogy hihetetlen vérveszteséget okoz a vajdasági magyar irodalmi életnek az áttelepülés.

– Részt vettek az idei ünnepi könyvhéten. Ez azt jelenti, hogy még sem olyan nehezen juthatnak át a kiadványaik, mint azt előadásában vázolta?

– Szó sincs róla. Bennünket is sújt a Jugoszláviával szembeni embargó. Lényegében a két ország között hivatalosan semmiféle banki vagy áruforgalom nem létezik. A könyvhétre szó szerint úgy csempésztük át bőröndben a könyveket. Ezek terjesztését vállalta a Líra és Lant Vállalat, amellyel sikerült jó kapcsolatot kiépítenünk.

– Bizonyára a kapcsolatépítés, -elmélyítés szándékával utazott a konferenciára...

– Elsősorban a meghívásnak örülök. Nem csak azért, mert én is beszélhetek az eredményeinkről, illetve gondjainkról, hanem mert meghallgathatom a többi határon túli magyar kiadó és terjesztő előadását is.

Hahn Józsefet, a Neo-Európa Terjesztő cég vezetőjét – aki a Felvidékről érkezett – arra kértük, hogy először is mutassa be idehaza ismeretlen vállalkozását.

– A Palócföldön élő, mintegy száztizennyolcezer magyar lakoshoz juttatunk el magánterjesztők révén könyveket. Ez azonban kevésbé sem olyan nagy üzlet, hiszen ezen a részen – Losonc, Rimaszombat környékén – a legnagyobb a munkanélküliség. A legtöbb kötetet a Felvidéken működő Madách és Kalligram Kiadótól vásároljuk. Magyarországon is kapcsolatban állunk több könyvműhellyel. Az itteni vásárlásunkat azonban jelentősen befolyásolja, hogy a kiadók által előírt harmincnapos határidőt képtelenek vagyunk betartani: csupán a könyvek vámkezelése egy hétig tart. S akkor még nem is szóltam a banki átutalásról, ami még ennél is bonyolultabb ügyintéző eljárás. Mindezek ellenére elmondhatom, hogy elég jó kapcsolataink vannak, s remélem, ezalatt a két nap alatt ezek tovább bővülnek. Ezt nem csak a vállalkozásom mondatja velem, hanem az a remény is, hogy az általam lefedett területeken az emberekhez egyre több színvonalas magyar nyelvű kiadvány juthat el.

Az erdélyi Corvina Könyvposta a tavaly Jászberényben megrendezett első vándorgyűlésen is részt vett. *Bencze Tibort*, a könyvterjesztő cég igazgatóját arról kérdeztük: történt-e változás az elmúlt évben az erdélyi könyvterjesztésben?

– Tavaly a határokon túlról csupán (feleségemmel) ketten voltunk jelen Jászberényben, az idén viszont már Erdélyből is több könyvkiadó és könyterjesztő cég képviselteti magát. Ez kedvező előjel. Romániában a terjesztés egészen másképp épül fel, mint Magyarországon, hiszen ott nem voltak terjesztésre specializálódott mamutcégek. Volt egy bukaresti és több kisebb megyei központ, amelyeknek külön-külön volt saját könyvtárellátója, munkahelyi könyvellátója és nagyon kevésnek csomagküldő postai szolgáltatása. Az én cégem a Hargita megyei könyvpostából nőtte ki magát. Az 1990–91-es hőskorban, amikor „Könyvet Romániának" akció keretében tonnaszámra jöttek a könyvek, egy-egy kötet tízhúsz ezres példányszámban fogyott el. Ehhez hozzátartozott az is, hogy elképesztően alacsonyak voltak a könyvárak. Ez üt vissza ma, amikor már valamennyire normalizálódtak az árak, az emberek ugyanis drágállják a könyveket. A tavalyi vándorgyűlés óta több hazai kiadó megkeresett bennünket, hogy szeretné, ha terjesztenénk a kiadványait. Azonban ennek játékszabályai vannak, amitől többen visszariadtak. Pedig ezeket a vámpapírokat öt-tíz perces rutinnal ki lehet tölteni. A másik, amit kiemelnék, az a sajátosság, hogy Budapest és Csíkszereda között – igaz, csak hétszázötven kilométer a távolság – a szállítmány három-négy napig utazik. Vagyis csupán a távolság miatt az egyhónapos elszámoláskor egy hetet el is kell felejteni. A könyv bartell elszámolása is lehetetlen, mivel három minisztériumon kell keresztülmenniük a papíroknak; nagy a valószínűsége annak, hogy valahol elakad... Január óta a lej eléggé stabil, ha ez így marad, akkor van rá esély, hogy közvetlen kapcsolat alakulhat ki a két ország között. Ma ugyanis a két ország között egy valutaátutalás megjárja New Yorkot is.

Az eddigi előadásokból és az általunk megkérdezett, határainkon túli magyar kiadók és terjesztők vezetőinek szavaiból az tűnt ki, hogy a könyvek nem vagy csak nehezen vándorolhatnak határainkon. Végezetül az Írók Könyvesboltja vezetőjét, *Hermann Józsefet* kérdeztük meg: milyen megoldást javasolna a probléma orvoslására?

– Mi is elakadtunk már ezen az úton. De ez nem csupán a keleti szomszédainkkal van így, hiszen 1991-ben mi a németekkel is próbálkoztunk, és velük is hasonló eredményre jutottunk. Amiben ezen a téren mégis eredményt értünk el, az az, hogy sikerült egyes nyugati kiadók magyarországi kirendeltségével felvennünk a kapcsolatot. Ha nyugatról könyvet akarunk behozni, illetve elfogadható árréshez kívánunk jutni, akkor nagyon nehéz ezeket az ügynöki hálózatokat kikerülnünk.

– Ön a találkozó második napján az Írók Könyvesboltjának vagyonvédelmi rendszerét ismertette. Mennyire hatékony ez a rendszer a könyvtolvajok kiszűrésére?

– Ez a vagyonvédelmi rendszer Magyarországon először a könyves szakmában került alkalmazásra. Ennek az a lényege, hogy a könyveket bizonyos módszerrel megjelöljük, s mielőtt a vásárló elhagyná az üzletet, dekódoljuk ezt a jelölést, ami után szabadon távozhat a vásárló. Mi 1991 júliusában vezettük be, amikor a leltárkor mintegy másfél millió forint hiány mutatkozott. Az 1992-es januári leltárkor gyakorlatilag már semennyi hiány nem mutatkozott.

Parcsami Gábor

Stoppard-bemutató a Kamraszínházban

Árulók és kollaborálók

Baráti árulás, kollaborálás. Az ezredvég változatlanul időszerű témája. Előre láthatta-e *Shakespeare*, hogy fél évezreddel később még mindig ugyanazok a bűnök fogják mételyezni az emberiséget? *Stoppard*, a kortárs angol író „tragiko-szatiriko groteszkjével" (ahogy Polonius mondaná) a *Rosencrantz és Guildenstern halott* című, Hamlet-ihlette színjátékával a nagy elől tragédiájának erre a vonulatára „játszik rá".

A dán királyfi diákkori bajtársainak azt a feladatot rója ki a trónbitorló Claudius, hogy a számára egyre kényelmetlenebb Hamlet szándékait fürkésszék ki, s mikor ezen a „megfigyelt" könnyűszerrel átlát, rövid úton kívánja az ügyet megoldani, azaz Hamletet Rosencrantz és Guildenstern kíséretében Angliába küldeni, ahol az általuk vitt levélbeli kérdés alapján kivégzés várna rá. A hajdani cimborák tétovázás nélkül vállalják a rendőrspiclis szimatolást, kétkedést, majd a száműzetésbe való kísé-

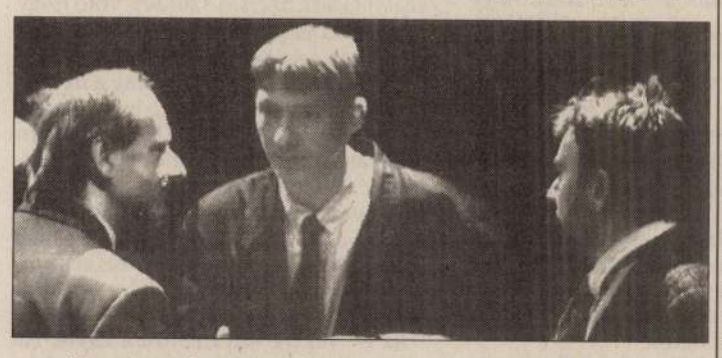

ret „biztosítását". Stoppardnál az árulás ténye súlyosabb vétekbe fordul: fölbontván a királyi levelet, kiderül, hogy Hamlet elpusztításában vállalták a cimborák a bűnrészességet, s majdan az is, hogy a dán királyfi titokban kicserélte, hamis levélben már az ő kivégzésüket óhajtja Claudius. A kisstílű árulók kisszerűsége már korunk deheroizált, hatalmi politikának áldozatul esett, gondolkodásra rest kisembereinek jellemzője. Stoppard lefokozza Shakespeare hőseit. Még a Ros és Guil szemszögéből láttatott főhősöket is, ahogyan manapság már nem igazán látni „nemes veretű" tragikus szereplőket a politika, az élet színpadán. S ehhez foghatóan, a rivaldák mögött sem.

Talán ezért folyamodik ahhoz a különös fogáshoz *Máté Gábor* a Katona József Színház Kamrabeli előadásának rendezője, hogy a főszereplővé emelt Ros és Guil kivételével, a shakespeare-i főszereplőket (a királyt, a királynét, Poloniust és magát Hamletet) nem hivatásos színészekkel játszatja el. A maga „hétköznaposító" koncepciójának megfelelően. Részükről ugyanis inkább a puszta jelenlétre, legfönnebb a történet illusztrálására van szükség, mintsem árnyalt jellemformálásra. Ennek pedig eleget tesznek.

Rosencrantz és Guildenstern esetében viszont épp a bravúros színészi technikát hívja segítségül a rendező. *Bán János* és *Tóth József* feszült érdeklődést vált ki a nézőtéren, holott kettejük (egymással behelyettesíthető) személyén áll vagy bukik az előadás. Ha nem állna birtokukban a szövegértelmezés, meg a gesztusrendszer oly magas fokú kezelése, bizony, érdektelenebbé válna Stoppard intellektuális célzatú, morális meditálásra szólító drámájának előadása. Bán és Tóth a jelentéktelenség és az árnnyal való, szinte öntudatlan, már-már ösztönösen etikátlan szövetkezés, a politikai hatalomnak való, tétovázás nélküli alárendeltség megtestesülését képviseli, előbbi temperamentumosabban, utóbbi gyávábban. Meghunyászkodásuk, értetlenségük, szolgálatkészségük éppúgy építőeleme játékuknak, mint a hangsúlyosabb gesztikuláció az üres színpadon.

Végvári Tamás, a Hamlet Egérfogó-jelenetének Színészkirálya az előadás legkomplettebb alakítását nyújtja; messze túlnő a shakespeare-i szerep határain. A Máté rendezte Stoppard-produkcióban központi figurává avanzsál, nemcsak a színpadi színészhalál teátrális mutatványával, hanem a vándorszínészek keserű kenyerére szoruló csepűrágók kiszolgáltatottságának, kényszerű bohóckodásának, hajszoltságának, szomorú beletörődésének árnyalt ábrázolásával. A trupp vezérszínészeként *Szacsvay László* beszédes játékát tudhatja maga mellett. A hajón zajló jelenetek, beleértve a bujkáló vándorszínészekét is, groteszk mozgáskompozíciójukkal ragadják meg a néző figyelmét (*Schtoll András* betanításában). A rendezés, mint említettem, a jelenkor groteszk hétköznapiságában jeleníti meg a személytelen bábokká vált egyének árulását, amúgy érzékletesen, ám a színpadi események kissé szertefutnak, mintha nem kovácsolná eléggé egységessé a cselekményt. Az árulás természetrajza azonban mindannyiunk számára érzékelhetővé válik.

Metz Katalin

Sakkozó katonatisztek

Szentendre, Erdész Galéria

Július harmadikáig tart nyitva a szentendrei Erdész Galériában a *Rippl-Rónai József* műveiből rendezett tárlat. Nem föltétlenül „főművek" sorakoznak a falakon, ám azon érdemes eltűnődni a szép grafikákat látva, mi lehet az oka, hogy a kisebb, esetleg csak tollpróbának, színvázlatnak szánt művek – miként festőnk esetében is – sokszor izgalmasabbak, mint a kiérlelt, végletekig lecsupaszított opuszok, melyekben már kevéssé kísért a pillanat varázsa, a vonalak egyszerre tétova és pontos vibrálása, a tónusok leheletfinom áttűnése.

Az Erdész Galériában – néhány, talán kevésbé jelentős festménytől eltekintve – a mester grafikái kaptak helyet. Kisebbek-nagyobbak, már méreteiket tekintve, mert e tollal, fekete vagy színes ceruzával, krétával és tussal, vagy épp ecsettel odavetett rajzok és színvázlatok bepillantást engednek a festő műhelyébe. Nyolc-kilenc évtized elmúltával is érzi a néző azt a szinte félbe sem maradt, a kép imaginárius terében ma is folytatódó, lendületes mozdulatot, amivel a mester a művet megalkotta. Ami az alkalmazott technikákat illeti, szintén izgalmas és változatos a kép, hisz kevés olyan alkotója volt a magyar piktúrának, aki Rippl-Rónaihoz hasonlóan, szinte minden művében újabb megoldásmódokkal kísérletezett.

És ami külön vizsgálódást érdemelne, műveinek már a címe is beszédes, része a képnek – hasonlatosan, mégis másképp, mint a kínai festők művei esetében, akik az opusz címét is (már a címül szánt szavakat) belekomponálják a műbe. Rippl-Rónai ezzel a fogással ritkábban él, nála a kép címe mintegy hangulati háttere a festménynek és grafikának. Csak néhány példa az Erdész Galériában látható anyagból: Nő tulipánok közt, Tópart, Sakkozó katonatisztek, Iparos család vasárnapja, Kertvendéglő, Ökrök répaszedéskor, Nő virágos kalapban, Lazarine és Piacsek bácsi, Falusi hentes, Ágyúszerelés, Influenzás önarckép, Éjszakai felhők, Kertészek. Bárki, akinek van némi „Rippl-Rónai élménye", a felsorolt, hangulatos címekből szinte maga elé tudja képzelni a művet, ha az így megálmodott s az igazi mű nem is lesz föltétlenül mindig ugyanaz.

A Szentendrén most kiállított Rippl-műveket látva visszacsengenek bennünk az ifjabb csodáló és titkos tanítvány, *Gulácsy Lajos* szép szavai: „Az ő színeit szavak nem közelíthetik meg, vonalai gazdagságához kevés az irodalmi forma. Művészete nem stilizáló művészet, mint sokan hiszik, nem is kapcsolódik az impresszionisztikus látás egyoldalú fokaihoz. Az ő művészete már nem neoimpresszionizmus. Több ennél, nagyszerű szintézis, mely nem szorul támaszokra, és a természetmegfigyelést egészen mellőzi, hogy igazán művészi, vagyis egészen irracionális izgalmat tudjon kiváltani."

Szepesi Attila

SaRock

A harag napja

Jóllehet a II. Latin–magyar Zenei Fesztivál hivatalosan pénteken este a Mikszáth Kálmán téren véget ért – összesen hat ország nyolc együttese, valamint a hazai színeket képviselő Csigafröccs, Trottel és Sexepil lépett fel rajta –, továbbra sem szűnt meg a latin, azon belül is a francia csapatok meg-megújuló inváziója a magyar fővárosban. A Tilos az Á-ban vasárnap éjjel a jobbára dzsesszrockot – *Henry Rollins*, a *Black Sabbath*, *John Coltrane* és *Miles Davis* hatása alatt – játszó párizsi *No one is innocent* vendégszerepelt. Ma és holnap este pedig – szintén a Tilosban – igazi francia csemegének lehetünk szem- és fültanúi. Egy év után ismét Budapestre látogat ugyanis a jelenleg talán legnagyszerűbb francia rockzenekar: a *Noir Désir*.

A négy bordeaux-i gimnazista – *Bertrand Cantat* (ének, gitár), *Serge Teyssot-Gay* (szólógitár), *Frédéric Vidalenc* (basszus) és *Denis Barthe* (dob) – által alapított együttes első lemezét 1986-ban jelentette meg, *Ou veux-tu que je r'garde* (Mit akarsz, hová nézzek) címmel. 1989-ben és 1991-ben újabb korongok láttak napvilágot, bejárták a Lajtán túli Európát, az akkori Szovjetunió több nagyvárosát, Japánt és több ízben Kanadát, sikert sikerre halmoztak, mégis válságba kerültek. Egyéves szünet után, 1992 nyarán azonban ismét összeálltak, stúdióba vonultak, s felvették *Tostaky* című albumukat, mely mind a közönség, mind a szakma körében az utóbbi évek egyik legizgalmasabb európai rocklemezeként tartanak számon. A korong megjelenését követően 120 fellépéses kontinentális koncertkörútra indultak, melynek során tavaly június 21-én, a Zene napján (illetve másnap) Budapesten is megfordulnak.

Sokan úgy vélték, a Tostakyval a zenekar elfáradt, belső tartalékát felélte, eljutott a csúcsra, és innen már csak lefelé vezet út. Mint ilyenkor lenni szokott, az érdeklődés folyamatos fenntartása érdekében idén januárban a *PolyGram* gondozásában megjelentettek egy koncertalbumot. A *Dies Irae* (A harag napja, az a nap, amely a világot hamuvá teszi) egy hónap alatt több mint háromszázezer példányban kelt el, s természetesen mind a hazai, mind a külföldi kritika lelkesen ünnepelte. A dupla CD-lemez első fele tulajdonképpen a Tostaky koncertváltozata – a stúdióban felvett dalok itt újabb energiával és feszültséggel telnek meg, bár helyenként ez a zenei teljesítmény rovására megy. A második CD viszont egyetlen végtelen rohanás, telistele falat és mellet döngető basszussal, egyszer érzékeny, máskor robbanékony gitárjátékkal, valamint a szentimentalizmus és a skizofrénia között ingázó énekkel. Ahogy a Magyar Narancs kritikusa találóan megfogalmazta: ez a zene „mocsárként fullaszt, tengerként sodor, viharként röpít". **(jávorszky)**

József Rippl-Rónai: Parc avec des nues (Analyse de tableau)

ÉVA HÁRS

Le musée a pris possession du tableau en 1968 avec la collection du docteur Kálmán Tompa. Ce tableau est l'une des pièces les plus précieuses de l'exposition de la Galerie d'Art Moderne de Pécs L'an de l'exécution: 1910; dimensions: 70x100 cm huile sur carton.

L'étude passe en revue les publications antérieures relatives à cette oeuvre, en cite les passages les plus importants. Elle fait connaître ce cycle de tableaux dont les pièces étaient considérées par l'artiste comme des études préparatives pour une grande peinture murale. Le présent tableau est l'une et peut-être la meilleure parmi ces pièces.

Au cours de l'analyse, l'étude fait voir les caractéristiques structurales de l'oeuvre. Elle en décrit la scène et les personnages. Elle cite le témoignage de Ferenc Martyn sur la manière spéciale de peindre de Rippl-Rónai. Elle analyse ce procédé que les spécialistes appellent pointillisme ou divisionisme. Elle fait la comparaison entre cette composition aux nues et celles qui ont été créées auparavant dans l'histoire de l'art, en démontrant des analogies surtout avec *Les Baigneuses* de Cézanne, que l'on conserve au Musée Ordrupgaard de Copenhague. Elle se réfère de certains passages de Mémoires de Rippl-Rónai où il est question de l'art de Cézanne.

L'oeuvre de Rippl-Rónai en question nous paraît être arrangée dans une composition rythmique, pareille à celle du tableau cité de Cézanne. La composition, la répartition des personnages chez Rippl-Rónai est „tripartite" c-a-d. qu'un détail autonome est composé de trois personnages. Ces unités de trois alternent suivant le rythme des figures.

Si le regard s'avence d'une figure à l'autre, on rencontre toujours de nouvelles „unités de trois" et chacun de ces détails forme un tout en lui-même. Sur le tableau de Cézanne, le changement de rythme entre les groupes est plus fort et d'une échelle plus grande sur notre tableau, mais les unités de composition qui changent à mesure que l'on avance de gauche à droit, forment elles aussi au moins trois groupes de figures. Rippl-Rónai n'a pas imité le tableau de Cézanne, les deux tableaux n'ont pas de détails identiques, mais on peut y apercevoir des analogies de construction et de formation.

C'est avant tout l'usage de couleurs pures, sans mélange, qui caractérise la technique du tableau. En tenant le pinceau à plat, il y a porté de petits carreaux qui ne se couvraient pas. Ainsi le coloris de la surface est devenu un peu disjoint laissant voir en dessous le carton brun, sans couche de fond. Cette technique était en rapport avec les tendaces d'art décoratif et les projest de tapisserie de Rippl-Rónai. Ses portraits peints à la même époque son plus modelés.

Ott, ahol nem volt kötve a portréhoz (Pl. Anella virágcsokorral), közelebb került a dekoratív, kontúros felfogáshoz.

Rippl-Rónai nagyon jó festőszerekkel és ecsetekkel dolgozott. Az alapozás tekintetében azonban sajátos, egyéni felfogást követett, amiből nem engedett. Ez annyit jelentett, hogy a préselt papírlemezt, a suszter kartont (ma úgy nevezik: dekli), nem alapozta. Ezekre a szabvány méretű kartonokra, amelyeknek meghagyta a természetes méretét, szénnel felrajzolta a témát. Gyönyörű rajzok voltak ezek. Utána *enyhén* fixirozta, sellakkos fixirrel. Miután megszáradt, leporolta a felesleges szenet. — Így készültek portréi is. Ezután francia terpentinnel hígított festék következett. Égetett sziénával, középvastag (1 cm-es) ecsettel a rajzot mégegyszer felrajzolta, de már dekoratív átírásban. Az égetett sziéna akkor beszívódott a kartonba és megszáradt.

Rippl-Rónainak kis bádog palettája volt, kétrészes, kinyitható, amit Munkácsy Mihálytól kapott és ehhez mindvégig ragaszkodott. Erre felrakta a színeket és azokat valóban nem keverte. Laposan, nem húzigálva az ecsetet, hanem lapjával, négyszögeket rakott fel. Ezek nem fedték egymást, így a felület színkezelése hézagos lett, alatta kibukkant az alapozatlan karton.[22] Ezután a pirosakat, aztán a kékeket. Ezeket a kékeket azonban már egy kicsit fehérrel keverte. Ahol valőr, színérték problémája volt, ott az ultramarin kéket fehérrel keverte. Egyébként – amint ő is írta – a tubusból festett tisztán. – Hogy egy kép megfestése mennyi időt vett igénybe? – Elkezdte a munkát úgy délelőtt 9–10 óra körül. Akkor egyhuzamban dolgozott délután kb. fél négyig. Azután elment ebédelni. Délután visszament a műterembe. Kényelmesen elhelyezkedett a díványon és nézte a képet. Többé nem nyúlt hozzá. Az ő egyszerre festés elmélete és a tiszta színekkel való festés elve töretlen volt."[23]

Rippl-Rónai festésmódja – úgy tűnhet – zseniálisan egyszerű. Ez az egyszerűség azonban hallatlan biztonságot is feltételez. S nemcsak a kéz kiművelt gyakorlatát, de a tudatosan szerkesztő alkotóerőt is. Következetes módszerének tanúja Rippl-Rónai nagyszerű életműve, amely az európai képzőművészet kortárs alkotásai között egyenrangú a legjobbakkal.

Ebben az életműben a *Park aktokkal* szerényebb szerepet tölt be, mint a párizsi évek „fekete korszakának" remekművei, azonban éppen frissességével, dekoratív egyszerűségével bizonyít amellett, hogy alkotója később, a hazai körülmények között is tovább tudott lépni, hogy korszakának újabb törekvéseihez közelítsen.

22 Ennek az alapozatlan, előtűnő kartonnak a barna színét vélik sokan „barna alapozásnak", mint pl. a Park aktokkal c. kép említésénél: „Úgy tűnik, egyenletesen barna alapra hordta fel világító, az alakok körvonalait pontosan követő színeit." Aknai Tamás, Rippl-Rónai, Corvina, 1971.

23 Martyn Ferenc szóban elmondott közlése, 1979. II. 22.

Rippl-Rónai nem „utánozta" Cézanne képét, (mint ahogy Cézanne sem Botticelliét) a két műben nincsenek azonosságok, de észrevehetők a szerkesztési és formaalkotási hasonlóságok. (Ilyenek felismerhetők Cézanne és Botticelli képén is.) (9., 10. képek) Cézanne festményének fentebb említett feltartott kezű alakja a bal oldali csoport kompozíciós középpontja, a geometrikus alapképlet háromszögének a csúcsa. A Rippl kép törölközőt emelő aktja hasonló szerkezeti ritmus része. A mozgásritmusok folyamatos kapcsolatában mindkét képen fontos szerepet kaptak a kezek, az egymáshoz átvezető mozdulatok. Ezek konkrét hasonlóságban alig jelentkeznek, a tartalmi, gondolati rokonság azonban helyenként formai elemekben is megnyilatkozik. Ilyen például a Rippl-mű bal oldali első figurájának és a Cézanne-mű bal oldali csoportja harmadik alakjának csípőhöz simuló kézmozdulata, vagy a két szélső, háttal álló akt előrehajló mozdulata.

Hogy Rippl-Rónai láthatta-e Cézanne művét, találkozhatott-e azzal csak reprodukcióban is, nem tudjuk. Alig szolgálhat támpontul az, hogy Rippl nagyra becsülte Cézanne művészetét, és *Emlékezéseiben* több helyen szól arról elismerően. Magángyűjtőket, képkereskedőket említ, akiknél Cézanne-művekben gyönyörködött: „Ilyen például Pellerin gyűjteménye, aki most, miután Manet-in túladott, csak Cézanne-jait őrizte meg, de ezek aztán a legszebbek. Csudaszépek. Élete minden korszakából, egészen haláláig, amikor odáig emelkedett, hogy csak Delacroix-t tudom föléje helyezni." — Vagy másutt: „Nagyon sok örömet okozott nekem Vollard és Bernheim műkereskedők lakása is. Mindegyiknél özöne a szép művészi alkotásoknak. Mindegyiknél Cézanne vezet, a többieket, Manet-t, Monet-t, Renoir-t, stb., ha szépek is, csak utána lehet említeni."[17]

Az idézetből kitűnik, hogy Rippl-Rónai Cézanne művészetét előbbre helyezte az impresszionisták vezető mestereinél. Mindemellett írásaiból azt is tudjuk, becsülte, elismerte az impresszionizmus eredményeit s bizonyos értelemben önmagát is impresszionistának tartotta.[18] Ebből a nézőpontból vizsgálva Rippl-Rónai dekoratív festésmódját,[19] amely képünkön különösen jellemző, felmerülhet a kérdés: vajon kapcsolatba hozható-e az a neoimpresszionizmus pointillizmusával? Bernáth Mária említett könyvében így ír erről: „A Park aktokkal és a Lazarine és Anella című, 1910-ben készült képeken láthatjuk a „kukoricás" stílus leginkább extrém variációit. Eddig sem merülhetett föl, de itt aztán nyilvánvalóan megmutatkozik, hogy ennek az eljárásnak mennyire nincs köze Seurat pointillizmusához, ezért is kerültük Rippl-vel kapcsolatban e fel-felbukkanó elnevezést. A metódus tisztán leolvasható a képekről: a széles ecsetvonások csupán kitöltik a vastag kontúrokat, körülbelül úgy, mint ahogy egy gyermek kiszínezi a rajzát. A képépítés szerves voltát Rippl a durva kontúros rajzzal oldja meg, a pointillizmus már korábban érintett szigorú építettségéhez nincs köze."[20] Valóban, Rippl-Rónai kontúrok közé zárt, az ecset lapjával felrakott, azonos színértékű dekoratív festékfoltjai teljesen más hatást érnek el, mint Seurat, Pissarro, vagy Signac pointillizmusa, vagy az olasz Giacomo Balla divizionizmusa. Rippl-Rónai ugyanis nem akart vibrációt, atmoszférikus csillogást elérni, hanem egységes, tiszta színfelületeket alakított ki. Ebben valósul meg dekorativitása, amelyet a kontúrok közé zárt síkok még tovább fokoztak. Azonban valamiben mégis hasonló festésmódja a pointillistákéhoz: a széles foltokban, egymás mellé rakott festék felhordásában, az ecset sajátos kezelésében. Ezt a módszert minden bizonnyal tőlük vette át. Tiszta színeinek keveretlen alkalmazásával, egyszerre festésének üde frisseségével azonban festőisége egyénivé vált. Kortársa és barátja, Petrovics Elek ezt a dekoratív festésmódját így jellemzi:

„Újfajta előadásmódot alakított ki, olyant, mely első tekintetre kihívja a figyelmet: a festés miként je, vagy mint ő szerette mondani: a faktúra olajképeinek szembeszökő ismertető jegye lett. Már 1907-ben megkezdte, ha még nem is feltűnő módon, a színeknek vízszintes, laza pettyekben való felrakását. A következő években ezt az eljárást nagy következetességgel tovább egyszerűsítette és végül odáig ment, hogy az előre felrajzolt, vastag kontúrok közeit kisebb-nagyobb színkockákkal töltötte ki, melyeket lazán, olykor közöket hagyva helyezett egymás mellé, úgy, hogy világosan látható lett a kezelés módja."[21]

Helyénvalónak látjuk, hogy Rippl-Rónai dekoratív módszeréről szólva, magának a festésnek a módjáról újabb adatokat is közöljünk. Martyn Ferenc, akit Rippl Emlékezéseiben egyetlen tanítványának nevez, egykori megfigyeléseire napjainkban így emlékezik vissza: „Ez a dekoratív stílus Kaposváron kezdődött, a lapos ecset használata a Róma hegyhez fűződik. Összekapcsolható Rippl dekoratív, iparművészeti vonzalmával. A kukoricás képekkel egyidőben készültek híres portréi, a Petrovics-, Meller Simon-arcképek, de ezek nem ilyen dekoratívek, hanem sokkal modelláltabbak.

17 Rippl-Rónai József emlékezései. Szépirodalmi Könyvkiadó, 1957. 123.

18 Rippl-Rónai József emlékezései. Szépirodalmi Könyvkiadó, 1957. 129. és 143.

19 Ezt a festésmódot a szakirodalom gyakran „kukoricás" címmel jelöli. Martyn Ferenc emlékezése szerint Rippl-Rónai ezt a meghatározást nem használta.

20 Bernáth Mária: Rippl-Rónai. Szemtől-szemben. Gondolat, 1976. 186—187. l. A kép: 188.

21 Petrovics Elek: Rippl-Rónai József. Athenaum, Bp. é. n. XXVI.

6. Pompeji falfestmény részlete I. e. I. sz. közepe
Détail d'une fresque de Pompei. Milieu du Ier siecle av. J. C.

7. Paul Cézanne: Fürdőzők, részlet
Baignenses — détail

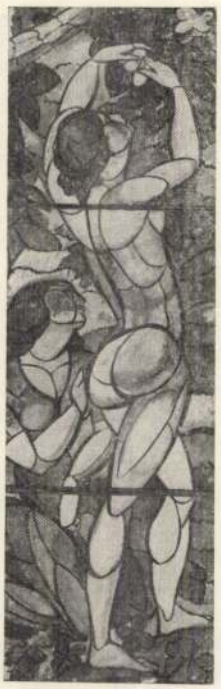

8. Kernstok Károly: Üvegablak terv a Schiffer villához. 1911. Projet de vitrail pour la villa Schiffer.

9—10. Részletek Botticelli és Cézanne képéből. — Détails de tableaux de Cézanne et de Botticelli.

A hajladozó nőalakok sora láthatatlan szálakkal kapcsolódik ritmikus mozgású füzérbe. Ezt a mozgást nem véletlenül hasonlította Genthon a zene ritmusához, hiszen sokkal inkább hasonlít táncra, mint fürdőző jelenetre. Az alakok eloosztása, kompozíciós rendje „hármas" tagolású, azaz három alak alkot egy-egy önálló részletet. Ezek a hármas egységek az alakok ritmusa szerint váltakoznak. Egy-egy figurával továbblépve, mindig újabb „hármas egység" jön létre és valamennyi így kivágott részlet önmagában is egész. (5. kép) Balról-jobbra végigkövetve a kép szerkezeti logikáját – az első ilyen „hármast"-t az elöl levő egymás felé hajló két akt, valamint a kettő között, hátrább álló, felöltözött nőalak alkotja. Ha bevonjuk látómezőnkbe a következő aktot, a háttérben levő felöltözött alak elveszti kompozíciós szerepét és ezúttal a három akt jelent egy egységet. Megint tovább haladva egy figurával, hagyjuk el a baloldali legelső aktot, s így újabb hármasként állnak együtt a hajladozó nőalakok. Folytathatjuk a sorolást tovább, a következő alakot hozzátéve jobbról, egyet elhagyva balról, újabb ritmikus és teljes egységet alkotó három figurát befoglaló kompozíciós részletet kapunk. A ritmikusan váltakozó mozgássor zenei hatását sugallják az alakok gömbölyű formái. Mintha csont nélküli testek hajladoznának, úgy követik a karok és combok a csípők és hátsók gömbölyűségét. Nincs könyök- és nincs térdhajlat, csak ívben kerekedő forma, amellyel még a hajviselet is azonosul. Kétségtelen, maga a téma is sugallhatott ilyen lágy, a szemet is simogatásra ingerlő formákat. Ismerve azonban Rippl-Rónai ez időben tervezett textiljeit, Genthon Istvánnak igazat adva, azt kell hinnünk, hogy képünk is inkább faliszőnyeg szövésre szánt technikájához készült, mint freskócéllal. Erre utalnak az erőteljes, egységes folthatásokban megfogalmazott színek is.

Azt vizsgálva, hogy Rippl-Rónai oeuvrejében képünk milyen helyet tölt be, a fentebb leírtakból már kitűnt, hogy valamely tervezett nagyobb mű, freskó vagy faliszőnyeg előtanulmánya. Felmerülhet a kérdés, hogy volt-e Rippl-Rónai elgondolásának konkrét előképe, megelőző emléke vagy élménye?

Mindenekelőtt szeretnénk utalni a művészettörténet immár évezredes példájára, amelynek során a mezítelen vagy csupán lenge fátyollal fedett női test szépségének ábrázolására a művészet minden lehető ürügyet megragadott. Gondolhatunk a görög és római mithológia istennőire, a középkori bibliai ábrázolásokra, a reneszánsz és a barokk tobzódó testkultuszára, a klasszicizmus márvány-hűvös, festményeken is szoborszerű aktjaira, vagy a legújabb korok legkülönbözőbb felfogású és témájú ruhátlan nőábrázolásaira. Ismert volt például Maillolnak az a gyakorlata, mely szerint bármilyen megbízásra, emlékmű-megrendelésre mindenkor készen állt terve: a női akt.

Rippl-Rónai témaválasztása sem volt különös inkább természetes következménye a művészettörténeti előzményeknek és az 1910-es évek európai művészetszemléletének. A megelőző példák általános említésén túl — a teljesség igénye nélkül, mégis néhány jellemző és fontos előképre szeretnénk rámutatni

A szabadban, erdei fák közt táncoló, könnyed nőalakok csoportjának legszebb korai példája Sandro Botticelli: *Tavasz* című festménye.[13] (3. kép) Feltételezhetjük, hogy kompozíciós megoldása, az alakok elrendezése, a természeti környezet alkalmazása a későbbi korok hasonló ábrázolásaira hatással volt. Ilyen hatást figyelhetünk meg Paul Cézanne: *Fürdőzők* című, a koppenhágai Ordrupgaard Múzeumban őrzött festményén,[14] (4. kép) amelyet pedig Rippl-Rónai *Park aktokkal* című képével hozhatunk kapcsolatba. Egy pompeji falfestmény misztérium avató táncosának felemelt karú, lépő aktfigurája[15] (6. kép) hasonlóképpen példa lehetett Cézanne fenti művének egyik alakjához, (7. kép) mint ahogy bizonnyal példa volt Kernstok Károlynak a Modern Magyar Képtár (Pécs) gyűjteményében látható üvegablak tervéhez is.[16] (8. kép) Rippl-Rónai festményén a felemelt karú akt szembe fordul és törölköző mozdulatával sokkal vaskosabb realitást képvisel amazoknál. Mégis feltételezhető, hogy a mozdulatból eredő ábrázolási probléma azonos szinten foglalkoztatta az ismeretlen pompeji falfestőt és a közelmúlt művészeit.

A kompozíció ritmikus elrendezésében — úgy véljük — Rippl-Rónai műve Cézanne fenti művéhez hasonló elgondolásokra épült. Mindkét festményen hasonló a táji környezet is. Cézanne képén az egyes alakok és csoportok közötti ritmusváltás erőteljesebb, nagyobb léptékű, mint képünkön, de a továbbsorolással váltakozó kompozíciós részletek ott is legalább három variációs egységet alkotnak. Külön önálló csoportként fogható fel a kép baloldalán szereplő három alak, s külön egység a jobb oldali, öt alakból álló csoport. Az egyik háromszögű, a másik négyszögű szerkezeti sémába foglalható. Ugyanakkor a kép középső részét kiemelve egy harmadik, négyzetes egységet láthatunk, négy figurával. Sok hasonlóság van a kerekített testformákban is, annak ellenére, hogy Cézanne képe nem sík-dekoratív felfogásban, hanem modellálva készült.

13 1478. Firenze, Uffizi Képtár.

14 1910 körül.

15 Pompeji, Villa dei Misteri, i. e. I. sz. közepe.

16 Üvegablak terv a Schiffer villához. 1911. Papír, tempera, 250x80 cm. JPM. ltsz. 59 118.

5. Rippl-Rónai József: Park aktokkal, részletek. — Parc avec des nues — détails.

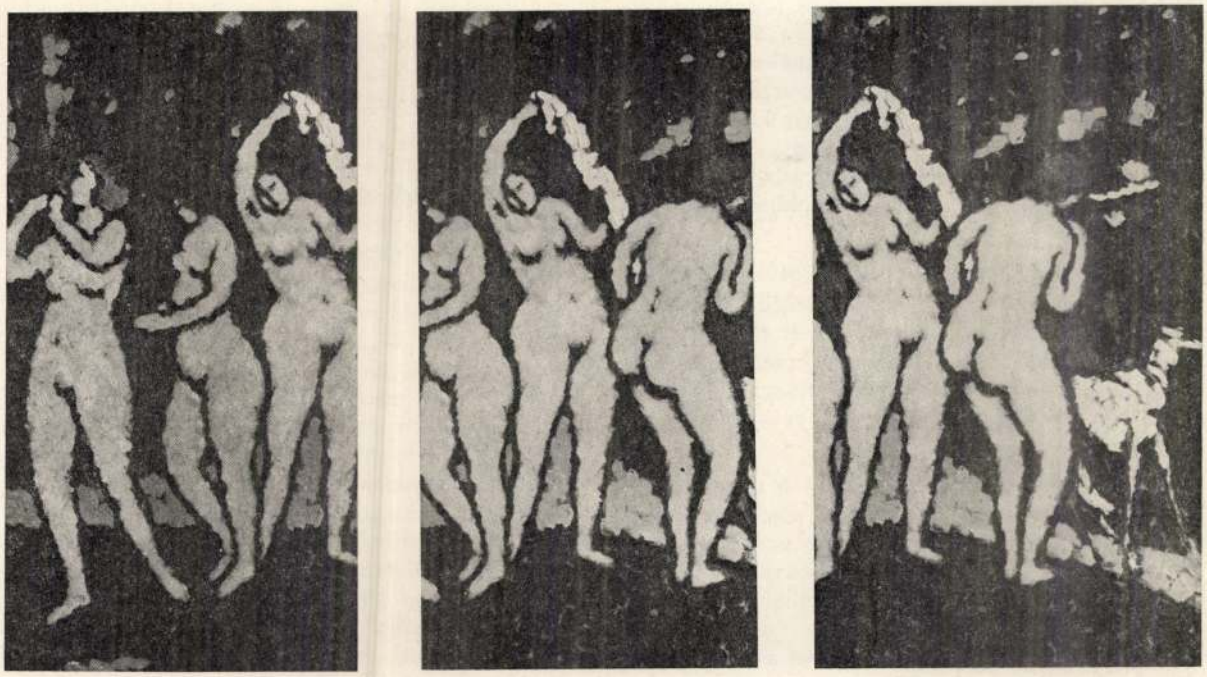

3. Sandro Botticelli: Tavasz, 1478. — Printemps.

4. Paul Cézanne: Fürdőzők, 1910. — Baigneuses.

Mozgásuk szinte zenei ritmusú. A színezés teljesen függetleníti magát a természettől s dekoratív célokra szolgál, a fatörzsek például lila színűek, de a lombkoronákon áttörő sárga égbolt sem másolja a valóságot. Rippl-Rónai falfestménynek szánta, alapjában inkább ideális gobelinterv. Ezeket a ‚projektum'-okat azóta sokszor hamisították, legtöbbször úgy, hogy két-három alakot kimásoltak belőle s mint vázlatot próbálták értékesíteni. Túlságosan éles szem nem kell ahhoz, hogy az erőtől duzzadó, értelmes pettyekből összeálló eredetitől meg lehessen különböztetni a hamisító bátortalanul küszködő keze vonását."[10]

A „projektumok", azaz tervek alapján remélt falkép-megbízás nem érkezett el Rippl-hez, így az utókorra maradt terv-variációk önálló értékű festmények rangjára emelkedtek. Megvalósult azonban — ha nem is „egy nagy ebédlőkép"-ben, amelyet talán Andrássy Tivadar gróf megbízására szeretett volna megfesteni, de az Ernst Múzeum üvegablakán (1912) az aktos kompozíció-sor egyik változata.[11] A hallatlanul bátor színkomponálású, nagyvonalúan dekoratív üvegablak a hazai szecesszió egyik legjobb példája.

A variációs rokonság a „projektumok" sorában a legszembetűnőbb a *Park aktokkal* és a *Modelljeim a szabadban* című festmények között. A két kép összehasonlításakor nyilvánvalóan kitűnik, hogy a mi képünk a teljesebb igényű, az összefogottabb kompozíció. Az is látható, hogy a művész mindkét műben egyazon gondolat kifejezési lehetőségeit kereste, azonos elemek felhasználásával.A *Modelljeim a szabadban* három figurája csaknem teljesen egyező a *Park aktokkal* jobboldali alakjaival. Az előbbin egymástól távolabb, lazább elrendezésben állnak az alakok, a középső mozdulata teátrálisabb. A kép jobb oldalán a kompozíció kiegészül a festő egész-alakos önarcképével, mögötte nagyméretű készülő festményével, amelyen a középső modell körvonalait láthatjuk. Mindkét képen azonos a természeti környezet, a fák, a kerti gyalogút megfogalmazása.

Vegyük ezután „leltárba" képünket, az ábrázolás leírásával, a kompozíciós rend megközelítésével. Ha a pontos elemzés érdekében megkíséreljük a dekoratív igényű, síkban tartott kompozíciót térbeli hatásában vizsgálni, akkor több egymás mögötti síkról kell szólnunk. Az első mezőben állnak mozognak az aktok, szám szerint hatan. Ugyanitt a bal szélen egy vastag fa törzse ad függőleges, záró hangsúlyt a hullámzó sornak. A következő képsíkon egy keskeny kerti gyalogutat látunk, amelynek a bal oldalán rózsaszínruhás, sárgakalapos nőalak, a jobb szélén pedig egy kutya áll. Emögött a kép jobb oldalán kékruhás, feketekalapos nőalakot látunk, amint a kutyáját fogja, és a szélső – a nézőnek háttal álló – aktfigurával beszélget. A nőalakok mögötti távlatra az aktok sárgás-rózsaszín testszínét kiemelő világosabb zöld folt utal. A következő képsík a barnáslila fák sora, majd a park sűrű lombjára jellemző egységes zöld felület, amely a kép hátterét teljes magasságában betölti, s folytatódik az aktok előtti térben is, egyazon módon jelentve eget és földi talajt. A zöld egységes színén több helyen megjelenik a lombokon átütő napsugár, égetett sziéna keretelésű, sárga foltokban, amelyek, mint úszó fénnyalábok, felhősen lebegnek. A fény átitatja az egész képfelületet, és a festékpettyek között üresen hagyott alapon, (amely maga a karton) apró sárga, szürkésbarna pontokként jelenik meg.

Képünket a kétféle zöld szín tiszta, tónus nélküli felülete uralja. A vízszintes ecsetvonásokkal, az ecset lapjával, oldalával felrakott festékfoltok között is mindenütt előtűnik az alapozatlan, szürkés barna karton, amely a zöld felületet tagolja. Az alakok mögötti világosabb zöld sűrűbb kezelése miatt ez a szín kissé előbbre tolakszik. Az aktok testszíne a fehéres-rózsaszíntől a sárgás fehérig váltakozó. Az ecsetkezelést itt már nem jellemzi a hézagosan felrakott festék. Finomabb, vékonyabb húzásokkal, egymás fölé is helyezett sárga- és rózsaszínnel, tömöttebben és néhol szinte lazurosan kezelt a felület, hogy érzékletessé válhasson a női test üde mezítelensége. Sajátságosan alakította a formákat a szaggatottan, fel-felemelt ecsettel felrakott barna keretelő vonal. Hullámzó szélű a kontúrok között „kitöltött" felület, a test mintázása is. Ilymódon a határoló vonalak lágyak, a síkban festett formák gömbölyűek lettek.

A festményen, mint láttuk, összesen nyolc nőalak szerepel, hat ruhátlan, kettő felöltözve. Ez utóbbiak díszes, virágcsokros kalapban. A modellek személyét, a helyszín meghatározását illetően szemtanút kértünk segítségül. Martyn Ferenc, aki gyermekként Rippl-Rónai házában élve, jelen volt a mű születésénél, 1966-ban, Tompa Kálmán gyűjteményének siklósi kiállítása alkalmával, a katalógusban reprodukált képen bejelölte a szereplő személyeket, a következők szerint:

A felöltözött alakok közül a bal oldali Anella, Rippl-Rónai francia feleségének Franciaországból jött unokahúga. A kép jobb szélén álló, ruhás nő Lazarine, a művész felesége, Olga nevű agár kutyájával. Az aktok mindössze két modell után készültek: egyikük Anella volt, másikuk pedig az angol Fenella Lowell.[12] Fenella alakja után készült balról a második akt, a többi figura modellje Anella. A helyszín a kaposvári Róma hegyen lévő Rippl-villa parkja.

10 Genthon István: Rippl-Rónai József. Athenaum, Bp. é. n. 28.

11 Közölve: Genthon István: Rippl-Rónai József. Athenaum, Bp. é. n. 39. színes tábla.

12 A „Fenella" nevet Rippl-Rónai adta.

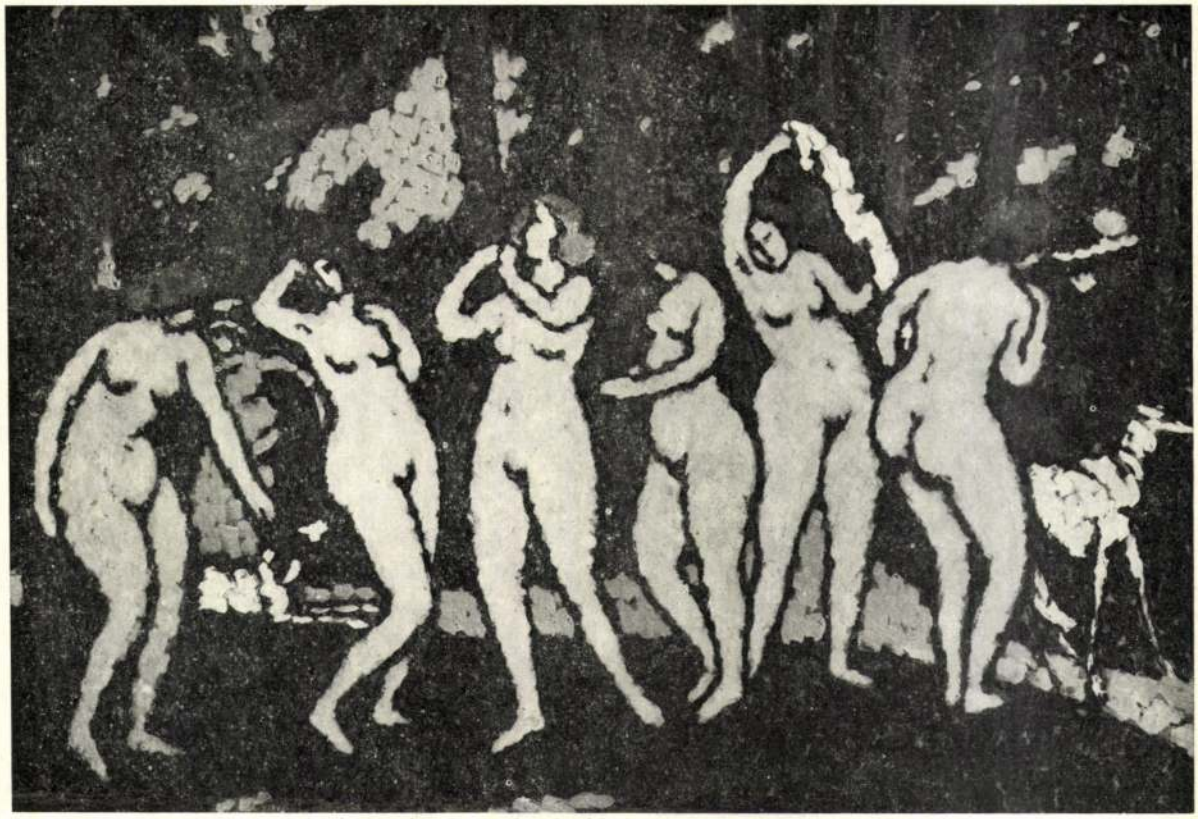

1. Rippl-Rónai József: Park aktokkal, 1910. — Parc avec des nues.

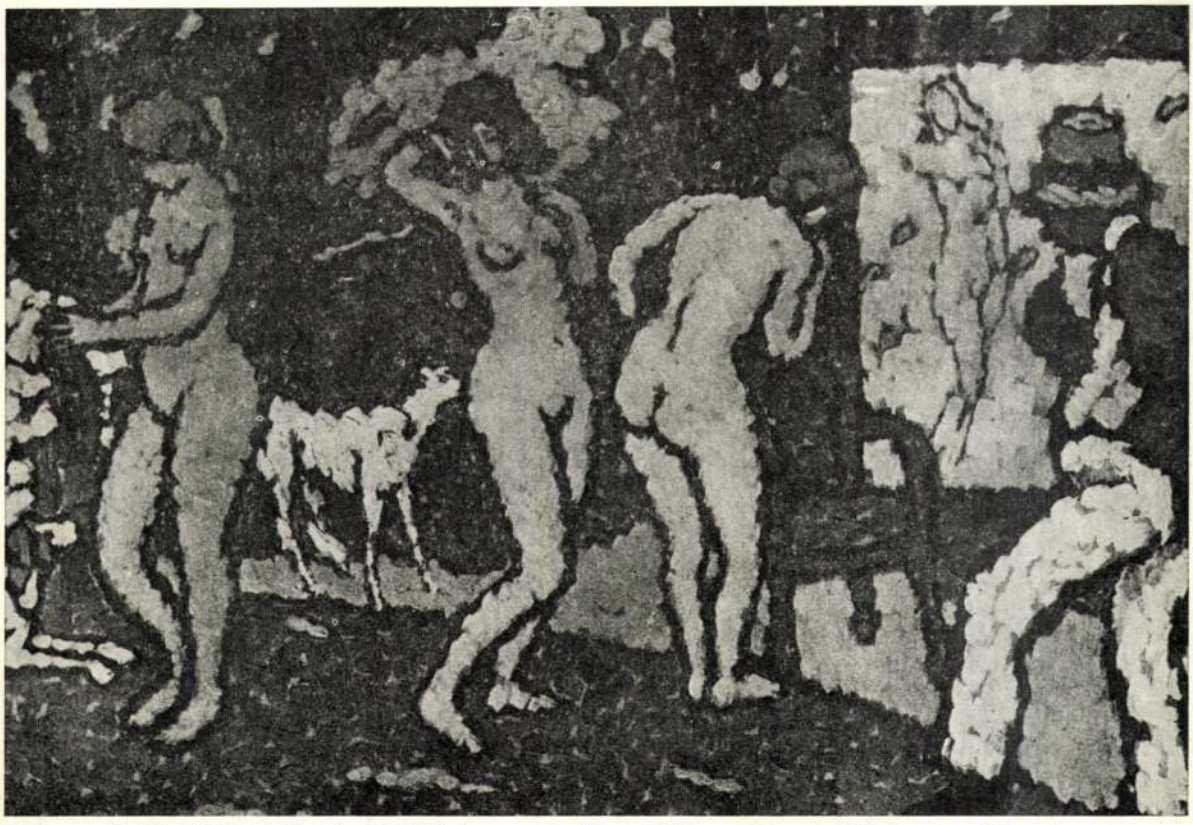

2. Rippl-Rónai József: Modelljeim a szabadban, 1910. — Nues académies en plein air.

KÉPELEMZÉS

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF: PARK AKTOKKAL

HÁRS ÉVA

A festmény dr. Tompa Kálmán gyűjteményével került a pécsi múzeumba 1968-ban. A Modern Magyar Képtár állandó kiállításának egyik legjelentősebb darabja, Rippl-Rónai munkásságában pedig a dekoratív festésmód kiemelkedő, jellemző példája. Készülésének éve: 1910. Mérete: 70x100 cm; olajfestmény, karton papíron.[1] (1. kép.)

A szakirodalomban említése nem túl gyakori, mint ahogy nem sok a Rippl-ről szóló összefoglaló monografikus kötetek száma sem. Petrovics Elek 1940-ben megjelent, gazdagon illusztrált könyvében képünket nem említi, közli azonban a téma variánsának, a „Modelljeim a szabadban" című festménynek a reprudukcióját.[2] (2. kép) Magáról a „kukoricás" festésmodorról elítélően nyilatkozik. Úgy véli, a dekoratív felfogás külsőség és „lehűti az élet melegét". Felrója Rippl-nek a „technika leplezetlen volját" és az iparművészethez való közeledést, nyilvánvalóan azzal a szemlélettel, amely az iparművészetet, mint alkalmazott műfajt alacsonyobb értékűnek tekinti a festészetnél, a táblaképnél.[3]

Méltóan és elemzően szól a festményről és Rippl-Rónai e korszakának jellemző alkotásairól a művészről írt monográfiájában Genthon István.[4] Képünk reprodukcióját teljes oldalon, színesben közli. Mint annak előzményét említi a „Három akt" című, 1908-ban készült festményt, amelyet kompozíciójában Matisse korai stílusával rokonít. Genthon lelkesedve ír egy a könyvében először reprodukált, hasonló stílusú képről, az *Akt teraszon* címűről (1909), amelyet ugyancsak előzménynek tekinthetünk. „Ezek a képek a magyar szecesszionizmus legízesebb, legeredetibb és legjobb kvalitású alkotásai" — írja Genthon, miközben megállapítja, hogy a gyűjtők a „kukoricás" képektől mégis idegenkednek, tüzes színű, „brutális formarendszerű" megjelenésük miatt.[5]

Megemlíti és közli képünket Aknai Tamásnak a Corvina kiadónál 1971-ben megjelent Rippl-Rónai kismonográfiája,[6] majd Bernáth Mária utal rá, Rippl dekoratív stílusát elemezve 1976-ban megjelent Rippl-Rónai kötetében,[7] ahol reprodukcióit is közöl róla. 1977-ben, magyar nyelven, majd 1978-ban három idegen nyelven jelent meg Rippl-Rónai reprezentatív képes albuma, Genthon István szövegével, Szabadi Judit szerkesztésében és képválogatásával.[8] Ebben képünk színes ábrával szerepel. Végül — ugyancsak Szabadi Judit közli ismét színes reprodukcióját 1979-ben, a Magyar szecesszió művészete című könyvében.[9] Az utóbbi években — nyilvánvalóan azért, mert közgyűjteményben a mű jobban hozzáférhető — fokozódott iránta az érdeklődés és közlése gyakoribbá vált.

Genthon István fent idézett művében a *Park aktokkal* és Rippl-Rónai többi, hasonló témájú festményének keletkezésére vonatkozóan hasznos tudnivalókat közöl. Képünk vizsgálatánál sorait nem hagyhatjuk figyelmen kívül: „a projektum szó ebben az időben a katalógusokban gyakran kezd szerepelni. ‚Nagy falfestménynek projektuma' olvassuk, másutt ‚Projektuma egy nagy ebédlőképnek'. Ezek a képek azonosak azokkal, melyek ‚Modelljeim a szabadban' vagy hasonló megjelöléssel is szerepelnek. A végleges nagy kompozíció – mely nem készült el – jobboldalt a kalapos művészt ábrázolta volna, amint a festőállványra helyezett, megkezdett képe előtt áll, tőle balra női aktok sorakoznak, különféle negédes pózokban. De akad olyan variáns is, ahol a modellek helyét felöltözött nők foglalják el, lábaiknál heverő kutyákkal, vagy amint egy másik, a *Park aktkkal* mutatja, a művész és a festőállvány marad le a képről. Ez utóbbi változat a sorozat egyik legvonzóbb darabja. A hat ruhátlan nő testszíne, leheletnyi különbséggel egyre változik.

1 JPM. ltsz.: 68 167. Közölve: Modern Magyar Képtár, Pécs. Az állandó kiállítás vezetője, 1973.

2 Petrovics Elek: Rippl-Rónai József. Athenaum. Bp. é. n. 98. A mű adatai: Modelljeim a szabadban, 1910. O. karton, 68x99 cm. MNG. tul.

3 Petrovics Elek: Rippl-Rónai József. Athenaum, Bp. é. n. XX. VI.

4 Genthon István: Rippl-Rónai József. Képzőművészeti Alap Kiadó, 1958.

5 Genthon István: Rippl-Rónai József. Képzőművészeti Alap, 1958. 28.

6 Aknai Tamás: Rippl-Rónai, Corvina, 1971.

7 Bernáth Mária: Rippl-Rónai, Szemtől-szemben. Gondolat, 1976.

8 Genthon István: Rippl-Rónai József. Corvina, 1977.

9 Szabadi Judit: Magyar szecesszió. Corvina, 1979.

cipészt és bodnárt örökített meg. „Mindegyikükben egy saját kis külön világot látok. Mindegyiküknek megvannak a saját jegyeik, ugyanúgy, mint a természeti képződményeknek, a fáknak, a kőnek vagy a vasnak. Én azt szeretem, ahogyan ezek a különbségek kifejezésre jutnak bennük: hivatásuk, foglalkozásuk, különleges körülményeik kifejeződnek a mozdulataikban és körvonalaikban. Képeimen nem teszek egyebet, mint ecsethegyre vagy krétavégre veszem ezeket a karakteres figurákat, a vonalakat és mozdulatokat." Így jellemezte Rippl-Rónai saját műveit egy 1906-os katalógus előszavában.

Hidegségük ellenére Rippl-Rónai szerette Puvis de Chavannes freskóit, melyeknek szürke színvilága ösztönzően hatott művészetére. Nagyra értékelte Whistlert, amint ezt nagymamájáról készült portréja is tanúsítja. De micsoda különbség van az idős hölgy mondén és üres arckifejezése és Rippl-Rónai „pici anyu"-jának arca között, melyre rányomta bélyegét egy hosszú emberélet ezernyi apró gondja. – A japánokat az impresszionizmus örökségének tekintette és, miképp harcostársai is, mély tisztelettel adózott nekik. Kedvenc japán festője Sesshu volt (a japán Van Gogh).

Talán a neoprimitivizmus vezette el ahhoz, hogy az alkalmazott művészetek felé forduljon? Bárhogy legyen is, Rippl-Rónai ezúttal nem elégedett meg azzal, hogy kárpitokat készítsen, mint ahogyan azt már Franciaországban Mayollal együtt megpróbálta, hanem elvállalta egy Andrássy gróf rezidenciájának berendezését, bútorokkal, könyvekkel, üvegtárgyakkal, porcelánokkal együtt... Eközben mindvégig gondosan ügyelt a folyamatos vonalvezetésre, mellyel – néhol ügyetlenül – erőteljes keretbe foglalta a sápadt és szürkés színeket.

A szürkés színvilág reakció volt az impresszionisták ellen, akik viszont nem szerették a feketét. Rippl-Rónai olyannyira szélsőségesen használta ezt a színt, hogy egyes festményei már-már olyanok, mint a szénrajzok. Olyanok bizony, de micsoda érzelmek sűrűsödnek a vonalakba! Hogyan lehetne elmagyarázni a közönségnek ezt az esztétikai váltást, melyet olyan nehéz megérteni? Rippl-Rónai szerette erre a kérdésre azt az egyszerű választ adni, hogy ezt a feketés színt a természetben látta, mikor éjszaka, sötétben festett. A hangsúlyos kontúr is antiimpresszionista jegy volt, melyet a festő stílusfejlődése során mindvégig megtartott.

Közeli barátjának, Aristide Mayolnak meghívására Rippl-Rónai Banyuls-sur-Merbe utazott és itt festette meg egy sor tájkép és figurális mű mellett a francia szobrász csodálatosan szép portréját. Tán a délvidék hatása tette, hogy az addigi szürke színek helyébe valamivel élénkebb árnyalatok léptek? Nem valószínű, hisz a festmények színvilága, jóllehet valamivel megélénkült, de továbbra is sápadt, mályvaszínben játszó, beteges tónusú maradt.
Idővel azonban egyre élénkebbé váltak az árnyalatok, hogy aztán a viszonylag kevésbé derűs Magyarországra érve, szilaj tűzben égve ragyogjanak. A mozaikszerű színfoltokat rendkívül vastag kontúrok fogják keretbe.

Rippl-Rónai ekkoriban, amennyire csak tudta, egyetlen ecsetvonással készítette képeit s csak a mű elkészülte után állt fel a vászon mellől. Nem keverte a színeket, nem hordta fel őket egymásra, mert tudta, hogy így érheti el a legintenzívebb színhatást. Minden egyes ecsetvonás, melylyel egymás mellé hordta a színeket és maximális erőt kölcsönzött nekik, befejezett volt és végleges. Mikor odaült az üres vászon elé, Rippl-Rónai fejében már összeállt az egész kép s így nem volt más hátra, mint egy érett, kész dolgot lefesteni. Műveinek frissessége, élénksége csupán Matisse képeihez hasonlítható, akinek alkotási módszere sokban hasonlított az övéhez. Matisse és Rippl-Rónai festészete igen sok közös vonást mutat. Matisse emlékezett rá, hogy a „Nabis" csoport kiállításain, vagy később Durand-Ruelnél, a Revue Blanche-nál látta Rippl-Rónai 1892 és 1902 között festett képeit és gyakran kérdezte tőlem, hogy mi van Rónaival és hogy épp min dolgozik.

Műveiben kezdettől fogva érzékelni lehetett azt a folyamatosságot, mely csak az igen meggyőződéses művészek fejlődésére jellemző, akik végtelen örömöt éreznek afelett, hogy ecsetjük nyomán színekkel, vonalakkal telik meg a vászon. Rippl-Rónai ugyanolyan könnyedséggel festette képeit, mint amilyennel visszaemlékezéseit is írta, melyek – mert mélységesen igazak – a művész lényének és cselekedeteinek legtitkosabb rugóit tárják fel.

Visszatérni Magyarországra abban a pillanatban, mikor Rippl-Rónai ezt megtette, azt jelentette a festő számára, Rónai is vonzódott a mulatságos témákhoz. Lágy, magyaros humora kellemes színnel egészítette ki Toulouse-Lautrec szarkazmusát és Bonnard gunyorosságát.

Munkácsy Mihály tanítványaként, aki a hivatalos magyar festészet csúcsa volt és akinek híres párizsi műtermében törzsvendég volt az akkori elegancia, Rippl-Rónai helyzete kényelmes és biztonságos volt. Ő mégis boldogtalannak érezte magát e fényűző világban és elhagyta mesterét, akinek nagy tehetsége csupán az általa olyannyira megvetett vázlatokban és hevenyészett rajzokban nyilvánult meg. A kényelmes, biztonságos helyzettel szemben a fiatal művész a szabadságot választotta, hogy végre önmaga lehessen. És mindvégig hű is maradt önmagához, bár néha a hanyagság és lazaság megpróbálta letéríteni útjáról. Tántoríthatatlanul követte ösztönét, mely olyan életmű megalkotásához vezette, amivel méltán emelkedett minden más magyar festő fölé.

Az első avantgarde hatások még akkoriban érték, mikor Munkácsy tanítványa volt: Puvis de Chavannes, Whistler, Manet, Degas és a japánok, egyszóval csupa olyan festő részéről, akiknek művészetét Munkácsy nem ismerte el. Manet-től és Degas-tól azonban csak a hétköznapi életből merített témaválasztást vette át Rippl-Rónai, ami aztán – ugyanúgy, mint Bonnard-nak – specialitásává vált. Képei témájául ezentúl kizárólag a kispolgári lét mindennapjai szolgáltak, melyeket igen gazdagon variált. Vásznain parasztokat, vasutast, tanítót, papot, postást, asztalost,

CZÓBEL BÉLA: RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

Ha be akarjuk mutatni Rippl-Rónai Józsefet, a magyar festőt a nemzetközi közönségnek, alakját mindenképpen negyven évvel ezelőtti harcostársai, Toulouse-Lautrec és Bonnard közé kell helyeznünk. Akkoriban fiatal festők csoportosultak Gauguin és Odilon Redon körül, akik közt ott találjuk például Vuillard-t, Maurice Denis-t, X. Rousselt, Vallotont, stb. Ezek az ifjú művészek valamennyien tagadták az impresszionizmust, a neoprimitivizmus hívei voltak: képeiken két dimenzió jelent meg, nagy, egyszínű felületekkel dolgoztak árnyékok nélkül és az alakokat vastag kontúrokkal hangsúlyozták ki. Gyakran érte őket a vád, hogy nem annyira festők, mint inkább rajzolók, és műveik inkább díszítő jellegűek, mintsem ábrázolók. De ők fütyültek a kritikára és továbbra is úgy fejezték ki érzelmeiket, ahogyan jónak látták. Festmény, vagy rajz – egyre megy! Csupa-élet képeikkel a lelkük mélyéig feltárulkoztak. A már említett kontúrok Rippl-Rónainál a leghatározottabbak, de ez mit sem árt festményeinek; nem tűnnek művinek, inkább nagyon is élők, akár Toulouse-Lautrec képei. A magyar festő alakjai, akárcsak Bonnard figurái, arckifejezésükben, attitűdjükben, ruházatukban az aggályoskodó kispolgári lét egyértelmű jeleit viselik magukon. Két francia kortársával egyetemben Rippl-hogy ezzel kiteszi magát az elmaradott és tudatlan világ ítéletének. Országában ***Rippl-Rónai filius ante patrem*** volt, posztimpresszionista egy olyan környezetben, ahol még azt sem tudták, mi az impresszionizmus. Így tehát a festő impresszionistává nyilvánította magát. Egyébiránt ugyanúgy, ahogyan valamennyi igazi festő, ő is csak saját személye jelentőségének volt tudatában, történelmi küldetésének pontos jelentését azonban nem érzékelte. Jóval később, végső győzelme után, bármennyire antiimpresszionista volt is, többször is védelmébe vette az impresszionistákat a fiatal posztimpresszionisták egyre hevesebb támadásaival szemben. Ezt az új áramlatot, mely még az övénél is újabb volt, Rippl-Rónai már nem értette meg. Még tudta értékelni a kínai és perzsa festészetet, mely elterelte a figyelmet a japánokról, de már igazságtalanul ítélkezett Picasso felett, akit nem értett meg, és túl szigorú volt Matisse-szal szemben is. Féltékeny volt rájuk, bármennyire imádta is a fiatalságot? Talán nem. Valószínűbbnek tűnik, hogy számára a fejlődés megállt Gauguin és csoportja neoprimitivizmusánál, Bonnard-nál, Mayolnál. Egyébként is, egy művésztől ne várjunk objektív ítéletet.

Rippl-Rónai jól érezte magát Magyarországon. Onnan származott, az volt a szülőhazája. Húsz évnyi küzdelem után az a föld táplálta. És ha már nem halmozta el anyagi javakkal, legalább megmentette a nyomortól.

Ahányszor csak ellátogattam Duna-parti műtermébe, asztalát a nap bármelyik szakában bőségesen borította étel és

ital. Mindig voltak nála fiatal nők is, a csodálói. Vigasztaló látványt nyújtottak ezek a jelenetek, sok dologgal ki lehet ilyenkor békülni. Rippl-Rónai minden érzékével „éhes" volt és azt is belátta csendben, hogy képtelen jóllakni. (Az istenek asztalánál is megterített magának.) Beszélgetés közben mindig visszatért Párizshoz, ottani barátaihoz, Mayolhoz, Bonnard-hoz, Vuillard-hoz, Denis-hez. Lassú szava, melankolikus tekintete mögött ott bujkált a bánat, mert bármilyen sikeres volt is Magyarországon, Rippl-Rónai tudta, hogy helyet érdemelne az európai festészetben. Ugyanilyen szomorúan mesélt Mayolról, aki fontos volt neki, mint bárki és bármi, aki és ami az életébe lépett.

Íme egy művész, aki egyike volt az első festőknek Párizsban, a festészet hőskorában. Körülményei arra kényszerítették, hogy húsz év kemény küzdelme után visszatérjen hazájába és ott megelégedjék a helyi híresség dicsőségével.

Pedig Rippl-Rónai jó festő volt, jó festő ... és ez ritkaság.

(Editions de „Style": L'oeuvre de Joseph Rippl-Rónai. Rippl-Rónai József művészete. Előkészületben)

Francia nyelvből magyarra fordította: Gabos Erika
A cikk megjelent Style, 1930., Paris

RIPPL–RÓNAI JÓZSEF
kiállítása

1994. március 23–április 10.

Művelődési és Sportház
Szombathely

Rippl-Rónai József : Kunffy Lajos festőművész gyermekének arcképe

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

kiállítása

1994. március 23–április 10.

Művelődési és Sportház Szombathely

Sylvester–PRINT KFT

Tömve a szekrény n

Juhász Judit a közszolgálat terhéről és lehetőségéről, az eny

A *Magyar Rádiónak* az erősödő médiaversenyben helyzetéből, múltjából eredő előnyökkel, ugyanakkor kényszerűségből hordott terhekkel kell helytállnia. A mai idősebb korosztályokat bizonyosan nem csábítják el a kereskedelmi adók, a fiatalok azonban alig-alig érdeklődnek a *Kossuth*, a *Petőfi* vagy a *Bartók* programjai iránt. Vajon mekkora a mozgástere a Magyar Rádió vezetésének, amikor ki kell alakítania az új helyzethez alkalmazkodó műsorszerkezetet? Miként lehet átformálni a három adót, miközben a méditörvény közszolgálati feladatokat ír elő, a rádiós szerkesztőségek önállóak, ám azt, hogy hogyan szól a Magyar Rádió, a vezetésen kéri számon a politikai élet és a közvélemény. Ezekről a kérdésekről beszélgettünk *Juhász* Judittal, a rádió műsorokért felelős alelnökével.

– Terhet, hátrányt jelenthet-e a rádiók közötti versenyben, hogy a közszolgálati adóknak kötelező feladatai vannak?

– A közszolgálat erősen megterheli ugyan a Magyar Rádiót – mondja az alelnök asszony –, de ez jelenti a legkomolyabb alapot is a további működéshez. Régen csak egyetlen rádió volt, és nagy rangot jelentett rádiósnak lenni. A duális médiában a polgárok ízlésük, kedvük, szándékuk szerint választanak. Ma a Magyar Rádió egyik csupán a sok közül, s amiként annakidején makacsul hittük, hogy a televíziótól visszatérnek az emberek a rádióhoz, ugyanúgy hiszem, hogy épp a közszolgálati feladatok teljesítésével hódítunk majd vissza hallgatókat. *A közszolgálat teher, ugyanakkor lehetőség is a minőségi munkára, az etikai, nyelvi és tartalmi normák felmutatására.* A kereskedelmi adók nem vállalkoznak arra, hogy a kisebbségekhez, a pár ezres nemzetiségekhez szóljanak vagy hozzánk hasonló rendszerességgel egyházi műsorokat sugározzanak. Ugyanakkor az igényt erre mi sem jelzi jobban, mint hogy a vasárnap délelőtti szentmise- és istentisztelet-közvetítés a hallgatottsági listákon a hatodik–nyolcadik helyen áll. A köz szolgálatába sorolhatók a hírműsorok, az irodalmi vagy a komolyzenei műsorok. Ezeken a területeken ma még senki sem képes versenyezni a Magyar Rádióval, amelynek hét kitűnő vidéki stúdiója, hetven éve gyarapodó archívuma van, és amelyik feladatának tekinti, hogy pártolja a kortárs művészeteket. Idén minden héten elhangzott egy új hang-vagy dokumentumjáték, a színészek is kezdenek hozzánk visszatérni.

– Mindehhez azonban pénz kell, és az elmúlt időszakban nemhogy bőségről, inkább súlyos anyagi nehézségekről lehetett csak hallani.

– Néhány hónapja új gazdasági alelnöke van a rádiónak, *Papp* Miklós, akinek az 1997-es évre szóló üzleti, adósságrendezési tervét a kuratórium elfogadta. A munkatársak nemrégiben szolid fizetésemelést is kaptak. Mostanra végre valamelyest biztos alapot érzünk a lábunk alatt, miközben tudjuk, hogy úgyszólván csak magunkra számíthatunk. Állami támogatást a művészeti együtteseinkre, illetve a külföldre sugárzott adásokhoz kaphatunk. Az adott anyagi feltételek között kell tehát korszerűbben, összeszedettebben és kevesebben rádióznunk. Tavaly hétezer külsősnek utaltak honoráriumot. Számításaink szerint ezrenezerötszáz-kétezren egzisztenciálisan is függnek ettől az intézménytől.

Juhász Judit: Régen rangot jelentett rádiósnak lenni

Havran Zoltán felvétele

– Hajdu István elnök pályázatában lassú és átgondolt leépítést ígért. Megvalósult-e az első időszakra kitűzött terv?

– A művészeti együttesekkel és a vidéki stúdiók munkatársaival együtt kétezren voltunk, most

ped
gya
léts
ves
ső
sul
szá
hog
ra,
san
nyil
dió
sza
vég
het
tün
Ezt
kán
hog
jók.
meg
alk
A
tás.
let
mi
gál
ho
sé
töl
toz
ze
ho
ho
kö
ki
ol
g
s
ju
k
d
n
j

ztés- szakmai törvényt még szeptemódot berben elfogadhatná az Országk az gyűlés. Vadász János úgy véli, ioga- hogy kezdeményezésük – melylése- hez négyötödös szavazati többségi há- re van szükség – kedvező fogadtetési tásra talált mind az ellenzéki, önmind a kormányzó pártok körében.

nak ügy... rulást a törvény erejénél fogva, mint a pedagógusok.

(devich)

*

A *Művelődési és Közoktatási Minisztérium* pénteken tájékoztatón ismertette a kulturális javak védelméről, a muzeális intézmé-

siteket törvénybe foglalása, egyetlen szakmai törvényben sincsen ehhez hasonló garancia. „*Az erdővédelmi törvény sem írja elő, hogy hektáronként hány erdészt kell alkalmazni*" – hangsúlyozta a helyettes államtitkár.

(rosdy)

ságát ismerték el

boldoggá avatják nos püspököt

em- gyarapodik a közeljövőben. ati- Apor Vilmos esetében a boldyőri doggá avatáshoz szükséges fel92- tételek közül a főpap mártíromesi ságát vette figyelembe a kongyőr regáció.

A katolikus egyházban már 945 hagyomány, hogy a pápa által kor felkeresett országok katolikus zeg hívei a pápa látogatását követő üs- évben nemzeti zarándoklatot lá- szerveznek Rómába, hogy ismel- mételten köszönetet mondjanak tté a szentatyának. II. János Pál pásа pa tavaly járt Magyarországon, Pál s várható, hogy a magyar katove- likusoknak a pápalátogatást gg- megköszönő nemzeti zarándokki- lata egybeesik majd a győri al püspök boldoggá avatásának időpontjával – tudatja az *MTI*.

R SZÖVETKEZET

TULAJDONOSAIT, HOGY

ŰLÉST TART

-én 8 óra 30 perckor

, Révay u. 12. sz. alatt.

gviselők választása

ek

A PÁHOLY GALÉRIA AUGUSZTUSI ÁRVERÉSÉN

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF (1861–1927)

Leányakt

A ceruzával és pasztellkrétával készített félakt jellegzetes darabja a Rippl-Rónai-életműnek, bár mostanáig még sehol sem bukkant fel. Valódiságát hihetően igazolja mind a szignó (Rónai), mind a művész saját kezű írásával odavetett ajánlás („Ödönnek" – vagyis öccsének), mind pedig a megajándékozott sora a kép alján, amely az elkészülés időpontjára vonatkozik. A kép hátoldalán a megajándékozott gyűjtői pecsétje is megtalálható.

Az aukcióról további információk kaphatók A Páholy Galériában (Bp. V., Haris köz 6. Tel.: 118-34-33).

V.I.P. ARTS Management

a páholy Budapest V. Haris köz 6. félemelet T: 118-33-77

Magyar Nemzet

P&B MÉDIA

dicséretes munkáját az Országos Műemléki Hivatal felügyelte. A Rippl-Rónai Múzeum egész kollektívája kivette a részét a helyreállítás különböző szakaszaiban. Kiemelt jelentőségű volt a Rippl-Rónai bútorok, képek, képkeretek restaurálása, a korabeli enteriőrök rekonstrukciója A kiállítás rendezője e rövid beszámoló készítője volt. A biztonsági intézkedések is meghaladták a korábbit, sőt a további védelem érdekében őrző-védő szervezetet fogunk alkalmazni. Itt említjük meg, hogy a múzeumi szervezetünkbe tartozó somogytúri Kunffy Lajos Emlékmúzeumban nemrég betöréses rablás történt. A tetteseknek még nem akadtak a nyomára. A Róma-villa a legféltettebb kincse Somogynak. A hazai és külföldi látogatók elismerése alapján nemcsak a megye, de az ország büszkeségére is számot tarthatunk. Rippl-Rónai művészete mindannyiunké.

Horváth János
tud. ref.

Gázmúzeum – 141 éve az ember szolgálatában

Elsőként Pesten épült gázgyár 1856-ban, a Józsefvárosban. A nagymúltú gázgyár becsüli a jelenét, sőt a jövőjét is, hiszen a gázművek telepén szakirányú műszaki múzeumban tárja a látogatók elé a gáz felhasználásának és szolgáltatásának technikatörténetét. A gázvilágítás történet keretében megtudhatjuk, hogy Magyarországon először 1816. jún. 5-én gyújtotta meg saját fejlesztésű készülékével Tehel Lajos a gázlámpáját. Tíz évvel később 1826-ban Kappel Frigyes pesti bankár Bálvány utcai házán gyulladt fel az első utcai gázlámpa. 1837-ben megnyílt Nemzeti Színházban az ugyancsak saját fejlesztésű gázkészülékből világították meg az épületet, amelyről Jókai Mór így írt: Ennek a gáznak egy kicsit áporodott, savanyúkáposztaszaga volt, de eltűrtük nemzeti büszkeségből. Pest gázvilágításának halaszthatatlan szükségességét a városatyák egyre jobban sürgették, többek között Fáy András erről így írt: Óriási léptekkel halad előre Pest, minden év közelebb hozza Bécshez. Végül hosszas tárgyalások-szerződéskötések után 1855 májusában a helytartótanács megbízást adott az Általános Osztrák Légszesztársaságnak az első pesti gázgyár megépítésére az akkori Lóvásár téren (ma Köztársaság tér).

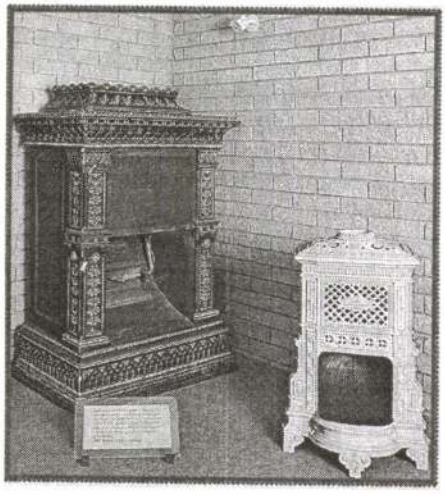

1856. dec. 23-án lépett üzembe az első gázgyár Stefany Lajos vezetésével, mellette több kis gázgyár épült, 1866-ban a budait, az újpesti és a ferncvárosi követte, majd az 1913. okt. 18-án átadott Óbudai Gázgyár jelentette a korszerűségi csúcsot. 1890-ig a gázt csaknem kizárólag világításra használták. Csak lassan terjedt el a háztartásokban. A kronologikus sorrendben kiállított gázkészülékek és eszközök-tárgyak az 1890-es évektől maradtak ránk, többnyire német, ill. osztrák eredetűek. A magyar gázkészülékeket Weiss Manfréd kezdte el gyártani Csepelen az 1920-as évek végétől. Szépmívű kis és nagyformájú konyhai tűzhelyeken, sütőkön, kis és nagy vízmelegítőkön, fürdőkályhákon át a romantikus hangulatot árasztó gázlámpákig kísérhetjük figyelemmel a gázfelhasználás fejlődését. A különlegességekhez tartozik az 1857-ből való kandalló, mely a kiállított tárgyak közül a legöregebb és talán a legszebb darab. Már a kezdetekben magas színvonalú volt a hazai lakossági gázszolgáltatás, ezt bizonyítja a motoros Méray, majd Adler szervízautó. A mérőkészülékeket bemutató múzeumszeglet a koraitól a legkorszerűbb mágneskártyás mérőkig kíséri végig a fejlődést. A gázmúzeum egyik látványosságai közé tartozik az 1940-es évek korabeli berendezésű konyhája, amelyben a régi bútorok mellett természetesen a gázzal üzemelő vízmelegítő, hűtőszekrény, tűzhely és vasaló is látható. Az eredeti dokumentációs anyagok

közül kiemelendők az 1904 és 1908-ból származó térképek, melyek bemutatják a főváros belső kerületeiben telepített csőhálózat és gázlámpák elhelyezkedését. Technikatörténeti pillanat volt az 1971-es év, a földgázra való áttérés kezdete, az 1988-ban befejezett átállítási munkát jól szemléltető hálózati térkép mutatja be. A Gázmúzeum tablóin a Gázművek 1990-es éveiről is tájékozódhatunk. Az egyetlen hazai gázmúzeum bemutatott használati tárgyaival, eszközeivel bizonyára jelentősen hozzájárul a hazai gázfogyasztási kedv növeléséhez is.

A Gázmúzeumot hétfői napokon 8 és 13 óra között lehet látogatni. **A közel száz gázfelhasználású tárgyat bemutató múzeum megtekintése ingyenes.**

dr. Gulyás Péterné

MÚZEUMI PROGRAMAJÁNLAT

TÁBOR AZ EGRI VÁRBAN

Az elmúlt nyáron nagy sikert aratott a múzeum által szervezett vártábor. Az érdeklődés mára túlnőtt Eger és vonzáskörzete határain. Ezt figyelembe véve az idén bentlakásos turnust is szervezünk a bejáró turnusok mellett. Megadva a lehetőséget a táborozásra, minden érdeklődő diáknak az országban, sőt a határainkon túl is, hiszen az idén szlovákiai magyarokat is várunk. Nemcsak a program változik ez évben, hanem a bemutatott tudományterületek száma is bővül. Tavaly a társadalomtudományok közül a régészet-helytör-

1997/7-8

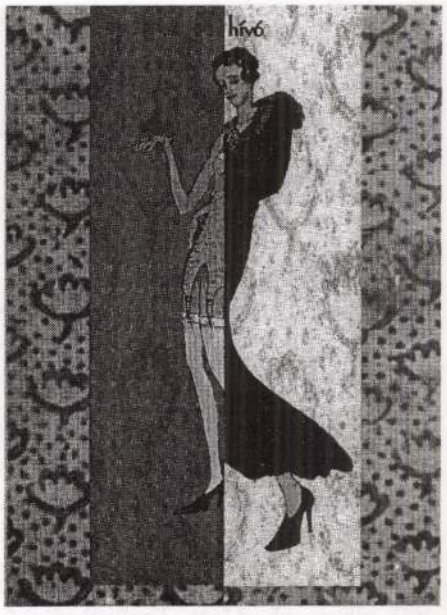

100 db fehérnemű és harisnya bemutatásával ezt a hiányt pótolja.

Simonovics Ildikó

Május 7-én a Közlekedési Múzeum a MÁV Baross Gábor Oktatási Központtal közösen találkozót rendezett a Baross Gábor nevét viselő általános és középiskolák pedagógusai számára. A résztvevők megtekintették a múzeum új kiállításait, és tájékoztatást kaptak arról, hogyan segítheti az intézmény az iskolai közlekedésre nevelés fejlesztését.

Május 17–18-án a Múzeumi Világnap alkalmából játékos közlekedéstörténeti vetélkedőt és manuális foglalkozást tartottunk a gyermekek számára. Május 25-én a gyermeknap alkalmából hasonló programmal vártuk a látogatókat. A részvétel mindkét esetben ingyenes volt.

Nihil humanum a me alienum puto... avagy Polgártól Muhiig

Az Utak a múltba c. kiállítás szakmai szenzáció. A legteljesebb mértékben. Fantasztikus összetételű leletanyag, olyan ritkaságok kerültek elő, amelyekből száz év kutatásai után is csak egy-két példány volt eddig, ha volt egyáltalán.

A baj csak az, hogy ebből a látogató semmit sem érzékel. Mintha a kiállítás egyik vagy másik rendezője elfeledkezett volna arról, hogy az üveg túloldalán nem régészek, hanem kíváncsi emberek álldogállnak. Ha kíváncsiak egyáltalán. Tanúi voltunk egy gyerekcsoport végigrohanásának a minap, amikor csak az utolsó teremben a Muhiról előkerült kút előtt fékeztek le. Mi ez? Kérdezték a tanárt. Ezek, gyerekek a muhi csatából maradt leletek. Tudjátok, a tatárjárás idején. Nem nevetségessé szeretném tenni a tanerőt, mert Ő történelem tanár. Hogy MUHI ettől a perctől kezdve egy kútleletről is híres, azt nem tudhatja, mert a képek, minden magyarázat nélkül, pöttöm méretben szinte a terem tetejére kerültek. Hogy előtte a tanerő miért nem vett négyezernégyszáz Ft-ért katalógust? S mire ment volna vele?

Az Őseinket felhozád kiállítás sem volt az első időben túl sok magyarázattal ellátva. De volt egy szubjektív vonzereje, a Honfoglalás. A nemzeti büszkeség. Hogy ezt kötelességünk megnézni és megérteni. Más kérdés, hogy a feladathoz felnőttek a kiállításvezető kis füzetek és a képzett tárlatvezetők. Itt is lehetne a büszkeségre apellálni, ha ezt fontosnak éreznénk. A lokálpatriotizmusra. Hogy szinte eddig nem létező falvak nevezetes lelőhellyé váltak. Egy válságövezetté nyilvánított régió gazdag kincseket rejtett a föld alatt. Ez ugyanis nem előre megfontolt tervásatás volt, inkább a múlt századi véletlen kincskereséshez hasonlít, bár a legmodernebb leletfelderítési módszerrel és ásatási feldolgozással kiegészülve. De melyik gyerek tudja, mi az az idol? Hogyan festették pirosra a sírban fekvő koponyát? Milyen vallás ez? Milyen lehet a töménytelen kagylóékszerrel felöltöztetett nő? S mikor történt mindez? Ha valami nem jön be, akkor az az időrendre vonatkozó rejtélyes színskála. Azon szintén átrobog mindenki. Jó régi..., mondják a látogatók, mint ahogy az ásatási munkások szoktak egymást közt beszélgetni.

Mindezt azért írtam le, mert egy hatalmas sansza a kiállított anyagnak, hogy körbejár az országban, azokon a helyeken, ahol az emberek méltán érezhetik a sajátjuknak. Még nem késő, hogy ezt tudatosítsuk bennük. Hogy nem kirabolták őket, hanem gazdagították. A kulturális örökség kincseivel, a saját történelmükkel.

Marton Erzsébet

MILYEN LEGYEN EGY ÚJ MÚZEUM

Megújult Kaposváron Rippl-Rónai József otthona

Rippl-Rónai József művészetében különlegesen jelentős szerepet tölt be a művész otthona. A féltett emberi magánszféra az ő művészete által értékelődött fel. Ezen értéket felmutató szimbólummá vált a kaposvári Róma-hegyen álló Róma villa, amely húsz éve már Rippl-Rónai József Emlékmúzeum A Dél-felőli városszéléig torlódnak a zselici dombok, melyek további hullámzását a Kapos folyó állja el. E dombok egyike a Róma-hegy. A tetején százéves gesztenyefák árnyékos ligetének a közepén, mint valami kisebb uradalmi központ, áll a T alaprajzú, egyemeletes, sárgafalú, zsaluablakos, bádogbuzogányos ház. Eklektikus stílusú vonzó jelenség. 1908-ban vásárolta meg Rippl-Rónai és 1927-ig, haláláig benne élt. Budán a Kelenhegyi úton volt még egy műteremlakása. Ott a téli, hideg hónapokban lakott. A fővárosban szerzett barátai sűrűn vendégeskedtek nyaranta Kaposváron, ahol a kisbirtok eredetileg gazdasági melléképületeiben voltak elkvártélyozva. Ady Endre, Szabó Lőrinc, Móricz Zsigmond, Medgyessy Ferenc, Márffy Ödön a legismertebb nevű egykori vendégek.

Ez a kultúrtörténetünk szempontjából nemzeti kincsnek számító objektum 1868-ban épült, és már nagyon kikezdte az idő. 1995-ben be kellett zárni, mert a kopott, vizesedő falak veszélyeztették a benne őrzött értékeket, a 90 db Rippl-Rónai-képet, a művész hagyatékát, eredeti bútorait, relikviáit. A nagyarányú épületfelújításhoz nehezen jött össze a szükséges pénz. A tulajdonos Somogy Megye Önkormányzata, a működtető a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága. Egy jelentős szponzor, a HUNGAROPHARMA Gyógyszerkereskedelmi Rt. négymilliós támogatása oldotta meg a kilátástalan helyzetet. Somogy megye és Kaposvár önkormányzata együtt ugyanennyit fordítottak a nagyarányú munkálatokra. Helybéli magánvállalkozó volt a kivitelező, akinek a

Rippl-Rónai József

Két nagyaukció

MŰGYŰJTÉS

A Kieselbach cég most először hatalmas aukciót rendezett. Előzetesen – ingyenes – jegyeket osztottak ki s a Vígszínházban telt ház volt.

A tanulságok? Ma is a legkapósabbak a közelmúlt magyar festői. Közülük is kiemelkedik Rippl-Rónai, akiről – épp itt szerepelt két képe alapján is – mára nyilvánvaló, hogy (Csontváryt követőleg) ő volt a legnagyobb, akár nemzedékéből Ady. Remek képei közül az egyiket, egy balatoni tájképet kilencmillióért, egy kertrészletet pedig 5,5 millióért vették meg (utóbbit egy telefonos licitáló). E két kép volt az aukció csúcsa, de nem egy további értéke-kvalitása megközelítette ezeket, főként a nemrég elhunyt Bihari Klára gyűjteményéből.

Az persze most is bebizonyosodott, hogy nem lehet egy délután és este 333 tételt eladni, annál kevésbé, mert az óvatos (vagy ravasz?) vevők nemegyszer megvárták, míg Virág Judit a képet, mint eladatlant már visszakűldte s akkor emelték fel táblájukat, hogy aztán mások megint rájuk licitáljanak. Ez bizonytalanságot, hozzá nem értést és udvariatlanságot mutatott s eléggé kellemetlenül hatott. No de annyi baj legyen – a jobbnál jobb művek egész sora kárpótolt a kisebb bosszúságokért. Külön öröm, hogy giccs alig akadt – még Nyilasy is két tisztes művel képviseltette magát; az egyik nem is kelt el –, akinek Nyilasy kell, az tarkabarka tápéi népiességre pályázik. Most a számomra általában ellenszenves Glatz valódi (nagybányai) kvalitásai is megmutatkoztak, képét föl is verték 800 ezerről 3 millió kettőszázra. Hiányoztak az alföldiek, kivéve Kosztát s az ettől az iskolától kissé távol eső, de méltán megbecsült Fényest, ám az ő legjobb képét, egy *Kendős lányt* nem vették meg. Talán sok volt a milliós indítás. Jóval olcsóbban, de mind elkelt az egyetlen Tóth Menyhért, négy Nagy István, s persze a Mednyánszkyak, Rudnayak meg Iványi Grünwaldok, utóbbiak között egy főmű: az 1910-es *Ősz*. A modernebbek közül jó áron találtak gazdára a mind népszerűbb Perlrott-Csabák s a mármár túlbecsült Kádárok, Patkók és Scheiberek. Vaszary nagyságához persze nem fér kétség, *Szicíliai hegyeit* hét és fél (7,5) millióval ütötték le, de egy szép aktja, tán mert kissé vázlatos, vagy túl magas áron (2 millió 500 ezer) indították, visszament. Összesen így is másfél tucat „milliomos" kép akadt.

Öröm volt látni egy reprezentatív Gulácsyt (2 millió 200 ezret ért), két szép Szobotkát, Pécsi Pilchet, egy ritka párizsi Kukovetz Nanát. Végre felfedezték Várnai Zseni fiát, a fiatalon nyugatra távozott Peterdi Gábort, akinek minden műve jó és mind *más* volt, igazolva azt, hogy ma ő az egyetlen, mai hazájában, Amerikában is számontartott magyar festő. Világhíréhez képest olcsón lehetett hozzájutni. Lesz ez még több is!

Az megint kellemes meglepetés volt, hogy eddig alig szerepelt alkotók végre gazdára találtak, az absztrakt művekkel jeleskedő Monostori-Moller és Klie Zoltán modernül realista képei éppúgy, mint Járitz Józsa, vagy a következetesen nonfiguratív Illés Árpád, utóbbi egyelőre csak 30 ezer forint körül. Szégyenteljesen értékén alul indítottak egy Schénert, de a gyűjtők ízlése győzött: négyszeres áron vették meg, míg Domanovszky és Hincz olcsóbban sem kellett.

A divatos minősítéssel „igényesnek" mondható katalógusban azonban Monostori-Mollert Molnárnak írták, Járitzot *R*ózsának, Kernstokot Kernstocknak, Rippl-Rónainak pedig több helyen 111 életévet adtak – bár élt volna ennyit. De nem ez volt a fő hiba, hanem hogy a színes reprodukciók *nem színhűek*. Tessék a próbanyomatokat összevetni az eredetiekkel, hiszen ezek az aukciósházban mind együtt vannak.

Olcsónak tetszettek a szintén szép számmal fölvonultatott régi képek; ha ezek külföldre kerülnek, azt bizony sajnálhatjuk. Annak viszont örülnék, ha a ragyogó Rippl-Rónaiak egyike-másika külföldi gyűjteményben bukkanna fel – ha már költőinket nem lehet adekvát módon közvetíteni, legalább e nagy festő képviselje a századelő modern magyar kultúráját.

*

Ezúttal nem volt ilyen sikere a korábban legeredményesebb Műgyűjtők Galériájának, mely most felvette a Kanadából hazatért tulajdonosnő: Danczkay Ágnes nevét. Aukciójuk mindössze 140 *jó* képéből mintegy hatvan visszament, több mint húsz kikiáltási áron talált gazdára, köztük egy Munkácsy két és fél millióval. Többet ért el egy Csók, amit egymillióról indítottak. Megmaradt minden (gyönyörű!) Szalay grafika, Klie Zoltán és Szalmás kép, itt is egy Domanovszky, egy másfél milliós XVII. századi holland mestermű *(Tengeri csata)*, továbbá két Gulácsy is, amelyeket visszavontak, mert valódiságuk vitathatónak tetszett. Szóval így.

Kristó Nagy István

Rippl Rónai József

– A külvilág azt láthatja, hogy ott van négy pasas, egész nap húzza a vonót, olykor összevész egy-egy megoldáson, és olyan dolgokról vitatkozik, ami a kívülálló számára nem is érthető. A kérdés mindig az, hogyan tudjuk kezelni a vitáinkat. Az igazság sosem az egyik vagy a másik oldalon van. Nekem nem az a fontos, hogy valamit kierőszakoljak a többiekből, hanem az, hogy amit szeretnék, a többiek akaratával és elképzeléseivel együtt érvényesüljön. A kohéziót azok a pillanatok jelentik, amikor azt érezzük mind a négyen, hogy valamit sikerült úgy megcsinálnunk, ahogy mindannyian szerettük volna.

– Tíz éve, még főiskolásként alakították meg a kvartettet. Két jelentős nemzetközi versenygyőzelemmel indult a pályájuk, ami azóta is elsősorban külföldön zajlik, hiszen ott adják koncertjeik többségét. Az Erato lemezcég szerződtette önöket, és kiadott egy sor cédét.

– Azóta átszerződtünk az ECM lemezvállalathoz, amely jazz-lemezekkel teremtette meg hírnevét. Ma ez az egyik legjelentősebb független kiadó a világon.

– Ez nyilván a repertoárjuk átalakulásához is vezet, hiszen az Eratónál készítették. Mi volt a szakításuk oka?

– Az, hogy nem invesztáltak eleget a hirdetésekbe. Mi azért szerződtünk egy ilyen világcéghez, hogy az híressé tegyen bennünket. Mi megtettük a kötelességünket, ők nem. Nyolc világszínvonalú lemezt vettünk fel náluk. Ennek fejében nagyon jól megfizettek bennünket, de azt, amiért hozzájuk szerződtünk, nem teljesítették. Az ECM-mel nem kötöttünk exkluzív szerződést, szabadok vagyunk, de van közöttünk egy gentlemen's agreement. Eddig nagyon jók a tapasztalataink. A Kurtág-lemez jól fogy, a kritikák nagyon kedvezőek.

– Kívülállóként az ember úgy látja, hogy a zenei élet folyamatait alapjában véve a lemezcégek és az ügynökségek irányítják. Nem jelent-e gettót egy vonósnégyes számára, ha kortárs zenére specializálódik? Persze van ellenpélda, a Kronos- és az Arditti-kvartett, de mintha mindenki azt várná a vonósnégyesektől, hogy sorra játsszák el a Beethoven-, a Mozart- és a Schubert-kvartetteket.

– Most kínjában mindenki a kortárs zene és a kevésbé ismert repertoár felé fordul. A nagy koncertpódiumokon egyre inkább hódít a szültség által. Az ember a mai v... ban nagyon magányos. Ha egy vonósnégyesben, ami egy négy emberből álló kis zenekar, a négy ember meg tudja érinteni egymást, az fantasztikus érzés. A kvartettben nincs mellébeszélés. Fogalmam sincs, hogy miért éppen a kvartett az, amelyben ez így van, de tény, hogy csak a legnagyobbak tudtak jó kvartetteket írni. Beethoven és Bartók.

– Mozart?

– Mozart is csodálatos vonósnégyeseket írt, de neki az opera volt a legreprezentatívabb műfaja.

– Mitől válik reprezentatívvá egy műfaj egy szerző életművében?

– A kvartett a közhiedelem szerint a legkevésbé reprezentatív műfaj. Az emberek többsége azt szereti, ha hall valami hangosat és fülbemászót. Én a kései Beethoven-vonósnégyeseknek köszönhetően kerültem közel a műfajhoz.

– Zeneszerző-alkati kérdés, hogy kinek lesz igazán reprezentatív műfaja a vonósnégyes? És hogy lehet az, hogy vannak megszállott zenerajongók, akik sosem melegednek fel a műfaj iránt annyira, mint más zenei zsánerek iránt?

... Végh Sándor fenomenális zenei nagyság volt. Nem hegedült makulátlanul, és a többiek is sokszor hibáztak. De tudták az igazságot. És tudták ugyanezt Buschék is, akik szintén olyat tudtak közölni, amiért ma, hatvan év után is érdekesek a lemezeik, és azok lesznek százhatvan év múlva is.

– Ezt majd akkor megbeszéljük. Én ezt magamban – miután nem értek hozzá – úgy szoktam megfogalmazni, hogy az első pillanattól kezdve érzem, hogy jelentős, amit hallok.

– Inkább úgy mondanám, hogy maradandó. Ha összehasonlítja a Busch- és a Végh-kvartett Schubert-felvételeit, nem az a lényeges, amiben különböznek, hanem az, hogy megérintenek. Számomra, mint ma élő előadóművész számára, nagyon fontosak a régi „nagyok". Ahogy egy zeneszerző is épít az elmúlt korok zenéjére, ugyanúgy egy előadónak is jó, ha magáévá teszi az elődök művészetét.

– Stiláris szempontból hogyan fejlődik a kvartett-játék? A historikus irányzat megjelenésével egyre többet esik szó a hitelességről.

– Az előadónak meg kell próbálnia megtudni mindent a darabokról, a stílusról, mert a kottában valójában

– Nem frusztrálja, hogy itthon nincs jelen a koncertéletben?

– Olyan jó jelen lenni? Egyébként frusztrál. Nem véletlen, hogy itt élek és nem másutt.

– Kalandvágy?

– Nem tudunk elmenni innen.

– A nyelv tartja itt?

– Nem tudnám megmondani. Jól érzem magam Párizsban, Olaszországban, sokfelé hívnak is dolgozni, de nem tudok elszakadni ettől az országtól. Az itthoni zenei életben mindig is voltak körülöttem konfliktusok.

– Nehéz a természete?

– Tényleg nem vagyok nagyon barátságos, de inkább az uram-bátyám viszonyok zavarnak, amelyek sorsokat döntenek el. Igen, frusztrál, szívesen dolgoznék többet itthon, de nem szeretnék jó viszonyban lenni a karrierem érdekében olyanokkal, akikkel amúgy nem lennék. Arról nem tehetek, hogy külföldön elismernek, itthon meg nem. Én ennek ellenére büszke vagyok rá, hogy a magyar zenét képviselem.

Rippl-Rónai József

Pandzsábi válsághelyzet

Pakisztánban tegnap a hadsereget utcára vezénylését tervezték Pandzsáb tartományban, miután a vallási közösségek közötti merényletekben és összetűzésekben az elmúlt tíz napban mintegy negyvenen haltak meg az ország legnagyobb tartományában. Az egységeknek – tegnapi híradások szerint – az esti órákban kellett elfoglalni posztjaikat Lahorban és a tartomány más városaiban a stratégiai jelentőségű pontokon. Éjszaka is járőröznek, és az imák alkalmával a mecsetek védelmét is ellátják – erősítették meg hivatalos forrásból. A hatóságok ezenkívül legalább harminc napra betiltották, hogy a motorkerékpárokon a hátsó ülésen üljön utas. Az elmúlt napokban ugyanis a legtöbb véres merényletet motorkerékpárról lövöldöző fegyveresek követtek el.

A szunnita és síita muzulmánok közti ellenségeskedés a pakisztáni függetlenség közeledő ötvenedik évfordulójával összefüggésben lángolt fel, amelyet augusztus 14-én ünnepelnek. Egyedül szombaton 16 személyt lőttek le motorkerékpáros merénylők. Tíz síitát a Lahortól 45 kilométerre lévő Seikhupurában gyilkoltak le, további hat ember pedig a Multan közelében lévő Mondka faluban vesztette életét. Korábban két szunnita mecset elleni merényletben 13-an haltak meg. Pandzsáb állam miniszterelnöke, Sabaz Sarif – az ország kormányfőjének, Navaz Sarifnak a testvére – az AFP beszámolója szerint azt is bejelentette: a kormány hamarosan különleges bíróságokat hoz létre, hogy a terroristákat mielőbb felelősségre vonhassák.

● Japánban, Nagaszaki városában az 52 évvel ezelőtti amerikai atomtámadásra és annak áldozataira emlékeztek. Több mint 25 ezer ember kereste fel a városi Bé-

Ross a párbeszéd folytatásán munkálkodik

Izraeli válaszcsapás Libanonban

FOTÓ: MTI/AP

Jasszer Arafat, a Palesztin Hatóság elnöke a Palesztin Törvényhozási Tanács munkatársai között. Izraelt állami terrorral vádolta a palesztin vezető

Hatékony biztonsági kapcsolatokat kell létrehozni az izraeliek és a palesztinok között, ez jelenlegi erőfeszítéseim legfőbb célja – jelentette ki tegnap *Dennis Ross*, az amerikai elnök közel-keleti különmegbízottja Jeruzsálemben, miután befejezte első tanácskozását *Benjamin Netanjahu* izraeli kormányfővel. Ross újságíróknak nyilatkozva elmondta: *Clinton* elnök és *Albright* külügyminiszter azt akarja, hogy most a biztonsági kérdésekre összpontosítson. Ross ezután a Jordán folyó nyugati partján fekvő Ramallahba indult, hogy találkozzék *Jasszer Arafat* palesztin vezetővel.

Az izraeli légierő gépei a hétvégén támadást hajtottak végre az Irán-barát Hezbollah libanoni állásai ellen. Az izraeli vadászgépek a szíriai ellenőrzés alatt lévő Bekaa-völgy keleti oldalát lőtték több levegő-föld rakétával. A Hezbollah egy fegyverese életét vesztette, négy pedig megsebesült a légitámadás során.

Közben mintegy száz elítélt lázadt fel az észak-izraeli Atlit katonai börtönében, s három börtönőrt túszul ejtve elbarikádozta magát. Az AFP katonai forrásból származó értesülése szerint a zendülők az ellenük indított vizsgálatok megszüntetését és körülményeik javítását követelik, s azzal fenyegetőznek, hogy magukra gyújtják az épületet, amelyet terroristaellenes kommandósok vették körül gépkocsikkal és bulldózerekkel.

Jasszer Arafat palesztin elnök egyébként közölte, kész megnyitni a börtönöket független megfigyelők előtt, hogy meggyőződhessenek róla: valótlanok azok az izraeli állítások, amelyek szerint elnézi, hogy muzulmán szélsőségesek merényleteket kövessenek el Izrael ellen.

Az elfoglalt puccsista

Az USA gyakorlatilag elismeri Hun Sent

A puccsista *Hun Sen* kambodzsai társkormányfő erői szombaton a thaiföldi határnál lévő utolsó jelentősebb állásuk felé szorították az eltávolított *Norodom Ranariddh* társminiszterelnökhöz továbbra is hű erőket. Heves harcok folynak az ország északnyugati részében.

Hun Sen mintegy 200 katonája támadást indított, hogy áttörje a monarchisták kezén lévő állásokat Szamrongtól mintegy 15 kilométerrel északra. Szamrong bevétele után Hun Sen egységei, amelyek teljes ellenőrzésük alatt tartják a várost, összeszedték és ismeretlen helyre vitték Ranariddh pártjának helyi vezetőit. Közben Párizsból Bangkokba érkezett Ranariddh, hogy találkozzék pártja száműzetésbe vonult tagjaival és *Pracsuab Csaijaszarn* thaiföldi külügyminiszterrel.

Desaix Anderson amerikai különmegbízott vasárnap befejezte 24 órás látogatását a kambodzsai fővárosban és Phompenből Szingapúrba utazott. Andersont a kambodzsai fővárosban *Ung Huot*, a héten kinevezett új társminiszterelnök, külügyminiszter fogadta, mivel – hivatalos közlés szerint – Hun Sen másik társminiszterelnök súlyosan beteg édesanyját látogatta meg. Ung Huot a találkozón kijelentette, hogy az országban a politikai helyzet az elmúlt hetekben jelentős mértékben javult.

Az amerikai diplomata Phnompenben nem nyilatkozott tárgyalásai ereményeiről, megfigyelők azonban megjegyzik, hogy találkozója Ung Huot társminiszterelnökkel azt jelzi: Washington de facto elfogadja az új társkormányfő személyét, akinek megválasztását a múlt héten demokráciaellenesnek nevezte a délkelet-ázsiai országot uraló megfélemlítési légkör miatt.

Kohl kabinetje átalakítás előtt

A Bundeswehr kirekesztése?

Kölni tudósítónktól:

A hagyományos nyári üdülését Ausztriában töltő *Helmut Kohl* kancellárt már szabadsága kezdetén meglepetések érték. Kohl röviddel azelőtt, hogy megkezdte vakációját, közölte, hogy a jövő évi szövetségi választások előtt nem szándékozik változtatni kormánya összetételén. Ám alighogy megérkezett St. Gilgenbe, máris váratlan hírrel találta szemben magát: *Theo Waigel* pénzügyminiszter – a bajor Kereszténytársadalmi Unió elnöke – a CSU-érdek is meghúzódik. 1997 végén feloszlatják a postaügyi minisztériumot, annak eddigi vezetője, a kereszténytársadalmi *Wolfgang Bötsch* elveszti pozícióját és így a kabinetben helyet foglaló CSU-miniszterek száma is csökken.

A jelenlegi koalíciós kormány további jövőjét a szabaddemokraták tervei is fenyegetik. Az FDP elnöksége szeptember elején határozatra készül, amelynek célja a lenne, hogy kikérje a párttagok véleményét a német

Új MAGYARORSZÁG

VII. ÉVF., 186. SZ. • 1997. AUGUSZTUS 11., HÉTFŐ ÁRA: 39 FORINT

• POLGÁRI NAPILAP •

Globalista–patrióta jelzőpár időszerű
(JOBB, BAL, SZÉLSŐSÉG)
9. oldal

Tizenháromezrüknek háromszázezer üveg sört kell inni
(IGYUNK A CSAPATÉRT)
13. oldal

Magyar nemzeti vagyon a Zsidó Közalapítvány kezében?

Az államtitkár-helyettes nem ismeri a múzeumi szabályokat

Új Magyarország-összeállítás:

A magyar törvényhozás 1996. október 30-án határozatot hozott arról, hogy az 1947-es párizsi békeszerződésnek is eleget téve, létrehozza a Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítványt. A négymilliárdos induló vagyon részeként több épület (Bp. I. ker., Szentháromság tér 7–8.; VI. ker., Bajza u. 26.; II. ker., Orgona u. 8.; stb.) és számos festmény szerepel a Közalapítvány alapító okiratának mellékletében. Az ügyben azóta kormányhatározat is született – 1035/1997. (IV. 10.) –, amelynek 5. pontja felhívja a pénzügyminisztert az ingatlanok és értéktárgyak átadására.

Lapunk úgy tudja: a Művelődési és Közoktatási Minisztérium (MKM) helyettes államtitkára *Inkei Péter* 1997 május elején levélben adott utasítást *Bereczky Lórándnak*, a Magyar Nemzeti Galéria (MNG) főigazgatójának négy nagyértékű festménynek az MNG *„nyilvántartásából való szabályszerű törléséhez"*. Inkei levelét így folytatja: *„egyben kérem mind a 4 darab védetté nyilvánítását. A képek átadásának idejéről és konkrét körülményeiről a későbbiekben tájékoztatjuk; de az átadásra mindenképpen csak a védetté nyilvánító határozat(ok) elkészülte után, egyidejű kiadásukkal kerülhet sor."*

A festmények listája a következő: 1. Rippl-Rónai József: Párizsi nő, A díva karton, pasztell; 46x38 cm; ltsz.: 72.127.T. 2. Rippl-Rónai József: Anella legvígabb kiadásban; 1919. karton, pasztell; 38x28 cm; ltsz.: 72.128.T. 3. Székely Bertalan: Fiatal nő képmása olaj, vászon; 52x42 cm; ltsz.: 72.129.T. 4. Csók István: Varrogató nő; 1905. olaj, vászon; 72,6x52 cm; ltsz.: 72.131.T.

Folytatása a 4. oldalon

Bűz a benzin körül

A tőzsdén estek a Mol-részvények

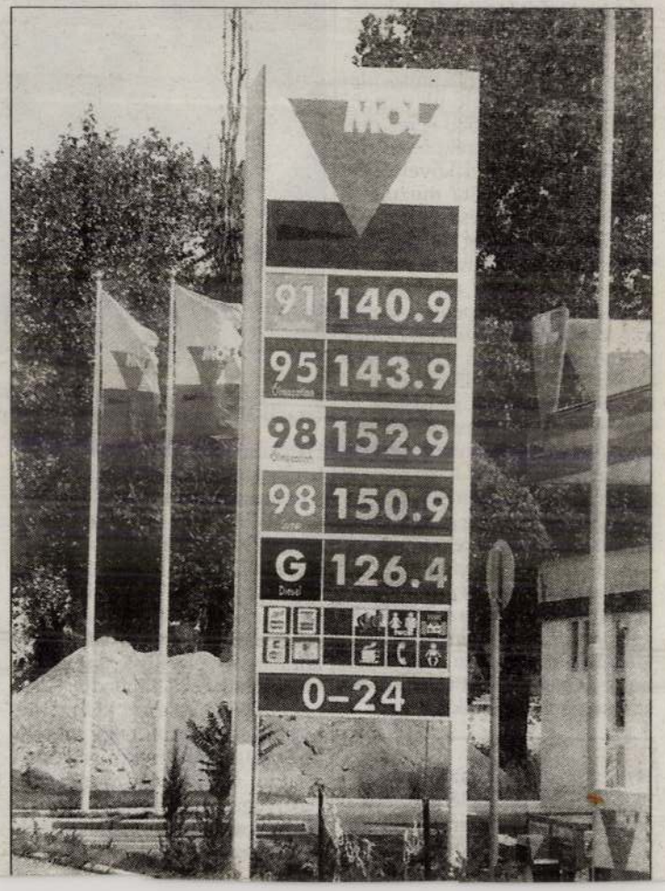

Rejtélyes kórság támadta meg a Borsod-Abaúj-Zemplém megyei autók AC-pumpáit. Miskolc környékén az elmúlt fél évben a gépjármű-tulajdonosok sorozatosan keresték fel a szervizeket autóikkal az üzemanyagpumpa meghibásodása miatt. Mivel a „különös betegség" nem korlátozódott egyetlen autómárkára, a póruljárt autósok nem kis bosszúságára mindenféle típusú és évjáratú autót megtámadott, a szakemberek arra a következtetésre jutottak, hogy a pumpák meghibásodását előidéző titokzatos korróziót okozó anyag az üzemanyagban keresendő. *Makó András*, az Aral Hungária ügyvezető igazgatója a Magyar Rádió Déli Krónikájának adott nyilatkozatában bejelentette, hogy mindaddig, amíg nem tisztázódnak az üzemanyag minősége körüli kérdések, az Aral az észak-magyarországi térségben felmondja a Mol Rt.-vel kötött szállítási szerződést. A cég jó hírének megóvása érdekében inkább Ausztriából hozat be üzemanyagot Borsod-Abaúj-Zemplém megyei kútjainak ellátásához. Mindazoknak, akik bizonyítani tudják, hogy Aral kútnál vásárolt üzemanyag miatt hibásodott meg AC-pumpájuk, a cég teljes kártérítést fizet. Ám az Aral Hungária az általa kifizetett

Lerasszistázott tömörkényiek

Perben Hajdú Jánossal

A tömörkényiek mindmáig nem tudtak megbocsátani országgyűlési képviselőjüknek, az MSZP-s *Hajdú Jánosnak*, amiért az sértő módon valótlan dolgokat állított róluk. Idén májusban Csanyteleken a falunap alkalmából

A győri kormányfői találkozó buktatói

Horn ne higgyen Meciarnak!

Új Magyarország-tudósítás:

A korábbiakhoz képest sokkal kevesebbet foglalkozik a szlovák sajtó a pénteki győri szlovák

Ebből is adódik az, amire viszont Budapesten is oda kell figyelni: sokan úgy vélik, nem lenne jó, ha *Horn Gyula* hinne Meciar ígérgetéseinek, hiszen a felvidéki

zenei alapismeretekre.

BIEDERMEIER (dió, cseresznye) és **KOLONIÁL** BÚTOR az országban a legnagyobb választékban megrendelhető.

Kastélyok, panziók, üzletek, bankok, lakóházak, közintézetek stb. komplett **BELSŐÉPÍTÉSZETI munkáinak** kivitelezése.

ANTIK BÚTOROK RESTAURÁLÁSA, KÁRPITOZÁSA.

Cím: Kecskeméti Asztalos Szövetkezet
6000 Kecskemét, Szolnoki út 1.
Telefon/fax: 76/481-730

technikusok megpróbáltak minden használható nyomot összegyűjteni. A bizottság vezetője szerint, mivel kutatási nyomokat nem találtak – feltehetően – nem rablógyilkosság történt. A BRFK életvédelmi nyomozói kihallgatták a szomszédokat és a tanúkat, akik semmit nem hallottak, az áldozatot szombaton látták utoljára.

A fiatal lány valószínűleg ismerte gyilkosát, akit önként engedett be a lakásba, hiszen erőszakos behatolási nyomot a technikusok nem észleltek.

(k–s)

nak környéken láttak olyan személyt, aki a lakásba bement, ott tartózkodott vagy onnan kijött, illetve akik a bűncselekménnyel kapcsolatban bármilyen értékelhető információval rendelkeznek, jelentkezzenek a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Rendőr-főkapitányságon.

– Szigeteletlen elektromos vezetéket helyezett el az udvarán – almáskertje védelmére – Sajókazán K. János 45 éves helyi lakos. A termést meg akarta dézsmálni kedden társával B. Attila 18 éves helyi lakos. Alig tett a gazzal sűrűn benőtt kertben néhány lépést, amikor egy dróthoz érve halálos áramütés érte. A ház tulajdonosa, miután értesült az esetről, szökni próbált, de a kazincbarcikai rendőrök a késő esti órákban elfogták. A környéken a történtek miatt lincshangulat alakult ki, ezért rendőröket kellett Sajókazára vezényelni Kazincbarcikáról és a környező őrsökről a rend fenntartására.

A morhalmi határőr-kirendeltség járőrei éjjel látó távcsővel pásztázták a magyar–jugoszláv határszakaszt szerdára virradóra, amikor előbb egy ló, majd rögtön utána egy férfi körvonala tűnt fel a szálkereszten. A közelben, egy elhagyatott tanyán, két férfi várta a lovat és kísérőjét. A járőrök erősítést kértek, majd körbe fogták és feltartóztatták a lócsempészeket. A határszakasz tüzetesebb átvizsgálásakor az úgynevezett műszaki árokban – amelyet a zöld határon „átjáró" gépkocsi tolvajok ellen alakítottak ki a határőrök – még két lovat találtak.

A három lócsempész tagadta, hogy bármi közük lenne a négylábúakhoz. A szakértő szerint: felhizlalt, kiöregedett versenylovakat csempésztek a határon túlról, amelyek értéke együtt nem haladja meg a 600 ezer forintot. Az őrizetbe vett csempészeket a határőrség átadta a vám- és pénzügyőrségnek.

(k. z. t.)

Szlivát kiutasító végzésben csak arra tudtak hivatkozni, hogy bevándorlási kérelmében elhallgatta büntetett előéletét.

Csalán					
Allergén gombák	++	++	++	++	+

+ alacsony ++ közepes +++ magas ++++ nagyon magas
(Az ÁNTSZ jelentése)

Zavartalan napsütés

Igazi nyári időben lesz részünk. A nappali gomolyfelhő-képződés gyengének ígérkezik, az ország nagy részén szinte zavartalan napsütésre van kilátás. Csapadék nem várható. Általában mérsékelt lesz a légmozgás, legfeljebb nyugaton élénkül meg kissé a délnyugati szél. Meleg lesz. Délutánra 26–31 fokig emelkedik a hőmérséklet.

Várható országos középhőmérséklet: 19–24 fok között.

Orvosmeteorológiai előrejelzés: frontmentes idő várható.

A Duna vízállása és hőmérséklete tegnap Budapestnél: 530 cm, 18,6°C.

Európa időjárása

Város	*Időjárás jellege*	*Legmagasabb hőmérséklet*
Athén	felhős	32 °C
Bécs	napos	25 °C
Belgrád	szeles	26 °C
Berlin	felhős	24 °C
Kijev	szeles	26 °C
Koppenhága	napos	20 °C
Ljubljana	szeles	25 °C
London	felhős	23 °C
Madrid	szeles	32 °C
Párizs	felhős	26 °C
Pozsony	szeles	26 °C
Prága	szeles	24 °C
Róma	napos	28 °C
Stockholm	napos	22 °C
Varsó	szeles	22 °C
Zágráb	szeles	26 °C

Speciális meteorológiai tájékoztató:
Hosszú távú előrejelzés
(30 napos) tel.: (06-90) 304-628
Országos előrejelzés
(12–36 órás) (06-90) 304-611
(5 napos) (06-90) 304-631
Orvosmeteorológia (06-90) 304-612
Időjárás autósoknak (06-90) 304-613
A telefonszolgáltatás díja 88 Ft/perc.

Az **Állami Pénz- és Tőkepiaci Felügyelet**
által 20.353/1997. számon engedélyezett
Forte Rt.-részvények
nyilvános forgalomba hozatalának
jegyzési időszaka 1997. július 23-án lezárult.

A nyilvános forgalomba hozatalra felajánlott
491 179 000 Ft össznévértékű részvényt a jegyzésre
jogosult befektetők teljes egészében lejegyezték.

Postabank Értékpapír Rt.

A Postabank Nyíltvégű Értékpapír Befektetési Alap nettó eszközértéke

4 039 195 857 forint

Egy darab befektetési jegyre jutó érték

1,179400 forint

Lopott autók

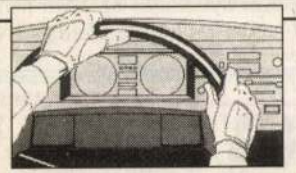

Lapunk folyamatosan közreadja a legutóbbi napokban Magyarország területén ellopott gépjárművek adatait. Kérjük olvasóinkat, akik bárhol felismerik a körözés alatt álló gépjárműveket – a közölt azonosító adatok alapján –, azonnal értesítsék a rendőrséget, vagy ha ez nem lehetséges, szerkesztőségünk belpolitikai ügyeletesét.

Szerdáig bezárólag

Budapest:			
I. ker.	kék	Honda	GJK–723
	lila	VW	DLMC 53
	kék	Renault	B–NT 6413
II. ker.	zöld	Audi	M–KK 1103
	bordó	VW	ENY–031
	ciklámen	Audi	CNC–841
III. ker.	m. fekete	BMW	HOTJ E 88
IV. ker.	fehér	Fiat	GDG–692
	sárga	Trabant	EHJ–057
	kék	Renault	4144 VL 14
V. ker.	püspökilla	BMW	MKA–553
	bordó	Peugeot	DBY–353
	fehér	Opel	W 22 55 AB
VIII. ker.	fehér	Dacia	DDY–385
X. ker.	fehér	Wartburg	ANM–569
XI. ker.	fehér	Opel	EVG–326
	piros	VW	CA 49 98
	piros	Opel	EMP–598
	fekete	Seat	HPRC–560
	vaj	Mitsubishi	BOZ–720
	szürke	Mercedes	AM 95 PL
	fehér	Opel	DBW–464
XIII. ker.	fehér	Opel	EFP–884
XIV ker.	fehér	Lada	EKB–872
XV. ker.	drapp	Wartburg	CZP–211
	fehér	VW	WAK–E 466
XVII. ker.	kék	Lada	EAG–823
XVIII. ker.	sárga	Lada	CST–984
XIX. ker.	kék	Trabant	FBW–843
	fehér	Trabant	COL–604
XXI. ker.	kék	Trabant	EUS–701
	fehér	Opel	CZU–139
Baranya megye:			
Pécs	m. zöld	Mazda 626	EFB–991
Bács megye:			
Sükösd	fehér	VW Golf	RV JE 268
Baja	piros	Opel Corsa	DSW–153
Békés megye:			
Békéscsaba	kék	VW Vento	DRF–274
	k. szürke	Audi 100	ELV–083
Fejér megye:			
Kajászó	törtfehér	Lada	BNZ–914
Győr megye:			
Sopron	piros	BMW 316	W 697 DB
Pest megye:			
Dunaharaszti	m. zöld	BMW	STA–S 774
Somogy megye:			
Siófok	sötétkék	VW. Golf	OS–SE 303
Szabolcs megye:			
Nyíregyháza	v. szürke	Fiat Uno	ASF–849

ben gratulált neki mindkét díjhoz. A rendező a fesztivál megnyitása után három napot töltött Moszkvában, majd hazautazott, és örömmel visszament volna, ha időben hírt kap a kettős sikerről. A rendezők sem Szász Jánost, sem a Magyar Filmuniót nem értesítették a sikerről.

(f. m.)

Testépítőből megasztár

Schwarzenegger ötvenéves

Bécsből jelenti az *MTI:* Arnold *Schwarzenegger* szerdán ünnepelte ötvenedik születésnapját. A Graz melletti Thalban született stájer egészen rendkívüli életpályát futott be: testépítőként többek között ötször választották meg *Mister Universumnak*, hétszer szerezte meg a *Mister Olympia* címet, és egyszer elnyerte a *Mister World* címet is. Sportpályafutását befejezve Hollywoodban megasztárrá küzdötte fel magát.

talható, de készültség elrendelésére minden valószínűség szerint nem lesz szükség. A Fekete-Körös szerda reggelre 79 centimétert apadt Antnál, s így a víz szintje 635 centiméterre süllyedt. Az apadásnak megfelelően a harmadfokú készültséget másodfokúra mérsékelték. Kedvező, hogy a Körösök vízgyűjtő területén az utóbbi napokban újabb jelentős csapadék nem hullott, s ezért számítani lehet a további gyors apadásra.

térium válságcsoportjának közlése szerint egyelőre elmaradt a Lengyelország felől várt árhullám, amelytől tartottak. Ratzdorfnál, az Odera és a Neisse összefolyásánál 19 órán át változatlan 6,73 méteres vízszintet mértek – nyilatkozott a válságtörzs szóvivője.

A megáradt víz Hohenwutzennél áttörte a gátat, és a hatóságok kevés reményt fűznek ahhoz, hogy a gátszakadást helyre tudják állítani. A leginkább veszélyeztetett kis falu, Oderbruck mintegy

közötte Jiří Skalický környezetvédelmi miniszter az illetékes tárcavezetők szerdai tanácskozása után.

A miniszter szerint az árvíz sújtotta területeken *mindenütt megindult a károk felszámolása.* Továbbra is igen komoly problémát jelent az ivóvízhiány, mert a kutak szennyezettek, és sok helyen megrongálódott a vízvezetékrendszer; ezért az ivóvizet távolabbról kell ezekre a helyekre szállítani. Újabb árvízveszély már nem fenyeget – mondta Skalicky.

(k. o.)

Újabb belgiumi gyilkosság

Brüsszelből jelenti az *MTI:* Vallóniai lakhelyétől nem messze, az út mentén elásva megtalálták annak a 30 éves nőnek az erősen bomlásnak indult holttestét, akinek rejtélyes távolmaradását *még januárban* jelentette be egyre jobban aggódó családja.

Véronique *Leclercq* a vallóniai Mont-sur-Marchienne-ben lakott szüleivel. Január 12-én a déli órákban elment a lakásuktól néhány száz lépésre lévő henteshez. Azt követően nyoma veszett, s csak annyi volt bizonyos, hogy *az üzletben nem járt.* Barátai, kollégái és rokonai egyaránt kiegyensúlyozott emberként jellemezték, ragaszkodott családjához, otthonához, csöppnyi „farmján" az állataihoz, élete teljesen a megszokott mederben zajlott. A több mint féléves nyomozás azonban nem járt eredménnyel, de szerdán a vallóniai Sautint a néhány kilométerrel arrébb fekvő Sivryvel összekötő úttól 20 méterre egy erdei munkás a talajt megmozgatva emberi maradványokra bukkant. Mint igazságügyi orvosszakértők megállapították, a holttest *minden kétséget kizáróan* azonos Véronique Leclercq-kel. Hónapok óta rejtélyes gyilkosságsorozat tartja lázban az országot. Tavasszal négy női holttestre bukkantak.

Forgatás Franciaországban és Kaposvárott

Film készül Rippl-Rónairól

Hetven éve hunyt el a századelő magyar festészetének kiemelkedő alakja, *Rippl-Rónai* József, akinek emlékét szülővárosában, Kaposvárott a művészeti zarándokhelyként jegyzett Róma-villa, a Somogy Megyei Múzeum Rippl-gyűjteménye őrzi. Ide érkezett a minap Franciaországból *Kroó* András rendező és stábja, hogy a festő egykori otthonában folytassa a külföldön megkezdett forgatást.

Franciaországban Rippl-Rónai barátjának, a kiváló szobrász *Mailolnak* egykori modelljét is megszólaltatták, a Róma-villánál pedig a festőt alakító – valójában is festőművész – *Lugossy* László főszereplésével folytatódik az életút felelevenítése. A hangulatos villa kertjében *Kurucz* Sándor operatőr kamerája előtt a kaposvári Csiky Gergely Színház művészei is felvonulnak, akik egyébként felettébb büszkék arra, hogy Rippl-Rónai József szülővárosának teátristáiként a róla készülő filmben is szerepet kapnak. A Róma-hegyi villából a fővárosba költözik a stáb, s amint annak idején Rippl-Rónai is, a kelen-hegyi műteremben folytatta a Kaposvárott megkezdett munkáját, a filmesek is a festő útját járják be.

Budapestről ismét Kaposvárra utazik a filmescsapat, és ott rögzítik a hetven éve elhunyt festő élete utolsó napjainak eseményeit, a Róma-villa kertjének ősfái és díszcserjéi között sétálgató nagybeteg művész csendes távozását. A Rippl-Rónairól készülő film ősszel kerül a televízió nézői elé.

(g. j. a.)

FIZESSEN ELŐ MOST, HOGY RÉSZT VEHESSEN A KÉSŐBBI SORSOLÁSOKON!

1 000 000 Ft havonta!

Előfizetői játékunk folytatódik! Havonta 1 000 000 Ft összértékben tárgynyereményt sorsolunk ki azon kedves olvasóink között, akik érvényes egyéni előfizetéssel rendelkeznek.

A RÉSZLETEKET KERESSE A 4. OLDALON!

Magyar Nemzet – A hiteles polgári napilap.

Megnyitó
a Tokaji Múzeum új állandó kiállításán

Kevés olyan település van a világon, amely valamely nemzeti himnuszban nevén neveztetne. S talán nincs is több olyan, mint Tokaj, amelynek hírét egyaránt visszhangoznák immár évtizedek óta a világ minden táján a kultúrhistóriai tanulmányok, az útikönyvek, a gazdaságtörténeti feljegyzések és a medicina ajánlásai, vagy éppen a bordalok ritmusai.

Kölcsey mellett Petőfi, Vörösmarty, Csokonai, Tompa, Bajza, Krúdy és a többi jelesei a magyar irodalomnak, mind-mind megénekelték Tokajt, s „drága nedvét", „felséges borát", amely „vért és lelket pezsgő kedvre forral", amely „tárogató hangjait ébreszti fel a lelkek mélyén". A külföldiek közül is nehéz lenne felsorolni mindazokat az írókat, művészeket, pápákat és uralkodókat, akik megemlékeztek a tokaji borról.

A több mint 900 éves Tokaj nagyközség – egykori mezőváros – ma új múzeumot, rangjához és múltjához méltó intézményt avat. Az új intézmény – stílusosan – régi. Ez a helyreállított, eredeti szépségében pompázó kereskedőház jelképe is lehet a hajdani városgazdaságnak, etnikai sokszínűségének, a polgárok szorgalmának és jó ízlésének. De jelképe annak is, hogy a nagyközség mai lakói büszkék múltjukra, szorgos munkájuk eredményeire, becsülik a történelem, a művészet, az építészet hagyatékait és áldozatokra is képesek, amikor megőrzésükről, megóvásukról van szó. Az áldozatvállalás és gondoskodás eredményeként újult meg e ház, példát adván arra, hogy az ún. nehéz gazdasági körülmények között sem hagyhatjuk pusztulni értékeinket.

A történelmi hagyományok ápolása, kulturális értékeink megóvása szerves része művelődéspolitikai programunknak. Elismerés illeti ezért azokat, akik a jelen gazdasági és politikai feladatainak teljesítése közepette sem feledkeznek meg a múltról, azokról a gyökerekről, amelyek táplálói a jövőnek, formálói a történelmi tudatnak és serkentői a nemzeti közmegegyezésnek.

Tisztelet a megye, a nagyközség lakosainak és vezetőinek, akiknek kezdeményezésére, sürgetésére az Országos Műemléki Felügyelőség tervezői, restaurátorai, építőmunkásai feltárták e régi épület rejtett szépségeit, láthatóvá tették az elfedett falfestményeket, épületszerkezeteket, visszaállították egykori formáját és alkalmassá tették a múzeumi funkció ellátására.

A történészek és muzeológusok, a lelkes lokálpatrióták évtizedeken át kutatták és gyűjtötték a történelem helyi dokumentumait, a szőlőművelés, a borászat és kereskedelem tárgyi emlékeit. Mert a halban, vadban gazdag hegyekkel és mocsarakkal jól védett Tokaj s Hegyalja már a történelem előtti időkben lakott terület volt. Tanúsítják ezt a gazdag régészeti leletanyagok. A honfoglaló magyarok és az Árpád-kori fejedelmek is nagyra értékelték ezt a vidéket, s legkiválóbb harcosoknak, törzsfőknek juttatták. Nevüket ma is számos falu viseli a környéken. E vidék népének élete évszázadok óta eggyé forrott az itt termelt bor sorsával, s a helytörténet itt egybeesik a tokaji bor históriájával. A természeti adottságok, a mikroklíma, a pincék labirintusai, á szőlőfajták tulajdonságai, a művelés praktikus eszközei, az aszúsítás tudománya, a kereskedő lelemé-

Vízparti táj

Olaj, vászon. Méretei: 43 és 65 cm. Előtérben sima tükrű tó. Bal oldalon pálmafák és épületromok. Középen keleti építészeti stílusjegyeket hordó épületek, halványokker színekkel festve. A háttérben halványlila hegyvonulat, felette fehéren felhős égbolt. A kép keleti tájakon tett utazásai alkalmával rajzolt vázrajzainak egyikéből készült (6. kép).

Rippl-Rónai József: Kertben sétáló nő

Papír, kréta, ceruza. Méretei: 16 és 21 cm. A kép erősen grafikus megoldású kép, háttérben rendszerben telepített fehér fák. Előttük, a gazdag növényzetű kertben, világoskék ruhába öltözött nő sétál, nagy kerti kalappal a fején. E kép Rippl-Rónai szecessziós jelzéseit élesen tükrözi és a napfényben úszó, mosolygó, meleg nyár kerti illatait ébreszti bennünk. Rendkívül finom, cizellált mű. Szecessziós alkotásai között kiemelkedő helyet foglal el (7. kép).

7. kép

SZILÁGYI DEZSŐ

5. kép

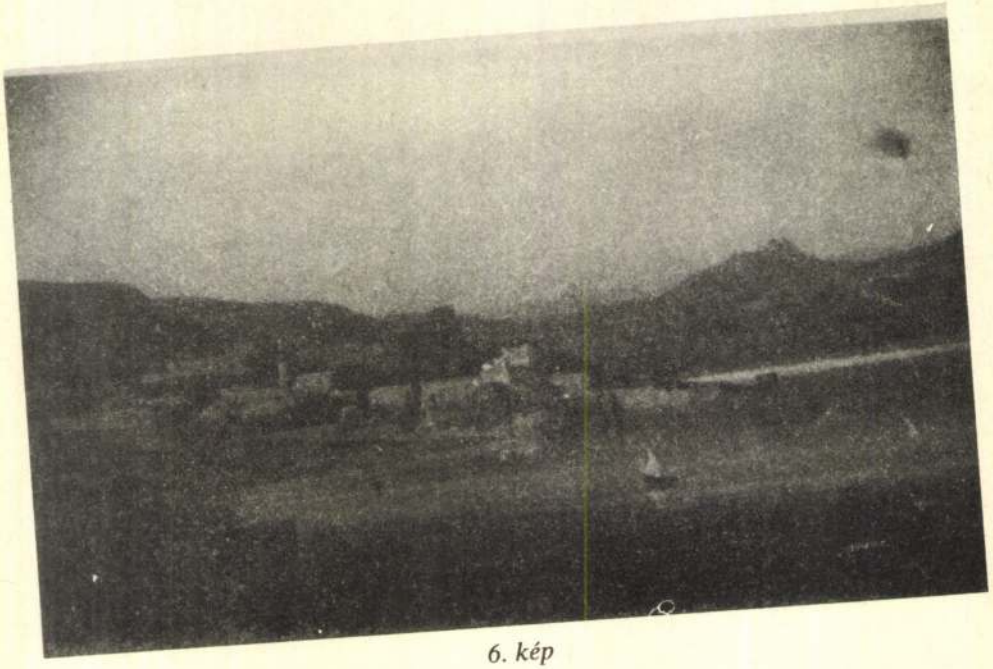

6. kép

Árvíz

Olaj, fa. Méretei: 28 és 38 cm. Hatalmas, szürke, kékes égbolt előtt nagy hegyek, kékes, fehér színnel festve. Az ég a kép két oldalán, közvetlen a hegyek felett világos. Ez hatalmas távlatot látszik biztosítani az aránylag kisméretű képnek. A középső magas hegyet, fent ködös felhőalakzatok zárják és itt-ott havas foltok is mutatkoznak. A hegyek a Kárpátok vonalait idézik; mély kékjeikkel, sötét árnyékaikkal a Lomnicziscsúcsra emlékeztetnek. A hegyek előtti középső és alsó terület, változóan üde zöld színnekkel van festve. A kastélyt és a parki fasort a szélesre duzzadt folyó elönti. Az alsó rész napfényes legelőin békésen legelésznek a tehenek.

Hihetnők, hogy e képi látomás valami költői verseny szüleménye. Érezzük, hogy a költői fordulatok elevenen élnek és lélegző fényességükben a természet féktelen játékát utánozzák.

Mednyánszky László e képén barbizoni hatásokat is lehet feltalálni. Ő is, mint a többi barbizoni festő, a holland festők hatása alatt, a szabad természetet és tájat hangulatosan, lírai bensőségben ábrázolja (4. kép).

4. kép

Ligeti Antal: Sziklás táj folyók mellett

Olaj, vászon. Méretei: 72 és 108 cm. A hatalmas égbolt a környező hegyek felett, sárgán fakul át. A hegyi táj és az egymásba ömlő folyók fénye tölti ki a képet. Középen hatalmas sziklás orom emelkedik és mint vízválasztó uralja a területet. Bal oldalon sziklás, cserjékkel benőtt út, rajta szekér vágtató lovakkal. A dévényi tanulmányútja alkalmával felvett vázlatrajzaiból készült (5. kép).

1. kép

2. kép

3. kép

Rippl-Rónai József

Képzőművészeti remekek a Szilágyi Gyűjteményben

A Herman Ottó Múzeumban, 1978. évben történt kiállításom alkalmával bemutatott képzőművészeti anyagból – helyszűke miatt – kimaradtak az alábbi műbecsű képek, melyeket alkotóikkal együtt, az alábbiakban mutatok be az érdeklődőknek.

Koszta József: Mezőn ülő leány

Olaj, vászon. Méretei: 104 és 93 cm. A kép egy fiatal leányt rózsaszín felhők alatt ülve ábrázol. A fellegek rózsaszíne átüt a leány felső ruházatára és arcára. Így az arc csak félárnyékban, de sötét felső ruhája foszforeszkáló fényében ragyog, hangsúlyozva a fej és az arc végtelen nyugalmát. Sötét felsőruhájából csak az egyik pihenő alsókarja látszik, másik karja valószínű a zöld gyepen pihen. A szabad kar felületének enyhe rózsaszíne a nyugalmat árasztja, hasonlóan a szoknya, a lábakat egészében takaró vonalához. A modell, legyen ember, állat, fű vagy virág, mindig a természet hűségében ábrázolt. A képen füvek, a fák hat-nyolc színben jelentkeznek. Ez is, mint Kosztánál minden jelenség, a természethűség követéséből származik (1. kép).

Barátszeri szélmalom

Olaj, vászon. Méretei: 49 és 58 cm. A kép a Szentes környéki Barátszer-dűlőben egykor állt szélmalmot ábrázolja, ébredő, tavaszi, a tél utáni környezetben. Szerkesztésében a kép több szakaszra oszlik. A legfelső, a képet uraló, viharos, még havas, esős, feszült fellegek csoportja. Érzi a szemlélő a készülő vihart, a hullani készülő havat és esőt. A következő szakasz a szélmalmot, a három sötét házat és a malom mellett húzódó bokros, fás ligetet ábrázolja. Ezek alatt terjeszkedik, váltott zöld színekben, a vetés. A szélmalom vitorlái szinte elvesznek a felgyülemlett felhők forgatagában. A házak, a felhőkbe veszve sötétek és csak helyenként világítanak falaikkal. A zöld vetés kedvesen új tavaszt, életet és erőt sugároz. A piszkos tengeriszárak és a földcsomók kapcsolásával a kedvelt Koszta-színeket ragyogóan felismerjük. E kép a táj nehéz viharait, velük az ember küzdelmét, katasztrófáit, tépelődéseit, de mindezek fölött, melegen zöld vetésével, az új tavaszt és erőt sugározza (2. kép).

Mednyánszky László: Tájkép romépülettel

Papír, akvarell. Méretei: 46 és 31 cm. E képet Mednyánszky mint frontrajzoló, az első világháború idején festette. A kép valahol a Kárpátokban készült. Romos falut, utcai részletekkel és templomot ábrázol. A háborús kár következtében lepusztult falak, a templommal együtt a fájdalom mélységeit ábrázolják. A falak omladéka az egykori házbelsők között foglal helyet, sárgán és vegyesen világos színekkel széthúzva. Az egykori udvart sötétbarnás, villogó szürke és sárga színekből felrakott omladék takarja. A romok felett, a szürke égbolt világító fellegekkel. A jobb oldalon magas fa, sok ággal, kevés lombozattal. Ezzel is idézi, a nehéz harci események forró történetét. A fa alatt, a romépület falához támaszkodik – felénk háttal – egy katona. E pozícióban felfokozza háborús gondolatainkat és jelzést ad, a háborús események okozta fájdalmak mélységes történéseihez (3. kép).

Vérengző, szemüveges vadkan

Ma este mutatják be a III. Richárdot az Asbóth utcában

Az apró térben, amelyben csupán egy konyha férne el kényelmesen, már eljátszották Dárdarázó Vilmos néhány csiszolt remekét. És most megérkezett a gazemberek királya. Shakespeare másoktól elcsente, a történelemtől elorozva felnagyította a csupán kétéves uralkodás legfontosabb mozzanatait. A paletta nem túl változatos, mindössze vér, gyilkolás és pártütés. A Budapesti Kamaraszínház próbáján III. Richárd félhosszú csapzott haja fürtökben lóg az ezüstkeretes szemüveg felett. A darabot ma este mutatják be az Asbóth utcai Kisszínpadon.

Bóka B. László írása
a NÉPSZAVÁNAK

Ha jegyet váltunk az 1592-ben írt III. Richárdra, sandán azt figyeljük először, hogy Gloster hercege mennyire kacska, mekkora a púpja. Pedig nem a csúfság működteti a darabot.

A Budapesti Kamaraszínház előadásában a fiatal, 36 esztendős, egyre markánsabb színészrendszer legutolsó tanítványa, Richárd.

Ruszt József vállalja az önismétlés veszélyét, hiszen korábbi Shakespeare-rendezéseiből még a teret is átemelte. A nézőtérrel szemben áll a csöppnyi színpad, elején kétméteres kifutó, a színpad közepén az oszlop, amely az itteni előadások kihagyhatatlan látványeleme. Íme, Ruszt Globe Színháza az Asbóth utcába szorítva. Gyakran csörren a lánc. A színpad mértani közepéről csüngő fémfonat főszereplővé emelkedik. Ezt a láncot fogdossa mindenki. Sztarenki minden fontos pillanatban a közelében áll, hogy belekapaszkodhasson. Richárd olvasója ez a lánc. A hatalom ereklyéje. Sztarenki vágytól remegő kezét nyújtja a hatalom felé, és a lánc mágherceget, aki Richárdnak ásta elő a hullák közül a koronát.

Áll a két szövetséges sakál, és a herceg az istennek nem akar letérdelni a király előtt. Sztarenki addig szorítja a herceget alakító *Dózsa Zoltán* kezét, amíg a rögtönzött szkanderben térdre nyomja. Sztarenki és Dózsa egy rugóra járnak. Két színészt kivéve mindenki saját arcával és karakterével játszik, a kivételek

Sztarenki Pál a III. Richárd címszereplője Demecs Zsolt felvétele

szé érő *Sztarenki Pál* bújik a „pokol kutyájának" jelmezébe. Éppen csak hogy biceg, később egyáltalán nem feltűnő az imbolygása. Richárdja energiákkal feltöltődve érkezik, fárasztó számára a béke. Képtelen mit kezdeni vele. „Az erkölcsileg értelmezhetetlen világban egy gondolkodó lény úgy dönt, hogy gazember lesz" – írja *Géher Ist-*

az Egri testvérek, *Egri Kati* és *Egri Márta*, akik Margitot és a yorki hercegnét alakítják.

Ebben a darabban mindenki piti kis áruló. És jön Richmond grófja, a későbbi VII. Henrik király. A két csapat a színen, Richmond-párt balra, Richárd-párt jobbra. Amíg az egyik beszél, a másik oldal hangosan cümmög és horkant. Ismerős

Rippl-Rónai-filmért koppan az árverési kalapács

Varga András írása
a NÉPSZAVÁNAK

Közel hetven éve halott és még régebben halhatatlan a magyar festőóriás, Rippl-Rónai József. Jövő tavasszal a Magyar Nemzeti Galériában nagy tárlat nyílik a jeles alkotó emlékére, ahol olyan Rippl-Rónai-képeket is kiállítanak majd, amelyeket a nagyközönség eddig még nem láthatott. Az évforduló különlegessége pedig egy film lesz a festő életéről.

Ahhoz azonban, hogy létrejöhessen az Én, Rippl-Rónai József című *Kroó András-film*, példaértékű összefogásra volt szükség, mivel a forgatásra jutó összeg kevésnek bizonyult. Ma délelőtt több mint nyolcvan kortárs magyar festő és szobrász összesen 116 alkotását árverezik el a Kossuth Lajos utcai Magángyűjtők Galériájában. A műalkotások eladásából befolyó összeg legnagyobb részét a film befejezésére fordítják. Az árverésre élvonalbeli képzőművészek, köztük *efLugossy László, Péreli Zsuzsa, Schéner Mihály, Szemethy Imre, Csíkszentmihályi Róbert, Karátson Gábor, Szotyory László, Walkó László, efZámbó István, Fehér László, Kő Pál, Meloccó Miklós* és *Szász Endre* ajánlották fel műveiket.

A kortárs művészek pénztelenségének ismeretében első hallásra érthetetlen adakozási hajlandóságra *Rippl-Rónai József* szellemi öröksége adhat magyarázatot. Schéner Mihály például – noha általában rossz tapasztalatai vannak az árverésekről – Kroó András kérésére igent mondott, és odaadta a képét.

Így tett efLugossy László is, akinek azért is szívügye, hogy elkészüljön a film, mert ő játssza az Én, Rippl-Rónai József címszerepét. Hogy miért éppen ő? „Félelmetes, hogy mennyire hasonlít Rippl-Rónaira, ráadásul ő maga is festőművész" – magyarázza Kroó András forgatókönyvíró-rendező. A festő életének többi szereplőjét hivatásos színészek, a kaposvári Csiky Gergely Színház művészei alakítják. A stáb már a forgatás legvégén tart.

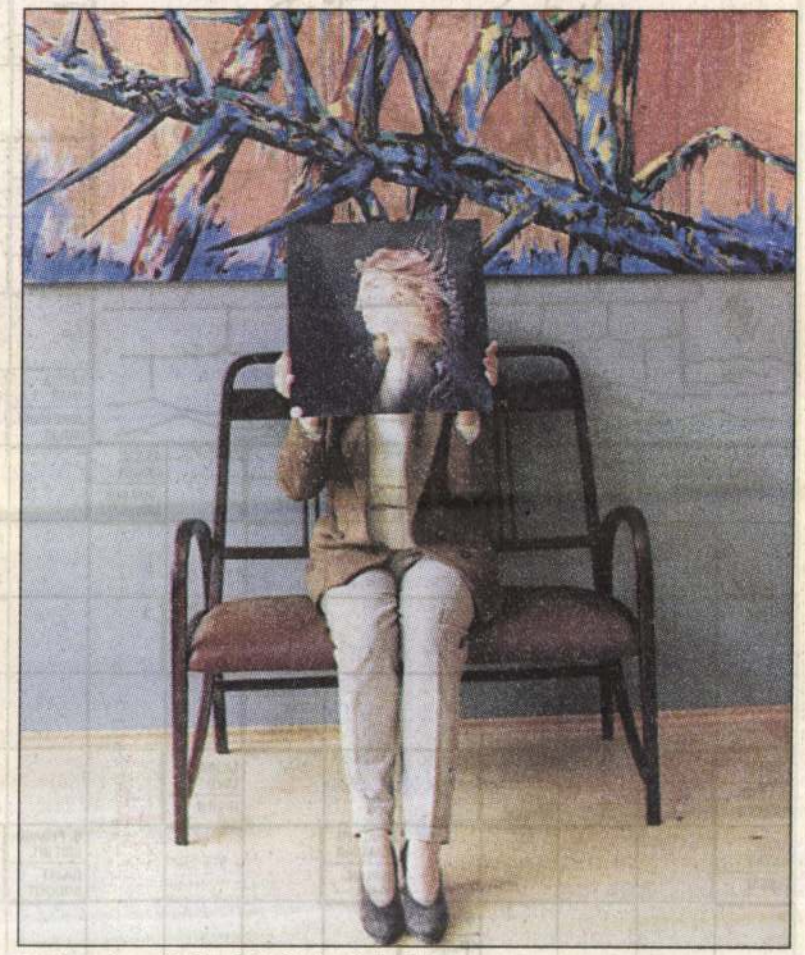

Az árverés egyik darabja: Szász Endre képe Gy. Balázs Béla felvétele

A rendező dokumentum-játékfilmnek nevezi munkáját, alapjául a festő önnön életéről írott Visszaemlékezés című könyve szolgált. A forgatókönyv szinte kizárólag a festő saját szavait tartalmazza. Életének eseményeire kaposvári kertjében üldögélve emlékezik vissza a Mester, 1926 nyarán. A film eddigi költségeit Kaposvár önkormányzata és néhány, Magyarországon működő francia cég finanszírozta: mindkét részről fölismerték, milyen értékes „közös kulturális valutát" képvisel Rippl-Rónai József hagyatéka.

Most, hogy a kortárs művészekre került sor, ők sem fukarkodtak. A Magángyűjtők Galériájában, ahol máskor csak régebbi, neves mesterek képei, szobrai cserélhetnek gazdát, ezúttal a kortársak kedvelői találkoznak. A jelképes, háromezer forintos kikiáltási árak a szervezők reményei szerint olyan mértékben növekednek majd, hogy a Rippl-Rónai-film időben elkészülhessen, és hogy méltó lehessen a páratlan festői életműhöz.

Segítség

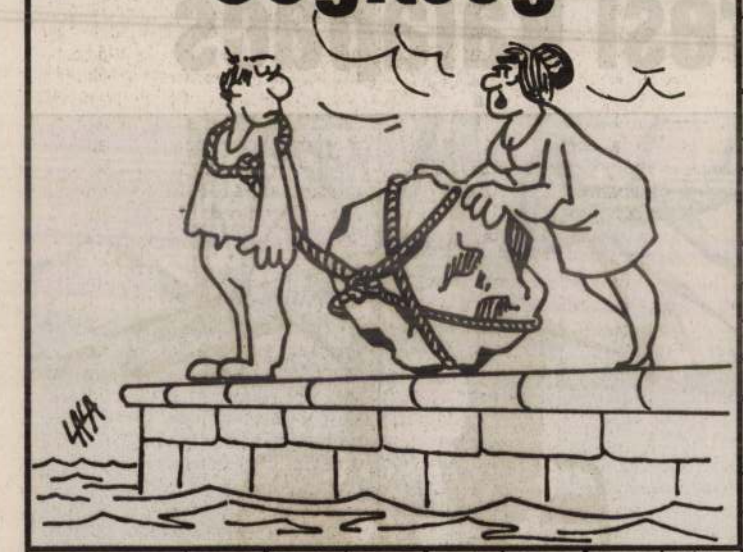

A VICC POÉNJA: ELSŐ RÉSZ
DEPO
TERMÉSZETI
JOAN..., SPANYOL FESTŐ VOLT
AMERIGO ... SZOBRÁSZ VOLT
JUTTAT
NAGYAPA KEDVENCE
ARAB ÁLLAM
KALAPOSLÁNY
HOLLAND VÁROS
ERBIUM
HITELES MÉRTÉK
PEST M.-I VÁROS
TÁMLÁTLAN SZÉK
ÉGTÁJ RÖVIDEN
RÉGI DARAB!
KÉTSÉGBE VON
VICCEK ALANYA
BÖRTÖN LAKÓJA
ETIÓPIA RÉSZE
FUTÁS JELZŐJE
NŐI NÉV
JAPÁN VÁROS
EGYIK SZÜLŐ
RITKA NŐI NÉV
ADÓSSÁG
„HAGYMAVÁROS"
PÁRATLANUL ÍZES!
ÉDES ALKOHOL
NAPSZAK
ÁZSIAI NÉP
SPANYOL VÁROS
FÖLDRE LÖDÍT
SZELLEMÓRIÁS
NÉMA TANÚ!
VEREJTÉKEZŐ
ORRA ESŐ
RÁDIUM
HAJÓ FÁRA
LENGYEL „MALÉV"
SZLÁV APOSTOL
NYISZÁLJA
KÉN, AKTINIUM
SZÉLHÁRFA
KÖRMÖLÉ
OLAJCÉG
DIAGONÁLIS
A KÉS LÉNYEGE
SZAPPANMÁRKA
SZÖTÖLDALÉK
VÁSZONFÉLE
SZIGETLAKÓ NÉP
SEBET ELLÁT
AFRIKAI FŐVÁROS
KICSI OLIVÉR
VESZPR. M.-I KÖZSÉG
NŐI NÉV
KISBOLYGÓ
A JUPITER HOLDJA
AKADÁLY
ARATÓESZKÖZ
DAIDALOSZ FIA
GYAKRAN NÉZ A „POHÁR FENEKÉRE"
KÉZZEL JELEZ
JORDÁNIAI VÁROS
HARAPDÁL
KÉMÉNY
NŐI NÉV
HÁZ BÉRLŐI
SAVMARADÉK!
MUNKAKERÜLÉS
OLASZ AUTÓJEL
NAGYON SZERET
A VICC POÉNJA: MÁSODIK RÉSZ
ÁMBÁR
SUSTORGÓ
FFINÉV
TALPPONT
ZAMAT
ÉTELÍZESÍTŐ
ARZÉN, OXIGÉN
„VIRÁGOS" MŰVÉSZET
JÓRAVALÓ
KICSI ZOLTÁN
..., -NÉL
SÜTEMÉNY
UTCÁRA PENDERÍT
TATÁR FEJEDELEM
RÖPIRAT
SZÖGLET
PLÉD
BÚVÉSZ IGÉJE
PALÓC ALMA
EGYFÉLE, DOLGOZÓ
GESZTIKULÁL
Eső
SOMOGY MEGYEI KÖZSÉG
LITER
ISAAC..., SCI-FI ÍRÓ
ANTAL IMRE
VÉSZTJÓSLÓ
HORVÁT SZIGET
TALMI
LOMBSZŐNYEG
A PINCÉBE SÉTÁL
NŐI NÉV
RÉGI FILLÉR
BAROM JELZŐJE
GÖRÖG LEVEGŐ
ÓZONLÓ
EURÓPAI HATÁRFOLYÓ
DONOR
NÉVUTÓ RÖVIDEN
RÉGI SZAVUNK
LATIN KÖTŐSZÓ
LAJOS, EDZŐ
HÍGÍTÓ
SÁRGA MADARAK
GAZDASÁGI ÁG
MARÓ FOLYADÉK
ŐSZI HÓNAP
ZÉNÓ
RITKA NŐI NÉV
HATÓANYAG
PINGÁL
KINAHALT FUTÓMADÁR
DUPLÁN, DAJKA
Ó. PEDAGÓGIAI INT.
HAJAT BODORÍT
JÓD ÉS RENIUM
DUNAKESZI RÉSZE
OROSZ URALKODÓ
FOLYTONOS
„KOHÓVÁROS"
LETT POLGÁR
ROMÁN „FILLÉR"
PARIPA (TÁJSZÓ)
ÉNEKES
HÁZISÜTEMÉNY
BABRÁL, KAPIRGÁL
TESTEDZÉS
VALLÁS RÖVIDEN
ÜRES SÍR!
MEG TUDJÁK FOGNI
KÍNAI TÁBLAJÁTÉK
KIEGÉSZÍTŐ PÁR
MADÁR FEGYVERE
FÖLD
HOZZÁM
FÉKEZ
TÁPLÁLÉK
CAPEK DRÁMÁJA
SELLŐFÉLE
KELET
OLASZ KÖLTŐ VOLT
KOZMETIKAI MÁRKA
SZABOLCS M.-I LAKOS
JÁRUNK RAJTA
SKÁLAHANG
TANULÓ VEZETŐ
CSONTHÉJAS
ÍRÁSJELE
PROFIL
GABONA SZEMETES ALJA
FÜRTÖS VIRÁG
A FÖLDRE
ANGOL VÁROS
LEDÉR NŐ
.... TROLL" (HEINE)
SVÉD „FILLÉR"
ÉSZAKI FOLYÓNK
NÉPIES LYUK
RESTELL
FOHÁSZ
DURVA POSZTÓ
VÉGTAG
HOROGRATESZIK
TANTÁL ÉS JÓD
HÍZLALNIVALÓ ÖKÖR
NULLA
VAS MEGYEI KÖZSÉG
TALÁLT GYEREK
NÉMA ZOLI!
IDEGEN IRÁN
HATODRÉSZ!
KEZÉBŐL LEPOTYTYANTA
IGEKÖTŐ
MARÓ ANYAG
RÁZÓS RÉSZ!
ÉLESZTÉ A TŰZET
NITROGÉN
BAJOR MŰVÉSZCSALÁD
FÖLDRÉSZ!
KÖLTŐI KÖTŐSZÓ
LAKRÉSZ!
FOSZFOR
REPETA
OSZTRÁK AUTÓJEL
KÉRDŐ SZÓCSKA
RÓMAI EZER
LAJOS LAJOS
!?
A MÁV ÜGYFELE
DALMŰ
ÓGÖRÖG SZÍNHÁZ RÉSZE

Ripp Rónai József

Reggeltől estig

Épp jókor

Mit ígér a jövő november 29.–december 5. között?

Kos (03. 21.–04. 20.): **Munka:** Itt az idő, hogy bebizonyítsa, rászolgált az előléptetésre, megérdemelte kinevezését. A siker fölötti öröme – sajnos – nem lesz teljes, mert nem mindenki kíséri szimpátiával törekvéseit. Az óvatosság, a diplomácia és a konfliktusok kerülése a Kosok számára alapfeltétel ezen a héten. **Szerelem:** Esélyei, hogy megmentse partnerkapcsolatát, ezen a héten azáltal javulhatnak, ha erős, határozott emberként viselkedik, aki hajlandó kiállni a jogaiért. Amikor a partnere megtanulja tisztelni azért, mert képes az önérvényesítésre, rá fog jönni, hogy egyben jobban is szereti önt. **Pénz:** Bárhogy küzd is, csekély esélye van a haszonszerzésre.

Bika (04. 21.–05. 20.): **Munka:** Éppen akkor, amikor a legkevésbé sem számít rá, kedvező választ kap egy külföldi munkára beadott pályázatára. Alkalmazni fogják, mi több, már ezen a héten utaznia kell. **Szerelem:** Ha munkaköréből adódóan külföldre kell utaznia, ne fordítsa el a fejét, ha egy Szűz, Skorpió vagy Bak néz a szemébe. A szexualitás terén is kijönnek majd egymással, jóllehet nem annyira szenvedélyesen, de erős bizalommal közelítenek egymáshoz. **Pénz:** Csak annyit követeljen, amennyi megilleti.

Ikrek (05. 21.–06. 21.): **Munka:** Hogy miért nincsenek mostanában szakmai sikerei? Ennek többek közt az az oka, hogy az önbizalma megingott, képtelen szilárdan hinni önmagában. Első feladata, hogy önmaga számára meggyőzőnek mutatkozzon, hiszen csak így várhatja, hogy gondolatai és javaslatai másokra is hatást gyakoroljanak. **Szerelem:** Partnere ezen a héten olyan stratégiát dolgoz ki, melynek az a célja, hogy önt megint olyan engedelmes lény legyen, amilyen kapcsolatuk kezdetén volt. Ezekhez a taktikai manőverekhez bűntudatébresztés is járulhat. Nehéz időszak ez, de majdcsak túl lesz ezen is. **Pénz:** Akadályok, késedelmek, bosszúságok várhatók.

Rák (06. 22.–07. 22.): **Munka:** Felesleges harcba szállnia főnökeivel, hiszen csak vesztesként kerülhet ki a csatából. A hangsúly az alkalmazkodókészségen van. Később megbánhatja, ha olyat tesz vagy mond, amiből kellemetlensége adódhat. **Szerelem:** Vonakodik kiállni a jogaiért, így aztán a legtöbbször hagyja, hadd menjen a partnere a maga feje után. Nincs azon mit csodálkozni, hogy fokozatosan erős és tudatosult keserűség alakul ki önben a hitvese ellen, ami eltávolíthatja önöket egymástól, s szexuálisan is elhidegülhetnek. **Pénz:** Ha a pénzért túlóráznia kell, hát ne sajnálja az idejét.

Oroszlán (07. 23.–08. 23.): **Munka:** Ha biztos önmagában és abban, amit a fejébe vett, akkor ez sikerülni is fog, még akkor is, ha pillanatnyilag talán nincs meg hozzá a szükséges szakképzettsége. A valódi magabiztosság révén ön a környezetében sikeres ember benyomását fogja kelteni. **Szerelem:** Munkahelyi kötelezettségei ezen a héten olyannyira lekötik, hogy elég kevés ideje jut az ellenkező nemmel való találkozásra. Az egyetlen helyszín, ahol új arcokkal találkozhat, a munkahelye. Ráadásul a munkaidő órái aktívak, így lehetővé teszik, hogy akkor ismerkedjen és beszélgessen másokkal, amikor a legfrissebbnek érzi magát. **Pénz:** Amit el akar érni, nem éri meg a fáradságot.

Szűz (08. 24.–09. 23.): **Munka:** Jól tudja, hogy semmit sem lehet egyik napról a másikra megoldani. Most azonban újra itt vannak a sikerek, megint az öntől megszokott alapossággal old meg egy bonyolult feladatot, ami azt jelenti, hogy egy kicsit fellélegezhet. Ha jót akar magának, vegyen részt egy új szakmai projekt beindításában. Most megmutathatja, mire képes! **Szerelem:** Biztosan tudja, hogy tetszik egy Baknak (Bikának vagy Skorpiónak), de semmi sem történik kettejük között. Próbálja meg kideríteni, hogy űz-e valamilyen sportot, amihez esetleg ön is konyít egy kicsit. Ezáltal lesz alkalma, hogy megközelítse, no meg a beszédtémában sem fognak szűkölködni. **Pénz:** Pénzügyeiben kedvezőek a kilátások.

Mérleg (09. 24.–10. 23.): **Munka:** Figyeljen a magabiztos tervezésre, ha valamihez hozzáfog. Ha ezt nem teszi, akkor tervét már eleve bizonytalanságok és aggályok terhelik, és így nem lesz meg a szükséges önbizalma ahhoz, hogy meg is valósítsa. **Szerelem:** Ha azt akarja, hogy a házassága harmonikus legyen, akkor gondoskodjon róla, hogy élvezetet találjon benne, mert ha nem, akkor végül fel fogja adni, ugyanúgy, ahogy felmondana egy állást, amelyben érzése szerint besavanyodott. **Pénz:** Elképzelhető, hogy vesztesként kerül ki egy örökségi perből.

Skorpió (10. 24.–11. 22.): **Munka:** Ha pályaválasztás, netán pályamódosítás előtt áll, érdemes átnézni a lapokban megjelenő „állást ajánl" hirdetéseket. Ha a meghirdetett állás pont önnek valónak néz ki, akkor rajta, pályázza meg! **Szerelem:** Bátorítgat egy Bakot vagy Szüzet, de ahhoz, úgy látszik, nem eléggé, hogy közeledni merjen ön felé. Nem marad más hátra: önnek kell megtennie a nyitó lépést. Szólítsa meg! Beszélgessen vele! Ha nem kapja be a horgot, hagyja békén, és nézzen más áldozat után! **Pénz:** Sorsa jobbra fordulása a kezében van. Tegyen érte valamit!

Nyilas (11. 23.–12. 21.): **Munka:** Önnél sem járnak sikerrel, ha erőszakosan próbálják meggyőzni. Miért gondolja, hogy másokra ez nem érvényes? A követelőzés vagy fenyegetés minden helyzetben elhibázott lépés, mivel csak ellenállást vagy lebecsülést válthat ki. Ha utazik, legyen elővigyázatos. **Szerelem és pénz:** Jóllehet a Nyilasok nagy része hajlamos eszményíteni a szerelmet, a tapasztalatok bizony azt mutatják, hogy a szilárd anyagi alap többet ér, mint a szerelem szalmalángja. A vagyoni helyzet ezen a héten főszerepet kaphat a társválasztásnál. Egy Bak biztos anyagi támasza lehet egy életen át.

Bak (12. 22.–01. 20.): **Munka:** Jó tulajdonsága, hogy amikor provokáció éri, higgadt tud maradni. Híres önuralmát még a legfélelmetesebb, legveszélyesebb helyzetekben sem veszíti el. Pályáján kiemelkedő új lehetőségek kínálkoznak, de várjon ki egy határozott ajánlatot, mielőtt igent mond. **Szerelem:** A Bakoknak időnként egyedüllétre van szükségük. Ha már egyszer Baknak született, nézzen szembe vele. Tanítsa meg a partnerét: el kell fogadnia, hogy időnként bizonyos mértékig elkülönül tőle. Egyesek ezt a remetehajlamot nem hajlandók megérteni, de annyi baj legyen. **Pénz:** Sok akadály keresztezi útját, de ha kitart – nyer…

Vízöntő (01. 21.–02. 19.): **Munka:** Önfejű és makacs. Egy tárgyaláson kudarcot vall, ha nézeteinek nem megfelelő módon ad hangot. Túlságosan erőszakos, s ezt főnöke vagy tárgyalópartnere rossz néven veszi, olyannyira, hogy még a pozíciója is veszélybe kerülhet. A társasági eseményekből viszont csak haszna származhat. **Szerelem:** Ha partnere úgy látja, hogy ön minden tekintetben megfelel neki, és hosszú távú terveket kezd szövögetni legbelül, akkor nehezen kerülheti el az esküvőt. **Pénz:** A dolgok, sajnos, nem úgy mennek, mint szeretné.

Halak (02. 20.–03. 20.): **Munka:** Emberbaráti hajlamai alkalmassá teszik arra, hogy másodállást vállaljon olyan helyeken, mint család-, gyermek- és ifjúságvédelmi intézmények, alkohol- és drogelvonó intézetek. Egy ilyen helyen kitűnő kapcsolatteremtő készsége és empátiája is hasznos lehet. **Szerelem:** Bizonyára a Bak jegyében lévő planéták okozzák, hogy partnerkapcsolata mostanában nem túlságosan szexis, de mégis kitűnően működik. Házasélete nem lesz túlságosan izgalmas, de ez még nem jelenti azt, hogy nem boldogok együtt. **Pénz:** Közös vállalkozása biztatóan alakul. Barátai is mindig felbukkannak, amikor épp szüksége van rájuk.

Győzött a külföldi tapasztalat

Fiatal tervezők modelljei az Operaházban

„Nem csak azért jöttem Magyarországra, hogy bemutassam a kollekciómat és megcsodáljam Budapestet. Őszintén érdekelt az is, milyen munkát végeznek a fiatal designerek" – mondta Olivier *Lapidus*, az idei őszi Opera House Fashion Show sztárvendége. Megláthatta, hiszen a világhírű francia divattervező modelljeinek bemutatója előtt már hagyományosan sor került a *Versenyek versenyére*, a nagyközönség előtt mutatkoztak be munkáikkal a szakma tehetséges pályakezdői. A *rendező Wimmer Line Design Studió* rendezte vetélkedő döntőjébe ezúttal hat fiatal alkotásai kerültek be.

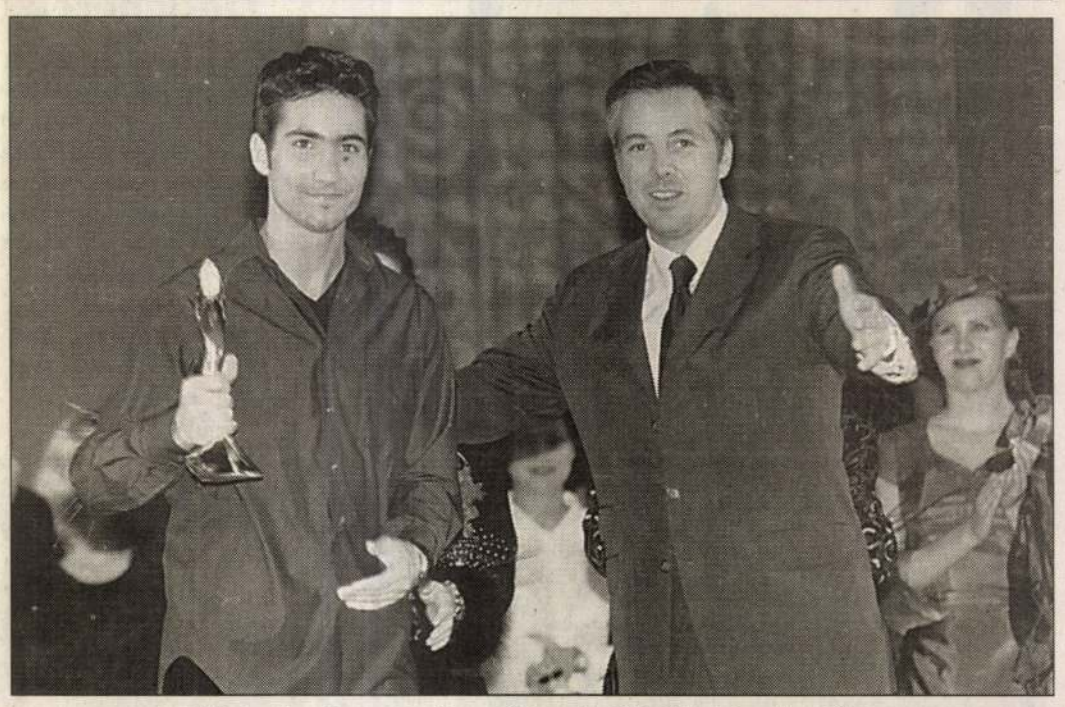

Olivier Lapidus adta át a győztesnek, Vági Oszkárnak a díjat

Estélyi ruha a nőiesség jegyében

Modern vonalak szexis jelleggel

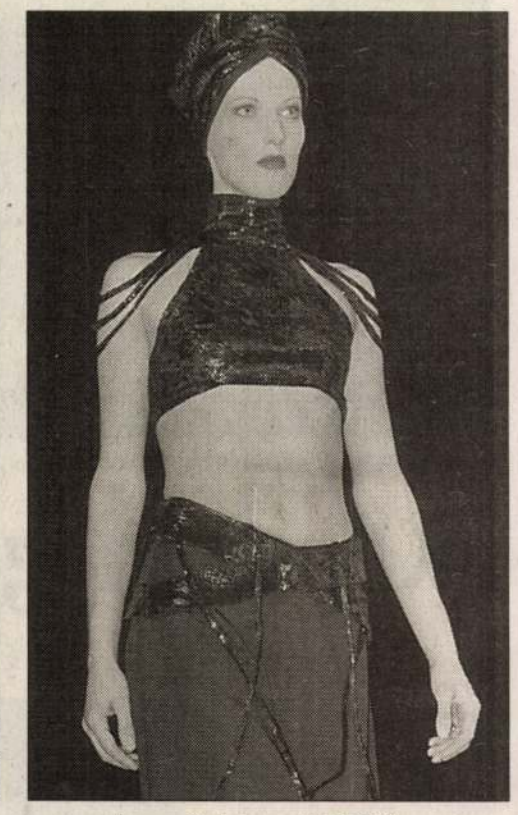

A szerájok hangulatát idézve

Lágy anyagok, rafinált nyílások

Ezüstálom névre keresztelte közös kollekcióját *Nagy* Éva és *Tóth* Zsuzsanna, estélyi és alkalmi együtteseik tükrözték egyéni stílusukat és a *Silhouette Design Studio* ízlésvilágát. A 26 éves *Markó* Mónika ruhaipari üzemmérnök, ruhatervező. Kollekcióját a harmadik évezred köszöntésére ajánlotta, s az igényesség és nőiesség jegyében készítette. *Papp* Léna építészmérnök nyolc éve él Magyarországon, a divattervezést a Rosemari divatiskolában tanulta, kollekciójához az ötvenes évek divatvonalait vette alapul. *Péchy* Cecília végzett táncművész, de úgy döntött, hogy rajzzal és divattal foglalkozik ezután, nőiruha-készítő szakvizsgát is tett. Kollekciójára az anyagok lágy esése, a vonalak ívelése, rafinált nyílások elhelyezése jellemző. *Ragyák* Rita két éve foglalkozik divattervezéssel. A Könnyűipari Műszaki Főiskolán öltözettervező szakon tanult, jelenleg a Lantos Rt.-nél dolgozik. Ruhái nőiesek, a víz, a végtelen óceán jegyében tervezte őket.

A versenyt a hat döntőbe jutott fiatal közül az egyedüli férfi: *Vági* Oszkár nyerte, neki adta át a zsűri elnökeként Olivier Lapidus a serleget. A fiatalember *a firenzei Arte Moda Design akadémián* szerzett divattervezői diplomát, majd Olaszországban és Párizsban gyűjtött szakmai tapasztalatokat. Bemutatott ruháit a nőiesség, a kelet kultúrája és formavilága inspirálta.

(rácz)

Vajda József felvételei

Hagyományos elegancia

Önök kérdezik – a jogász válaszol

Patay Károly, Törökbálint

Tisztelt Uram!

Levelében ön a Magyar Nemzethez fordult jogi tanácsért, ezért válaszolni is csak az újság hasábjain keresztül áll módomban. Amennyiben válaszomra ilyen formában igényt tart, problémáját az olvasók elé tárja és felhatalmaz arra, hogy az az olvasóközönség nyilvánossága előtt nyerjen megoldást, úgy készséggel állok a rendelkezésére.

Ácsné, Dobos Julianna, Zsáka

Tisztelt Asszonyom!

A levelében hozzám intézett kérdése megelőlegezett szociálpolitikai kedvezménnyel kapcsolatos.

Ön 1990-ben házat vásárolt, ehhez a központi költségvetésből szociálpolitikai kedvezményt kapott meglévő gyermeke, valamint egy születendő gyermek után. Ez utóbbi gyermeknek a szerződéskötéstől számított három év alatt – ahogy azt ön levelében írja – 1994. áprilisáig kellett volna megszületnie.

A születendő gyermekre megelőlegezett szociálpolitikai kedvezményt a pénzintézet a jogszabályi rendelkezésekkel összhangban önálló kölcsönként nyújtotta, ha a gyermek időben nem született meg a kedvezmény címén nyújtott hitel összegét és annak a megelőlegezési időszakra esedékes kamatait a fiatal házaspárnak havi részletekben, általános törlesztési támogatású hitel felvételeivel kellett visszafizetni. A kölcsönszerződés aláírásával ez utóbbira önök kötelezettséget vállaltak.

A három év meghosszabbítására a jogszabály abban az esetben adott lehetőséget, ha a határidő lejártát követő 30 napon belül a fiatal házaspár a terhességet hatósági orvosi bizonyítvánnal igazolja. Az ön esetében a gyermeknek 1994. április 4-ig kellett volna megszületnie, az ön terhessége – levelében foglaltak alapján – azonban csak december 22-én került megállapításra a 9. hétben.

A jogszabályban meghatározott és szerződésben vállalt határidőt követően megszületett gyermeket a jogszabály utólag született gyermeki minőségben értékeli, az utólag született gyermek után 50 000 Ft jóváírását teszi lehetővé a fennálló kölcsöntartozás javára. Ez az összeg az önök tartozására jóváírásra is került, a fennálló tartozásuk ezzel az összeggel csökkent.

Ami az elengedéssel kapcsolatos kérdését illeti, a jogszabály úgy rendelkezik, hogy amennyiben a gyermek azért nem születik meg, mert a házastársak egyike elhunyt, vagy a gyermek megszületését a házastársak egyikének legalább 67 százalékos mértékű megrokkanása következtében nem vállalták, vagy a gyermek a terhesség 28. betöltött hetét követően halva születik a folyósító pénzintézethez benyújtott kérelemre a tőketartozást a költségvetés fizeti ki az adós helyett. A kérelmet a szerződésben vállalt határidő leteltét követő 60. napig lehet benyújtani.

Az ön esetében tehát a pénzintézet jogszabálysértést nem követett el.

Dr. Erdős György
ügyvéd

Szombati Magazin
Magyar Nemzet
1997. november 29.

DIVAT
Designerek
A versenyek versenyét a hat döntőbe jutott fiatal közül Vági Oszkár nyerte, neki adta át a zsűri elnökeként Olivier Lapidus a serleget. A fiatalember a firenzei Arte Moda Design Akadémián szerzett divattervezői diplomát.
22. OLDAL

TUDNIVALÓK
Vasudvar
A hányattatott sorsú Vasudvar helyén mára elkészült Millennium Center funkcióját nagyon pontosan fogalmazta meg tervező-építésze, Finta József. Budapest szürkeségéből vidám sárga-zöld színeivel kiemelkedik, izgalmas látványosság.
23. OLDAL

KIKAPCSOLÓDÁS
Sybill
Debrecenben nemrég mutatták be a Csokonai Színházban Jacobi Viktor örökbecsű operettjét, a Sybillt. A darabot a tévéjátékairól ismert rendező, Málnay Levente újfajta megközelítésben tárta a nézők elé, a közönség megelégedésére.
24. OLDAL

TUDNIVALÓK
Szusi
Ma már nálunk is vannak japán vendéglők és szusibárok, bár számuk meg sem közelíti a gyorsan elterjedt kínai falatozók sokaságát. De érdemes felkutatni őket, és megkóstolni a csak eleinte szokatlan ízeket.
26. OLDAL

A Kelenhegyi út télen, 1924. Pasztell, karton, 28,8x40 cm. Történeti Múzeum Kiscelli Múzeuma

Karácsony, 1903. Olaj, fa, 67x99 cm. Magyar Nemzeti Galéria

Képei megérintik az ember lelkét

Hetven éve halt meg Rippl-Rónai József

Elképzelem, ahogy a mélyen behúzott kalap alól meleg, barna szemeivel óvatosan körbepillantott, majd lassan, méltósággal besétált a terembe. Jellegzetes bő köpenyét megfontoltan karjára fordította, meglebbenő, szélesre kötött csokornyakkendőjét szép kezének nyugodt mozdulatával simította le. Még egy szót sem ejtett ki, de máris mindenki észlelte jelenlétét. Ahogy közeledett a jól ismert asztaltársasághoz, a felé villanó üdvözlő tekintetek, a szívélyes invitáló gesztusok közül határozottan választotta ki helyét, gondosan ügyelve arra, nehogy olyan mellé üljön, akit nem kedvel. Ahogyan elhelyezkedett nem volt többé feltűnő. Figyelő tekintettel merült alá a kávéház szivarfüstös, csak pohárcsendüléstől, egy-egy felröppenő nevetéstől felszakadó andalító zsongásába.

Otthonos, százszor ismert érzés lehetett ez a festőnek, *Rippl-Rónai* Józsefnek, aki 1861. november 24-én született és hetven évvel ezelőtt 1927. november 25-én halt meg Kaposváron. Életében mindig a munka volt az első. A festés, amihez oly belső indíttatást, vágyat érzett, hogy sem az apai intelem, sem az anyai féltés, sem a nélkülözés, sem a kezdeti sikertelenség nem tántoríthatta el. Huszonhárom évesen előbb Münchenbe, majd négy év után Párizsba ment, ahol egyheti ottlét után eldőlt a sorsa: *Munkácsy* Mihály felajánlotta saját műtermét, tanítványává, segédjévé fogadta. Rippl már egy éve másolta a mester műveit, amikor Bretagne-ba utazott, Pont Avenbe.

Pont Aven… Ott a levegőben volt valami gauguines, pedig *Gauguint* csak jóval később és véletlenül ismerte meg. Akkor, amikor az *Öreganyám* képe oly szép sikert aratott a Szalonban. Meg is hívta a Tahitiből éppen hazalátogató művész Ripplt a műtermébe egy csésze teára, és pár finom fametszettel ajándékozta meg. Új barátokra lelt a *„les artistes intelligents"-ek* társaságában: *Valloton, Toulouse-Latrec, Roussel, Vuillard, Bonnard.* Azután már nem lehetett Munkácsy mellett, irányításával festeni. Amit ő akart, azt az öregedő Munkácsy nem becsülte. *„Közel tizenhat évig voltam Párizsban… és itt láttam, hogy jobb lesz a magam érzései után menni, és lettem azzá újra, ami voltam Münchenben és ami vagyok, impresszionista."* Viszszaemlékezéseiben országok, városok, festőbarátok nevei sorjáznak egymás után, majd egy csendes, álmos magyar kisváros következik: *Kaposvár,* a szülőhely. *„Idehaza az intim élet adta meg az inspirációkat. A család, rokonság, ismerősök szokásait, életét figyeltem meg. Kisvárosi alakok, típusok érdekeltek. Ezeket festettem a társadalom minden rétegéből."*

S mindig volt mit pemzlivégre kapni, portréi oly intimek, oly finomak, hogy beszélgetni támad kedve az embernek velük. Volt is olyan, aki megtette. Rippl maga mesélte el bizonyos *Shiff* nevű gazdag amerikai öregúrral való esetét, akit 1890 körül Párizsban jó ízlésű művészkörökben nagyon jól ismertek és aki három képet is vett tőle. Mikor meglátogatta a műgyűjtőt, megbántódva kérdezte meg tőle, hol vannak a képei. *„Zavarom láttára kihúzatta velem egyik szekrénye fiókját, s ott találtam pasztelljeimet. Keret és üveg nélkül, szépen egymás mellett feküdtek mind a hárman. Arra a kérdésre aztán, hogy miért tartja őket itt a fiókban, azt felelte: csak magának, a maga gyönyörűségére vette őket, és el is szokott velük beszélgetni, mert belelát a lelkükbe."*

Rippl gazdag életpályáján több mint ezer képmást festett, munkabírása egyébként is hatalmas volt, bár ennek valószínűleg nem volt tudatában. Számára a festés életforma volt, természetes mint a levegővétel. Erre a legjellemzőbb talán az, hogy amikor 1914-ben Franciaországban, a háború kitörése után letartóztatták és deportálták mint ellenséges országból való idegent, kényes helyzetét szinte észre sem véve szakadatlanul dolgozott. Francia művészbarátainak közbenjárására engedték csak szabadon, hazatérte után kiállítást rendezett legfrissebb munkáiból. Az Ernst Múzeumban megrendezett tárlat egyedülálló lehetett a maga nemében, 283 rajzon, vízfestményen, mint egy haditudósításból, úgy értesülhettek művészi lapjairól az emberek az ellenség életéről, hogyan szólítják a franciák fegyverbe polgáraikat, milyen az utca képe, az emberek kedélye.

Élete során legalább 2400 olaj- és pasztellképet festett, 800 rajzáról, 30 rézkarcáról és litográfiájáról tudunk. Lenyűgözte őt a természet színgazdagsága. Soha nem szűnt meg csodálni egy virág hamvas lila szirmát, a mezők változó üde zöldjét. A napfényben fürdő színek hatása még azokon a képein is elsődleges szerepet játszik, amelyeken a festési mód egészen sajátságos. Volt egy évtized Rippl-Rónai életében, amikor a felvetett kontúrokat szegletes ecsetnyomokkal töltötte ki. Ő maga „kukoricás" képeknek nevezte ezen műveit, s valóban, mintha színes kukoricaszemekből állna össze a festmény. „Az ember – írja Rippl – öntudatlanul is keresi a felfrissülést, s ezt a színgazdagságban találja meg; bizonyos azonban, hogy egy-egy ilyen kép festése revelációszámba megy, és jó érzést kelt az ember lelkében." Ez a titka valószínűleg Rippl-Rónai József képeinek: megérintik az emberek lelkét.

Hajdú Éva

Önarckép barna kalapban, 1897. Olaj, karton, 64x88 cm. Magyar Nemzeti Galéria

Öreganyám, 1892. Olaj, vászon, 152x111 cm. Magyar Nemzeti Galéria

Bányai Zorka fekete ruhában, 1919. Olaj, karton, 121,5x86 cm. Magyar Nemzeti Galéria

Fekete fátyolos hölgy (Madame Mazet), 1896. Olaj, vászon, 99,7x80 cm. Magyar Nemzeti Galéria

Ódon ritkaságok

Mától a Műcsarnokban

Negyedik alkalommal, de ezúttal új helyszínen, a Műcsarnokban rendezik az Antik Enteriőr elnevezésű régiségkiállítást és -vásárt. Az új helyszín 75 százalékkal nagyobb alapterületű, mint a régi, és kiállítási tere is kongeniálisabb, mint a Néprajzi Múzeum tagolt, zegzugos épületbelsője. Hatvan műkereskedelmi cég állítja ki és árusítja műtárgyait; a bécsi Hypobank híres régipénz-gyűjteményét mutatja be; a londoni Sotheby's aukciósház standján szakértők tartanak (tolmács segítségével) fogadóórákat – a belföldi kiállítók sem tartózkodnak majd a vendégek elkápráztatásától. Újdonság, hogy a nagyvilág műkereskedelmi információi is billentyűközelbe kerülnek az Appia Internet Magazin standján.

A mozijegyárú belépőjegyek némelyikével műtárgyakat lehet – sorsolás útján – nyerni. Látható lesz egy világszenzáció is: az Osztrák–Magyar Monarchia 1867-es, könyomatos bélyegsorozatának 3 krajcáros darabja, amelyet tévedésből piros színnel – az 5 krajcáros színével – nyomtak. Értéke több tízmillió forint. Aki meg akarja vásárolni, december 6-án, a Hungarofila árverésén gyürkőzhet érte. 1998. március 19–21. között, ugyancsak a Műcsarnokban tartják a Budapest Art Expót, amely a kortárs képzőművészek és galériáik legfontosabb hazai vására, növekvő külhoni részvétellel.

Vasárnap estig a Műcsarnokban sokan válhatnak műgyűjtőkké, vagy ha már azok: tájékozottabb, tapasztaltabb műgyűjtőkké.

H. M.

Év végi árverések: lássuk a portékát!

A festészeti árverések legintenzívebb heteiben járunk. Az árverésre felkínált kollekció eleve eldöntheti az árverés sorsát. Két napja látható a Műgyűjtők Galériájának kollekciója, és két nap múlva nyílik meg a Kieselbach Galéria aukciós kiállítása. December 5-én, illetve 12-én lesz újabb két próba a Villányi úti Szent Imre (József Attila) Gimnáziumban, illetve a Vígszínházban.

A Műgyűjtők Galériája profilbővítéssel is kísérletezik. Hagyományos grafikai árverése (november 21.) együtt zajlott a Kelemen Károly merész munkáiból összeállított kortárs festészeti tárlattal. December 8-tól pedig 15 mai európai festő, köztük 4 magyar mutatkozik be.

A festészeti árverés 260 darabos kollekciója jó néhány művészettörténetileg is jelentős művet tartalmaz. Egry korai kettős aktja, Kádár Háztűznézőkje, Lovas és nője, Fényes Adolf védett, Flórián téri utcaképe, Gulácsy Emlékezés c. fontos rajza, Aba-Novák Cirkusza (kikiáltják három és fél millióért), Mednyánszky nagyméretű, világháborús olajképe, Scheiber Masnis lánya komolyan veendő munkák.

Külön szót érdemelnek azok a grafikai lapok, amelyekről ugyanez mondható el, miközben jóval olcsóbban kiáltják ki őket: Uitz, Rippl-Rónai, Aba-Novák, Kernstok tusrajzai ritkán látható mestermunkák; Vértes Marcell bárjelenete olyan erőteljes, mintha Georg Grosz vitte volna kőre (színes litográfiáról van szó); Tichy Gyula vagy Ilosvai Varga rajzai is jól reprezentálják a húszas évek szellemiségét, és akkor még nem is szóltam az árverés egyik „bombájáról", Uitz nagyméretű, vegyes technikával készült Kékruhás nőjéről (kikiáltják majdnem kétmillióért), Scheiber plakáttervéről (negyedmillióért), vagy Aba-Novák nagyméretű, városmajori freskótervéről (másfél millióval indul).

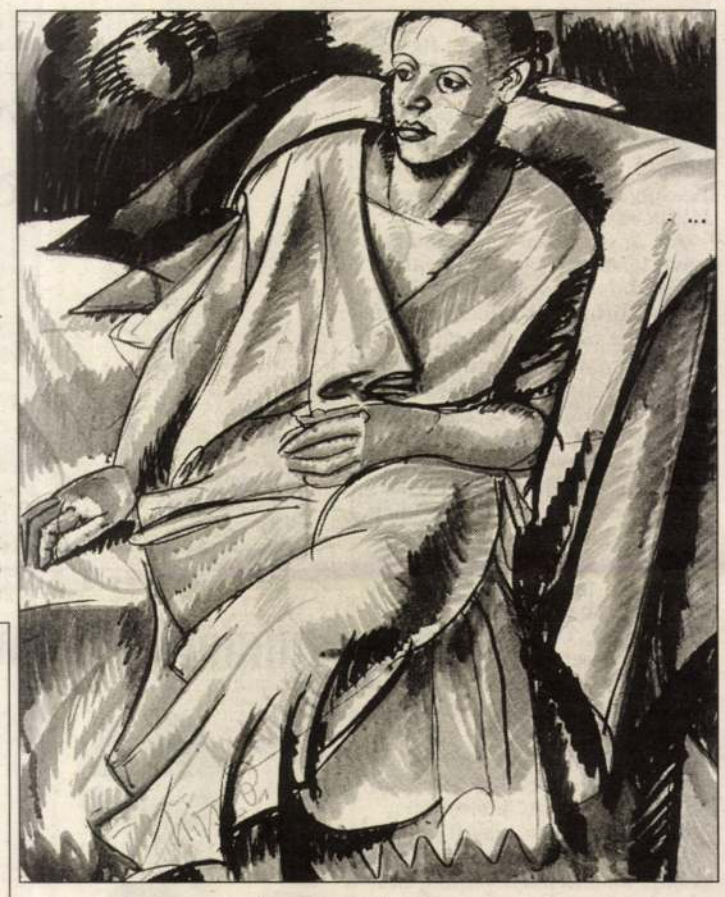

Uitz Béla: Kékruhás nő

Híven a cég e századi profiljához, meglehetősen gyér az antik anyag, de kárpótlásul néhány kortárs mű is feltűnik: Fekete Estebán, Gazsó Rozália, Pátzay Mária vagy El Kazovszkij egy-egy képe. (A nemrég elhunyt Péli Tamás markáns portréval van jelen.) Cserepes István 1929-es tájképe igazi gyöngyszem. Vörös Géza dunakanyari látképének pikantériája, hogy 1956 novemberében készült.

A festményeken kívül ékszert, más műtárgyat is elárvereznek 5-én a Villányi úton.

A Kieselbach Galéria 29-étől látható kollekciójában az antik anyag éppoly erős, mint nagybányai, a szecessziós, vagy a római iskolás. A szecessziós darabok közül Jaschik Álmos bálványos képe emelkedik ki, de csak azért, mert Vaszary ízig-vérig szecessziós szellemű Saloméja itt expresszív megmunkálásban tűnik fel. Sok a Vaszary-kép, köztük egy a győri Kolozsváry-gyűjteményből. (Újdonságként a cég némelyik kép előéletét, *provenance*-át is megadja, ami, valljuk meg, már régi adóssága a magyarországi műkereskedelemnek. Különösen erős a harmincas évek termése: Czóbel Olvasó nőjét említhetem varázsos szilvakékjével, kárminjával, no meg egy ritkán látható Pais-Goebel olajfestményt, Márffy nagyigényű Teraszát, Schönbergernek a katalógus hátoldalán is reprodukált páros portréját, meg Ziffer Éjszakai táját. A kollekció számomra legnagyobb élménye Derkovits 1929-es Halászokja – a sokalakos kompozíció a mester érett korszakába tartozik.

Kmetty, Perlrott, Czigány, a kevéssé elismert Schadl és persze Gulácsy nagy értékű Különös szobája a tízes évek közepét-végét reprezentálja. A magányos festőóriás, Román György késői képével, a Háztetőkkel van jelen. Az Európai Iskola festői-grafikusai Bálint 1948-as kollázsával, illetve Martinszky György képével üzennek, de ide számíthatjuk Gedő Ilka finom tollrajzát is. A pálmát még akkor is Vajda Lajosé viszi el, ha nem kevesebb mint hat rajzot láthatunk Rippl-Rónaitól, köztük egyet, mely kerti társaságot ábrázol, a híres Fruchter-gyűjteményből.

A többi aukciósház (BÁV Rt., Nagyházi Galéria, Blitz Galéria és Magángyűjtők Galériája, Polgár Galéria, Belvárosi Aukciósház) karácsony előtti árveréseire még visszatérek.

Hernádi Miklós

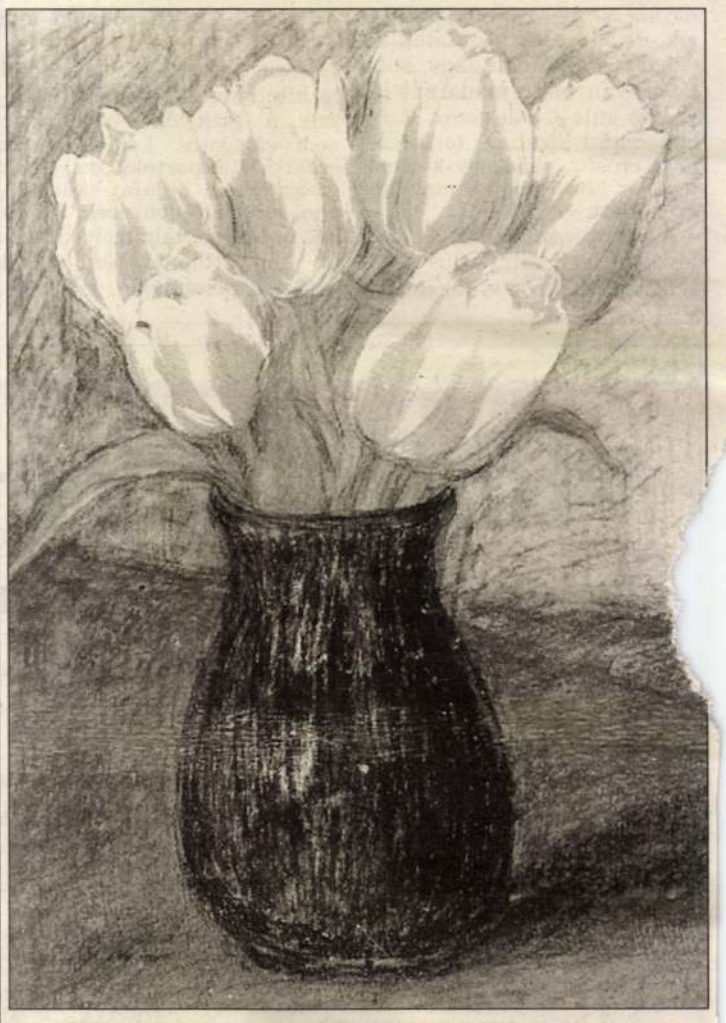

Rippl-Rónai József: Tulipánok

Az Itthon mellékletet szerkeszti: Veres Mária

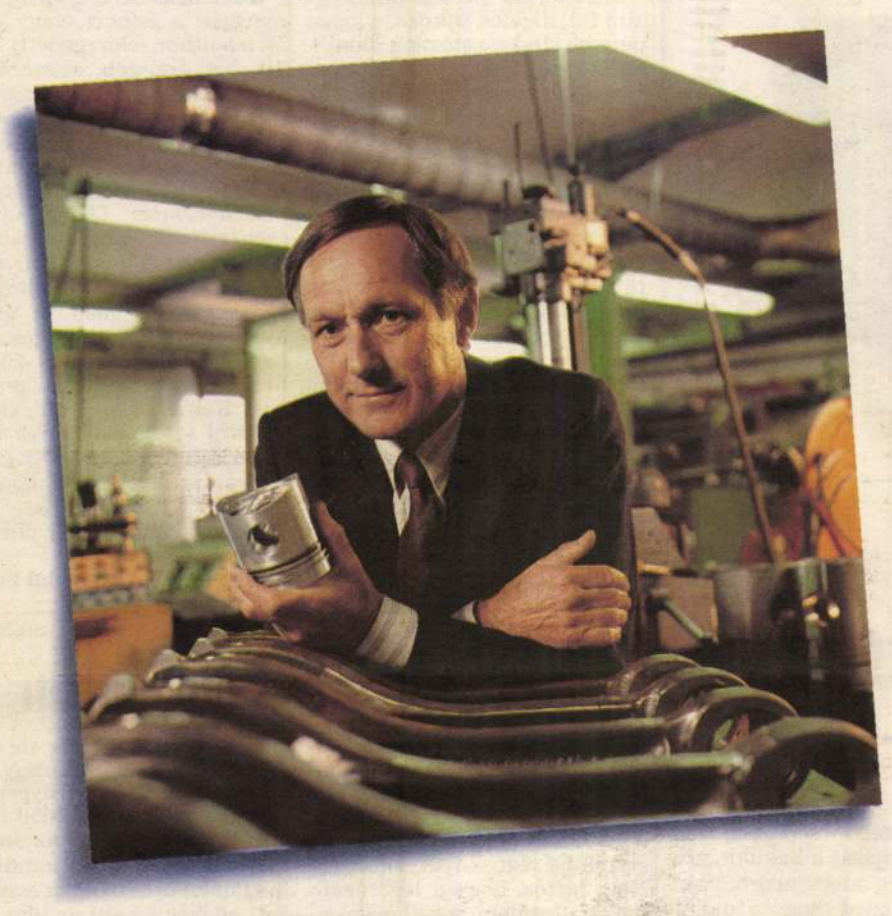

Az IBM egyszerű vállalkozásfinanszírozó programja

Amikor úgy dönt, hogy pénzt áldoz egy IBM PC szervercsomag beszerzésére, az IBM is beruház az Ön cégébe. Mi ugyanis segítünk finanszírozni a beszerzését.

Tulajdonképpen mi is az a PC szervercsomag? Mindaz a hardver és szoftver, amire egy vállalkozás működtetéséhez szükség van, beleértve a Lotus Notes Dominot, vagy DB2 adatbázis-kezelőt. Ezenfelül tartozik hozzá egy szakértő is, aki segít a rendszert összeállítani, kiépíteni egy intranetet, és akár az internetre is segíti feljuttatn i a cégét. Hogyan tudja Ön mindezt megfizetni? 1996-ban az IBM az Önéhez hasonló kis- és középvállalkozások számára mintegy 3,9 milliárd dollárnyi támogatást nyújtott számítástechnikai beruházások finanszírozására.

Ha érdekli, hívja a 06-80-200-083-as zöldszámot, és megtudhatja, hol találja azt a legközelebbi IBM üzleti partnert, aki ért az Ön szakterületéhez, és segítséget tud nyújtani egy testre szabott megoldás kialakításában.

a

„Cégem nem fejlődhet
számítógépes rendszer nélkül,
de amíg nem fejlődik, képtelen
vagyok számítógépet venni"

megoldás

IBM

Nagy megoldások egy kis bolygónak

IBM Business Partner

Az IBM és az AS/400 bejegyzett védjegyek, a „Nagy megoldások egy kis bolygónak" International Business Machines Corporation. ©1997 IBM Corp. védjegye. Minden jog fenntartva.

Mesefalvédő állatokkal

Mint minden gyerek, Bence unokám is érdeklődéssel figyelte az őt körülvevő világot. Első játékunk a különböző színű, anyagú textíliák nézegetése, tapogatása volt. A nagyobb darabokkal bújócskát játszottunk. Kacagva örült, amikor megtaláltuk egymást.

Az anyagokkal való játékot követte az első tárgy megvarrása. Ez falvédő volt, a játékkuckóba. Körülbelül 180 cm hosszú és 95 cm széles, fehér színű lepedővásznat vásároltam. Ekkor már sok, tenyerében elférő apró állata volt. Mikor kézbe vettük valamelyiket, mindig meséltem róluk, megneveztem lakhelyüket is. Így került a falvédőre kutyaház, tó, fa stb. Ezekhez együtt válogattuk ki az anyagokat.

Az égre felhő, napocska, pillangó került, a fa alá, a tó köré fű, virágok. Úgy készítettem el a lakhelyeket, hogy vagy a kialakított zsebekben kuksoltak a kis állatok, vagy tépőzárral rögzítettem őket.

Jó játék volt Bencének, alvás előtt az állatkákat a falvédőn lévő otthonukban lefektette.

Aludni tért a kiskutya, leszállt a felhőkből a bohóc, és bebújt az elképzelt paplan alá. Meséltünk egy kicsit a kiskacsának, a pillangónak, a napocskának, és szép álmokat kívántunk valamennyiüknek.

Ezzel elkezdtem kialakítani a játékok elrakásának szokását is. Hatéves korukig a gyerekek fejlődésében nagyon fontos az utánzás. Bence látta, hogy kedvenc állatkái aludni mentek, hát ő is lefeküdt. És én, mint a nagymamája úgy gondolom, tán az álma is édesebb lett.

Sipos Zsóka

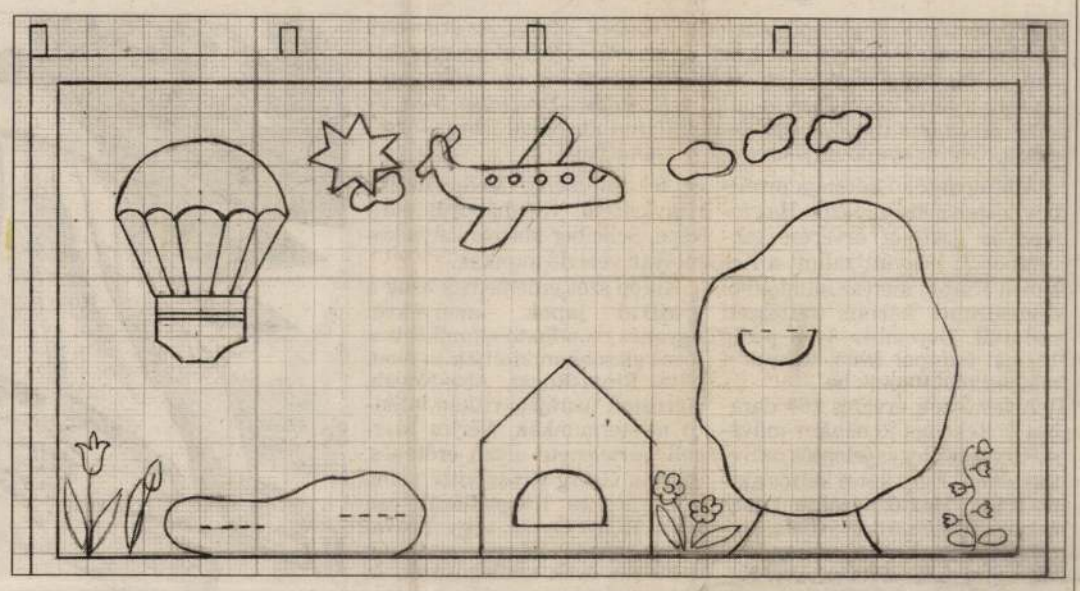

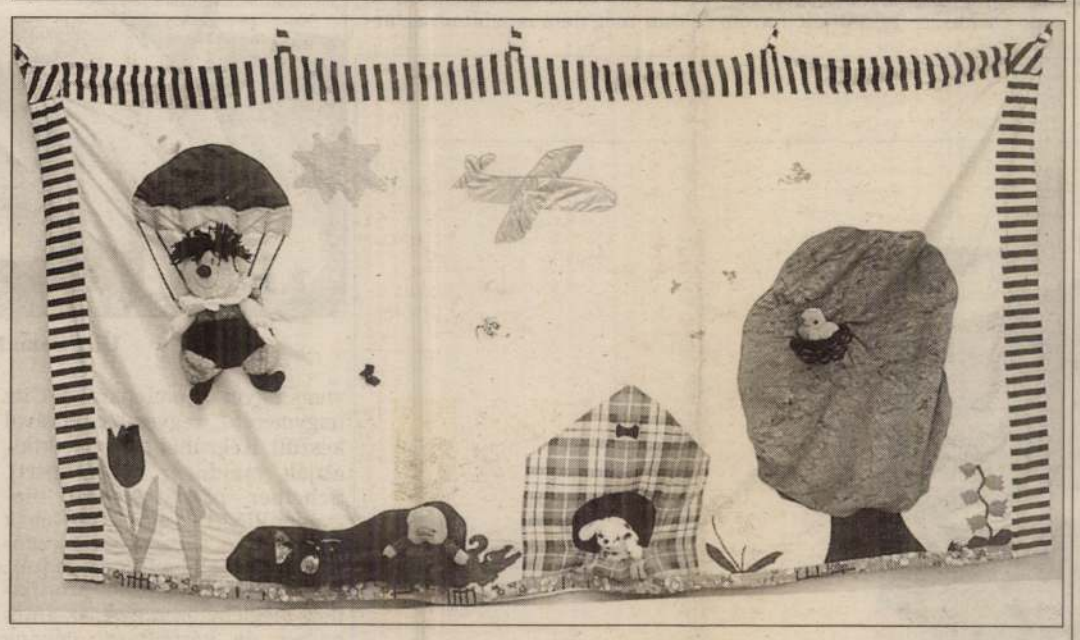

A zsebekben kuksolnak az állatok

HORGÁSZPADON

Mitől szakad...

A megátalkodott pecásokat a zimankó sem tartja a jó meleg lakásban, a többség viszont szögre akasztja a horgásztáskát, sarokba teszi a pecabotot, holmiját rendezgeti, reparálja, szemelget a szaklapokban, katalógusokat böngész, miközben óhatatlanul feldereng benne a tovatűnt nyár, egy-egy szép hal horogra kerítése vagy épp elpuskázása. A kapitálisnak ígérkező zsákmány elszalasztásának gyakori oka a zsinórszakadás, amely mint a gumi defektje, mindig a legrosszabbkor jön. De mik az okai?

A hal fárasztása közben bekövetkező damilszakadásnak két fő eredője van, előbb vegyünk pár esetet, amikor a horgász a ludas. Szálkás a zsinór (a felülete kirojtozódott), a hiba oka valamelyik botgyűrű, vagy az orsó zsinórvezető görgőjének berágódása, sérülése. Orvoslása egyszerű: nagyítóval végignézzük az említett alkatrészeket, és ha hibát találunk, saját kezűleg vagy szerviz útján cserével segítünk a dolgon.

A rákerülő elemek (úszórögzítő fül, kapocs, ütköző, a kosár pereme stb.) megtörik a damilt, ezeket a holmikat is célszerű tüzetesen szemügyre venni, s ha kell, polírpapírral eltávolítani róluk a sorját. Jómagam alumíniumból (mert puha) gyártom az úszók fülét, ütközőnek pedig pamutot, nevezetesen bálavarró cérnát használok. Jellegzetes amatőrhibák: a zsinór az úszóra tekeredik, a teleszkóptagok rossz kihúzása folytán a damil a bottestre csavarodva okoz galibát, matchbotnál nem a futófelületbe, hanem a gyűrű lábai közé fűzik a damilt, azt már nem is említem, amikor a szaki nekifutásból meglódítja a 100 g-os etetőkosarat, de a felkapókart elfelejti átkapcsolni. Láttam olyat is, hogy a fenekező amúgy legényesen elpöckölte a dekket (cigarettacsikk), s az éppen a zsinóron landolt, és a másodperc tört része alatt elégette. A készség összhangjának hibája is okozhat malőrt. Például: a bot akciója túlságosan erős a zsinórmérethez viszonyítva, ilyenkor a sérülésmentes damil is elszakadhat, ugyanaz a következmény, ha egy nagy halat rövid zsinóron fáraszt valaki.

Nem vétkes viszont a horgász, ha kagylók, kövek közé, akadóba fut a mélyenjáró hal (márna, harcsa, kecsege, ponty), ezek fárasztását a lehető legrövidebb időre ajánlatos fogni. A damil minősége a peremfutó orsó forgásából adódó sodratoktól is romlik, erre nincs orvosság, a profik minden szezonban legalább egyszer lecserélik az összes zsinórt. Némelyek a tűző napfényben rongyot terítenek az orsó dobjára, s erre jó okuk van, mert az ultraibolya sugaraknál nincs nagyobb ellensége a damilnak.

Néha a vadonatúj spulni meg sem közelíti a névleges szakítóértéket, ez abból adódhat, hogy a tekercselésnél a gyárban túlnyújtják a zsinórt, vagy régen áll a boltban (elöregedett). Emiatt, bár drágább, célszerűbb a márkás zsinór, és praktikus ugyanabban az üzletben vásárolni, mert annak árukészletét ismerjük, választékának alakulását figyelemmel kísérhetjük.

A november 13-i feladvány megfejtése: Magyarországon egyféle csuka honos. A nyertes: Németh Csaba, Mosonújhely. Nyereményét, 5000 Ft értékű ajándékot a Keleti horgászboltban (1074 Bp., Garay u. 20.) veheti át, vagy kérésére postázzák. Kérdés: a monofil vagy a multifil kifejezést helyes használni a hagyományos damilra? A válaszokat Népszabadság „Itthon", horgászrovat: 1960 Budapest címre kérjük postázni december 4-ig.

Gyulai Ferenc

MADARAK ITTHON

A vörösbegy a kakukk kedvence

Téli madáretetőkön gyakran felbukkanó vendég egy leginkább teniszlabdára emlékeztető, gömbölyű kis madár. A laikus is könnyedén felismerheti, hiszen jellegzetessége elárulja, élénk narancsszínű melle messziről hirdeti, hogy ő a vörösbegy.

Madarunk 14 centiméter, tehát akkora, mint egy veréb. Minthogy azonban többnyire nyakát behúzva, szárnyát kissé leengedve üldögél, teste kerekded formát ölt, s a verébnél is kisebbnek tűnik. Hátoldala olívbarna, hasa világosabb szürkés. Arca és melle élénk narancsvörös színben pompázik, ez alól csak a fiatalok kivételek. Feltűnően nagy, sötét szeme van, ami a madárnak kíváncsi külsőt kölcsönöz. Ezt a benyomást bizalmas természete is erősíti, néha egy-két méterre is közel engedi magához az embert.

A vörösbegy nálunk gyakori fészkelő, leginkább a dús aljnövényzetű, lombos erdőket kedveli, de parkokban, bokrokkal tarkított kertekben is megtelepszik. A fészkelőhelyben igazán nem válogatós. Legjobban az erdei patakpartok, mélyutak szakadékos oldalát kedveli, ahol lecsüngő gyökerek, fűszálak rejtekébe, talajmélyedésekbe építi otthonát. De fészkel épületek gerendáján, falak réseiben, farakásban, bokrok alján, természetes és mesterséges odúkban is. A száraz levelekből, mohából, finom fűszálakból készített fészekbe rakja 5-7 tojását. A párok április és július között kétszer költenek. A fészeképítéshez és költéshez a hímek csak asszisztálnak, de közben etetik párjukat.

Gömbölyű, mint egy teniszlabda

Magyarországon a tudományos megfigyelések szerint a vörösbegy a leggyakoribb kakukkdajka. Hogy miért a vörösbegy fészkébe csempészi legtöbbször tojását a kakukk, erre viszont még nincs magyarázat. Csak az biztos, hogy a dajkamadarak rendre lelkiismeretesen felnevelik az örökké éhes mostohát.

A vörösbegy nyáridőben rovarokon él, télen növényi eredetű táplálékot – főleg bogyókat – fogyaszt. Rendszeresen látogatja a téli madáretetőket. Mivel a vörösbegy vonuló, a nálunk télen látható példányok egy része északról érkezik ide, s némelyikük itt át is telel. Eközben a mieink Olaszországban, Korzikán, Spanyolországban, Észak-Afrikában várják a tavaszt, de közülük is jó néhány itthon húzza ki a nehéz hónapokat. Így aztán néha már januárban előfordulhat, hogy egyik-másik hím dalra fakad. Hangja finom, dallamos, kellemes madárének.

F. K.

Sífelszerelések olcsóbban

A tél beköszöntével sok családban előkerülnek a tavasszal gondosan elcsomagolt sífelszerelések. Ekkor fogan meg sokakban a gondolat, hogy le kellene már cserélni a régi, elnyűtt síléceket. Nem biztos, hogy a legdrágábbat és a legújabbat kell megvenni, de nem hátrány, ha lehet válogatni. Országszerte rendeznek síbörzéket, ahol mindenki adhatja-veheti a felszereléseit.

A belépő általában feljogosít egy síléc értékesítésére, de a nagyobb tétellel, három-négy párral érkezőknek már helypénzt is kell fizetniük (1000–3000 forint között mozog ennek az ára). A nagyobb vásárokban mindig lehet találni új és modern eszközöket, amiket a bolti ár töredékéért haza lehet vinni. Aki csak most kezdi ezt a sportágat, annak is előnyös elnézni a börzékre, ahol szakértők is segíthetnek.

K. I. D.

BÖRZÉK IDŐPONTJAI

Város	Helyszín	Időpont
Miskolc	Ifjúsági Ház Győrikapu út 27. telefon: 06 (46) 412-508	december 13-án 8–19 óráig december 20–21-én 8–19 óráig
Veszprém	Helyőrségi Művelődési Otthon Zalka Máté tér 1. telefon: 06 (88) 407-232	december 6-án 10–16 óráig
Orosháza	Művelődési Központ Kossuth L. út 1. telefon: 06 (68) 312-065	november 29-én 8–18 óráig
Szeged	MÁV Művelődési Otthon Rákóczi út 1. telefon: 06 (62) 441-154	december 13-án 8–17 óráig

Forrás: Magyar Sí Szövetség

Canon
PhotoRealism™
29 990,- +áfa
BJC-240 kompakt színes nyomtató
• fekete-fehér nyomtatásnál 720x360, színesnél 360x360 dpi felbontás
• alapfelszerelésként egy BC-02 fekete tintakazetta
1000 lap nyomtatására HS módban
• színes nyomtatás az opcionális BC-05 színes tintakazettával
• fotorealisztikus nyomtatás az opcionális BC-06 fotótinta-kazettával
• magyar nyelvű kódlapok
*Javasolt fogyasztói ár
SCHOLZ & FRIENDS
BUDAPEST: Compgroup 1995 Tel.:220-5269 • Cora Hypermarket Tel.:(23) 515-543 • Elender Tel.:333-4347 • Kventa Tel.:269-5262 • LAP Stúdió Tel.:138-4142 • Media Markt Tel.: 347-1650 • Mistral Comp. Tel.: 149-8590 • MT-Computer Tel.: 322-1623 • Plantrading Tel.: 149-7788 • Reflex Computer Tel.: 129-7237 • Saldo Tel.: 351-3515 • Szilicium Tel.: 131-0946 • BÉKÉSCSABA: Szamprog Tel.: (66) 321-824 • DEBRECEN: Lansoft Tel.: (52) 446-883 • Wintech Tel.: (52) 423-235 • EGER: Indigo Irodaszer Tel.: (20) 526-544 • GYŐR: RI-Hard Tel.: (96) 439-599 • HÓDMEZŐVÁSÁRHELY: Origó Tel.: (62) 344-272 • KAPOSVÁR: Multisoft Tel.: (82) 312-512 • Somogy Informatika Tel.: (82) 427-973 • MOSONMAGYARÓVÁR: Recia PC Tel.: (96) 216-378 • NYÍREGYHÁZA: 2B Tel.: (42) 315-296 • Go-Max Irodatechnika Tel.: (42) 407-870 • Tipographic Kft Tel.: (42) 314-073 • PÉCS: HI-RES Trading Tel.: (72) 210-923 • M&M Computer Tel.: (72) 227-080 • SIÓFOK: Sio-System Tel.: (84) 316-978 • Siocomp Tel.: (84) 314-905 • SZÉKESFEHÉRVÁR: KIM Tel.: (22) 389-737 • Multitechnika Labor Tel.: (22) 308-018 • TAPOLCA: Balaton Elektronika Tel.: (87) 412-564 • ZALAEGERSZEG: Procomp Tel.: (92) 311-373
Canon
Öröm vele dolgozni
CANON HUNGARIA Kft.
1134 Budapest XIII., Váci út 37.
Tel.: 465 - 8020 Fax: 270 - 4080

Bélyegtervek a Himnuszhoz

Jövő év januárjában 175 éves lesz nemzeti Himnuszunk, ezt bélyeg köszönti majd. A Magyar Posta Rt. pályázat alapján választja ki a megjelentetendő grafikai tervet. Fiatal képző- és iparművészektől kértek ajánlatokat. Közülük az iparművészeti egyetemen tanuló *Gyüre Júlia* tervét fogadták el, ezt a megjelenés előtt majd bemutatjuk. Most két grafikai tervvel ismertetjük meg olvasóinkat: *Benedek Imre* lúdtollas és az ugyancsak iparművész hallgató *Borsi Tímea* kéziratot is ábrázoló rajzával;

ezek nem jelennek meg bélyegképen. December 4-étől *Kass János* grafikusművész kamarakiállítása látogatható a hónap végéig a Bélyegmúzeumben. Az idei nagykarácsonyi postaszolgáltatás bélyegzőit is ő tervezte.

December 4–6. között Sopronban rendezik meg az Európai borvárosok találkozóját. Erre alkalmi levelezőlapot bocsát ki a posta: a bélyegképet Sopron címere adja, baloldalt pedig *Grabner József* Soproni szüret című akvarellje díszíti a lapot.

Az árverések mérlege 650 millió forint

Június közepéig lezajlottak a nagyobb, fontosabb művészeti árverések, és egészen szeptember végéig előreláthatóan nem történik említésre méltó esemény a hazai aukciós életben. A kényszerszünet viszont éppen az elmúlt időszak összefoglalására alkalmas időszak.

Az összefoglaló élére az kínálkozik, hogy feltűnően több volt a kalapács alá vitt tételek és ezzel együtt az eladott régiségek száma. Több árverést tartottak, és nagyobb volt a műkereskedelmi forgalom értéke is. A nagyobb áru- és pénzforgalomnak minden bizonnyal az infláció az oka és magyarázata. A galériáknak és aukciósházaknak ahhoz, hogy szinten tarthassák vagy növeljék a korábbi években elért bevételüket, növelniük kellett az eladott tárgyak mennyiségét. Érdekes és egyben figyelemre méltó, hogy a tárgyak számának növekedése együtt jár a teljes műkereskedelmi áruforgalom nominális értékének növekedésével, ennek következtében az egyre magasabbra kúszó árak előhozzák eddigi rejtekhelyeikről azokat a műkereskedelmi értékeket, amelyek a korábbi árszínvonalon meg sem rezdültek. Így viszont a nagyobb arányú minőségi áru végül mégiscsak színvonalnövekedést eredményez, még ha nem is mindig és nem is mindenhol.

Kétségtelen persze az, hogy az árnövekedés eddig nem látott anomáliákat képes okozni. Például az Ecseri piacon, amely sokáig az elsődleges beszerzési és elosztási központ volt (s ez az ottani beszerzési árakban is megnyilvánult), mára olyan irreális árak alakultak ki, amelyek a budapesti belvárosi galériákéval vetekszik. (Képzeljük el, mi volna, ha a nagybani zöldségpiacon olyan árakon kínálnák portékájukat a nagykereskedők, mint amilyenen a Meinl boltok pultjain lehet megvenni.) Másfelől pedig néhány cég kamaraárverésein olyan kínálat kezd kialakulni, mintha az Ecseri jött volna be a belvárosba (legalábbis az áru minőségét és műfajait illetően). Végül is a kereslet és kínálat találkozik valahol, legfeljebb a művészeti- és régiség-árverések egy részéről kellene kimondani, hogy azokon se műveket, se régiségeket nem lehet adni-venni, legfeljebb használt cikkeket.

Térjünk vissza a valódi műkereskedelemhez, és nézzük át az idei első félév jelentősebb árveréseit. A Nagyházi Galéria márciusban háromnapos, 780 tételes árverést tartott, ezen 98 millió forint volt a leütési áron számolt forgalom. Április elején a BÁV kétnapos, 500 tételes (ékszer, festmény, mutárgy) művészeti aukcióján 32 milliót forgalmaztak. A Műgyűjtők Galériája április eleji, 186 tételes festményárverésén a leütési ártömeg 35 millió volt. A Magángyűjtők és a Blitz Galéria április közepi festményárverésén 204 tétel várta a vevőket, akik 65 millión felül vásároltak. A BÁV május eleji néprajzi aukcióján a mintegy 250 tétel nagy része elkelt, és a forgalom 8 millión felül volt. A Belvárosi Aukciósház májusi művészeti árverése 242 tételes volt, a forgalom pedig 17 millió forint. A Polgár Galéria háromnapos májusi árverésén 650 tétel indult, a forgalom közel 64 millió forint lett. A BÁV május végi, háromnapos (715 tételes ékszer, műtárgy, festmény) aukcióján a leütési összár 51,5 millió forintra rúgott. A Nagyházi Galéria június eleji, ugyancsak háromnapos festményszobor árverése 735 tételes volt, a leütési ár 99 millió forint. Az utolsó, nagyobb árverést június közepén a Nagyházi Galéria tartotta, melynek 750 tételes műtárgyfolklór árverésén a leütési összár fölötte volt a 44 millió forintnak.

Ha most mindezt összeadjuk, 510 millió forinton felüli az összérték, ami több a tavalyi évben elért forgalom egészének felénél. Holott ez csak a nagy árverések bevétele! Számítsuk hozzá a Pless & Fox havi árveréseit (körülbelül 10-12 millió), a kamaraárverések forgalmát (mintegy 40-45 millió), a könyvárverések forgalmát (megközelítően 7-10 millió), valamint a Profila két, egyenként több tízmilliós bélyegárverési forgalmát. Mindezek együttesen további, körülbelül 110-130 millió forinttal emelik az összforgalmat. Az immár 620-650 millió körüli, leütési áron figyelembe vett első félévi műkereskedelmi forgalom áll szemben a tavalyi első félév körülbelül 370 milliós leütési összértékével.

• Kenessei András

Különleges és rendkívüli árverés lesz augusztus 16-án, szombaton délelőtt 11-kor a Magyar Állami Operaház színháztermében, ahol a Budafest opera- és balettfesztivál keretén belül rendezik az értékes festmények, ékszerek és műtárgyak aukcióját. Ez a Rippl-Rónai-kép az árverés egyik legértékesebb darabja

A Pénz Plusz Piac főszponzora a Budapesti K

ITHAKA TOURS
Bp., Balassi Bálint u. 2/B, tel.: 153-2147
Pécs (06-72) 251-674
Szekszárd (06-74) 319-495

3. fő szállása ingyenes!

AKROPOLISZ UTAZÁSI IRODA
1075 Budapest, Wesselényi u. 18.
Tel.: 342-7742, 269-6599

AIR TICKETS
EGYENESEN A LEGOLCSÓBBI!

Az árak függnek az indulás napjától, a szabad kapacitásoktól és nem tartalmazzák a repülőtéri illetéket.

RioGrande

HORVÁTORSZÁG
északtól–délig

szállodák, apartmanok
privátszállások
óriási választékban

ISZTRIA, KVARNER-ÖBÖL
KÖZÉP-, ÉS DÉL-DALMÁCIA
SZIGETEK
ellátással vagy anélkül
egyénileg vagy autóbusszal

RIO GRANDE UTAZÁSI IRODA
1093 Budapest, Kálvin tér 9.
(bejárat a Ráday u. felől)
Tel.: 218-9436, 218-0207, 218-8796.

!!! Az AMITOURS Utazási Iroda

ajánlatai augusztus hónapra:
– Málta – Szicília – Korfu –
Portugália – valamint szeptemberi
szenzációs ajánlat: IZLAND.
Irodánk a Neckermann, a Touropa
és a Terra nemzetközi irodák útjait
is ajánlja.

AMITOURS
– az utazás magasabb szférái!

AMITOURS Utazási Iroda Kft.
Budapest, V. Nádor u. 14. Tel: 111-5077

AMI

Colossus TRAVEL

A CSALÁDBAN MARAD !

1061 BP., ANDRÁSSY ÚT 43. (UDVARBAN)
TEL.: 267-91-92, 267-91-93, 06-30-620-793,
6720 SZEGED, BAJZA U. 4. TEL.: (62) 472-564

– Menetrendszerinti buszjáratok Görögországba.
– Egyedi utak szervezése és lebonyolítása.
– Kompjegyek Olaszországból Görögországba.
– Kasszikus görög körút.

GÖRÖG KÖRÚT REPÜLŐVEL: AUG. 18-25. 77.800 FT/FŐ

korfu	REPÜLŐVEL APARTMANBAN AUG. 25. - SZEPT. 1.	37, 500 FT-TÓL/FŐ
rodosz	REPÜLŐVEL APARTMANBAN AUG. 24. - AUG. 31.	44, 900 FT-TÓL/FŐ
kréta	REPÜLŐVEL APARTMANBAN AUG. 28. - SZEPT. 4.	44, 900 FT-TÓL/FŐ

GYERMEKKEDVEZMÉNYEK IRÁNT ÉRDEKLŐDJÖN IRODÁNKBAN

Egy napos tengerpart
Egy hűs fenyves
Egy szigetnyi nyugalom

Egy remek tipp: **Grado**
(Olaszország)
Egyéni utazással már
heti **14 300,-Ft/fő-től** nyaralhat.

AMITOURS Utazási Iroda Kft.
Budapest, V. Nádor u. 14. Tel.: 111-5077
Zalaegerszeg, Eötvös u. 12. Tel.: 92-325-446

AMI

MALÉV Air Tours

Andalúziai körutazás

Granada - Cordoba - Sevilla

8 napos társasutazások repülőgéppel.
Indulások: aug. 30., szept. 6., 13., 20.

További információ: Malév Air Tours Utazási Iroda 1051 Budapest, Roosevelt tér 2., tel.: 266-66-14, valamint a Malév debreceni, győri, miskolci, pécsi és szegedi irodáiban.

Mesterszakértőink az utazás

MALÉV Air Tours

Portugália - Spanyolország

Estoril - Lisszabon - Sevilla

8 napos társasutazások repülőgéppel.
Indulások: aug. 30., szept. 6., 13., 20.

További információ: Malév Air Tours Utazási Iroda 1051 Budapest, Roosevelt tér 2., tel.: 266-66-14, valamint a Malév debreceni, győri, miskolci, pécsi és szegedi irodáiban.

Mesterszakértőink az utazás

TAN-TÚRA
www.tantura.com

„Napfény, tenger, egzotikum ...”

EGYIPTOM október 12-től	49.410 Ft-tól
KENYA november 25-től	179.910 Ft-tól
THAIFÖLD október 2-től	130.410 Ft-tól
MEXIKÓ október 2-től	224.910 Ft-tól
DOMINIKAI KÖZT. október 18-tól	197.910 Ft-tól
BRAZÍLIA október 13-tól	197.910 Ft-tól
USA október 11-től	197.910 Ft-tól

10 % kedvezménnyel jelentkezhet útjainkra szeptember 1-ig !

Értékesítés: **TAN-AIR Utazási Iroda**
1066 **Budapest**, Ó utca 5. 374-2345
6722 **Szeged**, Kálvária sgt. 16. 62/325-488
valamennyi IBUSZ irodában,
és országszerte 400 partnerünknél.

REPÜLÜNK ÖNÉRT !

BERLIN	36 900 Ft-tól	NEW YORK	79 900 Ft-tól
RÓMA	42 500 Ft-tól	MIAMI	94 100 Ft-tól
AMSZTERDAM	31 500 Ft-tól	TORONTÓ	79 500 Ft-tól
ISZTAMBUL	37 800 Ft-tól	CHICAGO	89 000 Ft-tól
FRANKFURT	37 800 Ft-tól	ATLANTA	81 000 Ft-tól
LONDON	30 000 Ft-tól	BANGKOK	83 900 Ft-tól
PÁRIZS	32 000 Ft-tól	MEXIKÓVÁROS	108 000 Ft-tól
KAIRÓ	39 900 Ft-tól	JOHANNESBURG	112 000 Ft-tól

A világ további 100 városába ajánlunk kedvezményes áron repülőjegyeket !

A fenti árak csak meghatározott szezonban érvényesek és a repülőtéri illetéket nem tartalmazzák.

MINKET KERESSEN ELŐSZÖR !

Értékesítés: **TAN-AIR Utazási Iroda**
1066 **Budapest**, Ó utca 5. 374-2345
6722 **Szeged**, Kálvária sgt. 16. 62/325-488

Shlonka

RIVIERA TOURS KFT

PÁRIZS–LOIRE VÖLGYE
aug. 18. – 7 nap
46 990 Ft

1. nap: Utazás, szállás Ausztriában
2. nap: érkezés Párizsba
3. nap: Loire völgye: Chenonceau, Amboise, Chambord – kastélylátogatások
4–5. nap: Párizsi városlátogatás idegenvezetéssel
6. nap: versailles-i kastélylátogatás
7. nap: folyamatos utazás Magyarországra

Szolgáltatás: autóbuszos utazás, csatlakozási lehetőségek:
Nyíregyháza, Debrecen, Budapest, Győr,
idegenvezetés, szállás reggelivel, utasbiztosítás.

Dél-európai körút spanyol nyaralással 49 900 Ft.

Címünk: RIVIERA-TOURS Utazási Iroda
Nyíregyháza, Új u. 35.
Tel.: (06-42) 311-763, (06-42) 313-032.

NE habozzon
számOLjon,
MOL Travellel
utazzon!

MOL

Üdüljön két hálószobás, 4–5 fős tengerparti apartmanjainkban Monfalconéban!
VIII. 10-től; VIII. 17-től 15 000 Ft/fő/hét

VEGYEN RÉSZT TÁRSASÚTJAINKON!

Északolasz csillagtúra – aug. 31.–szept. 5.	28 900 Ft/fő
Regata Storica–Velence – szept. 5–8.	17 700 Ft/fő
Csillagtúra Erdélyben – szept. 10–14.	26 480 Ft/fő

Kedvezményes repülőjegyek a világ minden tájára! Várjuk irodáinkban!

JELENTKEZÉS, BŐVEBB FELVILÁGOSÍTÁS A MOL TRAVEL UTAZÁSI IRODÁIBAN.

8800 Nagykanizsa, Deák tér 3. Tel./fax: (06-93) 310-738.
1082 Bp., 32-esek tere 6. Tel./fax: 314-1811.
9400 Sopron, Széchenyi tér 20. Tel./fax: (06-99) 338-710.
2800 Tatabánya, Fő tér 20. Tel./fax: (06-34) 311-634.
8900 Zalaegerszeg, Rákóczi u. 8. Tel./fax: (06-92) 326-654.

CIPOLLINO Utazási Iroda
Horvátország szakértője

IZELÍTŐ A FŐSZEZONI KÍNÁLATBÓL

szállodák, félpanzióval
Lovran, Hotel Lovran/Elsa
Kraljevica, Hotel Uvala Scott
8 nap: ***32 800*** Ft/fő
Krk-sziget, Njivice, Hotel Beli Kamik
8 nap: ***38 800*** Ft/fő
Opatija: Hotel Istra, Lovran: Hotel Bristol
8 nap: ***39 800*** Ft/fő

APARTMANOK NAGY VÁLASZTÉKA

Kvarner: OMISALJ, CRIKVENICA, Dalmacija: OMIS

Umag, Savudrija Autocamp lakókocsi: 14 750 Ft/fő

Kérje a horvátországi utazások teljes kínálatát bemutató színes katalógusunkat!

1066 Budapest, Teréz krt. 32., T/f.: 332-8330, 312-8206, 131-2913.
Nyitva: H–P: 8–19, Szo: 9–13 óráig.

Rippl-Rónai József

Rippl-Rónai, magángyűjteményekből

Bár általában nem tartják magukat a szavak emberének, a festők följegyzései gyakran értékes adalékokkal szolgálnak műveik megértéséhez. Így van ez *Rippl-Rónai József* esetében is, akinek emlékezései nyomán izgalmas képet nyerhet a szemlélő arról a korszakról, amelyben dolgozott: a XIX. század végi Párizs, a XX. század eleji Magyarország művészeti és egyéb állapotairól. A festő gyakran kommentálta egy-egy lapszéli megjegyzéssel is műveit, sokszor csak modelljei nevét, életkorát jegyezte föl: G. Margit 16 éves, G. Juliska 19 éves, olvasható például egyik rajzán, amely 1916-ban készült. A rajz azután bekerült abba az 1922-ben 225 számozott példányban megjelent, bibliofileknek szánt mappába, amely a művész ötven rajzát tartalmazta a Könyves Kálmán Részvénytársaság gondozásában.

Ha egy-egy ilyen megjegyzés mintegy a szemlélet, az alkotómódszer egésze megértése szempontjából is fontos lehet, akkor azokra a kisebb kiállításokra is illik figyelnünk, amelyek a Magyar Nemzeti Galéria nagy Rippl-Rónai-tárlatát kísérik. Ami Párizsban, Bécsben vagy Berlinben régen a legtermészetesebbnek számított, nálunk mostanában kezd újra meghonosodni: a műkereskedelem egyre szorosabb szállal kötődik a múzeumokhoz, s erre kiváló alkalmat kínál például a sokak által egyetlen igazán európai magyar festőnek nevezett mester gazdag életműve.

A Ráday Galéria néhány napja megnyílt, magángyűjtemények anyagából rendezett tárlata mutatja be az említett mappa lapjait, s mellettük a művész mintegy tizenöt másik, különböző korszakokat, technikákat képviselő alkotását. Például az 1892-es Kuglizók izgalmas variánsát, amelynek színvilága oly visszafogott, hogy olajkép helyett akár szénrajznak is tarthatnánk (első bemutatásakor 1894-ben a grafikák közé sorolták a Mars-mezei Szalon Katalógusában). „Színtelen, csaknem sivár itt minden, az emberek nyugalmas mozgása, a természet letaroltsága, a ködös, hideg, téli levegő: minek ide a sok festék?" - jegyezte föl a művész a művet kommentálva, hogy azután néhány évvel később, az új élmények nyomán mégis megszínesedjen palettája.

Ennek a változásnak, a Banyuls-ban, szobrász barátjánál, *Maillol*-nál eltöltött hónapoknak a dokumentuma például a mediterrán vidék barnáiból, vöröseiből építkező Banyuls-i táj vagy a Női portré, két évvel későbbi pasztellje viszont az ostendei tengerparton nyüzsgő tömeget örökíti meg. E művek szerepeltek a következő évben a Váci utcai Merkur-palotában rendezett kiállításán, végleges hazatérése utáni első gyűjteményes tárlatán. Munkásságának utolsó periódusát képviseli például az Abbázia című ceruzarajz, a Lila nyakkendős hölgyet ábrázoló finom pasztellportré, s a Disznópörkölés című pasztell, amelynek változata a már említett mappa rajzai között is szerepel, jelezvén, hogy a művész számára a vidéki élet jelenetei, hétköznapi örömei valóban kimeríthetetlen festői témát jelentettek.

Mint ahogy maga az emberi arc is. Számos magyar író, művész arcvonásaira elsősorban úgy emlékezünk, ahogyan Rippl-Rónai pasztelljei megörökítették a huszas évek közepén. Női portréi közül legizgalmasabb együttest talán azok alkotnak, amelyeket az 1915-ben megismert *Bányai Elzáról*, a fiatal színésznőről készített. A nagy Rippl-Rónai tárlathoz kapcsolódó másik, április 10-én nyíló kiállítás a Mű-Terem Galériában a művész női portréiból mutat be eg válogatást.

P. SZABÓ ERNŐ

Városligeti múzeumok

Tegnap délelőtt a Közlekedési Múzeumban került sor a ligeti múzeumok, azaz a Mezőgazdasági Múzeum, a Szépművészeti Múzeum, a Műcsarnok és a Közlekedé-

Alkotó Muzsikusok Társasága

Hét éve kelt életre az Alkotó Muzsikusok Társasága, amely olyan művészeket tömörít magába, akiket eddig háttérbe szo-

lyik extravagáns európai új stílushoz.

A sajtótájékoztatón ismertették az 5. AMT-napok műsorait,

Az írói nyelv a demokrácia záloga

Mario Vargas Llosa az Írószövetségben

A Magyar Írószövetség vendége volt tegnap délben *Mario Vargas Llosa*, a világhírű perui író, akinek Don Rigoberto feljegyzései című könyve a napokban jelent meg Magyarországon. Ez a tizenegyedik magyarul olvasható műve. Az Írószövetség klubjában *Pomogáts Béla* elnök köszöntötte a vendéget. Vargas Llosa megköszönte a szívélyes fogadtatást, magyarországi benyomásairól szólt és röviden összefoglalta a távoli kontinens, Dél-Amerika irodalmát:

– Magyarország (ahol először járok) múltja, története nem nélkülözi a drámai fordulatokat. Ebben fontos szerepet játszott az írók társadalma is. Tudom, hogy az épület, ahol most vagyunk, a függetlenségi harc, az ellenállás központja volt, amikor a kommunizmus az önök országát elszakította a világtól. Bár Dél-Amerika messze van, a különbségek mellett a hasonlóságok is hangsúlyt kell kapjanak Közép-Európával. Nálunk a történelem központi problémája a parasztkérdés. Ez az elnyomott réteg őrzi a Kolumbusz előtti hagyományokat. Az az irodalmi irányzat – indianistának, regionalistának is mondják –, mely a parasztkérdést napirendre tűzte, esztétikailag talán kevés értéket mutatott fel, de szociális téren annál fontosabb a tevékenysége. A formalista irányzat, melynek esztétikai hozadéka jelentősebb, szintén nem zárkózott el kontinensünkön a társadalom kérdései elől. Ami különbség önöknél és nálunk szembetűnő: a középeurópai írók a „létező szocializmus" szorításában küzdöttek a függetlenségért, nálunk viszont erősen hatott az értelmiségre a marxizmus. Ez ma már csak néhány, elszigetelt íróra áll, hiszen a katonai diktatúrák jórészt polgári államalakulatoknak adták át a helyüket, melyekben az irodalom szerepe megváltozott. Meggyőződésem ugyanakkor, hogy veszélyes dolog, ha az írók elzárkóznak a mindennapoktól. A politika nem kerülhet egészen a technokraták kezébe. A művészi képzelet, az álmok és remények, az írói nyelvteremtés a demokrácia záloga és garanciája.

Mario Vargas Llosa FOTÓ: HATLACZKI BALÁZS

Az író, lapunk kérdésére – lát-e reményt az ezredvég válsága, a természetrombolás, a fanatizmus, a túlnépesedés baljós idején – töprengő, borús felhangokat sem nélkülöző választ adott:

Az emberiséget ezredvégünkön a felhalmozódott megannyi történelmi tapasztalat, tudományos ismeret és a politikai kultúra képessé kell tegye arra, hogy a gondokon-bajokon úrrá legyen. Alapvetően derűlátó vagyok. Talán először birtokolunk olyan egyetemes tapasztalatokat és megoldási módokat, melyek az optimizmusomra okot adhatnak. A bajok megoldása persze még messze van. A világ bizonyos országai ma mintha visszahátrálnának a törzsi múltba. A fejlődés helyett egy primitívebb formát választanak. Irán, Afganisztán, Algéria lehet a példa. Ez a három ország szinte rohamlépésben barbarizálódik. Gazdag országok lehetnének, de a fanatizmus, a törzsi szó túlzottan erős hívó szava rossz tanácsadó. De ne menjünk ilyen messzire: láthattuk mi történt Boszniában nemrég, etnikai tisztogatások sora, s azok a népek, melyek itt együtt éltek, most szétdarabolódtak. Ugyanez fenyeget Koszovóban. Hangsúlyozom, mindez választás dolga. A helyes választás pedig egy-egy népet jó irányba vihet. Azért vagyok tehát a baljós jelek ellenére is optimista, mert látom, hogy országuk, Magyarország, és a közeli Cseh– és Lengyelország a helyes utat választotta – fejezte be udvariasan kérdésünkre adott válaszát az Írószövetség vendége, a világhírű perui író, Mario Vargas Llosa.

KÁKONYI PÉTER

Heti rádió- és tévéműsor

Április 9., csütörtök

KOSSUTH: 4.30 Reggeli Krónika 9.05 Napközben 11.06 A Szabó család 11.35 Jelenetek a Galavljov család életéből 12.00 Krónika 12.40 Ki nyer ma? 12.50 Törvénykönyv 13.05 Vendég a háznál 13.20 Népének az Oltáriszentségről 13.30 Tanúim lesztek! 14.05 Klasszikusok mindenkinek 14.35 Irodalmi figyelő 14.55 Első közlés 15.07 Beszéljük meg! 16.00 Krónika 16.10 Mindennapi gazdaság 16.25 Harmóniában a Matávval 17.05 Magyarországról jövök... 18.00 Krónika 19.05 Sportvilág 19.30 Mese 19.40 Nemzeti olvasókönyv 20.05 Hagyományápolók 20.30 Határok nélkül 21.05 Magyar jazzfelvételekből 21.25 Kossuth-klub 22.00 Krónika 22.30 Hangos recept 23.05 Zenetörténet mindenkinek 23.50 Locke: Zene öfelségének

PETŐFI: 4.33 Hajnali dallamok 6.03 Reggeli csúcs 7.38 Sportreggel 8.00 Petőfi-délelőtt 8.05 Zenezóna 9.04 Délelőtti terefere 10.08 Gordiusz plusz 11.07 Nosztalgiaparádé 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Naprakész 13.15 Hétköznapi jogvédő 13.40 Korkérdés 14.00 Kabarécsütörtök 17.05 Apukám világa 18.30 Délutáni csúcs 19.03 Eszkerék 19.30 Kölyökrádió 20.00 Magyar Robinson 20.30 Könnyűzene 21.03 Zenezóna 22.00 Titanic 23.15 Ennyi... 0.00 Éjfél után...

BARTÓK: 6.03 Muzsikáló reggel 7.33 Rejtvény 8.10 Pódium 9.26 Julius Patzak operafelvételeiből 10.05 Europa 68 Nosztalgia Tours 10.29 Magyar zeneszerzők rézfúvós kamarazenéjéből 10.55 Zenekari muzsika 11.45 A bartóki harmadik dialektus 12.04 Hangverseny 13.04 VIII. miskolci kamarakórus fesztivál 13.45 Este közvetítjük 14.05 Móra Ferenc: Dióbél királyfi 14.59 Teresa Stich-Randell énekel 15.45 Ökológiai Akadémia 16.05 Muzsikáló dél- [illegible] és dinamit 0.10

RTL KLUB: 6.30 Jó reggelt! 8.30 Vetélkedő 9.00 A farm, ahol élünk 9.50 Klip Klub 10.15 Rajzfilm Klub 11.45 Az első csók 12.10 Knight Rider 12.57 Játék 13.00 Híradó 13.15 Recept Klub 13.30 Megveszem ezt a nőt! 14.20 Klip Klub 14.50 Rajzfilm Klub 16.05 Az első csók 16.30 A farm, ahol élünk 17.20 Vetélkedő 17.57 Játék 18.00 Knight Rider 18.57 Játék 19.00 Híradó 19.30 Fókusz 20.00 Angyali érintés 20.50 Peggy Ann elrablása 22.30 Hangtompító – fr. film 0.30 Fókusz

TV2: 6.00 Gyökereink 6.25 Jelkép-kalendárium 6.30 Jó reggelt, Magyarország! 9.00 Délelőtt a tv2-vel 10.25 Egy kórház magánélete 11.15 Follow me! 11.40 Mindent vagy semmit! 12.00 Stádium 12.15 Szerencsekerék 12.40 Egy kórház magánélete 13.30 Csupa, csupa élet 13.55 Nemcsak egy mozi 14.25 Kölyökszínpad 14.55 Mozart Band 15.25 1001 amerikai 15.50 Parker Lewis... 16.15 Magnum 17.05 Csupa, csupa élet 17.30 A következő áldozat 18.25 Szerencsekerék 19.00 Tények 19.30 Gazdagok és szépek 19.55 Forró nyomon 20.50 Rex felügyelő 21.40 Mindent vagy semmit! 22.00 Jó estét, Magyarország! 23.00 Remington Steele 0.00 Hajnaltól napestig 0.25 Tények 0.50 Közvetlen ajánlat

TV3: 15.05 Ikrek – am. film 17.15 72 óra 17.45 Trükkös halál – am. filmsor. 18.45 Hír 3 19.15 Fejvadász 20.15 MASH 20.45 Szimatoló ellenség 22.20 Hír 3 22.50 Trükkös halál – ism. 23.45 72 óra – ism.

M SAT: 0.20 Music Box 6.30 Vekker 13.45 A hekus 14.45 Játszd újra! 15.30 High Life Disco Top-10 16.00 Bulivonal 16.30 Pophírek 17.00 Szelep 18.00 Benny Hill 18.30 A hekus 19.30 Vekker-hírek 20.00 Drakula 20.30 Kínai herkules 20.05 Magyar daloskert 20.30 Határok nélkül 21.05 Jubileumi koncert előtt 21.25 Fórum 22.00 Krónika 22.30 Szellemtörténetek 23.05 Hangversenymúzeum

PETŐFI: 4.33 Hajnali dallamok 6.03 Reggeli csúcs 7.38 Sportreggel 8.00 Petőfi-délelőtt 8.05 Zenezóna 9.04 Délelőtti terefere 10.08 Gordiusz plusz 11.07 Nosztalgiaparádé 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Naprakész 13.15 Biztonságban 13.44 Korkérdés 14.00 Péntektől péntekig 14.40 Poggyász 16.40 Natúr hét 17.05 Apukám világa 18.30 Délutáni csúcs 19.03 Slágerlista 19.30 Kölyökrádió 20.00 Magyarország apraja-nagyja 21.03 Garázs 21.30 „Füst a víz felett..." 22.00 Jazzkoncertek 23.00 Hírpercek 23.15 Ennyi... 0.00 Éjfél után...

BARTÓK: 6.03 Muzsikáló reggel 7.30 Rejtvény 8.10 Pódium 9.11 Kamarazene 10.05 Nagypénteken állt az anya 10.35 Barokk concertók 11.00 Operaslágerek 11.40 Népdalkórusok 12.05 Száz éve írták 14.05 Móra Ferenc: Dióbél királyfi 15.07 Magyar zeneszerzők 15.55 Poggyász 16.05 Muzsikáló délután 18.05 Operamagazin 18.55 Ez van! – irodalmi értesítő 19.05 Új lemezeinkből 19.35 Összkiadás 20.00 Bach: Máté-passió 21.38 Vers

MTV 1: 5.30 Gazdatévé 5.50 Nap-kelte 9.35 Bor és hatalom 10.10 Még egyszer! 10.40 Mesterművek 11.00 Nagypénteki református istentisztelet 12.00 Híróra 13.00 Angol Liga 14.00 Öten a szigeten 14.30 A mi Charlynk 15.25 Gyerekeknek! 16.30 Ürgammák 17.00 Választás 98 17.15 Évgyűrűk 17.45 Körzeti híradók 18.05 Ablak 19.00 Família Kft. 19.30 Híradó 20.00 Savannah – ism. 20.45 Exkluzív 21.10 Ötszemközt 22.00 Aktuális 22.25 Kenó-sorsolás 22.30 Találkozás Vénuszszal 0.30 Pergolesi: Stabat Mater

TV3: 15.35 Szimatoló ellenség – fr. vígjáték 17.15 Gasztronómiai utazások 17.45 Hegylakó 18.45 Hír 3 19.15 Melrose Place 20.15 A balfácán 20.45 Motorlovagok 23.00 Hír 3 23.30 Hegylakó 0.30 Cinema 1.00 Jövőnéző 1.30 Gasztronómiai magazin – ism. 2.00 NBA: Charlotte Hornets–Atlanta Hawks profi kosárlabada-mérkőzés

M SAT: 0.10 Music Box 6.30 Vekker 8.30 Music Box 13.15 Rocktükör 13.45 A hekus 14.45 Játszd újra! 15.30 High Life Disco Top-10 16.00 Delfinek 16.30 Ufók 17.00 Aranyásók – Új-zélandi kalandfilmsor. 18.00 Benny Hill 18.30 A hekus 19.30 Vekker-hírek 20.00 Poirot – ang. filmsor. 21.00 Mad Rexy 22.45 Jövőre, ha minden jól megy 0.30 Electric Blue

SZÍV TV: 6.30 Lazítás 7.00 City 7.15 Kapásjelző 7.30 Pénzvilág 8.00 Napraforgó 8.30 Információk 9.30 Torna 10.00 Szédülj el! 10.30 Információk 12.30 Különjárat 13.00 Utazási magazin 13.30 Információk 14.00 Testszépítés 14.30 Tabuk nélkül 15.30 Információk 16.00 Németalföldi kolostorok 16.30 Popzenei híradó 17.30 A természet világa 19.00 Különleges sportágak 19.30 G. I. Joe 20.00 A természet világa 21.00 Ártatlan megszállottság 23.00 Koncertfilm 23.30 A második világháború története 1.45 Napraforgó

HBO: 7.00 Kung Fu 8.05 Amos és Andrew 7.33 Rejtvény 8.10 Pódium 9.20 A költészet napja 10.05 Hangfelvételek felsőfokon 11.29 Mozart operáiból 12.05 Repríz 14.05 A kamarazene kedvelőinek 15.20 Zenetörténeti érdekességek 16.05 A Bartók rádió klubja 18.00 Wagner: A nürnbergi mesterdalnokok 21.00 Versek 23.40 Fúvósmuzsika 24.00 Hírek, időjárás

MTV 1: 5.50 Napkelte 8.00 Jó reggelt adj, Istenem! 8.10 Cartoon Network 11.10 Szenvedélyek – ism. 12.00 Szerelmek Saint Tropez-ban 12.50 Energiabébécé 13.00 Híradó 13.10 XVII. Országos Táncháztalálkozó 13.30 A kölcsönkapott Föld 13.50 Válaszolunk... 14.00 Nepál 14.15 Igen, szeretlek 15.50 Nyitva van az aranykapu 16.40 A szavak is élnek és elhalnak 17.25 Zóna 17.55 Telesport 19.30 Híradó 20.00 Királyok királya – am. film 22.45 A költészet napja 23.00 Szombat este

MTV 2: 7.15 Aktuális 7.40 Határtól határig 8.00 Nemzetiségi magazinok 10.30 A múzsa csókja 11.00 Família Kft. 11.25 Mesélő cégtáblák 11.50 „Meghaltam én népemért..." 12.10 Ötszemközt Polgár Judittal 13.00 A múzsa csókja 13.30 Európa Ablak 15.30 Gaia 16.00 A múzsa csókja 16.35 Forma–1 17.20 Fürdés 18.10 Úrkoporsó 18.30 A költészet napja 18.55 Mesetár 19.20 Magyarok cselekedetei 19.30 Híradó 20.00 Csíksomlyói passió 22.35 Lírai riport 23.20 Mozart: Esz-dúr szimfónia concertante

DUNA TV: 6.00 Horgásztanya 7.00 Élő forrás 7.35 Reggeli muzsika 8.05 Szünidei matiné 10.05 Tarkabarka 11.10 Csodálatos vízi utak 11.55 Vers 12.05 Lapozó 12.20 Élő egyház 12.35 Kelet-Európa kolostorai 13.05 A nyomorultak 14.45 Ha ketten vagy hárman 15.20 Föld és vér 16.10 Helikon 16.45 A zene arcai 17.45 Mese 18.00 Híradó 18.20 Petőfi-relikviák 18.30 Színészfejedelem 19.15 A názáreti

SZÍV TV: 6.00 Klip hátán klip 6.30 Testszépítés 7.30 Klip hátán klip 8.00 G. I. Joe 9.00 A természet világa 10.00 G. I. Joe 10.30 Szédülj el! 11.00 NASA 12.00 Autósport 13.00 Celeste – argentin sor 14.00 Különjárat 14.30 A természet világa 17.00 Sztárbár 18.00 Konyhashow 18.30 A természet világa 19.30 G. I. Joe 20.00 "Nem boszorkányság..." 20.30 Hívd Andreát! 21.30 Jézus élete 23.30 Sztárbár 24.00 A második világháború története 1.45 Napraforgó

HBO: 7.00 Irány a Mississippi! 8.45 Micsoda csapat! 11.00 Melrose Place 11.45 Only You 13.35 Minden gyanú felett 15.30 Bundesliga 17.35 Koldus és királyfi 18.30 Menynyi? 30! 19.05 National Geographic 20.00 Vidéki vakáció 21.35 Célkeresztben 23.40 Sztárközelben: Robert Downey jr. 0.05 Úrihölgyek kastélya 1.55 III. Richard 3.40 Trainspotting 5.15 Ne légy barom!

Április 12., vasárnap

KOSSUTH: 6.00 Vasárnapi Újság 8.24 Édes anyanyelvünk 8.30 MM 9.00 Hírek 9.05 Világóra 10.05 Húsvéti szentmise 11.05 Gondolat-jel 12.00 Krónika 12.25 Harminc perc alatt a Föld körül 12.55 Vasárnapi levél 13.05 Névjegy 14.00 Hírek 14.05 Szonda 14.35 Népdalkörök pódiuma 15.05 Művészlemezek 16.05 Választási műsor 17.00 Zenés beszélgetés 18.00 Krónika 18.20 „Ecce Homo" 19.05 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 Operettfinálék 20.05 Rádiófónia 21.00 Hírek 21.04 Máté evangéliuma 1. 22.00 Krónika 22.20 Vasárnapi hangverseny 23.40 Régi híres énekesek műsorából 24.00 Hírek

PETŐFI: 6.00 Hírek 6.03 Állomáskereső 6.08 Végre vasárnap! 7.38 Sportreggel 8.00 Jó reggelt, Európa! 9.00 Hírek 9.04 Ó, ó, ó, nagymami... 10.00 Gordiusz-magazin 11.07 Va-

Rippl-Rónai J. 97. 10. 22

Rippl-Rónai és gyémánt az októberi aukciós kínálatban

Egyre több a két-három napos árverés

Tovább tart az őszi nagyüzem a műkereskedelemben: szinte nincs olyan nap, hogy ne lenne valamilyen műtárgy-, festmény-, ékszer- vagy egyéb aukció. Egyre több a két-három napos árverések száma, amelyek a karácsony közeledtével még inkább szaporodnak majd.

A Polgár Galéria szeptember végi–október elejei háromnapos aukcióját követően az első nagyobb aukciót a Blitz Galéria és a Magángyűjtők Galériája tartotta október 6-án. A Hotel Kempinskiben tartott árverésen a 217 tételnek csak körülbelül negyedét nem sikerült értékesíteni. A festmények leütési ára összesen 92 millió forintot tett ki, szemben az áprilisi, második közös árverés 66 milliós forgalmával – mondta el kérdésünkre *Páczay Vilma*, a Magángyűjtők Galériájának vezetője. A mostani árverésen 29 kép kelt el egymillió forintnál nagyobb összegért.

A két galéria közös árverésein leggyakrabban a két világháború közötti magyar festőművészek képei találhatók meg. Páczay Vilma szerint az eladók egyre inkább árveréseken, a legjobb ajánlatot tevő galéria aukcióján kívánják eladni a birtokukban lévő festményeket, az árverezőházak között ezért egyre élesebb a verseny. A Magángyűjtők Galériája továbbra is három árverést – tavasszal, ősszel és karácsony előtt – tervez évente: a következőt december 15-én, várhatóan a mostanihoz hasonló tételszámmal. Ezenkívül 18-án a készülő Rippl-Rónai-film javára szerveztek kortárs művészeti aukciót, amelyen valamennyi tárgyat háromezer forintos kikiáltási árról indítottak.

A másik jelentősebb festményaukciót október 7-én és 8-án a Nagyházi Galéria rendezte. Az árverésen 324 tétel kelt el, 143 tételt pedig nem vásároltak meg. Az elkelt festmények kikiáltási ára 53,6 millió forint volt, amelyeket végül 82 millió 742 ezer forintért ütöttek le. A Nagyházi Galéria a következő időszakban sem áll le: november és december elején is terveznek egy-egy háromnapos aukciót, december 14-én, ezüstvasárnapon pedig ezüstékszerárverést szerveznek.

A szokásos kamaraárverések mellett a hazai műkereskedelemben a hónap további részében a BÁV Rt. 31. művészeti aukciója jelenti a legnagyobb eseményt. A szintén háromnapos eseményen összesen 750 tétel szerepel, 48,5 millió forintos kikiáltási áron. Az árverés anyagában ékszerek, műtárgyak, bútorok és festmények találhatók – a legalacsonyabb kikiáltási ár 1000 forint, a legmagasabb 2 millió forint, amelyet egy Rippl-Rónai-portréért kérnek. Ettől nem sokkal marad el az a hat és fél karátos foglalatlan, csepp formájúra csiszolt gyémánt, amelyet 1,9 millió forintért kínálnak eladásra. A mostani árverésen egyébként – az előbbi kivételével – inkább második vonalbeli festményeket kínálnak, a mostanában érkezett komolyabb alkotásokat a decemberi jubileumi, 100. aukcióra tartogatják – fejtette ki *Wein Miklós*, a BÁV lakberendezési és aukciós osztályvezetője. A most árverésre kerülő 353 műtárgyból Wein Miklós elsősorban a 16 darabos Kovács Margit-szoborcsoportot emelte ki, amelyet 1,8 millió forintért kínálnak. A színészeket és a közönséget mintázó szobrok eddig egy művelődési házban voltak kiállítva. A szobrok iránt érdeklődött a Kovács Margit Múzeum is, azonban valószínűleg nem lesz rá pénze – tette hozzá. A BÁV osztályvezetője ezenkívül a műtárgykínálatból egy meisseni szoborcsoportot emelt ki, amelyet 1,1 millió forintért kínálnak.

Mozsik Tibor

TOVÁBBI OKTÓBERI AUKCIÓK

HOL	MIT	MIKOR		CÍM
Belváros Aukciósház	műtárgy	27.	17.00	Budapest, Váci u. 36.
Arte Galéria	festmény	31.	15.00	Budapest, Ferenczy u. 14.
BÁV Rt.	31. Művészeti aukció – ékszer, műtárgy, festmény	28–29–30.	17.00	Budapest, Lónyay u. 30–32.
Ulysses Antikvárium	könyv, reklám-nyomtatvány, képeslap	30., 31.	17.00	Budapest, Rákóczi út 7.
Első Budai Árverezőház	műtárgy papírrégiség	22., 30. 29.	17.00 17.00	Budapest, Margit krt. 16.
Árverési Csarnok	festmény, műtárgy	28.	18.00	Budapest, Vámház krt. 9.
Páholy Aukciósház	kamara műtárgy	30.	17.00	Budapest, Váci u. 25.
Pless & Fox	ékszer	27.	15.00	Budapest, Vígszínház

Forrás: Appia Magazin (www.appiamag.com)

Többségben a kicsik, kise

Üzemanyagcellás autók és szupernavigáció

A japán autók európai partraszállásának harmincadik évfordulójának szerdáján megnyílt a 32. Tokyo Motor Show. Évi tízmilliós termelésével a világ második legnagyobb autógyártója Japán. Az iparághoz és más világkiállításokhoz képest kicsi, ám modellválasztékában gazdag szalonon természetesen túlsúlyban vannak a hazaiak.

A nyersanyagban és energiában szegény szigetország valóságos kincsesbányája az anyagtakarékos és környezetvédő műszaki megoldásoknak, az európai szemmel luxusnak tűnő navigációs rendszerek pedig nélkülözhetetlenek a túlzsúfolt városokban.

Madártávlat

A Motor Show-n és a piacon is kisebbségi helyzetű európai márkák nem saját hálózaton keresztül értékesítik modelljeiket. Több külföldi cég japán márkakereskedőkkel működik: a francia Citroeneket például Mazda-dealerek árusítják. Önálló képviselettel csak a gazdagságot jelképező márkák – BMW, Mercedes, Porsche és Volvo – rendelkeznek. Japán nyitott az importárukra: a helyiek szerint inkább a nagy távolság és a bőséges hazai kínálat miatt nehéz külföldi autókkal betörni a piacra. Tavaly a szigetországban 7,08 millió személykocsit, haszonjárművet és autóbuszt adtak el. Ez 3,1 százalékkal több mint 1995-ben. A 393 ezer importautó kétharmada európai, egyharmada amerikai. Ennek magyarázata, hogy a francia és német gyártók jobban alkalmazkodnak a japán igényekhez és bármelyik modellt hajlandók jobbkormányos kivitelben leszállítani. Egy év alatt másfélszeresére nőtt az import: a legdinamikusabban az Opel eladásai emelkedtek.

Az utcákon és a kiállításon is érezhető a távol-keleti túlsúly. Az ismert márkák mindegyike jelentkezett újdonsággal. A sorozatgyártásúak bőségét is felülmúlják a kisméretű és egyedi tanulmánymodellek. Valamennyit soha nem látott különleges formák és technikai megoldások jellemzik.

A már ismert műholdas navigációs rendszerek mellett megjelent a Nissan madártávlatos változata. A BirdView az eddig használt alaprajzos, síkbeli ábrázolású térképeknél valósághűbb. A műszerfalba épített és érintésre működtethető képernyő színes, térhatása olyan, mintha az autó mögött négyszáz, fölötte pedig háromszáz méterre lebegne egy 26 fokos látószögű kamera és közvetítené a képet.

A természetes látvány, a tereptárgyak, épületek távlati megjelenítése jelentősen meggyorsítja az autós tájékozódását. A műholdas helymeghatározóból, a kerékfordulatszámmérő érzékelőkből, a térképtároló CD-ből álló rendszerhez a Nissan és a Xanavi közösen kifejlesztett egy nagy sebességű képismétlő számítógépet. Az úti cél betáplálása a GPS-hez hasonló, de a madártávlatúval a megközelítés gyorsabb, kisebb az úttévesztés veszélye és természetesebb a kép.

A BirdView folyamatosan tájékoztatást kap az aktuális közlekedési helyzetről, és segélyhívóként is használható. Elsőként egy tanulmánymodellben használták, de már elkészült a Maxima limuzinba építethető, sorozatgyártású változat. A Nissan tanulmánykupéja a Trail Runnar pótkerekét és cseréjéhez szükséges szerszámkészletét egy fiókból lehet kihúzni a csomagtartó alól.

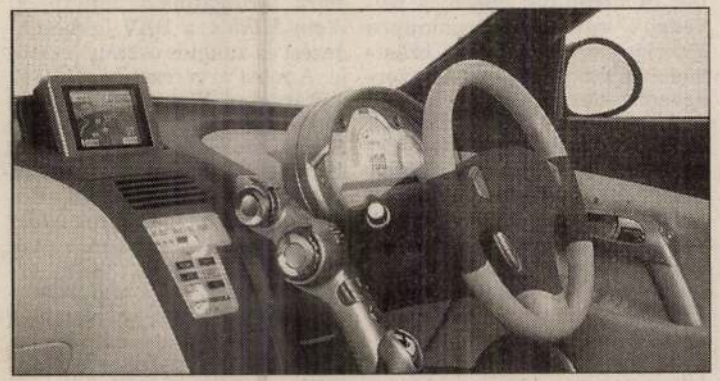

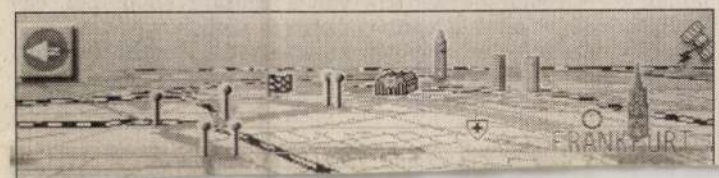

Hibridek

A Nissan elektromos újdonsága az R'nessa, amelyet Kaliforniában Altra EV jelzéssel forgalmaznak 1998-tól. A középkategóriás autókban az elől ülők után a hátsó utasokat is légzsákok védik, sőt a Toyota elkészítette a gyalogosmentő változatot is. Ez a motorháztetőből fúvódik fel és így csökkenti az elütött gyalogos sérüléseit. A Toyota-stand főszerelői a Time, a Coupe és a Cargo. A FunTrio jól tükrözi az ezredforduló au-

NAPLÓ

A HAZAI VILÁGÖRÖKSÉGET százmillió forinttal támogatja az idei évben a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium. Hogy ezen milyen arányban osztozik Hollókő, Pannonhalma, a budai Vár és Aggtelek, azt az idén az érintettek részvételével újjászerveződő Magyar UNESCO Bizottság dönti el.

ARDAI ILDIKÓ Menedék című kiállítását mától tekinthetik meg az érdeklődők a Budapest Kiállítóteremben (V., Szabad sajtó út 5.).

WESSELÉNYI MIKLÓS és az 1838. évi pesti árvíz áldozatainak emlékére koszorúzási ünnepséget rendeznek március 13-án délelőtt tizenegy órakor a pesti ferences templomban (Budapest V., Ferenciek tere).

TRIKOLÓR címmel nyitnak meg kiállítást Szentendrén az Art'éria Galériában (Városház tér 1.) március 13-án délután öt órakor és ugyanezen a napon este hat órakor a Műhely Galériában (Fő tér 20.).

ETŰDÖK 48-RÓL címmel rendez megemlékezést a Budapesti Európa Intézet március 13-án délután négy órakor az MTA Zenetudományi Intézetének előadótermében (Budapest I., Táncsics Mihály u. 7.). Glatz Ferenc köszöntője után Benkő Samu, Falvy Zoltán, Görgey Gábor, Horst Haselsteiner és Richard Pražak tart előadást.

Criss Cross

Új angol nyelvkönyv

A *Criss Cross* című angol nyelvkönyv az első, kifejezetten magyaroknak szóló tankönyv – hangzott el szerdán az angol *Swan*, a német *Hueber* és a magyar *Cégér Kiadó* tájékoztatóján. A könyvcsaládból összesen öt tudásszinten lehet tanítani. Az idén tavasszal a *kezdőknek és a középhaladóknak* kínálnak tankönyvet, munkafüzetet és tanári kézikönyvet. Susan *Holden*, a Swan Kiadónak és *Medgyes Péter*, az ELTE angol nyelvtanári szakának a vezetője mellett több magyar és hazánkban élő angol szakértő közös munkája eredményeként e kötetek figyelembe veszik az ország anyanyelvének felépítését, tanulási és oktatási szokásait és kulturális hagyományait, sőt olvasmányaiban összehasonlításokat tesznek a brit és a magyar nyelvhasználat között.

A Criss Cross már szerepel a *Művelődési és Közoktatási Minisztérium* hivatalos tankönyvlistáján, felépítése, tananyaga megfelel a nemzeti alaptanterv követelményeinek.

(h. é.)

Az élet édes tarkasága

Gyűjteményes Rippl-Rónai-kiállítás a Nemzeti Galériában

Az élet édes tarkasága vesz körül, ha Rippl-Rónai képei közé lépünk – írta a művészről egy 1942-ben megjelent könyv szerzője, *Petrovits* Elek, s amint a *Magyar Nemzeti Galériában* ma délután megnyíló gyűjteményes kiállítás anyaga mutatja, Rippl-Rónai József (1861–1927) műveinek nem ártott, csak használt az idő: még édesebb, még „tarkább", még életszerűbb mindaz, ami a művész ecsetje, rajzceruzája alól kikerült, talán azért is, mert a dolgok körülöttünk az idő haladtával egyre kevésbé tűnnek édesnek, színesnek, élettelinek.

A Barna kalapos önarcképet a művész 1897-ben, harminchat éves korában festette. A kiállítás rendezés közben

A szerző felvétele

Aligha véletlen, hogy az elmúlt évek aukcióin éppen az ő műveinek ára emelkedett a csillagos égig, miközben úgy lett „közönségművész", hogy legjelentősebb művei hozzáférhetetlenek, hiszen évtizedek óta közgyűjtemények falán függenek. Új értékek azonban szerencsére mindig fölbukkannak: roppant termékeny volt, két és fél ezer olajképet, pasztellt, nyolcszáz rajzot, száz iparművészeti tárgyat alkotott – és sajnos egyre többen hamisítják is műveit.

Ha nem így volna, a műkereskedelemben felbukkanó képek önmagukban akkor sem az igazi Rippl-Rónait mutatnák be. A Magyar Nemzeti Galéria ezért – no meg, mert az utolsó nagyobb kiállítást 1961-ben szentelték művészetének – döntött úgy, hogy életműve lehető legteljesebb megidézésével folytatja a magyar művészet kiemelkedő teljesítményeit bemutató sorozatát, amelybe a tavalyi *M. S. mester*- és a tavalyelőtti Nagybánya-kiállítás is beilleszthető volt. Meg azért, mert olyan horderejű tudományos eredményeket nem mutathat föl ugyan a tárlat, mint a Nagybánya-bemutató, de nem elhanyagolható az a többlet sem, amellyel a kutatók az új generációk formálódó Rippl-Rónai-képét gazdagíthatják.

A mintegy kétszázötven, negyven helyről kölcsönzött mű között természetesen ott vannak az egyes korszakok kiemelkedő alkotásai. A sort a müncheni és párizsi útkeresés éveinek (1884–89) termése indítja, majd a fekete korszak (1892–1902) művei, az enteriőrök, a kukoricás képek (1906–1919) folytatják, s a pasztellképek, az első világháború alatti rajzok, a sokszorosított grafikák és az iparművészeti tárgyak zárják le. Gyújtó-, sűrűsödési pontot keresve ki-ki választhat a nagyszerű művek között, de bizonyosan mindenki megáll a fekete korszak egyik legnagyszerűbb darabja, az *Öreganyám* előtt. A *Revue Blanche* kritikusa épp száz évvel ezelőtt vélte úgy, hogy ez *„olyan kép, melyen semmi javítanivaló nincs, portré, melynek érdemeit hosszasan lehetne méltatni"*.

Így van ez számos más Rippl-Rónai-kép esetében is, legyen szó a párizsi évtized műveiről, a varázslatos Pont Aven-i, banyulsi tájakat megörökítő munkákról vagy az itthon készültekről. Az utóbbiak a festő 1902-es hazatérése után olyan színt, szellemet hoztak a magyar művészetbe, ami korábban szinte ismeretlen volt: a kaposvári Róma-villa lakója Európát hozta magával francia földről, miközben persze progresszív francia barátai, a *Nabis-csoport* tagjai között is mindvégig megőrizte magyarságát, a szándékot, hogy integrálja az itthoni hagyományokat a friss nyugati szél táplálta modern törekvésekkel.

E kettősség, Rippl-Rónai egymást föltételező magyarsága, európaisága, modernsége és az értéktisztelet megmutatásának szándéka is vezette a kiállítás rendezőit: *Bernáth* Máriát, *Földes* Máriát, *Plesznivy* Editet, a tárlathoz kapcsolódó több mint félezer oldalas katalógus szerkesztőit, Bernáth Máriát, *Nagy* Ildikót – és közreműködőit. A katalógusban a százötven színes és háromszázharminc fekete-fehér kép kíséretében tucatnyi tanulmány elemzi Rippl-Rónai József életművének egyes fejezeteit, aspektusait, a dokumentumok között a művész számos levele először olvasható nyomtatásban, a függelék gazdag bibliográfiával, kronológiai áttekintéssel segíti a nagyobb elmélyülést igénylő olvasót.

Ritka eset manapság: a tárlat és a katalógus nemcsak szakszerű, de „közönségbarát" is: aki olcsóbb kiadványt keres, olyat is talál, aki pedig a tárlaton belüli elmélyülést tartja a legfontosabbnak, az a művész otthonait időközben különböző színűre festett falak, a személyes tárgyak, bútorok alkotta enteriőrök között gyorsan ráhangolódhat a képekre. Ami persze egyébként sem nehéz, és nem is kedvünk ellen való.

P. Szabó Ernő

Ami túl olcsó, nem lehet eredeti

Mind több márkás terméket hamisítanak

A *Márkavédők Egyesülete* határozottan ellenzi, hogy lehetővé váljék a hamisított márkajelű termékek karitatív célú szétosztása – válaszolta lapunk kérdésére *Tass* Balázs, a szervezet jogi képviselője, kommentálva a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló törvénymódosítási javaslat kapcsán kibontakozó polémiát. Ha a jogszabály ebben a formájában kapna zöld utat, az súlyos presztízs, s mint negatív reklám, komoly anyagi veszteséget okozna a védjegyjogosultaknak. Az egyesület alapító tagjai közt jegyzett világcégek évente több millió dollárt költenek marketingre, így gazdasági érdekeikkel teljesen ellentétes, hogy hamis márkajelű cikkek kerüljenek a támogatásra szorulók használatába.

Tass Balázs szerint elfogadhatatlan helyzetet teremtene, ha szolidaritási megfontolásokból a perifériára került – egyébként valóban segítségre szoruló – lakossági rétegek közt hamis márkajellel ellátott farmereket, cipőket vagy szabadidőruházat osztanának ki. Ez az elgondolás alapvetően hibás: a karitatív gesztus csak akkor támogatható, ha – a védjegyjogosultak tudtával és beleegyezésével – az adott terméket minden, az eredeti márkára utaló jelzéstől megfosztanak. A jogi képviselőnek az a véleménye, ha az állam támogatni kínánja a rászorulókat, akkor *más* utat kell választania, figyelembe véve a márkatulajdonosok érdekeit.

Kérdésünkre Tass Balázs megerősítette: az utóbbi években nemcsak megszaporodott, hanem egyre szélesebb árukörre terjed ki a márkahamisítás. Mivel igen keresettek például a *Kappa*, a *Budmil* és a *Nike* sportcikkek, a *Gas* és a *Dieesel* farmerek, így, a többi közt, ezek a márkák a hamisítók céltermékei. Az áruk első helyen *Kínából, Tajvanból* és *Törökországból* érkeznek, s jellemző, hogy az utóbbi időben akár 60, 80, esetleg 150 millió forint értékű nagy tételben is. A vásárlónak tudnia kell, hogy a hamisítványnak beszédes jelei vannak, mindenekelőtt a termék *ára*. Ami túlságosan olcsó, az nem lehet eredeti, s gyanakodni kell akkor is, ha a márkacímke – az igényes textil- vagy bőrkivitelezés helyett – egyszerű fénymásolat. Miután az eredeti termékeket márkaboltokban, kiskereskedelmi egységekben vagy franchise-üzletekben árusítják, a piacon vásárlóknak eleve fel kell készülniük arra, hogy a valódi árucikk helyett hamisítványt kapnak. Az egyesület – együttműködve a vámszervekkel, a rendőrséggel és a fogyasztóvédelemmel – küzd a hamisítványok forgalmazói ellen, s az a tapasztalata, hogy a hatóságok által kiszabott büntetéseknek *visszatartó* erejük is van. Nem elsősorban a pénzbírság – amely általában 50 ezer forinttól 150 ezerig terjed – jelenti a nagy veszteséget, hanem az áruk *elkobzása*, illetve bizonyos mennyiségnél – 200 ezer forint érték feletti áru esetében – a szabadságvesztés büntetés fenyegetése.

Nem kétséges, a márkahamisítási üzletág virágzásának az is táptalaja, hogy az olcsó cikkek iránt *tömeges igény* tapasztalható – mondta az egyesület jogi képviselője. E helyzetben viszont, amikor a vásárlóképes kereslet jelentős része a piaci árukat veszi célba, különösen nem lehet mindegy, hogy milyen központi szabályozás őrködik a márkavédelem felett. Az semmiképpen sem lenne hasznos, ha karitatív köntösbe burkolva a világmárkák lejáratására születnének intézkedések – mondta végezetül Tass Balázs.

(vasvári)

Innovációs nagydíjak hatodszor

Gabonakutatók elismerése

Hatodik alkalommal adták át tegnap a Magyar Innovációs Szövetség által alapított Magyar Innovációs Nagydíjat, amelyet a kiírás szerint „az a gazdasági társaság vagy magánvállalkozó nyerhet el, amelyik az előző évben a legnagyobb jelentőségű, nagy hasznot hozó innovációt" valósítja meg. Az idén az elismerést és hozzá *Borsos* Miklós kisplasztikáját a szegedi *Gabonatermesztési Kutató Közhasznú Társaság* kapta meg. Az itt dolgozó szakemberek a szántóföldi növénytermesztésben meghatározó jelentőségű búzaágazat fajta- és vetőmagháttérét korszerűsítették a piaci igények, a hazai felhasználás és az export szempontjai szerint. A nagydíj mellett a Földművelésügyi Minisztérium díját is elnyerték, amelyben szerepet játszhatott, hogy az értékelés szerint munkájukkal a hazai vetésterület mintegy *ötven százalékán javíthatják az ágazat versenyképességét*, összességében ötvenmilliárd forint közvetlen termelési értéket produkálva.

A bírálóbizottság végül a 43, elbírálásra érdemesnek tartott pályamű közül kilencet jutalmazott. A nagydíjon túl hírközlési innovációs díjjal jutalmazták a *Matáv Rt.* modern távközlési szolgáltatásait, az *Ikarus Egyedi Autóbuszgyár Kft.* pedig szóló és csuklós kivitelű városi és elővárosi autóbuszáért részesült elismerésben: az Ipari, Kereskedelmi és Idegenforgalmi Minisztérium Innovációs Díját kapták.

Az OMFB a *Ganz-Hunslet Rt.*, a *MÁV Rt.* és a *Dunaferr Dunai Vasmű Rt.* közösen kifejlesztett, különleges építésű lemeztekercs-szállító vagonjait díjazta. Az Ipar Műszaki Fejlesztéséért Alapítvány Innovációs Díját a *Mol Rt.* feldolgozási és kereskedelmi ágazata nyerte el a korszerű és környezetkímélő benzinkeverési eljárásért. A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara Innovációs Díját a *Richter Gedeon Rt.* nyerte el új, magyar fogamzásgátló filmtabletták hatóanyagának kidolgozásáért. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Innovációs Díját a *Magyar Villamos Művek Rt.* kapta, a *Rába Magyar Vagon- és Gépgyár Rt.* pedig Környezetvédelmi Innovációs Díjban részesült. A Magyar Szabadalmi Hivatal Innovációs Díját a *Kontavill Villamosszerelési Rt.* nyerte el Nexus háztartási villamos kapcsolóiért.

A legjobb pályamunkák alkotóinak a díjakat *Horn* Gyula miniszterelnök és *Fazakas* Szabolcs ipari miniszter nyújtotta át.

(b. n.)

Az ÁPV Rt. igazgatósági döntései

Ikarus, Volán, áramszolgáltatók

Az ÁPV Rt. igazgatósága saját hatáskörben jóváhagyta az *Ikarus Rt.* többségi tulajdonának értékesítésére az *MT-Liz Kft.-vel* kötendő adásvételi szerződést – jelentette be *Mészáros* Tamás, az ÁPV Rt. igazgatóságának elnöke a testület szerdai ülését követően.

Kérdő Bálint, az ÁPV Rt. ügyvezető igazgatója a sajtótájékoztatón elmondta: a vevő a tervek szerint az Ikarus kötvénytartozásának tőkerészét kiegyenlíti, az ehhez kötődő hárommilliárd forint kamattartozást egymilliárd forintért kapja meg a kft. Ebből 400 millió forintot kifizet, és 600 millió forintra halasztást kap. Szeptemberben jár le az Ikarus 4,5 milliárd forint devizahitele az ABN Amro Banknál. Az elképzelések szerint a 4,5 milliárd forintból 2,25 milliárd forintot rendez, 2,25 milliárd forintot pedig új hitellel kivált. Az új hitelt két év türelmi idő után négy év futamidőre kapná meg a cég.

Az Ikarus részvényeinek 53,9 százalékát tízmillió forintért kapja meg az MT-Liz Kft., amelyet a *Műszertechnika Rt.* és az Ikarus Rt. felső menedzsmentje alapított *Széles* Gábor vezetésével. A tízmillió forint vételár felét az *MTI* tudósítása szerint készpénzben, felét kárpótlási jegyben rendezi a kft. A magántulajdonba adást követően az Ikarus tíz százalékát a dolgozók vehetik meg.

Az igazgatóság ismét megtárgyalta a piacon lévő kárpótlási jegyek felszívására vonatkozó ÁPV Rt. ajánlatot. A tervek szerint öt áramszolgáltató részvényeiből összeállított csomagot kínálnának fel.

Előrejelzések szerint 1998. végéig 11,5 milliárd forint címletértékű kárpótlási jegy lesz a piacon, ezzel szembe állítana az ÁPV Rt. 11,8 milliárd forint névértékű, öt áramszolgáltató papírjait tartalmazó csomagot. Az igazgatóság felkérte az ügyvezetést, hogy befektetési alap formájára vonatkozó elképzeléseket dolgozzon ki, és ezt vigye a testület elé.

Az igazgatóság döntött a Volán-járművek rekonstrukciójáról. Az idén ötmilliárd forintot kapnának erre a célra a Volán-társaságok az ÁPV Rt.-től vissza nem térítendő támogatás formájában, a közlekedési tárca pedig további 2,1 milliárd forintot ad. A Volánbusz 350 millió forint tőkeemelésben részesül, és ezt az összeget az Erzsébet téri buszpályaudvar kiköltöztetésére kell fordítani.

pénzpiac

RÖVIDEN

...RMÁNY INFLÁCIÓS

The Hungarian National Gallery requests the pleasure
of your company at the opening of the Exhibition

József Rippl-Rónai's

Collected Works

at 4 pm. on 12 March, 1998.

Opened by:

Miklós Mojzer

Director General of the Museum of Fine Arts

Buda Castle, Building C

The Exhibition is open until 6 September, 1998.

A Magyar Nemzeti Galéria fő támogatója /
General Sponsor of the Hungarian National Gallery:

Pannon GSM

A kiállítás támogatói / Sponsors:

Művelődési és Közoktatási Minisztérium
Budapesti Tavaszi Fesztivál
Magyarországi Ludwig Alapítvány
Philips Hungary Ltd.
Shell Hungary Rt.
Iparvasút Kft.

Zongorán közreműködik / Piano playing: HERNÁDI Hilda

Az előoldalon / Illustration:
Rippl-Rónai József: Parkban festem Lazarine-t és Anellát, Hepiéknek melegük van, 1910–11. Magyar Nemzeti Galéria
I am painting Lazarine and Anella in the park, Hepi and the others are hot, 1910–11. Hungarian National Gallery
Fénykép / Photo:
Rippl-Rónai József az Ernst Múzeum 1915-ös kiállításán. Fotó: Alexy, 1915 / József Rippl-Rónai at his exhibition in the Ernst Museum in 1915. Photo by Alexy, 1915

A Magyar Nemzeti Galéria tisztelettel meghívja Önt
1998. március 12-én, csütörtökön 16 órára

Rippl-Rónai József

gyűjteményes kiállításának
megnyitására.

A kiállítást megnyitja:

Mojzer Miklós

a Szépművészeti Múzeum főigazgatója

Budavári Palota C épület

A kiállítás megtekinthető 1998. szeptember 6-ig.

mékeny alkotó volt, kb. ezerre tehető festményeinek száma, s mint a tehetséges emberek általában, kedvesen szétszórta őket a világban a vásárlók kényekedve szerint Franciaországtól Kaposváron át Budapestig. Ezúttal kétszáznál valamivel több kép látható, a Magyar Nemzeti Galériából, a kaposvári Rippl-Rónai Múzeumból, a pécsi Janus Pannonius Múzeumból, a BTM Kiscelli Múzeumából, a Petőfi Irodalmi Múzeumból, az Iparművészeti Múzeumból, a miskolci Herman Ottó Múzeumból, a mosonmagyaróvári Hanság Múzeumból és magángyűjteményekből összeválogatva. Az igazi meglepetést számomra az utolsó két teremben látható – főként magángyűjteményekből származó – képek jelentették (az ún. kukoricás korszak, ill. a hölgyek, vagyis a két szürke terem).

Ez persze egyszerű nagyképűség, hiszen az az egyre ritkábban tapasztalható érzés fogott el, amikor az ember boldogan siet a következő terembe, mert újabb ismerős vagy meglepetés-képeket fedez fel. Finom pasztellszínűek a termek, illenek az összképhez, megfelelő nagyságú angol és magyar feliratok, magyarázó szövegek vezetik a látogatót mindenütt.

Nem merem leírni, nehogy valaki komolyan vegye, hogy szinte jót tett a Galériának a téli álom, olyan jól sikerült a tavaszi nyitás. Bár azt hiszem lebecsülnénk a szakmáját szerető muzeológusokat, ha azt hinnénk, hogy okvetlenül ragaszkodnak a takarékosságból bevezetett téli pihenőhöz.

Jó tárlatolgatást!

M. E.

200 éves a litográfia

kiállítás a Képzőművészeti Főiskolán a Magyar Nemzeti Galéria közreműködésével. Látható volt 1998 március 10–30 között

A Képzőművészeti Főiskolán a Magyar Nemzeti Galéria közreműködésével.

A művészet terjesztését nagymértékben kiszélesítő, máig eleven művészeti technikaként továbbélő litográfia történetéből ad ízelítőt a tárlat. Külön termében mutatja be Rippl-Rónai József száz évvel ezelőtt készített színes könyvnyomatainak izgalmas fázis variációit és egy másikban a Főiskola ismeretlen gyűjteményéből válogatott századfordulós litográfiákból, Mucha és kortársai plakátjaiból ad ízelítőt. A történeti ízelítők mellett a hangsúly a Képzőművészeti Főiskola tanárainak munkáira esik és a Főiskola növendékei számára meghirdetett jubileumi pályázat anyaga különösen fokozza a bemutató aktualizálását.

Képzőművészeti Főiskola: Budapest, VI. Andrássy út. 69/71.

Rendezők: Baranyay András és Somorjai Kiss Tibor grafikusművészek.

10 éves a nyíregyházi Művészeti Szakközépiskola képző- és iparművészeti tagozata

(Művésztanárok kiállítása a Jósa András Múzeumban)

A nyíregyházi Művészeti Szakközépiskola létrehozásának ötlete több mint tíz évvel ezelőtt fogalmazódott meg a város és a megye vezetőiben. A kezdeti nehézségek után ma már, a zeneművészeti tagozatot követően a képző- és iparművészeti tagozat is dolgozik azzal a céllal, hogy az e térségben felfedezett tehetségek számára alapvetően szükséges, szakmailag kitűnő feltételeket teremtsen, s ez az intézmény ne csak egy legyen a művészeti szakközépiskolák sorában, hanem „nyíregyházi" is legyen.

A tíz év eredményes munkáját bizonyította az itt érettségiző, majd a művészeti egyetemeken, főiskolákon nagy számban továbbtanuló diákunk. A két budapesti művészeti akadémia az eltelt tíz év után külön figyelemmel várja „a nyíregyházi" tehetséges növendékeket. Az ország távoli részeiből települtek ide művésztanárok, míg mások utaznak ide hetente, hogy átadhassák szakmai-művészi ismereteiket az itt tanuló tehetségeknek. Bizony nem könnyű naponta felfrissülve, megújulva átadni ezt az ismeretet a nehéz anyagi, műtermi viszonyok közepette, de a városi önkormányzat ígéretet tett arra, hogy nagyobb odafigyeléssel, mecenatúrával segíti a nyugodt, alkotó légkör megteremtését.

A képző- és iparművészeti tagozaton a tíz év alatt 26 művésztanár oktatott. A mostani kiállításon 21-en vesznek részt, személyenként 4-5 alkotással. A kiállított anyag sokrétű, műfaj-gazdag, hiszen az itt működő tanárok mesterei szakmájuknak (szobrászat-festészet, kerámia, üveg, díszlet-jelmez, grafika, bőrművesség, textil, média).

A kiállítás a nyíregyházi Jósa András Múzeumban, a város jelenlegi legnagyobb kiállítótermében látható, s ez azt bizonyítja, hogy a kortárs képzőművészet értékes alkotásai számára érdemes rangos kiállítóteret biztosítani.

Balogh Géza
művésztanár

MILYEN LEGYEN EGY ÚJ MÚZEUM

Új helyen a Pedagógiai Múzeum

Ismét költözött az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum múzeumi főosztálya, de most már nem csupán hivatali és munka helyiségeivel, hanem teljes gyűjteményi anyagával együtt elfogadható körülmények közé – remélhetőleg végleges helyére – került.

A Művelődési és Közoktatási Minisztérium legfelsőbb szintű döntése alapján megkapta a Könyves Kálmán krt. 40. sz. alatti épület (korábban: Néprajzi Múzeum, MRMK; még korábban: Széchenyi Főgimnázium; ma: MTM Növénytára, TKM) épületének azt a szárnyát, amelyben a legutóbbi tanévig a Radnai Béla Szakközépiskola működött.

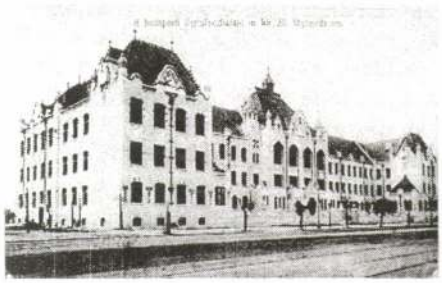

Itt működik az MNM Nyomdája, Informatikai Főosztálya, a Hírlevél szerkesztősége

A 1000 m^2-nyi alapterületű helyiségeibe már átköltöztette kb. 80 000 db-

napján hozták forgalomba a „Szecesszió – a XX. század hajnala" című bélyegsort.

Április 10–26. között előrehozott bélyegnapi kiállítást láthat a közönség a Hadtörténeti Múzeumban.

Tudománnyal és fegyverrel a hazáért – 1848 hőseinek természetrajzi és technikai munkássága

1998. május 26-ig látható a Magyar Természettudományi Múzeumban

1998. március 11-én nyílt a Magyar Természettudományi Múzeum és az Országos Műszaki Múzeum közös kiállítása, amely kapcsolódva a Tavaszi Fesztivál programsorozatához a maga sajátos témájával igyekszik emléket állítani a 150 éves évfordulóját ünneplő forradalomnak és szabadságharcnak. A kiállítás témája olyan kimagasló személyiségek természetrajzi és technikai munkássága, akik valamilyen módon bekapcsolódtak a magyar történelem e fontos eseményébe.

A kiállítás első nagy egységében az Országos Műszaki Múzeum néhány szabadságharcos műszaki tudósnak állít emléket. E személyek a bemutatás sorrendjében: Nagy Károly, Than Károly, Szeremley Miklós, Fényes Elek, Asbóth Sándor, Jedlik Ányos, Tóth Ágoston, Gábor Áron, Balassa János, Irinyi János, Görgey Artúr, Martin Lajos, Péch József és Zsigmondy Vilmos. Mintegy 160 tárgy, könyv és egyéb archív anyag kerül bemutatásra többnyire az Országos Műszaki Múzeum gyűjteményéből.

A kiállításban látható Nagy Károly bicskei csillagvizsgálójának nagy meridián köre, a Zarzetzky-féle gyufagyár által előállított, az 1867-es Párizsi Világkiállításon is bemutatott, színes fejű gyufákból kirakott gyári látkép, egy gőzgép modell kazánnal, Than Károly-féle laboratórium eredeti kísérleti és vizsgáló eszközzel, a Than-féle melegvíz-fűtésű kályha, Jedlik Ányos alkotásai: az 1828-as ős villanymotor, a világ első dinamója (1861) és az 1855-ös villanyautó modellje, továbbá az Irinyi-féle zajtalanul gyúló gyufa történetére vonatkozó archiv anyag, az eredetileg kémikus Görgey imakönyve és a kókuszzsírban lévő laurilsav felfedezésére vonatkozó dokumentumok.

A Magyar Természettudományi Múzeum rendezésében, a második és harmadik nagy egység közel 400 tárgy felhasználásával, a 150 éves Magyarhoni Földtani Társulat megalakulásának körülményeit, dokumentumait, az alapító geológusokat illetve a szabadságharc tudománnyal foglakozó politikusait és a forradalomban szerepet vállaló tudósokat mutatja be.

A következő személyekkel foglalkoznak a kiállítási részek: Kubinyi Ágoston, Kubinyi Ferenc, Szabó József, Kossuth Lajos, Stanislaus Albach, Bugát Pál, Jókai Mór, Xántus János, Hanák János, Brassai Sámuel, Herman Ottó, Entz Ferencz, Margó Tivadar, Rónay Jácint, Simonyi Ernő, Petényi Salamon János, Frivaldszky Imre.

A kor hangulatát idéző eredeti tárgyakkal berendezett gyűjteményi szobában és természetrajzi műhelyben látható többek között Kossuth Lajos növény- és ősmaradvány-gyűjteménye, Jókai Mór csigagyűjteménye, az először tüzérként majd gyalogos főhadnagyként szolgáló tudós-gyűjtő Xantus János állatpreparátumai (borneói orángután, és óriáskígyó), a puskapor gyártásért felelős Szabó József eredeti gyűjteményei és személyes tárgyai, a várfogságra ítélt Kubinyi Ferenc, illetve Kubinyi Ágoston által gyűjtött ősmaradványok.

MTM

Szerencs, Rákóczi Vár

A szabadságharc csatái Abaújban és Zemplénben

Kiállítás a Zempléni Múzeumban Szerencs, Rákóczi Vár 1998. március–december

A magyar nemzet történelmében kiemelkedő jelentőségű az az eseménysor, amely 1848/49-ben zajlott le hazánkban. Ebben az évben különös figyelemmel készülünk megemlékezni az 1848/49-es forradalom és szabadságharcról, hiszen éppen 150 esztendő telt el a nevezetes események kezdete óta. A „nagy év" minden történését felidézni lehetetlen próbálkozás lenne. Ezért a Herman Ottó Múzeum által a szerencsi Zempléni Múzeumban rendezett ünnepi kiállításon a szabadságharc térségünkhöz kötődő politikai és hadtörténeti eseményeit kívánjuk elsősorban szemléltetni. A megyei múzeumi szervezetnek elhatározását, hogy a központi kiállítást vidéken rendezik meg több szempont is indokolja. Bár kétségtelen, hogy Miskolc történelmében is fellelhetünk számtalan olyan vonatkozást, amely kötődik a szabadságharc történetéhez, a megye legdicsőségesebb eseményei győztes csatái a zempléni térségben zajlottak. A kiállítás ennek megfelelően az Abaújban és Zemplénben történt hadi események, csaták bemutatására teszi a fő hangsúlyt, de természetesen felidézi a fontos politikai eseményeket, és emléket állít a térségből származó nagy egyéniségeknek, Kossuth Lajosnak, Szemere Bertalannak, Andrássy Gyulának, Palóczy Lászlónak is. Az események szemléltetésére a kiállítás gazdag tárgyi anyagot vonultat fel. Ezek között számos igazi kuriózumot is találhatunk. A teljesség igénye nélkül említjük pl. azt az eredeti választási zászlót, amelyben az „Éljen a haza! 1848" felirat látható, a magyar honvédségi őrnagyi és az osztrák svalizsércsákót, a huszárszablyákat, a bécsi légiós kardokat, a képzőművészeti és numizmatikai tárgyakat. A kor hangulatának érzékeltetésére szolgál az a két enteriőr, amelyek egy reformkori kaszinó, illetve Szemere Bertalan dolgozószobájának képét idézik fel. Az egyenruha-rekonstrukciók bemutatják a szabadságharc hadseregének tipikus öltözékeit: honvédtiszti, nemzetőri és több huszáregyenruhát is láthatunk. A tárgyakon kívül látványos képi anyag: a hadi eseményeket és a résztvevőket ábrázoló metszetek, fényképek, valamint gazdag levéltári anyag: eredeti dokumentumok, plakátok, felhívások, levelek teszik teljesebbé a kor ábrázolását. Hangsúlyt kap annak bemutatása is, miként ápolta a nemzet a szabadságharc emlékét, a '48-as hagyományokat.

MÚZEUMI SÉTÁK

Rippl-Rónai és a tavasz

(Rippl-Rónai József művei a Tavaszi Fesztivál nyitányaként az MNG-ben)

Egy csapat muzeológus, februárban Bécsben megtekintette a híres nevezetes Brueghel kiállítást. Olyanok, akik múzeumokban és kiállításokon töltik életük felét, mégis azon sóhajtoztak, hogy régen láttak itthon egy igazán nagyszabású oevre-kiállítást, olyat, ahol egymás sarkát tapossák a látogatók, s a kiállított képek valóban nagyszámúak és kvalitásos művek.

A kiállításkritikát író számára végre itt a jó alkalom. A Galériában frissen megnyitott Rippl-Rónai kiállítás megfelel a kívánalmaknak.

Az összevetés azért is megállja a helyét, hiszen Rippl-Rónai is nagyon ter-

Rippl-Rónai József

1 99815

Napi Magyarország
1998. április 10., péntek

Dr. Gálffy József

Egy Rippl-Rónai-kép margójára, avagy a politikai Alzheimer-kór

Műtőben, 1906

A budapesti Nagyházi Galériában járva megragadta a figyelmemet egy kis grafika. Nincs feltűnő helyen, elég magasra is tették, így alig lehet elolvasni a művész által a képre írt sorokat: „Amputált lábú olasz irredentista katona átkötése". A kép sarkában az esemény dátuma: 1916, az első világháború időszaka. A katalógusban nem szerepel a hosszú cím, röviden csak annyit írtak: „Műtőben". Ennek lehet praktikus oka is, de talán tartottak is egy szótól, ami az eredeti címben szerepel: irredentista. Ma már csak kevesen ismerik a szó eredeti értelmét, mert egyeseknek érdekükben állt, hogy becsmérlő szitokszóvá váljon az a kifejezés, melynek jegyében egykoron az olaszok harcba indultak földjükért a Habsburgokkal szemben. A szó tulajdonképpen annyit jelent, hogy meg nem váltott, fel nem szabadított. Mint tudjuk, az olaszok nem harcoltak hiába, elérték földjük és nemzetük politikai megváltását, felszabadítását, miként hitük szerint Jézus bűneiktől már megváltotta őket is.

A képen kendőzetlenül és szokatlan helyzetben fekszik egy sérült a tábori műtőben. A naturális témát a festő különleges művészi ihletettséggel és lendülettel vázlatszerűen az impresszionizmus fátyla mögé rejti, ezért egyáltalán nem bántó. A katonát öt fehér köpenyes orvos vagy felcser veszi körül. Meglepett, és nem értettem, hogy egy átkötéshez miért kell ennyi ember. Később ez hozta azt a gondolatot, hogy a kép talán többet fejez ki, mint egy átlagos műtő jelent. Lehet, hogy *Rippl-Rónai* a katona alakjában a legyőzött Mars istent ábrázolja? Erőteljesen láttatja a háború férfi mivoltát. Itt legyőzték, de sejteni lehet roppant erejét, képes hogy újra felkeljen. Akik idegenkednek a háborús témájú képektől nem kell félniük. A kép nem dicsőíti a háborút, nem patetikus, mint *Delacroix* kissé édeskés forradalmi festménye, nem is pacifista, de mégis vádol. A sérült láb a nézőkre mutat, azokra is akik ide juttatták, de a kívülálló kibiceket is vádolja, akiknek egy háború nem hősies helytállások és emberi tragédiák sora, hanem egy haszonszerzési alkalom. Nem sokkal különbek azok sem, akik csak úgy szemlélik a háborút, mint egy sporteseményt, melyet napjainkban a CNN televízió szokott közvetíteni.

A legyőzött hőst körülvevő nagyszámú felcser látszatra segíteni akar, de mintha keselyűk szálltak volna le a sebesült köré. Még nem tépik szét, még nem falják fel, mert még él, de már ők lettek a főszereplők. Mintha azt mondanák: látod, most már mi vagyunk feletted, mi, a többségi új államalkotó nemzet, ugye, most már tudod, hogy hová vezet a hősködés! A kép 1916-ban született, akkor osztrákok álltak körül a csonkolt olaszt. Tizennégy évvel később a trianoni békediktátorok és cinkosaik, haszonélvező kegyenceik fogják közre Ausztriát és a sokkal jobban letiport és megalázott Hungáriát. A felcserek köpenyének fehér színe azt jelzi, hogy nekik mindegy, hogy milyen pártállású vagy nemzetiségű a legyőzött katona, ők semlegesek, ők mindenben „segítenek". Ők erkölcsileg még a lelkészek fölött is állnak, hiszen nem szentelnek meg laktanyákat, nem áldanak meg gyilkos fegyvereket, de minden háborúból győztesként kerülnek ki. Leginkább ők irredentáznak, szitkozódnak és gúnyolódnak, a legyőzöttet megrugdossák és leköpdösik, mint a megfeszítettet a sokaság. A megváltás magasztos szavát elferdítve és bemocskolva szégyenbélyegként használják.

A képnek művészi értéke, művészettörténeti és történelmi érdekesség mellett jelképes politikai üzenete lehet napjainkra vonatkozóan is: küzdenünk kell külhoni nemzettársaink megaláztatása, méltatlanul hátrányos helyzetbe szorítása ellen. Akik itthon érzik győztesnek magukat, jó lenne, ha észbe kapnának: ne bízzák el magukat, és ne taszítsák el maguktól a jogaikból kizárt volt honfitársaikat. Inkább támogassák azok autonómia törekvéseit, a kettős állampolgárság és az itthoni szavazati lehetőség megvalósítását, mert talán holnap ők kerülnek hasonló szorult helyzetbe. Úgy látszik, hogy sokan kóros feledékenységben, politikai Alzheimer-kórban szenvednek, mert elfelejtették, hogy a környező országokban már létezett autonómia a magyarok számára 1945 után is. Romániában ezt *Ceaucescu* szüntette meg. Szomorú, hogy nálunk még akadnak olyanok, akik szimpatizálnak a néhai diktátor tetteivel. Remélem, hogy külügyminiszterünk nem tartozik közéjük. Azért jó lenne, ha kissé nyomatékosabban emlékeztetné az utódállamok vezetőit, hogy gyakrabban olvassák a békeszerződések szövegében azokat a részeket, ahol kötelezettségeiket írják le. A nemzetiségekért felelős *Tabajdi Csaba* államtitkár úr a napokban elég gyengén érvelt, amikor kijelentette, hogy csak azok szavazzanak itthon, akik itt adóznak. Mintha nem tudnák, hogy nálunk szavazhatnak a nem adózó bűnözők is, akiknek beviszik a börtönbe a szavazócédulát. Azt nem tudom, hogy megkeresik-e őket bent a pártok képviselői is a kopogtatócédulával. Szintén szavaznak azok is, akik, bár szabadlábon vannak, de soha nem fizettek adót, mert a társadalom tartja el őket.

Jó lenne, ha a kormányzópártok nem arra gondolnának, hogy a külhoni magyarok esetleg nem mind rájuk szavaznának, hanem belátnák, hogy nekik is érdekük lehet, hogy a szavazás megengedésével kifejezzék együvé tartozásunkat. Jöhet még olyan idő is, amikor az MSZP és SZDSZ tábora is rászorulhat a külországi magyarok segítségére. Az amerikai magyarok anyagi segítségét már számos esetben elfogadtuk, bár igaz, hogy sokszor elég kelletlenül, sőt akadályozva őket a beruházásokban, egyes riportokból kiderült, hogy időnként elég arrogáns módon hozták tudomásunkra, hogy a pénzük esetleg kell, ha már mindenáron ránk akarják tukmálni, de a véleményükre nem vagyunk kíváncsiak.

Lehet, hogy egy kicsit több kerekedett abból, amit a kép kapcsán elmondani szándékoztam, de Rippl-Rónai művészete hívta ezt elő. Az ő lényegmeglátó képessége néhány vonal segítségével sok mindent tudott belesűríteni egy képbe. Alkotása alkalmas arra, hogy gondolatokat ébresszen azokban, akik egy kicsit elidőznek a mű előtt.

Bízom benne, hogy másokra is úgy hat a kép, ahogyan rám és megértik azt, amit a Münchenből és Párizsból is mindig hazavágyódó, végül Kaposvárra hazatérő Rippl-Rónai József sok év távlatából üzen számunkra.

A SZERZŐ ORVOS

Mindennapi szabadságunk és a ser

Kevesebb sör fogy – olvashatjuk a lapokban. A Magyar Hírlap, de a Maláta „sörirodalmi és kocsmakulturális" folyóirat is a lehetséges magyarázatok között sorolja fel a jövedelmi viszonyok változásait, azaz az elszegényedést. A kádári időkben pedig a sörözés – még ha csak félig hűtött „lóbányai" is került az asztalra – szent volt. A sörözés egyfajta Isten békéje, Treuga Dei volt egy elidegenedett társadalomban: a szocialista munka láza, sőt még a legcsábítóbb fusizási lehetőség is elállt másnapig, ha pedig nem állt volna el, akkor jöttek a visszautasíthatatlan haveri körök, akár éjfélig is.

A legmagasabb és a legalacsonyabb jövedelmű rétegek a legkitartóbbak: sörfogyasztásuk a kádári szinten mozog. Erre se freudi – apakomplexum –, se marxi magyarázat – abszolút elnyomorodás – nincs. Legfeljebb azt mondhatjuk, hogy bár a létviszonyok kétségbeejtően rosszak, ezt a társadalom csúcsán és alján lévők sem veszik észre. Nem az orrukat lógatják, hanem keményen megszívják a korsót, mert az arra való. A többieknél, beleértve az értelmiségieket is, az erkölcsök hanyatlanak. Kannás bort isznak és fájdalmas pillantással búcsúznak az üzletek gazdag sörválasztékától.

Modern társadalmakban a sör kulturális értékmérő: gyártásához alapos ipari előképzettség kell. Trianon után nemcsak a sportban és az oktatásban akarta megmutatni a megkisebbedett ország, hogy valami képtelenség történt vele, hanem az ipar fejlesztésében is. 1924-ben, a gyors pengőkonszolidáció idején nemcsak mozdonyainkkal dicsekedhettünk, de a müncheni és pilseni sergyárak termékeivel versengő Szent István Porterrel, a Dreher Bak sörrel és a Fősör Maláta Pezsgővel is: a sörfogyasztás magasabbra szökött, mint a boldog békeidőkben. A folyékony kenyér gyártása mellett pótkávé, cikória, cukorka- és csokoládékészítés, sőt, szappanfőző műhelyek dicsérték a magyar serfőző tőke és a gazdasági diktátumokat megkerülő magyar ész diadalát.

Az élet apró örömei mindennél fontosabbak – jól tudta ezt a két háború közti kor és a kádári konszolidáció embere. Az ide vetődő idegen mosolygott, s azt hitte a Kormányzó Budapestjéről, hogy az a Duna, sőt Európa csillaga, a hatvanas-hetvenes évek világáról pedig, hogy a legvidámabb barakkba csöppent. Kívül csend és nyugalom volt, belül, az emberi lelkekben pedig irtózatos erőfeszítés, hogy legalább fehér asztal mellett egy jobb, értelmesebb és emberibb világrend látszatát kölcsönözzék az őket körülvevő, ironikusan kegyetlen valóságnak. A sörivás az emberi látszat megteremtésének egyik legfontosabb kelléke volt, mi több: feladat, amit mindenki a saját ízlése szerint igyekezett megoldani.

Ma ez a megoldó igyekezet hiányzik. Az emberek kiépítették a magánosság és a szomorúság hadállásait. Szomorú szemmel várják ócska kocsmáikban, hogy a gyógyszer és az olcsó, rossz ízű alkohol hatni kezdjen. A halál már nem mumus számukra, hanem az új világ névjegye. Aki békés, polgári sörözést – ami a mindennapi szabadság és függetlenség utáni olthatatlan vágyat fejezi ki – visszaadja nekik, annak nevével az egyébként viharos magyar történelem legdiszkrétebb forradalmát fogják a jövő történészei összekötni.

A serital növekvő élvezete is jele lehet az erkölcsök szilárdulásának.

HEINRICH PÉTER

mozás a Lewinsky-ügyben

gezhet fel Clinton

ztatva, amelyek alapot
nek *Bill Clinton* vád
zésére a képviselőház-
ıp értesülése szerint a
ügyész még május vé-
eretné részletes beszá-
alsóház elé terjeszte-
eth Starr szerda este
kijelentette, hogy a
t még folytatják, és
döntöttek sem arról,
ítenek-e a jelentést a
us számára, sem pedig
yha igen, akkor mikor
tartalommal.
Washington Post tudo-
int a független ügyész
állítandó jelentés azo-
úvallomásokon és bi-
kon alapul majd, ame-
lyek az általa irányított vádeskküdtszéki vizsgálat során merültek fel. A lapnak nyilatkozó források közölték, hogy a jelentésben foglaltak olyan vétségekre irányíthatják rá a figyelmet, amelyek esetleg alapot képezhetnek a képviselőházi vád alá helyezésre (impeachment). Kenneth Starrt törvény kötelezi arra, hogy a kongresszus elé tárja nyomozásának eredményét, ha az olyan lényegi, hitelt érdemlő tényeken alapul, amelyek felvethetik az alkotmányban előírt vádemelési eljárás szükségességét a kongresszusban. A történelem során eddig csupán egyetlen elnök ellen alkalmazták az „impeachment" intézményét.

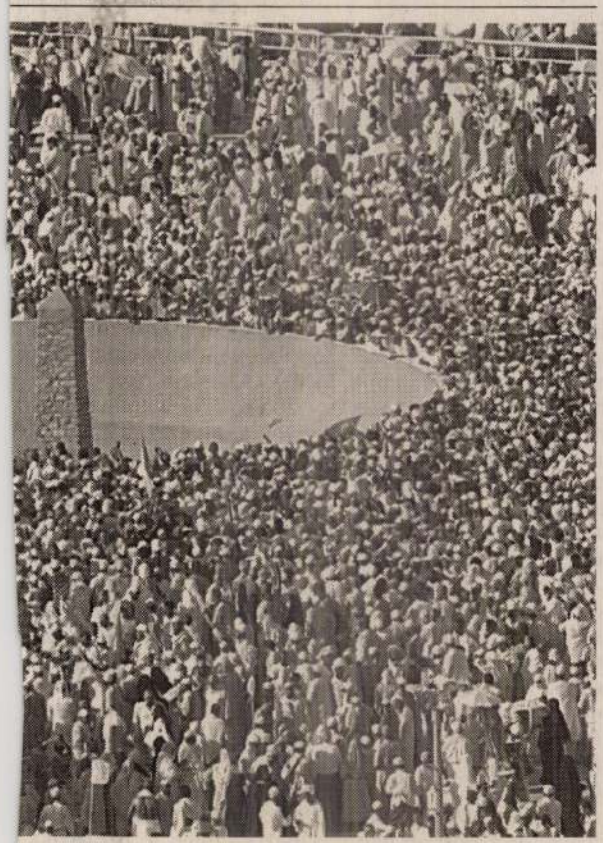

*ban az ördögöt jelképező kőoszlopot, hogy a hagyo-
A tegnapi szertartás során pánik tört ki: a mélyen
ilukat. Többségüket agyontaposták*

FOTÓ: MTI – KÜLFÖLDI KÉPSZERKESZTŐSÉG

ódik
ák miatt

a, hogy a pakisz-
ai versengés e téren
ül a Független Álla-
zössége déli határai
rténik, s „ez a régió ha-
osan nagy jelentőség-
oszország számára".
osz külügyi szóvivő
pakisztáni rakétakísér-
latos esemény, mert
len következmények-
e robbanásveszélyes
a feszült helyzet rende-
ző erőfeszítésekre néz-

rtvezér

ésőbb a kijelentések és
5000 frankot kellett ki-
87-ben, amiért „valósá-
tette a franciaországi
er frankra ítélték, ami-
ontjaként emlegette a
áinak létezését. A Front
Frank Timmermans ez-
ket vélt felfedezni Le
ész és *Maurice Papon*
llen hozott ítéletek kö-
szerepet játszott, ho-
második világháború
észese volt a történtek-
.) *Jean-Yves Gallou*, a
-de-France FN-elnöke
ymillió választó politi-
zabad cselekvésében.
, hogy a valóban afféle
lent FN milyen helyet
net-e bármilyen pozíci-
Bár az FN-nel a regio-
ált jobboldali vezetők
sztségükről, a regioná-
rmja, s a szélsőjobbol-
kialakítása – vagy an-
vábbra is lezáratlan fo-
ban a regionális válasz-
uk során egy új, ám az
észlelhető jelenséggel
mény. A Front National
húzódozását, regionális
nak, hogy a baloldallal
ba kezdjen.

UDVARDY ZOLTÁN

Irán együttműködik

Irak kész együttműködni az ENSZ-szel a kábítószer-csempészet visszaszorítása terén, különösen az afganisztáni illegális máktermesztés felszámolására irányuló erőfeszítésekben. A világszervezet központjában közölték, hogy *Pino Arrlachi*, az ENSZ kábítószerellenes programjának a vezetője, a hét elején Teheránban járt, ahol fogadta őt *Mohammad Hatami* iráni elnök is.

A békéért Kabulban

Az ENSZ különleges megbízottja, *Lahdar Brahimi* tegnap Kabulba érkezett, hogy a tálibok második számú vezetőjével és ideiglenes kormányzótanácsuk fejével, *Mohamad Rabbanival* a békerendezés újjáélesztéséről tárgyaljon.

Új örmény elnök

Tegnap letette a hivatali esküt Örményország új elnöke, aki a március 30-án rendezett második választási fordulóban szerzett többséget kommunista riválisával szemben. *Robert Kocsarján* a beiktatási ceremónián mondott beszédében önrendelkezést követelt az Azerbajdzsán területébe ékelődött, ám túlnyomórészt örmények lakta Karabah számára. MTI

Elismerte felelősségét a „November 17"

A görögországi terrorhullám felelősei

A „November 17" terrorcsoport tegnap bejelentette, hogy tagjai hajtották végre a február óta egymást követő, athéni amerikai célpontok ellen irányuló merényleteket, köztük – szerdára virradó éjjel – a Citybank egyik ügynöksége elleni rakétatámadást is.

Az Eleftherotípia című baloldali független napilapban közzétett levelében a csoport közölte: „úgy döntött, hogy csapást mér az amerikai imperializmusra, mivel az Görögország szuverén jogai ellen lép fel és támogatja a törökök égeitengeri követeléseit, illetve Ciprus megosztására törekszik és a törököket akarja megtenni az Égei-tenger egyik felének csendőrévé".

Az MTI jelentése szerint a 1975 óta működő csoport ezúttal összesen hat pokolgépes, illetve rakétatámadás február 3.–április 8. közötti elkövetését ismerte el. A csupán anyagi kárt okozó merényletek célpontja két McDonald's gyorsétterem, három, amerikai márkákkal kereskedő autószalon és a Citybank egyik ügynöksége volt.

A „November 17" legutóbb 1997 májusában adott jelt magáról, amikor közölte, hogy a csoport gyilkolta meg *Kosztisz Peratikosz* hajózási vállalkozót és tagjai hajtották végre a támadást az amerikai nagykövetség ellen 1996 februárjában.

A marxista és szélsőségesen nacionalista ideológiájú szervezet – amely nevéül a görög „ezredesek" diktatúrája által 1973-ban levert diáklázadás időpontját választotta – 1975 decemberében a CIA görögországi rezidensének, *Richard Welchnek* a meggyilkolásával mutatkozott be, és eddig összesen 22 ember életét oltotta ki, köztük számos török diplomatáét és egy görög konzervatív parlamenti képviselőjét, aki *Konsztantin Micotakisz* volt kormányfő veje volt.

A csoport több alkalommal azokkal a rakétákal követte el támadásait, amelyeket 1989 decemberében a hadsereg szikuriói laktanyájából rabolt el. A görög rendőrségnek a terrorcsoport egyetlen tagját sem sikerült még elfogniuk.

Kurd tűzszüneti ajánlat

Abdullah Öcalan kurd felkelővezér ismét tűzszüneti ajánlatot tett *Mesut Yilmaz* török miniszterelnöknek és *Ismail Hakki Karadayi* vezérkari főnöknek – jelentette a Hürriyet török napilap tegnapi számában, melyet az MTI ismertetett.

A török lap szerint a Kurdisztáni Munkáspárt (PKK) feje a londoni székhelyű kurd Med TV-ben közölte, hogy levelet írt a miniszterelnöknek és a vezérkarnak, kifejezve tűzszüneti óhaját. A tévécsatorna egyik tudósítója a Reutersnak elmondta, hogy az Öcalannal készült interjút a múlt héten sugározták, és a PKK-vezér jelezte: nem kapott választ párbeszédet szorgalmazó levelére.

Törökország figyelmen kívül hagyta a PKK korábbi békés rendezési javaslatait is. Ankara elzárkózik bármiféle tárgyalástól a PKK-val, amelyet terrorszervezetnek tekint, akárcsak Washington. Törökország azt állítja, hogy az „árulásért és államellenes bűncselekményekért" körözött Öcalan Damaszkuszban él. Szíria cáfolja a sűrűn hangoztatott török vádat, miszerint terroristáknak nyújt menedéket.

A PKK ökormányzatért küzd a zömmel kurdok lakta Délkelet-Anatóliában. A török biztonsági erőkkel vívott hosszú harcainak már több mint 27 ezer halálos áldozata volt.

Öcalan egyik csapattisztje a múlt hónapban Észak-Irakban átállt egy másik kurd csoporthoz, miközben hírek terjedtek el a PKK-n belüli szétházásról. Az AP szerint egy PKK-vezér azt mondta, hogy a már korábban Észak-Irakba küldött török erők újabb támadásokra készültek egy iraki kurd csoporttal együtt.

Olaj Kazakisztánból

Oroszország a kaszpi kincs felé kacsingat

Oroszország és Kazahsztán április végén szerződést ír alá a Kaszpi-tenger kontinentális talapzatának megosztásáról – erről állapodott meg tegnapi moszkvai megbeszélésén *Borisz Jelcin* orosz és *Nurszultan Nazarbajev* kazah államfő – jelentette az MTI.

A Kaszpi-tengerről kötendő megállapodás nem érinti a vizek hasznosítását, csak az ásványkincsek – elsősorban az energiahordozók – kitermelését. A szerződés kétoldalú, így kérdéses, hogy mit szól hozzá a többi három ország, amely szintén határos a Kaszpi-tengerrel. Moszkva és Almati mindenesetre azt reméli, hogy megállapodásuk az első lépés lehet az érintett országok átfogó nemzetközi szerződésének előkészítése felé.

Ugyanakkor Bajkonur kérdésében egyelőre nem sikerült előbbre lépni. Az orosz fél változatlanul tartozik az űrrepülőtér bérleti díjával, amelyet a kazah adósságok terhére szeretne leírni.

Nazarbajev szerint a Kaszpi-tengerről kötött megállapodást április 28-án írják alá Moszkvában, vagyis a Független Államok Közössége csúcstalálkozójának előestéjén. A kazah elnök beszámolt arról is, hogy Jelcin a tervek szerint július elején hivatalos látogatást tesz Almatiban, ahol számos kétoldalú szerződést ír alá.

Diszkriminatív földtörvényt szavaztak le Ausztráliában

Faji kérdések az ötödik kontinensen

Az ausztrál kormány tegnap leszavaztatta a képviselőházzal az őslakosok jogait korlátozó földreformtervezetének a szenátus által módosított változatát, szabad kezet adva *John Howard* miniszterelnöknek a választások előrehozatalára, amelyek középpontjába így a faji kérdések kerülhetnek – jelentette az MTI.

A Sydney Morning Herald úgy értesült a liberális-nemzeti kormány berkeiből, hogy Howard kabinetje már elhatározta: fölosztatja mindkét házat és legkésőbb október végére kitűzi a választásokat.

Ám Howard elhárította a latolgatás kommentálását, és csak annyit mondott, hogy október 29-re ki kell írnia a szavazást, ha a választások előrehozatala mellett dönt. A miniszterelnök tagadta azt is, hogy választásoknak óhatatlanul faji töltetet adna, ha a földjogi reform miatt előrehoznák azokat.

A munkáspárti ellenzék, a kisebb pártok és függetlenek csütörtök hajnalban arra használták föl szenátusi többségüket, hogy a földreformtervezet olyan átszerkesztett változatát fogadják el, amely számos, a kormány által elfogadhatatlannak minősített módosítást foglal magában.

Tervezetével Howard a farmerek és őslakosok vitájának akart véget vetni, amely a farmerek által bérelt közlegelők körül dúl. A tervezet megnyirbálta volna az őslakosok hozzájutási jogait. E legelők az ausztrál földtömeg több mint 40 százalékát fedik, és az őslakosok azt hangoztatják, hogy olyan földeket is felölelnek, amelyekhez hagyományos lelki kapcsolat fűzi őket.

A munkáspártiak, kisebb pártok és függetlenek által erőltetett módosítások több jogot adtak volna az őslakosoknak, és a földjogi reformot rasszizmusellenes jogszabályok elfogadásához kötötték volna. Ez Howard szerint diszkriminációt jelentett volna az őslakosok javára.

Magyar Nemzeti Galéria

Rippl-Rónai József gyűjteményes kiállítása

1998. március 12 – szeptember 6.

Rippl-Rónai József 1861-ben született Kaposváron. Tanulmányait a Münceni Akadémián végezte, majd 1887-ben Párizsban telepedett le. Itt előbb 2-3 évig *Munkácsy Mihály* segédeként, képeit másolva dolgozott, majd – vele szakítva és kialakítva sajátos, jellegzetes stílusát, önálló útra tért. Az 1890-es évek egyik legmodernebb szecessziós, szimbolista áramlatához kapcsolódott, a francia *Nabis-csoport* tagjaival állított ki. A művészcsoport, Rippl-Rónai korai, ún. fekete korszakának egyik legjelesebb alkotására, az 1894-ben készült *Öreganyám* című festményre felfigyelve hívta meg tagjai sorába. Baráti köréhez tartoztak a francia művészet olyan kiválóságai, mint *Aristide Maillol, Edouard Vuillard, Maurice Denis* vagy *Pierre Bonnard*. Ezen időszakban készült műveire a visszafogott, sötét színhasználat, az erős fekete kontúrvonalak alkalmazása és a dekorativitás volt a jellemző. Párizs neves szalonjában – *Bing* szecessziós palotájában – az *Art Nouveau*-ban 130 művét felvonultató önálló tárlatot rendezett 1897-ben.

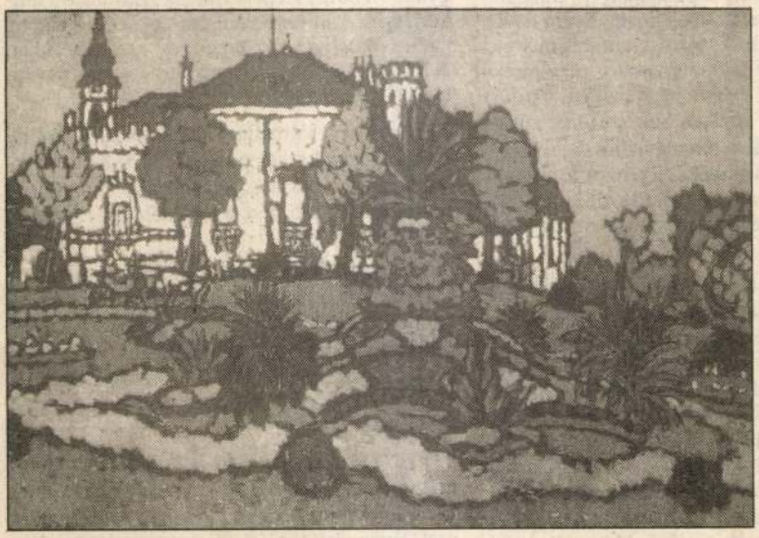

A szecesszió összművészeti törekvéseinek megfelelően érdeklődése kiterjedt az alkalmazott grafikára is, könyvillusztrációk, könyvborítók, litográfiák kerültek ki keze alól. Ugyanakkor jeleskedett az iparművészet műfajaiban is: tervezett hímzést, gobelint, bútort, üvegablakot, tálakat, üvegpoharakat. Legjelentősebb iparművészeti munkája – a sajnos azóta elpusztult – 1897-98-ban készült ebédlő berendezése volt gróf *Andrássy Tivadar* Fő utcai palotájába.

1899-ben néhány hónapot barátja, Aristide Maillol szülőföldjén Dél-Franciaországban, a spanyol határhoz közeli kis halászfalucskában, *Banyuls-sur-Mer*ben töltött. A mediterrán táj élménye egy új korszakot hívott életre művészetében: korábbi komor interieurjei után színes tájképek tucatjait jelenítette meg ekkor.

Tizennégy év párizsi tartózkodás után 1902-ben hazatelepedett Kaposvárra, később a teleket Pesten, a Kelenhegyi úton lévő műteremlakásában töltötte. Itthon érdeklődése a család, a mindennapok apró eseményei és közvetlen környezete felé fordult, festői témáit is ebből az intim világból merítette. Szeretett családtagjai: szülei, francia felesége – Lazarine –, fogadott lánya – Anella – és a kisváros jellegzetes alakjai voltak állandó modelljei. Magyarországi elfogadtatása az 1906-os kiállításához kötődik, lényegében ettől az időtől a modern magyar művészet egyik legkiemelkedőbb alakjaként tartják számon.

1907-től Rippl-Rónai művészetében egy újabb festői korszak születik. A tréfásan „kukoricás" képeknek is nevezett műveken, apró, elkülönülő ecsetvonásokból építkezve, tiszta, keveretlen színekkel alakítja ki dekoratív kompozícióit.

1914-ben rokoni látogatásuk alatt családjával együtt Franciaországban éri az I. világháború kitörése. Súlyos megpróbáltatások után *Mconba*, majd a *Le Puy* melletti *Chartreuse* kolostor fogolytáborába internálják őket, ahonnan csak 1915. februárjában szabadulnak.

Utolsó olajképét 1919-ben, szeretett modelljéről, *Zorkáról* festette. Ezután már csak pasztellképek kerülnek ki keze alól. A munkásságát végigkísérő színes kréta ettől kezdve egyeduralkodóvá vált művészetében. A lehelletfinomságú, érzékeny női portrék sora mellett a kor neves művészeit – íróbarátait –, többek között *Babits Mihályt, Móricz Zsigmondot, Ady Endrét, Osváth Ernőt, Szabó Lőrincet* örökíti meg. 1911-ben a Nyugat kiadásában megjelent személyes hangú önéletírása *Rippl-Rónai József Emlékezései* címen.

Munkásságát számos hazai és külföldi elismerés és érdemérem kísérte: 1912, az amszterdami Nemzetközi Kiállítás ezüstérme; 1914: a bécsi Künstlerhaus aranyérme; 1915: a San Francisco-i Nemzetközi Kiállítás ezüstérme; 1916-ban *Feleségem* című képére itthon nagy állami aranyérem. 1926-ban a belga Lipót Rend lovagjává avatták, ugyanebben az évben a firenzei Uffici Képtár önarcképét a művész-arcképcsarnokban helyezte el.

Stílusa mindmáig utat talál a közönséghez is, képeinek aukciókon leütött magas ára tanúskodik erről.

Rippl-Rónai József 1927-ben halt meg Kaposváron.

Rippl-Rónai József utolsó nagy gyűjteményes kiállítása Budapesten 1961-ben volt, ugyancsak a Magyar Nemzeti Galériában. A kiállítás **1998. március 12-én** nyílt meg, és **szeptember 6-ig** tart nyitva, de a tárlat meghosszabbítását is tervezik. Most különlegesen gazdag válogatásban, kb. 250 mű reprezentálja a nagy művész munkásságát: festmények, grafikák és iparművészeti tárgyak. Az eredeti művekhez érdekes dokumentum anyag is csatlakozik, levelek, fotók és személyes tárgyak. A művek kiválogatása az összes magyar közgyűjteményből és kb. 40 magángyűjteményből történt. A kiállítást a budapesti zárás után a Párizs melletti *Nabis-Múzeum* is bemutatja (Saint-Germain-en-Laye).

A Magyar Nemzeti Galéria Rippl-Rónai kiállításához – az elmúlt évek tiszteletet parancsoló hagyományaihoz híven – nagy (kb. 40 íves) katalógus jelenik meg, amely Rippl-Rónai József legszebb, – a tárlaton látható összes – műveinek színes reprodukcióját és huszonhét művészettörténész több éves kutatómunkájának eredményeit tartalmazza.

A kiállítás anyagát válogatta és a tárlatot rendezte: *Bernáth Mária, Földes Mária, Plesznivy Edit.*

Budapest emlékei a Milleneumi Földalatti mentén III.

Sétánk során elértünk a kisföldalatti utolsó szakaszához, a Bajza utcától a Mexikói útig.

A Bajza utca és környéke a század végén az arisztokrácia és a nagypolgárság nyaralóhelye volt. Gyönyörű neoreneszánsz és neobarokk villákkal „szórták tele" a Bajza, egykor Hajtsár utca, valamint a Lendvay és a Délibáb (ma: Rippl-Rónai) utca területét. A Közmunkatanács építési szabályzata szerint ugyanis ilyen levegős, nyaraló jellegű területtel kívánták lezárni az Andrássy útnak a Hősök teréig tartó szakaszát.

Kelet-Ázsia az Andrássy úton

Itt áll a híres *Hopp Ferenc*-villa is. Hopp (1833-1919) a világutazó és műgyűjtő értékes kelet-ázsiai gyűjteményét, amely mintegy húszezer különleges japán, kínai stb. muzeális kincset tartalmaz, a városnak adományozta. A *Kelet-ázsiai Művészeti Múzeum*ot 1923-ban nyitották meg a nagyközönség előtt.

A kiállítási anyagban a Bajza utcai megállóban látható Az Est című rendkívül népszerű plakátja is. Nem véletlen, hiszen itt áll a Magyar Sajtó Háza, amely egykor az „Otthon körnek" adot helyet. Írók, újságírók fordultak meg ezen a helyen. A hírbörze és a reggelbe nyúló nagy kártyacsaták tanúja volt a ház.

„Az Est" című lap pedig a kor hű krónikása volt. *Miklós Andor*, a lap, valamint az Athenaeum nyomda és könyvkiadó tulajdonosa megvette a *Hatvany Lajos* tulajdonában lévő *„Pesti Naplót"*, majd a „Magyarországot" is. Ezzel létrejött az Est-lapok sajtó-, nyomda és könyvkiadó konszern, s némi túlzással Miklós Andor lett a magyar sajtócézár.

Híres lakója volt a környéknek *Feszty Árpád*. Jókai Rózát vette feleségül, s villájában tíz évet élt *Jókai Mór* is. Nagy szalont vitt a család. A kor jeles művészei gyakori vendégei voltak a Feszty-háznak. Annál is inkább, hiszen a Magyarok bejövetele című híres körkép megalkotásában a villa látogatói közül kilencen vettek részt. Feszty festette az eget, *Mednyánszky, Újvári, Spányi, Olgyai és Mihalik* a tájat. A figurális részt pedig *Pályi, Vági, Czigler és Barsi* vetette vászonra. A körkép bemutatására megalakult a Körkép Betéti Társaság, melynek titkára *Gárdonyi Géza* volt. A képet Londonban is kiállították, és 1910-ben, tíz év után került haza. A Hősök terén a földalatti megállójában plakát emlékeztet erre az eseményre.

Múzemok, Május elsejék, sportesemények

A Hősök tere a főváros egyik legszebb emlékhelye, a külföldi turisták kedvelt találkozási pontja. A tér középpontját az Andrássy út tengelyében álló *Milleniumi Emlékmű* foglalja el. Két oldalán a *Szépművészeti Múzeum* és a *Műcsarnok* épülete található. Az együttes *Schikedanz Albert* és *Herczog Fülöp* alkotása.

A tér gyakorta volt népünnepélyek, tömegtalálkozók színhelye. Többek között Szent István halálának 900. évfordulóján itt tartottak misét az Eucharisztikus Világkongresszus alkalmából mintegy 300 ezer ember jelenlétében. Erről is tudósít a kiállítás anyaga. Sok százezer ember vett részt 1945 után a téren a május 1-jei felvonulásokon. A tér környékét ilyenkor lezárták, s egyedül a Milléniumi Földalatti szállította a felvonulókat hazafelé. Ez volt ilyenkor az egyetlen tömegközlekedési eszköz.

De nemcsak ünnepségek rendezésére adott lehetőséget a tér. Közvetlenül a háta mögött húzódik a Városligeti tó, amley már a múlt században is sportesemények színtere volt. 1869-ben már megalakult a Budapesti Korcsolyázó Egylet. 1895-ben pedig itt rendezték meg a Budapesti Korcsolyázó Európa-bajnokságot, amelyen magyar bajnokot is avattak *Földváry Tibor* személyében. Vele kezdődött meg a magyar műkorcsolyázás fénykora. Olyan híresség követték a sorban, mint *Kronberger Lili, Méray-Horváth Opika, Rotter Emília* és *Szollás László, Kékkessy Andrea és Király Ede*, aztán a *Nagy testvérpár*. Gyakran szerveztek kerékpárversenyeket is. A kiállítási plakátanyagban erre is van példa.

A Városliget emlékei

A Széchenyi fürdő megálló már tulajdonképpen a Városliget központja. A múlt századtól a város egyik kedvelt szórakozóhelye. Amilyen szelíd, békés negyede a fővárosnak, olyan hányatott volt a múltja. Történetének kezdete különösen baljóslatú, 1241-ben Batu kán a mocsarába csalogatta az előretörő magyarokat. A tatárjárás után *IV. Béla* a nyulak-szigeti (Margitsziget) apácáknak ajándékozta az akkoriban Ökördűlőnek nevezett területet. 1298 óta pedig ide hívták össze Szent György napjára az Országgyűlést. Régi források szerint *Mátyás király*nak vadaskertje volt ezen a helyen, *Dózsa György*nek pedig szállása. A XVIII. században *I. Lipót* a Városi Tanácsnak adományozta.

A múlt század jeles újságírónője, *Vay Sarolta* a Városliget további történetéről a következőket írja: „A múlt század utolsó tizedében a Liget területe *Batthyány József* tábornoké volt, aki 1799-ben Pest városának ajándékozta azzal a kikötéssel, hogy ezt egy, a lakosság mulattatására szolgáló hellyé alakítja át. Ezt mind szerződésbe foglalták, és a szerződést a város részéről aláírták *Kregár Mihály* polgármester, *Boráros János* városbíró és *Türschl Sebestyén* városi gyám. *Nebbien Henrik* francia származású műkertész szerint homokpuszta volt akkoriban az egész Városliget, a közepén vadvizes mezőkkel. A lakosság többnyire Batthyány-kertnek nevezte és Nebbien adta rá a városerdő nevet.

Felkarolta a Városliget ügyét *József nádor* is. Óriási platánokat telepíttetett. 1870-ben a Közmunkatanács lett a Liget gazdája. Felépült az Iparcsarnok 1885-ben, a Korcsolyázó Egylet és a Széchenyi fürdő.

A legnagyobb esemény azonban a milleniumi kiállítás volt, amelynek máig fennmaradt emléke a *Mezőgazdasági Múzeum* épülete. Az iparcsarnoki kiállítások hagyományai tovább éltek a Budapesti Nemzetközi Vásárokon. 1927 és 1972 között évente rendezték ezen a területen a vásárokat.

Ismét idézzük Vay Saroltát: „A Városligetet még akkor – a múlt század – egyáltalán nem szerették a pestiek. Egészen a negyvenes évekig csak a mágnásvilág járt oda, vagy azok a gazdag, törzsökös pesti polgárok, akik egymás után építették a nyaralókat a Király utca felőli gesztenyefaallékban."

Valóban a Városliget igazán népszerű a milleniumi ünnepségek után lett. Volt itt vurstli, cselédkorzó és előkelő vendéglők. A régi vendéglői közé tartozott a *Vampetics*, a *Weingruber*. Ezeknek nyoma sem maradt, de a *Gundel* ma is áll.

Azután felépült az *Állatkert*, az *Angolpark*, a későbbi *Vidám Park*. Ma a *Petőfi csarnok*kal a Városliget a fiatalok egyik legkedvesebb szórakozóhelye.

Végállomás, kiszállás!

A kis földalatti utolsó megállója a Mexikói út. Itt fejeződik be a kiállítás is. A tárlókban láthatók a Közlekedési Múzeum történetét feldolgozó tablók, illusztrációk a régi Mexikói út és a Stefánia elegáns közönségéről és az Állatkert, valamint a Vidám Park életéből.

Márton Katalin

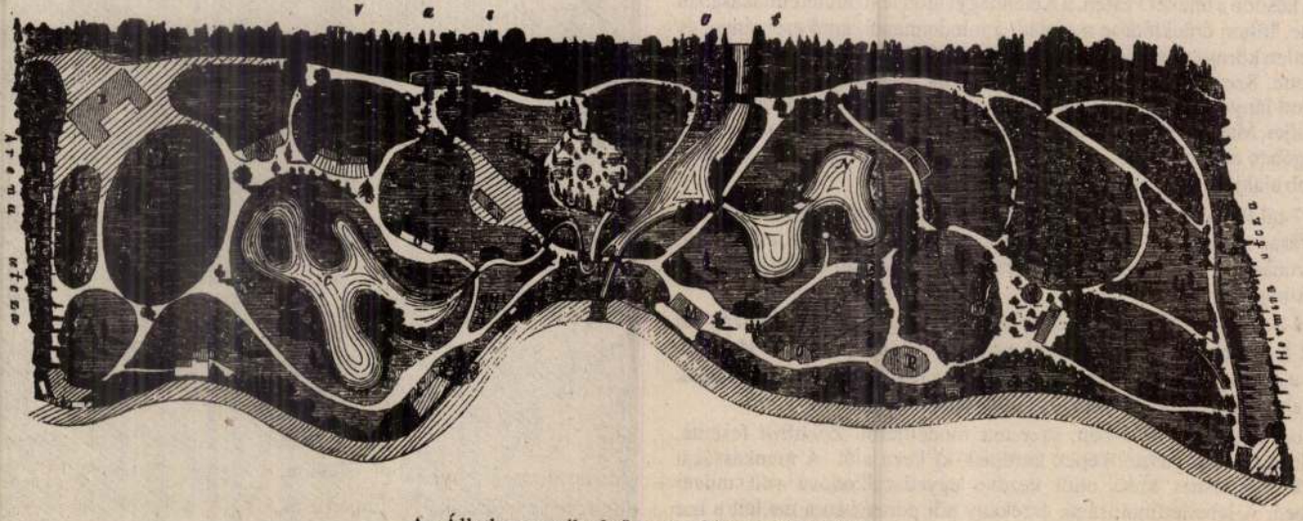

Az Állatkert egyik első terve a kiegyezés korából

Leszállván a teoretikus magaslatokból...

Schermann Rudolf munkásokról, vagányságról, hitről

Amikor még „minden hatalom a dolgozó népé" volt, az ötvenes évek első felében, akkor volt a budapesti szeminárium növendéke *Schermann Rudolf*, ma ausztriai pap, a *Kirche Intern* című folyóirat főszerkesztője. Egy lelki válság, a hivatásával kapcsolatos kétségek tisztázására tett erőfeszítései során — véletlenül, vagy inkább az Úristen irányítására — hosszabb időre kenyerüket a kezük munkájával kereső emberek közé került.

Csepelen működött egy baromfitenyésztő állami gazdaság, ahol hivatásra titokban készülő kispapok is dolgoztak. (Akkoriban a „föld alatt" is működött szeminárium, de ez egy másik történet). Ők szerezték az állást, ahol tizenkét órás váltott műszakokban lehetett megtudni, hogy valójában milyen értéke van a munkának, a munkásosztálynak. Nemcsak kétkezi munkára tanított ez az „iskola", de arra is, hogy a munkások nemcsak nem részesei a hatalomnak, hanem egyenesen kiszolgáltatottjai, meg lehetett ismerni az életüket, gondolkodásmódjukat, s azt is, hogyan lehet velük szót érteni. Munka közben a lelki válság is könnyebben rendeződik, különösen, ha a munkássá lett szeminarista találkozik egy „kitűnő emberrel", a helyi pappal, akihez titokban jár.

Végül Schermann Rudolf pap lett, és nem sokkal a felszentelése után, 1956 késő őszén Ausztriába került. Osztrák és magyar egyházi elöljárói fölvetették: legyen az emigráns magyar munkásfiatalok lelkésze. A fiatal, huszonöt éves pap, aki addigra nemcsak hitet, kétkezi munkát, de „vagányságot" is tanult — vállalta. Az Ostpriesterhilfe nevű egyházi segélyszervezet-magaslatokból, először is azt nézem, kivel állok szemben, hogyan gondolkodik, milyen nyelvet ért meg ez az ember. A második kérdés: mit mond neki, az ő mostani helyzetében a Szentírás. Ha ez megvan, meg kell találni a közvetítés módját. Teologizálás helyett inkább keresek a Szentírásban egy szót, egy mondatot, amelytől fel tud épülni, rendbe tud jönni." A „módszer" sikeresnek bizonyult: az emigráns munkásifjak elkezdtek szentmisére járni, részt vettek csendes-napokon, a Jézus Szíve Népleányai segítségével rendezett lelkigyakorlatokon. Lelkipásztoruk nem leegyszerűsítve vagy elferdítve, de igen egyszerű nyelven próbálta beavatni őket a hit titkaiba. Katekézist írt a számukra „A párttitkárok által halottnak hazudott Istenről" címmel, amelynek olyan sikere lett, hogy többször ki kellett nyomtatni. „Testből és lélekből vagy — mondta nekik —, ezt elhiszed, ugye? A testedet naponta megmosod, hogy ne bűzölögj. Mit gondolsz, a lelked nem bűzlik a sok rárakódott bűntől? Ezért kell gyónni, hogy a lelked megtisztuljon!"

Később, már az osztrák egyház papjaként, huszonnyolc éven át két Bécs környéki falu plébánosa volt Schermann Rudolf. Népének nagy része ingázó munkásként élt. Különösen az első időkben jó hasznát vette az itthoni, munkások között szerzett tapasztalatainak. Ausztriában igen erős hagyománya van a szociáldemokráciának, s annak is, hogy a szociáldemokrata politizálás szemben áll az egyházzal. Ez azt is jelentette, hogy abban a faluban, ahol szociáldemokrata volt[illegible] polgá-ránt. Beszélgetésünk végén a munka világának olyan problémájáról kértük Schermann Rudolf véleményét, amely a közelmúltban nyilvános állásfoglalásra késztette az osztrák püspöki kart, s úgy látszik, már itthon sem hallgathatunk róla. Ez pedig az óriás-áruházak vasárnapi nyitva tartása. Valóban, az osztrák püspökök a Nagyhéten kampányt indítottak a vasárnapi nyitva tartás ellen, ami a kapitalizmus egyik vadhajtása — mondja Schermann Rudolf. A nyugati jólétben valójában senki sincs rászorulva arra, hogy vasárnap is dolgozzon vagy kereskedjen. (Más elbírálás alá esnek azok a szakmák, melyeknek állandóan az emberek szolgálatára kell lenniük, például az egészségügyben vagy a közlekedésben.) Számunkra szent a vasárnap, de minden embernek óriási érték, hogy van egy nap, amikor leveheti kék gúnyáját, félretehet mindent, ami szorosan a megélhetéséhez köti, és egy kissé „magára eszmélhet". Ez esélyt ad arra is, hogy a bevásárlás öröme helyett ki-ki Isten örömét fedezze fel magában.

Szikora József

Nagymarosi Levél

Minden Krisztus-követő közösségnek 1998 tavaszán

„Adjuk tovább a reményt a Szentlélek segítségével!" (II. János Pál)

Pál apostol Efezusban néhány tanítványától megkérdezte: „Megkaptátok-e a Szentlelket, amikor megtértetek? Azok csodálkozva néztek rá: nem is hallottuk, hogy van Szentlélek."(ApCsel 12,9.) Vajon mit válaszolnának a mai keresztények, ha megkérdeznék, hogy ki a Szentlélek?

Egyesek cinikusan azt mondják, hogy a történelem mozgatóereje az erőszak, hiszen a jelentősebb változásokat háborúk, vérontások előzik meg. Ezek az emberek azonban nem gondolnak arra, hogy van egy másik történelem is, az üdvösség története, melynek mozgatója a Szentlélek. *Henri Boulad* jezsuita így vall erről: *„Isten betörése a világ magvába, és ottmaradása egy előre teljesen láthatatlan és számunkra megmagyarázhatatlan dolgot jelent. Mindig lesz a világon valami több, mint maga a történelem. Mindig lesz az emberben valami több mint maga az ember. Mindez a Szentlélek műve. A szenteket, prófétákat és lángelméket nindig új gondolatokra indítja; pontosan olyan időbe születnek ők bele, amelyben a legkevésbé várja őket a világ, és az isteni Szellem ezekben a kritikus időkben a legnagyobb felfedezésekre inspirálja őket. Hallgassuk csak újra, mit köt lelkünkre Krisztus: Ne aggódjatok tehát a holnap miatt! (Mt 6,34.)"*

Micsoda örvénylések, titkok, erők, lendületek. Szinte megszédül az ember. Mindezt megtapasztalhatod Nagymaroson is, tavasszal is, ősszel is.

Kedves fiatalok, nagyon sokan gyertek el a tavaszi találkozóra! Fel kell ébrednünk az álmodozásból, a szürke, unalmas életből, a bűn és a szenvedélyek rabszolgaságából!

Jöjjetek el a tisztánlátás gyönyörű fényeit szemlélni, jöjjetek megnyugodni és a szellemek megkülönböztetésének ajándékát elnyerni.

Sajnos, létezik „ellenlélek" is, aki személy, aki minden egységet szét akar szakítani, minden lendületet leállítani. A Sátán a természetben, a társadalomban, a családokban, az emberek szívében föl akarja cserélni az isteni erőforrásokat és buzdító erőket csak emberiekre.

Ennek következménye, hogy a kedvet és lendületet adó reménység helyébe letörtség, depresszió, kétségbeesés költözik.

Követve a Szentatya buzdítását, a Szentlélek segítségével mi mégis „csalódás nélküli reménységgel, viszonzásra nem váró szeretettel készülünk a csodás 2000 éves jubileumra."

A találkozót megelőző három héten közös lelki készületre hívunk benneteket:

1. hét: Teremts rendet önmagadban és magad körül!

A Lélek csak rendre hajlamos és rendre képes emberrel tud mit kezdeni. Legyen ez a hét a gyakorlatozás hete. Fedezd föl rossz szokásaidat, a rendezetlenségeket az életed-[illegible]ami elszakít Istentől.

[illegible]mádra

Az első nemzedék „mindenese"

Kunszery Gyula (1906—1973)

Huszonöt esztendeje halt meg Kunszery Gyula, az *Új Ember* első-[illegible]lent tanulmányai alkották. Új [illegible]szempontú, mo[illegible]

Jegyzetek a liturgiáról

Még egyszer a Te Deumról

A középkorban általánosan ismert legenda szerint abban a történelmi pillanatban, amikor Szent Ambrus Szent Ágostont megkeresztelte, mindketten elteltek a Szentlélekkel, s a nagy titoktól megihletve felkiáltottak: Isten, téged dicsérünk! Majd egymással váltakozva először énekelték végig a nagy himnuszt, egyházunknak a Glória mellett legfölségesebb énekét.

Mint oly sokszor, itt is kiderült később, hogy a legendának történeti magva van. Az újabb kutatások valószínűsítették, hogy a Te Deum valóban Ambrus korából származó szöveg, s magva valóban a húsvétéjszakai keresztelési miséhez szóló prefáció lehetett. Ha ez így van, akkor himnuszunk közvetlenül kapcsolódik a keresztelés nagy eseményéhez és a húsvéti misztériumhoz.

Századokon át énekelték búcsújárásokon, szenteléseken, királykoronázáskor, jelentősebb egyházi és világi ünnepségeken, és rendszeresen — olykor a nép részvételével — a virrasztó zsolozsma végén. Csak a legutóbbi időkben szorult szánalmasan háttérbe. Hovatovább csak a szünidőre vágyó diákseregnek jelzi a nyűgös iskolaév végét. Holott hálaadó, s még inkább dicsőítő ének ez. A legnagyobb titoknak: a magában tökéletes, az angyalok által imádott, majd magát kinyilvánító háromságos Istennek dicsérete, meg szent Fiáé, ki „a szabadításért felvéve az emberi természetet..."

A húsvéti misztériumban megújulni szándékozó egyháznak vissza kellene kapnia, vennie a Te Deumot! Meg kellene érteni, hogy milyen elragadtatás fejeződik ki benne, milyen szent örömből sarjad és milyen szent örömet éleszt. Meg kellene tanulni, mit jelentenek versről versre ezek a kiáltások. És énekelni kellene (meg otthon imádkozni is!), a jelenleginél jóval többször. A lelkipásztoroknak alkalmat kellene találniuk e himnusz gyakoribb énekeltetésére. Nagyobb ünnepeken, Szentháromság vasárnapján, aztán reméljük mielőbb: egy-egy jeles nap plébániai virrasztó zsolozsmájában is.

Dobszay László

Rippl-Rónai József emlékkiállítása

a Nemzeti Galériában

Ady „új versei" előtt új képek üzenetével érkezett haza Münchenből, Párizsból. *Munkácsy* és *Cézanne* környezetében a jövő lehetőségeit érlelte magában. 1861-ben született Kaposváron, az 1890-es években a francia Nabis-csoport tagja Párizsban, barátja *Vuillard* és *Maillol*. Kétszázötven alkotását kölcsönözték e reprezentatív kiállításra magyar közgyűjteményekből és magánkollekcióból. Ez alkalomra nagyszabású katalógus is készült, hiszen a budapesti bemutató után a Párizs melletti Nabis Múzeumban is kiállítják életművét. Minden bizonnyal ez a remek fölkészülés — huszonhét művészettörténész kutatásait összegezték —, meghozza festészetünk növekvő világhírét. A tárlat rendezésében és a katalógus összállításában *Bernáth Máriáé* volt a főszerep, *Földes Mária*, *Plesznivy Edit* és *Nagy Ildikó* közreműködésével.

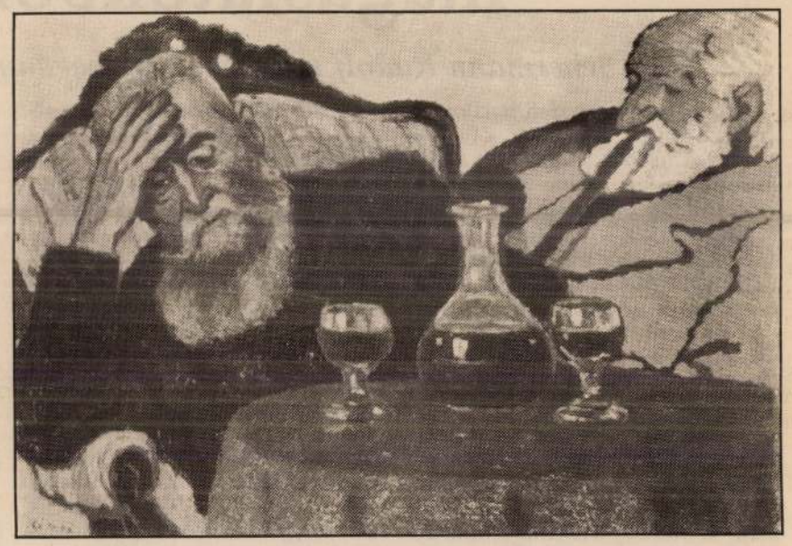

Apám és Piacsek bácsi vörös bor mellett (1910)

Varázsló festő volt, hiszen kimagasló rajztudását, ízlését, fantáziáját, megszállott szorgalmát áradva születő álmaihoz tudta igazítani. Belső megújulásait jelzik szüntelen stílusváltásai. Minden képe külön világ, életműve mégis folytonosságot sugall. Könnyednek látszó színfutamaiban gondolatainak és fölismeréseinek mélysége rejtőzik. Jó példája ennek az *Apám és Piacsek bácsi vörös bor mellett* 1910-ből. Első pillantásra kellemes hatást kelt a mű arányosan elosztott színfelülete, de alaposabb szemlélés után nyilvánvalóvá válik, hogy a festő az öregségről elmélkedik. Arról, hogy ezt az állapotot nem egyformán viseljük. Az apa rezignált, alig nyúlt poharához, Piacsek bácsi derűs maradt aggkorában is. Rippl-Rónai nem közvetlen hatásra törekedett, hanem árnyaltan fejezte ki mondanivalóját: a két pohár borvíz szintjének különbözetét alig lehet észrevenni. Művészete megértésének kulcsa, hogy elmélyülten közelítsünk hozzá, ekkor részesülünk a szín örömében. Lazarine és Anella meghatározója volt Rippl-Rónai életének. Lazarine, a felesége, Anella pedig fogadott lányuk. Remekül jelenítette meg őket a fehér, sárga, kék, narancsos tónus tömbökké formált arányaival.

Kitűnőek íróportréi. Szabó Lőrinc profiljában a határozottságot emeli ki, Móricz Zsigmond kócossága utal enciklopédikus világának kimeríthetetlen áradására, Babits Mihály szemének szürkéskék tónusában már a betegség riadalma vibrál. Utolérhetetlen finomságú *Önarcképe*, amely a nagy reneszánsz festő, *Raffaello* hagyatéka. A Szépművészeti Múzeumban őrzött Raffaello mesterműre, az *Ifjú képmására* gondolhatunk. (A kiállítás szeptember 6-ig tekinthető meg.)

Losonci Miklós

Nekrológ — harmincöt év múltán...

Egy harmincöt évvel ezelőtti hajnalon, 1963. április 22-én New Yorkban a Saint John-kórházban a reggeli vizithez készülődő ápolónők valamelyike fedezte föl, hogy egyik betegük az éjjel meghalt. A koránál jóval idősebbnek látszó, megtört férfi csak 55 éves volt. Aradi Zsoltnak hívták.

Halála híre talán el[illegible] Magyaror[illegible]

nése után — gyakran felemelte szavát az ország szociális átalakítása, a társadalmi igazságosság érdekében.

Pedig cserében sok meg nem értésben volt része: a hagyományos keresztény politikusok nyughatatlansággal, éretlenséggel vádolták, [illegible]

nak, a sikereire féltékeny kommunista párt fő célpontjának, a KALOT-nak szellemi hátországát segített megteremteni.

Ilyen múlttal csakugyan nemigen tehetett mást, mint hogy Amerikába távozott, ahol élete végéig keresztes a katolikus elvek, az igazság és igazságosság társadalmi megvaló-[illegible]

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF. festő

Film a festőművészről

Rónai Dénes: Rippl-Rónai József (1910)

Kaposvár (MTI) – Film készül Kaposvár jeles szülöttéről, a Róma-hegyi villa egykori lakójáról Rippl-Rónai József festőművészről. A magyar képzőművészet meghatározó alakja, a századvég polgári életstílusának, életmódjának kiváló ábrázolója kortársai szerint békét és harmóniát teremtett maga körül itthon és külföldön egyaránt.

A festő halálának 70. évfordulójára készülő film alkotóit a franciaországi forgatás után itthon méltó környezet fogadta a parkkal övezett egykori Rippl-villában: az épületet tavasszal megújítva, felfrissítve, napsárgán, teljes szépségében adták át ismét a nagyközönségnek; a ház új képekkel is gazdagodva fogadja a látogatókat.

A filmbeli Rippl-Rónait feLugossy László alakítja, a rendező Kroó András, az operatőr Kurucz Sándor. A szereplők között a kaposvári Csiky Gergely Színház társulatának több tagját is viszontláthatják majd a nézők. A film keretét egy, a villa parkjában készülő riport adja, amelynek során felelevenedik Rippl-Rónai József életútja, művészi pályájának minden fontos állomása.

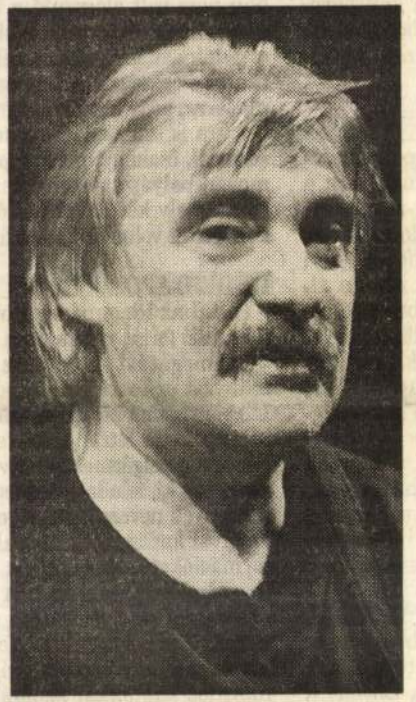

A filmben Rippl-Rónait feLugossy László alakítja *Fotók: Dobos Klára*

97. jún. 29. É-Ma.

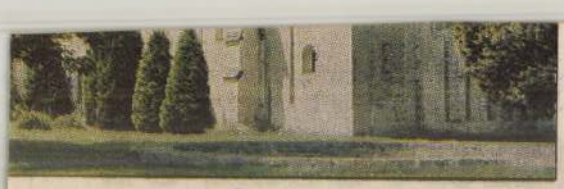

jítási munkála-
időben az óvoda
apra, s mindkét
és, meszelés, ta-
yet a költségve-
szegből sikerült
zhasznú foglal-

megpályázzák

yzatnál, sem a
meg az anyagi
ízhálózat kiépí-
ta meg a helyi
ezért is adta ál-
ény benyújtásá-
tfejlesztési ta-
tett kiviteli ter-
áron 211 millió
ség. A község-
lékos a szenny-
sége, a nagyobb
még hátra van.
yzó csatornázás
eljes infrastruk-
megvalósul.

gázból Kilenc
együtt kistérsé-
yázik Dövény a
ztési tanácsnál,
k óta nem sike-
k a gázberuhá-
luban még min-

dig hiányos az alapvető infrastruktúra. Dövény korábban már nyert pályázati pénzt a korszerű fűtéslehetőség megteremtésére, az azonban nem volt elegendő a beruházásra, s mert nem tudták elkezdeni a munkálatokat, vissza kellett adniuk az összeget. A lakosság számít arra, hogy a családi hozzájárulásokra is szükség lesz a megvalósításnál, csakúgy, mint a párhuzamosan pályázott szennyvíz esetében, amely két évvel ezelőtti árakon került volna 50 millió forintba.

DÉDESTAPOLCSÁNY

– Indul az idegenforgalom Másfél millió forint vissza nem térítendő támogatást kapott az önkormányzat az Ipari, Kereskedelmi és Idegenforgalmi Minisztériumtól turinform iroda létrehozására. A helyiséget a polgármesteri hivatalban alakítják ki, feladata összegyűjteni a környék nevezetességeivel, látnivalóival kapcsolatos naprakész információkat, szervezni az idegenforgalmi programokat. A község szerencsés elhelyezkedése révén – Bükk, Eger-Aggtelek „folyosó", Tardona-Kazincbarcika elágazás – hasznos adatokkal szolgálhat az erre utazók számára. A tervek szerint irodatechnikai felszerelést, egy alkalmazott bérét finanszírozná az IKIM támogatása.

és óvodát újít fel. A munkákra 3 millió forint áll rendelkezésre, melyből az 1. sz. Kossuth Lajos Általános Iskola 1 millió 900 ezer, a 4. számú Óvoda 300 ezer forinttal részesedik. A fennmaradó 800 ezer forintból a többi iskola és óvoda kisebb felújítását finanszírozzák. A befejezés tervezett határideje: augusztus 30.

Cserélnék a templomtetőt

Kazincbarcika (ÉM) – A Kazincbarcika-alsói Református Egyházközség támogatásért fordult az önkormányzathoz. Ez év áprilisában az orkán erejű szél megbontotta a templom gerincén a cserepeket, ennek következtében a műemlék jellegű épület beázott. A szakértő véleménye szerint teljes tetőcserére van szükség és kockázatos azt elodázni, mert egy újabb szélvihar az egész tetőt ledöntheti, ami a templomfal leomlásával is járhat. Az előzetes kalkuláció szerint a teljes tetőfelújítás költsége meghaladja a 2 millió forintot, az egyházközség a várostól 500 ezer forint támogatásra tartana igényt. A képviselő-testület a megmaradt általános tartalék összegével, 200 ezer forinttal tud hozzájárulni a munkához.

HETI VÁSÁR

● Szendrő – **A Szendrő És Vidéke ÁFÉSZ** valamennyi élelmiszerüzletében augusztus 2-ig tart a nyári regionális akció, amelynek keretében számos más termék között a berakáshoz szükséges árucikkek (feketebors, babérlevél, befőtt-, savanyúság-, dzsemtartósító) is kedvezménnyel kaphatók.

● Augusztus 1-jétől 16-ig szintén az élelmiszer és vegyesboltokban rendkívüli vásárt rendeznek, ez idő alatt például a liszt, a rizs, a sertésmájkrém, a Dosia mosogató, a Floriol étolaj és az egészségügyi papír kerül kevesebbe.

Rippl-Rónai József

1999 febr. 5.

Holland háztűznéző

Belga bank dilemmája: melyik szomszédot válasszam?

Az évtized „bankrablására" készül a holland ABN Amro, amely egyik hazai vetélytársa, a Fortis ajánlatára ráígérve kivetette hálóját Belgium első számú pénzintézetére, a Générale de Banque-ra. Jan Kalff, az európai bankok ranglistájának ötödik helyén álló ABN Amro vezére a múlt hét elején holland belháborút robbantott ki, amikor bejelentette, hogy cége százszázalékos tulajdonrész megszerzésére törekszik a legnagyobb belga bankban.

Az Amro 12,4 milliárd dolláros vételi ajánlata több mint 15 százalékkal haladja meg a holland–belga tulajdonban lévő Fortis bank- és biztosítótársaság által ígért összeget. Amennyiben a jobb ajánlatot tevő féllel az üzlet nyélbe üttetik, az ABN Amro–Générale duó Európa legnagyobb pénzintézete lesz.

A mérkőzés azonban egyáltalán nem lefutott, és nem csak azért, mert az önérzetében mélyen megsértett Fortis a következő napokban emelheti a tétet. A felerészt holland, felerészt belga tulajdonban lévő pénzintézet ugyanis tulajdonképpen már birtokon belül van, hiszen magáénak mondhatja a Générale de Banque részvényeinek mintegy 38 százalékát.

A Fortis másik előnye politikai és pszichológiai természetű. Belgium az elmúlt hónapokban a holland banktőke terjeszkedésének kedvelt célpontja lett. Még fél éve sincs, hogy az ING Bank megvásárolta a harmadik legnagyobb és legdinamikusabban fejlődő belga pénzintézetet, a Banque Bruxelles Lambert-t (BBL-t). A zászlóshajó, a Générale holland kézbe kerülése végleg szertefoszlatná a nagy belga bank megteremtéséhez fűzött reményeket. A csak felerészt holland kézben lévő Fortis ebből a szempontból a kisebb rossznak tűnne. Végül az is a szerényebb ajánlatot tevő kérő mellett szólhat, hogy az ő elképzeléseiben a belga pénzintézetnek jóval nagyobb szerep jutna, mint a riválisáéban. A Générale de Banque ugyanis lényegében a szerte a világon érdekeltségekkel rendelkező ABN Amro egyik leányvállalata lenne, igaz, nem elhanyagolható szerepkörrel. Brüsszelből irányítanák a bank politikáját az európai uniós és a svájci piacon.

A nagyságnak azonban nem csak átkai vannak. Az a tény, hogy egy csapásra Európa legnagyobb bankcsoportjának lennének a tagjai, csábítóan hangzik, amikor az öreg földrész nyugati fele a közös pénz, az euro bevezetésére készül. A nemzeti valuták közelgő megszűnése a bankok előtt is korlátlan lehetőségeket nyit, és a kiéleződő versenyben előreláthatóan a kisebb pénzintézetek húzzák majd a rövidebbet. Elsősorban ezzel magyarázható az az őrült fúziós mánia, ami mostanság hatalmába kerítette a nyugati bankszektort.

A holland invázió láttán Belgiumban sokan fel is vetik a kérdést, hogy miért éppen az északi szomszéd bankjai ilyen sikeresek. A szakértők szerint az ok a tulajdonosi szerkezetben keresendő. Belgiumban ugyanis a tulajdonosok a bankok ellenőrzésére, irányítására is igényt tartanak. A nagyobb tőkeemelést igénylő stratégiai befektetések általában azért hiúsulnak meg, mert a részvényeseknek nincs elég pénzük. Hollandiában a vállalatok elsősorban a tőzsdén keresztül emelnek tőkét, anélkül, hogy a részvényesi struktúra megkötné a kezüket. A hollandoknál – ahol már a '90-es évek elején lejátszódtak a nagy fúziók – elég, ha két cég menedzsmentje megállapodik a szövetségben. Belgiumban azonban a tárgyalásoknak – a részvényesek bevonásával – négy résztvevője van, ami megnehezíti a döntéseket. A cégek házasságánál Belgiumban a szociális, foglalkoztatási szempontok is jobban nyomnak a latban, amelyek számos esetben meghiúsították a tervezett egyesüléseket. Hollandiában ezzel szemben sokkal kevesebb akadálya van a fúziónak, ami miatt az ottani bankok tőkeerősebbek. Jól szituált kérőnek pedig Belgiumban sem szokás német mondani. Még akkor sem, ha történetesen Hollandiából érkezik.

• Gyévai Zoltán

MŰTÁRGY

Kieselbach negyedszer

A Kieselbach Galéria a hazai műtárgypiac legfiatalabb aukciósháza, hiszen még egy éve sincs, hogy a háromévesnek kereskedés árverezőként debütált a Vígszínházban. Az elmúlt három alkalommal rekordbevételt produkáló galéria június 12-én is hosszú időre kéri az érdeklődők figyelmét, miután árveréseik rendre négy-öt órát vesznek igénybe, a most induló 333 tételhez – siker és hosszú licitek esetén – legalább ennyire időre lesz szükség. Több közönségcsalogató mű a katalógus végére került, így várhatóan sokan kitartanak majd a végéig. Már csak azért is, mert a szakmát Kieselbach sikersorozatának folytatása foglalkoztatja leginkább: tart-e tovább a lendület, bírja-e a cég anyaggal, a közönség pedig anyagiakkal.

Az árverés kiemeltje a katalógus címlapjára került: Szinyei Merse Pál 1906-os jernyei tájképe 5 millió forintról indul. (A kép egyik változata a Magyar Nemzeti Galéria állandó kiállításán tekinthető meg.) A klasszikusok közül találkozhatunk Munkácsy Mihály kisméretű olaj férfiportréjával (1,5 millióról), Barabás Miklós két arcmásával, Molnár József két zsánerképével és Mészöly Géza két jellegzetes tájképével. Az elmúlt évek statisztikái és a Magyar Nemzeti Galéria kiállításának sikere mutatja, hogy továbbra is Rippl-Rónai József foglalja el a képzeletbeli dobogó legfelső fokát, de legalábbis „közönségdíjas". Kieselbachnál most kilenc képe kerül kalapács alá, a legnagyobb sikereket pedig a portréktól várják a rendezők: a festő öccsét, Ödönt ábrázoló portré kikiáltási ára 1,9 millió forint lesz, a Nő szőlőfürttel c. pasztellé 1,6 millió.

Ritka, de annál becsesebb vendégei az árveréseknek Gulácsy Lajos művei, értékesek, noha bizarrságuk miatt kevesen „merik" gyűjteni. Most egyszerre öt képével is találkozhatunk, ebből a legalsó induló ár 350 ezer, a legmagasabb pedig 2,5 millió (az Udvarlás című olajkép).

Párizsban a posztimpresszionistákkal kiállított Perlrott Csaba Vilmos és a szecessziós-expresszív hangú gr. Batthyány Gyula az elmúlt év felfedezettjei, legalábbis a gyűjtők számára, hiszen több millió körüli áraikkal feliratkoztak a rekorderek listájára. A Kieselbach legutóbbi árverésén Perlrott párizsi tájképe 7 millió forintot ért, hasonló sikert várnak a mostani, szintén párizsi alkotásától. Batthyány Gyula Zászlóanya-témája két változatban is helyet kapott az aukció anyagában, ceruza és olaj technikával.

Festményárverésről nem hiányozhatnak a nagybányai iskola képviselői, bár mintha kevesebb figyelem övezné szereplésüket, mint két évvel ezelőtt. Ettől függetlenül állandó, megbízható árakat hoztak, és ez a feladat vár most Balla Béla, Pittner Olivér, Ferenczy Valér, Kádár Géza és Nagy Oszkár festményeire. A „slágerek" között találkozhatunk Mednyánszky László Párás hegyvidék a tóban tükröződő nappal című alkotásával (2 millió) és Kádár Béla több induló műve közül az Akt lovakkal című művével (3 millió).

Az árverés külön érdekessége, hogy Kieselbach Tamás ezúttal a festmények közé néhány Zsolnay-porcelánt is becsempészett. A méretben és technikában gazdag anyag egy neves gyűjteményből származik, a kaspók, vázák, gyertyatartók kikiáltási árai 90 és 350 ezer forint között lesznek.

• Gréczi Emőke

SENKI TÖBBET...

Fotócsemegék Soóstól

A megszokott sikerrel zárult a Soós Kereskedés 33. optikai és fotókellék-árverése, hiszen a 239 tétel 90 százaléka talált vevőre. A legmagasabb árat (170 ezer forint) két Leica IIIc típusú, 1940-es évek elejéről származó fényképezőgépe érte el egyenként, és ugyanennyit egy ehhez a típushoz tartozó Leicavit gyorsfelhúzó, noha a fényképezőgépek 40 és 60 ezerről, a felhúzó 20 ezerről indult. Tízezer forinttal ért kevesebbet egy Mikroma Mirar 3.5/20-as gép, amelyet a csehszlovák rendőrség használt az 1960-as években. A fotók között csemegézők bizony igen olcsón vásárolhattak: Kertész Gyula felvétele Kodály Zoltánról most csak 2 ezret ért, Zichy Géza 1912-es dedikált fotója pedig csak 2,4 ezret, ezek egy antikvárium árverésén többszörösét is érhették volna, akárcsak az alig 2-3 ezer forintért elkelt fotóskönyvek. Még ennél is kedvezőbb árakon cseréltek gazdát a Konkoly Thege család fotói, egyenként átlagosan 500-1000 forintért. Nem így az a fénykép, amelyhez két világhírű fotósunk neve is kapcsolódik: André Kertész képe Brassait ábrázolja, és közülük egy is elég lenne, hogy a világon bárhol harcoljanak érte a vevők. A Soós kereskedés aukcióján a kép 44 ezer fo-

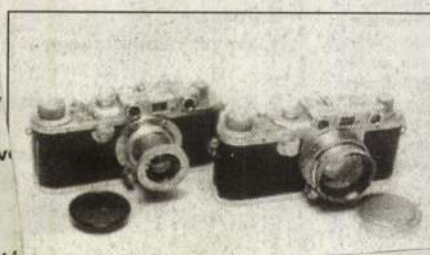

Ötszáz tétel a Polgár Galéria árverésén

A Polgár Galéria minden eddiginél impozánsabb katalógussal készült 13. művészeti árverésére, amelyben közel ötszáz tételt sorakoztatott fel két napra elosztva. Az összes tétel 20 százaléka maradt vissza, a 228 festmény 17 százaléka nem kelt el. Mindebből 13 kép leütési ára került a milliós határ fölé. A legértékesebbnek Rippl-Rónai József pasztellportréja bizonyult. Az Anella 4 millió forintos áron fejezte be a licitet (2,2 millióról). A sorban Aba-Novák Vilmos kocsmai jelenete következett, amely megmaradt 2,2 milliós kikiáltási áránál. Nem minden „biztos befutó" aratott sikert, hiszen Koszta József Tanyája és Rippl-Rónai József Ivócimborái nem találtak gazdára. Jó volt árverésen találkozni Berény Róber és Botnyik Sándor közös plakáttervével 1934-ből (220-320 ezer), illetve Korniss Dezső Madárles című kollázsával (220-300 ezer). Vaszary János Aktja a művész fekete korszakából mindössze 1 millió forintért kelt el, de ne feledjük el, hogy a festő más korszakai kedveltebbek. Az árverés eredményei alapján úgy tűnik, hogy kiemelkedő

Fizessen elő a MAGYAR HÍRLAP-ra egyetlen telefonhívással, OTP-kártyával!

Önnek nem szükséges csekkek kitöltésével, postázással fáradnia. Lapunkat telefonon is megrendelheti és azt **OTP bankkártyája** segítségével egyúttal ki is fizetheti.
Az **InterTicket** bankkártyás, telefonos ügyfélszolgálata
a **(06-1) 266-0000**
számon hétfőtől szombatig 9–20 óráig hívható.

161 MH

Az **InterTicket** telefonos, bankkártyás szolgáltatásai: színház-, koncertjegyvásárlás, pizza-, taxirendelés, hírlap-előfizetés (RTV-újság, Mai Nap stb.)

A Pannonplast Rt. rendkívüli tájékoztatási kötelezettségének eleget téve bejelenti, hogy a társaság 30 000 db saját részvény tőzsdén keresztül történő vásárlására adott megbízást.

Pannonplast Rt.

5761 MH

A Kincstári Vagyoni Igazgatóság pályázati felhívása

A Kincstári Vagyoni Igazgatóság egyfordulós, nyílt pályázatot hirdet a kincstári vagyonkörbe tartozó

Bajna, Sándor–Metternich-kastély

műemlékingatlan (a hozzá tartozó parkkal és melléképületekkel) hosszú távú **vagyonkezelési jogának megszerzésére** az államháztartásról szóló, többször módosított 1992. évi XXXVIII. törvényben és a 183/1996. (XII. 11.) sz. kormányredeletben foglaltak alapján.

A kastély a műemlékvédelemről szóló 1997. évi LIV. törvény értelmében az állam tulajdonából ki nem adható műemlék.

A pályázati feltételeket tartalmazó, részletes versenykiírás és dokumentáció 1998. június 10-től 70 000 Ft + áfa összeg készpénzben történő befizetése ellenében egyeztetett időpontban átvehető a KVI műemlék és egyházi ingatlankezelési osztályán (1054 Budapest, Zoltán utca 16. IV. em. 403. szoba). A pályázaton csak azok vehetnek részt, akik a pályázati feltételeket tartalmazó dokumentációt megvásárolták.

Egyéb információt a 311-0485 vagy 331-1500/1016, 1172, 1157-es melléken, a KVI műemlék és egyházi ingatlankezelési osztályán, Kiss Sándor szolgáltat.

A pályázók ajánlatukat legkésőbb a megjelenéstől számított 90. napon, ha az munkaszüneti nap, akkor az azt követő első munkanap de. 10 óráig való beérkezéssel küldhetik, illetve nyújthatják be személyesen a KVI ügyfélszolgálati irodáján (1054 Budapest, Zoltán utca 16. fszt.), zárt borítékban – melyre kérjük ráírni: „Pályázat Bajna, Sándor–Metternich-kastély vagyonkezelői jogának megszerzésére".

A pályázatok bontása közjegyző jelenlétében történik.

A borítékbontás időpontja: a pályázat legkésőbbi beérkezésének napján 10 órakor.

A borítékbontás helye: KVI ügyfélszolgálati irodáján, 1054 Budapest, Zoltán utca 16. fszt.

Eredményhirdetés: a borítékbontástól számított 30 napon belül, a KVI versenyeztetési szabályzata alapján.

Kincstári Vagyoni Igazgatóság
1054 Budapest, Zoltán utca 16.
Levélcím: 1392 Bp., Pf. 282.

5677 MH

Tárcsázzon, hogy

Tudja-e, hogy N
minden negye
egy csecsemő

Egyes gyermekgyógyá
delkeznek olyan mús
csecsemőket vizsgálni
megállapítható a ha
csecsemőhalálra. A v
mőket el lehet látni oly
időben jelez, ha a baba
megakadályozható a

Alapítványunk a Mada
kórház és a Heim
részére szeretne min
biztosítani az emeltd
bevételéből. Ezek az
koznak az egész orszá
veszélyeztetett csecs
val, megfelelő tanács
előző, otthon haszi
kihelyezésével.

Segél

06-90-5

Már a telefonhívás díjával tá

A telefonszám felhívását követően Ön kiválaszth
meghallgatásával támogatja a telefonhívás

A hívás díja 180 Ft+
Audiotex szolgáltató: TeleMedia Kft.

Fantasztikus új játék, nem csak focirajongóknak!

ÓRIÁSI NYERE
JÁTSSZON VELÜNK A
MAGYAR HÍRLAP
Vébébu
Labdarúgó-világbajn

Négy év után ismét kezdetét veszi a labdarúgó-világbajnokság. Játékra invitáljuk a kedves olvasókat, melynek során meg kell jósolniuk a fordulónként továbbjutó csapatokat. Pazar nyeremények várnak a legjobbakra!

• **A NEVEZÉS FELTÉTELE:** a játékosoknak válaszolniuk kell három, a világbajnokságok történetével kapcsolatos kérdésre. A helyes válaszok érvényesítik a játékosok játékszelvényét.
A világbajnokság ötfordulós, tehát a játékszelvényen feltüntetik, véleményük szerint melyik 16 csapat jut tovább a nyolc selejtező csoportból (1. forduló), majd melyik együttesek kerülnek a legjobb 8 (2. forduló), illetve 4 (3. forduló) közé, valamint játsszák a döntőt (4. forduló), és végül, melyik gárda nyeri a világbajnokságot (5. forduló). Összesen tehát minden játékos 16, 8, 4, 2, illetve 1 csapatot nevez meg a játékszelvényen.
Egy játékos több szelvénnyel is nevezhet, ami egyben tanácsos is, hiszen a világbajnokság ideje alatt nem lehet módosítani a korábban leadott továbbjutási tippeken. Így aztán, akinek több jóslata is van a fordulónként továbbjutó csapatokra, annak szinte kötelező több szelvényen is játszania. Fontos megjegyezni, hogy kizárólag újságból kivágott játékszelvényt fogadunk el!

A játékleírás alatt közöljük a világbajnokságon részt vevő csapatok esélytáblázatát, benne továbbjutási fordulónként az esélyszámokat. Ez alapján gyűjthetnek pontokat a játékosok az öt fordulóban.
• **A PONTSZÁMÍTÁS** úgy történik, hogy továbbjutási fordulónként megnézzük, hány csapat jutott tovább a játékos által megjelöltek közül, és azokra hány pontot lehet szerezni az esélytáblázat alapján. Ezeket minden fordulóban összeadjuk, és aki az öt forduló alatt a legtöbb pontot szerzi, tehát a legközelebb állt ahhoz, hogy tökéletesen megjósolja, fordulónként mely csapatok jutnak tovább, az a győztes.
Segítségül mellékeljük a nyolc vb-csoportot, továbbá a nyolcad-, negyed- és elődöntők, valamint a döntő előzetes beosztását. Ezáltal eldönthetik a játékosok, hogy mely csapatok esélyesek a selejtező csoportból való továbbjutásra, és láthatják, később hogyan alakul az együttesek párosítása.
• **A BEKÜLDÉS:** A játékszelvényeket június 9-ig éjfélig kell postára adniuk a játékosoknak a következő címre: Mai Nap-játékiroda, 1087 Budapest, Kerepesi út 27/A.

Játékszelvényeket június 3–9. között közlünk a Magyar Hírlapban és a Mai Napban.

J/

Név: .....

.....

Cím: .....

.....

Szelvény azonosító neve (fant

Kérdések:

1. Melyik válogatott nyerte az
❑ Németorsz

2. Kit választottak legutóbb a
❑ Del Piero

3. Melyik válogatott ellen szer
ságon?
❑ Brazília

I. forduló – Az első 16 közé ju

...magyarságom, amikor rajottem, hogy a József Attila-i hagyomány folytathatatlan. Aztán véletlenül ta... ...Egészségügyi megrontásból, mert a májam kezdett elég rossz állapotba kerülni. De most már, hogy ötmondta azt, hogy felnőtt embernek nincs világnézete. Most nagyjából itt tartok.

Lipp Tamás

T. G. elfeledett emlékezete

A magyar értelmiséget 1979 decemberében megrázta egy gyászhirdetés: „tragikus hirtelenséggel" elhunyt Tánczos Gábor. Az eufemisztikus hírközlésben ez annyit jelent: önkezével vetett véget életének. A pártközpont agitprop osztálya a nekrológokat letiltotta, feltételezve, hogy visszhangot vernének. Ezekből ugyanis nem maradhatott volna ki Tánczos két-három életrajzi adata: a Petőfi Kör egykori életre hívója és vezetője, a jugoszláviai követségre menekült, majd a Snagovba hurcolt Nagy Imre-csoport tagja, a Haraszti–Fazekas–Tánczos-féle per elítéltje, egykori márianosztrai fogoly, aki kegyelemmel szabadult négyévi raboskodás után; tanár és közíró.

Mennyi „volna"! A nekrológok, kommentárok egy évtizeden át lapultak fiókokban, mint Zelei Miklósnak és Hervay Gizellának Tánczos emlékére írt versei; a megemlékezések tetszhalálba merevedtek, évtizednyi időre.

Ugyan hogy is jelenhetett volna meg bármi a tragédia körülményeiről és okairól? Még a tájékoztatási apparátus belső információi is arról szóltak, hogy e rendkívüli eseménynek nincs köze a politikához. Így volt hasznos mindazoknak, akik gondosan ügyeltek, lássa továbbra is a Nyugat bezzegországnak, a béketábor legvidámabb barakkjának Magyarországot, ahol a politikai vezetés bölcs humanizmusának hála, nincs ellenzéki megmozdulás. A csehszlovákiai vagy a lengyel politikai tiltakozásoknak e beállítás szerint semmi közük nem lehetett a maroknyi magyar kontesztálóhoz, s az 1970-es évek fiatal tiltakozó polgárjogi aktivistái nem kapcsolódhattak a magyar ötvenhathoz.

A Chartát aláíró Tánczos önként vállalt halálának nyilvános magyarázata és az ügy feszegetése az egyszer s mindenkori kiegyezés nagy hazugságát semmissé tette volna.

Tájékozottabb értelmiségi körökben sejteni lehetett – és a nyugati adók erősítették a sejtést –, hogy a személyes tragédia összefügg Tánczos Gábor, az egykori márianosztrai politikai fogoly kézjegyével, melyet a csehszlovák szolidaritási Chartán mintegy kétszáz magyar értelmiségivel együtt elhelyezett. A tragikus hirtelenségű haláleset rejtélyének okait kutatni, és a sejtésekre bizonyítékokat keresni azonban csak akkor volt mód, amikor gyökeres változások történtek a térségben. Ezek viszonylagos történelmi közelségét csak kevesek sejtették.

Az oknyomozást, melyet a rendszerváltást követően megelőzött 1990-ben Tánczos Gábor újratemetése, majd emléktáblájának elhelyezése, évek munkájával végezték el – fontos dokumentumot, emlékkönyvet szerkesztve össze – a barátok: Ember Mária író és Hegedűs B. András történész. A könyv tavaly év végén jelent meg.

Mint más emlékkönyvek, ez is sok műfajú gyűjtemény, amelyben szubjektív kortársi emlékezések, tudományos értékű tanulmányok zsúfolódnak egybe Tánczos jelentős társadalomtudományi, történelmi, irodalmi, pedagógiai tanulmányaival, erdélyi politikai esszéivel, útirajzaival és karcolataival, alkalmi cikkeivel. S előttünk áll az alkotó pedagógus, a figyelemre méltó közíró és az elvetélt politikus, akit pedig – több felelős emlékező szerint – tehetsége, személyisége éppen politikai közszereplésre predesztinált volna. Nem rajta múlt, hogy e politikai életmű torzóban maradt.

A most megjelent emlékkönyv jelzi, hogy Tánczos halálának hátterében ugyanolyan súlyos történelmi dráma feszül, mint annak idején a Teleki László életét kioltó öngyilkos pisztolylövés mögött. Továbbá figyelmeztet a sajátos párhuzamra: a forradalmak szélcsendjében, s a megtorlások után még sok évvel is lesújtott a hatalom azokra a nagy magyarokra, akik potenciálisan veszélyesek lehettek.

Mi volt tehát a drámai előzmény? Hegedűs B. András hozzáfért a személyiséget felmorzsoló kihallgatások jegyzőkönyveihez, s mintegy negyven tanúvallomásához. A tanulmányíró így bemutathatta a tortúrát, amelyen Tánczos Gábor keresztülment, és végül összeomlott. Találó hasonlattal Hegedűs Koestler Nappali sötétségének vajúdó főhősét idézi meg, ahol a főhős, Rubasov (akinek modellje Buharin volt) megtöretve és önmagát ostorozva saját ítéletét mondja ki. Ezt tette Tánczos is az agymosások után, múltjában vájkálva, de gondosan ügyelve, nehogy vallomásával a társak közül bárkinek súlyosbítsa helyzetét.

Volt azonban egy nagy különbség: Koestler hősének saját sorsát nem befolyásolja ezzel az „önkéntes" vallomással: akárhogy vall, őt mindenképpen kivégzik. A vallomásoknak Buharin-Rubasov esetében ilyenformán nincs tétjük. Tánczos ellenben ötévi börtönélet után egyéni kegyelemmel kijöhetett a börtönből. Nem „szabadult", hanem ideiglenesen szabadlábra helyezett, temetetlen halott lett. Aki tudta, hogy az ördöggel kötött alkut, s az egyszer még benyújtja a számlát.

A hatalom, mihelyt az 1958-ban tizenhat évre elítélt politikus lázadó a hetvenes évek végén lelkiismeretére hallgat, s azok közül, akik „nincsenek ellenünk", átlép azok közé, akik „nincsenek velünk", nem ad még egyszer kegyelmet: ki kell innia a neki szánt méregpoharat...

Ember Mária tanulmányában azt írja, nincs egyetlen okkal magyarázható öngyilkosság... Valóban így történt ebben az esetben is: a tragikus tett fő oka mégis megvan. Bizonyítja a fakszimilében közölt búcsúlevél. Tudta a pótcselekvésre kényszerült politikus, hogy mindennek vége, de nem akart élni immár meghunyászkodva és önfeladásban. A lelkiismeret győzött, Tánczos idő előtt távozott.

Mai hiányáról Litván György írt. Hiszen a tekintélyes közírói munka kései ismeretében tudhatjuk, az ezer szállal a NÉKOSZ-múltba kapaszkodó, a Csoórival együtt annak idején erdélyi kapcsolatok láncát létesítő hazafi Tánczos – Donáth Ferenchez hasonlóan – maga képviselhette volna a történelmi folytonosságot, és egyesíthette volna az ellenállás egymással ellentétes irányzatait, a szemben álló ideológiai csoportok közvetítője lehetett volna.

Nem lett. Nem lehetett. S ha évek múltán, e nagy közvetítőnek még emlékkönyve sem kelt érdeklődést a magyar szellemi életben, nem lesz része a közgondolkodásnak, a jelen politikai életnek, ha mai publicisták nem próbálják továbbgondolni az életmű megrendítő tanulságait, és meg sem kísérlik hasznosítani e tanulságokat, bizony nagy baj van nálunk, mert újból megöljük közönyünkkel Tánczos Gábort, s egész kontesztáló nemzedékét.

Csakugyan lenne ehhez jogunk?

N. Sándor László

Az Ahogy tetszik magazin kizárólagos támogatója a Pannon GSM

Színrebontás

A keresetlen geszti stílus

Nyerges András

Jó ég tudja, miért gondolja magáról a magyar politikusok legtöbbje (de sajnos, gondolja), hogy ért a kultúrához, és ha már ért, a véleményét közzé is kell tennie. Az ilyen „közzétételek" rendszerint csak arra jók, hogy a szóban forgó államférfi (és pártja, kormánya) viszonyát az értelmiséghez alaposan elrontsák. A botcsinálta műkritikusi baromságok elhangzása után már fölösleges minden szó – értelme csak a prevenciónak volna. S hogy erre talán szükség is lehet, jelezheti számunkra a most hatalomba készülők némelyikének egykori, emlékezetes tiltakozása Petri és más „hazaárulók" Kossuth-díja ellen... Intő példáért pedig azért fordulok a régebbi múlthoz, mert nemcsak Horn Gyula sokallta a filozófusok számát, nemcsak Antallék tiltottak be címlapja miatt művészeti folyóiratot, nemcsak Kádár kelt ki (példaképe, Hruscsov nyomán) a modernség ellen, nemcsak Gömbös akarta jobban tudni Móricz Zsigmondnál, hogyan él a magyar nép, nemcsak Kun Béla tolta föl magát Kassák műítészének, de a konzervatív jobboldaliság a felsoroltaknál iskolázottabb, pallérozottabb képviselőitől, Apponyi Alberttől, Tisza Istvántól és másoktól sem állt távol, hogy a művészeteknek is irányt akarjanak szabni.

Ma már nehezen fogható fel, miért volt elsőrendű politikai érdek annak megakadályozása, hogy Szinyei Merse Majálisa vagy Rippl-Rónai képei is polgárjogot nyerjenek a magyar kiállítótermekben, s főképp érthetetlen, hogyan lehetett e festmények megítélésébe is politikai szempontot: hazafiság vagy hazafiatlanság dilemmáját belekeverni.

Úgy látszik, lehetett. Mint könnyűlovasság, a kritikusok kezdték, akik például Rippl-Rónai korai munkáiról azt írták, hogy „sem magyar, sem francia", és felszólították: „magyar dolgok közt ne kutasson", mivel ő „nyugat-európai, dekadens, enervált, szinte perverz..." Utánuk – mivel célt nem érhettek – következett a magát nehéztüzérségnek képzelő politikusi megnyilatkozások sora. Tisza István azt írta saját folyóiratában, a Magyar Figyelőben: „Mindaz a dekadens, beteges irányzat, amit a külföld felmutat, rohamosan terjed el minálunk. (...) Soha nem létezett színek rikító tarkaságában vonagló soha nem létezett formákat mázolnak vásznaikra..." Ez a választékos kifejezés, a „mázolás" adott esetben Szinyeire vonatkozott, akinek Majálisa Tisza szerint a festő „csírába induló művészetének kezdetleges terméke", és „abszolút becse legalább is problematikus". Ha a Majálisnak mégis sikere van, az csupán „műízlésünk elfajulása". Nemcsak tiltakoztak, de a követendő példát is megnevezték a politikusműítészek: csak a Székely Bertalan, Benczúr Gyula-féle festészet a művészet. Azok a képek tehát, melyekről Fülep Lajos 1916-ban így írt: „Csakis a szóval kifejezhető van bennük, de semmi abból, ami szóval kifejezhetetlen, ami a festőnek sajátos tulajdona..."

Nem véletlen, hogy a politikától s általában is az ideológiagyártástól oly távol álló Rippl-Rónai épp ez idő tájt újra meg újra rákényszerül, hogy elveit a félremagyarázások kiküszöbölése végett papírra vesse. „Azt hisszük, hogy először is művészi megoldásokkal kell találkoznunk, AZUTÁN JÖN CSAK A MŰVÉSZI HAZAFIASKODÁS." Hiába ez is, akit félre akarnak érteni, azt félreértik. Apponyi Albert 1912 februárjában levélben köszöntötte a jubiláló Benczúr Gyulát, az ünnepelt pedig sietett közzétenni sorait, melyekben az állt, hogy ő, Benczúr „nagy kultúrmissziót teljesített s teljesít", amikor „biztosságot nyújt a rútba, a bizarrba való eltévelyedés", továbbá „a modern festészet túlzóinak aberrációi" ellen. Rippl-Rónai fölvette a kesztyűt: „Mit mond tulajdonképpen Apponyi? Semmit. Vagy ha úgy tetszik: gorombaságot, mert úgy bánik el azokkal a művészekkel, akik progresszív álláspontra helyezkedtek az ünnepelttel szemben, mint a legveszedelmesebb, legátkosabb elemeivel ennek a már amúgy is hazátlan hazának." Nem mellékes, hogy ő, Rippl-Rónai ugyanitt leszögezi: „Minden iránynak van értéke és művészi létjogosultsága." Nem is igen várt el egyebet, csak ennek belátását a másik féltől. Ezt is hiába várta. Ráadásul a dolognak tétje volt, ezért írta Tisza egyik támadása után: „Művészeti törekvéseinkben nap nap után újabb sérelem esik olyan ember részéről, aki a politikai életben nagy respektusra tett szert, következésképpen sok embernek ideálja!"

Ez az ideál pedig, ahogy fogyott a türelme, egyre erőteljesebb gesztusokra szánta el magát. 1911-ben, amikor megrendezték Rippl-Rónai retrospektív kiállítását, Tisza István is megnézte. Alighanem azért, hogy legyen hol és min demonstrálnia, mit vált ki belőle ez a művészet. „A pártvezér idegesen szaladgált egyik teremből a másikba – írja a korabeli tudósító. – Végül, egyáltalán nem grófi szavakkal fordult kísérőihez. – Megyek innen – mondta. – Megyek, mert nem tudom, mi történik velem. – Meg is mondta egyébként, keresetlen geszti stílusban, hogy mitől tart." Amit ez a szemérmes lap nem írt le, kinyomtatta a másik: „Sietve kellett távoznia, nehogy – saját szavai szerint – összerókázza magát." Ez a keresetlen geszti stílus élt tovább a Pesti Hírlap 1915-ös írásában, amikor azon háborodott fel a cikkíró, hogy némely modern művészek tiltakozni mertek egy, Rippl-Rónait a neki járó díjtól megfosztó döntés ellen, amit már „Jankovich kultuszminiszter úr is jóváhagyott"! A lap válasza így szólt: „Az ultraművészet PUSZTULJON EL VÉGLEGESEN azzal a sok förtelemmel együtt, mely a francia fertőből a magyar közéletet megrontotta s művészetünkben is felül akart kerekedni az egészséges, tiszta művészeten." Sőt, geszti szellemben fogant 1943-ban a Magyarság „Mit kaptunk a modernektől?" című cikke is, melyben a nemzetiszocialista szakíró, Kampis János ekképp háborog: „Kaptuk Dobozi és hitvese helyett Piacsek bácsit és kaptunk Züzü-ciklust, a nemzet ifjúságának ideálképe helyébe zsidóasszony szoknyáján heverésző defetista gyávaságot, a magyar föld szépségei helyébe napsütötte trágyadombokat!" S persze, arra hív fel, hogy mindezt „utasítsuk vissza magyar lelkünk egész erejével!". Bármily távol állt tehát politikailag a szélsőjobboldal a konzervativizmustól, ízlés dolgában, úgy tűnik, közös volt a platform...

A „geszti stílusú" támadásokra Rippl-Rónai időről-időre másképp reagált. Nevetséges esetnek nevezte az egyiket, mely csak azt bizonyítja, hogy „a művészethez mily kevés hozzáértéssel, mily nagy hangon SZOKTAK NÁLUNK HOZZÁSZÓLNI". Máskor ironizált: „Végre-valahára egy őszinte férfi jelentkezett közülük" – dicsérte Tisza Istvánt – „aki kimondja, hogy mi nem vagyunk a haladás emberei, mi jobb szeretünk minden igaz művészet nélkül, főleg minden fejtörés és ízlésfinomítás nélkül halálunkig elbandukolni..." S végül, amikor a sajtó belőle is efféle választ próbált kihúzni, mérgesen: „Már meguntam a sok nyilatkozást! Kiállításom ügyes-bajos dolgaival foglalkozom, festek egy pannót. Engem egészen más dolgok foglalkoztatnak..."

Erről van szó, műkritikus hajlamú politikus urak. Önök meg a művészet – két egészen más dolog.

1998 41-6

Az Ahogy tetszik magazin kizárólagos támogatója a Pannon GSM

ának, meghatalmazásának és személyazonosságá-
saival együtt igényelheti szavazógépét, amely sza-
re jogosít.

lés a meghívóban rögzített kezdési időpontot követő
Közgyűlést az Igazgatóság 1998. május 5. napjára
sodik Közgyűlés – az eredeti napirenden szereplő
tet nélkül határozatképes.

Közgyűlés kezdete előtt legalább egy órával korább-
áció lebonyolítása érdekében.

Budapest Bank Rt. Igazgatósága

RT 1997. ÉVI EREDMÉNYKIMUTATÁSA

(Adatok ezer forintban)

zése	BB RT.	Konszolidált
	c	d
	50 044 591	50 911 664
k	35 398 119	36 352 324
	14 646 472	**14 559 340**
	88 928	88 941
	10 441 554	10 167 186
	23 390 634	23 931 218
	1 851 203	1 159 128
	3 333 394	3 366 440
	23 174 478	23 383 184
	1 191 398	1 191 398
égei	18 029 947	16 540 972
/e (3+4+5+6+7-8-9-10-11)	**4 689 574**	**5 423 819**
nettó árbevétele	1 576 606	7 600 955
ráfordításai	1 679 980	10 032 870
áseredménye (13-14)	**-103 374**	**-2 431 915**
15)	**4 586 200**	**2 991 904**
	8 525 072	1 621 561
	9 369 185	514 173
	-844 113	**1 107 388**
	3 742 087	**4 099 292**
	669 622	752 128
sági adókülönbözet (+,-)	-	213 275
	3 072 465	**3 133 889**
ása (+)	-	-
ra, részesedésre	-	-
és	2 318 937	2 318 937
)	**753 528**	**814 952**

(Adatok ezer forintban)

	BB RT.	Konszolidált
	b	c
	215 287 754	**219 927 289**
TTSÉGEK	193 484 313	197 827 377
ZETTSÉGEK	21 803 441	22 099 912
ÁSOK	**3 565 816**	**4 002 908**
	5 156 729	**5 156 729**
	28 317 856	**27 568 329**
ESEN	**252 328 155**	**256 655 255**

látogatható a nagyközönség számára. A számítástechnikai emlékek gyűjteményrész szerencsés volt, kiegészülve Kovács Győző magángyűjteményével, amely a alapítványi

deklődnie, mire végre valaki felajánlja eladásra. Ha van szerencsés, aki még nem dobta el régi gépét, várjon az eladással!

• Berényi Péter

LEÜTÖTTÉK

Monstre licitek

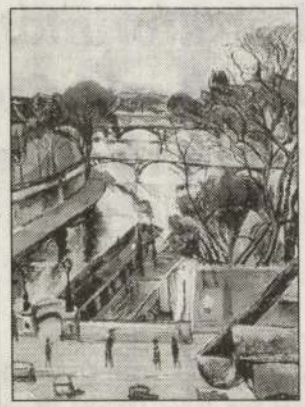

A Kiselbach Galéria harmadik árverése több mint öt órán át tartott, a forgalom leütési áron 137,5 millió forint volt. Az igen erős és nagyszámú anyag piaci sikert is hozott. A közönség nemcsak a Vígszínház zsöllyéjét, hanem erkélyét is megtöltötte. A legmagasabb leütési árat a 369 tétel közül az utolsó előtti érte el. Perlrott-Csaba Vilmos (1880–1955) illusztrációnkon látható 99×73 centiméter méretű vászna érte el. A párizsi Szajna-part a művész otthonából címet viselő festmény őszi, barnás hangulatával 2,8 millió forintról kezdte a licitet. A licit végén és az árverés végén hétmillió forint lett a leütési ár. Perlrott-festmény még nem ért el ilyen magas árat a honi aukciókon. Aba-Novák Vilmos (1894–1941) Felsőbányai táj című 76×92 méretű olaj-vászon képe lett az aukció ezüstérmese. Szintén 2,8 millió forintról indult és 4,4 millió forint lett a licit vége. A bronzérmes Rippl-Rónai József (1861–1927) 51×41 méretű papír-vegyes technika munkája lett, 1,8 millió forinttól 3,2 millió forintig tartott a licit. A remekül válogatott anyag szép sikert hozott, még 25 kép kapaszkodott az egymillió forintos sáv fölé. A múlt heti számunkban bemutatott Kostantin Frida-festmény kétmillió forintért kelt el.

Rippl-Rónay a sztár

A Polgár Galéria 11. aukciójához érkezett, a forgalom leütési áron megközelítette a 110 millió forintot, az összes 409 tételből 334 elkelt. A Polgár Galéria hagyományai szerint generális árveréseket rendez, ezúttal két délutánon tartottak a licitek. Az első napon festmények, a másodikon műtárgyak, szőnyegek és ékszerek kerültek sorra. Rippl-Rónai Józseftől (1861–1927) öt mű szerepelt az árverés anyagában. A Rippl-életműkiállítás és az utóbbi években elért igen magas aukciós és galéria árak a művészre irányítják a figyelmet. De megfogalmazódnak azok az aggályok is, amelyek szerint a pasztellek, színezett rajzok 4–6 millió forintos árai a felfűtött piacon kissé elrugaszkodtak. Mindenesetre nem az árverési címlapra emelt Fekete keszyűs hölgy 54,5×44,5 pasztell érte el a legmagasabb árat, 2,5 millióról 5,5 millió forint lett a leütési ár. Az árverés csúcsárával a Kalapos nő képmása címet viselő szintén pasztell, szintén 2,5 millió forintról startoló munka, 8,5 millió forintos leütési árral dicsekedhet. Egy kisméretű Rippl-Rónai-rajz százezer forintig kapaszkodott, mutatva: az életművön belül vannak különbségek, a közönség is tud visszafogottan reagálni.

Az Auchan Budaö

100 milliárd forintot fektetünk be Magyaro
Több mint 10 milliárdot már elköltöttünk Bu
Itt nyílik első hipermarketünk.

Hogy hova teszünk 10 milliárd forintot, az egyáltalán nem mindegy. A akartuk, hogy az áruház közel legyen Budapesthez, és közel az M1–M7-(autópályához. Így van ez máshol is, az Auchan áruházakat mindenh könnyű megközelíteni.

A recept egyszerű: a hipermarket mellé építeni kell egy 2x2 sávos autóp lya-felüljárót, két közlekedési csomópontot és egy negyven méter hossz alagutat a közlekedés megkönnyítésére. Az, hogy ez megoldja Budaörs kö lekedési gondjait is, dupla haszon. A zajárnyékoló falak, a zöld területek, fák és bokrok telepítése szükséges kiegészítései a beruházásnak.

Csak egy egyszerű kitérő az autópályáról, és máris 25 ezer féle árucikk válogathatnak vevőink. A hipermarket árukészletének közel 80%-át m gyarországi vállalatoktól vásároljuk. A széles áruválaszték mellett az a csony árak lesznek az igazán csábítóak a budaörsi Auchan hipermarketbe

Mit találnak majd az áruházban?

- A mirelitosztályon 100 méter hosszú pulton 500 féle terméket. Nálu vásárolhatnak grammokat és tonnákat is. Például burgonyát értéke tünk 1 kg-os és 10 kg-os csomagolásban is.
- Vásárlóink 60 méter hosszan válogathatnak a tenger gyümölcseiből, a tenge ri és édesvízi halakból, rákokból. Reméljük, sikere lesz ennek a Magyarorszá gon még újdonságnak számító halas pultnak.
- 40 méter hosszú lesz a hús-hentesáru pult. Az áruházban külön húsfeldo gozó és csomagoló műhely garantálja termékeink frissességét.

Rippl Ronai J.

Au

1850 BKIK

A Pénz Plusz Piac

Bu

Magy. Hirl. 1995 III. 27

Virág Judit tisztelettel értesíti Önt, hogy őszi **festményárverését**

1998. október 5-én tartja

a Budapesti Kongresszusi Központ színháztermében.

Az árverésre augusztus közepéig várjuk kvalitásos magyar és külföldi festők műveit.

Információ személyesen vagy telefonon:

MŰ-TEREM GALÉRIA 1055 Budapest, Falk Miksa u.13. Telefon: 31-22-071

Galériánkban egész évben kiemelkedő áron, készpénzért vásárolunk márkás festményeket.

MŰ-TEREM GALÉRIA
VIRÁG JUDIT

Rippl-Rónai József: Zorkakákköves gyűrűvel, papír, pasztell, j. b. f. - Rónai 16, 50x40cm

ŐSZI KÉPAUKCIÓJA

Szeretettel meghívjuk Önt, Családját és barátait

1998. április 10-én, pénteken 15 órakor

A Rippl-Rónai József

műveiből rendezett kiállításunkra

A kiállítást megnyitja: Bernáth Mária, művészettörténész

Virág Judit Tóth István

H-1055 Budapest, Falk Miksa u. 13. Tel.: (36-1) 312-20-71 Fax: (36-1) 326-91-21

Mű-terem galéria
Virág Judit

Rippl-Rónai József: Fiatal nő virágcsokorral enteriörben. Pasztell, vászon j.b.l. Rónai 98, 63x79cm

Rippl-Rónai József
női portréi

Nem csak a higiénével van baj

Interjú dr. Molnár Ilona országos tiszti főorvossal

Magyarországon a közegészségügyi biztonság sérülékenyebbé vált az ezredfordulóhoz közeledve – állapítja meg dr. Molnár Ilona, az ÁNTSZ országos tiszti főorvosa. – Ennek számos oka van: az egyes rétegek rossz szociális helyzete, a nagyobb idegenforgalom, a határok nyitottsága, s nem utolsósorban a higiénés kultúra elmaradottsága. Régen letűntnek hitt, fertőzéssel terjedő megbetegedések – mint a tbc – újra lábra kaptak. A higiénés helyzet más és más az országban attól függően, hogy hol vizsgáljuk. Ezt nem lehet egyetlen minősítéssel kifejezni – mondja a tiszti főorvos.

– Egyre többen félnek attól, hogy a metrón, a moziban, a színházban összeszedhetik a tbc-t, a hepatitist. Van ennek realitása?

– A kézben tartott betegségek előretörésében sokféle ok játszik szerepet. Például Magyarországon a torokgyík elleni védőoltás 99%-os, a védettség gyakorlatilag teljes. De a tüdőbajnál ez nem mondható el, mert a legyengült szervezetek fertőződő képessége sokkal nagyobb. Sajnos, azt kell mondanom, a tbc valóban jelen van a lecsúszott társadalmi rétegek között, ezért például a hajléktalanokat célzottan szűrjük. Ha közegészségügyi biztonságról beszélek, rögtön meg kell jegyeznem: a járványügyi biztonság is sérülékenyebbé vált. Példaként mondhatom azt, hogy nem véletlen az egyik típusú fertőző májgyulladás (a hepatitis A) terjedése. Ez az a fertőzés, ami tipikusan „kézközvetítés" útján, azaz a nem megfelelő higiénés viszonyok miatt terjed, amikor nincs kézmosásra lehetőség. Nem véletlen, hogy a járványügyi gócok a szociálisan hátrányos helyzetű településeken szaporodnak. Emberek „kiszorultak" a normális lakásviszonyokból; olyan helyeken laknak, ahol nincs csatorna, nincs egészséges ivóvíz és szappan sincs. De ha volna, akkor sem tudná használni, tehát amit a higiénés szabályok megsértésével lehet előidézni – közül a már említett veszélyes fertőzés, a hepatitis A mellett sokkal nagyobb arányban okoz járványokat a hasmenéssel járó, enterális, a béltraktus megbetegedését okozó szalmonellafertőzés. A szalmonellafertőzések tapasztalatából azt látom, hogy a higiénés szabályok betartása mellett az ételkészítés szabályait is fokozott gondossággal kell betartani, mivel jelen van Magyarországon egy olyan szalmonellabaktérium, amely nagyon virulens. Ez nemcsak a tojás héján található meg, hanem a tojásban is – a szalmonella enteriditis. Ha a nyers tojást megfelelően lemossuk, akkor is tartalmazhat baktériumot. Tehát a hőkezelés elkerülhetetlen még a krémek készítésénél is. Sajnos, éppen az említett szalmonellafertőzések szaporodása arra hívja fel a figyelmünket, hogy a közétkeztetéssel, az étkeztetési kultúrával és az étkeztetőegységeknek, tehát vendéglőknek, idegenforgalmi egységeknek az engedélyezésével, illetve ellenőrzésével kell még intenzívebben foglalkoznunk. Ezért a gyakorlatban majdhogynem rendszeressé tettük – a rendszeres engedélyezés és a szúrópróbaszerű ellenőrzéseken túl – a nyár eleji országos ÁNTSZ ellenőrző kampányt a vendéglőkben. Ez számunkra rendkívüli terhelést okoz, mert igen nagy mértékben megszaporodtak a vállalkozások. Az a tapasztalatunk, és ez nagyon érdekes, hogy a hosszú távra berendezkedő, szolid vendéglőkre, amely visszatérő vendégekre számít – a közegészségügyi hiányosságok nem jellemzőek. Azokon a helyeken találkozunk inkább kirívó közegészségügyi hiányosságokkal, ahol a gyors meggazdagodás reményében, egyetlen szezon alatt akar valaki „kaszálni".

– Az elmúlt év egyik súlyos ügye volt az eperleves...

– Igen, erről már sokat beszéltünk. Amiért ma is érdemes felidézni az az, hogy meddig terjed az ÁNTSZ felelőssége, s milyen eszközlag, hogy honnan származik a szalmonellás étel. De ha még vélelmezzük is, mert a bacilust kimutattuk, bizonyítani csak akkor lehet, hogyha még egy további, rendkívül drága vizsgálatot csinálunk. Esetleg előfordulhat, hogy abszolút mértékig bizonyítani tudjuk, hogy ugyanaz a résztípusban is megegyező bacilus van az ennivalóban, mint ami a betegből kitenyészett, de ehhez az is kell, hogy a betegből is történjen kitenyésztés. És itt „jön be" a nehéz gazdasági helyzet. Pénzbe kerül a tisztiorvosi szolgálatnak, ha járványügyi érdekből megpróbálja a halmozott megbetegedések kapcsán a sorozatos, tömeges vizsgálatot elvégezni, de nincs, aki ezt megfizesse.

Az „epres ügy" a tisztiorvosi szolgálatot duplán sújtotta, mert egyrészt óriási tömegű vizsgálati anyagot kellett feldolgozni a költségvetésünk terhére, amire nem volt rendkívüli fedezet. Ugyanakkor a bizonyítási eljárás kapcsán a drága vizsgálatsorral sem tudtuk abszolút mértékig bebizonyítani azt, amit tudtunk –, hogy valójában honnan eredt a fertőzés! A bíróság számára nem bizonyíték a járványügyi szempontból igazolhatóan meghatározott forrás, neki corpus delicti kell. Szakmailag számunkra egyértelmű volt a kérdés, jogilag mégsem lett egyértelmű, és végül is nem nyertük meg a pert.

– Nincs más megoldás, mint a szigorú közegészségügyi értékrend! Továbbá a szigorú és jól működő ÁNTSZ, egy ehhez kapcsolódó jól működő megelőzés és egy jól működő felvilágosítás.

– Igen, igen. Bár létszámunk nem nőtt, feladataink jelentősen szaporodtak. Mi most is a legfontosabb feladatunknak azt tekintjük, hogy a szolgálat tevékenységének jó minőségét és egységesítését lehetőség szerint magas szinten megteremtsük és megőrizzük. Hogy ne mondhassák azt, hogy az egyik megyében bezzeg mindent lehet, a másik megyében meg túlzottan szigorú a tisztiorvosi szolgálat – hanem valóban a megfelelő mértéket megtalál-

JÓ, HA TUDJUK

– Tanácsok a nyárra –

Az emberek nagy része az egész évi kemény munka után nyáron veszi ki szabadságát. Ekkor pihen a szervezetünk, és próbál új energiával feltöltődni. A nyár az utazások ideje is. Legyen az akár belföldi, akár külföldi út, sokszor találkozunk a már eddig megszokottaktól eltérő körülményekkel, amelyek gyakran fertőzésekhez vezethetnek.

A meleg idő beköszöntével olyan tényezőkkel is számolni kell, amelyek egyébként nem vagy csak kisebb mértékben játszanak szerepet a higiéné szabályainak betartásakor. Ahogy melegszik a hőmérséklet, úgy kell fokozottan odafigyelni a higiéné egyes területeire.

Izzadás

Nyáron sokan küszködnek az izzadás problémájával. Az izzadástól a bőr nedves marad, felpuhul, és a baktériumok váladéka elbomlik. A kellemetlen szag a bomlástermékektől alakul ki. Következményei lehetnek a különböző gyulladások, amelyeket a nedves és izzadtságtól felázott bőrön megtelepedett gombák okoznak. Melegben és stresszhelyzetben az izzadás fokozódik, s ezt csak gyakori mosdással – lehetőleg fertőtlenítő hatású szappannal (*Lifebuoy*) – tudjuk megoldani. A reggeli mosdás után célszerű valamilyen izzadásgátló hatású dezodort használni.

Mosdás

A meleg idő miatt a naponkénti tisztálkodás reggel és este feltétlenül szükséges, hiszen eleve kevesebb ruha védi bőrünket a külső környezet hatásaitól (por, szerves és szervetlen anyagok, különféle élősködők, baktériumok stb.). A bőr ilyenkor könnyen válhat zsírosabbá, mivel több a verejtékanyag és a faggyúmirigyek váladéka. Ha ezeket nem távolítjuk el kellő időben, betegséget és fertőzést okozhatnak. A mosakodás legalapvetőbb anyaga a tiszta, ivóvíz minőségű víz. (A szennyezett víz különféle fertőzéseket, bőrgyulladást okozhat.) Természetesen a szennyeződések – amelyek nyáron jóval gyakrabban fordulnak elő – csupán tiszta vízzel nem távolíthatók el, ehhez szappant, illetve tusfürdőt használhatunk (pl. *Lifebuoy*).

Láb

Nyári időszakban a láb rendszerint kissé megduzzad, így a megszokott cipő is szoríthat. De ne is viseljünk ilyenkor tartósan zárt lábbelit, ugyanis sok embernek izzad fokozottabban a lába a melegtől, s ez gyakran kellemetlen szaggal jár. Ebben az esetben célszerű fertőtlenítő hatású lábhintőport is használni, de segíthet egy jól szellőző, természetes anyagból (bőr, vászon) készült cipő is.

A mostanában divatos sportcipők szellőzése sem mindig optimális. Ne szégyelljük a pamutzoknik használatát sem.

A lakás tisztán tartása, szellőztetése

Irigylésre méltó, ha valaki egész nyárra kiköltözik szabad téri kikapcsolódásra, ezért mindenkinek (kutyás gazdák, sétáló párok, anyukák) oda kell figyelnie a tisztaság megőrzésére.

Higiéné a strandon

A sportuszodák létesítésére, üzemeltetésére szigorú előírások vannak, melyek betartását rendszeresen ellenőrzik, csakúgy, mint a víz minőségét, tisztaságát. Ez alapján tesznek intézkedést a fürdőzők létszámának korlátozására. Ezért se akarjunk mindenáron bejutni, ha a megtelt táblát már kitették.

Nyáron a sportuszodák helyett a nagyobb zöld területtel rendelkező strandok népszerűbbek, ahol a fürdés, úszás mellett egyéb időtöltés is adódik.

Az ellenőrzések ellenére sok strand, uszoda higiénés helyzete – különösen hétvégén – megdöbbentően rossz. Ez fokozottan érvényes a meleg vizű gyógyfürdők esetében. A szabályok közismertek: zuhanyozás fürdés előtt és után, gondos törülközés saját, tiszta törülközőnkkel, a láb gombásodásának megelőzésére papucs használata, a láb hintőporozása, WC használata a fürdés előtt... A fürdőruhát és a fürdőlepedőt minden strandolás után mossuk ki: a szellőztetés nem elég.

Táborozás, kempingezés

A táborozás higiénés minimuma: az időjárás viszontagságai ellen védett hálóhelyek, ivóvíz minőségű víz, mosdási lehetőség, nemenként elkülönített WC, vagy árnyékszék. A táborhely kialakításánál, felszerelésénél az adaptált higiénés szabályokat szigorúan be kell tartani és tartatni, mert be nem tartásuk komoly fertőzések forrása lehet. A tábori életet úgy kell megszervezni, hogy egészségünk ne érezze meg az otthontól eltérő körülményeket. Biztosítani kell az elsősegélynyújtást is, így pl. rendelkezzünk a kullancsok eltávolításához, a sebek fertőtlenítéséhez, kötözéséhez szükséges eszközökkel.

Csomagolás, tárolás higiénéje

Más holmira van szükség vízparti nyaraláshoz, és megint másra az erdei táborban. A holmik kiválasztását célirányosan tegyük, ugyanis sok baj lehet a felesleges dolgok cipelésével, elhelye-

RIPPL RÓNAI JÓZSEF

Festmény-, műtárgyaukciós záróakkord

Megint véget ér egy aukciós évad, méghozzá nem is akárhogyan! Ki is tolódott valamelyest, mert jócskán belenyúlik a júniusba. Angliában júniusban már csak kerti mulatságot terveznek, pedig ott mindig szemerkél az eső, a budapesti Kieselbach Galéria pedig a Vígszínházban rendezi június 12-i évadzáró festmény- és műtárgyárverését.

Szinyei Merse Pál 1906-os tájképe

Rippl-Rónai József: Édesanyám a konyhában főz

Bár puszta felsorolásként fog hatni beszámolóm, előre figyelmeztetem az olvasót: jól figyeljen, mert majdnem minden kép, amelyet említeni fogok, muzeális értékű darab. Vagy azért, mert a szóban forgó mester átlagon felüli, nagy igényű alkotása, vagy azért (is), mert már maga a mester vagy korszaka is ritkán mutatkozik a műkereskedelemben. Nagyjából időrendben haladva, évek óta nem láttam a magyar biedermeier terméséből olyan becses művet, mint amilyen Hóra János Alajos vászna. Már helytörténeti okokból is figyelmet érdemel egy holland festő erdélyi, herkulesfürdői helyszínű, nagyméretű képe. Ihletett női portréval szerepel Barabás is, Lotz is. Előbbi modellje a jeles Wenckheim család Krisztina nevű tagja.

Névtelenül maradt Barabás férfiportréjának modellje, de a mű így is telivér alkotás, bármely klasszikus magyar gyűjteménynek díszére válhat. Remek tájjal van jelen Mészöly, és hasonlóan kitűnő, többalakos jelenettel Molnár József. Munkácsynak a szakirodalomban is reprodukált férfifeje kicsiny mérete ellenére is kapitális trófeának ígérkezik.

Külön kell szólnom Szinyei Merse Pál 1906-ban vászonra vitt tájáról (képünkön), mert a magyar impresszionizmus úttörőjének e késői korszakából nemhogy kevés kerül forgalomba, dozzák. Az egyik Zsolnay-kerámiát majdnem bizonyosan Rippl-Rónai tervezte: igen nagy pénzt is ér, amellett, hogy megejtően szép és időtálló. A Rippl-Rónai-képanyag kilenc tételt számlál, ami önmagában is rekord, de még inkább az, ha olyan művek is akadnak benne, mint amilyen az *Édesanyám a konyhában főz* a mester ún. kukoricás korszakából (képünkön), vagy amilyen a francia festőbarát, Maillol konyháját ábrázoló pasztell, a női portré vagy az Egry által is megörökített Somogy megyei patakhíd olajábrázolása. Különös jelentőséget kölcsönöz az *Édesanyám a konyhában főz* című Rippl-Rónai-műnek, hogy az ún. kukoricás korszak

ges csemege az osztrák Lenz szeceszsziós, kissé a svájci Hodlerre emlékeztető, fa körül táncot lejtő leányokat ábrázoló, világos-szemcsés műve.

A franciás Vaszarykról, Márffykról, Batthyánykról elég, ha annyit mondok: „hozzák" a három mester mesterségbeli tudását. Akár Iványi-Grünwald balatoni dombos tája. A két Bernáth Aurél-munka, akárcsak a szép Egry-rajz, a Gresham-kör legmagasabb színvonalán jár. A hazai (német ihletésű) expresszív törekvéseknek azonban kiemelkedő jelentőségű sorozata a Kieselbach Galéria most felvonultatott korai Scheiber-arzenálja (benne egy kivételes. Tihanyival vagy Nemes-

egy jól eltalált, hatvanas évekbeli vásznát.

Az art decós törekvéseket itt nem annyira a Vörös Géza-művek, mint inkább egy fölfedezésszámba menő Bartoniek Anna-fodrászműhely és a kitűnő Gyenes Gitta reprezentálja. A római iskolás munkák közül talán nem Molnár C. Pál számos alkotása (amelyek közt azért figyelemre méltó is akad), hanem inkább Patkó fürdőzői, és még inkább narancsos terasza emelkedik ki.

Időrendben az utolsó, máig vibráló jelentőségében azonban alighanem a legfontosabb mindaz, amit az előtárlat a szentendrei iskola és a vele összefonódott európai iskola terméséből kínál.

élet más, későbbi Bálint-művek között. Két nagyméretű, korai Anna Margit-tempera tanúskodik a festőházaspárnak Ámos életében szinte szétfejthetetlenül egységes világszemléletéről. (Hasonló Anna Margit-munka kelt el a Nagyházi Galéria június 2–3-i festményárverésén.) Végül mindjárt három Ország Lili-festmény is szerepel ebben a csúcseredményeket sejtető kínálatban.

Mi a Kieselbach Galéria képbegyűjtő sikerének a titka? Úgy vélem, ez a siker – mint minden siker – több tényezőn nyugszik. Először talán azon, hogy nemcsak jó árat, de méltó helyszínt: ki-

– Végezetül: lesz-e az idén is Budapesten és a Balatonon nagy ANTSZ-ellenőrzés?

– Lesz. Gondosan, és szigorúan kampány jellegű végigmérjük a vendéglőket, kifőzdéket. Ugyancsak az idén is lesz fürdő- és strandellenőrzés, ami megint csak közegészségügyi téma. Tudom, sok vállalkozó annak tűsékel kell lennil Nos, ezért gyakran előfordulhat, hogy a magyar lakosság védőoltásainak is sok napra magunk tűrtani, célszerű mo-

Ha gyalogtúrára indulunk, csakis hátizsákba pakolunk, mert sokkal kényelmesebb, mint az oldaltáska, és a hátunk is egészségesebb. A kültöbző rendeltetésű holmikat rakjuk egy-egy zsákba, jól elkülöníthető egymástól. A szennyes ruhák elkülönítésére szintén iktassunk be egy zsákot.

egy-egy fontos darab marad otthon a szekrényben.

napvédelemmel (árnyékolóval)

MŰTÁRGY

Pálffy Pál pohara kalapács alatt

Hat napra osztotta a Bizományi Kereskedőház és Záloghitel Rt. tavaszi aukciós szezonjának anyagát. A menet a 32. Művészeti Aukció 33 millió forintos összes kikiáltású árú, közel félezer tételt felvonultató, két délutánon – kedden és szerdan – át tartó licitjeivel indul a Lónyay utcában.

Amire nem volt példa a budapesti aukciókon, ezúttal a változatos műtárgyanyag legdrágább tétele bútor lesz. Igaz, nem egyetlen darab, hanem egy egész, tíz alkalmatosságot számláló szecessziós ebédlőgarnitúra kikiáltási ára 1,8 millió forint lesz. A bútoregyüttes fenyőfa alapon poliszander borítással készült jávor- és gyöngyház berakással, rátett rézhúzókkal, gazdag üvegezéssel és tükrökkel szecessziós stílusban, jár hozzá egy működő állóóra. Mellette nagy tálaló, vitrinasztal és hat szék alkotja az együttest. Aki kinézi magának ezt az árverés végén sorra kerülő garnitúrát, előzőekben a stílusnak megfelelő dísztárgyakra és asztalneműkre licitálhat.

Jó néhány remek darab idézi a század eleji szecessziót. Egy boroskancsó 55 ezer forintról, egy desszertkínáló 30 ezer, egy kétszemélyes likőröskészlet 18 ezer, míg egy kínálótál 15 ezer forintról kezdi a licitet.

De ha igazán be akarja rendezni az áhított ebédlőt, licitálhat a garnitúra kikiáltási árának pont a feléért induló Gallé vázára. A jelzett 1900 körül készült, 74,5 centiméter magas munka nem mindennapi jelenség.

A honi aukciósházakban igen ritkán kerül a XVII. század eleji üvegnemű a kínálatba. Most a 260-as tételszámon egy 1610-ben datált pohár kerül kikiáltásra. A BÁV szakemberei ebbéli örömükben három nézetben is közlik a 8,5 magas aranyozott szegélyű fúvott hutaüveg pohárka fotográfiáját a katalógusban. Az évszám mellett a felirat – Graf Palffy – tanúsága szerint ez a pohár a Pálffy család Miklós nevű jeles hadvezér fiának, Pálnak birtokában volt. Ezt bizonyítja a grófi címer a poháron, amely 160 ezer forintos kikiáltási árról indul.

A BÁV-tól megszokott szőnyegválaszték változatos stílusban és korban, az árazás pedig igen visszafogott. Egy 135×200 centiméteres, Iránban századunk elején készült szőnyeg 280 ezer forintos kikiáltási árról indul. A legdrágább textil egy XVIII. századi obusson ablak- vagy tükörkeretre készült dísz. A franciaországi girlandmintás kárpit 350 ezer forintról kezdi a licitet. Az ikonok világát a Lónyay utcában ezúttal egy Sárkányölő Szent György-ábrázolás képviseli. Az 1,2 millió forintra értékelt mű olaszos stílusban készült 1734–35-ben, az ukrán, kijevi festőiskola egyik művészének dokumentált remeke. A Zsolnay-gyár legremekebb korszakát tucatnyi kaspó és váza idézi. A kikiáltási árak a 20–80 ezer forintos sávban szóródnak.

A 85 festmény ezúttal nem tartogat meglepetést, a művészeti aukciók anyagába néhány éve kéredzkedett be a piktúra, a most kalapács alá kerülő anyag dekoratív, kedves, de közel sem a top kategória, majd a festményárveréseken jön a java.

Az ékszerek iránt vonzódó közönség azonban az első ülésben kereken száz változatos tételre licitálhat. Az aukció valamennyi tétele látható az Interneten a www.bav.hu címen.

• Berényi Péter

KIÁLLÍTJÁK

Rippl-Rónai-pasztellportrék a Műteremben

Szerte a világon haladó hagyomány és gyakorlat, hogy a jelentős közgyűjtemények egy-egy művészéletmű-kiállításával egy időben szatellit tárlatok láthatók műkereskedésekben, galériákban. E hagyományt a magyar műtárgypiac szereplői is követik. A Magyar Nemzeti Galériában nyílt Rippl-Rónai József (1861–1927) kiállítást a soproni Festőteremben látható tárlat követte, Virág Judit pedig ma délután nyitja kiállítását a fővárosi műkereskedők utcájában, a Műterem Galériában. A tucatnyi Rippl-Rónai-mű kizárólag hölgyeket ábrázoló pasztell, Zorkák és szépasszonyok gyűlnek össze a tárlat idejére. Illusztrációnkon a Fiatal nő virágcsokorral című 63×79 méretű pasztell-vászon kép látható. A legkorábbi 1891-ben, a legkésőbbi századunk '20-as éveiben datált. Rippl az egyik legnépszerűbb alkotó napjainkban, művei csúcsárakat érnek el az árveréseken. A kiállításon néhány pasztell eladó csupán, a többi magángyűjteményből származik. A várbéli és a Falk Miksa utcai kiállítás „közösségét" Bernáth Mária művészettörténész személye garantálja, aki vállalkozott a pesti tárlat megnyitására.

LEÜTÖTTÉK

Nem engedtek a '48-ból

A Központi Antikvárium 61. árverésén az 1848–49-es szabadságharcot idéző 254 nyomtatvány, fotó és kézirat közül csupán kettő nem kelt el, a vevők 4,5 millió forintot plusz 15 százalék járulékot fizettek szerzeményeikért. Három közgyűjtemény képviselőinek nemes licitversenye a magángyűjtőkkel változó eredménnyel folyt. A katalógus címlapjára emelt Kossuth Lajost és Pulszky Ferencet ábrázoló intakt fotográfia 20 ezer forintról indulva 30 ezer forintért kelt el. Az illusztrációnkon látható metszeten Kossuth, Perczel, Klapka, Aulich, Dembinski és Bem láthatók, 25 ezerről 55 ezer forintig tartott a licit. A kéziratok között voltak Guyon Richárd és Görgei Artúr kézjegyével ellátott napiparancsok. Az előbbi 25-ről 75 ezer, a másik 18 ezerről 80 ezer forintos leütési árat ért el. Több mint tízszeres licitet produkált Geich Richárd háromkötetes munkája a függetlenségi harc történetéről. A licit 12 ezer forinttól 140 ezer forintig tartott. A Központi Antikvárium „rendes" árverése a húsvét utáni szombaton lesz, két ülésben délelőtt 300, majd rövid ebédszünet után ismét 300 válogatott tételre lehet licitálni.

Rippl – Rónai

1998. IV. 10

Hannoveri expó 2000-ben

Magyarország az Europa Boulevard-on kapott helyet nemzeti pavilonja felépítésére a Hannoverben 2000-ben megrendezendő világkiállításon. Az alsó-szászországi tartományi fővárosban a közelmúltban nyílt Expo Cafébar, ahol nemzeti hetek keretében mutatkoznak be a világkiállítás résztvevői, elsőként Magyarország adhatott ízelítőt nemzeti kultúrájából.

A hannoveri világkiállítás megrendezésének költségei 3 milliárd 29 millió márkára rúgnak, de az előzetes számítások szerint ennél kereken 10 millió márkával magasabb értéket mutatnak az expó bevételei. Egy, a Norddeutsche Landesbank által készített tanulmány szerint a bruttó nemzeti termék 15,4 milliárd márkás értéknövekedésével is számolni lehet az expó hatására. A közvetlen adóbevételek előreláthatóan 4,3 milliárd márkával nőnek, s a rendezvény 53 ezer embernek nyújt munkalehetőséget.

Az előkészületek idő- és költségarányosan zajlanak – jelentette ki a közelmúltban tartott nemzetközi világkiállítási munkaértekezleten Birgit Breuer, az Expo 2000 Hannover főkomisszárja. Eddig 173 ország jelezte részvételi szándékát. A 2000. évben június 1-jétől október 31-éig tartó világkiállításra 40 millió embert várnak Hannoverbe.

Az ember-természet-technika gondolatkörhöz kapcsolódóan a környezetvédelemtől az energiafelhasználásig a különböző szakterületek történetét, helyzetét, jövőjét bemutató tematikus kiállítások lesznek. Emellett a nemzeti pavilonok is nagy érdeklődésre tarthatnak számot. Az Expo 2000 Hannover világkiállításon történő magyar részvételről és annak finanszírozásáról egy 1996. áprilisi kormányhatározat döntött.

Az előkészületek jelenlegi fázisában a pavilonépítés közbeszerzési pályáztatása zajlik, melynek eredményeként egy szervezési társaság kap megbízást a pavilon megtervezésére, felépítésére, működtetésére és utóhasznosítására. A pályázatra, melynek tenderbontása április 14-én lesz, várhatóan három pályamű érkezik, mivel a Hungexpo Rt., a Promo Kereskedelemfejlesztési Kft. és az Uniplan Hungary Nemzetközi Kiállításépítő Kft. vásárolta meg a tendercsomagot. Az ezer négyzetméteres pavilon költségigénye '98-as árakon körülbelül 1,2 milliárd forint.

Gérnyi Gábor, a hannoveri expó kormánybiztosa lapunknak kifejtette, hogy maga a háromezer négyzetméternyi terület, amire a magyar pavilon majd felépül, az Expo 2000 Hannover GmbH tulajdona, mely kiutalja a területet az egyes országoknak nemzeti pavilonjaik felépítésére. A világkiállítás után valószínűleg lehetőség nyílik a terület megvásárlására és az építmény hasznosítására, vagy az egész objektum értékesítésére.

A pavilonépítésre szánt összeg arra kevés, hogy színvonalas kultúrprogramokat lehessen finanszírozni belőle öt hónapon keresztül. Ezért szeretnék, ha magyar és magyar–német vegyes vállalatok, bankok támogatnák a kísérő rendezvényeket.

A világkiállítás időpontja egybeesik a magyar államiságnak és a kereszténység felvételének ezredik évfordulójával, s az európai uniós csatlakozási tárgyalások intenzív szakaszával. A tradíció, kreativitás, modernizáció mottó jegyében hangsúlyos lesz az a gondolat, hogy Magyarország ezer éve Európához tartozik és igazodik hagyományaiban, kultúrájában, gazdasági kapcsolataiban egyaránt. Az a tény, hogy a magyar pavilon az Europa Boulevard közepén, Belgium, Dánia, Görögország és Olaszország szomszédságában lesz, ékes bizonyítéka annak – véli a kormánybiztos –, hogy Magyarország számára úgyszólván megelőlegezik az EU-tagságot.

Aláírtak egy ticketing és turisztikai megállapodást is, melynek értelmében a magyarországi millenniumi év rendezőszervei értékesíteni fogják a világkiállítás rendezvényeire a jegyeket, s cserébe az Expo 2000 hálózata, amely Ausztráliától Észak-Amerikáig 22 ezer értékesítési helyet foglal magába, a magyar millenniumi év programjait is árusítani fogja.

Mint a magyar nemzeti hét megnyitóján Birgit Breuel főkomisszár is hangsúlyozta, Hannoverben díjazták a magyar aktivitást és leleményességet. Nagy sikert aratott a tavalyi ötletpályázat egyik javaslata is. A Széchenyi Hajósegylet azzal állt elő, hogy felépíti Széchenyi Ödön 1867-ben épített hajójának korhű mását, s 2000 tavaszán elindul vele Budapestről; Pozsony, Bécs, Passau, Regensburg állomásokkal végighaladva a Dunán, a Duna–Rajna–Majna-csatornán, majd a Mitteland csatornán június 1-jére, a világkiállítás nyitónapjára befut Hannoverbe.

• Nagy Katalin

Sebességváltók Egerből

Erre az évre 55 millió márkás árbevételt tervez, folyamatos fejlesztés mellett, az Egerben háromszázötven dolgozót foglalkoztató, sebességváltókat előállító ZF Hungária Kft. A 4 millió márkás költséggel megépített létesítmény a leendő egri ipari park egyik kiszolgáló létesítménye lesz.

A Friedrichshafeni Zeppelin Léghajógyárból 1915-ben alakult Zahnradfabrik (Fogaskerékgyár) összeszerelő üzemeinek sorát építette fel szerte a világon, éves árbevétele meghaladja a 7 milliárd márkát, összesen nyolcvanötezer dolgozót foglalkoztat. Egerben 1996 januárjától üzemel a ZF-gyár: a németek a felszámolás alatt álló egri Csepel Autógyár „romjaira" alapozva kezdték meg tevékenységüket. Kezdetben kisteherautók részére gyártották itt az alkatrészeket, a szervezeti változások miatt azonban a konszern összes mechanikus autóbuszváltótípusának előállítása már az egri feladatok közé tartozik.

„Amikor a ZF-konszern vezérkara arról határozott, hogy Egerben is létesít gyárat, nem elsősorban a piaci nagysága és a befektetési kedvezmények játszottak főszerepet, hanem az áttekinthető viszonyok és a logisztikai szempontok. Az anyavállalat számára természetesen fontos volt a keleti hídfő pozíció kiépítése is" – mondta Ulrich Diller elnök-igazgató.

Egerben bevezették a saját felelősségen alapuló rendszert, ahol mindenki lehetőséget kap elképzelései megvalósítására. A munka úgynevezett gyártási szigetekben folyik, azon belül minden csoport maga dönti el, hogy milyen ütemben dolgozik. A különböző projektek tervezése csoportos megbeszélésekkel zajlik, Egerben már az első naptól olyan volt a minőségi színvonal, mint Németországban.

A cég 1996-ban 10 millió márkás forgalmat ért el, 1997-ben pedig 45 milliót, erre az esztendőre 55 millió márkás árbevételt terveztek. Fejlesztésre eddig 32 millió márkát költött Egerben a világcég, a napokban történt meg a logisztikai központ műszaki átadása, mellyel a társaság az induló egri vállalkozásokat is segíteni szeretné.

• Szajlai Csaba

SZEMLE

Magyar határ

Magyar ecsettel írnám, ha kedvem lenne valamifajta címlanizációhoz. Azonban, ha már ecsetet említettem, akkor egy pillanatra meg kell állnom *Büki Attila* „Magyar határ" című kötete kapcsán. Manapság, amikor egyfelől a kultúra elmagányosodását éljük, másfelől sokan hajlamosak arra, hogy valakit aszerint ítéljenek meg, vajon csak egyetlen műfajban dolgozik-e. Nem kell visszamennünk a reneszánszhoz, hogy ellenpéldákat találjunk. Elég, ha a festőnek, grafikusnak és költőnek egyaránt kiváló *Kondor Bélára* utalunk. Ebben az összefüggésben említjük, hogy Büki Attila az egyik legkiválóbb akvarellista. Másfelől míves, kulturált, a verselést magasan művelő költő. Nem szeretnénk persze túldimenzionálni jelentőségét, de minthogy már a fentieket számos kötetével bizonyította, a kijelentő mód talán nem indokolatlan. Legújabb kötete, mely a Xénia kiadásában jelent meg, annyiban sajátos, hogy egyfelől legtöbb versét halott és élő barátainak dedikálja, másfelől – s ez már műformai kérdés –, nem ragaszkodik mindenáron egyetlen formához sem, a rímes versek, a szabad versek egyaránt megtalálhatók írásaiban. Mi az ami igazán vonzó Bükinél? Egyfajta meghitt melegség, érzelgősség nélküli érzelmesség, őszintén megvallott hűség szélesebb és szűkebb pátriájához, anélkül, hogy hangzatos jelzőket használna, anélkül, hogy hazafiságát mellveregető, melldöngető módon óhajtaná kifejezni. Másfelől jellemző a visszafogott szemérem, s e tekintetben valóban szerencsés a hasonlat, ha akvarelljeinek finom színkezelésére, puhaságára utalunk. Ha zenei hasonlatot használnák, akkor talán a moll hangnem, mely versének olvasásakor hangzik bennünk.

Mindent összevetve olyan kötet kerül az olvasó kezébe, aki azt a tartalom és a mívesség szép együttesében forgathatja.

SIPOS TAMÁS

Rippl-Rónai, az európai

– A Nabis és a Nyolcak közé tartozott –

Lazarine és Anella. 1910.

Sokmilliós leütési árakat érnek el az utóbbi időben pasztelljei vagy olajképei a magyarországi árveréseken. *Rippl-Rónai József* (1861–1927) azok közé a kivételezettek közé tartozik, aki próféta tudott lenni saját hazájában (is), és aki valahogy sosem ment ki a divatból, sem a művészek, sem a műgyűjtők körében. A kereskedelmi forgalomban aratott sorozatos sikerei a teoretikusok figyelmét újra ráirányították. Így jött létre fél évtizedes előkészítés és kétesztendős intenzív munka nyomán az a gyűjteményes kiállítás, amely a Nemzeti Galériában látható szeptember közepéig. Mivel legutóbbi retrospektív tárlatát 1961-ben rendezték, számos olyan mű került a nyilvánosság elé, amelyet évtizedek óta nem láthatott a közönség…

Teljesen ismeretlen alkotás nem akad, de a kétszáznál jóval több festmény, egyedi és sokszorosított grafika, hímzett kárpit, Zsolnay-fajansz és üvegváza, avagy éppen vitróterv jól demonstrálja sokoldalúságát. Ezeknek egynegyede magántulajdonból került a budai várba – a tulajdonosok kilétét titkosan kezelik manapság –, így aztán magára vessen, aki a kölcsönzést megtagadta (mert ilyen is akadt, sajnos), hiszen magamagát fosztotta meg a rendezvényen és a félezer oldalnál is vaskosabb, ugyanolyan reprezentatív katalógusban való szerepléstől, amelynek műkereskedelmi szempontból nemcsak dokumentatív, hanem erőteljes értékfelhajtó szerepe is van. Mint ahogy nem érkezett meg a párizsi Musée d'Orsay tulajdonából barátjáról – *Aristide Maillolról* – festett 1899-es olajportréja sem a biztosítás és a szállítás tetemes költségei miatt. De a magyar életmű-kiállítás – amely a rendkívül termékeny mester oeuvre-jének talán tíz százalékát jelentheti – ősztől a francia főváros közelében, Saint-Germain-en-Laye-ben kerül az ottani közönség elé, míg a magyar érdeklődők cserében a Nabis Múzeum anyagából láthatnak válogatást Budapesten, ezzel egy időben. Így ismét az európai kulturális vérkeringésbe kerül vissza ez az európéer magyar mester.

Rippl-Rónai József a müncheni akadémián tanult, majd 1887-től Párizsban élt, ahol *Munkácsy Mihály* tanítványaként dolgozott a bécsi Kunsthistorisches Museum freskójának kartonjain is. Az 1890-es évektől a kor egyik legmodernebb áramlatához – a francia Nabis-csoporthoz – csatlakozott, mivel tagjai közül *Bonnard* és *Vuillard* már a Julian-akadémiáról kollégája volt. Barátságot kötött *Knowles* skót festővel, megismerte *Gauguint, Cézanne-t,* egész életre szóló kapcsolat fűzte *Maillolhoz* – aki később a francia internálótáborból is kiszabadította burgundi származású élettársával együtt –, és az első világháborús harctéren együtt szolgált *Oskar Kokoschkával*. Berlini és párizsi szereplések után kétszer is ezüstérmet nyert a francia főváros világkiállításain hímzett kárpitjaival, majd a milánói világkiállításon ezek a gobelinhatású textíliák 1906-ban tűzvész áldozatai lesznek, ahol a Zsolnay-kerámiákkal együtt szerepeltek.

Tizennégy évi franciaországi tartózkodás után a századelőn tért vissza végleg Magyarországra. A nyarakat a kaposvári Róma villában töltötték, a teleket Budapesten, a Kelenhegyi úti műteremházban, de vidéken is olyan vendégei voltak hosszabb-rövidebb ideig, mint az angol *Fenella Lowell* – a híres párizsi modell –, 1913-ben pedig egy december eleji napon *Kosztolányival* együtt gellérthegyi műtermében estézett *Thomas Mann* is, aki a Világ című lap meghívására tartózkodott Budapesten. A magyarok közül *Adyt* még Párizsból ismerte, hiszen az méltató kritikát írt a Salon de Champ de Mars-ról a Budapesti Napló 1907. május 3-i számában, az Andrássy-családdal pedig a híres ebédlő-berendezés teljes megrendelése hozta mecénási kapcsolatba. Ennek kivitelezésére állandóan útban volt a pécsi Zsolnay-cég és a wiesbadeni üveggyár továbbá a grófi família tőketerebesi birtoka között. (Egyébként fáradhatatlan világjáró volt; Európát sokszor bejárta az északi Skóciától a mediterrán Szicíliáig vagy Máltáig, avagy Moszkvától és Szentpétervártól Erdélyen át a francia tengerpartig.) A magyar kultúra nagyjainak portrésorozatából talán elég *Móricz Zsigmond, Szabó Lőrinc* vagy éppen *Babits Mihály* szuggesztív, közismert arcmására utalnunk. Se szeri, se száma hazai kitüntetéseinek és elismeréseinek, a legkülönfélébb progresszív művészcsoportosulásokban való tagságának vagy éppen vezető szerepének.

Számomra mégis az a legfontosabb tanulság egész életéből és életművéből, ahogyan München vagy Párizs után be tudott illeszkedni nemcsak egy másik európai metropolis – Budapest – szellemi életébe, hanem ugyanolyan otthonosan érezte magát a magyar vidéken is, szülővárosában, Kaposváron, mintha évtizedekre el sem ment volna onnan... És a kortársak feljegyzései, valamint a saját naplójegyzetei szerint nem okozott különösebb nehézséget számára a provinciális kivagyiságon felülemelkedni, anélkül, hogy ez sértően hatott volna földijeire, közvetlen környezetére, szűkebb pátriájának akár némi sznobizmusból is művészetet pártoló és művészetet kedvelő értelmiségére. Sőt, 1909-ben Kaposvár városa képviselőtestületének rendes tagjává választatott a világlátott, világjáró bohém „tékozló fiú", aki a további években nemcsak a magyar fővárost, hanem a távoli, híres európai metropolisokat is közelebb hozta Somogyországhoz.

Csupán egyetlen kiragadott példa! 1911. december elején a kaposvári zsidó asszonyok jótékonysági egylete – a Krajcár – kezdeményezésére felolvasóestet tartottak a Turul Szállóban a Nyugat folyóirat szervezésében. Miután a festő köszöntötte a megjelenteket, Móricz Zsigmond, *Ignotus Pál* és *Szép Ernő* adott elő műveiből részleteket. Azzal egy időben pedig, amikor a Budapesti Nagymező utcában megnyílt a főváros vadonatúj művészeti intézménye – az Ernst Múzeum – Rippl-Rónai gyönyörű üvegablakaival, az 1912-es év végén a kaposvári megyeháza dísztermében európai hírű és rangú magyar mesterek – mint például *Szinyei Merse Pál, Fényes Adolf, Csók István, Kernstok Károly* és *Vaszary János* – eladásos tárlata nyílt meg az ottani kultúrpalota felépítésére. Az ilyen „alulról jövő" polgári kezdeményezés ma is példamutató lehet számunkra, akárcsak Rippl-Rónai európaiságában is megőrzött magyarsága.

WAGNER ISTVÁN

Fókuszban: jogászképzés

Fölértékelődik a jurátu

Magyarországon a most is működő egyetemek és főiskolák közül a legrégibb a ma Eötvös Loránd mányegyetem, melyet Nagyszombaton alapított Pázmány Péter esztergomi bíboros-érsek 1635-ben kar 1667-ben csatlakozott a már meglévő teológiai és filozófiai (bölcsészeti) fakultáshoz. Az akkor n mányegyetem 1777. november 3-án Budán, a királyi palotában nyert elhelyezést, ahonnan hét év m zött. A jogi kar mai épülete 1900-ra készült el, azóta többször is átalakították. 1938-ra épült fel a b több száz fős előadótermeivel. Jelenleg átadás előtt áll a felújítás alatt lévő, kétszintes, technikai felsz gyarországon egyedülálló kari könyvtár, közel 32 ezer kötettel. Az egyetem mai helyzetéről és további l deztük dr. Ficzere Lajost, az ELTE jogtudományi karának dékánját.

Magyarországon az elmúlt nyolc-kilenc évben a jogászképzés iránt megnövekedett az érdeklődés és a társadalmi igény. A jogállamiság intézményeinek kiépítése a jogászi szakmát jelentős mértékben felértékelte, de a munkaerőpiac oldaláról is nagyobb igény jelentkezett a jogi képzettségű szakemberek munkájára. A hagyományos jogászi szakmákon, illetve jogi végzettséget igénylő munkahelyeken (ügyészségen, bíróságon) túl jelentősen növekedett az ügyvédek száma, főleg a korábbi jogi kötöttségek feloldása miatt. Emellett a versenygazdasági szféra, az üzleti élet is jóval több, jogilag képzett szakembert kíván. Az önkormányzatoknál és a közigazgatásban is van jó néhány olyan állás, amit csak jogi vagy államigazgatási diplomával rendelkezők tölthetnek be.

Változik-e a jogi karon az egyetemi oktatás jellege a megváltozott társadalmi igények miatt?

Ez olyan kihívás az egyetemeknek, amely szükségessé teszi, hogy a jogászképzés időtállónak bizonyult tartalmi elemeit és módszereit ne csak megőrizzük, hanem lehetőség szerint továbbfejlesszük. Miután az egyetemi oktatásnak ma a társadalomban jelentkező igényt kell kielégítenie, a szolgáltató egyetem kerül előtérbe, melynek a korábbi, zártabb rendszerű, akadémikus jellegű felsőoktatást kell oldottabbá tennie. Ez a tendencia megfigyelhető az Európai Unió országaiban is.

Hogyan vált be önöknél a tavaly bevezetett költségtérítéses oktatási rendszer?

Az egyetemek gazdasági helyzete kikényszeríti a költségtérítéses oktatási forma alkalmazását. Ha reális társadalmi igényeket elégít ki, mindenképpen elfogadható, ugyanakkor a jogi karon e formát olyan körben kell alkalmazni, amely a képzés minőségét nem veszélyezteti.

Köztudottan magas a jogi karokra jelentkezők száma. Milyen lehetőség van azoknak helyet biztosítani, akik saját forrásból finanszírozzák tanulmányaik költségeit?

A múlt évben 7385-ből 3956-an elsőként jelölték meg a jogi kart. Kari tanács határozza meg, hogy nappali tagozaton hány hallgatót vehetünk fel költségtérítéses képzésre. Az idén a költségtérítéses tagozatra 40 főt kívánunk felvenni, akik másoddiplomások, illetve párhuzamos képzésben vesznek részt.

Fennáll-e az a veszély, hogy túl sok jogász lesz az országban?

A jogi diploma ma a legszélesebb körben konvertálható felsőfokú végzettséget tanúsító oklevél hazánkban. Ennek következtében nemcsak a hallgatói létszám növekszik, hanem a jogászképzés intézményi bázisa is. Az elmúlt időszakban új egyetemi karok alakultak az országban, például Budapesten a Pázmány Péter Egyetem Jogi és Államtudományi Kara, vagy Debrecenben az egy éve működő jogi és államtudományi intézet. Ezenkívül újabb intézmények létrehozására is történik kezdeményezés. Persze a jogászképzésnek is megvannak a természetes határai egy tízmilliós nagyságrendű országban. Ezért elsődleges kormányzati és egyetempolitikai kérdés, az állami finanszírozású képzés nagyságrendjének meghatározása. Egy, a mai helyzetre jellemző adat, hogy Budapesten több ügyvéd működik, mint Ausztria egész területén.

Néhány országban főiskolai jogászképzés is van. Magyarországon mikor vezetik be ezt az oktatási formát?

Mi ezt nem tervezzük. Nálunk tíz féléves program szerint folyik egyetemi szintű jogászképzés, amely megfelel az EU-modellnek, illetve tartalmában is lényegében egyező azzal.

Érvényes-e külföldön is a magyar jogi diploma?

Kétoldalú ekvivalencia-egyezmények alapján a nálunk szerzett ötéves egyetemi diplomát külföldön mesterfokozatú oklevélnek ismerik el. Mivel a jogrendszer nemzeti jellegű, bizonyos különbözeti vizsgát kell tenni ahhoz, hogy külföldön alkalmazható legyen a magyar jogászi képesítés. Ez érthető, mivel még egy integrált jogi struktúrában is különböző jogterületeken eltérő mértékben ugyan, de jelen vannak a nemzeti jogfejlődésből adódó sajátosságok.

Milyen szintű a hazai jogászszakma vérvesztesége a külföldre távozó szakemberek miatt?

Ezen a területen ismereteim szerint komoly veszélyekkel nem kell számolnunk. A külfölddel való kapcsolat inkább abban nyilvánul meg, hogy a jogi karon tanuló hallgatók különböző programok keretében egyre nagyobb számban külföldön tanulhatnak. 1998 szeptemberétől kezdődően az EU a magyar egyetemekre is kiterjeszti az Erasmus-programot. Ennek lényege, hogy az EU-országaival azonos módon oktatók és hallgatók általában egy, vagy féléves képzésben vagy oktatásban vehetnek részt nyugat-európai egyetemeken.

Mibe kerül ez önöknek?

A részvétel alapfeltétele, hogy nálunk is legyen fogadókészség, legyenek olyan idegennyelvű képzési formák, amelyek az EU-országok hallgatóinak fogadására lehetőséget nyújtanak. Megjegyzem, hogy az elmúlt években két angol nyelvű évfolyamot kibocsátottunk, de ez az oktatási forma jelenleg szünetel.

Hogyan fognak így az EU-programban részt venni?

Mint említettem, most dolgozunk az EU-országokból érkező hallgatók részképzését biztosító szervezeti formák és képzési programok kialakításán. Egyidejűleg vizsgáljuk az idegen nyelvű képzés visszaállítását is. Elképzelésünk szerint ez négy jogi kar társulásával lenne megoldható, vagyis a miskolci, a pécsi és a Pázmány Péter egyetem jogi karaival közösen teremthető meg az ehhez szükséges oktatói feltételrendszer. Egyébként most is tanul nálunk 95 külföldi, ebből 41 határon túli magyar. A többiek afrikai országokból, a Közel-Keletről, Németországból, az USA-ból és Kanadából jöttek, de természetesen magyarul kell tanulniuk. A karunkon végzettekről hazatérésük után számos pozitív visszajelzés érkezik, akár ügyvédként, akár bíróként dolgoznak vagy más külföldi egyetemeken folytatják tovább tanulmányaikat.

A nappalin kívül milyen képzési formák léteznek az ELTE jogi karán?

A nappali tagozatos képzés mellett, amely alapvetően államilag finanszírozott, a jogi diploma második diplomaként esti és levelező tagozaton költségtérítéses formában szerezhető meg. Az esti kiegészítő tagozatra csak rendőrtiszti és államigazgatási főiskolát végzettek jelentkezhetnek. A levelező tagozatra pedig bárki, aki bármilyen felsőoktatási intézmény diplomájával rendelkezik.

Hogyan értékeli a még érvényben lévő tandíjrendszert?

Az esélyegyenlőség érvényesítését a különböző anyagi helyzetű, de tehetséges jelentkezők továbbtanulásának biztosítását szem előtt ta nak tartanám az első zéséig a tandíjmentes tandíj alkalmazása tandíjkompenzációs vel lehetséges.

Milyen egyéb kö szírozzák az okta

Az államilag finan ben létezik az úgynev mostanáig 65 ezer for ségvetés biztosítja. képzési normatíva, a ferenciált. Ez a jogá eddig viszonylag al ezer forint), bár anna a száz százalékát. Ebl si és fenntartási költs

Ha jól értem, ke mogatási összege

Így van. A jogász ját most emelték fel amely már jobban szakma, a jogászk presztízsét és jelentő szintén felemelték 65 rintra, ebből kell bizt juttatásokat (például jat kapnak tanulmán pon). Ezzel a hallgat foglalkoznak. A déká e tevékenységhez eg segítséget biztosítun töndíj elosztása nagy mert jól kell ismerni körülményeit, helyze

Ön köztudottan Érvényesül-e a jo temi demokrácia

Ha azt érti ezen, h vonjuk-e a döntések szom igen. Amióta hallgatói önkormány vesz a legszűkebb e ülésen is. A kari tes részvétel mindenütt szabályzatok által ben biztosított. Enn nulmányi bizottság, harmada hallgatókb

FOGYÓ

Párbaj Buj

A Cserhát inkább dimbes-dombos táj, mint igazi hegyvidék. Csak néhány csúcsa nyúlik ötszáz méternél magasabbra, köztük a Galga folyó forrásvidéke közelében emelkedő Szanda, melyen egy középkori eredetű vár, pontosabban szólva: annak romjai láthatók.

A porladozó erődítmény egy valaha stratégiai fontosságú várháromszög – a Nógrád–Szanda–Drégely védvonal – része volt, annak alighanem legkevésbé jelentős harmadika.

A vár, ahogy ez már a várakkal mifelénk történt, gyakran cserélt gazdát, ám igazán csak egyetlen esemény kapcsán híresült el, a XVI. század közepe táján, amikor ura a nagy hírű török Hubiár aga volt. Hogy esett, hogy nem, az erejéről, vitézségéről és lovagiasságáról nevezetes aga valami zavaros hadizsákmányügy kapcsán (aligha lehetett az ilyesmi ritkaság) vitába keveredett a közeli Hollókő várának urával, Kapitány Györggyel, és párbajra hívta ki a magyar vitézt.

Az összecsapás a közeli Buják mezején zajlott. A két lovag nagy dérrel-dúrral, lovasai élén, muzsikaszóban vonult ki a síkra. A magyarok – tisztesség ne essék szólván – tartottak kissé a nagy erejű, hírhedt párbajhős Hubiár agától, ám Kapitány György nem vallott szégyent. A két vitéz ugyan jól helybenhagyta egymást, de viadaluk végül eldöntetlenül végződött. Igazi lovag volt mindkét viaskodó, végig betartották a a korabeli kézitusák írott és íratlan szabályait. Ez volt az a ritka eset, amikor mindkét küzdő fél végül valóban győztesnek érezhette magát, s méltán tartott ünneplő hívei társaságában „magnum áldumást".

A viadal lefolyásáról még „eseménykrónika" is rendelkezésünkre áll, nem kisebb személyiség, mint a derék Tinódi Lantos Sebestyén tollából. A költő figyelemmel kiséri az eseményeket, ám ember legyen a talpán, aki indázó, kusza soraiban kiismeri magát. Sejthető, hogy a derék lantverő nem volt szemtanúja a tusának, csak félfüllel hallhatott róla, mert bő lére eresztve úgy adja elő az ottan történteket, hogy valójában többet foglalkozik az égiekkel – a párbajhősöket segítő vagy épp gátló mitológiai istenségekkel és félistenekkel –, mint magukkal a bujáki mezőn vitézkedő párbajozók-

A hagyatékból vásárolt polcrendszert mintha centiméterre ide szabták volna

Ötletadó galéria

A műterem egyetlen „bútordísze", a heverő, lomtalanításból származik. Értékét növeli, hogy a kárpitot Rippl-Rónai József tervezte, s az sem kizárt, hogy valaha az ő bútora volt

A nappaliban megbontott álmennnyezet helyére épült a galéria. A cserépkályhát maga a szobrász készítette, felületén Az utolsó vacsora gipsznyomatával

Jó nevű szobrász barátunk kérését tiszteletben tartjuk: őszinte sajnálatunkra, nem említjük a nevét. Ám lakása számos ötlettel szolgál, ahogyan átalakította, berendezte, életviteléhez, egyéniségéhez igazította. Lássuk csak.

– Több bérlet és albérlet után, évekkel ezelőtt, először kis alapterületű, teljesen egyterű műteremlakáshoz jutottunk ebben a házban – meséli a művész felesége. – A szükség úgy hozta, hogy szunnyadó lakberendezői képességemet kamatoztassam, hiszen az akkor már háromtagú családnak kellett, különféle szempontok mérlegelése után, a lehető legkényelmesebb otthont kitalálnom. Ez végül olyan jól sikerült, hogy akkoriban – idestova tíz éve – lapjuk, a Lakáskultúra is bemutatta. Ahhoz képest a mostani – eredetileg műterem-konyha-fürdőszoba beosztású –, jóval nagyobb alapterületű lakás átalakítása már csak könnyű ujjgyakorlat volt.

– Tehát ti sem az „őseredeti", hanem az előző lakók szája íze szerinti lakásba költöztetek. Hogyan formáltátok a saját képetekre?

– A századfordulón épült műteremlakásokban viszonylag sűrűn cserélődtek a lakók, és szinte mindenki hagyott valamilyen nyomot maga után. Az eredeti beosztáshoz mérten például mi is jócskán átalakított állapotban kaptuk meg ezt, s ennek ellenére tovább formáltuk a magunk igénye szerint. Jónak találtuk az elődeink egyik „hagyatékát", a műterem belső falán, a belmagasságot remekül kihasználó galériát, odatelepítettük a gyerekhálót. A további terek – konyha, étkező, nappali, fürdőszoba – eredeti, fölöslegesen nagy belmagasságát a korábbi lakók álmennyezettel szelték ketté. Ha nem változtatunk, akkor e helyiségek valamelyikébe kellett volna begyömöszölni a mi hálónkat. A már meglevő galéria adta az ötletet, hogy a nappali álmennyezetét megbontva, galériát építsünk a szülői hálónak is. Ezzel két legyet ütöttünk egy csapásra. Tekintve, hogy a nappali területének mintegy a felén épült a galéria, jelzésszerű választóvonal is lett az alatta kialakított étkező és a teljes belmagasságú nappali között. Az átalakításnak ez a gondolatmenete teljes funkcióváltást követelt. Ahhoz ugyanis, hogy az új étkező közvetlenül csatlakozzék a konyhához, helyet kellett cserélnie az eredeti konyhának és a fürdőszobának. A funkcióját vesztett étkezőt pedig „gyerekdolgozónak" neveztük ki.

Czeglédi Cecilia:

Az álmennyezet megbontásával egy gondolatindító galériát kaptak. A nyereség a szülői háló és a fürdőszoba mellett, a volt étkezőből kialakított gyerekszoba...

– Ha jól értem, az álmennyezet megbontásával egy gondolatindító galériát kaptatok. A nyereség, a szülői háló és a hozzákapcsolódó fürdőszoba mellett, a volt étkezőből kialakított gyerekszoba...

– No, meg az a nem elhanyagolható tény, hogy az átalakítással minden egyes helyiség természetes fényhez jutott. Nem szólva arról az igazi otthonérzetről, amit a lakás most nyújt nekünk.

Rippl-Rónai kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában

„A művészet élvezéséhez, értékeléséhez sok minden kell. Művészi műveltség kell, akaraton és tudáson kívül igen sok érzés." *Rippl-Rónai József* írta ezeket a sorokat a Nyugat kiadásában 1911-ben megjelent „Emlékezéseim"-ben. Ez a „sok érzés" világítja és kíséri egész életpályáján művei születését, mindennapi művészi munkáját és teszi oly kedvessé, varázsossá, emlékidézővé a képei előtt állók hangulatát. Különös dolog, hogy a művek, tárgyak, történések néha mennyire segítik egymást! A Magyar Nemzeti Galériában rendezett Rippl-Rónai kiállítás megnyitó ünnepségéről jöttem haza, amikor egy telefonkérdésre a könyvszekrényemből egy régebbi katalógust kellett előkeresnem, és közben kiesett egy kopottas füzet. Helyére akartam tenni és akkor látom felírását: Rippl-Rónai József emlékkiállítása. Az Ernst Múzeum így ünnepelte 100. kiállítását 1928. decemberében.

Ekkor – éppen 70 esztendővel ezelőtt – mondta megnyitó beszédében *Petrovics Elek*, az Országos Szépművészeti Múzeum akkori főigazgatója: „Rippl-Rónai József, a halott ember és az élő művész, íme még egyszer szól hozzánk munkáinak válogatott sorozatában. Vajon ott, ahol ilyen szózat hallatszik, szabad-e másnak is szót emelni? Legalábbis nem felesleges-e minden kísérő szó ahhoz, amit ő elmond?... Ahol Rippl-Rónai művészetének tiszta fénye világít..." Az Ernst Múzeum 100. kiállítása katalógusának első oldaláról a művész híres „Pirossapkás önarcképe" (1924) néz ránk. Közel negyven esztendő művészi munkáiból 245 volt kiállítva. Ezzel a 70 esztendős kis emlékfüzettel jártam végig másodszor a Magyar Nemzeti Galériában rendezett mostani kiállítást – mely *szeptember 6-ig látható.* A művész utolsó nagy gyűjteményes kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában, Budapesten volt 1961-ben. Most, harminchét év után 250 mű, igen átgondolt bemutatásban kerül az érdeklődők elé. Gazdag kiállítási anyagát az összes magyar közgyűjteményből és kb. negyven magángyűjteményből válogatták a kiállítás rendezői – *Bernáth Mária, Földes Mária, Plesznivy Edit.* A budapesti zárás után útra kel a színes, érdekes összeállítás, mert a Párizs melletti Nobis Múzeum is bemutatja (Saint-Germain-Laye).

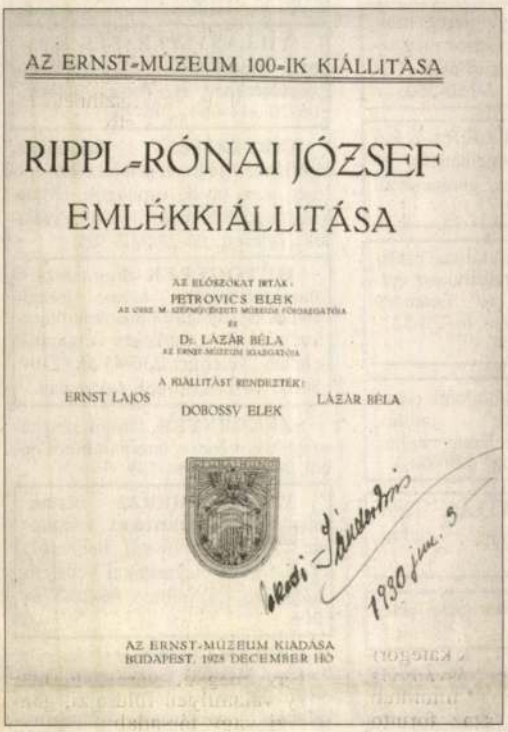
AZ ERNST-MÚZEUM 100-IK KIÁLLITASA

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

EMLÉKKIÁLLITÁSA

AZ ELŐSZÓKAT IRTAK:

PETROVICS ELEK

ÉS

DR. LÁZÁR BÉLA

A KIÁLLITÁST RENDEZTÉK:

ERNST LAJOS — LÁZÁR BÉLA

DOBOSSY ELEK

1930 jún. 5

AZ ERNST-MÚZEUM KIADÁSA

BUDAPEST, 1928 DECEMBER HÓ

Pirossapkás önarckép (1924)

Rippl-Rónai életéről, családjáról, barátairól, mindennapjairól, ünnepeiről, festői korszakairól festményei, rajzai mindent elmondanak, néhány életrajzi adatot mégsem lehet elhagyni. 1861-ben született Kaposváron, Münchenben végezte az akadémiát, majd Párizsban telepedett le, ahol 2–3 évig *Munkácsy Mihály* segédjeként képeit másolva dolgozott, kialakítva saját stílusát. Kapcsolódott a 90-es évek legmodernebb, szecessziós, szimbolista áramlatához. 14 év után tért végleg haza, Kaposvárra, később a teleket Pesten, a kelenhegyi műteremlakásában töltötte. Az első világháború Franciaországban érte, családjával tett látogatás során, fogolytáborba kerültek s csak 1915-ben szabadultak. 1927-ben hunyt el Kaposváron. A modern magyar művészet legkiemelkedőbb tagjaként az 1906-os kiállítása óta emlegetik, de erről már képei beszélnek.

Schelken Pálma

Schiffer Miksáné lányaival (A Schiffer-villa pannója), 1911

SZOLGÁLTATÁS

LAKATOS: hevederzár, biztonsági és elektromos zár, ablak- és erkélyajtózár, postaládazár, olajfék szerelése, ablak- és ajtórács készítése, kapu és garázsajtó javítása, kulcsmásolás. Telefon: 35-65-777, Műhely: 213-7146.

ARANYOZÁS! Képkeretek, faragott órák, csillárok, falikarok, aranyozott kisbútorok, szobrok készítése és javítása. Régiségek vétele-eladása! Bp. XII., Orbánhegyi út 36/B. Telefon: 213-8382.

TV-JAVÍTÁS a helyszínen is, garanciával! Távirányító-javítás. Tv-videó szerviz. Telefon: 249-3678.

LEHEL hűtőgépek szervize. Lehel-Bosch, Zanussi-Lehel fagyasztók, hűtők javítása. Tel.: 420-8883.

ZÖLDKÁRTYA. Környezetvédelmi felülvizsgálat. Minden benzines gépkocsinál. Straub Autószerviz 1121 Budapest, Ágnes u. 36. Telefon: 395-1814.

AUTOMATAMOSÓGÉP-JAVÍTÁS szerviz Budán. Energomat, Minimat, Energolux „NDK" típusok. Időpont-egyeztetés: 395-3357.

MIKROHULLÁMÚ sütők javítása és sugárzásmérése. Sági Pál 355-6377, Istenhegyi út 27/B.

HŰTŐGÉPJAVÍTÓ gyorsszolgálat. Fagyasztók, hűtőgépek helyszíni javítása garanciával szombat, vasárnap is. Telefon: 420-4659, rádiótelefon: 06-30-422-946.

GÉPKOCSI gyorsjavítása. A Hungária Biztosítóval szerződésben álló műhelyemben az alábbiakkal állunk a rendelkezésére: kárfelvétel-ügyintézés; alkatrészek beszerzése; lakatosmunkák; fényezés Standox festékkel. Telefon: 319-6720, Lehoczky Dániel. Bp. XII., Jagelló út 52.

MIKROHULLÁMÚ sütő szakszervize. Javítás helyszínen. Ingyenes kiszállás. Telefon: 06-30-484-103, 243-1671.

PARKETTÁSMESTER! Lakástelefon: 201-4442; rádiótelefon: 06-30-415-495.

VILLANYSZERELÉS, hibaelhárítás, vízszerelés, tűzhelyjavítás, bojlerszerelés. Kis munkát is vállalunk. Rádiótelefon: 06-20-352-577.

TELEVÍZIÓ-, VIDEOJAVÍTÁS BUDÁN,
ingyenes kiszállással,
időegyeztetéssel.
XI. ker., Kosztolányi tér 8.
Telefon:
361-4142, 06-30-512-714.
S-K Bt.

ASZTALOSMUNKÁK, hőszigetelés. Házhoz megyek. Ablakok, ajtók, zárak javítása, szerelése. Telefon: 3559-358.

NÁDSZÖVETŰ, valamint gyékénybevonatú székek, bútorok javítását vállaljuk. Nádbútorok készítése méretre. Telefon: 275-8875.

SZŐNYEG-, kárpit- ablaktisztítás, napi, nagytakarítás. Szőnyegtisztító gép kölcsönzése házhoz szállítással. Telefon: 208-2675.

AUTOMATAMOSÓGÉP-szerviz. Hajdú-Minimat-Energomat stb. „NDK" típusok. Telefon: 22-758-66.

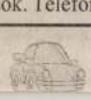

MŰBÚTORASZTALOS vállalja antik-stíl bútorok javítását, fényezését, restaurálását. Telefon: 06-30-442-206.

KÖLTÖZTETÉS belföldi-nemzetközi, bútorszerelés, csomagolás. Telefon: 2500-698.

TELEVÍZIÓ-videó javítását bízza szakemberre. Hibaelhárítás 4 órán belül. Hívja a 06-20-393-610 vagy a 201-7903-as telefonszámot. Füleki László. 1011 Szilágyi Dezső tér 6.

DUGULÁSELHÁRÍTÁS! Hegyvidék Gyorsszolgálat. Falbontás nélkül azonnal, garanciával, WC-k, csatornák, mosogatók, fürdőszobák zsírtalanítása korszerű gépekkel, több évtizedes gyakorlattal. Telefon: 2277-210, 06-30-400-748.

DUGULÁSELHÁRÍTÁS! XII. Kerületi Gyorsszolgálat. WC-k, csatornák, fürdőszobai lefolyók, mosogatók falbontás nélküli, gépi tisztítása azonnal, garanciával. Zsírtalanítás, gyökértelenítés. Hétvégén is. Telefon: 228-6193, 06-30-210-948.

GÁZKÉSZÜLÉKSZERVIZ, gyorsszolgálat Budán. Cirkók, konvektorok, vízmelegítők, tűzhelyek javítása, karbantartása még aznap, garanciával. Telefon: 2-150-250.

HAJDU villanybojlerek szervize. Teljes körű javítások még aznap. Bojlerek kedvező áron. Garanciával. Telefon: 2-150-250.

VILLANYSZERELÉS Gyorsszolgálat, hibaelhárítás, javítások még aznap, garanciával. Telefon: 2-150-250.

LAKÁS- és házfelújítás, családi és társasházak kulcsrakész építése, tervezéssel is. Ferenczy Consult Bt. Telefon: 06-20-521-345, 06-30-642-148.

HAJDU villanybojlerek szervize. Szerelés, javítás, vízkőtelenítés a bejelentés napján, hétvégén is. Telefon: 420-8883.

HŰTŐGÉPJAVÍTÁS. Ajtószigetelések cseréje. Telefon: 420-8883.

CSEMPÉZÉS, burkolás. Telefon: 384-1211.

ENERGOMAT („NDK") mosógép szakszerviz. Bódi Gábor. Mobiltelefon: 06-20-618-618.

ANTENNASZERVIZ, műhold, AM-Mikro földi antennaszerelés, -javítás, átvezetések. Telefon: 38-35-679, 06-30-33-14-33.

LAKATOSMUNKÁK ablakrácsok, rácsos ajtók, kerítések, műszaki ajtónyitás, zárszerviz, kovácsoltvasak. Telefon: 06-30-545-238, 3945-294.

VILLANYSZERELÉST vállalok azonnali kezdéssel. Hanusi mester. Telefon: 20-44-771, 06-30-507-009.

TELEVÍZIÓ-, video-, mikrosütőjavítás. Telefon: 213-6888, 06-20-578-006. Javítások garanciával, nyugdíjasoknak kedvezmények!! 1126 Bp., Szoboszlai u. 11/B. Megközelíthető a Böszörményi útról.

VÍZSZERELÉS, gyorsszolgálat Budán. Csapok, WC-tartályok javítása, mindennemű vízszerelés garanciával. Telefon:

PARKETTÁZÁS, csiszolás, lakkozás, PVC-szőnyeg lerakása, garanciával. Telefon: 2080-721.

FAKIVÁGÁS, gallyazás, veszélyelhárítás alpintechnikával. Budapesten díjtalan helyszíni felmérés. Telefon: 257-8248.

VÍZ-gáz-központi fűtés-csatorna tervezése, kivitelezése. Csőtörések műszeres bemérése, gyorsszolgálata. Telefon: 176-8108, 06-20-324-759.

SZALAGFÜGGÖNY (tisztítás is). Telefon: 420-1728.

MÉRLEGKÉPES könyvelő egyszeres és kettős könyvvitelt, tb-ügyintézést vállal, teljes körűen, visszamenőleg is. Telefon: 24-93-678 (16-tól 19-ig).

SZOBAFESTÉST, mázolást, tapétázást mérsékelt áron, garanciával vállalok. Telefon: 339-7610, 06-30-774-608.

FESTÉS, parkettázás garanciával! Telefon: 201-4442, 06-30-415-495.

VILLANYSZERELÉS, burkoló-kőműves-fűtésszerelés-festés garanciával. Telefon: 230-57-34, 06-20-662-735.

VÍZÓRA-kaputelefon szerelés garanciával. Telefon: 230-5734, 06-20-662-735.

VARRÓGÉPJAVÍTÁS a helyszínen, garanciával, időpont egyeztetéssel. Telefon: 397-0246.

VILLANYSZERELÉS azonnal! Hibaelhárítás, új szerelések közületeknek is. Petrás mester, 06-20-344-664, 246-9021.

KERTÉPÍTÉST, fakivágást, támfalak, kerítések, sziklakertek építését, kerti tavak, csobogók, térburkolatok kialakítását, füvesítést vállalok. Telefon: 06-23-312-385.

HŰTŐGÉPEK-fagyasztók-mosóautomaták: hazai, keleti (NDK is), nyugati típusok javítása kedvező áron, hétvégén is, garanciával. Telefon: 230-4120, 230-8463, 06-20-285-188 egész nap.

SZEKRÉNYEK, tárolók készítése egyedi méretre, laminált bútorlapból. Műhely: 3144-139.

VIDEOKAMERÁS biztonságtechnikai rendszerek telepítése: „Minden látható, hallható". Teljes körű elektronikai védelem kiépítése. Telefon: 06-20-578-006.

GÉPKÖLCSÖNZŐ, szerviz. Parkettacsiszoló, szélcsiszoló, Hilti ütvefúrók, nagy teljesítményű bontókalapács, betonkeverő, szőnyegtisztító, lánc és körfűrész, sövényvágó, barkácsgépek. Alacsony árak! Kiváló gépek. 1125 Istenhegyi lépcső 12. Telefon: 202-4840.

FESTÉS, mázolás, tapétázás, tiszta, precíz munkavégzés. Azonnali munkakezdés. Nyugdíjasoknak most árengedmény. Telefon: 06-30-519-458, este: 218-2582.

GÁZKÉSZÜLÉKEK javítása, karbantartása itt a kerületben! Munkafelvétel: 133-9058 v. 214-3016.

S.O.S. Gázkészülékszerviz, gázvízmelegítők, gáztűzhelyek, gázkonvektorok, gázcirkógejzírek gyorsjavítása, cseréje. Gázkészülékek árusítása ingyenes házhoz szállítással. Telefon: 06-20-212-215.

PARABOLA-Am Mikro-Műholdvétel (Astra, Hot Bird, Duna) antennaszerelés, beállítás, javítás. Lakáson belüli jelelosztás. XII. ker. előny. Telefon: 201-5368.

MINDEN típusú kerti gép javítása. Czibi István, Bp. XII., Kakukk út 22. Telefon: 395-2302.

SZOBAFESTÉST

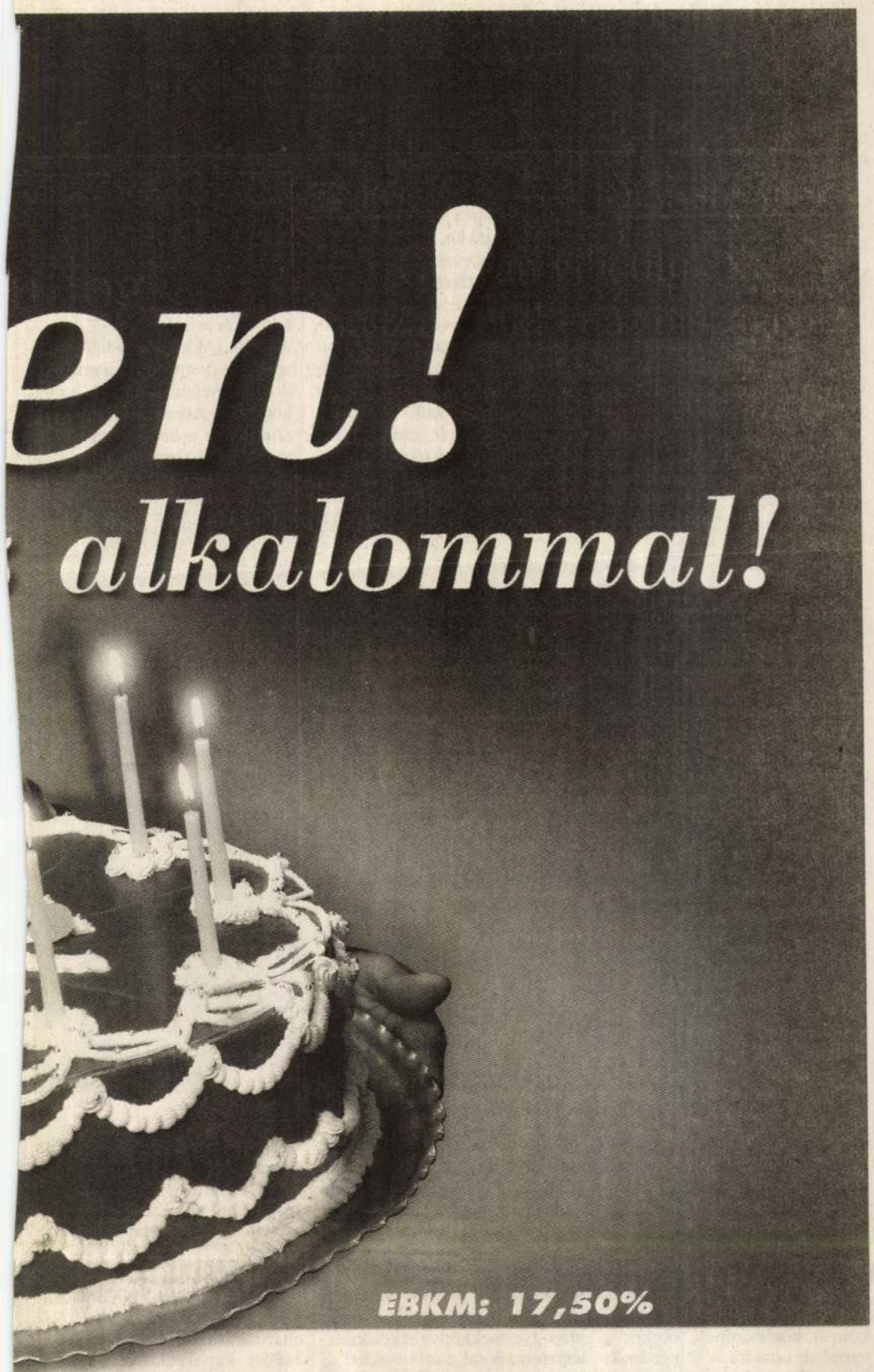

LEUM
ZELVÉNY
legújabb ötvözete!
ves lekötésű betét.
tatóra szólóan váltható.
ónok 1-, 2-, 3- vagy 4-ötöd részét anélkül, hogy

Macskák és kertek

Tamás István posztumusz könyve a Szemimpex gondozásában

Péntek este a tihanyi apátságban mutatták be a tavaszon elhunyt kollégánknak, a Magyar Nemzet egykori munkatársának, *Tamás* István hírlapíró-szépírónak az utolsó írásaiból összeállított kötetét özvegye, *Udvardi* Erzsébet képeivel. Ahogy a ritka szép kiadvány címe is ígéri, macskákról és kertekről szól a posztumusz üzenet. Főleg macskákról „akik" Tamás Istvánék Balaton-felvidéki kertjében télen-nyáron otthonra találtak. A Tamás István által megörökített cicák sajátosan pannon állatok, sorsukat és jelleműket a Balaton-felvidéki

A szép mondatok és képek gyönyörű kiadványban jelentek meg az igényességéről ismert kiadó, a Szemimpex jóvoltából. A Szemimpex a rendszerváltozás után alakult, és ahogyan vezetője, *Szemenkár* Mátyás mondja, a szükség hívta életre.

– A rendszerváltozással sok rossztól szabadultunk meg, de sok rosszat is kaptunk – mondja. Látva a méregdrága, haszontalan, sőt ártalmas könyveket, meg a méltatlan formában, rossz papíron, tengernyi hibával kiadott értékes írásokat, elhatároztam, a szép könyvek kiadója

mindenkinek meg kell fizetni. Amikor mindenféle kölcsönből éppen kifizettem a nyomdaköltséget, beállított az irodámba valaki, mondván, hallotta, milyen jelentős készlet maradt a nyakamon. (Darabszámra tudta, hány könyvet kaptam vissza.) Ő hajlandó az eredeti ár 20 százalékáért átvenni az egészet – mondta. Akkor támadt világosság az agyamban: milyen gondosan kiszámított akció zajlott köröttem. Átvették, raktározták, elfektették a könyvünket, hogy azután alkalmas pillanatban tényleges értékének az egyötö-

Udvardi Erzsébet képe a Macskák és kertek című kötetben

életforma alakította. (Egy kivétellel: egy arizonai kis vörös macskával is ismeretséget kötöttek amerikai útjuk során Tamás Istvánék, hogy a vele való barátkozáselbeszéléséből kitessék: macskának lenni mindenképpen jobb mifelénk.) Ezek az állatok inkább halásznak, lyukas tetőkön át közlekednek, olykor a templom oltárára is fölugrálnak, fejkendős parasztasszonyok kosarában trónolnak, nyáron a turistaforgalom sűrűjében bőségben és rettegésben élnek, télen viszont az elnéptelenedő tájban méltósággal koplalnak. Akár az emberek. A macskatörténetek befejezetlenül maradtak, a kert pedig, mit Udvardi Erzsébet képei idéznek elénk, árva lett. „Befejezés nincs, elmaradtak az utolsó oldalak – fűzi hozzá a festőművész az utolsó mondatokat férje kéziratához. – De hitem szerint valamikor, valahol megtudjuk…" A könyvhöz előszót író bencés szerzetes, *Korzenszky* Richárd tihanyi apát szerint nem is kell sokáig várni tudásra: „Írónak, festőnek adatik meg a kegyelem, hogy szóval és ecsettel hitet tegyenek… Mert felülkerekedik mindig a gonoszon a jó, a pusztulás fölött mindig úr az élet."

leszek. Először szakkönyvekre specializálódtam. 1991-ben mi adtuk ki a Belügyminisztérium kérésére a magyar állampolgárságra vonatkozó jogszabályok gyűjteményét (ötszázat velúrkötésben, mert úgy gondoltam, megérdemli a magyar állampolgárság a díszes külsőt). Ezután szép gyermekkönyvekkel kísérleteztem, fiatal grafikusokkal illusztrálva adtam ki *Varga* Katalinnak (a Gőgös Gúnár Gedeon szerzőjének) újabb írásait. Karácsonyi ajándéknak szántuk (az egyiknek az volt a címe: Égig érő karácsonyfa, a másiknak: Bence könyve). Az ünnepek előtt időben át is adtunk kétszer tízezer példányt belőlük a terjesztőnek. Igen örültünk, mert egyetlenegyet sem láttunk belőlük a könyvesboltokban. Azt hittük, egykettőre mind elfogyott. Karácsony után azonban szinte az egész kollekciót visszahozta a terjesztő, mindössze hatszázat tudott belőle eladni – mondta. Kiderült, igazából nem is került be a mi második osztályos, az olvasással barátkozni kezdő kisdiákoknak szánt könyvünk a kereskedelembe. Nagy kudarc, nagy veszteség volt ez számunkra, a tanulópénz, amit úgy látszik,

déért kaparintsák meg. Azóta óvatosabb vagyok.

Kikecmeregve e sikertelen indulásból továbbra is a szép könyvek specialistája maradt a Szemimpex. Az egyik legszebb kiadványuk 1997 karácsonyán a Maradj velünk című „imádságoskönyv" Korzenszky Richárd írásaival és Udvardi Erzsébet képeivel. Szeptember közepén adják ki *Rippl-Rónai* nagymonográfiáját, *Bernáth* Mária 1966-os könyvének bővített és javított változatát. Központi támogatást nem kaptak hozzá, máshoz se igen. Föl is hagytak a pályázatok írásával, amióta nagy sorozatálmukat, amit mai képző- és iparművészekről Mesterek, műhelyek címmel szerettek volna elindítani a Magyar Könyvalapítványtól kapott induló tőkével különböző zökkenők és időpont-egyeztetési félreértések miatt nem tudták megvalósítani. Rippl-Rónai művészete szívüknek különösen kedves, ők adták ki a Nemzeti Galériában látható kiállítás szinte valamennyi kísérő anyagát, valószínűleg ott lesznek Rippl-Rónai mellett akkor is, amikor gyűjteményes kiállítása Franciaországba utazik. **(lőcsei)**

Die heilige KRONE

Die heilige Krone, ein Symbol der ungarischen Nation und umwoben von jahrhundertelanger, nahezu gläubiger Verehrung, kehrte nach dreiunddreißigjähriger Abwesenheit in Amerika wieder nach Ungarn zurück.

Die wunderbare Arbeit ist mit dem Namen des Heiligen Stephan verbunden, der das ungarische Königshaus gefestigt hat: statt der früheren Barbarenordnung schuf er ein stabiles institutionelles System. Der Pfand für seine Arbeit bei der Schaffung des ungarischen Staates und der christlichen Kirche war die Königskrone, die er im Jahre 1000 von Papst Sylvester II. erhielt und mit der er sich am ersten Tage des neuen Jahrtausends krönen ließ. Damals, als ganz Europa Angst vor dem Ende der Welt hatte, hatte die Krone eine doppelte Bedeutung. Einerseits zeigte sie, daß der König vom Papst abhing und nicht zum Vasallen des deutschen römischen Kaisers wurde, war aber auch ein Symbol der weltlichen Macht, die der Papst dem König gewährte, um in seinem Land die Bestrebungen der römischen Kirche zu unterstützen.

Bis zum XVII. Jahrhundert wurde nicht daran gezweifelt, daß die aus zwei Teilen bestehende Krone die des heiligen Stephan war. Drei Jahrhunderte wurden gebraucht, um festzustellen, daß das, was Papst Sylvester an Stephan übergab, nicht in einem einzigen Teil mit dem identisch ist, was uns heute von der Krone blieb, lediglich ihre geschichtliche und rechtliche Rolle ist gleich. Kaiser Heinrich III. hat, nachdem der den venedischen Peter Orseolo nach König Stephan auf den ungarischen Thron half, nahm die Krone und die Lanze Stephans und schickte sie im Jahre 1045 wieder zurück nach Rom. Die Lanze Stephans sah man noch lange aufgehängt an der Wand der St. Petri-Basilika, sie ist aber spurlos verschwunden, genauso, wie die Krone. Das Haupt Gézas I. wurde bereits vom unteren Teil des heutigen Kopfschmucks geziert. Auf einer Platte des unteren Teils steht griechisch zu lesen, daß „Géza, der treue König Türkiens (sprich Ungarn)". Diese Krone wurde vom byzantinischen Kaiser Dukas Mihal an Géza übergeben.

Zur Wende vom XI. zum XII. Jahrhundert wurde der Kult des ersten großen ungarischen Königs von Ladislaus I. und dem Bücher-Kálmán erneut die Organisation des Staates eingeleitet. Die Gebeine Stephans wurden in einem Reliquienschrein aufbewahrt und alles, was zum König gehörte, wurde zu einer Reliquie. Der obere Teil der Krone ähnelt ebenfalls einem mittelalterlichen Reliquienbehälter, so daß Historiker davon ausgehen, daß die Krone ursprünglich für das Haupt Stephans gefertigt wurde. Im XII. Jahrhundert pflegte Géza II. das Andenken an Stephan den Heiligen weiter und es gilt als wahrscheinlich, daß er die beiden Teile der Krone vereinigen ließ.

Am Ende des II. Weltkrieges wurde die Krone Richtung Westen gebracht, dort fiel sie in die Hände der amerikanischen Streitkräfte. Sie wurde zusammen mit den Krönungsreliquien bis zum Jahre 1978 in den Vereinigten Staaten aufbewahrt und sogar in bestimmten Teilen restauriert. Nach einer Entscheidung des damaligen Präsidenten Carter wurde die Krone durch Außenminister Vance im Rahmen eines Festaktes dem ungarischen Volk zurückgegeben. Sie wird jetzt zusammen mit den anderen Krönungsreliquien im Ungarischen Nationalmuseum aufbewahrt und kann dort von jedermann besichtigt werden.

The HOLY CROWN

The Holy Crown, the symbol of Hungarian Nationhood, with an almost old and almost religious mystique, was returned to Hungary after being held in America for 33 years.

The beautiful object is connected to King Saint Stephen, who confirmed the Hungarian kingship, created a firm institutional order to replace the earlier barbaric one. The pledge of his work organizing the Hungarian state and church, was the crown, which he received in the year 1000 from the pope, Sylvester II., and with which he was crowned on the very first day of the new millennium. At that time, when the whole Europe was in terror of the end of the world, the crown had two meanings. First it meant that the king was the liege of the pope and was not a vassal of the Holy Roman Emperor, and secondly it symbolized the secular power, which was given to the king by the pope in return for his support for the ambitions of the Roman Church in his country.

Until the 17th century no one doubted two-part crown was that of Saint Stephen. Three centuries were needed to discover that the crown given to Stephen by Sylvester does not correspond to the one that was left to us, it is identical with it only in its historical and judicial role. Emperor Henry III. took Stephen's crown and lance away, when he helped Peter Orseolo onto the Hungarian throne after King Stephen, and in 1045 he sent the crown and the lance to Rome. Stephen's lance was hung in the Saint Peter's for a long time, but no trace of it or the crown has been found. Only the lower part of the coronet was placed on King Géza' s head. On one of the lamina of this lower part "Géza the faithful king of Turkia" (meaning: Hungary) is inscribed in Greek. This crown was given to Géza by the Byzantine emperor: Michael Ducas.

The Hungarian kings at the turn of the 11nd and 12th centuries, László I and Kálmán the Booklover created the cult of their great ancestor. Stephen's bones were put into a reliquary, everything that had once belonged to the king became a relic.

The upper part of the present-day crown looks like a reliquary from the Middle Ages, so historians think it was originally made for Saint Stephen's skull. In the 12th century Stephen's memory was kept fresh by King Géza II, so probably he was the one to put the two parts of the present-day crown together.

At the end of the Second World War the crown was taken to the West, where it strayed into hands of the American armed forces. The crown and regalia were taken to America, and even some repairs had been done. On President Carter's decision, the then Secretary of State, Cyrus Vance formally returned it to the Hungarian Nation. The crown and regalia are now on view in the National Museum of Hungary.

RIPPL-RÓNAI József

József Rippl-Rónai

ein ungarischer Maler unter den Großen von Paris

Die Ungarische Nationalgalerie hat sich eine besondere Aufgabe vorgenommen. Sie hat sich entschlossen, dem viel gefeierten, zu Recht beliebten und etwas geheimnisumwobenen und heute so modischen ungarischen Maler József Rippl-Rónai (1861-1927) eine Ausstellung über sein Lebenswerk zu widmen. Anlaß dafür war nicht ein Jahrestag, sondern ganz einfach das Interesse und das Fehlen seiner Werke.

Der in Kaposvár gebürtige „Rippli" vollendete seine künstlerischen Studien in München. Da er sich aber in der damaligen bayrischen Hauptstadt, in der die Landschaftsmalerei modern war, nicht wohl fühlte, reiste er weiter nach Paris, wo er sich dem Kreis der Nabis-Maler anschloß. Nach anfänglichen Mißerfolgen wurde er aber schnell bekannt und berühmt. Trotzdem kehrte er nach Hause zurück, denn unter der drückenden Last des Heimwehs konnte er sich nicht anpassen, wie so viele seiner Zeitgefährten.

Seine Vielfältigkeit konnte nur mit seinem Fleiß wetteifern. Der sich in vielen Kunstsparten versuchende Künstler probierte die Kleinplastik, Gobelins, die Innenarchitektur und Innenausstattung, ja sogar die Fotografie aus. Seine Malerei kann in sehr gut unterscheidbare Stile eingeteilt werden. Dem oberflächlichen Beobachter erscheint es, als würde sie nicht der gleiche Mann gemalt haben. Aus der „schwarzen" Epoche lösen die die Farben in der Welt der Interieurs auf und gelangen so bis zum berühmten Bild des „Maisfeldes".

Sein größtes Verdienst besteht darin, daß er seine von Gegensätzen geprägte Kunst zu einem einheitlichen Lebenswerk vereinigen konnte. Sich anpassend an die europäischen Erwartungen konnte er etwas Einzigartiges und Ungarisches schaffen.

Die Ausstellung über Rippl-Rónai teilt alle bisher gewonnenen Erkenntnisse mit dem Besucher. Die in Epochen aufgeteilten Räume und die in besonderer Technik gemalten oder ein besonderes Schicksal erlittenen Bilder werden dem Besucher kurz in ungarischer und englischer Sprache erklärt. Neben den Gemälden finden wir auch die Schöpfungen in anderen Kunstgattungen, seine Briefe, persönlichen Gegenstände und auch von ihm gemachte Fotos.

Parallel zur Ausstellung wurde unter Mitwirkung von elf namhaften Kunsthistorikern ein repräsentativer Katalog zusammengestellt, der das Leben und das Werk Rippl-Rónais darstellt. Die ausführlichen und auch vergleichenden Studien behandeln die Umstände der Entstehung einzelner Werke und ergänzen diese mit farbigen Darstellungen.

Die Kunst Rippl-Rónais ist ein Triumph der Ewigkeit der Malerei, die sein Lebenswerk zusammenfassende Ausstellung ein tiefgreifendes Erlebnis, der Katalog ein Werk, in dem man später – in Erinnerungen schwelgend – über den Künstler nachschlagen kann. Die Ausstellung ist vom 12. März bis zum 6. September geöffnet.

József Rippl-Rónai

a Hungarian Painter Among the Giants of Paris

The Hungarian National Gallery took on the formidable task of organizing an exhibition showing the life-work of the famed, justly popular, somewhat mysterious and again fashionable Hungarian painter, József Rippl-Rónai (1861-1927). The event was inspired not by an anniversary but interest and need.

"Rippli", who was born in Kaposvár, studied art in Munich, did not feel comfortable in the landscape style of the Bavarian capital, and moved on to Paris. There he joined to the Nabis painters and after initial failure, he soon became known and successful. In spite of this he came home to Hungary, although he did not suffer any conflict over his homesickness, like some of his colleagues.

His versatility rivalled only his productivity. He tried out various genres, dealt with small sculptures, dorsals, planning and implementing room-interiors and photography. His oeuvre can be divided into well-separable styles, and to a superficial observer his different works may not seem to be those of one and the same painter. From his "black" period, and after colours, he went to the world of interiors and he got as far as the famous "pictures with maize". He deserves credit for the fact that his contradictory art could fuse into a united life-work. He created unique and typically Hungarian art that conformed to European expectations.

The exhibition shares all the information known about Rippl-Rónai. Next to the rooms in which arrange the pictures with a splendid technique according to the periods, there are short bilingual (Hungarian and English) notices, which help in the orientation. In addition, his works of other genres, his correspondence, his personal effectsa and photographs of the artist are also displayed.

In parallel with the exhibition, a definitive catalogue showing Rippl-Rónai's oeuvre has been published, with the collaboration of eleven authors. The detailed comparative studies are completed by analysis of the origins of works and a profusion of illustrations. József Rippl-Rónai's art is the victory of eternity of painting, the exhibition summarizing his work is an experience for life, and the catalogue is a publication that will inspire memories.

The exhibition runs from March 12 to September 6.

L. RITÓK NÓRA grafikus

Hajdú-B.-i Napló

1986. június 6. **KULTÚRA**

Koszorú-futóka – L. Ritók Nóra rajza. A berettyóújfalui grafikusművész nemrégiben második díjat nyert a Magyar Kultúra Alapítvány által hirdetett illusztrációs pályázaton Fotó: Napló-reprodukció

át neveznek el a város szülöt

ndor elősegítette a nemzeti ellenállás kibont

OR

BN) – A város ön-
ak döntése alapján
ja június 6-án ün-
tek között veszi fel
ak, a magyar felvi-
ik nagy alakjának,
lötténeк nevét. Ez
övy-díjat is alapí-
t évente három sze-
ek oda, akik mél-
dójának szellemi-

ri általános iskola
jában már sorakoz-
gi dokumentumok,
Sándorhoz, illetve
örténetéhez kötőd-
evéltárak, másrészt
mányából. Vollay
gazgató szenvedé-
a névadóról, akit
alatt igyekeztek
eni. Annak ellené-
Kossuth-egyetem
árványtábla hirde-
ihály és Diószegi
édságában – Kövy
árospataki jogaka-

Sárospatak, Kossuth utca 25., emléktábla Kövy lakóházán
Fotó: Magánarchívum

Kövy utcáról készült felvétel; a sárospataki kollégium falán lévő dombormű – Szabados Béla szobrászművész alkotása –, melyen Kövy és Kossuth alakja, rajta felirat: „Ragyogjatok ti, drága isko-

ják meg tanszékve
november 15-én ikt
ba, s ettől kezdve 3
tanít magyar jogot,
politikát, nemzetköz
tikát.

Lenyűgöző egyéni

A magas, szikár
rabeli diákok leírása
nyűgöző tanáregyéni
nél a korszerű tudás
szertani kultúrával
száraz elméleti jogalk
játékokkal tette eml
szemléletessé. Például
ból képzeletbeli várm
tott, ahol eljátszotta ta
a törvényhozás mind
gyakoroltatta a várme
életét. Ezzel tulajdon
segítette nemzeti ellen
bontakozását akkor, a
zsef császár meg akar
a magyar vármegy
mint a nemzeti eller
bástyáját.

Szoros kapcsolata
kolásokkal is, hiszen
nyelvű tankönyvét
ános gyermekek szám

L. RITÓK NÓRA

Hajdú-Bihari Napló 1990. 05. 14.

KULTÚRA

L. Ritók Nóra grafikája Napló-reprodukció

INNEN-ONNAN

Rippl-Rónai József

1997. IX. 19.

z

kot, ami csak a kétszerese a pénzintézeti törvényben minimálisan megszabott nyolc százaléknak. Az OTP üzletpolitikájában kiemelt szerepet szán a lakossági folyószámláknak. E koncepció az első félévi bevételek alakulásában is igazolást nyert. Az eredmény növekedésében ugyanis a folyószámlák és a hozzá kapcsolódó bankkártyák játszották a fő szerepet. A társaság leányvállalatain keresztül érdekelt az autóvásárlások finanszírozásában (Merkantil Bank), a biztosítási piacon (OTP-Garancia Biztosító), az értékpapír-kereskedelemben (OTP Értékpapír Rt.), a lakáshitelezés legújabb formájában (OTP Lakástakarék-pénztár Rt.). A biztosítási piac és a lakástakarék-pénztári szolgáltatás az első félévben veszteséges volt. A Garancia a szerződésállomány struktúrájának átalakítását végezte el, azaz a ráfizetéses Casco-biztosítások helyett az életbiztosításokra koncentrál, a Lakáskassza pedig csak a félév végén kezdhette meg a tevékenységét, így nyereséget csak később produkálhat.

• Zelei Béla

nti

kára érvényes. A tekintélyes Nomura Research Institute adatai szerint minden 100 darab, Japánban eladott tévékészülékből 60 maláj, délkoreai vagy thaiföldi gyárban készült. A délkelet-ázsiai képviselettel rendelkező japán cégek, csakúgy, mint régióbeli konkurenseik, bizonyosan ki fogják használni a japán piacon a bath, a pesó, a ringgit és a rúpia leértékeléséből következő árelőnyöket. Becslések szerint az olcsó konkurencia miatt Japánban az import növekedése jövőre 1,5-ről 4 százalékra is felgyorsulhat.

• M. G.

RÉGISÉGEK, AUKCIÓK

Kalapács alatt hét Rippl-Rónai

A Kieselbach Galéria ma tartja az idei őszi–téli évad első jelentősebb árverését, amely a bemutatott 333 tételből álló kiállítási anyag alapján azt is jelenti, hogy a hazai műkereskedelem szereplői közül újabb cég jelentkezik festményárveréssel.

Árverési naptár
1997. szeptember
19–26.

Arte Árverési Iroda
IX. 19. P 15 h.,Ferenczy I. u. 14., festmény v. grafika

Kieselbach Galéria
IX. 19. P 17 h.,Vígszínház, festmény, grafika

Műgyűjtők Galériája
IX. 19. P 17 h., Kossuth Lajos u. 10., hagyatéki festmény-grafika

Első Budai Árverezőház
IX. 20. Sz 10 h., Margit krt. 10., kamara képeslap

Honterus Antikvárium
IX. 20. Sz 10.30., Múzeum u. 17., könyv, kézirat

Belvárosi Aukcióház
IX. 22. H 17 h., Váci u. 36. kamara vegyes

BÁV Rt.
IX. 23. K 17 h., Lónyai u. 30. ékszer

A Páholy
IX. 25. Cs 17 h., Váci u. 25. kamara festmény műtárgy

Első Budai Árverezőház
IX. 25. Cs 17 h., Margit krt. 16. kamara vegyes műtárgy

Arte Árverési Iroda
IX. 26. P 15 h., Ferenczy I. u. 14. festmény v. grafika

Műgyűjtők Galériája
IX. 26 P 17 h., Villányi út 27. festmény, grafika

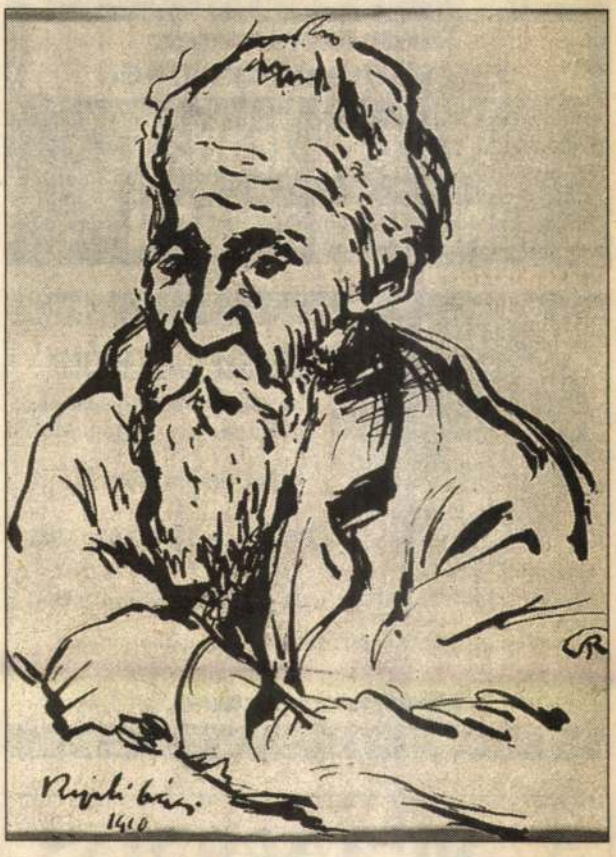

Összesen hét Rippl-Rónai-mű várja a vásárlókat, a legértékesebbek négymillió forintos kikiáltási árról; vannak, amelyek 1,2–1,5 millióról; az itt látható, Rippli bácsi című 1910-es tusrajz 140 ezerről indul

Tétel	Kikiáltási ár (ezer Ft)	Sorszám
Vaszary János: Firenze (o-v) 36x56	350	16
Rippl-Rónai József: Szinésznő (p-p) 52x42	1.500	27
Csók István: Virágcsendélet (o-f) 32y44	600	41
Perlrott-Csaba Vilmos: Nagybányai látkép (o-v) 73x69	800	52
Koszta József: Kukoricatörés (o-v) 75x65	3.500	70
Patkó Károly: Olasz tengerpart (tem-p) 53x75	380	80
Czigány Dezső: Délfrancia táj (o-v) 60x70	450	88
Rippl-Rónai József: Vízparti táj (o-lp) 50x69	4.000	91
Mészöly Géza: Napsütötte udvar (o-v) 35x30	800	117
Fényes Adolf: Szentendre (o-fl) 20x29	300	136
Márffy Ödön: Tavaszi reggel (o-v) 65x82	600	143
Vaszary János: Szicíliai hegyek (o-v) 55x82	2.600	147
Ámos Imre: Kikötő (o-v) 36x47	150	188
Czóbel Béla: Műteremben (o-v) 80x65	600	215
Benczúr Gyula: XVI. Lajos elfogatása (o-v) 64x88	650	268
Vajda Lajos: Rácsos ablak (c-p) 40x30	450	294
Glatz Oszkár: Hegyi tanya (o-v) 64x90	800	319
Scheiber Hugó: Konflis (vt-p) 60x49	320	323
Ripp-Rónai József: Szőlőskertben (o-k) 30x68	4.000	324
Vaszary János: Ébredés (o-v) 70x80	2.600	325
Kádár Béla: Fátyolos női akt tükörrel (tem-p)	1.400	333

SZEZON

Utasváró

Hirdetésfelvétel:
Telefon/fax: 303-0950

utazási irodák napi ajánlatai

KÖRUTAZÁS A KLASSZIKUS GÖRÖGORSZÁGBAN

(Meteora, Delfoi, Athén, Akropolisz, Agóra, Nemzeti Múzeum, Márvány Stadion, Mükéné, Naphlion, Epidaurosz, Korinthosz, Thermopülai)

Időpont: szept. 23.–okt. 5-ig.
13 nap/10 éj
Részvételi díj: **38 000 Ft/fő**

ITHAKA TOURS
Bp., Balassi Bálint u. 2/B
Tel.: 153-2147
Pécs (06-72) 251-674
Szekszárd (06-74) 319-495

NE habozzon száMOLjon, MOL Travellel utazzon!

KEDVEZMÉNYES REPÜLŐJEGYÁRAK

London	30 7[illegible]
Amszterdam	33 60[illegible]
Barcelona	42 24[illegible]
Párizs	39 360[illegible]
München	28 80[illegible]
Zürich	33 600[illegible]

A fenti repülőjegyárak a reptéri illetéket nem tartalmazzák, és csak meghatározott feltételek mellett alkalmazhatók.

JELENTKEZÉS, BŐVEBB FELVILÁGOSÍTÁS A MOL TRAVEL UTAZÁSI IRODÁIBAN.

8800 Nagykanizsa, Deák tér 3. Tel./fax: (06-93) 310-738.
1082 Bp., 32-esek tere 6. Tel./fax: 314-1811.
9400 Sopron, Széchenyi tér 20. Tel./fax: (06-99) 338-710.
2800 Tatabánya, Fő tér 20. Tel./fax: (06-34) 311-634.
8900 Zalaegerszeg, Rákóczi u. 8. Tel./fax: (06-92) 326-654.

COOPTOURIST ALAPÍTVA 1969

INDIA–NEPÁL–THAIFÖLD

17 napos körutazás, félpanziós ellátással, sok programmal.

Indulás: október 28.

Részvételi díj: 395 000 Ft/fő

A részletekről érdeklődni a **COOPTOURIST**-irodákban, viszonteladóinknál és a 458-6294-es telefonon lehet.

Minden, ami utazás...

A QUAESTOR BUSINESS TRAVEL különleges őszi ajánlatai

INDIA, AZ ELLENTÉTEK ORSZÁGA
A VARÁZSLATOS INDIA 1 hetes körutazás az Aranyháromszögben nov. 11–18.
ÉSZAK-INDIA ÉS NEPÁL 15 nap okt. 21.–nov. 4.
KÖRUTAZÁS RAJASTHAN TARTOMÁNYBAN 15 nap nov. 18.–dec. 2.

SRÍ LANKA A FÉNY SZIGETE
11 napos SRÍ LANKA-i körutazás tengerparti üdüléssel szept. 30., okt. 7., 21.
SRÍ LANKA-i körutazás és üdülés a MALDÍV-szigeteken 13 nap szept. 30., okt. 7., 21.

Budapest, Duna Plaza. Tel.: 465-1177.
Pécs, Jókai u. 2. Tel.: (06-72) 224-049.
Szeged, Deák Ferenc u. 34. Tel.: (06-62) 312-260.
Veszprém, Rákóczi u. 7. Tel.: (06-88) 420-298
A QUAESTOR GARANCIA UTAZÁSÁRA IS!

Még nem nyaralt? Ideje, hogy Ön is gondoljon a pihenésre.

Újabb Mallorca Travel-akció!

MALLORCA
tengerparti apartman, repülő
48 000 Ft + reptéri illeték/főtől.
(félpanzió befizetési lehetőség)

Utolsó helyek szept. 25-re,
hotel, félpanzió, repülő mindössze:
56 000 Ft + reptéri illeték/fő.

MALLORCA TRAVEL
Budapest VI., Jókai tér 6.
Tel.: 332-3129; 332-5107

AIR KAZAKSTAN

MEGHÍVJA ÖNÖKET BUDAPEST–ATYRAU–ALMATY JÁRATRA

járat	nap	érkezés	indulás
9Y 115/116	6	12.30	14.00

HELYFOGLALÁS ÉS REPÜLŐJEGY-ÁRUSÍTÁS TRANZITTARIFÁN MINDEN KAZAHSZTÁNI BELFÖLDI JÁRATRA IS.

1066 Budapest, Teréz krt. 4. III. emelet 8.
Telefon: 352-8070, fax: 352-8071

BUDAPEST TOURIST
ALAPÍTVA 1916

FORRÓ DRÓT 11-73-679
1051 Budapest, Roosevelt tér 5
Várjuk a Budapest Tourist valamennyi irodájában!

London	29 400	New York	65 400
Amszterdam	30 900	Washington	66 400
Barcelona	40 900	Los Angeles	84 900
Lisszabon	46 900	San Francisco	84 900
Párizs	30 900	Miami	72 900
Larnaca	41 900	Toronto	65 400
Zürich	32 400	Montreal	65 400
Frankfurt	38 400	Vancouver	91 900
Róma	40 900	Rio de Janeiro	114 900
Athén	40 900	Bombay	126 900
Isztambul	38 900	Delhi	126 900
Tel Aviv	50 900	Sydney	168 400

AIR TICKETS
Egyenesen a legolcsóbb!

Az árak függnek az indulás időpontjától, a szabad kapacitásoktól és nem tartalmazzák a repülőtéri illetéket.

TCD Utazási Iroda
1086 Budapest, Üllői út 14.
Tel.: 117-0874, 117-1594, fax: 117-9087

Szüreti fesztivál és kakaspörköltfőző verseny egész napos programmal Pusztamérgesen szeptember 20-án 3900 Ft-ért!
Kedvezményes üdülés nyugdíjasoknak Gyulán félpanzióval már 16 450 Ft-tól.
Karácsonyi és szilveszteri ajánlatainkból:
Galyatető, Nagyszálló: 29 500 Ft-tól/fő.
Sitke, Kastélyszálló: 16 000 Ft-tól/fő.
Zsédeny, Maróthy-kúria: 28 000 Ft-tól/fő.
Gyula, Hotel Agro: 25 200 Ft-tól/fő.
Spanyolország 2–3*-os szálloda, teljes ellátással 21 000 Ft-tól/fő + utazás.

ÚJ: HORGÁSZAT AZ URAL-DELTÁBAN!

MEDINA TOURS

TUNÉZIA ELSŐ KÉZBŐL!

LAST MINUTE!
Indulások: október 2., 9., 16., 23., 30.

Hotel Sun Holiday Beach**/Hammamet
55 000 Ft/fő/hét
Gyermekkedvezmény 2–12 éves korig 30%.

Dino Club**/Hammamet: közvetlenül a tengerparton
59 900 Ft/fő/hét
Gyermekkedvezmény 16 éves korig 30%.

Hotel El Hana Beach***/Sousse 69 900 Ft/fő/hét
Gyermekkedvezmény 2–12 éves korig 30%!

4 nap körút + 4 éjszaka üdülés 83 000 Ft/főtől
Indulási időpontok: 1997. szeptember és október hónapra (csütörtökönként)
Gyermekkedvezmény 2–12 éves korig 30%.

MEDINA TOURS
[illegible] Iroda

HUNGEXPO 'pirosutu' TOURS
Utazási Iroda és Vándorképviselet

MAROKKÓ

HUNGEXPO 'pirosutu' TOURS
Utazási Iroda és Vándorképviselet

Királyi városok körutazás
1997. december 1–8.

Utazás:	repülővel
Szállás:	4 csillagos szállodákban
Program:	gazdag program magyar idegenvezetővel Casablanca, Marrakesh, Fez, Rabat meglátogatásával
Ellátás:	félpanzió
Részvételi díj:	144 900 Ft/fő

Jelentkezés: HUNGEXPO TOURS
1137 Budapest,
Jászai Mari tér 4/B
Tel./fax: 302-5182

…n, leginkább az …

…y cseppje az igazságnak, ő h…
…eszményeihez, mindig azonos ön…
…A zenei minőséget illetően pedig kér…
…etlen; csak úgy zenélt, ahogy tudott, s
…an csak ő tudott. A híres színházi rende…
…eter Hall „a megtestesült pontosságnak,
…atosságnak" nevezte. De sokan elmond…
… leírták róla, hogy idős korában lágyabbá
…, s ő szintén úgy nyilatkozott, hogy az utol…
…zenöt évben többet fejlődött, mint az előző
…sz alatt. Érzelmi kiteljesedésére és zenei tu…
…sára értette. Érdekes ebben a tekintetben
…mbeállítani legsikeresebb hanglemezeit a
…lya felívelő-delelő szakaszából és a végső
…úcsok idejéből. Az 1960-as években elsősor…
…an a monumentális és megdöbbentő művek
…lőadásával teremtett maradandót: Don Carlos,
A nibelung gyűrűje; Richard Strauss „gorom…
…ba", sokkoló operái, a Salome és az Elektra;
Mahler VIII. szimfóniája. Az utolsó évtizedben
a líraibb, feloldó alkotásokat érezte közelebb a
lelkéhez, a Falstaffot, a Mesterdalnokokat
(Grammy-díjat kapott az utóbbiért); Strauss
Árny nélküli asszonyát és egyre inkább Mozar…
tot és Haydnt. Az 1990-es Varázsfuvola jelezte
legfeltűnőbben a változást, majd Az évszakok
és A teremtés különböző előadásai. Ekkoriban
már, sok kiváló elődhöz hasonlóan, főként élő
felvételeket akart csinálni, noha korábbi nagy
hírét részben annak köszönhette, hogy Karajan
mellett a legprofesszionálisabb stúdiókarmes…
ter volt, különálló előadási kategóriaként fogta
fel a lemezkészítést.

Minden életút jelképes, az övének állomásai
is azok. A Liszt Ferenc alapította Zeneakadé…
mia nevelte, amelyről Solti csak az elfogult fiúi
szeretet hangján szólott. Háláját kézzelfogható
módon igyekezett leróni. A Solti Alapítvány há…
rom Steinway zongorát ajándékoz az intéz…
ménynek, a gesztushoz csatlakozó Magyar
PolyGram 190 CD-ből álló Solti-gyűjteményt.
Többek között A magyar kapcsolat című (1995-
ben Bécsben rögzített) lemezt, amelynek hang…
versenyváltozatát „aranylakodalmon" túl is hű…
séges kiadója, a DECCA most egy 94 perces

videofelvételen tette közzé. A Bécsi Filharmo…nikusok élén adott hangverseny tiszteletadás a halhatatlan mestereknek, tanároknak. Kodály, Bartók és Weiner művei hangzanak el, 1910-ben a párizsi „magyar fesztiválon" együtt képviselték az új magyar zenét. A Háry-szvit, a Román népi táncok és a Csongor-részlet után Solti a magyar zenei kultúrára különös erővel ható bécsi klasszicizmus előtt hajt fejet (Beethoven: VII. szimfónia); megszólal a Bécsen átnyúló francia kapcsolat szülötte, Berlioz Rákóczi-indulója is.

Szintén jelképes erejű Solti találkozása a Budapesti Fesztiválzenekarral. Mentorként és társ…ként kalauzolta őket tovább, Bartóktól Bartókig. Néhányukat meghívta a jubileumi ENSZ-hang…verseny előadói közé (a Concertót játszották), később a Cantata profanát vitték külföldi közön…ség elé, majd tavaly Budapesten lemezre vették. (Solti első felvétele a műből!) De évtizedek után újra felvette Kodály Psalmusát is. Weiner f-moll szerenádja egészíti ki e CD műsorát, mely megegyezik a holnapra tervezett budapesti Solti-hangverseny programjával. Utolsó felvétel lett és emlékest. Solti György ezentúl pálca nélkül int a visszaszármaztatott kincs őrzésére. (A CD ismertetésére visszatérünk.)

■ ***Solti György vezényel***
1. A magyar kapcsolat
videokazetta, 1995
2. Az utolsó felvétel
CD, DECCA 1997

Covent Garden Opera zenei igazgatója. 1969-től a Chicagói Szimfonikus Zenekar, a Berlini és a Londoni Filharmonikus Zenekar, valamint az Orchestre de Paris zeneigazgatója, 1992–93-ban a Salzburgi Fesztivál igazgatója. Munkásságát többek között Loyola-Mellon-díjjal, Edward Moss-díjjal, Hans Richter Emlékéremmel, Hans von Bülow-éremmel, Kennedy Center-díjjal, Leonard Bernstein-díjjal és több nemzetközi hanglemezdíjjal ismerték el. 1997. szeptember 5-én hunyt el, a franciaországi Antibes-ban.

Solti György fél évszázadon át volt a DECCA hanglemezkiadó exkluzív művésze. Forgalomban lévő lemezfelvételei:

– Bach: h-moll mise, Máté-passió
– Csajkovszkij: V., VI. szimfónia, Balettszvitek, Anyegin
– Debussy: A tenger
– Dvorák: IX. (Új világ) szimfónia
– Elgar: Pomp and Circumstances I-II., I., II. szimfónia, Hegedűverseny
– Gluck: Orfeo ed Euridice
– Händel: Messiás
– Haydn: A teremtés, Az évszakok
– Kodály: Páva variációk
– Liszt: Les Preludes
– Mahler: Szimfóniák, Dal a Földről
– Mendelssohn: III., IV. szimfónia, Hegedűverseny
– Mozart: Zongoraversenyek, szimfóniák, Cosi fan tutte, Don Giovanni, Szöktetés a szerájból, Figaro lakodalma, A Varázsfuvola c-moll mise, Requiem
– Verdi: Kórusok, Aida, Atlacosbal, Don Carlos, Falstaff, Otello, Simon Boccanegra, Traviata, Requiem
– Wagner: A bolygó hollandi, A nürnbergi mesterdalnokok, Parsifal, A Nibelung gyűrűje, Tannhäuser, Trisztán és Izolda

Gyűjtemények:
– René Fleming – operaáriák
– A magyar kapcsolat
– Carnegie Hall Project
– Gálakoncert az ENSZ fennállásának 50. évfordulóján
– Balett gála
– Alleluja (kórusművek)
– Anna Karenina (filmzene)
– Az utolsó felvétel (Bartók, Kodály, Weiner)

A memoár

Az angol és a német kiadás után magyarul is megjelent Solti György emlékirata, amelyet Harvey Sachs közreműködésével öntött formába. Míg a külföldi változatok a Solti Soltiról címet kapták, a hazai kiadás – a Seneca gondozásában –Emlékeim címmel látott tegnap napvilágot. A könyv első fejezetéből idézünk, amely nemcsak beköszöntő, invokáció az olvasóhoz, hanem költői megfogalmazása, sőt talán kulcsa annak a szeretettel teli, mégis bonyolult érzelmi viszonynak, amely Soltit a szülőföldhöz, ifjúsága, muzsikussá válása színteréhez fűzte.

„1997 februárjában, mikor emlékirataimat már majdnem befejeztem, a Berlini Filharmonikusokkal és a Magyar Rádió Énekkarával Bartók Béla Cantata profanáját játszottuk. Előadás közben hirtelen világossá vált számomra, hogy egész életem, egész eddig megtett utam a Cantata történetében meg van írva.(…)

E történetet mindig Bartók életeként értelmeztem. Amikor azon a bizonyos napon a Cantatát vezényeltem, rájöttem, hogy én is „szarvas" vagyok: azért születtem és tanultam, hogy a zenét közvetítsem, amint a fiúk a vadászatra születtek és azt tanulták. Szerencsém, hogy Magyarországon nőhettem fel, egy olyan országban, amelyik a zenében él, zenét lélegez, és szenvedélyesen hisz a zene mint az élet ünnepének hatalmában. Ám egy napon – egész fiatal voltam még – elváltam a családomtól és elhagytam a hazámat. Vadásztam és kerestem a zenét. Életem körülményei „agancsommá" váltak, melyek megakadályozták hazatérésemet.

Mint minden nemzetközileg elismert zenész, én is mindenkié vagyok, az egész világgal osztom meg, amit adni tudok. Az élet zenei és személyes szempontokból egyaránt bőkezűen megjutalmazott, de nagy áldozatokat is kellett hoznom. Voltak idők, amikor azt éreztem, jutalmat kapni sosem fogok.(…)

A zene Magyarország mindennapi életének mindig is jelentős része volt és az is maradt: a különböző régiók népzenéje, a nemzet vérévé vált cigányzene, a hazai és külföldi műzene, illetve kávéházi zene, ami az előbbiek kombinációja – ez a zenei sokszínűség magyarázza, hogy Magyarország, ahol ma is alig élnek többen tízmilliónál, annyi muzsikust és oly sok kiváló zeneművet adott a világnak. Hálás vagyok, hogy ott születhettem és ott tanulhattam."

Az Ahogy tetszik magazin kizárólagos támogatója a Pannon GSM

Botero: Léda és a hattyú

hölgy olyan hosszan beszél erről a grófról s annyi mindent elmond róla, hogy nekem már csak be kell jönnöm, más dolgom szinte nincs is…

…s megtöltik a színhá…
…gyott lehetőségért, az elmaradt K…
…, feszesebb lenne az előadás; a fordulatos t…
…dialógusaival, a kiélezett drámai helyzetekben robb…
…tokkal el lehetne űzni a harmadik órában a közönségre már bizony rátelepedő unalmat.

Földes Anna

Rippl-Rónai életműkiállítása a Galériában

A bitumentől a kukoricáig

Rippl-Rónai József mögött hatalmas oeuvre áll, amelynek tekintélyes része magánosok tulajdona, és ez az életmű – a műkereskedések tanúsága szerint – szüntelenül áramlik. Rippl ugyanis ritka kellemes lakásdísz. Egyszerre modern, otthonos és dekoratív. Ezért aztán divatos is: az aukciókon rendre milliókat fizetne érte.

A Magyar Nemzeti Galéria tehát kurrens témát dolgozott fel: napjaink szupersztárjának rendezett teljes pályaképéről áttekintést adó, monografikus kiállítást. Nemcsak a főműveket és preferált korszakokat mutatja be, hanem hiteles fejlődésrajzot rekonstruál. Tudományos igényességgel és ugyanakkor mértékletes józansággal, mert annyi műtárgyat vonultat fel, amennyi elegendő valamennyi hangsúly érzékeltetésére, de eggyel sem többet. Így – nem utolsósorban a szellős rendezés jóvoltából – nem él vissza sem a türelmünkkel, sem a befogadóképességünkkel.

Rippl-Rónai, a müncheni akadémiai tanulmányok után, Munkácsy párizsi műterméből indult a pályán. (Mesteréről készült szép tollrajza amolyan vallomás az akkor már idős pályatársról.) Az sem titok, hogy Munkácsy modorában festett képeivel bizonygatta nem mindennapi felkészültségét. Innentől azonban rendszerint úgy folytatódnak a tudós fejtegetések, hogy aztán a modernizmus felé utat nyitó Párizs szellemi légkörében egyszer csak felnyílik a szeme. S bár nem csatlakozott az impresszionistákhoz (Maillollal volt jó barátságban), az 1897-es Önarckép barna kalapban már olyan festőt mutat, aki a korai Braque (a mi Czóbelünkre emlékeztető) piktúrájával rokonítható, mert a fekete körvonalak pasztózusan zsíros formákat rejtenek.

Munkácsy életéből jó pár év van hátra, Cézanne és a posztimpresszionizmus elismertetésére majd két évtizedet kell még várni, de a fiatal Rippl a kilencvenes évek elején már szakít az akadémizmussal. Igaz, nem fordít hátat teljesen mesterének. Sőt mintha csak őt folytatná azzal, hogy – Munkácsyhoz hasonlóan – a sötét felületeket kedveli, amelyekből a megcsillanó formákon fény villantja fel a kompozíciót.

De ennek a piktúrának – a feketéken kívül – semmi köze nincs a bitument használó Munkácsyhoz. Rippl-Rónai a kilencvenes évek derekán az akkori legmodernebb ízlés – a szecesszió – hívévé szegődik. (Az irányzat az 1900-as párizsi világkiállításon jelentkezik átütő erővel.) Mint a Kalitkás nő vagy a Nő fehér pettyes ruhában mutatja, a festő magáévá tette a Franciaországban Art Nouveau-nak nevezett irányzat dekoratív, a nagy, összefoglaló formákat lendületes kontúrok mögé szorító előadásmódját, s még azt is láthatjuk, hogy közben az egyéniségét sem vesztette el. Ez a fajta szecesszió határozottan különbözik Klimt, Hodler, Toulouse-Lautrec művészetétől; leginkább talán azért, mert nem olyan éteri és átszellemült, nem olyan erotikus és fülledt, mint azok; mindig van benne némi köznapi realizmus, amely néhány év múlva a már itthon készülő műveknek lesz majd meghatározó vonásuk.

Egyvalamiben azonban Rippl tökéletesen azonosult a szecesszióval. Ez a szemlélet. Feltétlen hívéül szegődött annak a szemléletnek, amelyet Wagner nyomán gesamtkunstwerknek neveznek. Bing műkereskedő számára a belga Van de Velde tervezi az első olyan enteriőrt, ahol a fentiek szellemében a berendezés minden eleme – még a legapróbb tárgy is – művészi megformálást kap. Rippl nyilvánvalóan tud róla, hiszen első egyéni tárlatát idegenben éppen Bing üzletében rendezi. Így aztán amikor megismerkedik Andrássy Tivadar gróffal (első hazai kiállításán), és tőle azt a megbízást kapja, hogy tervezze meg Fő utcai palotájának ebédlőjét, mondhatni csak követnie kell a példát. Természetesen ez nem egyszerű; Rippl Thékkel szövetkezik a bútorok, Zsolnayval a majolikaedények elkészítésére, s akkor még nem szóltunk hímzéseiről és üvegkompozícióiról.

Az 1898-ban elkészült Andrássy-ebédlő, amely a magyar szecessziós iparművészet egyik főműve, nem maradt ránk, a berendezés legtöbb darabja elpusztult az Andrássyak tiszadobi kastélyában. De túlélték a századot a vázlatok, szemlélhető itt a tárlaton a Nő rózsával (gyapjúhímzés), néhány kerámiatál és díszüveg az eredeti enteriőrről készült archív fotók társaságában. Az a dekoratív felfogás pedig, amely az ebédlő egyes tárgyait jellemezte, továbbszivárgott művészetében, és felszívódott festészetébe. Hatására Rippl piktúrája a századfordulón alapvetően átalakul. A sötéten monokróm világ fokozatosan kitisztul, és színekben gazdag kolorit foglalja el a feketék helyét. Az ekkor született tájképeket és zsánereket már Nagybánya vagy Szolnok plein-air látásmódja jellemzi. Megváltozik a tematika is. 1902-ben Rippl végleg hazatelepül, Kaposvárott rendezkedik be feleségével és lányával, s ettől kezdve annak a vidéki világnak a jellegzetes figuráit és környezetét örökíti meg képeiben, amelynek ő maga is szívvel-lélekkel vállalt tagja lesz. A vidéki középosztály komótos-élvezkedő életét éli – biedermeier, neoreneszánsz és neobarokk bútorok között, amelyekből néhány a mostani kiállításon is látható.

Rippl – megint szakmai közhelyet mondok – kaposvári tuszkulánumában kivételes festői kvalitásai dacára is valamiképp provinciális művészetet művelt; piktúrája el-, jobban mondva leszakadt a kortárs mozgalmak élvonalától. Már Fülep Lajos is így vélekedett – nem utolsósorban a tízes évek rikítóan harsány színezésű és nagy foltokban festett, ezért „kukoricás képek"-nek nevezett művei kapcsán. Az, hogy Rippl nem követte az avantgárd fejlődésmenetét, kétségtelen. De hogy ne figyelt volna a nagyvilágra? A tárlatra megjelent impozáns katalógusban Gergely Mariann éppenséggel arról értekezik, hogy Rippl nem zárta be maga mögött az ajtót. Érzékelte azokat az absztraháló tendenciákat, amelyeket az expresszionista Kandinszkij, a konstruktivizmus felé igyekvő Mondrian, a kubista Delaunay újabb munkáit jellemezték. S anélkül hogy követőjükké vált volna, ő is hasonlót csinált. A kukoricás képek korábbinál jóval elvontabb nyelvezete ezért tehát nem vissza-, hanem előrelépés.

Még egy – praktikus – tanulsága van a Rippl-kiállításnak: mércét állít a műkereskedők és a gyűjtők számára. Szükségük van rá. Túl sok gyönyörű Rippl volt látható az elmúlt évek aukcióin, és túl drágán keltek el ahhoz, hogy az emberben ne vetődne fel a kérdés időnként: mind valódi? Nincs közöttük hamis? A Nemzeti Galéria rendezvénye – összességében, egyenként is – mindenesetre igazi.

Vadas József

Az Ahogy tetszik magazin kizárólagos támogatója a Pannon GSM

Budapest emlékei a Milleneumi Földalatti mentén III.

Sétánk során elértünk a kisföldalatti utolsó szakaszához, a Bajza utcától a Mexikói útig.

A Bajza utca és környéke a század végén az arisztokrácia és a nagypolgárság nyaralóhelye volt. Gyönyörű neoreneszánsz és neobarokk villákkal „szórták tele" a Bajza, egykor Hajtsár utca, valamint a Lendvay és a Délibáb (ma: Rippl-Rónai) utca területét. A Közmunkatanács építési szabályzata szerint ugyanis ilyen levegős, nyaraló jellegű területtel kívánták lezárni az Andrássy útnak a Hősök teréig tartó szakaszát.

Kelet-Ázsia az Andrássy úton

Itt áll a híres *Hopp Ferenc*-villa is. Hopp (1833-1919) a világutazó és műgyűjtő értékes kelet-ázsiai gyűjteményét, amely mintegy húszezer különleges japán, kínai stb. muzeális kincset tartalmaz, a városnak adományozta. A *Kelet-ázsiai Művészeti Múzeum*ot 1923-ban nyitották meg a nagyközönség előtt.

A kiállítási anyagban a Bajza utcai megállóban látható Az Est című rendkívül népszerű plakátja is. Nem véletlen, hiszen itt áll a Magyar Sajtó Háza, amely egykor az „Otthon körnek" adott helyet. Írók, újságírók fordultak meg ezen a helyen. A hírbörze és a reggelbe nyúló nagy kártyacsaták tanúja volt a ház.

„Az Est" című lap pedig a kor hű krónikása volt. *Miklós Andor*, a lap, valamint az Athenaeum nyomda és könyvkiadó tulajdonosa megvette a *Hatvany Lajos* tulajdonában lévő *„Pesti Naplót"*, majd a „Magyarországot" is. Ezzel létrejött az Est-lapok sajtó-, nyomda és könyvkiadó konszern, s némi túlzással Miklós Andor lett a magyar sajtócézár.

Híres lakója volt a környéknek *Feszty Árpád*. Jókai Rózát vette feleségül, s villájában tíz évet élt *Jókai Mór* is. Nagy szalont vitt a család. A kor jeles művészei gyakori vendégei voltak a Feszty-háznak. Annál is inkább, hiszen a Magyarok bejövetele című híres körkép megalkotásában a villa látogatói közül kilencen vettek részt. Feszty festette az eget, *Mednyánszky, Újvári, Spányi, Olgyai és Mihalik* a tájat. A figurális részt pedig *Pályi, Vági, Czigler és Barsi* vetette vászonra. A körkép bemutatására megalakult a Körkép Betéti Társaság, melynek titkára *Gárdonyi Géza* volt. A képet Londonban is kiállították, és 1910-ben, tíz év után került haza. A Hősök terén a földalatti megállójában plakát emlékeztet erre az eseményre.

Múzemok, Május elsejék, sportesemények

A Hősök tere a főváros egyik legszebb emlékhelye, a külföldi turisták kedvelt találkozási pontja. A tér középpontját az Andrássy út tengelyében álló *Milleniumi Emlékmű* foglalja el. Két oldalán a *Szépművészeti Múzeum* és a *Műcsarnok* épülete található. Az együttes *Schikedanz Albert* és *Herczog Fülöp* alkotása.

A tér gyakorta volt népünnepélyek, tömegtalálkozók színhelye. Többek között Szent István halálának 900. évfordulóján itt tartottak misét az Eucharisztikus Világkongresszus alkalmából mintegy 300 ezer ember jelenlétében. Erről is tudósít a kiállítás anyaga. Sok százezer ember vett részt 1945 után a téren a május 1-jei felvonulásokon. A tér környékét ilyenkor lezárták, s egyedül a Milléniumi Földalatti szállította a felvonulókat hazafelé. Ez volt ilyenkor az egyetlen tömegközlekedési eszköz.

De nemcsak ünnepségek rendezésére adott lehetőséget a tér. Közvetlenül a háta mögött húzódik a Városligeti tó, amley már a múlt században is sportesemények színtere volt. 1869-ben már megalakult a Budapesti Korcsolyázó Egylet. 1895-ben pedig itt rendezték meg a Budapesti Korcsolyázó Európa-bajnokságot, amelyen magyar bajnokot is avattak *Földváry Tibor* személyében. Vele kezdődött meg a magyar műkorcsolyázás fénykora. Olyan híresség követték a sorban, mint *Kronberger Lili, Méray-Horváth Opika, Rotter Emília* és *Szollás László, Kékkessy Andrea és Király Ede*, aztán a *Nagy testvérpár*. Gyakran szerveztek kerékpárversenyeket is. A kiállítási plakátanyagban erre is van példa.

A Városliget emlékei

A Széchenyi fürdő megálló már tulajdonképpen a Városliget központja. A múlt századtól a város egyik kedvelt szórakozóhelye. Amilyen szelíd, békés negyede a fővárosnak, olyan hányatott volt a múltja. Történetének kezdete különösen baljóslatú, 1241-ben Batu kán a mocsarába csalogatta az előretörő magyarokat. A tatárjárás után *IV. Béla* a nyulak-szigeti (Margitsziget) apácáknak ajándékozta az akkoriban Ökördűlőnek nevezett területet. 1298 óta pedig ide hívták össze Szent György napjára az Országgyűlést. Régi források szerint *Mátyás király*nak vadaskertje volt ezen a helyen, *Dózsa György*nek pedig szállása. A XVIII. században *I. Lipót* a Városi Tanácsnak adományozta.

A múlt század jeles újságírónője, *Vay Sarolta* a Városliget további történetéről a következőket írja: „A múlt század utolsó tizedében a Liget területe *Batthyány József* tábornoké volt, aki 1799-ben Pest városának ajándékozta azzal a kikötéssel, hogy ezt egy, a lakosság mulattatására szolgáló hellyé alakítja át. Ezt mind szerződésbe foglalták, és a szerződést a város részéről aláírták *Kregár Mihály* polgármester, *Boráros János* városbíró és *Türschl Sebestyén* városi gyám. *Nebbien Henrik* francia származású műkertész szerint homokpuszta volt akkoriban az egész Városliget, a közepén vadvizes mezőkkel. A lakosság többnyire Batthyány-kertnek nevezte és Nebbien adta rá a városerdő nevet.

Felkarolta a Városliget ügyét *József nádor* is. Óriási platánokat telepíttetett. 1870-ben a Közmunkatanács lett a Liget gazdája. Felépült az Iparcsarnok 1885-ben, a Korcsolyázó Egylet és a Széchenyi fürdő.

A legnagyobb esemény azonban a milleniumi kiállítás volt, amelynek máig fennmaradt emléke a *Mezőgazdasági Múzeum* épülete. Az iparcsarnoki kiállítások hagyományai tovább éltek a Budapesti Nemzetközi Vásárokon. 1927 és 1972 között évente rendezték ezen a területen a vásárokat.

Ismét idézzük Vay Saroltát: „A Városligetet még akkor – a múlt század – egyáltalán nem szerették a pestiek. Egészen a negyvenes évekig csak a mágnásvilág járt oda, vagy azok a gazdag, törzsökös pesti polgárok, akik egymás után építették a nyaralókat a Király utca felőli gesztenyefaallékban."

Valóban a Városliget igazán népszerű a milleniumi ünnepségek után lett. Volt itt vurstli, cselédkorzó és előkelő vendéglők. A régi vendéglői közé tartozott a *Vampetics*, a *Weingruber*. Ezeknek nyoma sem maradt, de a *Gundel* ma is áll.

Azután felépült az *Állatkert*, az *Angolpark*, a későbbi *Vidám Park*. Ma a *Petőfi csarnok*kal a Városliget a fiatalok egyik legkedvesebb szórakozóhelye.

Végállomás, kiszállás!

A kis földalatti utolsó megállója a Mexikói út. Itt fejeződik be a kiállítás is. A tárlókban láthatók a Közlekedési Múzeum történetét feldolgozó tablók, illusztrációk a régi Mexikói út és a Stefánia elegáns közönségéről és az Állatkert, valamint a Vidám Park életéből.

Márton Katalin

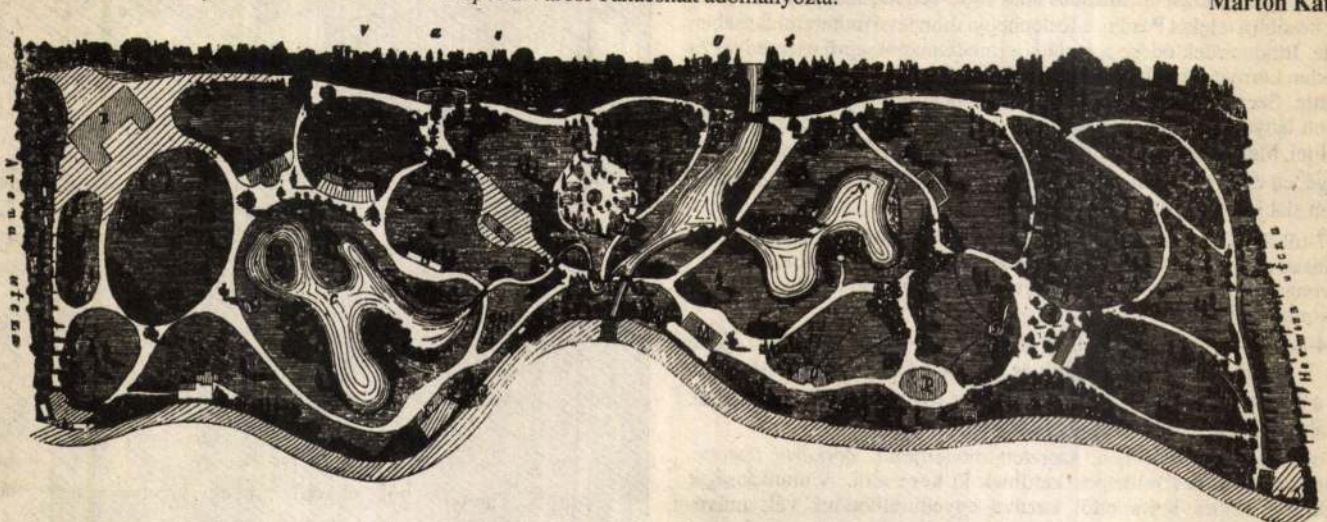

Az Állatkert egyik első terve a kiegyezés korából

RIPPL-RÓNAI

LEX.

Magyar Nemzeti Galéria

Rippl-Rónai József gyűjteményes kiállítása

1998. március 12 – szeptember 6.

Rippl-Rónai József 1861-ben született Kaposváron. Tanulmányait a Münceni Akadémián végezte, majd 1887-ben Párizsban telepedett le. Itt előbb 2-3 évig *Munkácsy Mihály* segédeként, képeit másolva dolgozott, majd – vele szakítva és kialakítva sajátos, jellegzetes stílusát, önálló útra lért. Az 1890-es évek egyik legmodernebb szecessziós, szimbolista áramlatához kapcsolódott, a francia *Nabis-csoport* tagjaival állított ki. A mű-

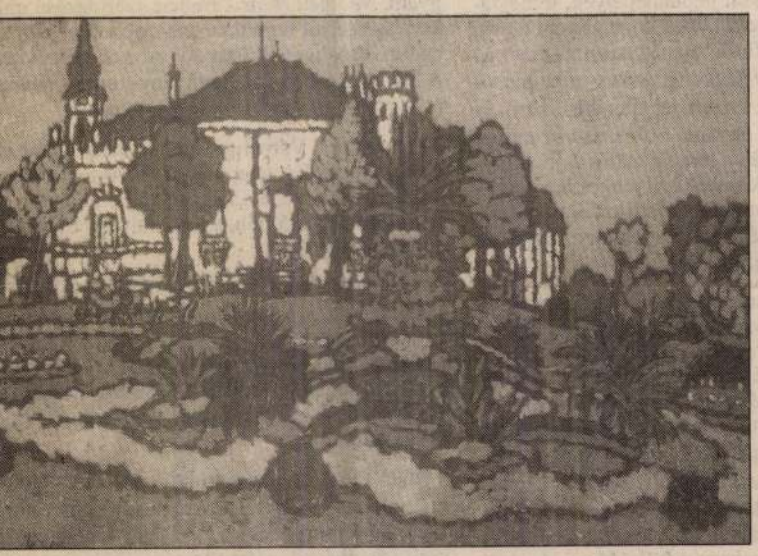

vészcsoport, Rippl-Rónai korai, ún. fekete korszakának egyik legjelesebb alkotására, az 1894-ben készült *Öreganyám* című festményre felfigyelve hívta meg tagjai sorába. Baráti köréhez tartoztak a francia művészet olyan kiválóságai, mint *Aristide Maillol, Edouard Vuillard, Maurice Denis* vagy *Pierre Bonnard*. Ezen időszakban készült műveire a visszafogott, sötét színhasználat, az erős fekete kontúrvonalak alkalmazása és a dekorativitás volt a jellemző. Párizs neves szalonjában – *Bing* szecessziós palotájában – az *Art Nouveau*-ban 130 művét felvonultató önálló tárlatot rendezett 1897-ben.

A szecesszió összművészeti törekvéseinek megfelelően érdeklődése kiterjedt az alkalmazott grafikára is, könyvillusztrációk, könyvborítók, litográfiák kerültek ki keze alól. Ugyanakkor jeleskedett az iparművészet minden ágában is: tervezett hímzést, gobelint, bútort, üvegablakot, tálakat, üvegpoharakat. Legjelentősebb iparművészeti munkája – a sajnos azóta elpusztult – 1897-98-ban készült ebédlő berendezése volt gróf *Andrássy Tivadar* Fő utcai palotájába.

1899-ben néhány hónapot barátja, Aristide Maillol szülőföldjén Dél-Franciaországban, a spanyol határhoz közeli kis halászfalucskában, *Banyuls-sur-Mer*ben töltött. A mediterrán táj élménye egy új korszakot hívott életre művészetében: korábbi komor interieurjei után színes tájképek tucatjait jelenítette meg ekkor.

Tizennégy év párizsi tartózkodás után 1902-ben hazatelepedett Kaposvárra, később a teleket Pesten, a Kelenhegyi úton lévő műteremlakásában töltötte. Itthon érdeklődése a család, a mindennapok apró eseményei és közvetlen környezete felé fordult, festői témáit is ebből az intim világból merítette. Szeretett családtagjai: szülei, francia felesége – Lazarine –, fogadott lánya – Anella – és a kisváros jellegzetes alakjai voltak állandó modelljei. Magyarországi elfogadtatása az 1906-os kiállításához kötődik, ennyegében ettől az időtől a modern magyar művészet egyik legkiemelkedőbb alakjaként tartják számon.

1907-től Rippl-Rónai művészetében egy újabb festői korszak születik. A tréfásan „kukoricás" képeknek is nevezett műveken, apró, elkülönülő ecsetvonásokból építkezve, tiszta, keveretlen színekkel alakítja ki dekoratív kompozícióit.

1914-ben rokoni látogatásuk alatt családjával együtt Franciaországban éri az I. világháború kitörése. Súlyos megpróbáltatások után *Mconba*, majd a *Le Puy* melletti *Chartreuse* kolostor fogolytáborába internálják őket, ahonnan csak 1915. februárjában szabadulnak.

Utolsó olajképét 1919-ben, szeretett modelljéről, *Zorkáról* festette. Ezután már csak pasztellképek kerülnek ki keze alól. A munkásságát végigkísérő színes kréta ettől kezdve egyeduralkodóvá vált művészetében. A lehelletfinomságú, érzékeny női portrék sora mellett a kor neves művészeit – íróbarátait –, többek között *Babits Mihályt, Móricz Zsigmondot, Ady Endrét, Osváth Ernőt, Szabó Lőrincet* örökíti meg. 1911-ben a Nyugat kiadásában megjelent személyes hangú önéletírása *Rippl-Rónai József Emlékezései* címen.

Munkásságát számos hazai és külföldi elismerés és érdemérem kísérte: 1912, az amszterdami Nemzetközi Kiállítás ezüstérme; 1914: a bécsi Künstlerhaus aranyérme; 1915: a San Francisco-i Nemzetközi Kiállítás ezüstérme; 1916-ban *Feleségem* című képére itthon nagy állami aranyérem. 1926-ban a belga Lipót Rend lovagjává avatták, ugyanebben az évben a firenzei Uffici Képtár önarcképét a művész-arcképcsarnokban helyezte el.

Stílusa mindmáig utat talál a közönséghez is, képeinek aukciókon leütött magas ára tanúskodik erről.

Rippl-Rónai József 1927-ben halt meg Kaposváron.

Rippl-Rónai József utolsó nagy gyűjteményes kiállítása Budapesten 1961-ben volt, ugyancsak a Magyar Nemzeti Galériában. A kiállítás **1998. március 12-én** nyílt meg, és **szeptember 6-ig** tart nyitva, de a tárlat meghosszabbítását is tervezik. Most különlegesen gazdag válogatásban, kb. 250 mű reprezentálja a nagy művész munkásságát: festmények, grafikák és iparművészeti tárgyak. Az eredeti művekhez érdekes dokumentum anyag is csatlakozik, levelek, fotók és személyes tárgyak. A művek kiválogatása az összes magyar közgyűjteményből és kb. 40 magángyűjteményből történt. A kiállítást a budapesti zárás után a Párizs melletti *Nabis-Múzeum* is bemutatja (Saint-Germain-en-Laye).

A Magyar Nemzeti Galéria Rippl-Rónai kiállításához – az elmúlt évek tiszteletet parancsoló hagyományaihoz híven – nagy (kb. 40 íves) katalógus jelenik meg, amely Rippl-Rónai József legszebb, – a tárlaton látható összes – műveinek színes reprodukcióját és huszonhét művészettörténész több éves kutatómunkájának eredményeit tartalmazza.

A kiállítás anyagát válogatta és a tárlatot rendezte: *Bernáth Mária, Földes Mária, Plesznivy Edit.*

Nem csak a higiénével van baj

Interjú dr. Molnár Ilona országos tiszti főorvossal

Magyarországon a közegészségügyi biztonság sérülékenyebbé vált az ezredfordulóhoz közeledve – állapítja meg dr. Molnár Ilona, az ÁNTSZ országos tiszti főorvosa. – Ennek számos oka van: az egyes rétegek rossz szociális helyzete, a nagyobb idegenforgalom, a határok nyitottsága, s nem utolsósorban a higiénés kultúra elmaradottsága. Régen letűntnek hitt, fertőzéssel terjedő megbetegedések – mint a tbc – újra lábra kaptak. A higiénés helyzet más és más az országban attól függően, hogy hol vizsgáljuk. Ezt nem lehet egyetlen minősítéssel kifejezni – mondja a tiszti főorvos.

– Egyre többen félnek attól, hogy a metrón, a moziban, a színházban összeszedhetik a tbc-t, a hepatitist. Van ennek realitása?

– A kézben tartott betegségek előretörésében sokféle ok játszik szerepet. Például Magyarországon a torokgyík elleni védőoltás 99%-os, a védettség gyakorlatilag teljes. De a tüdőbajnál ez nem mondható el, mert a legyengült szervezetek fertőződő képessége sokkal nagyobb. Sajnos, azt kell mondanom, a tbc valóban jelen van a lecsúszott társadalmi rétegek között, ezért például a hajléktalanokat célzottan szűrjük. Ha közegészségügyi biztonságról beszélek, rögtön meg kell jegyeznem: a járványügyi biztonság is sérülékenyebbé vált. Példaként mondhatom azt, hogy nem véletlen az egyik típusú fertőző májgyulladás (a hepatitis A) terjedése. Ez az a fertőzés, ami tipikusan „kézközvetítés" útján, azaz a nem megfelelő higiénés viszonyok miatt terjed, amikor nincs kézmosásra lehetőség. Nem véletlen, hogy a járványügyi gócok a szociálisan hátrányos helyzetű településeken szaporodnak. Emberek „kiszorultak" a normális lakásviszonyokból; olyan helyeken laknak, ahol nincs csatorna, nincs egészséges ivóvíz és szappan sincs. De ha volna, akkor sem tudná használni, mert nincs hol használnia. Ez egyértelműen nehezíti a tisztiorvosi szolgálat helyzetét is. Én nagy eredménynek tartom, hogy a mai napig megőriztük a közegészségügyi és járványügyi biztonságot, és a világ úgy ismer bennünket, mint civilizált közegészségügyi országot. Ám az is igaz, aki ügyel a saját egészségére, a saját életmódjára, a saját higiénéjére, annak nincs oka pánikra. Ugyanakkor a cseppfertőzéssel terjedő fertőző betegségek döntő tehát amit a higiénés szabályok megsértésével lehet előidézni – közül a már említett veszélyes fertőzés, a hepatitis A mellett sokkal nagyobb arányban okoz járványokat a hasmenéssel járó, enterális, a béltraktus megbetegedését okozó szalmonellafertőzés. A szalmonellafertőzések tapasztalatából azt látom, hogy a higiénés szabályok betartása mellett az ételkészítés szabályait is fokozott gondossággal kell betartani, mivel jelen van Magyarországon egy olyan szalmonellabaktérium, amely nagyon virulens. Ez nemcsak a tojás héján található meg, hanem a tojásban is – a szalmonella enteriditis. Ha a nyers tojást megfelelően lemossuk, akkor is tartalmazhat baktériumot. Tehát a hőkezelés elkerülhetetlen még a krémek készítésénél is. Sajnos, éppen az említett szalmonellafertőzések szaporodása arra hívja fel a figyelmünket, hogy a közétkeztetéssel, az étkeztetési kultúrával és az étkeztetőegységeknek, tehát vendéglőknek, idegenforgalmi egységeknek az engedélyezésével, illetve ellenőrzésével kell még intenzívebben foglalkoznunk. Ezért a gyakorlatban majdhogynem rendszeressé tettük – a rendszeres engedélyezés és a szúrópróbaszerű ellenőrzéseken túl – a nyár eleji országos ÁNTSZ ellenőrző kampányt a vendéglőkben. Ez számunkra rendkívüli terhelést okoz, mert igen nagy mértékben megszaporodtak a vállalkozások. Az a tapasztalatunk, és ez nagyon érdekes, hogy a hosszú távra berendezkedő, szolid vendéglőkre, amely visszatérő vendégekre számít – a közegészségügyi hiányosságok nem jellemzőek. Azokon a helyeken találkozunk inkább kirívó közegészségügyi hiányosságokkal, ahol a gyors meggazdagodás reményében, egyetlen szezon alatt akar valaki „kaszálni".

– Az elmúlt év egyik súlyos ügye volt az eperleves...

– Igen, erről már sokat beszéltünk. Amiért ma is érdemes felidézni az az, hogy meddig terjed az ÁNTSZ felelőssége, s milyen eszközei vannak az ügyek kezelésére? A tisztiorvosi szolgálat dolgozója nincs ott minden konyhában mindennap. Egy betegség kirobbanása kapcsán kezdjük a járvány földerítését és keressük, kutatjuk annak okát. De hát hogyan? Olyan körülmények között, amikor a bejelentési fegyelem rendkívüli módon romlott az orvosi ellátásban! Amikor ahhoz, hogy a halmozottan jelentkező hasmenéses megbetegedéseket bejelentse a kolléga, nekünk fokozott erőfeszílag, hogy honnan származik a szalmonellás étel. De ha még vélelmezzük is, mert a bacilust kimutattuk, bizonyítani csak akkor lehet, hogyha még egy további, rendkívül drága vizsgálatot csinálunk. Esetleg előfordulhat, hogy abszolút mértékig bizonyítani tudjuk, hogy ugyanaz a résztípusban is megegyező bacilus van az ennivalóban, mint ami a betegből kitenyészett, de ehhez az is kell, hogy a betegből is történjen kitenyésztés. És itt „jön be" a nehéz gazdasági helyzet. Pénzbe kerül a tisztiorvosi szolgálatnak, ha járványügyi érdekből megpróbálja a halmozott megbetegedések kapcsán a sorozatos, tömeges vizsgálatot elvégezni, de nincs, aki ezt megfizesse.

Az „epres ügy" a tisztiorvosi szolgálatot duplán sújtotta, mert egyrészt óriási tömegű vizsgálati anyagot kellett feldolgozni a költségvetésünk terhére, amire nem volt rendkívüli fedezet. Ugyanakkor a bizonyítási eljárás kapcsán a drága vizsgálatsorral sem tudtuk abszolút mértékig bebizonyítani azt, amit tudtunk –, hogy valójában honnan eredt a fertőzés! A bíróság számára nem bizonyíték a járványügyi szempontból igazolhatóan meghatározott forrás, neki corpus delicti kell. Szakmailag számunkra egyértelmű volt a kérdés, jogilag mégsem lett egyértelmű, és végül is nem nyertük meg a pert.

– Nincs más megoldás, mint a szigorú közegészségügyi értékrend! Továbbá a szigorú és jól működő ÁNTSZ, egy ehhez kapcsolódó jól működő megelőzés és egy jól működő felvilágosítás.

– Igen, igen. Bár létszámunk nem nőtt, feladataink jelentősen szaporodtak. Mi most is a legfontosabb feladatunknak azt tekintjük, hogy a szolgálat tevékenységének jó minőségét és egységesítését lehetőség szerint magas szinten megteremtsük és megőrizzük. Hogy ne mondhassák azt, hogy az egyik megyében bezzeg mindent lehet, a másik megyében meg túlzottan szigorú a tisztiorvosi szolgálat – hanem valóban a megfelelő mértéket megtalálva, egységes szemlélettel, megfelelően képzett és a képzettséget szinten tartó kollégákkal minőségben többet tudjunk nyújtani.

– Végezetül: lesz-e az idén is Budapesten és a Balatonon nagy ÁNTSZ-ellenőrzés?

– Lesz. Gondosan, és szigorúan kampány jelleggel végignézzük a vendéglőket, kifőzdéket. Ugyancsak az idén is lesz fürdő- és strandellenőrzés, ami megint csak közegész-

JÓ, HA TUDJUK

– Tanácsok a nyárra –

Az emberek nagy része az egész évi kemény munka után nyáron veszi ki szabadságát. Ekkor pihen a szervezetünk, és próbál új energiával feltöltődni. A nyár az utazások ideje is. Legyen az akár belföldi, akár külföldi út, sokszor találkozunk a már eddig megszokottaktól eltérő körülményekkel, amelyek gyakran fertőzésekhez vezethetnek.

A meleg idő beköszöntével olyan tényezőkkel is számolni kell, amelyek egyébként nem vagy csak kisebb mértékben játszanak szerepet a higiéné szabályainak betartásakor. Ahogy melegszik a hőmérséklet, úgy kell fokozottan odafigyelni a higiéné egyes területeire.

Izzadás

Nyáron sokan küszködnek az izzadás problémájával. Az izzadástól a bőr nedves marad, felpuhul, és a baktériumok váladéka elbomlik. A kellemetlen szag a bomlástermékektől alakul ki. Következményei lehetnek a különböző gyulladások, amelyeket a nedves és izzadtságtól felázott bőrön megtelepedett gombák okoznak. Melegben és stresszhelyzetben az izzadás fokozódik, s ezt csak gyakori mosdással – lehetőleg fertőtlenítő hatású szappannal (*Lifebuoy*) – tudjuk megoldani. A reggeli mosdás után célszerű valamilyen izzadásgátló hatású dezodort használni.

Mosdás

A meleg idő miatt a naponkénti tisztálkodás reggel és este feltétlenül szükséges, hiszen eleve kevesebb ruha védi bőrünket a külső környezet hatásaitól (por, szerves és szervetlen anyagok, különféle élősködők, baktériumok stb.). A bőr ilyenkor könnyen válhat zsírosabbá, mivel több a verejtékanyag és a faggyúmirigyek váladéka. Ha ezeket nem távolítjuk el kellő időben, betegséget és fertőzést okozhatnak. A mosakodás legalapvetőbb anyaga a tiszta, ivóvíz minőségű víz. (A szennyezett víz különféle fertőzéseket, bőrgyulladást okozhat.) Természetesen a szennyeződések – amelyek nyáron jóval gyakrabban fordulnak elő – csupán tiszta vízzel nem távolíthatók el, ehhez szappant, illetve tusfürdőt használhatunk (pl. *Lifebuoy*).

Láb

Nyári időszakban a láb rendszerint kissé megduzzad, így a megszokott cipő is szoríthat. De ne is viseljünk ilyenkor tartósan zárt lábbelit, ugyanis sok embernek izzad fokozottabban a lába a melegtől, s ez gyakran kellemetlen szaggal jár. Ebben az esetben célszerű fertőtlenítő hatású lábhintőport is használni, de segíthet egy jól szellőző, természetes anyagból (bőr, vászon) készült cipő is.

A mostanában divatos sportcipők szellőzése sem mindig optimális. Ne szégyelljük a pamutzoknik használatát sem.

A lakás tisztán tartása, szellőztetése

Irigylésre méltó, ha valaki egész nyárra kiköltözhet a nyaralójába. Ilyenkor ez alatt az idő alatt be lehet iktatni a nagytakarítást, a kisebb javítások elvégzését. A függönyöket, porfogó tárgyakat célszerű leszedni, a bútorzatot letakarni, a szőnyeget először kiporolni, majd összegöngyölni. A nagy többség azonban nyárra is a lakásában marad, ami a túlzott felmelegedés miatt – különösen a városokban – nehezen bírható. A berendezés általában adott, és a lakás tájolásán sem tudunk változtatni. A lakás klímáján csak a napvédelemmel (árnyékolással) és a szellőztetés szabad téri kikapcsolódásra, ezért mindenkinek (kutyás gazdák, sétáló párok, anyukák) oda kell figyelnie a tisztaság megőrzésére.

Higiéné a strandon

A sportuszodák létesítésére, üzemeltetésére szigorú előírások vannak, melyek betartását rendszeresen ellenőrzik, csakúgy, mint a víz minőségét, tisztaságát. Ez alapján tesznek intézkedést a fürdőzők létszámának korlátozására. Ezért se akarjunk mindenáron bejutni, ha a megtelt táblát már kitették.

Nyáron a sportuszodák helyett a nagyobb zöld területtel rendelkező strandok népszerűbbek, ahol a fürdés, úszás mellett egyéb időtöltés is adódik.

Az ellenőrzések ellenére sok strand, uszoda higiénés helyzete – különösen hétvégén – megdöbbentően rossz. Ez fokozottan érvényes a meleg vizű gyógyfürdők esetében. A szabályok közismertek: zuhanyozás fürdés előtt és után, gondos törülközés saját, tiszta törülközőnkkel, a láb gombásodásának megelőzésére papucs használata, a láb hintőporozása, WC használata a fürdés előtt... A fürdőruhát és a fürdőlepedőt minden strandolás után mossuk ki: a szellőztetés nem elég.

Táborozás, kempingezés

A táborozás higiénés minimuma: az időjárás viszontagságai ellen védett hálóhelyek, ivóvíz minőségű víz, mosdási lehetőség, nemenként elkülönített WC, vagy árnyékszék. A táborhely kialakításánál, felszerelésénél az adaptált higiénés szabályokat szigorúan be kell tartani és tartatni, mert be nem tartásuk komoly fertőzések forrása lehet. A tábori életet úgy kell megszervezni, hogy egészségünk ne érezze meg az otthontól eltérő körülményeket. Biztosítani kell az elsősegélynyújtást is, így pl. rendelkezzünk a kullancsok eltávolításához, a sebek fertőtlenítéséhez, kötözéséhez szükséges eszközökkel.

Csomagolás, tárolás higiénéje

Más holmira van szükség vízparti nyaraláshoz, és megint másra az erdei táborban. A holmik kiválasztását célirányosan tegyük, ugyanis sok baj lehet a felesleges dolgok cipelésével, elhelyezésével, de az is legalább olyan kellemetlen, ha egy-egy fontos darab marad otthon a szekrényben.

Ha gyalogtúrára indulunk, csakis hátizsákba pakoljunk, mert sokkal kényelmesebb, mint az oldaltáska, és a hátnak is egészségesebb. A különböző rendeltetésű holmikat rakjuk egy-egy zacskóba, jól elkülönítve egymástól. A szennyes ruhák elkülönítésére szintén iktassunk be egy zacskót.

Ha sok napra megyünk túrázni, célszerű ma-

Festmény-, műtárgyaukciós záróakkord

Megint véget ér egy aukciós évad, méghozzá nem is akárhogyan! Ki is tolódott valamelyest, mert jócskán belenyúlik a júniusba. Angliában júniusban már csak kerti mulatságot terveznek, pedig ott mindig szemerkél az eső, a budapesti Kieselbach Galéria pedig a Vígszínházban rendezi június 12-i évadzáró festmény- és műtárgyárverését.

Szinyei Merse Pál 1906-os tájképe

Rippl-Rónai József: Édesanyám a konyhában főz

Bár puszta felsorolásként fog hatni beszámolóm, előre figyelmeztetem az olvasót: jól figyeljen, mert majdnem minden kép, amelyet említeni fogok, muzeális értékű darab. Vagy azért, mert a szóban forgó mester átlagon felüli, nagy igényű alkotása, vagy azért (is), mert már maga a mester vagy korszaka is ritkán mutatkozik a műkereskedelemben. Nagyjából időrendben haladva, évek óta nem láttam a magyar biedermeier terméséből olyan becses művet, mint amilyen Hóra János Alajos vászna. Már helytörténeti okokból is figyelmet érdemel egy holland festő erdélyi, herkulesfürdői helyszínű, nagyméretű képe. Ihletett női portréval szerepel Barabás is, Lotz is. Előbbi modellje a jeles Wenckheim család Krisztina nevű tagja.

Névtelenül maradt Barabás férfiportréjának modellje, de a mű így is telivér alkotás, bármely klasszikus magyar gyűjteménynek díszére válhat. Remek tájjal van jelen Mészöly, és hasonlóan kitűnő, többalakos jelenettel Molnár József. Munkácsynak a szakirodalomban is reprodukált férfifeje kicsiny mérete ellenére is kapitális trófeának ígérkezik.

Külön kell szólnom Szinyei Merse Pál 1906-ban vászonra vitt tájáról (képünkön), mert a magyar impresszionizmus úttörőjének e késői korszakából nemhogy kevés kerül forgalomba, de kevés ismeretes is. Ez a nagy mesterségbeli tudással és szívbéli szeretettel készült alkotás a Szinyei-birtok egy árkokkal szabdalt részletét mutatja be nyáridőn. Noha a nagyjából egykorú Telepy-tájképek is míves alkotások, ez a Szinyei-mű a maga meleg puhaságával biztosan az évad emlékezetes képe lesz, különösen mert huzamos elrejtettségből lép a nagyközönség elé. Az egykorú Kernstok-akt és egész alakos portré már közvetlen Cézanne-hatásról tanúskodik, miközben Mednyánszky barbizoni hangulatú korszakát négy nagyméretű remekmű is reprezentálja.

A századforduló szimbolista–szecessziós formakultúráját elsősorban műtárgyak: kerámiák, gobelinek hordozzák. Az egyik Zsolnay-kerámiát majdnem bizonyosan Rippl-Rónai tervezte: igen nagy pénzt is ér, amellett, hogy megejtően szép és időtálló. A Rippl-Rónai-képanyag kilenc tételt számlál, ami önmagában is rekord, de még inkább az, ha olyan művek is akadnak benne, mint amilyen az *Édesanyám a konyhában főz* a mester ún. kukoricás korszakából (képünkön), vagy amilyen a francia festőbarát, Maillol konyháját ábrázoló pasztell, a női portré vagy az Egry által is megörökített Somogy megyei patakhíd olajábrázolása. Különös jelentőséget kölcsönöz az *Édesanyám a konyhában főz* című Rippl-Rónai-műnek, hogy az ún. kukoricás korszakban még nem, csak később, pasztellkorszakában fordult intenzíven a családi otthon s a benne élő háznép ábrázolása felé.

Gulácsy különutassága, hallatlan eredetisége itt most több kivételesen kiérlelt munkán: olajképen és rajzon is tanulmányozható. Az éjszakai jelenet sugallatosabb-e vagy a velencei részlet? A kisméretű kastélyrom virtuózabb-e, vagy az öreg halász Van Gogh-i érzékletessége? Eldönti majd június 12-én este a képvásárlók harci kedve. (A késő szecessziós Jaschik Álmos, most tűnik csak fel, rajzilag alighanem jobb mester volt a gödöllői iskola rutinszerűen s kissé statikusan dolgozó tagjainál: Nagy Sándornál, Kőrösfői-Krieschnél, a Remseyeknél.) Különleges csemege az osztrák Lenz szecessziós, kissé a svájci Hodlerre emlékeztető, fa körül táncot lejtő leányokat ábrázoló, világos-szemcsés műve.

A franciás Vaszarykról, Márffykról, Batthyánykról elég, ha annyit mondok: „hozzák" a három mester mesterségbeli tudását. Akár Iványi-Grünwald balatoni dombos tája. A két Bernáth Aurél-munka, akárcsak a szép Egry-rajz, a Gresham-kör legmagasabb színvonalán jár. A hazai (német ihletésű) expresszív törekvéseknek azonban kiemelkedő jelentőségű sorozata a Kieselbach Galéria most felvonultatott korai Scheiber-arzenálja (benne egy kivételes, Tihanyival vagy Nemes-Lampérthtal vetekedő gyárteleppel) és a két Perlrott-mű: az 1916 és 1920 közé datálható Szajna-parti olaj és a rajzosabb, 1926-os, ugyancsak párizsi tempera. Egyszer meg kellene vizsgálni, hogy a szemlélet szaggatott, dülöngélő, expresszív tónusa hogyan torkollik Perlrottnál (és különösen Czóbelnél, aki meseszép olajfestménnyel van jelen) bizonyos szelíd, majdhogynem gyermekies kifejezésbe.

Nem maradhatna ki a magyar festészeti expresszionizmus megírandó történetéből sem az itt látható Kohán-vászon, sem a biztos kézzel válogatott Tóth Menyhért-mű, sem pedig a svájci László Károly gyűjteményében olyannyira favorizált Vén Emil. Ide sorolnám még a ma is alkotó Molnár Sándor egy jól eltalált, hatvanas évekbeli vásznát.

Az art decós törekvéseket itt nem annyira a Vörös Géza-művek, mint inkább egy fölfedezésszámba menő Bartoniek Anna-fodrászműhely és a kitűnő Gyenes Gitta reprezentálja. A római iskolás munkák közül talán nem Molnár C. Pál számos alkotása (amelyek közt azért figyelemre méltó is akad), hanem inkább Patkó fürdőzői, és még inkább narancsos terasza emelkedik ki.

Időrendben az utolsó, máig vibráló jelentőségében azonban alighanem a legfontosabb mindaz, amit az előtárlat a szentendrei iskola és a vele összefonódott európai iskola terméséből kínál. A Czóbel-kertészetről már szóltam, de a feleség, Modok Mária megkapó kislányportréja is beleillik bármely igényesebb e századi gyűjteménybe. A harmincas évek végének szentendrei hangulatát éppúgy felidézi Paizs Goebel vízfestménye, mint az a másik kettő, amelyik Bene Géza állványán 1937-ben, illetve 1939-ben készült. A legnagyobb szentendrei, Vajda Lajos most utolsó, kirobbanó korszakának egyik muzeális értékű, színes darabjával van jelen, miközben Ámos, a jó barát több vízfestményével és egy páratlanul szép, félalakos olajönarcképpel. Az 1945 előtti Bálint Endre-életmű, mint ismeretes, megsemmisült, itt mégis feltűnik egy Ámosnak és Anna Margitnak dedikált korai Bálint-csendélet más, későbbi Bálint-művek között. Két nagyméretű, korai Anna Margit-tempera tanúskodik a festőházaspárnak Ámos életében szinte szétfejthetetlenül egységes világszemléletéről. (Hasonló Anna Margit-munka kelt el a Nagyházi Galéria június 2–3-i festményárverésén.) Végül mindjárt három Ország Lili-festmény is szerepel ebben a csúcseredményeket sejtető kínálatban.

Mi a Kieselbach Galéria képbegyűjtő sikerének a titka? Úgy vélem, ez a siker – mint minden siker – több tényezőn nyugszik. Először talán azon, hogy nemcsak jó árat, de méltó helyszínt: kiállítási teret, megvilágítást stb. is remélhet a képek beadója (ami természetesen az elért árakon is nyomot hagy). Másodszor meg talán azon, hogy a begyűjtött képek művészettörténeti szakértelmen sajtolódnak át, és tálalásuk is gondos lesz, ha a beadás pillanatában esetleg még nem az (sérülések, rossz keretezés stb.). Végül pedig alighanem azon, hogy hasonló „tömörséggel" nemigen jönnek össze másutt jó képek, vagyis minden képen a többi kép is lendít.

Mindez persze csak találgatás. Annyi azonban bizonyosnak látszik, hogy a sok versenytársnak, a többi aukciósháznak, galériának annyiban mindenképpen könnyebb a dolga, hogy van mihez igazodnia.

Hernádi Miklós

Rippl-Rónai József

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF - festő

Rippl-Rónai-művek a Nemzeti Galériában

Munkácsy Mihály segédje volt...

Bizony, kockázatos szeptemberig föl nem keresni a Nemzeti Galériát annak, aki tiszteli-szereti *Rippl-Rónai József* művészetét, vagy legalábbis kíváncsi a századelő magyar festőzsenie eredeti életművére! A most nyílt nagyszabású tárlatot megelőzően 1961-ben, a 100. születési évforduló alkalmával volt a budai Várban gyűjteményes kiállítás. Ki tudja, lehet, hogy újabb harminchét esztendő telik el – több mint egy emberöltő – amíg a Nemzeti Galéria harmadszor is megismételheti rendkívüli vállalkozását...

Nehezen gondolható el, mi munka és (kollektív) anyagi áldozat lehet amögött, hogy 237 Rippl-Rónai-műtárgy, valamint a személyes élet és pálya megannyi dokumentuma, ha csak alkalmilag is, de kész az együttes találkozóra a közönséggel. A festmények, rajzok, „funkcionális" alkotások (a faliszőnyegektől a fajansztálakig) ritkább esetben a Nemzeti Galéria tulajdonai, a többség tíz további múzeumé és még ki tudja hány honi és külföldi műgyűjtőé. Igen vonzó kivitelű katalógus is készült a kiállítás hátteréként, közérthető, alapos tanulmányokkal, reprodukciók özönével.

A később *Gauguin, Toulouse-Lautrec* tiszteletét és barátságát is élvező Rippl-Rónai József a másrahivatottság csöndes poklát élhette át akkor, amikor még szülővárosában, Kaposvárott gyógyszerészkedett. Ugyanazt, mint mikor Münchenben akadémikus rajziskolai „jármot" viselt, vagy mikor Párizsban a kezdetek idején (az 1880-as évek utolsó harmadában) Munkácsy segédjeként dolgozott... A korabeli realizmusnál és az impresszionizmusnál is sokkal többet tanulhatott volna Munkácsy mellett, ha nem lett volna a tehetsége olyan nagy, hogy ne tudjon mindent a maga módján megoldani.

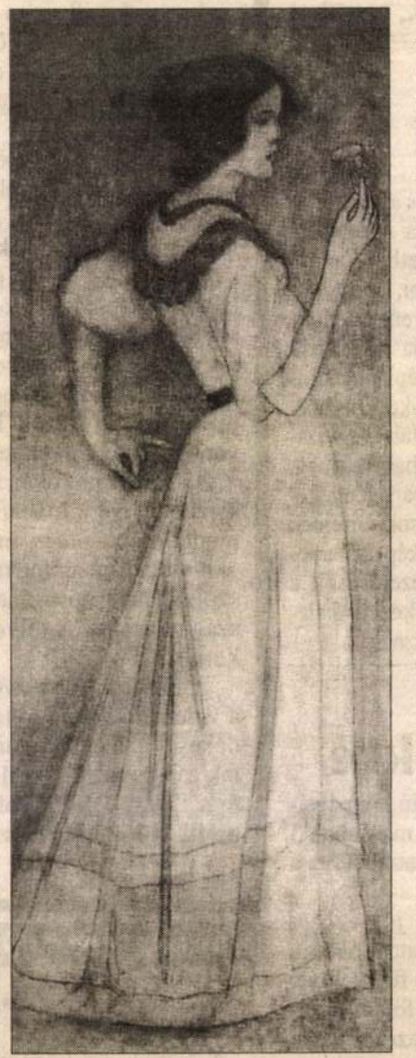

Rózsát tartó nő (1892). A Magyar Nemzeti Galéria tulajdona, a művész „fekete" korszakában – eredetileg gróf Andrássy Tivadar számára – készült.

Feltűnően sok stíluskorszaka volt, pályája mégsem széteső. Képei ciklusonként hol „monokrómok", hol kifejezetten színesek, hol meg ragyogtatóak, van, ahol a dekorativitás ünnepel, másutt a közvetlenebb valóság tündérkedik, de mindig a teremtett világ szépségének és az emberségnek a megidézése a jellemző.. Az életmű derűje talán nemcsak adottság, hanem a „boldog békeidők" emlékéből is fakad.

„Fekete" avagy „színredukcióskén" emlegetett első érett korszaka sem komor. Az átszellemültséget árasztó „Kalitkás nő" épppúgy nem az, mint az idős családtagokat gyöngédséggel megjelenítő „Öreganyám" (ezzel tűnt fel Párizsban!) vagy az apját régi fényképszerű beállításban megörökítő „Kossuth-imádó Rippli bácsi". E 90-es évekbeli stílusa sok szecessziós vonást mutat, de hisz épp úgy Gauguin köpönyegéből bújt elő maga a szecesszió, mint az a Nabis festőcsoport, amely Rippl-Rónait „harcostársává" fogadta. Mégis: a magyar festő élt ugyan a kecses kontúrozással és hajlott a „kétdimenziós", a térélményt mellőző dekorativizmusra, de színfelfogásában ekkor nemigen követte francia barátait. Alighanem abban is elütött a „Nabiktól", hogy az ezoteria nem foglalkoztatta.

Csupán néhány hónapig tartott második korszaka, ama „kiszínesedésnek" a kezdete, melynek Babits állít emléket „A festő halála" című, 1927-ben írt versében. Kaposvári „interieur-ciklusában". Van, aki ezt a zsáneres időszakot visszalépésnek tartja, mindenesetre ezek az ábrázolt otthonbelsők, átitatódva szinte a lakók (Rippl-Rónai családtagjai) tűnődő, vidám vagy szomorú lelkével, eredeti világot alkotnak.

Schiffer Miksáné leányaival (1911)

E festményeinek köszönheti hazai sikerét, amely erőt ad számára ahhoz, hogy újra kísérletezzen a modern képzőművészet Pannóniába való átültetésével. Azért nevezi új alkotásait „kukoricás" képeknek, mert ettől fogva ujjbegy nagyságú, pasztózus „plecsniket" visz föl kartonpapírra. Az ő pöttyözése, pointillizmusa aligha azonos *Seurat-éval,* mert e festékpöttyök nála színben nem keverednek, nem lévén célja a színfelbontás. *Van Gogh* „szálkái" sem egyeznek ecsetje a térmélységbe is. A színek további erősödését tapasztalhatni a hazájába 1900-ban visszaköltözött festő kaposvári „interieur-ciklusában". Van, aki ezt a zsáneres időszakot visszalépésnek tartja, mindenesetre ezek az ábrázolt otthonbelsők, átitatódva szinte a lakók (Rippl-Rónai családtagjai) tűnődő, vidám vagy szomorú lelkével, eredeti világot alkotnak.

E festményeinek köszönheti hazai sikerét, amely erőt ad számára ahhoz, hogy újra kísérletezzen a modern képzőművészet Pannóniába való átültetésével. Azért nevezi új alkotásait „kukoricás" képeknek, mert ettől fogva ujjbegy nagyságú, pasztózus „plecsniket" visz föl kartonpapírra. Az ő pöttyözése, pointillizmusa aligha azonos *Seurat-éval,* mert e festékpöttyök nála színben nem keverednek, nem lévén célja a színfelbontás. *Van Gogh* „szálkái" sem egyeznek mi művészünk ezeket egymásra sosem festi. Egységes, kontúrosnak felfogható nagy színfoltok keletkeznek a sajátos ecsetnyomok sereglése által, melyek mindjárt a tubusból érkeznek a kép felületére. 1919-ig az érzéki-dekoratív komponálás, a hajdani síkszerűség visszaköszönése mellett az e technikával elért színmámor, vibrálás, „belülről fénylés" a legjellemzőbb műveire, akár egy arc, akár mezítelen modelljeinek a Róma-hegyi villa parkjában való hajladozása a téma.

A világháború után, a színárnyalatokat újra fölfedező utolsó pályaszakaszában - talán, mert felgyorsult az élete, vagy talán éppen művei születését akarta gyorsítani? - a pasztellkrétát választotta fő eszközének. Nyugatos írók és megkapó szépségű asszonyok-lányok „párás" félprofiljait olykor mindössze egyetlen óra alatt örökítette meg...

Nagykőrös és Vidéke
HÍRLAP

II. évfolyam 25. szám | Az Új Pest Megyei Hírlap melléklete | 1998. március 28., szombat

Gólyaleltár a középiskolákban

A négyosztályos gimi népszerűbb

A helyi középiskolák első osztályaiban is lezárult az első helyre jelentkezett tanulók felvétele. Az így kialakult számok még változni fognak, hiszen a második helyre jutó lapokat újból elbírálják. Ennek ellenére érdemes megnézni, hogyan alakultak eddig a felvételi adatok.

Az Ádám László Középiskolában a tavalyi 1 szakközépiskolai és a 4 szakmunkásképző osztállyal szemben, idén 2 szakközépiskolai és 3 szakmunkásképző osztály indul. A múlt évben 25 elsőéves vett részt szakközépiskolai oktatásban, idén az eddigi adatok szerint 59-en várnak beiskolázásra, a szakmunkásképzőben pedig az előző évi 131 helyett csak 81 beiratkozni akaró diákról tudunk eddig. Az új szakközépiskolai osztályt a Nemzeti Alaptanterv bevezetésével hozták létre, ugyanis az autószerelők 1998 szeptemberétől kezdve nem szakmunkástanulókként, hanem szakközépiskolásokként tanulnak majd. A szakmunkástanulók száma várhatóan emelkedik még, mert sokan ide jelentkeztek második helyen.

Az Arany János Református Gimnáziumban a múlt évihez hasonlóan 2 hat évfolyamos és 1 négy évfolyamos első osztály kezd szeptemberben. Itt feltűnik, hogy a hatosztályos gimnáziumba tavaly beiskolázott 57 diákkal szemben, idén 45-en jelentkeztek. Megnőtt viszont a négyéves képzés iránt az érdeklődés: amíg a múlt ősszel 27 elsős tanult ebben az oktatási rendszerben, most 33-an jelentkeztek oda.

A Toldi Miklós Élelmiszeripari Középiskolában a tavalyi 5-5 helyett, csak 4-4 szakközépiskolai, illetve szakmunkásképzős osztály kezd. Az elsősök száma ugyanakkor nem változik, 150 szakközépiskolással és 110 szakmunkástanulóval számolnak. (A szakközépiskolai osztályok számában benne van a gimnáziumi tagozat is.) A Toldiban azért csökkentek az első osztályok, mert a Nemzeti Alaptantervből eredően, a szakképzésben az első két évben csak közismereti tárgyakat tanítanak és a gyakorlati órák elmaradása miatt nem tudnak az intézetben annyi osztályt elhelyezni, mint korábban. Ebből következően, az osztályok létszáma növekszik majd. A helyi középiskolák első osztályos beiskolázásának imént említett adatait megvizsgálva azt állapíthatjuk meg, hogy az iskolákban lényegében olyan változások történtek az elmúlt évhez képest, amelyek a NAT bevezetéséből, a középiskolák szerkezeti átalakulásából következnek.

Űrlapok a gazdajegyzőknél

Támogatás a földekre

A gazdajegyzői hivatalokba a napokban érkeztek meg a földalapú támogatások igénylésére rendszeresített űrlapok. Ezeken július 31-ig lehet a pályázatokat benyújtani az alacsony termőértékű földterületek állami támogatására.

A szubvenció a 17 aranykorona érték alatti szántókra és gyepekr aranykoron

tetvényekre adható. A pályázók hektáronként maximum 3 ezer forintot kaphatnak ezen a címen.

A vonatkozó jogszabály szerint a támogatás nem a földtulajdonlás függvénye, minden esetben a föld használóját illeti, aki igazolni tudja, hogy a termőföld, amelyhez a támogatást kéri már 1998

szerelmet új képein, "behatol" nak, természeti formákna val dégül. Minden bizonnyal e tájak-

1899-ben szülőföldjén látja ven-

magyar. (Ez utóbbi jelzőt *Babitsról Mórickára* sok korábs hangoztatta az ő kedves "Ripplijével" kapcsolatban.)

cia áramlatok ébresztették azután végképp önmagára, mégsem lett semelyik festőcsoport, vagy "izmus" törekvéseinek másolója. Szu-

Orbán Viktor a tanítóképzőben

Az iskola nem múlhat a pénzen

A Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskola vendége volt *dr. Orbán Viktor*, a Fidesz – MPP elnöke. A neves politikust a főiskola diákságának kívánságára hívta meg az intézmény, a választási kampánytól függetlenül. S bár az elnök tartotta magát ehhez az alapelvhez, előadása – akarva-akaratlan – a Fidesz – MPP nagykőrösi választási nagygyűlésévé vált. Főként azért, mert ott volt mindenki a városból, akit érdekel a politika, s így csaknem kiszorultak a rendezvényről maguk a diákok, akik az egész rendezvényt kitalálták.

A lelkesen köszöntött előadó mindazonáltal valóban az ország dolgáról beszélt, annyira realistán, amennyire csak helyzete megengedte. Ám a hely szelleméhez is igazodott, mert meglehetősen sok időt szentelt az oktatás, majd pedig a protestáns egyházak problémáinak taglalására. Állást foglalt amellett, hogy a jó minőségű oktatáshoz való hozzáférés nem lehet a vagyon függvénye, hogy az egyetemi tandíjak oly csekély bevételt hoznak, hogy fenntartásuk nemcsak igazságtalan, hanem felesleges is, s elismerte, hogy a protestáns egyházak kétségtelenül hátrányos helyzetben vannak ügyeik intézésében.

Általános politikai felfogásáról szólva dr. Orbán Viktor kifejtette, hogy fundamentumokra szükség van, de fundamentalistákra nincs, mert azok a politikába keveredve éppen a fundamentumokat bontják le. Végezetül egy jó hírrel szolgált hallgatóságának. Nevezetesen azzal, hogy ez az ország olyan lesz, amilyennek mi magunk, a polgárai megalkotjuk.

A főiskolai rendezvény hallgatósága sem kérdéseit, sem a véleményét nem rejtette véka alá. Ezzel kapcsolatban érdekes volt megfigyelni – bár a hozzászólók nem nyilatkoztak saját pártállásukról –, hogy az a kevés támadás, ami érte a Fidesz – MPP politikáját, egészen nyilvánvalóan más politikai oldalról érkezett.

F. P.

Közmeghallgatás

Az önkormányzat képviselőtestülete jövő héten csütörtökön esedékes ülését közmeghallgatással kibővítve tartja a művelődési központban. Elsősorban a város közrendjének, közbiztonságának helyzetével kapcsolatban várják a polgárok, helyi szervezetek közérdekű kérdéseit, javaslatait. A közmeghallgatás délután 4 órakor kezdődik, ezt követően az önkormányzat a szokásos rend szerint folytatja munkáját. A napiren-

Választások '98

A polgármester levelei

A Nagykőrös központú 16-os választókerületben az országgyűlési képviselőségre pályázó 13 jelölt között

MŰKINCSEK – ÁRVERÉSEK – GALÉRIÁK

Huszonegymillió egy Rippl-Rónaiért

Kimondani is sok: huszonegymillió. Ennyit fizetett (no meg közvetítési díjként a fenti összeg húsz százalékát, azaz további négymilliót) az a licitáló, aki legtovább bírta idegekkel, s persze pénzzel, vagy éppen aki legjobban vágyott a mű után, s akkor is magasba tartotta a tárcsát, amikor a többiek sorban elmaradtak mellőle. Szóval, aki végül is *Rippl-Rónai* József egyik 1916-ban készült pasztelljének új tulajdonosa lett a MŰ-Terem Galéria hétfő esti, bemutatkozó aukcióján a Budapest Kongresszusi Központban. A 130-as tételszámú, *Zorka kék köves gyűrűvel* című mű árverését már csak azért is nagy várakozás előzte meg, mert a kép szerepelt a Magyar Nemzeti Galéria néhány nappal ezelőtt bezárt nagy sikerű Rippl-Rónai-

Zorka kék köves gyűrűvel

tárlatán. Arra azonban, hogy hárommilliós indulóár után 21 milliónál áll meg a licit, aligha számítottak sokan. Az eredmény nem egyszerűen a mostani aukció, de a legújabb kori magyar festményaukciók legmagasabb árának tekinthető, egyben valószínűleg újabb szakasz kezdetét is jelenti az aukciós árak történetében. A várakozások igaznak bizonyultak: a tőzsdei bizonytalanságok következtében megnőtt a kereslet a kvalitásos műtárgyak iránt, a legmagasabb színvonalat képviselő művek fogytával pedig az áruk ugrásszerű növekedésével számolhatunk. Különösen olyan aukciók esetében, amelyek, mint a hétfői is, egészében kitűnő anyaggal jelentkeznek, nagyszerű tálalásban. A szemlélő aligha mondhat mást a legszorgalmasabb magyar kalapácsos asszonynak, a saját árverését első ízben vezető *Virág* Juditnak, mint amit ő mondott a győztesnek a legnagyszerűbb licitek végén: Nagyon gratulálunk.

P. Szabó Ernő

M. Nemzet 1998. okt. 10.

hangversenysorozatra vagy lemezfelvételre készülsz, egységben szemléled-e a szerző munkásságát, keresel-e abban összefüggéseket?

– Természetesen. A megfelelő érzelmi átéléshez tudnom kell, a szerző mely periódusában íródtak az egyes darabok. De ez nem azt jelenti, hogy a koncerteken időrendben követik egymást a művek. Sokkal inkább hangulati egyensúlyt kell teremtenem köztük, és alkalmazkodnom kell ahhoz is, hogy egy templomi hangverseny, amely szünet nélkül folyik le, egy óra tíz percnél hosszabb terjedelemben túlzottan igénybe venné a hallgatóságot.

– Franck orgonaművei közül a zenekedvelők alig néhányat ismernek: egy-két korálfantáziát, a Hősi darabot. Mennyi kincs marad rejtve előttük, amire neked köszönhetően most fény derül?

– Franck összes nagy orgonára írt alkotása igen koncentrált. Liszthez képest meglehetősen keveset hagyott hátra – háromestnyi programot –, de minden műve csiszolt. Ő egy érzelkoromig ez föl sem merült, jóllehet tanultam zongorázni *Szikossy* Gizellánál…

– Ő Kistétényi Melinda édesanyja, legendás és közszeretetben álló tanár volt, magam is hálásan gondolok vissza óráira, ahol néha egymásnak adtuk a kilincset…

– Emlékszem. Ám elhivatottságot csak a pályaválasztás küszöbére érkezve kezdtem el érezni.

– Liszt és Franck után törekszel más szerzők orgonaművei összkiadásszerű felmutatására is?

– Kell, hogy valamiféle hívása legyen a műsorra tűzendő daraboknak, illetve életműveknek. Megesett már, hogy bizonyos szerzők munkásságát nem éreztem egészen az enyémnek. Például a tavalyi Brahms-évben a német mestert kívántam megünnepelni már általam ismert szép darabjaihoz továbbiakat tanulva. Félúton túl jártam már, amikor rá kellett ébrednem, nem igazán szól szívemhez és szívemből ez a zene.

– Egyre jelentősebb a koncertélet templ…

Bemutató a Pes…

Árul…

A háromszöget nem csak matematikai fogalomként ismerjük. Vannak esetek, amikor nem is a kresz-táblák jutnak eszünkbe említésekor, hanem a szerelmi háromszögnek nevezett emberi konfliktushalom. A lapok lelki postájának visszatérő névtelen kérdése, hogy lehet- e két férfit szeretni, egyet házasságban, egyet pedig azon kívül. Ritkán férfiak is elmondják nagy gondjukat, hogy ugyanis érzelmileg megviseli őket a feleség mellett a külső kapcsolat.

Különössé akkor válik a sokszor hallott történet, ha mint Harold *Pinter Árulás* című darabjában kiderül, hogy a három ember szereti egymást. A két férfi között igazi férfibarátság van, az asszony pedig mindkét férfiban talál életre szólóan vonzó tulajdonságokat. A két részes színmű október 3-tól szerepel a Pesti Színház repertoárján. A színészből lett író gondolatait

21 millió Zorkáért

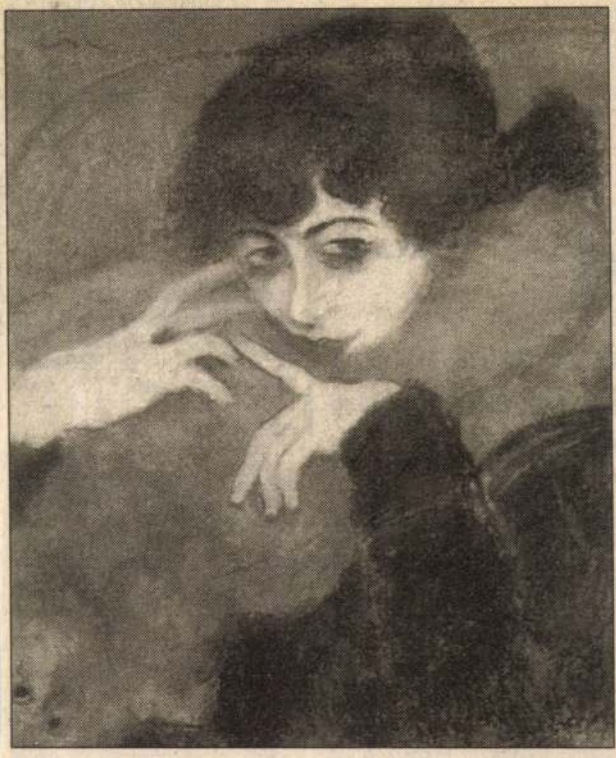

MH-információ

Új magyar csúcs született tegnap este a Mű-Terem Galéria első árverésén, a Budapest Kongresszusi Központban. Az eddig főként árverés-vezetőként és galériatulajdonosként ismert Virág Judit és társa, Törő István immár több mint egy éve készül első bemutatkozására. A hosszas előkészületnek meglett az eredménye, s ez már akkor biztos jelzéseket küldött a piacnak, amikor elkészült a katalógus és megnyílt az árverési kiállítás.

A kalapács alá vitt 150 tétel (kilenc kerámia és egy szobor kivételével kizárólag festmény) közül mindössze 9 nem kelt el, a végül is megvett tételek együttes leütési ára az első számítások szerint meghaladta a 150 millió forintot, s ebben nagy része volt Rippl-Rónai festményének (Zorka kék köves gyűrűvel). A pasztellkép 3 millió forintról indult, és végül 21 milliónál ütötte le a boldog árverésvezető-tulajdonos, aki szinte maga sem akarta hinni a történteket. Az eddigi magyar csúcsot Tihanyi Lajos festménye tartotta idén tavasz óta a BÁV árverésén elért 13 millióval.

29 nap múlva lesz.

1998 Okt. 6. Magyar Hírlap

ITV1 23.05

lemkívánatos iszonyok

Szabó Magda regénye alapján szült film nyugat-európai szemi történet, mely a magyarorági rendszerváltás előtt játszók. Főszereplője Roland, egy ugat-európai semleges állam plomatája és Anna, az elvált agyar ötvösművésznő. Két tárdalmi és élethelyzet, kétféle lt, két kultúra, két hagyomány- szokásrendszer ütközik Anna Roland tragédia árnyékolta erelmében…

képen Kováts Adél

RADIO *hegy: FM 100,5, Szeged: FM 94,9, Sopron: FM 102,0, Győr: FM 101,4, Tokaj: FM 103,5, Komádi: FM 101,6, Kékes: FM 104,7, Pécs: FM 105,5, Miskolc: FM 98,3.* 06.00 Cappuccino: Boros/Bochkor. 10.00 Rónai Egon. 14.00 Jakupcsek Gabriella. 18.00 Jáksó László. 22.00 Garami Gábor. 02.00 Baráth Huba, Németh Réka. *Bővebb információk a műsorról a teletext 471. oldalán találhatók.*

JUVENTUS

JUVENTUS *Budapest 89,5 MHz, Kab-hegy 93,9 MHz, Siófok 810 kHz. Tel.: 234-3434.* 6.00 Szegő Tibor. 10.00 Barabás Zoltán. 14.00 Kósa L. Adolf. 18.00 Kívánságműsor. 22.00 Mentőöv – Várkonyi Attila.

CALYPSO

Calypso rádió 87,7 *MW 873 kHz.* 5.55–8.00 Jó reggelt, Budapest! Regionális közszolgálati műsor. Műsorvezető: Fodor János. 6.05, 6.32, 7.32 Időjárás-jelentés. 6.34, 7.34 Fővinform. 8.00–13.30 Műsorvezető: Siklós Erik. 8.35 Fővinform. 9.35 Útinform. 11.35 Fővinform. 11.40 Pártai Lúcia: Praktikus praktikák. 12.00 Sporthírek. 12.35 Útinform. 13.30–19.00 Calypso. Műsorvezető: Török László. 13.35–14.30 Török László: Sportóra. 14.35 Fővinform. 15.35 Útinform. 16.35 Fővinform. 16.35–17.30 Török László: Rég volt, szép volt… 17.35 Útinform. 18.00 Sporthírek. 18.30 Nemzetiségi műsorokat sugárzunk. 18.35 Fővinform.

Budapesti székhelyű részvénytársaság értékesítésre felkínálja

a Budapest XXII. kerület, Park utca 2. alatt található 28 842 m² nagyságú, belterületi beépítetlen ingatlanát. A terület frekventált fekvésű, a teljes közművesítés megoldható. Irányár: 110 millió Ft. A részletekről (telekkönyv, beépíthetőség stb.)

LIPPL-RÓNAI

Befektetők és aukciós várakozások

Diákok a jegyzeteiket, gyűjtők az évad első műtárgyait szerzik be szeptember végén–október elején. Utóbbiak a nyaralástól megvont vagy a tőzsdéről (időben) kivont pénzen. De csak a szerencsésebbje. Mert a tipikus gyűjtő, akinek számolatlanul soha sincs pénze, előbb elad, aukcióra bocsát valamit, hogy az árán valami mást vehessen.

Az évad nagy kérdése, hogy a kínálat (amely ezúttal sem szűkölködik kapitális darabokban és érdekes középár-kategóriás szobrokban, szőnyegekben, bútorokban, festményekben) összetalálkozik-e megfelelő vásárlóerővel és vásárlási kedvvel? Azért kell ez utóbbit is mérlegelni, mert hiába szaporodik valamelyest a gyűjtők száma, ha a legnagyobb pénzek forgatói, a befektetők egyszer csak elfordulnak a műtárgyak piacától.

Asztalomon néhány jelentős budapesti aukciósház árverési katalógusa. A kínálatról tehát bátran merek nyilatkozni. Meg is teszem rövidesen. De e sorok írásakor magukról az aukciókról még csak jövő időben lehet beszélni.

Magam semmi okát nem látom, hogy a befektetők elforduljanak a műtárgyak piacától. Hiszen feléje se fordultak még igazán. Az ismertség még a filmvetítés alatti tapogatózásnál tart. De a múlt évad forgalmi adatai arra vallanak, hogy befektetők híján igencsak szegényes lett volna az aukciósházak bevételi nyilvántartása. A befektetők négy-öt évvel ezelőtti első jelentkezését sokan, köztük a vérbeli műgyűjtők, bizony meghümmögték. Hiányolták a biztos ízlést a több millió forintig kúszó licitekből. És sokallották az „etetős", túlzottan dekoratív képeket-szobrokat az aukciósházak kínálatában.

„Előfordul, hogy némelyik mester több változatban is elkészíti ugyanazt a kompozícióját. Akár azért, mert tökéletességre tör, akár pedig azért, mert meggondolatlanul eladta az első változatot..."

Annak sem látom okát, hogy a műtárgyak piaca – holmi ósdi, szenteskedő finomkodásból – éppen a legnagyobb pénzek forgatóitól próbáljon elzárkózni. Bolond lenne, ha ezt tenné, és művészettörténetileg csupa értékes, de a csodavilla vagy az irodaházi tárgyaló enteriőrjébe egyáltalán nem illő darabokat próbálna a legmódosabb vevőknek felkínálni. Egyébként is: a műgyűjtés egyelőre megíratlan enciklopédiája bizonyosan megemlíti majd, hogy majd' minden gyűjtő rossz darabokkal és rossz vásárokkal kezdi munkásságát. Vagyis eleinte még nem műgyűjtő a szó igazi értelmében. Inkább csak elkölti valamire, valami mutatósra a fölös vagyonkáját. Olyasmire ráadásul, ami évek múltán sem ér annyit, mint amennyibe került.

Én inkább a műpiac és a befektetőként induló műgyűjtő mohó egymásra találását prognosztizálom. Beleszól prognózisomba néhány új keletű külső körülmény: a hazai tőzsde gyengélkedése, ami sok száz milliót eltéríthet a brókerházaktól; a magán- és irodaház-építkezések idén végre már felszökő adatai – ezeknek az építményeknek enteriőrjük is van ugyanis, amelyet be kell bútorozni, ki kell csinosítani, legalkalmatosabban műtárgyakkal.

A Polgár Galéria és a Mű-Terem Galéria Zorka-portréja

Fejlődőben a műkincsvédelem is: ma már ellopott műtárgyat sokkal nehezebb értékesíteni, mint ékszert vagy nemesfémet, és sokkal-sokkal nehezebb, mint valutát vagy készpénzt.

Amennyire kívánatos és várható, a befektetők tömeges jelenléte épp annyira nem kívánt és váratlan következményekkel is járhat. Az a befektető ugyanis, aki még nem vált műértővé, az első szélzúgásra úgy dönthet, hogy megválik egész műkereskedelmi „pakettjétől". Ha ez a szélzúgás társai csúf esettel, amikor idegen kéz készíti el másodjára a művet.) Nagyon izgalmas lesz megfigyelni, mi történik a másik Zorka-portréval az 5-i árverésen.

E sorok írásakor még előttünk áll a BÁV újszerű aukciója, amely Saphier Dezső kollekcióját bocsátja áruba. Lehet ebből a kollekcióból csemegézni (tegnap, 23-án volt erre alkalom), de kiemelkedő festményt keveset tartalmaz. A Nagyházi Galéria szeptember 19-i kamaraárverésének anyaga is visszafogottnak mondható: aduit

Ha a gyerek más mint a többi

Jelek, jelzések, tennivalók az első fél év fejlődésében

A fiatal szülők természetes kívánsága, hogy tökéletes, szép és egészséges kisgyermekük szülessen. Könnyű szeretni egy kedves, okos kisbabát, de mi történik, ha a mi gyermekünk nem ilyen? Vagy nem ilyennek látjuk? A társadalmi elvárások és a közfelfogás azt sugallja a nőknek, hogy „jó" anyának kell lenniük, akik feltétel nélkül szeretik csecsemőjüket. Aki nem így érez az első pillanattól, az erősödő lelkiismeret-furdalással és bűntudattal küzdhet. Pedig a kapcsolat, a kötődés gyermekünkhöz, az anyai érzések nem automatikusak, hanem fokozatosan bontakoznak ki.

Előfordul, hogy kisbabánk mégsem olyan, mint a nagy átlag. Lehet, hogy csak néhány dologban vagy akár súlyosabb mértékben megzavart fejlődést tapasztalunk. Erre felkészülni nem lehet, nem is kell, sokat segíthetnek azonban a biztos ismeretek a fejlődésről és arról, hogy kihez is fordulhatunk ilyen estben. A legrosszabb a bizonytalanság és a magunkra hagyatottság érzése. Az anya ösztönösen megérzi, ha a gyermeknek gondjai vannak. Ha ezt tudatosítja, az már egy lépés ahhoz, hogy kezelni is tudja a legtöbbször tárgytalan félelmet. Szorongató érzés először kérdezni – mélyen, legbelül magunktól –: az én gyermekem más, mint a többi? Én tehetek róla, vagy az én hibám is? Miért csak velem, velünk történik ez meg?

Mi is hát a másság, mit nevezünk eltérő fejlődésnek?

Egyes esetekben már a születés után megállapítható, hogy fejlődési rendellenességgel vagy betegséggel, fogyatékossággal született a gyermekünk. Vezető tünet lehet egy-egy szerv vagy szervrendszer rendellenes működése. A következő típusokba sorolhatjuk ezeket: látási sérülés (az enyhe látásproblémáktól, gyengén látástól a vakságig), a hallássérülés (a nagyothallástól a siketségig), a mozgássérülés (az enyhébb koordinációs zavaroktól a súlyos bénulásokig), az értelmi fogyatékosság (ennek enyhe formája nem szembetűnő), az autizmus (súlyosabb formái ismerhetők fel a korai életkorban), illetve a halmozott sérülés. A nagyfokú fejlődési akadályozottságról hamar tudomást szerzünk, ha szerencsénk van, nem a rok noktól vagy szomszédoktól, hanem ról hall, és senki sincs, aki elmondja neki, hogy ezzel a helyzettel együtt is lehet élni, ugyanúgy megtalálhatja gyermekében a jó, szeretetre méltó tulajdonságokat, s mindennek ellenére vagy tán éppen azért teljes mértékben és odaadással szeretheti őt. Családja nem törvényszerű hogy szétesik, hanem erősödik a fokozott gyengédségre, védelemre vágyó gyermek elfogadásával. Fontos, ha a szülő úgy dönt, hogy a legkorábbi időponttól igényli a szaksegítséget, azt teljes természetességgel megtehesse. A segítséget mindig kínálni

A közös játék gyereknek és szülőnek is öröm HETÉNYI ZOLTÁN FELVÉTELE

számvadászat betűkkel

2	8	1	6	11	önkívület
22	1	12	3	8	iráni öltözet
12	5	16	5	10	vonzerő
4	9	14	7	16	közönyösödik

8	3	14	11	2	1	6	9	22	4	5
10	5	12	8	5	4	3	8	12	7	16

A feladat egy – az ábra alsó két sorába írandó – közmondás megtalálása. Betűit számok jelzik. Hogy melyik számhoz melyik betű tartozik, megtudhatod, ha a felső sorokat kitöltöd a meghatározások szerint. A magánhangzó mindig páratlan szám, a mássalhangzó páros, a kettős betű két azonos számból álló kétjegyű szám.

Jövő keddig várjuk megfejtésedet, a közmondást. A helyes megfejtők ajándékcsomagot, vásárlási utalványt nyerhetnek. Címünk: **Népszabadság, 1960 Budapest.** A levlapra írd rá: **Itthon, Számvadászat!**

Az augusztus 27-i Számvadászat helyes megfejtése: AKI SOKAT SZÓL, KEVESET MOND. Ajándékcsomagot nyert: Szabó Zsolt, Siklós. Vásárlási utalványt nyertek: Bocskai Zsuzsanna, Nagyvenyim; Dicső Balázs, Hejőkeresztúr; Kapalló Éva, Ózd; Simon Judit, Szombathely; Vass Katalin, Sajólászlófalva. A nyereményeket postán elküldjük.

SPORT – TÚRA

Holnaptól háromnapos teljesítménytúra lesz **Normafa és Hűvösvölgy** között. indulótól. A leghosszabb távot nyolc, a legrövidebbet pedig két óra alatt kell telje-

zúgásra úgy dönthet, hogy megválik egész műkereskedelmi „pakettjétől". Ha ez a szélzúgás társai fülébe is eljut, könnyen tömegesen visszazúdított árukészlettel találkozunk az aukciókon – a dolgok természete szerint fél- vagy harmadáron. Amennyire felnyomja az árakat a befektetői kereslet, épp annyira le is szoríthatja egy, reméljük, soha be nem köszöntő időpontban, ha a befektetők egyszer csak és egy ütemre kiszeretnek művészeti befektetéseikből.

De félre e borús gondolatokkal, mert az évad első aukciós napja biztatóan indult a Polgár Galériában. A címlapon is pompázó Rippl-Rónai-pasztell ára hárommilliótól hét és félre ment fel – csak éppen azt nem lehet tudni biztosan, hogy el is kelt-e, mert katalógusában az intézmény most először becsértéksávot is közöl, s a hét és fél millió bizony alatta maradt a becsértéksáv alsó összegének. Ez a pasztell valamivel méretesebb kivitelben annak a pasztellnek az ikertestvére, amely a Mű-Terem Galéria október 5-i árverésén méretik meg (képeinken).

Előfordul, hogy némelyik mester több változatban is elkészíti ugyanazt a kompozícióját. Akár azért, mert tökéletességre tör, akár pedig azért, mert meggondolatlanul eladta az első változatot, s olcsóbb újra megrajzolnia-megfestenie, mint visszavásárolnia. (Ne foglalkozzunk most azzal a

Nagyházi Galéria szeptember 19-i kamaraárverésének anyaga is visszafogottnak mondható: aduit a cég szemmel láthatólag későbbre tartogatja. Akit a szép szőnyegek érdekelnek, a Rozália Galéria holnaputánig tartó kiállításán és vásárán szemelgethet közülük.

A holnap esti, vígszínházi Kieselbach-festményárverésen három ritka szép Gulácsy-olajképre lehet licitálni, és a három Czóbel-olajkép is olyan, hogy éveket kell várni, amíg egy is fölbukkan belőlük. Imponáló a Scheiber Hugó-képsorozat is, mert a mester divatja kissé elbizonytalanította a vásárlókat; felfeltűntek hamisítványok is. Kieselbachék kínálatában olyan Scheiberek szerepelnek (köztük a képünkön reprodukált *Tangó*), amelyeket Georges Darány 1982-es baseli monográfiája is közölt. A cég három nagyméretű, páratlan biztonsággal kivitelezett képet is felkínál Basilides Barnától, az eléggé nem méltányolt római iskolás festőtől. Azt már megszokhattuk, hogy mindig találunk kiemelkedő Aba-Novák- és Szőnyi-képet. Most sincs másképpen, de a tizenkét Rippl-Rónai-mű igazán kivételnek számít.

Kisded gazdasági előrejelzésnek is beillik majd a holnap esti esemény. S a vásárfiák „osztaléka" egy-egy család, cég vagy intézmény szakadatlan kisugárzása, fokozatos presztízs- és vagyonnövekedése lesz.

Hernádi Miklós

Scheiber Tangója a Kieselbach-árverésen

Az *itthon* mellékletet szerkeszti:
Veres Mária
Termékmenedzser: Kovács Ildikó

Egyes esetekben már a születés után megállapítható, hogy fejlődési rendelle-

Korai diagnosztikával és terápiával foglalkozó főbb intézmények: gyermekkórházak, gyermekklinikák, kórházak gyermekosztályai, a szabadság-hegyi gyermek gyógyintézet fejkődésneurológiai és neurorehabilitációs osztálya (Tel.: 356-4922, a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Pszichikai Vizsgáló és Tanácsadó Intézet (Tel.: 321-3526) Korai Fejlesztő Központ (Tel.: 251-7669) Mikkamakka Játékközpont: (Tel.: 331-4942)

a hanyozott sérülés. A nagyfokú fejlőd akadályozottságról hamar tudomást sz zünk, ha szerencsénk van, nem a rok noktól vagy szomszédoktól, hanem szakemberektől. Sajnos sokaknak nagy rossz emlékük fűződik ahhoz a napho amikor közölték velük gyermekük fej dési zavarának tényét. Nem mindegy, hogyan és mikor mondja el az „igaz got". Készületlenül érhet bennünk megzavar a legszebb érzéseinkben, b takozó kapcsolatunkban, abban, an annyira és olyan régóta vágytunk: anyaságban vagy az apai szerepünkb Legtöbbször érzelmek nélkül, ridег kutyafuttában közlik ezt velünk, maг rázatok és azonnali segítség, támasz kül. A rémült szülő csak a negatívur

A slágerlista

Mert csak az van, amire emlékezünk.

Ilyen a slágerlista is.

Nézem az 1977-eset. Az első Presser–Sztevanovity Dusán és Zorán: Nekem nem elég. Érdekes, erre nem emlékszem.

A második Koncz Tibor–Sülyi: Búcsú. Ki az a Sülyi? Igaz, hogy Kovács Kati énekelte? Állítólag. Erről talán dereng valami.

A harmadik Demjén: Fújom a dalt. Ez az, ez igen. Ez még ma is tetszik. Fújom a dalt.

A tizennegyedik Bródy: Csók nélkül képtelenség. Énekli Koncz Zsuzsa. Emlékszem.

A tizenkilencedik Ihász–Monyók: Ezüstkék autó. Énekli Monyók Ildikó. Nem emlékszem.

Valahogy nekem jobban előjönnek a filmek. Az én hazai, saját filmes slágerlistám.

Nekem az 1977-es év csúcsfilmje András Ferenc: Veri az ördög a feleségét című opusza volt.

Benne Pásztor Erzsivel. Ő volt a Kajtár család „feje".

Ő volt az, aki tömködte, traktálta a Balaton-parti házba lelátogató gyom Igazi szatíra volt. Legalál hogy a káder elvtársat Vet kította Bács Ferenc.

Pásztor Erzsi egyre csa sat. Egy kis libacombot, V pökfalatját, Vetró elvtárs.

Csak éppen Vetró elv falat se a torkán. Vetró gyomorbajos volt.

Nekem a hetvenes ével

Van, akinek persze V Sándor Parole, parole cír éveket.

Hát nem tudom, ez ízlé

Kinek Pásztor Erzsi, k Vincze Viktória.

Csak az van, amire eml

Vajon mire emlékezünk

Hát...

Rácsodálkozás

MAGÁN-ÉLET-TAN 2

Szeretem a rácsodálkozókat. Ezt szerettem volna közölni, már régen. Mert sajnálom azokat, akik elfelejtették vagy sose tudták. Ismerek háromévest, aki sikoltozik, amikor kinnfelejtik falun egy nyári este, és fölnéz az égre. Sikoltozik és örül: csillagok! Ismerek harmincévest, aki számolt már néhány csillagot, de még képes felsikoltani. Egy-két hatvanéves is tudja. Ebből arra következtetek, hogy nem az életkorral múlik el a képesség, csak sokan arra hivatkoznak. A belesavanyodott ember nem érez édeset, ha új fagyit kóstol, de még sósat se, ha új kínai húst adnak vendégségben. És akkor minek egyen, ha mindig csak ugyanaz, amire nem kell rácsodálkozni, nem újdonság már neki a világ sem meg a felesége sem, nem csodálkozik a szexre se, mindig ugyanaz, legalább semmi meglepetés.

A rácsodálkozók szeme örökké nyitott a csodára. Mert ha valaki paradicsomot ültet, az a paradicsom egyszercsak kinő, aztán zöld lesz, aztán egy nap reggelétől délutánig piros és ehető. Mi ez, ha nem a csoda? És levágod a hajadat, és új ember leszel percek alatt, szebb vagy sem, de más. Minden változás csoda, még a lassú változás is, szomorú élete van annak, aki ezt nem látja. Pedig érdemes lenne végiggondolnia, hogy ő mikor változott át rácsodálkozóból ilyen savanyúvá, milyen csodálatos dolgok tették vele ezt? Szerintem a nehéz helyzetek és a tragédiák is felérnek a csoda szintjére, a dráma is érdekes és megrázó, azon is van mit csodálkozni, a rátom igaz tette és élve rül, rácsod minden ko reknek min szer nem meg is halt hogy már ő szem, és ak gélnek pers nőttek, akik észre maguk körül, hogy mindegyik más, el vannak kel, így hát nem csoda, h nek, és nem érnek rá föln nappal meg nem érnek r pedig az igazán a csoda, rö

Ha valaki akkora nagy b ötlete, mire is lehetne rács semmi érdemlegeset a cs se, akkor nincs más hátra, csak a művészet segít. Tes nak ilyen írófélék, Bereményi Géza, Bohum zi filmek és színházak, hogy végre rácsodálkozz log, oda is el kell menni csinálj, csak rácsodálkoz hogy a rácsodálkozás tá rosszat se láttál még, de l lami.

Rippl-Rónai életműve a francia fővárosban

Tömeges érdeklődés mellett, ünnepélyes külsőségek között szombaton nyílt meg Saint-Germain-en-Laye-ben Rippl-Rónai József életmű-kiállítása. A Párizshoz egész életében szoros szálakkal kapcsolódó magyar festőóriásnak mindenképpen ez a mostani az eddigi legjelentősebb franciaországi tárlata.

PÁRIZSI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Hozzávetőleg két és félszáz alkotása – festmények, rajzok, litográfiák, kerámiák, szőnyegtervek – látható a Párizs egyik gazdag elővárosának számító település múzeumában, amely eredetileg Rippl-Rónai egyik itteni barátjának, Maurice Denis festőnek volt a háza. A több mint két hónapig nyitva tartó kiállításon az életmű csaknem minden fontos darabjában gyönyörködhetnek a látogatók.

A tárlat legnagyobb szenzációját viszont ebből a szempontból kétségkívül az jelenti, hogy hosszú évek óta először került a közönség elé a párizsi Orsay Múzeum tulajdonában levő Maillol-portré, amelyet valamilyen megfoghatatlan okból a híres párizsi képtár nem szerepeltet állandó anyagában, s ehelyett a festőnek két jóval kevésbé jelentős pasztellje kerül rendszeresen az Orsay falaira. Ezzel szemben a Maillol-portré évtizede a raktárakban hevert, sőt olyan hírek is elterjedtek már, hogy az egyik legkimagaslóbb művészi értékű Rippl-Rónai-műként számon tartott vászon elkallódott volna. Saint-Germainben azonban a Maillol-portré ezúttal az egyik fő helyen várja az érdeklődőket, akik arról is meggyőződhetnek, hogy a kép kiváló állapotban szunnyadta végig a hosszúra nyúlt raktári álmot.

A kiállítás anyaga egyébként túlnyomórészt megegyezik a budapesti Nemzeti Galériában nemrégiben rendezett, hatalmas közönségsikert aratott Rippl-Rónai gyűjteményes tárlatéval. Vagyis a Saint-Germainben bemutatott alkotások kevés (igaz, annál örömtelibb) kivételtől eltekintve magyarországi köz- és magángyűjteményekből származnak. A francia rendezők ugyan néhány hónappal ezelőtt hirdetésekben kérték a helyi Rippl-Rónai-tulajdonosokat, hogy a birtokukban levő műveket adják kölcsön a kiállítás idejére. Ennek a jelek szerint sok foganatja nem volt – a most nyílt tárlat tehát valójában azt is bizonyítja, hogy a század egyik legkimagaslóbb magyar alkotójának mára már csak nagyon csekély számú műve lelhető fel Franciaországban.

Pedig Rippl-Rónai a századfordulón több mint egy évtizeden át dolgozott a francia fővárosban, és olyan nagy francia festőkkel tartott baráti kapcsolatot, mint például Edouard Vuillard vagy Pierre Bonnard. Tagja volt a nevezetes Nabis-csoportnak is, velük többször is kiállított. Ugyanakkor a magyar festő sorsa Franciaországban sokáig a feledés volt, újrafelfedezésére gyakorlatilag egészen az 1993-as nagy párizsi Nabis-emlékkiállításig kellett várni.

Kis Tibor

Fundamenta

Cégünk a piaci igényekhez folyamatosan igazodó szervezetébe
BUDAPEST ÉS PEST MEGYE TERÜLETÉRE
FŐ- ÉS MELLÉKÁLLÁSÚ
ÜZLETKÖTŐ MUNKATÁRSAKAT
keres.

A részletekről a megjelenéstől számított 5 napon belül az alábbi telefonszámokon érdeklődhet:
301-3081, 301-3284
06/30-932-5043, 06/20-921-1587

Pályázatát az alábbi címre küldheti:
Fundamenta Rt. – értékesítési osztály
Hoffmann Ildikó
1387 Budapest, Pf. 1008

Fundamenta
Alap, amelyre építhet

Natív és módosított keményítők, dextróz, glükózszörpök, alkoholok és a gyártásuk során keletkező takarmányok előállítója és forgalmazója.

LLOYD'S REGISTERED QUALITY ASSURANCE ISO9002
NATIONAL ACCREDITATION OF CERTIFICATION BODIES

ft. ezúton is értesíti partnereit, hogy
k teljes körére bevezette az ISO 9002
i minőségbiztosítási rendszert, amelyet a
nemzetközi tanúsító

Rippe - Bónay József

A Csárdáskirálynő ·

Kálmán Imre nagyoperettjét dzsesszben feldolgozni – ez azért kihívás. Bár minden valamirevaló amerikai musicalt előadtak már ezen a zenei nyelven. A Take Four produkciója lemezen már elérhető, élőben pedig vasárnap mutatják be, a Budapesti Operett Színházban.

Amióta a magyar dzsessz négy nagy „öregje", Babos Gyula, Kőszegi Imre, Pege Aladár és Tomsits Rudolf 1996 őszén a Gyermekmentő Szolgálat jótékonysági bálján a Szépművészeti Múzeumban először fellépett együtt, ez már a harmadik produkciójuk.

Egy évre rá készült el a Take More, rajta a Thália Színházban tartott, szintén jótékonysági koncert esszenciája, vendégük Sandy Patton amerikai dzsesszénekesnő volt. Külön érdekesség, hogy a koncert végén a szó szoros értelmében szétverték a házat – megkezdődött ugyanis a színház felújítása.

A kvartett mostani munkája a *Csárdáskirálynő* című operett tíz legismertebb dalának dzsesszes átirata. A kiadó az idén mindenképpen magyar szerző kompozícióit tartalmazó CD-t szeretett volna tőlük megjelentetni, a négy zenész választása végül Kálmán Imre szerzeményére esett. A négy nagy múltú muzsikus ezúttal sem hibázik, kissé konzervatív szellemben és hangszerelésben, de abszolút profi módon, kellő alázattal és érzéssel adja elő a közismert, fülbemászó melódiákat. Aki hamisítatlan főáramú dzsesszre vágyik, valószínűleg nem fog csalódni.

Aki esetleg többre, az menjen el szombat este a Matáv Zeneházba: dzsessztörténeti jelentőségű találkozó résztvevője lehet. Mihály és Tony Lakatos játszik ot együtt, Marc Abrams (bőgő) és Kősze (dob) támogatja hátulról őket. A ké szaxofonos egymástól gyökeresen elt nei világban él és mozog, Dreschnek

A Take Four: Tomsits Rudolf, Pege

Az ide
hitel:
B-hit

Az OTP Bank kialakított Önnek egy új, i
A B-hitel, amelyhez bankkártya is tartozhat

Az A-hitel sikerét követően tovább bővítjük hitelcsaládunkat. A B-hitel* a következő előnyökkel rendelkezik:

- Ha Ön bankkártyát is igényel hozzá, a ***hiteldíj mindössze évi 24+1%.***
- Az Ön személyre szabott hitelkerete ***havi nettó jövedelmének akár többszöröse*** is lehet.
- A hite kényelm ***bankká*** készpé
- A ***kétév időpon*** törlesz

Tovább az OT telefons sainkho

*Az OTP Bank a hitelt az érvényes B-hitel hitelt

B-HITEL AZ OT

Rippl-Rónai Párizsban

Rippl-Rónai József hét évtizeddel halála után diadalmasan tért vissza a közelmúltban első nagy sikereinek színhelyére, Párizsba. A festő életmű-kiállításának megrendezését a saint-germain-i múzeum vállalta, amelynek állandó anyagában főleg a Nabis-csoport tagjainak, tehát Rippl-Rónai párizsi barátainak művei szerepelnek. A Rippl-Rónai, a magyar Nabi című tárlat anyagát jórészt magyar múzeumok és gyűjtők kölcsönözték, rendezője pedig Agnes Delannoy. Részt vett a megnyitóünnepségen Bernáth Mária, a szeptemberben zárult budapesti nagy Rippl-Rónai-kiállítás rendezője is. Velük beszélgetett párizsi tudósítónk.

Agnes Delannoy: Meglepetés és újrafelfedezés

– Honnan jött a saint-germain-i kiállítás ötlete?

– Egy 1993-as párizsi Nabis-kollokviumon találkoztunk Szinyei-Merse Anna művészettörténésszel, és sokat beszélgettünk Rippl-Rónairól. Akkor merült fel az a gondolat, hogy a magyar festőnek a mi múzeumunkban kellene életmű-kiállítást szervezni, egyidejűleg pedig a Maurice Denis Múzeum Nabis-anyagát érdemes lenne bemutatni Budapesten.

– Akkoriban mennyire ismerték Rippl-Rónait Franciaországban?

– Lényegében félig elfeledett festőnek számított. Igaz, két akkortájt rendezett fontos tárlat azért már lehetővé tette, hogy a francia közönség megismerkedjen néhány kiemelkedő művével.

– Mi volt a rendezői koncepció?

– Retrospektív tárlatról lévén szó, természetesen az életmű egészét be kívántuk mutatni. Ugyanakkor a hangsúlyt nem a párizsi korszakra, hanem a pálya magyarországi szakaszára igyekeztünk helyezni. Nemcsak azért, mert Franciaországban ez, érthető módon, kevésbé volt ismert. Véleményem szerint Rippl-Rónai Párizsból való hazatérése után formai és tartalmi értelemben, továbbá színvilágát tekintve kivételesen korszerű és egyéni oeuvre-öt hozott létre.

– Önök a múlt nyáron, éppen e kiállításra hivatkozva, sajtóhirdetésekben kérték francia Rippl-gyűjtők jelentkezését. Milyen eredménnyel járt e felhívás?

– Sajnos csekéllyel. Ráadásul az ily módon elért képek között is alig akadt olyan, amelyet most be lehetett volna mutatni. Összesen két mű szerepel ezek közül a mostani tárlaton. Mindez arra utal, hogy a nagy magyar festőnek ma már csak kevés fontosabb műve található francia magángyűjteményekben.

– Hogyan reagál a francia publikum az önök mostani kiállítására?

– Azt hiszem, joggal beszélhetünk akár még Rippl-Rónai újrafelfedezéséről is – természetesen francia viszonylatban. Nagyon komolyan reménykedem egyébként abban, ez az esemény hozzájárul ahhoz, hogy az oeuvre végleg kilép majd abból az árnyékból, amelyben évtizedekig állt nálunk – különösen pedig a pálya magyarországi része. E kiállításnak köszönhetően szerintem sok tekintetben sikerül teljesen átrajzolni azt a képet, amely mostanáig élt Rippl-Rónairól Franciaországban.

A francia tárlat katalógusa

Bernáth Mária: Példátlan siker

– A képanyagot illetően miben tér el a mostani kiállítás a budapestitől?

– A Maurice Denis Múzeumban több a Rippl-Rónai-grafika, viszont jóval kevesebb festmény került a falakra, mint a Nemzeti Galériában. Főleg azért, mert bizonyos magángyűjtők nem szerették volna képüket végigutaztatni egész Európán. E kollekció ugyanis Franciaország után még Brüsszelbe és Frankfurtba is eljut majd. Volt néhány annyira sérülékeny pasztell is a Nemzeti Galériában, amely nehezen viselte volna el a szállítást. De – külföldi tulajdonosa lévén – nincs ott Saint-Germainben az Alföldi temető sem. Tulajdonoscsere miatt nem látható a Didergő lány kék gyűrűvel sem.

– Szerepel viszont a Maillol-portré, amelyet a magyar közönség hat évtizede nem láthatott. Miért hiányzott a nemzeti galériabeli tárlatról?

– Amikor e kiállítással kapcsolatban a Nemzeti Galéria felkért az együttműködésre, az volt a véleményem, hogy a külföldön őrzött képek közül legalább egyet, mégpedig a Maillol-portrét feltétlenül szerepeltetni kellene. El is kezdődött a levelezés a Nemzeti Galéria és a tulajdonos Musée d'Orsay között, s úgy látszott, minden a legnagyobb rendben lesz. Aztán az utolsó pillanatban kiderült, hogy a légitársaság nem vállalja a kép szállítását. Keréken pedig ez olyan összegbe került volna, amit a Nemzeti Galéria nem tudott előteremteni.

– A rendezői koncepció mennyiben más a Saint-Germainben az önökéhez képest?

– Delannoy asszony ragaszkodott a saját elképzeléseihez, ennek megfelelően aztán olykor összetartozó korszakokat is megbontott. Neki ugyanis úgy, abban a formában, ahogy ő válogatta az anyagot, jobban tetszett az adott terem. Mi jobban szerettük volna, ha a korszakok folyamatossága érvényesül, és az összetartozó képek együtt maradnak.

– Ezt leszámítva hiteles képet ad Rippl-Rónairól a mostani tárlat?

– Teljes mértékben. Sőt ennél többről van szó. Saint-Germainben meglehetősen sötét termekben függnek a képek, ráadásul szürke háttér előtt. Viszont az egyes művek külön-külön, s egészen ritka intenzitással vannak megvilágítva. Ennek köszönhetően olyan dolgokat vettem észre némelyik alkotáson, amelyeket – be kell vallanom – eddig nem láttam. Például az Apám, anyám negyvenévi házasság után című híres képpel eléggé szenvedtünk a budapesti kiállítás előtt, mert e festmény egy nagy sötét tömegnek hatott. Mindig azt hittem, hogy az említett mű ennyire besült, megfeketedett, és nagyon sajnáltam, hogy ma már nem láthatók azok a gyönyörű valőrök, amelyek a róla készült korabeli fotókon még észlelhetők. Itt, Saint-Germainben aztán kiderült, hogy a hiányolt színek változatlanul ott vannak, a különleges világítás előhozza őket. Ugyanígy a Szajna éjjel itt világosszürke képnek hat, s mellesleg olyan színek bukkannak elő, amilyeneket e festményen eddig soha nem lehetett felfedezni. Meg vagyok döbbenve. Amióta ezt láttam, egyfolytában azon gondolkodom, mi is az igazság – hogyan is kell valójában egy képet bemutatni, hogyan kell azt megvilágítani, hogy igaznak tetsszen.

– Mi lehet a hatása a mostani nagy Rippl-Rónai-kiállításoknak?

– Tapasztalatokról igazán még csak a budapesti tárlattal kapcsolatban beszélhetünk. Budapesten kétszázezren látták a kiállítást, ami hazai viszonyok között alighanem példa nélkül álló dolog. Váratlan volt az is számunkra, hogy a kiállítási katalógus nagyon gyorsan elfogyott, és azonnali utánnyomásról kellett intézkedni. Hatalmas visszhangja volt a tárlatnak, nemcsak Magyarországon, hanem külföldön is. Egyébként pedig tömérdek Rippl-Rónai-kép mozdult meg a piacon.

– Ezek között azonban állítólag sok a kétes eredetű mű.

– Tagadhatatlanul nagyon sok a hamisítvány a felbukkanó képek között. Gyakori az úgynevezett határeset is. A szakemberek a képek 99 százalékáról már az első pillanatban meg tudják állapítani, hogy eredetiek-e vagy nem. De bonyolítja a dolgot, hogy az eredetinek minősülő művek között is vannak gyenge alkotások. Tudomásul kell venni, hogy nem minden hamisítványnak tetsző kép hamis. Merthogy Rippl-Rónai bizony félórák alatt megfestett képeket, s ő roszszabb pillanataiban is mindig dolgozott. Sőt életének volt egy pillanata – az úgynevezett Zorka-időszakban –, amikor hirtelen rengeteg pénzre lett szüksége. Hatalmas mennyiségű kép került ki a műtermében. Nos, ha esetleg egy-egy képe gyengébb is, attól még ő festette őket. Ha pedig a a vásárló nem biztos a kép eredetiségének megítélésében, forduljon olyanokhoz, akik az életművet jól ismerik, tehát a Nemzeti Galéria illetékes munkatársaihoz vagy független szakértőkhöz.

Párizs, 1998. december

Kis Tibor

Az ezredforduló terméke a sikerintelligencia

Serkenthetők-e a szellemi képességek

Teljesítményre és sikerre irányuló korunk az emberi agytól szellemi rekordokat vár. A magas IQ-val nem elégszik meg, mert immár nem egyetlen intelligenciával számolnak – van pszichológus, aki nyolcat különböztet meg. De az is hozzájárul a trónfosztásához, hogy magas IQ-jú emberek sem feltétlenül boldogulnak. Márpedig az ezredforduló vállalatának olyan emberekre van szüksége, akik érvényesülni akarnak, de nem a cég ellen. Nem döntenek például meggondolatlanul, veszteséget okozva, hanem innovatív gondolkodásukkal segítenek átvezetni a vállalatot a következő évezredbe.

Erre tekintettel alkották meg a Focus magazin közlése szerint a *sikerintelligencia* fogalmát mint alkalmazási követelményt azon meggondolásból, hogy az ismeretek elavulnak, de a szellemi képességek megmaradnak. És azok lehetővé teszik új ismeretek befogadását is. A sikerintelligencia számos képességet követel meg, a többi között sok tény elraktározását az emlékezetben, majd felidézését és összehasonlítását, elemzőképességet, rendszerszemléletet, az összefüggések feltárását, továbbá azt, amit az adott szakma megkíván. A könyvvizsgáló tudjon számokban gondolkozni, a jogásznak legyen logikája és jó beszédkészsége.

A sikerintelligencia nem feltétlenül párosul magas IQ-val. Egy átlagos intelligenciahányadossal bíró vezető remek eredményeket érhet el, mert ismeri munkatársai adottságait, és azokat jól hasznosítja. A legtehetségesebb ember is kudarcot vallhat, ha nem tud szót érteni a munkatársaival. A legragyogóbb szellemi képességekkel sem érhető el siker, ha nem társul hozzájuk a kreatív és praktikus intelligencia. Ha hiányzik a helyzetfelismerés, ha például akkor hozakodnak elő a nagyfőnöknek magánéleti problémákkal, amikor a vállalat egy súlyos gondjának megoldásához kér segítséget. A sikerintelligenciához elengedhetetlen a kreativitás. De az ötletek túltengése, az újabb megoldások hangoztatása elriasztható is lehet. Ezért nem ajánlatos lerohanni velük a munkatársakat. Meg kell találni a megfelelő alkalmat a javaslatok fokozatos előterjesztésére.

A sikerintelligencia méréséhez készülő teszteknek óriási konjunktúrájuk van. Bár még nem találták meg az igazit. Mérföldes hosszúságban készülnek, s jószerivel kitölthetetlenek. Talán az alkotóiknak nincs meg a szükséges sikerintelligenciájuk? Mégis, sokan nem várják meg, hogy alkalmazásukkor adjanak választ a kérdésekre, hanem az előtt töltik ki a kérdőívet, hogy a pszichológus, akihez fordultak, szembesítené őket gyengéikkel, hogy megbirkózhassanak velük.

Csodák azonban nincsenek. Hiányzó szellemi képességeket nem lehet pótolni. Vagy lehet? Amióta a Viagrát feltalálták, felbukkan a kérdés, miért nem törődnek a kutatók, a gyógyszergyárak a szellemi potencia serkentésével is? Mostanában felröppent a hír, hogy törődnek. Méghozzá nem varázsitalt kotyvasztó kuruzslók, hanem felkészült tudósok. S a még fel nem talált szer – gyógyszer, ajzószer, doppingszer – az agyat fogja nagyobb teljesítményre bírni. A hírnek „kacsa" illata van. Most még szabad kételkedni abban, hogy az eljövendő szép új világban egy színes tabletta lenyelése után a bukásra álló diák megoldja a legnehezebb matematikai feladatokat, és netán lógva a szeren adja elő akadémiai székfoglalóját.

Kovács Judit

☎ 465-8513 OLVASÓSAROK

Mennyivel emeli a Matáv a telefonkártya árát?

A január 1-jén életbe lépett új Matáv-díjszabás az utcai telefonálók körében is riadalmat kelt. Felmerül a kérdés, vajon az áremelés előtt vásárolt telefonkártya érvényes marad-e az új tarifák idején is? Erről kérdeztük *Kolláth* Gábort, a Matáv termékmenedzsment-igazgatóságának osztályvezetőjét.

– *Drágítani akarják az utcai telefonálást is?*

– A tarifaemelés egyelőre nem érinti az utcai fülkék használóit. Sem a kártyák árát nem emeltük, sem a használható impulzusszám nem lett kevesebb. Ennek az az oka, hogy a Matáv új kártyák bevezetését tervezi néhány hónapon belül. Ezeket majd nem impulzusok szerinti áron, hanem a tarifa forintértéke szerint fogják vásárolni.

– *Korlátozza ez majd a fogyasztó lehetőségeit?*

– Jó néhány pluszszolgáltatásra alkalmassá válik az új rendszer. Ezekből egyelőre csak néhányat említhetek, mint a külföldi kártyák fogadását vagy az elektronikus péntárcával való fizetést. A régi rendszer már hét éve működött, s időközben korszerűtlenné vált a mikroelektronika fejlettségéhez képest.

– *A jelenlegi kártya némi házi barkácsolással állítólag végtelenít hető. Az új is az lesz?*

– Ennek védettsége már igen magas szintű lesz. Formátum szempontjából megegyezik majd a régivel, csak más grafikával jelenik meg, legalábbis az első időkben, hogy könnyebb legyen a megkülönböztetése. A forintértéket természetesen feltüntetjük a kártyán. Az új típusú telefonkártyát is nyolcszáz és ezernyolcszáz forint közötti áron fogjuk értékesíteni, és a hívások mennyiségét az érvényben lévő tarifák szerint szabályozzuk. **(balavány)**

Angol család félelme

Számítógépkáosz elől a hegyekbe

Egy angol család annyira retteg attól, hogy a 2000. év beköszöntével a számítógépek megbolondulása miatt összeomlik az egész nyugati civilizáció, hogy vásárolt egy kis házat a skót hegyekben, gyerekeivel együtt nagy mennyiségű szárazélelmiszert és rizst gyűjt bele, konyhakertet művel, saját kutat ás és még egy szélturbinát is fel akar állítani áramtermelés végett.

A *Perron* család szerint mindez azért szükséges, mert a legtöbb számítógép nem lesz képes idejében átállni a kétezredik évre, mivel a komputerkorszak hajnalán többnyire takarékoskodni akartak a memóriakapacitással, s ezért csak két számjeggyel jelölik a legtöbb rendszerben az évszámot. Ez viszont akadályozni fogja a mostanra életünk minden területén elterjedt számítógépek tevékenységét, így nem kizárt, hogy 2000. január 1-jén totális káosz szabadul el.

Az MTI-Panoráma szerint Perronék felszólították honfitársaikat, hogy kövessék példájukat. Azok a szakemberek, akik a számítógép-probléma megoldásával foglalkoznak, mindössze annyit mondtak: Perronék megoldási kísérlete nem felel meg a célnak. „A hegyekbe menekülés nem megoldás, mert nincs elegendő hegyünk minden brit állampolgár számára" – erősítették meg.

Tornádó Amerikában

Tornádó söpört végig az amerikai Tennessee államon. A forgószél nagy károkat okozott Clarkvillben. Az áramszolgáltatás az egész városban megszűnt

MTI KÜLFÖLDI KÉPSZOLGÁLAT – AP

Tíz éve halt meg Salvador Dalí

Egy zseni életútja

Elemistakorában elkezdett feljegyzéseinek címe, az 1952-ben megjelent műhöz hasonlóan: Egy zseni naplója. Tizennégy évesen mutatták be első képeit egy figuerasi kiállításon. Versei, cikkei is megjelentek. Mindössze 17 éves volt, amikor egy diákotthonban megismerkedett Luis *Bunuellel* és Federico *Garcia Lorcával*. Ellentmondásos személyiségére jellemző, hogy később – sokak bírálatát kiváltva – Lorca meggyilkolása ellenére Dalí istenítette a Franco-rendszert.

Arroganciája, lázadó szelleme a madridi képzőművészeti kőiskolán is gyakran előtört, így hamarosan eltanácsolták. Ráadásul anarchistagyanús politizálgatása miatt 35 napi börtönbünteElemistakorában elkezdett feljegyzéseinek címe, az 1952-ben megjelent műhöz hasonlóan: Egy zseni naplója. Tizennégy évesen mutatták be első képeit egy figuerasi kiállításon. Versei, cikkei is megjelentek. Mindössze 17 éves volt, amikor egy diákotthonban megismerkedett Luis *Bunuellel* és Federico *Garcia Lorcával*. Ellentmondásos személyiségére jellemző, hogy később – sokak bírálatát kiváltva – Lorca meggyilkolása ellenére Dalí istenítette a Franco-rendszert.

Arroganciája, lázadó szelleme a madridi képzőművészeti kőiskolán is gyakran előtört, így hamarosan eltanácsolták. Ráadásul anarchistagyanús politizálgatása miatt 35 napi börtönbüntetésre ítélték. Rövid katonáskodás után, 1929-ben a francia fővárosba utazott, ahol megismerkedett a párizsi szürrealisták csoportjával, köztük Paul *Éluard* költővel és annak feleségével, az orosz származású Galával. Ez az esemény magánéleti és művészeti szempontból is döntő jelentőségűnek bizonyult. Gala életre szólóan Dalí társa lett, aki „megmentette az őrülettől", és részt tudott venni férje excentrikus bolondozásaiban is: a figueras-i házban ki van állítva kettejük bohócruhája, amit az 1951-es velencei karneválon viseltek – méteres gólyalábakon. Az André *Breton* francia költő vezette csoport pedig befogadta és hosszú időn át ünnepelte: látomásos képei, egzaltált viselkedése Dalít „született szürrealistává" avatták.

Bécsi lapok a magyar feketemunkásokról

Feltárul a páncélszekrény titka

A Kurier című osztrák bulvárlap pénteken folytatta cikksorozatát a bécsi építkezéseken részben munkavállalási engedély nélkül dolgozó magyarokról, illetve az ügy magyarországi szálairól. A cikkírók megismétlik a csütörtökön közölt értesülésüket, amely szerint a magyar pénzügyi szervek is tudnak az ügyről, sőt 1998 őszén három magyar minisztériumnak is a tudomására jutott. A Kurier szerint azonban az ügyet eltussolták, és az osztrák hatóságokat mind a mai napig nem tájékoztatták arról, hogy fennáll a gyanú. Csak egy névtelen bejelentés nyomán kezdett el nyomozni a bécsi gazdasági rendőrség és a pénzügyi hatóság. Az ausztriai építkezésekre állítólag több száz magyar munkást szervező két főszereplőt ismerte a budapesti rendőrség, de a labdarúgókat is közvetítő menedzsert soha nem idézték be a rendőrségre. A társát rövid időre őrizetbe vették, és ő részletes vallomást tett – idézi az osztrák lapot az MTI bécsi tudósítója.

A Kurier magyar lapok információira hivatkozik, amelyek szerint ez és sok más dokumentum is eltűnt. Kis részük nemrégiben úgy került elő, hogy egy fiatal rendőrnő véletlenül rábukkant egy „elfelejtett páncélszekrényben". Ebben a páncélszekrényben találtak a kommunista időszakban elfelejtett jegyzőkönyveket is, amelyek magas rangú politikusok elleni bizonyítékokat tartalmaztak – állítja az osztrák újság.

Különböző feltételezések vannak, hogy miért tussolták el Magyarországon az ügyet. A lap munkatársai hallottak olyan feltételezést is, hogy a magyar munkások vámcsalással befolyásos magyar köröket láttak el autókkal, amelyeket vámkedvezménnyel hozhattak haza. Meg nem erősített értesülések szerint az ügyben már egy ideje több magas rangú rendőrtiszt ellen nyomoznak Magyarországon, és állítólag egy magyar vámtisztet már le is tartóztattak. Egy magyar újságíró azt mondta az osztrák lapnak, hogy Németországba közvetített magyar munkások ügyét is vizsgálják. A Kurier értesülése szerint tizenhárom osztrák cég keveredett az ügybe, és alkalmazott gyanús papírokkal rendelkező magyar munkásokat bécsi építkezésein.

Mir űrbázis

Három év hosszabbítás

Három évvel meghosszabbították az orosz Mir űrállomás működtetését. Az erről szóló kormányrendeletet pénteken írta alá Jevgenyij *Primakov* kormányfő, jelenti az MTI.

A dokumentum értelmében 1999–2002 között költségvetési forrásokból finanszírozzák az űrbázis fenntartását, s e célokra már az idei év második felétől biztosítják a forrásokat.

A korábbi tervek szerint az 1986 óta üzemelő Mir idén nyáron megszűnt volna létezni – éppen a finanszírozási nehézségek miatt –, s az amúgy elég öreg űrállomás a pályamódosítás nyomán a Föld légkörébe hatolva elégett volna.

Az orosz kormányrendelet most három év haladékot adott a Mirnek, s az állami garanciavállalás nemcsak a 2002-ig tartó folyamatos működésre, hanem az azt követő zárásra és a „búcsút" jelentő pályamódosításokra is érvényes.

Koldusok

Ketten ültek a templom bejáratának félhomályában a gyertyafény misztikusan imbolygó sugárzásában: a szakállas férfi és a fejkendős asszony. Arcuk akár a szenteket ábrázoló színes albumok lenyomata, felfelé ágaskodó homlok, de alázatosan lesütött szem. Szinte az aura fényét is láttam fölöttük. Pedig nem szentek voltak, csak koldusok, akik itt kéregetnek a templom előterében. Minden vasárnap találkozom velük, és olykor eltűnődöm, miért rendít meg annyira a látványuk? Talán a tiszta áhítatuk hat rám, a szeretet, ami a lényükből sugárzik. Vagy csak a szegénységük?

A tempomban utoljára karácsonykor találkoztam velük. Amikor az ünnepi istentiszteletről kijövet megálltam előttük a zsebemben kotorászva, sokáig figyeltem őket. Úgy éreztem, látásuk, jóságuk nekem ad alamizsnát, mert az én hitemet növeli.

Aztán, ahogy múltak a napok, meg is feledkeztem róluk. Új év kezdődött, új gondok gyülekeztek, vacogtatott az időjárás, fázósan bújtam a kabátomba, kétszer is nyakam köré tekerve a sálat, s elfelejtettem közben a fenyőillat békességét. Pedig a szívemben volt.

Aztán egy napon, január közepe táján a véletlen ismét elém sodorta a kolduspárt. Most nem a templom előterében, hanem ott, ahol az italboltok részeg lármája a leghangosabb. És ahová magam is egy fél deci erősítőre tértem be a ködös téli világból. Ahogy szétnézek a zajgó zsivajgásban, egyszer csak meglátom őket. Az asszony előtt egy üveg sör, a férfi markában meg a féldecis pálinkáspohár. Persze, itt más a díszlet, tehát más az arcuk is, mint a templomi gyertyafényben. A férfit vad indulatok borzolják, az asszony keserű és harapós.

– Valld be, hová rejtetted? – ismételgeti kitartóan a férfi. – Hová?

– Hagyd már a fenébe. Folyton csak ezen rágódsz? Mondom, hogy nem ezres volt, hanem százas...

– Ne hazudozz, a saját szememmel láttam. Egy kövér úr dobta a kötényedbe. Eldugtad előlem. Kinek adtad? A szeretődnek?

Az asszony kesernyésen mosolygott, de dacosan hallgatott. Olykor a szájához emelte a sörösüveget. A férfi büdös cigarettát szívott, a foszló cigarettafüstben újra vissza szerettem volna idézni azt a régi templomi arcukat. Nem sikerült. A cigarettafüst közben szétfoszlott, nyílt az ajtó, és két vidám fickó tolakodott be részegen.

A férfi fizetett, majd az ajtó felé indult. Az asszony követte. Utánuk mentem, sokáig követtem őket tekintetemmel, a Városliget felé mentek. A férfi bicegett kissé.

A véletlen úgy akarta, hogy az asszonnyal még aznap újra találkoztam, amikor hazafelé menet ismét betértem az ivóba. Nyomban észrevettem, a sarokban állt falnak döntött háttal, és pálinkát ivott. Arcán véraláfutás, szeme alatt kék daganat éktelenkedett, zilált haja összeborzolva.

– Az átkozott! – motyogta, amikor mellé értem. – Megvert az átkozott.

Riadtan tekintettem megkínzott arcára. Éles kést döfött belém a valóság. Sose hittem volna, hogy ilyen szédítő örvényekkel és halálos szakadékokkal van teli az élet. Lám: mindannyian koldusok vagyunk...

Illés Sándor

NÉVNAP

Zelma, Rajmund és ***Mária***
nevű olvasóinkat köszöntjük ma.

A Zelma héber, latin név, jelentése: Sion békéje, az Istenség védelme alatt állő. A ritka nevek között szerepel. A művészvilágból ismert Margó Zelma, aki a Magyar és Király Színház tagja volt, s szubrettként sok sikert aratott.

A Rajmund német név, jelentése: okos védő. Ez a név is ritka hazánkban, de a németeknél annál gyakoribb.

A katolikus naptár szerint ezen a napon is ünnepelhetők a Máriák. Az egyház ma Ward Máriára, az Angolkisaszonyok rendjének alapítójára emlékezik. Mint tudjuk, működését I. Erzsébet, Anglia királynője megnehezítette, s VIII. Orbán pápa feloszlatta rendjeit. Fő ellensége a canterburyi érsek volt. Céljait mindezek ellenére megvalósította.

Timót és ***Tádé***
nevű olvasóinkat köszöntjük vasárnap.

A Timót görög, latin eredetű név, jelentése: Isten becsülője. A ritka nevek közé tartozik, nálunk nem honosodott meg.

A Tádé héber, német név, jelentése: bátor szívű, elszánt, merész. A mindennapi életben ezzel a névvel sem találkozni, de a szentek soraiban igen. Szent Júdás Tádé Jézus Krisztus közeli rokona. Reménytelen ügyeinkben kérjük a segítségét.

A Ferencek más napokon ünnepelnek, de az egyház ma emlékezik Szalézi Szent Ferenc püspökre, egyháztanítóra, az írók, újságírók védőszentjére.

SZÜLETÉSNAP

Baranyi Ferenc költő (1937. január 24.): *„A költőnek vonyítania kell, még akkor is, ha hasztalan."* (Zalai Hírlap)

Bécsi operabál

Hatalmas az érdeklődés

Egy magyar pár is tagja az idén a bécsi operabál híres nyitó táncát előadó „ifjú hölgyek és ifiurak bizottságának". A bécsi operaházban február 11-én 48. alkalommal sorra kerülő esemény iránt hatalmas az érdeklődés: 3500 jegy már elkelt, tele vannak a páholyok is. Az 5500 vendégnek pedig igen mélyen a pénztárcájába kell nyúlnia, hiszen a belépőjegy 2700 schillingbe kerül, egy páholyt pedig 170 ezer schillingért lehet kibérelni – jelenti az MTI-Panoráma.

Az idei operabál egyik szenzációja lesz minden bizonnyal, hogy először jelenik meg Thomas Klestil államfő Margot Löfflerrel, új feleségével az oldalán. Bejelentette részvételét Viktor Klima kancellár, Wolfgang Schüssel alkancellár és számos miniszter is. A gazdasági élet kiemelkedő képviselői és sok művész is jelezte részvételét.

Természetesen sok még a találgatnivaló: ki kit hív meg, de rövidesen ez is kiderül.

VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS

	SZOMBAT				VASÁRNAP				HÉTFŐ			
	ÉNY	DNY	ÉK	DK	ÉNY	DNY	ÉK	DK	ÉNY	DNY	ÉK	DK
	Ködös	Ködös	Ködös	Ködös	Ködös	Ködös	Ködös	Ködös	Ködös	Ködös	Ködös	Ködös
Fronthatás	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
Éjszakai/nappali hőmérséklet	-2/1	-2/-1	-5/-2	-3/-1	0/1	-2/0	-4/-1	-3/-1	0/2	-2/1	-4/-1	-3/0

Időjárási körkép

	Szombat		Vasárnap	Hétfő
ATHÉN	felhős 10		napos 13	napos 13
BÉCS	párás 1		változó 1	napos 6
BRÜSSZEL	zápor 8		napos 11	napos 11
ISZTAMBUL	felhős 7		változó 6	változó 6
JERUZSÁLEM	változó 19		változó 15	változó 16
LONDON	zápor 8		napos 12	napos 12
LOS ANGELES	felhős 20		felhős 19	változó 18
MIAMI	változó 27		változó 26	változó 26
MOSZKVA	havazás 1		havazás -6	változó -8
NAGYVÁRAD	párás 0		ködös -1	ködös -3
NEW YORK	esős 12		felhős 11	változó 6
PÁRIZS	változó 10		napos 12	napos 12
POZSONY	párás 1		változó 1	napos 6
PRÁGA	párás 0		napos 2	napos 7
RÓMA	változó 14		napos 10	napos 13
SYDNEY	felhős 24		felhős 24	zápor 25
UNGVÁR	ködös -2		ködös -2	ködös -2
ÚJVIDÉK	párás 0		párás -1	ködös -1
VANCOUVER	változó 2		napos -5	felhős -2

Napkelte: 7 óra 20 perc
Napnyugta: 16 óra 32 perc

Hójelentés

Kékestető	(H)	20 cm
Bánkút	(H)	22 cm
Dobogókő	(H)	2 cm
Bormio	(I)	45-120 cm
Tarvisio	(I)	55-90 cm
Mariazell	(A)	15-40 cm
Rax	(A)	20-60 cm
Sonnblick	(A)	270 cm
Villach	(A)	15-30 cm
Rogla	(SLO)	85 cm
Vogel	(SLO)	80 cm
Chopok	(SK)	53 cm
Lomnici-csúcs	(SK)	86 cm
Kasprowy-csúcs	(PL)	79 cm
Sniezka	(PL)	64 cm
Omu-csúcs	(RO)	10 cm

Fontosabb telefonszámok

Orvosmeteorológia	(88 Ft/perc)	06-90304612
Dél-Európa		06-90304645
30 napos előrejelzés		06-90304628
Távolabbi kilátások		06-90304631
Széljelentés		06-60505055
Élőszavas tájékoztatás	(180 Ft/perc)	06-90504001

Készítette: OMSZ

Bio- és közlekedésmeteorológia

Fokozatosan tovább növekszik a levegő nedvességtartalma az alsó légrétegekben, és a szennyezőanyagok is egyre jobban sűrűsödnek. Emiatt a frontok távolléte nélkül is rosszabbodhat közérzetünk.

Észsömör

Hacsak nem zavarjuk meg, ma megint szép napunk lesz.

*

Hárem a kislány: vajon muszlin- avagy muszlim kendőt viseljenek?

*

Rabszódia: levert börtönlázadás.

*

Új sztár: Immár Bergman.

*

Elvitték a balhét – a tisztítóba.

(marafkó)

A cukorbaj és a megelőzés

Speciális vizsgálatokkal a cukorbetegségek nagy részét még kialakulásuk előtt fel lehetne ismerni egy diabétesz-szűrőhálózat keretében – közölte Halmos Tamás professzor, a Magyar Diabétesztársaság elnöke pénteken, Budapesten tartott sajtótájékoztatón. Elmondta: félmillió cukorbeteg él Magyarországon, és az előrejelzések alapján várható, hogy a következő években számuk akár meg is duplázódhat – írja az MTI. Halmos Tamás felhívta a figyelmet arra, hogy a diabéteszes és az egészséges állapot között létezik egy úgynevezett kóros cukortolerancia-stádium, melynek kiszűrésével és az ahhoz kapcsolódó kezeléssel jelentősen csökkenhetne a betegek száma. A gyógyításnál kevésbé költséges megelőzésre azonban az Országos Egészségbiztosítási Pénztár szorító anyagi helyzetében ma még nincs keret.

Ünnepi filmbemutató Kaposváron

Én, Rippl-Rónai

Önálló, rendezett tanácsú várossá nyilvánításának 126. évfordulóját ünnepli ezekben a napokban a somogyi megyeszékhely, s amint az már hagyománnyá vált, ma a kaposi városháza dísztermében kitüntetik a település legtevékenyebb polgárait.

A csaknem egyhetes rendezvénysorozat kiemelkedő eseményének ígérkezik a jövő hétfői Rippl-Rónai-film bemutatója, amelyet nemcsak a kiváló festő hagyatékát gondozó Somogy Megyei Múzeumigazgatóság munkatársai várnak izgatottan, hanem mindazok, akik szeretik a világhírű festőt.

Az Én, Rippl-Rónai című filmet többek közt a festő Kaposvár Róma-hegyén található villájában forgatták, rendezője Kroó András, a forgatókönyvíró Ostoros Ágnes, operatőre Kurucz Sándor, a művészt pedig – s ez a film egyik kuriózuma – egy ma élő kiváló festőegyéniség, Lugossy László alakítja.

A kaposvári Vaszary Képtárban bemutatásra kerülő film iránt egyébként több európai ország művészetkedvelői is érdeklődnek, mindenekelőtt a festő második hazájának, Franciaországnak a Rippl-rajongói. **(gulyás)**

Kié a Csinibaba?

Pénteken a Fővárosi Bíróságon folytatódott a Csinibaba című film szerzői jogaival kapcsolatos polgári per, amelynek felperese Márton Gyula, alperesei pedig az Argusfilm és az Objektív Filmstúdió. Márton, aki a nagy sikerű film első forgatókönyvét írta, azt állítja, hogy ötlete és munkája nélkül nem jöhetett volna létre a mű. Tegnap Vészics Andrea, az Objektív Filmstúdió dramaturgja tanúként elmondta, hogy a stúdió 1994-ben filmforgatókönyv-pályázatot írt ki, és a megadott határidőn belül egyedül Márton Gyula készítette el filmnovelláját, amelynek alapján Rózsa János, az Objektív Filmstúdió művészeti vezetője megrendelte a forgatókönyvet. Az ideiglenes cím ekkor Bambi szalmaszállal volt, és szóba került ugyan, hogy esetleg más rendezheti meg a filmet, végül Tímár Pétert kérték fel. Vészics beszámolt arról is, hogy Márton a forgatókönyvön többször lényegesen változtatott, elsősorban Tímár Péter kérésére, ugyanis Márton Gyula klasszikus musicalben gondolkodott, míg a rendező egyéni stílusú, groteszk játékot képzelt el. A tanú szerint ebből kezdettől fogva számos konfliktus származott. Hangsúlyozta, Márton Gyulának, aki végzett dramaturg, tudnia kellett, hogy Magyarországon mindig a rendező elképzelése a döntő. Hozzátette, az igaz, hogy a film zenéjét tartalmazó CD-n szereplő dalok kettő kivételével a Márton Gyula által megjelölt slágerek közül valók, de a zenei anyag az Argusfilm nélkül nem készülhetett volna el. Csikyné Szobácsi Julianna bíróné a legközelebbi tárgyalási napra beidézi Rózsa Jánost és Kovács Felíciát, az Argusfilm ügyvezető igazgatóját. A per március 31-én folytatódik. **(n. l.)**

Védőoltás időskorúaknak

z öregek gyógyításával foglal-ózó szakértők az influenza és yik súlyos szövődménye, a eumococcus által okozott tügyulladás megelőzését célzó lőoltást javasolják valameny-65 éven felüli embernek – gzott el a szakemberek pénteki budapesti sajtótájékoztatóján – írja az MTI. A pneumococcus-fertőzés megelőzésére szolgáló vakcinák árához az egészségbiztosító 50 százalékos támogatást nyújt, így az oltóanyag körülbelül 1000 forintért váltható ki a patikákban orvosi receptre.

Rablások napja

A BRFK-tól kapott információnk szerint a csütörtök a rablások napja volt. Kőbányán egy óra előtt az Állomás utcai ékszerboltban egy pisztollyal fenyegetőző, álarcos fiatalember vágott zsebre néhány maréknyi ékszert.

Este, a hétórás zárás előtti percekben szinte egy időben történt egy posta-, illetve egy gyógyszertárrablás. A III. kerületi postafiókból háromszázezer forintnyi zsákmánnyal távozott a fekete ruhás, símaszkos, fegyveres rabló, míg a ferencvárosi Ifjúmunkás úti gyógyszertárból hetvenezer forintot vitt el a gyalogosan érkező és távozó támadó.

A BRFK rablási alosztálya még be sem fejezte a helyszíneléseket, amikor a Gyorskocsi utcából érkezett a riasztás. A 12. szám ház első emeleti lakásába – ahol külön kis szobákban négy hölgy teljesítette a legnépszerűbb hirdetési újságban közzétett ősi szolgáltatásait – este tízkor két fekete ruhás, telefonon még délelőtt bejelentkezett férfi toppant be. Fegyvert ragadtak, majd a négy hölgyet és a velük tartózkodó férfit értékeik átadására kényszerítették. Négy mobiltelefont, egy sétálómagnót és tizenkétezer forintot vittek magukkal. Az ajtót a háziakra zárták. A férfi az ablakon át próbált távozni, ám elvétette az ugrást, és járdát érve eltörte a lábát. Hozzá a mentőt, a mentősök a lakásba pedig a rendőröket riasztották. **(h. l. l.)**

KÖZÉPKORI BÁRKÁBAN gyönyörködhettek a járókelők az ausztráliai Fremantle-ben. Kétévnyi aprólékos munkával elkészült a Duyfken nevű holland hajó egészen pontos mása, és a 60 tonnás vitorlást egy teherautó vontatta 104 kerekű tréleren szállították végig a városon a kikötőhöz lovas rendőri díszkísérettel. Az ünnepélyes vízre bocsátás vasárnap lesz, azután legénységet képeznek ki a hajó számára, és megkezdheti útját Hollandia felé a 393 évvel ezelőtt megtett útvonalon.

CSAK HAVAT EVETT tizenhárom napig a japán hegyekben egy ötvenes éveiben járó hegymászó, aki kirándulás közben tévedt el január 7-én. A közel két hét után a férfi visszatalált kiindulási pontjához, beült az autójába, és távozott. Jamamoto Tosiónak bolyongása során nemritkán mínusz húszfokos hideget kellett elviselnie.

SZÉLHÁMOS bandát tartóztattak le Kínában. Az illetők olyan eredményesen harangozták be egy hongkongi popsztár koncertjét Hsziangfen városában, hogy csaknem 40 ezren meg is vették rá a jegyet. A koncert szépséghibája egyebek között az volt, hogy szervezői még csak fel sem vették a kapcsolatot az énekessel, Andy Lauval vagy ügynökeivel.

NEM HÁZASFELEK. Mintegy 2500 bolgár házaspár meglepődve tudta meg, hogy „jogosan" nem is házas, mivel érvénytelen volt a frigyüket szentesítő hivatalos ceremónia. A házasságok Rusze városában köttettek meg, illetve nem köttettek meg érvényes módon 1990. augusztus elseje és 1998. szeptember huszadika között. Mint kiderült, olyan tisztségviselők adták össze a párokat, akiknek ehhez nem volt felhatalmazásuk.

ÉLETÉT VESZTETTE egy tizenöt éves váci fiú pénteken a késő délutáni órákban. Eddig tisztázatlan körülmények között a Budapest felől Szolnok irányába tartó vonat alá esett. A baleset a Francia utca és a Mogyoródi út kereszteződésénél lévő vasúti felüljáróban történt a fővárosban. Bűncselekményre utaló nyomokat nem talált a rendőrség.

SZENVEDÉLYBETEGEKET ellátó ambulanciát avattak pénteken Egerben, a Heves megyei Markhot Ferenc Kórház addiktológiai osztályán. Az ambulanciát bárki felkeresheti.

MOZAIK

KÉTSZÁZ ÉVE, 1799. január 23-án született Fiera di Primieróban, a mai Dél-Tirol területén Nicolaus Alois Maria Vincenz Negrelli, a Szuezi-csatorna „atyja". Mérnökként s az osztrák vasutak főfelügyelőjeként rendszeresen kifejtette, miért lenne nagy jelentőségű Ausztria számára a Szuezi-csatorna. A vízi út már Negrelli halála után, 1859 és 1869 közt épült meg, Ferdinand Lesseps francia mérnök vezetésével.

KÉTSZÁZ KILÓ HEROINT koboztak el a vámőrök Asztrahány kikötővárosban. Ez volt az orosz hatóságok idei legnagyobb kábítószerfogása. A jármű török vezetőjét őrizetbe vették.

ÖTÖS IKREK. Egy nappal a születésük után kiválóan érzik magukat a heidelbergi ötös ikrek: egy 33 éves gyógyszerésznő egy csapásra öt gyermekkel lepte meg a szülésnél jelen lévő férjét, aki az első sokk után úszik a boldogságban. A három kisfiút és a két kislányt a terhesség 30. hetében csütörtökön tízfős orvoscsapat császármetszéssel segítette a világra.

ILLEGÁLIS szeszfőzdére bukkantak a pénzügyőrök Kecskemét külterületén. A lepárlóberendezést és az 5,5 millió forint értékű tiszta szeszt lefoglalták. A helyszínen tartózkodó személyek a késő esti ellenőrzés megkezdésekor elmenekültek, felkutatásuk folyamatban van.

ELTEMETTÉK Burgert Róbertet, a Bábolna Rt. volt vezérigazgatóját pénteken a Farkasréti temetőben. A január 12-én hosszas betegség után 75. életévében elhunyt Burgert Róberttől a pályatársak, barátok nevében a ravatalnál Váncsa Jenő volt mezőgazdasági miniszter, az Új Kézfogás Közalapítvány részéről Nyers Rezső, a kuratórium tagja búcsúzott. Bajmóczy Miklós, a Bábolna Rt. igazgatója a sírnál mondott búcsúbeszédet.

MAGYAR A HALOTT. Magyar férfiként azonosították azt a holttestet, amelyet Brüsszel egyik külvárosában találtak tavaly novemberben. A tetemet elvágott torokkal, teljesen meztelenül találták meg egy árokban november 15-én. Az orvos szakértők akkor megállapították, hogy a férfit valószínűleg előző éjjel gyilkolták meg, és autóval szállították a helyszínre.

FARMAKOLÓGUSOK háromnapos tanácskozása fejeződik be ma, szombaton a debreceni Arany Bika Bartók termében. A kutatók egyik fő témája a gyógyszerkísérletekben részt vevő önkéntesek alkalmazásának körülményei és egészségvédelme. Debrecenben ötszáz önkéntes vállalja rendszeresen ezt a munkát.

ÖT TANTEREMMEL bővült és tizenkilenc számítógéppel gyarapodott a hajdúhadházi Szilágyi Dániel középiskola. A beruházás tizenkétmillió forintba került, amelyből nyolcmillió területfejlesztési támogatás volt. A tantermeket az épület felújított tetőterében alakították ki.

KÖZKEGYELEMBEN részesített Fehéroroszországban Alekszandr Lukasenko elnök 34 ezer rabot. Az intézkedéssel enyhíteni szeretnének az egykori szovjet köztársaság betegségekkel nyomorított börtöneinek túlzsúfoltságán. Az országban 60 ezren ülnek börtönben.

PILÓTAJÁTÉK-ÍTÉLET. Továbbra is hatályban maradtak a Szeged Városi és a Csongrád Megyei Bíróság által a Mikroker-ügyben tavaly hozott ítéletek. A több mint 40 ezer embert megkárosító Magad, uram pilótajáték miatt csalásért elítéltek és védőik felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be a Legfelső Bírósághoz. A testület döntése szerint ifj. Kopcsó András és Kiss Mátyás öt-öt, Hutton Mills Fairbanksné három és fél, valamint Gáspárné Ternovszky Anna hároméves börtönbüntetése hatályban maradt.

CSALÁDI TRAGÉDIA történt Szolnokon, amikor lakásában a 74 éves házigazda késsel többször is megszúrta 93 éves anyósát és annak 91 éves testvérét. A nők a helyszínen meghaltak. A gyilkos férfi ezután felakasztotta magát. Búcsúlevelében tettét azzal indokolta, hogy elméháborodott.

CSÁRDATŰZ. A tűzoltóság csütörtök éjszaka és péntek délelőtt is folytatta a csütörtök este kigyulladt, majd csaknem teljesen porig égett Muhi csárdában keletkezett tűz körülményeinek szakértői vizsgálatát. A bizottság szerint a tüzet az elektromos berendezés hibája okozta. Az oltás során egy tűzoltó kisebb sérüléseket szenvedett egy emeleti válaszfal leomlásakor. A kárt hárommillió forintra becsülik.

A SPORTVILÁG HÍREI

A MAGYAR NAGYDÍJ augusztus 15-ével szerepel a Forma–1-es autós gyorsasági világbajnokság jövő évi versenynaptárában.

A NOB vizsgálatot indított a 2002-es, Salt Lake City-i téli olimpia pályázatának ügyében, mivel felmerült a gyanú, hogy az amerikai nagyváros vesztegetéssel vívta ki magának a rendezés jogát. A hírek szerint Salt Lake City pályázati bizottsága 500 ezer dollár tanulmányi ösztöndíjjal támogatott 13 személyt, köztük a pályázatokat elbíráló testület hat tagjának hozzátartozóját.

VILÁGREKORDOT ért el a bangkoki Ázsiai Játékokon a női súlyemelők 69 kg-os kategóriájában a kínai Szun Tian-ni 245 kilogrammos összteljesítménnyel.

VILÁGCSÚCSOT ért el a német Warnecke a férfi 50 méter mellen 26,70 másodperccel, a német Rupprath pedig a férfi 50 méter háton 24,13 másodperccel a rövid pályás úszó-Eb nyitó napján Sheffieldben. A holland De Bruijn 26,09 mp-cel (női 50 m pillangó) és az olasz Brembilla 3:40,45 perccel (férfi 400 m gyors) Európa-rekordot állított fel a finálében.

AZ ÖKÖLVÍVÓK országos bajnokságán pénteken az elődöntőket rendezték meg. A finálék párosítása, 48 kg: Lakatos–Mucsi, 51: Ladányi–Vakherda, 54: Farkas–Kertész, 57: Nagy János–Barta, 60: Varga–Maczik, 63.5: Balogh–Mészáros.

ASZTALITENISZ. Női ETTU Kupa, a nyolc közé jutásért: Postás–Bicetre (francia) 4:1, a Postás várhatóan Bátorfi Csilla német csapatával, a Langweiddel játszik legközelebb január 15-én.

KOSÁRLABDA. Férfi NB I: Debrecen–Hódmezővásárhely 73-70.

A PVSK szerződtette Joby McKenzie kanadai kosárlabdázónőt.

A BSE a török Galatasarayjal mérkőzik a női röplabda CEV-kupa nyolcaddöntőjében.

KÉZILABDA. NB I, férfiak: Ózd–Tatabánya 32-26, Pécs–Nyíregyháza 34-23, Dunaferr–Komló 28-22.

A TENISZMAGAZIN napokban megjelenő ünnepi számának címlapjáról a világbajnok, zsinórban hatszoros évelső Sampras-kép köszönti az olvasót. A lap cikkei közül a sportág egyik legfontosabb háttérembere, Mark McCormack interjúja, valamint a Huber-edző, a profi tenisztől búcsúzó Kuharszky Zoltán portréja érdemel különös figyelmet.

AZ MTV 1 december 25-én 13 órakor mutatja be a Dobor Dezső által a világbajnok francia labdarúgó-válogatottról szóló Diadalív című filmet a Telesport karácsonyi műsorában.

A STOPLI ingyenes sportmagazin legújabb számában az úszóvilágbajnok Kovács Ágiról, a formálódó Telesport-csapatról és a magyar kézilabdacsapatokban szorgoskodó kubai légióról is olvashatunk.

SAJTÓFOCI. Raab Karcher-Umbro Kupa terembajnokság: Magyar Nemzet–Napi Magyarország 5-0, Nemzeti Sport–Pest Megyei Hírlap 5-1, Pesti Est–Budapesti Futball7 6-4, Zolcer Tévé–Népszabadság 7-5, Bravo Sport–Blikk 8-6, Telesport–Újságíró-válogatott 3-2, Mai Nap–RTL Klub 9-2.

Győzelemmel rajtolt a magyar válogatott a női kézilabda Eb-n

Felesleges kapitányi aggodalom

Győzelemmel kezdte szereplését a magyar válogatott a 3. női kézilabda Európa-bajnokságon. Mocsai Lajos együttese 28-24-re nyert Románia ellen.

(Munkatársunktól) A magyar női kézilabda-válogatott szövetségi kapitánya mértéktartó, realista ember. *Mocsai* Lajos az edzőmérkőzések sikerei ellenére mindenkit óvatosságra intett a nagy erőpróba, a hollandiai Európa-bajnokság előtt. Sokszor például azt emlegette, hogy a románok a kontinensviadal titkos favoritjai, s nagyon nehéz feladat lesz legyőzni őket. A tréner alighanem ezzel akarta ébren tartani tanítványai figyelmét az Eb-bemutatkozás előtt, hiszen egy jó rajt rengeteget jelenthet, ám egy rossz…

A péntek délutáni, amszterdami hatvan perc után az utóbbiról azonban szót ejteni is felesleges. Az első gólt *Takács* lőtte a románok hálójába az 5. percben, s noha *Luca* még egyenlített, később már nem engedte ki kezéből a vezetést a magyar együttes. A kapuban *Farkas* Andrea remekül kezdett, s névrokona, *Farkas* Ágnes sem akart lemaradni mögötte: biztosan értékesítette a büntetőket, az átlövései is többször bejöttek, s látványos átadásokkal hozta játékba a beálló *Kulcsárt*. A védekezésre sem lehetett panasz, a hátsérülése miatt a játékot az utolsó pillanatban lemondó *Nagy* helyére beugró *Simics* is jól beilleszkedett. Az is passzolt az elképzelésekbe, hogy a félidőben már 14-11-es magyar vezetést mutatott az eredményjelző.

A különbség a folytatásban tovább nőtt, már ötgólos is volt az előny, de néhány kiállítás és a Farkas Ágnesre állított külön őrző-védő következtében némileg apadt a differencia és a jókedv. A végén azért a magyarok örülhettek, a 28-24-es győzelemmel (legjobb dobók: Farkas Á. 10, illetve *Amariei* 7) begyűjtötte első két pontját a kontinensviadalon a Mocsai-társulat. A második felléps vasárnap a házigazdák ellen következik, akik a kapitány szerint – ugye, említeni sem érdemes – sokat fejlődtek, s veszélyes ellenfelek…

További eredmények, A csoport: Németország–Ausztria 25-24; B csoport: Lengyelország–Spanyolország 20-15, Dánia–Macedónia 37-21.

MLSZ: OTSH-vizsgálat

Berzi lemondott

Az Országos Testnevelési és Sporthivatalnak a Magyar Labdarúgó-szövetségnél lefolytatott törvényességi felügyeleti vizsgálata következtében, a tisztségviselőkre vonatkozó összeférhetetlenségi szabályzat miatt lemondott elnökségi tagságáról *Berzi* Sándor főtitkár.

A sporthivatal 22 pontban talált kifogásolnivalót a szövetség működésében. *Kovács* Attila MLSZ-elnök kijelentette, hogy a szövetség válaszolt az OTSH-nak, és határidőre, péntek délig eljuttatta azt a sporthivatalba. Kovács hozzátette, hogy a hibákat a teljesítésre kitűzött 45 nap alatt kijavítja az MLSZ.

A súlyosabb mulasztások között jelezte a sporthivatal a szövetség közhasznú társaságként történő nyilvántartásba vételének hiányát. Az MLSZ-ben, amely köztestületként működik, ezt úgy értelmezték, hogy a közhasznú társaság mint szervezeti forma nem kötelező, csak egy lehetőség.

A jelzett szabálytalanságok egy részét, így az alapszabály módosítását, a december 5-i közgyűlésen pótolta a szövetség, a továbbiakat pedig az OTSH által kijelölt időre végzi el.

Hoffmanért aggódik a hokitársadalom

Csodát tett az Alba Volán

A jégkorong Extraliga 16. fordulójában az Alba Volán 6-5-re verte a Dunaferrt.

Péntek délben *Kiss* István, a Fradi jégkorongcsapatának gyúrója még nem tudott végleges diagnózissal szolgálni *Hoffman* Attila sérülése kapcsán. Az FTC csatárának a jobb szemét az előző napi, Újpest elleni összecsapáson találta el a lilák szlovák légiósa, *Bella* botja – a baleset kísértetiesen emlékeztetett a ma már a zöld-fehérek technikai vezetőjeként dolgozó *Paraizs* néhány évvel ezelőtti drámájára, akinek az egyik szeme kis híján odaveszett egy balszerencsés sérülés nyomán –, s az Egyesült Államokból a szezon közben hazatért hokis vérző arccal rogyott a jégre. A 18 esztendős játékos csúnyán feldagadt képpel került a szemkliniká-ra; s csak reménykedni lehet, hogy hitelesek voltak az első vizsgálati eredmények, miszerint a szemgolyója nem károsodott…

A sérülések persze az Extraliga többi együttesét sem kerülik el, a pénteki Alba Volán-Riceland–Dunaferr összecsapásra például mindkét gárda erősen tartalékosan készülődött. Ám hogy az orvostudomány olykor csodákra is képes, igazolja a fehérvári *Sándor* esete, aki a szóbeszéd szerint a hét közepén vállfájdalmai miatt még egy inget is csak segítséggel tudott felvenni, a Fejér megyei rangadón viszont már a listavezető rendelkezésére állt. A találkozó első találatát emberelőnyből a házigazdák centere, *Ocskay* jegyezte, de *Tyimofejev* durva bakiját büntetve *Bali* kilenc másodperc elteltével egyenlített. Az orosz hátvéd a 16. percben bombagóllal feledtette hibáját, így a nyitó felvonás 2-1-es székesfehérvári vezetéssel zárult. A folytatásban ellenben az újvárosiak háromszor is mattolták az Alba Volán orosz kapusát, *Marint*, mégpedig *Orsó*, *Simon* és *Erdősi* révén (2-4). A záró játékrészben Orsó jóvoltából három gólra nőtt az Acélbikák előnye, de ezután csodát tett az Alba Volán, hiszen Ocskay, *Csibi* (2), illetve *Ancsin* László találataival 6-5-re fordított.

Az Extraliga állása: 1. Alba Volán 22 pont, 2. Dunaferr 15, 3. UTE 13, 4. FTC 8, a 14. fordulóban félbeszakadt FTC–Dunaferr meccs két pontjáról a szövetség elnökségének december 21-i ülésén születik jogerős döntés. **(s. tóth)**

Győztes vesztesek

Merre tovább, magyar labdarúgás? – kérdezheti bárki a közgyűlés után. Ám arra, hogy valaki tisztán láthasson, végképp nincs esély. Pedig erőlködött, derekasan nekirugaszkodott a média! De ebből a nagy semmiből csak önmaga mutogatására futhatta. Ki tudja szellemesebben nevetségessé tenni azt a színjátékot, amit a hazai futball nagy hangon előkészített év végi közgyűlése hozott. S nem is kellett megharcolni a szellemes mondandóért, csak jegyzetelni. Rögzíteni a történteket, leírni az elhangzottakat.

Nekidurálta magát az elnök, közgyűlést vezető elnökként is. Érzékelhetően a „hogy kézben tarthassam a gyeplőt" logika vezérelte. Pedig felesleges volt. Nyugodtan hátradőlhetett volna, átadva a levezető elnöki tisztet egyik jogi végzettségű segítőjének, és bölcsnek tetszve magabiztosan figyelhette volna a vérszegény ellentábor vergődését.

„Igen, mert meg voltak szervezve, vezényszóra lendültek a kezek", így a vesztesek egyike-másika. Na és, ha így volt? Már Budafokon, a borpincében szerda este eldöntötték, leszavazzák a személyi kérdések napirendre tűzését! Hogy is mondták a volt elnök támadói: pörkölt és kisfröccs mellett dőlnek el itt a dolgok… Ki veszélyeztetett itt kit? Miért nem lehetett nyíltan, szemtől szembe megmondani, ki mit gondol a másikról? Miért kellett előbb üzengetni, vádolni és hőzöngeni? A szavazó, aki már úgy is döntött, legalább igazolhatta volna magát, hogy tudniillik neki egyszerűen így jó, ahogy van vagy ahogy az ígéretek szerint lesz. Nos, ezt a többségnek „így jót" felejtették el elemezni a hatalom megragadására készülők. Mert itt bárki bármit mond, az döntött, hogy sokan így éreznek biztonságot. Az, hogy most pozíciómegtartás, szereplési lehetőség, anyagi érdek vagy a tenniakarás vágya motivál, egyre megy. Ezt a biztonságérzetet építette ki *Kovács* és csapata a szavazók többségében. Ezzel szemben egy *átgondolatlan*, tévhiteken alapuló, konkrétumokat mellőző naiv elképzelés állt, amelyet *Mészölyre* építettek, mögötte sokat sejtető, de nem megragadható, tétova és zavaros háttérrel. Az eseményeket józanul figyelők tudták, biztos lesz a bukásuk. Nagy hibát követtek el, nem használták a magyar labdarúgásnak. Ahelyett, hogy tárgyilagosan elemezték volna az elnökség és az elnök eddigi tevékenységét és rámutattak volna az elkövetett nem kevés hibára, az „álljatok mellém, én leszek az igazi" fellépéssel tönkretették az esélyét egy tartalmas változásnak, amelynek személyi következményei is lehettek volna. Így viszont bebetonozták a jelenlegi vezetést, s ez ki tudja, mivel jár majd. Mindazonáltal a sportág érdeke azt kívánja, hogy a hatalmon maradók se érezzék azt, hogy győztek.

Mert az, hogy nem kérdezték meg, mi lesz evvel a professzionálisnak nevezett nyomorbajnoksággal, mi lesz az utánpótlástervekkel, mi lesz a szövetséggel, ahol a radírigényléstől a benzinszámláig mindent az elnök írhat csak alá, mi lesz az edzőkkel, akik közül még mindig nagyon sokan úgy érzik, nincs ember, aki újat mondhatna nekik, mi lesz az edzőképzéssel, ahol az óraadó tanárok szeptemberi díjait sem fizették még ki, mi lesz a gyerekekkel, akik nem tudhatják, hogy ebben az idejétmúlt futballvilágban évről évre nő lemaradásuk, és behozhatatlan képzettségi hátránnyal lépnek a felnőttkorba, hogy azután megkezdjék téblábolásukat a hazai profi világban, ahol a mentőövként érkező külföldi meghívás már későn jön, mi lesz a játékvezetőkkel, az egykor világelsőkkel, akiket most meg sem hívtak a helyet biztosító nemzetközi seregszemlére, mi lesz a stadionokkal, a pályákkal, ahova jó érzésű ember lassan be nem teszi a lábát, egyáltalán azokkal a szurkolókkal, akik nem gyártanak transzparenseket, de rajonganak a futballért, és akik nélkül nincs értelme ennek az egésznek, mi lesz a játékosokkal, akik annyit tapasztaltak meg a majdan virágzást hozó piacgazdaságból, az írott és kimondott szó szentségéről, hogy ami a szerződésben szerepel, abból egy szó sem igaz, mi lesz a vezetőkkel, akik hajtják a pénzt a játékosoknak, hogy egyszer eladhassák őket, de tudják, hogy ez zsákutca, mi lesz az Eb-vel, a bajnoksággal, az adósságokkal, a „saját tévé"-vel… Azért, mert nem tették fel a kérdést: merre tovább, magyar labdarúgás?, nem hiheti bárki is, hogy győzött. Mert kormányzati támogatás csak a fenti kérdésekre adott válaszokkal nyerhető el. Enélkül pedig nem lehet a magyar labdarúgást sikeresen vezetni, sőt sehova sem lehet vezetni!

Mezey György

A Testnevelési Egyetem jövője

Önállóság vagy integráció?

Az egyetemi integráció előkészületei évek óta zajlanak, s ezekből a folyamatokból a több mint hetvenéves Testnevelési Egyetem sem vonhatta ki magát. A patinás TF egyetemi tanácsa két évvel ezelőtt úgy határozott, hogy a Semmelweis Orvostudományi Egyetemmel és a Haynal Imre Egészségtudományi Egyetemmel közösen létrehozza a Semmelweis Egyetemet, amely a tervek szerint 2000. január elsején kezdené meg a működését. A TF az új intézmény testnevelési és sporttudományi kara lenne, ám dr. *Tihanyi* József rektor szerint teljesen megtarthatná autonómiáját. Elődje, dr. *Istvánfi* Csaba viszont félti az intézményt az integrációtól, hiszen azzal elveszne az egyetem eddig gondosan őrzött önállósága.

Tihanyi József szerint az integráció már eldöntött kérdés, az elhatározás végleges, ám az egyetemi tanács tagjaként Istvánfi professzor szeretné elérni, hogy a testület még egyszer foglaljon állást az ügyben, mielőtt a kormányzat január végén dönt az egyetemi integrációról. Szerinte ugyanis megváltoztak a körülmények azóta, hogy egy pénzügyi krízishelyzetben az egyetem vezetése elfogadta a partnert kereső SOTE ajánlatát. A döntés idején első számú érvként emlegetett világbanki és egyéb pályázati forrásokról kiderült, hogy azokat az integrálódott és a nem integrálódott felsőoktatási intézmények egyaránt igénybe vehetik, azaz emiatt nem maradna le ezekről a lehetőségekről az egyébként esztendők óta alulfinanszírozott s ezért állandó pénzügyi gondokkal küzdő Testnevelési Egyetem akkor sem, ha megtartja önállóságát. Ráadásul az Oktatási Minisztérium nemrégiben szétküldött integrációs koncepciója szerint az integrációs tömbökön kívül megmaradhatnak szakegyetemek is, s a TF a felsőoktatási törvényben meghatározott kritériumok alapján működhetne önálló egyetemként is.

A rektor szerint viszont az önállóságra törekvés visszaüthet, mert elképzelhető, hogy ebben az esetben a kormány választ partnert az egyetem számára, míg a tervezett integráció minden érintett számára kedvező lehetőségeket kínál. Tihanyi József úgy véli, az integráció jelentősége nem is a gazdasági előnyökben rejlik, hanem abban, hogy a leendő orvos és a testkultúra területén dolgozó szakember megismerheti egymás munkáját, s ebből az együttműködésből a társadalom profitálhat. A másik fél szerint viszont ehhez nem szükséges a szoros kapcsolat, az önállóság feladása.

Nehéz helyzet, amelyben csak egy dolog bizonyos: nem lesz könnyű feladata a TF egyetemi tanácsának, ha ismét napirendjére tűzi az integráció kérdését… **(erdei)**

Club Oriental Utazási Iroda

Szilveszter külföldön:

Kairó	79 990 Ft
Kairó–Hurghada	121 200 Ft
Isztambul	68 800 Ft
Prága	25 900 Ft
Olasz körúttal	99 400 Ft
Török Riviéra	125 000 Ft
Izrael	189 000 Ft
Florida	270 000 Ft

Sri Lanka, Acapulco, Cancun, Rio de Janeiro, Abu-Dhabi, Dubai, Marokkó, Horvátország, Szlovákia, Szlovénia, Ausztria

Szilveszter belföldön:

Zalakaros, Eger, Hévíz, Gyula, Noszvaj

SÍUTAK 10 ORSZÁGBA!!!

Reggel 9-től este 7-ig!

1066 Bp., Teréz krt. 8.
Tel.: 352-8049, 321-1341

Síelés Innsbruckban, az olimpiai sícentrumban

HOTEL**** Central

5 éjszaka+félpanzió+ 4 napos síbérlet **3620 ATS/fő****

6 éjszaka+félpanzió+ 5 napos síbérlet **4340 ATS/fő****

(** vasárnapi érkezéssel)

7 éjszaka+félpanzió+ 6 napos síbérlet **5320 ATS/fő**

Az árak kétágyas elhelyezéssel, félpanzióval és síbérlettel értendők.

Síbusz a szállodától, szauna, gőzfürdő ingyenes használattal.

Sípályák: Axamer Lizum, Glungezer, Mutterer Alm

Gyerekkedvezmény: 20-50-100%

Hotel** Central**
A-6020 Innsbruck, Gilmstr. 5.
Tel.: 00-43-512-5920
Fax: 00-43-512-580310

A BÁV Rt.
december 17-én
17 órai kezdettel
KARÁCSONYI AJÁNDÉK AUKCIÓT
rendez.

Az árverésen ékszerek, műtárgyak, festmények és szőnyegek kerülnek kalapács alá.

Az aukciós kiállítás december 10-16-ig naponta 10-18 óráig tekinthető meg.

Az aukciók és kiállítások helyszíne: a BÁV Rt. aukciós terme. 1092 Budapest, Lónyay u. 30-32

BÁV BIZOMÁNYI KERESKEDŐHÁZ ÉS ZÁLOGHITEL RT.
http://www.bav.hu

Egy cserekiállítás története

Rippl-Rónai Franciaországban, francia szimbolisták a budavári Nemzeti Galériában

Madame de *Montespan, XIV. Lajos* hajdani kegyeltje építtette 1680-ban a Párizs melletti Saint-Germain-en-Laye-ben azt az impozást épületet, amely előbb árvaházként, később királyi kórházként, majd mint a művészek alkotóháza szolgált. Ma a századforduló képzőművészetét, a Nabis-festőcsoport alkotóit bemutató, kedvelt múzeum, ahol ezekben a hetekben „a magyar Nabinak" elkeresztelt *Rippl-Rónai* József művészetét csodálja a közönség. A múzeumot a Nabis-csoport megalapítójáról, Maurice *Denis-ről* nevezték el, aki 1910-től haláláig élt itt, miután 1914-ben megvásárolta a birtokot, és akinél Rippl-Rónai Emlékezései tanúsága szerint már akkor járt. Logikus volt tehát, hogy ott, ezen a Párizsból (az RER A vonalán) könnyen elérhető helyen rendezzék meg Rippl-Rónai József életmű-kiállítását, amelyet a budapesti Nemzeti Galéria után most kibővítve január 24-ig láthat a közönség. Míg az itthon és Saint-Germain-en-Laye-ben is revelációként ható tárlat Franciaországban vendégeskedik, a francia partnermúzeum cserébe válogatást küldött a budavári palotába, a Nemzeti Galériába, ahol – amint arról már hírt adtunk – nemrégiben nyílt meg a Francia szimbolisták. *Gauguin* – Pont-Aven – Nabis című kiállítás, huszonkét művész kétszáz alkotását tárva a nézők elé – Magyarországon eredetiben még sosem látott műveket, többek között Maillol-festményeket is.

Saint-Germain-en-Laye-ből a Rippl-Rónai-életmű 1999 februárjában Belgiumba utazik tovább, ahol két kiállításon ismerkedhetnek meg vele a képzőművészet kedvelői. Brüsszelben, a Grand Place-on álló városházán nyolcvan festményt mutatnak majd be, Namurben, a Félicien Rops Múzeumban pedig a pasztellek és olajképek szűkebb válogatásán kívül a most Saint-Germain-en-Laye-ben látható teljes grafikai anyagot. Magyar művésznek, egy-két külföldön élő kortárs festőt nem számítva, ilyen jelentőségű kiállítása – kétszáznegyven festmény és grafika – még nem volt. Mint ahogy a Magyar Nemzeti Galéria cserekapcsolatainak sorában is igen nagy jelentőségű ez a csere-vándorkiállítás, amelynek ötletadója és Agnes *Delannoy* mellett társrendezője *Szinyei Merse* Anna főmuzeológus. Az ő segítségével idézzük fel a tárlatok létrejöttének körülményeit.

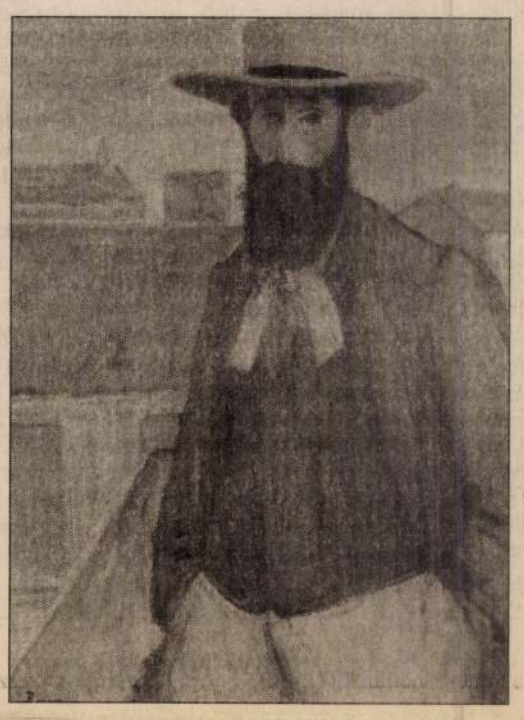

Rippl-Rónai Maillol-portréja, amelyet Saint-Germain-en-Laye-ben mutatnak be

A párizsi Musée d'Orsay-ban nemzetközi konferenciát rendeztek 1993-ban a Grand Palais nagy Nabis-kiállításáról. Ezen a tanácskozáson Szinyei Merse Anna tartott előadást Rippl-Rónairól, és kérte a jelenlévőket, segítsék hozzá a budapesti Nemzeti Galériát, hogy „a magyar Nabi" száz év után visszatérhessen Franciaországba. A Le Havre-i Malraux Múzeumban 1983-ban ugyan már volt Rippl-Rónai-kiállítás, de ott csak művei egy részét mutatták be, és a kissé „eldugott" tárlatnak nem volt igazán nagy visszhangja. A kérés nyomban meghallgatásra talált – emlékezik Szinyei Merse Anna. Maurice Denis unokája az előadás után felajánlotta segítségét, és bemutatta a magyar főmuzeológusnak a saint-germain-en-laye-i Nabis-múzeum fiatal igazgatónőjét, Agnes *Delannoy-t*. A cserekiállítás terve néhány óra alatt megfogalmazódott. A két muzeológus megbizonyosodott róla, hogy a saint-germain-en-laye-i épület földszinti és emeleti teremsoraival, a hozzá csatlakozó Maurice Denis-műteremháza alkalmas arra is, hogy az ott megszokottnál nagyobb kiállítást is befogadjon. Ehhez persze az állandó tárlat anyagának raktárba kellett volna kerülnie. Akkor merült fel az ötlet, hogy vigyék a Rippl-Rónai-kiállítás idején a saint-germain-en-laye-i anyagot más múzeumoktól és magángyűjtőktől megszerzendő fontos művekkel kiegészítve a Magyar Nemzeti Galériába, így csökkenthetők a költségek is. (A szervezést, a művek elosztását a befejező szakaszban megnehezítette, hogy körülbelül ugyanabban az időben, amikorra a francia kiállítást tervezték, Münchenben rendeztek nagy Gauguin–Pont-Aven-, Montrealban Nabis-kiállítást, Miskolcon pedig a magyar litográfia történetét bemutató tárlatot.)

A budavári palotában Bernáth Mária vezetésével megrendezték a budapesti Rippl-Rónai-kiállítást. Franciaországban a partnermúzeum felhívást tett közzé a Drouot árverési bulletinjében, kérve a magángyűjtőket, jelentkezzen, akinek Rippl-Rónai-kép van birtokában. (Azt ugyanis tudni lehet, hogy Rippl-Rónai elég sok képet eladott Franciaországban.) Ismeretlen, jelentős mű egyelőre nem bukkant fel, de kölcsönkapták a rendezők egy magángyűjtőtől a kamint szerettek volna – mondja Szinyei Merse Anna –, de francia és svájci múzeumokból, magángyűjtőktől sikerült különleges képeket, szobrokat megszerezni. Így nagyobb szerep jut annak a fiatal festőnek, Emile *Bernard-nak*, aki erősen hatott Gauguinre. Genfi kölcsönzésnek köszönhetően érkezett Budapestre Emile Bernard Három breton asszony című domborműve is, amelyet sokáig Gauguinnek tulajdonítottak, és magángyűjtők adták a kiállításra a Nabis főalakjainak, *Bonnard-nak* és *Vuillard-nak* több fontos művét is. A budapesti tárlat nagy nyeresége Maillol jelenléte festményeivel és szobraival. (Rippl-Rónai 1899-ben nála töltött három és fél hónapot, ekkor festette róla híres portréját.)

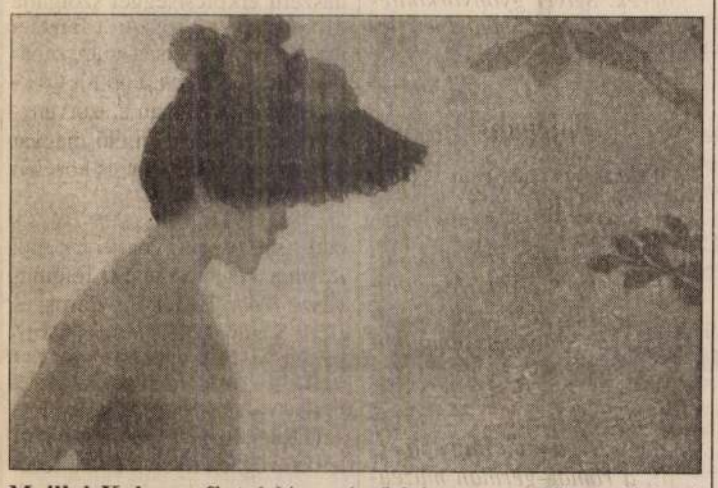

Maillol Kalapos fiatal lány című képe most először látható Magyarországon, a Nemzeti Galéria francia kiállításán

posvári Róma-villát ábrázoló, itthon ismeretlen festményt a „kukoricás" korszakból, egy galériától a század végi kiállítások ismert figuráját, Léo *Gaussont* egy kávéházban ábrázoló litográfiát. A Musée d'Orsay kölcsönadta a Maillol-portrét, amelyet Budapestre a költséges szállítás miatt nem tudtak elhozni, valamint a kivételes szépségű, zöldes-kékes, puha fényekben pompázó Park éjjel című kis pasztellképet, amelyet az Orsay nemrég vásárolt meg. Rendezés közben jelentkezett egy angol Jarry-kutató, aki egy magángyűjtőnél megtalálta az Übü szerzőjének, Alfred *Jarrynak* Rippl-Rónai által festett portréját, amelyet Szinyei Merse Anna régen keresett. Az itthon alig látható grafikai anyagból a franciák kérésére kétszer annyit mutatnak be, mint a budapesti kiállításon. (Kár, hogy az életmű lezárását jelentő pasztellek többsége a velük „egyidős" festményektől elkülönítve, a szép, intim tereket alkotó műteremház kissé eldugott, egy csigalépcsőn megközelíthető folyosóján kaptak helyet.)

A francia szimbolistákat bemutató budapesti kiállításra a müncheni tárlat miatt kevesebb Gauguin-képet tudtak elhozni,

A saint-germain-en-laye-i Rippl-Rónai-kiállítás megnyitóján, épp akkor, amikor megkezdődtek a tárgyalások Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozásáról, Michel *Péricard*, a francia nemzetgyűlés alelnöke és *Szombati* Béla magyar nagykövet szólt arról: ennek az erős művészegyéniségnek a munkássága nemcsak a századfordulón jelentett összekötő kapcsot a két ország között, hanem ma is. Arról is tanúskodik, hogy Magyarország értékei tudatában kopogtat az európai és az atlanti szervezetek ajtaján.

Ferch Magda

NAPLÓ

A VERES PÁLNÉ Gimnázium tegnap ünnepelte százharmincadik tanévét. A délután megtartott ünnepségen Pokorni Zoltán oktatási miniszter mondott köszöntő beszédet.

JOHN RAVEN tart előadást Pszichológusok a társadalomért címmel ma délelőtt kilenc órától az SHL Hungary irodájában (Budapest I., Attila út 23.).

PRUNYI ILONA koncertje látható-hallható ma 14 óra 25 perctől a Duna Televízióban. Műsorán a XIX. századi magyar romantikus zongoramuzsika ritkaságai, Bertha Sándor, Mosonyi Mihály, Ábrányi Kornél, Volkmann Róbert és Goldmark Károy művei szerepelnek.

A KŐORSZÁG elnevezésű ásványbörzét negyedik alkalommal rendezik meg ma és holnap délelőtt kilenc órától a Láng Művelődési Központban (Budapest XIII., Rozsnyai u. 3.).

A FELEMELKEDÉS – a mi felelősségünk címmel rendez konferenciát a Magyar Polgári Együttműködés ma délelőtt tíz órától a Szent Margit Gimnáziumban (Budapest XI., Villányi út 5–7.). Előadást Nemeskürty István, Harrach Péter és Bod Péter Ákos tart.

A KISCELLI MÚZEUM munkatársai ajándék- és karácsonyfadísz-készítésre várják a gyerekeket ma délelőtt tíz és tizenkét óra között. December 13-án, vasárnap délelőtt tizenegy órakor a Magyar Piarista Diákszövetség Sík Sándor kamarakórusa ad hangversenyt.

HETVENHÉT (mese három királyfiról) címmel tart bemutató előadást a Merlin Színház (Budapest V., Gerlóczy u. 4.) ma délelőtt tizenegy órakor.

SZINTETIZÁTORVERSENY döntőjét rendezi meg a Gorsium Zeneiskoláért Alapítvány országos részvétellel ma délután két órakor a székesfehérvári Barátságházban (Marx Károly tér 1.).

Zrínyi Miklós mint bankelnök

Kecskeméti színház – Mikszáth Kálmánnal és Bodolay Gézával

Telt ház van vasárnap délután a kecskeméti színházban (mely százhárom évvel ezelőtt épült a legdivatosabb osztrák építészek, *Helmer* és *Fellner* tervei alapján). Tapsol öreg és fiatal, derül a középkorú. *Mikszáth* Kálmán épp száz esztendeje írt elbeszélésének, az Új Zrínyiásznak megzenésített változatát játsszák, a színház nemrégiben kinevezett igazgatójának, *Bodolay* Gézának a rendezésében, *Kocsák* Tibor zenéjével. A főszerepet a kecskemétiek régi, kedves ismerőse, *Szilágyi* Tibor játssza (a művész első stációja a főiskola befejezése után Kecskemét volt a hatvanas évek második felében), Radovánt, a szigetvári hős íródeákját és titkárát a Szomszédokból jól ismert *Epres* Attila, a Bánffy-kormány kultuszminiszterét, báró Wlassics Gyulát *Őze* Áron, a szépasszonyt, ki a hős bajnok eszét majd' elveszi, *Balogh* Erika, aki a fővárosból két szerepre szerződött át Kecskemétre. Mintha csak ma írták volna, olyan a századfordulós história a színpadon. Pedig a dialógusok mondatai Mikszáthtól származnak. Persze a nagy palóc számára az 1898-ban kiadott írásban is, mint több más, akkortájt keletkezett művében csak kulissza volt a történelem a meséhez; az „álló meg a visszapörgetett időben" korának abszurditásait pellengérezte ki. Meg a mi életünk abszurditásait…

Zrínyi és vitézei, kik egy angyali „félreértés" következtében kelnek ki sírjukból, elképedve szemlélik azt a sok furcsaságot, ami az 1898-as esztendőt – is – jellemezte. Ám amikor nélkülözni kénytelenek, lelkiismeretfurdalás nélkül magukra veszik a modern szokásokat és erkölcsöket. Zrínyiből bankelnök lesz, könnyelmű s préda, pénzügyletekhez mit sem értő. Amikor azonban komolyra fordul a helyzet (parlamenti számonkérés, miegyebek), fegyverrel intézik el emberei az akadékoskodókat. XVI. századi egyéniségekké akkor változnak vissza, amikor veszélybe kerül a hon, jön a muszka… „Így volt ez akkor, így van ez nagyjában ma is. Az ország nem haladt azóta messze…" – írta a szerző, Mikszáth Kálmán –, s mi, kései utódai szavaira sűrűn bólogathatunk. Jó választás volt tehát a Katona Józsefről elnevezett színházba a nézőket visszacsalogatni szándékozó direktortól a Mikszáth-mű színpadra állítása.

– Nem újdonság irodalmi alapanyagokból a saját képünkre és hasonlatosságunkra írni át szüzséket – mondja Bodolay Géza Bertolt *Brecht* képe alatt üldögélve, a nagy példaképhez hasonlatos „kosztümben" és fejtartással. – A színházi emberek szerte a világon ezt csinálják. A kilencvenes évek közepétől szerettem volna színre vinni az Új Zrínyiászt. Ha valaki módfelett időszerűnek találja előadásunkat, Mikszáthot okolja érte, aki százéves távlatban előre látta a lehetséges variációkat és alaphelyzeteket, amelyek mifelénk mindig ugyanazok maradnak.

Az új igazgatónak egyébként kedves emlékei fűződnek Kecskeméthez. Három éven át meghatározóan vehetett részt a színház akkori életében. Egy legendás színidirektor utolsó évadját „kapta el"; amikor megérkezett, azonnal azzal a ritka kérdéssel támadták: mit akar rendezni? *Tamási* Áront és Brechtet – mondta Bodolay –, és másnap kiírták a próbákat. Ilyen az életben többet nem fordul elő veled, kisfiam – intette a hajdani színigazgató, hacsak nem leszel te is direktor. Különben ugyanis nem rendezheted meg szíved vágyait. Az intelem hatott.

Bodolay Géza: A színházcsinálásért vállaltam az igazgatóságot NAGY ZOLTÁN FELVÉTELE

– Nem az igazgatásért vállaltam a színházcsinálást, hanem a színházcsinálásért vállaltam az igazgatóságot.

Hogy másnak kell-e lennie a színháznak, mint amilyen korábban volt? A hírlapíró okvetetlenkedésére nincs válasz, hiszen: ha akarjuk, ha nem, mindig más lesz a színház, a társulat és a direktor ízlése, és személyisége valamilyen formában rányomja bélyegét az előadásokra, az egész repertoárra. – Olyan színházat kell csinálni, amilyenhez partnerekre találok a nézőtéren – mondja Bodolay Géza. Csak addig jó a színház, amíg az embereket érdekli, mit művelünk a színpadon. Ha nem felel meg a kor kihívásainak a színház, a pogány oltárok sorsára jut. Persze *Madách* óta tudjuk, az elhagyott oltárnak is lehet mártírja…

A kecskeméti közönség sokarcú „partnere" a színház vezetőségének. Van, aki azt mondja, be nem teszi a lábát a Csárdáskirálynőre, még ha *Rudolf* Péter játszik is benne, más meg azt mondja, csakis arra jön be, semmi másra. – Az az igazi színház, amelyikben az is örömét leli, aki pontosan tudja, ki az a Mikszáth Kálmán, s az is, aki még kötelező olvasmányként sem kötött ismeretséget vele – mondja Bodolay.

Az Új Zrínyiász – úgy tűnik – ilyen előadás.

Gondjaik persze a kecskeméti teátristáknak is vannak, mint kollégáiknak szerte az országban. Mindenekelőtt a szubvencióval, ami évek óta nem emelkedett. Most energikus, új társaság vette át a város vezetését, elképzelhető tehát, hogy – mint régente – most is erőihez mérten igyekszik fenntartani a város gyönyörű, legfeljebb csak a salzburgihoz mérhető teátrumát. (A város polgárai, akik százhárom évvel ezelőtt elhatározták, hogy Európa nagyvárosaival egyenrangú színházat építenek, abban bíztak, Kecskemét minden tekintetben hasonlítani fog ama európai nagyvárosokhoz. Hogy Kecskemétből mégsem lett Salzburg, nem a színházépítő polgárokon múlott. Ők „csak" arról gondoskodtak, hogy a kor legjobb tervezőit és legkorszerűbb technikáját hozzák el településükre.)

– Jó volna, ha templomnak fognák fel a színházat – mondja Bodolay Géza. – Noha nincsenek pontos felméréseink, attól lehet tartani, ma már éppen azok nem tudják kifizetni a még viszonylag alacsony összegeket a színházjegyekért, a bérletekért, akiket a színház valóban érdekel. Az ókori görög államokban fizettek a népnek, hogy színházba menjen. Anyagi nehézségeik elől a színházak jó része a kommersz irányába menekül, miközben várják, sőt elvárják azt az állami dotációt, amely arra szolgálna, hogy a közösség épülését segítő darabokat mutassanak be. A színház természetesen nem tudja megváltoztatni a világot, noha *Shakespeare* és *Molière* óta ezzel kacérkodik. Ám hangot tud adni a „Változtasd meg életed" imperativusának.

Lőcsei Gabriella

Árverés minden napra

Műtárgyak, ékszerek, luxusautók kalapács alatt

Beindult a karácsony előtti nagyüzem a műkereskedelemben: műgyűjtő legyen a talpán, aki a jövő héten valamennyi fontosabb aukcióra el akar látogatni. A Kieselbach Galéria pénteki árverésén újabb rekord dőlhet meg: egy Szinyei Merse-képet 15 millió forintos árról indítanak.

A múlt heti aukciók közül a Nagyházi Galéria festmény- és műtárgyárverését emeljük ki. Az aukció sikeresen zárult: a 474 tétel csaknem háromnegyede, 344 darab kelt el az árverésen. Az értékesített festmények és műtárgyak kikiáltási ára 97 millió volt, összleütési áruk 153 millió forint volt, ami csaknem hatvanszázalékos emelkedést jelent. A legmagasabb áron, 16 millió forintért egy Brueghelnek tulajdonított XVII. századi olajfestmény kelt el, amelyet eredetileg 8,5 millió forintért kínáltak. Egy ugyanebben az időszakban Giacomo Francesco Cipper által készített képet 11 millióért vittek el, de több régi mester által készített kép is rendkívül jól szerepelt. Egy Rippl-Rónai-festmény (Piacsek bácsi és a család) 13 millió forintért ment el, egy női portréját 3 millió, egy csendéletét 3,2 millió forintért vásároltak meg. Kádár Béla Anya lányával című, temperával készült festménye szintén szép árat ért el: 950 ezer forinttól 5,5 millió forintig tartott a licitálás. Az árverésen ezenkívül tucatnyi képet értékesítettek egymillió forint feletti áron: a múlt században élt osztrák Josef Reiter Leányka a batyuban című festményének ára például 460 ezer forinttól egészen 5,5 millió forintig emelkedett.

ÁRVERÉSEK DECEMBER 7–13. KÖZÖTT

Tárgy	Árverező	Árverés helye	Napja	Óra
XI. művészeti	Belvárosi Aukciósház	V., Váci u. 36.	7–8.	17.00
47. ékszer	BÁV Rt.	IX., Lónyay u. 30–32.	7.	17.00
Érem, érme	Globe Galéria	V., Nádor u. 5.	8.	16.30
102. festmény	BÁV Rt.	IX., Lónyay u. 30–32.	8.	17.00
Műtárgy, ékszer	Klapka Árverési Csarnok	IX., Vámház krt. 9.	8.	17.00
Festmény, műtárgy	Polgár Galéria	V., Váci u. 11/B	9–11.	17.00
Vegyes műtárgy	Első Budai Árverezőház	II., Kapás u. 5–9.	10.	17.00
Festmény, grafika	ARTE Galéria	V., Ferenczy u. 14.	11.	15.00
Festmény	Kieselbach Galéria	Vígszínház	11.	17.00
Történelmi értékpapír	Első Budai Árverezőház	II., Kapás u. 5–9.	12.	10.00
Könyv	Honterus Antikvárium	VIII., Múzeum u. 17.	12.	10.30
31. árverés	Nagyházi Galéria	V., Balaton u. 8.	12–13.	11.00
Jótékonysági célú	Szalmaszál Alapítvány	XIV., Hermina út 3.	12.	16.00
Grafika	Blitz/ARTE	V., Kossuth L. u. 2/A	12.	10.00
6. festmény, műtárgy	SeM Rt.	Miskolc, Vigadó	13.	17.00

Forrás: Műértő

A rendszerint kamaraaukciókat rendező cégek karácsony előtt szintén igyekeznek magukhoz édesgetni a vastagabb pénztárcájú vevőket is. Ezt jelzi, hogy kiemelt árveréseiken értékesebb tárgyakat, festményeket is kínálnak árverésre: az Első Budai Árverezőház legutóbbi kiemelt műtárgyárverésén 81 tétel kelt el 2 millió 376 ezer forintért; ebből jelentős részt képviselt Mednyánszky László festménye, amelyet 550 ezer forintért árvereztek el.

Az e heti árverések közül szinte lehetetlen csak néhányat kiemelni, mivel valamennyien mostanra tartogatják legértékesebb darabjaikat. A legkiemelkedőbb választékot és várhatóan a legmagasabb árakat hozó árverés minden bizonnyal a Kieselbach Galériáé lesz: amint arról már beszámoltunk, az árverés egyik szenzációja Szinyei Merse Pál festménye, az 1910-ben készült Parkban lehet, amelyet 15 millió forintról indítanak, ez a legmagasabb kikiáltási ár a hazai árverések történetében. A leütési rekordot eddig a Műterem Galéria tartja egy 21 millió forintos Rippl-Rónai-képpel, a most árverésre kerülő kép jó eséllyel pályázhat e csúcs megdöntésére is. A Kieselbach Galéria pénteki vígszínházbeli aukcióján ezenkívül árverésre kerül többek között Rippl-Rónai József kilenc munkája, továbbá Perlott-Csaba Vilmos hét alkotása, továbbá az árveréseken általában jól szereplő Scheiber Hugó, Czóbel Béla, Mednyánszky László és Iványi Grünwald Béla több műve is.

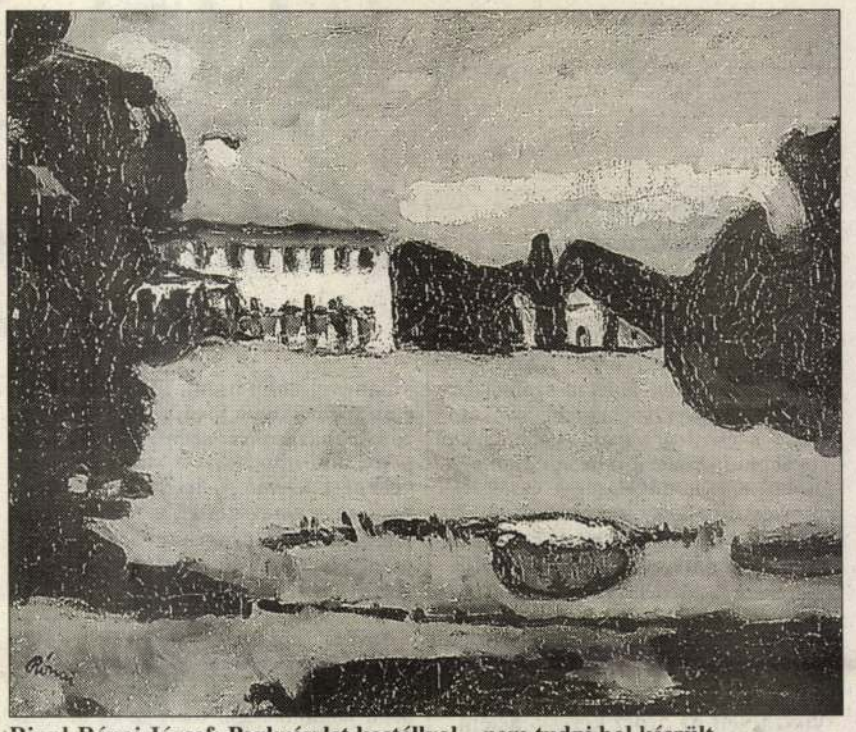

Rippl-Rónai József: Parkrészlet kastéllyal – nem tudni hol készült

Beleerősített a Bizományi is, két hét alatt három árverést is tartanak. December 7-i ékszerárverésük két legértékesebb darabja egy-egy Patek Philippe férfi- és női karóra lesz, 550 ezer, illetve 250 ezer forintért. A festményaukción a két legértékesebb festmény – természetesen – Rippl-Rónaitól származik, de 2 millió forintért kínálják Kádár Béla Nővérek című pasztelljét is. A Nagyházi Galéria is kétnapos árveréssel készül az ünnepre: szombaton műtárgyak, a már hagyományos ezüstvasárnapi aukcióján pedig ezüsttárgyak és ékszerek kerülnek terítékre. A Belvárosi Aukciósház kétnapos művészeti árverésének érdekessége, hogy az aukción egy 1965-ös évjáratú Mercedes-Benz típusú gépkocsit is elárvereznek, a kikiáltási ár 1,1 millió forint lesz. Számos milliós kép kerül kikiáltásra a Polgár Galéria maratoni, 9–11-i, majd 15-én folytatódó karácsonyi árverésén is.

M. T.

A City meg akarja tartani központi szerepét a pénzvilágban

Az új lordmajor nem szeretne városi fánkot

Az 56 éves Lord Levine ősi, kissé anakronisztikusan hangzó lordmajori címe, illetve előélete, hírneve és fellépése aligha állhatnának élesebb ellentétben egymással. A londoni City, a „négyzetmérföld" önkormányzatának nemrégiben megválasztott új vezetőjét – a megbízatás mindig novembertől novemberig szól – előszeretettel nevezik Mr. Fixitnek (szabad magyar fordításban: a mindenhez értő Fregoli úr). Miután a nyolcvanas évek elején, húsz viszonylag csendes, de rendkívül sikeres év után búcsút mondott a United Scientific Holdings nevű katonai berendezéseket gyártó cégnek, Michael Heseltine hívására „vadorzóból vadőr", és a védelmi minisztériumban a közbeszerzés feje lett.

A következő évek újabb kormánytisztségeket hoztak, majd – addigra Sir Peter Levine-né avanzsálva – felkérték, legyen a Docklands helyiérdekű vasút vezetője. Ez az akkor mindenféle gyermekbetegségben szenvedő, megbízhatatlan szolgáltatás kulcsfontosságú összeköttetést biztosít a City, valamint Európa legnagyobb irodaközpontja és ingatlanfejlesztése, a Canary Wharf között. Később az egész, súlyos pénzügyi gondokkal küzdő komplexus elnök-vezérigazgatójává nevezték ki, majd amikor a korábbi Reichmann-beruházás kievickélt a bankcsődből, a Cityben vállalt különböző igazgatósági tagságokat. Nem sokkal azelőtt, hogy a City önkormányzata megválasztotta lordmajornak, a Bankers Trust európai elnökévé nevezték ki. Most, hogy az amerikai bank fuzionált a Deutsche Bankkal, Lord Levine-nek a lordmajorság nélkül is lenne dolga bőven az egyesítéssel járó feladatok, többek között a londoni irodában elkerülhetetlen leépítések levezénylése terén.

Mint azt néhány Londonban dolgozó külföldi tudósítóval, köztük a *Népszabadság* munkatársával beszélgetve Lord Levine elmondta, az üzleti életben, a közigazgatásban és a pénzvilágban szerzett tapasztalatai alapján egyéves „pünkösdi királysága" során elsősorban fiskális és szociális célokat kíván megvalósítani. Mindenekelőtt biztosítani akarja, hogy London a világ vezető pénzügyi központja maradjon. Tisztában van azonban azzal is, hogy bár London ad helyet a világ több, élénk forgalmat lebonyolító és likvid piacának – ezek közé tartoznak a devizakereskedelem, a kötvények és tőkeészesedések – nem engedheti meg magának az önelégültséget. A Cityre számos kihívás vár, elsőként január elején, amikor az Európai Unió legtöbb országában áttérnek az euróra. Részben éppen amiatt, hogy Nagy-Britannia nem csatlakozik az elsők között az EMU-hoz, kemény versenyre számít a világ többi pénzügyi központja, főleg az európai jegybank székhelye, Frankfurt és London között. A City bankjai egy vagyont költöttek arra, hogy január 4-én a kormány tartózkodásától teljesen függetlenül már tudjanak az euróval kereskedni.

Ami a lordmajor szociális felelősségét illeti, a City természetesen a leggazdagabb londoni kerület, amelyet viszont éppen a leginkább lerobbant kelet- és dél-londoni körzetek, például Tower Hamlets és Southwark veszik körül. Lord Levine szoros együttműködést és támogatást ígér a szomszéd körzetek lakóinak és vállalatainak. Így tartja elkerülhetőnek, hogy a City „városi fánkká" váljon, ahol a gazdag magot kevésbé tehetős réteg borítja.

Lord Levine egyszerre újító és hagyományőrző. Amikor a napokban II. Erzsébet egyedülálló, egész napos „kiránduláson" tett a Citybe, a lordmajor utcai ruhában fogadta és kísérte el néhány jellegzetes intézménybe (például a tőzsdére) és bankokba (pl. Merrill Lynch, Bankers Trust), bejelentve, hogy csak egészen ritka hivatalos alkalmakkor viseli majd lordmajori egyenruháját és jelvényeit, és Daimler helyett „egyszerű" Bentleyvel fog közlekedni. A City szerepének megőrzése érdekében azonban ő sem marad el elődje teljesítményétől, aki egy év alatt hatszáz beszédet mondott, tizenkét külföldi országot keresett fel, kétszázharminc ebéden és kétszáznegyven vacsorán vett részt, és mintegy ötezer ember kezét rázta meg.

Amikor a City promóciójáról beszélt, nem szűkítette le azt a négyzetmérföldre, hanem egész London, többek között Canary Wharf, sőt a skót üzleti központ, Edinburgh pénzügyi szolgáltatásait is beleértette. Ugyancsak Lord Levine vállalkozó szellemére utal, hogy negyedszázada ő az első lordmajor, aki beszédet mondott a lordok házában. Ebben élesen kikelt Brüsszel legújabb adótervei, mindenekelőtt a külföldi megtakarításokra kivetendő 20 százalékos „visszatartó" adó ellen, ami minden, az Európai Unión belüli, de az invesztor hazáján kívüli befektetést érint. Lord Levine szerint ez az adó megsemmisítő hatással lenne az Egyesült Királyság off-shore adóparadicsomaira, a Csatorna-szigetekre, a Man szigetre, és megtizedelné az eurobond piacot is, ami kifejezetten az országon kívüli befektetésektől függ. Ez az üzletág évi 3 milliárd fontot jelent a Citynek, az új adó viszont teljesen kiűzhetné az EU területéről – Zürichbe vagy New Yorkba –, és így több mint tízezer jól fizetett citybeli állás kerülne veszélybe.

London, 1998. december

R. Hahn Veron

Rippl-Rónai József

PIAC – GAZDASÁG

NÉPSZABADSÁG 1998. DECEMBER 7., HÉTFŐ

RÖVIDEN

Támogatást követel a Medosz

A Mezőgazdasági, Erdészeti, Vizügyi Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége (Medosz) követeli, hogy a személyenként 3000 forintos foglalkoztatási támogatást – a jelenlegi tervekkel ellentétben – továbbra is biztosítsa az agrárköltségvetésből a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium. Az állásfoglalást, melyet a szakminiszternek is elküldenek, Balatonfüreden, a Medosz XIX. kongresszusának pénteki záró ülésén fogadták el a résztvevők. A küldöttek ismét *Bereczky Andrást* választották főtitkárnak. *(MTI)*

Visszaesett az orosz kereskedelem

Oroszország külkereskedelmi forgalma az idén a három évvel ezelőtti szintre esett vissza, s legalább öt-hat évig nem is várható a tavalyi szint újbóli elérése – közölte az orosz kereskedelmi miniszter. *Georgij Gabunyija* szerint 1998-ban a teljes orosz külkereskedelmi forgalom 16-17 százalékkal lesz kisebb a tavalyinál az országra rátört gazdasági válság miatt. *(MTI)*

Romániában emelkedhet a kenyér ára

Romániában hamarosan jelentős mértékben – mintegy 34-46 százalékkal – emelkedhet a kenyér ára – közölte vasárnap a román Malom- és Sütőipari Országos Szövetség. A szövetség nyilatkozata emlékeztetett arra, hogy miközben az állami sütödékben készült kenyér ára az év eleje óta változatlan, valamennyi alapanyag ára emelkedett, kezdve az élesztőtől (16 százalék) egészen a sóig (300 százalék). A malom- és sütőipar számára komoly gondot jelent az is, hogy november elsejével megszűnt az a kormánykedvezmény, amelynek alapján a malmok és a pékségek kilónként 200 lejjel kevesebbért kapták a kenyérnek való gabonát. *(MTI)*

Egymilliárd márka hűségpénz

A Deutsche Bank csaknem 600 millió dollárt, vagyis több mint egymilliárd márkát költ arra, hogy helyükön marasztalja a minap megvásárolt amerikai Bankers Trust Corp. felső vezetésének tagjait – írja a Der Spiegel megjelenés előtt álló kiadása. Egyedül *Frank Newman,* a Bankers Trust elnöke tízmillió dollárt vehet fel, ha megtartja helyét az új bankóriás igazgatótanácsában. *(MTI)*

REGISZTER

A ma kezdődő héten a következő kötelezettségeket kell teljesíteniük a cégvezetőknek. (Az összeállítást a Cégvezetés című folyóirat bocsátotta rendelkezésünkre.)

December 7.
- Nem palackozott kiszerelést végzők borforgalmazásának bejelentése

December 8.
- Befektetési szolgáltatók nyitottpozíció-jelentése
- Szállítók és szolgáltatók villamosenergia-számlázása

December 10.
- Elszámolóházak adatszolgáltatása
- Külföldi szervezeteknek kifizetők társasági adójának befizetése
- Társas vállalkozások járulékfizetése
- Tb-kötelezettségek teljesítése
- Foglalkoztatók tb-összesítő bevallásának megküldése
- Foglalkoztatók tb-változás bejelentése
- Egészségügyi hozzájárulás megfizetése
- Táppénz-hozzájárulás befizetése
- Baleseti járulék befizetése
- Foglalkoztatók magán-nyugdíjpénztári tagdíj levonása és befizetése
- Magán-nyugdíjpénztárak adatszolgáltatása tagjaikról
- Magán-nyugdíjpénztárak változásjelentése
- Egyéni vállalkozók magán-nyugdíjpénztári tagdíjának befizetése
- Befektetési vállalkozók jegyzésigarancia-jelentése
- Befektetési vállalkozók nagykockázati jelentése
- Befektetési vállalkozások értékpapírjelentése
- Árvízvédelmi értékelő jelentés megküldése

December 11.
- Vámáru-nyilvántartás hitelesítése

Hatmilliárddal több beruházásra

Az alapoktól átvett pénzekkel is bővül a fejlesztési keret

Valamivel több mint hatmilliárd forinttal emelkedik jövőre a kormányzati beruházásokra szánt költségvetési pénz, ami mindössze 5 százalékos növekedést jelent. A helyzetet árnyalja, hogy más elnevezéssel, az úgynevezett támogatási célprogramok között viszont a legtöbb ágazat jelentős támogatásnövekedésre számíthat.

Jövőre kormányzati beruházásokra 117 milliárd forintot fordít az állam a költségvetési javaslat szerint, ami körülbelül hatmilliárddal több az ideinél. Ez ötszázalékos növekedésnek felel meg. Eközben azonban az úgynevezett támogatási célprogramokra szánt összeg az ideinek körülbelül a háromszorosára, 219,4 milliárd forintra növekszik. A támogatási célprogramok és a kormányzati beruházások együttes összege jövőre 336,5 milliárd forint lenne, ami 83 százalékos növekedés az ideihez képest. A Pénzügyminisztériumban azonban megtudtuk, hogy a támogatási célprogram elnevezéssel illetett költségvetési pénzek a megszűnt állami pénzalapoktól átvett forrásokat jelentik. Ezek java része szintén beruházásokra szolgál, így a legtöbb ágazatban növekedésre lehet számítani.

Az egyik kivétel az egészségügy, ahol a beruházásra szánt összeg jövőre 6,9 milliárd forint lesz a tervezet szerint. Ez félmilliárddal kevesebb az ideinél, a támogatási célprogramok között pedig nem szerepel egészségüggyel kapcsolatos kiadás. A csökkenés oka valószínűleg az, hogy a költségvetés jövőre már csak 805 millió forintot fordít a Pécsi Orvostudományi Egyetem Szívsebészeti Centruma beruházásának második ütemére, szemben az idei 1,6 milliárddal.

A közbiztonságra, tűz- és katasztrófaelhárításra elkülönített beruházási összeg viszont több mint a duplájára, 7,4 milliárd forintra emelkedik jövőre a költségvetési javaslat szerint. Ezt további 5,6 milliárd forint egészíti ki a támogatási célprogramok között. Több százmillió forinttal emelkednek ebben a körben például a polgári titkosszolgálatok beruházásait szolgáló összegek, a tűzoltóság viszont mindössze 72 millió forintot fordíthat beruházásra, ami éppen 100 millióval kevesebb az idei összegnél.

A mezőgazdaságban megvalósítandó beruházásokra a költségvetés jövőre 278 millió forintot adna, szemben az idei 3,6 milliárddal. Igaz viszont, hogy az agrárumra szánt pénz oroszlánrésze, 36,3 milliárd forint a támogatási célprogramok között szerepel, ami további 7,2 milliárd forint saját bevétellel egészül ki, így a büdzsé ebben a körben végül is 43,5 milliárd forinttal segíti a mezőgazdaságot. Ez – összevetve az idei, összesen 38,5 milliárd forintos költségvetési forrással – 12,9 százalékos növekedésnek felel meg.

Az infrastrukturális kiadások között félmilliárd forinttal kevesebb beruházási pénz szerepel a jövő évi költségvetésben az ideinél. A 46,3 milliárd forint azonban további 91 milliárddal egészül ki a támogatási célprogramok között. Ez utóbbira az idén mindössze 3,6 milliárd forint van elkülönítve, ráadásul ezt is teljes egészében saját bevételből kell előteremteniük az érintett szervezeteknek. A jövő évi büdzsében szereplő 91 milliárdból csak 21 milliárd a saját bevétel, a fennmaradó rész viszont költségvetési támogatás. Ennek az összegnek a legnagyobb részét, 80 milliárd forintot persze a megszűnő Útalaptól átvett pénz teszi ki, s ez szolgál az utak, hidak építésével, üzemeltetésével, felújításával kapcsolatos kiadásokra. A szűkebb értelemben vett infrastrukturális beruházások közül 2 milliárd forint szerepel a jövő évi büdzsé tervezetében a kiemelt városok szennyvízkezelésére, ami 370 millió forinttal kevesebb az ideinél. Kétmilliárd forinttal, 12 milliárdra emelkedik viszont a vasúthálózat fejlesztésére fordítandó összeg, a Volán-autóbuszok rekonstrukciójára pedig az ideinél 1,2 milliárddal többet, 3,2 milliárd forintot költhet jövőre a közlekedési tárca a költségvetési javaslat szerint.

N. P. M.

Költségvetési megtakarítást jelent az euro

Kiegyensúlyozottabb és kedvezőbb gazdasági növekedést tesz lehetővé az euro bevezetése Európában, és ez a magyar gazdaság kilátásait is javítja – mondta el Erhart Tibor, a Pénzügyminisztérium főosztályvezető-helyettese.

A gazdaság szereplőinek és az országnak előnyt jelent, hogy súrlódásmentesebb gazdasági kapcsolatrendszer jön létre – véli *Erhart Tibor,* aki az *MTI*-

A bankjegyekkel 2002-ben találkozhatunk külföldi fizetőeszközként

nek nyilatkozott. Az euroövezetben az üzletfeleknek ugyanis nem lesznek tranzakciós jellegű devizaköltségei, megszűnik az árfolyamkockázat. Szintén pozitívum, hogy a különböző régiókban jobban összemérhetővé válnak az árak, szabadabb lesz a tőkeáramlás. A nagyobb, integráltabb gazdasági régió előnye lesz az is, hogy a hozamok is az egységesülés irányába mozdulnak el.

A főosztályvezető-helyettes kifejtette: a bankoknak és magánszemélyeknek is fel kell készülniük, hogy a meglévő nemzetközi követeléseik és tartozásaik a jelenlegi 11-féle deviza helyett csak euróban lesznek nyilvántartva. Ennek megfelelően a jelenlegi elszámolásukat át kell vezetni az új egységes pénzre, ami a számítógépprogramokban és az emberi rutinban is okozhat átállási problémákat, valamint költségeket.

Ezt követően viszont egy sokkal egyszerűbb rendszer áll majd rendelkezésükre. Jövőre készpénzként még nem jelenik meg az euro, azonban adott esetben a pénzhelyettesítő eszközökkel már jövőre elkerülhető a valuták közötti átváltási költség.

A költségvetésre is előnyös hatással lesz az új egységes valuta bevezetése, a jobb gazdasági környezet következtében – mondta Erhardt Tibor. Az euro bevezetése miatti költségvetési kiadások – amelyek elsősorban technikai jellegűek, például a számítógépes rendszer átalakításából adódnak – arányaiban jóval kisebbek lesznek a kedvező makrogazdasági helyzetből származó előnyöknél.

Az euro bevezetésével jövőre változik a magyar árfolyamrendszer. A valutakosárban meghatározó 70 százalékos súllyal szereplő német márkát 1999-ben felváltja az új egységes európai valuta, ami a pénzügyminisztériumi főosztályvezető-helyettes szerint lényegében csak technikai lépésnek minősíthető. Ugyanakkor a fennmaradó 30 százalékot képviselő dollár egy évvel későbbi cseréje már gazdasági jelentőségű, mivel ezáltal az árfolyamrendszer teljes egészében az európai régióra irányítja a magyar gazdaság figyelmét.

Párizs túszul ejti az Airbust?

Francia–német–brit viták az európai repülőgépgyártásról

PÁRIZSI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Párizs a jelek szerint mindinkább tart attól, hogy az európai repülőgépgyártással kapcsolatos érdekei hosszú távon is súlyosan sérülhetnek, ha a német Dasa és a British Aerospace (BAe) egyesüléséről makacsul keringő hírek valóban igaznak bizonyulnak. Jelenleg az Airbusokat gyártó nemzetközi konzorciumban a francia Aerospatiale részesedése 37,9 százalék – csakúgy, mint a Dasáé. A toulouse-i székhelyű vállalkozásban ugyanakkor a BAe 20, míg a spanyol Casa 4,2 százalékos tulajdoni hányaddal rendelkezik. Az állami tulajdonban levő Aerospatiale véleménye szerint Franciaország marginalizálódna az európai repülőgépiparban, amennyiben a britek és a németek közös táborba kerülnének velük szemben. E félelmeket csak fokozza, hogy küszöbön áll az Airbus Industrie nemzetközi részvénytársasággá való átalakítása, amelyben a BAe és a Dasa fúzió esetén meghatározó többségi részesedésre tenne szert az Aerospatiale-lal szemben.

A hatalmas személyszállító Afrikában is járatos REUTERS-FOTÓ

A francia nyugtalanságot jelzi, hogy a konzorcium múlt hét végi közgyűlésén *Yves Michot,* az Aerospatiale elnöke hivatalos felvilágosítást kért brit és német kollégáitól arról, mennyi valóságtartalmuk van az egyesülésről keringő híreknek. Miután azonban Michot nem kapott választ kérdésére, az Aerospatiale megtagadta a tervezett részvénytársaságba apportálandó francia tőkerészesedéssel kapcsolatos dokumentumok bemutatását partnereinek. Egyidejűleg pedig Franciaország állítólag kérte, hogy részesedését 37,9 százalékról 50 százalékra emeljék az Airbusban.

E francia lépéseket a Dasa szóvivője úgy értékelte, hogy „Franciaország túszul ejti az Airbust", és valószínűtlennek mondta, hogy ilyen körülmények között a részvénytársasági átalakulás jövőre végbemehetne. Az Aerospatiale szerint esetleg kompromisszumot jelentene, ha 37,9 százalékos tőkerészesedése ellenére Franciaországot 50 százalékos szavazati hányad illetné majd meg a jövendő Airbus részvénytársaságban.

Az Aerospatiale a botrány kipattanásakor hivatalosan cáfolta, hogy a hét végi közgyűlésen vitákra került volna sor a részvényesek között. A Dasa azonban a cáfolat ellenére újólag megerősítette a francia követelések tényét.

E partneri viták kifejezetten meglepőnek tetszenek azok után, hogy a múlt hét közepén Saint Malóban megtartott francia–brit csúcstalálkozón *Lionel Jospin* francia kormányfő úgy nyilatkozott: Párizs már tényként fogadja el a Dasa és BAe fúzióját, s ennek ellenére a jövőben is hű marad ahhoz a francia–német–brit döntéshez, amelynek értelmében közös európai repülőgépgyártó céget kell létrehozni. Ugyanakkor Jospin is hangsúlyozta a részvevők közötti egyensúly elvének fontosságát a tervezett részvénytársaságban.

Kis Tibor

A vártnál kevesebb tévédíj folyt be

A Magyar Posta Rt. a médiatörvény előírásainak megfelelően október 1-jén átadta az önkormányzatoknak a bejelentett televízióval rendelkezők listáját. A készülékük bejelentését elmulasztóknak azonban valószínűleg továbbra sem kell különösebben félniük a díjfizetést elmulasztók számára beígért több ezer forintos büntetéstől.

Az önkormányzatok csaknem két hónapja kapták meg a televízió üzemben tartási díjakat szedő Magyar Postától azok listáját, akik az elmúlt időszakban bejelentették tv-készüléküket. A listán szerepelnek azok a személyek is, akik valamilyen jogcímen mentességet kértek az üzemben tartási díj fizetése alól. Azok, akik korábban bejelentették televíziójukat, majd jelezték, hogy megváltak a készüléktől, nincsenek rajta a postai listán. Emellett az önkormányzatokhoz eljuttatott nyilvántartásból az sem derül ki, hogy a készüléküket bejelentőknek van-e díjhátralékuk. Így a lista birtokába jutott önkormányzatok munkatársai, ha tetten szeretnék érni a bejelentést elmulasztókat, kénytelenek lesznek házról házra járva megkísérelni a televíziók meglétének vagy nemlétének ellenőrzését.

Lapunk értesülései szerint a beszedett üzemben tartási díjak összege az idén jelentős mértékben, hozzávetőleg 2-3 milliárd forinttal elmaradt az ORTT által várttól. A posta számításai szerint ugyanakkor az elmúlt időszakban lényegesen javult a televíziókészülékek bejelentésének, illetve az üzemben tartási díjak fizetésének fegyelme. A nyilvántartott, mintegy kétmillió előfizető 95 százaléka rendszeresen kifizeti a havi 530 forintos üzemben tartási díjat.

K. Sz. A.

Most kéne abbahagyni...

Hogyan él egy visszavonult élsportoló?

Milyen egy élsportoló élete? Edzés- és versenyritmusban él-e, vagy akad más elfoglaltsága, esetleg kétes üzelme; pályafutása során készül-e a civil életre? Ki tud-e szakadni egyik pillanatról a másikra a sport világából vagy nem? Ha igen, milyen területre vált, amikor úgy dönt, hogy abbahagyja? Rögvest beleveti-e magát az élet sűrűjébe, netán „ráébred", késleltet még egy kicsit és újra kezdi?

MTI-FOTÓK

SALLAY ANDRÁS
Jégtáncos, partnere: Regőczy Krisztina

1953. december 15-én született.
1977-ben és **1980-ban** Európa-bajnoki ezüstérmes.
1978-ban és **1979-ben** Európa-bajnoki bronzérmes.
1978-ban világbajnoki bronzérmes.
1979-ben világbajnoki ezüstérmes.
1980-ban olimpia ezüstérmes, világbajnok.
1982-ben hivatásos világbajnok.
9-szeres magyar bajnok.
Jelenleg az International Management Group nemzetközi elnökhelyettese, az IMG Hungary Kft. ügyvezető igazgatója.

ÓNODI HENRIETTA
Tornász

1974. május 22-én született.
1988-ban és **1989-ben** mesterfokú bajnok.
1989-ben Európa-bajnok (felemás korlát) és bronzérmes a kontinensviadalon (talaj).
1991-ben világbajnoki ezüstérmes (ugrás).
1992-ben olimpiai és világbajnok (ugrás), olimpiai és vb-ezüstérmes (talaj).
Jelenleg az Incarnate World egyetemen tanul San Antonióban.

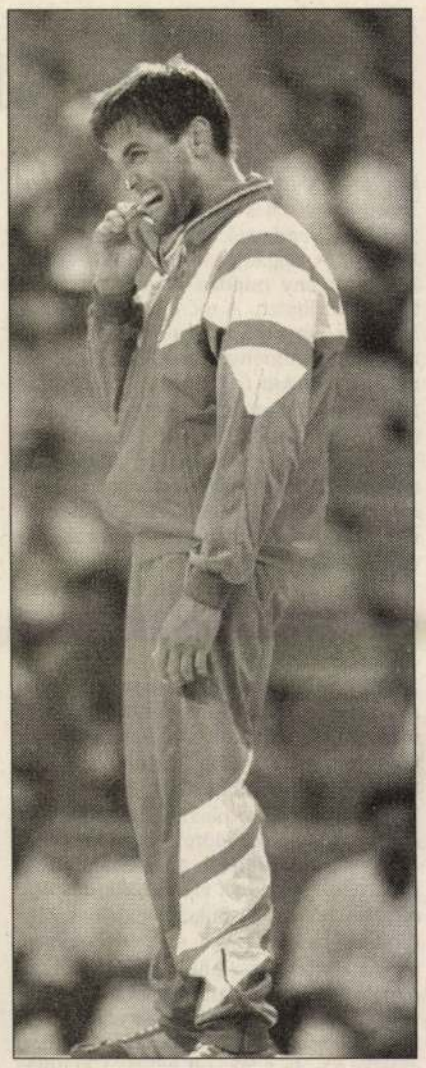

FARKAS PÉTER
Kötöttfogású birkózó (82 kg)

1968. augusztus 14-én született.
1988-ban junior Európa-bajnok.
1990-ben és **1991-ben** világbajnok, az utóbbi esztendőben Európa-bajnok is.
1992-ben olimpiai bajnok.
1996-ban Európa-bajnoki ezüstérmes.
3-szoros magyar bajnok.

A jégtáncos

Sallay András – párjával, *Regőczy Krisztinával* – nem gondolta volna, hogy igazán sikeres lesz, hát pályafutása elején elhatározta, hogy felkészül a civil életre. Anyai ágon hemzsegtek a jogászok, megpróbálta hát a jogi kart. Nem vették föl, igaz, kevés hiányzott; 1972-ben aztán elment a Pest Megyei Ügyészséghez irodatisztnek, az viszont neki nem tetszett. Annál inkább a régiség, az antikvitás: nem is lehetett vitás...

A család megszavazta: elszegődött a Bizományihoz. 1973-at írtunk; a Regőczy, Sallay duó éppen a világ meghódítására készülődött, ami azt jelentette, hogy edzett, edzett, csak edzett. „Olyan nem volt, hogy mi kihagyjunk egy tréninget. Legfeljebb két ok miatt: ha a szüleink az ágyhoz kötöztek bennünket, mert olyan betegek voltunk, vagy ha összedőlt a jégpálya" – vallja. Sallayban mindenesetre egyre jobban erősödött az érzés: antik bútorkereskedő, szakértő szeretne lenni. Beiratkozott egy műkereskedő iskolába, ahol művészettörténetet, kereskedelmet és hasonló jókat tanult. Nagy dolog volt antik szakértőnek lenni akkor, hiszen a műkereskedés állami monopóliumnak számított. Nehezen és feltételekkel kapta csak meg az igazolványát: arannyal és nemesfémmel nem szabad kereskedni, ugye, jól meg tetszett ezt jegyezni.

Közben partnerével nyert néhány érmet. Olimpiai ezüstöt, világbajnoki aranyat, Eb-ezüstöt, bronzot. Jött a profi világ: 1980 és 1984 között Regőczyvel Amerikában táncolt, majd 1984. december 16-án a „végjáték": na, ebből elég!

Azt gondolta, kevesebb utazással nyugodt életet él majd: bemegy a kis boltjába, dolgozgat... Másfél évig bírta: az átállást jól viselte, ám egy idő után vakarózni kezdett. Érezte, nem éri be ennyivel. Huszonöt év a jégen, három nyelv ismerete, számos tapasztalat, kapcsolat – én meg elvagyok...? Szépen visszatért az IMG-hez, amely a világ talán legnívósabb sportmarketing és menedzsercége. Versenyzőként is oda tartozott, vezetőként pedig... Megbízásokat kapott versenyek szervezésére, majd kinevezték kelet-európai összekötőnek. És dolgozott. „Itthon a fejemhez vágták, hogy úgy működöm, mint egy kapitalista: csak igent vagy nemet ismerek. Az emberek nem is értették, mit csinálok: tévévállalkozás beindítása, műholdak – föl sem foghatták, miről van szó." Jól teljesített, ugyanakkor 1990-ben választ elé került. Döntött: a régiség, az örök szerelem megmarad, de még inkább az IMG. Ma már a vállalat nemzetközi elnökhelyettese, a keleti szekció vezetője, és minden klappol.

A legnagyobb mélypont? 1977. december 30-án elhunyt az édesanyja. „Regőczy Krisztivel délben kimentünk edzeni, de nem polkáztunk. És három hétre rá, a strasbourgi Európa-bajnokságon a dobogón álltunk" – eleveníti fel. Amikor édesapja meghalt, a hírt Franciaországból hazafelé jövet, a repülőtéren közölték vele. „Megfogtam a bácsikám kezét – én voltam a gyámja –, és azt mondtam neki: ketten maradtunk." Borzasztó események ezek, de az élet mindig, minden esetben megy tovább. Soha nem engedte el magát. Legföljebb elhízott kicsit.

Származott-e előnye abból, hogy híres sportoló volt? 1984-ben, a profi pályafutás befejezése után vadonatúj BMW-t vásárolt. Akadt, aki azt mondta: megérdemled, Andris. És akadt, aki azt: a mi pénzünkből vetted, te... Összességében azért pozitív a kép: „A leveleket megválaszoltuk, az embereknek visszaköszöntünk" – mosolyodik el. Ám a legszebb.

Moszkvában, már menedzserként odasúgta neki egy „kolléga": adjál papírt másfél millióról. Milyen másfél millióról? Dollárról. A harmada a tiéd, szóval, mi a válasz?

Ebbe azért beleszédül az ember.

És Sallay azt mondta, hogy nem.

Miért mondta volna, hogy igen?

A birkózó

Milyen stádiumban vagyok most? – kérdez vissza *Farkas Péter,* akinél igazából nem lehet tudni: abbahagyta-e vagy sem, meg mit csinál éppen, hogy van. Hát, előrehaladottban – mondja –, hiszen lehetne még egy-két jó éve a birkózásban. Állítása szerint egy héten háromszor-négyszer edz, úgy, mint régen. Azért nem hajtja magát halálra.

(Barcelona, 1992. A csúcs éve. Világbajnoki cím zsebben, Eb-elsőség rendben, olimpiai... „Azért győzöm, mert félek a vereségtől" – így 1991-ben. Spanyolországban is nagyon „megijed", ugyanakkor, Repka Attila győzelme után, magabiztosan közli az érdeklődőkkel: „Ez csak az első itteni aranyérmünk volt." Utolsó ellenfelét, a lengyel *Stepient* 6:1-re veri az ötkarikás játékok birkózódöntőjében.)

Mit csinált Barcelona után? Azt mondta, abbahagyja. Bele a magányba, el a család naspolyaültetvényére. Mert a Farkas családnak szép naspolyaültetvénye van vidéken. Viccel? Nem hallott még Farkasék naspolyaültetvényéről? (Nehéz bármit is elhinni, félre ne értse. Miután azt mondja egy újságírónak, hogy beáll Jehova tanújának, majd ezt követően publicisztika születik arról, hogy ez a Farkas Peti milyen jó gyerek, a zsurnalisztát meg körberöhögik, tudja, hadd osszam el inkább kettővel... De tudja mit? Elhiszem.) Jó, akkor azt is elhihetem, hogy szerette a sátoros bulikat meg a diszkókat; Barcelona után birkózott Iránban két profimeccset, aztán hazautazott inkább. S bukott egy üzleten... Jó nagyot.

Beszállt a pilótajátékba, ami nagyon nagy dolog volt akkoriban: botrány botrány hátán, ilyesmik. Ezen a bulin vesztett csaknem ötmillió forintot. Belement, későn szállt ki. Az olajüzletből viszont jókor. Hogy milyen olajüzletből? Nem érdekes; afgán olaj szőkítése, illegálisan, persze, mert olajüzletet nem lehet legálisan csinálni. Akkor hagyott föl e tevékenységgel, amikor a rendőrség rátelepedett az ügyre. Nem kell fönnakadni ezen: nincs mit titkolnia, ráadásul kevés olyan sportoló van, aki ne követne el valami svindlit, legföljebb nem vallják be. Szemben vele. De volt ékszerhamisítás is, ellenben „csak" becsületsértésért ítélték el; amikor egy rendőr igazoltatta éjszaka, és felismerte benne azt az embert, aki anno, Barcelona után, nem adott neki autogramot. Különben azt mondta csupán az egyenruhásnak: azért nem adok, mert nincs nálam toll, meg fénykép. Elküldték egymást, ez lett belőle.

Jelenleg egy üzletlánctípusú cég menedzsere, szereti. Céljai? Jövőre megpályázza a birkózóválogatott szövetségi kapitányi tisztét. Ha nem sikerül, akkor versenyzőként megy Sydneybe, és ezt komolyan gondolja. És éldegél, csinál ezt-azt, különösebbre pedig nem vágyik. Talán egy Mercedesre, meg egy villára a második kerületben.

Különben nagyapja kuvasza megismerte, amikor Barcelonából olimpiai bajnokként tért haza: konkrétan végignyalta. És a nagyapja is megejtően kedves volt, amikor megjelent nála, nyakában az olimpiai aranyéremmel. Azt kérdezte: Te vagy az, kis unokám?

Nem nagyon kell ennél több, higgyem el neki.

A tornász

A közeli Amerikát hívom: 00 12... San Antonio. Itt él *Ónodi Henrietta*, aki a barcelonai olimpián ért fel a csúcsra.

Tizennyolc éves volt akkor.

Most a huszonnégy évesek bölcsességével említi: „Az olimpiai bajnoki cím igazából addig tart, amíg az ember megnyeri az aranyérmet." Igaz, ezt már egészen piciny korában is sejthette, tudniillik a szülei is arra nevelték, hogy a fontossági rangsorban az iskola az első, a torna csak a második. Merthogy a torna nem tart örökké, föl kell készülni a civil életre.

A nyári játékok után kisebb fordulatot vett az élete. „Furcsa volt, nem találtam a helyem" – mondja, és már sorolja is: megszűnt a reflektorfény, nem tudta, milyen iskolában tanuljon tovább, s bár egy évig még – levezetésképpen – tornázott csöppet, az országos bajnokság már nem izgatta. Nem „azért", persze, hanem, mert a fölkerekség legnagyobb vetélkedője, a csúcsra érés után kevés olyan sportoló akad, aki kihívást lát, mondjuk, egy országos bajnokságban. Ajánlata azért volt, és úgy határozott végül, hogy akkor kimegy az ismerősökhöz, Amerikába: tanulni, dolgozni. És 1994 januárjában már azzal szembesült, hogy ijesztő, ugyanakkor vonzó a helyzet: egyfelől egyedül tartózkodik egy olyan országban, ahol vadidegen emberek idegen nyelvet beszélnek; másfelől viszont: mi ez, ha nem nagy kihívás? Teltek-múltak a napok, a hetek, 1994 tavaszán pedig megszólalt benne a „régi": hiányzik az a fránya torna. És elkezdett készülgetni: nem is vagyok annyira lerobbanva, mondta magának, majd 1995-ben, a japán Universiadén, ahol jól szerepelt, megállapította: valóban nem is olyan szomorú a helyzet. Olyannyira nem, hogy fölvetődött: mi lenne, ha Atlantában? A hezitálás időszaka következett – „csak abban az esetben, ha helyt tudok állni" –, majd a döntés, kiskapuval: ha az utolsó válogatón nem úgy megy, még visszaléphet.

S miközben készült, néhány dolog zavarta borzasztóan.

Az újságírók ugyanis részint kritizálták, miért akar visszatérni, amikor egyszer már feljutott a hegy tetejére, részint pedig azt firtatták, mennyi pénzt fog „kivenni" belőle. Mondogatta, hogy azért teszi ezt, mert szereti a tornát, jó érzés, ha a produkció után a közönség megtapsolja, de hát... Nem égett le Atlantában, sőt, viszont a versenyt követően azonnal leállt, véglegesen. Nem kis szerepe volt ebben annak a ténynek, hogy az édesapja súlyosan megbetegedett. Gyorsan követték egymást az események: kezelésről kezelésre szállította, megtett mindent, de a betegség gyors lefolyású volt, nem lehetett segíteni. „Megroppantam" – emlékszik vissza Ónodi Henrietta; lelkileg iszonyatosan, és anyagilag is, de hát kit érdekelt akkor a pénz.

Visszament San Antonióba, ahol az Incarnate World nevű egyetem marketingszakán, ösztöndíjasként a negyedik évfolyamot tapossa, emellett hat-hét éveseket tanít tornázni, és nem tudja, mi lesz, ha elvégzi az iskolát. Az több mint valószínű, hogy Békéscsabán látják még, hiszen még nem készült el az a sportcentrum, amelynek létrehozását édesapja irányította; a komplexum jelenleg szépen rendben tartott tenisz- és kézilabdapályából, öltözőből áll, amúgy pedig „nem vitte el" a pénzt: sok millió forintot fektetett bele „akkori" áron, most tehát többet ér.

Az abbahagyásról pedig az a véleménye, hogy az olyan, mint amikor „valaki elvégzi az egyetemet, de nem talál munkát".

Ha későbbi civil életére gondol: kicsit így érzi most magát ő is.

Murányi András

A vezető

Dr. Mezey György edző, klubvezető, a pedagógiai tudományok kandidátusa korántsem arról híres, hogy érzelmi oldaláról közelíti meg a nagy magyar futballvalóságot. Talán nem véletlenül. „Egy dolgot feltétlenül tudomásul kell venni: a labdarúgás ma pénz és üzlet. Miután egy játékos szerződést köt a klubbal, saját felelőssége, hogy mit kezd a pénzével, a későbbiekben mibe fekteti be azt, s nem utolsósorban, hogyan képzeli el a jövőjét" – említi, majd hozzáteszi: el kellene felejteni végre azt a szemléletet, hogy a csúcsról (fény, híresség, sok pénz) valamilyen oknál fogva a mélybe zuhant embert „segítsetek rajta, nagy bajban van" módon mentsék ki nehéz helyzetéből. Ha valaki a topon van ugyanis, élvezi annak minden előnyét, akkor gondolnia kell a hogyan továbbra is. Már csak azért is, mert egy átlagember jövedelmének „több tízszeresét" keresi meg. „A mai futballistákról azt tudom mondani, hogy többségük gondol a jövőjére: igaz, a világ változásai szinte kikényszerítik ezt a fajta szemléletet. Említhetném az általam irányított, nyolcvanas évekbeli magyar válogatottat, amely profi mentalitású játékosokból állt, s amelyből – Andruschtól Szendrein át Nagy Antalig – többen megtalálták a számításukat az üzleti életben. Intelligencia kérdése is, hogy a futballista mennyire boldogul az életben: ha elborítja pillanatnyi népszerűsége, a hét végén lőtt gólja, akkor bizony csak magára vethet." Korábban, Mezey szerint, furcsa álomvilág, álprofizmus vette körül a honi labdarúgást, s a vezetők szemlélete – gyere, öreg, levesszük a válladról a terhet, kapsz lakást, kocsit, amit akarsz – rengeteget ártott a sportágnak. A futballista tudniillik nem volt a legjobb teljesítményre kényszerítve, mert még a széket is alátolták. „Most abban látom a legnagyobb problémát, hogy a klubvezetők a szerződés tárgyalásakor, majd aláírásakor pontosan tudják: a kontraktusban rögzített pénzre az egyesületnek nincs fedezete. Manapság száz futballistából nyolcvannak tartoznak: ilyen körülmények közepette a játékos nem tervezheti a jövőjét, nem látja biztosnak saját egzisztenciáját."

A pszichológus

Lehet-e a pszichológus szemszögéből röviden összefoglalni, milyen folyamatok játszódhatnak le a sportolóban, amikor befejezi pályafutását? *Dr. Vura Márta* pszichológus – ebbéli minőségében az 1996-os olimpiai küldöttség tagja – amondó, hogy a téma egyrészt sokrétű és szerteágazó, másrészt valójában nem a nyilvánosságra, hanem csak a versenyzőre tartozik. Így csupán, a teljesség igénye nélkül, néhány főbb pontot ragadtunk ki, mint például: milyen lelkiállapotban van vagy lehet egy élsportoló, amikor úgy dönt, hogy befejezi? Nos, ez függhet attól, hogy a sportoló a csúcson, esetleg egy rosszul kifutott verseny után vagy sérülés miatt hagyja-e abba pályafutását. Ha például az adott viadalon élete legjavát tudja nyújtani, akkor boldogan; ha viszont nem sikerül kihoznia magából a maximumot, akkor kevésbé elégedetten. Akadnak speciális helyzetek is: gondoljunk csak az 1984-es Los Angeles-i olimpiára, amely számos, ereje teljében lévő magyar és más országbeli sportolónak lehetett volna a dicső „utolsó állomás", ha az eseményen valamennyi nemzet részt vett volna. Elsősorban az egyén tulajdonságaitól, személyiség jegyeitől függ, hogyan reagál sportpályafutásának befejezésére. A lélek mindenre rezdül: nem mindegy, hogy a versenyző hogyan, milyen teljesítményt nyújtva fejezte be pályafutását, és milyen perspektívája van – hogy három szempontot ragadjunk ki a sok közül – a tanulást, a munkát, a megélhetést illetően. Az élsportolók zöme – véli Vura Márta – megtalálja a számítását, legfőképpen azért, mert szívós, kitartó, aktív, lelkes, képes megküzdeni a célokért. Ha nem fárad el a psziché, akkor sikereket érnek el, kibontják magukat az új területeken is. A sportolók többsége – a tapasztalatok szerint – pályafutása alatt képezi magát (például nyelvórákat vesz), ugyanakkor – az edzésmunka mennyiségétől függően – gondot okozhat a „folyamatos tanulás", vagyis az egyetemre, főiskolára járás. A felsőoktatási intézmények többsége egyébiránt rugalmasan áll a sportolókhoz: kedvezményes jegyeket azonban ők sem kaphatnak.

RIPPL-RÓNAI József

Európát el kellene rabolni végre

Éppen egy éve annak, hogy a bécsi Kunsthistorisches Museumban hatalmas kiállítást rendeztek az idősebb Pieter Bruegel és családjának műveiből. A felkínált látvány minden bizonnyal rengetegbe kerülhetett. A méretek ellenére tellett még fanyalgó hangokra is. Volt, aki még több festményt akart látni. Volt, aki néhány elhozott mű kapcsán sandaságot feltételezett, mondván: így törvényesítették a bizonytalan képek szerzőségét. Volt, akinek a spotlámpás világítás nem tetszett. De nagy pénz oda, kekec hang ide, hömpölygött a nép. Turistabuszokat indítottak az intézmények. Bruegel közügy, köztéma, közbeszerzési cél lett.

Háromnegyed éve annak, hogy a budapesti Magyar Nemzeti Galéria megrendezte Rippl-Rónai József életmű-kiállítását, nagy hozzáértéssel, tehetséggel, hazai körülmények között tekintélyes anyagi eszközök mozgósítása árán. Egy szemernyit megváltozott a nálunk szokásos körletrend is. A palota homlokzatát reklámlepedő burkolta (mint Bécsben, itt legfeljebb az utcai plakátok hiányoztak). A nagy katalógus időre megjelent (mint Bécsben, itt legfeljebb a nézőbarát olcsó ismertetők maradtak el). A tárlat inspirációjától felhevült műkereskedelem kapcsolt és kaszált (mint szintén Bécsben, ahol a Herrengasse antik galériáiban németalföldi manieristák is kaphatók, a növekvő kereslet miatt persze akkor még magasabb áron). Sőt: amire itthon emberemlékezet óta nem volt példa: a kiállítás eredményei hihetetlenül gyorsan épültek be a vállalkozás legfőbb szellemi inspirátorának, Bernáth Máriának a tudományos munkásságába: 1998 karácsonyi könyvvásárának egyik szenzációja éppen az ő frissen megjelent Rippl-Rónai-monográfiája lett.

Amikor annak idején írtam erről a nagyon sikeres múzeumi teljesítményről, mégis belém nyilallt valami furcsa fantomfájdalom. Ugyan miért nem lehetett egyetlen, csak egyetlen egy művet elhozni Franciaországból, a mester művészetének forrásvidékéről, európai szellemi kapcsolatainak legérvényesebb hazájából? Legalább a Maillolt, a hűséges barátot ábrázoló portrét, a Musée d'Orsay-ból? Nem tudjuk fizetni a szállítás biztosítását – hangzott a magyar viszonyok között abszolút elfogadható magyarázat.

A Maillol-portré most sincs itt. (Igaz, Rippl-Rónai egyáltalán nincs itt, de arról lejjebb). Helyette itt, a Magyar Nemzeti Galériában látható az a társaság, amely nélkül Rippl-Rónai sose lett volna az, aki. Majdnem kétszáz mű francia szimbolistáktól, a Gauguin inspirálta Pont Aven-i iskolától és a Nabis-csoport résztvevőitől. Mindez a saint-germain-en-laye-i múzeum által sokfelől összeszerkesztve, és mindez viszonzásképpen az ott látható – és szintén sokfelől begyűjtött – Rippl-Rónai-anyag láthatásáért cserébe.

De nemcsak a művek vannak itt. Van minden. Magyar nyelvű katalógus. Plakát. Képeslap. Sajtó. A dologban az a különös, hogy nincs benne semmi különös. Mintha az egész nem abban a muzeológiai rendszerben történt volna, ahol a Közép-európai Barokktárlat sejtelmes félhomályban, nulla hírveréssel, és sok hónappal később átvehető katalógussal akart volna híveket szerezni. (1993, Budapesti Történeti Múzeum). Vagy a Polónia-expressz, a monstre lengyel kortárs művészeti bemutató, ahonnan a katalógus még akkor is hiányzott, amikor a bilaterális protokollrendezvényen gombasalátából legalább háromfélét ehettek a tárlat korábbi fogyasztói. (1997, Műcsarnok) Mintha nem sorvadtak volna el lábon a szemünk előtt még a szépek, az érdekesek is! Hát még azok, amelyek legföljebb csak pro forma ütötték meg a „nemzetközi kiállítás" nálunk könnyen kiérdemelhető rangját.

De kik is azok a művészek, akiket a Nemzeti Galériának végül is sikerült úgy felmutatnia, mintha mi is az európai képzőművészeti kultúrturizmus nélkülözhetetlen állomása lennénk? Ezúttal átadnám a szót az egyik legilletékesebbnek, magának Rippl-Rónainak. „Ők azok közül valók, kiket a Revue Blanche artistes intelligents néven nevezett. Csakugyan azok voltak, különösen Lautrec, Bonnard, Denis, Valloton és a finom ízlésű poéták Roussel, Vuillard – művészetüktől függetlenül is – rendkívül szellemes emberek. Akik meg tudták érteni, és át tudták érezni például Verlaine költészetét, Mallarmé finomságait is. De műveik beszélnek legjobban mellettük."

Amely művek napbarnított bretagne-i parasztokat tudnak mutatni, de fekete sziluettel végzetárnyékokat vető nődémonokat is. Pózos jelmezbe bújt excentrikus bohémeket, de valódi áhítattal a túlvilág felé közelítő szerzeteseket is. Krómzöld égbe harapó folttá egyszerűsödő olajzöld lombokat, de fűszerszínű vonalkákból font és rafinált teret maguk köré parancsoló ideges széplelkeket. Egy mindörökre elsüllyedt magas műveltséget,

Aristide Maillol: Ülő nő, vagy A hullám (1896)

amely után nemcsak mi, Hunniába szakadtak sóvárgunk immár száz év óta rendületlenül, de szomjukat oltják velük azok is, akik kiszáradtak az ezredvégi kultúrkosz miatt.

Oly vonzóak és meggyőzőek itt és most, hogy még fanyalogni is lehet feletük, miattuk. Mint Bécsben. Például miért nincs erősebben „fókuszálva" az anyag, azaz a terített látvány által is sugallva, hogy Émile Bernard nagy művész volt, Aristide Maillol még nálánál is nagyobb (a Perpignanban őrzött lányprofil a legszebb századfordulós képek közé tartozik, amelyet valaha láttam), de hogy Serusier bizony száraz, Carriere ma túlságosan érzelgősnek hat, és hát Maurice Denis (az adományozó múzeum névadója) a „lila" Denis, hiába értett a vonal artisztikumához, alaposan gyanúsítható a huszadik század állami és egyházi monumentalitásfazon kialakításánál a bűnsegédi részvétellel. Meg lehet morcoskodni, hogy miért nincs jobban elválasztva egymástól, aki „csak" szimbolista volt, meg aki „csak" Gauguin hatására (Bernard és Séruzier szerint épp fordítva: az ő hatásukra Gauguin) volt Pont Aven-i cloissonista (a rekeszzománc ötvöstechnika átültetője a festmény nyelvére), meg aki szofiszkált művészaszkétaként rótta magára a Nabis-csoport nem minden humort nélkülöző fegyelmét. Valamint mérgelődni, hogy a katalógus szövegei kicsit idétlenül vannak fordítva, a riasztóberendezések következetlenül elhelyezve, és hogy Bonnard meg Vuillard 1900 után festett mézesen olvadó neo-posztimpresszionizmusai már nem is tartoznak a témához.

Lehet, de annyi baj legyen. Amin nem lehet vitatkozni, azt szeretni sem lehet. Egy „anyag" úgy válik igazán belsővé, hogy az ember látja gyarlóságait is, tökéletlenségeit is, a véletlenek szülte bájos bakijait is. Ettől függetlenül: a Nemzeti Galéria ezúttal meg tudta ismételni a Rippl-Rónai-kiállítás varázslatát. Ide a képzőművészet megszállottjainak illik eljönni, a határt fordítva átlépni és beszámolni otthon a sóvárgó, sznob barátoknak. Igen, ez fontos, tessék érte Budapestre utazni. De a fantomfájdalom ezúttal se maradt el.

Ezt írta Ady 1907-ben a párizsi Független Művészek Társasága kiállításának alkalmából. „Ötezer-négyszázhat új kép és szobor, majdnem másfél ezer ember. Franciák, oroszok, németek, skandinávok, olaszok, spanyolok, lengyelek, százfajta amerikaiak, csehek, magyarok balkániak... Urak, svihákok, műkedvelők, unatkozók, gyerekek, bolondok, zseniáliskodók és zsenik itt együtt. Száz nemzetbeliek, furcsák: építik a Bábel-tornyot... Így van ez jól: jók ők valamire, kellenek ők valamire, ha nem is tudják, mire." Ők ugyanis mind együtt építették a piktura Bábel-tornyát. Rippl-Rónai tanult Ransontól és Maillol tanult Rippl-Rónaitól. Mint ahogy korábban Paál László Barbizonban Millettől tanult, de Paáltól a holland realista Mesdag tanult. Meg később Moholy-Nagy László a Bauhausban orosz és holland konstruktivistáktól tanult, tőle meg chicagói és New York-i új bauhausosok tanultak tovább. Ilyen volt a nyitott társadalom művészete. Ma ők, azaz Európa nagyobb része nyitott társadalom. Oda akarunk behatolni, azt akarjuk „elrabolni".

Érdemes csereberélni úgy, ahogy én adok Ripplt, de még a Szépművészetiben található Denis-t és Carriere-t is sajnálom a válogatásból? Ezért persze kapok jó franciákat, világos, hogy Rippli nélkül? Sajnáljuk, hogy Szinyei Merse nincs a helyén ott, ahol a világimpresszionizmust egybelátják. Csontváry ott, ahol a szimbolizmussal határos nagy deviánsok kerülnek össze. Vajda Lajos ott, ahol a hasadt lelkű szürrealisták fordulnak át absztrakcióba. Pedig néha „átdobjuk" őket egybe, jó vastagon. Mint magyarokat. És csak mint magyarokat. És csak, mint magyarok buknak meg (mint pár éve Csontváry), vagy aratnak kései sikert, mint Rippl-Rónai. A jogharmonizáció kulturális párdarabjához, a kultúraharmonizációhoz nem nagyon fűlik a fogunk.

Mintha a bika a szarvával felöklelné a krétai szépséget, ahelyett, hogy óvatosan hátára segítené, körüludvarolná, nyugtatgatná. A patás állat képében hódító Zeusz bizonyára ügyesebb volt. Tessék megnézni a karácsonyi melléklet illusztrációit. Ha nem udvarolna, nem emelné szelíden hátára a kiszemelt királylányt, az talán úgy elszaladna, hogy Európa násza mindörökre elmarad. Kontinensünk közös kultúrájának születéséről nem is beszélve.

P. Szűcs Julianna

---

mielőtt még megkoronázták volna ezt a Habsburg-Lotharingiait.

1922 októberében, amikor Jób Dániel először mutatja meg magyar közönségnek a taganrogi orosz írót: a Három nővér Másáját játssza Gombaszögi Frida. 1947 májusában Prozonov Olgát, a legidősebb Prozonov lányt, mellette Dayka Margit volt Irina, aki 1954-re Olgává lett. A két Csehov-szerep között sok minden történik. Feleségül megy Miklós Andorhoz, Az Est lapok kiadójának tulajdonosához. Miklós Andor betegágyát esténként három órára hagyta ott, játszani ment Bús Fekete Több mint szerelem című vígjátékát. Amikor férje meghal (1933), Gombszögi Frida visszavonul a színpadtól, átveszi a kiadó irányítását. A zsidótörvény értelmében el kell hagynia a kiadót. 1945-ben két színház háború utáni nyitóelőadásában is főszerepel: a Nemzeti Bánkjának Gertrudisa és a Vígszínház Éjjeli menedékhelyének Vaszilisszája. Majd száműzik a színpadról mint nagytőkésnét, aki egy kiadóvállalat tulajdonosa volt, amit ugyan elkonfiskáltak tőle. Csak a Nagy Imre-kormányprogram után tér vissza a játékhoz: előbb a győri színház tagja, Baradlayné a Kőszívű emberben, majd a Nemzeti leszerződteti. Élete utolsó szakaszának legnevezetesebb alakítása a tébolyodott nagyanya Federico García Lorca Bernarda Alba háza című drámájában.

A legkisebb Gombaszögi, a nővérek legfiatalabbja: Gombaszögi Ella (1898–1951) száz éve, december 27-én született. Ötük közül neki jutott parányi színészi halhatatlanság a mozgókép jóvoltából. Kabos Gyula terebélyes vígjátéki partnereként hol elomlóan ábrándos, férjhez menni vágyó vénleány, hol erélyes, önálló irodafőnöknő, akinek azért vajból és szerelemből van a szíve. A mozikanavászok Gomba Ella hímzéseivel gazdag arcképcsarnokot emeltek neki középosztályi nőkből.

Még el sem végezte a színiiskolát, máris az előkelő vígszínháziak közt szerepel. Azt írják a Szent István körúti színház krónikásai: Varsányi Irén szerződtetése óta erre nem volt példa. Az iglói diákok szerzőjének, Farkas Imrének A hónapos szoba vígjátékában Havranek Klári (Víg, 1913). Sikere van A Tündérlaki lányok Sárijaként. Naivaként szerepeltetik. Üde leányok, szende szerepszakmányában. A Víg azonban nemsokára elejti. Átszerződik a Magyar Színházhoz. Első itteni szerepe: Heltai Jenő Masamódjában.

Férjhez megy Nágel Pál tőzsdéshez (1924 áprilisában), pedig Gombaszögi Ellát úgy képzeljük el, mint aggleányt, zsugázó, elmésen szókimondó, magányos lényt, férfitársasága komaként kezeli. Egyedül Királyhegyi Pált engedi közel magához, aki egy személyben mignonja, udvari bohóca, heroldja, apródja, fehér egere, máltai selyempincsije és kurizáló lovagja, szívkirálya.

A harmincadik évhez közeledvén áttért a naivákról a komika szerepkörre. Testi varázsa varázsosan megtestesedett. Párnássá lett. Kedélyes pufókká. A Párisi kirakatban Rose, a Csattan a csókban Jalloux-né, a Zene-bonában Serafine, a Boldogságban Olga, Az ördög nagyszájú Elzája, Panni az Ida regényében, majd a Kiskomédiában újra eljátssza, amikor az államosítás előtti negyedórában Várkonyiék Művész Színháza a mostani bábszínház helyén játszik az Andrássy úton.

Legjobb alakításait a háború után a Művész Színházban végezhette el. Madame Árkádia, a jósnő Noel Coward Vidám kísértetekjében, aki spiritiszta szeánszot tart az elholt feleség megidézésére, holott az már ott sertepertél a következő asszony körül. Gombaszögi Ella felvágott nyelvű, ennivalóan nagy étkű, kicsattanóan kövér komikaként modern darabok nevetésforrásaként működött. A Nemzeti vendégszerepelvén a Madách téri kis Madáchban Lope de Vega A kertész kutyája verses, klasszikus vígjátékával, Gomba ugyanolyan testes, életes, friss, üdén kedélyes vígjátéki komorna volt a holdvilágosan epekedő szerelmes szakmányú Bajor Gizi mellett, mintha írógépkisasszonyt vagy tapperrel tintapacát itató irodistalányt alakított volna. Bajor csupa-csupa holdvilág, csalogánytrilla. Mellette Ella igazi duenna: kövér hús, vaskos valóság. Bajor megrészegültje az érzelmeknek és a verseknek. Gomba Ella merő józanság és racionális próza.

A vicc – ezt ma már jégkorszaki távolságból merengve mondjuk –, nem csikart erőszaktétel volt hajdan a néző begyakorolt ingerpályáin, hanem ártatlanság és a létezés komikumának mély tudása. Ma már csakis a bandzsítás, a beszédhibahumor, az altáji komikum használatos színpadi-mozivászonbéli-képernyős tehetség leszámítolók pénzkereseti szakmájaként. A báj, az őszinte költészet, a derű és az élet örömeitől származó jó kedély, a testi és lelki bőség szinte ismeretlen a színészkamarai tagok között. Minél durvábban évődnek, annál népszerűbbek. Jól csúszóan semmitmondón tréfálkoznak a nagyérdeművel. A legízléstelenebbek maguk rendezik magukat, nehogy beszivárogjék alakításukba egy körömkefényi igazság vagy színészi költészet.

Manapság, amikor a színészet vigécei viszik a prímet, a gyorshumornak langyos vízzel fölhígított változatát kínálják művészi táplálék helyett: elérzékenyülten gondolunk Gombaszögi Ella valóságos humorára, életismeretére, a librettókat és a forgatókönyveket megnemesítő színészi költészetére.

Gombaszögi Ella föladta a szerelmes szerepkört. Komika lett. A humor konzerváló erejének köszönhetően népszerű ma is, halála után lassan fél évszázada. A vicc sebesen elég, a humor megmarad. A tréfa ötven kilométerrel arrébb már nem érvényes. Két héttel később már nem tudható, miért nevettek valamin annyira erősen. A mélyről merített humor, az élet kancsalságait földerítő költészet szilárd talapzat a színészeknek a gyors és hálátlan feledés ellen.

Gombaszögi Ellának réges-régi filmvígjátékok fölújításaikor rajongható bájból rakott emlékműve. A szeretetteli kaján emberismeret mozgékony szobra.

M. G. P.

APEH

KÖZLEMÉNY

a járulékbeszedési tevékenység APEH szervezetébe való átvételével kapcsolatos, ügyfeleket érintő legfontosabb kérdésekről

Az Országgyűlés döntésének megfelelően a járulékbeszedési tevékenység 1999. január 1-től az APEH járulékigazgatóságainak hatáskörébe kerül át.

A változásból adódó feladatok intézésének rendje ennek megfelelően átalakul.

Az APEH járulékigazgatóságai alapvetően a járulékkötelezettséggel kapcsolatos feladatokat látják el, melyek

- a bevalláshoz,
- a kötelezettségek pénzügyi rendezéséhez és
- a járulékfizetőket terhelő kötelezettségekkel kapcsolatos beadványok ügyintézéséhez tartoznak.

Az OEP (Országos Egészségbiztosítási Pénztár) és az ONYF (Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság) igazgatási szervei

- az ellátások megállapításával és
- folyósításával

kapcsolatos ügyek rendezését végzik a jövőben.

Fontos tudnivaló, hogy 1999. január hónapban a bevallásokat még az eddigi nyomtatványokon kell teljesíteni és lehetőség szerint **postai úton az APEH megyei járulékigazgatóságainak címére** eljuttatni. Aki azonban személyesen kíván ezen kötelezettségének eleget tenni, annak a járulékigazgatóságok ügyfélszolgálatát kell felkeresnie. A kötelezettségek pénzügyi rendezése pedig változatlanul a régi pénzforgalmi számlán történik, igaz most már az APEH nevén vezetve.

Érdemes tudni, hogy az ügyfelek az új helyzetből fakadó problémáikkal az APEH, OEP és ONYF bármelyik megyei szervezetét felkereshetik, ahol készséggel adnak felvilágosítást.

Reméljük ez a változás azonban nem okoz törést a tevékenység ellátásának színvonalában és nem nehezítheti a járulékügyekkel kapcsolatos ügyintézést sem.

ADÓ- ÉS PÉNZÜGYI ELLENŐRZÉSI HIVATAL

ORSZÁGOS EGÉSZSÉGBIZTOSÍTÁSI PÉNZTÁR

ORSZÁGOS NYUGDÍJBIZTOSÍTÁSI FŐIGAZGATÓSÁG

„Alpesi" idill a zöld környezetben

Könnyű kis kikapcsolódás várható ma este az Üllői úton, az Európa-bajnoki selejtezőn

LABDARÚGÁS

Ha ez mond valamit önöknek, én azt gondolom: sok ilyen meccsre lenne szükség. Zöld környezet, kellemes partner, semmi izgalom... Még le sem játszották a Magyarország–Liechtenstein Eb-selejtezőt, de komoly összegben lehetne fogadni rá: az előbbiek szerint alakul az Üllői úti másfél óra. (Csak azért használom a feltételes módot, mert vélhetően senki sem fogad az ellenkezőjére.) Igaz, nemrégiben, a bosnyákok ellen – szintén a ferencvárosi pályán rendezett – barátságos találkozó előtt is azt írtam, hogy a magyar válogatott a favorit, és lett belőle egy roppant szerény döntetlen, de az alpesi együttes képességei még Bosznia-Hercegovina csapatának kvalitásaitól is tekintélyes távolságban vannak. A hercegség futballistái leginkább Andorra vagy San Marino legjobbjaival vetekedhetnek, Málta és Luxemburg labdarúgói már alighanem elhúztak tőlük.

MAGYARORSZÁG–LIECHTENSTEIN

Eb-selejtező, Üllői út, 19.30. Jv.: Kapitanisz (ciprusi).

Magyarország: Király (7-szeres válogatott) – Korsós Gy. (5), Sebők V. (21), Hrutka (10), Mátyus (9) – Pisont (24), Halmai (39), Illés (45) – Sebők J. (4), Fehér M. (4), Tóth (7).

Liechtenstein: Jehle (1) – Lingg (4), Zech (20), Hasler (24), Hanselmann (20), Martin Stocklasa (11) – Ritter (4), Frick (21), Michael Stocklasa (4), Hefti (18) – Telser (10).

El ne felejtsem: Azerbajdzsán játékosaival is feltétlenül konkurálnak. Olyannyira, hogy a múlt év őszén az azeriek ellen született meg a liechtensteini válogatott történetének első, tétmérkőzésen elért győzelme; könnyen lehet, hogy a Vaduzban kivívott 2-1-es diadalnak hosszú ideig nem akad párja...

Ma tényleg biztosra mehetünk.

És bizonyos tekintetben szintén az első győzelmet üdvözölhetjük, mivel az Eb-selejtezők most zajló sorozatán a magyar válogatott még nem nyert mecscset pályaválasztóként. Csupán Bakuban szerezte meg mindhárom pontot az együttes – az ottani 4-0 értékéről sok mindent elárul az azeriek viszontagságos vaduzi vendégjátéka –, míg a Népstadionban simán kikapott a portugáloktól, és 1-1-et játszott a románokkal. Meg kell jegyezni azonban, hogy ez utóbbi mérkőzésnek dupla pozitívuma is volt: egyrészt két legjobb tavalyi teljesítményének egyikét nyújtotta a válogatott – Bécsben, a 3-2 alkalmával futballozott hasonlóképpen –, másrészt megőrizte a mindeddig örökös magyar veretlenséget Románia A csapatával szemben.

Liechtenstein ide, Liechtenstein oda, *Bicskei Bertalan* szövetségi kapitány most is ugyanolyan visszafogott, mint máskor. „A legfontosabb a győzelem, de nem hiszem, hogy a mi válogatottunk bármelyik meccsre úgy mehet ki, hogy k. o.-val nyer" – mondta. Amikor megkérdeztem tőle, mi lenne a minimális siker, tréfásan azt válaszolta: „Az egygólos. Az a legkisebb, vagy nem?"

A kapitány megemlítette még, hogy egyelőre kizárólag a szombati találkozó foglalkoztatja, és csak vasárnap reggeltől gondol a szerdai, pozsonyi fellépésre. Egyetérthetünk vele: magyar szakvezető – ha bevallja, ha nem – mostanában elvétve érezheti magát olyan gondtalannak, mint a ma esti mérkőzés előtt és alatt.

Amilyen ritka kincs, olyannyira meg kell becsülni, hogy ezúttal az esélyesek nyugalmával lehet játszani...

Hegyi Iván

Elegáns ukrán névjegykártya a világbajnoki címvédő franciák asztalán

MUNKATÁRSUNKTÓL

Megannyi Eb-selejtezőt rendeznek még a hét végén (túlnyomó többségüket ma, az Izrael–Ciprus találkozót holnap), s a programban alighanem a francia–ukrán mérkőzés a legnagyobb szám. A vendég együttes úgy érkezett a világbajnoki címvédő házigazdákhoz, hogy százszázalékos produkcióval áll a csoport első helyén, s hogy a Dinamo Kijev nemrégiben elbúcsúztatta a Bajnokok Ligájától a legtekintélyesebb európai klubtorna legutóbbi győztesét, a Real Madridot. Elegáns névjegykártya!

A derbik közé sorolható a dán–olasz meccs is, habár az északiak pontokat hagytak Svájcban (1-1), és odahaza kikaptak a walesiektől (1-2). Nem csak a naptár bizonyítja, hogy ez már nem az 1992-es Európa-bajnokság időszaka...

A hagyományok alapján akár szoros mérkőzés is lehet az angol–lengyel találkozó, miként az átalakított – és a Ciprus szigetéről megrázó, 3-2-es vereséggel távozó – spanyol válogatott sem számíthat sétameccsre Valenciában, az osztrákok ellen. *Camacho* kapitány kezdőcsapata korántsem a szokványos tizenegy: *Canizares – Michel Salgado, Hierro, Marcelino, Sergi – Valeron, Guardiola, Fran – Etxeberria, Raul, Urzaiz.*

A „magyar" csoport mai, valódi küzdelmet ígérő találkozóján a románok a szlovákokat fogadják. Elválik, jelent-e valamit, hogy a vendéglátók a közelmúltban – szintén hazai pályán – barátságos mérkőzésen kikaptak az izraeliektől, vagy kiderül: ha tétre megy, jobban megy.

A teljes hét végi műsor:

1. csoport: Fehéroroszország– Svájc, Dánia–Olaszország *(RAI UNO, 19.15).* **Az állás:** 1. Olaszország 6 pont/2 mérkőzés (4-0-ás gólkülönbség), 2. Wales 6/3 (5-5), 3. Dánia 2/3 (2-3), 4. Fehéroroszország 1/2 (2-3), 5. Svájc 1/2 (1-3).

2. csoport: Grúzia–Szlovénia, Görögország–Norvégia. **Az állás:** 1. Lettország 6/3 (4-2), 2. Görögország 5/3 (5-2), 3. Szlovénia 4/3 (4-4), 4. Norvégia 4/3 (5-6), 5. Grúzia 3/3 (1-4), 6. Albánia 2/3 (2-3).

3. csoport: Észak-Írország–Németország *(ZDF, 16),* Törökország– Moldova. **Az állás:** 1. Finnország 6/3 (6-4), 2. Törökország 6/3 (5-3), 3. Észak-Írország 4/3 (3-5), 4. Németország 3/2 (3-2), 5. Moldova 1/3 (5-8).

4. csoport: Örményország–Oroszország, Andorra–Izland, Franciaország–Ukrajna *(Eurosport, 20.45).* **Az állás:** 1. Ukrajna 9/3 (7-2), 2. Franciaország 7/3 (6-3), 3. Izland 5/3 (2-1), 4. Örményország 4/3 (3-3), 5. Oroszország 0/3 (4-7), 6. Andorra 0/3 (1-7).

5. csoport: Svédország–Luxemburg, Anglia–Lengyelország. **Az állás:** 1. Lengyelország 6/2 (6-0), 2. Svédország 6/2 (3-1), 3. Anglia 4/3 (4-2), 4. Bulgária 1/3 (0-4), 5. Luxemburg 0/2 (0-6).

6. csoport: Spanyolország–Ausztria *(ORF 1, 21.45),* Izrael–Ciprus. **Az állás:** 1. Ciprus 9/4 (8-5), 2. Ausztria 7/3 (8-2), 3. Izrael 4/3 (7-3), 4. Spanyolország 3/2 (4-4), 5. San Marino 0/0 (1-14).

7. csoport: Magyarország–Liechtenstein *(MTV 1, 19.30),* Románia–Szlovákia. *(A Portugália–Azerbajdzsán mérkőzés péntek éjjel, lapzárta után ért véget.)* **Az állás:** 1. Románia 7/3 (9-1), 2. Szlovákia 6/3 (7-3), 3. Portugália 6/3 (6-2), 4. Magyarország 4/3 (6-4), 5. Liechtenstein 3/3 (2-12), 6. Azerbajdzsán 0/3 (1-9).

9. csoport: Csehország–Litvánia. **Az állás:** 1. Csehország 9/3 (8-2), 2. Skócia 7/3 (5-3), 3. Litvánia 5/3 (4-2), 4. Észtország 4/4 (9-8), 5. Bosznia-Hercegovina 4/4 (5-8), 6. Feröer-szigetek 1/5 (1-9).

Szerb bojkott Itáliában?

RÓMAI TUDÓSÍTÓNKTÓL

A Lazio egyelőre nem tudja, hogy számíthat-e szerb futballistáira, minthogy *Szinisa Mihajlovics* és *Dejan Sztankovics* hajlik Belgrád bojkottra való felhívására. A felszólítás, miszerint a szerb játékosok – a Jugoszláviát ért légitámadás miatt – ne szerepeljenek a NATO-országok bajnokságaiban, egy nappal korábban érkezett Belgrádból, két válogatott labdarúgó, *Sztojkovics és Mijatovics* közreműködésével. Az olasz bajnokságban futballozó szerbek – éppen egy csapatnyian vannak, s *Vujadin Boskovnak,* a Perugia mesterének személyében még edzővel is büszkélkedhetnek – kivétel nélkül mindannyian agressziónak minősítik a NATO-támadást, és ha a bojkott hivatalossá válik, készek csatlakozni ahhoz.

A koszovói háború azonban nemcsak az olasz bajnokságot, esetleg a válogatott szereplését is befolyásolhatja. Jövő szerdán az azzurrik Eb-selejtezőt játszanának Fehéroroszországgal, ám Minszk pillanatnyilag vonakodik játékosait egy olyan országba küldeni, amelynek légibázisairól indulnak a bombázógépek. Ráadásul a mérkőzés az Adria-parti Anconában lenne, s a település repülőtere – éppen a katonai akciók miatt – átmenetileg zárva van. Pénteken a mérkőzés elhalasztása tetszett a legvalószínűbbnek...

Seres Attila

Grosjean: ez nem vicc

TENISZ

MUNKATÁRSUNKTÓL

Grosjean–Krajicek-döntő lesz a Key Biscayne-i szupertorna férfi egyesében. Más szóval az esélyleső találkozik a nagymenővel. A korábban *Samprast* búcsúztató, az elődöntőben pedig a svéd *Enqvistet* verő holland fináléba jutása senkit nem lepett meg; annál nagyobb feltűnést keltett a francia váratlanul eredményes produkciója. Nem is az az igazi szenzáció, hogy a spanyol *Clavetet*

Rossz szervezés, jó szereplés

Magyar bemutatkozás a lipcsei könyvvásáron

A lehető legrosszabb előjellel kezdődött az idei lipcsei könyvvásáron a magyar szereplés. A nagydíjak átadása ugyanis egy időben volt a mi sajtótájékoztatónkkal.

A Korenke GmbH, amely a magyar programok itteni szervezője, úgy időzített, hogy amíg Pröhle Gergely, a Kulturális Örökség Minisztériumának államtitkára pénteken a lipcsei könyvvásáron sajtótájékoztatón ismertette, hogy mivel és miként szerepel Magyarország díszvendégként az őszi frankfurti könyvkiállításon, addig a lipcsei óvárosházán tartott az a ceremónia, melynek keretén belül átadták a lipcsei könyvvásár nagydíjait az angol Eric J. Hobsbawmnak és a zágrábi Menead Popoics esszéistának. Mindkét esemény pontosan 11 órakor kezdődött. A sajtószoba ennek ellenére megtelt a konferencia idejére, jelezve, hogy a várakozás jelentős a frankfurti magyar szereplés iránt, noha jó néhány nagy német lap szerkesztősége éppen az egybeesés miatt nem képviseltette magát a sajtótájékoztatón. A konferencián *Janikovszky Éva* a magyar gyermekirodalomról beszélgetett német újságírókkal, *Pröhle Gergely* államtitkár pedig egyebek között azt mondta: a frankfurti kiállításon azt is szeretnék megmutatni, hogy lelkünkben pátosz lakozik, de ezt a pátoszt éppen néhány kiváló művészünk segítségével öniróniával is tudjuk kezelni. Az államtitkár bejelentette június 8-án a teljes és részletes magyar programot a frankfurti könyvvásár helyszínén ismertetik majd. Frankfurtban egyébként március 1-jétől működik az a négyfős iroda, amely a mintegy 250-300 magyar kulturális program szervezésében, a szerződések előkészítésében segít. Az őszi frankfurti kiállítás fővendégeként Magyarország mintegy 5 millió márkának megfelelő összeget fordít a kulturális bemutatkozásra – mondta Lipcsében *Bernáth Árpád*, a Frankfurt '99 Kht. vezetője.

A két napja megnyílt lipcsei könyvvásáron 43 magyar kiadó, mintegy 400 művel mutatta be, mit is ajánl olvasásra Európának és a nagyvilágnak. A magyar köteteken kívül német és osztrák kiadók is jelentkeztek magyar alkotásokkal. A Wieser osztrák kiadó például a magyarországi cigány lírából adott válogatást. A Magyar Könyv Alapítvány angol nyelven ajánlotta egyebek között fordításra *Tar Sándor, Závada Pál, Hamvai Kornél, Krasznahorkai László, Horányi Katalin* és *Darvasi László* műveit. A lipcsei vásár magyar standjának polcain már olyan könyvek is szerepeltek, amelyek a frankfurti felkészülésre kiírt pályázaton nyertek támogatást. Ilyen például *Bodor Ádám* olasz nyelven megjelent Sinistra körzete is.

Sz. A.

Lehoczki István

AZ ORSZÁGÚT MELLETT

– Nem ismered meg, Rózsi? Ő a legkisebb Lakatos lány, főzzél már szegénykémnek egy forró teát!

Új egyfelvonásos drámák

MUNKATÁRSUNKTÓL

Eredményt hirdettek tegnap az Új Színház, a TV 2 és a Magyar Rádió közös egyfelvonásos drámapályázatán. A nyolcvanöt felkért magyar író közül huszonnégyen összesen harminchárom pályaművet küldtek be.

A kiírók olyan műveket vártak, amelyek egyaránt alkalmasak színpadra, képernyőre és rádiós feldolgozásra – témát és terjedelmet nem szabtak meg. A zsűri négyszer kétszázezer forintos díjat ítélt oda *Gyurkó Lászlónak* a Megy a gyűrű, *Kornis Mihálynak* a Kádárné balladája, *Nagy Andrásnak* a Blaszfém és *Thuróczy Katalinnak* a Concerto grosso című művéért.

Márta István, az Új Színház igazgatója elmondta: hamarosan tárgyalni fognak a győztes alkotókkal egyfelvonásosuk bemutatásáról.

Lézerrel lövik a Rippl-hamisítványokat

PÉCSI TUDÓSÍTÓNKTÓL

A közelmúltban kirobbant képhamisítási ügy vizsgálata során lefoglalt 27 olajfestményt, illetve pasztellt szállítottak Pécsre, a Baranya Megyei Rendőrfőkapitányság szakértői alosztályára. A képek többsége Rippl-Rónai József alkotásaként talált gazdára az elmúlt években. A pécsi szakértők azt vizsgálják: ezek a másolatok származhatnak-e annak a fővárosi festőnek a műtermében, akit a rendőrség a képek hamisításával gyanúsít.

Kisbán Gábor rendőr alezredes, a főkapitányság alosztályvezetője elmondta, hogy a vizsgálat – várhatóan – egy hónapig tart. Az ehhez szükséges eszközt a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem kísérleti fizika tanszékén fejlesztették ki. E berendezés lézerrel meglövi a képet, s a gramm milliomodrészénél kisebb mennyiséget elgőzölögtet a kép festékanyagából, majd színképelemzéssel megállapítja az elgőzölögtetett anyag összetételét. Az eredményt összehasonlítják a hamisítással gyanúsított férfi műtermében lefoglalt festékek és kréták színképével.

Egyébként a pécsi alosztály a közelmúltban sikerrel vetette be a lézeres vizsgálatot egy nagy visszhangot kiváltó, súlyos bűncselekmény tisztázásában. A négy ember meggyilkolásával és több fővárosi kisbolt kirablásával vádolt, immár bíróság elé állított férfi ruháján üvegport találtak, s ennek anyaga – mint azt a lézeres színképelemzés bizonyította – megegyezett a bolt átlőtt ablakának anyagával. Elképzelhető, hogy ez az üvegpor az egyik perdöntő bizonyítéka lesz majd az ítéletnek.

HÍREK

A bogotai alkotmánybíróság csütörtökön alkotmányellenesnek nyilvánította a rendőrségi törvénynek azt a cikkelyét, amely szerint 24 órán át őrizetben lehet tartani azt, akit rajtakaptak, hogy alkohol vagy kábítószer hatása alatt ült kormánykerék mögé. Ezentúl a rendőrség csak rendkívüli esetekben vehet autóvezetőt őrizetbe. Amúgy csupán a jogosítványukat vonhatja be, vagy gépkocsijukat teheti mozgásképtelenné. Ez utóbbi esetben viszont a rend őreinek haza kell kísérniük az ittas vezetőket.

Elázott férjek esetében az eljárás további részét az asszony folytatja le.

.....

ELHUNYT BENEDEK TAMÁS. Tel-Avivban [illegible] utca 4.). Zongorán kísér Csányi Valéria, közreműködik a brácsaművész Kubovics Andrea. A műsorban Liszt-, Erkel-, Bartók- Kodály- művek hallhatók. A belépés díjtalan.

KÖNYV HELYETT VIDEO. Az Egyesült Államok polgárai ma már többet költenek videokazettákra, mint könyvekre. Az átlagos amerikai évente 88,09 dollárt ad ki könyvekre, és 88,79 dollárt költ videokazetták vásárlására vagy kölcsönzésére. Ami a könyveket illeti, erősen visszaesett a zsebkönyvek vásárlása. Ez derül ki Albert Grecónak, a New Yorki-i Fordham Egyetem tanárának a The New York Times által idézett [illegible] az alagútban, 23 kamoin, 9 gépkocsi és egy furgon vált a lángok martalékává.

MEGSZÜNTETTÉK a számviteli fegyelem megsértése miatt indult eljárást Bakonyi János, a fővárosi Szent László Kórház egykori gazdasági igazgatója ellen, és megrovásban részesítették. A bíróság megállapításai szerint a Szent László Kórház 1992–93-ban nem a számviteli törvénynek megfelelően állította össze az intézményi beszámolót, és nem tartották be a könyvvezetési kötelezettséget. Alapvető számlák és bizonylatok hiányoztak. Bakonyi munkaköréből adódóan minderről tudott. A bíróság szerint Bakonyi cselekménye az elbíráláskor már oly [illegible] fokban volt veszé-

Fedezze fel a világot a Discovery Channel filmjeivel

Ősvilág 2.

Mindmáig izgatja a régészeket, paleontológusokat és a történészeket a kérdés: kihaltak-e a dinoszauruszok? Pénzt és fáradságot nem kímélnek, hogy a feltételezett helyszíneken kutassanak az őslények nyomában. A film tanúsága szerint 1993-ban a New Orleans-i egyetem paleontológusa felfedező útra indult a Lance patakhoz. Munkatársaival rekonstruálni kívánta a dino dinasztia utolsó pillanatait. A megtalált úgynevezett fossilia- (szövetmaradékok) maradványok hű képet adnak a múltról. A hozzáértők következtethetnek az élőlény életmódjára, szokásaira, méretére. A számítógép segítségével elénk is rajzolódik a másfél méter magas, hosszú farkú, kis fejű, aránylag nagy testű állat képe.

A narrátor szövegéből megtudjuk, *Russel* professzor Kanadába utazott, hogy a korábban megtalált koponyadarabhoz föllelje a csontvázmaradványokat. A koponya feltételezett mérete meglepő következtetésre adott lehetőséget. Az állat agyméretе – még enyhén barázdált is volt – intelligenciára utal. Az őslény minden ízében ragadozó volt, gyors mozgású és gyors észjárású. Szembeforduló hüvelykujja különös mozdulatok megtételére volt alkalmas. Ostorszerű farka a futásban, az egyensúlyozásban nyújtott segítséget. Érdekes, egyenes gerincű példánya volt fajának. Ügyessége, életstílusa a mai farkaséra emlékeztet. A nagyon éles látású, vegyes táplálkozású őshüllő troidon néven vonult be a fejlődéstörténetbe. A kutatások során fókuszba került egy növényevő fajta is, amely az edmontoszaurusz nevet kapta. A dinoszauruszok

kihalása 65 millió évvel ezelőtt meggyorsította az emlősök kifejlődését. A tudósok véleménye szerint ha a fejlődéstörténet másként alakult volna, talán mi sem lennénk.

A film következő képsorai Ausztráliába kalauzolják a nézőt. Krétakori leletek kerülnek a kutatók elé. Tom *Rich* és csapata kutat a tengerparton. Képzett bányamérnökök segítik a leletek kiemelését. Irányításukkal 15–20 munkás végzi a megfeszített munkát. Dacolnak az árapály jelenségével, amit a tenger ad, azt más hullámaival vissza is veszi. A nehézségek ellenére sikerül rekonstruálni egy csontvázat. A következtetések szerint megeshet, hogy meleg vérű állat volt, s ez a hüllőket illetően igazán nagy felfedezés.

Az evolúció rejtélye alcímet viselő befejező részben a kutatók azt valószínűsítik, hogy annak idején, vagy 65 millió évvel ezelőtt meteorit csapódott a földbe, és ez okozta az ősvilág pusztulását, katasztrófáját. Ennek a szemléletnek is van természetesen ellenzője, mint minden más irányzatnak. **(v. a.)**

250 Ft kedvezmény a Magyar Nemzet olvasóinak!

Most 1350 Ft-ért vásárolhatja meg ezt a videofilmet! (+postaköltség)

Postacím: Premier Video
1371 Bp., Pf.: 422
Telefonrendelés: 312-5244, 302-7967

	..... db
Ősvilág 2.	..... db

Megrendelő neve: .....
címe: .....

A fenti kedvezmény személyes vásárlás esetén is jár Önnek a **Premier Videopalotában**
1065 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 13.
NONSTOP nyitva tartás

Virágvasárnaptól nagypéntekig

Barkaszentelés, passiójáték

A húsvéti ünnepkör valójában virágvasárnappal kezdődik. A feltámadást megelőző vasárnapon *Jézus* jeruzsálemi bevonulását ünneplik. *János* evangélista így írja le az eseményt: *„Másnap az ünnepre felzarándokolt tömérdek nép hírét vette, hogy Jézus Jeruzsálembe érkezik. Pálmaágakat szedtek, kivonultak eléje és így köszöntötték: Hozsánna! Áldott, aki az Úr nevében jön, Izrael királya!"* A bibliai táj növényzetéből következően pálma- és olajágakkal köszöntötték a szamárháton bevonuló Jézust. *Máté* evangéliuma „gallyakat" ír, ami lehetett olajág is. A virágvasárnapi körmenetben a mérsékeltövi tájnak megfelelően barkát – a fűzfa éppen kibomló virágát – visznek a hívő emberek, és ezt szenteli meg a pap. A barka gyűjtését az ünnepet megelőző virágszombaton végzik. Régente az iskolás gyerekek kiváltsága volt a barkaszedés, sokszor már Gergely-napkor – március 12-e – elkezdték. A szentelt barkát a körmenet után hazaviszik, a legtöbb vidéken gyógyerőt tulajdonítanak neki, ezért a család minden tagja egy szemet lenyel belőle, hideglelés vagy torokfájás ellen. A matyóknál az eladósorba került lányok hátát veregetik meg vele, hogy hamar elkeljenek. Szegeden a sertésvész ellen az ólak küszöbe alá teszik, Eger vidékén a teheneket vesszőzik meg, így biztosan nem adnak „véres tejet". Másutt a méhkasok elé tűznek egy szálat, de a legelterjedtebb szokás szerint felvisznek a padlásra vagy az eresz alá tűznek egy barkavesszőt, villámcsapás ellen.

Mivel a húsvét kimondottan tavaszi ünnep, archaikus hagyományként téltemető-tavaszünneplő szokások is kötődnek a virágvasárnaphoz. A palócok lakta vidéken máig tartó hagyomány a kiszejárás, kiszehajtás vagy villőzés. A „kisze" egy szalmával kitömött bábú, ami a telet jelképezi. Az asszonyok és lányok énekszóval hurcolják végig a falun, majd elégetik vagy vízbe dobják. A „villőzés" kelléke a villőág, ami egy egyszerű zöld ág, szalagokkal feldíszítve. A villő szó eredete ma sem tisztázott, vagy a szláv tündér szóból, vagy a latin villus (lomb) szóból ered. A villőágat a lányok énekszóval hordják végig a falun. Mindkét

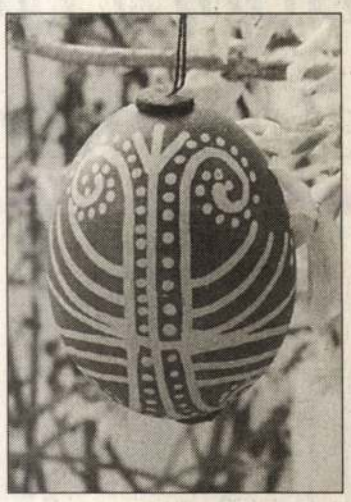

NAGY ZOLTÁN FELVÉTELE

szokás – a kiszejárás és a villőzés – dallamát *Kodály* Zoltán kórusfeldolgozásai tették világszerte ismertté.

Virágvasárnapot követi a nagyhét. Nagycsütörtök az utolsó vacsora, az oltáriszentség szerzésének ünnepe. A jelenetet szinte minden kor festészete kiemelt helyen ábrázolta. A nagymise glóriájára utoljára szólalnak meg a harangok, a csengők és az orgona, utána a néphit szerint a „harangok Rómába mennek" és csak a feltámadásra jönnek viszsza. A csengőszót ezen idő alatt kereplők helyettesítik. A zajkeltésnek a népi hagyományban gonoszűző hatása van. A *pilátusverés* is nagycsütörtöki szokás. A templomajtó elé rossz ládákat, fadarabokat, padokat hordtak a gyerekek, majd nagy lármát csapva ütögették a roncsokat, másutt máglyát raktak belőle és meggyújtották. Zöldcsütörtöknek is nevezik ezt a napot, a kizöldült természetet üdvözölve. Ezért nagycsütörtökön spenótot, sóskát vagy friss salátát, tehát zöldfőzeléket esznek a hagyománytisztelő családok.

A nagypéntek Jézus keresztha lálának emléknapja. A böjt ekkor éri el csúcspontját, még a reformátusok is tartják. Húst nem esznek a hívő emberek, de más ételből is csak annyit, amennyi szükséges.

Szakrális hagyományban rendkívül gazdag a nagypéntek. Már a korai középkorban feltűntek a passiójátékok, az élőképes felvonulások. Híres a csíksomlyói misztérium, amit a ferences rend vezetett be. A jezsuiták kezdeményezték a vezeklő körmeneteket, amelyeknek a lebonyolítása elsősorban a diákok és különböző társulatok feladata volt. A magyarpolányi passiójáték videokazettán is megvásárolható. A tiszaföldvári templomkertben április 2-án 17 órai kezdettel az ifjú hittanosok élő szoborcsoportokkal elevenítik föl Jézus keresztútjának egyes állomásait.

A víz mint éltető és tisztító eleme a természetnek, nagypénteken különleges szerepet kap. Úgy tartják, hogy aki nagypénteken napfelkelte előtt megfürdik, azon nem fog a betegség. Fürdés helyett a mosdás is elegendő, mivel „a holló nagypénteken mossa a fiát". A mosdást szépségvarázslatnak is tartják. A folyóról vagy patakról úgy kell hazavinni a vizet, hogy közben egy szót sem szólhat a vízhordó. Ezért ezt a szépítőszert „szótlan víznek" nevezik. **(hankó)**

Felhívás

a Miskolci Egyetemen végzett egykori hallgatókhoz

A Miskolci Egyetem egyik legértékesebb hagyománya az ALMA MATER és egykori hallgatóinak rendszeres szakmai és baráti kapcsolattartása, az egymás munkája, „sorsa" iránti kölcsönös érdeklődés, támogatás. Egyetemünk 50 éves miskolci jubilálása alkalmából határoztunk úgy, hogy ezen szoros kapcsolatokat intézményesítjük, és összeállítjuk a ***hallgatói regisztert,*** illetve létrehozzuk az ***„Öregdiák Szervezetet".***

Ezen cél megvalósítása érdekében kérjük azon öregdiákokat, akik 1949 óta a Miskolci Egyetemen végeztek, jelentkezzenek az alább közölt címen vagy telefonszámon.

Cím: Miskolci Egyetem, Miskolc-Egyetemváros 3515
PR-igazgató
Telefon: (00-36) 46-368-954
Fax: (00-36) 46-312-842
E-mail: rekhiv@gold.uni-miskolc.hu
http://www.uni-miskolc.hu

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Budapesti Lónyai utcai Református Gimnázium Igazgatótanácsa pályázatot hirdet a gimnáziumi igazgatói álláshelyre.

A pályázat feltételei:
- református vallás, konfirmáció, egyháztagság, lelkészi ajánlás
- az adott intézményre előírt legmagasabb pedagógiai végzettség
- legalább 8 éves szakmai gyakorlat
- erkölcsös életvitel, rendezett magánélet
- vezetésre való alkalmasság

A pályázatnak tartalmaznia kell a pályázó vezetői elképzelését (vezetési program)

A pályázat beadásának határideje:
1999. április 26.

A pályázatot a **Dunamelléki Református Egyházkerület Iskolaügyi Szervezetéhez** (1092 Budapest, Ráday u. 28.) kérjük benyújtani.
(Érdeklődni kizárólag ugyanitt. Telefon: 2180-753.)

A BÁV Rt.
34. művészeti aukcióját

1999. április 13-án és 14-én rendezi 17 órai kezdettel.

Az aukción kalapács alá kerülnek ékszerek, festmények, műtárgyak, szőnyegek és bútorok.

Az aukciós kiállítás megtekinthető április 1-11. között a BÁV Rt. központi aukciós termében.

Cím: 1092 Budapest, Lónyai u. 30-32. I. em.

Májusi aukciónkra ismert felvevőhelyeinken április 10-ig felveszünk nívós ékszereket, festményeket, antik műtárgyakat és régi népművészeti tárgyakat.

BÁV BIZOMÁNYI KERESKEDŐHÁZ ÉS ZÁLOGHITEL RT.

BÁV Rt. - az értékek birodalma.
http://www.bav.hu

A DAEWOO-BA KÖNNYEN BELESZERET...

DAEWOO MOTOR
- HASZNÁLT AUTÓ BESZÁMÍTÁS
- SZAKSZERVIZ

TICO /5 ajtós/	ára: 1.299.000 Ft részletre: 18.100/hó*
MATIZ /5 ajtós/	ára: 1.559.000 Ft részletre: 21.750/hó*
LANOS /1,5 l, 5 a./	ára: 1.919.000 Ft részletre: 26.750/hó*

*50% induló, 60 hónap futamidő

...DAEWOO BUDA az M7-es BEJÁRATÁNÁL XI. VIZSLA U. 6. **309-7800**

FELSZÁMOLÁSI HIRDETMÉNY

A VECTIGALIS Rt. (7621 Pécs, Mátyás király u. 21., 7601 Pécs, Pf.: 378.), a MITAX-Organ Kft. f. a. (1022 Budapest, Marcibányi tér 9/B) a Fővárosi Bíróság 23. Fpk. 2127/1995/18. számú végzésével kijelölt felszámolója nyilvánosan értékesíteni kívánja az adós cég tulajdonát képező követeléseit.

A felszámoló a vagyontárgyakkal kapcsolatos írásos vételi ajánlatokat kér benyújtani, melyeket legkésőbb 1999. április 9. napjáig 12 óráig kéri megküldeni „vételi ajánlat" megjelöléssel, az alábbi címre:

VECTIGALIS Rt. (7601 Pécs, Pf.: 378.)

A benyújtandó vételi ajánlatoknak tartalmazniuk kell az ajánlattevő fél adatait (név, cím, gazdálkodó szervezetek esetében: cégkivonat, adószám is), az ajánlott nettó vételár pontos meghatározását, a vállalt fizetési feltételek leírását és a fizetőképesség hitelt érdemlő igazolását. A felszámoló felhívja a jogosultakat az 1991. évi IL. törvény 48. §-ában írt elővásárlási jog gyakorlására. A jogosultak elővásárlási szándékukat a vételi ajánlatok benyújtása határidejéig írásban a fent megadott címen kötelesek bejelenteni. Az ajánlatok értékeléséről 30 napon belül dönt a kiíró, melyről az ajánlattevőket értesítjük. A felszámoló fenntartja magának a jogot arra, hogy az értékesítést annak bármelyik szakaszában külön indoklás nélkül érvénytelennek nyilvánítsa. Valamennyi, értékesítéssel kapcsolatos további információ beszerezhető: **Somogyi Ferenctől a 06-30/986-2632, 72/513-622.**

VECTIGALIS Rt. felszámoló

Virágvasárnaptól nagypéntekig
22. oldal
Búcsú a XX. századtól
23. oldal
Zorán tunéra indul
24. oldal

Szombati
Magazin

Az Amazonas halasítása
25. oldal
Pártvezérek schillingért
26. oldal
Tavaszi parfümök
27. oldal

Magyar Nemzet
1999. március 27., szombat

Rippl-Rónai József

Szeretettel, érdeklődéssel fogadják a magyar „Nabis" alkotásait

Rippl-Rónai életműve Belgiumban

A közelmúltban a budavári Nemzeti Galériában rendezett Rippl-Rónai-életműkiállításon hosszú sorokban vártak a nézők belépésre. Ez könnyen érthető. De hogy Franciaországban és Belgiumban is ilyen szeretettel, érdeklődéssel fogadták a magyar „Nabis" műveit, az külön örvendetes. A párizsi és a még április 11-ig megtekinthető brüsszeli kiállítás is bizonyítja, hogy művészek is lehetnek a haza kitűnő nagykövetei.

Mindkét ország kiállítása cseretárlatként jött létre, történetük sem mindennapi, hiszen öt éve tart a szervezés. 1993-ban a párizsi Musée d'Orsay-ban rendezett nemzetközi konferencián *Szinyei Merse* Anna előadást tartott *Rippl-Rónai* Józsefről, és kérte a konferencia résztvevőit, segítsenek, hogy „a magyar Nabis" egy tartalmas kiállítás formájában száz év után kerüljön ismét vissza szeretett Párizsába. (Mit is jelent a Nabis? Nabis – franciaországi művészcsoportosulás a XIX. század végén. Alapító tagjai között volt Maurice *Denis,* Pierre *Bonnard,* Edouard *Vuillard.* A későbbi években ők hívták magukhoz Rippl-Rónait.) A magyar kérés meghallgatásra talált, és Maurice *Denis* unokája felajánlotta segítségét. A magyar főmuzeológust bemutatta a Saint-Germain-en-Laye-i Nabis Múzeum igazgatónőjének, Agnès *Delannoy-nak,* és néhány órai beszélgetés után a cserekiállítás terve zöld utat kapott.

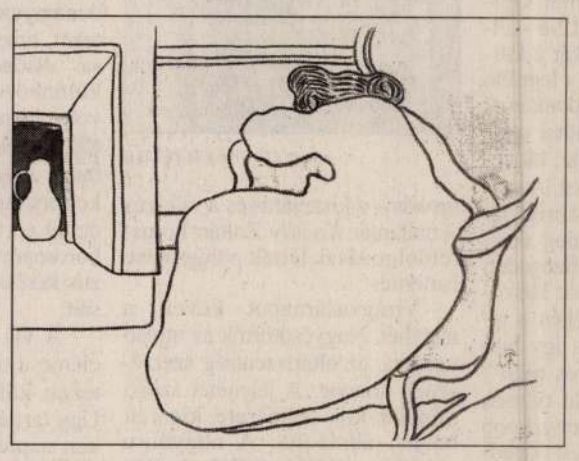

Fotelban ülő nő, 1890–1895 (akvarell, papír, 17,4x22,5 cm), Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

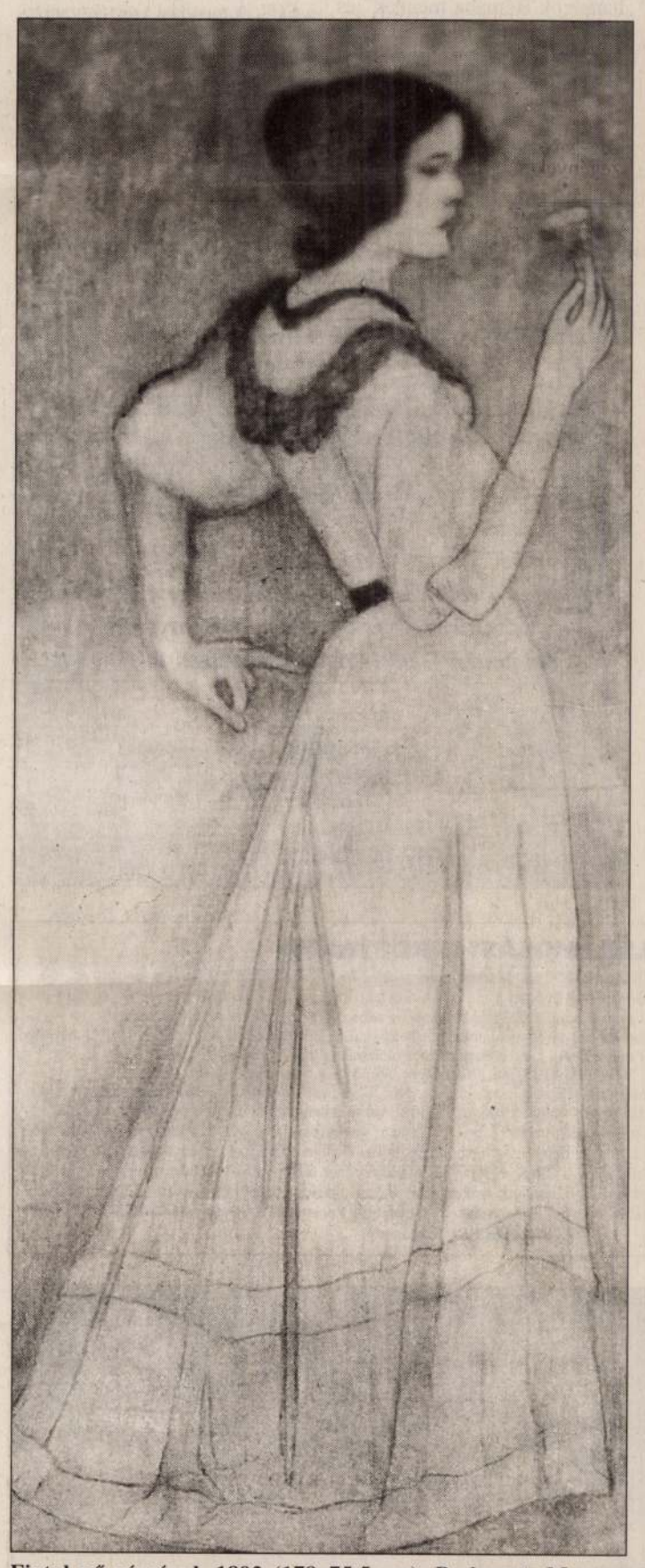

Fiatal nő rózsával, 1892 (178x75,5 cm), Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

A Saint-Germain-en-Laye-ben lévő Nabis Múzeum évente egy-egy alkotóját bemutató kiállítást rendez. A népszerű, a külföldiek által is jól ismert múzeumban január végéig Rippl-Rónai művészetében gyönyörködhetett a művészetbarát közönség. (Éppen azokban a napokban, amikor megkezdődtek a tárgyalások Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozásáról.) Ilyen nagy kiállítása magyar művésznek külföldön még nem volt: nemcsak az épület földszinti és emeleti teremsorait töltötte be, hanem a hozzá kapcsolódó Maurice Denis-műteremházat is, ezt az anyagot a budapesti cserekiállítás idején a Magyar Nemzeti Galériában láthattuk Francia szimbolisták, „Gaugin–Pont-Aven–Nabis" címmel Agnès Delannoy és *Gergely* Marianne rendezésében.

A nagy látogatottság után a kiállítás gazdag anyaga február elején indult tovább Belgium két városába. Brüsszelben február 9-én, a városháza impozáns épületében volt az ünnepélyes megnyitó. Szinyei Merse Anna főmuzeológus franciául tartott előadása után *Ady, Babits, Kosztolányi* Rippl-Rónait méltató sorait *Mécs* Károly magyarul adta elő, mialatt a vendégek kezében már ott volt az írások francia fordítása. A hivatalos megnyitóbeszédekre a földszinti kiállítótermekben került sor *Liszt* Ferenc rapszódiái után. A nagy értékű kiállítás jelentőségét – mint arról a helyi lapok is beszámoltak – Brüsszel város és a Belgiumi Vallon Közösség vezetői, valamint *Kiss* Tibor magyar nagykövet egyaránt kihangsúlyozták.

Néhány nappal később Namurben, a vallon fővárosban újabb kiállítás nyílt meg Rippl-Rónai grafikáiból és iparművészeti munkáiból, Gergely Marianne és *Pleszviny* Edit rendezésében. (Ez is április 11-ig látható.)

A kiállítások iránti rendkívül nagy érdeklődést fokozták az utcák felett átívelő transzparensek, óriási plakátok, négynyelvű prospektusok, művészi kiállítású francia nyelvű katalógusok, a sajtó, a televízió és a rádió méltatásai. Brüsszelben a képeslapok utánrendelésére már az első hetekben szükség volt. Külön említésre méltók mindkét országban a sajtótájékoztatókra készített színes, gazdag képanyaggal ellátott, szinte albumszerű kiadványok, a művész életét röviden ismertető képeslapok.

Szép fogadtatása volt a magyar festőművész életművének mindkét országban. Ady Endre talán most megismételné 1915-ben leírt sorait: „Büszke és irigy vagyok egy szép és nagyszerű úrra, akit Rippl-Rónai Józsefnek hívnak az emberek idelenn és az angyalok odafenn… Ez az öreg és szép fiú bizonyosan zseni, nagyon nagy ember s felséges életű. Még dekoráló hajlandósága is amellett szól, hogy szépíteni kívánja a világot, amelyre ez ráfér."

Schelken Pálma

Rippl-Rónai József Kelenhegyi úti műtermében, a Karcsú nő vázával című képe előtt (1910). Fotó, Rippl-Rónai Múzeum, Kaposvár

Madame Csukly portréja, 1914 (42x52,5 cm)

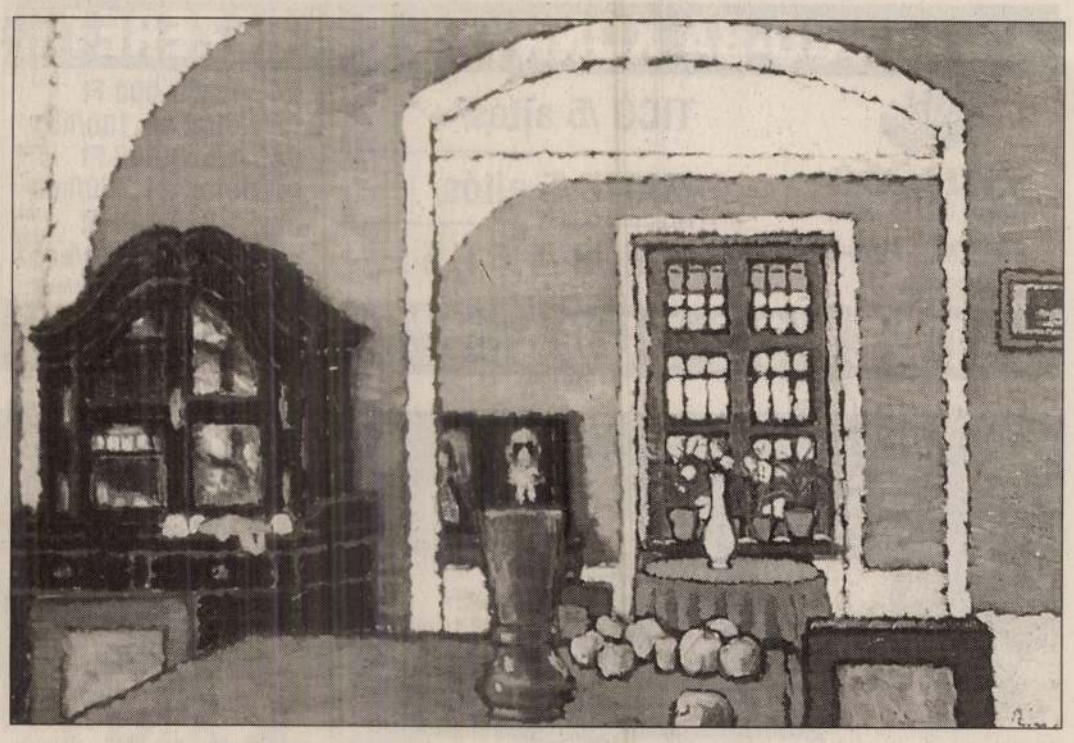

Szobabelsőrészlet, 1910 (67,5x93 cm), Kaposvár, Rippl-Rónai Múzem

tek, és egyre gyakoribb a munkanélküliséget, a szegénységet növelő és a fogyasztást tovább csökkentő termelésvisszafogás. Ugyanakkor a világ népességének nagyobb részét képviselő térségekben fokozódik a nélkülözés és a nyomor. A reálgazdasági folyamatokban ily módon egyre erősödik az általános gazdasági világválság kialakulásának veszélye, amelynek romboló hatását a pénzügyi szféra tovagyűrűző feszültsége szinte beláthatatlan módon felerősítheti.

A nyomor és szegénység szellemi elmaradottsággal, iskolázatlansággal párosul. Az 1990-es évek közepén a 15 éves és idősebb népesség több mint egyötöde – Afrikában több mint negyven, Ázsiában csaknem harminc százaléka – analfabéta volt. Nem véletlen, hogy a fejlett országokban is egyre nő a funkcionális analfabéták aránya, mert a vizuális eszközök mindinkább kiszorítják az írott szöveget, az olvasást.

A vállalatbirodalmak globalizációja szükségszerűen az ipari, kereskedelmi cégek (bevásárlóközpontok, üzletláncok), pénzintézetek uniformizálódásával, a világcégnek, világmárkának megfelelő egységes arculat kialakításával jár(t) együtt. Az uniformizálódás különösen szembetűnő a kultúra, a tájékoztatás területén, ahol egyre inkább a nemzeti sajátosságoktól, az évszázados örökségtől, a gyökerektől eltérő, idegen, egyben egyéniségvesztő és a manipulálást megalapozó hatások válnak uralkodóvá. Például kizárólag a piacnövelés, illetve a profitszerzés által vezérelt, legtöbbször öncélúan brutalitást, agresszivitást, félelmet, olykor immorális életformát stb. népszerűsítő, terjesztő filmgyártás uralja, és egyben uniformizálja a világot. (A Nyugat-Európában játszott filmek háromnegyede – hazánkban az 1994–96 között bemutatott új filmek kétharmada amerikai.)

A globalizált agymosás, ez a világjáró „új kísértet" fokozatosan, de biztosan gyengíti, illetve kiöli az emberiség több ezer éves erkölcsi normáit, szétrombolja a közösségi, a családi kapcsolatokat. Különösen a jövő generációjának gondolati-érzelmi világát deformálja, és mindjobban szembeállítja az idősebb nemzedékkel.

A ma már szinte minden területre kiterjedő globalizáció szükségszerűen együtt jár(t) a korrupció, a kábítószer-fogyasztás, a szervezett bűnözés, a terrorizmus, következésképpen a félelem világméretű és állandó növekedésével is.

A kizárólag profitvezérelt vállalatbirodalmak fokozódó offenzívája a termé-

megbos
természe
Mind gyakoribbak
fák, a szélsőséges időjárás
az erdő- és bozóttüzek, árvizek, tajf
hurrikánok, földomlások stb., pusztító hatásuk fokozódik. (Mindezt sokan igyekeznek az El Nino számlájára írni.)

Nagyrészt az emberiség természetromboló magatartása következtében szinte minden évben megjelenik egy-egy pánikot keltő kórokozó (kergemarhakór, húsevő baktérium, Ebola-vírus, Lymekór, Tibola stb.). A levegő szennyezettsége soha nem látott mértékben megszaporította az allergiás és asztmás megbetegedések számát, a szexuális kicsapongás az AIDS elterjedéséhez, a szegénység pedig a tébécé újbóli fellángolásához vezetett. (Földünkön ma minden harmadik ember tébécével fertőzött.) Állati eredetű szervek emberbe ültetése átvitte az állatok betegségeit az emberre. A kutatók szerint a génmanipulált növények (kukorica, szója) is károsak lehetnek az ember egészségére. A világcégek és a fejlett államok a fertőző betegségek, járványok (malária, tébécé) leküzdésére jóval kevesebb gondot fordítanak, ha azok nem veszélyeztetik közvetlenül lakosságukat. (Ha igen – mint például az AIDS esetében –, akkor viszont nagy erőket mozgósítanak ellene.)

Növekvő ellentétek

A globalizáció súlyosbodó negatív hatásai miatt fokozódnak az ellentétek az elmaradott és a fejlett országok, valamint az egyes országokon belül a szegények és a gazdagok között. Erősödnek a feszültségek egyrészt a legkorszerűbb tömegpusztító fegyverekkel rendelkezők csoportjain belül, másrészt e csoport(ok) és a körön kívüliek között. Egyre nagyobbak az ellentétek a bevándorolni szándékozók, valamint a célrégiók, az uniformizálódást „terjesztők" és a nemzeti sajátosságokat védők, a kisebbségek, nemzetiségek, vallási csoportok és az érintett nemzetek között. A halmozódó és egyre kedvezőtlenebb hatások csökkentése, illetve megszüntetése érdekében világszerte erősödnek és radikalizálódnak a környezetvédő mozgalmak, valamint a bűnözés, az erkölcstelenség, a brutalitás, a családi kötelékek rombolása, a nemzetgazdaság és nemzeti kultúra tönkretétele, a társadalmi egyenlőtlenség stb. elleni tiltakozások. Növekszik az idegengyűlölet, a rasszizmus, a nacionalizmus. A nagyhatalmak dominanciája miatt világszerte egyre kedvezőtlenebb a nemzetközi szervezetek megítélése is.

szervezetek nem rendelkez-
húsz éves jövőképpel, hiszen
nak megfelelő megoldást találni
gokra, a robbanással fenyegető

reskedelem dinamikus ternodításával, szinte jelentéktelen munkanélküliséggel és inflációval, a jólét széles körű, gyors növekedésével párosult. Mindezt egyre

be... ra, hogy a pénzt nem lehet megenni" – tartja egy indián mondás.

DR. PETŐ MÁRTON

Utas

Beszélgetés Németh Gézával

Jókat szórakozva s nem kis irigységgel olvasom hónapról hónapra „Sör jégkockával" című sorozatunk szerzője, Németh Géza útirajzait. De hát ki ne irigyelne egy világjárót?! Szerinte mindenki maga döntheti el, hogy mit akar a legjobban az életben. Ő a gyermekkori vágyak nyomába eredt.

– Gyermekkoromtól fogva utazó akartam lenni. Rengeteg útleírást olvastam, és már akkor elterveztem, hogy olyan szakmát választok, melynek révén minél többet utazhatok. Így lettem földrajz szakos, majd geográfusként végeztem az ELTE-n. Persze sem a végzettségem, sem az, hogy tudományos újságíró vagyok, nem jelenti azt, hogy automatikusan elnyertem a világjárás előjogát.

– Ráadásul az előző rendszerben nem lehetett bármikor, bárhová utazni.

– A barangolásaim kezdetekor, 1976-ban csak három évben egyszer lehetett Nyugatra utazni, és a kiváltható valuta is igen kevés volt. Ha jól emlékszem, 220 dollárral a zsebemben töltöttem el egy hónapot Skandináviában, Európa talán legdrágább fertályán. Az első dán kikötőtől Észak-Norvégiáig oda-vissza végigstoppoltam az utat. Akkor még nem volt tisztességes hátizsákom, azt sem tudtam, milyen az a hálózsák, s mivel sátrat sem vittem, ott aludtam, ahol az éjszaka ért. Az északi népekről hallott mendemondák ellenére a norvégokban olyan barátságos, melegszívű, vendégszerető embereket volt szerencsém megismerni, hogy a következő utam is északra vezetett, akkor már Izlandra is. Azt az utamat az tette kicsit cifrává, hogy sem valutát, sem vízumot nem tudtam itthon beszerezni, s végül egy norvégiai barátom segítségével jött össze az út. Az efféle múltbéli nehézségek miatt igazából csak a nyolcvanas évek második felében szaporodtak meg az utazásaim.

– Sokan pénzhiányra hivatkozva nem járják a világot. Ugyanakkor olyanokról is hallani, akik egész évben szerényen élve spórolnak egy nagyobb útra. Úgy tudom, ön az úti beszámolóiból befolyt összegből gyűjt a következőre.

– Amit az előadásokért, fotókért és cikkekért kapok, csak a töredéke annak, amennyi a következő utamhoz szükséges. Ráadásul nincs képem szponzorokat keresni. Pofátlanságnak tartom pénzt kérni bárkitől arra, hogy én jól érezzem magam. De azt is, hogy szerény anyagi körülményeimre hivatkozva külföldön élő magyarokat pumpoljak meg, és kitartassam magam. Bizony vannak, akik így csinálják. Hogy mégis miből utazom? Abból, hogy a lakásomon kívül nemigen van másom: nincs autóm, nincs családom, és minimálisak az igényeim az élet egyéb hívságaira. Sokkal több ember járhatná a világot úgy, mint én, ha számára ez volna az elsődleges. Az utazás nem pusztán pénz, hanem elhatározás kérdése. Ma már kiváló útikönyvek segítenek a legolcsóbb utazási és szállási lehetőségek megtalálásában, és nyújtanak praktikus tanácsokat a magamfajta csóróknak.

– Mi szerint határozza meg úti célját?

– Néha teljesen ötletszerűen: meglátok egy szép tájat a tévében, utánanézek, hogy pontosan hol van, és arra az útra gyűjtök. Az, hogy eljussak az amerikai nyugatra, legfőképp a Grand Canyonhoz, gyerekkori álmom volt. S bár igaz, hogy megvalósult, de éppen a kanyonnál két napig szakadt az eső. Így aztán öt év múlva kénytelen voltam újból elmenni. Elvetélt természetföldrajzos lévén, nagyon érdekelnek az egzotikus tájak: a sivatagok, tundrák, hegységek, gleccserek, vulkanikus vidékek. Minden, ami különbözik attól, amit itt, a mi régiónkban talál az ember.

– Úgy hallottam, az egyik ilyen egzotikus helyen, egy sivatagban sikerült úgy eltévednie, hogy nem volt biztos, ki tud-e onnan keveredni.

– Nem volt ez olyan drámai. „Toronyiránt" átmentem az új-mexikói White Sands gipszsivatagba. Ösvény, jelzett út persze nem volt, csak homokbuckák és irtózatos hőség. Még vizet sem vittem, azt gondoltam, megnézek pár buckát és kész. Annyira belemelegedtem, hogy vagy kétórányi gyaloglás után fogalmam sem volt, honnan indultam el. Nagy szégyen lett volna szomjan halni vagy 3-4 kilométerre egy Coca-Cola automatától, úgyhogy a végén csak kivergődtem. Sokkal izgalmasabb volt, amikor más országokban kétszer is megpróbáltak kirabolni. Azt is megúsztam. Igazi halálfélelmem egyszer volt, Indiában, egy hegyi buszjáraton. Nem alaptalanul. Nézze meg az újságokat: egy hét sem múlik el úgy, hogy ne jönne hír egy indiai busz szakadékba zuhanásáról.

– Írásait olvasva azon morfondíroztam, hogy vajon egy nő ugyanilyen bátorsággal nekivághatna-e a nagyvilágnak, egyszál magában.

– Nagyon sok fiatal, hátizsákos lánnyal találkoztam útjaim során, akiknek semmi bajuk nem esett magányos vándorlásukon. A hátizsákos utazók többsége nyugati országbeli fiatal. Az ausztrálok és az új-zélandiak például egy évnél rövidebb időre el sem indulnak. Állítom, hogy anyagi elkényeztetettség szempontjából a magyar fiatalok semmiben sem különböznek a nyugatiaktól. Csak azoknak más a mentalitásuk. Már gyerekkorukban beléjük nevelik, hogy teljesen mindegy, hol élik le életük egy bizonyos szakaszát. Nálunk talán a huszonéves korosztály kezd hasonlóan gondolkodni. Hogy ez kozmopolitizmus? Marhaság. Nézzünk vissza a középkorba: az akkori európai „értelmiség", nem is beszélve az iparosokról, folyton jött-ment. Ettől lett nagy az európai tudomány, a művészet, a technika. Egy angol például Norvégiában élve is lehet jó angol.

– Sosem csábította a gondolat, hogy valahol ott ragadjon?

– Lehet, hogy rossz szó, de „honvágyam" van a magyar nyelv után, különösen amikor teljesen egyedül vagyok. A legutóbbi, négy országot érintő dél-afrikai utamon például három héten keresztül angolul feküdtem és ébredtem, és azt hiszem, még akkor is angolul szentségeltem, amikor a sátorkarót leverve eltaláltam az ujjamat. Szeretek beszélgetni, jól elboldogulok angolul, de soha nem fogom tudni úgy kifejezni magamat egy másik nyelven, mint magyarul.

– Nem rossz egyedül utazni?

– A magányos utazó azért nincs sosem

…ga-nak”?

– Igen! A kommunikáció számára mindig nagyon lényeges a pszichológia és a szociológia tudományának segítsége, mert így jobban elemezheti, s biztonságosabban megalkothatja a reális képet befo- egy információt, az alacsonyabb vagy a magasabb intelligenciájú hallgatósághoz.

– Az intelligens hallgatók száma bizonyára kisebb.

– A hatósugaruk viszont sokkal nagyobb. A kommunikáció tudósai kétlépcsős kommunikációs áramlásról beszél- követi. A kereskedelemben a megy utánuk, mert „Már minde szi!” Ennek változata a politiká mindenki ezt vallja, ezt állítja!”

– A politikai propaganda s… je a választás, s abban a …negek mennyisége a fontos. Mit mondanak

…érdek- …sőbb lesz-e a …npi, s meg lehet-e élni a nyugdíjból. Erre kell nagyon figyelni!

HENRI-GABRIEL IBELS LITOGRÁFIÁJA

hagynia azt a tényt, amit számos példa igazolt: az akna a telepítők lába alatt robban.

FÖLDESSY DÉNES

A művészek a legjobb nagyköveteink

A nabik Budapesten – Rippl-Rónai körúton

Tíz századvégi esztendő, 1888–1898: ennyi a párizsi Nabis elnevezésű képzőművészeti csoport működési ideje. Az utak később szétváltak, de az akkori nabikat e tíz évért Gauguin, Van Gogh és Cézanne mellett emlegeti a nyugat-európai művészettörténet, úgy, mint akik korukban igazi előőrs – „avantgárd” – voltak. Vitathatatlan továbbá, hogy volt egy „nabi hongrois”, magyar nabi is: Rippl-Rónai József.

A nabi szó héberül prófétát jelent. Szerencsére *Szinyei Merse Anna* művészettörténész sem bizonyult „álprófétának”, amikor öt éve nagyszabású kiállításcserét kezdett tervezni. Most, amikor a Nyugat éppen újra felfedezi nabijait, gazdag tárlat látható „Francia szimbolisták – Gauguin, Pont Aven, Nabis” címmel a Magyar Nemzeti Galériában, ezzel párhuzamosan pedig az eddigi leghatalmasabb magyar életmű-kiállítás nyílt Saint-Germain-en-Laye-ben, a francia partnermúzeumban. *Rippl-Rónai* kétszáznegyven műve a Magyar Nemzeti Galéria főmuzeológus asszonya szerint „sokkolta a francia közönséget”. A külföldi kiállítások előkészítésében, megrendezésében régóta jeleskedő Szinyei Merse Annát a január 31-ig meghosszabbított budapesti kiállításról és kulturális propagandánkról kérdeztük.

– A szintetista-szimbolista festők közösségi emberek lehettek: sok érzékeny portrét készítettek egymásról. A katalógusból azonban kiderül, Emile Bernard-nak élete végéig fájt, hogy Gauguin nem ismerte el, mennyire hozzájárult ő a művészete megújulásához!

– Nem elsősorban *Gauguin* és *Bernard*, hanem Gauguin és mindenki között alakult ki feszültség. Paul Gauguin, a nagy magányos a világ végére, Tahitira futott, hogy megszabadulhasson a kötöttségektől. Ennél azonban sokkal érdekesebb, hogy 1888-ban, a bretagne-i Pont Avenben az alig húszéves Bernard mégis bátorságot tudott adni a kétszer olyan idős művésznek a kiteljesedéshez. Ekkor ugyanis Bernard már „szintetizált”: vásznain elhagyta a részletek és a tér ábrázolását, nagy síkokkal, színfoltokkal megvalósított, kétdimenziós dekorativitásra s a valóság átszellemítésére törekedett. Gauguin bretagne-i korszakának elején még majdnem teljesen impresszionista. A két különböző egyéniségű, tradíciójú művész azonban kíváncsi lett a másik elképzeléseire, együtt kezdtek dolgozni, és folyamatosan hatottak egymásra.

– Egy másik ifjonc – Sérusier – kicsiny, a tiszta színfoltokkal már-már absztraháló képet fest Gauguin útmutatása alapján, s otthon ezzel bűvöli el festőiskolabeli barátait, a leendő nabikat. De miért a „neotradicionalizmust” szerette volna jelszóvá tenni Denis, az új irányzat teoretikusa?

– Számukra a neotradicionalizmus azt jelentette, hogy sokat vállaltak a régi hagyományból. Ez persze nem azonos a kitaposott úton való továbbhaladással. Nem minden korszakot, stíluskört akartak egyesíteni, vagy – a közvetlen előd, Gauguin szavával – szintetizálni. Válogattak a művészettörténeti forrásokból, méghozzá azért, hogy egységben mutassák be a látott, illetve a tudott vagy megérzett valóságot. Elegük volt az impresszionisták „felületi” világszemléletéből, abból, hogy a puszta látványt adják vissza. Miközben joggal hivatkoztak a kortárs költők, *Mallarmé, Verlaine* szimbolizmusára – a nabi nevet is egy szimbolista írótól kapták –, s lelkesedtek szimbolista festőkért, mindezek mellett ihletet merítettek a japán metszetekből, a középkori rekeszzománcból, s a katedrálisok üvegablakának ólompántjaihoz hasonlóan, összefogott színfoltokat kezdtek alkalmazni. A korai reneszánsz iránti érdeklődésük miatt részben utódai az angol preraffaelitáknak is.

– Csak a quattrocento miatt volt fontos nekik Itália?

– Némelyek ugyan ezoterikus beállítottságúak voltak a csoportban – *Sérusier, Ranson* –, de mások, főként *Denis*, valamint a felnőttkorában megkeresztelkedett dán *Ballin* és a holland *Verkade* szoros szálakkal kötődtek a kereszténységhez. Azért állítottak ferences példákat maguk elé, mert úgy érezték, művészetükhöz filozófiai stabilitásra van szükségük. Ezt a mélyen átérzett katolicizmusban vélték megtalálni. Denis egyébként már gyermekkorában elhatározta, hogy megújítja a vallásos művészetet. Sikerült is neki, bár a nabi korszak után mindinkább a klaszszikumhoz igazodott.

– Amit most a Budavári Palotában látunk, mennyiben képviseli a francia szecessziót?

– Franciaországban a szecessziót art nouveau-nak mondják, egy *Bing* nevű műkereskedő után, aki 1895-ben kibővített galériáját L'Art Nouveau-nak keresztelte, és többek között a nabiknak is mecénásuk volt. E művészcsoportot azonban nem szabad a szecesszió skatulyájába zárni, bár a „japanizmus”, a vonal dekoratív szerepe, a sziluett fontossága, a kétdimenziós dekorativitás elve alapján az érintkezés kétségtelen. A szecesszió a nagyközönség felfogása szerint elsősorban ipar- vagy építőművészet, a nabik törekvése azonban ennél jóval többrétegű...

– Egy pillanatra a dekorativitásnál maradva: több kiállított kép mintha egyenesen Matisse törekvéseit előlegezné. Túlzás ezt beléjük látni?

– Egyáltalán nem. Ez részben erős kolorizmusuknak köszönhető, amely később a fauve-okra („vadakra”) és az expresszionistákra lesz jellemző... De részben ősei ők az absztrakt festőknek is. Nézzük csak meg *Filiger* Pouldui tájképét, mely a figuratív elemeket olyan szinten redukálja egy általánosabb képi koncentráció érdekében, hogy az már szinte *Kleere* vall. Ellenben az sem véletlen, hogy *Picasso* a nabikra hivatkozott, amikor későbbi korszakaiban a klasszikumhoz közeledett.

– Tehát egyformán benne rejlett művészetükben az avantgárd és annak későbbi ellenhatása?

– Azt, hogy ők tényleg izgalmas társaság, és hogy nagyon időszerű volt a mi kezdeményezésünk, igazolja az is, hogy a budapesti kiállításnak egy időben Montrealban átfogó nabikiállítást rendeztek, Münchenben pedig Gauguin-kiállítást. A két említett tárlat katalógusában a nyugati művészettörténészek azt hangsúlyozták, hogy a nagy, előremutató posztimpresszionista triász – Gauguin, *Van Gogh, Cézanne* – mellett rendkívül fontos, és vállalásra érdemes hagyomány a nabik csoportjáé. Mindenekelőtt persze szimbolisták voltak. Témaválasztásuk mögött legtöbbször ott található az ideák világa. Tipikus példa erre A menyasszony Marthe hármas arcképe, Denis-től. A létezés igazi teljességét igyekszik megragadni a három különböző nézettel. *Bonnard-tól* egy iparművészeti tárgy is látható – Paraván nyulakkal címmel –, amelynek alsó felében nyulak szökdécselnek, de felül a Mallarmé által megénekelt Egy faun délutánja antikizáló erotikus jelenetei idéződnek fel. *Roussel* megfesti A négy életkort...

– A kiállítás arra enged következtetni, hogy jelen voltak az alkalmazott művészet sok területén.

– Nemcsak közreműködtek a mindennapi élethez szorosan kötődő művészeti ágakban, hanem például amellett, hogy megújították a sajtóillusztrációt, a karikatúrát és a könyvművészetet, színházat is csináltak, méghozzá az avantgárd színház ősét! Előadták például egyik mecénásuk palotájában *Maeterlinck* Hét hercegnőjét, marionett változatban. A színpadi függöny, a díszlet, a jelmez és a műsorfüzet is az ő munkájuk volt. A nevezetes est másik részében általuk kiválasztott farce-ot játszottak, ügyelve arra, hogy a középkori bohózat újszerű távlatot kapjon.

– Mennyire számított e csoport belső tagjának Rippl-Rónai?

– A nyugati művészettörténészek eddig jobbára úgy tartották számon, hogy igazából 1894-től tartozott hozzájuk. Tényleg ez volt az áttörés, hiszen a Mars-mezei szalonban kiállított Öreganyám című képét nemcsak a francia kritika magasztalta, hanem a nabik is közülük valónak ismerték el. Nabivá avatták azzal is, hogy „testületileg” meglátogatták őt Neuillyben, ahol élt, és attól kezdve ő is rendszeresen fölkereste őket. Gauguin szintén az említett kép miatt hívta meg magához teára, s ajándékozta meg néhány fametszettel. Rippl-Rónainak azonban korábban is volt kapcsolata a csoporttal, főleg *Vuillard-ral*. Látogatta a Julian-szabadiskolát, illetve már a nevezetes kiállítás előtt együtt szerepelt a nabikkal.

– Milyen a fogadtatása Rippl-Rónai életművének a Saint-Germain-en-Laye-i nabimúzeumban?

– A majdan Brüsszelbe továbbutazó anyag sokkolta a francia közönséget. Az özönlő gratulációk, hálakifejezések kiváltója nemcsak Rippl-Rónai nabi korszaka volt, hanem a századfordulón hazatért festő saját vonásokkal gazdagodó művészete is. A cserekiállítás sikere bizonyítja, hogy nekünk nem kell bekérezkednünk Európába. Ezt vétek volna figyelmen kívül hagyni! A Rippl-Rónainál, *Csontvárynál* kevésbé ismert, de szintén nagy magyar festők – *Munkácsy Mihály, Paál László, Szinyei Merse Pál, Mészöly Géza, Mednyánszky László, Ferenczy Károly* – életművének európai bemutatásával színesebbé lehetne tenni kissé „sápadt” országpropagandánkat.

JOÓ ISTVÁN

Vasi Magyarország 1999 január 23

TELEVÍZIÓ

MTV 5.45 Hajnali gondolatok 5.50 Határtól határig 6.00–9.00 Szabadság tér 9.05 Bor és hatalom 9.35 Kincsestár 11.00 Évgyűrűk 11.30 A szerelem jogán 12.00 Déli harangszó, híradó 12.15 A. K. T. 12.25 Lezáratlan akták 12.30 UNI-JÓ 12.40 Forma–1 13.35 Tattingers 14.20 Gyöngyök 14.55 30. Magyar filmszemle: Nekem lámpást adott kezembe az úr Pesten 15.10 Csillagok égen és földön 16.00 Sprski Ekran 16.25 Unser Bildschirm 16.50 Cselleng˜k 17.00 Pos(z)itív 17.15 Mérce 17.45 Körzeti híradók 18.00 Katolikus krónika 18.20 Hang-szál(l) 18.45 Állati pótpapa 18.50 Viktor és Marika 19.00 A bestia 19.30 Híradó, sporthírek 20.00 Vészhelyzet 20.45 Kriminális – Bomba sztori 21.00 Kriminális 21.30 Telemázli 22.00 Hírek 22.05 Aktuális 22.30 Publikum 23.00 MM 23.10 A 30. magyar filmszemle alkalmából: Országalma

MTV 8.00 Tudóra 9.00 Közvetítés a parlament üléséről 16.35 Repeta 18.10 Trópusi hőség 19.00 Magyarország ma 19.30 Mesetár 20.00 Híradó, sporthírek 20.30 Egy szabad ember – Fisch Ernő élete 21.30 Visszatérés Édenbe 22.20 Minifesztivál '99 23.00 Mélyvíz 24.00 Napbúcsúztató

DUNA TV 5.30 Virradóra 9.00 Reggeli muzsika 9.10 Kapcsok 9.45 Szüret Szadán 10.05 Szevasz Vera 11.55 Vers 12.00 Déli harangszó, lapozó 12.20 Esti kérdés 12.30 Héthatár 13.10 Sztálin 14.05 Keresztelő 14.40 Új kilátások 15.10 A fajok kihalása 15.35 Az aranyló patak 16.05 Betegápolás otthon 17.05 Heuréka! Megtaláltam 17.35 Mese 18.00 Híradó 18.20 Gazdakör 18.55 Tudósítás a 30. magyar filmszemléről 19.10 Filmszemle '99 – Életműdíjasok: Laura 20.45 Esti kérdés 21.00 Híradó 21.25 Sportpercek 21.40 A papa szolgálati útra ment 22.35 Híradó 22.50 Vers 22.55 Echo park

tv2 6.00 Jó reggelt, Magyarország! 9.00 Egy titokzatos hölgy 9.45 Édes hármasban 10.15 Satöbbi 10.45 Kakuk 11.10 Esély 11.35 Mindent tudni akarok 11.40 Közvetlen ajánlat 12.30 Premier 13.00 Mila szupersztár 13.30 Sohasem késő 15.10 Kedves nővérkék 15.35 Acapulcoöböl 16.00 Kakuk 16.25 Stefanie 17.15 Gazdagok és szépek 17.40 Sunset Beach 18.30 Plusz 19.00 Tények 19.30 Szerencsekerék 19.55 Herkules 20.45 JAG – Becsületbeli ügyek 21.45 Jó estét, Magyarország 22.45 Szép új világ 23.15 Magnum 24.00 Hozam 0.30 Vers éjfél után

RTL KLUB 6.05 Varázslatos álmok 6.30 Jó reggelt 9.00 Receptklub 9.10 Esmeralda 10.00 Megveszem ezt a nőt 10.50 Az első csók 11.15 Antenna 11.45 Barátok közt 12.10 Lois és Clark, utána: Meri vagy nem meri 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Receptklub 13.30 Vészhelyzet 14.20 Klipklub 14.40 Rajzfilmklub 16.00 Az első csók, utána: Meri vagy nem meri 16.30 Lois és Clark 17.25 100-ból egy, utána: Meri vagy nem meri 17.55 Esmeralda 18.45 Híradó 19.05 Fókusz 19.30 Barátok közt 20.00 Rágógolyófutam 21.45 Híradó 22.00 MMM 23.00 Jogában áll hallgatni 23.50 Antenna 0.20 Fókusz 0.40 Divatklip

TV3 5.50–9.00 Nap-kelte 9.00–9.50 Esti gyors 12.45 VH1 16.45 A felügyelőnő 17.40 Dinasztia 18.30 Hír3 19.00 A Simpson család 19.30 Egy rém rendes család 20.00 Hawaii üzenetek 20.50 Gyilkos barátság 22.35 Esti gyors 23.25 Dinasztia 0.15 Foci a javából

SZÍV TV 15.30 Meditációs jóga, lazítson 16.30 Kapásjelző 17.00 Szédülj el 17.30 Sportműsor 19.00 Citymagazin 19.30 Hívd Andreát 20.00 Sportműsor – Music Box

MSAT 6.30 Nickelodeon 8.00 Music Box 15.30 Ugródeszka 16.00 Nickelodeon 18.30 Játszd újra 19.00 Music Box 19.30 Alak-Art 20.00 Nagytappancs II. 21.45 Alak-Art 22.15 Music Box

BUDAPEST BP TELEVÍZIÓ 16.00 Mesélnek a csillagok 17.00 A hős csirkefogó 18.00 Mozi a képernyőn 18.50 Szemforgató 19.00 Csocso 19.15 Klipparádé videósoknak 19.45 Heti aktuális 20.05 Ők is a fejükre estek 21.45 Létforrás 22.30 Vaníliajóga 22.45 Beszélgettünk tabuk nélkül 23.00 Nosztalgiaparádé 23.30 Mi van vele 24.00 Szemforgató

EUROSPORT 8.30 Bob Vk 9.15 Alpesisí-vb 10.00 Extrém sportok – Téli X-játékok 11.00 Biatlon-vb 13.00 Labdarúgás – Eurogólok 14.30 Jégautórali Andros Kupa 15.00 Biatlon-vb 16.30 Bob-vb 17.30 Alpesisí-vb 19.30 Nemzetközi teremfocitorna Genfből 21.00–22.20 Alpesisí-vb 22.20 Nemzetközi teremfocitorna Genfből 23.00 Fedett pályás atlétikai bajnokság 24.00 Természetes pályás sportszánkó juniorbajnokság 0.30 Extrém sportok – Téli X-játékok

RÁDIÓ

MR KOSSUTH 9.00 Hírek, időjárás 9.04 Napközben 11.00 Hírek, időjárás 11.04 Hegedűs a háztetőn 11.35 Isten hozzád, kis falum határa 12.00 Déli krónika 12.40 Ki nyer ma? 12.50 Törvénykönyv 13.00 Hírek, időjárás 13.05 Vendég a háznál 13.20 Magyar szerzők motettáiból 13.30 Tanúim lesztek 14.00 Hírek, időjárás 14.04 Klasszikusok mindenkinek 14.35 Irodalmi figyelő 14.55 Első közlés 15.00 Hírek, időjárás 15.06 Hozam 15.30 Világstúdió 16.00 Délutáni krónika 16.20 Hasznos tudnivalók 16.25 Radar 17.00 Hírek, időjárás, útközben 17.05 Magyarországról jövök 17.25 A Szabó család 18.00 Esti krónika 19.00 Hírek, időjárás 19.05 Sportvilág 19.25 Műsorismertetés 19.29 Jó éjszakát, gyerekek 19.39 A nyugati hadtest 20.00 Hírek, időjárás 20.04 Táncházvilág 20.30 Határok nélkül 20.50 Beszélni nehéz 21.00 Hírek, időjárás 21.04 Szulák Andrea énekel 21.25 Mesélő krónikák 22.00 Késő esti krónika 22.30 Tér-idő 23.04 Egy énekes, több szerep 24.00 Hírek, időjárás 0.10 Himnusz

MR PETŐFI 5.55 Állomáskereső 6.00 Hírek, időjárás 6.03 Kívánságreggel 8.45 Sportreggel 9.00 Petőfi-délelőtt 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Naprakész 13.44 Korkérdés 14.00 Csúcsforgalom 17.00 Hírek, időjárás 17.05 Dobogó 18.01 Délutáni csúcs 19.00 Hírek, időjárás 19.04 Sztárkereső 19.30 Kölyökrádió 20.00 Candide vagy az optimizmus 20.51 A Pro Brass együttes felvételeiből 21.00 Hírek, időjárás 21.04 A XIX. Kaláka folkfesztivál koncertfelvételeiből 22.00 Tangó 22.30 Egy arc 23.00 Hírpercek 23.15 Ennyi 24.00 Éjfél után

MR BARTÓK 6.00 Muzsikáló reggel 8.00 Hírek, időjárás 8.03 Műsorismertetés 8.05 Pódium 9.05 Klasszikus muzsika 10.00 Hírek, időjárás 10.05 Bayer aszpirin 10.32 Amerikai zenekarok lemezeiből 11.41 Népdalaink foglalatban 12.00 Hírek, időjárás 12.05 Kapcsoljuk a 6-os stúdiót 13.05 Hangszerszólók 13.25 XXII. nemzetközi fúvószenekari fesztivál – Siklós, 1998 14.00 Hírek, időjárás 14.05 Hamvas Béla: A mélyben 14.51 Bernd Weiki operaáriákat énekel 15.30 Neked szól 16.00 Hírek, időjárás, közlekedés 16.05 Muzsikáló délután 18.00 Hírek, időjárás 18.05 Hangadó 18.55 Holland régizenei kurzusok a Zeneakadémián 19.05 A főszerepben: Maria Callas 21.39 Versenyművek 22.00 Hírek, időjárás 22.05 Petőfi Sándor minden verse 22.17 Zenei képek 22.43 A XX. század nagy zongoristái 24.00 Hírek, időjárás. Szózat

SZÍNHÁZ

Operaház: Falstaff (Kórody/3. 7.) – ***Budapesti Kamaraszínház:*** Az öreg hölgy látogatása (7) – ***Shure Stúdió:*** Hajlam (fél 8) – ***Budapesti Operettszínház:*** Luxemburg grófja (7) – ***József Attila Színház:*** Budapest, te csodás! (7) – ***Katona József Színház:*** Paul úr (7) – ***Kamra:*** Balta a fejbe (7) – ***Kolibri Színház:*** Az angyal öccse (de. 10) – ***Komédium:*** Végjáték (7) – ***Madách Kamara:*** Az utolsó hősszerelmes (7) – ***Merlin Színház:*** „...Szólt az ember..." – ***Nemzeti Színház:*** A kiátkozott (7) – ***Radnóti Színház:*** Agónia (7) – ***Stúdió:*** A rejtjeles levél kastélya (fél 8) – ***Vígszínház:*** Sylvia (7) – ***Pesti Színház:*** Kegyelem (Sulyok b. 3. ea. 7) – ***Budapesti Bábszínház:*** Marcipán cica (de. 10, du. 3).

A Duna televízió India-napi nyertesei

Rajzpályázat: Első kategória (8 éves kor alatt): I. díj Tóth Mártika (Lébény), II. díj Klemis Edina (Simontornya), III. díj Pál Kristóf (Budapest). Második kategória (8 és 12 év között): I. díj Máthé Anna Mária (Budapest), II. díj Juhász Mónika (Kiskunhalas), III. díj Kerényi Virág (Nagykovácsi). Harmadik kategória (12 és 16 év között): I. díj Janoch Lívia (Budapest), II. díj Szőke Marcell (Budapest), III. díj Szabó Lívia (Budapest). Különdíjat kapott: Lévai Máté (Budapest), Kőrös Anna (Budapest).

Fotópályázat: Fekete-fehér fotók: Az I. díjat a zsűri nem adta ki. Az ajándékot a színes kategóriába vitték át, ahol két első díjat adtak ki. II. díj Ancsin Mihály (Ajka), III. díj Csabai István (Szolnok). Színes fotók: I. díj Rákos Péter (Solymár), Püspöki János (Budapest), II. díj Rákos Péter (Solymár), III. díj Szász László (Marosvásárhely). Különdíjat kapott: Pusztaházi István (Budapest).

Telefonos játék: I. Szakály Béla (Piliscsév), II. Fülöp Géza (Budapest), III. Rábai Attila (Budapest), IV. dr. Vadas Miklósné (Budapest), V. dr. Vadas Miklós (Budapest), VI. Balaska Gábor (Tápiószentmárton), VII. Pusztaházi István (Budapest), VIII. Bartek Mária (Budapest), IX. dr. Szabó András (Budapest), X. Molnár Katalin (Budapest), XI–XX. Bácskai Gabriella (Budapest), Antalics József (Budapest), Vicsek András (Budapest), Kripi Zoltán (Pécs), Nemcsók Attila (Kiskunfélegyháza), dr. Kacsó Józsefné (Budapest), Papp Zsolt (Szolnok), Müller Szilárd (Tata), Szűcs Gábor (Budapest), Bellák Tamás (Budapest).

A
Magyar Nemzet
KÖVETKEZŐ GAZDASÁGI MELLÉKLETE
február 12-én jelenik meg.
TÉMÁNK AZ ENERGIA

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A **Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma** a könyvszakmai vállalkozások üzleti tevékenységének támogatására, projektek finanszírozására pályázatot hirdet
kamattámogatás elnyerésére.

Pályázhat minden 1995. december 31. előtt alapított, Magyarországon bejegyzett könyvkiadó és könyvterjesztő társaság.

Pályázható hitelösszeg: 5-60 millió forint.

Futamidő: minimum 6 hónap, de maximum 12 hónap.
A hitelt a Kereskedelmi és Hitelbank Rt. folyósítja, s a sikeres pályázatok kamatának 50%-át a NKÖM átvállalja.
A pályázatok benyújtásának határideje:
1999. március 8.

Részletes felvilágosítás, valamint a pályázati felhívás átvétele:
OM Ügyfélszolgálati Iroda
Budapest V., Szalay u. 10–14.
Tel.: 30-20-600/1736-os mellék

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS
a Derkovits Gyula képzőművészeti ösztöndíj elnyerésére

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma pályázatot hirdet fiatal képzőművészek részére a DERKOVITS GYULA KÉPZŐMŰVÉSZETI ÖSZTÖNDÍJ elnyerésére.

Az ösztöndíj célja, hogy segítse a tehetséges alkotóművészek pályakezdését, hogy művészi fejlődéséhez kedvező feltételeket teremtsen a formanyelvében és tartalmában korszerű, színvonalas művek létrehozásához.

Az ösztöndíjra pályázhat minden olyan fiatal képzőművész (festő-, grafikus-, szobrász- és intermediaművész), aki önálló művészi tevékenységet tud felmutatni.

A pályázatok elbírálásánál előnyben részesültek azok, akik eddig még nem részesültek miniszteri ösztöndíjban, illetve, akik a meghirdetett időtartam alatt nem részesülnek más, itthoni vagy külföldi ösztöndíjban. A pályázat keretében – általánosságban – nem kívánjuk támogatni a PhD-ösztöndíjak idején végzett munkát.

A pályázatokat a miniszter által kinevezett, a fiatalabb korosztály tevékenységét jól ismerő művészekből álló ösztöndíjbizottság bírálja el, amely folyamatosan figyelemmel kíséri az ösztöndíjasok alkotói tevékenységét is. Az ösztöndíj odaítéléséről az ösztöndíjbizottság dönt.

Ösztöndíjban részesülhet évente: 10 fő.
Pályázati korhatár: 35 év.
Az ösztöndíj bruttó összege: 58 500 Ft/hó.
Időtartama: 1 év, amelyet az ösztöndíjbizottság az évente benyújtandó beszámoló anyag alapján további két alkalommal, összesen 3 évre meghosszabbíthat.

Az ösztöndíjat elnyerő pályázóknak vállalniuk kell, hogy évente nyilvános kiállításon adnak számot a támogatás idején végzett munkájukról.

A pályázati kérelemhez mellékelni kell:
1. Szakmai önéletrajzot.
2. Az ösztöndíj idejére tervezett szakmai koncepció leírását.
3. Az eddigi művészi tevékenységet bemutató dokumentációt.
4. A munkásságot reprezentáló 5 alkotást.

A pályázatokat a Képző- és Iparművészeti Lektorátushoz kell benyújtani postai úton.
Cím: 1014 Budapest, Úri u. 54–56. Telefon: 356-7444
Beadási határidő: 1999. március 10.
A művek beadásának helye: Műcsarnok (1146 Budapest, Dózsa György út 37.). **Ideje:** 1999. március 18. 9–14 óra között.
A művek visszaadásának ideje: 1999. március 21., 9–14 óra között.
Budapest, 1999. január 28.
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

Kiállítás Brüsszelben és Namurban

Rippl-Rónai Belgiumban

Két nagyszabású Rippl-Rónai-kiállítás nyílik meg a közeljövőben Belgiumban. A világhírű posztimpresszionista magyar festő képeiből álló kiállítás megnyitóját ma rendezik a patinás brüsszeli városházán. A vallon fővárosban, Namurben a jövő hét végén nyitják meg azt a bemutatót, amelyen Rippl-Rónai 130 grafikája és iparművészeti alkotása tekinthető meg – írja az MTI.

A kiállításokon a múlt század végén hosszú időt Párizsban töltött művésznek olyan alkotásai tekinthetők meg, mint a Nő fehér pettyes ruhában, az Ágyban fekvő nő, Apám és Piacsek bácsi. A két kiállítás átfogó képet ad a magyar művész pályafutásáról.

A namuri kiállítás címe: Rippl-Rónai, a magyar nabi. A nabi a posztimpresszionizmus egyik legismertebb műfaja volt, amely az impresszionista hatásokat a szimbolizmus elemeivel vegyítette. A próféta szó héber változatából kölcsönzött elnevezésű irányzat legismertebb tagjai Pierre Bonnard, Édouard Vuillard, Maurice Denis voltak. Párizsi tartózkodása alatt Rippl-Rónai valamennyiükkel igen szoros kapcsolatban állt.

A beregszászi színtársulat Gyulán

Három Csehov-darabot mutat be ma, február 9-én a Gyulai Várszínház kamaratermében a Beregszászi Illyés Gyula Nemzeti Színház.

A medve; A dohányzás ártalmasságáról, valamint A leánykérés című vidám egyfelvonásosok Vidnyánszky Attila rendezésében kerülnek színre a Körös-parti városban – írja az MTI. A kárpátaljai hivatásos színtársulat Szücs Nelli, Alakina Kátya, Varga József, Trill Zsolt és Tóth László színművészek közreműködésével adja elő a három darabot. A jelmezt és a díszletet Balla Ildikó tervezte.

A Jobbágy Károly Alapítvány pályázata

Irodalmi, történelmi és helytörténeti munkák megjelentetéséhez járul hozzá az idén a Jobbágy Károly Alapítvány, és március 31-ig várja Balassagyarmatra a pályaműveket.

A kétszeres József Attila-díjas költő, Jobbágy Károly 1921. május 27-én született Balassagyarmaton, s hosszú betegség után egy éve, 1998. január 16-án érte a halál. Jobbágy Károly hetvenöt évesen lett díszpolgára szülővárosának, a nevét viselő alapítványt azzal a céllal hívta életre, hogy a már létrejött – elsősorban irodalmi – műveknek a nyomdai munkálataihoz pályázati úton segítséget nyújtson. Alapítványát a város önkormányzata is támogatja, eddig Csikász István Levelek Bálint úrhoz, Hrubik Béla Az életfa árnyékában című verseskötetek, valamint Onagy Zoltán Nem kell hal című prózai kötetének megjelentetéséhez járultak hozzá.

Az idei pályázatokat az alapítvány címére (2660 Balassagyarmat, Rákóczi út 50.) várják; az eredményhirdetés a költő születésnapján, május 27-én lesz.

Az idei és a korábbi évek nyerteseinek irodalmi kávéházi program keretében teremt bemutatkozási lehetőséget az alapítvány.

KÖZLEMÉNY

A Lakásfedezeti államkötvények kamatfizetéséről

A Magyar Államkincstár Államadósság Kezelő Központ ezúton tájékoztatja fenti államkötvények tulajdonosait, hogy az 1999. február 15-én esedékes kifizetéshez tartozó, a KELER Rt-nél értékpapír letéti számlán el nem helyezett értékpapírok kamatszelvényeinek átvételét a Központi Elszámolóház és Értéktár (KELER Rt.) végzi.

Az esedékes összegek fenti időpontban való jóváírásának feltétele, hogy a kamatszelvényeket a tulajdonosok 1999. február 10-én, vagy 11-én 9-11 óra, illetve 14-16 óra között a KELER Rt. Értéktárába beszállítsák (Cím: Budapest V. Deák Ferenc u. 5. fszt. 19.). A tulajdonosoknak az Értéktárba beszállított szelvényekhez a következő adatokat tartalmazó átadás-átvételi elismervényt kell mellékelniük: a tulajdonos és a számlavezető bank megnevezése, bankszámlaszám, a kötvény címletei, a kamatszelvények sorszáma, darabszáma, a jelenlegi névérték.

Felhívjuk a kötvények tulajdonosainak figyelmét, hogy amennyiben a fenti időpontban nem szállítják be a szelvényeket a KELER Rt-be, úgy a továbbiakban a Budapesti Értékpapírpénztár értéktára veszi át azokat (Budapest, 1139 Váci út 71.) Ebben az esetben az időpontot a Budapesti Értékpapírpénztár értéktárosával telefonon egyeztetni szükséges (Tel.: 452-86-52).

A Lakásfedezeti államkötvények 1999. február 15-én esedékes éves kamata: 17,31%.

Budapest, 1999. február 9.

Magyar Államkincstár
Államadósság Kezelő Központ

MAGYAR ÁLLAMPAPÍR
ÁLLAMI GARANCIÁVAL

In memoriam Gábor Dénes

Tudományos-műszaki örökségünk kiemelkedő egyénisége a Nobel-díjas *Gábor* Dénes. 1971-ben „a holográfiai módszer feltalálásáért és továbbfejlesztéséért" indoklással adták át neki az aranyérmet. A Nobel-díj átvételekor így nyilatkozott: „Azon szerencsés fizikusok egyike vagyok, akik láthatták, hogy ötletük a fizika terjedelmes fejezetévé válik." Szakmai sikerei csúcspontján az emberiség világproblémáival kezdett foglalkozni. A jövő feltalálása című művében – melyet *Huxleynak* ajánlott – a civilizációt fenyegető három veszélyről írt: a háborúról, a túlnépesedésről és a kényelemszeretetről. Hazájától messze élte le életét, de kötődése a szülőföldhöz soha nem szakadt meg. '72-ben egy budapesti interjúban így jellemezte magát: „Hosszú évek óta kettős életet élek: fizikus vagyok és feltaláló. Ez az egyik életem. A másik pedig: szociális író vagyok. Régen rájöttem arra, hogy nagyon nagy veszedelemben van a mi kultúránk."

Gábor Dénesre emlékeznek az MTESZ Pesti Konferenciaközpontjában (Budapest V., Kossuth Lajos tér 6–8. VII. em. 702.) ma délelőtt 10 órakor. Az emlékülés után 12 órakor kiállítás nyílik meg, majd 13.30 órakor megkoszorúzzák a tudós Budapest VI., Rippl-Rónai József u. 25. sz. alatti szülőházán lévő táblát. **(hankó)**

Cukorkékség

Hazai Attila keserédese

A hét végén mutatták be a Corvin filmpalotában *Hazai* Attila és *Pohárnok* Gergely Cukorkékség című hetvenöt perces, fekete-fehér játékfilmjét, amelynek központi figurájáról, Feriről nem lehet biztosan eldönteni, hogy épelméjű-e. Próbálja megtalálni helyét a világban, ahol unatkozik. Tizenöt éve nem volt Magyarországon, nem akar szembesülni a múltjával, kitörölte emlékezetéből egész gyermekkorát, a saját édesanyját sem ismeri meg.

– A film – mondja Hazai Attila – próbálja szeretnivalóan bemutatni Feri „csámpázásait". Feri és barátai tevékenyek, nem unják az életet, inkább próbálnak kapcsolatokat teremteni. Kétfajta látásmód jellemző szinte minden jelenetre – tragédia és komédia egyszerre. A kép minősége is szemcsés, minden összemosódik. Szétesettség, lepusztultság, szabálytalanság jellemzi az egészet. A film ettől kap ironikus színezetet.

Mindenkivel előfordult már életében legalább egyszer, hogy szeretett volna annyi csokoládét enni, amennyit csak lehet. Feri élete majd azon a ponton változik meg, amikor felhagy a csokievéssel és felnő – mondja a rendező. Amerikában évekkel ezelőtt kiadtak egy fogyókúrára, egészséges életmódra serkentő könyvet, ami azt taglalja, hogy a cukor gyilkos méreg. Ennek a könyvnek az abszurditása serkentette Pohárnok Gergelyt annak a könyvnek a megírására, amelynek alapján a film készült. **(e. r.)**

A közönség igénye nem változott

Felnőtt a magyar dokumentumfilm

A dokumentumfilm esztétikailag felnőtté vált, kontextusa azonban megváltozott, mint a játékfilmé – hangzott el hétfőn a 30. szemlén a Tovább ketyeg a dokumentumfilm bombája című fórumon. A résztvevők egyetértettek abban, hogy sokszor hiányzik a megfelelő szakmai tájékozottság a dokumentumfilm készítéséhez, és abban is, hogy a közönség igénye a tényfeltáró, az eseménykutató, -feldolgozó, a portréfilmek iránt nem változott. Az anyagi támogatás ugyanakkor kevés a dokumentaristák számára, márpedig a pénztelenségben nehéz megtalálni a helyes utat – vélik a filmesek.

Bazilika – földrengés után

Federico Zerivel Assisiban

L'Italia ferita – a megsebzett Itália. Ezzel az első oldalas szalagcímmel jelent meg 1997. szeptember 27-én, szombaton a La Repubblica, hogy azután további tíz oldalon számoljon be a földrengésről, amely Umbria és Marche tartományokat sújtotta.

Assisi, *Szent Ferenc* városa a kereszténység egyetemes örökségének alapértékei közé tartozik. A bazilika, ahol a szent nyugszik, zarándokhely, egyben az európai festészet kezdeteinek emlékhelye: a szent életével kapcsolatos freskósorozatokat a legnagyobbak, *Cimabue, Giotto* festették a duecento-trecento időszakában. A katasztrófa négy áldozata éppen akkor veszítette életét, amikor az első földlökés okozta károkat vették szemügyre a bazilikában: a második lökés által berogyasztott csúcsívek temették őket maguk alá. Meg az a sok tonna por, törmelék, amely évszázadok alatt lerakódott a bazilika köveire – pontosította tovább a magyarázatot Antonio *Paolucci* professzor, amikor a napokban előadást tartott a budapesti Olasz Kultúrintézetben a földrengés okozta károkról és helyreállításukról. A Szent Ferenc-bazilika helyreállításának kormánybiztosa szerint a földrengés ereje és a túlsúly együtt járult hozzá a csúcsívek egy részének beomlásához, ezzel a mennyezeti falfestmények egy részének pusztulásához. A templomban, amely az évszázadok alatt több tucat földrengést élt túl, most mintegy háromszáz négyzetméternyi freskó pusztult el, tört százezer darabra.

A tudomány persze ma már sok mindenre képes. Arra is, hogy a hagyományos rekonstrukciós eljáráson túl – a restaurátorok az apró, néhány négyzet-centiméteres darabokat egymás mellé helyezgetve próbálják összeállítani a kép egy részét legalább – igénybe vegyék a számítógép segítségét is. A munka, a töredékek fényképezése, gépbe táplálása természetesen már hónapok óta folyik, de gyorsításához pénz, pénz és újra csak pénz kellene, több, mint amennyi rendelkezésre áll.

Assisi kivételes helyzetben van. Helyreállításának fontosságát az olasz állam és a Vatikán közötti megegyezés is aláhúzza, az olasz kormányfő és a pápa abban is megállapodott, hogy a 2000. év karácsonyán a szentatya itt celebrálja az ünnepi misét. A földrengés azonban más városokat is nagyon súlyosan érintett, összesen mintegy 1200 fontos műemlék sérült meg. „Nem csak Assisi" – mondja annak a riportfilmnek a címe, amelyet Nino *Criscenti*, a RAI, az olasz rádió és televízió munkatársa forgatott a két tartományban néhány hónappal a földrengés után. Kolostorok és templomok, főúri paloták és polgárházak tucatjait mutatta meg, olyan épületeket is, ahol még a károk felmérése is éppen csak elkezdődött, s ahol a késlekedés további károsodással fenyeget.

A Szent Ferenc-bazilika falfestményeinek egy része végleg elpusztult MTI-FOTÓ

Jobb vezető aligha találtatott volna az egyórás, a budapesti előadáson levetített film forgatására, mint Federico *Zeri* művészettörténész-professzor, az itáliai műemlékek, műalkotások egyik legjobb ismerője, harcos védelmezője. A tudós professzor nemcsak ismerte, szerette a művészetet, de olykor a legélesebb polémiától sem riadt vissza, ha az értékeket veszély fenyegette. Ebben a harcban több alkalommal éppen Criscenti volt a társa, az 1996-ban forgatott, az olasz művészeti örökség siralmas állapotát bemutató Arta Negata című filmjük a montreali nemzetközi művészeti filmfesztiválon a legjobb riportfilm díját nyerte el. (Sajnos Federico Zeri kiművelt, harcos szellemére nem számíthatnak többé a műemlékek, a professzor néhány hónappal ezelőtt elhunyt.)

Betegen, nehezen mozogva járta végig a templomokat, palotákat egy évvel ezelőtt, szemügyre véve a kárt, latolgatva az értékek megmentésének lehetőségét, olykor kikirobbanva a munkálatok lassúsága láttán. Fiatal kora kedves helyeit kereste fel, szinte mindenütt járt már valamikor – a pusztulást valóban személyes veszteségként élte meg. De nem ez érdekelte igazán. A film egyik jelenetében Antonio Paoluccival áll az assisi felső templom közepén, és azon töpreng, milyen lesz majd a boltozat a helyreállítás után, hogy a beton vagy a fa a statikai megerősítés legjobb eszköze. Maga előtt látja az elpusztult képeket, de nem szeretné, ha „megszólalásig hű" másolatokkal pótolnák őket. Az örökség megőrzéséhez hozzátartoznak a legfájóbb veszteségek is. Igazán becsülni talán így tanuljuk meg azt, ami megmaradt. Keserű tanulság, de – nemcsak olasz, hanem magyar földön is – különösen időszerű.

P. Szabó Ernő

Csoóri Sándor

Száll, száll a füst Czine Mihálynak

Megöregedtem, száll a füst,
egyre messzebb a város széle,
egyre kevesebb út vezet
a szeles dombok tetejére.

Egyre kevesebb út haza,
az udvarba, a dohos házba,
hol csizma-múmiák feküsznek
a padláson, örökös nászban.

Mennyi szél, mennyi sír és mennyi
falomb kísért az úton eddig,
repülő ágak, repülő kövek,
hadonászó, zuzmarás senkik,

háborúk, melyekben én voltam
a győztes és a vesztes is,
Isten virágos zsoldosa,
kit körbezúg a nemezis.

Fejem tűzvészben, holdsütésben,
hányszor elárvult köztetek,
néha már csak egy csontszilánk volt,
test-hulladék, mely ellebeg,

el, el a jácint-színű űrben.
Nem is emlékszem semmi másra,
csak arra, hogy már nem vagyok
s hamu zuhog alá a fákra.

Drágáim, hol van már az égalj?
a hamus fák a földi kertben?
a messzeség és a határok?
Beállt a fagy a képzeletben.

Száll, száll a füst, mintha egy ország
télvégi lehellete szállna –
Valaki verset ír helyettem
egy temető fehér falára.

1998. december 27.

Ma temetik Czine Mihályt

Czine Mihály irodalomtörténészt, egyetemi tanárt, a Magyarok Világszövetségének tisztségviselőjét, az anyanyelvi konferencia munkatársát, a magyarországi református egyház zsinatának egykori világi elnökét ma délután egy órakor helyezik örök nyugalomra Budapesten, a Farkasréti temetőben. Ravatalánál *Csiha* Kálmán, az erdélyi egyházkerület püspöke szolgál. A határokon túli magyar irodalom, az írószövetség és a barátok képviseletében *Dobos* László, a Magyarok Világszövetsége Kárpát-medencei régiójának elnöke beszél. *Sütő* András búcsúzó szavait *Sinkovits* Imre olvassa fel. A sírnál az Eötvös Loránd Tudományegyetem nevében *Pál* József irodalomtörténész beszél, a Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem képviseletében *Görömbelyi* András szól mesteréről, barátjáról, majd *Bölcskei* Gusztáv, a tiszántúli egyházkerület püspöke, a magyarországi református egyház zsinati elnöke búcsúztatja Czine Mihályt.

NAPLÓ

TÁTRAI VILMOS Kossuth-díjas hegedűművész temetése február 12-én, pénteken délután egy órakor lesz az Óbudai temetőben.

CHILF MÁRIA kiállítása ma délután öt órakor nyílik meg a Collegium Budapest épületében (Budapest I., Szentháromság u. 2.).

A SZLOVÉN KULTÚRA napja alkalmából a Szlovén–magyar nyelvi és irodalmi kapcsolatok Kossicstól napjainkig és a Hasonlóságok és különbözőségek című kötetet Nyomárkay István, Fried István és Lukács István szerkesztők mutatják be ma délelőtt 11 órakor az írószövetségben (Budapest VI., Bajza u. 18.).

Színigazgatóra várva

A Fővárosi Közgyűlés kulturális bizottsága pályázatot ír ki a fővárosi József Attila Színház igazgatói posztjára, miután a közigazgatási hivatal törvénysértőnek találta, hogy a testület pályázat nélkül meghosszabbította a jelenlegi vezető megbízatását – tudatja az MTI. A bizottság tavaly szeptemberben hosszabbította meg *Léner* Péter eredetileg ez év februárjában lejáró igazgatói megbízatását. A bizottság azért döntött így, mivel 2001. január 31-ével a többi kilenc fővárosi színház igazgatójának is letelik a mandátuma, és ezt követően egységes pályáztatási rendszert kívántak kialakítani. A fővárosi közigazgatási hivatal törvényességi kifogása szerint a testület határozata ellentétes az 1992. évi közalkalmazotti törvénnyel és a végrehajtásáról szóló kormányrendelettel. Ezek ugyanis kizárják annak a lehetőségét, hogy vezetői kinevezést meghosszabbítsanak, illetve hogy pályázat nélkül lehessen valaki művészeti intézményben igazgató.

A pályázat nyertese július 1-jétől három éven át irányíthatja a színházat. A főváros egyebek mellett azt várja az új évadban az igazgatótól, hogy a két épületben játszó színház legalább 280 előadást tartva százhúszezer nézőt tudjon magához csalogatni.

A RÁDIÓ MELLETT

Szóképek

Időnként sokkolja hallgatóit a közszolgálati adó. Már az is felborzolhatja a nyugalmunkat, hogy *Szörényi* Péter, aki a beszédhibák összes fajtáját képes egymagában felmutatni, a Krónika műsorvezetőjeként is hallható, ám az igazi „hideg zuhany", amely az általa vezetett hírműsorban a nyakunkba szakad, eltereli figyelmünket ilyen apróságokról. A rádióból ugyanis azt a hírt hallhatjuk, hogy a Munkáspárt elnöke, *Thürmer* Gyula továbbra is a szocialista (szociális?) társadalom építését tekinti céljának, és ebben partnernek reméli az MSZP-t és az SZDSZ-t. Azután többször is elhangzik ugyanezen a szombati napon, hogy *Orbán* Viktor *Gömbös* Gyulára emlékeztet valakiket (szilveszterikabaré-ismétlés és 16 óra – itt *Kiss* Péter egykori fő-bitest és munkaügyi minisztert idézik a beszélgetésben, amelyet *Kovács* László egykori külügyminiszterrel, jelenlegi MSZP-elnökkel folytatnak). Szinte az egész adásnapból árad a kormány iránti ellenszenv, bizonyosan túl sok volt az a hosszú Orbán-beszéd, amit mégiscsak hírként kellett kezelni, meg amúgy is azt hajtogatja az ellenzék, hogy túl sokat szerepel a kormány a közszolgálati rádióban. A

Kerengő

egyike a jobb sorsra érdemes műsoroknak. Régesrégi sorozat, amelyet hányt-vetett a műsorszerkezet-változás egyik időpontról és adóról a másikra, de végül mégiscsak életben maradt. A Kerengőben az a szokás, hogy valamely fontos vagy érdekes témáról szakértők eszmét cserélnek fél-egy órában, s van egy okos műsorvezető, egy moderátor, aki helyettesíti a hallgatót, tehát felteszi azokat a kérdéseket, amelyek mindannyiunkat érdekelhetnek. A most éppen a Petőfi adón jelentkező műsorban legutóbb arról értekezett két társadalomtudós, hogy kik a vesztesei, és kik a nyertesei a rendszerváltoztatásnak. Bár a fiskális világban kezdjük elveszíteni esélyünket arra, hogy nem jogászként állást foglalhassunk bizonyos kérdésekben, azért még nem kell abban reménykedni, hogy az esély és esélytelenség kérdését is meg lehet a fejünk felett tárgyalni. Mert azoknak a mondatoknak a zöme, amelyeket e két jeles kutató a nagy nyilvánosság előtt elmondott, jobb esetben közhely, roszszabb esetben könnyen cáfolható tévedés volt, beleértve azt is, hogy eltűntek azok, akik a kilencvenes évek elején fenn voltak – *Dicső* Gábor (Kontrax), *Neményi* Béla vagy *Lupis* József –, mivel senkinek semmiféle megbízható híre nincsen arról, hogy mekkora az említett személyek bankszámlája. Manapság ugyanis az igazi gazdagok nem szerepelnek a bulvárlapokban és a televíziókban. Vesztesekről és nyertesekről akkor lehet beszélni, amikor bebizonyosodott, valóban lehetetlenség alulról felkapaszkodni, vagy felülről a szegényházba jutni. Addig valóban maradnak a közhelyek, a féligazságok, a felesleges beszélgetések. A

Sport

lehetne a Petőfi adó zászlóshajója, hangzott el nemrégiben, s kezdjük valóban azt érezni, hogy a rádiós sportosok megérdemlik a kitüntető bizalmat. Nem csupán azért, mert a sportriporter *Novotny* Zoltán vezérelte adó valóban jobban eladható lenne, ha végre megtalálná az arcát, hanem azért is, mert a sportosok – hogy ez dicséret vagy elmarasztalás-e, nem tudom – valóban a legjobbak lesznek a szakmában. A sok előadás során elhullanak a gyengék, csak azok maradnak, akik tudják teljesíteni a szintet. Felróható, hogy az élőbeszéd során több képzavaros szókép születik, gyakrabban kell a jól hangzó, ám üres zsurnalizmusokat használni, de mégiscsak ott kell lenni, amikor esemény van, ki kell tudni tölteni a holtidőket. Egyszóval készenlétben kell lenni, és legalábbis kevesebbet kell politizálni.

Hanthy Kinga

Ha nem tudjuk, mi hamis

Az utóbbi hetek egyik nagy port felvert eseménye nem annyira a műkereskedelem, mint inkább a büntetőjog területéhez tartozó ügy volt: a hamisított Rippl-Rónai-festmények lelepleződése. Egy ilyen esemény bekövetkezte előre megjósolható volt. A műkereskedelmi forgalom árszintje – és benne legjobban a festményeké – meredeken emelkedett.

A művészeti értékek hamisítása nem újkori és nem magyar specialitás. Már az ókori Rómában magas szintre emelték, és Itáliában a mai napig virágzó szakma, apáról fiúra szálló örökség. Gondoljunk bele, menyivel kevesebbet tudnánk az ókori Hellász szobrászi csúcsteljesítményeiről, ha a Római Birodalom művészei nem másolták volna százszámra a görög művészet aranykorának kimagasló alkotásait. Egyébként a másolatoknak mindig is fontos szerepük volt a kultúraközvetítésben és a művésznevelésben.

A ma már névtelen római szobrászok Pheidiászt, Lüszipposzt, Müront másoltak (vagy hamisítottak?), a mostani magyar névtelenek Rippl-Rónait. Rippl-Rónait már életében hamisították, persze akkor sem a sok vesződséggel, fáradságos aprómunkával járó úgynevezett „kukoricás" olajfestményeit, hanem a gyorsan elkészíthető, lendületes pasztelleket: a portrékat és a tájképeket. Most is ez volt a helyzet. A leleplezett hamisítások szinte kivétel nélkül női portrék. Rippli (ahogy kortársai nevezték) számtalan ilyen jellegű pasztellportrét festett életében főként megrendelésre (és néhányat magáncéllal: például a Zorkákat). A Magyar Nemzeti Galéria tavalyi Rippl-Rónai-életmű-kiállításának utolsó termében jó néhány szép portrét összegyűjtöttek, de köztudott volt, hogy magángyűjteményekben adatolhatóan vagy esetleg hosszabb-rövidebb ideje lappangva még akad belőlük. Csak éppen azt nem lehetett tudni, hogy mennyi.

A körülbelül tíz éve felívelő hazai műkereskedelem sok mindent felszínre hozott a rejtőzködés sok évtizedes tengermélyéről, amiről nem, vagy csak alig-alig volt tudomása a művészettörténetnek és a színvonalas műkereskedelemnek. A művészettörténet-tudomány hagyományos kutatási területei mellett egyre több figyelmet kell fordítani újabban azokra a XIX–XX. századi művészekre és műalkotásokra, amelyek esetleg nem ütik meg a múzeumi gyűjtés színvonalát, de a műkereskedelemben értéket jelentenek.

Ma, amikor az átlagfizetés tízszeres-százszoros értékén cserélnek gazdát a legnevesebb XX. századi mesterek legjobb képei, érthetően nagyobb a csábítás. Kell hozzá egy eltökélt pénzhajhász (mondhatnám becstelen műkereskedőnek vagy gátlástalan vállalkozónak is), egy ügyes kezű mesterember (aki lehet pénzszűkében levő festőművész, restaurátor) és egy cég vagy egy magánszemély a „műalkotás" hitelesítésére. Az így létrehozott „érték" elkezdheti önálló életét. Csábító lehetőség, hogy a vevő magánforgalomban kaphatja meg, ami, ugye, két ember belügye, és így olcsóbban fér hozzá, mint árverésen, mert ott az árat felhajtják, az árverőház is ráteszi a leütési árra a maga jutalékát, ott beírják az ember adatait, az adószámát, és adózhat is utána orrvérzésig. Hogyan lehet elkerülni az ilyen „bevásárlást"? Szakemberhez kell fordulni. A műkereskedelem csak tíz százalékban tanultság, hozzáértés, érzék és anyagiak függvénye, kilencven százalékban a bizalomé. Oda kell menni, ott kell vásárolni, attól kell tanácsot kérni, ahol, akinél, akiben bizalmunk van. Csak azután nyúljunk a pénztárcánkba.

A Rippl-Rónai- (de bármely más, értékes) festmények esetében vannak bizonyos szakmai, művészettörténeti és műkereskedelmi kritériumok. Ilyen például az adott műalkotásra vonatkozó „provenance", vagyis az előélete, amely jobb helyeken adatolható a művész műterméből való kikerüléstől és az első adásvételtől fogva akár kétszáz-háromszáz éven keresztül. Nos, Magyarországon ez ritkán követhető 50-100 év távolából is.

Azután ott vannak a segédtudományok. A festmény elhelyezhetősége az életműben, a hozzá hasonló stílusú, tárgyú és műfajú darabokkal való összehasonlítás és az ebből adódó következtetések sora. Az ecsetkezelés, a témaválasztás, az invenció, a tehetség jelenvalósága vagy hiánya – ezek már olyan finomságok, amelyek a művészi életmű kutatója számára is fogas kérdések. Sokat segíthet azonban a műszaki-technikai megközelítés, az anyagismeret és természetesen az a tapasztalati tőke, amely az ilyen és ehhez hasonló műalkotásokkal járó napi gyakorlat eredménye. A hamisítók azonban nemcsak ügyesek, hanem ravaszok is. Régi papírlapokra és kartonokra festett ócska képeket vesznek fillérekért, és átfestik őket „eredeti" Rippli-kre. A pasztellkréta alapanyaga nem sokat változott az elmúlt évszázadban, és igen alapos kémiai laborelemzésekre, elektronmikroszkópos, komputertomográfos vizsgálatokra volna szükség az egyértelmű eredményekhez. De kinek van erre pénze és ideje? Amikor a szenzációs vétel lehetőségét esetleg néhány perc alatt kellene megfontolni és eldönteni, vagy (aukció esetén) az árverési tárlat és az aukció hét-tíz napja alatt. Azért megkockáztatom: akinek van több millió forintja egy színvonalas festményre, okosan teszi, ha rászán egy-kétszázezerrel többet az alapos szakvéleményre.

Végül pedig arról kellene szólnom, hogy milyen nagy felelősségük van azoknak, akik felkent hivatásos szakértői a műbírálatnak: ezek az igazságügyi szakértők és a szakmúzeumok. A szakmúzeumok egyfelől szabadulni szeretnének a múzeumi tudományos munkát sokszor gátló adatszolgáltatási tevékenységtől, és a jogszabály úgy intézkedik, hogy semmiféle anyagi felelősséget nem kell viselniük az attesztjükért. (Tehát tévedhetnének is.) Az igazságügyi szakértők pedig azt panaszolják, hogy hivatalos papírjaikat, attesztjeiket, bélyegzőjüket és aláírásukat egyre szélesebb körben hamisítják.

Kenessei András

Rippl-Rónai Nő sárga kalapban című festménye 1,3 millióért kelt el

RIPPL-RÓNAI-PASZTELLEK ÁRAI 1998 ELSŐ FELÉBEN

Mű, cím, anyag, méret	Kikiáltási ár (ezer Ft)	Leütési ár (ezer Ft)	Magán-szakértő	Múzeum	Jelzés, szignó
Kertessy vörös ház jegenyékkel (papír), 39x59	600	–	–	–	+
Nő sárga kalapban, (p) 46,5x38	1200	1300	+	–	+
Kalapos nő (papír kartonon) 45x35	2500	8500	+	–	+
Fekete kesztyűs hölgy (k) 54,5x44,5	2500	5500	–	–	+
Zorka kék pohárral (p) 51x41	1800	3200	–	–	+
Alvó édesanyám (p) 32x47	650	–	–	–	+
Mezőn (p) 23,5x31,5	450	550	–	+	+
Zorka (p) 52x41	1500	200	–	+	+
Darvas Lili portréja (p) 54,6x42,5	1800	2200	–	–	++
Hölgy lila nyakkendővel (k) 60x47	4400	4400	–	+	+
Reggeli után (p) 48x68	3000	–	+	+	
Dombos táj (p) 23x25,5	1100	–	–	+	+
A koronázási mise előadása (p) 40x30	200	–	–	–	++
Dr. Rónai János Rudolf portréja (p) 52,5x43	1500	–	–	+	+
Fiatal nő portréja virágos kalapban (k) 68,5x49,5	800	3200	–	+	+
Anella (p) 44x37	2200	4000	–	+	+

A táblázat mutatja, hogy tavaly milyen áron keltek el a Rippl-Rónai-pasztellek, volt-e hozzájuk szakértői vélemény, látta-e a szakmúzeum, valamint van-e rajtuk szignó, aláírás (+) vagy a festő más, saját kezű írásnyoma is (++).

A Befektetésoldalakat szerkeszti:
Farkas Barbara
Termékmenedzser:
László Mónika

VÁLTSON BANKSZÁMLÁT!

CIB XL
ÁTUTALÁSI MAGÁNSZÁMLA
A NAGY DOBÁS

KEDVEZŐ KAMAT • LIMITFIGYELÉS • EXTRA SZOLGÁLTATÁSOK

NEUMAN & NEUMAN

FIÓKOK
1027 BUDAPEST, MEDVE U. 4–14.
1062 BUDAPEST, ANDRÁSSY ÚT 70.
BELVÁROSI FIÓK–PILVAX KÖZ 1052 BUDAPEST, PETŐFI S. U. 9.
BUDAPEST, RÓZSAKERT FIÓK (RÓZSAKERT BEVÁSÁRLÓKÖZPONT) 1026 BUDAPEST, GÁBOR ÁRON U. 74-78.
BARCS
BÉKÉSCSABA
DEBRECEN
DUNAÚJVÁROS
EGER
GÖDÖLLŐ
GYŐR
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY
KAPOSVÁR
KECSKEMÉT
MISKOLC
NAGYKANIZSA
NYÍREGYHÁZA
PÉCS
SALGÓTARJÁN
SZEGED
SZEKSZÁRD
SZÉKESFEHÉRVÁR
SZOMBATHELY
TÖRÖKBÁLINT
VESZPRÉM
ZALAEGERSZEG

www.cib.hu
e-mail: cib@cib.hu

CIB 24 06 40 242 242

CIB BANK
A BANCA COMMERCIALE ITALIANA–CSOPORT TAGJA

Az első tőzsdei high-tech

INFORMATIKAI KIADÁSOK A GDP ARÁNYÁBAN
(1998, százalékban)

Forrás: EITO

NÉPSZABADSÁG-grafika

A hazai befektetőknek már nem kell sokat várniuk arra, hogy az első – és várhatóan hosszú ideig az egyetlen – technológiai részvény megjelenjék a hazai tőzsdén. Sztár lesz-e a Synergon? Gyurós Tibor, a társaság elnöke nem tartaná szerencsésnek, ha felfokozott várakozás előzné meg a részvénykibocsátást.

Kétségtelen, a Synergon Informatikai Rt.-é az elmúlt évek egyik sikertörténete, eredményalakulását mintegy 45 fokos szögű egyenes vonallal lehetne ábrázolni, ám mint az igazgatóság tagja hangsúlyozza: hosszabb távon ezt nem egyszerű tartani, amit a befektetőknek is tudomásul kell venniük. A Synergon az elmúlt évet 10,2 milliárd forintos árbevétellel és 676 milliós adózott eredménnyel zárta, szemben az előző évi 4,6 milliárdos árbevétellel és 220 milliós nyereséggel. A társaság árbevétel-növekedése 1999-ben a tervezett külföldi terjeszkedés nélkül is legalább 25 százalékosra becsülhető, a nyereség pedig vélemények szerint elérheti a 900 millió forintot. Amerikában 90 P/E értéken forognak az informatikai részvények, Nyugat-Európában 30–40 P/E között. A Synergon papírjai leginkább a Matávéhoz hasonlíthatók – reméli az elnök. Egyes lapértesülések szerint pedig a kibocsátási árfolyam 1200 százalék körül lesz.

– A magyar piac határtalan növekedési lehetőséget nyújt a 4,5 százalékos hazai piaci részesedéssel rendelkező Synergon számára – hangsúlyozza *Gyurós Tibor*. A hazai informatikai szektor az elmúlt egy-két évben drasztikusan megváltozott. A magyarországi vállalatok egyre nagyobb összeget áldoznak informatikára, komplett vállalati rendszerekre, ami lehetővé teszi, hogy a nyugattal szembeni lemaradásunk egyre csökkenjen. A számok sokatmondóak: Amerikában a cégek átlagosan bevételük 4-4,5 százalékát költik informatikára, az európai átlag 2,5 százalék, Magyarországon pedig nagyjából 1,7 százalék. Az előzetes becslések szerint a tengerentúlon az évezredet követően ez kilenc-tíz százalékra nő, Nyugat-Európában pedig öt százalékra.

Hosszú távon a Synergon számára három növekedési lehetőség van: a fejlett kelet-közép-európai piacokon próbálnak megjelenni mint teljes rendszereket integráló cég, ahol stabil ugyan a környezet, de nagy a konkurencia; a kevésbé fejlett Kelet-Európát választják, ahol kevés a szereplő, ám a nem túl kidolgozott törvényi szabályozás számos kockázatot rejt magában; a cég csupán a szolgáltatásait értékesíti Amerikában és Nyugat-Európában, amelyek eladásához az internet jó lehetőséget jelent. Jelenleg a Synergon forgalmának egy százalékát sem teszik ki a külföldi projektek, ám ahhoz, hogy az első két vízió teljesülhessen, a bevételnek több mint fele exportból kell hogy származzék – mutatott rá Gyurós Tibor. – Egy rendszerintegrátor cég akkor jó, ha az ország legjobb négy cége közé be tud kerülni minden országban – tette hozzá. A négy-öt nagy cég, mint az IBM, a Compaq, mindenhol ott van, őket egy három-négy cégből álló erős hazai konkurencia követi. – Éppen ezért mindig a helyi nagy cégekkel kell felvenni a versenyt, illetve velük kell együttműködni. A Synergon például Horvátországban együttműködött az IBM-mel – közölte az elnök.

F. B.

Állampapíron is lehet bukni

Egyes hazai befektetők talán nem is gondolnak arra: nemcsak a részvények árfolyamai változnak nap mint nap, hanem a kamatozó értékpapírok is átértékelődnek a mindenkori piaci kereslet és kínálat függvényében. A változások természetesen messze nem olyan mértékűek, mint a részvénypiacon bekövetkező árfolyamingadozások. Mivel azonban sokkal nagyobb portfóliók cserélnek gazdát az állampapírpiacon, a legnagyobb intézményi befektetők mégis csaknem ugyanazt az értéket képesek megnyerni vagy elveszíteni, mint részvények segítségével. Az Államadósság Kezelő Központ által összegyűjtött elsődleges forgalmazói statisztikák szerint 1998 során az állampapírok napi másodlagos piaci forgalma mintegy 60 milliárd forint körül alakult.

AZ ÁLLAMKÖTVÉNYEK ÉS A RÉSZVÉNYEK HOZADÉKÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA
(1998. január = 100, százalékban)

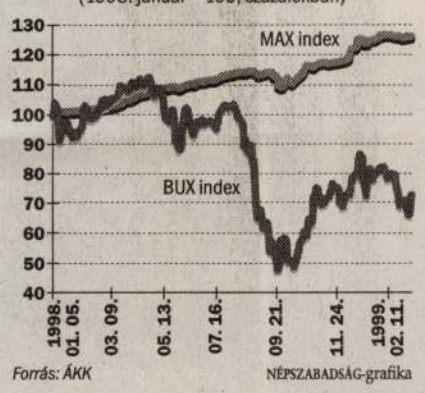

Forrás: ÁKK

NÉPSZABADSÁG-grafika

Az állampapírokba befektetőknek nem kell törődniük az adós kockázatával, adásvételi döntéseiket elég csupán a kívánt futamidőre vonatkozó hozamelvárásokra alapozni. A banki értékpapírok és a vállalati kötvények esetében viszont érdemes figyelembe venni, hogy a kibocsátó többletkockázata összhangban áll-e a magasabb hozamígérettel.

A fix kamatozású értékpapírok jövőbeli kifizetései rögzítettek, azaz előre ismert, hogy a birtokunkban lévő címletek hány forintot fialnak. Ennyi információból azonban még nem tudjuk, hogy nyereséges üzletet kötöttünk-e az adott kötvény megvásárlásával. Nem mindegy ugyanis, mennyit szánunk a papír megvásárlására. Ha magas az ígért kamat, akkor magasabb árfolyamot is hajlandóak vagyunk fizetni érte, egy alacsonyabb kamatot fizető értékpapírra csak alacsonyabb összeget adunk ki. Az értékpapír árfolyama tehát kiegyenlíti a kamatfizetési ígéretben lévő különbségeket, a befektetett pénzünk gyarapodásán keresztül pedig összehasonlíthatóvá válnak a különféle befektetési lehetőségek.

Amíg a részvénypiacon nem ritka a napi tízszázalékos árfolyamváltozás sem, a kamatozó értékpapírok árfolyamváltozása ennek töredékét teszi ki. A változás mértéke elsősorban attól függ, milyen hosszú futamidejű befektetésről van szó. A három hónapos állampapírok például egynegyed százalékpontos árfolyamemelkedéssel reagálnak egyszázaléknyi hozamcsökkenésre. Ugyanekkora hozammérséklődés mintegy hat százalék (!) rendkívüli felértékelődést jelent egy tízéves kötvény esetében. A hozamok persze ritkán változnak egy-egy nap alatt ilyen mértékben, ezért a kereskedők és a nagybefektetők inkább a százalékpont századrészében, azaz bázispontban számolják a hozamváltozásokat. A hozamcsökkenés értéknövelő hatását minden befektető érzékelheti, aki a korábban vásárolt fix kamatozású értékpapírját a hozamcsökkenést követően eladja.

A kamatozó papírok mindennapos adásvételéhez kapcsolódik a tranzakciók díja, ami nem más, mint az eladási és a vételi ajánlat közötti különbség, azaz az árjegyzési marzs. Minél nagyobb összeggel kereskedünk, a szűkebb marzs miatt annál kisebb költséget szenvedünk el. Kisebb tételekkel (egymillió forint alatt) ezért nem érdemes napi adásvételeket vállalni. Az állampapírok nagy volumenű kereskedése az intézményi befektetőkre jellemző, amelyek gyakran cserélgetik portfóliójukban a különféle futamidejű és kamatozású állampapírokat, és a hozamváltozások ügyes kihasználásával igyekeznek a szokásos állampapír-kamatozást felülmúló vagyonnövekedést elérni. A MAX index segítségével egyértelműen meghatározható, mekkora növekedést értek el a piaci államkötvények.

Wermeser Zsolt

Fontos a jó részvénykiválasztás

Az idén csak a rövid távú spekulációval lehet pénzt keresni?

Az elmúlt hetek hektikus tőzsdei árfolyam-mozgásai közepette bizony számos befektető kerülhetett gondba: milyen stratégiát is folytasson. A BUX-tól idén nem várnak kiugró eredményt a megkérdezett alapkezelők, a legnagyobb esélye annak van, hogy a tőzsdeindex egy meghatározott sávon belül, 5300–6500 pont között mozog. Cikkünkben a részvénybe fektető befektetési alapok stratégiáját szemléltetjük, ami talán némi ötletet adhat a gondterhelt kisbefektetőknek.

MUNKATÁRSUNKTÓL

A Budapesti Értéktőzsde indexének március eleji árfolyamzuhanásakor a befektetési alapok zöme vásárlóként lépett fel, s mint utólag kiderült, jól döntöttek, hiszen a BUX akkor érte el mélypontját. Ám több befektetési alapkezelő is leszögezte: most, hogy ismét 6000 pont magasságában mozog a tőzsdeindex, kivárnak. Az OTP Alapkezelő Rt. szakembere, *Honics István* szerint a BUX az elkövetkező néhány hétben 5700–6300 pontos sávon belül mozog, s ehhez kell alkalmazkodniuk. Ha irreálisan alacsony szintre csökkenne értéke, úgy vásárlásba fognak, ha pedig tovább növekedne, úgy elgondolkodnak egyes részvénypakettek értékesítésén. „Ez nem a hosszú távú stratégiájuk, hiszen egy komoly befektetési alap nem is alapozhatja ilyen rövid lejáratú eseményekre a stratégiáját – szögezte le Honics István. A részvényalapok ugyanis hosszú távú befektetési eszköznek számítanak, mert az ilyen alapok portfóliójában található eszközökre csak többéves távlatban igaz, hogy az állampapírokénál valószínűleg magasabb hozamot biztosítanak.

Makroaggodalmak

Az alapkezelő szerint az elkövetkezendő évek – remélhetőleg pozitív – részvénypiaci fejleményeit az európai integrációs folyamatok előrehaladása fogja meghatározni. Jelenleg az OTP Alapkezelő két, részvényeket is tartalmazó alapjában, a Palettában és Qualityban a semlegesnek számító 35, illetve 70 százalékos részvényhányadnál magasabb a részvények aránya.

A kilátásokat illetően Honics István elmondta: annak ellenére, hogy komoly külföldi befektetők részéről van érdeklődés, az a nagy befektetői áradat, ami az 1997-es év elejét vagy az 1998-as év kora tavaszát jellemezte, eddig elmaradt. Ez leginkább a folyó fizetési mérleg és a költségvetés hiánya miatti aggodalmaknak tudható be. Igaz, a januári folyó fizetésimérleg-hiány pozitív meglepetést okozott, ahhoz azonban, hogy a magyar részvények ismét felértékelődjenek, a külföldi befektetők szemében nemcsak egy kedvező adatra, hanem hosszabb távú tendenciára van szükség.

Korrekció Amerikában

A Budapest Növekedési Alap jelen pillanatban tartja a 40–50 százalék közötti részvényarányát, jóllehet jelen pillanatban nem tartják túlárazottnak a piacot – tudtuk meg a Budapest Alapkezelő Rt.-nél. Véleményük szerint például a Pick és a Pannonplast rendkívül alulértékelt, azaz hosszú távon mindenképpen érdemes kalkulálni velük. Emellett kedvelik a defenzív papíroknak számító áramszolgáltatói részvényeket a minden portfólióban fellelhető blue-chipek, mint a Mol, a Matáv mellett. Az alap méretéből fakadóan hosszú távon gondolkodnak az alapkezelők, és portfóliójukból csupán egy kisebb hányadot mozgatnak a börzén. A kilátásokat a Budapest Alapkezelőnél sem ítélik túl biztatónak. Igaz, az április elején nyilvánosságra kerülő folyó fizetésimérleg-hiányból már jobban meg lehet ítélni a helyzetet. A tőzsdecégektől egyébként dollárban számolva 18-20 százalékos növekedést várnak az idén. Kockázati tényezőt jelenthet viszont az amerikai börzén bekövetkező esetleges korrekció, jóllehet ennek bekövetkeztét már csaknem két éve várják az elemzők.

Az Europool Befektetési Rt. véleménye szerint a 6200-6300 pontot nem valószínű, hogy meghaladja a BUX rövid távon a már említett hazai és külföldi események miatt. Az alapkezelők az indexmozgást is igyekeznek aktívan megfogni, azaz különféle BUX indexértékek mellé különféle részvénykitettséget határoznak meg. Azaz, ha eléri az általuk piac aljának nevezett értéket, úgy vásárlásba kezdenek, és a Hunnia Részvény Alap részvényhányadát 75 százalékhoz közelítik, a piac teteje fele haladva egyre inkább értékesítenek portfóliójukból, és részvénykitettségüket igyekeznek 40 százalék alá szorítani, illetve bizonyos részét határidős eladásokkal lefedezni. A BUX március eleji mélypontján a részvényvásárlásoknak köszönhetően 71 százalékra emelkedett a részvényhányad, amelyből öt-hét százalékot értékesítettek. Az Europool szakemberei egyébként különféle szempontok szerint döntik el, hogy a Hunnia Részvény Alap milyen részvényeket tart portfóliójában, mint például a P/E mutató, az osztalék nagysága, a napi forgalmi adatok, az árfolyam szórása, milyen új információk kerültek napvilágra, amelyek befolyásolták a társaság megítélését.

A CA Alapkezelőnél sem nagyon változtatják a CA Növekedési és CA Részvény Alapban meglévő részvényhányadot, mondván, a befektetők már megszokták, hogy az alapok BUX-szerűen működnek. A két alap portfóliójának összetétele majdnem azonos: mintegy 50 százalék hazai, csaknem tíz százalék külföldi részvény. Mivel kevés az igazán likvid és jó hazai részvény, az alapkezelő a külföldi papírokkal próbálja diverzifikálni portfólióját, ami a március eleji eséskor jól is jött. Az alapkezelő szakemberei szerint az 5000–7000 közötti sávból nem tud az idén kitörni a BUX. A magyar makrogazdasági számoktól nem vár túl nagy javulást az alapkezelő, és nincs kizárva, hogy a külföldi börzéken – élén a Dow Jones indexszel – is korrekció következik be.

7000-es BUX-maximum

A Procent alapkezelői a korábbi tendenciáknak megfelelően ismét az árfolyamesés időszakában bizonyultak lényegesen eredményesebbnek a piac átlagánál. A február elején kezdődő – és a rossz makrogazdasági adatokkal összefüggő – árfolyamesésnél már fedezett részvényportfólióval rendelkezett a Procent I. Részvény Alap, és az egy jegyre jutó nettó eszközértéket sikerült annak ellenére szinten tartani, hogy a Budapesti Értéktőzsde indexe mintegy 20 százalékot esett. A portfólióban egyébként viszonylag magas, 50 százalékot meghaladó mértékű volt a részvényarány. A fedezeti ügyleteket február 24-től folyamatosan zárták az alapkezelők, és március elejére egy magas részvényarányú, fedezetlen portfóliójú részvényalap alakult ki.

A közeljövő befektetési stratégiája során az alapkezelők csökkentik a szokatlanul magas részvényarányt. Emellett a piachoz képest alulértékelt papírokat igyekeznek találni akár a kisebb kapitalizációjú társaságok kategóriájában is. A hosszabb távú áralakulással kapcsolatban mérsékelt optimizmus jellemzi őket, de a portfólión belül emelik a defenzív iparágak, így például az áramszolgáltató szektor arányát.

Kikiáltási ár: 34 millió forint

Újabb rekord dőlt meg ismét a folyamatosan fejlődő műtárgyárverési piacon: a Polgár Galéria árverésén az itthoni árverések történetében – sőt a galéria közlése szerint az idei év eddigi részében a nemzetközi árveréseket tekintve is – a legmagasabb áron, 34 millió forintért kínálnak eladásra egy XVIII. századi festményt.

A múlt heti árverések – amelyek az e heti aukciókat tekintve csupán a tavaszi szezon nyitányát jelezték – közül a BÁV ékszerárverését emeljük ki, amely rendkívül eredményesen zárult: az ékszerek csaknem kilencven százalékát sikerült értékesíteniük. Az eladásra kínált ékszerek összkikiáltási ára 6 millió 976 ezer forint volt, az elkelt tételek leütési értéke 8 millió 948 ezer forint volt – tudtuk meg *Wein Miklóstól*, a BÁV Rt. aukciós osztályvezetőjétől.

A tavaszi árverések nagy szenzációját hozhatja a Polgár Galéria és Aukcióház kétnapos festmény-, bútor-, szőnyeg-, ékszer- és műtárgyárverése, amelyen 34 millió forintért kínálnak egy festményt. Az említett mű a XVIII. században élt Bellotto Bernardo Canaletto Velencei részlet a Campo San Giacomo di Rialtóval című 33x44 centiméteres, védett olajfestménye. Emlékezetes, hogy a legmagasabb leütési árat elért festményt, a Kieselbach Galéria tavaly decemberi árverésén 70 millióért elkelt Szinyei Merse Pál-képet 15 millió forintról indították. Az árverés első napján egyébként 185 festmény, 19 bútor és 7 szőnyeg kerül kalapács alá, a második napon 115 műtárgyat és 120 ékszert árvereznek. Az ékszerek közül kiemelkedik egy 89 darab briliánssal ékesített masni kitűző, amelynek kikiáltási ára 2,4 millió forint.

Várhatóan ismét hosszú este elé néznek azok, akik ellátogatnak a Kieselbach Galéria és Aukcióház pénteki vígszínházbeli árverésére: a galériától megszokott igényességgel összeválogatott 333 – elsősorban XX. századi magyar művészek által készített – festmények és grafikák között ismét tucatnyi milliós áron kínált művet találunk. A legmagasabb áron, 12 millió forintért Rippl-Rónai József Kerti jelenet gróf Somsicsék kertjében című olaj-karton képét kínálják. A mű érdekessége, hogy 1970 májusában már kalapács alá került a BÁV 22. aukcióján, a festmény akkor 12 ezer forintról indult, és 52 ezer forintért vásárolták meg (árverési járulékkal együtt az akkori vásárló 57 200 forintot fizetett). A második legmagasabb áron a Kieselbach Galériát tavaly már dicsőségre vitt Szinyei Merse Pál egy másik olajfestményét (Fürdés előtt) kínálják, 4,5 millió forintért.

Mozsik Tibor

ÁRVERÉSEK MÁRCIUS 16. ÉS 21. KÖZÖTT

Tárgy	Árverező	Árverés helye	Napja	Óra
Műtárgy	Belvárosi Aukciósház	V., Váci u. 36.	16.	17.00
Tavaszi árverés	Polgár Galéria	V., Váci u. 11/B	16–17.	17.00
Bélyeg	RFR Profila Bélyegaukciók	VI., Vörösmarty u. 65.	18.	16.30
Műtárgy	Első Budai Árverezőház	II., Kapás u. 5–9.	18.	17.00
Jótékonysági, Tibetért	Blitz/Magángyűjtők G.	V., Kossuth L. u.2/A	18.	17.00
Festmény, grafika	ARTE Galéria	V., Ferenczy u. 14.	19.	15.00
Festmény, grafika	Kieselbach Galéria	Vígszínház	19.	17.00
Festmény, grafika	Szecia Galéria	II., Gábor Áron u. 74–78.	20.	17.00

Forrás: Műértő

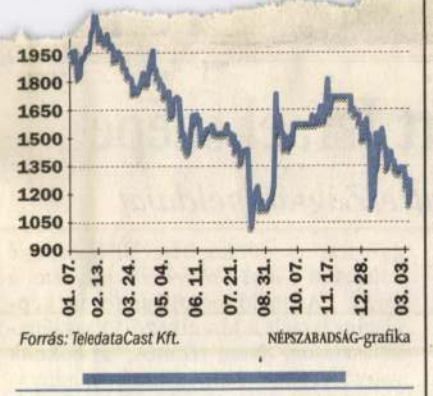

Forrás: TeledataCast Kft. NÉPSZABADSÁG-grafika

Svájc belép az ENSZ-be

HÍRÖSSZEFOGLALÓNK

A svájci parlament nagy szavazattöbbséggel megszavazta szerdán az alpesi ország belépését az ENSZ-be. A Nemzeti Tanács (törvényhozó testület) 108 tagja jóváhagyta a belépés szándékát, és csak 13 szavazott a csatlakozás ellen. A belépés nem azonnal történik meg, hanem 2003 őszére tervezik.

1986-ban népszavazást rendeztek a helvét államszövetségben az ország ENSZ-tagságáról, és akkor megbukott a kormány csatlakozási szándéka. *Flavio Cotti* külügyminiszter szorgalmazza, hogy a parlamen' elfogadó határozata ellenére rendezzenek újabb népszavazást erről a kérdésről.

Svájc azért nem lépett be eddig a világszervezetbe, mert az volt az uralkodó felfogás Bernben, hogy az ENSZ-tagság nem fér össze az ország semlegességével.

Munkatársunk, *Boros Jenő* Genfben a hírrel kapcsolatban megkérdezte a svájci „utca emberét". A vélemények egy része az ország hagyományos ódzkodását tükrözte, féltve a zártság biztonságát. Mások viszont úgy vélik, hogy haladni kell a korral, ma már senki nem „maradhat ki" a világból.

A Svájcban hosszú ideje élő, ám állampolgárságra hiába váró emberek pedig azt remélik, hogy az ENSZ-hez való csatlakozás ilyen szempontból is nyitottabbá teszi az országot.

9 770133 175043 99059

HÍRÖSSZEFOGLALÓNK

Évszázados rekord dőlt meg szerda délután Sárospataknál: a Bodrog vízállása elérte a 693 centimétert, hét centiméterrel haladta meg az 1888-ban mért szintet. Észak-Magyarországon a belvízhelyzet is válságos. A Bodrogközben minden faluban elfogyott a szivattyúk működtetéséhez, a védekezés folytatásához szükséges pénz, az önkormányzatok egész éves költségvetése mostanra kimerült.

Abból a hat Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei körzetből, ahol rendkívüli belvízvédelmi készültség van életben, szerdán három körzetben javult a helyzet. A felső-szabolcsi térségben azonban katasztrófaveszély fenyeget. Ott még nem olgatója megnyugtatta a nagyváros lakosságát, hogy nem kerülhet fertőzött víz a helybeli ivóvízhálózatba. A bejelentés előzménye: a városban valóságos pánik tört ki a megyei védelmi bizottság szerda délelőtti bejelentése után, mely szerint veszélybe kerülhet Debrecen és négy további település ivóvize, ha a Keleti-főcsatornába szivattyúzzák a környező településekről a belvizet. A vízmű vezetője megnyugtatott mindenkit, hogy a víz hat óránkénti ellenőrzésével kizárják, hogy szennyezett víz folyjon a csapokból.

A belvízzel elöntött területeken járvány sehol sincs, de Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyében megtöbb száz ember kap védőoltást hepatitis-A ellen.

Hajós Béla, a KHVM helyettes államtitkára úgy vélekedett, ha a következő napok csapadékmentesek lesznek, valamennyi szabolcsi körzetben leküzdhető a katasztrófaveszély. *Nagy István,* a Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság vezetője a hosszabb távú prognózisról szólva azt mondotta: minden eddiginél nagyobb tiszai áradásra készülnek. Közölte: a Tisza Szolnoknál körülbelül két hét múlva tetőzhet, meghaladhatja az eddig mért legmagasabb, 909 centiméteres szintet.

Részletek, további beszámolóink a 6. oldalon

munkakezdésben látja a kibontakozást, a magyar küldöttség szerint a jogi értelmezésben kell dűlőre jutni. Budapesti javaslat, hogy a május 14-i tárgyalásig a felek gondolják át, miként kezelhető az értelmezésbeli különbség. Ám erre nem alkalmasak a munkacsoportok, amelyek akkor kezdhetnek el dolgozni, ha egyértelmű lesz a hágai ítéletből adódó jogi keret. Bartus elmondta: ha május 14-én sem jutnak eredményre, akkor szükség lehet a harmadik fél bevonására. A szlovák delegáció jogi kérdésben harmadik félnek a hágai bíróságot tudja csak elképzelni.

Ö. Z.

További információk a 3. oldalon

Új Rippl-Rónai-hamisítványok

Rendezetlen a műkincsek szakértői véleményezése

Huszonnégyre emelkedett a Somogy megyében lefoglalt Rippl-Rónai-hamisítványok száma. A két újonnan fellelt hamis festményt, akárcsak a korábban megtaláltakat, a fővárosban vizsgálják. A lehetséges vásárlók dolgát általában is nehezíti, hogy a hazai műtárgyak szakértői véleményezésének rendszere a szakemberek szerint szabályozatlan és átláthatatlan.

MUNKATÁRSAINKTÓL

Újabb két hamis Rippl-Rónai-képet foglaltak le a Somogy Megyei Rendőrfőkapitányság nyomozói. A nyomozás érdekeire hivatkozva a rendőrség nem kívánt felvilágosítást adni sem a képek tulajdonosairól, sem a festmények címéről.

Eddig összesen 24, a századelő nagy magyar festőjének tulajdonított képről bizonyosodott be, hogy hamisítvány. Az összes lefoglalt Rippl-Rónai-képet jelenleg művészettörténész szakértők vizsgálják a fővárosban – tudtuk meg *Bárczy Tibor* őrnagytól, a Somogy Megyei Rendőr-főkapitányság vizsgálati osztályának vezetőjétől. A hamisítási ügy két főszereplője, a képeket értékesítő *D. F.* és a másolatokat készítő *P. J.* továbbra is előzetes letartóztatásban van. Azt a Mercedest, amelyet D. F. két hamis Rippl-Rónai-képért cserélt el *Szász Endre* festőművésszel, a rendőrség viszszaadta a művésznek, mivel a vizsgálat szerint az autóval kapcsolatban nem követtek el bűncselekményt.

A hamisítványok felbukkanása egybeesik a piac élénkülésével. Márpedig Magyarországon a műtárgypiac forgalma hónapok óta dinamikusan nő. Az elmúlt esztendőben 900 millió forinttal emelkedett a hazai műtárgyaukciók bevétele.

Újabb... folytatás a 21. oldalon

FESTMÉNYAUKCIÓK RANGLISTÁJA

Műtárgy	Leütési ár	Árverező
1. Szinyei Merse Pál: Parkban	70 millió forint	Kieselbach Galéria
2. Rippl-Rónai József: Zorka	21 millió forint	Mű-Terem Galéria
3. A. Brueghel(?): Gyümölcscsendélet tájban	16 millió forint	Nagyházi Galéria
4. Tihanyi Lajos: Csendélet teáskannával	13 millió forint	BÁV Rt.
5. Rippl-Rónai József: Placsek bácsi és a család	13 millió forint	Nagyházi Galéria
6. Czóbel Béla: Hátakt	11 millió forint	Mű-Terem Galéria
7. F. Cipper: Étkező parasztcsalád	11 millió forint	Nagyházi Galéria
8. Rippl-Rónai József: Alvó nők	10 millió forint	Nagyházi Galéria
9. Tornai Gyula: A zsákmány	10 millió forint	Nagyházi Galéria
10. Id. Markó Károly: Vénusz és Adonisz	9,5 millió forint	Nagyházi Galéria

Forrás: DataNet On-Line

A lakosság negyede nem engedne be menekülteket az országba

Leginkább azok ellenségesek az idegenekkel szemben, akiknek az átlagosnál rosszabb a helyzetük – derül ki a Nemzetközi Migráció és Menekültügyi Kutatások Központja felméréséből. A vizsgálat szerint a lakosság 58 százaléka nyíltan vagy rejtetten idegenellenes: ez a szám alig alacsonyabb a tavaly mértnél. A megkérdezettek mintegy negyede egyáltalán nem engedne be menedékkérőket az országba.

A Nemzetközi Migráció és Menekültügyi Kutatások Központja 1992 óta évente vizsgálja, miként viszonyul a felnőtt magyar lakosság a menedéket kereső külföldiekhez. Az országos reprezentatív felmérés adatfelvételét a Tárki végezte.

Továbbra is elenyésző azok száma, akik szerint az összes hozzánk menekülőt be kell fogadni, míg a megkérdezettek mintegy negyede (27 százalék) valamennyi menedéket kereső előtt lezárná Magyarország határait. Ez utóbbi magatartást a kutatók nyíltan idegenellenesnek tekintik. Az ilyen nézeteket képviselők aránya az elmúlt két év értékeihez képest csökkent, de magasabb, mint 1996-ban vagy az évtized elején volt. A megkérdezettek nagy része úgy foglalt állást, hogy mérlegelni kell, kit fogadunk be és kit nem. Sokuk esetében azonban a mérlegelés látszólagos, inkább a felmérés készítésekor nem vállalták a nyílt idegenellenességet. Mikor azt kérdezték tőlük: a felsorolt hat népcsoport – kínai, bosnyák, orosz, román, cigány, arab – tagjai közül kiket fogadnának be, kivétel nélkül elutasító választ adtak. A nyíltan vagy rejtetten idegenellenesek aránya a teljes minta 58 százalékát tette ki, ez alig alacsonyabb a tavaly mért 61 százalékos értéknél.

A MENEDÉKET KERESŐK KÖZÜL KIKET ENGEDNÉNEK BE AZ ORSZÁGBA?

(százalék)

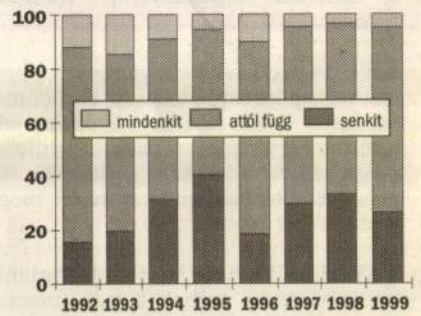

Forrás: Nemzetközi Migráció és Menekültügyi Kutatások Központja NÉPSZABADSÁG-grafika

A nyíltan idegenellenesek aránya az átlagosnál alacsonyabb a vállalkozók, valamint a középiskolát, a főiskolát és az egyetemet végzettek körében. Magasabb viszont a keleti országrészben élők, a munkanélküliek, a rokkantnyugdíjasok és például a segédmunkások, tehát mindazok esetében, akik rossz körülmények között élnek. Ami a politikai magatartást illeti: a határozott pártszimpátiával rendelkezők közül a kisgazda szavazók között a legnagyobb, az SZDSZ-szimpatizánsok esetében a legalacsonyabb a nyíltan idegenellenesek aránya.

Czene Gábor

tozás eltörölte a tibeti ... got. A kiállítás érzékelteti, ... központi kormányzat milyen nagy összegeket ruházott be a régió fejlesztésére, s ennek eredményeként miként javult látványosan a helyi lakosság életszínvonala. Kiemelt helyen láthatók azok az archív dokumentumok és arany urnák,

... a kövelkező napokban ... kezés kell. Szolnoknál árad a ... zajeműnél rendőri beavatkozás- ... mazott tö- ... nfféle Kí- ... zuksége: néhány földtulajdonos anyaorvédelmében ügyekezett megaka- ... lá- ... ozni a nyári gátak visszaboníását.

Debrecenben a helyi vízmű vezérigaz-

... ay L. Gyula

TÁVIRATI STÍLUSBAN

AZ OROSZ–CSECSEN viszály nem torkollik újabb háborúba – közölte tegnap Jevgenyij Primakov. Az orosz kormányfő nem erősítette meg azokat a híreket, hogy orosz rakétacsapatokat dobnának át Észak-Kaukázusba, a csecsen határon csapatokat vonnának össze, és légicsapásokat készítenének elő. *(MTI)*

MÉG NEM VÉGLEGES II. János Pál romániai úti programja. A jövő hét elején a pápa küldötte Bukarestbe utazik, hogy ott döntsenek a látogatás részleteiről – nyilatkozta Joaquin Navarro Valls, a Szentszék sajtószóvivője. *(Római tudósítónktól)*

KÉT POKOLGÉPES merénylet történt tegnap Isztambulban. Az első bomba, amely egy kereskedelmi központnál robbant, egy embert megölt, nyolcat megsebesített a török nagyvárosban. A második robbanásban nem sérült meg senki. *(MTI)*

TÁVOLLÉTÜKBEN életfogytiglani börtönbüntetést szabott ki egy francia bíróság hat líbiai állampolgárra – köztük Kadhafi elnök sógorára –, akiket egy francia utasszállító gép tíz évvel ezelőtti felrobbantásával vádoltak. *(Reuters)*

Átírták az északír forgatókönyvet

Az IRA nem búcsúzik a fegyverektől

HÍRÖSSZEFOGLALÓNK

A tavalyi nagypénteki békemegállapodás eredeti forgatókönyve szerint tegnap kellett volna megalakulnia az északír kormánynak. Ez azért nem jöhetett létre, mert az ír sziget egyesítéséért harcoló, a szélsőséges katolikusok által támogatott Ír Köztársasági Hadsereg (IRA) nem kezdte meg fegyvereinek beszolgáltatását – jelentette a *Reuters. David Trimble* első miniszter, a leendő kormány feje márpedig ehhez a feltételhez kötötte, hogy a Sinn Fein párt (az IRA politikai szárnya) elfoglalhassa az őt megillető két helyet a kormányban. *David Andrews* ír külügyminiszter úgy fogalmazott: a kirakós játék utolsó eleme még hiányzik.

A hat ulsteri grófságot ezért egyelőre továbbra is Londonból irányítják. Az északír ügyekért felelős miniszter, *Mo Mowlam* a március 29-ével kezdődő hétre halasztotta azoknak a hatalmi jogköröknek az átadását, amelyekről megállapodás született a nagypénteki egyezményben. Ha ez megtörténik, Észak-Írország 1972 óta először dönthet saját ügyeiben.

David Trimble és *Gerry Adams*, a Sinn Fein első embere a napokban eredménytelenül tárgyalt a fegyverek ügyében. Adams szerint a tavalyi megállapodás csak a beszolgáltatás befejezéséről rendelkezik, kezdetéről azonban nem. Megfigyelők szerint a munkáspárti Blair-kormány biankó csekket töltött ki, miután szabadon engedte az elítélt terroristákat, s ezzel helyzeti előnyt adott az IRA-nak. A szélsőséges terrorszervezet maga is megosztott, a szakadár csoportok ellenzik a békemegállapodást. Egyes értesülések szerint Adams életét is veszély fenyegeti. Áttörés a megrekedt folyamatban esetleg jövő szerdán, Szent Patrik napján várható, amikor a vezető északír politikusok New Yorkban ünnepelnek.

A tavalyi nagypénteki megállapodás létrehozta a 108 tagú északír nemzetgyűlést is. Az arányos képviselet elvét követő választás a demográfiai helyzetet tükrözte, így a Trimble vezette mérsékelt protestáns Ulsteri Unionista Párt végzett az élen. David Trimble, és a békefolyamat legfőbb katolikus támogatójának, a Szociáldemokrata és Munkáspártnak a vezére, *John Hume* tavaly közösen kapták meg a Nobel-békedíjat. Egyelőre kétséges, hogy a megállapodás nem jut-e – ezúttal ellenkező előjellel – az 1973-as Sunningdale-egyezmény sorsára, amelyet a protestánsok számbeli fölényét érvényesítő szélsőséges unionisták rúgtak fel.

Arab lány lett Izrael szépe

Tel-Aviv nem követte Zágráb példáját

TEL-AVIVI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Izrael történetében először arab lány lett az ország szépségkirálynője. A tel-avivi versenyen a büszke címet a huszonegy éves, Haifában élő *Rena Raszlan* nyerte el. A koronát a tavalyi győztes, és időközben Világszépévé választott *Linor Abardzsil* helyezte a fejére. „A lehető legjobban fogom képviselni Izraelt a következő Világszépe-választáson. Nem fontos, araboknak vagy zsidóknak születünk-e, mindnyájan elsősorban emberek vagyunk" – jelentette ki az újonnan megválasztott szépségkirálynő a több ezer vendég viharos tapsa közepette. A barna hajú, sötétbarna szemű lány egy ügyvédi irodában dolgozik, de tanítónőnek készül. Egyelőre a tegnap jutalomként kapott Peugeot 206-os kocsin jár majd munkahelyére.

Rena Raszlan, az arab szépségkirálynő
REUTERS-FOTÓ

Horvátországban nemrégen botrány támadt, amikor egy muzulmán lány nyerte meg az ország szépségversenyét. Izrael ebből a szempontból nem hasonlít Horvátországra. *Benjamin Netanjahu* miniszterelnök és felesége, Sára üdvözölték Renát, és elmondták: büszkék rá, hogy ő fogja képviselni Izraelt a szépség-világversenyen. *Penina Rosenblum* manöken, aki egy női párt élén indul a parlamenti választásokon, kijelentette: Rena Raszlan megválasztása a béke és a megbékélés üzenete az arab világ felé. *Rena Szaliba* arab színésznő pedig kiemelte Rena bátorságát, hogy az arab társadalomban elterjedt előítéletek ellenére fürdőruhában is megjelent a választások során. A második helyezett egyébként etiópiai zsidó lány lett, a tizenévesek szépségversenyét pedig *Jenny Cserveni* nyerte meg, aki nyolc éve Oroszországból érkezett Izraelbe.

Yehuda Lahav

AZ E HETI FŐNYEREMÉNYEK

LOTTÓ 520 MILLIÓ

HATOSLOTTÓ 75 MILLIÓ

JOKER 8 MILLIÓ

ORSZÁGSZERTE PÉNZESŐ, TÉVÉSHOW VASÁRNAP 12.05-KOR AZ MTV1 SZERENCSEPERCEK CÍMŰ MŰSORÁBAN!

Sztrájkolnak a fehérvári

Igazságügyi szakvélemény 50 forint

„Tisztelt Bíróság! A székesfehérvári pszichológusok egyeztetett megállapodása értelmében a szakértői vizsgálatokat rendkívülien alacsony díjazásuk miatt annak rendezéséig nem vállalom. Kérem szíves megértését" – írta a Székesfehérvári Városi Bírósághoz címzett levelében egy igazságügyi pszichológus szakértő. Ő volt a harmadik pszichológus szakember, akit a bíróság kirendelt egy válópert követő, négy év óta húzódó gyermekelhelyezési perben. Abban kérték a hivatásos lélekbúvár segítségét, hogy az egymással civódó szülők között hányódó kiskorú gyermek sorsáról megfelelően ítélkezhessenek.

Végül egy negyedik pszichológusnő elvállalta a megbízást, és elkészítette a szakvéleményét arról, melyik szülő nyújt megfelelőbb feltételeket a gyermek szellemi és erkölcsi fejlődéséhez. Ha szerencséje volt, nem a nevelésre kevésbé alkalmas szülőnél töltötte az időközben ifjúvá serdült gyermek a bírói döntésig eltelt négy (!) esztendőt.

– Ilyen feltételek mellett veszélyben az igazságszolgáltatás – mondta dr. Nagy László, a Veszprémi Igazságügyi Szakértői Kamara elnöke. – A pszichológus és orvos szakértők éhbérért dolgoznak, és gyakran még erre a megalázóan kevés fizetségre is hosszú hónapokat, olykor éveket kell várniuk, ami az infláció miatt további értékvesztéssel jár. Vizsgált személyenként bruttó 1600 forint a munkadíjuk. Paradox módon: minnél többet dolgozik egy ügyön a szakértő, annál kevesebbet kap érte. Megesik, hogy 50-60 forintra sem jön ki az óránkénti nettó keresménye, miközben hatalmas felelősség nyugszik a vállán. Sorsok, életek múlhatnak a szakvéleményén, amely gyakorta perdöntő a bírói ítéletekben – mondja dr. Nagy László.

Borsos József „sztrájktörő", egyike annak a négy igazságügyi pszichológus szakértőnek, aki a szakértői névjegyzék szerint Fejér, Veszprém és Zala megye területén – a veszprémi kamarai régióban – magánvállalkozásban – igazságügyi szakértői feladatokat végez. Borsos József-nek 1995-höz képest a bíróságoknál ötször annyi, a rendőrkapitányságoknál kétszer annyi feladata van. Jelenleg 47 vizsgálati díjjal tartoznak megbízói.

Hogy mikor jut hozzá az elvégzett munka béréhez? Ha a bíróság meghozta a jogerős ítéleteket; ha a rendőrség kaszszájában a benzinpénz, az irodaszer, a villanyszámla kifizetése után marad annyi, hogy őt is kifizethessék. Pedig – állítja Rakonczai András százados, a dunaújvárosi rendőrkapitányság vizsgálati osztályának vezetője – a nyomozók munkája megbénulna a pszichológusok segítsége nélkül. Arra nem nekik kell választ adniuk, hogy a szóban forgó cselekmény valóban megtörtént-e, illetve miként történt, de, hogy milyen lelki folyamatok zajlottak a gyanúsítottban vagy a sértettben, azt nagy valószínűséggel képes feltárni a pszichológusi vizsgálat, és olykor ez vezeti nyomra a bűnüldözőket.

Mint például az alábbi esetben.

Egy tizenhárom éves kislányt a gyámhatóság gyorsított eljárással kiemelt a családból, és állami gondozásba helyezett. Történt, hogy a kislány drámai előadásban az osztályfőnöke tudomására hozta, hogy nevelőapja szexuálisan zaklatja, olyasmit művel vele, amit nem mer elmondani az édesanyjának. A felháborodott és lelkiismeretes tanárnő azonnal a gyámhatósághoz fordult, amely – az anya tiltakozása ellenére – intézetbe utalta a gyereket. A kislány rövid idő múlva megszökött, megtalálták, visszavitték, az újabb szökési kísérlet után – majd fél esztendővel a történtek után – a nevelőapa ellen eljáró rendőrök kérésére pszichológusi vizsgálatnak vetették alá.

Az igazságügyi szakértő a gyermek képzeletáramlását, személyiségét, intellektusát, általános lelki fejlődését vizsgálta. A tesztek által felhozott élményekből, motivációkból, tüneti képekből a szakértő arra a következtetésre jutott: nem valószínű, hogy megtörtént a kislány által előadott megrontási eset. Innen már könnyű volt kibogozni az eseményeket. A koraérett kislány titokban olyan társaságba keveredett, ahol hasonló korú lányok sok pénzt kerestek idős férfiaknak nyújtott szexuális szolgáltatással. A kislány is nagy hajlandóságot mutatott az effajta jövedelemszerzésre, de a szülői szigor, a számon kért szabadidő útjába állt a terveinek.

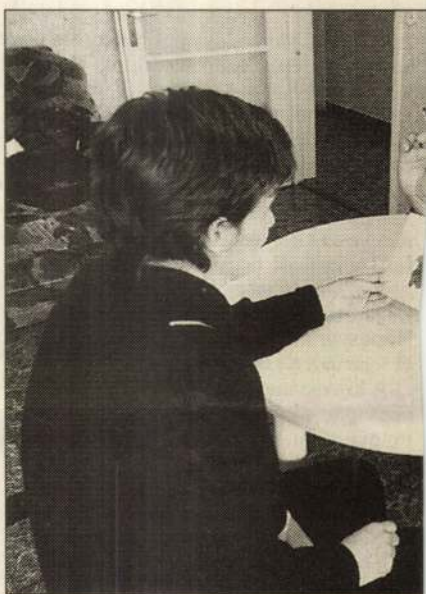

A nyomozás megbénulna a pszichológu

A lányokat futtató egyik strici azt tanácsolja: mószerolja be a nevelőapját, és akkor biztosan elviszik állami intézetbe, ahonnan könnyen leléphet. A strici 300 ezer forint kezdőtőkét ígért a gyereklány vállalkozásához. Csakhogy mire mindezt felszínre hozta a többórás lélekbúvárkodás (bruttó 1600 forint szakértői díjért), és kiderült, hogy semmi alapja nem volt az állítólagos megrontásnak, a kislány beletanult a prostituáltak életébe, idegileg összeroppant az anya, tönkrement a házassága, és ártatlanul meghurcolták a megrontással gyanúsított nevelőapát.

Mindez az időben elvégzett pszichológusi vizsgálattal megelőzhető lett volna. A sajnálatos végkifejlet szempontjából nincs jelentősége, kinek róható fel a ké-

Rippl - Rónai

Hamisított Rippl-Rónai-képek Szász Endre Mercedeséért

Egy lopott Mercedes miatt bukott le egy kaposvári régiségkereskedő, aki hamisított Rippl-Rónai-képekkel kereskedett. D. Ferencnek nem volt szerencséje: olyan autó miatt került rendőrkézre, amellyel őt és a kocsi előző tulajdonosát, Szász Endre festőművészt is becsapták.

D. Ferencet sokan ismerik a somogyi megyeszékhelyen: a harmincharom éves férfi a családi hagyományokat folytatta, hiszen már édesapja is kiterjedt kapcsolatokkal rendelkező régiségkereskedő volt Kaposváron. Az apa tavaly ősszel hunyt el – az üzletet fia örökölte.

A kilencvenes évek elején D. Ferenc és édesapja régi ismerősüktől, egy pécsi műgyűjtőtől két eredeti Rippl-Rónai-képet vásárolt. Ezekről aztán hivatalos szakvéleményt kértek a Magyar Nemzeti Galéria egyik művészettörténészétől. A festőművész stílusjegyeit ismertető szakvélemény beszerzése után az ifjabb D. Ferenc tavaly elhatározta, hogy pénzt csinál a Rippl-Rónai-képekből – mégpedig sokkal többet, mint amennyit a két eredeti festményért kaphatna.

Először is valódinak látszó eredetigazolásokat próbált szerezni. Tudta ugyanis, hogy Rippl-Rónai József mintegy százötven műalkotása szigorúan katalogizált, és annak esélye, hogy eddig ismeretlen képe kerül elő, csekély.

– D. Ferenc ezért ismert gyűjtők nevét hamisította fiktív vásárlási szerződések alá. Majd rávett egy műkedvelő festőt, hogy gyártson néhány, Rippl-Rónai stílusában készült, kalapos asszonyokat ábrázoló portrét – mondja a vizsgálatvezető rendőr őrnagy, Fekete József, akitől megtudom: D. Ferenc ekkor ismerkedett meg P. J.-vel, a Budapesten élő negyvennégy éves munkanélkülivel, aki utóbb azt vallotta a rendőrségnek, hogy régi festmények restaurálásából, felújításából él. Őt bízta meg a portrék elkészítésével.

P. J. talán még rejtélyesebb figurája az ügynek, mint a kaposvári régiségkereskedő. A portréfestő lakásán ugyanis régi vásznakat, papírokat, félig kész festménymásolatokat találtak. Valószínűleg ezek a képek is a műtárgypiacra készültek volna. P. J. – állítják a szakemberek – elég tehetséges festő lehet. Másolatai gyakorlott szemű gyűjtőket, galériatulajdonosokat is megtévesztettek.

D. Ferenc a portrémásolatokkal két fővárosi galériatulajdonost is felkeresett. A képeket végül mindkét galériában kiállították, és meg is vették az érdeklődők. Egy képet a vásárlás után visszatartott a galériatulajdonos: időközben ugyanis alaposabb vizsgálatot kért a festményről, és bebizonyosodott, hogy a kép nem a mester műve. A másik képet egy külföldi vásárló elvitte a galériából, és utóbb derült ki, hogy a festményt hamisították. Ennek ellenére a tulajdonosnak annyira tetszett a kép, hogy megtartotta.

A nyomozás eddigi eredményei szerint összesen kilenc, P. J. által készített hamis képet adtak el, de ennél jóval több készült. Eddig tizenegyet foglalt le a rendőrség, három festmény hollétéről jelenleg nincsenek információk. Érdekesség, hogy jutott a hamis Rippl-Rónaikból annak a pécsi műgyűjtőnek is, akitől az első két, eredeti alkotást vették D.-ék a kilencvenes évek elején. D. Ferenc két hamis festményt egy Kaposvár környékén élő műgyűjtővel cserélt el – egy 2,4 millió forintot érő Mercedesért.

E kocsi miatt bukott le a régiségkereskedő. D. Ferencet a dombóvári rendőrök állították meg egy rutinszerű közúti ellenőrzés során. Ekkor derült ki, hogy a Mercedes alvázszámát átütötték. A rendőrség nyomozást indított a kocsi eredetének felderítésére. Kiderült, hogy a jármű két képért cserélt gazdát: a pesti aukciókon ugyanis feltűntek az enyhén szólva kétséges eredetű Rippl-Rónai-képek.

Azt, hogy P. J., egyáltalán nem tehetségtelen, mi sem bizonyítja jobban, mint hogy az a gyűjtő, aki Mercedesét is odaadta két Rippl-Rónainak hitt portréért, nem más, mint a világhírű festőművész, Szász Endre.

A várdai kúriájában élő művészt egy siófoki ismerősével együtt kereste fel D. Ferenc. A siófoki hölgy már több ízben adott el valódi képeket Szász Endrének. A műgyűjtő művésznek megtetszettek a kalapos nőket ábrázoló festmények. Szász Endre el is cserélte a két portrét a Mercedesért, és abban egyezett meg D. Ferenccel, hogy a régiségkereskedő később még négy kisebb Szász Endre-képet kap a Rippl-Rónaikért.

– Nem értem, hogy ez a hamisító miért nem fest saját műveket! Egészen tehetséges ember – kommentálta a történteket a világhírű festőművész Szász Endre.

Szász Endre utóbb tüzetesebben is megnézte a hamis festményeket. Az ecsetkezelés nyomaiból rájött, hogy a képek aligha eredetiek.

– Nem értem, hogy ez a hamisító miért nem fest saját műveket! Egészen tehetséges ember – kommentálta a történteket kérdésemre Szász Endre.

A híres festő véleményét egyébként a kaposvári Rippl-Rónai József Emlékmúzeum művészettörténésze, Horváth János is megerősíti. Ő 1976 óta foglalkozik a századelőn élt kaposvári festő műveivel, tehát avatott Rippl-Rónai-szakértőnek számít. Úgy véli, hogy első pillantásra csak a művész életművének alapos ismerői fedezhetik fel a hamisítást.

A tehetséges hamisító most mindenesetre jó néhány saját képhez gyűjthet élményt a kaposvári rendőrkapitányság fogdájában, ahol D. Ferenccel együtt tölti előzetes letartóztatását. Az eddigi adatok szerint P. J. és D. Ferenc csaknem harmincmillió forintos kárt okoztak a hamis képekkel.

Pekarek János

n szereplői örökbe fogadták a budapesti állatkert egyik ifjú lakó-amerikai bűzös borzot

SCHILLER ZSUZSA FELVÉTELE

Nádas Péter sikere

Az év legjobb külföldi műve az Emlékiratok könyve

Nádas Péter Emlékiratok könyve című regényének (Le Livre des Mémoires, Éditions Plon, 1998, fordította *Kassai* György) ítélték oda Franciaországban Az év legjobb külföldi könyve díjat, amelyet 1957 óta két kategóriában osztanak ki: a legjobb regényt és a legjobb esszét jutalmazzák. Az elismerést március 11-én adják át Párizsban. Az Emlékiratok könyvét angolul eddig két-két kiadásban jelentették meg Amerikában és Angliában. Lefordították dán, francia, holland, német, norvég, spanyol nyelvre is. Cseh és szlovák fordítása most készül. **(f. m.)**

MN. 1999. május 5.

Bujdosó - Palkovics

RÁDIÓ

n gazin 15.30 Gerincjavító torna. Lazítson! 16.30 Sportműsor 18.30 Vahur 19.00 Köz-hír 19.30 Kapásjelző 20.00 Celeste 21.00 Sebességhatár 23.00 Köz-hír 23.30 Könnyűzenei magazin

MSAT 6.30 Nickelodeon az Msaton 8.00 Slapaj. Delfy 10.00 Meg

MR KOSSUTH 9.00 Hírek. Időjárás 9.04 Napközben 11.00 Hírek. Időjárás 11.04 Cigányfélóra 11.35 Petőfi Sándor: Úti levelek Kerényi Frigyeshez 11.53 Műsorajánlat 12.00 Déli krónika 12.40 Ki nyer ma? 12.50 Törvénykönyv 13.00 Hírek. Időjárás 13.05 Vendég a háznál 13.20 Reger

tárok nélkül 21.00 Hírek. Időjárás 21.04 Gyurkovics Zsuzsa francia sanzonokból énekel 21.25 Fórum – az idő tükrében 21.55 Szóló 22.00 Késő esti krónika 22.30 Szellemtörténetek 23.00 Hírek. Időjárás. Kenó 23.04 Hangversenymúzeum 24.00 Hírek. Időjárás 0.10 Himnusz

MR BARTÓK 6.00 Muzsikáló reggel 8.00 Hírek. Időjárás 8.03 Műsorismertetés 8.06 Pódium 9.04 Magyar zeneszerzők 10.00 Hírek. Időjárás 10.05 Irodalmi-Élet-Képek 11.00 Népszerű operarészletek 11.43 Népdalból kórusmű 12.00 Hírek. Időjárás 12.06 Hangverseny délidőben

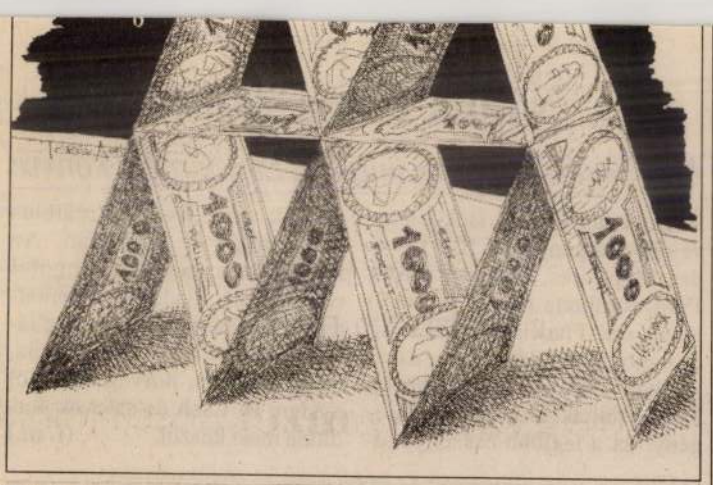

Török András rajza a városi polgármesterek randevúja alkalmából meghirdetett karikatúrapályázat második díját kapta

Őrizetben az Európa-bajnok

Heroint árult a kenus

A bíróság várhatóan ma délelőtt helyezi előzetes letartóztatásba azt a 24 éves Európa-bajnok kenust, B. Gábort, akit kábítószerbor általában hétfőn vagy kedden jelentkezett náluk a heroinért, s egy ilyen találkozást követően fogták el őt és egyik „felsőbb

Rippl-Rónai-hamisítványügy

Sérelmezik a fogva tartást

Sérelmezi a festményhamisítás kezdeményezésével és forgalmazásával gyanúsított Dörömböző Ferenc kaposvári régiségkereskedő fogva tartását ügyvédje. Elsőként ez hangzott el azon a különös sajtótájékoztatón, amelyet a „Rippl-Rónai-képeket" megrendelő férfi lakásán tartott az ügyvéd. Szó esett még arról is, hogy a Somogy Megyei Rendőr-főkapitányság fogdájában „várakozó" gyanúsított bőrfertőzést kapott, ezért háziorvosa szerint kórházi kezelésre szorulna.

A Somogy Megyei Rendőrfőkapitányság továbbra is várja azok jelentkezését, akik úgy vélik: hamis Rippl-Rónai-művekért fizettek nagyobb összeget, vagy más ajándéktárgyat adtak azokért. **(gulyás)**

A nyomozást vezető rendőrtiszt szavait idézve, „A múzeumi szakértő igazolta a hamisítványokat" felcím alatt március 2-án tudósítás jelent meg a leleplezett Rippl-Rónai-hamisításokról. A cikk a kaposvári Rippl-Rónai Múzeum egy művészettörténészét említi név nélkül, mint aki az ügyben érintett szakértők egyikeként hitelességet kiállító igazolást adott ki a hamisítványokról. A múzeum igazgatójának kérésére közöljük, hogy a múzeum, mint egyike a fontos Rippl-Rónai-kutatással foglalkozó intézményeknek, semmiféle módon nem érintett a hamisítási botrányban, és hamisítványról egyik szakértője sem adott ki hitelességet igazoló véleményt.

Hamis Rippl-képeket adtak el Szász Endrének

Egy hamisított alvázszámú Mercedes ellenőrzése kapcsán bukkantak a somogyi rendőrök először két, majd összesen tizenegy hamisított Rippl-festményre. Az ügy pikantériája, hogy az autót és a két képet Szász Endre festőművész cserélte el egy kaposvári régiségkereskedővel.

T. Katona József írása a NÉPSZAVÁNAK

Az ügyről tartott sajtótájékoztatón kiderült: egy közúti ellenőrzés során vették észre a rendőrök, hogy a Mercedes alvázán és a forgalmi engedélyben más alvázszám szerepel. Megállapították, hogy *Dörömböző Ferenc*, az ismert kaposvári régiségkereskedő egy környékbeli műgyűjtőtől vásárolta az autót, amelyért két Rippl-Rónai-festményt adott. A műgyűjtő neve ugyan nem hangzott el a sajtótájékoztatón, de kiderítettük: a Kaposvárhoz közeli Várdán élő *Szász Endréről* van szó. A rendőrségi tájékoztató szerint „számára is kérdésessé vált a képek eredetisége, amelyet megerősített a szakértői vizsgálat, ezért feljelentést tett Dörömböző ellen, aki 2,5 millió forintos kárt okozott neki". Azt, hogy az autó alvázszámát ki másította meg, egyelőre nem tudni, mivel sok tulajdonos kezén ment keresztül.

Az ügyben megkérdeztük Szász Endrét is, aki a Népszavának elmondta: már az adásvételkor gyanús volt neki az egyik kép, a másikat most is nagyon jó hamisítványnak tartja. Az eset után azonban kórházba került, két hétig feküdt az intenzív osztályon, és csak a hazatérése után volt módja tüzetesebben megvizsgálni a képeket, s ezért ekkor tett feljelentést.

Fekete József őrnagy, a Kaposvári Rendőrkapitányság bűnügyi osztályvezetője azt mondta: Dörömböző a megtévesztéshez felhasznált egy mindkettejük által ismert műgyűjtőt és egy budapesti művészettörténész által készített szakvéleményt. Őket egyelőre tanúként hallgatta meg a rendőrség: a művészettörténész először két-három eredeti Rippl-Rónai-képről adott szakvéleményt, a műgyűjtő aláírását pedig meghamisították az igazoláson, tette hozzá az őrnagy.

A nyomozás során aztán kiderült: egy pécsi műgyűjtőnek öt, egy kaposvárinak egy, valamint egy budapesti galéria tulajdonosának négy hamis Rippl-Rónai-festményt adott el Dörömböző Ferenc. Az eddigi adatok alapján a régiségkereskedő összesen mintegy 27 millió forint kárt okozott. Ez idáig a sértettektől 9, a gyanúsítottól 2 hamis női Rippl-Rónai-portrét foglaltak le.

A rendőrség megállapította azt is, hogy a festményeket *P. J.* budapesti műkedvelő festő készítette, aki munkanélküliként képek restaurálásával, másolásával foglalkozik. A lakásán házkutatást tartottak, és egyebek között Rippl-Rónai-katalógust, egy készülőfélben lévő Iványi Grünwald-virgácsendélet-másolatot, valamint több, félig kész festményt foglaltak le. P. J. a kihallgatás során elismerte, hogy Dörömböző Ferenc kérésére másolt Rippl-Rónai-portrékat, melyeket befejezetlenül adott át.

A sajtótájékoztató után, a rendőrség épülete előtt Dörömböző Ferencné, a régiségkereskedő édesanyja várta az újságírókat, s egyebek között kijelentette: szakvélemények voltak a birtokukban, hitelbe is adtak képeket a galériáknak, s ők sem tudták, hogy a festmények nem valódiak.

nyitány

: UEFA-kupában

Juninho (jobbra) az Espanyolból
upa múlt heti negyeddöntőjében.
UEFA-kupában is hasonlóra ké-
nsúlyozásaként Reuters-fotó

viszont nagyszerű főpróbát vitt „színre", hiszen a Leverkusenből érkezett brazil *Paulo Sergio* góljával legyűrte a lassan legszebb napjaira emlékeztető AC Milant. Az 1991-es UEFA-kupagyőztes itáliai „farkasoknál" mostanában jól harap *Totti* és *Delvecchio*, a két hazai csatár.

A párosításból kiderül, hogy az azonos országbeli csapatok elkerülték egymást, de a derbiket tekintve az izgalmakat mi, nézők bizonyosan nem kerülhetjük el.

tt Takagi

latú volt, és mi nem is zár-
juk ki annak a lehetősé-
gét, hogy valamikor újra
együtt dolgozzunk. Mika

RÖVIDEN

Deutsch tájékoztat

Deutsch Tamás ifjúsági és sportminiszter kedden délelőtt tájékoztatja Orbán Viktor miniszterelnököt az ISM-nek a labdarúgás újjáépítésével kapcsolatos elképzeléseiről. Az Orbán–Deutsch megbeszélésen részt vesz Berzi Sándor, Bicskei Bertalan, Bozóki Imre, Buzánszky Jenő, Dlusztus Imre, Garami József, Horváth Gábor, Knézy Jenő, Mezey György, Mészöly Kálmán, Nagy Miklós, Puhl Sándor, Vass Géza, Dénes Ferenc és Dénes András is.

Németország ellen

A magyar női kézilabda válogatott márciusban két barátságos mérkőzést játszik Németország ellen. Március 20-án Dunaújvárosban 17.30 órakor, majd egy nappal később Szekszárdon 11 órakor kezdődnek a találkozók.

Pólóssorsolás

A férfi vízilabda Magyar Kupa elődöntőjében a hétfőn elkészített sorsolás szerint a BVSC-Brendon a Honvéd-Spartacusszal, míg az UTE az FTC-Vitalinnal mérkőzik szombaton és jövő hét hétfőn. A menetrend, március 6., első mérkőzések: BVSC–Honvéd-Spartacus, Szőnyi út, 17.30 óra; UTE–FTC, Komjádi-uszoda, 19.30. Március 8., visszavágók: Honvéd-Spartacus–BVSC, Kőér u., 19 óra; FTC–UTE, Komjádi-uszoda, 19.30 óra.

Kiprich alelnök lett

A Hivatásos Labdarúgók Szakszervezete hétfői közgyűlésén az elnökség összetétele két helyen változott: az elnöki posztra Urbányi István helyett az eddig megbízott elnökként

Régi vásznon új kép

Előfordul, hogy lefizetik a szakértőt is

A hazai törvények nem szabályozzák a régiségkereskedelmet. E területen ugyan számos szakértő dolgozik, de a műtárgy eredetére tanúsítványaik sem jelentenek teljes biztonságot. Gyakran a hamis műtárgyhoz a tanúsítvány se eredeti. A Magyarországi Műtárgy- és Régiségkereskedők Országos Szövetsége egy olyan intézmény felállítását tervezi, amely garanciát vállalna a megvizsgált tárgyak eredetére.

Puporka Lajos írása
a NÉPSZAVÁNAK

A rendszerváltás óta Magyarországon is rohamosan megnőtt a kereslet a műkincsek és a régiségek iránt. A társadalom módosabb rétegei egyre inkább hódolnak a – befektetésnek sem utolsó – műkincsgyűjtésnek. A megugrott kereslet mintegy húzóerőként hatott a műkincshamisítás növekedésére. Ennek az áldozatává lett a héten *Szász Endre,* a nemzetközi hírű magyar festőművész. Két és fél millió forint értékű autójával fizetett egy régiségkereskedőnek három hamis *Rippl-Rónai József*-képért. A hamisítványokról több elismert szakértő állított ki valódiságot igazoló okmányokat.

Szakembert hamisítványokkal nem lehet becsapni – jelentette ki lapunknak egy neve elhallgatását kérő műkincskereskedő. Elmondása szerint neki is felajánlották a hamis Rippl-Rónai-képeket, ám észrevette a csalást. *„A hamisítványok megvásárlását a kapzsiság motiválhatta. Három valódi Rippl-Rónai-kép piaci értéke eléri a tizennyolcmillió forintot is. A valódiságot igazoló tanúsítványok megszerzése nem jelent problémát, erre számos kialakult módszer van"* – jegyezte meg informátorunk. Az egyik ilyen, hogy lefizetik a tanúsítvány kiállítóját. Másik lehetőség: valódi művet visznek bírálatra, és a megszerzett szakértői véleménnyel a hamisítványt árulják. A hamisítványokat általában kezdő festők készítik. Gyakran egy régi, korabeli, ám értéktelen képre festik rá a hamisítványt, így a vászon az adott időszakból származik.

Mint megtudtuk, a bútorok és hangszerek esetében más a helyzet, mert ezeknek a tárgyaknak használati értékük is van. Magyarországon sok helyen gyártanak régi bútorokról másolatokat. Ez csak akkor ütközik törvénybe, ha azokat régiségként forgalmazzák.

Szabó László, a Magyar Nemzeti Galéria dokumentációs osztályának vezetője szerint a hamisítványok forgalmazásában jelentős szerepet játszanak egyes hazai műkincskereskedők is, mert néha az áruk tanúsítványait is hamisítják. A Magyar Nemzeti Galéria egyébként műkincsekről nem ad ki tanúsítványokat, de vállalja a tárgyak vizsgálatát. Szakembereik véleményével hozzájárulnak az eredet valószínűsítéséhez.

A probléma lényege Szabó László szerint az, hogy Magyarországon, más európai országokkal ellentétben, nincs jogszabály arról, ki folytathat műkincs-kereskedelmet, ki tarthat árverést, ki adhat szakvéleményt. Hazánkban a szakvélemény nem jár garanciavállalási kötelezettséggel. A szakértői vélemények különbözhetnek egymástól, tehát a tárgy valódiságát illetően a kockázatot a vevőnek kell vállalnia. Például a *Van Gogh*-életmű is tartalmaz jó néhány darabot, amelynek valódisága még ma sem bizonyított. Ezeket hol beillesztik, hol kiveszik a festő életművéből.

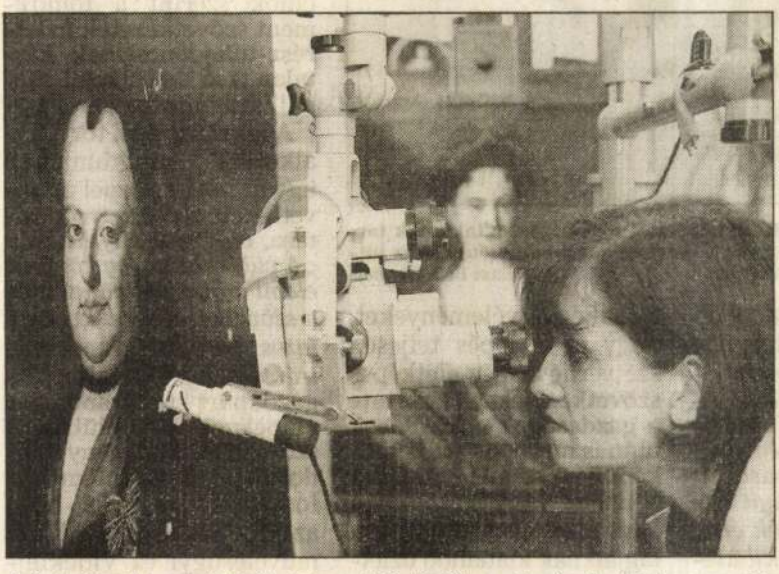

A festmények eredetiségét a Nemzeti Galériában ellenőrzik. A képen speciális mikroszkóppal vizsgálják az alkotások jellemző vonásait, a repedéshálókat, a vászonminőséget, az esetleges utólagos javításokat MTI-telefotó

A valódiság megállapításához gyakran elegendő egy szempillantás. Azonban előfordul az is, hogy évekig elhúzódó műszeres vizsgálatok sem támasztják alá egyértelműen egy-egy tárgy eredetét.

Nagyházi Csaba, a Magyarországi Műtárgy- és Régiségkereskedők Országos Szövetségének elnöke lapunknak azt mondta, hogy az elmúlt húsz év alatt gombamód szaporodtak el a műkereskedések. És nincs mindegyiküknek kellő szaktudásuk. Egyébként a gyakorlott kereskedők is tévedhetnek a tárgyak eredetét illetően. Ennek gyakran ők a legnagyobb vesztesei. Ha egy képről csak az aukció után derül ki, hogy hamisítvány, akkor a kereskedő köteles visszatéríteni a kép vásárlási árát, ám ő maga nehezen érvényesíti követelését. A szakma egyébként ismeri általában azokat a szakértőket, akiknek a véleményét már nem fogadja el.

„A Magyar Nemzeti Galéria dolga lenne, hogy véleményt mondjon egy festmény eredetéről – vélekedik Nagyházi Csaba. *– Ám ezt a galéria nem vállalja. Hatalmas összegekről van szó, és előfordult, hogy tévesen azonosított műtárgyat, és ebből bírósági per lett. Szeretnénk bírálóbizottságot alakítani, amely a kép értékének bizonyos százalékáért garanciát vállalna az eredetre vonatkozóan."*

Az Országos Rendőr-főkapitányság (ORFK) sajtóosztályának tájékoztatása szerint a rendőrség nem rendelkezik statisztikai adatokkal arról, hogy eddig hány műtárgy-hamisítási ügyben folytattak nyomozást. Tavaly április óta az ORFK-n belül műkincsvédelmi alosztály foglalkozik a hamisításokkal.

Néhány jó tanács kezdő műkincsvásárlóknak

A hamisítók előszeretettel helyezik el festményeiket régi keretekbe. Téves az a hiedelem, hogy a képeket porral és különböző szennyeződésekkel próbálják öregíteni. Festmények vásárlásánál érdemes a kép vásznát is szemügyre venni, ez biztosabban utal az eredetére.

Bútorok hamisításánál előszeretettel alkalmaznak épületbontásból származó régi faanyagot. A járatlan vásárló a bútorok olyan részeit vegye tüzetesen szemügyre, amelyek viszonylag rejtettek. Ha valódi régiségről van szó, biztosan felfedezi majd az idő nyomait piszok, karcolások formájában.

Régi hangszer vásárlásánál a hangszínt is figyelembe kell venni, mert ez gyakran sokkal többet árul el az eredetről, mint a külső megjelenés.

vetkezeti törvény

rradalmasítaná a mezőgazdaságot

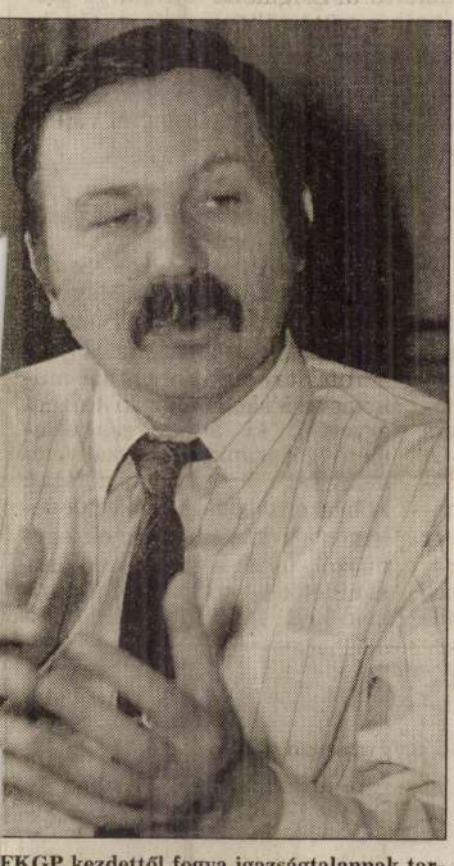

FKGP kezdettől fogva igazságtalannak tartotta a törvényt, mert az korábban előnyökhöz juttatta a vezetőket
Gy. Balázs Béla felvétele

jaiból ál-
kerüljön
gyon" –
KGP al-
Géza el-
ség meg-
vásárolt
nyit ér-
tek érte.
kihasz-
k kiszol-
gymillió
g tízmil-
etrészt, a
elár ará-
k majd
életébe."
t – a ta-
ő üzlet-
lehetővé
ből való
thy ha-
azokat

gal küszködő vagy tönkrement gazdaságok üzletrész-tulajdonosait, a társadalom más csoportjaihoz hasonlóan, az államnak kell kártalanítania!" – hangsúlyozta Gyimóthy, majd hozzátette: *„A kárpótlás előtt a fellelhető vagyont szét kell osztani a csoportosan kiválni szándékozók között. Ezzel ugyanis kaput nyithatunk a jövő magyar mezőgazdaságának alapját képező önkéntes szövetkezetek létrehozása előtt. A közös vagyont felélő és elherdáló elnökségi és igazgatósági tagokat el kell küldeni, tettenérhetőség esetén pedig büntetőeljárást kell ellenük indítani."* A kisgazda alelnök szerint a tönkrement szövetkezetek üzletrész-tulajdonosainak kártalanítása körülbelül tízmilliárd forintba kerülne.

A kormány idei törvényalkotási programjában ugyan nem szerepel a szövetkezeti törvény módosítása, de Gyimóthy szerint: *„A vidéki lakosság körében elemi erővel nyilvánul meg a szövetkezetekkel kapcsolatos kérdések rendezése iránti igény."* Emiatt a kisgazdapárt programjának alapeleme az elhibázott szövetkezeti törvény módosítása. A problémakör fontosságát az is jelzi, hogy az FKGP frakciója a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium által fogja várhatóan még a tavaszi ciklusban a kormány, illetve az Országgyűlés elé terjeszteni a szövetkezeti törvény módosítását. E törvénymódosítás Gyimóthy Géza szerint forradalmasítja a magyar mezőgazdaságot, megalapozza az ágazat jövőjét jelentő sok tízezer családi gazdaság létrejöttét.

k helyzete

jövőbeni kilátásai kifejezetten jók

edéséről
kozások
ágazat
csökke-
s a pénz-
annak a
zetben, s
gyobb a
említők
ipari cé-
tó a leg-
az előző
t: mind-
volt a ja-
a.
enységet
ól alko-
ényegé-
a júniu-
k közül
a keres-
ő körül-

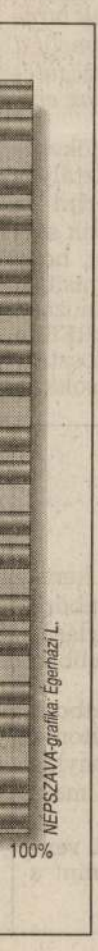

NEPSZAVA-grafika: Egerházi L.

ményeket jelölték meg. A kereslethiány a legnyomasztóbb teher, még az egyébként optimistának tekintett pénzügyi szektor is súlyosnak tartja, ennek némileg ellentmond, hogy a belföldi megrendelésállomány növekedett. A romló külső körülmények gyakori említése feltehetőleg a világgazdaság negatív jelenségei és a piacok bizonytalanná válása miatt végzett „előkelő" helyen. A nehézségek közül harmadikként szereplő tőkehiány főleg a szállítás-hírközlési ágazatban akadályozza az üzletvitelt, míg az iparban az átlagosnál kevesebbszer jelzik a vállalkozások.

A kamara felmérése szerint a szabályozók változásaira is sokan és gyakran panaszkodnak a vállalkozások. A szakemberhiányt főként az ipari és építőipari cégek jelölték meg. Viszonylag hátul szerepel az akadályozó tényezők sorában a kapacitáshiány, csak az idegenforgalmi társaságok sorolták az „élmezőnybe". Megválaszolatlan kérdés, hogy ebben az esetben miért nőtt a kapacitások kihasználtságát romlónak ítélő vállalkozások aránya a júniusi felméréshez képest.

A konjunktúrateszt elemezte a beruházások főbb motivációit is. Legnagyobb arányban a korszerűsítés, a pótlás és a kapacitás bővítése szerepelt. Viszonylag sokan említették meg az ésszerűsítést, míg a szállítási ágazatban, az iparban, az építőiparban és a humánszolgáltatási ágazatban a környezetvédelmi szempontokat. Új telephely létesítése főleg a pénzügyi szektort jellemezte. A munkahelyteremtés miatt kezdeményezett beruházások elsősorban azokban a megyékben jellemző, amelyekben nagy a munkanélküliség, illetve kedvezően járulnak hozzá a térség számára könnyebben elérhető foglalkoztatási támogatások.

Az árakra vonatkozó válaszok szerint a vállalatok jelentős aránya az árak emelkedésére számít, kérdés csak az, hogy mennyivel. Csak a pénzügyi vállalkozások vezetői (19 százalék) és néhány cégvezető nyilatkozott úgy, hogy kedvező esetben csökkenhetnek az árak.

Soós Adrianna elmondta, a felmérések alapján a kamara párbeszédre törekszik a kormányzat illetékes minisztereivel. A konjunktúrateszt jelzi, hogy a reálgazdasági folyamatok pozitívan hatnak, ezért nincs szükség kormányzati különbeavatkozásra. A költségvetési hiány csökkentése érdekében azonban a kamara is szükségesnek tart néhány intézkedést. De ez olyan lépéssorozat legyen, amely a multinacionális vállalatok hazai működő- és portfoliótőke-befektetéseit segíti elő.

A cégvezetők véleményére támaszkodva a kamara kezdeményezi a gazdaság növekedésének útjában álló akadályok megszüntetését, a szabályozás eszközrendszerének módosítását. Soós Adrianna utalt rá, a kamara érdekelt a külföldi vállalatok nyereségének magyarországi befektetéseinek növelésében.

...viselői

...ságban

a támadót. Az elektronikus Pearl Harbour veszélye nagyon is reális" – vélekedett.

Az információs hadviselésben az államok, sőt a nem állami szereplők a kiberteret használják fel arra, hogy befolyásolják a katonai hadműveleteket. Megváltoztatják vagy megsemmisítik az információkat, késleltetik a feldolgozást. Ezzel ellehetetlenítik a gazdasági, katonai döntéshozatalt mind béke-időben, mind a katonai konfliktusokban – érzékeltette a mindennapi veszélyt a minisztériumi szakértő.

A fejlődés ellentmondása, hogy minél magasabb színvonalú eszközöket alkalmaznak az államok, annál sebezhetőbbek. A pénzügyek vagy a légi közlekedés egyaránt információs technológiáktól függ, s emiatt a terroristák, vallási fanatikusok, ellenséges üzleti körök által indított fehérgalléros hadviselés, információs terrorizmus jogos nemzetbiztonsági aggodalmat kelt a társadalmakban. **(m. p.)**

Szivarpárti díszvacsora

Castro, a jótékony szerencsejátékos

Fidel *Castro* kubai államfő és pártelnök a hét végén díszvacsorán vett részt abból az alkalomból, hogy Havannában befejeződött a nemzetközi szivarszimpózium, amelyen 750 ezer dollár összegben árvereztek el szivarritkaságokat. Az árverést követő tombolán az MTI szerint gazdára talált egy százezer dolláros, Havanna szivarok tárolására szolgáló díszes szekrény is. A 72 éves Castro, aki ezúttal méretére készült elegáns sötétkék öltönyben jelent meg, saját kezűleg ellenjegyzett minden kalapács alá kerülő bútordarabot. A bevételt a kubai egészségügyre fordítják.

Az ezer dúsgazdag vendég előtt Castro két „bűnét" ismerte be. Azt a benyomást keltette, hogy szorgalmazza a dohányfogyasztást, és sorsoláson vett részt, holott az 1959-es forradalom óta

☎ 465-8513 **OLVASÓSAROK**

Meddig érvényesek még a régi típusú diákigazolványok?

Sok oktatási intézmény még nem adta ki hallgatóinak az új típusú diákigazolványokat, illetve ideiglenes igazolványt léptetett életbe. Jelenleg tehát kétfajta okmányt használnak a tanulók: a régi típusú könyvecskét, s az ideigleneset. *Meddig használhatók a hagyományos diákigazolványok?* – kérdeztük *Keltai* Istvánt, a MÁV menetdíj-bevételi főosztályának vezetőjét.

– A régi diákigazolványokat március 31-ig fogadjuk el, ha azok érvényesek, tehát a megfelelő és olvashatóan feltüntetett félévnél szabályszerűen lepecsételtek. Ellenőreink ugyaneddig a napig fogadják el az ideiglenes igazolványokat is – ezek az előzővel megyegyező méretű, fényképpel ellátott személyi kártyák.

– *Az eredeti határidő március 1-je volt...*

– A kormány a diákigazolványokra járó utazási kedvezményekről szóló rendeletében csakugyan ezt az időpontot szabta meg az elfogadás határidejeként; de a február 23-i ülésén újratárgyalta a kérdést, és a rendeletmódosítás az új típusú igazolványok bevezetésének megkönnyítése érdekében március 31-ben állapítja meg a végső határidőt. **(r. h.)**

Különleges engedély II. János Páltól

Boldoggá avatják Teréz anyát

II. János Pál pápa engedélyezte, hogy megindítsák *Kalkuttai Teréz anya* boldoggá avatási eljárását, nem várva meg a boldoggá avatandó személy halálától számított szokásos öt év elteltét – közölték az MTI szerint hétfőn a Vatikánban. A sokak által már életében szenként tisztelt Teréz anya 1997 szeptemberében hunyt el.

A pápai engedély birtokában Henry Sebastian *D'Souza* kalkuttai érsek hozzákezdhet a boldoggá avatáshoz szükséges dokumentumok és tanúvallomások gyűjtéséhez. Ha bizonyosságot nyer egy olyan csoda, amely Teréz anya személyének tulajdonítható, a pápa kitűzi a boldoggá avatás időpontját.

Féltékenységből felgyújtotta élettársát

„Magyar" dráma Itáliában

A hétfői olasz lapok nagy terjedelemben foglalkoznak azzal a féltékenységi drámával, amely vasárnap reggel történt a Rómához közeli Palidoróban. A hatóságok közlése szerint egy Katarina *Borbelyová* nevű 39 éves „magyar" nő féltékenységi rohamában alvó élettársát a férfi motorfűrészéből benzinnel lelocsolta és felgyújtotta, majd maga is a lángok közé vetette magát.

Mindketten megmenekültek, de súlyos égési sérülésekkel kerültek kórházba. Leégett a ház is, amelyben laktak. A nő életét állítólag a férfinak a segélykiáltások nyomán a helyszínre siető fivére

Az MTI érdeklődésére az olasz hatóságok váltig állították, hogy az emberölési kísérlet miatt a kórházban is őrizet alatt álló nő szláv hangzású neve ellenére magyar állampolgár. Születési helyeként Komarnót (Révkomárom) nevezték meg, ami arra enged következtetni, hogy magyar nemzetiségű szlovákiai nőről lehet szó. A személyiségi jogokra hivatkozva a rendőrség nem közölt egyéb részleteket a nő személyazonosságáról.

A lapok szerint alkohol is fokozta a nő (Borbély Katalin?) szerelemféltését. A szomszédok szerint rendszeresek voltak a fél-

RIPPL RÓNAI

Magyar Hírlap 15. old.

NÉVNAP

Lujza, Lél és ***Henrik***
nevű olvasóinkat köszöntjük.

A Lujza latin, germán, francia, magyar név, jelentése: hírnév+ háború, a Lucretius nemzetséghez tartozó. A ritka nevek között szerepel a Lujza. A művészvilágban a nemzet csalogánya, Blaha Lujza – akiről még életében teret neveztek el a fővárosban – és egy másik műfajban Szathmáryné Farkas Lujza a múlt század kitűnő komikája szerzett rangot e névnek. Mária Lujza, I. Ferenc lánya Bonaparte Napoleon felesége lett. Az irodalomban Molnár Ferenc Liliom című színművének egyik kulcsfigurája is Lujza.

A Lél finnugor eredetű régi magyar személynévből származik. Jelentése: kürtös, kürtfúvó. Bár eredetére van magyar utalás – Lehel – nálunk mégsem honosodott meg.

A Henrik a germán Heinrich névből született, jelentése: körülkerített birtokán uralkodó. A történelem során többször is találkozni e névvel. Királyok, hercegek, császárok viselték. Ma az egyház Szent Henrikre, Szent István királyunk sógorára emlékezik, akinek életeszméje volt, hogy mindenkiből minden lehet.

Fotókon tíz év vízi parádéja

Már az idei nyár nagy vízi showjára, a július utolsó napjára tervezett tizenegyedik Balaton-átúszásra készülnek a Somogy Megyei Sportigazgatóság munkatársai, élükön Szántó László főszervezővel. Hogy kedvet ébresszenek az 5,2 kilométeres távleküzdéséhez, fotókiállításon mutatják be tíz esztendő krónikáját.A kaposvári Szín-folt Galériában rendezett tárlatot – lévén hogy első írásaként az akkori Népsportban Borókai Gábor számolt be az eseményről – a kormányszóvivő nyitotta meg. Lapunknak elmondta: a Balaton-átúszás egyre népszerűbb.. **(g. j. a.)**

„Rippl-Rónai-tárlat" a rendőrségen

Hamis „kalapos nők" – sorozatban MTI-FOTÓ

(Folytatás az 1. oldalról)

D. F. egyébként egy elegáns Mercedest vezetett éppen, amikor a rendőrök igazoltatták, és nem találták rendben a kocsi iratait. Kiderült, hogy egy Kaposvárhoz közeli falu neves műgyűjtőjétől került D. F. tulajdonába a 2,5 milliót érő autó és még néhány más festmény két Rippl-Rónai-hamisítvány fejében. A műgyűjtő később rájött a turpisságra, akárcsak az a pécsi személy, aki az állítólagos Rippl-művekért valódi Csontváryt, Czóbelt, Vaszaryt, Aba Novákot és egy ezüst evőeszközkészletet adott cserébe. Egy budapesti galériatulajdonos is a csalássorozat áldozata lett: ő négy, kalapos női portrét vásárolt Rippl-Rónai gyanánt.

Mint a sajtótájékoztatón elhangzott, a Rippl-Rónai József nevét viselő kaposvári múzeum egyik műtörténész szakértője is érintett az ügyben, legalábbis felmerült a neve azok közt, akik a hamisítványok hitelességét igazolták. Az eddigi adatok alapján a négy ismertté vált sértettnek együttesen 27 millió forint kárt okozott D. F., a csalássorozat kitervelője és a budapesti P. J., aki a „Rippl-műveket" előállította. A két gyanúsított előzetes letartóztatásban van, ám mint a nyomozás vezetője elmondta, a „Rippl-Rónai-akciónak" még további gyanúsítottjai is lehetnek, és a károsultak köre is szélesedhet. **(gulyás)**

a rendőrségen

(Munkatársunktól) Miközben a magyar főváros műveszetkedővéli, majd később a párizsi és brüsszeli tárlatlátogatók az évtized egyik legjelentősebb kiállításában, *Ripp-Rónai* József művében gyönyörködtek, a XX. századi magyar festészet egyik legjelesebb alakjának szülővárosában, Kaposvárott – és ki tudja, még hol – egy „élelmes" helyi régiségkereskedő, *D. F.* egy fővárosi amatőrrel „Ripp-Rónai-alkotásokat" készíttetett. Ezeket mutatták be héttőn a Somogy Megyei Rendőr-főkapitányságon rendezett szokatlan „bűnjelitárlaton". A kiállítás középpontjában tizenegy, a rendőrség által lefoglalt kalapos nőt portré került Ripplkézjeggyel ellátva, ám még vagy másfél tucatnyi „mű" igazolta: nagyban jászott a kaposvári régiségkereskedő.

(Folytatás a 15. oldalon)

9 770133 185028 99051

Múzeumi szakértő igazolta
a hamisítványokat
„Ripp-Rónai-tárlat"
a rendőrségen

viselői

gságban

e a támadót. Az elektronikus a Pearl Harbour veszélye nagyon - is reális" – vélekedett.
z Az információs hadviselésben az államok, sőt a nem állami szereplők a kiberteret használják fel arra, hogy befolyásolják a katonai hadműveleteket. Megváltoztatják vagy megsemmisítik az információkat, késleltetik a feldolgozást. Ezzel ellehetetlenítik a gazdasági, katonai döntéshozatalt mind békeidőben, mind a katonai konfliktusokban – érzékeltette a mindennapi veszélyt a minisztériumi szakértő.

A fejlődés ellentmondása, hogy minél magasabb színvonalú eszközöket alkalmaznak az államok, annál sebezhetőbbek. A pénzügyek vagy a légi közlekedés egyaránt információs technológiáktól függ, s emiatt a terroristák, vallási fanatikusok, ellenséges üzleti körök által indított fehérgalléros hadviselés, információs terrorizmus jogos nemzetbiztonsági aggodalmat kelt a társadalmakban. **(m. p.)**

Szivarpárti díszvacsora

Castro, a jótékony szerencsejátékos

Fidel *Castro* kubai államfő és pártelnök a hét végén díszvacsorán vett részt abból az alkalomból, hogy Havannában befejeződött a nemzetközi szivarszimpózium, amelyen 750 ezer dollár összegben árvereztek el szivarritkaságokat. Az árverést követő tombolán az MTI szerint gazdára talált egy százezer dolláros, Havanna szivarok tárolására szolgáló díszes szekrény is. A 72 éves Castro, aki ezúttal méretére készült elegáns sötétkék öltönyben jelent meg, saját kezűleg ellenjegyzett minden kalapács alá kerülő bútordarabot. A bevételt a kubai egészségügyre fordítják.

Az ezer dúsgazdag vendég előtt Castro két „bűnét" ismerte be. Azt a benyomást keltette, hogy szorgalmazza a dohányfogyasztást, és sorsoláson vett részt, holott a [illegible] forradalom óta

Me

ti

Sok oktat
nem adta k
típusú diákig
ve ideiglenes
tett életbe. Jel
ta okmányt ha
lók: a régi típus
az ideigleneset.
nálhatók a hagyo
igazolványok? – k
tai Istvánt, a MÁV
vételi főosztályának

– A régi diákigaz
március 31-ig fogad
azok érvényesek, tehát a megfelelő és olvashatóan feltüntetett félévnél szabályszerűen lepecsételtek. Ellenőreink ugyaneddig a

NÉVT

Lujza, L

1999. március 2., kedd

A Lujza latin, germán
magyar név, jelentése:
hadvezér. A Lujzá
tartozó. A
terjed
a

[illegible] Lujza 15.-én

[illegible]etében
[illegible]z időpontot
[illegible]ent; de a február 23-i ülésén újratárgyalta a kérdést, és a rendeletmódosítás az új típusú igazolványok bevezetésének megkönnyítése érdekében március 31-ben állapítja meg a végső határidőt. **(r. h.)**

Különleges engedély II. János Páltól

Boldoggá avatják Teréz anyát

II. János Pál pápa engedélyezte, hogy megindítsák *Kalkuttai Teréz anya* boldoggá avatási eljárását, nem várva meg a boldoggá avatandó személy halálától számított szokásos öt év elteltét – közölték az MTI szerint hétfőn a Vatikánban. A sokak által már életében szenként tisztelt Teréz anya 1997 szeptemberében hunyt el.

A pápai engedély birtokában Henry Sebastian *D'Souza* kalkuttai érsek hozzákezdhet a boldoggá avatáshoz szükséges dokumentumok és tanúvallomások gyűjtéséhez. Ha bizonyosságot nyer egy olyan csoda, amely Teréz anya személyének tulajdonítható, a pápa kitűzi a boldoggá avatás időpontját.

Féltékenységből felgyújtotta élettársát

„Magyar" dráma Itáliában

A hétfői olasz lapok nagy terjedelemben foglalkoznak azzal a féltékenységi drámával, amely vasárnap reggel történt a Rómához közeli Palidoróban. A hatóságok közlése szerint egy Katarina *Borbelyová* nevű 39 éves „magyar" nő féltékenységi rohamában alvó élettársát a férfi motorfűrészéből benzinnel lelocsolta és felgyújtotta, majd maga is a lángok közé vetette magát.

Mindketten megmenekültek, de súlyos égési sérülésekkel kerültek kórházba. Leégett a ház is, amelyben laktak. A nő életét állítólag a férfinak a segélykiáltások nyomán a helyszínre siető fivére

Az MTI érdeklődésére az olasz hatóságok váltig állították, hogy az emberölési kísérlet miatt a kórházban is őrizet alatt álló nő szláv hangzású neve ellenére magyar állampolgár. Születési helyeként Komarnót (Révkomárom) nevezték meg, ami arra engedget következtetni, hogy magyar nemzetiségű szlovákiai nőről lehet szó. A személyiségi jogokra hivatkozva a rendőrség nem közölt egyéb részleteket a nő személyazonosságáról.

A lapok szerint alkohol is fokozta a nő (Borbély Katalin?) szerelemféltését. A szomszédok szerint rendszeresek voltak a fél-

Kozovóban elszabadu

MiloSEVIC

ÚJVIDÉK – Szlobodan *Milosevics* jugoszláv elnök ismét határozatban elvetette, hogy nemzetközi katonai erőt vezényeljenek Koszovóba – közölte hétfő este Knut *Vollebaek* norvég külügyminiszter, az EBESZ soros elnöke a jugoszláv államfővel tartott megbeszélése után. „Azt kell mondanom, hogy Milosevics megelhetősen határozottan elutasító volt. Nem lát semmiféle lehetőséget nemzetközi erő jelenlétére Jugoszláviában" – mondotta Vollebaek egy kérdésre válaszolva belgrádi sajtóértekezletén. „Nem látom, hogyan valósíthatnánk meg a békeegyezményt a nemzetközi erő támogatása nélkül. Szükségünk van erőteljes nemzetközi jelenlétre a térségben" – mondotta az EBESZ soros elnöke. Megfigyelők emlékeztetek: a nemzetközi összekötő csoport a majdani Koszovói autonómiaegyezmény végrehaj-

tang Csia-tiszteli viszont bi-
ráltal illette vendégét. Kifejtet-
te, hogy szerinte a Kínával kap-
csolatos vádakat az Egyesült Al-

K

NAP

el és ***Henrik***

asóinkat köszöntjük.

, francia,
ese: hírnév+
us nemzetséghez
ka nevek között sze-
ujza. A művészvilágban
nzet csalogánya, Blaha Luj-
a – akiről még életében teret ne-
veztek el a fővárosban – és egy
másik műfajban Szathmáryné
Farkas Lujza a múlt század kitű-
nő komikája szerzett rangot e
névnek. Mária Lujza, I. Ferenc lá-
nya Bonaparte Napoleon felesége
lett. Az irodalomban Molnár Fe-
renc Liliom című színművének
egyik kulcsfigurája is Lujza.

A Lél finnugor eredetű régi magyar személynévből származik. Jelentése: kürtös, kürtfúvó. Bár eredetére van magyar utalás – Lehel – nálunk mégsem honosodott meg.

A Henrik a germán Heinrich névből született, jelentése: körülkerített birtokán uralkodó. A történelem során többször is találkozni e névvel. Királyok, hercegek, császárok viselték. Ma az egyház Szent Henrikre, Szent István királyunk sógorára emlékezik, akinek életeszméje volt, hogy mindenkiből minden lehet.

Fotókon tíz év vízi parádéja

Már az idei nyár nagy vízi showjára, a július utolsó napjára tervezett tizenegyedik Balaton-átúszásra készülnek a Somogy Megyei Sportigazgatóság munkatársai, élükön Szántó László főszervezővel. Hogy kedvet ébresszenek az 5,2 kilométeres távleküzdéséhez, fotókiállításon mutatják be tíz esztendő krónikáját.A kaposvári Szín-folt Galériában rendezett tárlatot – lévén hogy első írásaként az akkori Népsportban Borókai Gábor számolt be az eseményről – a kormányszóvivő nyitotta meg. Lapunknak elmondta: a Balaton-átúszás egyre népszerűbb.. **(g. j. a.)**

„Rippl-Rónai-tárlat" a rendőrségen

Hamis „kalapos nők" – sorozatban

MTI-FOTÓ

(Folytatás az 1. oldalról)

D. F. egyébként egy elegáns Mercedest vezetett éppen, amikor a rendőrök igazoltatták, és nem találták rendben a kocsi iratait. Kiderült, hogy egy Kaposvárhoz közeli falu neves műgyűjtőjétől került D. F. tulajdonába a 2,5 milliót érő autó és még néhány más festmény két Rippl-Rónai-hamisítvány fejében. A műgyűjtő később rájött a turpisságra, akárcsak az a pécsi személy, aki az állítólagos Rippl-művekért valódi Csontváryt, Czóbelt, Vaszaryt, Aba Novákot és egy ezüst evőeszközkészletet adott cserébe. Egy budapesti galériatulajdonos is a csalássorozat áldozata lett: ő négy, kalapos női portrét vásárolt Rippl-Rónai gyanánt.

Mint a sajtótájékoztatón elhangzott, a Rippl-Rónai József nevét viselő kaposvári múzeum egyik műtörténész szakértője is érintett az ügyben, legalábbis felmerült a neve azok közt, akik a hamisítványok hitelességét igazolták. Az eddigi adatok alapján a négy ismertté vált sértettnek együttesen 27 millió forint kárt okozott D. F., a csalássorozat kitervelője és a budapesti P. J., aki a „Rippl-műveket" előállította. A két gyanúsított előzetes letartóztatásban van, ám mint a nyomozás vezetője elmondta, a „Rippl-Rónai-akciónak" még további gyanúsítottjai is lehetnek, és a károsultak köre is szélesedhet. **(gulyás)**

z árvízről

z kosú község korábban nem ve-
i szélyeztetett részein is tapasz-
- talták a jelenséget. Az óvoda
l épülete pénteken másfél centi-
A méterrel mozdult el a helyéről
, – mondta el lapunknak hétfőn
/ *Hegedűs* Anita jegyző, egyúttal
- cáfolva azt az időközben elter-
jedt hírt, hogy megszűnt volna a hegyoldal mozgása. A faluban egyelőre minden ház áll, de húsz lakás lakói továbbra is rokonoknál, ismerősöknél töltik az éjszakákat.

A hét végén is változatlanul folytatták a földmozgást okozó, a hegyoldalban felgyülemlett víz lecsapolását. A Békés Drén Kft. ingyen bocsátotta a község rendelkezésére speciális gépeit és a drén-csöveket, amelyeket ötszáz méter hosszan raktak le a talajban, segítve ezzel a vízpárna fokozatos lecsapolását. Befejeződött a veszélyeztetett területen keresztül folyó patak elterelése, amivel sikerült megszüntetni a vízutánpótlást.

A község a polgári védelemtől és a megyei védelmi bizottságtól minden segítséget megkap, de érkezett támogatás más önkormányzatoktól és az eszközeiket, munkájukat önként felajánló vállalkozásoktól is. A körjegyző szerint a lakosság rendkívüli fegyelmezettséggel viseli a helyzetet, aki csak tud, közreműködik a munkálatokban.

Hegedűs Anita lapunknak elmondta, hogy a most folyó mentési munkák csak csökkenteni tudják a katasztrófa bekövetkezésének köz-

k men-
ELVÉTELE

Négy amerikai műhold

Start Bajkonurból

A bajkonuri űrrepülőtérről (Kazahsztánból) hétfőn egyetlen Szojuz típusú orosz hordozórakétával felbocsátották a tervezett Global Star amerikai távközlési hálózat négy műholdját – közölték az *ITAR-TASZSZ* hírügynökséggel az orosz katonai hatóságok.

Az egyenként 450 kilogramm tömegű műholdakat 1350 kilométer magasságban, az Egyenlítővel 52 fokos szöget bezáró, kör alakú Föld körüli pályára állítják. Az AFP moszkvai tudósítása szerint az amerikai Global Star társaság a már működő irídiumhálózattal konkuráló, az egész földkerekséget átfogó mobiltelefon-hálózat kiépítésén dolgozik. A cégnek a tervek szerint 48 működő és nyolc tartalék műholdja lesz, amelyeket 50 földi átjátszó állomás segíti majd. A projekt költségét jelenleg 2,7 milliárd dollárra becsülik.

Hőlégballonnal a világ körül

Új távolsági rekord

A svájci–angol páros, amely azon van, hogy elsőként kerülje meg a világot hőlégballonnal, hétfőn megdöntötte Steve *Fossett* amerikai milliomos eddigi távolsági rekordját – közölte az MTI az útjukat figyelemmel kísérő genfi központra hivatkozva.

A központ számítógépei greenwichi idő szerint 7 óra 45 perckor - ami a Csendes-óceán felett lebegő ballon tartózkodási helyén vasárnap este volt – azt mutatták, hogy a svájci Bertrand *Piccard* és a brit Brian *Jones* 25 008 kilométert tett meg a svájci Alpokban március elsején történt felszállása óta.

A páros szóvivője szerint a rekordot még hitelesítenie kell a Nemzetközi Repülőszövetségnek, amely 22 910 kilométert igazolt Fossettnek, mielőtt az amerikai tavaly augusztusban Ausztrália közelében leszállásra kényszerült. Fossett saját állítása szerint 24 466 kilométert tett meg. Ha Piccard és Jones Breitling Orbiter III nevű ballonjának megtett útját hitelesítik, akkor még a Fossett adatai szerinti rekord is megdől – mondotta a szóvivő.

Hamis mítosz a táplálkozásról

Ártalmas rostok?

Tarthatatlan az a tétel, amely szerint a ballasztanyagokban, rostokban gazdag táplálkozás csökkenti a bélrákban való megbetegedés kockázatát. Ezt orvosok és laikusok vallották évtizedeken át, de most kiderült, hogy az elmélet egyáltalán nem állja meg a helyét – jelentette az MTI.

Az orvostudomány egyik legnagyobb vizsgálata, amely több ezer amerikai ápolónő 16 éven át történt megfigyelésére alapozta következtetéseit, most bebizonyította, hogy az elmélet tarthatatlan. Sőt: a kevés ballasztanyagot tételt Denis Parsons *Burkitt* epidemológus állította fel 1971-ben. E szerint a ballasztanyagokban, rostokban gazdag – azaz sok gyümölcsöt, főzeléket, teljes őrlésű kenyeret és például müzlit tartalmazó – táplálkozás csökkenti a bélrák kockázatát. Ő ezt arra alapozta, hogy az afrikaiak – akik sok ballasztanyagot fogyasztanak – ritkábban bet nek meg bélrákban, mint a rikaiak és az európaiak vigasz a zabpehelygyá müzlifogyasztók számár ballasztanyagok viszon

Magyar Nemzet RIPPL RÓNAI J.

NÉVNAP

Henrietta, Herbert és ***Geréb***
nevű olvasóinkat köszöntjük.

A Henrietta germán, francia, angol, szláv és magyar név, jelentése: körül kerített birtokán uralkodó. Kedvelt nálunk ez a név. Ónody Henrietta az 1992-es olimpián tornából bajnok lett.

A Herbert germán eredetű név, jelentése: hadsereg és fény. A ritkán használt nevek között szerepel. Rangos tulajdonosa például a néhány éve elhunyt világhírű karmester, Herbert von Karajan.

A Geréb szász, magyar név, jelentése: községi bíró. Ritka név. Ma az egyház Szent Gerébre, a hajdani kölni érsekre emlékezik, akinek születésekor – a legenda szerint – Wormasban erős fény volt látható, ami azt jelezte, hogy nagyra hivatott ember jött a világra. Szent Geréb a XI. században élt és élete céljául a szegények támogatását, a templomok és kolostorok segítségét tűzte ki.

Teleházak a Pallas-páholyban

Teleházakkal kapcsolatos rendezvénysorozatot indít útjára a Pallas-páholyban szerdán az országos teleházprogram, a magyar teleházszövetség és a teleház közhasznú társaság programirodája – írja az MTI. A teleházak külföldi mintára jöttek létre. A minden hónap harmadik szerdáján megrendezendő klubnapokon aktuális információk hangzanak el. Ezek a programok és a már bejelentkezett vendégek neve Internet-címen elérhető: www.telehaz.hu.

Végig tagadott a bombagyáros

Vádemelési javaslat a Clodo-ügyben

A rendőrség a napokban vádemelési javaslattal élt a bombagyárosként ismert német állampolgárságú Dietmar Clodo és két társa ellen.

A vádemelési javaslatról az ORFK szervezett bűnözés elleni igazgatóságának (SZBEI) vizsgálati osztályvezető-helyettese tájékoztatta az MTI-t.

Tamics Gábor alezredes elmondta: a férfi ellen az ügyészségen robbanóanyaggal és lőszerrel való visszaélés, orgazdaság, valamint közokirat-hamisítás bűntette alapos gyanúja, két orosz társa – az egyébként izraeli állampolgárságú – Leonyid K. és Vlagyimir V: ellen lőszerrel és robbanóanyaggal való visszaélés gyanúja miatt küldték el a vádemelési javaslatot.

Az azóta megszűnt központi bűnüldözési igazgatóság (KBI) tavaly június 3-án, több hónapos operatív nyomozás után háromnégy helyszínen tartott egyszerre házkutatást, köztük egy, a Clodo által bérelt pilisszentlászlói családi házban. A rendőrök ott egy profi módon felszerelt, robbanószerkezetek készítésére alkalmas laboratóriumot találtak, nagy mennyiségű lőszerrel és robbanóanyaggal.

(Dietmar Clodót a Buda Környéki Bíróság bűnsegédként, nagy mennyiségben elkövetett pénzhamisítás bűntette miatt decemberben első fokon három év börtönbüntetésre ítélte. Személyét a német rendőrség összefüggésbe hozta Jan Philipp Reemtsma hamburgi milliárdos elrablásával is.)

A Clodo elleni vádemelési javaslatban szerepel az orgazdaság és a közokirat-hamisítás is, mert a számítógépéből „elővarázsolt" adatok szerint a férfi gyanúsítható korábban ellopott gépkocsik átvételével. (Az egyik ilyen lopott gépkocsit Clodo felesége használta a lefoglaláskor.)

Az előzetes letartóztatásban lévők nem működtek együtt a hatóságokkal, végig tagadtak, sőt azt állították: tudományos célokra kellett nekik a robbanóanyag – mondta az alezredes.

A helyzet komikuma

Tájékozottság

Jobban ismerjük a NATO-t, mint a NAT-ot.

Magyarázat

Azért nem kielégítő a tájékoztatás, mert az újságírók a kommentárok kommentálásával vannak elfoglalva.

Pályázat

Több nyelven hallgató alkalma[illegible]at keres multinacionális ma[illegible]lalat.

Tovább nyomoz a rendőrség

Újabb Rippl-hamisítványok

Újabb képeket találtak, s ezzel huszonnégyre emelkedett az „állítólagos" Rippl-hamisítványok száma. Azért írjuk, hogy „állítólagos", mert a botrány kipattanása óta vannak, akik állítják: azok a szakértők is tévedhettek, akik hamisítványnak minősítették az eredeti festményeket, illetve pasztellképeket.

A Szász Endre tulajdonát képező – és tévesen lopottnak minősített – Mercedes időközben visszakerült a festőművészhez, és azóta az is bebizonyosodott, hogy a gépkocsinak nincs köze a bűnügyhöz. Az „állítólagos" Rippl-képek ügyében viszont tovább nyomoz a rendőrség. **(g. j. a.)**

• 1999. március 6., s

A hiteles művek még értékesebbé válnak – Új rendszerű bírálati munkára van szükség

Hamisított képek nyomában

Az elmúlt években soha nem látott mennyiségben jelentek meg a műkereskedelemben *Rippl-Rónai József* alkotásai. A Magyar Nemzeti Galéria tavalyi nagy életmű-kiállítása hatására tovább nőtt az érdeklődés képei iránt, az itthoni viszonylatban eddig is magasnak számító árak tovább emelkedtek. Az aukciós árlista első tíz képe között három Rippl-Rónai-mű is található, közöttük a szeptemberben rekord áron, 21 millió forintért elkelt Zorka (azóta *Szinyei Merse Pál* Parkban című, 70 millió forintot érő képe vette át a vezetést).

A hét elején azután robbant a bomba: kiderült, hogy jó néhány, a galériákban megjelent Rippl-Rónai-mű hamisítvány, s ha a botrány ki nem pattan, újabb utánzatok kerültek volna forgalomba. A rendőrségi vizsgálat szerint összesen kilenc hamis képet adtak el, tizenegyet foglaltak le a festményeket értékesíteni kívánó kereskedőnél, további három hollétéről pedig nincs tudomása a nyomozóknak. A hamisítványok készítője, P. J. műkedvelő budapesti festő és forgalmazója, D. F. kaposvári régiségkereskedő előzetes letartóztatásban várja a fejleményeket.

Az okozott kár az eddigi adatok szerint huszonkétmillió forint, de az összeg jelentősen növekedhet, hiszen a hamisítási ügy szálai sokfelé ágaznak. Az sem kizárt, hogy újabb festők műveire, pontosabban azok hamisítványaira derül fény, hiszen köztudott, hogy például *Iványi-Grünwald, Mednyánszky, Vaszary, Márffy, Scheiber* munkássága mindig különösen inspirálta a hamisítókat. Olykor olyan kiváló munkára, hogy még a legfelkészültebb szakemberek számára sem könnyű a valódi és a hamis megkülönböztetése.

Bernáth Mária művészettörténész, akinek tudományos munkássága központjában huszonöt éve Rippl-Rónai József áll, úgy véli, hogy a festő munkáinak hamisítása már annak életében elkezdődött. Különösen a pasztelleké, hiszen ezek aránylag könnyen utánozhatók. A technika, a vonalvezetés nagyon egyszerű, a színek nagyon természetesek, a kompozíció, különösen a portréké, szintén nem összetett. „Ezekről mindig sok hamisítvány készült – fogalmaz –, némelyik körbe-körbe jár közülük. Magam is többet láttam úgy, hogy az egymást követő generációk időről időre bemutatták őket a művészettörténészeknek." A szakember, aki a tavalyi nagy tárlat társrendezője volt, s akinek Rippl-Rónai-monográfiája néhány hónappal ezelőtt jelent meg, arra is figyelmeztet, hogy nem minden gyengének tűnő Rippl-Rónai-mű hamisítvány, hiszen a művész igen termékeny volt, a mintegy négyezer alkotása között sok száz gyenge is van, ami azonban nem kérdőjelezi meg a hitelességet. Százszázalékos módszer nincs az utánzatok kiszűrésére.

A hamisítványokkal a kaposvári kereskedő jó néhány magángyűjtőt megtévesztett (közöttük *Szász Endre* festőművészt is, aki egy 2,5 milliós Mercedest adott cserébe a képekért – éppen e kocsi, illetve az átütött rendszám buktatta le a hamisítókat). Eljuttottak a művek neves fővárosi műkereskedőkhöz is hamis, illetve jóhiszeműen, de tévesen kiadott eredetigazolásokkal. Az egyik jó nevű kereskedő aukcióra is vitt közülük néhány darabot, de mivel közben kételyei támadtak, visszavonta a műveket. Ellentétben másokkal – állítja –, hiszen van, aki öt hamis képet is eladott, de nem vállalja érte a felelősséget. D. F. járt a 21 milliós Zorka-képet aukcionáló Mű-Terem Galériában is, de kevés szerencsével. Mint a galéria tulajdonosai, *Virág Judit* és *Törő István* fogalmaznak, a művek láttán úgy érezték, valami nincs rendben körülöttük, némelyiknél a kvalitás, másoknál a szokottnál nagyobb méret vagy az anyaghasználat keltett gyanút. Magát a Mű-Terem Galériát így legfeljebb közvetve érinti az ügy, amelynek pozitív, negatív tanulságai egyaránt vannak. Az utóbbiak közé tartozik például az, hogy egyes sajtóorgánumok ezt az ügyet sem a hiteles tájékoztatásra, hanem a szenzációkeltésre használták föl. Félinformációk, eredeti és hamis művekről készült reprodukciók megtévesztő közlésével keverve olykor „kabátlopás" hírébe feddhetetlen galériákat. A pozitív tanulságok közé tartozik viszont, hogy egyrészt végre bebizonyosodik, nem lehet büntetlenül piacra dobni hamisítványokat, s az ügy nyilván a szervezett hamisítás elleni erőteljesebb fellépésre ösztönzi a rendőrséget, illetve a néhány hónappal ezelőtt megalakult műkincsrendőrséget. Másrészt azoknak a kereskedőknek a malmára hajtja a vizet, akik már eddig is nagyon komoly gondot fordítottak a műtárgyak eredetének, hitelességének kutatására, akiknél "kikezdhetetlen művek" vannak a falon, kerülnek kalapács alá. Virág Judit éppen ezért nem tart a vásárlókedv visszaesésétől. Úgy véli, a valóban eredeti, kvalitásos művek még értékesebbé válnak, pontosabban áruk a nemzetközi műkereskedelem reális árviszonyai felé közelít. S hogy a bizakodás nem csak szavakban fogalmazódik meg, azt az is bizonyítja, hogy a galéria tavaszi aukcióján két Rippl-Rónai mű is szerepel majd, mindkettőt alapos kutatásokon alapuló tanulmányok kísérik.

Rippl-Rónai József: Nő fehér pettyes ruhában
FOTÓ: ARCHÍV

Ebben a helyzetben egyrészt felértékelődik a szaktudás, amelylyel a művészettörténészek képesek az eredeti és a hamisítvány megkülönböztetésére. Világossá válik azonban az is, hogy – mint *Nagyházi Csaba* műkereskedő, a Magyar Műkereskedők Szövetségének elnöke fogalmaz – radikális módon meg kell változtatni a művek bírálati rendszerét. A Magyar Nemzeti Galéria ma például nem ad szakvéleményt a szakemberek által megtekintett művekért, de – igen szerény díjazásért – adatszolgáltatást mégiscsak végez, melynek eredményét mégis mindenki „szakvéleménynek" tekinti. Csakhogy a galéria semmilyen anyagi felelősséget nem vállal az „adatszolgáltatásért", a tévedés hátrányos következményei kizárólag a kereskedőt érintik. Maga a galéria még ezt a tevékenységet is meg szeretné szüntetni – ami egyébként megfelelne a nemzetközi gyakorlatnak.

A megoldás, fogalmaz Nagyházi Csaba, olyan hiteles rendszer kialakítása lenne, amely – az arányos módon megfizetett – szakvéleményükért anyagi felelősséget is vállaló szakemberek munkáján alapulna. Ennek kialakításához viszont nem kevés pénz szükséges, hiszen, mint a nyugati országokban, ebben az esetben biztosítást kellene kötni arra az esetre, ha a szakember téved, s e tévedésnek komoly anyagi következményei vannak. Mindenesetre már körvonalazódnak a megoldás lehetőségei, a szövetség jogi tanácsadója dolgozik a tervezeten, de természetesen sokirányú egyeztetésre van szükség a műkereskedők és a biztosítótársaságok, az adatbázisok felett rendelkező múzeumok, s persze az új rendszerű szakértői munkára vállalkozó és alkalmas művészettörténészek között.

P. SZABÓ ERNŐ

RIPPL RÓNAI József

Új parancsnoklás a NATO-ban

Három helyett két központ

A NATO vezető katonai szerve döntött arról, hogy megkezdi a tavaly év végén elfogadott új parancsnoki rendszer gyakorlatba való átültetését – jelentette be tegnap a katonai bizottság elnöke, *Klaus Naumann.*

Az új szerkezet értelmében Európában az eddigi három helyett kettőre csökkentik a főparancsnokságok számát – az egy hét múlva taggá váló Magyarország a nápolyi székhelyű délihez tartozik majd.

Az ide tartozó területi parancsnokságok Törökországban, Görögországban, Olaszországban és Spanyolországban lesznek. Az atlanti főparancsnoksághoz tartozik a norfolki központ mellett a nagy-britanniai és a portugál parancsnoki főhadiszállás, míg az európai északi főparancsnokság területi parancsnokságai Norvégiában, Dániában és Németországban lesznek. Az eddigi 65-ről húszra csökkentik a főhadiszállások számát, az ott alkalmazott létszám viszont marad 14 ezer fő.

Az új szerkezet három új területi parancsnokság létrehozásával számol: Spanyolországban, Görögországban és Törökországban. A rendszer egyik újdonsága, hogy ezentúl görög parancsnokok dolgoznak majd Törökországban, és viszont – mutatott rá Naumann.

A rendszer fő vonalait a tizenhat NATO-tagország már másfél évvel ezelőtt kidolgozta, míg az utolsó részleteket tavaly decemberben tisztázták. A megvalósításra azonban csupán most adtak engedélyt. A munka várhatóan legalább nyárig tart, de lehetővé teszi, hogy az állam- és kormányfők másfél hónap múlva esedékes találkozójukon már értékelhessék az első szakaszt.

Használható a légtér

Egységes a magyar álláspont

Horváth Gábor külügyi szóvivő csütörtök este cáfolta azt az állítást, hogy *Martonyi János* külügyminiszter ellenezné a magyar légtér teljes megnyitását a NATO-repülőgépek előtt egy jugoszláviai katonai akció esetén. Az APA osztrák hírügynökség *Szabó János* honvédelmi miniszterrel készült interjúja kapcsán azt állította, hogy a két magyar miniszter a kérdésben eltérő álláspontot képvisel.

Az osztrák hírügynökség újabb jelentésében idézi a szóvivőt, aki szerint Martonyi János a médiában újra és újra arra utalt: Magyarország rendelkezésre bocsátja légterét, de egy Jugoszlávia elleni NATO-akcióban semmilyen további tevékenységet nem vállal. A magyar miniszter ezt minden alkalommal azzal indokolta, hogy Jugoszlávia szomszédos ország, és Magyarország tekintettel van a Vajdaságban élő magyarok érdekeire. Horváth Gábor szóvivő arra is emlékeztetett, hogy a NATO a légtérhasználaton kívül nem is igényelt mást Magyarországtól, s a NATO-kérés teljesítéséhez a magyar parlament kétharmados többséggel hozzá is járult.

Magyarország a koszovói válság békés rendezése esetén is csak műszaki vagy egészségügyi egységekkel venne részt a békefenntartó akcióban – tette hozzá a szóvivő. Utalt arra is, hogy ezek a magyar katonák is csak Jugoszlávia szomszédos államaiban működnének, s magyar katona nem tenné a lábát jugoszláv területre.

Meciar ismét babérokra tör

A HZDS indít elnökjelöltet

A *Vladimír Meciar* vezette Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom (HZDS) is indít jelöltet a májusban esedékes közvetlen államfőválasztáson, de az illető nevét egyelőre nem hozzák nyilvánosságra – jelentette be tegnap Pozsonyban *Sergej Kozlík,* a mozgalom alelnöke.

Kozlík a TASR szlovák hírügynökségnek azt mondta: ha a HZDS Vladimír Meciart jelölné, és Meciar elfogadná a jelölést, akkor „én mindenképpen rá szavaznék".

Meciar jelölésének kérdését a HZDS hónapok óta „talonban tartja". A tavalyi parlamenti választásokon megbukott HZDS korábbi, kormányzati pozíciójában nem támogatta, hogy Szlovákia köztársasági elnökét közvetlenül a nép választhassa meg. A közvetlen elnökválasztás lehetőségét vizsgáló népszavazást meghiúsították, amiért most az akkori belügyminiszter, *Gustav Krajcí* ellen bűnvádi eljárás indul. Krajcít a parlament már megfosztotta mentelmi jogától – emlékeztetett az MTI.

A négypárti kormánykoalíció közös jelöltjeként indul *Rudolf Schuster,* a Polgári Egyetértés Pártja (SOP) elnöke, Kassa főpolgármestere. Ugyancsak indul a korábbi államfő, *Michal Kovác,* továbbá *Magda Vásáryová,* a közismert szlovák színésznő is.

Kemény kézzel a békességért

Menesztették a boszniai szerb elnököt

Carlos Westendorp, a nemzetközi közösség boszniai főmegbízottja pénteken azonnali hatállyal elmozdította hivatalából *Nikola Poplasent,* a Boszniai Szerb Köztársaság elnökét – írta az MTI.

„Nikola Poplasen visszaélt a köztársaság elnökeként ráruházott hatalommal, semmibe vette a Boszniai Szerb Köztársaság népének a nemzetgyűlésbe választott képviselők révén kifejezett akaratát, késleltette a választások eredményeiből következő intézkedések teljes körű életbe léptetését, és tevékenységével folyamatosan veszélyeztette a Szerb Köztársaság stabilitását" – idézte az AFP a főmegbízott irodájának közleményét.

A Reuters értesülése szerint Westendorp lépését közvetlenül az váltotta ki, hogy Poplasen e héten lépéseket tett *Milorad Dodik* ügyvivő miniszterelnök eltávolítására. A nyugati diplomaták Dodikot támogatják; úgy vélik, egyedül ő tudja biztosítani a parlamenti többség támogatását és a nemzetközi pénzügyi köröknek a Boszniai Szerb Köztársaságba irányuló segélyekhez elengedhetetlen bizalmát.

Az amerikai külügyminisztérium tegnap nyilatkozatban figyelmeztetett a boszniai helyzet veszélyesebbé válásának eshetőségére, annak a választott bírósági döntésnek a fényében, hogy semleges önkormányzati egységgé kell nyilvánítani és nemzetközi ellenőrzés alá kell helyezni az eddig hevesen vitatott hovatartozású Brcko várost.

Felhőtlenek az

Bécs messzen

Heinz Fischer szerint Ausztria N

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

Ausztria európai uniós csatlakozási folyamata Magyarország számára is számtalan tanulságot hordoz – állapította meg találkozóján *Szájer József,* a Fidesz frakcióvezetője és *Heinz Fischer,* az osztrák parlament elnöke. A találkozón részt vett *Hannes Porias* osztrák nagykövet, valamint *Simicskó István,* a Fidesz-frakció külügyi kabinetjének vezetője is.

Heinz Fischer tájékoztatta magyar partnereit az osztrák parlament működéséről, Szájer József pedig beszámolt az Országgyűlés európai integrációs ügyek bizottságának tevékenységéről. A Fidesz frakcióvezetője hangsú-

Vendégek a Bundeswehrből

Meggyőződésem: a magyar katonák hasznos tagjai lesznek a NATO-nak. Fegyelmezettek, fegyvereiket kellően karbantartják, s elhelyezésük kulturált.

Ezt *Knorz Sigfried,* a drezdai szárazföldi tisztiiskola ezredese jelentette ki tegnap Tatán az MTI tudósítójának, miután a Bundeswehr csaknem félszáz tagú törzstiszthallgatói csoportja élén látogatást tett az ottani Klapka György gépesített lövészdandárnál.

A vendégeknek *Nagy Tibor* dandártábornok elmondta: nehéz éveket hagy maga mögött a honvédség akkor, amikor – éppen egy hét múlva – tagjává válik a NATO-nak.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MŰVÉSZETTÖRTÉNETI BIZOTTSÁGA

Beke László, Buzási Enikő, Czére Andrea, Dávid Ferenc, Galavics Géza (elnök), Garas Klára, Gerszi Teréz, Jávor Anna, Kelényi György, Komárik Dénes, Kovács Péter, Kovalovszky Márta, Lővei Pál, Marosi Ernő, Mojzer Miklós, Néray Katalin, Passuth Krisztina, Rózsa György, Sisa József (titkár), Szilágyi András, Timár Árpád, Urbach Zsuzsa, Vayer Lajos

Cím: MTA Művészettörténeti Kutató Intézet, 1014 Budapest, Úri u. 49
Telefon:1759011, Fax:156-1849

MEGHÍVÓ

a Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Bizottsága

1999. április 30-án, pénteken 14 órakor

az MTA Székházában (V.Roosevelt tér), a III. emeleti Akadémiai Képtárban.
adja át az "OPUS MIRABILE 1998" művészettörténeti díjait.

A Művészettörténeti Bizottság a díjat öt évvel ezelőtt alapította, s évente adja ki az előző év művészettörténeti munkáiból titkos szavazással kiválasztott munkákért. A díj két, erre az alkalomra készített plakett, amelyeket az idén - a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával - Csikszentmihályi Róbert szobrászművész készített.

Az egyik érem kiállításokért és katalógusokért jár, amelyek legtöbbször team-munkában készülnek, a másikkal az adott év egy kiváló művészettörténeti tanulmányára kívánjuk felhívni a figyelmet. Erre az alkalomra hívjuk meg a kollégákat s barátokat.

Az 1998. évi Opus mirabile kollektív díját az idén

a "RIPPL-RÓNAI JÓZSEF GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA" kapja. A Magyar Nemzeti Galériában megrendezett, nagysikerű kiállítást Bernáth Mária, Földes Mária, Plesznivy Edit rendezte, a katalógust Bernáth Mária és Nagy Ildikó szerkesztette. A díjjal a kiállítás és katalógus valamennyi közreműködőjét köszöntjük.

Az 1998-as év tanulmányai közül a legtöbbb szavazatot s így az Opus mirabile egyéni díját

ENDRŐDI GÁBOR: Fejezetek a „Galgóci Betlehem" történetéből című tanulmánya kapja, amely a Művészettörténeti Értesítő 1998/1-2. számában jelent meg. Szerzője az ELTE Művészettörténeti Tanszékének IV. éves hallgatója, a Láthatatlan Kollégium tagja.

Őket, s mellettük a legtöbb szavazatot kapott kollégákat köszöntjük az ünnepélyes díjátadáson, melyre a Művészettörténeti Bizottság nevében szeretettel meghívom.

Galavics Géza s.k.
az MTA Művészettörténeti Bizottság
elnöke

Budapest, 1998. április 21.

Rippel-Rónai József

FÓKUSZBAN

Az Év Európai Múzeuma Díj átadása

Az Év Európai Múzeuma Díjat az Európa Tanács alapította húsz évvel ezelőtt. A díjat egy 15 múzeumi szakemberből álló nemzetközi zsűri ítéli oda minden esztendőben a díjra pályázó múzeumok egyikének. A kezdetben csak a díjak odaítélésével foglalkozó igazgatóság fokozatosan átalakult, és ma már Európai Múzeumi Fórum néven szakmai konferenciákat, tapasztalatcseréket is szervez. A díjkiosztó ünnepségeket is szakmai rendezvény keretében tartják meg, amelyen – egyéb múzeumi témák megvitatása mellett – a jelöltek mindegyike bemutatkozik, így a résztvevők áttekintést kaphatnak a legújabb európai kezdeményezésekről, ötletekről, eredményekről, és megismerkedhetnek az újat produkáló múzeumok munkatársaival.

A kitüntetettek kiválasztásának elsődleges szempontjai: a gyűjtemények kiállítása és ismertetése, a kiállítások atmoszférája, a hatékony üzleti menedzsment és a propaganda, valamint a látogatóknak nyújtott komfort. Tehát nem annyira a gyűjtemények fejlesztésére, megőrzésére, kutatottságára, dokumentálására, mint inkább ennek a közönség számára megjelenő eredményére vannak tekintettel.

Általában a következő díjakat ítélik oda évente:

Az Év Európai Múzeuma Díj (European Museum of the Year Award)
Az Európa Tanács Díja (Council of Europe Prize)
Micheletti Díj (az év legjobb műszaki vagy ipari múzeumának)
Kiemelt Ajánlás (Special Commendation)

Néhányszor kiadtak egyéb, alkalmi díjakat is, amelyek a kiírásban nem szerepelnek.

Húsz év alatt mintegy 1300 múzeum pályázott a díjakra. Az Európa Tanács díját háromszor megosztva adták ki, a Kiemelt Ajánlás-t pedig több (évente 4 és 11 között, összesen 161) múzeum kapta.

Magyarországról a Szent István Király Múzeum (Székesfehérvár) 1993-ban kapott Kiemelt Ajánlás-t.

Az 1997-es pályázat eredményhirdetése 1998. június 10–14 között volt Görögországban. 22 országból 55 múzeum pályázott a díjakra, képviseletükben illetve a szakmai program résztvevőjeként mintegy száz fő volt jelen az eseményen. Németországból 11, az Egyesült Királyságból 8, Hollandiából és Svédországból 3–3, Dániából, Görögországból, Finnországból, Franciaországból, Szlovéniából és Spanyolországból 2–2, Ausztriából, Csehszlovákiából, Magyarországról, Írországból, Olaszországból, Luxemburgból, Moldáviából, Norvégiából, Lengyelországból, Romániából, San Marinoból 1–1 múzeum pályázott. Először jelent meg a pályázók között Oroszország, mindjárt 7 múzeummal.

A díjazottak:

Az Év Európai Múzeuma Díj: A Nemzeti Múzeumok és Galériák Műtárgyvédelmi Központja, Merseyside (Egyesült Királyság)

Remek műtárgyvédelmi lehetőségeket fejlesztettek ki egy félig romos vasúti raktárban. A tárgyak múzeumi kezelésének módját bemutatják a közönségnek is, segítve a látogatókat is abban, hogy saját lehetőségeikkel védjék a kulturális örökséghez tartozó tárgyaikat.

Az Európa Tanács Díja: Krasznojarszki Múzeumi Központ (Szibéria, Oroszország)

Az egymilliós, a volt Szovjetunió minden részéből érkezett lakosokból álló városban úttörő munkát végeznek a helyi kultúra kifejlesztése érdekében. Évente 400 ezer látogatójuk van. A zsüri nagyra értékelte azt a módot, ahogyan magán és állami támogatásból, radikálisan új bemutatási megoldásokkal segítik a közösséget.

Micheletti Díj: Ökomúzeum, Bergslagen (Svédország)

Európa egyik évszázadokon át jelentős volt vasipari területén 49 olyan bemutatóhelyet alakítottak ki és fejlesztenek folyamatosan, amelyeket kizárólag önkéntes munkatársakkal tartanak fenn és ők fogadják a látogatókat is.

Kiemelt Ajánlás:

Zeppelin Múzeum, Friedrichshafen, Németország
Neandervölgyi Múzeum, Mettmann, Németország
Heinz Nixdorf Múzeum, Paderborn, Németország
Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest
Luxemburg Város Történeti Múzeuma, Luxemburg
Michel Giacometti Múzeum, Setúbal, Portugália
Vlagyimir és Szuzdal Történeti, Művészeti és Építészeti Múzeum(-együttes), Vlagyimir, Oroszország
Buckinghamshire Megyei Múzeum, Aylesbury, Egyesült Királyság

A Magyar Természettudományi Múzeum a közelmúltban teljesen új helyszínen kialakított „kiváló bemutatkozó kiállításáért, amely jól tükrözi mindazt, amit a múzeum kínálni tud, és a látogatók felét kitevő gyermekek között végzett kivételesen hatékony munkáért" kapta a megtisztelő címet.

A bíráló bizottság képviselői tavaly tavasszal és a nyár elején jártak Budapesten. Azóta az állandó kiállítás számos hibáját és hiányosságát kiküszöböltük, két interaktív egységet továbbfejlesztettünk. A Földszint most zsúfolásig van időszaki kiállításokkal. Jelentősen bővült a múzeum múzeumpedagógiai kínálata, két pályázaton keresztül támogatást kaptunk új ismertető, illetve a közoktatásban használható CD kifejlesztésére. Az építészeti hiányosságok egy részét is sikerült kiküszöbölni, a Fogadószint falainak nedvesedése viszont megkívánta a vakolat egy részének időleges eltávolítását (az Előadóteremben is). A kert parkosítása tovább folyt, padokat állítottunk be és újabb információhordozókat helyeztünk el a kapuknál. A Természettudományi Múzeum igyekszik tovább fokozni látogatóinak élményeit.

Vásárhelyi Tamás

MAGYAR KIÁLLÍTÁSOK KÜLFÖLDÖN

Egy magyar kiállítás vándorlása Európában – A honfoglaló magyarok. Egy nemzet születése

A Magyarországon több helyszínen (Miskolc, Magyar Nemzeti Múzeum, Nyíregyháza) bemutatott kiállítást Bologna után 1998. május 20-tól Milánóban tekintheti meg a nagyközönség. Bolognában még az előzetes várakozásokhoz képest is nagy sikerrel szerepelt a tárlat, erről tanúskodik a közel 20 000 látogató, s az is, hogy valamennyi olasz nyelvű kiállítási katalógus gazdára talált.

A 10. századi magyarság emlékanyagát bemutató tárlatot Milánóban a Castello Sforzesco Visconti termében ren-

deztük meg, Stefano Piazzi belsőépítész igényes tervei alapján.

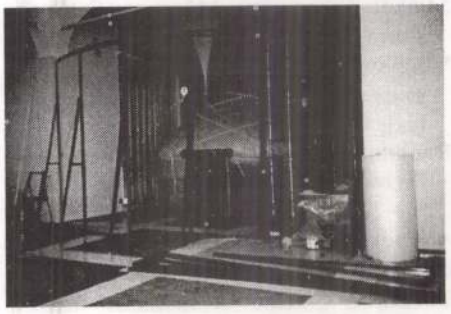

A megnyitón a házigazdák részéről Gabriele Albertini, Milánó városának kulturális tanácsnoka, a magyar rendezők nevében pedig Gedai István, a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója üdvözölte a megjelenteket. Ezt követően hangzott el olasz nyelven Inkei Péter helyettes államtitkár (Művelődési és Közoktatási Minisztérium), valamint Paskai László bíboros-prímás, esztergom–budapesti érsek megnyitó beszéde. Szavaik felidézték a magyar történelem e kulcsfontosságú évszázadának eseményeit, rámutatva arra is: az új hazába érkező magyarság nemcsak átvett sok elemet a környező népek kultúrkincséből, de keletről magával hozott sajátos műveltségével gazdagította is Európát. Csakis ezáltal vált lehetővé, hogy a honfoglalást követő alig száz esztendő múltán már megalapíthassa a keresztény magyar államot. A tehetséges uralkodókat adó Árpád-ház ily módon biztosította népünk fennmaradását, azt a páratlan teljesítményt, amelynek nyomán a Kárpát-medencébe keleti irányból érkező népek közül egyetlenként a magyarságnak sikerült e térségben fennmaradnia, tartós és szilárd államot alapítania.

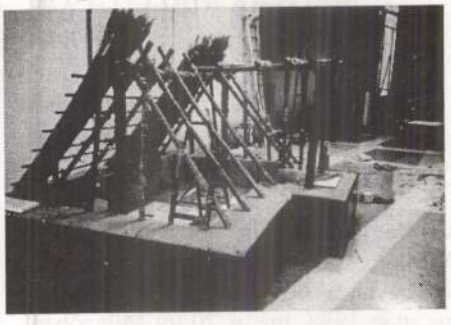

A megnyitón Milánó városának vendégeként jelen volt Németh Péter és Selmeczi László megyei múzeumigazgató is (Nyíregyháza, Jósa András Múzeum, ill. Debrecen, Déri Múzeum), akiknek a vezetése alatt álló intézmények kölcsönözték a kiállításon bemutatott műkincsek közel egyharmadát. A magyar honfoglalás 1100. évfordulója előtt tisztelgő nagyszabású tárlat örvendetesen szimbolizálja múzeumaink összefogását, azt a tényt, hogy a részérdekeken felülemelkedve, együttesen tudtuk megrendezni ezt az eseménysorozatot. Köszönet illeti ezért mindazokat, akik munkájukkal, támogatásukkal hozzájárultak e sikerhez.

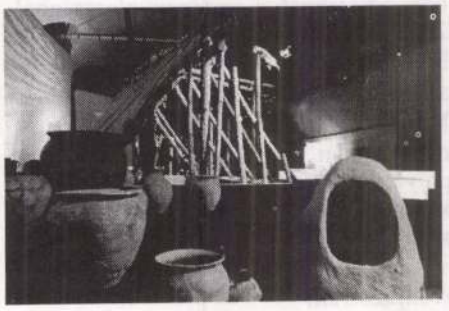

Csak reménykedhetünk abban, hogy hasonlóképpen lesz ez az államalapítás közelgő ezredik évfordulóján is, s nem több tucatnyi, szegényes tárlat közt lesz kénytelen bolyongani a látogató. Törekvéseink helyességét a közel 600 000 hazai látogató, valamint a rangos külhoni múzeumok (az említetteken kívül még előttünk áll a caeni és a turkui bemutató) érdeklődése igazolta. A hazai média nagy részének hallgatása vagy fanyalgása láttán különösen fontos a rendezők számára e visszajelzés. Hasonló méretű és gazdagságú, a honfoglaló magyarságot reprezentáló kiállítás még sohasem szerepelt határainkon kívül. Segítségével, valamint a különböző helyszíneken megjelent, megjelenő katalógusok révén remélhetőleg sikerül árnyaltabbá tennünk azt a nyugati közvélemény szemében indokolatlanul sötét tónusú képet, amely honfoglaló eleinket csupán egy véres kezű, mindenfajta alkotó tevékenységre képtelen keleti hordaként jelenítette meg.

Révész László

Rippl-Rónai József gyűjteményes kiállítása ősszel Franciaországba, majd Belgiumba utazik

A nagy sikerre való tekintettel a Rippl-Rónai kiállítás egészen szeptember közepéig lesz látható a MNG-ben.

Ezt követően fél évig francia nyelvterületen, terjedelmes francia nyelvű katalógus segítségével ismerkedhet a közönség művészetével a minden eddigi külföldi kiállításánál nagyobb szabású bemutatókon. A párizsi Grand Palais 1993-as Nabis-kiállításán és a hozzá kapcsolódó, Musée d'Orsay-beli nemzetközi konferencián sikerült felkeltenünk az érdeklődést Rippl-Rónai, „a magyar nabi" iránt. Ötéves előkészítő munkánk eredményeképpen **1998. október 24-én** nyílik meg a tárlat a párizsi metróval megközelíthető Saint-Germain-en-Laye-ben, a Maurice Denis egykori patinás házában berendezett Nabis-múzeumban. Itt évente más-más Nabis-tag életművének őszi-téli bemutatója egy szisztematikus kiállítássorozatot képez, de még egyszer sem gyűjtöttek össze olyan nagy számú alkotást, mint ez alkalommal: a francia vendéglátók biztosak a magyar festő sikerében. Szinte teljes állandó kiállításukat lebontják, hogy helyet csináljanak a Magyarországról és párizsi gyűjteményekből kölcsönzött műtárgyaknak. Így a válogatás valamelyest különbözni fog a Budapesten most látható anyagtól. Ugyanakkor a francia műkincseknek csak egy részét kell Rippl-Rónai kedvéért elraktározni: a Maurice Denis ház reprezentatív századfordulós anyaga ugyanis csereképpen 1998 novemberétől három hónapig a Budavári Palota vendége lesz. Itt a francia szimbolizmus, a Gauguin nevével fémjelzett Pont-Aven-i iskola és a Nabis-tagok művészetével ismerkedhet majd a magyar közönség.

Amikor 1999 január végén a francia képek-szobrok-grafikák és iparművészeti tárgyak hazatérnek, Saint-Germain-en-Laye-ben is becsomagolják a Rippl-Rónai kiállítást, hogy átszállítsák Brüsszelbe. Itt a híres főtéren, a Városháza nemrég kialakított pompás kiállítótermeiben lesz látható a magyar anyag **1999 február elejétől** április közepéig, mint egy nagyszabású magyar fesztivál kiemelt rendezvénye.

dr. Szinyei Merse Anna
a cserekiállítások kurátora

Kirándulás a halasi csipkékhez

A Héliosz Klub az ópusztaszeri Feszty-körképhez szervez látogatást április 5-én, Szegeden a 2250 forintos részvételi díj fejében egy jó halászléebédet is elfogyasztanak. Húsvéti soproni túrájuk során – április 11. és 13. között – Nagycenket és Fertődöt is útba ejtik. A kirándulás utazással, szállással és félpanzióval együtt 9900 forint. Április 24–25-én Burgenlandba mennek. Az első napon Wiener Neustadt lesz az úti cél, a második napon a szombathelyi szállás és vacsora, majd reggeli után Oberwartba, Lockenhausba és más helységekbe látogatnak, s mindez 5900 forintba kerül. Május 9-én Kiskunhalasra vezet az útjuk, hogy gyönyörködjenek a helybeliek csodálatos, vert csipkéiben. Az utazás és ebéd 2100 forint. Kiskőrösön megtekintik Petőfi szülőházát is. A következő héten, május 16-án a Hortobágyra látogatnak. Útközben megállnak a kiskörei víztározónál, a tápiószelei Blaskovics Múzeumnál Tiszafüreden. A kirándulás (ebéd nélkül) 1600 forint. Május 22-én az ausztriai melki apátság megtekintését ajánlják. Reggel 6-kor indulnak és rövid pihenőkkel érkeznek a háború után újjávarázsolt Bencés-rendi apátsághoz, ahol nagyon sok a látnivaló. Az utazás 2600 forint.

Ismételten felhívják olvasóink figyelmét az április 17. és 20. közötti erdélyi túrára, amely utazással, szállással és félpanziós ellátással együtt 16 000 forint. Kolozsvár, Nagyenyed, Torockó, Gyulafehérvár az útvonal. Április 30. és május 11. közötti Spanyolországba, Portugáliába kirándulnak, Costa Braván háromcsillagos szállodában lesz a szállás, Portugáliában pedig az Atlanti-óceán partján, Estorilban. Az út félpanziós ellátással 69 200 Ft. A közkedvelt 10 napos görögországi nyaralásra májusban és szeptember második felében 15 200 Ft-ért, főszezonban 26 500 forintért lehet jelentkezni. Március 31-ig a teljes részvételi díj befizetése esetén 10 százalék kedvezményt adnak.

Részletesebb felvilágosítás: 331-2135 és a 332-7901, a címük: 1062 Bp., Aradi u. 42.

A NÉPSZAVA befizet a szerencséjére

Lottózzon velünk, ha nyerünk, felezünk!

Játszani, lottózni hívjuk önt, Kedves Olvasó!

Ebben a játékban önnek csupán annyi dolga lesz, hogy tízszer öt, azaz ötven lottószámmal kitöltse a lapunkból kivágható szelvényt, s azt egy levelezőlapra fölragasztva elküldje szerkesztőségünkbe. A játékra jelentkezők közül tízet kisorsolunk, az általunk vásárolt száz lottószelvényen megjátsszuk a tíz olvasó tíz-tíz számjavaslatát. Akinek a számkombinációjával nyerünk, azzal felezzük a nyereményt. A játék menete a következő: Önök a pénteki lapban található szelvényt olvasható névvel, pontos címmel ellátva és tízszer öt számmal kitöltve hétfő délig adják postára. (Postacímünk: 1964 Budapest, Pf. 32) A következő hét péntek reggeli számunkban mi közöljük annak a tíz játékosnak a nevét, akiknek a számait azon a héten megjátsszuk. Ekkor ismertetjük az előző heti nyertesek névsorát, s az esetleges nyereménylistát is. Tekintettel arra, hogy a kettesekért és a hármasokért senkinek sem üti nagy összeg a markát, az azokért járó nyereményt maradéktalanul elküldjük nyertes olvasóinknak.

Ezután ezen az oldalon találja Kedves Olvasónk a játékot. Nagyon sajnáljuk, hogy máris rossz hírrel kezdjük: **a 12. héten senki nem ért el találatot.** No, de legyünk optimisták: a jövő hét előttünk áll.
A 13. hét tippadói: Senkálszky Tibor (Bp.), Széplaki Ferenc (Kőröstarcsa), Magyar Istvánné (Záhony), Komáromi Norbert (Dunaalmás), Végh Károlyné (Sárvár), Tóth Katalin (Bp.), Katona István (Szentes), özv. Dúró Dezsőné (Veresegyház), Lázár János (Bp.), Szabó Miklós (Putnok).

1 ☐☐☐☐☐ 4 ☐☐☐☐☐ 7 ☐☐☐☐☐
2 ☐☐☐☐☐ 5 ☐☐☐☐☐ 8 ☐☐☐☐☐
3 ☐☐☐☐☐ 6 ☐☐☐☐☐ 9 ☐☐☐☐☐
10 ☐☐☐☐☐

NÉV: .....
CÍM: .....

Gyorssegély az MTV-ben

Az MTV karitatív, szolgáltató műsora, a Gyorssegély tegnapi adásában bemutatott négy olyan édesanyát, akik hamarosan létrehozzák a Família Klubot. Mindegyiküknek tanulási, magatartási zavarokkal küszködő gyereke van. Erről az állapotról ma még kevesen tudják, mivel is jár (szétszórtság, hiperaktivitás, írás-, olvasászavar, koncentrációhiány) Ezekről a gyerekekről mondják azt, hogy nehezen kezelhetőek, rosszak. Mivel ma Magyarországon közel 400 ezer gyerek küszködik ilyen kommunikációs zavarokkal – ezek az édesanyák úgy gondolták, hogy a maguk módján valamit tenni kell. Bővebb információt a 243-7942, 388-5272 telefonon kaphatnak az érdeklődők. A műsorral kapcsolatos kérdéseket, kéréseket a 153-3604-es üzenetrögzítős telefonon tehetik fel az érdeklődők.

Színházműsor

Bárka: Titanic vízirevü (7); Bárka Kávézó: Bábelna (7); Budaörsi Játékszín: Barabot Dianáról (7); Budapest Bábszínház: A dzsungel könyve (10 és 3); Bp.-i Kamaraszínház Asbóth utcai Kisszínpada: Fire Raisers (A gyújtogatók, angol nyelvű ea., e. 8); Bp.-i Kamaraszínház a Shure Stúdióban: Amit a lakáj látott (1/2 8); Bp.-i Operett: Csárdáskirálynő (7); Erkel: Aida (6); Evangélium Színház: A különc (7); Nagycirkusz: Nevess velünk (3); Holdvilág Kamaraszínház: Május (7); Játékszín: Holdfogyatkozás (7); József Attila: Hedda Gabler (7); Katona József: Yvonne, burgundi hercegnő (7); Kamra: Henschel, a fuvaros (7); Kolibri Fészek: Tenyérbe zárt mese (de. 1/2 11); Kolibri Színház: Megyeri gyaloggalopp (7); Komédium: Kucó (7); Közép-Európa Táncszínház: Lakodalom (7); Lézerszínház: New York (7); Madách Kamara: Társasjáték New Yorkban (7); Madách Sz.: Nem ér a nevem (7); Operaház: A kékszakállú... (7); Merlin: Képcsinálók (5); Mikroszkóp: Vigyázz, NÁTO, jön a magyar! (1/2 8); Nemzeti Színház: A kőszívű ember fiai (7); Pesti Színház: Boldogtalan hold (7); Pinceszínház: Országos Diákszínjátszó Fesztivál (de. 9); Radnóti: VIII. Henrik (7); Ruttkai Színház: Díjkiosztó gálaműsor (7); Stúdió „K": Szűrővizsgálat (1/2 8); Szkéné Színház: Tavaszi áldozat (8); Térszínház: Tartuffe (7); Thália: De mi lett a nővel? (8); Új Színház: Megváltás (7), Az özvegy Karnyóné s két szeleburdiak (21.30); Várszínház: Jean Paul Marat üldöztetése és meggyilkolása... (7); Vidám Színpad: Szex a lelke mindennek! (7); Víg: A salemi boszorkányok (7).

TELEVÍZIÓ- ÉS RÁDIÓMŰSOR

MTV 1. 5.30 Gazdatévé **5.50** Nap-kelte **9.35** Bor és hatalom **10.05** Família Kft. **10.40** Szomszédok **11.10** Savannah **12.00** Híróra **13.00** Angol Liga **14.00** Öten a szigeten **14.30** A mi Charlynk **15.25** A Terra-misszió **16.00** Gyerekeknek **16.30** Űrgammák **17.00** Lázmérő **17.15** Évgyűrűk **17.45** Körzeti híradók **18.05** Ablak **19.00** Kisebb-nagyobb gyerekeknek! **19.30** Híradó, sporthírek **20.00** Savannah **20.45** Exkluzív **21.10** Ötszemközt **22.05** Aktuális **22.30** Így készült: a Spice World **22.45** Túszjátszma (fr. tévéfilm) **0.05** A Diana Krall Trio **0.40** Híradó

MTV 2. 6.00 és **7.00** Híradó **6.15** Aktuális **6.45** Határtól határig **7.15** VilágKép **7.45** Határtól határig **8.00** Tudóra **9.00** Kincsestár **11.00** Gólyavári esték **11.45** Nekem ne lenne hazám? **12.00** Híróra **13.00** 12 hónap az erdőn **13.30** Viszonyok **15.00** Repeta **17.30** Gaia **18.00** Sim, a bohóc **18.25** Mixi-Tipp **18.35** Európa Galéria **18.55** Mesetár **19.20** Magyarok cselekedetei **19.30** Híradó **20.00** Molière: Don Juan (tévéjáték) **22.30** Mélyvíz **0.05** Álombrigád (magy. film)

DUNA TV 5.00 és óránként: Híradó és Képes krónika **7.45** A Vatikáni Rádió adása **8.00** Képes krónika **8.55** Váltó **9.30** Dunatáj **10.05** A tudás fája (dán film) **11.55** Vers **12.05** Lapozó **12.20** Esti kérdés **12.35** Néptáncok **12.45** Egy búvároperatőr vallomása **13.20** Ahol a galambok meghalnak (am. film) **14.50** A brit arisztokrácia **15.40** Lakáskulcs **16.20** Minoritates Mundi **17.05** Zűrzavaros vakáció **17.30** Mese **18.00** Híradó **18.20** Színházi világnap **18.25** Lehár Ferenc: Luxemburg grófja (nagyoperett) **21.15** Híradó **21.35** Sportpercek **21.45** Színházi világnap **22.25** Jazzpernato **23.05** Híradó **23.35** Az utolsó völgy (brit film)

TV2 6.00 Nemcsak egy mozi **6.25** Jelkép-kalendárium **6.30** Jó reggelt, Magyarország! **9.00** Délelőtt a Tv 2-vel **10.25** Egy kórház magánélete **11.15** Marienhof (német sor.) **11.40** Mindent vagy semmit! (ism.) **12.00** Stádium **12.15** Szerencsekerék **12.40** Egy kórház magánélete (am. sor.) **13.35** Csupa-csupa élet (német filmsor.) **13.55** Cápali és Cápeti **14.25** Segíts magadon **14.55** Csipsz **15.50** Frankie (német ifj. sor.) **16.40** Magnum (am. sor.) **17.05** Marienhof (német sor.) **17.30** Csupa-csupa élet (német filmsor.) **17.55** Következő áldozat (brazil szappanopera) **18.25** Szerencsekerék **19.00** Tények **19.30** Gazdagok és szépek **19.55** Kifutó **21.40** Mindent vagy semmi! **22.00** Jó estét, Magyarország! **23.00** Végső hajsza (am. thriller) **0.30** Sportszenzációk **1.00** Hajnaltól napestig **1.35** Közvetlen ajánlat

RTL Klub 6.30 Jó reggelt! **8.30** Ismétlések **13.00** Híradó **13.15** Receptklub **13.30** Megveszem ezt a nőt! **14.20** Klipklub **14.45** Rajzfilmklub **16.20** Az első csók **16.45** A farm, ahol élünk **17.30** 100-ból egy **18.02** Meri vagy nem meri? **18.05** Knight Rider **18.57** Meri vagy nem meri? **19.00** Híradó **19.30** Fókusz **20.00** Superman (am. sci-fi) **22.10** Gyilkos sorok (angol filmsor.) **23.00** Érzések sorrendje (lengyel film) **0.25** Fókusz

HBO 7.00 Kung-fu **8.05** Zenemánia Kansas City **9.05** A Cisco kölyök (am. western) **10.40** Az angol, aki dombra ment fel... (brit vígjáték) **12.15** Még zöldebb a szomszéd nője (am. vígjáték) **13.55** A szerencse zsoldosai (am. film) **15.35** Johnny Stecchino (olasz vígjáték) **17.30** Az idő végezetéig (am. fantasztikus film) **19.00** Kung-fu **20.00** Ágnes (izlandi filmdráma) **21.45** Sztárközelben Meryl Streep **22.10** Első számú közellenség **23.45** Ha te nem vagy képes, édes... (am. vígjáték) **1.20** Halott pénz (am. filmdráma) **3.15** Csapnivaló (am. vígjáték) **5.00** Testbeszéd (am. thriller) **6.20** Sztárközelben Charlie Sheen

TV3 15.40 Vagyonlesők (fr. vígjáték) **17.15** 72 óra **17.45** Hegylakó **18.45** Hír3 **19.15** Melrose Place (am. sor.) **20.15** A balfácán (am. vígj.) **20.45** Behálózva (am. vígjáték) **22.35** Hójelentés **22.40** Hír3 **23.10** Jövőnéző **23.40** Trükkös halál **0.35** Hegylakó **1.30** Cinema **2.00** NBA

KOSSUTH RÁDIÓ 4.30 Reggeli krónika **9.00** és minden órakor: Hírek. Időjárás **9.05** Napközben **11.05** Cigányfélóra **11.35** Szaltikov–Scsedrin: Jelenetek a Galavljov család életéből **12.00** Déli krónika **12.40** Ki nyer ma? **12.50** Törvénykönyv **13.05** Vendég a háznál **13.30** A Baptista Központi Énekkar énekel **14.05** Klasszikusok mindenkinek **14.35** Sütő András: Levél a fehér toronyból **15.06** Parlamenti ütköző **16.00** Délutáni krónika **16.20** Hasznos tudnivalók **16.25** Talpalávaló **17.05** Magyarországról jövök... **18.00** Esti krónika **19.06** Sportvilág **19.30** Jó éjszakát, gyerekek! **19.37** Ottlik Géza: Hajnali háztetők **20.05** Színházi világnap **20.10** Yasmina Reza színműve: Művészet **21.45** Zene **22.00** Késő esti krónika **22.30** Szellemtörténetek **23.05** Hangversenymúzeum **0.00** Hírek. Időjárás. Himnusz

PETŐFI RÁDIÓ 4.30 Hírek. Időjárás **4.33** Hajnali dallamok **6.00** Hírek. Időjárás **6.03** Reggeli csúcs **7.38** Zöld(sport)reggel **8.00** Petőfi-délelőtt **12.00** Jó ebédhez szól a nóta **13.00** Naprakész **kb. 13.15** Biztonságban **kb. 13.40** Korkérdés **14.00** Péntektől péntekig **17.04** Apukám világa **18.30** Délutáni csúcs **19.03** Nemzetközi slágerlista **19.30** Kölyökrádió **20.00** Húszas stúdió **21.03** Garázs **21.30** „Füst a víz felett..." **22.00** Jazzkoncertek **23.00** Hírpercek **23.15** Ennyi... **0.00** Éjfél után **4.04** Magyar nóták, csárdások

BARTÓK RÁDIÓ 6.00 Hírek. Időjárás **6.03** Muzsikáló reggel **8.00** és minden páros órakor: Hírek. Időjárás **8.10** Pódium **9.35** Barokk muzsika **10.05** Helyettem írták **10.55** Operaslágerek **11.40** Magyar régiségek **12.05** Hangverseny délidőben **13.25** Tokos Zoltán gitárhangversenye **14.05** Ágh István életútinterjú **15.00** Magyar zeneszerzők művei **15.55** Poggyász **16.05** Muzsikáló délután **18.00** Hírek. Időjárás **18.05** Kritikus füllel **18.55** Ez van! **19.05** Carlo Bergonzi Verdi operáiból énekel **19.35** Budapesti Tavaszi Fesztivál, 1998 **kb. 22.00** Hírek. Időjárás **22.05** Csembalómuzsika **22.25** Összkiadás **22.50** Nagy mesterek kamarazenéjéből **0.00** Hírek. Időjárás. Szózat

JUVENTUS RÁDIÓ 6.00 Szegő Tibor **10.00** Barabás Zoltán **14.00** Kósa L. Adolf **18.00** Kívánságműsor **20.00** Clubajánló **21.00** Juventus-házibuli

TISZTELT HIRDETŐINK!

Hirdetéseiket személyesen feladhatják
Budapest II., Törökvész út 30/A
Levélcímünk: 1539 Budapest, Postafiók 785
Telefon: 326-8260, 326-8274
Hirdetésfelvevők: VIII., Blaha Lujza tér 3.
(Blaha Közönségszolgálat) 138-2369

FESTÉS, mázolás, tapétázás reális áron, közületeknek is. Tel.: 06-30/441-762 v. 222-6319.

KŐMŰVES. Mindenféle kőművesmunkát vállalok. Tel.: 233-1824.

Vegyes

ADÓSSÁGBEHAJTÁS TÖRVÉNYESEN! MAGÁNNYOMOZÁS! Monitoring-H. Kft. 209-4732.

Oktatás

WORD, Excel számítógép-kezelői tanfolyam! Külön gépek biztosítva! Hétvégén is! 8600 Ft. 343-8025.

Közlemények

A BUDAPESTEN elérhető legmagasabb árfolyamon megvásároljuk KÁRPÓTLÁSI jegyét, ÉMÁSZ-, DÉMÁSZ-, ELMŰ-részvényeit. Danubia. Információs: 352-8540.

A CONTINENTAL Invest Pénz és Értékforgalmi Rt. ezúton értesíti részvényeseit, hogy 1998. április 28-án 10 órakor tartja évi közgyűlését (Székesfehérvár, Károly J. u. 33). NAPIREND: 1. Az igazgatóság 1997. évre vonatkozó beszámolója,a mérleg és eredménykimutatás elfogadása. 2. Felügyelőbizottság beszámolója. 3 Könyvvizsgáló jelentése az 1997. évi beszámolóról. 4. Alaptőke leszállítása, a társaság zártkörűvé alakulása. 5. Egyéb. A közgyűlésen a részvényesek személyesen vagy meghatalmazott útján vehetnek részt. Continental Invest Rt. igazgatósága.

A SZITÁS KFT. f. a. árverésen értékesíti 1984. évjáratú hiányos járműcélszerelvényét, mely eredetileg autószállításra szolgált. Műszaki vizsga nincs, hiányos. Megtekinthető: Tornyópuszta-külterület. Az árverést 1998. IV. 15-én 16 órakor dr. Hetényi Géza felszámoló 1137 Szt. István krt. 4. irodájában tartjuk. Kikiáltási [illegible] szavatosság nincs.

MEGHÍVÓ. A WESTPHARMA Gyógyszerkereskedelmi Részvénytársaság, korábbi nevén: Győr-Moson-Sopron Megyei Gyógyszerkereskedelmi Részvénytársaság (1113 Budapest, Bartók B. út 152.) igazgatósága ezúton értesíti a tisztelt részvényeseket, hogy a társaság évi rendes közgyűlését 1998. április 30. napján 9 órakor tartja. A közgyűlés helye: 9023 Győr, Szabolcska u. 3. (a WESTPHARMA Rt. Győri Területi Igazgatóságának központi épülete) NAPIREND: 1. A társaság 1997-es üzleti évre vonatkozó éves beszámolójának (mérleg) elfogadása, az eredmény felosztása (az igazgatóság beszámolója, a könyvvizsgálói vélemény és a felügyelőbizottság jelentése). 2. Új igazgatósági tagok megválasztása, díjazásuk megállapítása. 3. Új felügyelőbizottsági tagok megválasztása, díjazásuk megállapítása 4. A könyvvizsgáló díjazásának megállapítása. 5. A felügyelőbizottság ügyrendjének jóváhagyása 6. A társaságnak más társaságokkal történő egyesülésére vonatkozó javaslat megtárgyalása 7. Az igazgatóság megbízása az egyesülés előkészítésével. A közgyűlésen való részvétel és a szavazás feltétele, hogy a részvényes a részvényeit (Győri Gyógyszer Rt., Pharmaco Rt., Zalagyógyszer [illegible] igazolást közvetlenül a közgyűlés

Hazatért a szarvas

Holnap temetik el idehaza Solti Györgyöt

Sir George Solti, a tavaly Dél-Franciaországban elhunyt, világhírű, magyar származású karmester hamvait – végakaratának megfelelően – Budapesten, a Farkasréti temetőben helyezik végső nyugalomra holnap, március 28-án, szombaton fél ötkor, családi körben. Előtte nyilvános búcsúszertartás helyszíne lesz a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola. Szombaton felavatják Solti György síremlékét, amelyet Farkas Ádám szobrászművész készített, délelőtt 10 órakor pedig emléktáblát avatnak a XII. kerületi Maros utca 29. szám alatti szülőházának falán.

Fried Erika írása
a NÉPSZAVÁNAK

Solti György özvegye alapítványt hoz létre férje emlékére. A Solti Alapítvány célja támogatni és fejleszteni a zenei nevelést világszerte, segíteni a tehetséges muzsikusok képzését. *Lady Valerie Solti* a Drews Stiftunggal és a Jeunesses Musicales németországi szervezetével közösen értékes hangversenyzongorákat is adományoz a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolának, amelyeket Solti György ígért a magyar művészképzőnek. A Művelődési és Közoktatási Minisztérium pedig a jövőben a Maestro nevét viselő különdíjat adományoz a Magyar Televízió Ferencsik János Nemzetközi Karmesterverseny legjobb magyar résztvevőjének.

Az egész úgy kezdődött, akár egy mese. *Stern Móricz* és *Rosenbaum Teréz* legkisebb fia kezében egy kis bőrönddel, benne egy váltás fehérneművel és a fiú jobbik öltönyével elindul Svájcba.

1939 augusztusát írjuk. Ebben az időben sok hasonló fiatalember szállt fel különböző vonatokra. Néhányuknak szerencséje volt, jó irányba indult velük a vonat. Közülük kerültek ki a magyar származású Nobel-díjasok és történetünk hőse, a királynő zenésze, Sir George Solti is.

Ahogy a most nálunk is megjelent önéletrajzi regénye (Sir George Solti: Emlékeim, Seneca Kiadó) végén írja, „A mottóm így hangzik: Soha ne add fel!"

A regény fejezetcímeit glóbuszunk azon nagyvárosainak nevei adják, ahol Solti tevékenykedett. A hetedik fejezet „nemes egyszerűséggel" A világ címet viseli – ide zsúfolódott össze mindaz, ami a részletesen leírt budapesti, zürichi, frankfurti, londoni, chicagói eseményeken kívül történt, például New Yorkban, Tel-Avivban vagy Tokióban.

A történeteket élvezetes stílusban, helyenként enyhe malíciával fűszerezve tálalja a Maestro. És persze sok-sok zene közeli emlék is kitölti a könyvet, kis és nagy kulisszatitkok. Utolsó CD-felvételét például, amelyért posztumusz Grammy-díjat kapott, *Frau Emília Zádornak*, a több mint 30 éve velük családtagként élő házvezetőnőnek ajánlotta.

Solti hűséges volt hazájához is, bár az kétszer is kivetette magából. Először amikor a 600 ezer meggyilkolt magyar zsidóval együtt őt is halálra ítélte, majd 1947-ben ismét, amikor ajánlkozó levelére válaszul az Opera akkori igazgatója azt írta: „...maradjon ott, ahol van, itthon nincs önre szükség..." Ő fájó szívvel, mélyen megbántva kinn maradt, de – világhíres lett.

Hosszú évtizedekig nem is jött haza Magyarországra. A vele készült interjúkban azt válaszolta arra a kérdésre, hogy milyen nemzetiségű, hogy az ő hazája a zene. Halála előtt nem sokkal mégis ellátogatott ősei sírjához, Balatonfőkajárra, így ír erről: „Ahogy a délutáni napfényben őseim sírjánál álltam, később pedig egy dombról letekintettem a Balatonra, hatvan év után először ismét úgy éreztem, hogy tartozom valahová."

Hamvait *Bartók Béla* szomszédságában helyezik el, akinek Cantata Profana című művére utalnak az emlékiratok utolsó sorai: „A szarvas hazatért, agancsa immár átfér az ajtón, mert amíg távol volt, az ajtó magasabb és szélesebb lett."

A szemérmes szenvedély kaposvári festője, Rippl-Rónai József

Román József írása
a NÉPSZAVÁNAK

A Nemzeti Galéria Rippl-Rónai-kiállításán bemutatott művek a magyar művészettörténet egyik legizgalmasabb korszakában, az elmúlt század végén és a huszadik század elején születtek. Különös, sorsfordító időszak volt ez, a világkép, az országhatárok, a társadalmi szerkezetek vágtató változásának kora. Ez a felfordulás azonban nehezen olvasható le a festő képeiről, mivel a művész ecsetjét megbízható, szilárd kéz vezette, s *Rippl-Rónai* nyugodt, következetes jelleme megteremtette a mű egységét. Bár a legkevésbé sem hagyta érintetlenül kora művészetének viharos száguldása, de érzékenysége finoman átszűrte a váltakozó hatásokat, amíg az impulzió festménnyé formálódott.

A Schiffer Miksáné lányaival című kép 1911-ben készült Demecs Zsolt felvétele

A tehetős kaposvári polgárcsalád fia apja kívánságára gyógyszerész lett. Ám 1884-ben a rajz- és képalkotás vágya a huszonhárom éves fiatalembert az európai művészetek egyik központjába, Münchenbe vezette. Fontos állomás volt ez Rippl-Rónai művészetének további alakulásában. Itt tanult meg ellenállni: a bajor főváros ugyanis a konzervatív, historizáló festészet híres és vonzó központja volt. A Piloty-iskola a nagy történelmi tablómasinériák márkaneve. Miközben a fiatal festő a historizáló akadémián tanult, a szomszédban működött a nagy magyar művész személyiség és iskolamester, *Hollósy Simon* műterme is. Ezt a Párizsra figyelő, a hagyományokkal szakító csoportot már csak néhány év választotta el a Nagybányai Művésztelep alapításától.

Nem eléggé ismert, Rippl-Rónainak milyen kapcsolata volt a fiatal lázadókkal, akik majd alapjaiban formálják át a magyar művészetet. De hatásuk kikerülhetetlen, az 1899-ben festett Tájkép már akár Nagybányán is készülhetett volna.

A vidéki polgári nevelte-tésű, tapasztalatlan művész még nem sejtette, milyen szellemi megpróbáltatások várnak rá a következő években.

Háromesztendei müncheni gyakorlatozás után 1887-ben Párizsba utazott, ahol *Munkácsy* igen szívélyesen fogadta, s nyomban gyámolítani kezdte. Fő foglalkozásként kelendő Munkácsy-képeket másolt, melyeket a mester csak aláírásával hitelesített. Három évig gyakorolta ezt a szolgamunkát, ami festőtechnikai fejlődésének semmiképpen sem ártott, csupán saját stílusának kibontakozását nehezítette. A kiválóan rendezett galériabeli kiállítás látogatói aligha sejtik, milyen váratlan és viharos művészi ostrom támadásai érlelték formálódó stílusát.

Az őt ért művészi hatások közül talán a két legfontosabb: *Signac* és posztimpresszionista barátainak modora. Signac – s társai közül például *Matisse* – a korábbi, *Seurat* gyakorolta pointillizmust, vagyis a kép parányi színpontokra bontását formálták át vaskosabb színfoltokra. A másik kikerülhetetlen hatás *Gauguin* és csoportja, az úgynevezett Nabik (próféták) művészete volt; innen ere-deztethető Rippl-Rónai-vonalakkal határolt, úgynevezett cloissonnement kifejezési módja. Ám itt is jól érzékelhető, hogy a felületes formai hatásokon túl a kaposvári művész a saját világát teremtette meg.

A festő nem követte – erre jelleme sem volt alkalmas – Gauguin korlátot nem ismerő szenvedélyességét és azt a hitvallását, hogy a művészetnek vissza kell térnie az ősi, a primitív formákhoz. Magyarán: Kaposvárról nem vezetett út Tahitiba. És éppen akkor kezdődött a legkülönbözőbb s egymásnak ellentmondó stílusok kavalkádja. *Cézanne* és Gauguin még élt, és jelen volt, amikor 1905-ben elképesztő botrányt keltve bemutatkoztak a Vadak: Matisse, *Vlaminck*, *Derain*. Alig két esztendő, és felbukkant a kubizmus, 1907-ben festette meg *Picasso* az Avignoni kisasszonyokat. Még javában virult az expresszionizmus és a szecesszió, midőn berobbant *Kandinszkij* az absztrakcióval. A szecesszió hatása ugyan még érzékelhető volt, de az absztrakció és a kubizmus nem érintette meg a negyvenesztendős kaposvári festőt. Egész lénye, polgári alkata igyekezett ellenállni a mélyről feltörő ösztönök gátlástalan művészi megjelenítésének; szemérmes, szenvedélyeket rejtegető lényének jobban megfelelt a szecesszió buja hajlatokba és virágdíszekbe rejtett erotikája. Végignézve a galéria kiállítását, a művek nagyszerű látványa mögött ez az alkati sajátosság is érzékelhető.

Rippl-Rónai mintha csendes, tartózkodó küzdelmet folytatna a férfiasságából természetesen következő, fel-feltörő erotikus ösztönei és a kaposvári hagyományos szemérmesség között. Képeinek túlnyomó többsége – magasrendű művészi kvalitásuk mellett – békés vidéki vasárnap délutánok hangulatát árasztják. Itt nyoma sincs a korszakon átzúduló történelemnek. Jellemző, hogy egy anekdota szerint amikor haditudósítóként *Kokoschka* társaságában megjárta az olasz frontot, állítólag azt mondta művész bajtársának: Erről talán számolj be Te, ez nem az én világom!

A szemérmesség alatt rejtőző szenvedély ritka felfelbukkanását tanúsítják az 1890-ben festett Női akt és a rendkívül jellemző, karakteres Önarckép. Mindkét rajzot átszelik a művész stílusától idegen, kusza, a feltörő ösztönökből féktelen szabadsággal papírra rótt vonalak. E szenvedély jele az 1912-ben festett Öltözködő lányok kitárulkozó szemérmetlensége. De a titkolt, rejtőzködő indulatok játszanak bújócskát az uralkodó bíbor színekben, a csaknem mindenütt pompázó virágokban is. Az nem szorul bizonyításra, hogy a virág az életben és a művészetben egyaránt az Erosz küldönce, a szecessziónak pedig, amely a legtartósabban hatott Rippl-Rónai művészetére, kiváltságos szenvedély jelképe volt.

1908-ban adták ki először a Nyugat című folyóiratot. Az új szellemet képviselő írók csakhamar közeli barátságba kerültek a rokon szellemű festővel. Az ezekben az években festett képeit csak Rónaiként szignálta; e művészportrék képviselik alkotásainak csúcsát. *Babits*, *Móricz*, *Szabó Lőrinc* s korábban *Botkin* doktor arcképét olyan empátiával és pszichológiai érzékkel ábrázolta, amely nem csupán kivételes festői készségről, hanem ritka intelligenciáról is tanúskodik.

Rippl-Rónai ahhoz a művésznemzedékhez tartozott, amelyik a poros hagyományoknak hátat fordítva megújította a magyar szellemi életet. Emlékeztethetnék a Nyugat köré csoportosult művészekre, az 1896-ban alapított Nagybányai Művésztelepre, a Gödöllői Műhelyre. Egyéni hangjával, stílusteremtő személyiségével jelentősen befolyásolta a magyar művészetet, s nem kisebb érdeme, hogy kortársainak ízlése és szelleme a megújuló Európa felé fordult.

Egyik képéről külön kell szólni, mert az a kisvárosi atmoszférában alkotó művészt a legnagyobbak közé emelte. Néhány héttel a halála előtt, 1927-ben festette meg az Utolsó önarcképet. Tragikus mű. Túlzás nélkül hasonlítható *Rembrandt* vagy Picasso utolsó önarcképeihez. A művész félig lehunyt szemmel tekint reánk, mintha azt kérdezné: Mondd, miért?

Első a példa, aztán jön a szabály

Dévény Anna mozgásterápiája minden testből maximumot hoz ki

TEKNŐS MIKLÓS FELVÉTELE

A női szív esendőbb

Egy spanyol kardiológus munkacsoport nemrégiben megjelent közleménye szerint Rigoletto munkaadójának mégiscsak volt némi igazsága – ha nem is az eredeti értelmezésben –, amikor arról énekelt, hol ennek, hol annak a javára billenő vitában, hogy tudniillik melyik nem a gyengébbik, most a „hagyománytisztelő", a nőket favorizáló tábor érvei kaptak megerősítést. Barcelonai szívgyógyászok vizsgálatai ugyanis kimutatták, hogy a szívinfarktuson átesett nők életesélye lényegesen rosszabb a férfiakénál. Első szívizominfarktusát elszenvedett 331 nő és 1129 férfi betegük közül az előbbieknek 70 százalékkal kisebb esélye volt arra, hogy túlélje az első válságos napokat, és arra is, hogy azt átvészelve négy hét elmúltával életben maradjon. Nagy szerepet játszott ebben, hogy az orvosi kezelés (vérrögoldás) megkezdésében sorsdöntő legelső órákban a nőbetegek közül jóval kevesebben kerültek az intenzív osztályra, mint a férfiak. Kiderült az is, hogy az első infarktus során a nőkben általában sokkal nagyobb kiterjedésű szívizomelhalás alakul ki, mint a férfiaknál. Ráadásul többnyire magasabb életkorban is jelentkezik, amikor a gyakoribb társbetegségek szintén hozzájárulnak az életkilátások romlásához.

A szívizominfarktus hátterében leggyakrabban a szív koszorúereinek meszesedéses szűkülete és az itt keletkezett vérrögös elzáródás áll. A szívizom nem kap elegendő vért, ezért elhal. A férfiaknál ez vezeti a megbetegedési, de a ha-

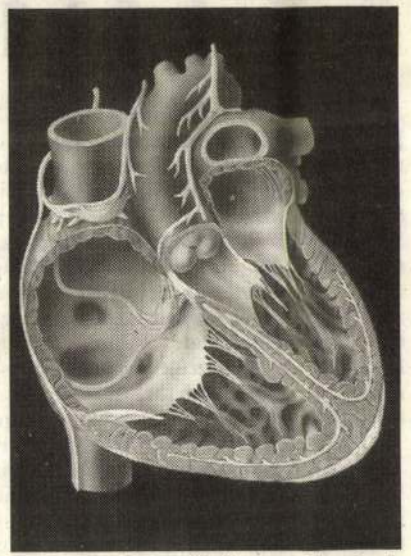

Az orvosok a férfiszívre figyelnek inkább

replők között is öt évvel volt magasabb a nők átlagéletkora. Figyelemre méltó tényező emellett az anatómiai különbség is, hogy a nők koszorúerei általában eredendően szűkebbek a férfiakénál.

Mindenesetre úgy tűnik – ez magyarázná az orvosi beavatkozás késedelmeskedését –, valami miatt a nők szívpanaszait maguk az orvosok is hajlamosak a kelleténél kevésbé komolyan venni. Nem kerülnek időben az intenzív osztályra, ami sokuknak a sorsát megpecsételi. Márpedig a jelek szerint az ellenkezője lenne kívánatos. Ebb

A kötvényalapok most profitálhatnak

Az elmúlt héten igen szépen teljesített a BUX, ám a szakemberek szerint a felívelő szakasz csak rövid ideig tart. Örömmel tölthette el viszont a Magyar Nemzeti Bank repokamatmérséklése az alapkezelőket, hiszen ez a döntés az árfolyamok emelkedését jelenti. Ezúttal a Procent Befektetési Alapkezelő Kft.-t kérdeztük arról: milyen stratégiát folytat, milyen várakozásai vannak.

A nyílt végű alapokat kezelő cégek között éleződő verseny legnagyobb haszonélvezői a jegybirtokló befektetők. Jelenleg 74 alap működik ezen a piacon, különböző kockázati szintek mellett, és eltérő időtávra nyújtva megtakarítási lehetőségeket. A portfóliókezelőknek erősen meg kell dolgozniuk a megtakarítások magukhoz csalogatása érdekében, ugyanis a piac hatalmas (28 alapkezelő működik, mintegy 355 milliárd forintnyi tőkét kezelve).

A Procent I. Részvény Alap tavaly év eleji indulásától kezdődően megőrizte konzervatív befektetési politikáját, ami a többi alaptól eltérően maximum 50 százalékos részvényarányt jelent a portfolió hosszú távon – magyar megtakarításoknak kíván befektetési lehetőséget nyújtani. Ennek jegyében alakították ki a visszaváltási jutalékot az úgynevezett forró pénzek távol tartására, mivel ezek csak rontják az „igazi" befektetők által elérhető hozamot. A csütörtökön nyilvánosságra hozott kedvező folyó fizetésimérleg-adatok által generált hozamesés bőségesen kárpótolni fogja e befektetői kört a korábbi gyenge szereplésért.

A Procent III. Fedezeti Alap kockázatkerülő megtakarítási formát nyújt a befektetőknek. A közelmúlt értékpapír-piaci eseményei nem adtak lehetőséget az alap aktív kezelésére, ugyanis a korábban alacsony kamattartalom mellett eladott részvények és lezárt határidős pozíciók újranyitására nem volt lehetőség a hosszabb távon pesszimista határidős jegyzések miatt. Az alapkezelők szerint azonban ez a befektetői bizalom erősödésével együtt hamarosan újra megfelelő terepet biztosít az alapnak. Addig is azonban főleg repó ügyletekkel és állampapírokkal biztosítják az egyenletes hozamot.

A Procent IV. Pénzpiaci Alap hatalmas növekedést tudhat ma-

MŰTÁRGYPIAC

Rippl-Rónai 28 millióért

A műgyűjtők bizalma töretlen

A hazai árverések történetében az eddigi legmagasabb áron, 28 millió forintért kelt el egy Rippl-Rónai-pasztell, amely így Magyarországon a harmadik legdrágábban eladott festménnyé lépett elő. Ferenczy Károly Vörös fal IV. című alkotását a péntek esti, a kongresszusi központban megrendezett árverésen 17 millió forintért ütötték le.

Szinte példa nélkül állóan eredményesen zárult a Mű-Terem Galéria pénteki, második árverése: a 152 tétel közül mindössze egy nem kelt el és csak egy – Hatvany Ferenc pasztellképe – akadt, amelyet 100 ezer forint alatti áron vásároltak meg. A tárgyak összleütési ára 189 millió 430 ezer forint volt, a tételek számát tekintve ez volt az eddigi legsikeresebbnek mondható árverés hazánkban. A *Virág Judit* vezette galéria már tavalyi első árverésével a hazai aukciósházak élbolyába ugrott, mostani, illetve a soron következő decemberi árverésével bizonyosan megerősíti ezt a pozícióját.

Amint az már az elmúlt hetek árverésein is bebizonyosodott, a Rippl-Rónai festmények iránti keresletet nem vetette vissza a közelmúltban kipattant hamisítási botrány, a festő kétséget kizáróan saját képei továbbra is keresettek a műgyűjtők körében. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint hogy a pénteki aukción a művész 4,2 millió forintról induló, 1898-ban készült portréját (Fiatal nő virágcsokorral, intérieurben) végül 28 millió forintért árverezték el. Ezzel ez az eddig legmagasabb áron értékesített Rippl-Rónai-kép; egyébként ezt a rekordot eddig is a Mű-Terem Galéria tartotta, októberi első árverésükön 21 millióért adtak el egy „Zorka-képet". Rippl-Rónai más képei is jól szerepeltek: egy 1915-ben készült olajképe (Virágot szedő nők) 2,5 millióról 5 millió forintra emelkedett, egy ibolyacsokrot ábrázoló csendélete 1,3 millió forintos kikiáltási ára pedig 2,8 millió forintig ment fel. Az árverés gondosan összeválogatott, nagyrészt 20. századi magyar festők által készített képei elnyerték a közönség tetszését, több tucat további tétel kelt el több millió forintos áron. A 22 egymillió forint feletti kikiáltási áron indított kép közül rendkívül sikeres volt Munkácsy Mihály olajfestménye (Madame Chaplin portréja), amelyet 1,6 millió forintról indítottak és végül 8,5 millió forintnál ütötték le.

A most kezdődő hét legnagyobb árverését a BÁV Rt. rendezi április 13–14-én. A 31. művészeti aukción több mint 500 tétel – 120 festmény, 207 műtárgy, 25 bútor, 44 szőnyeg, 40 ékszer – kerül majd kalapács alá, összesen mintegy 30 millió forintos kikiáltási áron. Az aukció legkiemelkedőbb darabja egy XIX. században készült márvány Vénusz-szobor: az olasz Ferdinando Andreini által készített szobor kikiáltási ára 3 millió forint.

M. T.

ÁRVERÉSEK ÁPRILIS 12. ÉS 18. KÖZÖTT

Tárgy	Árverező	Árverés helye	Napja	Óra
Műtárgy	Belvárosi Aukciósház	V., Váci u. 36.	12.	17
Bélyeg	RFR Profila Bélyegaukciók	VI., Vörösmarty u. 65.	15.	16.30
Festmény, grafika	ARTE Galéria	VIII., Ferenczy u. 14.	16.	15
Műtárgy	Első Budai Árverezőház	II., Kapás u. 5–9.	15.	17
34. művészeti	BÁV Rt.	IX., Lónyay u. 30–32.	13–14.	17
Hagyatéki	Ráday Galéria	IX., Ráday u. 8.	13.	18

Forrás: Műértő

Trafóház, Budapest

Áramlatok és feszültségek

Feljövőben a budapesti kilencedik kerület. A tömbrehabilitáció, az új lakónegyedek felépítése után az egykor súlyosabb időket megélt Liliom és Tűzoltó utca sarkára települt a kortárs művészet. A környékbeliek rokonszenvét, valamint a L'amour presszó közönségének jó szándékú támogatását máris elnyerte – adtak néhány pezsgőspoharat színpadi kelléknek. (Állítólag a párizsi új Opera környéke a leglepusztultabbak közé tartozott, amikor az intézményt oda telepítették. Azóta a legdrágábbak közé tartozik.) Elnézve a Trafót, a Kortárs Művészetek Házát, lehet, hogy hasonló sors vár ezekre a franzstadti utcákra is.

Gernstenberger Ágost és Arvé Károly 1909-ben valószínűleg nem sejtette, hogy tökéletes művészeti centrumot tervezett – holott áramátalakítót szeretett volna. A központi gépteremben – amelyben egy, a plafonon meghagyott csigarendszer még emlékeztet a régi berendezésre – szinte bármilyen színházi esemény megrendezhető. A trégerek, lámpák, díszletek és háromszáz néző számára bőven elegendő a hely. A széksorok mobilak, a tér funkcionális és szép, a terem így, ahogy van, már elég izgalmas ahhoz, hogy a vendég hosszasan nézelődjék és képzelődjék a feketére festett falak között.

A házban amúgy nem hivalkodó a berendezés, útban lévő tárgyak nemigen vannak, a felújítás tervezői, illetve Réthey Prikkel Benedek belsőépítész szerényen és alázattal dolgoztak.

Aki fellép, aki ideköltözik egy kis időre, az úgy rendezi, lakja be

Fotó: Dudás Szabolcs

Performance: Nagy János, Rókás László

a teret, ahogy akarja. Több játszó-, és kiállítóhely is van a Trafóban, a nagytermen kívül például ott a terasz, ahol maga a kilencedik kerület szolgál díszletként; képzőművészek számára egy tágas galéria, az alagsorban, ahogy az az Andrássy úti Fiatal Művészek Klubjában (FMK) is volt, egy étterem.

A Trafó tehát nem színház. Továbbviszi az FMK művészklub jellegét: zenei, képzőművészeti események, vetítések és előadások egyformán szerepelnek programjában. A kortárs színházművészet viszont jó „vivőanyag", köréje csoportosul a progresszív művészet jó néhány alkotója, s érintkezik az új zenei, irodalmi, képzőművészeti törekvésekkel is.

A Trafó igazgatója, Szabó György az elmúlt években a Petőfi Csarnokban (közkedvelt nevén a Pecsában) már fölléptette a kortárs színházművészet nemzetközi élvonalának jelentős részét. Ezt a sorozatot most itt folytatja, kiegészítve azzal, hogy a jó hazai előadásokat segítene külföldre is eljuttatni, valamint létrehozna saját Trafó-produkciókat is.

Szabó abból indul ki, hogy a „kortárs művészet nem közönség nélküli szubkultúra", amint ezt a hivatalos megnyitó is igazolta, amelyre tömegek jöttek el, kis híján lebontva az éppen elkészült házat. Bejön a régi FMK közönsége is, az örökség „vállalva van", olyannyira, hogy a Trafó éttermének falán az egykori FMK-s, fényképes tagsági igazolványok egy részét ki is állították. Ilyen volt, ilyen lett – ismerhet rá a látogató számos művészre, közéleti személyiségre és megtalálhatja a falon elfelejtett ismerőseit is.

A képzőművészeti programot a német Heike irányítja, aki maga videoművészettel foglalkozik, de megígérte, hogy „azért festmények is lesznek". Heikét idehaza már ismerik, kiválóak nemzetközi kapcsolatai is. Szándéka szerint havonta új alkotókat mutatna be a Trafó galériájában, ahol természetesen műveket is lehet vásárolni, a kiállító művészekre azonban nem nehezedik semmilyen kereskedelmi nyomás, sőt: ahogy a színházasok, ők is kapnak honoráriumot a munkájukért.

A Trafót Szabóék nyitott háznak tervezik, elképzelhetőnek tartják tanórák szervezését is környékbeli iskolák számára a kortárs művészetek tárgyköréből. Jó helyre került tehát a kortárs művészet a transzformátorházban. Muszáj metaforikusan értelmezni a helyet, ez egy ház, amely energiát, feszültséget, mindenféle áramot alakít át és kelt. Művészetet hoz és visz – ahogy a sláger mondja – a „külvárosból a belvárosba" és viszont.

NAGY GERGELY

Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Szimbolisták és próféták

(folytatás az 1. oldalról)

Maurice Denis (1870–1943)
Létra a lombok között

művészetéből is ízelítőt ad, mint Eugène Carriere.

Az 1890-es évek terméséből válogatott tárlat hazánkban egyedülálló összehasonlítási alkalmat kínál a félévi nyitva tartás után szeptemberben bezárt Rippl-Rónai-kiállításon tapasztaltakhoz. A francia tárlatból megismerhetjük Rippl-Rónai Józsefnek, a „magyar nabi"-nak párizsi művészi környezetét, valamint azokat a forrásokat, amelyek hatására megújította kifejezőeszközeit.

Saint-Germain-en-Laye múzeumának anyagát a szervezők jelentős francia köz- és magángyűjtőktől, egy, az Andrássy-ebédlőhöz tartozó Zsolnay-tál New Yorkból érkezik, a galériás és hungarica-gyűjtő Michael Szarvasytól.

A francia helyszín patinás barokk épület, amelyet Marquise de Montespan, XIV. Lajos kegyence emeltetett menhely céljából. Az épület a jeles szimbolista festő, Maurice Denis tulajdonába került, aki restaurálta, berendezte és dekorálta az addig használaton kívüli Szent Lajos-kápolnát. Mindez ma az 1976-ban alapított múzeum egyik fő látványossága. Az intézmény tevékenységét a francia szimbolistáknak és a Nabis-csoportnak szenteli. Jelentős szakkönyvtárral (6000 kötet), dokumentációs központtal (11 ezer levél) és fotótárral segíti a művészettörténészek munkáját.

A gyűjteményes Rippl-Rónai-kiállítás következő állomása Belgium, ahol két részre osztják az 1999 februárjától látható anyagot. Az egyiket, a nagyméretű képeket és a hozzájuk kapcsolódó grafikákat Brüsszel, a parádés Főtéren lévő Városháza kiállítótere fogadja, a többit pedig Namur, a Musée Félicien Rops. A kiállítást magyar részről Franciaországban Szinyei Merse Anna, Belgiumban Gergely Mariann és Plesznivy Edit rendezi.

NAGY ZOLTÁN

mények ből származó kölcsönzésekkel egészítették ki. A párizsi Musée d'Orsay és a Petit Palais mellett Albi, Besançon, Grenoble, Orléans, Pont-Aven, Rouen, Saint-Cloud és Versailles, sőt a svájci Lausanne és Genf múzeumaiból is érkeztek műalkotások. A kiállítás rendezői a saint-germain-en-laye-i múzeum részéről Agnes Delannoy igazgatónő, a Magyar Nemzeti Galéria részéről pedig Gergely Mariann. A katalógus a művészek életrajzával, műelemzésekkel segíti a különféle törekvések megértését.

SZINYEI MERSE ANNA

Rippl-Rónai vándorúton

A Magyar Nemzeti Galéria nagy közönségsikert aratott (175 ezer látogató) s jelentős sajtóvisszhangot kiváltó Rippl-Rónai József-kiállítása november 14-től a Párizs környéki Saint-Germaine-en-Laye-ben, a Nabis-múzeumban látható. Az anyagot a budapesti tárlathoz képest úgy alakították át, hogy a grafikák, rajzok és a litográfiák mennyisége mintegy kétszeresére nőtt, s tárgy- és szőnyegtervekkel lett teljesebb. Ezeket a túlnyomórészt a Galéria tulajdonában lévő lapokat idehaza helyhiány miatt nem tudták bemutatni. A 235 tételnyi magyar anyagot néhány külföldi tulajdonban lévő Rippl-Rónai-mű egészíti ki, a párizsi Musée d'Orsay és a fogadó múzeum gyűjteményéből, valamint magángyűjtőktől.

Magyar tárlatok Triesztben

Makovecz Imre műveiből és Bel Tempo (Szép idő) Inter/Media/Arte/Ungheria címmel a kortárs magyar művészek ifjabb generációjának munkáiból nyílt kiállítás a múlt hónapban Triesztben. Ez utóbbi, december 5-ig látható anyagot a szervezők részben a júniusban az Ernst Múzeumban bemutatott hasonló című, a Magyar Képzőművészeti Főiskola Intermédia Tanszékének munkáját reprezentáló tárlat anyagából válogatták, részben – az olasz fél kérésére – a kortárs magyar művészet egyéb irányzatait is képviselő művekből. A kiállítások, a filmvetítések, kortárs zenei koncertek mellett annak a „Párbeszéd a kelet-közép-európai művészettel" című programsorozatnak a részei, amelynek Litvánia és Csehország után idén Magyarország a főszereplője. (BÁLVÁNYOS)

São Pauló-i Biennálé

A São Pauló-i nemzetközi kortárs művészeti biennálét a Velencei Biennálé mintájára alapították 1951-ben. A kiállításokat 1962 óta a Richard Niemeyer által tervezett, 30 ezer négyzetméteres kiállítási területet magában foglaló beton–üveg épületben rendezik meg.

Az idei, 24. kiállításon, amely december 13-ig tart nyitva, az egyes országok által delegált művészeket bemutató szekció mellett két, a kultúrák egymásra hatását elemző tematikus tárlat kapott helyet. Az egyik azt mutatja be, hogyan formálódott a más kultúrákat asszimiláló brazil identitás, a másik a világot hét régióra osztva ötven művész munkáival illusztrálja a hasonlóságokat és különbségeket.

Az európai szekcióba Bart de Baere (Gent) és Maaretta Jaukkuri (Helsinki) hívta meg a magyar El-Hassan Rózát, aki már több nagy nemzetközi kiállításon szerepelt. A művésznő erre a kiállításra Edward Munch Sikolyát választotta ki, amelyet fekete-fehérben kinagyított. A kép elé állította a fekete rabszolganő, Anastasia mellszobrát, akit Brazíliában a candoble kultusz (a kereszténységgel párhuzamos afroamerikai kultusz) hívei szentként tisztelik, és olyan, száját befogó kantárral ábrázolják, amely megakadályozta, hogy a rabszolgák munka közben egyenek. Az európai magánytól szenvedő ember és a hallgatásra ítélt, szabadságától megfosztott dél-amerikai női szent kettősével El-Hassan sajátos összefüggést mutatott meg. (H. D.)

Art Forum Berlin

A három éve elindított Art Forum Berlinre idén, október elején a zsűri huszonkét országból 146 galériát hívott meg, ez éppen huszonöt százalékkal több, mint tavaly. A vásár jövője is biztosítottnak látszik, fő támogatója, a Bank Gesellschaft Berlin 2001-ig meghosszabbította a szerződést a szervezőkkel, akik több díjat is alapítottak. A berlini Paul Cassirer (1871–1926) galériásról elnevezett, húszezer márkával járó művészeti díjat két ifjú szobrász, az olasz Monica Bonvicini és a brit Lian Gillick nyerte el.

Feltűnő volt, hogy a festészeti, grafikai, szobrászati alkotások mellett mind többen mutattak be installációkat, videoműveket. Jelentősen nőtt – mint más seregszemléken is – a fotók száma, tükrözve az irántuk megnövekedett érdeklődést. A kortárs fotók ára az alkotótól és mérettől függően 1800 és 14 ezer márka között mozgott. A klaszszikusnak számító Man Ray fotóiból a kölni Galerie Kicken 30 ezer dollárért kínált egy „Kiki maszkkal" kópiát, Moholy-Nagy László fotogramja 50 ezer dollárt ért, Helmut Newton művét pedig 40 ezer márkáért árulták. Nagyon jó áruk volt a fotorealista műveknek, Robert Longo négyrészes olajképéért például 260 ezer márkát adtak. A klasszikusnak számító művek sorában Otto Dix olaj Aktját 900 ezer, Willy Baumeister 1925-ös geometrikus kompozícióját 550 ezer, a magyar Weininger Andor 1922-es alkotását 58 ezer márkára értékelték. A sokszorosított alkotások, például Joseph Kosuth nyolcpéldányos, 18 darabból álló szerigráfiái 28 ezer márkába kerültek.

Magyar galéria is volt a kiállítók között, a Mission Art. Kínálatukból Máttis Teutch János alkotásai aratták a legnagyobb sikert. A magyar színekben megjelenő Knoll Galéria (Bécs, Budapest) csak kortárs magyar művészek alkotásait állította ki. (TŐKÉS)

Art Cologne

A berlini Art Forum megjelenésével világossá vált, hogy a két német őszi vásár vetélkedni fog egymással. Köln új erőre kapott, tisztább lett a profilja. Az idei, 32. vásár – november 8–15. között – a század művészetére való visszatekintés jegyében zajlik, a 250 kiállító között a magyar Erdész Galéria és Mensikov Arp, Leger, Archipenko, Kassák, Moholy-Nagy, Etienne Beöthy, Fajó János, Bortnyik Sándor és Fehér László műveivel szerepel. A kortárs művészeti változásokat követve, KölnSkulptur névvel szoborszekció alakult, amelyen harminc galéria csak plasztikát, installációt mutat be. (T. J.)

Budapest,
Kossuth Lajos u. 2/A
Telefon:
318-5561; 318-5548

BLITZ
A MAGÁNGYŰJTŐK GALÉRIÁJA

A Hattyúház műkereskedőket vár

A Buda ékköveként hirdetett Hattyúház (I. ker., Hattyú utca 14.) október 24-én a nagyközönség számára is megnyílt. Az irodák és lakások mellett üzlethelyiségeket is kínáló üzletház meghatározó profilja – az üzemeltető szándéka szerint – a műtárgy, az antikvitás, a népi iparművészet lenne, megteremtve a műkereskedelem budai centrumát. A szakma képviselőinek odacsábítása érdekében két hétig ingyen adták ki az erre szánt üzlethelyiségek körülbelül felét. Az ezt követő időszakra is kedvezményes, bár fokozatosan emelkedő tarifát kínálnak a műkereskedőknek, ez később sem érné el az üzletház „szokásos" bérleti díjainak nagyságát. Hogy pontosan mekkora összegekről van szó, azt a cég illetékese nem óhajtotta nyilvánosságra hozni. A Nagy Ervin által tervezett épület tulajdonosa az Első Budai Építő Rt. A társaság 460 millió forinttal tartozik az építőnek; reményeik szerint az év végéig a bérlőktől és a vásárlóktól befolyó pénzből törlesztik adósságukat.

Dekoráció a Graphisoftnál

A Graphisoft R & D Számítástechnikai Fejlesztő Rt. új óbudai székházának beltéri tervezésekor külön figyelmet fordítottak az esztétikumra. Horváth Zoltán belsőépítész tervezte az épület díszkútját, az üvegmozaik Csepregi Sándor munkája, aki Székács Zoltánnal kifejezetten ide szánt képeket is festett. A sokféle textiltapétát Gönczi András tervezte. Az épület domináns színe a zöld és a szürke, számos helyen alkalmaztak faanyagot (főként bükköt). Az építési költségek mintegy öt százalékát fordították a dekorációra.

Mecénás Synergon

Évente négy kortárs magyar művésznek rendez kiállítást a Synergon Informatikai Rt. az újpesti Baross u. 71–75. szám alatti irodaházának aulájában. A dinamikusan fejlődő, az utóbbi időben több számítástechnikai céget felvásárló Synergon a rendszerintegráció specialistája. A külső kerületben található kiállítótér sokaknak nem esik útba, mégis van forgalom: a közönséget az irodaházban dolgozó több száz alkalmazott és a tárgyalásokra érkező üzletfelek jelentik. A kiállító művészeket a cég negyedévente megjelenő kiadványa, a MagaSyn bemutatja. A sportolókat is támogató cég mecenálja a képzőművészetet. A társaság munkatársainak szavazatai alapján a kiállító – az első Segesdi György szobrász- és grafikusművész volt – egy alkotását megvásárolják. A kiállítási program további alakítására művészettörténészeket kért fel a Synergon.

Ötvösművészeti kiállítás a Lónyay utcában

A hazai kortárs ötvösművészet legjavát reprezentáló tárlatát ötödik alkalommal rendezi meg a BÁV Rt. november 7–15. között. A tavaszi kortárs képzőművészeti és az őszi ötvöskiállításával mecénási szerepet vállal a cég. Az őszi kiállítás darabjait a mesterekhez, ipartestületekhez, szövetségekhez eljuttatott meghívással gyűjtötték össze – zsűrizés, bírálat mellőzésével. A négy múzeumi szakemberből álló bizottság döntése nyomán a legeredetibbnek ítélt, szakmailag, művészileg legszínvonalasabb művet egyenként 50 ezer forinttal jutalmazzák. Vásárlással is segítik az ötvösművészeket: a BÁV Rt. üzleteinek vásárolnak a szakértők a kiállítóktól. A BÁV Rt. bízik abban, hogy a kiállítás színhelyéül szolgáló aukciós terembe visszatérnek, mint árverési darabok a most kiállított tárgyak.

MŰÉRTŐ

MEGRENDELŐ

☐ Igen, megrendelem a **Műértő** című havilapot egy évre – 15% kedvezménnyel – 3500 Ft-ért. Muer 1

☐ Igen, megrendelem a **Műértő** című havilapot félévre – 10% kedvezménnyel – 1845 Ft-ért.

☐ Igen, megrendelem a **Műértő** című havilapot negyedévre 1095 Ft-ért.

☐ Mutatványszámot kérek.

Név

Ügyintéző neve

Cím

Telefon/fax e-mail-cím

☐ Csekket, illetve számlát kérek a befizetéshez.

☐ EC/MC/Visa kártyával fizetek.

hitelkártya száma lejárata a megrendelő aláírása

Kérjük, a kupont küldje vissza a HVG terjesztési osztálya címére:
1037 Budapest, Bokor u. 23–25. vagy a 436-2010-es faxszámra.
E-mail-cím: terjeszt.@hvg.hu
A visszaküldött adatokat további akcióinkhoz is fel kívánjuk használni. Ha adatai felhasználásához nem járul hozzá, kérjük, ezt jelezze.

I. ÉVFOLYAM – 2. SZÁM

A Bauhaus szó

Az iskola textilművészete

A két országrész egyesülése óta először fogott össze a nyugat-berlini Bauhaus-Archiv a volt NDK-beli Weimar és Dessau Bauhaus-gyűjteményével, hogy bemutassa A Bauhaus szó című, a művészeti mozgalom valamennyi periódusából és mindhárom helyszínéről, közgyűjteményekből és magánkollekciókból összeválogatott textiljeit. Ritkán vagy eddig még sosem látott művek kerültek a közönség elé a kijelölt főváros, Berlin Tiergarten negyedében, a Bauhaus-Archív épületében (Klingelhöferstrasse 14).

A weimari képzőművészeti akadémia és iparművészeti iskola egyesítésével 1919-ben megalakult Bauhaus-műhely az építészet, a képzőművészet és az iparművészet újraegyesítésének eszményével új stílust teremtett. Az összművészetről alkotott filozófiájából következően az oktatásban a textilművészet is fontos helyet foglalt el. A Bauhaus-textileket most első alkalommal mutatja be ilyen nagy tárlat. A korai periódust a weimari műhely egyedi darabjai, kézi kivitelezésű remeklései képviselik. A dessaui és a berlini korszakból is sikerült faliszőnyegeket és mesteri mintadarabokat találni az 1923-as fordulópont utánról, amikor már az ipari sorozatgyártás lett a jelszó és a követendő cél. Az összeállítás nemcsak a szakmai kutatást segíti, hanem nagyobb tematikai összefüggéseket is föltár. A lakást pusztán díszítő falikárpitoktól a praktikus-esztétikus széktámlákon és ülőkéken át a térelválasztó drapériákig és ablakfüggönyökig, valamint a tapétáig vezető nagy ívű utat szintén jól reprezentálja a szemle. A tárlat kitér a képző- és iparművészet kapcsolatára oly módon is, hogy bemutatja például Paul Klee festészetének a textilműhelyre gyakorolt hatását.

Az 1999 január végéig nyitva tartó kiállítás – amelyhez 308 oldalas, 270 képpel illusztrált katalógus vásárolható 49 márkáért – Berlin után Dessauban, majd Weimarban és a hollandiai Tilburgban is látható lesz. (WAGNER)

A csábítás pszichológiája

Van Gogh Washingtonban

Aki még az idén Washingtonba látogat, és meg szeretné nézni Van Gogh (1853–1890) mintegy hetven képét, annak hetekkel látogatása előtt kell jegyet vásárolnia a kiállításra, netán hajnalban kell a galéria kapujához mennie, hogy a néhány szerencsés között lehessen, akinek jut majd a kevés számú napijegyből.

Az amszterdami Van Gogh Múzeum által kölcsönadott festmények 1999. január 3-ig lesznek Washingtonban, utána Los Angelesbe utaznak, ahol szintén csak előre váltott jegyekkel juthat majd a látogató a híres képek közelébe.

Hogy miért a nagy felhajtás? Nem pusztán azért, mert a képek között több kulcsfontosságú, a festő művészetét meghatározó darab van.

A rendezők nyilván azt szeretnék, ha az érdeklődők valóban meg tudnák nézni a képeket, nemcsak a tömegben tolongva, lábujjhegyen ágaskodva pillantgathatnának rájuk. Ez történik ugyanis a legtöbb amerikai nagy kiállításon. Ami a legmeghatározóbb az ilyen tárlatok rendezési elvében, hogy az amerikaiak szeretik a grandiózus dolgokat, illetve pontosan ismerik a csábítás pszichológiáját. E sorok írója néhány hete a New York-i Museum of Modern Artban a Bonnard-kiállításra ment – amire nem is kellett előre jegyet váltani –, s bizony nem sokat látott a képekből. A kiállításnak ugyanis olyan jó a publicitása, hogy tömegek kígyóznak a bejáratnál, és nemcsak az ingyenes napokon.

Van Gogh: Az arles-i hálószoba
festmény és tollrajz, 1888

Ez történt Bill Viola Whitney Múzeum-beli kiállításán és a philadelphiai Cézanne-kiállításon is. Az amerikaiak tudják, hogyan kell a tömegeknek guszust csinálni egy kulturális eseményhez.

Van Gogh például már a kiállítást megelőző hetekben és az esemény egész ideje alatt „jelen van" Amerikában. Az emberek beszélnek róla, sikk akár órák hosszat sorban állni a jegyért, állva utazni a vonaton Washingtonba, egyszóval jól veszi ki magát a kiállítást látni. Valamit tehát nagyon jól csinálnak az amerikai múzeumok közönségszervezői.

DEÁK ERIKA

Fotóművészeti Hónap

Csaknem egy évtizedes múltra tekint vissza a pozsonyi Fotofo Alapítvány évente megrendezésre kerülő Fotóművészeti Hónapja.

Idén is novemberre időzítették a 39 pozsonyi és 3 vidéki tárlat többségét. Hagyományosan teret kapnak Közép-Európa, illetve az egykori keleti blokk országainak kortárs irányzatai, ezek közül is hangsúlyosabban van jelen a volt Szovjetunió területének mai fotóművészete. Lett, ukrán, grúz fotósok kiállítása teszi teljesebbé a mai fotóművészeti törekvésekről alkotott képet.

A november 6–8-i központi rendezvény három kerekasztal-beszélgetésének egyik témája a kortárs orosz fotóművészet lesz, amit az európai és amerikai törekvésekről szóló szakmai eszmecserék egészítenek ki.

A Fotóművészeti Hónap kínálatában szerepel a World Press Photo '98, a Fujifilm Euro Press Awards '97 és '98 című három monstre tárlat. Nagy érdeklődésre tarthat számot a Cecil Beaton (1904– 1980) életművéből a divatfotókat és portrékat bemutató kiállítás (Szlovák Nemzeti Galéria november 8.–december 20.), René Magritte szürrealista fotóiból készített válogatás (Pozsonyi Városi Galéria, Zichy-palota, november 5.–december 12.), valamint az osztrák konceptualista művésznő, Valie Export kamaratárlata (Osztrák Intézet, november 7–29.).

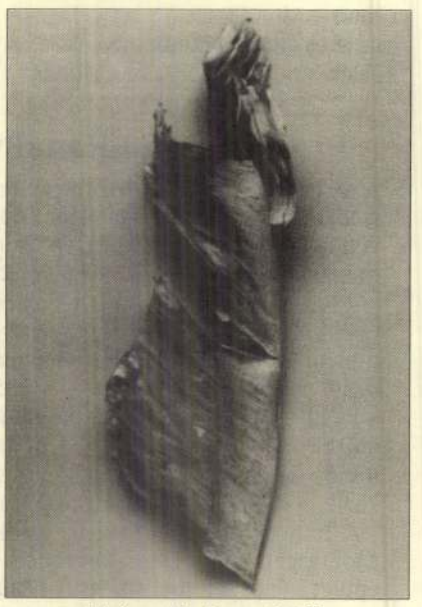

Adriene Veninger fotója

A cseh, lengyel, szlovén és szlovák művészek kiállításai mellett három tárlat – a pozsonyi magyar intézetben a Tekodema csoport és Gyurján Eszter, a Cyprián Majerník Galériában pedig a Take Five – révén lesz jelen a magyar fotóművészet is.

A vidéki helyszínek közül a zsolnai Vág Menti Művészeti Galériában kiállító olasz Mario Rizzi és a selmecbányai Rubigallban szereplő kanadai Adriene Veninger tárlatának anyaga ígéretes.

HUSHEGYI GÁBOR

GYŰJTŐ KERESI MEGVÉTELRE
AZ '50-ES, '60-AS, '70-ES
KVALITÁSOS FESTMÉNYEIT
30 / 92-25-282

– Hallotta, hogy a Rigó Jancsinak milyen jó karácsonya volt?

– Nem, nem hallottam Rigó Jancsiról semmit, de ennek nincs jelentősége, én a Borzas Katánál megrekedtem – magyarázkodom. Süti-süti.

– Nos, a Rigó Jancsi megszöktette a Chimay herceg feleségét, azt a dúsgazdag fiatalasszonyt, aki milliomokkal rendelkezik. Még Barcza bandájával ment ki ez a Rigó Párizsba, s ott aztán maga is egy új bandát alakított egy lengyel gróf pártfogása alatt. Jól ment a dolguk, mígnem a szép hercegnő rávetette szemét a szerecsen arcú fiúra, midőn az a legszebb nótáit húzta.

A férfi itt körülnéz, közelebb hajol, és inkább súgja: most Fehérváron töltik a mézesheteiket. Isten engem úgy segéljen, egyiknek sem ez az első, és nem is lesz az utolsó. Ismerem én *ezeket*, nagyon is jól ismerem.

No, itt jól lehet kérdezni:

– Honnan ismeri *ezeket*?

– A szakmám olyan. Már meg ne sértsem, de én lapszerkesztő vagyok. Lapot adok ki, Somogy a neve, itt jelenik meg, minden áldott vasárnap. Három krajcár az ára. Tisztes haszon is alig van rajta, de csinálom. Ebből az újságból tudják az emberek a híreket. Ez pedig nekem a legfontosabb. Nézze, én még Pestre is mehettem volna, okom is adódott elégszer, de hát hogyan? Meg minek? Megszoktak, megszoktam. Hát hol írhatnám én egyéb helyütt a lapom ünnepi számának első oldalára, amit most legutóbb is. Hogy azt mondja – és megfordítja a kezében lévő újságot.

– *Soha nem izgattunk, de a békét hirdettük, a mérsékelt úton haladva, féltékenyen őriztük a szabadságot a szabadosságtól. És akik semmivel sem bírva vakmerő harcot folytattak az értelmiség személye és érdekei ellen, izgatva a népet, a tudatlanságot – ellenök álltunk, és állni fogunk, míg a toll ki nem esik kezünkből.*

– Nincs máriaczelli gyomorcsepp. Ezt a felszolgáló mondja, látva, hogy most szünet van. Illetve nincs szünet, de lehet beszélni.

A férfi ezen a bejelentésen nagyon meglepődik. Maga elé néz, úgy ismétli:

– Nincs máriaczelli gyomorcsepp. Akkor majd megnézem Babochay gyógyszerésznél. – Aztán azonnal föl is pattan, és kezet nyújt:

Isten vele, uram, isten vele. Egyébként engem Roboz Istvánnak hívnak – mondja.

Ösztönösen fölpattanok én is, nyújtom kezem, mondanám, hogy ki vagyok, mi vagyok, de már ki is lép az ajtón, mintha ott a Fő utcán látni lehetne, de nem, már ott sem.

Én meg csak állok ott a Stühmerben, kezem még mindig kézfogásra vár, és csak nézek-nézek, miként az édes Chimay hercegné nézhetett a szerecsen arcú Rigó Jancsira.

VARGA ISTVÁN

Találkozás Roboz Istvánnal a Stühmerben

Képzeljük csak el ezt a megszokott jelenetet: ül az ember abban a nagyon is jól ismert kávézóban, a Stühmerben, előtte kapucsínó, kortyol, kortyolgat, és persze nézelődik. Végül is mindenkit ismer, ha névről nem, hát látásból. Az is éppolyan jó, a látásból ismerés, olyan, mintha nevét is tudnánk az illetőnek. Egy kis hazának kis városában ülünk.

És akkor... és akkor hirtelen belép az elnyújtott téglalaphoz hasonlító terembe egy fura szerzet. Egy nagyon fura szerzet.

Azonnal látható rajta, hogy fölöttébb messziről érkezett, de mintha mégis idevaló lenne, mintha mégis mindenkinél otthonosabban mozogna. Ebben a cukrászdában az a szokás, hogy a pulthoz állunk, a pult túlsó oldalán hölgyek, akik csakhamar megszólítanak bennünket.

De ez az ember nem áll oda, nem érdekli a sor, nagytekintélyesen körbehordozza fejét – micsoda magabiztos tekintet! –, aztán elindul felém, végül is sok választása nincs, csúcsidő van, délután két óra, csupa-csupa fáradt diák foglalja a helyet egy-egy üdítő vagy kávé mellett.

Amikor odaér asztalomhoz, még mintha ki is húzná magát, s úgy kérdezi:

– Megengedi az úr?

– Tessék csak – válaszolom, és ezzel a válaszoló lendülettel a szomszédtól elkérem a láthatóan fölösleges újságot.

Ez az ember nem véletlenül ült ide, ez valamit akar, valamiben töri a fejét – gondolom, és olvasni kezdek. Jön az ezredvég, nincs barátkozás. Bezárkózás van, magunkba fordulás, individualizmus.

A felszolgáló is észreveszi, amit én, tudniillik, hogy ez az ember nem ismeri az itteni szokásokat, de lehet, hogy nem is akarja ismerni, ezért aztán előrejön, udvariasan megáll, és megkérdezi a férfit:

– Mit hozhatok?

Amaz némi tűnődés után azt kérdezi:

– Máriaczelli gyomorcsepp van? Az a negyvenkrajcáros kisüveges?

– Meeegkérdezem – mondja a lány, és elsiet, vissza a pult mögé, ahonnan vétetett.

A férfi pedig zsebébe nyúl, előhúz egy újságot, s ő is olvasni kezd.

Odasandítok, csak amíg nem feltűnő. Micsoda lap ez? Ismeretlen betűk, de mégis ismerősek. Furcsa embernek az újsága is furcsa – mondom magamnak, amikor szemem megakad egy hirdetésen: *Van szerencsém tudatni a nagyérdemű közönséggel, hogy hatóságilag engedélyezett cselédszerző üzletet nyertem, és ezt a Teleki utcza 2 szám alatt folytatom.* És az aláírás: *Pucsa József cselédszerző, Sárközy Ferenc utóda.*

Akkor most ezt a férfit megszólítjuk. Így:

– Mi hír, mi hír az újságban, kedves bátyám?

A férfi szerintem ezt a kérdést egyenesen várta, a válasz legalábbis azonnal készen.

[7] Cséby Géza: *Egy öreg szerkesztő emlékezete. Adalékok Roboz István munkásságához – műveinek tükrében.* In: *Kötcse monográfiája.* Szerk. Stirling János. Kötcse: Kötcse Közs. Önkorm., 1996. p. 669–670.

[8] Cséby Géza: i. m. p. 673.

[9] Roboz István: *A billikomból.* Nagykanizsa, 1878. p. 119–120.

[10] Gruber János: *Morzsák a negyvenéves asztalról.* Kaposvár, 1913. p. 114–115.

[11] Dr. Roboz Zoltán... /Ujdonságok./ In: *Somogy.* 1890. április 29. 26. évf. 17. sz. Melléklet. p. 1.

[12] Somogy Megyei Levéltár. Főispáni bizalmas iratok. 20/1887.

[13] Bergel József: *Kaposvár 40 év óta.* Kaposvár, 1877. p. 65.

[14] *Független Somogy.* 1872. április 24. 1. évf. p. 4.

[15] Gruber: i. m. p. 221.

[16] *T. Szerkesztő ur! Somogyi Hirlap.* 1891. június 17. 1. évf. p. 4.

[17] Paál László: *Somogy megye sajtója, 1891–1918.* (Második közlemény.) In: *Somogy megye múltjából.* Szerk. Szili Ferenc. Kaposvár: S. M. Levéltár, 1996. p. 176.

[18] [Roboz István]: *Az inségügyi albizottmánynak november hó 13-kán tartott üléséből.* In: *Somogy.* 1866. november 20. 1. évf. 38. sz. p. 1–2.

[19] Roboz [István]: *A Dombovár–Kaposvár–Zákányi vasútvonal.* In: *Somogy.* 1868. szeptember 1. 4. évf. 35. sz. p. 1–2.

[20] Roboz István: *A t. közönséghez.* In: *Somogy.* 1866. február 1. 1. évf. Mutatványsz. p. 1.

[21] Roboz István: *A b.-pest–pécsi vasut ünnepélyes megnyitása.* In: *Somogy.* 1882. november 21. 18. évf. 47. sz. p. 2.

[22] Thea-estély. /Ujdonságok./ In: *Somogy.* 1883. január 2. 18. [helyesen: 19.] évf. 53. [helyesen: 1.] sz. p. 3.

[23] *Kaposvár város küldöttsége szerdán tért vissza fővárosi utjából a székvárosba.* /Ujdonságok./ In: *Somogy.* 1883. június 5. 19. évf. 23. sz. p. 2.

[24] *A Kaposvárott...* /Ujdonságok./ In: *Somogy.* 1888. április 3. 24. évf. 14. sz. Melléklet. p. 1.

[25] *Velocipéden Keszthelyről Pécsre.* /Ujdonságok./ In: *Somogy.* 1880. március 30. 16. évf. 13. sz. p. 2.

[26] Roboz István: *A barcsi hid.* In: *Somogy.* 1883. augusztus 7. 19. évf. 32. sz. p. 1.

[27] *Posta, távirda és vasut.* In: *Somogy.* 1887. augusztus 23. 23. évf. 34. sz. p. 1–2.

[28] *Nagyszerü találmány.* /Ujdonságok./ In: *Somogy.* 1877. március 13. 13. évf. 11. sz. Melléklet. p. 2.

[29] Roboz István: *Gőzerővel.* /Tárcza./ In: *Somogy.* 1874. július 14. 10. évf. 28. sz. p. 2–3.

[30] O[SVALD] P[éter]: *Válaszra válasz.* /Vidék./ In: *Somogy.* 1876. december 5. 12. évf. 49. sz. Melléklet. p. 1.

[31] *Egy különcz...* /Ujdonságok./ In: *Somogy.* 1880. május 25. 16. évf. 21. sz. Melléklet. p. 1.; Schiller Incze... /Ujdonságok./ In: *Somogy.* 1884. április 8. 20. évf. 15. sz. p. 2.

[32] *A nyiresi csapláros elbeszéli viszontagságait.* /Tárcza./ In: *Somogy.* 1874. július 28. 10. évf. 30. sz. p. 2–3.

[33] *Emlitettük már...* /Ujdonságok./ In: *Somogy.* 1868. szeptember 29. 4. évf. 39. sz. p. 3.

[34] Nöthig Béla: *Néhány szó a mesterséges repülés Problémájához.* /Csarnok./ In: *Somogy.* 1881. március 15. 17. évf. 11. sz. p. 3.

[35] Hoitsy Pál: *Uj erőforrás.* In: *Somogy.* 1881. június 28. 17. évf. 26. sz. p. 1.

ha nevezhető költőként nem is, utóbb Deák és Tisza kitartó híveként, buzgó lokálpatriótaként és szorgos művelődésszervezőként valószínűleg el tudta érni, amit akart. Élete és halála úgyszólván összeforrott újságja sorsával.

Lehet, hogy az utókor még keresi Roboz helyét a magyar irodalomtörténetben és talán a somogyi helytörténetben is. De hogy maga Roboz megtalálta és meg is állta a helyét, tehát hogy jól játszotta az igazán rászabott szerepet, az bizonyosnak látszik. Mindenesetre jelenség volt Roboz István Somogy megyében, és nyomot, jól követhető nyomot hagyott maga után.

Vajon akarhat-e többet az élettől valaki?

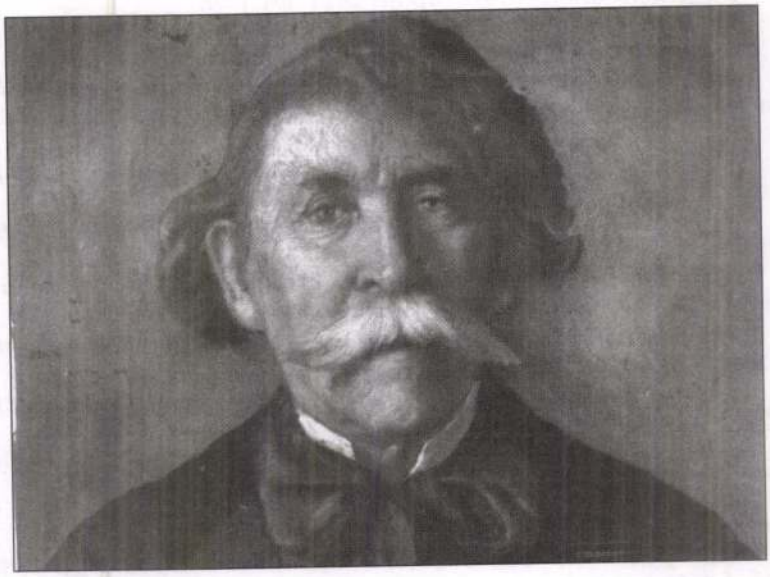

Roboz István arcképe (*Kúnfy Lajos festménye – részlet*)

IRODALOM

[1] Laczkó András: Írók, művészek és Kaposvár. In: *Tanulmányok Kaposvárról.* Szerk. Laczkó András. Kaposvár: Városi Tanács, 1988. p. 76.

[2] Casinónkban... /Vidék./ In: *Somogy*. 1866. április 10. 1. évf. 6. sz. p. 3.

[3] Bernáth Auréi: *Így éltünk Pannóniában.* Budapest : Szépirodalmi Kvk., 1958. p. 51.

[4] Paál László: *Somogy megye sajtója, 1863–1890.* (Első közlemény.) In: *Somogy megye múltjából.* Szerk. Szili Ferenc. Kaposvár: S. M. Levéltár, 1995. p. 49.

[5] Laczkó András: *Pályaképvázlat Roboz Istvánról.* In: *Somogy megye múltjából.* Szerk. Kanyar József. Kaposvár: S. M. Levéltár, 1979. p. 231–233.

[6] Roboz István: *Az 50 éves „Somogy".* In: *Somogy*. 1913. október 12. 50. évf. 41. sz. p. 1.

alakok is megelevenednek az újság lapjain, mint a hajdani betyár (Hajas Laci) koponyáját évtizedek óta kitakarítatlan szobájában őrizgető kaposvári kishivatalnok[31] vagy a csárdájában rabló-pandúr összecsapást át- és túlélt mezőcsokonyai kocsmáros.[32]

A *Somogy* tudósításait azonban nem hatja át a romantika hajszolása. Ezekben az írásokban a polgár hangja szólal már meg, azé az állampolgáré, akit dühít, ha a törvényes rendbe beilleszkedni nem akaró vagy nem tudó „elemek" megzavarják mindennapi életében és munkájában. A személy- és vagyonbiztonság hiánya miatt érzett és kinyilvánított felháborodás elsősorban a nyugalomra vágyó és gyarapodni akaró vidéki középosztály érzelmeiről árulkodik. A *Somogy* olyan társadalmi csoportok véleményét fejezte ki, amelyek már (vagy még!) nem találták különösebben érdekfeszítőnek a somogyi betyárok kalandjait... *„Szép e népdal* – értékelte a szerkesztőség 1868 szeptemberében az egyik betyárnótát, amelyet egyébként közöltek a lapban –, *csak az kár, hogy oly gazemberre költötték s dalolják, mint aminő Juhász Andris."*[33]

A legérdekesebbek talán mégis azok az írások, amelyeknek szerzői az előttük lebegő jövőképet festik le, a kiegyezés utáni évtizedek technikai fejlődéséből merítve ihletet. Nöthig Béla például ezt írja 1881. március 15-én: *„Ma, midőn mindenütt újabb találmányok érik a másikat, nagyon sok főt foglalkoztat a mesterséges repülhetés elmélete. A téma ugyan kissé vakmerőnek látszik, s az eszme ápolóját fellengzőnek, nagyravágyónak szeretik az emberek nevezni, de ha ismerjük a találmányok négyzetszerű fejlődését, joggal következtethetjük, hogy az emberi ész haladási programjában nemsokára sorrendre fog kerülni..."*[34]

Hoitsy Pál alig néhány hónappal a fenti látnoki sorok megjelenése után az elektromosság eljövendő szerepéről elmélkedett a lap hasábjain. *„Valószínű, hogy ez erő ki fogja szorítani a gőzt* – zárta cikkét a fiatal csillagász. – *S lehetséges, hogy már a mi életünkben a villamosság fogja húzni a vasúti vonatokat, s mozgásban tartani a gyárakat, szövőszékeket vagy talán a varrógépet is. És ez fog nekünk szolgáltatni világosságot ingyen, a hosszú téli éjszakákon."*[35] A világosság terjesztésében pedig mindig szívesen közreműködött Roboz lapja, a *Somogy*...

Az a *Somogy*, amelynek írásai többnyire színesen, árnyaltan szólnak a vidéki Magyarország életének egy érdekes és fontos korszakáról. Általuk képet lehet alkotni a dualizmus évtizedeinek közgondolkodásáról, a somogyi társadalom és különösen az intelligencia életmódjáról, kultúrájáról, ízléséről, eszményeiről is. S a kérdés, hogy annak idején miként birkózott meg a feudális múlt örökségével egy többszörös rendszerváltozást átélő, polgárosodóban levő társadalom, esetleg ma is megszívlelhető, általános érvényű válaszokhoz vezethet el.

Roboz István élete kétségtelenül sikertörténet volt. Egy fontos időszakban fontos helyre – egy lapszerkesztői székbe – került, és ott jórészt képes volt megvalósítani elképzeléseit. Ha hajdani „forradalmárként" és modernnek alig-

Fultont – adjon még egy lángészt, aki megtanítson arra, hogy a gőzerőnél is van egy nagyobb hatalom, a tudomány és mérsékelt haladás..."[29]

Ennek a visszahőkölésnek lehet persze egy kézenfekvő érzelmi oka is. A szerkesztő cikkeinek, a *Somogy* szinte valamennyi írásának meghatározó eleme a személyesség. Roboz és munkatársai olyan világról írtak, amelynek szereplőit – a levélhordótól a főispánig – színről színre ismerték. Időnként azonban rá kellett döbbenniük, hogy a haladás iránti, a modern, polgári világ iránti elkötelezettségükkel éppen annak a patriarkális életnek a pusztulását szolgálják, amelynek melege őket is éltette annyi éven, évtizeden át.

Robozék lelkesedését persze az is mérsékelte olykor, hogy az anyagi és szellemi átalakulás folyamata Somogy vármegyében sem volt éppen diadalmenet. A *Somogy* újságírói tudták, hogy csak akkor felelhetnek meg vállalt feladatuknak, ha nem csupán az eredményekre, hanem a szóban forgó rendszerek működési zavaraira is rávilágítanak. És valóban: nem lehet azt mondani, hogy szőnyeg alá akarták volna söpörni a problémákat – akár hanyagságból, akár kincstári optimizmustól sarkallva. Viszont – a *Somogy* stílusára olyannyira jellemző módon – a panaszos sirámokat maró gúnnyal, sőt öngúnnyal vegyítették. Ha így adják be a keserű pirulát – gondolhatták joggal –, a szórakozni s nem tépelődni vágyó olvasók is szívesebben veszik kezükbe a lapot.

Betyár és varrógép

Az újság állami szubvencionálása nem jelentette azt, hogy a szerkesztőségnek ne lett volna alapvető célja a népszerűség s vele a példányszám növelése. Mindig szívesen teret adtak olyan híranyagnak, amely a gazdasági vagy társadalmi kérdésekkel mélyebben nem foglalkozó kortársak érdeklődésére is számot tarthatott. A történeti értékkel nem bíró, szenzációhajhász vagy a társasági élet eseményeit aprólékos részletességgel bemutató hírek és tudósítások természetesen nem hiányoztak a *Somogy*ból sem. Bár talán még az ilyen közleményeket sem lehet teljesen érdekteleneknek tekinteni, hiszen éreztetnek valamit az egykori mindennapok levegőjéből, megmutatnak valamit a kultúra, a műveltség színvonalából.

Az érdekes téma ugyanakkor nem jelent feltétlenül fajsúlytalan tartalmat. Gönczi Ferenc *A somogyi betyárvilág* című könyvében (amely mindmáig a tárgykör legfontosabb és legtöbbet idézett somogyi alapművének számít) számtalanszor hagyatkozott és hivatkozott Roboz hetilapjára, még akkor is, amikor nem a bemutatott események árnyalására vagy a következtetések alátámasztására, hanem a lényeges adatok összegyűjtésére, illetőleg pontosítására volt szüksége. A *Somogy* évfolyamai a betyárvilág kiegyezés utáni harmadvirágzásának, majd hanyatlásának, megszűntének, felszámolásának igen fontos dokumentumai. A rablások és tűzharcok szemtanúitól, résztvevőitől, sőt a betyárok áldozataitól (mint például Osvald Péter 1876-ban kifosztott németladi plébánostól) származó tudósítások[30] szinte regénybe illő fordulatossággal, az olvasó figyelmét mindvégig ébren tartva idézik fel az események légkörét. Zsiványok és pandúr káplárok, szolgabírák és királyi biztosok mellett olyan „mikszáthi"

Nem egyik vagy másik terület rovására, hanem együtt, egyszerre szerették volna modernizálni a megyét.

Lelkesedés és óvatosság

„Bell Graham amerikai tanár »Telephon«-t talált fel. Ez oly készülék, mellyel akusztikai vezetés által az emberi hangot nagy távolságra is érthetővé lehet tenni..." – adta hírül 1877 márciusában a *Somogy*,[28] jeléül annak, hogy a helyi, a somogyi események előtérbe állítása nem jelentett az újságnál provincializmust. A fogékonyság a világ, a polgári világ dolgai iránt éppúgy kiérezhető a lap írásaiból, mint a gyakorlatiassággal társult képzelőerő, s mindenekelőtt az a törekvés, hogy mi magyarok (és persze mi somogyiak) igyekezzünk felzárkózni a nyugati civilizáció élvonalához. Hogy bátran vegyük át, építsük be a mindennapi életbe a haladás, a 19. század technikai vívmányait. Gondolkodjunk és mozogjunk!

És az sem mellékes, hogy a modernizációra való törekvés nem maradt puszta óhaj. A *Somogy* újságírói – s természetesen kortársaik közül mások is – valóban számottevő eredményeket értek el, amikor egy határszéli magyar megyéből követendő mintát keresve a gőz- és villanyerő által átformált új világ (s mint példánk mutatja, olykor egyenesen az Újvilág) felé fordultak. Bell találmánya, melynek híre megmozgatta a szerkesztő és munkatársai fantáziáját, majd tollát, rövid idő alatt nemcsak Bécsbe és Budapestre jutott el, hanem a vidéki Magyarországra is. Talán Roboznak is volt némi része abban, hogy az 1880-as évek elején megcsörrentek az első telefonok Somogy megyében.

A szerkesztő azonban, aki a társadalmi élet szereplőjeként általában középutas politikát folytatott, a haladás kérdésével kapcsolatban is igyekezett elkerülni a túlzásokat, vagy azt, amit annak gondolt. Többnyire szívesen hagyta, hogy elragadja a társadalmi és gazdasági átalakulás, a polgárosodás lendülete, időnként azonban úgy tűnt, hogy a fejlődés árnyoldalai is mély benyomást tesznek rá, s rossz tapasztalatai legalább egy rövid időre elfojtják természet adta optimizmusát. Amikor 1874 nyarán felolvasást tartott egy kaposvári hangversenyen, szokásához híven fennkölt modorban méltatta ugyan a gőzerő és az elektromosság hatalmát, ám arról sem hallgatott, hogy aggodalommal tölti el a korszellemet átható s szerinte az ugrásszerű technikai fejlődés káros mellékhatásaira visszavezethető felületesség és zaklatottság. *„Bizonyos kapkodás észlelhető mindenfelé*" – mondta. Szerinte *„nagy kárára van a társadalomnak ez az ideges lótás-futás, a sok rosszul végzett munka... Hova megyünk így?*" Roboz tudta és örömmel nyugtázta, hogy a mozgékonyság az iparban, a közlekedésben egyet jelent a szellem világában, a politikában, a polgárok mindennapi magatartásában megnyilvánuló mozgékonysággal, néha mégis visszariadni látszott a társadalom átalakulásával járó összes következménytől, s ilyenkor szinte erőszakkal szakította ki magát a modernizáció máskülönben őt is megigéző bűvöletéből.

„Mi van hátra más ily viszonyok között – intette óvatosságra hallgatóságát –, *mint kérni a gondviselést, hogy ha a gőzerő felismerésére adott egy*

merés, hogy kereskedni s ezzel gyarapodni, magyarként egyúttal a „nagyvilág" részévé válni csak így lehet. A közlekedés ezenkívül olyan területe az életnek – hogy Roboz példáját követve mi is játsszunk a szavakkal –, amellyel kapcsolatban a haladás fogalma nemcsak unalmas elvontságában, hanem izgalmas valóságában is megjelenik...

A *Somogy* hozzájárulása a nemes ügyhöz azonban nem merült ki a kapott anyagok közlésében, az egyszerű tájékoztatásban vagy a puszta propagandában. Roboz és munkatársai arra is vállalkoztak, hogy személyesen járjanak utána a dolgoknak: a lap szerkesztősége például képviseltette magát nem egy bizottságban, melynek feladata az épülőfélben levő duna–drávai vasútvonal szemrevételezése volt. A vidéki sajtó efféle tevékeny, szinte már a „riporterkedés" határát súroló szerepvállalása a kiegyezés után még merőben szokatlannak számított.

Roboz Istvánt 1882 novemberében meghívták a budapest–pécsi vasút megnyitóünnepségére (persze elment, tudósítást is küldött),[21] de a szerkesztő a kevésbé előkelő körökből származó invitálás elfogadását sem tartotta rangon alulinak, ha a közlekedés ügyéről volt szó. Néhány hét múlva, 1883. január 1-jén már a kaposvári vasútállomás hivatalnokainak teaestélyén vett részt, s ott ivott Tolnay Lajos MÁV-igazgató egészségére.[22] Sőt Roboz – buzgó közéleti ember és lelkes lokálpatrióta lévén – azt is igyekezett elérni, hogy a vasútépítési tervek összekapcsolódjanak Kaposvár fejlesztésének programjával. Ennek érdekében a kaposvári küldöttséggel együtt ő is felkereste a kormány tagjait Budapesten.[23]

S hogy ne csak a vasutakról tegyünk említést: megtörtént az is (1888 tavaszán), hogy a *Somogy* szerkesztőjénél tartottak eszmecserét az időszerű városrendezési tervekről, egy új utca nyitásáról.[24] 1880. március végén szintén Roboz volt az, aki megvendégelte a Keszthelyről Kaposvárra kerekező Mihálovics Mihályt, alighanem az első sportolót, aki velocipéden átszelte a megyét.[25]

Roboz a gyakorlati kérdéseket sok esetben már eleve összekapcsolta elméleti megfontolásokkal, nemegyszer elvont eszmefuttatások kiindulópontjaként kezelve azokat. A vasutak nemcsak megvalósítandó építési terveket vagy működő gazdasági vállalkozásokat jelentettek a számára, hanem egyúttal kapcsot Európához s kapcsot ahhoz a jövőhöz, amelyet egy megújult – de a „régi, jó értékeket" azért tovább istápoló – társadalom teremt majd magának. Érdekes és jellemző, amit Roboz az új barcsi Dráva-hídról gondolt 1883 nyarán. Egyik vezércikkében manapság is kedvelt szóképek felhasználásával szögezte le: *„A Dráva folyam eddig határgát volt, elválasztott bennünket a horvátoktól, ma már a két ország közt elfutó fehér szalag összekötő kapocs, olyan jegygyűrű, mely – isten adja – örök frigyet kötött közöttünk nemcsak az anyagi haladásra, hanem tán a békére is."*[26]

A szerkesztői munka feltétlen érdeme, és a csapatépítés sikerét bizonyítja, hogy olyan állandó vagy alkalmi munkatársak dolgozhattak a lapnál, akik maguk is összefüggéseiben szemlélték a világot. A postát, a távírdát és a vasutat *„a kultúra három leglényegesebb hordozó és terjesztő faktorának"* nevezték.[27]

úgy lehet közelebb férkőzni, ha először sikerül rendet tenni az emberi fejekben. *„Mindenekfölett pedig nevelni a népet, hogy ez felfogva helyzetét úgy, mint hivatását, megérve az időnek – erős támasza legyen alkotmányos szabadságunknak. Ezért kiváló figyelmet fordítok ... a nevelés ügyét előmozdító cikkekre"* – fogalmazta meg szerkesztői hitvallását az 1866. február 1-jén megjelent mutatványszámban.

Szerencsés körülmény, hogy Roboz valóban „népnevelő" alkat volt (talán kissé atyáskodó is), s a lap életének első és egyben legszínvonalasabb, legérdekesebb korszakában hathatósan tudta támogatni a közoktatás polgári átalakításának Eötvös József nevével fémjelzett programját. Az iskolareform odaadó híveként a lap bírálta a felekezeti elfogultságot, de védelmezte a felekezetek iskola-fenntartási jogát és a vallásos nevelést; egyértelműen elutasította az agresszív antiklerikális hangot, de síkraszállt a polgári állam tanügy-igazgatási jogainak érvényesítéséért. Roboz feltétlen érdeme, hogy mindig teret engedett az övével ellentétes nézeteknek is, bár úgy tűnik, a viták kereszttüzében olykor igencsak kényelmetlenül érezte magát. (Az már más kérdés, hogy a hírlapi viták résztvevői az „eszmék tisztázásának" nemes célját feledve időnként személyeskedni kezdtek írásaikban, és ezt csak ritkán tették szellemes szarkazmussal.)

A *Somogy* a dualista állam oktatáspolitikájának népszerűsítésével a szélesebb értelemben vett nemzeti célokat is szolgálni kívánta. A lap újságírói újra meg újra hangsúlyozták, és külföldi – főleg nyugat-európai és amerikai – példákkal igazolták: Magyarország haladásának elengedhetetlen feltétele a nép műveltségének emelése, amelyhez a korszerű népoktatás feltételeinek megteremtésén át vezet az út. Ebbe a folyamatba a teljes körű iskoláztatás megvalósítása, a jól berendezett és felszerelt iskolák megépítése ugyanúgy beletartozik, mint a tanítók munkájának tisztességes megfizetése.

Bár pedagógiai szakcikkek, iskolalátogatási jelentések és folytatásokban közölt vitairatok bizonyítják Roboz István és a *Somogy* elkötelezettségét a népnevelés ügye iránt, a hetilap még rövid időre sem vált tematikailag egysíkúvá (legfeljebb egy másik témában, az országgyűlési választások előtt jutott átmenetileg közel ehhez, a politikai anyagok túlsúlya miatt). A *Somogy* máig frissnek ható, a mindennapok légkörét is érzékeltetni képes forrása a korszak közéletének, amiben valószínűleg az játszotta a döntő szerepet, hogy a szerkesztőség eleven érdeklődéssel fordult a változóban levő vidéki Magyarország sokarcú világa felé.

Érdemes néhány további témát is körbejárni a szinte mindenre figyelő, minden fontos eseményre „rámozduló" szerkesztő újságjából. Roboz már a lap indulásakor leszögezte: szándéka *„erős, derék középosztályunkat a gazdászat, ipar és kereskedelem terére utalni"*,[20] azaz polgárosodását, haladását anyagi téren is előmozdítani. Ezzel függhet össze, hogy közlekedéssel kapcsolatos kérdéseket csaknem minden számában tárgyalt a *Somogy*. A kiegyezés után a kortársak számára is érzékelhető mértékben megnőtt ennek a gazdasági ágnak a szerepe, évről évre fontosabbá vált az utazás, a szállítás, az emberek, a javak és az ismeretek továbbításának feladata – hiszen már megtörtént a felis-

kása úgy látta, hogy a Roboz István *„kitűnő szerkesztésében"* megjelenő lap *„a fél Dunántúl uralta"*,[15] míg egy másik laptárs, az 1891-ben indult *Somogyi Hírlap* cikkírója a következőképpen ítélkezett a *Somogy*ról: *„azt a lapot a sajtó és közvélemény reprezentátorának legjobb akaratom mellett sem tekinthetem"*.[16]

A legrégibb kaposvári újságról és szerkesztőjéről alkotott egykorú vélemények (jórészt a politikai pártállás különbségei miatt) meglehetősen ellentmondásosak, olykor érzelmileg túlfűtöttek. Évszázadnyi távlatból már alapvetően pozitívan szokták értékelni a somogyi sajtó mindmáig legnagyobb hatású lapjának teljesítményét. Az utókor elismerően értékel, de igazat szólva inkább csak akkor, amikor a *Somogy* pályafutásának első évtizedeire gondol. A hetilap végül Roboz halálával szűnt meg 1916-ban, de a 20. század elejétől kezdve egyre inkább csak hagyományaiból élt, tartalmában megkopott, s jórészt elveszítette azt a szellemi frissességet, mozgékonyságot, amelyet a dualizmus nagyobbik részében még magáénak mondhatott. Visszavonhatatlanul elmúlt az az idő, amikor még sikeresen állta rövid életű megyei versenytársainak, többnyire a függetlenségi ellenzék lapjainak olykor vitriolos kritikáját a *Somogy*.

Az újság, amely már születésétől kezdve mintegy a dualizmus vezérlő szellemét képviselte, s amely együtt is öregedett meg a kiegyezésre épülő államrendszerrel, utóbb éppúgy képtelen volt a határozott irányváltásra, a gyökeres szerkezeti és szellemi megújulásra, mint a kettős monarchia.

Dr. Paál László, a somogyi újságírás történetének kutatója hívta fel a figyelmet egy sajtótörténeti kuriózumra: 1915–16-ban Roboz tisztelői már csak azért jelentették meg a *Somogy*ot – ráadásul „több mint egy éven át a nyilvánosság teljes kizárásával"! –, hogy életben tartsák az agg hírlapírót. Ekkor már bizony az olló volt a legfőbb szerkesztési eszköz...[17]

Eszmék és célok

Roboz eszményképe egyértelműen a *cselekvő ember* volt. Az olyan közösségi ember, aki nemcsak szépeket gondol, sőt nem csupán termékeny eszméi vannak, hanem valóban alkot is. Érdekes, hogy többek véleménye szerint Roboz István örökölt természete és vérmérséklete szerint inkább hajlott a szemlélődésre, mint az állandó tevékenységre; mindenesetre annál inkább méltánylandó, hogy át tudta lépni a saját árnyékát, s egy szinten túl nem engedett az anekdotázó-ferbliző-kvaterkázó életforma sokak számára ellenállhatatlan csábításának. *„Ideje, hogy megyénket kiemeljük azon zsibbadtság, lekötöttségből, anyagi mozdulatlanságból, melyekbe évtizedek bilincsei szorították"* – írta egy 1866. novemberi cikkében.[18] Kitörni abból a „zsibbadtságból", amely Roboz és szellemileg fogékony kortársai szerint a kiegyezés idején még megbénította a megyét, csak gyors, határozott cselekvéssel lehetett. Várni pedig nem volt ajánlatos, mert – mint a szerkesztő 1868 őszén kifejtette a *Somogy* hasábjain – *„az elszigeteltség a mai világban egy a butasággal, a hátramaradással és koldussággal"*.[19]

Roboz a lappal végeredményben a vidéki Magyarország polgárosodását kívánta szolgálni. Tudta és számtalanszor leszögezte, hogy ehhez a célhoz csak

Munkatársak és stílus

Kétségtelen, hogy Roboz István személyisége döntő befolyást gyakorolt a *Somogy* irány- és színvonalára, de az sem volt mellékes, hogy a szerkesztő mögött, mellett (és esetenként talán előtte is) magas képzettségű, tehetséges szerzőgárda állt. Olyan tudós férfiak írtak – hol ritkábban, hol rendszeresen – a *Somogy*ba, mint Kozma Sándor országos királyi főügyész, Hock János pap politikus (aki 1918-ban a Nemzeti Tanács elnöke lett), Somssich Pál képviselőházi elnök és az akadémikus Zichy Antal. Mindez Roboz szervezői képességeinek, politikai befolyásának és szakmai hírnevének is feltétlen bizonyítéka.

A munkatársak névsora persze olyan nevekkel is folytatható – somogyi jogászokéval, lelkészekével, tanítókéval, hivatalnokokéval –, akik nem szereztek országos ismertséget maguknak, de rátermettségükben, írói-hírlapírói kvalitásaikban és jó szándékukban a késői olvasó sem kételkedhet. Elsősorban ők fogalmazták azokat az elméleti igényű és értékű szakcikkeket, amelyek kiemelik a *Somogy*ot a napirenden levő kérdésekkel csak felületesen, mondhatni bulvárszinten foglalkozó lapok sorából.

Az egyes írások műfaja, hangvétele és stílusa természetesen nagyon különböző: Zsoldos Ignác kúriai tanácselnök komoly, esetenként száraz szakcikkei és Hetesy Viktor drávafoki ref. lelkész keserű kirohanásai váltakoznak Roboz István lelkendező vagy bölcselkedő, gyakran ironizáló eszmefuttatásaival és Vinkovich Antal gyöngyösmelléki jegyző mulatságos karcolataival. A gyakorlott szerzők írásai mellett persze mindig ott vannak a vidéki levelezők egyenetlen stílusú, sokszor nehézkes, nemritkán sablonos vagy közhelyes tudósításai is, amelyek azonban szintén becses forrásai lehetnek a kornak, minthogy a régi Somogy vármegye falusi intelligenciájának érdeklődését és értékrendjét tükrözik. S bizonyára hitelesebben tükrözik még Roboz István írásainál is, bármilyen jó tollú lett légyen is a falusi származású, de már vérbeli városi polgárrá vált nevezetes kaposvári lapszerkesztő.

Roboz írásaiban tehát az ujjongó lelkesedés, az óvatos latolgatás, a bölcs megfontolás, valamint – sok cikke tanúskodik róla – a maró, de többnyire szellemes gúnnyal megfogalmazott bírálat elemei keverednek, és csak ritkán, nagyon ritkán kap hangot a lemondó kétségbeesés. Költői ihletettségű, a modern technika, a modern kor mindenhatóságába vetett hittel fogalmazott sorok váltakoznak nála szakmailag megalapozott, realista elemzésekkel. Roboz álmodni és gondolkodni egyaránt tudtott.

Arról az értékrendről és stílusról, amelyet a megye közéletében a *Somogy* képviselt, természetesen nem minden kortárs vélekedett elismerően.

A várostörténettel is foglalkozó Bergel József orvos azt tartotta, hogy Roboz *„nagy ildomossággal és ügyességgel"* szerkeszti *„általánosan kedvelt"* újságját, mely *„egyike a legjobb vidéki lapoknak"*.[13] Egy ellenlábas sajtóorgánum, a *Független Somogy* egyértelműen túlzó bírálata szerint ugyanakkor *„az arisztokrácia és pénz uszályhordozásábani határtalan szolgaság és a később beállt pártküzdelmek alatti féktelen szenvedély és piszkolódás"* jellemzi a *Somogy* irányvonalát.[14] Gruber János, a kor talán legnépszerűbb somogyi króni-

feladatai között tartotta számon. A kormánypárti *Somogy*nak viszont ellenzéki versenytársainál feltétlenül több esélye volt az „életben maradásra"... A szerkesztő rajongó természetű s pályatársai vagy a maga művészi adottságait esetenként túlértékelő irodalmár létére jó adag gyakorlati érzékről is tanúbizonyságot tett.

A *Somogy* tehát egyértelműen támogatta a kormányt, noha a szerkesztő mindig igyekezett kívül maradni a napi politikán, s ügyelt rá, hogy újságja soha ne váljon kifejezetten pártlappá. Roboz István Ferenc József, Deák, majd Tisza híveként is mindenki lapszerkesztőjének szerepében kívánt fellépni, ami egy lényegében ellenzéki beállítottságú megyében (és Somogy népe a kiegyezés után többnyire nem kormánypárti képviselőket küldött az országgyűlésbe) aligha lehetett könnyen kivitelezhető elképzelés. Roboz azzal tette fel a koronát ebbéli erőfeszítéseire, hogy 1885-ben ő kezdeményezte a vidéki magyar hírlapírók és kiadók budapesti kongresszusának összehívását, amely aztán a neves kaposvári zsurnalisztát választotta meg elnökévé.

A 19. század somogyi sajtója nem volt teljes egészében kormánypárti, de az ellenzéki lapok – a *Somogy* riválisai – az első időkben még gyenge lábakon álltak. Az államilag irányított helyi intézmények és főként a vármegye vezetői bátran építhettek és építettek is a legnagyobb tekintélyű és legállandóbb somogyi újságra, amelynek politikai karakterét Roboz István részben a maga képére, részben az ő kedvükre formálta.

A *Somogy* harcmodorát általában az önmérséklet jellemezte. Roboz nem vetette rá magát vadul politikai ellenfeleire; ez mindenképpen idegen volt a lap stílusától. A szerkesztő inkább az irónia fegyverét használta azokkal szemben, akik más álláspontot képviseltek, mint ő, de akikkel továbbra is a jó viszony fenntartására törekedett. A lapszerkesztő láthatóan arra a meggyőződésre jutott, hogy ha a Monarchiában érvényesülni akar, tartózkodnia kell a „szélsőséges" közéleti megnyilvánulásoktól. A Noszlopy-titkárság emléke (erre a feladatra 1849-ben állítólag amúgy is csak igen-igen vonakodva vállalkozott) idővel szinte teljesen feledésbe merült. *„Roboz jellemére vonatkozólag ittlétem óta sem hivatalos, sem magánúton nem értesültem olyanról, ami előéletére vagy személyére árnyékot vethetne"* – adott róla véleményt 1887-ben a somogyi főispán.[12]

Bár az is igaz, hogy a *Somogy* hangja nem csupán érdekből volt a mérsékleté s Roboz tolla a kormánypárté: érezni lehet, hogy a szerkesztő meggyőződésből is a dualista rendszer hívévé szegődött. A kiegyezés után napirendre kerülő reformok helyi előkészítésében vállalt szerepével, a sikerek és esetenként a kudarcok dokumentálásával valóban hasznos feladatot teljesített az újság. A *Somogy* politikai elkötelezettségének természetesen ára volt – például az, hogy az országgyűlési választások közeledtével a lap hasábjain minden más kérdést háttérbe szorítottak a kampány hírei, majd pedig a szavazási eredmények elemzése töltött ki időt és terjedelmet.

hogy érzelmeiben eltávolodott volna a 48-as eszméktől. 1877-ben például visszafogottnak aligha nevezhető szavakat keresett – és talált – Kossuth Lajos méltatására. A nagy száműzött névnapján mondott felköszöntőjében kifejtette, hogy Kossuth olyan ember, *„ki a világ eddig élt szónokai közt beszédeiben legjobban megközelítette az Isten mindenhatóságát... Ki dicsősége nevünknek; neve büszkesége történetünknek; és szívének dobogása a távolból is százezreinknek reménysége, hite és kőszála... Kinek neve tovább él, mint a századok..."* (A szöveget később meg is jelentette *A billikomból* című kötetében.)[9]

Az ilyen „rebellis" megnyilvánulások sem őt, sem 67-es gondolkodású tisztelőit, sem az uralkodót nem zavarták a későbbiekben. Akkor sem, amikor a szerkesztő – két évvel a most idézett névnapi szónoklat után – átvette a Ferenc József-rend lovagkeresztjét, s akkor sem, amikor királyi tanácsosi címet adományoztak a Kossuth-ima feltételezett komponistájának.

Roboz tisztelte a volt kormányzó-elnököt, hódolattal tekintett az uralkodóra, és támogatta a dualizmust, ráadásul saját életútjának jelentősebb állomásai is azt a gondolatot érlelhették meg benne, hogy a kiegyezéses rendszert (s Roboz szerint ezzel Magyarország jövőjét) a két összebékíthetetlen: Kossuth és a király kibékülése szolgálná leginkább. A turini száműzött mindenesetre nem volt abban a helyzetben, hogy megakadályozza e merész, de korántsem csupán Roboz István lelkében megfogant elgondolás népszerűsítését, s kénytelen volt tűrni, hogy Ferenc Józseffel kell osztoznia a „kétlelkű" hazafiak által feleregetett tömjénfüstön.

Roboz azok közé tartozott, akik könnyen túltették magukat elvi fenntartásaikon, s gyorsan lebontották a falakat, amelyek megnehezíthették volna társadalmi kapcsolataik kiépítését. A mindennapok világában talán még szembetűnőbb volt ez, mint az országos politikában. A szerkesztő gyakran és szívesen vendégeskedett a bőszénfai plébános, Nemes Józsa házánál, pedig a politikával is nagy vehemenciával foglalkozó lelkészt nem egyszerűen ellenzéki, hanem egyenesen republikánus nézeteiről ismerték.[10] S az antiszemitizmust mindig határozottan elítélő Roboz a zsidóellenes zavargások évtizedében (az 1880-as években) is jó személyes kapcsolatban maradt a somogyi antiszemita vezetőkkel, köztük a Szalay testvérpárral. Elvi vitáik azt sem akadályozták meg, hogy családi kötelék alakuljon ki köztük: Szalay Károly kaposvári ügyvéd – aki egyébként a magánvádat képviselte a tiszaeszlári perben! – gyermekeik házassága révén 1890-ben rokona lett Roboz Istvánnak.[11]

Roboz pályájának merész fordulatai és személyiségének kevésbé rokonszenves vonásai – többek közt esetenként tetten érhető konformizmusa – semmiképpen nem érvényteleníthetik, nem homályosíthatják el hírlapírói érdemeit. Hiszen újságja élén állva egy fél évszázadon át nagy energiával – s bizonyos, hogy számos eredménnyel – szolgálta Kaposvár és Somogy megye társadalmának szellemi emelkedését, anyagi gyarapodását, a kornak megfelelő alkotmányos intézményrendszer kiépülését és működését.

A közéleti eseményekről szóló cikkek és kommentárok hangvétele nem hagy kétséget afelől, hogy Roboz a hatalom iránti lojalitás kimutatását alapvető

tatlanok. (Különösen azoknak az írásainak a valóságtartalmát vonták kétségbe, amelyekben pápai iskolatársára, Petőfire emlékezett.)

Tudjuk, hogy születési dátumát még a barátainak sem árulta el Roboz, amikor azok szerkesztői működésének évfordulóját készültek megünnepelni Kaposváron. Legnépszerűbb alkotásának keletkezéstörténetéről sem lehet semmi bizonyosat tudni: amit utóbb mégis közölt róla, az inkább sűrűbbé teszi, nem pedig oszlatja a homályt. A *Kossuth imája a kápolnai csatában elesettek felett* címmel 1849-ben papírra vetett mű szerzőségéről tehát most is csak annyit mondhatunk, hogy Roboznak *tulajdonítják*...[5]

Az idős szerkesztő ezenkívül azt állította, hogy az 1866-os *Somogy* előtt már két és fél évvel indított egy ilyen című, bár rövid életű lapot.[6] Erre az egyetlen adatra hivatkozva könyvelte el az utókor, hogy a somogyi sajtó születési éve 1863. Pedig abból az időből nemcsak lapszám vagy újságtöredék nem maradt fenn, de egyetlen hivatalos iratban sem szerepel utalás az állítólagos lapindításra nézve. Az 1866-ban megalapított *Somogy* engedélyezésével kapcsolatos levelezésben sem tesznek célzást arra, hogy lett volna már somogyi előzménye Roboz vállalkozásának, sőt az új lap első szerkesztőségi üzenetei sem sietnek emlékeztetni a közönséget, hogy már *régi ismerősként* keresnek előfizetőket a megújult *Somogy* számára... Pedig ezt nem szokták a szerkesztők elmulasztani.

Roboz indítékait, a ködösítés okait persze szabadon lehet találgatni annyi évtized múltán. Valószínűleg akkor járunk legközelebb az igazsághoz, ha ravaszság vagy pillanatnyi önérdek helyett egyszerűen az emlékezőképesség időskori zavarait keressük a pontatlan adatközlés hátterében.

(Bár alig több mint negyvenévesen is megtette a szerkesztő, hogy az 1867. évi II. évfolyam után 1868-ban a IV. évfolyam megjelölést használta lapjában, s később sem korrigálta tévedését...)

Roboz István valós születési dátumára már fény derült azóta,[7] s talán egy eddig fel nem tárt forrás révén „Kossuth imájának" szerzőségéről is megtudunk még valami fontosat. „Ha valóban nem Roboz művéről van szó, egy évszázados legendával vagyunk szegényebbek" – mondja Cséby Géza.[8]

A somogyi sajtótörténet viszont feltehetőleg nem lesz szegényebb azáltal, ha a helyi hírlapirodalom születésnapját (amíg nem kerül elő az agg Roboz szavait alátámasztó hiteles bizonyíték) 1863 helyett 1866. március 6-ára tesszük, hiszen ekkor indult el kereken ötvenéves útjára a „reálisan létező" *Somogy*.

A Roboz alakjában egyesülő és egymás hatását kioltó vagy éppen felerősítő ellentmondások sora azonban nem zárul le a ködösítés kérdésével. Politikai szerepvállalása sem volt mentes a fordulatoktól.

Politika és érvényesülés

Roboz a szabadságharc idején Noszlopy Gáspár kormánybiztos titkáraként tevékenykedett Kaposváron, ám a Bach-korszakban is hivatalnoki munkát vállalt, a kiegyezést pedig egyebek mellett a *Somogy* megalapításával támogatta. Irányváltásai – a korszakra igencsak jellemző módon – mégsem jelentették azt,

mékei között, mert tulajdonképpen vele született meg a megye sajtója, hanem azért is, mert folyamatosan részt vett a közéletben, a somogyi lapok gyorsan változó világában az állandóságot képviselve. Az 1866 februárjában napvilágot látott mutatványszámot követően márciustól kezdve már minden kedden megjelent az újság, amelyet egy rövid időszak kivételével Kaposváron is nyomtattak. (1868 elejétől 1873 végéig – megfelelő kaposvári nyomda híján – Nagykanizsán állították elő a lapot.) A *Somogy* jelentőségét már az a tény is aláhúzza, hogy a dualizmus első évtizedeiben több száma jelent meg, mint somogyi laptársainak együttvéve.

Roboz István személyiségének jó és rossz (szerencsére inkább jó, mint rossz) vonásait is ez a lap nagyította fel és tette közismertté a kortársak előtt. A vidéki poéta jelleme és világlátása, rajongása és következetessége, vonzalmai és ellenszenvei így épültek be a sokak által – okkal vagy ok nélkül – Magyarország egyik „vezérmegyéjének" tartott Somogy politikai és kulturális életébe, a közéleti érdeklődésű polgárok mindennapjaiba.

Színek és talányok

A szerkesztőről sok mindent el lehetett mondani, csak azt nem, hogy egyszerű, szürke napszámosa az újságíró-társadalomnak. Roboz István markáns egyéniség volt, ugyanakkor a vidéki magyar értelmiség tipikus képviselője; széles érdeklődésű somogyi polgár, mondhatni „lokálpatrióta világpolgár". Ellentmondásos személyiség volt tehát, aki a közösség és a közönség gondjait vette vállára hosszú élete során, sok megnyilatkozásából azonban félreérthetetlenül tükröződik a leplezni talán nem is akart én-központúság. (Ez egyebek mellett abban nyilvánult meg, hogy rendkívüli módon szerette ünnepeltetni magát.) Lírikus volt és lírikus alkat: sajátos felfogású, olykor vitatható ízlésű, de vitathatatlanul nagy tehetségű újságíró. Hamarosan éppen olyan jellegzetes szereplője lett Somogyország és főleg Kaposvár társadalmi életének, mint lapja a kultúra és a politika világának.

Családtagjaival – unokája, Bernáth Aurél jellemzése szerint – nem bánt kesztyűs kézzel, és „nem tűrt senkit maga körül, aki a szív jogán követelhetett volna valamit", kifelé azonban, közéleti megnyilvánulásaiban „aranyszájú" volt.[3] Első pillantásra úgy tűnhetett, hogy a fellegekben jár, hogy nagyon is poéta, de a tények azt mutatták, hogy szilárdan és két lábbal áll a földön. A lapszerkesztő legfőbb bevételi forrását ugyanis nem a hírlapírás, nem a kissé mindig bizonytalan, hol kenyeret adó, hol csak „cirkuszt" eredményező irodalom jelentette. Kaposváron két lakóházat tartott fenn Roboz – az egyik emeletes volt, 21 szobával –, a megyeszékhelyen és Kötcsén ráadásul kisebb földbirtokokkal is rendelkezett, amelyeknek értékét 50–60 ezer forintra becsülték.[4] (Szép pénz volt ez akkoriban.) A virilisták, azaz a legtöbb adót fizetők országos névjegyzékén sem mint lapszerkesztő, hanem mint házbirtokos szerepelt.

Ellentmondásnak tűnik az is, hogy lapjában számos értékes irodalomtörténeti dokumentumot tett közzé, utóbb mégis sokan – és bizony joggal – a szemére vetették, hogy saját múltjára, ifjúkorára vonatkozó adatai megbízha-

Az átfogó elemzést jócskán megnehezíti, hogy Roboz nemcsak szerkesztőnek volt szorgalmas, hanem maga is igen serényen forgatta a tollat. Ezt cselekedte már az ötvenes években is, amikor Nagy Ignác *Hölgyfutár*ának volt termékeny munkatársa, s természetesen még nagyobb lehetőség nyílt előtte akkor, amikor megalapította élete „fő művét", a *Somogy* című vegyes tartalmú – tehát irodalommal, politikával, gazdasággal, társadalmi kérdésekkel egyaránt foglalkozó – hetilapot.

Az önkényuralom megszűntével a helyi sajtó lényegében Roboz révén jelent meg Somogyország közéletében. A kiegyezésnek nevezett politikai rendszerváltozás már azon megyék sorában találta Somogyot, amelyek önálló, helyben megjelenő s főként helyi ügyekkel foglalkozó újsággal rendelkeztek. A *Somogy* első száma az enyhülés és a fordulat előkészítésének időszakában, 1866. március 6-án került az olvasók kezébe.

A sokáig vezető szerepet játszó megyei hetilap, a *Somogy* mellé az 1870-es évek végétől aztán egyre több kaposvári és vidéki újság zárkózott fel, s bár ezek általában csak egy-két évig, nemritkán alig néhány hónapig éltek, együttesen mégis képesek voltak megteremteni a több szólamban játszó, mind sokrétűbbé váló somogyi sajtót.

A *Somogy* példányszáma legfeljebb néhány ezer, előfizetőinek száma néhány száz lehetett, ami mai szemmel roppant kevésnek tűnik. A korabeli országos adatokkal való összehasonlítás viszont azt mutatja, hogy a somogyi közönség újságolvasási kedve és helyi információk iránti igénye elérte a magyar átlagot. A más korabeli hírlapokra is jellemző viszonylag alacsony példányszámokból egyébként sem lehet pontos következtetést levonni a sajtó befolyására vonatkozóan. A lapok hatását még a somogyi analfabéták továbbra is magas aránya sem csökkenthette számottevően, mert a sajtó leginkább a megyei értelmiség, a politizáló elit véleményét kívánta formálni (ehhez nem kellettek különösen nagy példányszámok!), s a helyi közéletet igen nagy mértékben éppen ennek a rétegnek a véleménye, politikai tájékozódása, kulturális ízlése alakította, csiszolta olyanná, amilyen lett, amilyennek az utókor látja.

Az is tény, hogy a kor újságolvasási szokásaihoz igazodva sajátos terjesztési módszerek fejlődtek ki. A különböző egyletekhez, elsősorban az olvasókörökhöz, valamint a vendéglőkbe, kávéházakba járó – s ott alkalmanként felolvasott – újságok elvileg az analfabétákhoz is elvihették az írott szó üzenetét, a lapok példányszáma már csak ezért sem fejezi ki pontosan azt a hatást, amit azok a közönségre gyakorolhattak.

Sokan egyébként ki is használták, hogy a hírlappéldányok jó része belekerült a társasági élet véráramába, s így előfizetés nélkül is hozzájuthatnak a mindennapi olvasnivalóhoz. A pécsi és a kaposvári kaszinóban többször megtörtént – mint a sajtóban felháborodva emlegették –, hogy a vendégek egyszerűen ellopták az újságokat...[2]

Arról nincs adat, hogy hányszor csenték el kávéházi asztalokról a *Somogy* még friss példányait, de az biztos, hogy a Roboz István által Kaposváron szerkesztett hetilap kezdettől fogva ott volt a nyilvánosság helyi fórumain. Nemcsak azért érdemel megkülönböztetett figyelmet a korszak somogyi sajtóter-

NAGY ZOLTÁN

Aki megtalálta a helyét

175 éve született Roboz István

Több kép – festmény, fotó, rajz – megörökítette (talán Rippl-Rónai József műve a legismertebb közülük), de szinte mindegyik idős korában ábrázolja. Kilencvenévesen halt meg, s mi tulajdonképpen csak öreg,ráncos, elgondolkodó és elgondolkodtató arcát ismerjük. Pedig korábban – még ereje teljében – ő volt az, aki szakértelmével és hivatástudatával, szorgalmával és lelkesedésével (meg persze emberi gyengeségeivel is) minden valószínűség szerint a legnagyobb hatást gyakorolta a somogyi újságírásra. Talán az életrajzi adatai körül oly sokáig uralkodó bizonytalanságnak is szerepe van abban, hogy szinte elfeledkeztünk az évfordulóról: 175 esztendeje, 1826. október 22-én született Roboz István.

Szervező és szerkesztő

A *Somogy* című folyóirat, amely most lehetőséget nyújt a visszatekintésre, valamiképpen szintén a jeles újságíró köpönyege – vagy talán inkább *kaput*ja – alól bújt elő. Mármint abban az értelemben, hogy a *Somogy* 31 évvel ezelőtti indulásakor a névválasztással is Robozra, valamint hasonló című, 1866-ban alapított újságjára kívánt emlékezni és emlékeztetni a szerkesztőbizottság.

Mindazonáltal voltak olyan évtizedek, amikor a kötcsei születésű költő és hírlapíró emléke – jóllehet a Balaton-kultuszért is sokat tett, barátjának mondhatta Jókait, és 1904-ben a kaposvári Berzsenyi Társaság első elnökévé választották – csaknem kikopott az irodalmi és történeti köztudatból. Szögezzük le mindjárt: Roboz szorosabban vett irodalmi teljesítménye nem igazán maradandó, szervezőként, népnevelőként és elsősorban lapszerkesztőként viszont méltán tarthat számot az utókor figyelmére. Irodalmi ízlésének kiforratlanságáról, idejétmúlt voltáról, költői tehetségének korlátairól, művészi arányérzékének hiányáról mégis mintha részletesebben szólna a szakirodalom, mint hírlapírói érdemeiről – noha minden kutató érzékeltette, aki utóbb Roboz szellemi hagyatékát elemezte, hogy milyen valódi arányok és erények jellemzik az életművét. (Roboz emlékét „az ötvenéves szerkesztői gyakorlat élteti" – mondja dr. Laczkó András.[1]) Az emberöltőkön átívelő és emberöltőket összekapcsoló újságírói munka sok ezer oldalas végterméke – a *Somogy* című hetilap több tucat bekötött évfolyama – csakugyan nehezen áttekinthető.

Mindeddig csak mozaikdarabkák kerültek egymás mellé abból a képből, amely az újságíró Robozt mutathatná be az utókornak. (Persze a jelenlegi megemlékezéssel sem lehet más a helyzet; legfeljebb a mozaiklapok számának gyarapítására vállalkozhatunk.)

Robot Ivan Sorsok 2001/6

Nászkoszorúk és keresztrefeszítések

Te tudtad azt, hogy a bibliai kígyó Ádám és
Éva érthetően beszélő totemállata volt?
Ő adott enni bennszülött őseleinknek, ő figyelmeztette őket,
hogy szellemi lények: csillagragyogásuk
a tudás és a szabadság s ó, a szerelmi önkívület:
a vér egyességének ritmusa! A halhatatlanság és a
megistenülés lombját is ő húzta félre a szemük elől.

Te tudtad azt, hogy a Mózes-könyvek átoknak nevezik,
ami virág és áldás, és csak akkor értheted szívedig
az emberi elindulás bozontos szavait, ha a föld többi
törzsének álomideit is megismered? Ha tudod,
hogy a halnyelő, vadüldöző és egymást mészároló népeknek
mit adott a szarvas, a turul nekünk, magyaroknak,
másoknak a farkas, a prérikutya, a bölény vagy a híres
halfajták, akár a cet, amiről Babits írt, és a medve az obi-
ugoroknak, a hinduknak az elefánt, a tehén vagy Hanumán, a majom.

Te tudtad azt, hogy a kínaiaknak a sárkány az életkedv,
az erő, a gazdagság és a nagy jövő jelképe, mert
mindig az segítette őket, mielőtt a történelmük
megvillant? És hogy Mexikóban az aztékoknak is a kígyó
meg a mindenség színeiben szikrázó kecálmadár volt
a csőrében arany kukoricacsövet hozó fétisük?

Te tudtad azt, hogy évezredekig ezért balzsamozták
be és tették a halott mellé a krokodilt, a kutyát,
az ibiszt, a macskát és a bikát, és hogy a fáraó
sólyomfejet viselt? Ó, hiszen a sólyom a napisten,
Ré átlényegülése volt a Kezdetekkel együtt ringatózó Egyiptomban!

Persze hogy tudtad, csak elfelejtetted, de most
hirtelen emlékszel rá, hogy állat-testvéreid belőled
születtek, miként te is nekik köszönhetsz minden
nászkoszorúkat és keresztrefeszítéseket.

GYURKOVICS TIBOR

Szakonyi-köszöntő

Akár hihető, akár nem, az író külleme jelzi a sorsát, auráját, habitusát, talán olykor sikerét is. Szakonyi Károly a jelenkori magyar irodalom legkedvesebb, legkedveltebb képviselőinek egyike.

Annyi biológiai kedvesség, emberi finomság rakódik vonásaira, hogy nemcsak a nők, de az elszántabb férfiak körében sincs ellensége, ellenlábasa, s nem csupán vonásai, de írásai is hordozzák ezt a kedvességet, békességet árasztó atmoszférát. Nemhiába szerepelt a nyolcvanas évek írószövetségi kongresszusain két alkalommal is a legelső helyen a választmányi szavazáson – akár Illyés Gyulát, Galgóczi Erzsébetet vagy Weöres Sándort is megelőzve; márpedig igencsak ritka, hogy az írót pályatársai is elviseljék vagy preferálják.

Legnagyobb – mondhatni – európai vagy világsikerének, az *Adáshibá*nak, ennek a pazar és fanyar komédiának Emberfi főszereplője, aki maga a rejtekező Jézus Krisztus, hasonlít hozzá emberi mivoltában, noha Szakonyi nem vallásos író, hanem hívően tiszta, humanista író, ha már kategóriákban kell gondolkodnunk.

Ilyen volt a szocializmusban, ilyen maradt a kapitalizmusban. Minden novellája ezt a tisztaságot idézi. Példabeszéd-értékűek, de a valóságból származnak: *Emberi üdvözlet, Cirkusz, A fogoly, Céllövölde, Porcelánbaba, Francia tanya, Szent Pál szigetei.* Remek dramaturg, Dosztojevszkij több darabját is színpadra írta. Sajátjaival sem vall szégyent, az *Életem, Zsóka,* a *Hongkongi paróka*, az *Ördöghegy*, a *Holdtölte* ma is érvényes, játszható darabok. Igen találékony és sikeres tévéjáték- és rádiójáték-író, e nemben is ritka példány. *Álomirodalom* című kötetében irodalomtörténeti értékűen idézi meg volt pályatársait az álom gogoli köpenyébe bújva.

Sok díja van, elsősorban persze Kossuth, de József, Szép Ernő, SZOT, Gábor Andor is. Az irodalom finom Andrej hercege, ahogy egyik írótársa írta már 1970-ben.

---

* Hetvenéves Szakonyi Károly és Gyurkovics Tibor. Szerkesztőségünk azzal a kéréssel kereste meg irodalmunk két jeles személyiségét, hogy a legnagyobb titoktartás mellett írással köszöntse a másikat. Ezzel a meglepetéssel kívánunk jó egészséget és alkotókedvet mindkettőjüknek!

Rippl – Rónai József

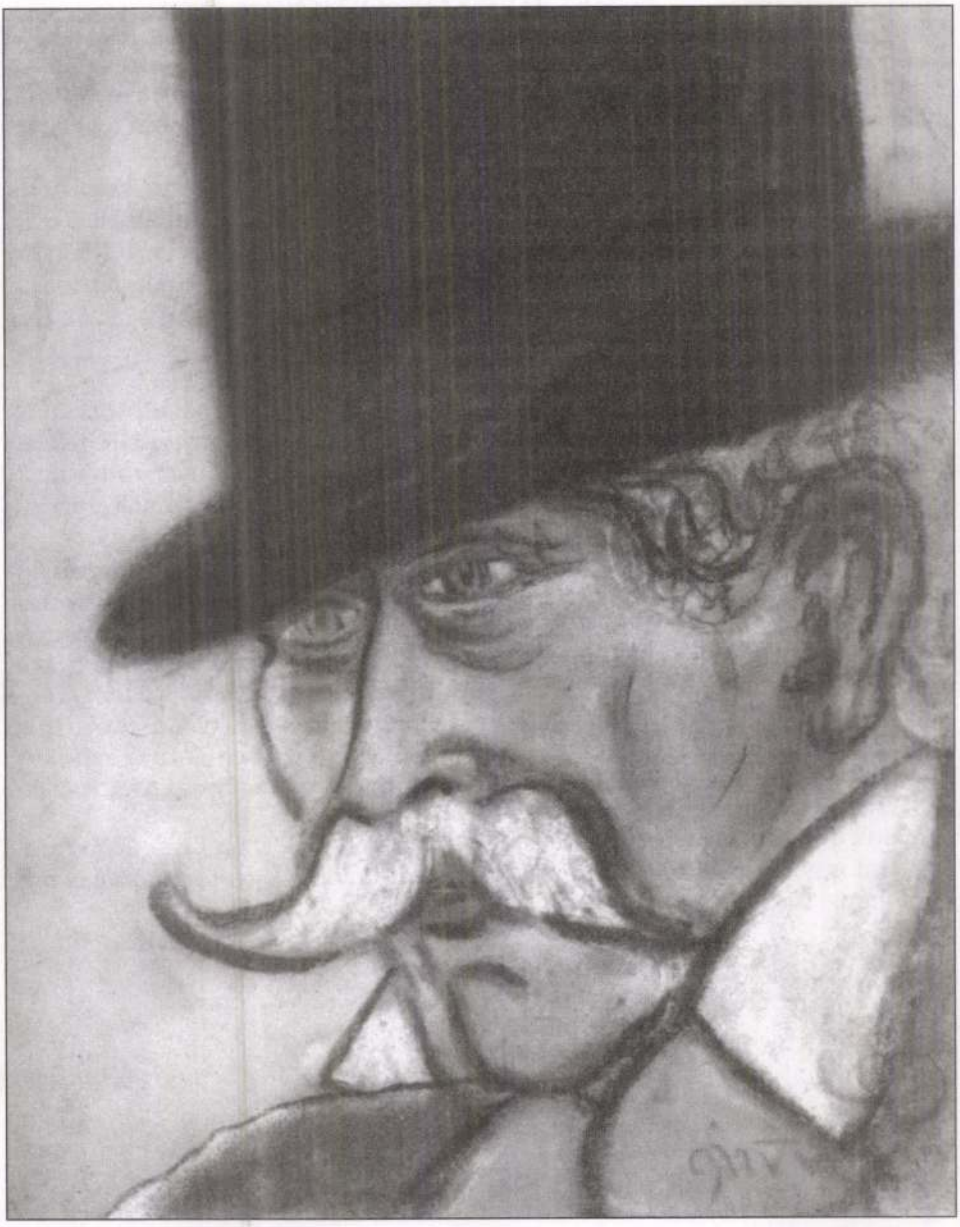

Roboz István arcképe (*Rippl-Rónai Ödön festménye*)

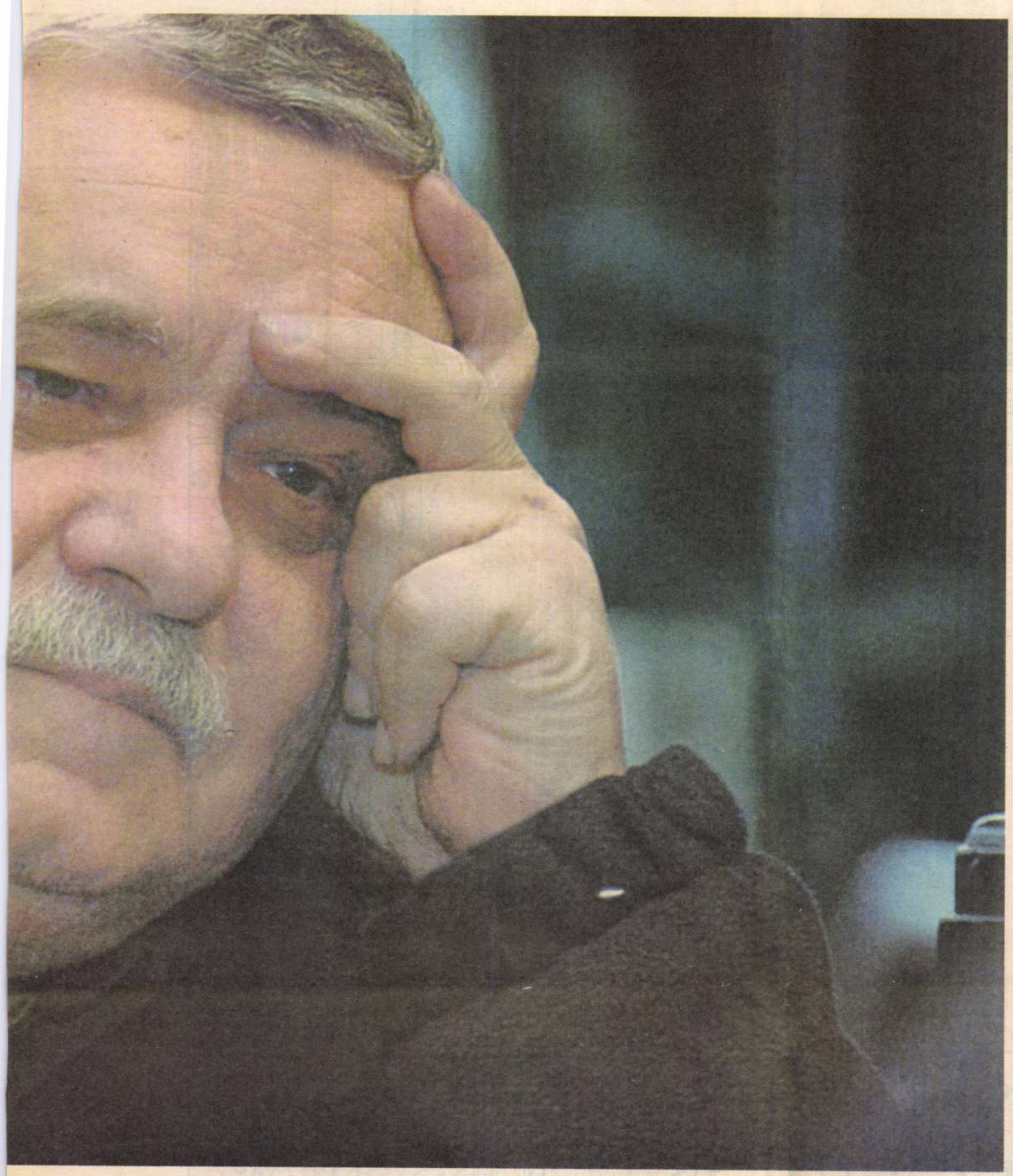

A kisebbségi író mindig köztes állapotban él, s elbeszélése nagy képtelenségen alapul. Nyelve idegen egy történetben, ám a történet mégis az övé – vallja Végel László szerbiai magyar író

fotók: Kovács Katalin

Életút

1941. február 1-jén született Szenttamáson (Srbobran). Az elemi iskoláit Szenttamáson, a gimnáziumot Újvidéken fejezte be. Az újvidéki Magyar Tanszék és a belgrádi Filozófiai Tanszék hallgatója volt.

Dolgozott az újvidéki Ifjúság című hetilapnál, főszerkesztője volt az Ifjúsági Tribünnek, és szerkesztője Magyar Szó Kilátó című kulturális mellékletének. 1980-tól az Újvidéki Televízió dramaturgja, majd kényszerszabadságoltatása után, a Soros Alapítvány irodavezetője.

1985–89 között a Szerb PEN elnökségi tagja. 1965–67 és 1968–1971 között az Új Symposion, 1968–1971 között az újvidéki Polja, 1987–1989 között pedig a zágrábi Prolog szerkesztőbizottsági tagja. Írásai angol, szerb, szlovén, német, holland és albán fordításban jelentek meg.

Magyar nyelven megjelent kötetei:

Egy makró emlékiratai, regény, Forum, Újvidék, 1969. **A szenvedélyek tanfolyama,** regény, Forum, Újvidék, 1969.

Szitkozódunk, de szemünkből könnyek hullanak, elbeszélések, Forum, Újvidék, 1969. **A vers kihívása,** esszék a jugoszláviai magyar költőkről, Forum, Újvidék, 1975.

Áttüntetések, regény, Forum, Újvidék, 1984. **Ábrahám kése,** színházi esszék, Forum, Újvidék, 1988. **Judit,** drámák, Forum, Újvidék, 1989. **Újvidéki trilógia** (Egy makró emlékiratai – Áttüntetések – Eckhart gyűrűje), regények, Jelenkor Irodalmi és Művészeti Könyvkiadó, Pécs–Forum Könyvkiadó, Újvidék, 1993. **Lemondás és megmaradás.** Esszék, Cserépfalvi, Budapest, 1992. **Wittgenstein szövőszéke.** Esszénapló, 1991–1992, T-Twins, Budapest, 1995. **A nagy Közép-Kelet-Európai Lakoma bevonul a Pikareszk Regénybe.** Beszély a pikareszk regényről, Forum, Újvidék, 1998. **Peremvidéki élet,** esszék, Forum, Újvidék, 2000. **Exterritórium,** esszéregény, Jelenkor Kiadó, Pécs, 2000. **Időírás, időközben, (naplójegyzetek 2000–2002**), Noran, Budapest–Családi Kör, Újvidék, 2003. **Hontalan esszék,** esszék, Jelenkor, Pécs, 2003.

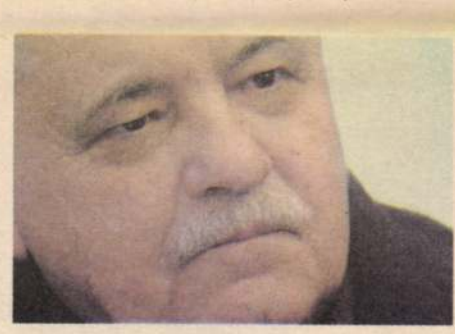

Félre kell hogy értsenek, hogy megértsenek

Első könyve az Egy makró emlékiratai. A makró Magyarországon nem azt jelenti, helyesebben azt nem jelenti, mint Szabadkán, Újvidéken. A nyelvhasználat különbözősége hogyan hat az íróra?

Márait idézhetem, hogy az anyanyelvem a hazám. S ez így szépen hangzik, de Márai munkássága is bizonyítja, hogy mennyi ellentmondás rejtezik e hitvallás mögött. Mert ehhez hozzá kell tennem, hogy más elbeszélésben, történetben élek. A történet és a nyelv külön-külön életet él, úgy is mondhatnám, hogy e kettő feszültsége formateremtő erővé válik. Még azt is megkockáztatnám, hogy ez egy nagyon modern egzisztenciális állapot és diskurzushelyzet, annak minden átkával és áldásával. A kisebbségi író mindig köztes állapotban él, s elbeszélése nagy képtelenségen alapul. Nyelve idegen egy történetben, ám a történet mégis az övé. S ez nem pusztán nyelvészeti kérdés, hanem formateremtő erő. Nemcsak azt eredményezi, hogy másról ír, hanem azt is, hogy másként.

Kisebbségi magyarként a sehova vagy éppenséggel a sok helyre tartozás élményét éli meg?

Remélem, hogy pár évtized múlva a sok helyre tartozás élménye természetes állapot lesz. A zárt világok falai leomlanak, az új nemzedékek egyszer majd boldogan fogják átélni a többféle haza élményét, mert megváltozik a területiség elvének filozófiája. Jelenleg azonban ez sérülékeny, ellentmondásos állapot, amelyből sokszor a senkiföldjére vezet az út. De inkább ezt az utat járom, és nem színlelem azt, hogy ez az ellentmondás nem létezik. Inkább saját megkonstruált szellemi világommal próbálom a sok helyre tartozás létélményét elővarázsolni, feltárni megsokszorozódó énjeim zűrzavarát az anyanyelv rejtélyes határain belül.

Részese a magyar irodalomnak, de a szerb kulturális életnek is. Óriási a különbség a kettő között, vagy ez csak a látszat?

Különböző helyzetekben mérlegelhettem a hasonlóságokat és a különbségeket. Könyveimet rendre lefordították, kiadták, az olvasók is vásárolták. Vannak könyveim, amelyek két kiadást is megértek. Jelen vagyok mind a magyarországi, mind a szerbiai folyóiratokban, a médiában. Nagyon érdekes, hogy mást domborítanak ki a szerb, és mást a magyar kritikusok, szemük másra élesedett ki. Közben követni tudom logikájukat is. A különbségek tehát nyilvánvalóak. A hatvanas-hetvenes években a néhai Jugoszlávia szellemi élete magyarországi szemszögből vonzó volt, ne mondjam, „szocialista paradicsom" volt, amiből a kilencvenes években „balkáni pokol" lett. Szerbiai nézőpontból a hatvanas-hetvenes években Magyarország unalmas gulyáskommunista ország volt, mára viszont rendszerváltó mintaország lett. Azt kell mondanom, hogy a belgrádi értelmiségiek körében a nyolcvanas évek magyar demokratikus ellenzéke nagy elismerést élvez. Meglepően jól ismerik szereplőit. A minap voltam egy belgrádi vitafórumon, amelyen újra felvetődött, hogy Szerbia pótolhatatlan vesztesége, hogy nem volt ilyen népes európai gondolkodású szellemi és irodalmi elitje. Összességében Magyarországnak jelenleg nagy az ázsiója Szerbiában, még azok között a nacionalista beállítottságú értelmiségiek között is, akik például a szerbiai magyar kisebbséget nem igazán szívelik. Kétségtelen, hogy az újvidéki dolgozószobámból én is sokszor szebbnek látom, mint amilyen, még akkor is, amikor elégedetlenkedem vagy morgolódom. Mindenesetre másképp látom, mintha ott élnék. Sokszor ez a perspektíva megkettőzésével jár. A magyarországi távlat ugyanakkor segít a szerbiai állapotok megítélésében, értelmezésében, tehát ebben is egy új nézőpontra teszek szert. Egyszóval nagyon furcsa kaleidoszkóp birtokosa vagyok, amelynek segítségével sokszor lehetetlen kombinációkkal találom magamat szemben. De a történetek mély rétegeiben mindig meghúzódtak valamiféle hasonlóságok. Tehát a két világ átjárható, a határok átlépése kalandos ugyan, de ugyanakkor termékeny. Az volt és – az is maradt. Csakhogy gyakran az volt az érzésem, hogy eközben furcsa, sokszor érthetetlen, gyakran teljesen felesleges terhet cipelek magammal. Ezek a terhek azonban idővel egy alkotó félreértés folytán új jelentésekké alakulnak át. Félre kell hogy értsenek, hogy megértsenek. Magyarországon is, Szerbiában is.

Sokféle dolgot ír, sokféle írói-újságírói szerepben megnyilvánul. Előfordul-e, hogy egy újságcikként is lejegyzett élményből később akár regény születhet?

Valóban több műfajú vagyok, bár nem tudom, hogy ez erény vagy hátrány. Egy biztos, hogy valamiféle szellemi kíváncsiság és nyugtalanság következménye. Meg aztán a különféle tapasztalatokat csakis különböző műfajokban tudom kifejezni. Sokszor az egyik műfaj a másik előőrse. Gyakran előfordul velem, hogy a regényt esszék előzik meg. Dráma lesz abból, ami semmiképpen sem kerülhet be a regénybe, sokszor egészen más végkicsengéssel. Így voltam a Parainézis című regényemmel és a Judit című drámámmal. Mindkettőben a bibliai Judit motívumát értelmeztem, de a világképek különbözőek. Vitatkoznak egymással. A műfaj nagy diktátor. Az elmúlt pár évben szívesen írtam rövid novellákat, miközben rádöbbentem, hogy néhány közülük egy drámai szerkezet részét képezheti, egészen más jelentéssel. Műfajilag átírni egy szöveget számomra azt jelenti, hogy egy másik, új világba költözök át. A tárcák pedig noteszlapokra emlékeztetnek, nagy, rendezetlen, leltár nélküli raktárra, a teljes zűrzavarra. A napló meg olyan, mint egy szellemi vizsgatétel, amely szigetszerű létemmel van kapcsolatban. Igaza volt Márainak, a hazátlannak: a napló a hazátlanság műfaja.

Egyáltalában Végel, a szépíró mindennapi penzumot ró magára, és folyamatosan alkot, vagy az „ihletet" várja?

Az ihlet nem jön magától, szívós munkával kell kiprovokálni. Nem is beszélnék penzumról, hanem állandó készenlétről. Ez a készenléti stratégia pedig eleven a magyar irodalmi hagyományban. Ma is tetten érhető. Nagyon szeretem olvasni a mai magyar írók penzumból írt írásait. Azt hiszem, hogy jól sejtem, miért vállalják. A szellemi éberség megőrzése miatt a penzum olyan, mint a szervezet számára a dzsogging. Sohasem volt szélárnyékos munkahelyem, meg kellett tanulnom gazdaságosan bánni az időmmel, s ha valami oknál fogva eltávolítottak onnan, vagy pedig én menekültem el, akkor egyszerre időmilliomosnak éreztem magam, s kétszer annyit dolgoztam, mint amikor a megélhetési gályapad mellett ültem.

Szarka Klára

ahogy tetszik

Rippl-Rónai József: Feketefátylas hölgy, 1896

KLIMT, SCHIELE, KOKOSCHKA ÉS A DUALIZMUS MŰVÉSZETE

Egon Schiele: Álló nő, 1913

Gustav Klimt: Plakát a Secession I. kiállításához, 1897

Folytatás a 21. oldalról

Ez a kép az 1873-as bécsi világkiállításon éppúgy szerepelt, akárcsak Munkácsy Köpülő asszonya vagy Székely Bertalan munkái, illetve az az etnográfiai anyag, amelyből Néprajzi Múzeumunk nőtte ki magát, továbbá azok az ott vásárolt dísztárgyak, amelyek Iparművészeti Múzeumunk alapját képezték. Erre rímel az 1885-ös budapesti Országos Kiállítás idézése is, mint ahogy közös történelmünk ünnepélyes fordulópontjait az 1867-es kiegyezés nyomán Ferenc József és Erzsébet királyi koronázása, az 1896-os millennium, illetve IV. Károly magyar királlyá avatása jelzi 1916-ból, ez utóbbi kuriózumaként láthatjuk az akkor négyesztendős Habsburg Ottó ünnepi viseletét a budapesti aktusról. Helyszűke miatt a két főváros európai metropolisszá válásáról és a korszak „összművészetéből" ragadjunk ki csupán néhány jelképet: a leghíresebb osztrák építész – Otto Wagner – Rumbach utcai zsinagógáját, avagy a százéves Wiener Werkstaette mellett a gödöllői műhelyt, s akkor még a világhírű Zsolnay-fajanszról, herendi porcelánról vagy halasi csipkéről nem is szóltunk...

Az Országos Széchényi Könyvtár Stefan Zweig A tegnap világa regényének a címét kölcsönözte Bécs és Budapest körútjainak és korzóinak, enteriőrjeinek és kávéházainak pezsgő életéhez, operabemutatóinak idézése mellett pedig nem feledkeztek el egy sajátos monarchiabeli közös műfaj, a máig világsikert arató operett fölötti nosztalgiázásról sem. A zenei meg az irodalmi élet részletezésére jutott viszonylag a legkevesebb hely korábban a bécsi tárlaton. Most ezt bőven pótolja a jelenlegi válogatás, olyan részletekkel, mint Madách Az ember tragédiájának bécsi előadásáról Francesco Angelo Rottanara díszletterve Zichy Jenő illusztrációi alapján, vagy Ferenc József intim barátnőjének – Schratt Katalinnak, a Burgtheater híres színésznőjének – korabeli ruhája. Miközben a „nyitány" itt Barabás Miklós portréja Lisztről – az európeér zongoristáról, zeneszerzőről és karmesterről –, a záróakkord a néhány éven át kiválóan festő Arnold Schönberg arcképe neves zeneszerző kollégájáról, Alban Bergről.

A Magyar Nemzeti Galéria Közös és eltérő utakon címmel taglalja a két nemzeti művészet hasonlóságait és különbségeit a realizmus, plein-air, impresszionizmus és naturalizmus térhódítása nyomán. Most kerül először a nyilvánosság elé Szinyei hagyatékából két Makart-kép, amely barátságuknak is beszédes dokumentuma. Az osztrák és magyar tájfestők közül olyan „párosok" képeiben gyönyörködhetünk, mint az erdőfestő Paál László és Eugen Jettel, a vízpartok mestere, Mészöly Géza és az alföld kedvelője, Theodor von Hörmann. Az úgynevezett osztrák hangulati impresszionizmus (Stimmungsimpressionismus) legközelebbi magyar művelője Mednyánszky volt Jakob Schindler mellett, az pedig az általános műveltséghez tartozik mifelénk is, hogy a szolnoki művésztelep alapításában August von Pettenkofen is főszerepet vállalt, később pedig olyan európai hírű és rangú művészek jártak ott, mint a manapság rendkívül felkapott Tina Blau vagy Anton Romako. Az 1890-es évektől már inkább a sajátos magyar utat képviselik a késői szolnoki művésztelep alkotói – élen Fényes Adolffal –, akárcsak a nagybányai iskola tagjai: Ferenczy és Hollósy, Iványi Grünwald, Csók, illetve Réti. A főcímben is kiemelt, világhírű osztrák mesterek – Klimt, Schiele és Kokoschka – hazai párhuzamai Rippl-Rónai, Vaszary franciás eleganciája vagy Gulácsy és Csontváry látomásos álomvilága.

Gottermayer Nándor: Könyvkötés, 1896

Végül a magyar avantgárdot a Nyolcak és aktivisták (Czóbel, Czigány, Márffy, Perlrott, Nemes Lampérth, Uitz, Tihanyi) képei mellett a bécsi emigrációban alkotó Kassák-kör művészeinek képei idézik az osztrák modernek és a bécsi kinetizmus képviselői mellett... És itt hívjuk fel máris a figyelmet arra, hogy épp a legnevesebb osztrák mesterek műveit tudják a legrövidebb ideig nélkülözni a kölcsönző osztrák partnerek, így a galéria tárlata már május 17-én zárul, míg a két másik testvérintézményben szeptember 6-áig látható a reprezentatív osztrák–magyar seregszemle.

Wagner István

Végel László
vajdasági magyar író tárcáival rendszeresen találkozhatnak lapunk hasábjain. Ezúttal Végelt, a szépírót mutatjuk be ars poetica rovatunkban
26–27. oldal

ahogy tetszik

BÉCS ÉS BUDAPEST A HISTORIZMUS ÉS AVANTGÁRD KÖZÖTT

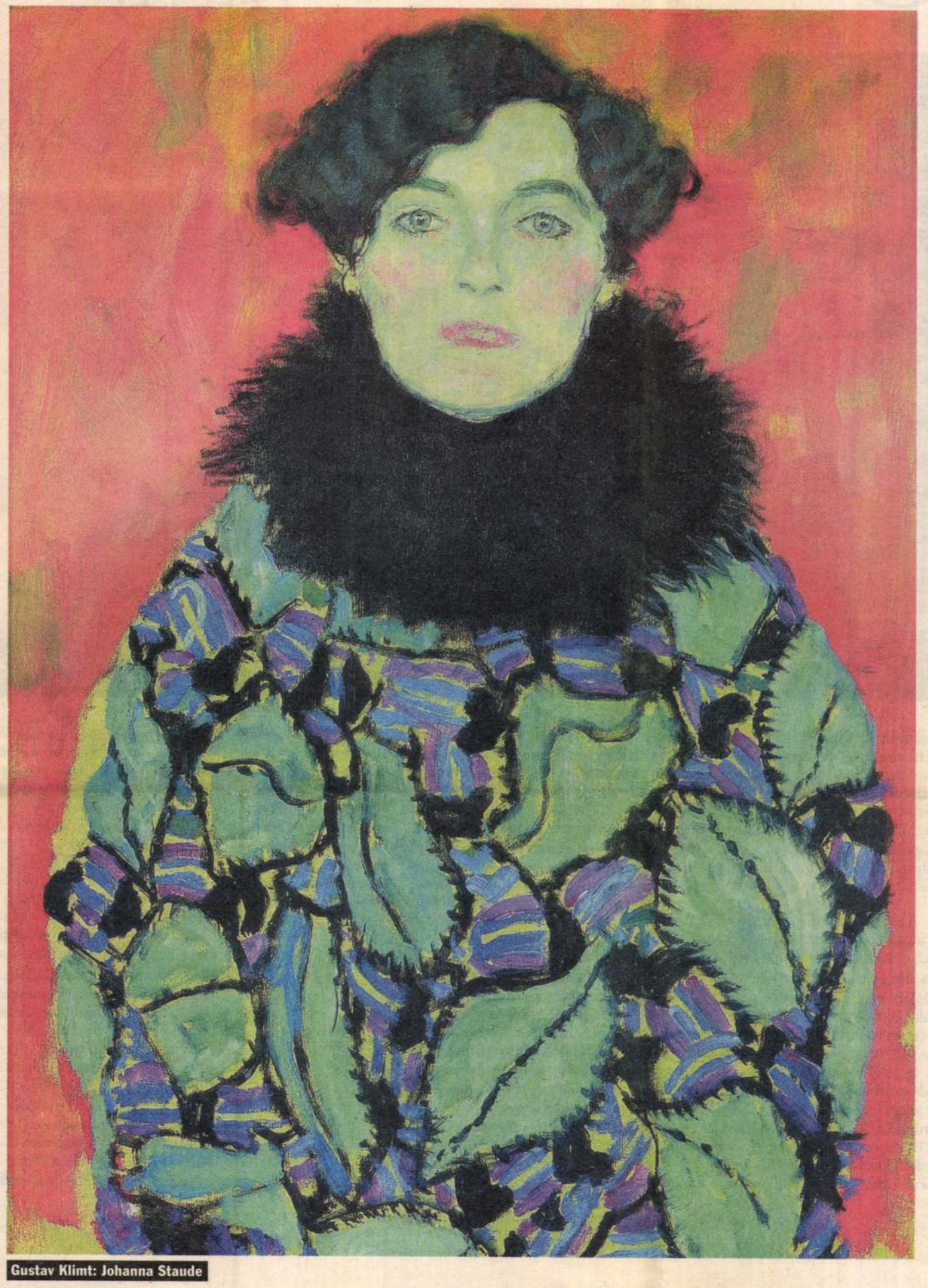

Gustav Klimt: Johanna Staude

KLIMT, SCHIELE, KOKOSCHKA ÉS A DUALIZMUS MŰVÉSZETE

Az osztrák fővárosban tavaly ilyenkor Rippl-Rónai Feketefátylas hölgye népszerűsítette óriásplakátokon a Harrach és Ferstel ikerpalotában Az áttörés kora felcímmel rendezett, két országra szóló monstre tárlatot. Ezen 28 magyar és nyolc osztrák múzeum 450 magyar és 200 osztrák műtárgya adott ízelítőt az 1873–1920 közötti fél évszázadról. Most nálunk a Budapesti Tavaszi Fesztivál hivatalos nyitányát jelenti ennek bővített és magyarított variánsa. Vagy 30 hazai és 14 külföldi kölcsönzőtől több mint 350 osztrák kiállítási darab látható az összesen 850-ből a Budavári Palota három intézményében.

A közös katalógus az előzetesen tervezett félezer oldal helyett már elérte a hatszázat, tucatnyinál több itteni és ottani művészettörténész szaktanulmányával, továbbá soksok színes képpel illusztrálva. A magyar fővárosban viszont egyszerre „három gráciát" választottak patrónául a falragaszokra, az összefogás jegyében: Makart még historizáló kosztümben örökítette meg Hanna Klinkoscht, de Klimt modern festményén Johanna Staude már éppúgy a Wiener Werkstaette által tervezett divatos ruhában pompázik, akárcsak Fedák Sári azon az 1917-es felvételen, amely Bródy Sándor A szerető című darabjának bécsi bemutatóján készült róla, gyöngyhímzéses estélyi jelmezben.

Ám a szimbolikus erejű párhuzamok tovább folytatódnak ezen az egész nemzetközi seregszemlén... A Budapesti Történeti Múzeumban Azok a boldog békeidők címmel rendezett tárlatrészlegen a belépőt Than Mór 1872-es nagyméretű, historizáló kompozíciója fogadja a morvamezei csatáról, amelyen Habsburg Rudolf Kun László magyar király segítségével legyőzte ősi ellenségét, a cseh Ottokárt. Mellette Carl Blaas ezzel egyidős festményén az asperni ütközet látható, amelyet az osztrákok megnyertek Napóleon ellen, Károly főherceg vezetésével.

Folytatás a 28. oldalon

Kétszer ad, ki gyorsan ad...

Élelemosztás a szlovákiai Tőketerebesen

Daróczi Ágnes közíró a szlovákiai éhséglázadás helyszínén járt. A gyakorlatban tapasztalhatta meg a nyomort és a segélyezés nehézségeit is.

Tőketerebesen, a cigánytelepen nyomor van, éhezés és kilátástalanság. Fáznak és éheznek, nagy zsúfoltságban élnek, munkanélküliek. Én most mégsem a nyomor külső figyelőjeként szólok, azokat az emberi gesztusokat próbálom meg leírni, amelyek – éppen nagyon is emberi mivoltuk miatt – talán képesek másképpen láttatni az eseményeket. Március hatodikán a Roma Polgárjogi Alapítvány (RPA) és az Oltalom Karitatív Egyesület (OKE) kilenctonnányi – ezer csomagnyi élelmiszert juttatott el a tőketerebesi, mintegy három és fél ezer éhező romának. Önkéntesként magam is részt vehettem a segélyezést lebonyolító kis csapat munkájában.

A szellemiség A Roma Polgárjogi Alapítvány is meg van győződve arról, hogy Szlovákiában éhséglázadás tört ki. Romák voltak ugyan az elsők, akik elégedetlenségüknek hangot adtak, de itt alapvetően nem „romaügyről", hanem a szegénység kérdéséről van szó. Továbbá az a tény, hogy Szlovákiában ilyen esemény megtörténhetett, felveti a kérdést: várható-e Magyarországon hasonló? Merthogy a szegénység független a származástól.

Éppen ezért az RPA olyan szervezeteket szólított meg, amelyek a hátrányos helyzetűekkel, leszakadókkal, munkanélküliekkel, szegényekkel foglalkoznak. Megkereste az egyházakat is, a Vöröskeresztet, a szakszervezeteket és a civil szervezeteket. Kommunikációjában a felvetődő probléma „etnikus" beskatulyázásától és a romákkal kapcsolatos indulatok szításától próbálta megóvni a közhangulatot. Örömmel nyugtázhatták, hogy a Civil Fórummal és az Oltalom Karitatív Egyesülettel közösen tarthattak sajtótájékoztatót, amelyen hasonló megközelítésükről adhattak számot.

A szervezés A különböző segítő szervezetekkel való telefonos egyeztetés után kialakult, hogy mely intézmények hajlandók részt vállalni az akcióban, és mekkora összeg áll rendelkezésre. Az is kiderült, hogy a segély csak Szlovákiában vásárolható meg, különben a határnál elbukik minden jó szándék (növényi származékok fertőzésmentességének igazolása – ha jól emlékszem).

Folytatás a 24–25. oldalon

fotó: Habik Csaba

CSORDÁS GÁBORÉ A LIPCSEI KÖNYVVÁSÁR NEMZETKÖZI DÍJA

Montaigne választása

A Jelenkor Kiadó neve ma már egyet jelent Csordás Gáboréval. Ahogy mondja, igényes irodalmat kiadni, fiatal, tehetséges szerzők sikerhez vezető útját kitaposni nem könnyű feladat, s időnként fel is ötlik benne a kérdés: érdemes-e tovább csinálni? Március 28-án a lipcsei könyvvásár díját veheti át. Ez alkalomból beszélgettünk vele.

fotó: Tóth László

Hogy érzi magát ebben az érzelmi és morális káoszban, amely immár az írószövetségben is indulatokat korbácsol?

Az ön által említett ügynek két oldala van. Az egyik az alapvető erkölcsi kérdésekre vonatkozó konszenzus hiánya, amely valóban felszínre hozta az írószövetségen belül egyébként korábban is meglévő, de a mélyben meghúzódó gondokat. Ez a helyzet sem nekünk, sem a hozzánk hasonló, jövőjét, munkáját, megélhetését hosszú távra tervező vállalkozásoknak nem jó. Hiszen ha nincs egyetértés, akkor hiányzik az a biztos fundamentum, amely a kiegyensúlyozott, nyugodt működéshez, egyfajta higgadt előre gondolkodáshoz nélkülözhetetlen. A kérdés másik része – mármint, hogy mi miként érezzük magunkat – egyértelműen a gazdasági természetű nehézségekkel kapcsolható össze. Ez bő tíz éve kísér bennünket, mára viszont állandósult problémává vált. Az ok a folyamatos értékvesztés, ennek következményeit – hiába is tagadnám – nagyon megérezzük, mert a szellemi értékeket egyre inkább negligáló társadalmi közegben nehéz igényes könyvet eladni. Ez a folyamat oda vezetett, hogy egyre kíméletlenebb versenybe kényszerülünk, amely egyrészt a létünkért, másrészt az igényes művek terjesztéséért folyik. Nézze, a kultúra soha nem volt népszavazás kérdése, most sem tehető azzá, de naponta azt tapasztaljuk, hogy a piac a kontroll teljes hiánya mellett szabadjára engedi a könyvkiadást. A helyzetünket nagyban nehezíti az agresszív reklám, amely helyzeti előnybe hozza az úgynevezett „sikerkönyveket." Ezek megjelenés előtti promóciójára a kiadók a könyv árának 25 százalékát fordítják. Nekünk pedig, akik igényes irodalom kiadásával foglalkozunk, nincs egy fillérünk sem reklámra. Olyan ördögi körbe kényszerülünk, ahonnan sem mi, sem az általunk kiadott igényes irodalom nem jöhet ki nyertesen.

Ennek ellenére úgy tetszik, bírják a „gyűrődést", hiszen a Jelenkor ott van az ország négy legjelentősebb irodalmi kiadója között.

Ha ez így látszik kívülről, annak csak örülni tudok, hiszen ezért dolgozunk. Azt tesszük, amit valóban jónak ítélünk, de igaz az is: a presztízsből ma már nem lehet megélni. E mögött – már említettem – kemény gazdasági küzdelem áll. Folyamatosan adósai vagyunk a nyomdának, mert nem lehet olyan példányszámot elérni, amelyik gazdaságossá tenné a megjelenést.

Erősödnek a hangok: piacgazdaságban boldoguljunk a saját pénztárcánkból.

Ezt már sokszor hallottam az elmúlt évtizedben. Furcsa, hogy ez csak a könyvkiadásra érvényes. Miért nem mondják például a színházaknak: éljetek a saját lábatokon, vagy miért nem érvényes ez a filmesekre? A könyvkiadás minden egyes részterületén bajok vannak. Megoldás persze, ha nem is mindegyikre, de azért lenne. Sokat segítene például, ha az állam a könyvtáraknak vásárolna, ez ugyanis a Lajtán túl bevett gyakorlatnak számít. Ezt tapasztaltam a skandináv országokban, de hasonló a helyzet Szlovéniában is, ahol az állam minden értékesebb irodalmi kiadványból 200-300 darabot egyszerűen megvesz az ország könyvtárainak. Ha csak ennyi segítséget kaphatnánk, már elegendő lenne az egyensúlyunk megőrzéséhez. De segítség lehetne az is, hogy annak a tetemes adónak egy részét, amelyet befizetünk a közös kasszába, visszatérítené az állami költségvetés. Mi nem más területről kérünk támogatást, csupán a sajátunkból egy kis részt. A jelenlegi céltámogatási rendszert a lehető legrosszabb megoldásnak tartom. Ez gyakorlatilag az írókat segíti, akik megítélése – mint tudjuk – mindig is a politika függvénye volt, és ma is az. A mindenkori hatalom számára túl nagy a csábítás... A legszomorúbb azonban az, hogy a komolyabb irodalomra még a fogékony ember sem talál rá könnyen, hiszen ha bemegy egy nagyobb könyváruházba, ott legalább tíz-tizenötezer címet lát. Nem könnyű megtalálni azt a negyven-ötven művet, ami annak nevezhető, sőt szinte lehetetlen. Ha az érdeklődő nem tudja konkrétan, mit is keres, esélye sincs arra, hogy rábukkanjon a valóban igényes irodalomra.

Már középiskolás évei alatt verseket írt, s miközben franciául tanult, szívesebben olvasott klasszikus szerzőket, mint kortárs műveket. Évek múlva a Jelenkorhoz került, s ott is ragadt a pécsi alkotói műhelyben

Lót-fut, menedzseli a kiadót, hurcolja a tehetséges fiatal írókat olvasói találkozókra, ott van a nyomdában, emellett folyamatosan olvas és műfordít. Legutóbb például a francia irodalom egyik legnagyobb parveniüje, Michel Eyquem de Montaigne-t. Miért éppen ő?

Tudja, úgy 15 évesen, amikor már komolyan olvasni kezdtem, a franciákat találtam különösen izgalmasnak. Ez a vonzalom a mai napig megmaradt – persze nemcsak Montaigne-t olvasom eredetiben, hanem a maiakat is. Montaigne fordítására az ösztökélt, hogy sokszor meditáltam rajta, miként tudnánk behozni azt a lemaradást, ami vele kapcsolatban nálunk tapasztalható. Meglehetős szégyen ugyanis, hogy Montaignenek tavaly őszig nem volt teljes magyar fordítása. Ehhez képest az olaszok már a XVI. században, az angolok pedig 1601-ben lefordították a francia renaissance legfontosabb gondolkodójának műveit. De megtették ezt már a románok, a lengyelek is. Mielőtt nekiláttam a munkának, tudtam, hogy Pécsett élt valaki – Balcsó András –, akinek volt egy ►

Konstruktívok és szellemi bűnbeesők

Nyerges András
Pulitzer-emlékdíjas publicista, író

színrebontás

Azt hittem, egy kurta pengeváltással túl is vagyok a vitán, melybe Móra Ferenc vélt vagy valós destruktivitásáról szóló írásommal keveredtem, de azóta is folyton azon kapom magam, hogy a probléma az írón túlmutatón is nyugtalanít. Pontosabban a Móra-szindrómából adódó tanulság: azoknak van-e igazuk, akik szerint bizalmat előlegezni a forradalomnak: akár 1917-ben az orosznak, akár 1918-ban a magyarnak, s főképp nem zsigeri ellenérzéssel fogadni 1919 márciusát, nem más, mint bűnbe (mármint szellemi bűnbe) esés? Felróható vétek-e, ha a világban végbement forradalmakat illetően nem feltétlenül azok szavát vesszük készpénznek, akiknek érdekeit a forradalom sértette, tehát eleve elriaszthatnak tőle?

Esküszöm, nem a vitát akarom felmelegíteni, csak mint konkrét példához térek vissza a Móra-cikkhez, mely miatt – állítólag – joggal minősítették destruktívnak. Ahhoz, melyben nem átallott megértően írni arról, hogy a forradalom a fent lévőket rá akarja kényszeríteni: ezentúl „ők is érjék be annyival, amennyi embertársaiknak jut". Úgy vélte, az még nem „rettenetes sors", ha azt az életet kell élniük, amelyet mások eddig is éltek, emiatt nem érdemes véres retorziót kiprovokálni, hiszen csak a világ normális, igazságos rendje állna helyre. Bevallom, Móra szemléletéhez empátiával közelítettem, és sehogy sem értettem azokat, akik ezt a cikket szellemi bűnként kezelték – egykor és most. Az irodalomtörténeti vagy filológiai megközelítés azonban nem vezetett sehová, az viszont szöget ütött a fejemben, hogy 2004-ben is akadhat, aki a forradalom támogatásában destrukciót lát. Csak nem holmi prevenció munkál a megbélyegzés mögött?

Nem is tudom, merjem-e mondani, amiről szemérmesen hallgatni szoktunk, hogy ma éppen a társadalmi igazságtalanságok újjászületésének korát éljük, s van, akinek (például nekem is) nincs ínyére, hogy immár nemcsak az egyenlősdi, de az emberek egyenlőségének eszméje is úgy kezeltetik, mint lejárt lemez, mint kidobni való, bugyuta ábránd. Lehetséges, hogy ez a gondolat a szellemi bűn? És jóakaratú, de komolyan veendő az intelem, mely szerint aki így vélekedik, maga is „vérgőzös diktatúrák, eszmék mozgalmak vonzásába kerül"?

A kioktatás azonban – sajnos – csak arról szólt, hogy mit kell kerülni, arról nem, hogy kiknek a példáját kövessük, kik a konstruktivitás azon megtestesítői, akik (például 1918/19-ben) ellent tudtak állni a forradalmak veszélyes vonzásának. Szignifikáns megnyilatkozásaik talán megtanítanak arra, hogy mi teszi az embert immúnissá a társadalmi igazság eszméjével szemben, miből lehet tudni már a forradalom születése pillanatában, hogy az visszataszító és borzalmas lesz? Kenedy Gézát például: „Az undor, ami egész idő alatt a torkomban ült. Nem március 21-én kezdődött, hanem már sokkal előbb. Egészen tisztán tudom, hogy Károlyi Mihály uralma elején lepett meg, mégpedig az akkor már egyre szaporodó vöröskokárdás katonáktól és vörös pántlikával fölcicomázott tengerészektől." Lendvai István, a fehér kurzus „tollforgató-bravóinak" egyike pedig azt tudja, hogy az új rend: „a budapesti csatornák népfönsége". Ki is bukik belőle a ritka őszinteségű vallomás: „Utálom e szót: forradalom." Már 1919-ben tudja azt, amit a Móra-vitában nekem szegeztek: „A magyar forradalmiság menthetetlenül segítségévé lett a destruktivitásnak." E szemlélet kvintesszenciája mégis az, ahogyan Tormay Cecile a Bujdosó könyvben felteszi a kérdést: „Mit akar ez a sötét társaság, HOGY MERI MAGÁT a nemzet tanácsának nevezni? Kik azok, akik lázítanak az állam ellen?" Merészelés és lázítás: a szóhasználat nemcsak a tett gyűlöletéről árulkodik, de az elkövető alacsonyabb rendű páriák megvetéséről is. A Nemzetvédelmi Szövetség október 30-ai kiáltványa is azzal érvel a forradalmárok ellen, hogy „vakmerőségük nem ►

„A munkástanácsi kiküldöttek a dicső Tanácsköztársaság védszárnyai alatt nem kommunizáltak, magyarul nem loptak el egyebet, mint egy doboz jóféle Regalia Media szivart."

A magyar festészet rejtőzködő csodái

MŰ-TEREM GALÉRIA – VIRÁG JUDIT

A MŰ-TEREM GALÉRIA 2004. OKTÓBER 16.
ÉS NOVEMBER 13. KÖZÖTT
NAGYSZABÁSÚ KIÁLLÍTÁST RENDEZ,
A MAGYAR FESTÉSZET
REJTŐZKÖDŐ CSODÁI - VÁLOGATÁS
MAGYAR MAGÁNGYŰJTEMÉNYEKBŐL
CÍMMEL. A KIÁLLÍTÁST 2004. OKTÓBER 16-ÁN
DÉLELŐTT 10 ÓRAKOR
DR. BÁN LÁSZLÓ HELYETTES
ÁLLAMTITKÁR ÚR NYITJA MEG.
NYITVATARTÁS:
NAPONTA, 10 - 18 ÓRA KÖZÖTT
A KIÁLLíTÁS ALKALMÁBÓL MEGJELENŐ
MAGYAR ÉS ANGOL NYELVŰ ALBUM
A HELYSZÍNEN MEGVÁSÁROLHATÓ.

Rippl-Rónai József: Piacsek bácsi a Nikiai lányokkal, 1907 olaj, karton, 60 x 93 cm, jelezve jobbra fent: Rónai
József Rippl-Rónai: Uncle Piacsek with the Nikiai Daughters, 1907 oil, cardboard, 60 x 93, signed above right: Rónai

MŰ-TEREM GALLERY IS ORGANIZING
A REMARKABLE EXHIBITION
FROM THE HIDDEN WONDERS
OF THE HUNGARIAN PAINTING
(SELECTION FROM PRIVATE COLLECTIONS)
BETWEEN THE 16TH OF OCTOBER
AND 13TH OF NOVEMBER, 2004
THE OPENING CEREMONY WILL BE HELD
BY MR LÁSZLÓ BÁN
ON THE 16TH OF OCTOBER, 2004, AT 10 A.M.
AT THE MŰ-TEREM GALLERY.
OPENING TIMES: DAILY, FROM 10 A.M TO 6 P.M.
A BILINGUAL ALBUM CONTAINING
THE EXHIBITED PAINTINGS
WILL BE AVAILABLE ON THE VENUE.

INFORMÁCIÓ / INFORMATION
Mű-Terem Galéria, 1055 Budapest, Falk Miksa u. 30. **Telefon/Fax:** (36-1) **312-2071**, (36-1) **269-4681**, **E-mail:** mu-terem.gal@axelero.hu, **http:**// www.mu-terem.hu

Rippl-Rónai József

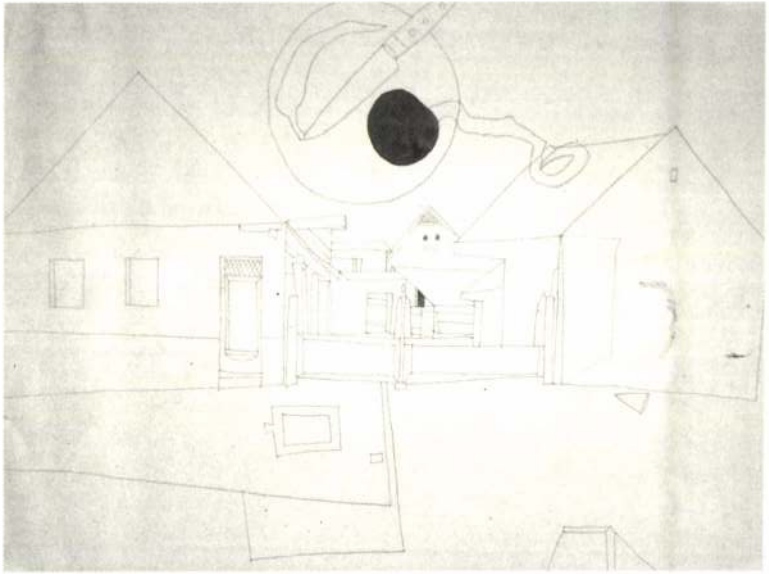

A Magyar Nemzeti Galéria tisztelettel meghívja

a „MODERN MAGYAR RAJZOK"
Válogatás Gombosi György művészettörténész
gyűjteményéből című kiállítás megnyitójára

2004. november 11-én, csütörtökön 16 órára

A tárlatot megnyitja: Marosi Ernő
a Magyar Tudományos Akadémia alelnöke

A kiállítás megtekinthető 2005. március 31-ig.
Budavári Palota C épület III. emeleti kamaraterem

Rippl-Rónai József

Gombosi György (1904–1945) a huszadik századi művészettörténet-írás egyik legjelentősebb személyisége. Kutatási területe elsősorban a középkori és reneszánsz itáliai művészet volt. Eredményeit több cikkben, tanulmányban és monográfiában (Spinello Aretino, 1926; Palma Vecchio, 1937; Moretto da Brescia, 1943; Rubens, kézirat) foglalta össze. A kortárs magyar művészetről szóló írásai közül kiemelkedik Beck Ö. Fülöp munkásságáról megjelentetett könyve (1938), valamint az *Új magyar rajzművészet* című, összefoglaló kötete (1945), amelyben a műfaj elméleti kérdéseivel is foglalkozott, bemutatta és értékelte a 20. század első felének magyar rajzművészeti törekvéseit. Gombosi kortársaihoz (Bedő Rudolf, Radnai Béla, Szegi Pál, Frankl Sándor) hasonlóan nem csupán méltatója, hanem gyűjtője is volt a rajzoknak és vázlatoknak. Egykor közel 200 lapot számláló gyűjteményében Rippl-Rónai József tanulmányaitól Vajda Lajos önálló kompozíciójáig számos művész munkái szerepeltek, melyek baráti ajándékozás, gyűjtői csere vagy vásárlás útján kerültek a kollekcióba. A művészettörténész születésének 100. évfordulóján rendezett kamaratárlatunkon a századelőtől a második világháborúig terjedő időszakot reprezentáló modern rajzgyűjtemény hagyatékban őrzött 60 válogatott darabját ajánljuk a szakmai- és nagyközönség figyelmébe.

Zsákovics Ferenc

Illusztrációk: Vajda Lajos: Házak, 1936; Rippl-Rónai József: Férfi macskákkal, 1910 körül (részlet)

BARÁTSÁGKIÁLLÍTÁS!
Az Ernst Múzeum
meghívja Önt

NEUILLYBEN
Rippl-Rónai József és James Pitcairn-Knowles

című kiállítására

A kiállítás megtekinthető 2004. október 14-től
november 24-ig, hétfő kivételével naponta 11-19 óráig.

2004. november 17-én, szerdán 18 órakor *skót irodalmi estet*
tartunk FERENCZ GYŐZŐ irodalomtörténész
összeállításában, TOM HUBBARD költő részvételével.

A kiállítás ünnepélyes zárásaként, november 24-én 18 órakor,
halálának 77. évfordulóján
Rippl-Rónai Józsefre emlékezünk.
Részletek hangzanak el baráti levelezéséből, írók és költők
hozzá írt műveiből, DÖRNER GYÖRGY előadásában.
Zongorán játszik FÜLEI BALÁZS

AN EXHIBITION ON FRIENDSHIP!
The Ernst Museum has pleasure in
inviting you to the exhibition

IN NEUILLY
József Rippl-Rónai and James Pitcairn-Knowles

The exhibition is on view from 14 October until 24 November
2004, Tuesday to Sunday 11 am to 7 pm.

On Wednesday, 17 November at 6pm,
a *Scottish literary evening* will be held, organized by
literary historian, GYŐZŐ FERENCZ and with the participation of
the poet TOM HUBBARD.

Closing of the exhibition on Wednesday, 24 November at
18 pm *Remembrance of József Rippl-Rónai on*
the 77th anniversary of his death
Passages from his correspondence with his friends and
writings to him by authors and poets
will be presented by GYÖRGY DÖRNER
Piano: BALÁZS FÜLEI

A kiállítás támogatói

British Academy, Paul Mellon Centre, Légli Szőlő- és Bortermelő Gazdaság

With the support of

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA

UNIQA Biztosító

BRITISH COUNCIL Hungary

MERIDIEN BUDAPEST

PINTÉR ANTIK

Rippl-Rónai József

Neuillyben • Rippl-Rónai József és James Pitcairn-Knowles

In Neuilly • James Pitcairn-Knowles and József Rippl-Rónai

Ernst Múzeum, Budapest • 2004. október 13 – november 24.

Rippl-Rónai a legdrágább

A Mű-Terem Galéria karácsonyi aukcióján a csúcsot az a Rippl-Rónai-festmény érte el, amely a festő feleségét és unokahúgát ábrázolja idilli környezetben. A művész kukoricás korszakának darabja huszonnégy milliós kikiáltási árról indult, és a negyvennégymillióért kelt el. A legnagyobb mértékben Galimberti Sándor egy 1911-re datált képének az árát verték fel: az ötmilliós kikiáltási árról indulva jutott el a harminchét milliós leütési árig. Munkácsy A Colpachi iskola című képhez készült tanulmányának kikiáltási ára tizenötmillió forint volt, és harmincmilliónál ütött le a kalapács. *(mti)*

RIPPL – RÓNAI JÓZSEF
Magyar Hírlap 37. évf. 277. sz. 2004. dec. 15. 21.

idénycsúcsot jelentő negyven ponttal vezette diadalra a Miami Heatet az északamerikai profi kosárlabdaliga (NBA) legutóbbi játéknapján. Eredmények: Miami Heat–Washington Wizards 106:83, Memphis Grizzlies–Cleveland Cavaliers 86:92, Chicago Bulls–Dallas Mavericks 93:94, Phoenix Suns–Orlando Magic 121:100, Los Angeles Clippers–Boston Celtics 127:134 – kétszeri hosszabbítás után. *(mti)*

Megfelelő anyagi támogatás hiányában könnyen előfordulhat, hogy a tervekkel ellentétben nem lesz magyar versenyző és magyarországi futam az egyik legrangosabb európai gyorsasági autós sorozatban, a Formula Königben, amelynek első győztese 1988-ban az azóta hétszeres Forma–1-es világbajnok Michael Schumacher volt. *(mti)*

Ötödéből kifűthető a kanadai ház

Favázas panelek, tökéletes légzárással – Hőcserélőn át szellőzik az épület

A Candom cég olyan könnyűszerkezetes családi házakat épít Szlovákiában, amelyeket ötödannyiból lehet kifűteni, mint a hagyományos téglaépületeket. A négyzetméterenként 600 euróba (150 ezer forint) kerülő épület lehet, hogy hamarosan megvásárolható lesz nálunk is.

Németh Géza

Akönnyűszerkezetes épületeket alapvetően két módon állítják elő. Az egyik esetben üzemben panelokat készítenek, majd ezekből szerelik össze a házat. A másik megoldás az, amikor már az épület vázát is a helyszínen építik. A Super E kanadai technológia átmenet a kettő között. A panelek vázát Kanadában készítik, ahol belerakják a hőszigetelést, majd áthajózzák Európába. Itt az elemek összeszerelése után a belső oldalra helybeli gipszkarton lemezeket csavaroznak, míg a külső oldalra választás szerinti burkolat kerül.

A fal vastagsága mindössze tíz centiméter. Ez első ránézésre gyanúsnak tűnt, ezért megkérdeztük a cég vezetőjét, Richard Polomot, hogy valóban teljesíti-e a fal a 0,2-es U értéket. A válasz meglepő volt: a kanadai hőszigetelő anyag háromszor olyan jó, mint az európai. Nálunk az üveggyapot úgy készül, hogy vékony szálakat húznak az alapanyagból, majd ezeket összetömörítik. Kanadában a szálakból spirálokat tekernek, majd ezeket tömörítik össze.

A hőszigetelésre kívül-belül egy nagyon erős fólia kerül, amit a találkozási vonalakban ragasztócsíkkal lezárnak. Ezzel érik azt el, hogy se kívülről, se belülről pára nem juthat a hőszigetelésbe. Az ablakok U-értéke 1,1, ami szintén jó érték, ráadásul tökéletesen légzáróak. Mindez együtt azt jelenti, hogy az épületben mesterségesen kell létrehozni a légcserét. Ez egy kisebb családi házban úgy történik, hogy a nappaliban és a fürdőszobában van egy-egy elszívó, valahol a központi közlekedő térben pedig egy befúvó. Az elszívott levegő egy hőcserélőbe kerül, ahol előmelegíti a kívülről beszívott frisset. Ez a technika tehát csak a légcserét biztosítja, a fűtés többnyire radiátorral történik. Végső elszámolásban azonban körülbelül ötödannyi gázból kifűthető egy szezonban ez az épület, mint egy átlagos téglaház.

A külső burkolat lehet olyan színezett alumíniumlamella, [illegible] euró (150 ezer forint) négyzetméterenként, mindez áfával együtt és kulcsrakészen. Az ár- A kulcsrakész kivitelezés a konyhabútort is magában foglalja, a fűtéssel, szellőzéssel és a

fotók: Mitruczky Kinga

Super E technológiájú ház Tátrafüreden – a kulcsrakész kivitelben benne van a konyhabútor is

Hőátbocsátás

Egy fal vagy egy ablak hőátbocsátása azt jelenti, hogy egy négyzetméter felületen hány watt energia halad át akkor, ha a belső és a külső tér között egy Kelvin-fok a különbség. (A Kelvin-fok nagysága megegyezik a Celsius-fokéval, a különbség annyi, hogy a Kelvin skálája az abszolút nulla pontról, –273 Celsius-fokról indul.) Egy jó minőségű téglafal 0,4 wattot enged át óránként, ugyanez egy jó könnyűszerkezetes háznál nem több 0,2 wattnál. A hőátbocsátást idáig „k"-val jelölték, mostantól „U" a jele. Ablakoknál a normál hőszigetelésű kivitel 2,5, míg egy jó hőszigetelésű 1,1 U értékű.

HIRDETÉS

RIPPL-RÓNAI

Vaszary és mások – a tavasz ébredése Kieselbachnál

műtárgy

Kétszáz tételes sűrű anyag vár a gyűjtőkre a Kieselbach Galéria április 28-án rendezendő árverésén. Azon az estén Paál László és Gulácsy Lajos Roberto Carlosszal és Ronaldinhóval próbálja majd felvenni a versenyt, persze a mobiltelefonok korában nem gond, ha egy aukció egy magyar–brazil mérkőzéssel egy időben zajlik.

Gréczi Emőke

A galériák festménykínálatának minőségét az anyag gerincét alkotó művészek (nagybányaiak, Nyolcak, Rippl-Rónai, Vaszary, Scheiber és mások) kötelező felmutatása és néhány mélyről előkerült kincs jelenléte jellemezheti. A piacvezetők mindezt ma már évente háromszor biztosan teljesítik, mégis minden katalógus megjelenése izgalommal tölti el a műértőket, hogy még mivel képesek meglepni őket a galériák. Pár nappal az uniós csatlakozás előtt már tudható, hogy május 1-jével nem kezdődik új korszak a hazai műtárgypiacon, földrengést az éppen zajló restitúciós perek és egyezkedések eredményei okozhatnak, ha az ítéletek az örökösöknek kedveznek majd.

Csók Istvánnak A tavasz ébredése című impozáns olajképe lehet a Kieselbach Galéria árverésének egyik befutója, a tízmillió forintról induló nagy méretű, nagybányai szecessziós életképet éppen kilencven éve állították ki utoljára a Műcsarnokban. Még ennél is régebb óta lappangott Paál László 1877-es Barbizoni erdője, amely közel száz éve került francia magángyűjteménybe – innen vár most új tulajdonosra 16 milliós kikiáltási áron. Ugyancsak külföldön kóborolt Márffy Ödön Nyolcak-korabeli Csendélete (4,5 millió), e mű egyik darabja volt az 1915-ös San Franciscó-i világkiállításon bemutatott magyar kollekciónak. Az anyag a világháború idején nem került vissza Magyarországra, a művek többségének hollétéről ma sem lehet tudni. Czóbel Béla 1920-as Műtermi csendélete ugyancsak bejárta a világot.

Linzer Terkát ábrázolja Rippl-Rónai pasztellképe, a mű 8,5 millióról indul a Kieselbach Galéria árverésén

Batthyány Gyula tömegjelenete (Zsokéklub) gróf Széchenyi László és neje, Gladys Moore Vanderbilt palotájának falát díszítette egykor, később Szapáry Szilvia grófnőhöz került, most pedig akár polgári tulajdonosa is lehet, ha 12 millióról kitartóan licitál a tételre.

Paál műve mellett indul más klasszikus is, például ifjabb Markó Károly Észak-itáliai tája, amelynek már a kerete is önmagában műalkotás. Érdemes lenne többet tudni a XIX. század első felében élt, fiatalon elhunyt Boros Nepomuk Jánosról, a két aprólékosan megfestett Kastélyszoba fantasztikus kézügyességről árulkodik. Mednyánszky Lászlónak A város peremén című tájképe – a Wolfner–Farkas-gyűjteményből – szerepelt a művész közelmúltban rendezett életmű-kiállításán is.

Rippl-Rónaitól ezúttal két pasztellportré érdemel figyelmet. Az egyik a művész fivérét, a gyűjtő Ödönt ábrázolja, a másik egy bizonyos Linzer Terkát a Füge utca 2.-ből. Bárki is volt, nagy hatással lehetett a festőre, mert ez a hármas sorszámú portré a nemesi származású hölgyről.

Azonos gyűjteményből származik két kép és egy dokumentum Gulácsy Lajostól. A Titokzatos táj (olaj) 1906-ban készült Erdélyben, a Vitorlás kis méretű grafika, amelyből a legtöbb forog a műkereskedelemben, és talán a legnépszerűbb Gulácsy-műfajnak tekinthető. A levél Fémes Beck Vilmos szobrászhoz íródott, pár sor mindössze, de érdekes dokumentum a művész életéből.

Az 1945 utáni időszakból a megszokottnál jóval kevesebb tétel indul. A kevés mű között szerepel Bálint Endre olajképe (Folytatás I.) ötmillióról és az éppen harmincéves Izsák Sípos Szilárd tavalyi tájképe (Epervirágok) – a fiatalember lassan állandó szereplője lesz Kieselbach árveréseinek, akár Kádár, Scheiber vagy Mattis Teutsch.

A héten várható

• **USA** / csütörtök – Heti új munkanélküliek, ápr. 17-ei hét. Várakozás: 335 ezer fő. Előző hét: 360 ezer fő. Váratlanul megtört a csökkenő trend, a megelőző hét harmincezres növekedése a négyhetes mozgóátlagot 344 ezer főre (+hatezer) emelte az azelőtti, 2001 január óta nem látott mélypontról.

• **EU** / kedd – Euróövezet külkereskedelmi forgalom, február. Január: +7,59 milliárd EUR-többlet (EU-15: -2,34 Mrd EUR hiány). A valutaunió külkereskedelmi szufficitje már harmadik hónapja nő, ami elsősorban az import exportot meghaladó csökkenésének köszönhető.

• **Magyarország** / szerda – Építőipar, február. Az építőipari termelés volumene 2004 januárjában kiigazítatlan adatok szerint 11,4 százalékkal, munkanaptényezővel kiigazítva 12,9 százalékkal nagyobb az egy évvel korábbinál.

• **Magyarország** / péntek – Külkereskedelem, ár- és volumenindexek, január–február. Januárban a kivitel volumene 18 százalékkal, a behozatalé 12 százalékkal nőtt az előző évihez képest.
– Kiskereskedelem, január–február. Decemberben éves alapon 11,3 százalékkal, az év egészében 8,8 százalékkal emelkedett az eladások volumene.

Az oldalt szerkeszti:
Németh Géza
nemethgeza@mhirlap.hu

Rippl-Rónai Dorel Somogy 2004/1

Meghalt Kaposváron 1931. október 19-én, életének 86. évében.

Házassága és gyermekei

A hivatalos házasságlevél szerint 1873. január 14-én kötött házasságot mint 26 éves segédszolgabíró Karádon *Bernáth József* főbíró lányával, *Bernáth Mária*val. (1861-1939)

E házasságból született gyermekek:

1. *Gyöngyike* szül.: 1874-ben, meghalt ugyanebben az évben.
2. *Valér:* 1875–1897. Meghalt TBC-ben Ivánfán.
3. *Adrien: Vitéz Horváth Imre* tábornok felesége. 1876–1964.
4. *Stefánia:* 1878–1970
5. *Kázmér.* Újságíró, füttyművész. 1882–1921. TBC.
6. *János.* 44-es gy. ezr. százados. 1884–1958.
7. *Román.* 1889–1891. Diftéria.
8. *Iván.* 1891–1892. Epilepszia.

Gyermekeik közül *ifj. Gruber János* (1884–1958) katonai akadémiát végzett. Az első világháborúban mint főhadnagy vett részt, több magas kitüntetés tulajdonosa, köztük a bolgár király kitüntetettje.

1919-ben ő volt az anarchikus állapotú kaposvári őszirózsás forradalom idején a rendfenntartó csapatok egyik parancsnoka. Emiatt a Horthy-hadseregből leszerelték, és mint ügyvéd dolgozott tovább. 1926-ban házasságot kötött *Gubányi Magdolná*val (1895–1944), *Gubányi József* pilisi földbirtokos lányával. Gubányi József (1863–1938) testvére volt *Gubányi Károly*nak (1866–1935) a transzszibériai vasút építőjének.

Ebből a frigyből született *Gruber Melanie* (1921–1945) és *Gruber Géza* (1922–1991).

Gruber Géza mezőgazdász-tanár abban a szerencsétlen történelmi korban lakott Pilisben, amikor kuláklistára tették és üldözték a volt gazdagabb embereket. Többször megbüntették, és be is zárták a Rákosi-rendszerben.

Gruber Géza 1946-ban feleségül vette *Kovács Kornéliát*. Három leánygyermekük született, Melánia (1947.), Gabriella (1951.) és Magdolna (1956.). Mindhárman férjezettek.

A Gruber család hagyatékát (fényképek, írások) Gruber Géza őrizte meg, és bocsátotta rendelkezésemre.

GRUBER JÁNOS

A két Rónai és én*

...Egyszer egy kora őszi napon úgy hozta a szerencsém, de még inkább a balszerencsém, hogy Rippl-Rónai Ödön, akivel távolabbi barátságban voltam – így tegeztük is egymást –, meghívott egy zselicségi kirándulásra az ősvadonba a lukafai üveghutához. Innen pedig Bőszénfára, ahol egyszer a tisztelendő Nemes Józsa plébános olyan zavarba hozott egy keresztapasággal, hogy annak hírét máig sem tudtam kiheverni folyton élcelődő baráti köröm előtt.

Miről is volt szó? Volt a bőszénfai plébániának egy igen barátságos, magyar szellemű papja, Nemes Józsa, aki 1863 és 1887 között látta el papi feladatait ebben a sváb községben.

Még ifjú joggyakornok koromban valamilyen megbízatással jutottam el Gálosfára, ahol meglepetésemre ott találtam a tisztelendő urat, mert Gálosfa is az ő filiáléja volt.

Nemes Józsát nagy gondban találtam. Ugyanis az egyik cselédlánynak „törvénytelen ágyból való" gyermeke született, és emiatt nem találtak keresztapát. – Keresztanya csak lenne, de keresztapát sehogy se találok – panaszkodott. Így aztán keresztelni sem lehet... Sürgős lenne, mivel úgy látom, hogy ebbe a kisdedbe már csak hálni jár a lélek.

No, gondoltam én éppen a sok gyermekhalálozás kivizsgálására vagyok itt, jól jön nekem ez az eset.

– Leszek én ennek a kisdednek a keresztapja! – vágtam rá. Meg is keresztelték a babát annak rendje és módja szerint. Úgy hallottam, hogy szegényke csak három napig élt, mivel a bábaasszony gombostűt szúrt a feje lágyába... Megtörtént ez a szegény megesett lányokkal abban az időben!

Gondoltam, hogy a tárgyban illetékes szereplők közül már senki sem él ebben az árnyékvilágban, hiszen a rablókon és a fosztogatókon kívül senki sem élhet sokáig ebben a zugolyban, így aztán elfelejtették már ezt az esetet. Belementem hát a kirándulásba, tarisznyámat telerakva rablóknak való ételekkel, krumplival, hagymával és szalonnával.

Meglepetésemre Rippl-Rónai József festőművész úr nemrég felépített kastélyánál szabták meg a találkozás helyét meglehetősen kora reggeli időben, de ez nekem akkor nem jelentett nagy sétát, hiszen csak az Ivánfa-hegyről kellett a Róma hegyre átruccannom.

A művész urat akkor én még csak hírből ismertem. Megegyeztünk, hogy ecsém és bátyámuramnak szólítjuk egymást, holott biztos volt, hogy én vagyok az idősebb, az út során gyakran összekevertük a két megszólítást.

– Gyalog megyünk! – jelentette ki a festő, és kaján arccal nézett rám.

– De hát miért nem megyünk vonattal? – kérdeztem némi csalódással a hangomban.

---

* Egy rendhagyó kirándulás a Zselicben. Guber János ki nem adott írásai nyomán közlöm ezt az írást Gruber Géza szíves engedelmével: Lévai József György

– Jó, a vonat gyorsabb, de elmegy a legszebb tájak mellett. És nem lehet sem gombát, sem virágos ágat szedni, és ami a legrosszabb, festeni sem lehet! – jelentette ki nagy határozottsággal. Menjünk csak gyalogszerrel.

El is indultunk szerény kis tarisznyáinkkal az oldalunkon, akárcsak a betyárok vagy a szegénylegények – világot látni. Még élt bennem a remény, hogy egyszer csak elénk áll az öreg Piatsek Feri bácsi híres fogata a borivó lovaival, de bele kellett nyugodnom, hogy erre az útra csak a két lábam maradt.

Ha megtette az ibafai pap garobanciás községéből azt az utat egészen Bőszénfáig, és még mulatott is, aztán még napnyugta előtt hazaért, akkor kibírom én is. Vigasztaltam magamat. Tíz kilométer oda és tíz vissza, az összesen húsz. De a mi utunk is ennyi lesz, hiszen visszafelé a vasparipa hoz bennünket – elmélkedtem.

Aztán előjöttek újabb kétségeim. Mondom én. Ugyan a haramiákkal, az út menti cigányok kutyáival és a szénégető munkásokkal valahogy csak megbirkózunk, de mi lesz akkor, ha farkasokkal találkozunk?

A meglehetősen hallgatag Ödön erre előhúzott a köpenye alól egy rozsdás, Napóleon korabeli flintát, amit valószínűleg a gyűjteményéből halászott ki és bátorítólag maga elé emelte. – Jöjjenek csak a farkasok! – mondta.

– No ezzel nem sokra mennénk, mondtam, de mi lesz ha a bőszénfai svábokkal találkozunk? Mivel róluk az a hír járja, hogy semmiféle nadrágos embert nem tűrnek meg a falujukban, és vasvillára hányják, akit nem ismernek, mert azt hiszik róluk, hogy adószedők vagy járvány elleni oltásra hívják a falusiakat.

Kétségbeesetten mentem velük tovább, toronyiránt, déli irányba. Egyszer csak vonatfüttyöt hallok. Itt van tehát a megváltónk! De a Rónaiak nem tágítottak.

– Menjünk csak kissé balra bátyám! – mondta Ödön, és megvetően nézett rám. Mentünk is tüskebokrokon keresztül, árkokat átugrálva, mocsarakon át, felriasztva az erdők vadjait. Elöl ment pár lépésnyire tőlünk Ödön, utolsónak pedig én lépkedtem.

Gondolkodóba estem. Jó lesz ez így? Mindig az elsőt eszik meg először a farkasok, azután az utolsó következik, és már jól is laktak, Rippl-Rónai József pedig mehet tovább egészen az Édenig.

Ő pedig egyre csak azt fürkészte, hogy hová is telepedhetnénk le, ahol aztán elkészíthetné vázlatait. Ez volt köztünk a különbség. Én az éhes gyomromra gondoltam, ők pedig a művészetre.

Ilyen gondok között jutottunk el egészen Németlukafáig, ahol még működött az üvegkészítő-műhely. Köszönésünkre bábeli zűrzavar fogadott bennünket. Köszöntöttek minket németül, oláhul, tótul és még Isten tudja milyen nyelven, csak magyarul nem. Jó lesz innen tágítani! De maradtunk. A műhely vezetője ott lakott a patak parti házában, a kis fákat szabdaló malom mellett, amit egy vízikerék hajtott. Maradásunknak oka nemcsak éhes gyomrunk volt, hanem előjött a gazda igen szép felesége, akinek csak a nézése is felért egy rossz ebéddel, holmi süteménnyel – ha jól emlékszem pogácsával kínált bennünket.

– Nem megyünk be a házba, mert mi most igazi vándorok vagyunk. Különben sem cukrászsüteményre fáj a fogunk, hanem sült krumplira, szalonnára és vöröshagymára! – mondta Ödön.

Máskülönben meg itt van a zsákunkban a pintes, igazi jóféle ivánfai bor izzik benne, ugye János ecsém! – szólt a festő.

Tüzet raktunk, krumplit sütöttünk és szalonnával itattuk át jó karéj kenyerünket, rája pedig hagymát szeltünk, és megemelgettük a pintes üveget is. Szóval igen jól éreztük magunkat...

Egyszer csak valamilyen zörgést hallunk a bozótból. Azon se csodálkoztam volna, ha Hangai, az ibafai pap toppant volna elénk, de csak egy cigánylegény, akit a sültszalonna finom illata hozott ide. Háta mögött meg a felesége, cigányszokás szerint mindig az ura háta mögött jár. Mezítláb mindkettő. Aztán jön három kisgyerek is. Először oláhul beszélnek valamit egymással, aztán az ember hirtelen megszólal. – Ennénk valamit, ha maradna a naccságos uraknak?

– Mi is szegény vándorlegények vagyunk, de azért adunk a gyerekeidnek néhány falatot. – Mondja a művész.

– Nem gyerekeim azok tisztelettel, hanem az unokáim.

– Unokáid? – hát hány éves vagy?

– Lehetek úgy negyven vagy harmincöt – áll egyik lábáról a másikra az atyafi, le nem véve a szemét a maradékainkról. Korán siettek ezek a gyerekek.

– Ne fejezzük be ezt a diskurzust, menjünk tovább, indítványozza Ödön barátom. Örömmel indulok el Bőszénfa felé.

– Füttyöt hallok! Kiáltom boldogan,

– Nem fütty az, hanem a pacsirta énekel! – kacsint Ödön a bátyjára. Ő most éppen nagy munkában van. Egy pasztellkrétát tart a kezében, és egy lapra eszeveszetten rajzol valamit. Én gondolataimba merülve egyre csak a szép üvegfúvónéra gondolok. Odanézek Ödön szavára és egészen megdermedek. A lapról az üvegfúvó asszony kedves képe mosolyog felém, szépen, kacéran. Most az egyszer megbántam, hogy művészek mellé szegődtem.

Hirtelen megdördült az ég. Uramisten, mi lesz velünk?

Ha itt ér bennünket a vihar az erdők mélyén? Nincs más választásunk, menjünk vissza az üvegesekhez.

No, ez már beszéd! Legalább én is a szemébe nézhetek annak a szépasszonynak – gondoltam.

Megyünk, megyünk, de merrefelé? Eszembe jutott, hogy ilyenkor a kutyák ugatására kell figyelni, mert ahol kutya van, ott falu vagy tanya is van. De a kutyák innen is ugatnak, meg máshonnan is. Baktatunk tovább az ismeretlenbe.

– Van gyufád? – kérdezi a művész Ödöntől.

– Van – mondja amaz kereken.

– Jó, ha ránk esteledik rakunk majd egy nagy tüzet – feleli Rippl-Rónai József.

Aztán valahonnan füstszagot hoz felénk a szél, és mi arra megyünk. Gyanús volt nekem ez a hely a virtigli cigányszakértőnek, és erősen gyanítom, hogy ez nem az üveghuta lehet. Kutyák rontanak ránk, csaknem lehúzzák rólunk a nadrágunkat. Kapkodunk fűhöz-fához. Aztán jön egy emberféle, szél a kutyáknak és mi beljebb mehetünk a faluba. Persze, hogy cigányfalu, putri putri hátán és mindegyik előtt égő tűz. Ez világít meg melegít is.

Nézzük a megmentőnket, hát az a cigányasszony, aki az urával meglátogatott bennünket ebéd idején.

A párbeszédre már nem emlékszem, csak arra, hogy útbaigazítottak bennünket, hogy merre menjünk Kapos felé.

Menjünk jobbra, aztán balra – de a kezét fordítva használta –, így meglehetősen bizonytalan léptekkel indultunk el az ösvényen.

Már egészen sötét lett.

Ödön egyszer csak felkiáltott. Tűz, emberek, tűz!

Nem messze tőlünk valóban egy nagyobb tűz világított, és fanyar szagot hozott hozzánk a szél. Faszénégető boksák voltak ott.

A faszénégetők alaposan kikérdeztek bennünket, aztán azt mondták: Maradjanak nálunk az urak hajnalig, aztán menjenek csak tovább egyenesen, nemsokára elérik a Róma hegy végét...

No, szépen vagyunk!

Nem aludtunk egész éjjel, néztük a füstölgő boksákat, és talán a szép üvegfúvó asszonyra gondoltunk.

Én legalábbis arra gondoltam. Milyen jól aludhat most puha ágyában... Hát még az ura!

El is határoztam, ha egyszer módját ejthetem ellátogatok arrafelé. Ez a szerencsétlen kirándulás húsz vagy huszonkét évvel ezelőtt történt. Lehetnek már ősz hajszálai, mert nekem már egyetlen sötét hajszálam sincs a fejem búbján.

Meg se ismernénk egymást.

Csak Rippl-Rónai József festőművész gyönyörködhet még benne, ha ugyan azóta a képet el nem vesztette.

Gruber János háza az Ivánfa-hegyen

CZIGÁNY GYÖRGY

Három ajánlott vers

1. Böjti dal Szvorák Katinak

Testünk maradék hamuját
tehetetlen, síró gyerekként
viszi a vihar, hogy Isten
arcába vágja.
Uram, irgalmazz, segíts,
hogy hangodra ismerjünk,
halálos a szél zúgása.
Malasztod, hogy aki él,
fölénk virágot ültet.
Míg végleg elfogy
a halott, míg marék port
csap föl az eleven böjti szél,
s mégiscsak mennyekig
emeli régvolt
szívünket.

2. A Fészek-klub barátainak

A mestereknek mindig volt itt kincse,
hogy életveszélyben is földerítse
„szó, zene, kép" romló szerveink sorsát,
föltámadás ez: képzelet-valóság.
Muzsika kering hallgatag falakban,
elmúlt idők hevülnek új alakban,
ha dallam nyílik meg, mennykapu tárul
az eltűnődő lelkek otthonául.
Itt ellenfélben lelsz szívbéli társra
– játékaink emberi méltósága –
kártyát csapó kezekből nyerve almát,
hogy dicsérhesd a költészet hatalmát…
Mert Parnasszus is: azoké a Fészek,
akik a múzsákkal játszani készek.
A legnagyobbak közt nem is vigyázzban
derűsen állunk mindenkori gyászban.
Együtt, hogy aki rég nincs, az is éljen
e tündér változatok műhelyében…

Mondrian, Piet 50, 201
Monet, Claude 7, 121, 140
Muche, Georg 81
Munch, Edvard 9, 118
Munkácsy Mihály 126, 134, 137, 138, 139, 140, 142, 228
Muthez, Richard 220

Nagy Balogh János 169, 174
Nagy Sándor 201
Nolde, Emil 7, 8, 114
Nemes Lampérth József 170, 171

Nyergesi János 174

Paál László 134, 139
Paizs–Goebel Jenő 168
Passuth Krisztina 236
Pataki Gábor 236
Pechstein, Max 80
Perlrott Csaba Vilmos 126, 158–159, 160
Petőfi Sándor 126
Péri László 81, 92, 96, 203, 211, 213–214, 241
Picasso, Pablo 14, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 124, 151, 163, 201, 203, 205
Piloty, Karl 133, 136, 168
Pissarro, Camille 121, 140
Poelzig, Hans 48, 51
Poussin, Nicolas 90
Pór Bertalan 98, 162, 164–165, 172, 200
Prinzhorn, Hans 64
Pru'dhon, Pierre Paul 118
Puni, Ivan 11, 29–31

Raffaello 184
Redon, Odilon 118
Reinhardt, Max 91
Rembrandt 7
Renoir, Pierre August 119, 120, 121, 140
Rippl–Rónai József 85, 126, 143, 144–148, 149, 150, 153, 154, 161, 174, 178
Rousseau, Henri 118, 186, 187, 216

Scheiber Hugó 199–200, 241
Schelfhout, Lodewijk 8
Schlemmer, Oskar 81
Schlichter, Rudolf 81
Schmidt–Rottluff, Karl 8, 80
Schönberger Armand 158, 163
Schrade, Hubert 88, 89
Schwitters, Kurt 12
Signac, Paul 7, 140
Simon J. György 182
Sisley, Alfred 121, 140
Slevogt, Max 7, 80
Steinmetz, Georg 91

Székely Bertalan 125, 131, 133–136, 137, 140, 172
Szinyei Merse Pál 136, 140, 141, 142
Szobotka Imre 160
Szőnyi István 134, 153, 167, 168–169, 170, 215

Tatlin, Vladimir 28, 45
Terborch, Gerard 19
Thorn–Prikker, Jan 8, 201
Tihanyi Lajos 118, 154–157, 158, 161, 163
Tiziano 89
Togores, José de 82
Toorop, Jan 8, 201
Toulouse–Lautrec, Henri 121
Tour Donas, Marthe 11

Uitz Béla 153, 165, 166–168, 170

Vallotton, Félix 146
Vaszary János 134, 141, 142, 143, 148–150, 169, 174
Vámosi Pál 241
Velázquez 119
Vlaminck, Maurice 82
Vuillard, Edouard 146

Walden, Herwarth 7
Westheim, Paul 89
Whistler, James 7, 146
Wolf, Georg Jacob 89
Wucher, Mónika 236

Zahn, Leopold 118
Zola, Emile 126

Kállai Ernő: Osszegyűjtött írások. Magyar nyelvű cikkek, dokumentumok 1912–1925. [245] Bp. 1993, Argumentum — MTA MKI

Le Journal de Vuillard

Bibliothèque de l'Institut de France

Carnet 6.

4/3/1910

vendredi 4. déroute intérieure s'accentue sur mes panneaux. B 772
traîne le matin en attendant amis. à déjeuner Kerr. Sérusier les 2 pochards. Rippl-Ronaï et sa femme, pas changés. gens de la veille Thadée. les Hermant. Absence de Bonnard m'inquiéte. Bavardages après midi. Pochardise de Luce et de Sérusier. Reste effondré après leur départ de toute cette séance. Mélange de surprise de compassion d'humiliation de moi-même. Me repose et vais chez Lucie. Bonnard oublié le déjeuner. Reste dîner chez Lucie. Jos de retour. Lucie fatiguée bonne humeur la laisse de bonne heure. rentre me reposer.

5/3/1910

samedi 5. levé reposé temps splendide. Après hésitation vais au Louvre. Watteau, Chardin, Véronèse Rembrandt. visite heureuse. remonte déjeuner. Temps splendide. Constate après midi toutes imperfections, manques. Détresse profonde. me remonte comme je peux. Pars de bonne heure me secouer monte à l'atelier. Passe chez Lucie. Vais au Parc Monceau m'assieds sur un banc. Déroute de l'état d'application d'entrain précédent. Souvenir d'autrefois. Paresse profonde. Vais prendre Lucie chez Marcelle la Rencontre. Rentre avec elle Tristan et Weil. Reste un moment. chez elle. Vais dîner au Rocher puis à Chantecler Taxi auto. les Fontaine. Bonne surprise lever du rideau. Médiocrité. Symbolisme morale en action. plaisir de la voix de Marthe. Rentrons à pied Rentre exténué de fatigue à pied. vaguement excité.

Suite à la lettre de Vuillard, du dimanche 27 février 1910, les Rippl-Ronaï viennent déjeuner chez lui, avec d'autres amis, le vendredi suivant.

RIPPL - RÓNAI
JÓZSEF

Rippl - Rónai József
Magyar Nemzet 1997. November 29

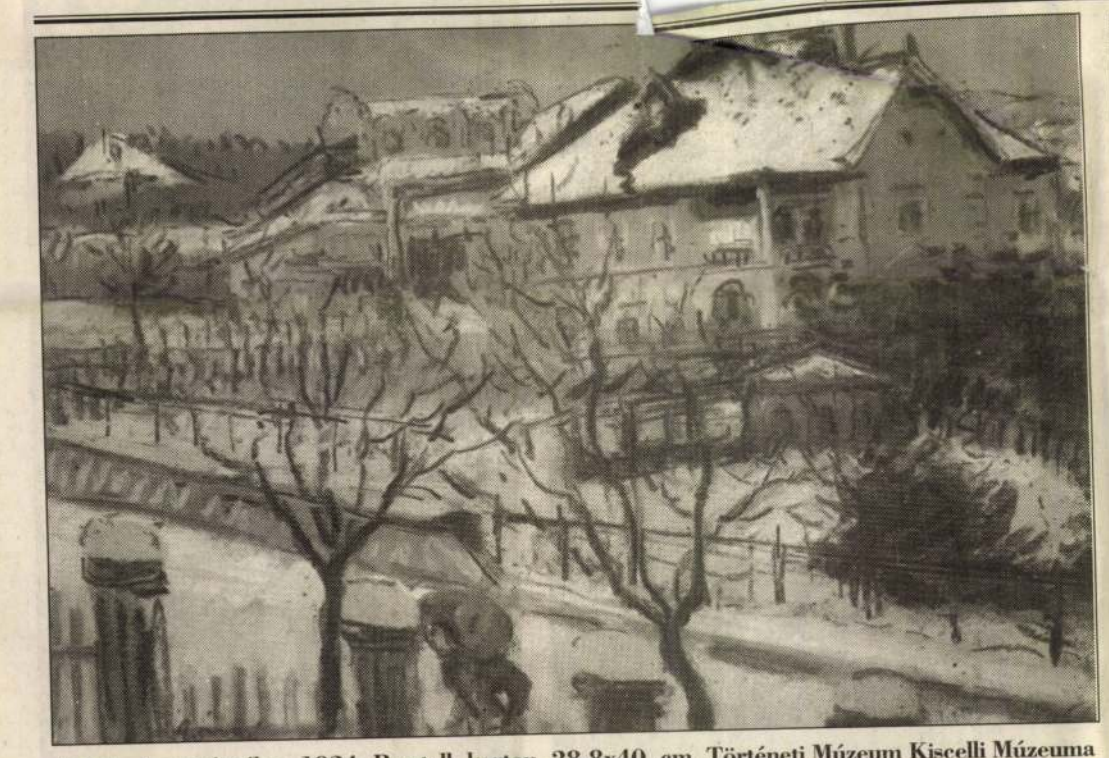

A Kelenhegyi út télen, 1924. Pasztell, karton, 28,8x40 cm. Történeti Múzeum Kiscelli Múzeuma

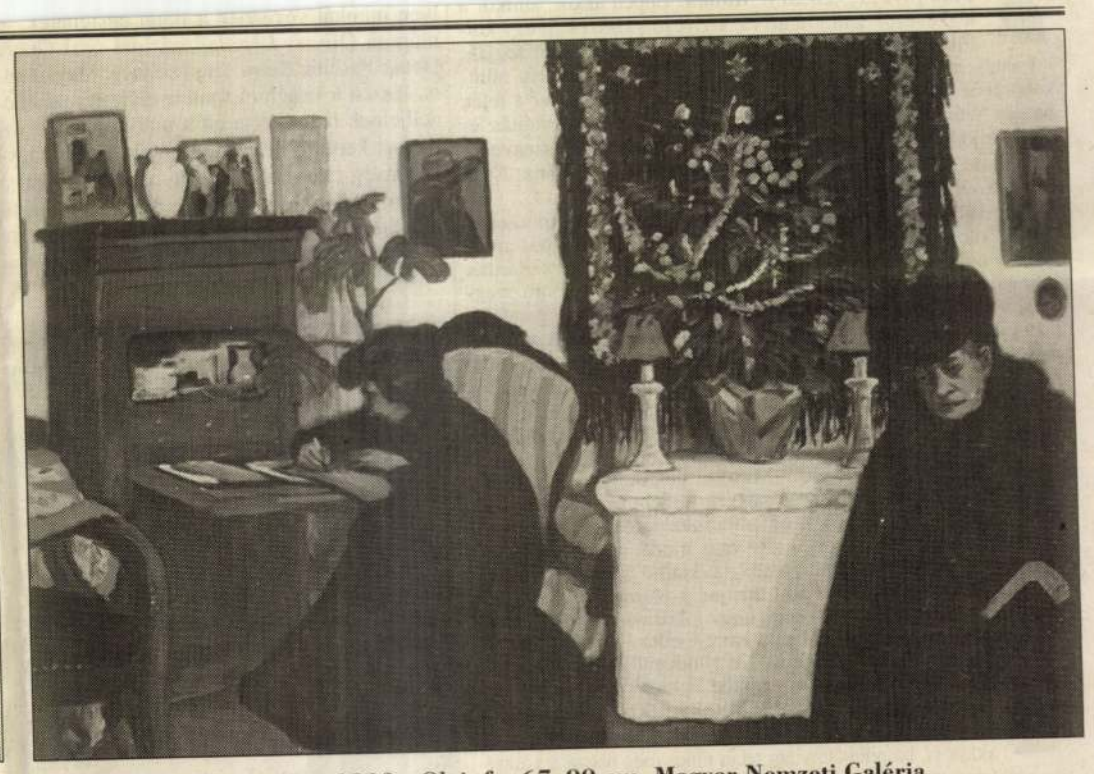

Karácsony, 1903. Olaj, fa, 67x99 cm. Magyar Nemzeti Galéria

Képei megérintik az ember lelkét

Hetven éve halt meg Rippl-Rónai József

Öreganyám, 1892. Olaj, vászon, 152x111 cm. Magyar Nemzeti Galéria

Elképzelem, ahogy a mélyen behúzott kalap alól meleg, barna szemeivel óvatosan körbepillantott, majd lassan, méltósággal besétált a terembe. Jellegzetes bő köpenyét megfontoltan karjára fordította, meglebbenő, szélesre kötött csokornyakkendőjét szép kezének nyugodt mozdulatával simította le. Még egy szót sem ejtett ki, de máris mindenki észlelte jelenlétét. Ahogy közeledett a jól ismert asztaltársasághoz, a felé villanó üdvözlő tekintetek, a szívélyes invitáló gesztusok közül határozottan választotta ki helyét, gondosan ügyelve arra, nehogy olyan mellé üljön, akit nem kedvel. Ahogyan elhelyezkedett nem volt többé feltűnő. Figyelő tekintettel merült alá a kávéház szivarfüstös, csak pohárcsendüléstől, egy-egy felröppenő nevetéstől felszakadó andalító zsongásába.

Otthonos, százszor ismert érzés lehetett ez a festőnek, *Rippl-Rónai* Józsefnek, aki 1861. november 24-én született és hetven évvel ezelőtt 1927. november 25-én halt meg Kaposváron. Életében mindig a munka volt az első. A festés, amihez oly belső indíttatást, vágyat érzett, hogy sem az apai intelem, sem az anyai féltés, sem a nélkülözés, sem a kezdeti sikertelenség nem tántoríthatta el. Huszonhárom évesen előbb Münchenbe, majd négy év után Párizsba ment, ahol egyheti ottlét után eldőlt a sorsa: *Munkácsy* Mihály felajánlotta saját műtermét, tanítványává, segédjévé fogadta. Rippl már egy éve másolta a mester műveit, amikor Bretagne-ba utazott, Pont Avenbe.

Pont Aven... Ott a levegőben volt valami gauguines, pedig *Gauguint* csak jóval később és véletlenül ismerte meg. Akkor, amikor az *Öreganyám* képe oly szép sikert aratott a Szalonban. Meg is hívta a Tahitiből éppen hazalátogató művész Ripplt a műtermébe egy csésze teára, és pár finom fametszettel ajándékozta meg. Új barátokra lelt a *„les artistes intelligents"-ek* társaságában: *Valloton, Toulouse-Latrec, Roussel, Vuillard, Bonnard.* Azután már nem lehetett Munkácsy mellett, irányításával festeni. Amit ő akart, azt az öregedő Munkácsy nem becsülte. *„Közel tizenhat évig voltam Párizsban... és itt láttam, hogy jobb lesz a magam érzései után menni, és lettem azzá újra, ami voltam Münchenben és ami vagyok, impresszionista."* Viszszaemlékezéseiben országok, városok, festőbarátok nevei sorjáznak egymás után, majd egy csendes, álmos magyar kisváros következik: *Kaposvár,* a szülőhely. *„Idehaza az intim élet adta meg az inspirációkat. A család, rokonság, ismerősök szokásait, életét figyeltem meg. Kisvárosi alakok, típusok érdekeltek. Ezeket festettem a társadalom minden rétegéből."*

S mindig volt mit pemzlivégre kapni, portréi oly intimek, oly finomak, hogy beszélgetni támad kedve az embernek velük. Volt is olyan, aki megtette. Rippl maga mesélte el bizonyos *Shiff* nevű gazdag amerikai öregúrral való esetét, akit 1890 körül Párizsban jó ízlésű művészkörökben nagyon jól ismertek és aki három képet is vett tőle. Mikor meglátogatta a műgyűjtőt, megbántódva kérdezte meg tőle, hol vannak a képei. *„Zavarom láttára kihúzatta velem egyik szekrénye fiókját, s ott találtam pasztelljeimet. Keret és üveg nélkül, szépen egymás mellett feküdtek mind a hárman. Arra a kérdésre aztán, hogy miért tartja őket itt a fiókban, azt felelte: csak magának, a maga gyönyörűségére vette őket, és el is szokott velük beszélgetni, mert belelát a lelkükbe."*

Rippl gazdag életpályáján több mint ezer képmást festett, munkabírása egyébként is hatalmas volt, bár ennek valószínűleg nem volt tudatában. Számára a festés életforma volt, természetes mint a levegővétel. Erre a legjellemzőbb talán az, hogy amikor 1914-ben Franciaországban, a háború kitörése után letartóztatták és deportálták mint ellenséges országból való idegent, kényes helyzetét szinte észre sem véve szakadatlanul dolgozott. Francia művészbarátainak közbenjárására engedték csak szabadon, hazatérte után kiállítást rendezett legfrissebb munkáiból. Az Ernst Múzeumban megrendezett tárlat egyedülálló lehetett a maga nemében, 283 rajzon, vízfestményen, mint egy haditudósításból, úgy értesülhettek művészi lapjairól az emberek az ellenség életéről, hogyan szólítják a franciák fegyverbe polgáraikat, milyen az utca képe, az emberek kedélye.

Élete során legalább 2400 olaj- és pasztellképet festett, 800 rajzáról, 30 rézkarcáról és litográfiájáról tudunk. Lenyűgözte őt a természet színgazdagsága. Soha nem szűnt meg csodálni egy virág hamvas lila szirmát, a mezők változó üde zöldjét. A napfényben fürdő színek hatása még azokon a képein is elsődleges szerepet játszik, amelyeken a festési mód egészen sajátságos. Volt egy évtized Rippl-Rónai életében, amikor a felvetett kontúrokat szegletes ecsetnyomokkal töltötte ki. Ő maga „kukoricás" képeknek nevezte ezen műveit, s valóban, mintha színes kukoricaszemekből állna össze a festmény. „Az ember – írja Rippl – öntudatlanul is keresi a felfrissülést, s ezt a színgazdagságban találja meg; bizonyos azonban, hogy egy-egy ilyen kép festése revelációszámba megy, és jó érzést kelt az ember lelkében." Ez a titka valószínűleg Rippl-Rónai József képeinek: megérintik az emberek lelkét.

Hajdú Éva

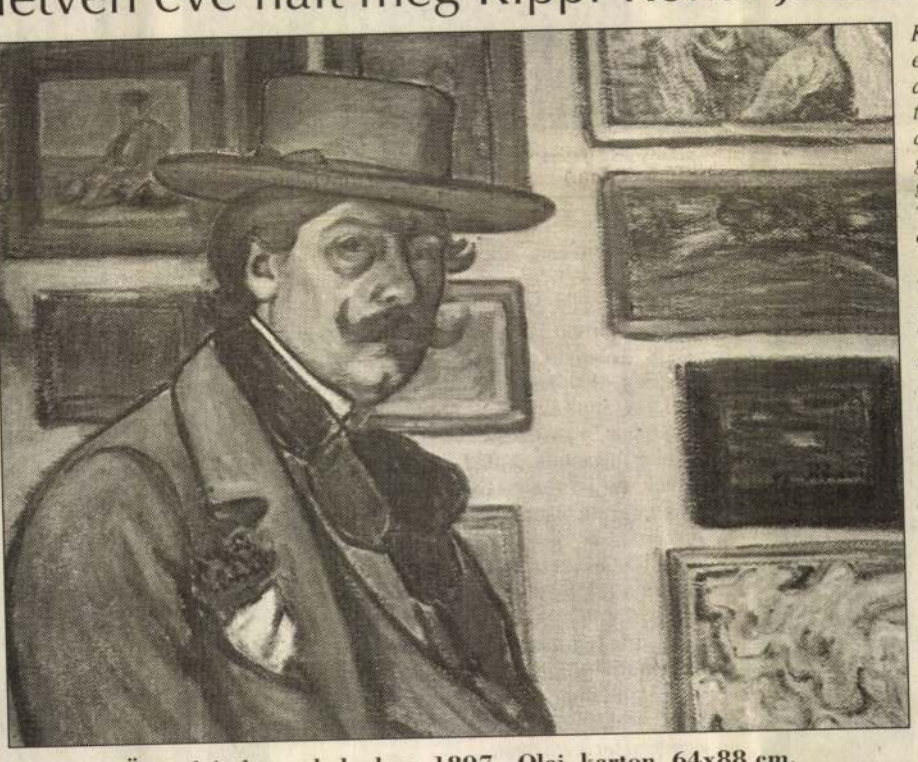

Önarckép barna kalapban, 1897. Olaj, karton, 64x88 cm. Magyar Nemzeti Galéria

Bányai Zorka fekete ruhában, 1919. Olaj, karton, 121,5x86 cm. Magyar Nemzeti Galéria

Fekete fátyolos hölgy (Madame Mazet), 1896. Olaj, vászon, 99,7x80 cm. Magyar Nemzeti Galéria

Bika (04. 21.–05. 20.): **Munka:** Éppen akkor, amikor a legkevésbé sem számít rá, kedvező választ kap egy külföldi munkára beadott pályázatára. Alkalmazni fogják, mi több, már ezen a héten utaznia kell. **Szerelem:** Ha munkaköréből adódóan külföldre kell utaznia, ne fordítsa el a fejét, ha egy Szűz, Skorpió vagy Bak néz a szemébe. A szexualitás terén is kijönnek majd egymással, jóllehet nem annyira szenvedélyesen, de erős bizalommal közelítenek egymáshoz. **Pénz:** Csak annyit követeljen, amennyi megilleti.

Ikrek (05. 21.–06. 21.): **Munka:** Hogy miért nincsenek mostanában szakmai sikerei? Ennek többek közt az az oka, hogy az önbizalma megingott, képtelen szilárdan hinni önmagában. Első feladata, hogy önmaga számára meggyőzőnek mutatkozzon, hiszen csak így várhatja, hogy gondolatai és javaslatai másokra is hatást gyakoroljanak. **Szerelem:** Partnere ezen a héten olyan stratégiát dolgoz ki, melynek az a célja, hogy önt megint olyan engedelmes lény legyen, amilyen kapcsolatuk kezdetén volt. Ezekhez a taktikai manőverekhez bűntudatébresztés is járulhat. Nehéz időszak ez, de majdcsak túl lesz ezen is. **Pénz:** Akadályok, késedelmek, bosszúságok várhatók.

Rák (06. 22.–07. 22.): **Munka:** Felesleges harcba szállnia főnökeivel, hiszen csak veszteségként kerülhet ki a csatából. A hangsúly az alkalmazkodókészségen van. Később megbánhatja, ha olyat tesz vagy mond, amiből kellemetlensége adódhat. **Szerelem:** Vonakodik kiállni a jogaiért, így aztán a legtöbbször hagyja, hadd menjen a partnere a maga feje után. Nincs azon mit csodálkozni, hogy fokozatosan erős és tudatosult keserűség alakul ki önben a hitvese ellen, ami eltávolíthatja önöket egymástól, s szexuálisan is elhidegülhetnek. **Pénz:** Ha a pénzért túlóráznia kell, hát ne sajnálja az idejét.

Oroszlán (07. 23.–08. 23.): **Munka:** Ha biztos önmagában és abban, amit a fejébe vett, akkor ez sikerülni is fog, még akkor is, ha pillanatnyilag talán nincs meg hozzá a szükséges szakképzettsége. A valódi magabiztosság révén ön a környezetében sikeres ember benyomását fogja kelteni. **Szerelem:** Munkahelyi kötelezettségei ezen a héten olyannyira lekötik, hogy elég kevés ideje jut az ellenkező nemmel való találkozásra. Az egyetlen helyszín, ahol új arcokkal találkozhat, a munkahelye. Ráadásul a munkaidő órái aktívak, így lehetővé teszik, hogy akkor ismerkedjen és beszélgessen másokkal, amikor a legfrissebbnek érzi magát. **Pénz:** Amit el akar érni, nem éri meg a fáradságot.

Szűz (08. 24.–09. 23.): **Munka:** Jól tudja, hogy semmit sem lehet egyik napról a másikra megoldani. Most azonban újra itt vannak a sikerek, megint az öntől megszokott alapossággal old meg egy bonyolult feladatot, ami azt jelenti, hogy egy kicsit fellélegezhet. Ha jót akar magának, vegyen részt egy új szakmai projekt beindításában. Most megmutathatja, mire képes! **Szerelem:** Biztosan tudja, hogy tetszik egy Baknak (Bikának vagy Skorpiónak), de semmi sem történik kettejük között. Próbálja meg kideríteni, hogy űz-e valamilyen sportot, amihez esetleg ön is konyít egy kicsit. Ezáltal lesz alkalma, hogy megközelítse, ho meg a beszédtémában sem fognak szűkölködni. **Pénz:** Pénzügyeiben kedvezőek a kilátások.

Mérleg (09. 24.–10. 23.): **Munka:** Figyeljen a magabiztos tervezésre, ha valamihez hozzáfog. Ha ezt nem teszi, akkor tervét már eleve bizonytalanságok és aggályok terhelik, és így nem lesz meg a szükséges önbizalma ahhoz, hogy meg is valósítsa. **Szerelem:** Ha azt akarja, hogy a házassága harmonikus legyen, akkor gondoskodjon róla, hogy élvezetet találjon benne, mert ha nem, akkor végül fel fogja adni, ugyanúgy, ahogy felmondana egy állást, amelyben érzése szerint besavanyodott. **Pénz:** Elképzelhető, hogy veszteségként kerül ki egy örökségi perből.

Skorpió (10. 24.–11. 22.): **Munka:** Ha pályaválasztás, netán pályamódosítás előtt áll, érdemes átnézni a lapokban megjelenő „állást ajánl" hirdetéseket. Ha a meghirdetett állás pont önnek valónak néz ki, akkor rajta, pályázza meg! **Szerelem:** Bátorítgat egy Bakot vagy Szüzet, de ahhoz, úgy látszik, nem eléggé, hogy közeledni merjen ön felé. Nem marad más hátra: önnek kell megtennie a nyitó lépést. Szólítsa meg! Beszélgessen vele! Ha nem kapja be a horgot, hagyja békén, és nézzen más áldozat után! **Pénz:** Sorsa jobbra fordulása a kezében van. Tegyen érte valamit!

Nyilas (11. 23.–12. 21.): **Munka:** Önnél sem járnak sikerrel, ha erőszakosan próbálják meggyőzni. Miért gondolja, hogy másokra ez nem érvényes? A követelőzés vagy fenyegetés minden helyzetben elhibázott lépés, mivel csak ellenállást vagy lebecsülést válthat ki. Ha utazik, legyen elővigyázatos. **Szerelem és pénz:** Jóllehet a Nyilasok nagy része hajlamos eszményíteni a szerelmet, a tapasztalatok bizony azt mutatják, hogy a szilárd anyagi alap többet ér, mint a szerelem szalmalángja. A vagyoni helyzet ezen a héten főszerepet kaphat a társválasztásnál. Egy Bak biztos anyagi támasza lehet egy életen át.

Bak (12. 22.–01. 20.): **Munka:** Jó tulajdonsága, hogy amikor provokáció éri, higgadt tud maradni. Híres önuralmát még a legfélelmetesebb, legveszélyesebb helyzetekben sem veszíti el. Pályáján kiemelkedő új lehetőségek kínálkoznak, de várjon ki egy határozott ajánlatot, mielőtt igent mond. **Szerelem:** A Bakoknak időnként egyedüllétre van szükségük. Ha már egyszer Baknak született, nézzen szembe vele. Tanítsa meg a partnerét: el kell fogadnia, hogy időnként bizonyos mértékig elkülönül tőle. Egyesek ezt a remetehajlamot nem hajlandók megérteni, de annyi baj legyen. **Pénz:** Sok akadály keresztezi útját, de ha kitart – nyer…

Vízöntő (01. 21.–02. 19.): **Munka:** Önfejű és makacs. Egy tárgyaláson kudarcot vall, ha nézeteinek nem megfelelő módon ad hangot. Túlságosan erőszakos, s ezt főnöke vagy tárgyalópartnere rossz néven veszi, olyannyira, hogy még a pozíciója is veszélybe kerülhet. A társasági eseményekből viszont csak haszna származhat. **Szerelem:** Ha partnere úgy látja, hogy ön minden tekintetben megfelel neki, és hosszú távú terveket kezd szövögetni legbelül, akkor nehezen kerülheti el az esküvőt. **Pénz:** A dolgok, sajnos, nem úgy mennek, mint szeretné.

Halak (02. 20.–03. 20.): **Munka:** Emberbaráti hajlamai alkalmassá teszik arra, hogy másodállást vállaljon olyan helyeken, mint család-, gyermek- és ifjúságvédelmi intézmények, alkohol- és drogelvonó intézetek. Egy ilyen helyen kitűnő kapcsolatteremtő készsége és empátiája is hasznos lehet. **Szerelem:** Bizonyára a Bak jegyében lévő planéták okozzák, hogy partnerkapcsolata mostanában nem túlságosan szexis, de mégis kitűnően működik. Házasélete nem lesz túlságosan izgalmas, de ez még nem jelenti azt, hogy nem boldogok együtt. **Pénz:** Közös vállalkozása biztatóan alakul. Barátai is mindig felbukkannak, amikor épp szüksége van rájuk.

lyen munkát végeznek a fiatal designerek – mondta Olivier *Lapidus*, az idei őszi Opera House Fashion Show sztárvendége. Megláthatta, hiszen a világhírű francia divattervező modelljeinek bemutatója előtt már hagyományosan sor került a *Versenyek versenyére*, a nagyközönség előtt mutatkoztak be munkáikkal a szakma tehetséges pályakezdői. A *rendező Wimmer Line Design Studió* rendezte vetélkedő döntőjébe ezúttal hat fiatal alkotásai kerültek be.

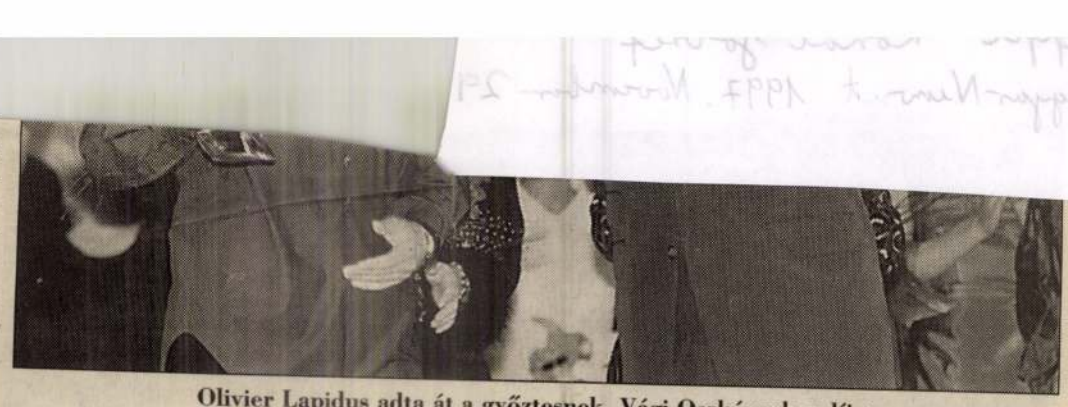

Olivier Lapidus adta át a győztesnek, Vági Oszkárnak a díjat

Estélyi ruha a nőiesség jegyében

Modern vonalak szexis jelleggel

A szerájok hangulatát idézve

Lágy anyagok, rafinált nyílások

Ezüstálom névre keresztelte közös kollekcióját *Nagy* Éva és *Tőth* Zsuzsanna, estélyi és alkalmi együtteseik tükrözték egyéni stílusukat és a *Silhouette Design Studio* ízlésvilágát. A 26 éves *Markó* Mónika ruhaipari üzemmérnök, ruhatervező. Kollekcióját a harmadik évezred köszöntésére ajánlotta, s az igényesség és nőiesség jegyében készítette. *Papp* Léna építészmérnök nyolc éve él Magyarországon, a divattervezést a Rosemari divatiskolában tanulta, kollekciójához az ötvenes évek divatvonalait vette alapul. *Péchy* Cecília végzett táncművész, de úgy döntött, hogy rajzzal és divattal foglalkozik ezután, nőiruha-készítő szakvizsgát is tett. Kollekciójára az anyagok lágy esése, a vonalak ívelése, rafinált nyílások elhelyezése jellemző. *Ragyák* Rita két éve foglalkozik divattervezéssel. A Könnyűipari Műszaki Főiskolán öltözettervező szakon tanult, jelenleg a Lantos Rt.-nél dolgozik. Ruhái nőiesek, a víz, a végtelen óceán jegyében tervezte őket.

A versenyt a hat döntőbe jutott fiatal közül az egyedüli férfi: *Vági* Oszkár nyerte, neki adta át a zsűri elnökeként Olivier Lapidus a serleget. A fiatalember *a firenzei Arte Moda Design akadémián* szerzett divattervezői diplomát, majd Olaszországban és Párizsban gyűjtött szakmai tapasztalatokat. Bemutatott ruháit a nőiesség, a kelet kultúrája és formavilága inspirálta.

(rácz)

Vajda József felvételei

Hagyományos elegancia

Önök kérdezik – a jogász válaszol

Patay Károly, Törökbálint

Tisztelt Uram!

Levelében ön a Magyar Nemzethez fordult jogi tanácsért, ezért válaszolni is csak az újság hasábjain keresztül áll módomban. Amennyiben válaszomra ilyen formában igényt tart, problémáját az olvasók elé tárja és felhatalmaz arra, hogy az az olvasóközönség nyilvánossága előtt nyerjen megoldást, úgy készséggel állok a rendelkezésére.

Ácsné, Dobos Julianna, Zsáka

Tisztelt Asszonyom!

A levelében hozzám intézett kérdése megelőlegezett szociálpolitikai kedvezménnyel kapcsolatos.

Ön 1990-ben házat vásárolt, ehhez a központi költségvetésből szociálpolitikai kedvezményt kapott meglévő gyermeke, valamint egy születendő gyermek után. Ez utóbbi gyermeknek a szerződéskötéstől számított három év alatt – ahogy azt ön levelében írja – 1994. áprilisáig kellett volna megszületnie.

A születendő gyermekre megelőlegezett szociálpolitikai kedvezményt a pénzintézet a jogszabályi rendelkezésekkel összhangban önálló kölcsönként nyújtotta, ha a gyermek időben nem született meg a kedvezmény címén nyújtott hitel összegét és annak a megelőlegezési időszakra esedékes kamatait a fiatal házaspárnak havi részletekben, általános törlesztési támogatású hitel felvételeivel kellett visszafizetni. A kölcsönszerződés aláírásával ez utóbbira önök kötelezettséget vállaltak.

A három év meghosszabbítására a jogszabály abban az esetben adott lehetőséget, ha a határidő lejártát követő 30 napon belül a fiatal házaspár a terhességet hatósági orvosi bizonyítvánnal igazolja. Az ön esetében a gyermeknek 1994. április 4-ig kellett volna megszületnie, az ön terhessége – levelében foglaltak alapján – azonban csak december 22-én került megállapításra a 9. hétben.

A jogszabályban meghatározott és szerződésben vállalt határidőt követően megszületett gyermeket a jogszabály utólag született gyermeki minőségben értékeli, az utólag született gyermek után 50 000 Ft jóváírását teszi lehetővé a fennálló kölcsöntartozás javára. Ez az összeg az önök tartozására jóváírásra is került, a fennálló tartozásuk ezzel az összeggel csökkent.

Ami az elengedéssel kapcsolatos kérdését illeti, a jogszabály úgy rendelkezik, hogy amennyiben a gyermek azért nem születik meg, mert a házastársak egyike elhunyt, vagy a gyermek megszületését a házastársak egyikének legalább 67 százalékos mértékű megrokkanása következtében nem vállalták, vagy a gyermek a terhesség 28. betöltött hetét követően halva születik a folyósító pénzintézethez benyújtott kérelemre a tőketartozást a költségvetés fizeti ki az adós helyett. A kérelmet a szerződésben vállalt határidő leteltét követő 60. napig lehet benyújtani.

Az ön esetében tehát a pénzintézet jogszabálysértést nem követett el.

Dr. Erdős György
ügyvéd

DINKARIKATÚRA

keznek a magyar határőrség – tehát nem „a politika" – körében. Tegyük mindehhez nyomatékosan hozzá: az elmúlt hónapokban letartóztattak olyan *osztrák* határőröket, akik együttműködtek a csempészekkel. Ha a tudósító a híranyag magyar vonatkozását akarja kiemelni, azt csak a racionális hírrekonstrukció függvényében teheti meg, tehát azzal a tartalommal: az osztrák kancellár a magyar hatóságokat is hibásnak tartja az illegális bevándorlás növekedésében. De e tényre alapozva a fentebb közölt általánosítást főhírként közreadni: nem szakmai megoldás.

Mielőtt válaszolnánk arra a kérdésre, hogyan lesz a tényleges híranyagból a tudósításban megjelenő torzítás, fontoljuk meg a következő körülményeket. 1. A fenti főcím tartalmához hasonló kijelentést évekkel ezelőtt hallhattuk egy akkori magyar szocialista politikustól, aki azután mihamar lemondott kormányzati tisztségéről. Ebben az időszakban soha senki nem boncolgatta a most címsorba került kérdést. 2. A mai magyar kormány minden téren a leghatározottabb küzdelmet folytatja a bűnözés és a gazdaság, a bűnözés és a politika összefonódásának megszüntetése érdekében. Így például most vezették be a „maffiatörvényt", melynek hatásától mindannyian sokat remélünk. E törvény természetesen megfelel az osztrák érdekeknek, mi több, feltehető, hogy az osztrák kollégák nagy elismeréssel fogadták a magyar kormány lépését. 3. Idehaza továbbá bevezetésre került az Ausztriában is minden eszközzel leküzdhetőnek tartott prostitúció elleni törvény. 4. Megemlíthetjük még a Magyar Nemzeti Bank bécsi leányvállalatának ügyét, valamint a Postabankot is, melyeknél a kormány a leghatározottabban lépett föl a bűnözés visszaszorítása érdekében.

Miért tartom lényegesnek e kérdéskör felvetését? Egyszerű okból: mára a hazai közéletben olyan helyzet alakult ki, melyben a kormány jogos törekvései – mená fejlődjék; hogy gazdasága kifehéredjék; hogy köznapi, politikai erkölcse megfeleljen a kulturált országok viszonyainak. E kör abban érdekelt, hogy a gazdaságban továbbra is szabályozatlanság uralkodjék, hiszen e helyzetben könnyű milliárdos vagyonokra szert tenni, további milliárdokat a megnyomorított közszolgálati és nyugdíjas rétegek rovására

[illegible] híranyag alapján aligha jutna el ahhoz a főcímhez, mely szerint „a bűnözés beépült a magyar politikai életbe".

Különben egyetértek a tudósító főcímével – csakhogy annak tartalmát alapvetően másként értem. A bűnözés abban az értelemben épült be a magyar belpolitikai életbe, hogy a magyar közszolgálati rádió bécsi tudósítója semmilyen következménytől sem tartva közreadhatja a tényeket elferdítő, eredeti jelentéséből és összefüggéséből kiforgatott tudósítását.

A szerző filozófus, egyetemi docens

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül azonosak a szerkesztőség álláspontjával.

Napi MAGYARORSZÁG

Főszerkesztő: **D. Horváth Gábor**
Főszerkesztő-helyettes: **Tarr Péter**
O. Kovács Attila
Lapszerkesztők: **Fekete Zoltán, Gajdics Ottó, Ludwig Emil**
Szerkesztőség: 1091 Budapest, Üllői út 51.
Telefon: 216-1274, 06-30-916-3843, -44, -45, 06-30-916-3847
Telefax: 215-3197
Levélcím: 1450 Bp. 9. Pf. 74. • E-mail: mahir@mail.elender.hu
Internetcím: http://www.napimagyar.hu/
Kiadja a MAHIR Lapkiadó Korlátolt Felelősségű Társaság
Felelős kiadó: **dr. Győri Tibor** ügyvezető igazgató
Lapigazgató: **Lovas Lajos**
Terjeszti a Hírker Rt.,
a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt. és a regionális részvénytársaságok.
Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlapelőfizetési
és Elektronikus Posta Igazgatósága (HELP). Előfizethető
a hírlapkézbesítőknél, vidéken
a postahivatalokban, Budapesten a HELP ügyfélszolgálati irodáinál,
valamint a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál
(1089 Budapest VIII., Orczy tér 1.) Levélcím: Helir, 1900 Budapest,
Orczy tér 1. Telefon: 303-3441, 303-3442. Telefax: 303-3440, közvetlenül,
postautalványon vagy átutalással a Postabank és Takarékpénztár Rt.
11991102–02102799 pénzforgalmi jelzőszámon
Előfizetési díj egy hónapra 965 forint, negyedévre 2895 forint,
fél évre 5790 forint, egy évre 11 580 forint
Hirdetésfelvétel: MAHIR Press Média Kft.
1075 Budapest, Wesselényi u. 8.,
Telefon: 322-2448, 342-6164. Fax: 342-6132
1085 Budapest, Blaha Lujza tér 3.
Telefon/Fax: 338-3723
Nyomtatás: Magyar Hivatalos Közlönykiadó Kft. Lajosmizsei Nyomdája
Felelős vezető: **Burján Norbert** igazgató
Vidék ISSN: 1418-0863; Budapest ISSN: 1418-04 3 X

Lapunkat rendszeresen szemlézi Magyarország legnagyobb médiafigyelője, az

»OBSERVER«

OBSERVER BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1084 Budapest VIII., Auróra u. 11. Telefon: 303-4738, fax: 303-4744
http://www.observer.hu

ők több kötettel is szerepelnek a könyvvásár választékában. Volt, aki szóba hozta *Kemény Zsigmond* nevét is, akiről a mai

ról holnapra nem lehet változtatni, ám az idei frankfurti részvételünk remélhetőleg egy hosszabb folyamat kezdete.

bármelyik korábban már megszavazott mű kicserélése. Frankfurtban tehát végeredményben háromféle könyv sze-

Rippl-Rónai József művei Schirn Kunsthalle tárlatán

Egy magyar Párizsban

A frankfurti könyvvásár díszvendége, Magyarország a könyvei mellett más szellemi-művészeti értékeit is bemutatja. A képzőművészeti kiállítások sorából az Esterházy-képtár remekművei mellett a Rippl-Rónai József (1861–1927) munkásságának szentelt, október 10.–november 21. között ugyancsak a Schirn Kunsthallében látható tárlat emelkedik ki – kis túlzással azt is mondhatnánk, hogy a két kiállítás közül az egyik is elég lenne ahhoz, hogy meggyőzze a vendéglátókat s a Buchmesse vendégeit: Magyarország nem csupán Európa felé „menetel", de kulturája, művészete révén a múltban is mindig szerves részét képezte.

Rippl-Rónai Józsefénél alkalmasabb életművet aligha találhattak volna a rendezők eme igazság bizonyítására. Ahogyan a tárlat címe – Egy magyar Párizsban – is érzékelteti, egyike volt azoknak, akik számára a fény városa nem csupán néhány akadémián vagy szabadiskolában eltöltött évet jelentett, de olyan szellemi közeget, amely nélkül művészi világa bizonyosan másként alakul. A *Munkácsy Mihály* műtermében töltött rövid időszak után gyorsan rátalált azokra a csoportokra, amelyeket a XIX. század végi Párizsban, a világ művészetének akkoriban vitathatatlan központjában a kortárs törekvések képviselői voltak. Szoros művészi kapcsolatba került a Nabis (Próféták) elnevezésű művésztársasággal, jó néhányukkal baráti kapcsolatot alakított ki, amelyek, mint például a szobrász Maillollal való barátsága évtizedeken át tartott, Magyarországra való hazatérése után is.

A barátság mellett – s az 1998-as nagy budapesti Rippl-Rónai-kiállítást rendező szakemberek szerint éppen ez teszi ma is páratlanul izgalmassá, értékessé életművét – 1902-es hazatérésével magát Európát hozta magával, s ő, aki a Nabis tagjai között mindvégig megőrizte magyarságát, a kaposvári Rómavilla lakójaként is az itthoni hagyományok és a friss nyugati szél táplálta modern törekvések integrálására törekedett. S miközben a szó legszorosabb értelmében közönségművésznek nevezhette a korszak kritikája, mindvégig megőrizte azt az igényességet, új iránti érzéket, amely pályakezdése időszakát jellemezte.

Hatalmas életművéből mintegy kétszázötvenet mutatott be a Magyar Nemzeti Galéria kiállítása, amelynek egy részét a budapesti siker után a Párizs melletti Nabis Múzeumban mutatták be. A mintegy százötven mű elsősorban a művész franciaországi időszakát, a Nabis-korszakot reprezentálta, s kisebb hangsúly esett az utolsó pályaszakaszban készített portrékra. A Rippl-Rónairól alkotott kép azonban – jelezte a párizsi, s jelzi a frankfurti kiállítás is – nem lehetne teljes, ha a közönség nem láthatná sokszorosított grafikáit vagy az általa tervezett iparművészeti tárgyak néhányát. Az élet édes tarkasága vesz körül, ha Rippl-Rónai képei közé lépünk – írta róla 1942-ben megjelent könyvében *Petrovits Elek,* amihez csak annyit tehetünk hozzá: s a legmagasabb művészi színvonal, legyen szó táblaképről, rajzról, sokszorosított grafikáról vagy éppen belsőépítészeti, iparművészeti tervekről. **P. Szabó Ernő**

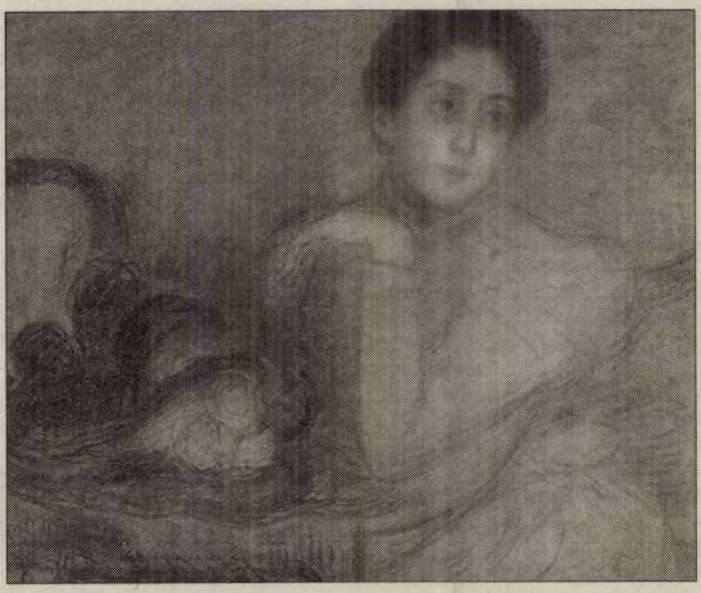

Fiatal lány rózsás kalappal (1898) FOTÓ: ARCHÍV

Napi M.O. 1998. sept. 18.

Rippl-Rónai József

28 milliós a legdrágább festmény Polgárék decemberi árverésén

40 millióra is felverhetik a Rippl-Rónai árát

BUDAPEST – Akár negyvenmillió forintra is feltornászhatják a licitálók annak a Rippl-Rónai-festménynek az árát, amit december 8. és 10. között árvereznek el a Polgár Galériában. Az aukció legdrágább festménye mégsem ez: Paul Troger osztrák festő képét 28 millióért kiáltják ki

Akár negyvenmillió forintig is felmehet annak a Rippl-Rónai-festménynek a kikiáltási ára, amit 245 társával együtt árvereznek el a Polgár Galéria 25., jubileumi aukcióján. A tételek kikiáltási ára összesen 350 millió forint. A december 8. és 10. közötti árverésen a Lazarine, a művész felesége című Rippl-Rónai-festmény mellett 12 Mednyánszky- és 4 Csók István-festmény is szerepel. Rippl-Rónainak egyébként még 7 másik képére is licitálhatnak a vásárlók. A Szobabelső című festmény kikiáltási ára 14 millió forint.

– A most összejött anyag egyszerűen fantasztikus – lelkendezik Polgár Árpád, a galéria vezetője. – Szinte az összes XX. századi magyar festő műveiből válogathatnak majd a licitálók.

Az árverés legdrágább festményei mégsem a magyar művész alkotásai: egy osztrák festő, Paul Troger képén legkevesebb 28 millió forintért szeretne túladni a galéria. A Szent Péter kiszabadítása a börtönből című alkotás a XVIII. században készült, még a kép másolataiért is versengenek a magángyűjtők. Szintén nagyon magasról indul egy ismeretlen manierista festő képének kikiáltási ára is: az 1600 körül készült Diana és Callisto című alkotás 20 millió forintért kerül a pulpitusra. A gyűjtemény legérdekesebb darabja egy 1500 körül készült európai hírű kép: az ismeretlen emiliai festő a szent családot ábrázoló képét egy falapra festette. Kikiáltási ára 10 millió forint.

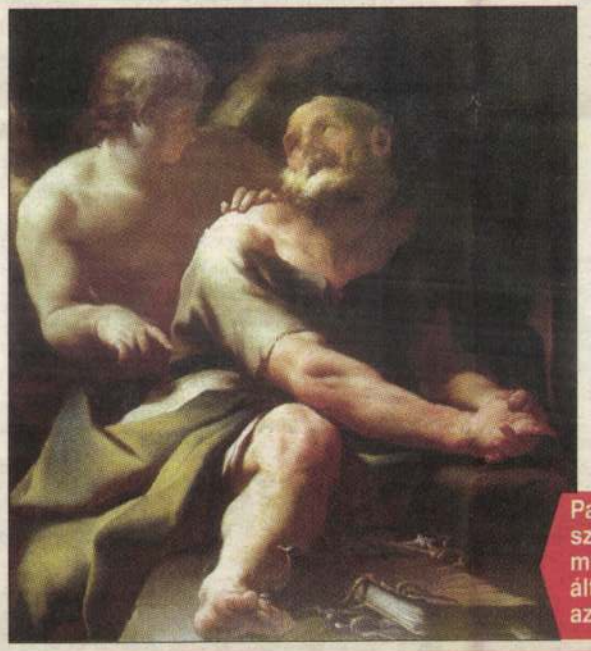

Paul Troger: Szent Péter kiszabadítása a börtönből című olajfestményének kikiáltási ára 28 millió forint. Ez az árverés legdrágább képe

Rippl-Rónai József: Lazarine, a művész felesége című művének 18 millió forint a kikiáltási ára

Polgár Árpád szerint egyébként a befektetőknek a legérdemesebb most külföldi képeket vásárolni. Ezeket a festményeket ugyanis még most is jóval olcsóbban lehet itthon megvenni, mint amennyit a nemzetközi piacokon érnek.

Bittó Ákos

HÍREK

A TV3 nem perli az RTL Klubot

BUDAPEST – Az Írisz TV perelte be az Országos Rádió- és Televízió Testületet és az RTL Klubot. A TV3 senkivel sem áll perben – mondta Danks Emese, a TV3 sajtószóvivője. Igaz, az Írisz TV-nek és a TV3-nak is Baló György volt a vezetője a per kezdetén. Ráadásul mindkét csatorna tulajdonosa az MKTV Rt., ezért merülhetett fel a TV3 neve is az ügyben.

Kihűlt hajléktalant találtak

BUDAPEST – Egy kihűlt hajléktalan férfi holttestére bukkantak tegnap éjjel a III. kerületben, a Bogdáni úti buszvégállomás közelében.

Véradók napja a Vöröskeresztnél

BUDAPEST – Vendégül látja ma véradóit a József Attila Színházban a Magyar Vöröskereszt budapesti szervezete. Az ünnepségen a többszörös pácienseiket köszöntik, közel hatszáz főt várnak.

A TV2 főnökei akarták kiparancsolni Csisztut a Showderből

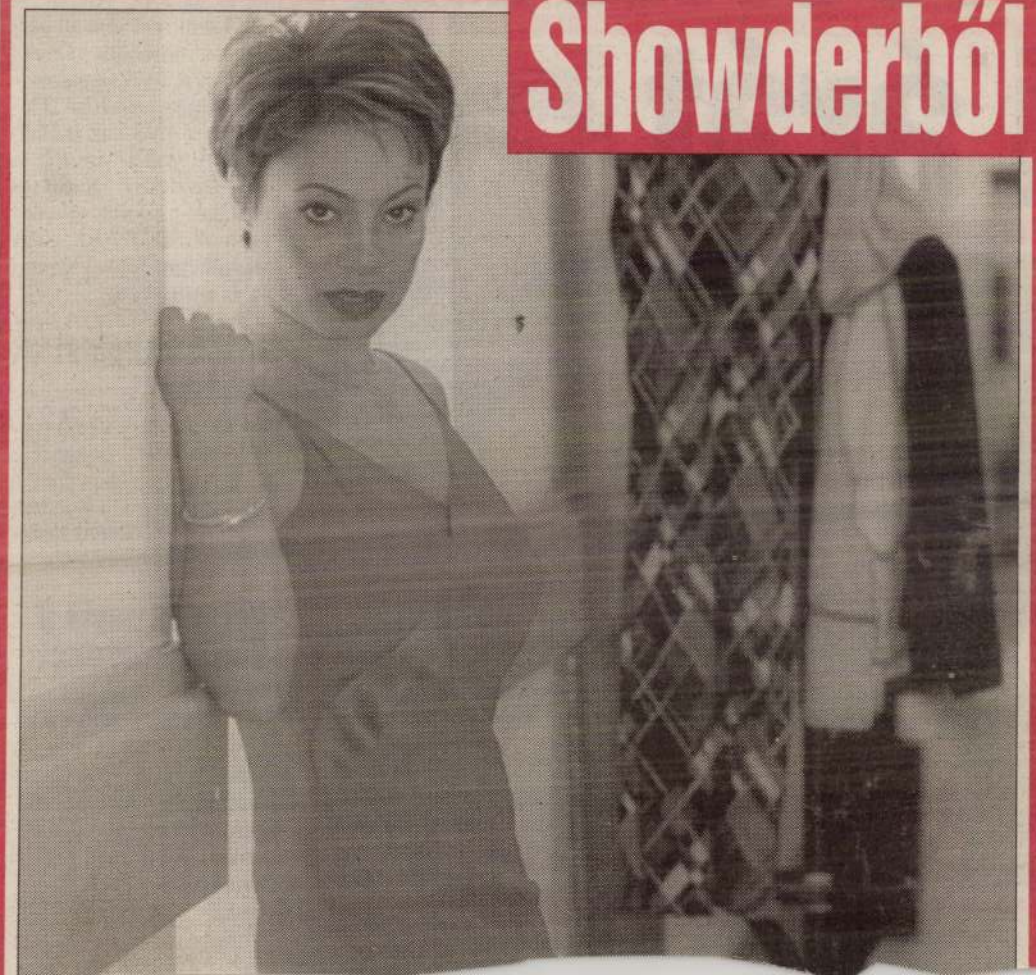

Száz tűzijáték lesz 2000 szilveszterén

BUDAPEST – Nappali fényár lesz a fővárosban 2000. szilveszter éjszakáján. Közel száz tűzijáték világítja be az eget, de még senki sem kért engedélyt a pirotechnikai show-ra. Az ezredbúcsúztatón a budapesti szórakozóhelyek is kitesznek magukért: koncerteken, álarcosbálon, úszómedencés partikon vigadhatunk

– A tűzijátékok szilvesztere lesz az idei, közel száz a fővárosban szórakoztatja a nézőket – tudtuk meg Tóth Ferenctől, a Pirotechnik Kft. igazgatójától.

– A szervezőknek a megyei vagy a fővárosi tűzoltó-parancsnokságokon kell szakhatósági engedélyt kérniük – mondta Dobson Tibor, az Országos Tűzoltóparancsnokság szóvivője. A BRFK sajtóosztályán közölték: hozzájuk még egyetlen engedélykérelem sem érkezett.

A legnagyobb és legdrágább látványosságot a kormány ígéri. A Szabadság híd és az Erzsébet híd között a Dunán látható majd egy félórás, 100 millió forintba kerülő tűzijáték. A látványosság pontosan éjfélkor ér véget. Január 1-jén a Hősök tere fölött robbannak a rakéták – közölte Kassai Szilvia, a Miniszterelnöki Hivatal szóvivője

A főváros az év utolsó napján is vetekedni próbál a kormánnyal.

– Három égi parádét is rendezünk a Nyugati, a Blaha Lujza, és a Vörösmarty téren. Mindegyik tizenöt perces lesz, és éjfél után kezdődik – tudtuk meg Koch Andreától, a budapesti Fesztiválközpont munkatársától.

A Vörösmarty téren gépzenére lehet ropni este tíztől. A Blahán Cserháti Zsuzsa ad koncertet éjfél után – folytatja Koch Andrea.

Az állami Operaház szilveszteri gálája és álarcosbálja mellett az Év arca szépségválasztás döntőjét is megrendezik. A Vígszínházban az esti előadás után fűtött, kivilágított, ezer férőhelyes sátor-fogadás lesz, ahol hajnalig lehet majd bulizni.

A főváros luxus szállodái különleges gálaműsorral várják a vendégeket. A Mariottban a Budapest Dixieland Band húzza a talpalávalót. A Hilton Hotel vendégei időutazáson vesznek részt, végig kísérve az éjfélt a Földön Delhitől Moszkváig. Éjfélkor itt is tűzijátékkal lepik meg a vendégeket.

I.Á.–F.Zs.–K.G.–N.Sz.–M.S.

Szíven szúrta szerelmét a tizenkilenc éves diáklány

BUDAPEST – Halállal végződött két fiatal rövid sz

kig szűkölt, siratta gazdáját a

A feketekereskedelem is bekapcsolódott a milliárdos műkereskedelmi forgalomba

RIPPL-RÓNAI József

magyar hírlap 1. és 6.o. 1999 marc. 3

Hamis XX. századi festők

Egyelőre 11 hamisított Rippl-Rónai-festmény keletkezésének körülményeit vizsgálja a kaposvári rendőrség, és további gyanús képek felbukkanására számítanak. Szakértők szerint a tavaly 2,5 milliárd forintot forgalmazó műkincspiac a képeket jó befektetésnek tartó hazai és külföldi gyűjtők mellett az utóbbi időben a feketekereskedelmet és a hamisítókat is aktivizálta.

MH-információ

Tavaly rekordévet zárt a hazai műkereskedelem. Az 1996. évi 1, majd a tavalyelőtti 1,6 milliárd után 1998-ban az aukciós forgalom összértéke elérte a 2,5 milliárd forintot, amelynek döntő részét – megközelítőleg 1,8-2 milliárd forintot – festmények eladása tette ki. Sorra dőltek meg a csúcsok az árveréseken. Munkácsy Mihály Kézimunkázó nő című, két éve 12 millió forintért elkelt képe az év végére a hatodik helyre csúszott. Októberben előbb egy Rippl-Rónai-kép (Zorka kékköves gyűrűvel 21 millió), majd decemberben a 70 millió (!) forint leütési áron eladott Szinyei-festmény jelezte a honi műkereskedelem élénkülését.

Rippl-Rónai tavaly 21 millió forintért elárverezett Zorka kékköves gyűrűvel című képének egyik hamisítvány változatát is lefoglalta a rendőrség. Képünkön az eredeti festmény látható

A milliárdos piac a képeket jó befektetésnek tartó hazai és külföldi gyűjtők mellett az utóbbi időben a feketekereskedelmet és a hamisítókat is aktivizálta. Különösen a XX. századi alkotók, kiváltképp a rendkívül kelendő Rippl-Rónai-alkotások váltak egyes ügyes kezű csalók célpontjaivá. A hamisítók dolgát megkönnyíti, hogy a festő életműve megközelítőleg 4000 darabot számlál, és különösen a pasztellkrétával készült képeinek viszonylag jó színvonalú másolása nem okoz nehézséget egy jókezű festő számára. Szakértők szerint a hétfőn Kaposvárott ismertetett csalássorozat – négy gyűjtőnek kilenc Rippl-Rónai-hamisítványt adtak el, összesen 27 millió forint értékben – nem egyedi eset.

Felkészületlensége miatt a rendőrség ma még nem sokat tehet a visszaélések ellen. Előrelépést jelent, hogy két éve az ORFK keretében végre megalakult a vagyon- és műkincsvédelmi alosztály, amely nagy szerepet játszott a kaposvári visszaélések felgöngyölítésében. A pár fős, megfelelő számítógépes háttér nélkül működő egység azonban egyelőre képtelen a műkereskedelem megfelelő ellenőrzésére, a műkincscsempészet visszaszorítására. Kenessei András, a Műtárgy – Régiség szaklap szerkesztője már tavaly, tavalyelőtt is több gyanakvást keltő Rippl-Rónai-képpel találkozott.

• *Folytatás a 6. oldalon*

felett, a merényletnek 270 halálos áldozata volt.

Titót gépen tartották

(MTI) Csaknem két évtizeddel Josip Broz Tito halála után a jugoszláv vezető egyik egykori kezelőorvosa is megerősítette azokat a nem hivatalos értesüléseket, amelyek szerint Titót a haláláig három hónapig eszméletlen állapotban gépekkel tartották életben. A Vecernji List című zágrábi napilap hétfői és keddi számában két részletben ismertette dr. Joze Drinovec visszaemlékezéseit, aki a jugoszláv államfőt kezelő orvoscsoport tagja volt. Az orvos elmondta, hogy Tito 1980. május 4-én bekövetkezett halála előtt már 75 nappal elveszítette eszméletét, csak gépek biztosították alapvető életfunkcióinak további működését.

Internet Keresse az Interneten is a **Magyar Hírlapot!**
MH Online: www.mhirlap.hu

Lapunkat rendszeresen szemlézi Magyarország legnagyobb médiafigyelője, az
»OBSERVER«
OBSERVER BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1084 Budapest VIII., Auróra u. 11., telefon: 303-4738, fax: 303-4744,
Internet: www.observer.hu

MAGYAR HÍRLAP
POLITIKAI NAPILAP
MARQUARD MEDIEN

FŐSZERKESZTŐ: KOCSI ILONA
Főszerkesztő-helyettesek: FRANK RÓBERT, KIS ZOLTÁN
Lapszerkesztők:
GÖMÖRI JUDIT, POPOVICS GIZELLA,
SZENTKIRÁLYI ANDRÁS, SZLUKA MÁRTON
Rovatvezetők:
KISS LÁSZLÓ (sport), L. LÁSZLÓ JÁNOS (belpolitika),
MAKAI JÓZSEF (publicisztika), MÉSZÁROS TAMÁS (kultúra),
SZERDAHELYI CSABA (külpolitika), SZIGETI TAMÁS (fotó),
VITÉZ F. IBOLYA (gazdaság)

KIADÓ: JÜRG MARQUARD
Kiadja a Magyar Hírlap Könyv- és Lapkiadó Rt.,
Jürg Marquard svájci kiadóvállalat-csoportjának tagja

VEZÉRIGAZGATÓ: L. KELEMEN GÁBOR
Hirdetési igazgató: KOMJÁTHY KATALIN
Terjesztési igazgató: BOBÁK MÁRTA Marketingigazgató: VERECKEI ÁGNES
Projektigazgató: CSIKESZ TAMÁS
Számítógépes rendszergazda: KISS ÁRPÁD
Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/B
Telefon: 210-0050, 210-2484, fax: 334-0712
Hirdetési igazgatóság: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/B

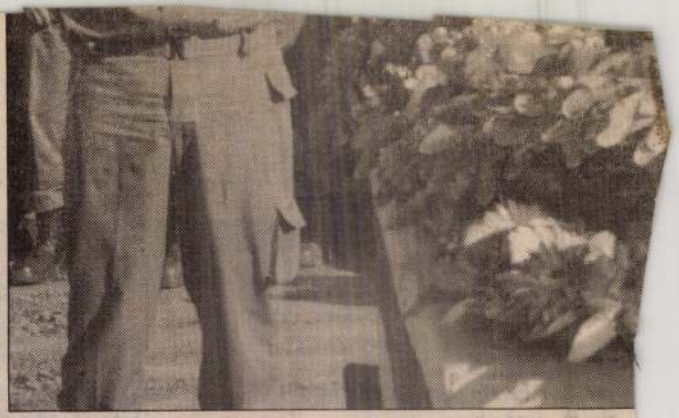

Díszőrség az izraeli tábornok koporsója mellett, aki vasárna

MH-összefoglaló

Szigorúan titkos, az izraeli hadsereg libanoni hadműveleti terveire vonatkozó dokumentumokat loptak el egy izraeli tábornok irodájából, de a katonai vezetők szerint ezeket nem használta fel a Hezbollah vasárnapi robbantása előkészítésekor. Tegnap temették el a merénylet negyedik áldozatát, miközben a dél-libanoni helyzet az izraeli választási kampány központi témájává vált. Az iratokat három hete lopták el az északi katonai körzet parancsnoka, Gabi Askenazi vezérőrnagy hivatalából. A tábornok fel-

Lafontaine ötletei az Európai Központi B

A munkahe

Reuters

A kamatláb-politika bizonyos mértékű felszabadítása mellett érvelt tegnap Oskar Lafontaine Milánóban az európai szocialista és szociáldemokrata pártok tanácskozásán. Szerinte a nagyobb mozgástér ebben a tekintetben nemcsak a monetáris politika rendbetételét segítené, de előmozdítaná az új munkahelyek teremtését. A szociáldemokrata vezetők azért rendezték meg kongresszusukat, hogy elfogadják és kiadják választási kiáltványukat, illetve programjukat. Ennek központi eleme éppen a tömeges munkanélküliség felszámolása, illetve az új munkahelyek teremtéséért kifejtendő erőfeszítések.

Oskar Lafontaine német pénzügyminiszter „spontán"

A feketekereskedelem is bekapcsolódott a milliárdos műkereskedelmi forgalomba

Hamis XX. századi festők

• *Folytatás az 1. oldalról*

Az árverési rekordrangsorban 21 millió forinttal második helyen szereplő Zorka kép egyik változata például gyanúsan alacsony áron, csupán 3 millióért kelt el. E kép egy újabb változatát alig egy hónapja a kaposvári rendőrség hamisítványként foglalta le.

Szakmai körökben Bernáth Mária, a tavaiyi nagy Rippl-Rónai-tárlat rendezője számít a festő első számú szakértőjének. A művészettörténész asszony úgy véli: hiba volna a Kaposváron történtek miatt gyanakvással kezelni a festő alkotásait. Azt viszont ő is elismeri, több hamisított Rippl-Rónai-kép lehet még forgalomban. Többször előfordult, hogy egy-egy szakértői véleményt mások utólag megalapozatlannak találtak – és vitatottá vált egy-egy műalkotás eredetisége. Bernáth Mária úgy véli: a legtöbb utánzat gyértelműen felismerhető. Egy jól felkészült szakember pusztán laikusoknak nem látható jelekből jó eséllyel megállapíthatja a kérdéses alkotás valódiságát. Tudomásul kell venni azonban, hogy a műértékelésben szubjektív elemeket is tartalmaz.

A hamisítványok többsége első látásra kiszűrhető, de már az aukciós házaknál is felbukkantak korabeli vásznakat, festéket felhasználó profik. Az anyagok hozzáférhetősége miatt a XX. századi alkotók hamisítása a leggyakoribb. Rippl-Rónai mellett elsősorban Csók-, Iványi-Grünwald-, Márffy-, Molnár C.-, Vaszary-képeket másolnak, de felbukkant már Munkácsy-utánzat is a piacon.

Az eladott képek valódiságáért az árverezőket anyagi felelősség terheli, utólag kötelesek visszavásárolni a hamisítványnak bizonyult alkotásokat.

Festményranglista

Helyezés, mű	Leütési ár	Időpont
1. Szinyei Merse Pál: Parkban	70 000 000	1998. dec.
2. Rippl-Rónai József: Zorka	21 000 000	1998. okt.
3. Abraham Brueghel: Gyümölcscsendélet	16 000 000	1998. dec.
4. Tihanyi Lajos: Csendélet teáskannával	13 000 000	1998. máj.
5. Rippl-Rónai József: Piacsek bácsi a családdal	13 000 000	1998. dec.
6. Munkácsy Mihály: Kézimunkázó nő	12 000 000	1996. dec.
7. Czóbel Béla: Hátakt	11 000 000	1998. okt.
8. Giacomo Cipper: Étkező parasztcsalád	11 000 000	1998. dec.
9. Rippl-Rónai József: Alvó nők	10 000 000	1997. jún.
10. Tornai Gyula: A zsákmány	10 000 000	1997. dec.

Kieselbach Tamás, az egyik legjelentősebb galéria és aukciós ház tulajdonosa például nemcsak a festmények, hanem a képek valódiságát ellenőrző szakértők között is válogat. A végső felelősség azonban az övé, saját szemében, szakértelmében bízik leginkább. Kieselbach aukcióin eddig közel 1400 képet árverezett el, és csak kettő bizonyult közülük utólag vitathatónak.

Hasonlóan szigorú eljárást – az árverésre kínált képek tüzetes ellenőrzését – alkalmaz egy másik jónevű cég, a Nagyházi Galéria és Aukciósház is. Szász Zoltán festménybecsüs szerint a művészettörténészek szakmai vitái mellett gondot jelent, hogy Magyarországon egyetlen múzeum sem ad hivatalos, anyagi felelősséggel járó szakvéleményt, a Magyar Nemzeti Galéria is csak adatokat szolgáltat a képekről.

• Szilágyi A. János

Rippel Ronai J.

MŰ-TEREM GALÉRIA

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF: FIATAL NŐ VIRÁGCSOKORRAL ENTERIŐRBEN, PASZTELL, VÁSZON, J.B.L. RÓNAI 98, 63X79CM

„DE VANNAK ITT ASSZONYOK, LEÁNYOK IS, AKIKET MEG KELLETT LÁTNI, ÉS AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁGNAK ÁTADNI.
ISTENEM! HOGY KELL SIETNI EZEK MEGÖRÖKÍTÉSÉVEL. MILY GYORS IRAMBAN LESZ VALAKI SZÉP - CSUDÁS SZÉP, ÉS MILY RETTENETESEN GYORSAN TŰNNEK EL A BÁJOS, HAMVAS SZÍNEK - A „SÁRMJA" A MI MINDENSÉGÜNKNEK! ÉLETÜNKNEK, MUNKAKEDVÜNKNEK, GYÖNYÖREINKNEK!"

(RIPPL-RÓNAI JÓZSEF)

„A TEREMTMÉNYEK, AMELYEKET ALKOTOTT, HALOTT MESTERÜKNEK VISSZAADJÁK AZ ÉLETET, ÉS MAGUKKAL VISZIK ŐT A HALHATATLANSÁGBA."

(PETROVICS ELEK)

MŰ-TEREM GALÉRIA

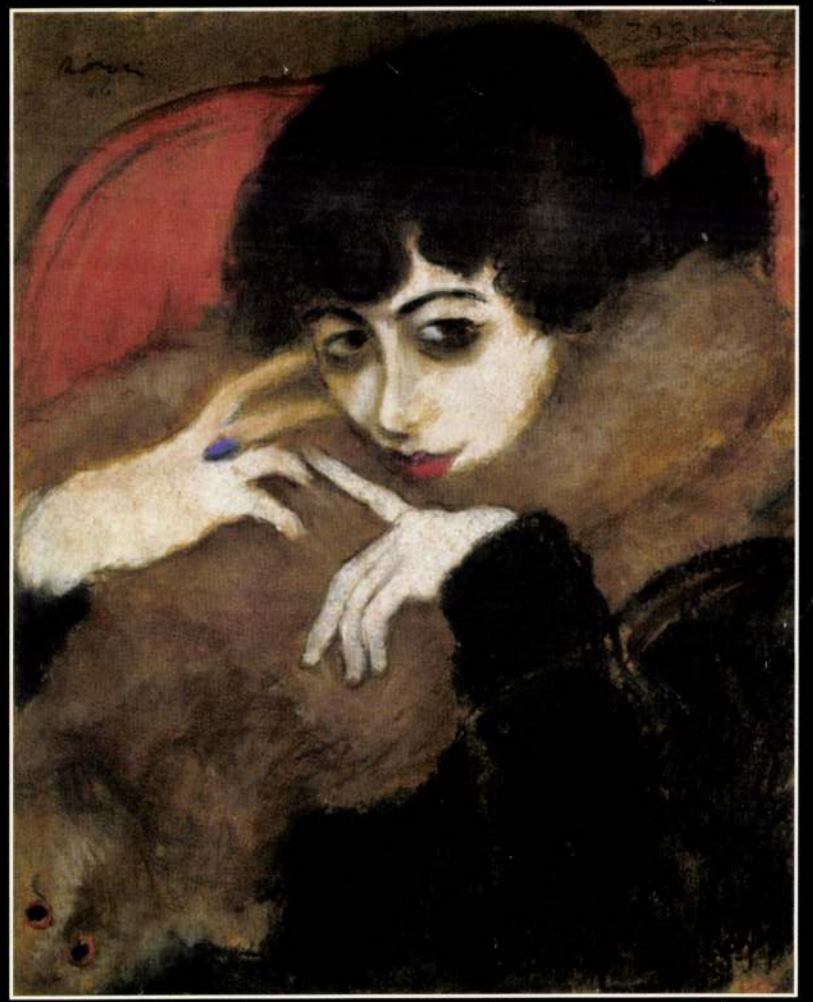

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF: ZORKA KÉKKÖVES GYŰRŰVEL, PASZTELL, PAPÍR, J.B.F. RÓNAI 16, 50X40CM

MŰ-TEREM GALÉRIA

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF: VÖRÖS HAJÚ LÁNY, OLAJ, VÁSZON,
J.B.L. J.RIPPL-RÓNAI 1891, 40.5x32CM

MŰ-TEREM GALÉRIA - VIRÁG JUDIT

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF: ZORKA BOÁVAL, PASZTELL, PAPÍR, J.J.F. RÓNAI, 52x42CM

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF: NŐI PORTRÉK
1998 ÁPRILIS 10-25-IG

H-1055 BUDAPEST, FALK MIKSA U. 13. TEL.: (36-1) 312-20-71 FAX: (36-1) 326-91-21
NYITVATARTÁS: HÉTFŐ-PÉNTEK: 10-18-IG, SZOMBAT: 10-13-IG

A tavalyi támogatásból 4 db 19. századi bőrfotel újrakárpitozását, 1 db empire asztalka, és az „Öreganyám" c. festményről jól ismert empire karosszék restaurálását végeztettük el.

A fotelok kárpitozását Szerencsés József kárpitos, az asztal és a karosszék eredeti állapotú restaurálást Gyenis István műbútorasztalos–restaurátor végezte el.

A relikviák mostani és folyamatos restaurálása is hozzájárul a művészettörténeti jelentőségű Róma-villa, mint kitüntetett nemzeti örökség hiteles atmoszférájának megteremtéséhez.

Ezúton mondunk köszönetet a támogatóknak és a restaurálást végző szakembereknek.

H. Bognár Zsuzsa

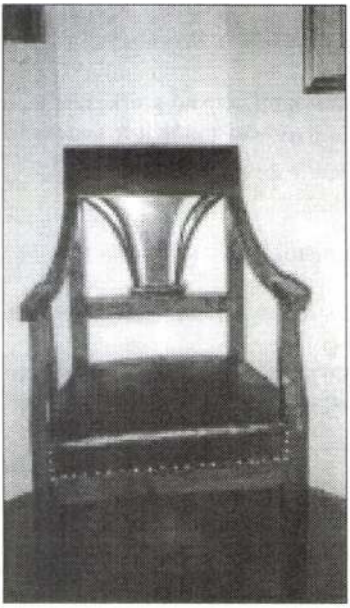

A restaurált empire karosszék (Fotó: H. Bognár Zsuzsa)

Rippl-Rónai József „Öreganyám" c. olajfestménye MNG. tul. (Repró: Gőzsy Gáborné)

Rippl-Rónai József

HÍREK, INFORMÁCIÓK

Múzeumi Táj: 1999/1.

Megjelent a Somogyi Múzeumok Közleményei legújabb kötete.

Az anyagi források beszűkülésével a múzeumi évkönyvnek is nevezett kiadványunk már csak kétévente jelenhet meg. A közel ötszáz oldalas kötet 31 szerző 22 tanulmányát tartalmazza, amelyeket tudományáganként (régészet, természettudomány, néprajz, művészettörténet, újkortörténet) csoportosítottunk.

A kiadvány megjelenését támogatták:
Somogy Megye Önkormányzata, Kaposvár
Középületkivitelező és Kereskedelmi Kft. Kaposvár
Iparvasút (Elek Tamás), Budapest
„Tudományos Életért Alapítvány", Kaposvár
Somogy Megye Közgyűlésének Elnöke
Nyugat-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság (NYUVIZIG), Szombathely
Pető és Társa Nyomda, Kaposvár

A kötetet Király István Szabolcs megyei múzeumigazgató szerkesztette, a technikai szerkesztő Matucza Ferenc volt, a nyomdai munkát a kaposvári Pető és Társa Nyomda végezte.

A kiadvány a múzeum kiállítóhelyein megvásárolhatók:
a teljes kötet 1200 Ft
tudományáganként is kapható különlenyomatok ára 400–600 Ft

Dr. Király István Szabolcs Ph. D.

* * *

Április 2-án Nagypénteken húsvéti tojásfestő játszóházat rendezünk a Szennai Falumúzeumban. A délelőtti programunkra minden érdeklődőt szeretettel várunk.

Imrő Judit

* * *

A Nemzeti Kulturális Alap Múzeumi Szakmai Kollégiuma és a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága együttes támogatásával 1998-ban újabb 6 db Rippl-relikvia restaurálása történt meg.

Dr. Martyn Róbert ajándékozásával a Rippl-Rónai Múzeum tulajdonába került bútorok és relikviák folyamatos és teljes restaurálását kiemelt feladatként kezeljük. A korabeli archív fotókat és Rippl-Rónai enteriőr képeit szem előtt tartva, igyekszünk a pályázatokon elnyert összegekből a restaurálásokat elvégeztetni.

MAGYAR NEMZET

RIPPL-RÓNAI József

2000. szeptember 19., kedd

■ DEVICH

Ecce homo – Krisztus-ábrázolások a XIX–XX. századi magyar képzőművészetben címmel nyílik kiállítás szeptember 22-én délután hat órakor Rómában, a Római Magyar Akadémián (a híres Palazzo Falconieriben, a Via Giulia 1. szám alatt) a szent év tiszteletére a magyar millenniumi ünnepségsorozat keretében – jelentette be tegnapi tájékoztatóján *Rubovszky Rita*, a kiállítást a kulturális tárca megbízásából szervező Hungarofest Kht. ügyvezető igazgatója. A kiállítás megnyitója egyben fontos diplomáciai esemény is lesz; hiszen részt vesz rajta *Mádl Ferenc* köztársasági elnök és *Orbán Viktor* miniszterelnök is. A tárlatot, amelyen a Magyar Nemzeti Galéria anyagából, *Szatmári Gizella* művészettörténész válogatásában, harminc alkotást mutatnak be, *Paul Poupard* bíboros, a Kultúra Pápai Tanácsának elnöke és *Rockenbauer Zoltán* magyar kulturális miniszter nyitja meg.

A kiállított alkotások között *Kondor Bélának* hét munkája is szerepel, de „elutazott" Rómába *Fadrusz János* Krisztus a keresztfán című bronzszobra, *Bálint Endre* Nagy keresztje, *Berki Viola* Éjszakája, *Heintz Henrik* Madonnája, *Hincz Gyula* Angyali üdvözlete, *Kerényi Jenő* Golgotája, *Madarassy Walter* Szárnyas oltárja, *Vass Viktor* Fájdalomja, *Rippl-Rónai József* Krisztus születése és halála című falikárpitja, *Molnár C. Pál* Mária Jézussal című olajfestménye is, valamint *Munkácsy Mihály* vázlatai, tanulmányai a Golgota című képéhez.

Pálosi Judit: A magyar gobelinszövés húsz éve. 1960–1980
Tevan 1994

0 x 190 cm, 4-es
:., alatta védjegy.
gnes, Szentgyör-
al. Helye Újdelhi
ég.

x 400 cm, 5-ös
+ védjegy. Szötte
a, Timár Katalin.
Nyugat-Dunántúli
g.

ok, 1973. 173 x
es. J.j.l. Szily.
szky Erzsébet.
Szekszárd.

:

78. 130 x 195
b.f. HL CM
it
on.

x 600 cm, 4-es
4. Szötte Hidvégi

ibor Kórház.

zsef:

cm x 464 cm,
J SZE, szötte
ye Kiskunhalas.

sef:

ációit készítették:

-XII., XIV., XVIII.,
XX.-XXXI., XXXIII.,
y: XIII., XV.
XXIV., XXXVIII.
n Gyula: XXVI.

18., 19., 23.-25., 29.,
tván: 3., 5., 8., 10.,
ánosné: 4., 12., 13.,
32. id.
cs Ferenc: 2.
Susits László: 17.
yi Gyuláné: 35.

Névmutató

Adnet, Jacques 17
Attalai Gábor 28, 37
Bán István 7, 21, 46, 47
Belmonte, Leo 4, 82, 83, 85
Boucher, Francois 76
Braque, Georges 76
Calder, Alexander 76
Coypel, Charles-Antoine 12
Cságoly Klára 27
Czakó Margit 78
Domanovszky Endre 6, 7, 19, 48, 57-60, 78, 82-86
Erdélyi Eta 27, 28
Estève, Maurice 24
Ferenczy Noémi 6, 7, 25, 76, 82, 83, 85, 86
Fett Jolán 44, 45, 47, 82, 84, 85
Föth Ernő 60, 63-65
Fürtös Ilona 44, 78, 82, 84, 85
Gadányi Jenő 7
Goubely 12
Goya, Francisco 10
Hajdu László 68, 78
Hajnal Gabriella 12, 19, 37-39, 77
Hartung, Hans 76
Hauser Beáta 77
Hidvégi Valéria 70
Hincz Gyula 7, 57, 58, 61, 66, 82, 84-86
Honty Márta 66, 67, 69, 78
Kádár György 7, 20, 21
Kecskés Ágnes 20, 39, 82, 84, 85
Kórodi György 6
Körösfői Kriesch Aladár 5, 82-83, 85
Korzim Erika 19-20, 39, 43, 46
Kun Sándorné (Luca) 78
Lakatos Artúr 6, 82, 83, 85
Le Brun, Charles 76
Maillol, Aristid 5
Máriási Iván 75
Matégot, Mathieu 27
Matisse, Henri 76
Mizser Pál 18, 69, 70
Nagy Judit 41-42, 77, 82, 84-85
Nagy Sándor 5
Németh József 70
Oláh Tamás 19
Oudry, Jean-Baptiste 76
Pápai Lívia 77
Pécsi László 18-19, 42, 45, 82, 84-85
Pekáry István 6, 82-83, 85
Péreli Zsuzsa 39-40, 77, 82, 84-85
Picasso 76
Pintér Éva 40, 42
Plesznivy Károly 6, 45-46
Polgár Rózsa 77
Prepelicza Katalin 26, 42, 78, 82, 84-85
Redő Ferenc 63-66
Rippl-Rónai József 12, 82-83, 85
Schubert Ernő 6
Solti Gizella 25-26, 77-78, 82, 84-85
Szántó Piroska 70, 75
Széchenyi Lenke 11, 26, 77, 82, 84-85
Szily Géza 68-69
Szkok Iván 68-69
Szőke Erzsébet 41, 43
Szurcsik János 59-60, 62-63, 78
Szurcsikné Sárkány Anna 78
Tassy Klára 65-67
Tury Mária 22-24
Ungár nővérek 78
Vörös Rozália 63, 65, 68, 78

Rippl-Rónai József

RIPPL-RÓNAI J.

A Kieselbach Galéria

értesíti Önt, hogy decemberi nagy árverésére a felvétel megkezdődött. Klasszikus magyar és külföldi festők képeit várjuk (pl. Mednyánszky, Scheiber, Kádár, Rippl-Rónai, Vaszary, Perlrott). A felvétel a beérkezési sorrendben 1998. november 6-ig tart.

Az aukció 1998. december 11-én lesz a Vígszínházban,

az aukciós kiállítás november 28-án nyílik a Kieselbach Galériában.

The Kieselbach Gallery

informs you that classical Hungarian and foreign paintings (i.a. Mednyánszky, Scheiber, Kádár, Rippl-Rónai, Vaszary, Perlrott) are expected for the next great december auction from now on, November, 6th 1998. The auction will be held on December, 11th at the theatre hall of Vígszínház, the pre-sale view can be seen from November, 28th until December 10th at Kieselbach Gallery.

További információk kérhetők:
Kieselbach Galéria, Budapest V., Szent István krt 5.
Tel./fax: 269-3148, 269-3149,
E-mail: kieselb@mail.matav.hu
URL: http://www.kieselbach.hu

HYPOBANK

Rippl-Rónai József: *Kőrivélyesi kastély* (40,5x50,5 cm, olaj, vászon, jelezve balra lent: Rónai)

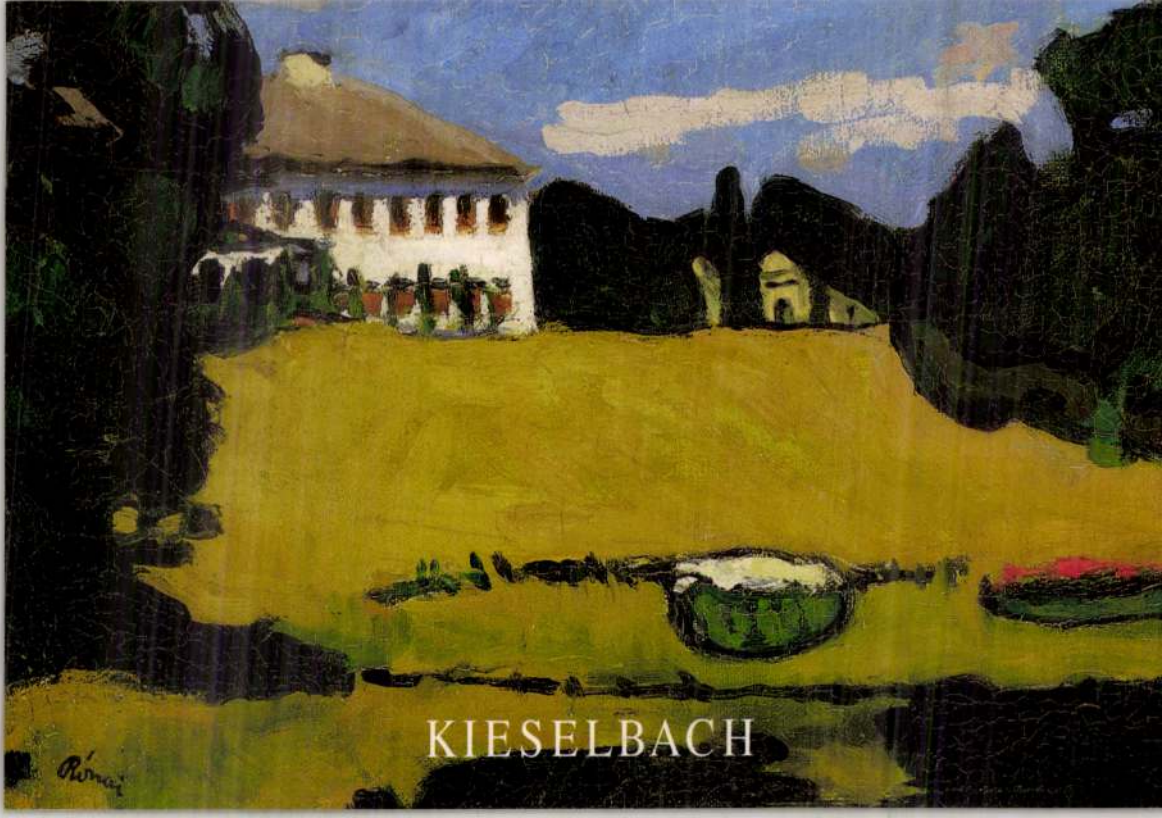
KIESELBACH

2000. július 26., szerda Magyar Nemzet 19

Képhamisítók: pótnyomozás

A Somogy Megyei Főügyészség kéri a Kaposvári Városi Ügyészséget: vizsgálja felül a büntetőeljárás megszüntetéséről hozott döntését a csaknem háromtucatnyi Rippl-Rónai-hamisítvány „előállítója" és forgalmazója ügyében. Ezek után nemigen bízhatnak a vádhalasztásban.

■ GULYÁS J. A.

Több mint egy évig tartott a nyomozás a múlt év elején leleplezett Rippl-Rónai-hamisítványok ügyében. Ugyan a kiváló festőket is megtévesztő, több millióért eladott festmények láttán egyes műtörténészek is zavarba jöttek, végül beigazolódott, hogy P. J. budapesti amatőr festő az „alkotó", és D. F. kaposvári régiségkereskedő, a képek forgalmazója. A hamisítványok megvásárlóit – köztük néhány jó szemű műgyűjtőt – együttesen harmincmillió forintnyi kár érte. P. J. és D. F. több hónapon át volt előzetes letartóztatásban, majd szabadlábon védekezhettek.

A rendőrségi nyomozás ez év márciusában befejeződött, és a vádemelési javaslat is megtörtént, ám a Kaposvári Városi Ügyészség – bizonyítottság hiányában – a büntetőeljárást megszüntette. D. F. ügyében viszont a magánokirat-hamisítás vétségének vádja megállt. Az ügyészség a vádhalasztás intézményét alkalmazta, amellyel kapcsolatban a Somogy Megyei Rendőr-főkapitányság panaszszal élt, és kérte a Somogy Megyei Főügyészséget a városi ügyészség döntésének felülvizsgálatára.

A továbbiakban a Kaposvári Városi Ügyészség felügyeli az ügyet. A hivatal megfontolja: helyes döntés volt-e a büntetőeljárás megszüntetése. A kérdés tehát az: újfent a megszüntetésről dönt a városi ügyészség, vagy vádemelés lesz a folytatása az utóbbi évtizedek legkirívóbb festményhamisítási ügyének.

Csecsen zsarolók

■ P. T.

Három csecsen és egy ukrán zsarolót helyezett előzetes letartóztatásba a rendőrség a napokban – hangzott el a BRFK sajtótájékoztatóján. Mint *Csizner Zoltán* rendőrszázados elmondta, múlt hétfőn a négy férfi egymillió forintot próbált meg kicsikarni egy kispesti vállalkozótól, mondván, arra kaptak megbízatást, hogy megcsonkítsák, de ha fizet, erre nem kerül sor, sőt, meg is védik. A vállal[illegible] értesítette a rendőrséget. A zsarolókat a pénz átadásának helyszínén, a Határ úti bevásárlóközpont főbejáratánál fogták el.

Hankovszki Csaba őrnagy elmondta, hogy emberölés kísérletének alapos gyanúja miatt őrizetbe vették a 25 éves K. Erzsébetet, aki szombaton mellbe szúrta a 28 éves R. Zoltánt a Thököly út és a Bethlen Gábor utca sarkán lévő ház lépcsőházában. R. Zoltán életveszélyes sérüléseket szenvedett. K. Erzsébet nem

RIPA - Rónai fortely

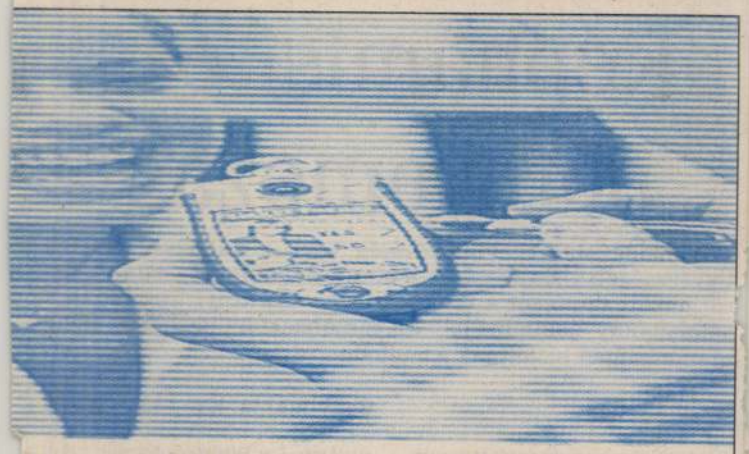

ó! A mobil internet az emberek közötti az üzleti tranzakciók, a vásárlás és zgalmas módozatait kínálja.

on a mobil internet felé

internet korsza- y erről megbizo- ég, ha a mobil- két legújabb fej- gyre vesszük.

árd SMS üzenetet ám gyorsan növek- ternet-használaton ettel küld szöveges . Emellett a WAP azási protokoll) gyre növekvő körű t, amelyeket a fel- irmikor elérhetnek li készülékeikkel.

A WAP katalizátornak tekinthető, amely felgyorsítja az iparág egészét jellemző, a teljesen mobil internet elérését célzó folyamatokat

hullám

teljes körű mobil lejére a szolgál- lkülönülő áram-

ált az e-mail szol- érése laptop szá-

Ezután jött a WAP-technológia, a második hullám, amely segítségével a vezeték nélküli készülékek az emberek zsebébe kerültek. A WAP-ot sokan a harmadik generációs szolgáltatások felé mutató iparági fejlődés fontos katalizátorának tartják.

A harmadik hullám a teljes körű mobil internet lesz. A harmadik generációs vezeték nél-

Rippl Római tábor

Számvetés a vajdasági magyarságról

Ha későn cselekszünk, elveszünk

Végre számvetésre készültünk. Jócskán megkésett számvetésre. Tíz évvel a politikai rendszerváltozás után került sor a közelmúltban először a vajdasági magyarság tudományos életének áttekintésére, nemzeti közösségünk legértékesebb szellemi kapacitásának a felmérésére. Olyan időpontban történt ez a Vajdasági Magyar Tudományos Társaság által szervezett tanácskozás, amikor már mindannyiunk számára nyilvánvalóvá vált, hogy milyen óriási bajba jutottunk. Persze nem csak mi, vajdasági magyarok kerültünk bajba, mindenki kárvallottja az elmúlt évek történéseinek, aki ebben a térségben él. Ám ami a többségi népet sújtja, százszorta jobban sújt bennünket. Vonatkozik ez a szellemi életre és a tudományra is.

A „Magyar tudomány napja"-ként meghirdetett tanácskozás elnevezése – véleményem szerint – megtévesztő volt a helyzetünket kevésbé ismerők számára. Azt sugallta ugyanis, mintha a Vajdaságban intenzív magyar tudományos élet zajlana, és most összesereglettek Újvidéken a magyar tudósok, hogy beszámoljanak ez évi munkájukról. Hol van itt tudományos élet, ahol már élet is alig van? Ahol az emberek tönkrementek, felélték javaikat, és a tél beálltával a hideg és sötét szobák mélyén kucorogva várják a bizonytalan holnapot. Ahol az embargóval sújtott, agyonbombázott ország romokban hever, a vállalatok csődbe mentek, az intézetek leépültek, az iskolák felmorzsolódtak, a múzsák pedig hallgatnak.

A „tudomány napja" egy boldog ország boldog népének az illúzióját keltette az emberben, ahol a dolgok többé-kevésbé rendben vannak, ahol a jövő nemzedékét elhivatott tanárok nevelik, és az iskolák ontják magukból a nemzet új szellemi erőit. Ahol a kutatóintézetek szoros tudományos együttműködésben állnak a gazdasággal; a médiák harsogva ünneplik az alkotókat, a feltalálókat; az orvosok sikert sikerre halmoznak az emberi élet meghosszabbításában; a tudósok pedig az örök természeti törvények megismerésének a vágyától hajtva szenvedélyesen kutatnak, konferenciáznak, tanácskoznak.

Talán a konferencia szervezőinek is egy ilyen világ lebegett a szeme előtt, amikor összeállították a sokféle tematikai blokkból álló tanácskozás programját. Volt ott minden: A vajdasági magyar tudományosság szervezési kérdései (tudomány és társadalom), regionális fejlesztés és vajdasági magyar tudományosság, magyar felsőfokú, egyetemi oktatás problémái, magyar magánegyetem, azaz egy kutatói intézet alapításának, struktúrájának kérdései, magyar egyetemi és középiskolai tankönyvellátás, emberi, nemzeti kisebbségi jogok, kisebbségi önkormányzat Európában és a világban, magyarságkutatás és magyar történettudomány a Vajdaságban, magyar nyelv és irodalom, közművelődés, tájékoztatás és tudomány, tudományos infrastruktúra és információcsere (könyv- és folyóiratkiadás, valamint -beszerzés, dokumentáció). Az egyes tudományágak és tudományterületek helyzete (társadalom-, élet- és természettudományok tagozódással) – szakkáder, fiatalok felvétele és továbbképzése (áttekintő referátum), nemzetközi tudományos együttműködés és kapcsolattartás (testvértársulatok tapasztalatai).

Kétségkívül egytől egyig fontos témák voltak. De vajon hol van az a szellemi kapacitás a Vajdaságban, amely meg tudna felelni ennek a kihívásnak? Amióta a meghívót kézhez kaptam, egyre csak az járt és jár az eszemben, vajon kik és hogyan készítik majd el az átfogó [illegible] az egyes témakörökhöz

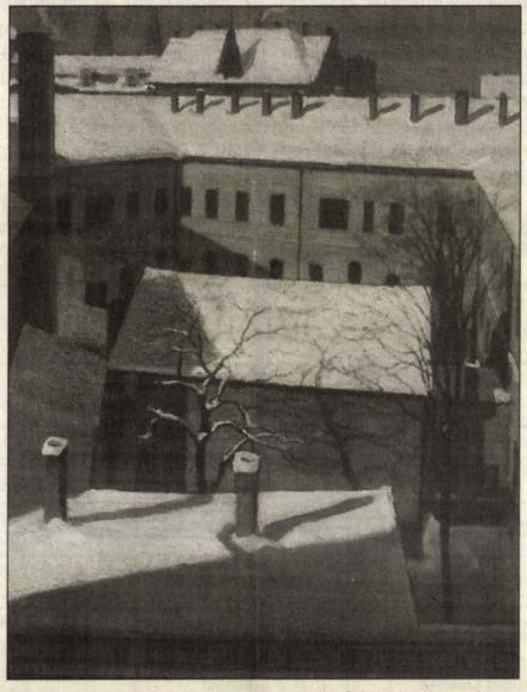

A szabadkai színház udvara. Oláh Sándor festménye

szerint, bár a szervezők igen nagyot markoltak a különféle tematikai blokkokkal, mégsem tartottam elhibázottnak törekvésüket. Lássuk végre, hányan vagyunk, és mire vagyunk képesek. Ha megkésve is, de végre sor került a tudományos „megmérettetésre". Felettébb nagy szükségünk van ugyanis szellemi kapacitásunk, lehetőségeink számbavételére.

Vajon tudunk-e, képesek vagyunk-e még segíteni bajba jutott nemzeti közösségünkön? Lehetséges, hogy a tudósainkra vár az, amire politikusaink nem voltak képesek? Azt szokták mondani, hogy ha Angliában nem lett volna az oxfordi és a cambridge-i egyetem, nem született volna meg a Brit Birodalom. Ugyanez elmondható az Amerikai Egyesült Állam[illegible]ról.

Egyetlen nemzet helyzetén sem lehet pusztán politikai eszközökkel változtatni. Sokan az anyaország megerősödésétől és gazdasági kisugárzásától várják a határon túli nemzetrészek felemelkedését. Mások Szerbia demokratizálódásától remélik ugyanezt. Ahhoz, hogy ebből az alélt állapotból magunkra találjunk, bizonyára mindkettőre nagy szükségünk lesz. Legfőképpen azonban szemléletváltásra kellene kényszerülnünk. Annak a felismerésére, hogy minden népnek a szürkeállománya legnagyobb kincs. Minden nemzet megújulásának és felemelkedésének záloga az alkotó emberi tevékenység és a tudományos teljesítmény, amely szorosan kötődik a szellemi élethez és a művelődéshez. A térségben élő népek útvesztésének, jelenlegi betegségének, nagy bajainak a legfőbb oka az új kihívásoknak megfelelni nem tudó, illetve a hatékony alkotó, szellemi erők hiánya vagy megfogyatkozása. A bajból való kilábalás, a várva várt gyógyulás kizárólag ezeknek a szellemi erőknek a megjelenésétől és nagyobb társadalmi szerepvállalásától remélhető.

Ebben szenvedünk nagy hiányt, mi, vajdasági magyarok is. Nemcsak a pénznek, hanem a szellemi tőkének, az alkotó személyiségek kisugárzásának a hiánya is égető. A világ leggazdagabb országaiban nincs olyan mértékű pazarlás ezen a téren, mint nálunk, ahonnan számolatlanul áramlik ki az országból a szürkeállomány. Mindez vonatkozik a szerbekre is. Ezeknek a történéseknek az okát a pártelit társadalmak természetében kell keresnünk. A diktatúrák lényegi életet és a tudományos centrumokat. Ez a politikai stratégia volt jellemző minden kommunista társadalomra, amelynek örökségeként a pártelit uralma kisebb vagy nagyobb mértékben, de ma is megtalálható minden posztkommunista társadalomban, ám sehol sem járt olyan végzetes következményekkel, mint Jugoszláviában.

A jövőjét minden nemzetnek arra kellene alapoznia, amivel büszkélkedhet, ami erős oldala. A magyarság például a kultúra és a tudomány terén világszínvonalú teljesítményre képes, ami a politikáról a legnagyobb jóindulattal sem mondható el. A magyar művészek, tudósok, kutatók, feltalálók, orvosok ott vannak a világ élvonalában, velük ellentétben vagy százötven éve nem volt olyan politikusunk, aki igazán megkérdőjelezhetetlen teljesítménnyel hozzájárult volna a nemzet gyarapodásához.

A józan ész azt diktálja: ha a tudomány és a művészet bizonyítottan magasabb színtere a magyarságnak, mint a politika, akkor erre kell alapozni. A politikának a művelődést és tudományt kell menedzselnie, és nem megfordítva: mindent alárendelni a politikának. A politikusok helyett az alkotó – értékteremtő és értékhordozó – emberek társadalmi pozícióját kell felerősíteni. Ezt a munkát kell nagyobb társadalmi megbecsülésben részesítenünk. Fokozottan érvényes ez a kisebbségi helyzetre és a kisebbségpolitikára. Ideje lenne tudatosítani, hogy a politika szerepe kisebbségben végképp nem a történésnek és hatalomvágynak a színtere, hanem az értékteremtésnek a szolgálata. Ennek megfelelően a médiának – a politikusok túlszerepeltetése helyett – az alkotó szellemi réteget kellene előtérbe helyeznie. Feltéve persze, ha van még egyáltalán ilyen réteg, amely képes talpra állni, és társadalmi szerepet vállalni. Ide, erre kellene most a vajdasági magyarság, sőt az egész nemzet! tartalékait, figyelmét összpontosítani. Ha nem így teszünk, vagy későn cse[illegible]szünk, félő, hogy elveszü[illegible]

További rekordok várhatók a hazai műtárgypiacon

Érdemes eredeti, jó képet vásárolni

● *Minden eddigi rekord megdőlt tavaly a műtárgy-kereskedelemben. S bár az adatok összegezése még tart, becslések szerint legalább 30 százalékkal többet költöttek 1999-ben, mint egy évvel korábban. 1998-ban műtárgyaukciókon hárommilliárd forint leütést regisztráltak (a tíz–húsz százalék kapcsolódó járulékok következtében ez a szám valójában 3,5 milliárd forint értékű vásárlást mutat), 1999-ben pedig mintegy négymilliárdos leütéssel (a járulékokkal együtt több mint 4,5 milliárdos vásárlással) számolhatunk.*

A műtárgypiac töretlenül fejlődik, sőt a 90-es évek közepén volt, amikor egyik évről a másikra megduplázódott a forgalom – tájékoztatta lapunkat *Berényi* Péter, a Műértő című szaklap főszerkesztő-helyettese. Az utóbbi két év tapasztalata, hogy az aukciós házak keresik helyüket, megpróbálkoznak saját arculat kialakításával. Országosan 50–60-ra tehető a műtárgyat árverezők száma – ide számítva az antikváriumokat is. A kereskedés döntően a főváros területére szűkül le, Budapesten kívül egyedül Debrecen tart el (három) árverező házat.

Az 1999. évi becsült 4,5 milliárdos forgalom azonban csak a jéghegy csúcsa, hiszen a teljes műkereskedelmi forgalom Berényi Péter becslése szerint az árverezési értéknek akár tíz-húszszorosa is lehet, ha a régiségbolti kereskedelemmel, a gyűjtők egymás közötti vásárlásaival, cseréivel is számolunk.

A műtárgypiac elemzői attól tartottak az elmúlt években, hogy megáll a forgalomnövekedés. Azonban ennek éppen ellenkezője történt. A tavalyelőtti tőzsdekrach a befektetők figyelmét nagymértékben az ingatlanok felé, kisebb mértékben a műtárgyak felé fordította. A 200 forintos bélyegektől a több tízmilliós festményekig szinte minden vevőre talált. Történt ez annak ellenére, hogy a tőzsdei bróker mintegy 0,2–1 százalékot von le munkájáért, míg az árveréseken 10–20, de esetenként 30 százalékos kereskedelmi jutalékkal is számolhatnak.

Tízmilliós képek megvásárlását még kevesen engedhetik meg maguknak, a nagyobb létszámú vásárlóközönség a 200–500 ezer forintos kategóriában jelentkezik. Az ő befektetésük középtávon, vélhetően három–öt év múlva hozhat hasznot.

A 2000. évben Berényi Péter megítélése szerint további piaci élénkülés várható, annak ellenére, hogy a műtárgyak is mindinkább közelítik majd valós értéküket. A szakíró a Magyar Nemzet kérésére tippet is adott: véleménye szerint érdemes lesz a régi európai mesterek XVIII–XIX. századi festményeit, valamint a hatvanas évek avantgarde magyar művészeit vásárolni. Általános tendencia lesz minden nemzeti piac felértékelődése, tehát a magyar piacon a magyar művészek alkotásainál további meredek áremelésre számíthatunk.

A tavalyi aukciók egyik kiemelkedő sikere *Kieselbach* Tamás nevéhez fűződik. Decemberi kétnapos aukcióján – amely időrendi sorban a többi nagy árverezőházakat követte – a legnagyobb leütési értéket, 450 millió forintot ért el. 1999-ben összesen négy aukciót szervezett, ezek leütési értéke több mint 738 millió forint volt (1998-ban 608 millió forintot ért el aukcióin). Egy másik újdonság is Kieselbach Tamás nevéhez fűződik. Tavaly ősszel a magyar árverezések sorában elsőként az interneten online árverést szervezett – vélhetően nem utoljára. Mindössze tíz, gondosan kiválasztott festményt aukcionált. Az árverés mindamellett, hogy minden kép elkelt (némelyik tizennégyszeres leütési áron) elsősorban médiasikernek könyvelhető el: az aukciót 120 ezer ember követte figyelemmel a számítógép-monitorok előtt.

Kieselbach Tamás művészettörténészként és árverezőként is rangos helyet vívott ki magának: galériája a legtöbb egymillió forint feletti leütéssel bíró üzlet, s vezeti a magyar toplistát is: 1998. decemberében Szinyei Merse Pál: A parkban című alkotását 70 millió forintért ütötte le. Erről az eseményről a nemzetközi szaksajtó is beszámolt. Tanulmánya a magyar műtárgypiacról a Médiakönyvben a napokban jelent meg. A gazdaság és a műkereskedelem állapotának összehasonlító elemzése, bibliája lehet a piacon még bátortalan magyar befektetőknek. A hazai szolgáltatásoknak, az ingatlan- és földáraknak az EU-országok áraihoz való hasonlítása arra a következtetésnek a levonására készteti, hogy a magyar műtárgypiac is árrobbanás előtt áll. Megítélése szerint az uniós csatlakozás vagy annak közelsége arra indít majd neves külföldi múzeumokat, hogy számukra nevetséges összeget, 100–500 ezer dollárt költsenek magyar művész alkotásának megvásárlására, ez pedig felborítja majd a hazai piacot.

A Magyar Nemzet kérdésére Kieselbach Tamás elmondta: bár galériatulajdonosként örül a média műtárgypiaci érdeklődésének, a számok misztifikálása érdemtelen, hiszen a tavalyi becsült négymilliárd forintos összleütési érték nem éri el – még csak nem is a legjelentősebb nyugati aukción elkelt – egyetlen festmény árát sem. A tendencia viszont figyelemre méltó: a magyar gazdaság erősödik, az ország gazdagodik, ezáltal egyre többen engedhetik meg maguknak műtárgyak vásárlását. Ma még gyakorlatilag bármely eredeti, jó képet akár becsukott szemmel is érdemes megvásárolni, hiszen ez uniós tagként biztosan tíz-húszszorosát éri majd, annak ellenére, hogy a magyar műtárgypiac mindig kis szelete marad a nemzetközi kereskedésnek. A polgárosodásnak azonban egyik kedvező hatása lesz, hogy a honi piac megerősödik, magyar művészek a magyar piacon is jól eladhatók lesznek.

Az elmúlt év nagy változása volt, hogy a Magyar Nemzeti Galéria beszüntette a műtárgybírálatot. S bár Magyarországon még ismeretlen az a gyakorlat, hogy műtárgyvásárláskor eredetigazolást is ad az eladó, erre a vásárlóknak rá kell kényszeríteniük a kereskedőket.

Az 1999. évi toplista élén *Polgár* Árpád áll, lenyűgöző eredménnyel: nemcsak első helyre került egy, az Esterházy-gyűjteménybe tartozó, jelzett, ismeretlen festőként aukcionált emiliai művész képével, amely tízmilliós induló árról 120 milliós leütést ért el, de a toplista első helyeit is uralja. A Magyar Nemzet kérdésére a neves galériatulajdonos megerősítette, hogy a védett művet magyar vásárló vette meg, a vételárat kifizette. Toplistás sikereit Polgár Árpád az árverezőház munkáján kívül részben a szerencsének, részben a véletlennek tudta be, bár az is tagadhatatlan, hogy a *Fenyő* János médiacézár hagyatékát árverező Polgár Galériára nagy sajtófigyelem irányult, amely gazdasági eredményekben is mérhető.

Rákosi Judit

Magyarországi aukciós festménytoplista, 1999

Árverezőház	Szerző	Mű	Leütési ár (millió Ft)
1. Polgár Galéria	Emiliai festő (XV. sz.)	Szent család Keresztelő Szent Jánossal, Donátorral és gyermekével (tempera, olajlazúr, fa) Védett!	120
2. Polgár Galéria	Rippl-Rónai József	Lazarine, a művész felesége (olaj, karton) Védett!	44
3. Polgár Galéria	B.B.,Canaletto	Velencei részlet a Campo San Giacomodi Rialtóval (olaj, vászon) Védett!	40
4. Mű-Terem Galéria	Rippl-Rónai József	Fiatal nő virágcsokorral (pasztell, vászon)	28
5. Polgár Galéria	P., Troger	Szent Péter kiszabadítása a börtönből (olaj, vászon) Védett!	28

A magyar részvények értéke negyven százalékkal gyarapodott

Részvény neve	1998. dec. 30.	1999. dec. 29.	Változás (Ft)	Változás (%)

Kétszer járt Párizsban látogatóban. Az évek során szerzett tapasztalatokkal műértő ember vált belőle. A bátyjától kapott képei mellé mérsékelt vasúti keresetéből tetszése szerint válogatott régi és modern festményeket, stílusos lakberendezési és népművészeti tárgyakat. Felkereste a legjobb magyar festőket, műgyűjtőkkel és múzeumokkal tartott kapcsolatokat. Hivatottnak érezte magát a modern művészet elfogadására és felkarolta a fiatal, tehetséges, kaposvári festőket.

Az 1888–1921 között behatárolható gyűjtőtevékenysége eredménye lett a századelő egyik legjelentősebb vidéki magángyűjteménye. 1913-ban a kaposvári otthonában magánmúzeumot nyitott.

1257 darabból álló gyűjteményt hagyott végrendeletében az államra azzal a kikötéssel, hogy abból múzeumot nyissanak és tovább gyarapítsák fiatal, magyar művészek alkotásaiból.

A végrendelethez tartozó műtárgyjegyzék csoportosítása szerint Magyar festők cím alatt 1036 db mű áll, köztük Rippl-Rónai Józseftől 137 db. Ez utóbbiak javarésze a Róma-hegyi Rippl-Rónai Emlékmúzeumban látható. Idegen festők cím alatt 41 db, Régi képek címen 70 db, Üvegfestmény 10 db, Gyöngykivarrású képek 8 db, Gobelinek 7 db, Hollandiai delft porcelán 2 db, Rézkarcok 22 db, Spiritiszta művek 6 db és Szobrok 55 db.

A történelmi sorsfordulók következtében ez az anyag a felére csökkent. Az értékes magva átvészelte a viszontagságokat.

Kiállításunkban szerepelnek későbbi szerzemények, amelyek egyrészt hézagpótló szerepet töltenek be, másrészben Rippl-Rónai Ödön halála utáni időszakot követik az 1940-es évekig.

Rippl-Rónai Ödön életrajzi adatai

1865. május 13-án született Kaposváron.
1876-tól 1881-ig a Kaposvári Gimnázium tanulója.
1883. november 2-án a Magyar Államvasutak szolgálatába lépett.
1889. január 22-én Bátaszéken házasságot kötött Herbst Terézzel. Állomáshelye Kiskorpád. Szeptemberben Párizsba utazott.
1890. Új állomáshelye Görgeteg. A görgetegi olvasókör elnöke. November 28-án fia született.
1892. május 8-án lánya született. Meghalt mindkét gyermeke. Fogadott gyermekként neveli Szabó Katalint. Lajos testvérük esküvőjekor József bátyja Görgetegre látogatott el hozzá.
1895. január 10-én kezdte meg Rippl-Rónai József művészi pályafutásának dokumentumait rendezni.
1896. Kéthelyen teljesít szolgálatot. Elvált feleségétől. Bátyja kiállítási ügyeit kezdte intézni. József az Andrássy-ebédlő munkálatai során nála lakott.
1898. Somodor–Aszalón (ma Somogyaszaló) állomásfőnök lett.

A RIPPL-RÓNAI ÖDÖN GYŰJTEMÉNY
Állandó képzőművészeti kiállítás Rippl-Rónai Múzeum

Múzeum Táj. 2000/1.

A GYŰJTEMÉNY TÖRTÉNETE

A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum egyik alapítója Rippl-Rónai Ödön (1865–1921), Rippl-Rónai József testvéröccse, egy igen jelentős és nagyszámú műgyüjteményt adományozott Somogy vármegye részére. A gyüjtemény legszebb, legértékesebb darabjainak bemutatását szolgálja ez a kiállítás.

Rippl-Rónai Ödön vasutastiszt volt. A Rippl-családban ő volt az egyetlen ember, aki kezdettől fogva bízott a festőművész pályára lépett József Franciaországban sarjadt stílusújító törekvéseinek sikerében. Anyagilag is támogatta fivérét. Odaadó gondossággal gyüjtötte össze a nehéz indulóévek idején hozzá érkező leveleket, újságcikkeket, fényképeket és három vaskos kötetnyi albumot, krónikát szerkesztett belőlük. Vállalta, hogy a Párizsból küldött festményeket bekeretezteti és beadja a budapesti kiállításokra. Együtt szenvedték át az újszerű képek fogadtatásának kudarcait, és boldogan osztozott a fokozatosan beálló sikerekben. Mint vasutas, könnyedén utazhatott.

Rippl-Rónai József: Ödön öcsém. 1906. RRM tulajdona
(Fotó: Gőzsy Gáborné)

dr. Király István Szabolcs megyei múzeumigazgató, Sümegi György művészettörténész, dr. Gyenesei István Somogy Megye Közgyűlésének elnöke
(Fotó: Gőzsy Gáborné)

pe. A művészeteké, amelyek mint az élet apró csodái színesítik mindennapjainkat. A művészetre ugyanúgy szükségünk van, mint az ételre, italra, annál is inkább, hiszen a keresés élménye adatik meg, s ha megtaláltuk a szépségét, akkor értük el célunkat. Hittel higgyünk hát a szép erejében!

A megyenapon, január 6-án adtuk át a megszépült, s megújult régi megyeházat, a megye múzeumát, amelyet fokozatosan veszünk újra birtokba. Újból látható lesz a mai naptól e méltán híres gyűjtemény is, amelyet büszkén tekinthetünk és mutathatunk meg a Somogyországba érkező hazai és külföldi vendégeinknek. Kellenek az ilyen értékek, hiszen tartást és biztatást adnak az itt élőknek, hogy hasonló értékeket ma is létre lehet hozni, csak kellő türelem, hozzáértés, szerencse kell hozzá s nem utolsósorban pénz is. Hiába van azonban ez utóbbi, ha nincs meg a tehetség és a megszállottság.

Igazi csapatmunka eredménye, amit itt látunk. Rippl-Rónai József és ahogy Pandúr József könyvének címe jelzi, „a másik Rippl-Rónai", vagyis Ödön, külön-külön kevés lett volna ahhoz, hogy ez a gyűjtemény összeálljon. A mi szerencsénkre azonban a két testvér egymást erősítve, nemcsak összegyűjtötte, de megőrizte, s a megyére hagyta e hatalmas értéket.

A megújult kiállítás nagyobb alapterületen, szélesebb válogatás bemutatását teszi lehetővé. Örülök, hogy a jelenlévő szép számú közönség azon hoz-

1900. júliusban ismét Párizsba látogatott.
1901 tavaszától 1902 márciusáig nála lakott József és élettársa, Lazarine Somodor–Aszalón.
1903. október 1-én vezető tisztté léptették elő és Fiumébe helyezték.
1906–1907 Rippl-Rónai József Fiumébe utazott Ödönhöz.
1906. A fiumei Tengerpart c. újság ismertette Ödön Via Germania 44. sz. alatti otthonában lévő gyűjteményét.
1910. Somogyszobra helyezték vezető tisztnek.
1911. május 26-án több évi részletre megvásárolta József megüresedett kaposvári házát a Fő u. 54. sz. alatt.
1911. augusztus 31-én megszűnt szolgálata a vasútnál. Összeismerkedett Nemes Marcell műgyűjtővel.
1912. Művészi közéleti tevékenységének kezdete. Az októberben megalakult Művészeti Egyesület tagja lett. Decemberben megszervezte a Kaposvári Megyeházán a „Tizennégyek kiállítását". A Dunántúli Agrárbank olvasókörének elnöke lett. A Somogyi Hírlap a Fő utcai hat szobás otthonában megtekinthető 400 db-os gyűjteményéről írt.
1913. Katalógust, majd ismertető szórólapot nyomtatott a gyűjteményről.
1914. Átköltözött a Rózsa (ma Gróf Apponyi Albert) utca 9. sz. alatti 16 szobás házba.
1918. Háborús menekülteket költöztetnek a házába.
1919. Felajánlja gyűjteményét a somogyi proletármúzeumnak.
1920. augusztus 30-án elkészítette végrendeletét, amelyben az 1257 db-ból álló gyűjteményét Somogy-vármegyére hagyta.
1921. január 1-jén Józseffel elkészítik a műtárgyak jegyzékét. Január 3-án Kaposváron meghalt. A szülei mellé temették a Keleti temetőben.
1922. január 19-én a Vármegye átadta a gyűjteményt kezelésbe a Múzeumi Egyesületnek. Az értékesebb részt átvették Szabó Katalintól.
1930. A Múzeum Egyesület átvette a gyűjtemény további részét.
1931–1932. Mektörtént a hagyaték múzeumi leltárbavétele.

HORVÁTH JÁNOS
művészettörténész

Kedves Hölgyeim
Tisztelt Urak!

Barátsággal köszöntök minden jelenlévőt a kilencedik Tavaszi Fesztivál–Somogyi Tavasz rendezvénysorozat egyik leginkább várt eseményén. A most kezdődő megnyitó ünnepség egy olyan gyűjteményt hoz a közönség elé, amely megyénk egyik büszkesége. A Tavaszi Fesztivál a művészetek ünne-

Elhangzott 2000. március 15-én

A GYŰJTEMÉNY ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSA ELÉ

A 20. századi rendszeres magyar műgyűjtéstörténet hiányzik, ilyen összefoglaló még nem készült. Pedig a hazai múzeumok fundamentumát az Eszterházyak, Festeticsek, Andrássyak, Zichyek, Széchenyiek, a Pyrker Jánosok – a magyar arisztokraták és egyházi főrangúak gyűjteményei, adományai képezték.

Ha csak az elmúló század hazai műgyűjtéstörténetét vizsgáljuk, akkor is súlyos tanulságokig juthatunk. A hazai műgyűjtésnek a század első felében, különösen az első világháború előtti megerősödését, dinamizálódását megtorpanások követték, 1948/49 körül súlyos károk érték. Nemcsak a hatalmas háborús veszteségek, a budapesti trezorok kifosztása, *a Sacco di Budapest* máig gyógyíthatatlan sebei keletkeztek ekkor, hanem selejtezéseket – sajnos a Rónai Ödön féle gyűjteményben is! –, politika diktálta gyűjtemény-rostálásokat is elvégeztek. Hiszen gyanús volt az ellenőrizhetetlen privát szféra, a magánkollekciók – ha megtépázva is – titkolt, eltakart, féltett kincsek lettek. A közösségire, a kozmopolita nemzetközösségire apelláló szocialista akarat a kádárizmus hosszú évtizedei alatt nem tűrte a polgári világ, a polgári izlés gyűjteményeinek önállóságát, elkülönülését. Ma ismét értékei és eredményei szerint, városi vagy megyei közösségekért hozott áldozatnak ismerjük el a Nemes Marcelltől, Oltványi Imrétől, Pető Sándortól és másoktól átadott magángyűjteményeket. Így a 19. század első két évtizedének egyik legsokszínűbb és előremutató kollekcióját, Ripp-Rónai Ödönét.

Rippl-Rónai József testvéröccsét, *Ödön öcsém*-et legalább három síkon ismerhetjük meg:

1. a róla készült rajzokról, festményekről (készített ilyet, többet is testvérbátyja, Jóska, a kaposi Tucsics, de még korának legnagyobb formátumú gyűjtője, Nemes Marcell is;

2. a hozzá és az általa írott levelekből, visszaemlékezésekből (elsősorban Bernáth Aurél: *Így éltünk Pannóniában* című könyvéből);

3. megmaradt gyűjteménye tükrén, kollekciója sajátosságain át.

Ödön bácsi megnősült, majd elvált, gyermekei meghaltak. Életcélja–boldogsága – a tisztességgel végzett vasutasi munka mellett – a művészetszeretet terjesztése, támogatása volt. Gyűjtőként a modern művészet szilárd elkötelezettjeként sajátos arcéle bontakozik ki, József egyik hozzá írott leveléből is: – Édes Ödönöm! Ma huszadika van. Szerintem neked 23-dikán legkésőbb idefenn kell lenned. A fekete szalonruhádra van csak szükséged – az pedig van. Ott kell lenned a vernissage-lakomán". Lejjebb „A Te kis barátaid közül többet találsz majd itt" – Faragó Géza és Farkas Béla nevét leírja a festő, ezzel is

---

Elhangzott 2000. március 15-én

záértők díszes gyülekezete, akik értő módon szemlélik a szépet, s ha kell „háztetőről hirdetik": gyertek ide, vár benneteket az élmény.

Bizonysága ez a kiállítás annak is, hogy a művészethez nem elég a művész. Kell a mecénás, és még valami kell, a közönség is. Amint e terembe beléptem, összetalálkoztam kedves barátommal, a Rippl-Rónai kutató Horváth Milán Jánossal, aki egy elsárgult kis cédulát adott a kezembe, hozzátéve, hogy Rippl-Rónai Ödön is így tett a hozzá betérőkkel. Ezek közül a cédulák közül az egyik nemcsak megmaradt az utókornak, de most hozzám kerülve az arra írt gondolatot fel is olvasom, tovább adva Önöknek, Nektek:

„Azok az igazi koldusok, akik a művészetet nem tudják élvezni. Mert az éhezőknek ételt lehet adni, hajléktalannak hajlékot, de akinek lelke üres, azon nem segíthet senki. Az lelkében hajléktalanul dideregve, éhezve járhat az élet utain az idők végezetéig."

Mennyire igazak e gondolatok még ma is. Ezt üzeni gyűjteményével Nekünk a harmadik évezred elején a két Rippl-Rónai.

Megköszönve a kiállítást elénk tárók munkáját, szorgos szakértelmét, adom át a szót az értőnek, ki nem csak látja, de láttatni is tudja, ami most elénk tárul.

DR. GYENESEI ISTVÁN
Somogy Megye Közgyűlésének elnöke

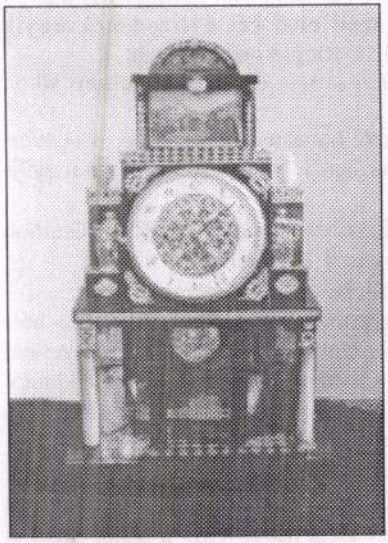

Horváth Péter a Rippl-Rónai Ödön gyűjtemény asztali óráját restaurálta (Fotó: Gőzsy Gáborné)

Csíkvár Gábor zenész a Népművészet Mestere Együd Árpád gyűjtéséből szólaltatott meg négy művet.

Köszöntötték a múzeum két legrégebbi dolgozóját Lőczy Katalint és H. Bognár Zsuzsát.

Délután került sor Kroó András „Én Rippl-Rónai József" című filmjének vetítésére.

Az egész napos ünnepséget Gönczi Ferenc, Rippl-Rónai József és Rippl-Rónai Ödön sírjának megkoszorúzásával zárták be.

FORRAI MÁRTA

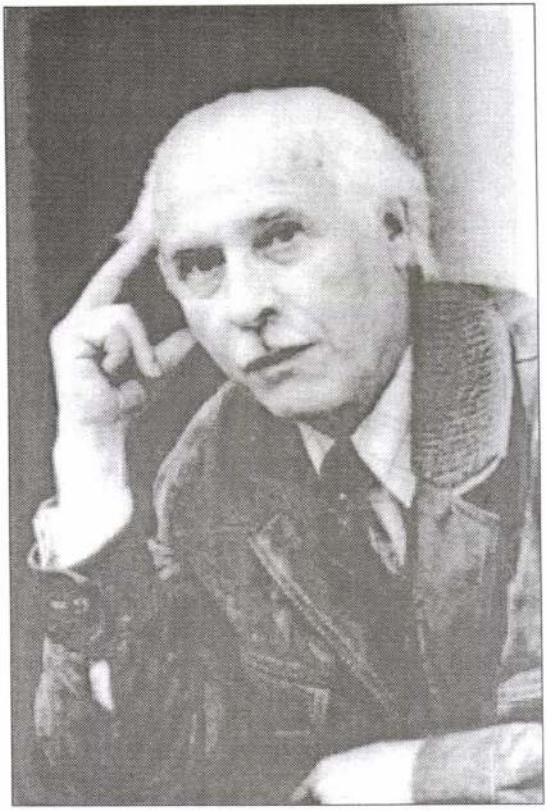

Dr. Takáts Gyula nyug. múzeumigazgató
Repr.: Gőzsy Gáborné

Lőczy Katalin és H. Bognár Zsuzsa
(Fotó: Gőzsy Gáborné)

Dr. Király István Szabolcs PhD megkoszorúzta Rippl-Rónai Ödön sírját
(Fotó: Gőzsy Gáborné)

L. Ritók Nóra
Hajdú-Bihari Napló
1986. IX. 23.

KULTÚRA

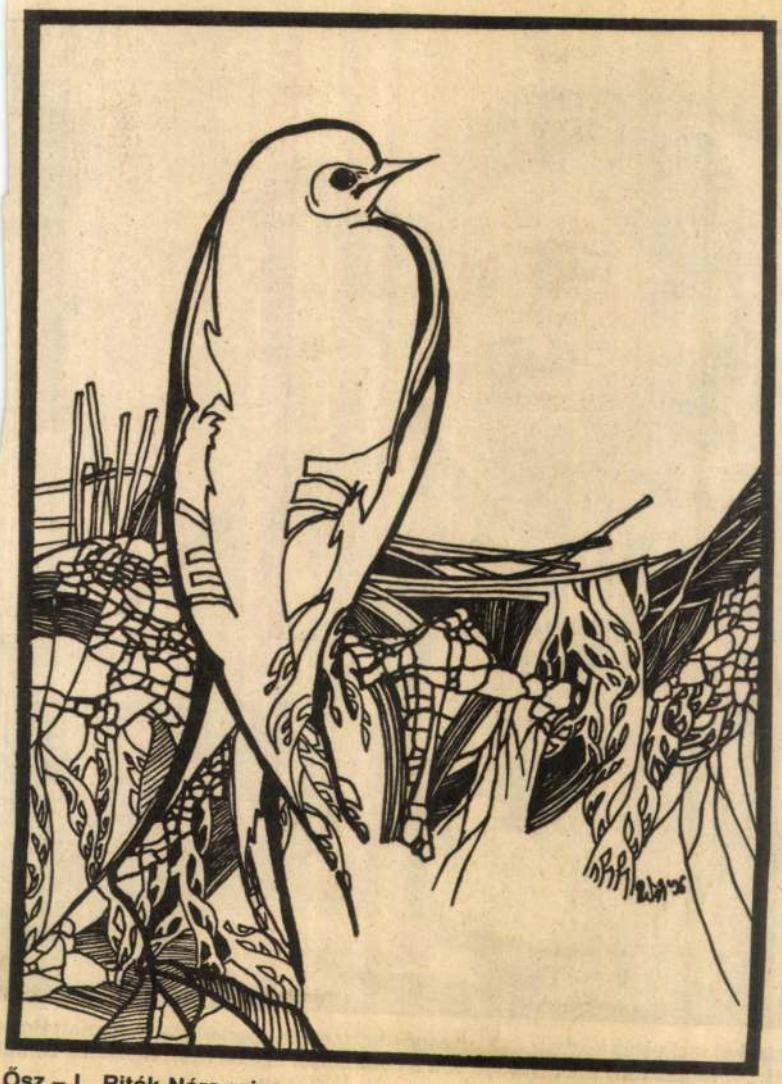

Ősz – L. Ritók Nóra rajza

Napló-reprodukció

INNEN-ONNAN

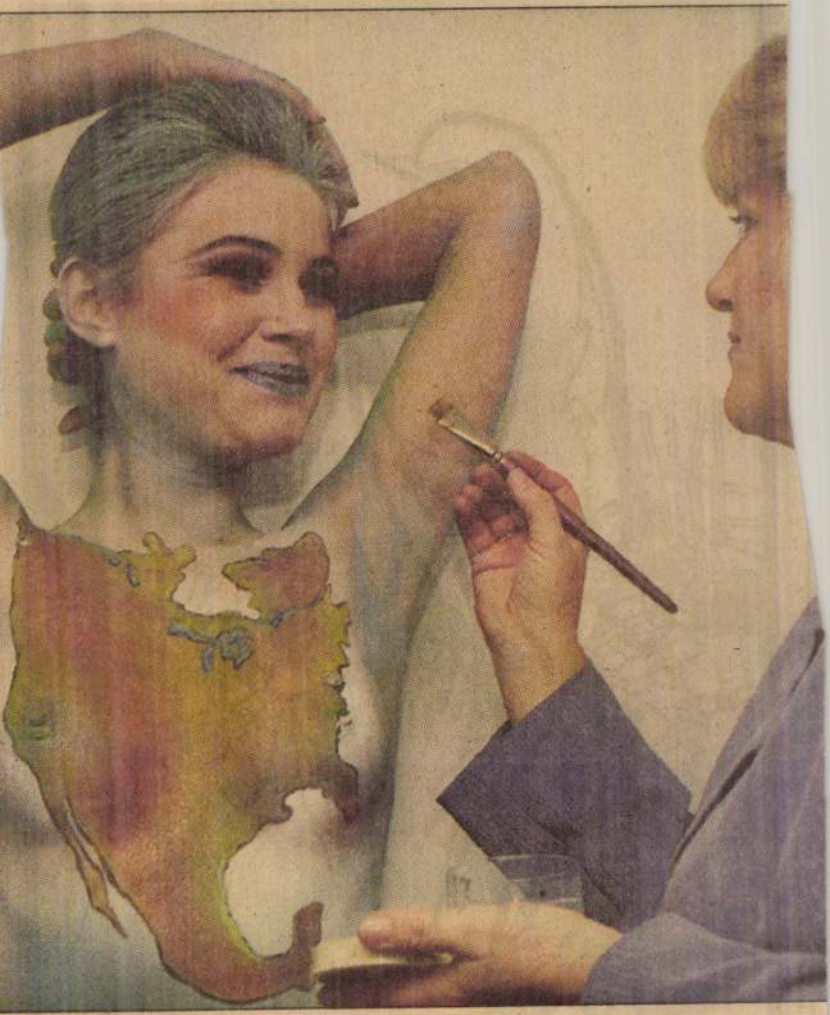

rzsébet testfestés közben – az országos kozmetikus ipartestület a Marriott Hotelben
gén. A rendezvény érdekessége volt a nemzetközi díjakat nyert mesterek bemutatój

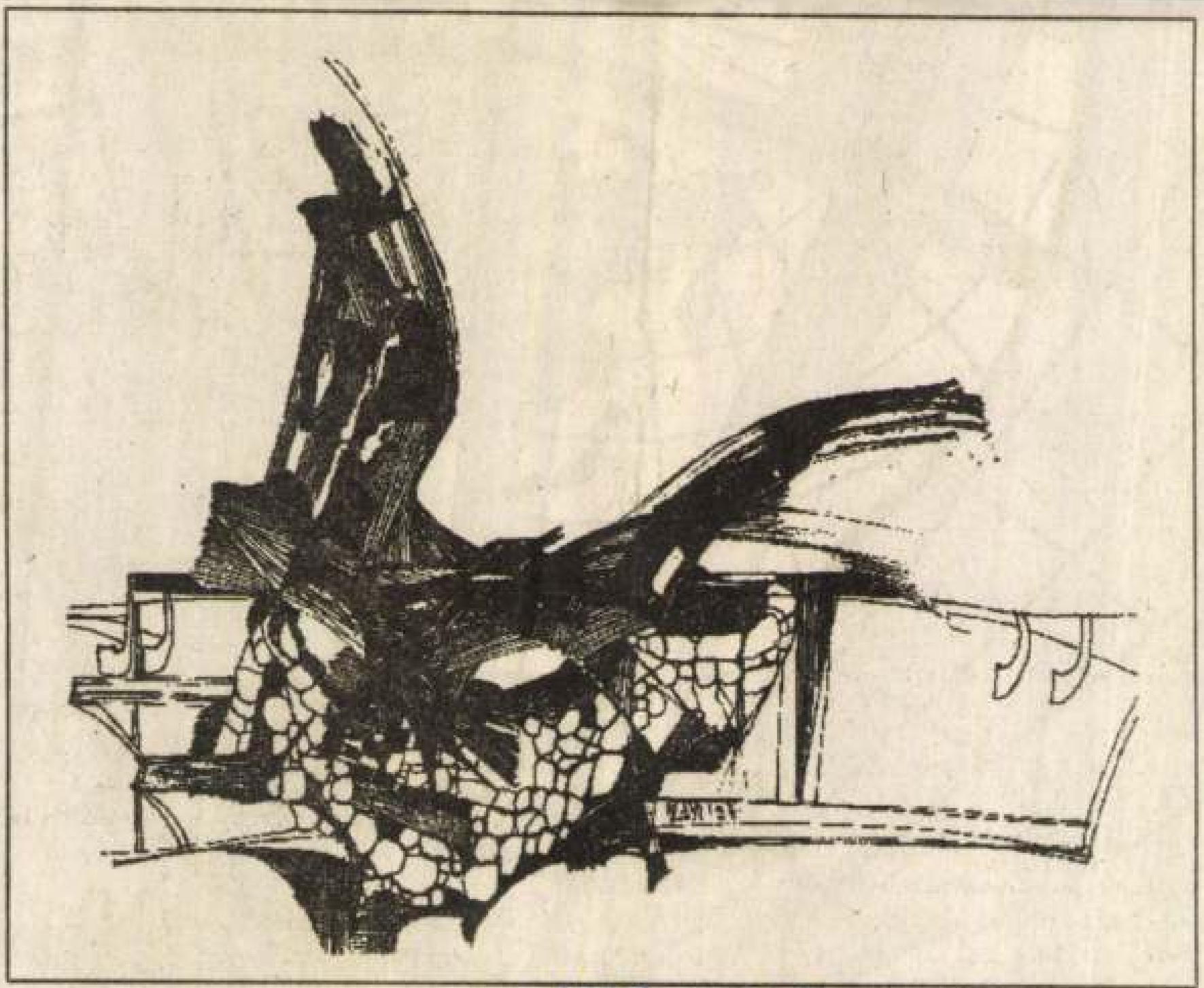

L. Ritók Nóra rajza: Fecske

1997. aug. 12.
Hajdú-Bihari Napló

Napló-reprodukció

Bokros Birmann D.:
József Attila

Szeretettel meghívjuk

ÍRÓ-OLVASÓ TALÁLKOZÓ

c. kiállításunkra

Szervátiusz Jenő:
Dsida Jenő

Tihanyi Lajos: Fülep Lajos

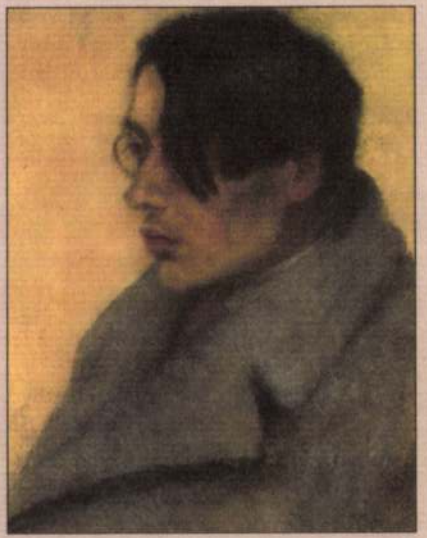

Rippl Rónai József: Szabó Lőrinc

Csorba Géza: Ady Endre

„Tolsztoj halálának huszonötödik évfordulóját az egyetlen méltó módon ünnepeltem meg: Tolsztojt olvastam".

Bálint György

„A nihil él a műveltség meghalt".

Márai Sándor (1948)

www.homegaleria.hu

Megtekinthető:
2005. máj. 17. – jún. 18.-ig

MEGHÍVÓ

Nagy I.: Olvasó asszony

Schönberger A.: Olvasó nő

Czigány Dezső: Önarckép könyvvel

Gulácsy L.: Olvasó hölgy

Azt nem mondom, hogy szeretek olvasni. Az túl kevés lenne. Az olvasás az életem.

Eszterházy Péter

A kiállításon híres írók, költők és olvasó nők, férfiak, gyerekek képei, szobrai, fotói láthatók, több mint 70 műalkotás.

Fölkel a sínekről

Költözz a művelhető csillagokba!
Ott tán nem a gazember a nyerő.
Csillagnál csillogóbban hajnalodna
szemed előtt a zengő fényerő.

Orbán Ottó

Budapest II. Csévi út 7.
Telefon: 200-4306

A kiállítást támogatta:
A Gyomai Kner Nyomda
—
Iparvasút Kft.

RIPPL-RÓNAI József

műve az Alexander-albumban.
Bp. 1922.

Borda 12.Bo 5021

A Magyar Grafikusművészek Szövetsége,
a Magyar Művészkönyvalkotók
Társasága és a Balassi Kiadó
szeretettel meghívja Önt a

„METAMORFÓZIS"

című művészkönyv kiállítás
megnyitójára.
1994. szeptember 9-én 17 órára a
Balassi Könyvesboltba.
1023 Budapest, Margit u. 1.
A kiállítást megnyitja:

JELES ÉVA
Jeles és Tsa. Könyvkereskedő Cég
vezetője

M.D.K.

Rippl-Rónai József

"Rippl-Rónai emléknnepély" cimmel közli a lap, hogy megalakult a Rippl-Rónai Társaság. A folyóévadban kiállitást rendez az Ernst-Museumban, akciót indit, hogy művészről utcát nevezzenek el, évenként emléknnepélyt szervez, Rippl-Rónai érmet alapit, amellyel évente egyszer a legkitünőbben szereplő müvész tagját tünteti ki.

Szinház, Bp. 1945. dec. 5-11. I. évf. 17.sz
24. lap

MDK

Rippl Rónai

A Budapesten megalakult művészek szabadiskolájának egyik csoportja Somogy megyében helyezkedik el. A kaposvári művészcsoport 12-15 tagot számlál. A szabadiskola vezetői Rippl-Rónai, Bornemissza festő és Vedres Márk szobrászművészek. A mosdósi Pallavicini-kastélyban uti fel tanyáját a művészgárda...

/N/ "Somogyi Munkás"/Kaposvár/ 1919. VII. 8.
"Művésztelep Somogyban" c. cikke.

M.T. Képz. Él. Bp. 1960.

189.o.

Rippl- Rónai MDK

Az 1919 máj 3-án köztulajdonba vett festőiskolát /IV. Haris Bazár köz 2./ a Világ 1919 I. 5-i közlése szerint Rippl, Kernstok és Vedres Márk vezette, 1919 jan-ban pedig Feiks Jenőt bizták megaz igazgatással.

M.T. Képz. Él. Bp. 1960. 188.o.

MDK

Rippl-Rónai József, 1906 évi milánói nemzetk. kiáll. diszoklevél

Kitüntetések. Müvészet. 1907. 7o l.

Rippl-Rónai József

szülővárosában megépült a szinhás és a Turul szálló, de megbízást nem kapott. (Még a városház tornya alá Deák és Kossuth arcképére sem kapott megrendelést.)

Lánló Gy. – Martyn F. – Takáts Gy. + Rippl-Rónai emlékmapok Kaposvárom 1961. Bp. 1962. 48 l., ill. – (Takáts Gyula) 46. l.

Rippl-Rónai József

Rippl-Rónai József

1915. febr. 28-án kiszabadult a francia fogságból. Svájcba ment, ahol Vevey-ben a Roussy-családnál vendégeskedett.

Rippl-Rónai József írásaiból
Budapest, 1967.

82.o.

Rippl-Rónai József

A Saon et Loire meggeből, Macon-ból vánatlanul a chartreuse-i várdába internálták. Itt 1915. febr. 28-ig volt fogságban.
Innen levelezett Rónai Ödönnel és Rónai Lajossal, öccseivel.

Rippl-Rónai József irásaiból
Dunavecse, 1967.

82.o.

Ripple-Rónai József

1916. júliusában az olasz frontra ment, hadi művészként.

Ripple-Rónai József írásaiból,

Dunavecse, 1967.

83.o.

Rippl-Rónai József

feleségével Lazarine-nel és fogadott leányával Anellával 1914. nyár elején Franciaormágba utazott. Itt érte a világháború kitörése. A francia hatóságok internálták: a Saon et Loire megyébe, Macon-ba.
Itt folytatta munkáját.

Rippl-Rónai József írásaiból,
Dunavecse, 1967.

81.o.

Ripp-Rónai József

emlékstáblája a XI. ker.-i Kelenhegyi út 12-14. szám alatti művészház falán van elhelyezve.

Esti Hírlap, 1973. jan. 23.

Rippl Rónai József

Marty Ferenc első mestere-még jószerivel gyermekkorában, a századfordulón - Rippl-Rónai József volt, akinek házában, Kaposváron felnevelkedett.

h. gy.: Martyn Ferenc

Magyar Nemzet, 1973. ápr. 8.

Rippl-Rónai József

a Nemzeti Galériában holnap, 18.-án műveit bemutatják a tárlatvezetők:

Szombat délelőtt.

1973. II. 17. Petőfi, 10.00 | 11 | K.j.

Rippl Rónai József
festő

A Somogyi Képtárban hevűbnek
bemutatásra Rippl-Rónai mű-
vei.

Horváth Béla: Kiállitási naptár.
Müvészet,1973.julius 46.oldal

Rippl - Rónai József
festő

Művei szerepelnek a XX. századi
"Magyar Művészet" ki állításon

Passuth Krisztina: XX.századi magyar művészet.....
Művészet,1973.julius - 11.oldal

Rippl-Rónai József
festő

Méltatás

Passuth Krisztina: XX szárvadi magyar művészet...
Művészet, 1973. július – 11 oldal.

Rippl-Rónai József
festő

Méltatlás

Boldizsár Iván: Modern Müvészet Muzeuma.
Müvészet,1973.julius - 5.oldal.

Rippl-Rónai József, „Jerta"

Megemlítve.

—: Bortnyik Sándor nyolcvan éves 7.

Népszabadság, Bp. 1973. júl. 3.

Rippl-Rónai József, festő

A kaposvárott megnyílt Somogyi Képtár-ban Rippl-Rónai kiállítást rendeztek.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp 1973. júl. 21.

Rippl-Rónai József, festő

Az interjúban Bortnyik Sándor neretettel említi.

—: A realizmus hive vagyok 7.8.

Népszabadság, Bp 1973. júl. 22.

Rippl-Rónai József, festő

Gyűjteményes kiállítását rendezték meg Kaposvárott. [Megemlítve két műve: Az aggódó Paulina mama c. kép s' egy rajza. Ez Tihanyi Lajost ábrázolja.

T. T.: Képtár Kaposvárott 2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973 aug. 27.

Rippl-Rónai József, Jestő

Megem lítve. (Rakszányi Lajos vól írt cikkben.)

Szücs Gálov: Látomás, tükrökben 3.

ESTI HIRLAP, Bn 1973. júl. 14.

Rippl-Rónai József, Jestő

Fülep Lajos foglalkozik vele könyveiben.

Dévényi Iván: Képzőművészeti könyvszemle
692 - 695.

JELENKOR, Pécs, 1972, júl.-aug. XV/7-8.

Rippl-Rónai József, festő

Aknai Tamás: Rippl-Rónai József c. kis monográfiájának ismertetése.

[Aknai Tamás .....]

Dévényi Iván: Képzőművészeti könyvnemle 692-695.

JELENKOR, Pécs, 1972. júl.-aug. XV 7-8.

Rippl - Rónai József, festő

Korniss Dezsővel kapcsolatban megemlítve.

[Jegyzetek . . . . .]

Dévényi Iván: Képzőművészeti könyvszemle 692-695.

JELENKOR, Pécs, 1972. jút.-aug. XV 7-8.

Rippl-Rónai József, festő

Megemlítve: az Öt ismeretlen Rippl-Rónai levél kiadása. Somogyi Néplap, 1968. — És: Visszaemlékezések ...

Fodor András: Somogyi kútfő 932-935

JELENKOR, Pécs, 1972, október XV/10.

Rippl-Rónai József, festő

Kaposvárott tárlatot rendeznek műveiből a Somogyi Képtárban.

—: Hallottuk

2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. júl. 16.

Rippl-Rónai József festő

„bármily különös ....: négy Rippl-Rónai-kép együttese ... jogilag ... nem számít gyűjteménynek."

Dévényi Iván: A „Műgyűjtő" és a műgyűjtés-problémái 52-54.

JELENKOR, Pécs, 1972. január XV. 1.

Rippl-Rónai József, festő

Megemlítve: Takács Gyulával
írt cikkben.

Rónay László: Virágba borult kert

172–176.

JELENKOR, Pécs, 1972. február

XV.
2.

Rippl-Rónai József, festő

A könyvismertetésben megemlítve.

Dévényi Iván: Borsos Miklós: Visszanéztem fél-utamból 184-185.

JELENKOR, Pécs, 1972. február XV/2.

Rippl-Rónai József, Jestő

Megemlítve: Bárdosi Németh János
költészetével kapcsolatban.

Tüskés Tibor: „Helyet a kórus padjaiban"
245-252.

JELENKOR, Pécs, 1972. március

XV/3.

Rippl - Rónai József festő

Neve a Modern Magyar Képtár
plakátján.

— : A pécsi képzőművészek kiállítása (14)

285-288
XV
3.

JELENKOR, Pécs, 1972. március

Rippl – Rónai József, festő

Megemlítve.

Bertha Bulcsu: Interjú Illés Endrével

483-493

JELENKOR, Pécs, 1972. június XV/6.

Rippl-Rónai József, festő

A Lesznai Anna-ról szóló írásban megemlítve.

Illés Endre: Máli

494-497.

JELENKOR, Pécs, 1972. június XV/6.

Rippl-Rónai József, festő

Neve első helyen „Jémjelzi Somogy képző-
művészeti múltját"

Hallama Erzsébet: Látogatás Boos István nál
és Honty Mártánál
544-547.

JELENKOR, Pécs, 1972. június XV/6.

Rippl-Rónai József, festő

szerepel az albumban.

Bodri Ferenc: Képzőművészeti krónika
– Magyar festészet.....

548-553.

JELENKOR, Pécs, 1972. június

XV/6.

Rippl-Rónai festőművész

Magyar heteket rendeznek-tavasszal Strassbourgban és az alkalommal bemutatják a Pécsi Modern Képtár XX. századi legértékesebb műalkotásokat. A művész képei is szerepelni fognak e-tárlaton.

Petőfi Népe, 1974. márc. 21.

Rippl-Rónai festőművész

a magyar-francia kultúrális egyezmény alkalmából magyar hetet rendeznek Strassbourgban tavasszal, melyen bemutatják a pécsi modern magyar képtár XX. sz. kincsét. a művész alkotása is szerepel e kiállításon.

Magyar Nemzet, 1974. márc. 20.

Rippl Rónai József

Üvegablatónal (1912) - Ernst Múzeum VI. Nagymező u. 8. - színes fotója a 12. Úp

A vízséves Budapest csobraiból
Corvina Bp. 1972

Rippl-Rónai József

Leányok a kertben, o.pl. 63×94 cm

Az impresszionizmus Magyarországi

Rippl-Rónai Ödön
Kaposvárott a Rippl-Rónai József
Múzeum előcsarnokában felavattak
Rippl-Rónai Ödön festőművész emlék-
táblájál.

A vasárnap kulturális eseményeiből.

Magyar Hírlap 1971/297 Sold.

Rippel-Rónai József festőművész

Lyka Károly hívta fel a figyelmet azokra az 1860- és 70-és években született művészekre, akiknek újító festészete ettért nagymérték-ben a nagybányaiak törekvéseitől, mint a művész is.

Nagy Tibor: Kernstok Károly

Élet és Tudomány, Budapest, 1973. dec. 21.

Rippl-Rónai József

a század első évtizedei magyar művészetének egyik főszereplője volt.

Dévényi Iván: A gödöllői művésztelep. Vigilia, Budapest, 1973. nov. 740. old.

Rippl-Rónai József
festő

Méltatás

Végvári Lajos: Van e lobogónk?
Művészet, 1974. augusztus - 2 lap.

Rippl-Rónai József
festő

Rippl-Rónai „Rózsát tartó nő"
c. falesőnyege inspirálta Moholy
Nagy László „Kertben" című mű-
vét.

Reserű Katalin: Moholy Nagy László.
Művészet, 1974. augusztus - 45 lap.

Rippl-Rónai József

A Veres Pálné utca 4-6 számú
házban levő volt Ady lakás-
ban a Múzeum képei láthatók.

–: Ady múzeuma Budapesten
Tükör, 1977. február 20-43. oldal.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festo

Szilágyi Jolán kétévi iparrajziskolai stúdium után a Rippl-Rónai és Kernstok Károly által vezetett szabadiskolában tanult, majd nyaranta Nagybányan képezte tovább magát. 97.old

BORBÉLY LÁSZLÓ: Szilágyi Jolán 97.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1970. V. 2.sz.

KIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

A nagybányaiak mind bent maradtak a városban, volt ott is mit festeniök. Csak egyedül Kippl-Rónai költözött fel az Izvorara, a "HOLDKELTET" megfesteni. 29.old

DIENES ISTVÁN: Művésztelep a nyíregyházi Sóstófürdőn 1931-34. 25.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1970. V. 4.sz.

Rippl-Rónai József

Egry József három alakos tollrajza Manet mellett az ő hatására mutat.

Horváth Béla - Adorján Mária gyüjteménye; Migyüjtő, 1971. 4. sz. 52. l.

Rippl-Rónai József

Fejtanulmányok, tus

Műgyüjtő, 1971. 4. sz. 53. l.

Rippl-Ronai

A magyar festészet forradalma a lira és a zene nagy megnyhodási folyamatával egyidejűleg indult: 1906 elején, az Ujversek megjelenése és felfedezése pillanatában fedezik fel Rippl-Ronai képeit is.

Demény János: Bartok Béla.

Népművelés 1968/12 11 old.

Rippl Rónai József.
Vedres Márk eszméinek, magatartásának kialakulásában szerepet játszott Rippl Rónai József halása is.
Heitler László: Vedres Márk.

Látóhatár 1971/1-2 153 old.

Rippl-Rónai

a hétköznapok halk és bensőséges pillanatainak, az őt körülvevő puritán környezetnek érzékeny, költői lelkületi megörökítője.

Devényi Iván: Mihálts Pál

Látóhatár 1971/1-2 161 old.

Rippl Rónai

A múzeumi hónap keretében a tárlatok minőségét olyan nevek fémjelzik, mint Rippl-Rónai (Nagykanizsa) Czóbel Béla, Nagy István (Szeged) Bernáth Aurél (Kaposvár) Domanovszky Endre (Budapesti Történeti Múzeum) Bálint Endre (Pécs), akinek alkotásaiból önálló kiállításokat nyitottak.

Villangó István: Múzeumi és műemléki hónap 1971

Népművelés 1971/12 34 old

Rippl-Rónai József

Pasztellje és grafikája Benkő Ferenc derecskei főgyógyszerész tulajdonában.

Sz. Kürti Katalin - Benkő Ferenc gyüjteménye a Déri Múzeumban; Múgyüjtő, 1971. 4. sz. 35. l.

Rippl-Rónai József

Hagyatékának feldolgozásában szerepe van Szij Rezsőnek.

Losonci Miklós - Látogatás Szij Rezsőnél; Műgyüjtő, 1971.4.sz.31.l.

Rippl-Rónai József

Együtt a család c. képe szerepelt a szegedi műgyüjtők kiállitásán.

Szelesi Zoltán - A szegedi műgyüjtők kiállitása; Műgyüjtő, 1971. 4. sz. 4o. l.

Rippl-Rónai József
festő

Méltatás

Bodri Ferenc: Bernáth Aurél retrospektív kiállítása
Művészet, 1972. március – 40 oldal

Rippl Rónai József
festő

Méltalás

Rácz István: Kürdelem is harmónia
Művészet, 1972. március - 19 oldal

Rippl-Rónai József
festő

Méltatás

Kiertly Sándor: A nonfiguratio művészet.
Művészet, 1972 március - 8 oldal.

Rippl Rónai József
festő

Mélabolás.

Borbély László: Somogyi Miklós emlékkiállítása.
Művészet, 1972. február - 40 oldal.

Rippl Rónai József
festő.

1909 június 13-án nyílt meg
városban a MIENK kiállítás,
amin a művész részt vett.

Apró Ferenc: Julián Gyula és Gulácsy Lajos . . .
Művészet, 1972 február - 8 oldal

Rippl-Rónai József

Maillol az ő biztatására lett szobrász.

h a - Ismeretlen Maillol-kőrajz; Mügyüjtő, 1972. 1. sz. 15. l.

Rippl-Rónai József

Kínai csészés nője az aukción 24 ooo Ft-ért cserélt gazdát.

Kissné Sinkó Katalin - A 25. árverés után; Mügyüjtő, 1972. 1. sz. 52. l.

Rippl Rónai József

François Gachot írt róla

tanulmányt a „L'art hongrois" - ~~ba~~ c.

sorozatban - említve

Magyar Nemzet 1972 május 4

4. old.

– Napló –

Rippl Rónai József

Ziállítása nyílt Kecskeméten,
a Zaposvári Rippl Rónai Múzeum anyagából

Magyar Nemzet 1972 március 4
4. old.

Ripl Rónai József festő

44 éve halt meg

Nőtincs 1971 november 25

6. old.

Rippel-Római József
festő

„Lazarin és Anella"
(repro)

Földes Anna: Remekművek nyomiában
Nők Lapja, 1969. okt - 42 szám.

Rippl-Rónai József
festő

Ogain és Piacsek bácsi részlet
"mellett" (1910) (rajz)

Földes Anna: Képtár a könyvespolcon.
Nők Lapja, 1969. március - 12 oldal.

Rippl-Rónai József
festő

Rippl-Rónai a 11 éves Martyn
Ferenche már lehetséget fedezett
fel.

Tüskés Tibor: A festő szemei.
Nők Lapja, 1969. aug - 34 szám.

Rijzpl - Római József
festő -

„Anya gyermekkel"
(repro)

r.é. A család
Nól hagya, 1969. dec - 52 szám.

Ryzsl-Rónai József
festő

Méltatás

Óvári László: A szinek mesterénél
Nól Lapja, 1970. pelvis - 27 szám.

Rippl-Rónai József
festő

A kiállítás egyik vitrinjében Rippl-Rónai szecessziós üvegei vannak elhelyezve.

Osvát Katalin: Mi tetszett végen?

Nők Lapja, 1970. szeptember - 37 szám

Rippl-Rónai József
festő

Meltatás

—: A festőnő feltaláníosztása.
Vár Lapja, 1970. október - 43 szám

Rippl-Rónai József, festő

A művészi reklám (plakát) egyik korai megteremtője.

Fekete Géza: A négyszínes reklám 158-162.

Élet és Tudomány, Bp. 1971. jan. 22. XXVI/4.

Rippl-Rónai József, festő

Megjelent Akmai Tamás Rippl-Rónai-ról írt műve. (Corvina.)

— :o Rippl-Rónai 8.

EST/ HIRLAP, Bp. 1971. dec. 22.

Ripp l - Rónai József festő

Emlékkiállítása nyílik meg
Kecskeméten. (Márc. 3-án.)

— .o Ripp l - Rónai 12.

EST/ HIRLAP, Bp. 1972. márc. 3.

Ripp-Rónai József. festő

Tárlatvezetésen ismertetik.
(Nemzeti Galéria.)

—: A mai és a holnapi kulturális programból 22.

Népszabadság, Bp. 1972. ápr. 30.

Rippl-Rónai József, festő

Márc. 3-án Rippl-Rónai-tárlat nyílt meg Kecskeméten a kaposvári múzeum anyagából.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1972. márc. 4.

Rippl-Rónai József, Jestő

Tárlatvezetésen ismertetik.
(Nemzeti Galéria)

–: 4 hét végi kulturális programból 9.

Népszabadság, Bp. 1972. márc. 11.

Rippl-Rónai József

Közölt képes reprodukció:

22. p., „Babits Mihály," 1923, pasztell, 34 x 43 cm.

D. Fehér Zsuzsa és Pogány Ö. Gábor:

Magyar festészet a XX. században, Budapest, 1971

Rippl-Rónai József

Közölt szines reprodukció:

7. sz. „Flox és Filox", 1903, olaj, karton,
49 x 66 cm.

D. Fehér Zsuzsa és Pogány Ö. Gábor:

Magyar festészet a XX században, Budapest,
1971.

Rippl-Rónai József

a kutató művészet és a társadalmi
képzelet nagyszerű szimultaneitását
tükrözi munkássága.

D. Fehér Ilsa és Pogány Ö. Gábor:
Magyar festészet a XX században, Budapest,
1971 721

Rippl-Rónai József

Sárgyias-stilizáló és expressio-drámai alapállásból indult ki.

D. Fehér Zsuzsa és Pogány Ö. Gábor:

Magyar festészet a XX században, Budapest, 1971

110

Rippl-Rónai József

festészetének minden ujabb gesztusa
természetes, képi gondolkodásának fejlő-
dése világos.

D. Fehér Zsuzsa és Pogány Ö. Gábor: Ma-
gyar festészet a XX században, Budapest,
1971

91

Rippl-Rónai József

elvetette a naturalizmus ósotag módszereit – otlepett az impresszionizmus kődrépein, eljatott az „art nouveau" szertartásához.

D. Fehér Zsuzsa és Pogány Ö. Gábor

Magyar festészet a XX században, Budapest 1971

91

Kippl-Rónai József

1900-ban mutatja be Párizsban képült szecesszióval beoltott dekorativ kompozicióit.

D. Fehér Zsuzsa és Pogány Ö. Gábor:

Magyar festészet a XX században, Budapest, 1971

6 l

Rippl-Rónai József

művészi multja még most sincs kellően feldolgozva.

Fülep Lajos: Mozgó művészet, Budapest, 1971

1670

Rippl-Rónai József

művészetéről valamilyen úgyet képviselő és azzal azonosuló.

Fülep Lajos: Magyar művészet, Budapest, 1941

202

Rippl-Rónai József

Közölt reprodukciók: 85. p. „Pettyes ruhás nő" (Párizsi nő fehér pettyes ruhában) 1899. Olaj, vászon, 187 × 75 cm.

Fülep Lajos: Magyar művészet, Budapest 1971

Rippl-Rónai József

86. sz. Maillol képmása," olaj, vászon,
87. sz. "Öregonyám," 1892. olaj, vászon,
152 x 111 cm 88. sz. „Apám és Lajos öcsém
hegedűvel, 1905. olaj, karton, 72 x 100 cm.

Fülep Lajos: Magyar művészet, Budapest,
1971

Rippl-Rónai József

89. sz. „Lazarine és Anella", 1910, olaj, karton, 72 x 100 cm.

90. sz. „Sétálóno", 1895. Ceruza, akvarell, 213 x 170 mm.

Fülep Lajos: Magyar művészet, Budapest, 1971.

1

Rippl-Rónai József

mindig távol a nagybányaiktól, mégis velük egyidőben egymaga forradalmat csinált. Vele a francia impressionizmus népszerűsítő irányzata kerül át hozzánk.

Fülep Lajos: Magyar művészet, Budapest, 1971

1081

Rippl-Rónai József

Művészetének alapja a kultúrált impresszionizmus első helyett a gyors benyomásrögzítés, könnyed egyszerűsítés és közöttlenség.

Filep László: Magyar művészet, Budapest, 1971

1091

Rippl-Rónai József

egyidőben teljesen egyedülállt – az ő személyében testesült meg minden művészi lehetőség fejlődése.

Fülep Lajos: Magyar művészet, Budapest, 1975

1401

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

Martyn Ferenc festő, grafikus dunáltúli születésü. Itt nevelkedett Rippl-Rónai mellett. Ide tért vissza a hosszú párizsi távollét után és Pécsett választotta vé végleges lakhelyéül. 208.old.

VAYERNÉ, ZIBOLEN ÁGNES: Martyn Ferenc irodalmi illusztrációi Ø 305.old.

A PETŐFI Irodalmi Múzeum Évkönyve, 8. 1969-70. Bpest.

Rippl - Rónai József

kijelentette , hogy a festő számára tanulmányozás céljából csak Párizs jöhet számitásba: 1887 -ben a francia fővárosba ment, ahol számos neves francia müvésszel jutott kapcsolatba.

Szabady Judit: "Secession" in Graphic Art.

The New Hungarian Quarterly, budapest, 1972.45 sz.

189 l.

Rippl- Rónai József

Egész táblán reprodukció:

"Sétáló asszony" / ceruza, vizfesték 130 x 170 mm

Szabady Judit: "Secession" in Graphic Art.

The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1972.

45 sz.

192 l.

Rippl-Rónai József

a francia szecesszió hatása alatt alkotta müveit alkotó idejének első tiz évében.

Szabady Judit: " Secession" in Graphic Art.

The New Hungarian Qarterly, Budapest, 1972.

45 sz. 188. l.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

A Borsod-Miskolci Közművelődési és Múzeum Egyesület 1906 őszén kiállitást rendezett. 96 művész 196 alkotását mutatták be. Rippl-Rónai is szerepelt műveivel. 186.old.

VARGÁNÉ ZALÁN IRÉN: A Borsod-Miskolci Közművelődési és Muzeum Egyesület kialakulása és fejlődése az első világháboruig 169.old.

A HERMAN OTTÓ MUZEUM ÉVKÖNYVE, X. 1971. Miskolc

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

1906-és 1910-ben Felvidéki Vándorkiállitások Miskolcon és Sátoraljaújhelyen. Kimagasló festők szerepeltek, mind az akademizmus, mind az új irányzatok képviselői közül. Rippl-Rónai is kiállitott. 38.old.

ZSADÁNYI GUIDO: A megye képzőművészetének helyzete Képtárai és képzőművészeti irodalma 37.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI? /5. 1963.szept. Miskolc, 1963

Rippl-Rónai József

1. pa. reprodukció: „Molnár portréja"
pastell, 43.5 x 35.5 cm.

Lörnek Éva: Nyolcadik avantgarde,
München, 1971.

Rippl Rónai József

neve említve

Napjaink 1969 junius

4. old.

Rippl Rónai József

„Somogyi parasztok a görgetegi Tacsmában" c. 1891-ben festett olajfejse emlitve

Napjaink 1971 julius

4. old.

Rippl Rónai József

Neve említve

4. old.

Napjaink 1971 julius

Rippl-Rónai József

neve említve

„Látogatás a 85 éves Bálint Lajosnál"
Magyar Nemzet 1971 július 3
4. old.

Rippl-Rónai József

emlékkiállítása nyílt

a Rippl-Rónai Múzeumban

Magyar Nemzet 1971 július 3

4. old.

Rippl Rónai József

Művei szerepeltek a Közlekedési Muzeum "Festmények és grafikák a közlekedésről" c.kiállitásán

Magyar Nemzet 1971 november 10

4.old.

Rippl-Rónai József

A 40 filléres bélyeg „Múzsák" c. alkotását ábrázolja eredeti színeiben. (említve) és (repr.)

Bélyegújdonságok.
Dunantúli Napló, 1972. nov. 1.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

197/OK129

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Rippl-Rónai
1021

Rippl-Rónai József

„Kertészet a képzőművészetben" cím-
mel kiállítás nyílt a Nyíregyházi
Mezőgazdasági Főiskolában, ahol
bemutatják „Virágok" c. művét.
(emlétve)

Keletmagyarország, 1973. márc. 4.

Rippl-Rónai József festő

Megemlítve.

Németh Lajos: Kráky József: Emlékek a modern művészet nagy évtizedéből (1904-1914)
92-93. old.

TISZATÁJ. Szeged, 1972. szeptember XXVI/9.

Rippl-Rónai József, festő

Megemlítve.

Bori Imre: Csáth Géza: Éjszakai esztétizálás
1063–1065

TISZATÁJ. Szeged, 1971. november XXV/11.

Rippl-Rónai József élete

Prágai találaton szerepel.

— : Nemzetközi kisplasztikai biennálé
a Műcsarnokban 7.

Népszabadság, Bp. 1973. szept. 12.

Rippl-Rónai József, festő

Tárlatvezetésen ismerteti
művészetét. (Nemzeti Galéria.)

—: A hét végi kulturális programokból 9.

Népszabadság, Bp. 1973. okt. 13.

Rijppl-Rónai József

a modern stílustörekvések nemzetközileg elismert mestere.

Dávid Katalin: Foto Székely Aladár, Budapest, 1968. 791.

131

Rippl-Rónai József

portréjából Székely Aladár fényképez-
te. 41. p. reprodukció.

Dávid Zoltán: Foto Székely Ala-
dár, Budapest, 1968. 79 l

Rippl Rónai József

„Balatonföldvár" című tollrajza

1920 körül. 110 p. reprodukció.

Szalai Zoltán: Balatoni képes krónika,

Budapest, 1969.

Rippl-Rónai József

néhány pasztell- és nádtollrajzot képi-
tett a Balatonról.

Szalai Zoltán: Balatoni képes krónika. Budapest, 1969.

271

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

ESZTERGOMI KIÁLLITÁSOK, -1945-1960

1947. aug. 15-től. -"Művészetünk Nagybányától napjainkig" A kiállitást a Fővárosi Képtár anyagából Bényi László válogatta össze. -/Városi Tanács diszterme/. -Rippl-Rónai mü is szerepelt azon. 193. old

ZOLNAY LÁSZLÓ: Esztergomi kiállitások, 1945-1960
193. old

Esztergom Évlapjai, -Annales Stirgonienses, 1960
Bp. 1960

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

A "nostalgie de Paris", mint minden nagyszerű művészt, Kernstokot is a világ fővárosába vitte. Nem állt meg félúton: Münchenben. Neki is, mint Rippl-Rónainak egy, az egész világot háttérnek érző centrumba kellett mennie, hogy azzá fejlődhessen, amivé lett. Oda kellett mennie, ahol megtalálhatta önmagát. 109.old

HORVÁTH BÉLA: Kernstok a demokratikus forradalmar 105.old

Esztergom Évlapjai, Annales Strigonienses, 1960
Bp. 1960

Rippl-Rónai
tárlat nyílt péntéken Kecskeméten, a
Katona József Múzeumban. A kiállítás-
son a kaposvári Rippl-Rónai Múzeum
birtokában levő alkotásait mutatják
be a nagy magyar festőnek.

Magyar Ihrlap 1972/64 8 old.

Rippl Rónai

Igen nagyra tartották Benedek,Péter müvészi teljesitményét Vaszary János,Rippl-Rónai,Rudnai, s az akkor még festőtanonc Barcsay Jenő.

Magyar Hirlap 1974/178 8.o.

Rippl-Rónai József
művei is láthatok azon a tárlaton
amely harminchat képzőművész alkotá
saiból nyílt meg tegnap a ~~te~~ bala-
toulellei művelődési házban.

Magyar Hírlap 1972/181 13old.

Ripp-Rónai József
festményeit állították ki Nagyatádon,
a róla elnevezett múzeumban.

Magyar Hírlap 1972/175 Pol.

Rippl-Rónai József, festő

Szentesy-Hiesz Géza plakettet kérnitett róla.

—: Magyar művészek sikere külföldön

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. júl. 11.

Rippl-Rónai József, festő

Mestere volt Martyn Jerenc nek.

R. Gy.: Martyn Jerenc Lehvenöt éves

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. jún. 11.

Rippl - Rónai József, festő

Tárlatvezetésen ismertetik
műveit (Nemzeti Galéria.).

—: A hét végi kulturális program ból/9.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1974. jún. 29

Ripp l - Rónai József, festő.

Megemlítve.

Nagy Tibor: Keresztek Károly 2423-2428.

Élet és Tudomány, 1973. dec. 21. XXVIII 51.

Rippl-Rónai József, festő

Megem litve. (Fodor Andrásról nálva.)

Pomogáts Béla: Kettős Rekviem 390–396.

XVI.

JELENKOR, Pécs, 1973. május 5.

Rippl-Rónai József

Álló női akt repr.

XX. Századi Magyar Grafika
Savaria Múz. Szombathely 1974.

Rippl-Rónai József

1. Áló női aktok p. tes 290×460

2. Mozgástanulmány p. diópác 295×460

XX. Századi Magyar Grafika
Savaria Múz. Szombathely 1974.

RIPPL-RÓNAI József, festő

Martsa Alajos, neves esztergomi fotóművész otthona, melynek falain Kernstok, Derkovits, Rippl-Rónai, Márffy, Szőnyi, Barcsay Jenő alkotásai függnek, - az elmult évtizedekben a város kulturális életének egyik központja volt.
117.old.

DÉVÉNYI IVÁN: Martsa Alajos fotóportréi 117.old

Esztergom évlapjai, Annales Strigonienses, 1960
Bp. 1960

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

ESZTERGOMI KIÁLLÍTÁSOK, 1945-1960

1954. máj. 30.-Volgyessy Ferenc főorvos képgyűjteményének bemutatása, az esztergomi Fürdő-szállodában.-Rendezte Mucsi András.-Ezen Rippl-Rónai mű is szerepelt. 193.old

ZOLNAY LÁSZLÓ: Esztergomi kiállítások, 1945-1960
193.old

Esztergom évlapjai,-Annales Strigonienses, 1960
Bp. 1960

Rippl-Rónai József, festő

Megemlítve.

Martyn Ferenc: ~~[illegible]~~ Találkozásaim
Tihanyi Lajossal 541–542

XVI/6.

JELENKOR, Pécs 1973. június

Rippl-Rónai József, festő

Első találó jellemszést irta Picassóról 1911-ben.

Bodrifereuc: Képzőművészeti krónika - Picasso 683-687.

JELENKOR, Pécs, 1973. Júl.-aug. XVI 7-8.

Ripp-Rónai József, festő

Megemlítve.

Dévényi Iván: Képzőművészeti könyvnemle

-Telepy Katalin: Tájképek a... 858-862

JELENKOR, Pécs, 1973. szept.

XVI
9.

Rippl-Rónai József, festő

Megemlítve.

Dévényi Iván: Képző művészeti könyvszemle
– Bálint Lajos: Ecset s' vérő
858–862

XVI
9.

JELENKOR, Pécs, 1973. szept.

Rippl - Rónai József, festő

Műveiből nyílt meg kiállítás

Kaposvárot.

– A Jelenkor krónikája 863-864.

XVI
9.

JELENKOR, Pécs, 1973. szept.

Rippl-Rónai József, festő

Megemlítve.

Béládi Miklós: A magyar irodalmi avant-garde 932-936.

XVI
10.

JELENKOR, Pécs, 19[illegible]3. okt.

Rippl-Rónai József, levelei

Megemlítve.

Dévényi Iván: Kortársak levelei
Csont Nándorról 967-969.

XVI
11.

JELENKOR, Pécs, 1973. nov.

Rippl-Rónai József, festő

Megemlítve.

Gál István: A Babits-hagyaték

999-1003.

XVI
11.

JELENKOR, Pécs, 1973. nov.

Rippl Rónai József

neve emlitve

Müvészettörténeti Értesitő 1972

135, 138-149, 297, 306, 316. old.

Rippl-Rónai József

Medgyessynek róla készült arcképei (grafika) a jelzett gyűjteményben.

Dévényi Iván: Deák Dénes gyűjteménye; Műgyűjtő, 1973/3. sz. 19. l.

Rippl-Rónai József

Első világháborús férfi portréja, Doskal őrnagy (1915) a jelzett gyűjteményben.

Dévényi Iván: Deák Dénes gyűjteménye; Műgyűjtő, 1973/3 sz. 19. l.

Rippl-Rónai József

Grafikái szerepelnek a prágai Régi Városháza galériájában szept.-ben megnyíló kiállításon („Szecesszió a magyar grafikában").

Néray Katalin: Hírek; Műgyűjtő, 1973/3. sz. 61. l.

Ripph-Rónai József

Képviselve van Weöres Sándor gyűjteményében.

Dévényi Iván: Weöres Sándor otthonában; Műgyűjtő 1972/u.sz. 48.f.

Rippl-Rónai József
festő

Rippl-Rónai grafikák is vannak
a múzeumban.

Romváry Ferenc: Pécs - a muzeumok városa.
Művészet, 1973. szeptember - 33.oldal

Rippl Rónai József
festő

A pécsi kiptárban vannak
a művésznek alkotásai.

Romváry Ferenc: Pécs - a muzeumok városa.
Müvészet, 1973.szeptember - 33.oldal

Rippl-Rónai József

naplójában pontos elemzést ad az impresszív módszerről és szemléletről.

Koczogh Ákos: A modern művészet utjai
Népmüvelési Propaganda Iroda 1972 19.old.

Rippl Rónai József festőművész

az utolsó tíz évben sok emlékmúzeum létesült az országban. – A művész emlékmúzeuma Kaposváron van.

Emlékmúzeumok.

1975. V 2. 19.39 Petőfi 11 – Vué –

Rippl-Rónai József, festőművész

1914-ben az első világháborúban bevonult hadifestőnek Frank Friggyes; a csoporthoz tartozott a művésza is

Csapó György: Beszélgetés Frank Friggyes-el
Tükör, Budapest, 1976. nov. 28.

Rippl-Rónai József festőművész
a Gondolat kiadó „Szemtől szemben"
c. sorozatában Bernáth Aurélia a mű-
vész monográfiáját írta meg.

F.R.: Könyvszemle.
Népszabadság, 1946. okt. 7.

Rippl-Rónai József, Sestőművész

Elek Artur kritikus gondozta 1911-ben a Nyugat első költői antológiáját és a képzőművészeti kritikának új értelmet adott. Négy Rippl-Rónai tanulmányt írt. Egy csoportkiállítás művészei közül ígért nagy jövőt Barcsaynak.

Rába György: Babits és társai hívebb emlékezetéért.

Napjaink, 1976. aug.

Rippl-Rónai József festőművész

Jaritz Józsa festő Vaszary János tanítvá-
nya volt. Jaritz hamar kezdett önálló-
an dolgozni, ezért történhetett, hogy 1922-
ben Rippl-Rónai, Vaszary és Csák meg-
hívták megjediknek a Dohány u.-i
Helikon-galériába, kiállításukra.

t.B.: Jaritz Józsa tárlata a Vaszary-teremben.
Somogyi Néplap, 1976. okt. 22.

Rippl-Rónai József, festőművész

Kedden a Petit Palais termeiben megnyílt az utóbbi évek legjelentősebb párizsi magyar kiállítása a századelő magyar művészetet bemutatva. – Külön teremben szerepelnek Csontváry, Rippl-Rónai és mások festményei, rajzai.

Dunántúli Napló, 1976. dec. 1.

Rippl-Rónai József

impresszionista magyar festő/1861-1927/

Koczogh Ákos: A modern müvészet utjai
Népmüvelési Propaganda Irda 1972 33.old.

Rippl-Rónai József

Székely Bertalant pompás koloritú színnádatai az ő kortársának mutatják.

Dévényi Iván: Weöres Sándor otthonában; Műgyűjtő 1972/4.sz. 49.l.

Rippl-Rónai József

Lazarine és Anella (magóntulajdon)

Műgyűjtő, 1972/4. sz. 58. l.

Rippl-Rónai József

Műveit a 20-as években gyűjtötte Révész István.

Dévényi Iván: In memoriam Révész István; Műgyűjtő, 1973/2-3. 64. l

Rippl-Rónai József

Perlath és Bornemisza 1908. aug. 30-i Kernstokhoz írt levelében az ő-neve is szerepel a tervezett kiállítók között, sőt az egész terve megbeszélésébe is bekanták.

Horváth Béla: Perlath Csaba Vilmos és Bornemisza Géza ismeretlen levele; Műgyűjtő, 1973/2. sz. 39. l.

Rippl-Rónai József

Ferenczy Károly Rétihez írt levelében (1907 április legvége) említi, hogy a nagybányaiakon belül a „Rippl-Gauguin-féle embereket" külön csoportnak nézi.

Horváth Béla: Perlroth Csaba Vihnos és Bornemisza Géza ismeretlen levele; Mügyűjtő", 1973/2. sz. 38. l.

Rippl-Rónai József

1907-ben Grünwaldtól a modern szellem korábbi fázisát képviselte, mint az ugyancsak frissen hazatelepült kernstok.

Horváth Béla: Perlroth Csaba Vilmos és Bornemissa Géza ismeretlen levele; Mügyűjtő, 1973/2. sz. 39. l.

Rippl-Rónai József

Tekintélynek számított (1907 k.), s ezért a fiatalok számára jó volt szellemi és anyagi biztosítéknak mind a kiállító cég, azaz a Könyves Kálmán Rt., mind a nagyközönség felé.

Horváth Béla: Perlroth Csoba Vilmos és Bornemissza Géza ismeretlen levele; Műgyűjtő, 1973/2. sz. 39. o.

Rippl-Rónai József

a Képzőművészeti Alap kiadóvállalat 1977.évi művészi naptárai egy-egy művész 13 festményét – grafikáját ábrázolja. – a művész művei is láthatók e naptárakon.

Békés István: Mulandó és maradandó.
Ország-Világ, 1976. dec. 8.

Rippl-Rónai József, festőművész

Sajtótájékoztatón mutatták be az 1944-es művészi naptárait. Egy-egy kis levelezőlap naptár a művésznő művészetét idézi. 1977-ben emlékezünk meg Rippl-Rónai halálának 50. évfordulójáról.

Déli Krónika

1946. XI. 12. Kossuth 12.00 Gné.

Rippl-Rónai József, festő

L:Bortnyik Sándor

/harangozó/Bortnyik emlékkiállitás ----2.

[illegible] 1977 ápr. 1.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festo

Muzeumaink legszebb festményeibol szines diapozitivek készültek,s mar az elmult év oszén egy harminc darabból alló sorozatot megvasarolhattak az érdeklődők a Szépmüvészeti Muzeumban és a Központi Muzeumi Igazgatóság Propaganda Irodajan.-Ezek egyike:
RIPPL RÓNAI JÓZSEF: " Agyban fekvő nő", cimü müve.
4.old

Krónika 4.old

Muzeumi Magazin, 1968. 1.sz

RIPPl-RÓNAI JÓZSEF. festő

"Idehaza az intim élet adta meg az inspirációkat. A család, rokonság, ismerősök szokásait, életét figyeltem meg. Kisvarosi alakok, tipusok, érdekeltek...a kőmüves, a tanár, a pap, a pintér, a suszter, az aztalos, -mindmegannyi karakterkép".- 34.old

dr. Bodnár Éva: Rip l-Rónai Tihanyban, 34.old

Múzeumi Magazin. 1968. 2.sz.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

Párizsi fekete korszakáról igy szólt:"Nem mintha feket
tének láttam volna a dolgokat,hanem mert a feketéből ki
indúlva akartam azokat megfesteni.Az a meggyőződés támo
gatott ebben,hogy az ilyen festésnek éppúgy jogosúltsá
ga van,mint alila,kék vagy más szinből kiinduló ,s abba
megoldott festésnek". 34.old

dr. Bodnár Éva: Ripp l-Rónai Tihanyban, 34.old

Múzeumi Magazin. 1968. 2.sz.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

"Gaugin és Van Gogh -ok ketten azok kihez-bár más utakon haladva-végeredmény gyanánt talán legközelebb jutottam a művészi rokonságban. Mégis meggyőződésem mások vagyunk mind a harman. Egészen más a Gaugin "Noa-Noa"-ja, mint Van Gogh "Napraforgó".ja vagy Piacsek bacsi apammal a vörösbor mellett."- 35.old

dr. Bodnár Éva: Rip l-Rónai Tihanyban 34.old

Múzeumi Magazin, 1968. 2.sz

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

Pazar sorat festette a kisvárosi interieuroknak. Ezt pöttyös vagy kukoricas korszaka követte. /3, kor. /Stilusa a pointilizmusra emlékezet. Ezzel a technikával, -a szine ket csak foltokban egymasmellé helyezve, a formakat éles konturokkal körülölelve-ujabb remekmüveket alkotott. 34. old

dr. Bodnár Éva: Rip l-Rónai Tihanyban 34. old

Múzeumi Magazin, 1968. 2. sz

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

Negedik és egyben utolsó korszakaban festette elragadó pasztellportréit feleségéről, Lazarinrók, családja tagjairól, Anellaról és szép pesti asszonyok finoman dekadens képmásait. Legjelentékenyebb kései alkotása az a portrésorozat a Nyugat folyóirat köréből, Babits, Szabó Lőrinc, Osvat Ernőről, stb. 35.old

dr. Bodnár Éva: Rippl-Rónai Tihanyban 34.old

Múzeumi Magazin, 1968. 2.sz

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

"Kóveszik a kaposi utcát", című alkotása.-Fekete repr.
34.old

dr.Bodnár Éva: Rippl-Rónai Tihanyban 34.old

Múzeumi Magazin, 1968. 2.sz.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF. festő

" Flox é s Filox",ximű alkotasa.-Fekete repr. 35.old

dr.Bodnár Éva: Rippl-Rónai Tihanyban 34.old

Múzeumi Magazin, 1968. 2.sz.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

" Babits Mihaly", cimü alkotasa.-Fekete repr. 35.old

dr.Bodnár Éva: Rippl-Rónai Tihanyban 34.old

Múzeumi Magazin, 1968. 2.sz.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

" Sétáló nő", cimü alkotása.-Fekete repr. 35.old

dr.Bodnár Éva: Rippl-Rónai Tihanyban 34.old

Múzeumi Magazin, 1968. 2.sz.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF. festő

" Apám és Piacsek bacsi vörösbor mellett". cimű alkotása.-Fekete repr. 34.old

dr.Bodnár Éva: Rippl-Rónai Tihanyban 34.old

Múzeumi Magazin, 1968. 2.sz.

RIPPL-RONAI JÓZSEF, festő

Végtelenül termékeny, bámulatosan frissen, gyorsan dol gozó művész volt. Gigaszi életművéből nyolcvan jellemző és kiemelkedő alkotasat válogattak össze a muzeumokból, magánosoktól a tihanyi kiallitasra. 35.old

dr. Bodnár Éva: Rippl-Rónai Tihanyban 34.old

Múzeumi Magazin, 1967 1968. 2.sz

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

Kortassai körében a harmadik "pöttyös", dekorativ stilus sok ellenzést váltott ki, de ma már, egy félévszazad távolából nézve tudjuk, hogy ezek az alkotasai a magyar szecesszionista festészet csúcsát jelentik. 34.old

dr. Bodnár Éva: Rippl-Rónai Tihanyban 34.old

Múzeumi Magazin, 1967 1968. 2.sz

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF. festő

Párizsban kapcsolatba került az un.Nabis-csoporttal.ve lük együtt küzdött az"artnoueau"-ért.Több,mint egy évti zedes párizsi korszaka alatt megalkotta stílusa un. fekete korszakának remekeit.. 34.old

dr.Bodnár Éva: Rippl-Rónai Tihanyban 34.old

Múzeumi Magazin, 1967 1968. 2.sz

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

1900-ban hazjött közel tiz évi parizsi tartózkodásá
ból és szükebb hazajában, Somogyorszagban, Kaposvaron
virult ki palettaja. 34.old

dr.Bodnár Éva: Rippl-Rónai Tihanyban 34.old

Múzeumi Magazin, ~~1967~~ 1968. 2.sz

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

1899-ben Munkácsy felkereste párizsi műtermében."Nő fehérpettyes ruhaban c.képét festette.A fej-arc kivételével készen volt.Ezt ametódust követte mindig,ha a többi rész kész volt,és kedvére való,akkor több igyekezettel festette meg a fejet is. 34.old

dr.Bodnár Éva: Rippl-Rónai Tihanyban 34.old

Múzeumi Magazin, ~~1967~~ 1968. 2.sz

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

A századforduló és a XX.sz.elején a magyar festészet egyik legnagyobb alakja Rippl-Rónai József.Művészete Munkácsy útmutatásával indult,majd a francia posztimpresszionisták hoz csatlakozott.Kaposvárott született 1861-ben.26 éves korában Párizsban,ahol Munkácsy vette pártfogásába.-

dr. Bodnár Éva: Rip l-Rónai Tihanyban, 34.old

Múzeumi Magazin. 1968. 2.sz.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

Káplár Miklós csikóskodasa után pincér lett. Egy bpesti vendéglőben Rippl-Rónait szolgálta ki. Áhitattal figyelte őt. és megsúgta neki: Anch'io pittore. Rippl megnézte dolgait, magához vette, a házába és műtermébe, és Káplár nála fejlődött ki. Eredeti tehetségét mutatta, hogy eszébe sem jutott Ripplt utánozni, a maga útján törekedett előre. 9.old

LÁSZLÓ MIKLÓS: Naiv festők 6.old

Múzsák, Múzeumi Magazin, 1971. 3.sz. Bp.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

Rippl-Rónai József: "Fenyő Miksa", című pasztellja.
Fekete repr. 18.old

---- Emlékezések a Nyugatra 16.old

Művészek, Múzeumi Magazin, 1972. 1.sz. Bp.

Rippl-Rónai József festőművész

a jövő évi művészeti naptár egyikén

a művész halálának félévszázados emlékére 13 festményének reprodukciója látható.

TV-híradó,

1976. XI. 10. 19.30 V.

Rippl Rónai József

Rippl, a napybányaiak, a Nyolcak, valamennyien a hamisítatlan vizuális emlékek alkalmazói.

Pogány G.Gábor:A Magyar Valóság
/Fév.Képtár kiállitásai XXV.Bp.1948.IV.
Kritikák és képek Bp.1976.Corvina

99.old.

Rippl-Rónai József, festő

L.: Bortnyik S.

— : Meghalt ....

8.

Esti Hírlap, Bp. 1977 jan. 3.

Ripp-Rónai József, festő

L.: Reich Károly

— : Kiállítás 8.

Esti Hírlap, Bp. 1976. nov. 10.

Rippl-Rónay József, festő-

megjelent Bernáth Mária Rippl-Rónay

Tanulmánya

– Felnőtteknek, gyerekeknek 155 kötet 8.

Esti Hirlap, Bp. 1976. nov. 25.

128.
+ ż

Rippl Rónai József, festő

L: Bernáth Aurél

-: Zenei események, tárlatok, irodalmi műsorok 21.

Népszabadság, Bp. 1977, máj. 14.

Rippl-Rónai József, festő

L: Márffy Ödön

(harangozó) Föltámadta kölső otthona

Esti Hírlap, Bp. 1977 febr. 10

2

Rippl-Rónai József, festő

az Kiión szeregelt.

– Hír

Népszabadság, Bp. 1977. máj. 26.

8.

Rippl-Rónai József, festőművész

a Képzőművészeti alap kiadóvállalata bemutatta a jövő évi művészi naptárakat. – A művész halálának 50 évfordulójára 13 festményének reprodukciója jelenik meg egyik naptáron.

(g.j.): Bemutatták a művészi naptárakat.

Magyar Nemzet, 1976. nov. 11.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

Előfordul,hogy megtévesztésül régi műcsarnoki cédulat ragasztanak a kép hatara, s ahamisitó régi vászonra fes fest.Ha nem elég éber ,ugy jár,mint az a Rippl-Rónai ha misitó,aki réteges,un.kontrázott falemezre festett, amelyet szerencsétlenségére a művész halala után kezdtek csupan készitení. 43.old

PENOSIK FLÓRA: A kérdőjel eltünik 42.old

Múzeumi Magazin, 1969. 1.sz.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

A legtöbb hamisitója Kosztanak,Ripplnek,van,s akitől le legjobban fél,az Gulacsy,tömérdek valódi képe és rengeteg utanzata van magá ngyüjtők tulajdonaban.Mednyanszky is mintegy 5000 képet festett,s szinte lehetetlen utánanézni ezek sorsának. 43.old

FENOSIK FLÓRA: A kérdőjel eltünik 42.old

Múzeumi Magazin, 1969. 1.sz.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

1969. jan-ban Dr, Tóth Lászlóné, dr. Kunváry Bella szerző dése. A gyüjtemény 333 darab. 34 védett kép. Barcsay 3 olajkép; Berény négy munkája, köztük a mester önarcképe; Bernáth Aurél 1937-es tájképe; Egry tizenöt alkotása; Czó bel virágcsendélete; 27 Gadányi kép; Rippl-Rónai pasztell jei; egy Gulácsy portré a legérdekesebb. 39.old

HALLAMA ERZSÉBET: Modern Magyar Képtár Pécsett 37.old

Múzeumi Magazin, 1969.2.sz. Bpest.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, festő

Gegesi Kiss Pál akadémikus kisebb képtárra való anyagot ajándékozott a Pécsi Modern Magyar Képtár megalapitására. Kívánságára a gyüjtemény ma is Forgách Hann Erzsébet Emlékgyüjteménynek nevezik, az adományozó müvészfelesége utan. Igy egy xsapasra oly müvészi alkotások kerültek a Pécsi Muzeumba, mint pl. Rippl-Rónai József müve 37.old

HALLAMA ERZSÉBET: A Modern Magyar Képtár Pécsett 37.old

Múzeumi Magazin, 1969. 2.sz. Bpest.

Rippl Rónai József

Goda Gábor: "Bortnyik és világa" cimmel átfogó képet ad Bortnyik Sándor müvészetéről. A magyar képzőművészetből általában hiányzik a szatira,- mint Goda Gábor irja- s éppen ezért külön kiemeli Bortnyik szatirikus vénáját. Ezzel kapcsolatban -azon kevesek között, "akik a szatira peremére értek"- három művészt emlit meg: Kernstok Károlyt, Rippl-Rónait és Pólya Tibort. Fenti cimü Goda-cikket lásd: Bortnyik Sándor nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. aug. 21.
XX. évf. 34. sz. 12. lap.

Rippl-Rónai József, festő

L.: Mátffy G.

— : Ady-emlékmúzeum . . . . 7.

Népszabadság, Bp. 1977 febr. 11.

Rippl-Rónai József, festő

megem litve.

Sőtér István: Kód és tricsókzene a Vollmann utcában. 7.

Népszabadság Bp. 1976. nov. 20.

Rippl-Rónai József, Jestő

L.: Gorba Géza

Dr. Nagy K.: Egy emlék tábla .... 6.

Esti Hirlap, Bp. 1977 jan. 7.

Rippl Rónai József

A Dembinszky utca és a volt Aréna ut sarkán 1912.III.13-án megnyilt Uj Szinpad részére készitett szinpadképeket és diszleteket Kozma Lajos. A Biró Mihály által tervezett plakát szerint e szinpad számára készitett dekorációt Biró Mihály, Falus Elek,Fényes Adolf,Grünwald Béla,Katona Nándor,Kernstok Károly,Magyar Mannheimer Gusztáv, Márffy Ödön és Rippl Rónai Jozsef is.

Koós Judith:Kozma Lajos munkássága Bp.Akadémiai 1975. 90.old.

1976. aug

Rippl-Rónai József: Rózsát tartó nő. (Részlet).

Eredeti vagy repró? Természetesen eredeti, ha valakinek jut rá pénze. Mert nincs az a tökéletes reprodukció, amely az eredetivel vetélkedhetne: az eredeti, még akkor is, ha egyszerű vázlatról van szó, egyedi, amiből nincs több. S csak dicsérni lehet annak az ízlését, aki mondjuk Mednyánszky-rajzokat gyűjt, amilyenekhez ma is hozzá lehet jutni, s nem is elérhetetlen áron.

De egy Mednyánszky-rajz megszerzéséhez — pedig nagyon sok rajz maradt utána —, nemcsak pénz kell, hanem némi szerencse is, arról nem beszélve, hogy fiatal há-

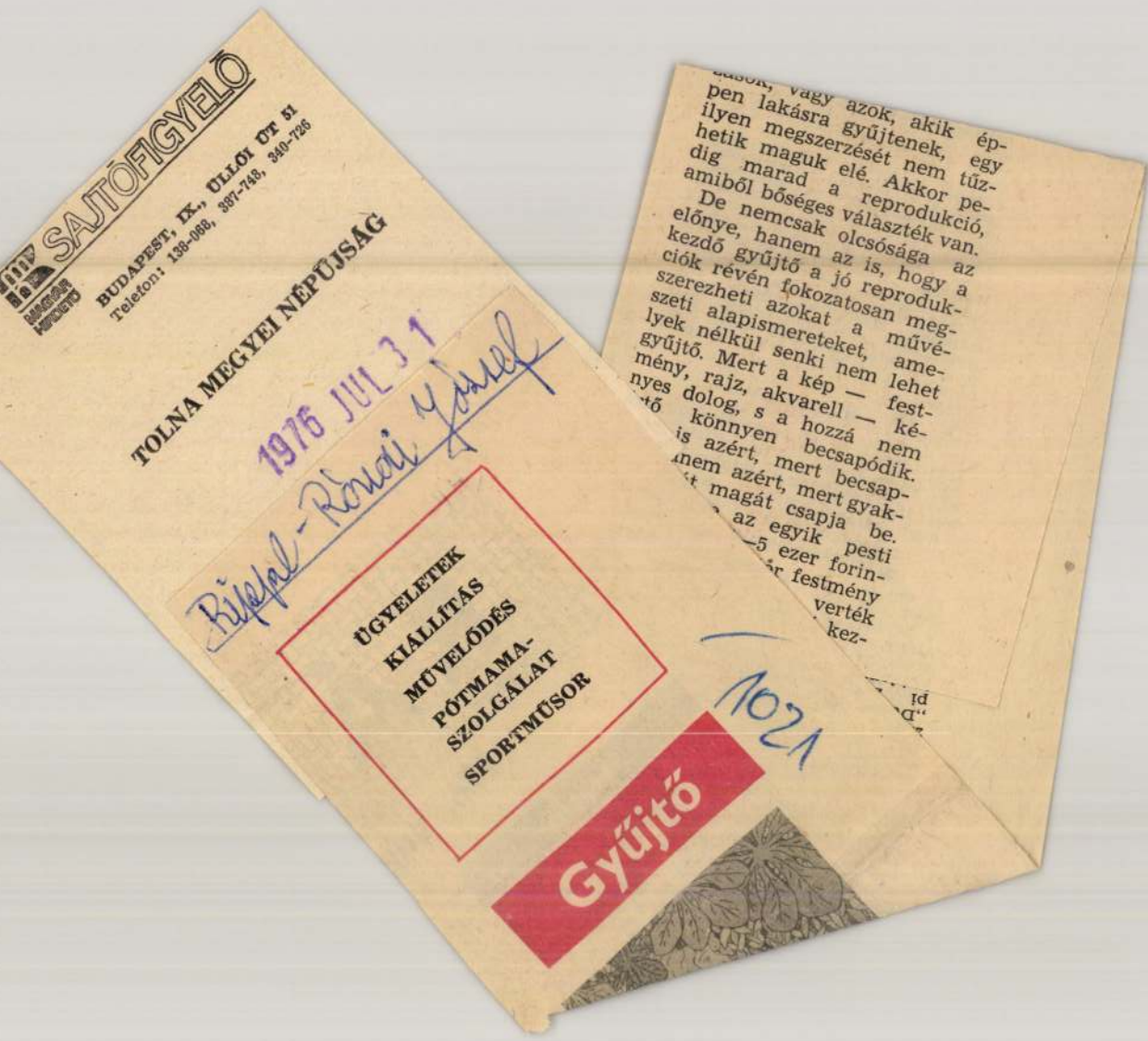
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ULLÓI ÚT 51
Telefon: 136-066, 387-748, 340-726
TOLNA MEGYEI NÉPÚJSÁG
1976 JUL 31
ÜGYELETEK
KIÁLLÍTÁS
MŰVELŐDÉS
PÓTMAMA-
SZOLGÁLAT
SPORTMŰSOR
Gyűjtő
1021

Rippel Rónai József

Máltatás

Boris Mária: Párizsi magyar kiállítás

Nők Lapja, 1977. ~~jannár~~ február 26 – 11 oldal.

Rupp-Rónai József

Méltatás.

——: Magyar kiállítás Párizsban.
Tükör, 1977. február 13 - 35. oldal.

Rippl-Rónai József

„Hölgy nagy kalappal"
(vegyes)

—: Magyar kiállítás Párizsban.
Tükör. 1977. február 13 - 35. oldal.

Rippl-Rónai József

Zorka, 1926., repr.

Kovács Béla gyűjteménye

Ripp-Rónai József

Pan akttal, 1910., repr.

Modern Magyar Képtár, Pécs

Rippl-Rónai József

Alkonyat egy intim szobában, 1892.
v.o. 65x54 cm
Park aktokkal, 1910. papírlemez,
o. 70x102 cm.

Modern Magyar Képtár, Pécs

Rippl-Rónai József

Parkrészlet Vápolnával, o.v. 46×38
Mozgástanulmányok, diópác, 30×46

30. Művészeti Képankció
1973.

Rippl-Rónai József

Virágok vázában, o. v. 81×45
Kilátás a szobából, o. k. 72×100

30. Művészeti Képaukció
1973.

Rippl-Rónai József, festő

Két gyánsuhás nő c. Képe magas
áron kelt el.

— : Befejeződött a 36. képaukció 9,

NÉPSZABADSÁG, n. 1975. máj. 22.

Rippl-Rónai József, festő

Fülep Lajos: Rippl-Rónai — Csontváry — Derkovits c. kötete

↓

—: Most jelent meg 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. márc. 7.

Rippl-Rónai József, festő

Fülep Lajos: Rippl-Rónai —....
.... c. kötete

↓

— : Most jelent meg 12.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. márc. 9.

Rippl-Rónai József festő

Megemlítve.

Illés Endre: A pardon
– Egy klinika emléke 3–7.

TISZATÁJ, Szeged, 19 . április XXIX 4.

Rippl-Rónai József, festő

L.: Csontváry

Alexa K: TV / Szereti ön 9

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. aug. 10.

Rippl-Rónai József, festő

Kásd: Bors István.

Tüskés Tibor: Képzőművészek ... 612-620.

JELENKOR, Pécs, 1975. július XVIII/7.

Rippl ~~J~~ Rónai József

1919 őszén a Tanácsköztársaság bukása után jelent meg a Magyar Iparművészet c. folyóiratban Margitay Ernő volt iparművészeti iskolai tanár írása az alanti címen, ismerteti a művészeti direktórium tevékenységét. – Sok művészeti szabadiskola működött, élén a művésszel

Gábor Eszter: „Vörös művészeti politika".
Kritika, Budapest, 1945. márc.

Ripp l Rónai József

munkáját Lehel Ferenc irónak a Nemzeti Müvészet cimü folyóiratban 1934 1 sz. megjelent cikke szerint Matisse nagyra becsülte a magyar kollégának un Kukoricás stilusu,a pointillizmushoz közel álló festményeit

Forrás 1975/1o/8o

Dévényi:Matisse magyar kapcsolatai

Rippl Rónai József /1861-1927/

Emlékezéseiben /1911 Nyugat kiadása/ két Matisse képet dicsér, a Matisse művek zömérő1 fanyalogva nyiltakozik.

Forrás 1975/1o/8o

Dévényi:Matisse magyar kapcsolatai

Ripp-Rónai József

Festőművész

olajfestmény Debrecenben

Magyar Hírlap 1973 XI. 31.

Rippl Rónai

művészetének hatása az idhuló Bernáth Aurél művészetén erősen érződik.

Magyar Hirlap 1975/298/6

Wagner: A mélykékek énekese

Rippl-Rónai József, festő

Kerepel.

Rózsa Gyula: Kalandok Déri Huberttel

M. F.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. ápr. 20.

Rippl-Rónai József, „Jestő"

Lárd: Tasó Miklós.

Takáts Gyula: A láttatás .... 635-641.

JELENKOR, Pécs, 1975. július XVIII/7.

Rippl-Rónai József
festő

Méltatás

Tóbiás Áron: Gadány, műhelyére emlékezve.
Tükör, 1975 apr. 8 - 17 oldal.

Rippl Rónai József
festő

Miltalics

– Kulturalistikür (Életképek a Nemzeti Galeriában)
Tükör, 1975. május 20 – 12 oldal.

Rippl-Rónai József

Neve említve.

A Két, 1974. márc. 15. 5. elf. 11 r. 9 p.

Rippl Rónai József

Zorka, p. paszt. 51,5 x 42 cm

Lázár Béla gyűjteménye

Rippl-Rónai József
festő

Rippl-Rónai művészete
erősen hatott Martin Fernac-
re.

Fodor Ágnes: A képek elmúlnak.
Nők Lapja, 1975. jún. 11-16 old.

Rippl-Rónai József
festő

A művész gyakori vendége volt
Kaposvárott a Rónai villában
Medgyessy Ferenc.

Fodor Ágnes: A képek élnek.
Vörös Csillag, 1975. jún. 21-16 oldal.

Rippl-Rónai József
festő

Két beszélgető férfi
(nem)

Fedor Ágnes: A képek elmúlnak.
Nők lapja, 1975. jún. 21-16 old.

Rippl-Rónai József

Müve szerepel Kovács Anxtal
gyüjteményében Debrecenben

Mügy üjtő 1975/1

8.old.

Rippl-Rónai József

Vázlata, amely sakkozó tisztelet ábrázol 1917-ből, a kaposvári Korona vendéglőben – Kovács Antal gyűjteményében Debrecenben

Mügyüjtő 1975/1

9. old.

Rippl Rónai József
festő

A művész az elsők között volt
akit felhívta a fi Gyelmet Vedres
Márk művészetére.

Sik Csaba: Vendég Firenzéből.
Tükör, 1974. ápr. 30 – 12 oldal.

Rippl Rónai József
festő

A Művészházi impressionista kiál-
lításott Vedres Márk his bronzáut
méltatta Rippl-Rónai akkiben.

Sik Csaba: Vendig Fivenzéből
Tükör, 1974. ápr. 30-12 oldal.

Rippl-Rónai József festőművész
a Nemzeti Múzeum új kiállításának
címe: „Magyarország a századfordulón."
a művész alkotásaiból is láthatunk e
kiállításon

Környek tájak emberek.
1944. XII. 10. 9.53 Petőfi /11/- Kné -

Rippl-Rónai József
festő

A művész kaposvári volt otthonában számos üveg vára, hetely, pohár, porcelánedény van, amit Rippl-Rónai maga tervezett.

Fedor Ágnes: A képek elmik.
Nők Lapja, 1975. jan. 21. – 16 oldal.

Rippl-Rónai József
festő -

A művész volt kaposvári
otthonában van Anella
arckipe is, tovább több arc-
kép is.

Fedor Ágnes: A képek ihuk.
Nők Lapja, 1975. jun. 21-16 oldal.

Rippl-Rónai József
festő

A kaposvári Rónai irtalan
a művész számos állatvárla-
ta látható.

Fedor Ágnes: A hipék elnek.
Nők Lapja, 1975. jun 21-16 oldal.

Rippl-Rónai József
festő

A hajdan ári Róma villát, ami valamikor Rippl-Rónai műterme otthona volt, most nevelt fia Martin Róbert orvos és családja lakja.

Fedor Ágnes: A hipek élnek.
Nők Lapja, 1975. jún. 21-16 old.

Rippel-Római József
festő

A művész kapcsolatott a
Római villában tartott.

Fedor Ágnes: A lipek éluk.
Nők Lapja, 1975. junius 21 - 16 oldal.

Rippl-Rónai József
festő

A művész képein sokszor
örökítette meg feleségét ka-
zalinet a kaposzáre hert-
jükben, amint ott dolgozik.

Fedor Ágnes: A képek elnek
Nők Lapja, 1975. jun. 21-16 oldal.

Rippl-Rónai József, festő

Megemlítve.

Miért szép?

Dr. Mahsay László: Gauguin: Arevis Királynője – Tahiti piac 1184–1185.

Élet és Tudomány, bp. 1974. jún. 21.

XXIX
25.

Rippl-Rónai József, Jestő

Megemlítve. (A szecesszió...)

Vémeth Lajos: „Boldog béneidők" 6.

550–555.

Élet és Tudomány, Bp. 1974. márc. 22. XXIX/12

Rippl – Rónai József, Jestő

Megemlítve.

H. P.: „Boldog béneidők" 5.

496–500

Élet és Tudomány, Bp. 1974. márc. 15.

XXIX

11.

Rippl-Rónai József, festő

Többször s több vonatkozásban megemlítve.

(Beszélgetés Martyn Jeremcel)

Türkés Tibor: Képzőművének műhetyében 439-446.

JELENKOR, Pécs, 1975. ápr.-máj. XVIII/4-5.

Rippl-Rónai József, festő

Megemlítve egy levele 1916-ból.

Bodri Ferenc: Képzőművészeti könyvszemle
– Oscar Kokoschka: Életem 253-256.

JELENKOR, Pécs, 1975. március XVIII/3.

Rippl Rónai József festőművész

a legelhivatottabb magyar temperafestőnek bizonyára a művészt tartják, kinek híres piros sapkás önarcképét a Magyar Nemzeti Galériában látjuk. (ecultúra).

-gyuris-: a pasztelltechnika.

Fókusz, 1974. aug. 17.

Rippl-Rónai József (festő)

Lázár Béla műgyűjteményében található a művész képeiből is.

Népszava, 1974. dec. 14. 102. évf. 292 sz. 10 p.

Rippl Rónai József (1861-1927)

Pajta az 1890 körül alakult

„Nabis" csoportnak

Németh Lajos: A XIX. sz. művészete Corvina Bp. 1974.
176. old.

Rippl Rónai József 2

Munkácsy tanítványa volt, festett is néhány zsánerlépet, amelyben mestere stílusát követte. Whistler inspirációjára vált a modernebb törekvések hívévé, első posztimpresszionista „jellemű" műve az 1889-es „Nő fehér pettyes ruhában" c. lép.

Németh Lajos: A XIX. sz. művészete Corvina Bp. 1974.

182. old.

Rippl-Rónai József festőművész a Petőfi Irodalmi Múzeumban a „Magyar Könyvművészet" kiállításon láthatjuk rajzát. (említve)

Losonci Miklós: Kiállítótermekben. Pestmegyei Hírlap, 1975. jan. 14.

Rippl-Rónai József festőművész
a pécsi modern magyar képtárban
szerepel alkotása.

Láttuk, hallottuk.

1974. XII. 29. 11.14 Tóth D.

Rippl-Rónai József (1861-1927)

„Családi jelenet" Olaj, vászon 63x74

Jelenve lent Galra: Rippl (Sérült)

Védett. Kikiáltási ár: 25000 Ft.

BÁV 36.Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Rippl-Rónai József

„Két gyányrubás nő" Olaj vászon
75x62

Selesve lent balra: Rónai

Védett, tiliáltási ár: 50000 ft

BÁV 36. Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Rippl Rónai József

„Lilaszalas nő" Pastell 50x40

Selesve fent balra: Rónai 24.

Utáltási ár: 35000 ft.

BÁV 36. Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Rippl Rónai József 3

1892-ben barátjával, a skót J. P. Knowlesszal Neuillybe költözött, itt festette az un. „fehete korszakába" tartozó műveit: „Karcsú nő vázával", „Kalitkás lány" (XIV. tábla) és „öregasszony ibolyával" (1895)

Németh Lajos: A XIX. sz. m. Kvészete Corvina Bp. 1974. 182. old.

Rippl-Rónai József

4

1895-ben került baráti kapcsolatba a Nabis festőivel (175. kép) 1899-ben Barátjánál, Maillolnál dolgozott, nagyméretű portrét is festett róla (Párizs, Musée d'Art moderne)

Németh Lajos: A XIX. sz. művészete Corvina Bp. 1974. 182. old.

Rippl-Rónai József 5

A recenzió nyellemében iparművészeti tervezés-sel is foglalkozott (Andrássy Tivadar részére ebédlőben) e téren is jelentős. Igen fontos volt grafikai munkássága, színes litográfiai, nagyvonalú stilizálásukkal különösen rangos termékei ennek a termékeny művészi periódusnak.

Németh Lajos: A XIX. sz. művészete Corvina Bp. 1974.

182. old.

Rippl-Rónai József 6

Rövid belgiumi és moszkvai tartózkodás után 1902-ben szülővárosában, Kaposvárott telepedett le. Itt stílusa megváltozott, ízes humorú, zsánerszerű képeket festett, majd a tízes évek körül dekoratív kolorítú, síkszerű szintetizáló képeket.

Németh Lajos:A XIX.sz.művészete Corvina Bp.1974.

182.old

Rippl Rónai József

„Falusi ünnep" 1895

Színes litográfia 39x53 cm Bp. MNG

Németh Lajos: A XIX. sz. művészete Corvina Bp. 1974

183. old.

Rippl-Rónai József

„Bonnard festő" 1897

Olaj, cementpapír. 61 x 49 cm. Bp. MNG

175. tétel

Németh Lajos: A XIX. sz. művészete Corvina Bp. 1974

183. old.

Rippl-Rónai József
(1861-1927)

„Marcsa néni" Tusrajz 22x28
Selezve fent balra: Rónai
Ziliáltási ár: 1500 ft

BÁV 36. Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Réppl-Rónai József

„Mandolinozó nő"

Tusrajz 21x28 Jelezve lent balra: Rónai

Vételár: 3000 ft

BÁV 36.Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Ripple Rónai József

„Trécselők" Pasztell 30x20

Selezve lent Gabra: Rónai

Utáltási ár: 20 000 ft

BÁV 36.Müvészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Rippl-Rónai József festőművész

a Mom művelődési Központjában tartják a 36-ik művészeti képaukciát, melyen szerepel 7 alkotása, köztük a „Két gyászruhás nő" c. (emlitve)

Esti krónika II.

1975. máj. 20. Petőfi 20.00 /11/ KGyné

Rippl-Rónai József, festő

L.: Ék Sándor

Rózsa Ly.: Egész évben ... 9.

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1975. okt. 26.

Rippl-Rónai József, jestő

Kárássy Sándorné: Rippl-Rónai a Somogyi sajtóban c. ismeállítása.

Fodor András: Kiadványok Somogyból 434-435.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1972. júl.

XXV/7

Rippl-Rónai József, festő

Kaposvárott jó bibliográfia készült: Rippl-Rónai a somogyi sajtóban címmel.

Hügedi Péterné: A helyismereti bibliográfia helyzete és feladatai 724-727.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1972. dec.

XXII
12

Rippel-Rónai József, Festő

L.: Bernáth Aurél

Szij R.: Beszélgetés ... 615-617.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1970. okt. XX/10.

Rippl – Rónai József, festő

L.: Kass János

–: Ma: sátorban ..... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. szept. 20.

Ripp-Rónai József

egy képét tartós letétként
a Miskolci Képtár rendelkezésére
bocsátotta a Magyar Nemzeti Galéria.

Napjaink 1974 augusztus
Mold.

Rippl Rónai József, festőművész

Móricz Zsigmond arcképe.
(repr.)

Artner Tivadar: Képzőművészetről képben és szavakban.
Nógrád, 1977. máj. 26.

Ripp-Rónai József

Szabó György

Ripp-Rónai rejtélyei

Magyar Nemzet, 1986. máj. 24. 9.

és objektekkel. Tevékenysége – és egész életműve – összművészet jellegű; a „Gesamtkunstwerk"-kifejezés hagyományos értelmében. Folytonosan *építkezik*; építmények az egyes (mű)tárgyak és építmény lesz maga a kiállítás egésze is, melynek bizonyos elemeit utóbb más összefüggésben ismét felhasználja. A festmények, rajzok és objektek egy

képzeletbeli ép
előképeiként s
térben valóság
távolról sem en
kezdetleges, d
vackok ezek: f
és az építészet
nait hiába ker
vekben, talán
aki a legvált
emelt magána
Mezei Ottó és
1978/2.). Nem
tésére, birtok
formateremtő
„birtokba vét
félrevezethető
csak *szelid m*
szió"-ról (min

Rippl-Rónai József

Székely András

Rónai és Rippli

125 éve mulatta Rippl-Rónai József

Népszabadság, 1986. máj. 24. 13.

legfontosabb alkotó telepek nem
ájukat évről évre biztositani tud-
az Alap rendszeres, és az Or-
többéves támogatásának is. Jelen-
p müködik: a Hajdusági Festészeti,
Nyiregyháza-Sóstói Éremmüvészeti
ti Zománcmüvészeti, a Nagyatádi
cél és Fémszobrász, a Villányi
a Alkotótelep. Van 3 olyan tele-
lmazott Grafikai, a Makói Grafikai
l hazai müvészek dolgozhatnak.
juk nemzetközi kapcsolatainkat
alista országgal van kiállitás-
yezményünk, jók a kapcsolataink
ti szövetséggel, sőt alakulóban
s országaival is. Évente 7o-8o
őség, a külföldön eltölthető na-
b fontos nemzetközi szervezetben
nkat, bár sajnos vannak olyanok
an tagdijat fizetni. Ezekből sem

RIPPL-RÓNAI József

Bernáth Mária: A szelid „fauve". Rippl-Rónai József pottyos képeinek stílusáról. = MÉrt, 1994/1-2. 165-171.

rális sajátkezű aláírásáva

csét nélküli levél: "Tek

országunk hivsége mellett

szenvedését, úgy annyira,

bonája esztergomi labanco

lehessen [...] magának k

Nemzetes Keresztessy Imre

kegyelmének fiscális gabon

Sámuel házassága révén is

bornokkal, mert nőül vette

dit nevű leányát.[31]

Grassalkovich

Rippl-Rónai József

Schiffer villa szalonja

Egri Nyári Egyetem 1993
Bp. 1993. 70

RIPPL RÓNAI JÓZSEF

AKNAI Tamás

Rippl Rónai József, Bp, 1971. Corvina, 31 lap
54 kép, Müvészettörténeti Kiskönyvtár

RIPPL RÓNAI JÓZSEF

BERNÁTH Mária

Rippl Rónai József, Bp, 1976. Gondolat, 269 lap
18 cm. /Szemtől szembe :/

Rippl-Rónai József kiállítás
Tihany, Múzeum. 1968
Rendezte és katalógust összeáll. Bodnár Gy.
Tihany, 1968. Rónai my. Bp., 13 l., 17 t.,
23 × 20 cm

ROBOZ Zsuzsi

Soós Magda: Robor Zsuzsi [interjú] =
M. Hírek, 1985. június 8. 6. ill
29. p. E. ill

Rippl - Rónai Ödön

Pandúr József: Rippl - Rónai Ödön a festő. = Somogyi Honismereti Híradó, 1986/2. 28 - 32.

RIPPL-RÓNAI József

Pandur József

Muzsika Rippl-Rónai József

házában

Somogy, 1985. nov.-dec. XIII. évf.

6. n. 57-61.

tően visszavezethetők valamelyik nagymesterre, s az ész nemzetközi mezőnyben pontosan meghatározhaak azok a koordináták, ahonnan a szobrászati ötletek ndultak. Úgy látszik, kiürült a század szobrászatának ivös doboza. Az új évezredre talán új skatulyát kellene resnünk.

Mik ennek a kialakult köznyelvnek a jellemzői? A kiancoltsággal, az árufétis jelleggel minden valamirevaló obrász szembeszállt (kivéve az olaszokat, akik ma sem lnek a márvány selymes fényű anyagának használatá-

ól. Könnyű nekik, egy komplexusmentes kulturális nagyatalomnak!). De a silány anyagok és a „szegénység és gyszerűség a kivitelben", a keresetlen modor sem menti neg a szobrászatot a műkereskedelem karmaitól. Ma nár ott tartunk, hogy a közönségességgel és brutálissal szemben minden nemes anyag vagy az igényesebb megnunkálás üdítően hat a nézőre. A baltával faragott fa, a zúzott cserép és a hulladék úgyis beleolvad a szemét és a dilettantizmus jellegtelenségébe.

A kiállításokon mindig akadtak polgárpukkasztó művek s. Most egyetlen ilyen blaszfémikus mű sem akadt. Ezzel

RIPPL-Rónai József

Nagy Gabor

Rippl-Rónai József levelei
Ernst Lajoshoz és Tóth Ferenchez

Somogy, 1985. márc.-ápr. XIII. évf. 2. sz.
86-93.

Németalföld középkor[illegible] mú

KIÁLLÍTÁS

Urba

Az utrechti Rijksmuseum Het Catharijneconver
1981-ben kapta meg az Európa Tanács és a nen
zetközi múzeumi szervezet, az ICOM nagydíját, mint *
év múzeuma*. A Katalin-kolostor néven ismert állan
múzeum Hollandia keresztény kultúrájának gyűjtem
nye, Európa egyik legjelentősebb középkori múzeuma.

A középkori templom és kolostor épülete az idők fo
lyamán több átalakításon esett át: a XV. században
karmelita szerzeteseké volt, 1528-ban V. Károly császá
a máltai Johannita lovagrendnek adományozta, a váro
1580-ban történt protestánssá válása után pedig világ
célokat szolgált, még kaszárnya is volt benne. Az épüle
restaurálása és átalakítása a hetvenes években történ
meg. 1976-ban jött létre a holland állam, Utrecht váro
és a különféle egyházak segítségével és összefogásával a
az új típusú történeti múzeum, amely nemcsak a váro
érseki múzeumának a XIX. században létrejött gyűjte
ményét vette át, hanem Hollandia többi kallódó kato
likus egyházi gyűjteményét és kincstárát is. Utrecht m
katolikus város a protestáns Hollandiában. A Rijksmu
seum Het Catharijneconvent múzeuma 1979-ben nyíl
meg Juliana királynő jelenlétében, ünnepélyes keretek
között. A ma álló kiállítás Hollandia katolikus közép

RIPPL-RÓNAI József

Németh Lajos: Ezer év. 404-405. ll

RIPPL-RÓNAI József

LACZKÓ András: Rippl-Rónai József és Kner Imre levélváltása. = M. Nemzet, 1985. január 7. 7.

Kor. SZÍJ Rezső: A Rippl-Rónai levelek és Knerék. = M. Nemzet, 1985. febr. 4. 6.

RIPPL-RÓNAI József

Laczkó András: Ecset és toll : Rippl-Rónai József és az irodalom. Bp. : Akad.K., 1983

rec. R.TAKÁCS Olga = Hungarologiai Értesitő, 7, 1985, 3-4. 107.

gusa. Nemzeti Szalon Művészeti Egyesület (Bp.) 193
január 1-től január 14-ig. 24 p.

Máthé András: *Jakab András* (festőművész, 1906-
1939?) = Magyar Élet IV. 3. sz. 30 p.

Magyar népiség — új magyar szellemiség (1. rész)
Új Élet VIII. 9. sz. 303—306. p.

Magyar népiség — új magyar szellemiség (2. rész)
Új Élet VIII. 11. sz. 368—374. p.

Egy testvérfajról, mely eltűnt és mégis itt van. A k
nok bejövetelének hétszázados évfordulójára. = Egy
dül Vagyunk II. 9. sz. 14—17. p.

Szellemi munkatábort — Néprajzi gyűjtést! = A
Utunk VII. 5. sz. 6—8. p.

A kunok. = Hanza Szövetkezeti Újság XII. októ
15. sz. 5. p.

A Székesfővárosi Képtár és Történeti Múzeum
szerzeményei a Nemzeti Szalonban. = Budapesti H
lap 1939. január 22. sz. 13. p.

v.l.: *Az Ernst Múzeum gyűjteményének aukciója.*
Budapesti Hírlap, január 22. 14. p.

Téli Tárlat a Műcsarnokban. = Budapesti Hír
január 29. 13. p.

v.l.: *A Műterem kiállítása.* = Budapesti Hír
február 5. 13. p.

(név nélkül): *Új magyar képek.* = Budapesti Hír
február 5. 14. p.

A [illegible] téli néphagyományaink ismeretéhez. He

Rippl-Rónai József

Dénes Zs.: Rippl-Rónai tér arca. =

125-128.

RIPPL RÓNAI József festőművész kiállitása
Somogyi Képtár, Kaposvár, 1973.

RIPPL RÓNAI JÓZSEF

AKNAI Tamás:

Rippl Rónai
Bp, 1971. Corvina, 32 l., 27 t.
/A művészet kiskönyvtára, U.F. 62./

RIPPL RÓNAI JÓZSEF

IVÁNFYNÉ BALOGH Sára

Rippl-Rónai ~~Rapp~~ József iparmüvészeti elvei és iparmüvészeti tevékenysége kiadatlan levelek nyomán, Müvészettörténeti Értesitõ, 1963. 2-3 sz. 168-19o lap.

RIPPL RÓNAI JÓZSEF

GENTHON István

Rippl Rónai József, Bp, 1958. Képzőművészeti Alap, 40 lap, 48 szines tábla

RIPPL-RÓNAI József

NATANSON, Thadé: Egy magyar festő: Rippl-Rónai.
= Somogy, XIX.évf. 5.sz. 1991 53 - 55.p.

Natanson,T.: Peints a leur tour. Paris : Alban Michel,
1948. c. könyvéből egy irás

PERNECZKY GÉZA:

A ringlispílre nehéz

Gondolatok a keleti és nyugati művészet

Az idén júliusban az aacheni Ludwig Alapítvány nemzetközi konferenciát rendezett „Westkunst – Ostkunst", azaz „Nyugati művészet – keleti művészet" címen. Ezen a meghívott vendégek, akik Közép- és Kelet-Európa művészeti szakértőinek számíthattak, arra a kérdésre igyekeztek választ találni, hogy – különösen most, a vasfüggöny lehullása után – van-e még létjogosultsága annak, hogy Kelet-Európa művészetét a modern kor normáitól eltérő és sajátságos jegyeket viselő jelenségnek tekintsük. Továbbá, hogy mi az oka annak, hogy ez az övezet még mindig olyan nehezen tud bekapcsolódn képzőművészet nemzetközi vérkeringéséb

A konferencia anyaga változatlan cím müncheni Scaneg kiadó gondozásában k ban is megjelent németül. A kötet alcíme fordítva:) Visszamaradás vagy integrá denkit, akinek köze van a művészeti köz váncsisággal tölthet el. Nem is titok, hc európai kultúra vélt vagy igaz elszige (provincializmusának?) a kényelmetlen van szó.

Először is néhány megjegyzést a címről, mert az maga is egy külön történet. A *„Westkunst"*, azaz a „Nyugat művészete" ebben az élesen kihangsúlyozott formában csak 1981 óta szerepel a művészettörténészek szótárában. Akkor ugyanis Kölnben ezzel a címmel egy szuperméretű kiállításon mutatták be a harmincas évek óta eltelt fél évszázad modern művészetének a történetét és a csúcsteljesítményeit.

A nemes szándék azonban nem aratott osztatlan sikert. A német kritika egy része akkor a Nyugat – úgymond – „kultúrimperializmusát", illetve arroganciáját vélte fölismerni abban, hogy a kiállítás rendezői a modern képzőművészetet mindenestül a földgömb nyugati részének ajándékozták, mintha Kelet-Európa (vagy a latinamerikai és ázsiai országok) semmivel sem járultak volna hozzá a huszadik századi kultúrához. Azt csak kevesen tudták, hogy a tárlat eredeti címe *Weltkunst*, azaz „Világművészet" lett volna, és csak az a körülmény, hogy az akkori viszonyok között teljesen reménytelennek látszott, hogy a Szovjetunióban illegálisan dolgozó újabb moderneket, vagy a népi demokratikus országokban hasonló helyzetben lévő ottani nem hivatalos művészek nem hivatalos) művészeinek a munkáival egészítse ki. A Ludwig-gyűjteményeknek ez az új, mintegy a lábjegyzetekből a címsorokba felkerült egzotikus fejezete azonban túl vegyesre sikerült, s nem hozta meg a várt elismerést. Lehet, hogy a neves gyűjtő azt hitte, hogy elég, ha nagy mennyiségben veszi a kelet-európai művészetet, és azokat vásárolja, akik „híresek". Hogy ez nem egészen ugyanazzal az eredménnyel jár, mintha, mondjuk, a kubizmus vagy amerikai Pop Art hírességeit gyűjtené be, hiszen a kelet-európai művészet bizonyos fejezetei mögött az erkölcsi és a művészi kvalitás életveszélyes szakadékai nyílnak meg, ennek a kényes kérdésnek a vételéhez valahogy nem rendelkezett a megfelelő antennával. De a hideg szelet, ami a vásárlásokat követően a sajtóból fújt, lehetetlen volt nem éreznie.

Csak dicséretes lehet tehát, hogy ezek után Ludwig úr is arra az elhatározásra jutott, hogy úgy látszik, több sikert ígér, ha a német szakértők és az érintett országok művészettörténészeinek a bevonásával egy *konferencián tisztázzák*, hogy ők miként látják a helyzetet, és mi az, ami a kelet-európai művészetből tényleg jó, és esetleg

pai szecesszió legalább előkészítője lehetett a n sőbb lezajló forradalmi (és bukásoknak), mint a fia bizonyos iskoláinak az – éppen Keleten ne erőkre támaszkodó – m lom.

Ezeket az összefüggés a *reformista értelmisé* nizmus felé kaput ny szerepének a fontosságá amik ma, utólag, egyen

RIPPL-RÓNAI József

BERNÁTH Mária: A„nemzeties művészet" programja Rippl-Rónai intérieur-képeiben. = MNG Évkönyve 1991 (1991) 283 - 286.p. ill. E.

397

om, 1863-69.

n. 1887-1904

. Kassa 1848.

9-1902

355-1865

sony. 1780-1787

st 1843, utóbb

9

arterly

. Bp. 1902--

RIPPL-Rónai József

HAIMAN György: Rippl-Rónai József és a Kner család kapcsolatáról. = Magyar Könyvszemle, 107.évf. 1/2. sz. 1991. 148 - 150.p.

Kner Izidor és R-R.J. leveliek közlése

uttgart-Leipzig, 1903,

. eine Bilanz? Stuttgart, 1904,

ra-Epidemie in Hamburg 1892.

romonok, atomok, fémek és öt-
K.

RIPPL-RÓNAI József

FIOLA Pál: Két könyv Rippl-Rónai Józsefről : Szabadi Judit: Igy élt Rippl-Rónai József ; Rippl-Rónai vonzásában.Szerk. Laczkó András. = Somogy, XVIII.évf. 5. sz. 1990 96 - 98.p.

RIPPL-RÓNAI József

HORVÁTH János: A Rippl-Rónai hagyaték. = A Somogy ~~Megyei~~ Muzeumok Közleményei 9 (1992) 143 - 168. ill. G F

NAGY Ildikó: The first two years of a small Budapest gallery. = New Hungarian Quarterly, 25, No 93, 1984 179-184.

318. **Budapest,** Fotóművészeti Galéria

(h.é.) [HAJDÚ Éva]: Egy galéria születésnapjára. Magyar Nemzet, 1984. január 27. 7.

319. **Budapest,** Generalart Studio

PALLAGI Ferenc: Galéria nyílt a Népköztársaság útján [beszélgetés Simon Zsuzsával]. = Esti Hírlap, 1984. május 7. 2.

320. **Budapest,** Hungarocoop Galéria

(fazekas): Vállalati galéria: Hungarocoop. = Esti Hírlap, 1984. január 30. 2.

321. **Budapest,** Iparművészeti Múzeum

KÁDÁR Márta: Tulipános cserepek. = Magyarország, 1984. szeptember 16. 59., ill.

LE MUSÉE des Arts Décoratifs en 1981-1983. = Ars Decorativa, 8 (1984) 161-162.

VÁRNAI Iván: A magyar szecesszió remeke : Befejeződött az Iparművészeti Múzeum felújítása [beszélgetés Miklós Pállal]. = Népszabadság, 1984. július 1. 5.

322. **Budapest,** Kiscelli Múzeum

BERTA István: A Budapesti Történeti Múzeum Kiscelli Múzeuma. Bp. : BTM, 1984 [8]p., ill.

HAIMANN György: Megnyílt a főváros nyomdászattörténeti gyűjteménye. = Magyar Grafika, 28, 1984, 2. 45-47., ill.

LÓSKA Lajos: Elfelejtett remekművek a Kiscelli Múzeumban. = Művészet, 25, 1984, 7. 35-41., ill.

RIPPL - RÓNAI

Németh Lajos

A vizuális kultúra helyzete
a magyar századfordulón,
Rippl - Rónai művészetének
vetületében

Acta Hung. 1982. 2.n. 191-209.

kezdetben sziénainak ta
Mesterének tulajdonitot
való rokonságát ismertét

A passiójel
/1373-78/ és a burgundi
legutóbb igen helyesen
ikonográfia, de a tulfi
mester passióképein, kü
benmár olyan konzervati
régi előképpel magyaráz
művészetből vett analóg
lennének, ez a kompozi
a stilisztikai különbsé
kapcsolat nem lehetsége

RIPPL-RÓNAI József

Andrássy palota üvegablakai, 1898

VARGA Vera: Róth Miksa művészete.
Bp. Helikon, 1993 25-26.

RIPPL-Rónai József

[redacted] Katalin: Az angol tradicionalista (organikus) modernizmus útjai Magyarországon a századforduló művészetének tükrében. = Régi és uj peregrinációi I. Bp.-Szeged, 1993
110.

RIPPL-RÓNAI József

Vadas József: „Bádogbuzogányos kastély". Rippl-Rónai villája Kaposvárott. = Szalon, 1997/2. 17-21.

Rippl-Rónai József

Szabó Júlia: A XIX. sz. festészete Mo-n.
Bp. 1985,

54–55, 310–313 (314–318-as kép)

Rippl-Rónai József

Legendy Péter: Ilyen Magyarországon alig történt vagy történik meg. Beszélgetés Bernáth Máriával és Plesznivy Edittel. = Magyar Művészeti Fórum, 1998, 1. 2–8. ill

l is jól tervezhető funkciók, olyanok,
térre, pl. kultúrális székházak,
k. Ismételnem kell, mindig a kezelő
akinek a hozzáállásán a méltó

árosi épületnek a körét, ahol a
kások voltak, de a kutatás során
ültek elő, amelyek a funkció
ségessé. Az új, a restaurált
deltetés megválasztása és főleg
delkezésre álló helyiségekben szép
ára. Így született több, ma is jól
utató helyiség, iroda. Sok esetben
lasztása nem a legszerencsésebb,
egy általános kultúrszint javulása

RIPPL-RÓNAI

SZERETETTEL MEGHÍVJUK ÖNT, CSALÁDJÁT ÉS BARÁTAIT
1998. ÁPRILIS 10-ÉN, PÉNTEKEN 15 ÓRAKOR

A RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

MŰVEIBŐL RENDEZETT KIÁLLÍTÁSUNKRA

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA: BERNÁTH MÁRIA, MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

Virág Judit

Tárló István

H-1055 BUDAPEST, FALK MIKSA U. 13. TEL.: (36-1) 312-20-71 FAX: (36-1) 326-91-21

Mű-terem galéria
Virág Judit

Rippl-Rónai József: Fiatal nő virágcsokorral enteriőrben.
Pasztell, Vászon j.b.l. Rónai 98, 63x79cm

Rippl-Rónai József
női portréi

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

SÁRMÁNY ILONA: JÓKEDVÜNK NYARA.
RIPPL-RÓNAI GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSÁRÓL
ÉS AZ ABBÓL MEGJELENT KATALÓGUSRÓL

BUDAPESTI KÖNYVSZEMLE 1998 TÉL,
382-389

RIPPL-RÓNAI Józef

Szentesi Edit: Rippl-Rónai Józefnek az új Országházba szánt Zárpittenei. =
AH 1998/2. 379-384. ill

GÁSPÁR Ferenc: Rippl-Rónai az olasz fronton. 1916. július-augusztus.
= AH 1998/2. 385-400. il

Szabó Júlia = AH 1998/2. 468-473.

idapesti műemlék-helyreállításokról]. =
em, 4, 1960, 4. 247-249. ill.

ékei. + Budatétény műemlékei. + Nagytét
A XXII. kerület elpusztult műemlékei. I
műemléki topográfiája. Szerk. Dercsényi
ipest műemlékei. II. Szerk. Pogány Frigy
idó, 1962. 597-618., 618-623., 629-639.,
5. ill.

*klós*FF: A főváros műemlékvédelme. In: Ma
em 1949-1959. Bp., 1960. 169-179. ill.

írásainak bibliográfiája. = Művészettört
, 1965, 3. 187-190.

idapesti műemlék-helyreállításokról]. =

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

LNÉVNÉLKÜLI: „DER MALER JOSEF RIPPL-RÓNAI..."

HAZATÉRT DRÓGORSZÁGBÓL

POSTER LLOYD 1902. jan. 31

dására:

ubiquité des métis dans
anique et coloniale

X. teremben

mácsolást biztosítunk.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

/1. n./: Opus mirabile. Kitüntették a Rippl-Rónai-tárlat közreműködőit
Magyar Nemzet 1999 május 3

Szeretettel meghívjuk Önt, Családját és barátait

1998. április 10-én, pénteken 15 órakor

A Rippl-Rónai József

műveiből rendezett kiállításunkra

A kiállítást megnyitja: Bernáth Mária, művészettörténész

Virág Judit

Tóth István

H-1055 Budapest, Falk Miksa u. 13. Tel.: (36-1) 312-20-71 Fax: (36-1) 326-91-21

Mű-terem galéria
Virág Judit

Rippl-Rónai József: Fiatal nő virágcsokorral enteriőrben.
Pasztell, vászon j.b.l. Rónai 98, 63x79cm

Rippl-Rónai József
női portréi

Rippl - Rónai József

Új Mív. 2003. 12. p. 33.

A szerződés nyilvántartási száma a Megrendelőr
A szerződés nyilvántartási száma a Vállalkozóná

KUTATÁSI-FEJLES

1. Szerződő felek:

Megrendelő: **IVAX Gyógyszerkutató**
1045 Budapest, Berlini u.

Vállalkozó: **Dr. Bányai Barnabás**
1173 Budapest, Kolibri u.

2. A szerződés tárgya:

„Single blind, randomized, multicentre p
GYKI-16 084 in male patients with benigr
GCP szerinti elvégzése, a -szerződés 1. sz.
szerint.
A vizsgálat kódja: IDR-201-13-168

3. A szerződés célja:

A Megrendelő részére a 2. pontban leírtaknak

4. A szerződés keretében elvégzendő feladatok:

Vállalkozó a klinikai vizsgálat során kórházi

RIPPL-RÓNAI József

Zorka zöldköves gyűrűvel (part., pap, 52x42)
c. képe 10m Ft-ért kelt el
2000. május 19-20-án a Kieselbach
Galéria árverésén.

BÁV, Kieselbach: Két árverés 3 napja

Népszabadság, 2000. 05. 22. 15. o.

RIPPL-RÓNAI József

PANDUR József: A két Rippl-Rónai Arcalón (1898-1903)

= Szemegyi Honismereti Híradó 20. 1989. 1. 16-24.

XX/XX v. / kurtuz

KONSTR

In den Berlijnschen
werken van twee hongaren
Konstenaars van totaal ve
Moholy-Nagy organiseert g
zwaartekracht bevrijd, om
in de ruimte zweeft en ee
Peri is breed en diep dui
mentaliteit. Eene grondei
zaam. Zij bezigen geometr
nabeeldend te zijn, met e
tastende wettigheid der p
uiterste ekonomie, aldus

RIPPL-RÓNAI József

Tímár Árpád kritikája az 1988-as kiállítás katalógusáról

MÉrt 1989. 194-198

Die Schönheit als Rätsel 175
Die Kultur als Traum 180
Freuds Leonardo 184

9. Im Labyrinth der Moderne
Baudelaires Ideal des «Heute» 187
Courbet und die Malerei als «reale Allegorie» 190
Manets Arkadien an der Seine 194
Der Streit um die ‹Olympia› 200
Der Spiegel in der Bar 205

10. Fluchtwege in die Freiheit
Japans fremdes Kunstideal 209
Ein Amerikaner in Paris 215
Sonnenblumen im «gelben Haus» 218
Das Exil in der Südsee 224
Ein antipodisches Meisterwerk aus Tahiti 230

Rippl-Rónai József

Rockenbauer Zoltán: Egy magyar nabi. Rippl-Rónai Budapesten, Párizsban, Brüsszelben.

Európai utas 1999/2., 45. p. ill.

RIPPL-RÓNAI J

MŰ-TEREM GALÉRIA - VIRÁG JUDIT

A MŰ-TEREM GALÉRIA 2000 ÁPRILIS 7.-ÉN TARTJA KÖVETKEZŐ ÁRVERÉSÉT
A BUDAPEST KONGRESSZUSI KÖZPONTBAN
AZ AUKCIÓRA VÁRUNK KVALITÁSOS 19. ÉS 20. SZÁZADI
MAGYAR MESTERMŰVEKET ÉS ZSOLNAY KERÁMIÁKAT.
BEADÁSI HATÁRIDŐ: 2000 FEBRUÁR 15.

EGÉSZ ÉVBEN VÁSÁROLUNK, BIZOMÁNYBA ÁTVESZÜNK 19. ÉS 20. SZÁZADI
MAGYAR MESTERMŰVEKET ÉS ZSOLNAY KERÁMIÁKAT.

Kellemes Karácsonyi Ünnepeket és Boldog Új Évet kívánunk!

KATALÓGUS ÉS INFORMÁCIÓ SZEMÉLYESEN: MŰ-TEREM GALÉRIA 1055 BUDAPEST, FALK MIKSA U. 13.
TELEFON: (00-36-1) 312-20-71 - **FAX:** (00-36-1) 326-91-21 - **E-MAIL:** MU-TEREM.GAL@MAIL.MATAV.HU

Virág Judit Tóró Mátyás

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF: ZORKA VÖRÖS FOTELBAN,
PASZTELL, PAPÍR 52X42 CM JELEZVE JOBBRA FENT: RÓNAI 1918, JELEZVE BALRA FENT: ZORKA

Mű-terem Galéria
Virág Judit

Tavaszi Aukció
2000. április 7.
Budapest Kongresszusi Központ

RIPPL-RÓNAI Jóźef

Szabó Júlia: Nyakba tatott szalag, ibolyacsokonal. Rippl-Rónai Jóźef ifjúkori portréi. = ÚMU 1999/1. 4-7.

12. Kandallógyámkő a pécsváradi várból, 1520-1530. (Pécs

13. Kerettőredék rozettákkal Pécsről,
1510-1520. (Pécs. Janus Pannonius Múzeum)

14. Keret
1510-1520. (P

RIPPL-RÓNAI Józef

- Ezzel a nagy művesnel szoros barátságot tartottam és egyszer, mikor képeit kiállította a Royalban, segítségére voltam a rendezésben.

- Irma c. regéjet is illusztrálta

Huszár Vilmos: Életem regénye.
Bp. 1930. 245.
250.

tva Kerény, ünnepe június 4., vér-

ıss. Ünnepe március 30., transla-
nnepe március 25., translatioja jú-
g im Breidgau, 1936. 594-595. és
nd 1560 Lebensbeschreibungen
lő dátumoknál. Az azonos nevek

ntossággal, de szinte minden eset-
Endre – Zágorhidi Czigány Balázs:
ig. Szombathely, 1994. 22-25. Ezt
Savaria christiana. In: A 200 éves
hely, 1977. 35-94. korábbi iroda-

atásban, *B. Thomas* i. m. 68.; *Tóth*

rinus vértanú püspök. Kép a pan-

veg kétségtelenül a Brenner-park-

, 104, 1977, 1. 65-75. címmel kö-
A későbbi hidakról *Horváth Tibor*
17., 23.
hely rend. tanácsú város térképe.
inos, Borovszky Samu. Bp., 1898.;
ombathely.
Vas megye múltjából. 3. Szombat-
. A 17. században ezen a környé-

korához. Kézirat, Egyházmegyei
ıetetlennek. A bőrbe kötött, 163
őképp a római korral foglalkozik,
vát és szlovén nyelvterületről, de
nik. Futólag átnézve sajnos a kép-
datot pontosabban idézi *P. Buocz*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

TOLNA MEGYEI NÉPÚJSÁG

1976 JUL 31

Rippl-Rónai József

ÜGYELETEK
KIÁLLÍTÁS
MŰVELŐDÉS
PÓTMAMA-SZOLGÁLAT
SPORTMŰSOR

Gyűjtő

1021

Rippl-Rónai József: Rózsát tartó nő. (Részlet).

Eredeti vagy repró? Természetesen eredeti, ha valakinek jut rá pénze. Mert nincs az a tökéletes reprodukció, amely az eredetivel vetélkedhetne: az eredeti, még akkor is, ha egyszerű vázlatról van szó, egyedi, amiből nincs több. S csak dicsérni lehet annak az ízlését, aki mondjuk Mednyánszky-rajzokat gyűjt, amilyenekhez ma is hozzá lehet jutni, s nem is elérhetetlen áron.

De egy Mednyánszky-rajz megszerzéséhez — pedig nagyon sok rajz maradt utána —, nemcsak pénz kell, hanem némi szerencse is, arról nem beszélve, hogy fiatal házasok, vagy azok, akik éppen lakásra gyűjtenek, egy ilyen megszerzését nem tűzhetik maguk elé. Akkor pedig marad a reprodukció, amiből bőséges választék van.

De nemcsak olcsósága az előnye, hanem az is, hogy a kezdő gyűjtő a jó reprodukciók révén fokozatosan megszerezheti azokat a művészeti alapismereteket, amelyek nélkül senki nem lehet gyűjtő. Mert a kép — festmény, rajz, akvarell — *kényes dolog, s a hozzá nem értő* könnyen becsapódik. *Nem is azért*, mert becsapják, hanem azért, mert gyakran saját magát csapja be. Néhány éve az egyik pesti aukción egy 4—5 ezer *forintot érő biedermeier festmény árát negyvenezerre* verték föl az egymásra licitáló kezdő gyűjtők!

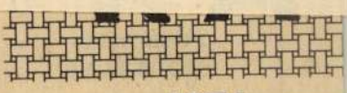

1976. aug

Hétfő

KOSSUTH RÁDIÓ

8.25: Mit üzen a Rádió? (Ism). 9.00: Lengyel József versei. 9.10: A hét zeneműve. 9.40: Vidéki óvodások énekelnek. 10.05: Gyermekeknek. 10.30: Zenekari muzsika. 11.21: Latin-amerikai históriák. 11.41: A fáraó. Epizódok Boleslaw Prus regényéből, XVI. 12.35: Tánczenei koktél. 13.20: Válaszolunk hallgatóinknak. 13.35: Mezők, falvak éneke. 14.00: Ezeregy délután. 14.30: Szabó Ferenc dalaiból. 14.42: A Lipcsei Rádió fúvószenekara játszik. 15.10: Édes anyanyelvünk. (Ism). 15.45: Zenekari muzsika. 16.00: A világgazdaság hírei. 16.05: Hogyan éltek elődeink a századokban? VII. 16.45: Az Ekrán-zenekar játszik. 17.05: Losonczy György énekel. 17.25: A régi magyar irodalom hetei. 18.00: Régi magyar dalok és táncok. 19.15: Ez a mi rádiónk! III. 20.25: Debussy-ciklus. — I. 21.05: A Belügyminisztérium „Duna" Művészegyüttesének népi zenekara játszik. 21.30: Egy hajdani megyeszékhely: Gönc. 22.20: Tíz perc külpolitika. 22.30: Világhírű vonósnégyesek. 23.24: A bajadér. Részletek. 0.10: A Magyar Rádió és Televízió énekkara énekel.

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Nóták. 8.33: Tömegdalok. 8.41: Slágermúzeum. 9.33: Lészen ágyú. Részletek. 10.00: Zenés műsor üdülőknek. 12.00: Népi zene, cigánydalok. 12.33: Gyermekélet és irodalom. 12.50: Tamara Milaskina és Dimitr Petkov énekel. 13.25: Kis magyar néprajz. 13.33: Cserfes nóta. Lendvay Kamilló gyermekkórusaiból. 14.00: Kettőtől ötig... 17.00: Az Ifjúsági Rádió órája. 18.00: Mi méri az embereket? II. 18.20: Részletek az eper és vér című film zenéjéből. 18.33: Zenei szerkesztők és rendezők műhelyében. 19.50: drezdai nemzetközi slágerfesztivál műsorából. 20.33: Fiatal kórusok a debreceni nemzetközi találkozón. 20.53: Labirintus. 21.03: Vladimir Horowitz Domenico Scarlatti-szonátákat zongorázik. 21.18: Zenés portré Voith Ágiról. 22.05: Júliusban hallották először... 22.33: Derűre is derű. 23.00: Népi zene. 23.30: Doráti Antal Sibelius-műveket vezényel.

III. MŰSOR

14.05: A sevillai borbély. Részletek. 14.47: Századunk zenéjéből. 15.30: Szolgálat egyenruhában. (Ism.) 16.03: Szimfonikus zene. Közben: 16.52: Láttuk, hallottuk — a színházban és a moziban. (Ism.) 18.03: Zsebrádiószínház bemutatója. 18.20: 25 perc beat. 18.45: Rómeó és Júlia. Részletek. 19.33: Beethoven-művek — világhírű előadóművészek. 20.45: Dzsesszfelvételekből. 21.12: Nagy siker volt! 22.30: A hét zeneműve.

JUGOSZLÁV TV

15.45: Az olimpiai játékok záróünnepélye. 18.15: Olvasmány. 18.45: Fiatalok fiataloknak. 20.00: Tv-dráma. 21.20: Kiválasztott pillanatok. 21.25: A kultúra ma. 22.10: Dokumentumfilm.

II. MŰSOR

18.35: Napóleon és a szerelem. — filmsorozat. 20.00: Zenei adás.

A magyar Nabi sikeres hazatérése

Rippl-Rónai József alkotásainak kiállítása Saint-Germain-en-Laye-ben, egykori barátja házában látható

A tavalyi év egyik legnagyobb kiállítási szenzációja idehaza kétségkívül a Magyar Nemzeti Galériában megrendezett gyűjteményes Rippl-Rónai-kiállítás volt. Mint ismeretes, a mind ez ideig a legnagyobb körből összeválogatott, mintegy 250 festményt, grafikát, pasztellképet és iparművészeti tárgyakat felvonultató anyag nagy része a budapesti tárlat bezárása után európai körútra indult, s jelenleg a Párizs melletti Saint-Germain-en-Laye-ben lévő Maurice Denis Múzeumban hódítja meg (újra) annak az országnak a művészetszerető közönségét, ahol a festő annak idején több mint egy évtizedet töltött el.

Martos Gábor NÉPSZAVA

Saint-Germain-en-Laye körülbelül húsz kilométerre van Párizs központjától, nem messze Versailles-tól. A Szajna-parti kisvárosba a francia fővárosból akár busszal, akár a RER-nek nevezett elővárosi gyorsvasúttal is ki lehet utazni, ha az ember (mondjuk a hazai Pesti Műsornak megfelelő Pariscop kiállítási ajánlatai közül választva) meg akarja látogatni azt a XVII. században épült palotácskát, amelyben egy időben a festő és művészetteoretikus *Maurice Denis* is lakott s amelyben ma az ő nevét viselő s részben az ő, valamint művész kortársai műveit is bemutató múzeum található.

Itt, ebben az épületben – ahol 1910-ben és 14-ben festőkollégájánál és barátjánál egykor maga is megfordult – állították ki ugyanis azt a hatalmas anyagot (az eddigi legnagyobb kiállítást, melyet magyar művésznek valaha Nyugat-Európában szenteltek), melyet Rippl-Rónai József képeiből, iparművészeti tárgyaiból, valamint az életéhez és munkásságához kapcsolódó dokumentumokból válogattak össze a hazai és a francia szakemberek. A kiállított anyag jórészt megegyezik azzal, amit tavaly a Nemzeti Galériában a hazai közönség is láthatott; néhány itthon kiállított művet ugyan – jórészt a magántulajdonosok engedélyének hiányában – a szervezők kénytelenek voltak nélkülözni, „cserébe" viszont a francia közönség most az életmű egészébe beillesztve láthatja azokat a Rippl-Rónai-képeket, amelyeket egyébként a párizsi Musée d'Orsayben csodálhatnak meg.

Rippl-Rónai József ugyanis 1887 és 1900 között Franciaországban élt, ahol igencsak aktívan vett részt az akkori izgalmas művészeti életben. Nem véletlen, hogy a franciaországi kiállítás címében – nyilván a helyi közönség részére a jobb „elhelyezést" elősegítendő – a magyar festő neve mellett a „Le Nabi hongrois", azaz a „magyar Nabi" kifejezés is szerepel. Rippl-Rónai ugyanis párizsi évei alatt maga is tagja lett a Nabis (Próféták) elnevezésű képzőművészcsoportnak, mely az 1880-as évek végén – jórészt *Gauguin, Cézanne, Van Gogh* művészetének, valamint emellett részben a japán metszetek és az angol preraffaeliták hatására – alakult meg Párizsban. A „nabik" – többek között a festő *Paul Sérusier, Pierre Bonnard, Paul Ranson,* Maurice Denis, a később hozzájuk csatlakozó *Édouard Vuillard* és *Felix Vallotton,* valamint a szobrász *Aristide Maillol* (többük portréját Rippl-Rónai meg is festette) – munkásságára a sokrétű kísérletezés, a különféle művészeti ágak közötti kölcsönhatások kimunkálása nyomta rá a bélyegét. Műveik, közös kiállításaik – melyeken magyar művésztársuk is szerepelt munkáival –, valamint elméleti írásaik egyaránt jelentős hatást gyakorolnak a századforduló képművészetére – és persze nem kis mértékben magára Rippl-Rónaira is.

A múzeum épületének – ahol egykor a festő maga is megfordult – bejárata a kiállítás plakátjával

Gyimesi András felvétele

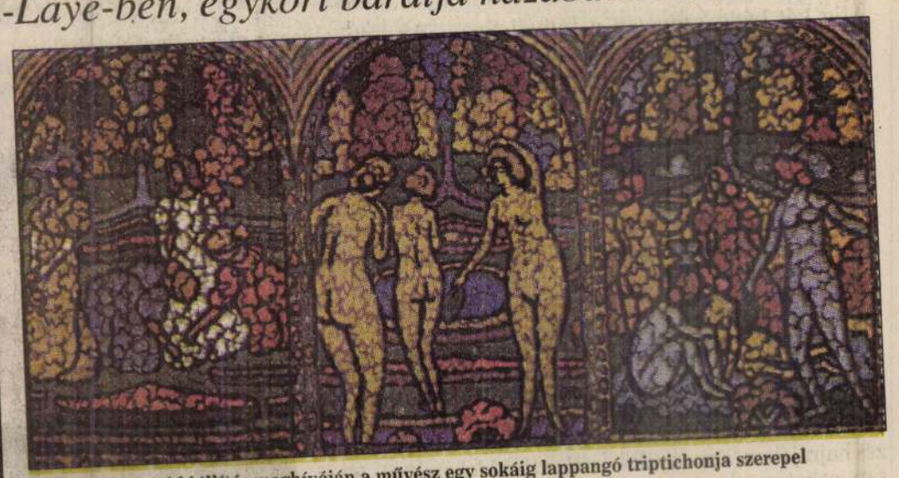

A franciaországi kiállítás meghívóján a művész egy sokáig lappangó triptichonja szerepel

A mostani franciaországi kiállás ötlete először 1993-ban vetődött fel, amikor dr. *Szinyei Merse Anna* művészettörténészt (a mostani kiállítás magyar rendezőjét) meghívták Pizsba a Musée d'Orsay nagy Nabis-kiállítása alkalmából szervezett nemzetközi konferenciára, hogy tartson előadást Rippl-Rónai életművéről. A magyar szakember ott hívta fel a figyelmet arra, hogy Rippl-Rónai József csaknem száz évvel ezelőtt már két sikeres kiállítást is rendezhetett francia földön, s műveit az akkoriottani műkritika a legnagyobb elismeréssel fogadta. Az előadásnak és mindenekelőtt a mellé diákon bemutatott képanyagnak akkora sikere volt, hogy Maurice Denis unokája azonnal megkérte Szinyei Merse Annát, hogy a majdani franciaországi Rippl-Rónai-kiállítás Saint-Germain-en-Laye-ben, a Maurice Denis Múzeumban legyen.

Mint azt a magyar művészettörténész a kiállítás megnyitásáról hazatérve egy rádióműsorban elmondta, a tárlatnak fantasztikus sikere van Franciaországban: mind a szakértők, mind pedig a művészetrajongó közönség nem győzi hangsúlyozni, hogy mekkora meglepetést jelent számukra Rippl-Rónainak a korabeli európai művészet élvonalába tartozó életműve. A sikerhez persze nyilván a jól előkészített „publicity" is hozzájárul: a francia szervezők hatalmas sajtóanyagot adtak ki a kiállítás megnyitása előtt, melyben nemcsak Rippl-Rónai részletes életrajza, az ottani közönség számára nyilván sokkal ismertebb francia kortársakhoz fűződő kapcsolatainak bemutatása és alapos bibliográfia található meg, de a festőről készített fénykép, illetve több művének színes diapozitíven megjelenő reprodukciója is. A kiállítás megnyitójának meghívóján a festő egy hazai magángyűjteményben lévő, sokáig ismeretlen helyen lappangó „triptichonjának" reprodukciója látható, s van a kiállításnak természetesen szintén egy Rippl-Rónai-képet bemutató képeslapszórólapja is.

Ugyancsak elismeréssel fogadja a kiállítást a francia sajtó is; a L'Oeil (A szem) című képzőművészeti szaklap kritikusa például – *Csukly Károlyné* gyönyörű portréjával illusztrált – Rippl-Rónai, prófétája a saját hazájában című írásában méltatja a festő életművét.

A kiállítás – amely január 24-ig várja Saint-Germain-en-Laye-ben a látogatókat – ezt követően továbbutazik, s februártól Brüsszelben „két részletben" lesz megtekinthető: a városháza reprezentatív termeiben egy körülbelül nyolcvan nagyobb festményt magában foglaló válogatás lesz látható, míg a Felician Roxe Múzeumban az életmű többi részét, különösen a művész grafikáit bemutató tárlatot láthatják a magyar művész munkássága iránt érdeklődők.

Minty a franciaországi Rippl-Rónai-kiállítás „cserejekér" a hazai művészetbarátok ezekben a napokban a Magyar Nemzeti Galériában a magyar festő egykori francia kor- és eszmetársainak munkáiból összeállított válogatással ismerkedhetnek meg. A francia szimbolisk, a Pont-Aven-i és a Nabis-művészcsoportok legjentősebb tagjainak alkotásait felvonultató tárlat január 24-ig látható Budapesten.

DOBOZOLÓ

Végjáték

Bori Erzsébet írása a NÉPSZAVÁNAK

Rút szibarita váz a magyar. Velejéig korhely, imádja a lumpolást. Ha eljő az évvég, ráadásul kötelességtudatból dajdajoz, kimegy a köztérre, ahol hason fekszik, úgy dudál. És milyen igaza van. Mert a világ már csak ilyen. A jók húzták a rövidebbet, akik otthon maradtak, s az immár számos köz- és üzleti tévékre hagyták a dáridót meg azt, hogy szórakozzanak velük. Hogy cinikusan azzal a kaporszakállú, egypártos-egytévés viccel etessék, miszerint a szilveszteri műsor idén rosszabb volt, mint a tavalyi, de jobb, mint a jövő évi. Ráadásul egy ideje ez már nem is igaz, a tavalyi éppolyan gyatra volt, mint amilyen a következő lesz, s méltó hozzájuk az, amit most kellett elszenvednünk.

A kereskedelmi televízió saját ars poeticája szerint azért van, hogy olyan mélyen repüljön, mint amilyen hülyének nézi nézőjét. Ebből mégsem következik logikusan az, amit bizonyos közszolgálati tévék máig ható vezéregyéniségei oly lelkesen igyekeznek sugalmazni, hogy tudniillik az volt ám a szép világ, amikor még csak ők voltak, hiszen a korlátozott lehetőségek a minőség kiválasztódásának biztos zálogát jelentették. Ennek a világnézetnek a legbűbájosabb példáját ez alkalommal *Horváth Ádám* szolgáltatta: gondolt egy merészet, talmi új időkkel bátran dacolót, jelesül, hogy *Hofi* nélkül nincs szilveszter, s tán még egy könnyet is elmorzsolt a szeme sarkában a daliás idők fölött. Együtt lélegzett egy pillanatra az ő népével, bátran kimondta a széles tömegek bilincsként fojtogató kérdését: tényleg, hol van a Hofi? Majd, mint a felelős gondolkodók mindig is, először magában kereste a probléma forrását. Mit tett ő azért, hogy népe derüljön? Sokat persze, de mit tehetne még immár egyszerű kétkezi művészként? Hát belerendezi a Szomszédokba, édes gyermekébe a Hofit, hacsak egy vicc és egy mélabús mosoly erejéig is.

Nem kellett volna. Inkább szánalmasra sikeredett ugyanis, ahogy a hálás kidobóember beengedte fénykorának színhelyére a tegnapok hősét, csak egy kortynyi időre, szinte suttyomban. Aztán az egész közszolgálat az est további részében önfeledten nyomatta a kabarékirály archívjait, nem kérve mai valójából.

Miért is nem kértek belőle? Azért, mert a köztévék szilveszterkor ugyanarról szóltak, amiről a kereskedelmiek: önmagukról. Arról, hogy minden látható dolgozójuk, az ő „képernyőseik" mind csuda édes pofa. Énekelnek, táncolnak, önfeledtek és hihetetlenül viccesek. Soha egész évben ennyi esetlen pojácát nem lehetett látni egyszerre a dobozban: konkrétan a ki hasonlít jobban *Lagzi Lajcsira* verseny összmenzeti döntőjét élvezhettük ezen az utolsó estén. És mert az eredményhirdetésre nem jutott idő, mi vagyunk kénytelenek győztest hirdetni.

Mindenki bajnok, holtverseny van. A teljes honi televíziózás a megszólalásig Lajcsi. Ilyenformán a lump többségnek nincs miért aggódnia: ha látta az aktuális hét rádióújságjának címlapját, mindent látott. Ha látta a nagy napot megelőző időszak előzeteseit, akkor többet is, mint kellene.

Úgyhogy végül is mégis megértőnek kell lennünk Horváth Ádámmal: Hofi valóban egy formátum volt ezekhez képest.

Szokolay Sándor legújabb operájáról

Január 30-án mutatják be a Thália Színházban az Illés Endre írásából készült Szávitrit

Legtermékenyebb és nemzetközileg is legismertebb kortárs operaszerzőnk nyolcadik zenedrámáját keletkezése után kilenc évvel mutatja be a budapesti operatársulat. Az Illés Endre költői kisregénye alapján írt szövegkönyvet az író közreműködésével a zeneszerző maga készítette el.

Rajk András írása a NÉPSZAVÁNAK

– Az Ecce homo (1987) és a Szent Margit (1995) bemutatása után jól gondolom-e, hogy egy alkotói folyamat harmadik művéhez érkezünk?

– Így igaz. Az elmúlt mintegy másfél évtized eldridegült körülményei között mind követelőbbnek érzem, hogy a megbízhatóság, a feltétlen szeretet, az igazi szerelem értékeinek adjak hangot magánemberként és zeneszerzőként egyaránt. Személyesebb, nyugodtabb, zajongást kerülő periódust akarok az életemben, s az is célom, hogy mindez érződjék műveimben is. *Illés Endre* – akinek *Borsos Miklós* szavaival az „ízlése a legényesebb" – művészet évtizedek óta vonz. Operatémát kerestem benne, e csak sokára találtam, mert ez a meglelés – be kell valljam – „robbanékony" éveimbe sehogy nem illett bele. Változásokon keresztül kellett eljutnom hozzá, mint egy lassan érlelődő későbbi állomáshoz. Végül rátaláltam arra a személyes és mély kifejezésmódra, arra az érzelemvilág tisztaságát sugalló témára, amelyre már régóta vágytam. Természetes, hogy ez egy folyamat, amelynek előzményei korábbi munkáimban is fellelhetőek. Ugyanakkor mindez nem jelenti természetesen azt, hogy lemondtam volna a drámai feszültségről – csak már nem hiszem, hogy a feloldásuk mindenképpen a pusztulásban keresendő. A szövegkönyvet majd egy évig készítettem. Cselekményének lényege: Szávitri hosszú, küzdelmes vándorlás után rátalál Szaavánra, aki a jóslat szerint már csak egy évet élhet. A jóslat be is teljesül, Szávitri azonban oltalmatlan szerelmével a Haláltól, a halálból is vissza tudja kapni kedvesét. Személyében a gyöngédség és az erő ötvözetét, az értelem, az érzelem és a jellem összeforrottságát, a női tökéletesség példáját akartam zeneileg megteremteni.

– Helytálló eszmetársítás-e vajon ennek a műnek a kapcsán az operaműfaj nagy próbatételeire, Orfeusz és Euridiké, Tamino és Pamina mindent legyőző szerelmére vagy éppen Leonóra, Gioconda, Aida, vagy a hindu Lakmé áldozatkészségére gondolni?

– Annyiban mindenképpen, hogy Szávitri is a hűség nagy próbáját jelképezi. A szerelem és a szeretet kifogyhatatlan leleményességét, a lehetetlent nem ismerő elszántság rendíthetetlenségét női főhős ugyan hogy is jeleníthetné meg máshogy?

– Milyen zenei eszközöket használ mindennek a kifejezésére?

– Visszafogottakat. „Életigenlő művemet" – ahogy *Eősze László* meghatározta az operámat – hosszas meditáció után háromról két felvonásba tömörítettem, s ezúttal első ízben készítettem operát kis létszámú zenekarra. Mielőtt az öregedés majd úgyis lelassítja az életemet, magam lassítom, hogy ki ne csússzon a kezemből.

– Mikor láthatjuk színpadon a művet?

– A bemutató január 30-án lesz a Thália Színházban. *Oberfrank Géza* dirigens barátom, aki már sorozatban vezényelte az operáimat, *Kerényi Miklós Gábor* rendező, valamint az énekes-hangszeres gárda már lelkesen, teljes szívvel munkálkodnak a siker érdekében. S nagyon örülök, hogy Szávitri sokszínű nőalakját énekben, játékban, külsőben olyan eszményi szereplő kelti életre, mint *Frankó Tünde.*

Rajzolt poézis

NÉPSZAVA-információ

Különleges tárlat nyílik ma délután 18 órakor az Újlipótvárosi Klub-Galériában (Bp. XIII., Tátra u. 20/b): *Dobos Éva* grafikusművész mától látható rajzait klaszszikus költők – mindenekelőtt *Faludy György* – versei ihlették. Az 1992-től illusztrációval is foglalkozó művésznő elmondta: a hozzá közel kerülő verseket – mindenekelőtt a múlt század végi francia és az angol költők, a hazaiak közül pedig főleg a nyugatosok munkáit – saját „nyelvére" fordítva ülteti át rajzba, s ezekkel a munkáival már évek óta szerepel különböző kiállításokon.

A mostani válogatás január 15-ig tekinthető meg.

CD-AJÁNLÓ

Mosolygás néhány könnycseppel

Sákely Anna NÉPSZAVA

Egy csöndben, minden cinnadratta nélkül jelent meg a napokban egy dzsessz-CD, a magyar mezsnyben lenyűgözően profi znei teljesítmény. Stílusáhn csillogóan egységes és különleges, a szerencsés hallgatónak fáj a szíve, miért a nagyközönség alig ud róla valamit. Pedig az nekesnő – aki a hangján, uzikalitásán, szívén-lelén kívül összes szervezőnergiáját is beletette a miling (Mosolygás) című emez megjelentetésébe – em ismeretlen a magyar özönség előtt. *Téli Márát* először színésznőként smerhettük meg, majd figyelemre méltó dzsesszénekesként is bemutatkozott, később pedig élvezetes színműfordításaival lepte meg a magyarokat, akik nincsenek hozzászokva ahhoz, hogy egy szép és fiatal nő ennyi mindenben tehetséges legyen.

Ez a CD egyértelműen bizonyítja, hogy Téli Mártának dolga, mondanivalója van a dzsesszben, művészi alkotótevékenységében talán elsőrendű feladat, hogy tehetségét ezen a területen teljesítse ki. De hogyan teheti meg ezt egy bármilyen lelkes énekesnő, ha többéves amerikai dzsesszstanulás, a Berklee zenei egyetem elvégzése után is állandó visszautasításban részesül idehaza, hiszen a magyar lemezkiadók – minőségérzék és valódi vállalkozó kedv híján – folytonosan elhárítják zenei anyagának megjelentetését? Csak azt teheti, amit csinál: meghitt dzsesszkocsmák mélyén énekel a rajongóknak, miközben folytonosan kilincsel, zenészbarátainak segítségével tehetős menedzsereknek, mecénásoknak ajánlgatja újabb és újabb dalait. Ezúttal a Deltasped nyújtott segítséget a CD megjelentetéséhez, és a cég ügyfelei már karácsonyra meg is kapták ajándékba Téli Márta „mosolyát": szép színű, tiszta, hajlékony hangváltásait, igényes, feszes ritmusú számait, melyeket minél többször hallgat az ember, annál több finom megoldást fedez fel bennük.

Két zseniális dal is felhangzik a CD-n, melynek segítő művésztársai *ifj. Szakcsi Lakatos Béla, Juhász Gábor, Fekete István, Barcza Horváth József* és *Balázs Elemér.* A James című *Pat Hethenyszám,* amelyben humor és vibráló énektechnika csillog, és *Stevie Wonder* egy dala, az All in Love is Fair, amelynek átélt, szép előadása arról árulkodik, mi mindent ki tudna hozni magából ez a fiatal énekesnő, ha a hallgatóság ugyanilyen szenvedéllyel fordulna feléje.

(Smiling, Téli Márta, Bizart Produkció)

Negyvenöt gól – 44 év

Minden idők legkiegyensúlyozottabb spanyol bajnokságában a mez

Alig két hétig szünetelt a futball Spanyolországban az ünnepek miatt, mégis drámai módon mutatkoztak meg az elvonási tünetek, amikor a hét végén folytatódott a Primera División 38 fordulós küzdelemsorozata. Mint amikor a versenylovak orra előtt felcsapódik a startgép ajtaja, úgy „lőttek ki" a csapatok a januári rajtnál, nem kevesebb mint 45 gólt helyezve el az ellenfelek hálójába. Ilyesmire – mármint egy fordulóban legalább 45 gól elérésére – utoljára 44 éve, az 1955/1956-os bajnokság első fordulójában volt példa. A teljes igazsághoz tartozik, hogy akkor még csak 16 csapat szerepelt az élvonalban, így az akkori meccsenkénti gólátlag 5,6 volt a mostani 4,5-tel szemben.

Ch. Gáll András
NÉPSZAVA

A barcelonai Nou Camp stadion közönsége ismét fehér keszkenőket lengetett az Alavés elleni mérkőzés hajrájában, a spanyolosan sokatmondó érzelemnyilvánítás azonban ezúttal a túláradó örömöt tükrözte: az idei legjobb játékát nyújtó bajnokcsapatnak és konkrétan a 75. percben *Anderson* helyére becserélt *Óscarnak* szólt, aki röpke negyedóra alatt kétszer is bevette a szerencsétlen baszk portás, *Kike* hálóját.

Az annak idején még *Johan Cruyff* által a „Miniből", vagyis a tartalékcsapatból felhozott Óscar mellett a brazil *Rivaldo* is két gólt szerzett – mindkettőt fejjel –, a portugál csapatkapitány *Figo* egyet rúgott – ballal, mesébe illő módon –, hármat pedig előkészített, a mezőny legjobbjának mégis a több mint egyéves sérülése után egyre látványosabban és hasznosabban futballozó *„Pepe" Guardiola* bizonyult.

Mivel hihetetlenül szoros az élmezőny – az éllovas Mallorcát (29) öt pont választja el a 10. helyezett Oviedótól (24), a három hete még elparentált Barça (25) két legutóbbi győzelmével máris „ütőtávolságon" belülre került...

Ott van a Real Madrid is, amely sétamérkőzésen 4-0-ra mosta le a Tenerifét. A „kanárik" már csak hitvány utánzatát jelentik a fél évtizeddel ezelőtti, *Juan Pizzi* nevével fémjelzett, *Jorge Valdano* dirigálta csapatnak, amely éppen a Realt ütötte el kétszer is az utolsó fordulóban a bajnoki címtől. Vasárnap este *Raúl* egy gólt rúgott, egyet pedig fejelt, s újabb duplájával már a második a góllövőlistán, a „Pichichiért" folytatott versenyfutásban a bilbaói *Urzaiz* (10) mögött egy találattal lemaradva. Még egy érdekesség: utoljára november 1-jén, a 8. fordulóban nyert egyszerre a két nagy, a Barça és a Madrid.

A gólerős baszk center az utolsó pillanatban hozta az Athleticnek (26) a 2-1-es győzelmet a Valladolid ellen, mellyel a csapat tartja az 5. helyet. A Celta Vigo (28) hovatovább a bajnokság legstílusosabban futballozó együttesének számít: a brazil *Mazinho* és az orosz *Karpin* irányításával, az izraeli *Revivo* és a bolgár *Penev* két-két góljának köszönhetően 6-2-re hengerelt a Balaídos-stadionban az élbolyt záró és korábban a Real Madridot és a Barcelonát is legyőző Oviedo (24) ellen. Tette mindezt úgy, hogy a „kelták" legjobbja, az AS című madridi sportlap osztályozókönyvében az egész mezőnyt vezető orosz *Mosztovoj* eltiltása miatt nem is játszhatott! *Víctor Fernandez* edző csapatát most már a Barçával és a Madriddal együtt a l ki cím esélyesei közö legetik.

Hogy a jelenleg (m lovas Real Mallorc miért nincs ott a fav között? *Hector Cúpe* gárdája kifulladni az erős kezdés után: nap a sereghajtó (!) madura otthonában ki 1-0-ra s apasztotta egypontosra addigi pontos előnyét.

A mind magabiz

A Barcelona brazilja, Rivaldo két gólt fejelt az Alavés basz hálójába

Atlético Madrid (26) tanderi El Sardine dionból hozta el a pontot egy fura 2- *Arrigo Sacchi* tá már 3-0-ra vezetett

Ayala után kutat a Betis

A spanyol labdarúgó-bajnokságban szereplő Real Betis vezetői magánnyomozót fogadtak a paraguayi *Celso Ayala* tartózkodási helyének kiderítésére. A nyári vb-n is szerepelt Ayala karácsony előtt távozott Sevillából, s december 31-én kellett volna visszatérnie. A védő csak annyit üzent, hogy édesapja betegsége miatt Paraguayban marad. Kiderült, ez nem igaz, valószínűleg Ayala vissza akar térni a River Plate csapatához.

NBA-centerek Eur

NÉPSZAVA-információ

Miközben talán végső megbeszélésüket tartják New Yorkban az NBA klubtulajdonosai és a kizárt 430 játékos képviselői a szezon megmentése érdekében, a liga sztárjai berendezkedtek arra az esetre is, ha netán törölni kellene az idei küzdelemsorozatot.

A nigériai *Michael Olowokandi* (22), a nyári draft 1-es sorszámú kiválasztottja a közelmúltban törökországi szerződéssel kacérkodott, végül azonban tegnap az olasz Kinder Bologna csapatához írt alá. Egyelőre február 15-ig kötelezte el magát a „Kandi Man" becenevű, 215 centis óriás egymillió dollárért. Amennyiben beindul az NBA-szezon, Olowokandinak legkésőbb február közepéig vissza kell térnie csapatához, a Los Angeles Clippershez, ellenkező esetben viszont – további kétmillió dollár fejében – végigjátssza Bolognában az évadot.

Két veterán center, a 215 centis jugoszláv *Vlade Divac* (30) és a 221 centis litván *Arvydas Sabon* már egy lépéssel tart. Előbbi, a Ch Hornets játékosa a szláv bajnok Crvena dához, utóbbi, a P TrailBlazers kosar Zhalgiris Kaunash alá. Mindketten azz tétellel, hogy azonn szatérnek kenyérad mihelyt a tengere beindul a nagyüzem

A két óriás már cs kön, Belgrádban s kerül egymással, a Zvezda–Zhalgiris E mérkőzésen. Ezzel k

után

őny fele aranyesélyes

Real
ajno-
tt em-

ég) él-
a (29)
oritok
r edző
átszik
vasár-
Extre-
kapott
a ezzel
négy-

osabb

guayi *Correa, José Mari* és az argentin *Chamot* góljaival, ám a végén izgulni kellett a puszta győzelemért. Sacchi mester nyilván a bőség zavarával küzd, hiszen a fél csapata sérült, *Torrisivel, Kikóval* az élen, a brazil *Juninho* mégis csak cseréként jutott szóhoz a 67. percben.

A spanyol liga hetven éve, 1929 óta íródó történetében mindössze nyolc bajnokcsapat volt: a Real és az Atlético Madrid, a Real So-

k kapusa, az összesen hét gólt kapott Kike
Reuters-fotó

a san-
ro-sta-
három
3-mal.
rsulata
az uru-

ciedad és az Athletic Bilbao, a Barcelona, a Valencia, a Betis és a Sevilla. Ha idén befutna a Celta vagy a Mallorca, bővülhetne a szűk körű klub...

Zidane a legek legje

A L'Équipe című francia sportnapilap *Zinedine Zidane* francia labdarúgót választotta az 1998-as évben világbajnoki címet szerzett sportolók legjobbjának. Az újság szerint Zidane *Michael Jordan* amerikai kosárlabdázót és *Hicham el-Guerrouj* marokkói atlétát előzte meg a voksoláson.

A szavazásban a L'Équipe újságírói vettek részt. A győztes, tavaly aranylabdás Zidane 171 pontot kapott, harminccal többet, mint a második helyezett Jordan. Az észak-amerikai profiligában, az NBA-ben szereplő Chicago Bulls vezéregyénisége ugyan nem szerzett vb-aranyat – azt a jugoszláv válogatott tagjai kaparintották meg –, de az NBA-ben győztes klubcsapat tagjai világbajnoknak nevezik magukat.

A L'Équipe 1997-es voksolásán az ukrán *Szergej Bubka*, a férfi rúdugrás világcsúcstartója végzett az élen. A világbajnokok bajnoka 1998-ban: 1. Zinedine Zidane (francia, labdarúgás) 171 pont, 2. Michael Jordan (amerikai, kosárlabda) 141, 3. Hicham el-Guerrouj (marokkói, atlétika) 107, 4. *Marion Jones* (amerikai, atlétika) 94, 5. *Michael Doohan* (ausztrál, motorsport) 85.

Nyert a döntetlennel a Glasgow Rangers

Deák Zsigmond
NÉPSZAVA

Amióta világ a világ, Skóciában két glasgow-i gárda gálája garantálja a legnagyobb közönségsikert. Az 1873-ban – a helyi futballszövetséggel egy időben – létrehozott Rangers és az 1888-ban alapított Celtic összecsapása bő egy évszázada testesíti meg az ország történelem szülte társadalmi feszültségét, a protestáns és katolikus ellentétet. A legutóbbi Rangers–Celtic derbi múlt vasárnap este zajlott 50 059 néző előtt az Ibrox Parkban, s 2-2-es végeredményt hozott. A döntetlennel egyértelműen a hazaiak nyertek, hiszen 21 fordulót követően megerősítették vezető pozíciójukat a skót Premier League élén, négy ponttal a Kilmarnock és kerek tízzel a Celtic előtt.

A kékeket pozíciójuk stabilizálása mellett a visszavágás reménye is fűtötte, hiszen tavaly novemberben kiadós, 5-1-es verést kaptak a Keltáktól. Az akkori mérkőzés hőse a szőke rastafrizurás svéd *Henrik Larsson* volt, aki most csapata második, egyenlítő gólját szerezte. Már az ő személye is jelzi, hogy rég nem protestáns, illetve katolikus játékosokból áll a két csapat, hanem felekezettől függetlenül profikból s azon belül is rengeteg idegenlégiósból. A Rangers lépte ebbe az irányba az elsőt, amikor több mint tíz éve, 1988-ban leigazolta a katolikus (!) *Mo Johnstont*, valamint 18 angol játékost.

Manapság mindkét alakulat szó szerint internacionalista. Hely hiányában nem sorolnánk fel az összes idegenlégiőst, de a 2-2-es meccs góllövői alátámasztják állításunkat. A 38. percben a Celtic Bolton Wanderertől vásárolt angol védője, *Alan Stubbs* vette be – idei első találatát szerezve – a Dortmundból frissiben érkezett német *Stefan Klos* hálóját. A félidő utolsó percében a jelenlegi spanyol listavezetőtől, a Real Mallorcától vett argentin gólvadász, *Gabriel Amato* a legjobb pillanatban szerzett, szintén első bajnoki góljával egyenlített. Az 59. percben a színes bőrű angol támadó, *Rod Wallace* immár 13. idénybeli találatával a hazaiakat juttatta vezetéshez, de jött a svéd Henrik Larsson, s egalizált (14 találatával ő vezeti a bajnokság góllövőlistáját is).

A kispadon ülő, szintén „nemzetközi" menedzserek közül a holland *Dick Advocaat* tűnt elégedettebbnek. Nem csoda, hiszen csapata 21 forduló után immár 10 ponttal vezet tradicionális riválisa (s 4-gyel a Kilmarnock) előtt, ő személyesen pedig első „glasgow-i derbijét" nyerte. *Josef Venglos*, a Kelták szlovák mestere amiatt füstölgött, hogy a bíró nem adott büntetőt, amikor *Stephane Mahe*-t az oroszlitván *Andrej Kancelskis* a büntetőterületbe gyalulta.

Felfokozott várakozás, nagy derbi, jó meccs – mi kellhet még? Talán csak az, ha Skócia válogatottja egyszer már nem pottyanna ki a vb-döntő csoportmeccsei után. Persze ha klubjukban nem jutnak szóhoz a skótok, nehéz jó nemzeti tizenegyet kreálni...

ópában

is (34)
előrébb
arlotte
jugo-
Zvez-
ortland
asa a
oz írt
l a fel-
l visz-
ikhoz,
ntúlon
ütörtö-
zembe-
Crvena
uroliga
ettejük

1986 óta tartó külön párharcának újabb fejezete íródik; először az 1986-os madridi vb elődöntőjében akadt dolguk egymással. Akkor a Szovjetunió–Jugoszlávia elődöntő befejezése előtt 53 másodperccel még 9 ponttal vezettek a Petroviccsal, *Radovanoviccsal, Dalipagiccsal* felálló „jugók", ám *Valters, Chomicius* és Sabonis triplájával – miközben egyszer éppen Divac adta el a labdát – kiegyenlített a szbornaja, majd a hosszabbításban a győzelmet is megszerezte.

Rippl-Rónai József

TELEVÍZIÓ- ÉS RÁDIÓMŰSOR

MTV 1. 5.50 Napkelte **9.35** Bor és hatalom **10.05** Szünidőre **12.00** Híróra **13.05** A tóparti ház (német sor.) **13.50** Örökségünk **14.00** Patrin – Üzenet – Cigánymagazin **14.25** Domovina – Szlovák nyelvű magazin **15.00** Derrick **16.00** Gyerekeknek! **16.30** A szerelem jogán **17.00** Közvetítés a Parlamentből, a miniszterelnök eskütételéről, valamint megemlékezés az első népképviseleti országgyűlés ülésének 150. évfordulójáról **18.10** Mixishow **18.35** A nagykövet asszony (német tévéfilmsor.) **19.30** Híradó **20.00** Az árnyékember (német sor.) **22.05** Aktuális **22.35** Publikum **23.10** Bernardo Bertolucci (ang. portréfilm)

MTV 2. 7.00 Híradó **7.15** A Hét **7.40** Mi van a levegőben? A parlagfű **8.00** Tudóra **9.00** Tanoda **10.00** Szomszédok **10.35** Kincsestár **12.00** Híróra **13.00** Tévémagiszter **14.25** A pampák királya **16.05** Repeta **17.30** Indaba (francia filmsor.) **18.00** Magyarország ma **18.30** Kincsestár **20.00** Mesetár **20.20** Magyarok cselekedetei **20.30** Híradó **21.00** A sebesség bűvöletében **21.30** Méregzsák **23.00** Mélyvíz

DUNA TV 5.30 Virradóra **9.05** Szünidei matiné **10.00** Emlékképek – régi híradók **10.20** Közép-Európai Magazin (ism.) **10.55** Heti hírmondó **11.45** Néptáncok **11.55** Vers **12.05** Lapozó **12.20** Lóverseny **12.35** Esti kérdés **12.45** Úton… **13.00** Manoa, az aranyváros **14.20** Ami igaz, az igaz **14.35** Zengő ábécé **14.45** Tarkabarka **15.45** Animációs filmek gyermekeknek **16.10** Katedra nélkül **17.00** Közvetítés a Parlementből **18.50** Az aranyló patak (francia–ausztrál ifj. tévéfilmsor.) **19.20** Esti kérdés **19.30** Börtönrács mögül a történelembe **20.10** Illúzió a szerelem **21.00** Híradó **21.40** Törésvonalak 3/3. **22.40** Gondolatok a Törésvonalakról **23.10** Találkozások Leszek Kolakowskival (film) **23.25** Híradó **23.40** Vers **23.45** A 2000. év felé

TV2 6.00 Top 10 **6.25** Jelképkalendárium **6.30** Jó reggelt, Magyarország! **9.00** Délelőtt a Tv 2-vel **12.00** Nótaszó **12.30** Közvetlen ajánlat **13.00** Hétköznapok tudománya **13.30** Stádium **13.45** A tegnap csodái **13.55** Satöbbi **14.55** Csupa-csupa élet **15.25** Igazi szellemirtók (10.) **15.50** Willy Fog utazása a Föld középpontja felé **16.15** A következő áldozat **17.05** Csupa-csupa élet (am. bűnügyi sor.) **17.30** Baywatch **18.30** Gazdagok és szépek **19.00** Tények **19.30** Szerencsekerék **19.55** Kedves nővérkék (német sor., 5.) **20.30** Columbo (am. krimisor.) **22.00** Jó estét, Magyarország! **23.00** Petrocelli (bűnügyi sor.) **0.00** Stádium **0.15** Hajnaltól napestig **0.40** Tények **1.05** Közvetlen ajánlat

RTL Klub 6.30 Jó reggelt! **9.00–12.57** Ismétlések **13.00** Hírek **13.10** Élettér **13.20** Receptklub **13.30** Megveszem ezt a nőt! **14.25** Klipklub **14.45** Rajzfilmklub **16.10** Az első csók **16.35** A farm, ahol élünk (84.) **17.25** 100-ból egy **18.05** Sliders (am. filmsor.) **19.00** Híradó **19.30** Fókusz **20.00** A gyereknepper (am. filmvígjáték) **21.35** Vészhelyzet (31.) **22.25** Hírek, időjárás **22.40** RTL Sportklub **23.40** Dóra mozija **0.10** Fókusz

HBO 7.00 Lois és Clark (am. sor.) **8.05** Tenisz **9.00** Barátom a halálom (am. filmdráma) **10.25** Elbaltázott nászéjszaka (am. vígj.) **12.00** Üsd és vágd! (am. film) **13.35** Rózsaágy (am. filmdráma) **15.05** Sztárközelben **15.35** A három nindzsa visszarúg (am. akciófilm) **17.10** Kerge kacsák 3 (am. vígj.) **19.00** Lois és Clark (am. sor.) **20.00** Ne légy barom! (am. vígj.) **21.30** Légörvény **22.00** Az angol beteg (am. filmdráma) **0.40** Légörvény (thriller) **2.25** Sztárközelben **2.55** Célkeresztben (film) **5.00** Nesze semmi, fogd meg jól! (vígj.)

TV3 14.20 Sherlock Holmes (brit bűnügyi sor.) **15.20** Utazás Gasztronómiában **15.50** A nagy film (am. vígj.) **17.45** Hegylakó (am. fantasyfilm-sor.) **18.45** Hír3 **19.15** Dinasztia (am. szappanopera) **20.15** Szárnyak (am. vígj. sor.) **20.40** Filmpárbaj **20.50** A mama pici fia (vígjáték) **22.45** Filmpárbaj **22.55** Hír3 **23.25** Hegylakó

KOSSUTH RÁDIÓ 4.30 Reggeli krónika **9.00** és minden órakor: Hírek **9.05** Napközben **10.05** Szonda **11.35** Pest és a nők **12.00** Déli krónika **12.40** Ki nyer ma? **12.50** Törvénykönyv **13.05** Vendég a háznál **13.20** Ortodox liturgikus énekek a Szent Szűzről **13.30** Krisztus közöttünk! **14.05** Klasszikusok mindenkinek **14.35** Tetten ért szavak **14.55** Irodalmi műsorajánlat **15.06** Tudósfórum **16.00** Délutáni krónika **16.10** Mindennapi gazdaság **16.20** Hasznos tudnivalók **16.25** 12 rádió 7 nyelven **17.05** Kassza **18.00** Esti krónika **19.06** Sportvilág **19.30** Jó éjszakát, gyerekek! **19.40** Foci – 1. **20.05** Élő népzene **20.30** Határok nélkül **21.05** Szól a rádió… **21.15** Hétfő esti filmzene **22.00** Krónika **22.30** Régiók **23.05** Lemezmúzeum

PETŐFI RÁDIÓ 6.00 Hírek. **6.03** Reggeli csúcs **7.38** Sportreggel **8.00** Petőfi-délelőtt **12.00** Jó ebédhez szól a nóta **13.00** Naprakész **14.00** A rádió kívánságműsora **17.00** Hírek **17.05** Apukám világa **18.30** Délutáni csúcs **19.03** Hétpróba **19.30** Kölyökrádió **20.00** Világzene-magazin **20.30** Labdarúgó-vb-híradó **21.03** Zenezóna **22.00** Szálkák **23.00** Hírpercek **23.15** Ennyi… **0.00–4.20** Éjfél után

JUVENTUS RÁDIÓ 24.00 Parkolópálya **6.00** Szegő Tibor **10.00** Barabás Zoltán **14.00** Kósa L. Adolf **18.00** Kívánságműsor **23.00** Kupidó – Kánya Kata társkereső műsora

SZÍNHÁZ – BÖNGÉSZŐ

■ Lézerszínház: Queen (1/2 8); Madách Színház a Tháliában: Csillagok Buffalóban (8).

■ A délszláv, bolgár, görög zenét játszó Rece-fice együttes tart táncházat ma 18.30-kor az Almássy Téri Szabadidőközpontban (tel.: 352-1572).

■ Operettestet rendeznek ma 20 órakor az Óbudai Társaskör kertjében (Bp. III., Kiskorona u. 7., tel.: 250-0288). Közreműködik Ardó Mária, Koltay Katalin, Csák József és Clementis Tamás, kísér a Lady's Szalonzenekar kisegyüttese. Részletek hangzanak el Lehár, Kálmán, Huszka, Jakobi és J. Strauss operettjeiből.

■ A Publo Hunny együttes ad koncertet ma 19 órakor a Postás Művelődési Központban (Bp. VI., Benczúr u. 27., tel.: 321-7334).

■ Az Alba Regia Táncegyüttes lép fel ma 20.30-kor a Folklór Színházban (Bp. XI., Fehérvári út 47., tel.: 203-3868).

Heti étrendjavaslat

	étfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek	Szombat	Vasárnap
Reggeli	csipkete 2 db főtt tojás, 3 dkg zeres margarin, kenyéparadicsom	2 dl joghurt, 10 dkg müzli, aszalt gyümölccsel, dióval	3 dl tej, 2 dkg margarin, 3 dkg szamócadzsem, 2 db zsemle	3 dl narancslé, 5 dkg kenőmájas, rozskenyér, kígyóuborka	3 dl kakaó, 2 dkg margarin, 5 dkg tavaszi felvágott, rozskenyér, zöldpaprika	3 dl tejeskávé, 3 dkg paprikás szalámi, kígyóuborka 2 dkg margarin, kenyér	tea, 10 dkg főtt krinolin, mustár, paradicsom 10 dkg barna kenyér
Ebéd	mgyleves, grillcsicomb, pirított burgonyuborkasaláta	francia hagymaleves, rakott zöldbab, ribizli	burgonyagombócleves, csirkefasírt, zöldborsófőzelék rozskenyér, alma	tárkonyos szárazbableves, sajtos metélt, őszibarack	lebbencsleves, tojásomlett, parajfőzelék, rozskenyér,	húsgombócleves, császármorzsa sárgabaracklekvárral	olasz zöldségleves, karfiolos sertésszelet, fejes saláta,
Uzsonna	dl tej, 2 szeleneggyes pite	1 db sajtos pogácsa, 3 dl limonádé	3 dkg gépsonka, kígyóuborka, 1 db zsemle	3dl málnaturmix zabpehellyel,	gyümölcsrizs tejszínhabbal, dióval	3 dkg krémsajt, 1 db zsemle, alma	gyümölcsös joghurttorta
Vacsora	puliszkapros túróval	5 dkg zalai felvágott, vajkrém, kenyér, vitaminsaláta	tejfölös lecsó, tea, rozskenyér	rántott halrudak, burgonyapüré sárgarépás káposztasaláta	gombás-sonkás hajdinakása, fejes saláta	töltött burgonya kapormártással, alma	10 dkg körözött, kenyér paradicsom, tea

Táblázatunkal, amelyet a Népszava felkérésére z Országos Élelmezés- és Táplálkozáudományi Intézet dietetikusai kézítettek, azoknak kívánunk tanácsot adni, akik szeretnének egészségesen étkezni. Az étrend naponkénti energiatartalma 2200–2500 kcal között van, ez megfelel egy ember napi szükségletének. Ezzel az energiával mindenki elvégezheti a rendszeres napi munkáját, és egész héten frissnek érezheti magát.

Szenünk féye

Fél éve alault a Magyar Gyermekseész Alapítvány, de m most kiosztihatta első nszersegélyeit a rászorulklinikáknak, kórházakn. Hogy a társadalom mnyire szívén viseli a kick sorsát, hogy mennyire mgrázza az embereket, ha erekek kerülnek műtőasalra, kórházi ágyba, aztelzi, hogy a gyermeksebz alapítvány közel nyolcillió forint értékű berenzést adott át négy intézmynek.

Cytoscop kapott a debreceni yetem gyermeksebésze osztálya, már meglé laproscopos berendezésez kamerát és száloptát a SOTE egyes szá klinikája, panendoscot a szegediek és új mőlámpákat a pécsiek. Eznek a műszereknek a bzerzését nem tudják a táadalombiztosítási forrokból támogatni, pedia pécsi műtőben példáuúsz-harminc éves, inkáborvostörténeti múzeumk mintsem aktív műtőbealó berendezést váltanamost fel.

Félárral a vasúton

Számos magyarországi rendezvényre nyújt ötvenszázalékos alkalmi célkedvezményt a MÁV és a GYSEV júliusban.

Július 6. és 12. között a Szegedi Nemzetközi Vásárra – Szeged, Szeged-Rókus és Újszeged állomásokra, július 9. és 12. között a VI. Szertelenül Rockfesztiválra – Mezőtúr állomásra, július 10–12. között a miskolci Kaláka Folkfesztiválra – Miskolcra utazhatnak félárú menettérti jeggyel.

Július 10. és 12. között a Visegrádi Nemzetközi Palotajátékokra Budapesten a Keleti, Nyugati, Déli és a Józsefvárosi pályaudvarra válthatnak kedvezményes jegyet az érdeklődők. Július 10-én, 11-én és 12-én a palotajátékok helyszínére VOLÁN-tarifával különbuszok szállítják az utasokat a következők szerint. A Déli pályaudvarról 8.40 órakor, a Keleti pályaudvarról 9.15 órakor, a Nyugati pályaudvarról pedig 9.00 órakor indulnak a buszok. Visszaútban 16.00 órakor és 16.30 órakor indítják a VOLÁN-buszokat Budapestre. A kedvezményes menettérti jegyet a helyszínen a „Visegrádi Nemzetközi Palotajátékok '98" szövegű bélyegzővel le kell bélyegeztetni.

A Kisvasutak napjai Magyarországon rendezvénysorozat keretében július 11-én a Debreceni vidámparki kisvasút napját tartják. Debrecenbe – erre az alkalomra utazók 50. százalékos célkedvezményt kapnak.

Ugyancsak féláron utazhatnak július 16. és 22. között a Szegedi Szabadtéri Játékokra – Szeged, Szeged-Rókus és Újszeged állomásokra (visszaútban a színházjegyet fel kell mutatni a kalauznak), július 17. és 19. között a VIII. Nemzetközi Kamionos Country találkozóra – Kiskundorozsma, Szeged, Szeged-Rókus és Újszeged állomásokra, július 18. és 26. között az I. Egyetemes Túlélő Kalandtúrára – Badacsonyba, a július 22. és 26-i Egyetemisták, Főiskolások Országos Turisztikai Találkozójára – Tokaj állomásra, július 24. és 26. között a Hortobágyi Nemzetközi Lovasnapokra – Hortobágy állomásra, július 24. és 26. között az Ipoly-Party Kiállítás és Vásárra – Balassagyarmatra, valamint július 25. és augusztus 2. között a Majsai Strandfesztiválra – Kiskunmajsa állomásra.

A MÁV és a GYSEV 33 százalékos alkalmi célkedvezményt biztosít: július 5. és 10. között a III. Makói Nemzetközi Művészeti Fesztiválra utazóknak Makó és Makó-Újváros állomásra, illetve július 10. és 12. között a Tiszafüredi Halasnapok '98 rendezvényre utazóknak – Tiszafüredre.

A kedvezményes retúrjegyek visszautazásra csak akkor érvényesek, ha azokat a rendezvény helyszínein lebélyegzik.

A kedvezményes jegyek bármely vonat első és másodosztályára érvényesek. Az odautazást a rendezvényt megelőző nap 0.00 órájától lehet megkezdeni, a visszautazást pedig a rendezvényt követő nap 24 órájáig kell befejezni.

Fegyelem és életfogytiglan

Az új kormány tervei között szerepel a büntető jogszabályok és az ítéletek szigorításának terve: az életfogytiglani szabadságvesztés valódi (szó szerinti) életfogytiglani elzárás lesz. Tudom, hogy a közbiztonság, a jogérték és az áldozatok hozzátartozói követelik a szigorúbb büntetéseket, sőt a halálbüntetés visszaállítását, ha csak ideiglenes jelleggel is. Korábban az életfogytiglanra elítélt, ha magatartása, munkája megfelelő volt, 15-20 év elteltével – kérésére – a bíróság végzést hozhatott ideiglenes, feltételes szabadságra helyezéséről. Ha nem volt megfelelő az elítélt magatartása, a bíróságnak joga volt akár kétszer is 5-5 évvel „fellebbezni" az ítéletet. Tehát az elítéltnek érdeke volt a megfelelő magatartás. Mi fog változni most az új jogszabály elfogadásával? Elsősorban milliárdos kiadások az adófizetők pénzéből új börtönkörletek, stb. kialakítására. Eddig az életfogytiglanosok egy részét önkontrollra késztette a majdani esetleges szabadulás lehetősége, most viszont, ha például egy 25 éves emberre jogerősen kiszabják a szó szerinti életfogytiglant, mivel lehet ezt az embert fegyelmezni, megfelelő magatartásra késztetni? Vesztenivalója sincs. Csak egy szélsőséges példa: ha két elítélt „nézeteltérése" miatt egy végleges életfogytiglanra elítélt megöli egyik társát vagy a felügyelet egyik tagját, mivel lehet büntetni? Halálra ítélni nem lehet, mert az nincs. Akkor mivel büntessék? Nem nézheti egy hétig a színes tévét? Vagy nem mehet a büfébe két hétig? Kérem a tisztelt törvényalkotókat, mérlegeljék a fentieket, mert szerintem a sokmilliárdos kiadáson túl esetleg emberáldozatokat is követelhet e törvénymódosítás, látszólagos jogossága ellenére is. Hozzászólásommal egy pillanatig sem a bűnözőket kívánom védeni, csak szaporítom a sok-sok kérdést, melyekre még nincs megnyugtató válasz

Balogh László, Budapest

Mundér és morál

Mint volt „szakmabeli", a rendszerváltozás óta nagyobb figyelmet fordítok a magyar fegyveres erők és testületek átalakulására és helyzetére. Terjedelmi okok miatt itt és most csupán két érdekes és sajátos jelenségre térek ki. Az egyik az, hogy az elmúlt hét-nyolc évben feltűnően megsokszorozódott a magas rendfokozatokba történő előléptetések száma. Miközben a Magyar Honvédség létszáma ezekben az években gyakorlatilag a felére csökkent, ezzel „arányosan" növekedtek a tábornoki és ezredesi kinevezések. (Pl. dandár nélküli dandártábornok…) Békeidőben ez eléggé különös, ugyanakkor morálisan is megkérdőjelezhető. Bizonyos mértékben hasonló a helyzet a határőrségnél is, ahol (június 18-ig) tizenegy dandártábornok teljesít szolgálatot. Rajtuk kívül vannak vezérőrnagyok és altábornagyok is nem beszélve a feltűnően sok ezredesről. A rendszerváltozás előtti évtizedekben csupán az országos parancsnokságon volt 2-3 tábornok, a határőrkerületeknél (jelenleg igazgatóságok mindössze egy ezredesi státus létezett, vagyis a mindenkori kerületparancsnoké. A mostan dömping lejáratja a rendfokozatok tekintélyé és az „olcsó tömegcikk" színvonalára deval válja azt. Talán ezért is van, hogy évek óta egyenruhás tisztet nagyon ritkán lehet látni az utcán és más nyilvános helyeken. A következő téma, amit röviden érinteni kívánok az, hogy a fegyveres erőknél néhány éve védőszentek vi gyáznak az emberekre és a morálra. A határ őrség védőszentje pl. Szent László. Kétségtelen, hogy I. László király az Árpád-házi uralkodók egyik kiemelkedő alakja volt, de.. Egyéni véleményem az, hogy 45 évig elég jó megvoltunk védőszentek nélkül. A Magya Honvédségnél egyébként néhány éve működ nek a tábori lelkészek, Otto Katz kései utódai vagyis az egyházak erőteljes befolyást igye keznek gyakorolni katonáinkra a védőszentel „felügyelete" mellett.

Nemes József, Orosháza

Alanyi jogon

Alanyi jogon jár majd a gyes és a családi pót lék, ha a T. Ház megszavazza, olvasom lapjul június 30-i számában. Elképzelem, amint a gyermekenkénti mintegy négy-ötezer forintny összeget a gyermekét egyedül nevelő munka nélküli anyának vagy a létminimum alatt ve getáló házaspárnak viszi a postás, aki kenye ret, tejet próbál venni gyermekeinek, s elkép zelem azt a szituációt, amikor a postás becsön get a fényes villába, ahol a soros szobalány méla undorral veszi át az abban a lakásban „matricának" számító összeget. Tisztelt kor mányra került urak! Ezt akarják? Tényleg ez a szándékuk? A jólétben élőknek még egy „la páttal" rátenni, ha nem is nagy összeget? Va jon amíg ezt kitalálták, elgondolkodtak-e azon, hogy igazságtalan ez az egész? Tudom itt is, ott is fel kell nevelni a gyerekeket, de nem mindegy, mennyiből. Mert amíg a gyer mekek nyolcvan százalékát édesanyjuk másol levetett ruháiból, jobbik esetben a különböző turkálókból tudják csak „öltöztetni", addig van egy zsíros réteg, akiknek a gyerekei min dent megengedhetnek maguknak, az ő egyhet zsebpénzük az a családi pótlék, amit másol élelemre is alig fordíthatnak, mert olyan ke vés. Ezt kívánják még fokozni? Igazam lett amikor azt jósoltam a választások előtt, hogy olyan ígéreteket kaptunk a „nyertesektől" amit ha be is tudnak váltani, nekünk, kisem bereknek csak rosszabb lesz. Íme, körvonala zódik a dolog, a jövedelembéli különbségek nemhogy csökkennének, egyre csak nőnek.

Pálné Zöldi Ágnes, Kazincbarcika

EZEN A NAPON

Titkos táviratok

Ötvennégy éve, 1944. július 6-án a nácik budapesti követe, Weesenmayer számjeltáviratban közölte Ribbentrop külügyminiszterrel: Sztójay Döme miniszterelnök felolvasta neki a berni angol és amerikai követek kormányaikhoz intézett titkos táviratait, ezeket a magyar elhárítás fejtette meg. A táviratok „részletesen leírják mindazt, ami a Magyarországról deportált zsidókkal történik. Megemlítik a sürgönyök, hogy ott már másfél millió zsidót semmisítettek meg, és ugyanezt a sorsot fogja elszenvedni a most elszállított zsidók legnagyobb része". A követek más jelentéseikben írtak a magyarországi deportálások fő felelőseiről, „összesen 70 magyar és német személyiséget név szerint sorolnak fel" – olvasható a Weesenmayer-táviratban, amely így folytatódik: „Sztójay kijelentette, a fenyegetések őt személy szerint hidegen hagyják, mert győzelmünk esetén ez az ügy úgyis érdektelenné válik, ellenkező esetben pedig élete mindenképp véget ér. Mindezek ellenére láthatóan nagyon erősen a táviratok hatása alatt állt, amelyekről, mint időközben hallottam, a minisztertanácsot is tájékoztatták, ahol azok hasonló hatást váltottak ki. Az a feltevésem, hogy időközben, ma éjjel a kormányzó is tudomást szerzett erről, és… ez a tény vezetett a bevezetésben említett döntéshez." Weesenmayer a bevezetőben közölte: Horthy „nyilvánvalóan a magyar kormánnyal egyetértésben, leállította a zsidóakciók folytatását". (Ferenczy László csendőr alezredes, akinek rendszeresen jelentenie kellett a deportálásról, ezen a napon azt közölte: eddig 139 vasúti szerelvénnyel 410 223 embert deportáltak.) A „zsidóakciók" azonban nem szűntek meg, július 7-től 20-ig még 14 halálvonat haladt át Auschwitz felé a kassai állomáson.

Notarius

AZ UTCA HANGJA

Használta-e már a „kiskaput"?

Baranya Péter (14)
tanuló

Nem hiszem, hogy használtam volna, de igazán nem is emlékszem rá. Tudomásom szerint protekciót még nem vettem igénybe. Viszont füllentettem már, persze csak akkor, ha valami igazán fontos dologról volt szó. De úgy gondolom, minden ember legalább egyszer az életében, használja a „kiskaput", ami szerintem helyes megoldás, mert vannak olyan dolgok, amelyeket sajnos nem lehet tiszta úton elérni.

Buzogány Zoltán (30)
mérnök-közgazdász

Én ugyan még sohasem hazudtam, és nem tettem kerülőutakat azért, hogy valakit megtévesszek, de néha bizony nem mondom meg az igazat. Mindemellett persze mindig megpróbálok tisztességesen cselekedni. Szerintem a protekció igénybevétele már a szülőknél elkezdődik. Ha egy családban két gyerek van, már ott kezdődik a kiskapukeresés. És ha egy ismerős dolgozik az adott helyen, ahová éppen készülök.

Pap Józsefné (50)
főmunkatárs

Én még soha nem vettem igénybe semmilyen protekciót. Persze ez nem azért volt. mert az életben eddig mindent elértem, csak egyszerűen nem volt olyan fontos dolog, ami miatt megérte volna „mellékúton" bekerülni valahová. Én ezeket a dolgokat elítélem, mert elindíthatnak nagy korrupciókat is. Szerencsés embernek érzem magam, mert eddig nagyrészt elértem a célomat, és remélem, hogy ez továbbra is így lesz.

Barha Istvánné (54)
gyógypedagógus

Nem igazán emlékszem ilyen dolgokra, de azért merem állítani, hogy használtam már a kiskaput. Azt azonban nem tudom, hogy konkrétan mikor, miért vettem igénybe. Többnyire fontos dolgoknál kerülhet ez szóba, de csak akkor, amikor már nem lát az ember más megoldást. Füllenteni nagyon nem szeretek, így mindig kerülöm azokat a helyzeteket, amikor az ember rá van kényszerítve, hogy ne az igazat mondja.

Hamis és/vagy valódi képek nyomában

A tudomány fejlődése és az árak emelkedése egyaránt oka a műtárgypiacon kialakult bizonytalan helyzetnek

A Magyar Nemzeti Galériában idén tavasszal megnyílt és őszig látható nagyszabású Rippl-Rónai-kiállítás hatalmas sikerének egyik titka minden bizonnyal a magántulajdonban lévő, s most a tárlatra kölcsönkért remekművek nagy száma. Ezek a képek ugyanis az ilyen kivételes eseteket leszámítva nemcsak a közönség, de sokszor még a szakemberek részére sem hozzáférhetőek, megtekinthetőek. Magyarországon ma szinte megszámlálhatatlan műalkotás van magántulajdonban. Egyikről-másikról azonban felmerülhet a kérdés: vajon valódi-e, netán csak jól sikerült hamisítvány?

Az a bizonyos korábban hamisnak, az új utatások alapján viszont valódinak ítélt Rippl-Rónai-festmény a festő úgynevezett „kukoricás" korszakából

Szilágyi István írása a NÉPSZAVÁNAK

A hazai magángyűjteményekben lévő műalkotásokból utoljára 1981-ben *Sinkó Katalinnak* sikerült kiállítást rendeznie, aki akkor művészettörténeti szempontból meghatározó jelentőségű műalkotásokat tudott tulajdonosaiktól kölcsönbe a Magyar Nemzeti Galéria (MNG) kiállítótermeibe „csalogatni". A világszínvonalú értékeket felvonultató kiállításról kis példányszámban kiadva egy fekete-fehér képekkel illusztrált könyvecske is született, mely azóta is rendkívül keresett mind a hazai, mind pedig a külföldi műgyűjtők és műkereskedők körében. („Megbecsültségére" – s egyben fontosságára – jellemző, hogy nemrégiben egy antikvárstandon tízezer forintért kínálták.)

Bár a magyar múzeumok tekintélyes Rippl-Rónai-anyaggal rendelkeznek, de a festő számos fontos műve magángyűjtők tulajdonában van. (Ezek egy részét a MNG védett műalkotásként nyilvántartja, egy részük azonban úgynevezett lappangó mű, azaz jelenlegi helye és tulajdonosa ismeretlen.) A mostani kiállítás kapcsán ismét sikerült a szervezőknek több gyűjtőt is meggyőzniük arról, hogy egy színvonalas életmű-kiállításon műveik szerepeltetése mindkét kiadványban megjelenve jelentősen növeli annak értékét.

Mindez azért is fontos, hiszen a hazai műkereskedők körében Rippl-Rónai József művei az elmúlt években megkülönböztetett figyelmet érdemeltek ki. A szép öregkort megért mester rendkívül termékeny volt, állandóan és gyorsan dolgozott. Ugyanakkor már életében siker és tisztelet övezte (közel másfél évtizedes franciaországi távollét utáni első budapesti tárlatán például összes kiállított képét eladta), s ma is az egyik legkeresettebb név a műtárgypiacon, képeinek az aukciókon elért árai pedig változatlan elismertségét bizonyítják.

Éppen ezért viszont sajnos a hamisítók között is népszerű: elsősorban pasztelltechnikájú portréit utánozzák előszeretettel. A hamisítások egy része ráadásul a maga nemében valódi mestermű, így ma meglehetősen nagy a zűrzavar a Rippl-Rónai-képek világában.

Egy máig hamisítványként „elismert" női portréról például – melyet „történelmi időpontban", 1956-ban adtak be bírálatra a galériába, s tulajdonosa máig nem jelentkezett érte – a mostani kiállítás rendezői az elengedhetetlenül fontos háttérdokumentációk felkutatása közben új, perdöntő bizonyítékokat találtak, melyek egyértelműen a kép valódiságát bizonyítják.

Két jellegzetes Rippl-Rónai-pasztellportré: a bal oldali hamisítvány, a jobb oldali valóban a mester alkotása

Ugyancsak jellemző történet kapcsolódik egy másik, a mester úgynevezett „kukoricás" korszakában készült képéhez is. A korábban szintén hamisnak elbírált festmény néhány évvel ezelőtt piacra került, el is adták, majd vevői a képet hamisnak nyilvánító bírálatra hivatkozva visszakoztak. Az időközben elvégzett újabb kutatások nyomán viszont kiderült, hogy a tudomány mai állása szerint a kép mégis valódi. Egy aukción fel is bukkant újra, s bár a katalógusban már az új, az eredetiséget igazoló dokumentációt is feltüntették, néhány jól értesült ennfentes ismerte a kép zavars „előéletét", így a festmény cak mélyen az értéke alatt, kiáltási áron kelt el.

Több évtizedes gyakorlat szerint a magyar műalkotások valdiságának megítélése az MNG rálati osztályának tiszte és fladata. Itt ugyanis a felkészült akemberek, művészettörténések döntésének megsegítésére a atalmas adatbázis mellett a léria több száz festménye is ndelkezésre áll. A bírálati oszály munkatársai szakértelmükel éveken át segítették a hozzáuk fordulókat, véleményüket a nűkereskedők többsége is peröntőnek fogadja el.

A rendszer hosszú éveken keesztül kifogás nélkül, közmeglégedésre működött, mígnem lelmes, vállalkozó szellemű emerek el nem kezdtek a képek bírálati jelölésével operálni. A nyereségként elkönyvelhető összeg eménye, kiegészülve a modern echnika adta lehetőségekkel, több visszaélést is eredményezett. Ezek hatására az MNG beszüntette a bírálatot, s pillanatnyilag csak adatszolgáltatást végez. Ez persze szintén nagyon komoly segítséget jelent, hiszen a beadott alkotásról szóló kutatási eredményeket komoly szakvéleményben dokumentálja a galéria művészettörténésze, esetleg néhány fotóról készült fénymásolattal is kiegészítve. Az így kiadott dokumentációról nyugodtan állítható, hogy valóban szakértői, ám mert néhány esetben az MNG felülbírálta korábbi saját állásfoglalását, ezt a mai kiélezett piaci helyzetben többen igyekeznek ellenük fordítani. Tudomásul kell azonban venni, hogy nemcsak a műtárgyakért kifizetett pénzek „fejlődtek" az elmúlt években, hanem a képek valódiságát vagy hamisságát megítélő tudomány is.

Az MNG művészettörténészein kívül dolgoznak független szakértők is, ám őket többen bírálják, mint dicsérik. Néhány szakértő nevével többször is látványosan visszaéltek. A komputertechnika felhasználásával például egy ízben manipuláltak egy eredeti szakvéleményt, nemes egyszerűséggel kitörölve a *„nem"* szót a *„nem eredeti"* minősítésből, megváltoztatva így annak sarkpontját, alaposan lejáratva ezzel a korábban köztiszteletben álló szakértőt.

Ebben a helyzetben természetesen az MNG munkatársaira is fokozott nyomás nehezedik. A sok millió forint értékű művek megítélése alapos kutatómunkát, rendkívül komoly szakmai felkészültséget kíván, s egy esetleges téves ítéletnek szinte beláthatatlan következményei lehetnek. Néhányan tudni vélik: felmerült annak a lehetősége is, hogy ebben a helyzetben az MNG a bírálat után az adatszolgáltatást is megszünteti. Az amúgy is „labilis" piaci helyzetet ez valószínűleg tovább bonyolítaná. (Többen tudni vélik, hogy van, aki már ma erre az új helyzetre spekulál.)

A megoldás egyelőre várat magára. Ami biztos, az jelenleg annyi, hogy az MNG adatszolgáltatása szeptember 9-ig szünetel.

Néhány „különösen fejlett ízlésű" galériatulajdonos előszeretettel keretezi át, „öltözteti fel" a hozzá bekerülő műveket, sokszor tudtán kívül is segítve ezzel a hamisítókat. Egy nem túl jelentős, kis méretű litográfiát például egy tíz centiméteres, színes paszpartuval (papírból készült keretbetéttel a kép és a keret közt), majd egy széles, modern kerettel tovább nagyítva komoly képpé, jelentős alkotássá varázsolhatnak. „Ráadásnak" pedig megmarad az eredeti keret és hátlap, ami különös jelentőséggel bír, hiszen sokszor fontos információk hordozója, valódi dokumentum. Az MNG bírálati száma mellett néhányszor korábbi aukciós jelölés, kiállítási bélyegkelet található rajta, szerencsés esetben akár a művész kézírásos ajánlása is. Rippl-Rónai például gyakran rajzolta meg asztaltársasága, baráti körének tagjait, s a kép hátoldalán általában néhány közvetlen, tréfás szóval ajánlotta is modelljének a művet, tudtán kívül megkönnyítve így az utókor dolgát. Egy ilyen hátoldal minden szempontból értékes, hiszen a legautentikusabb személy, maga az alkotóművész dokumentálja, mikor kit és hol rajzolt vagy festett meg. Néhány hamisítványnál fel is használtak ilyen hátlapokat, bár az alapos vizsgálatnál semmi sem tévesztheti meg a jól felkészült szakembert.

ITT LEVÁGANDÓ

MEGRENDELŐLAP

Ha előfizet a NÉPSZAVÁ-ra, havonta 311 Ft Önnél marad!

Alulírott ..... (név)
..... (irányítószám, helység)
..... (utca) ..... (házszám) ..... (ajtó)
megrendelem a NÉPSZAVA című lapot ..... példányban

● Az előfizetési díjat a fenti címen jelentkező kézbesítőnek fizetem.
● Az előfizetési díjat a ..... pénzintézetnél vezetett ..... folyószámláról egyenlítem ki.
(Kérjük, hogy a banknak adjon megbízást a hírlapdíj átadására.)

Előfizetési díj

❑ negyedévre 2547 Ft

❑ egy hónapra 849 Ft

A megrendelőlapot a következő címre szíveskedjen feladni:
Budapesten: Hírlapüzletági Igazgatóság ügyfélszolgálati és koordinációs osztály, Budapest 1846
Vidéken: Postahivatal, helyben

..... aláírás

Filmdíjak

Tegnap a Magyar Újságírók Országos Szövetségének székházában kiosztották a filmkritikusok díját. Az 1996-ban készült legjobb filmnek járó B. Nagy László-díjat a Bolse Vita kapta, *Fekete Ibolya* műve. A legjobb rendezés díja *Gothár Péteré*, a Hagyjállógva Vászkáért. A legjobb dokumentumfilm díjazottja *Almási Tamás* lett a Meddő és a Szívügyem című alkotásaiért. A legjobb tévéjáték díját *Dömölky János* (A Valencia-rejtély) és *Mihályfy Imre* (Mohács) kapta megosztva, míg a televíziós formanyelvi eszközök újszerű felhasználásáért *Kamondy Zoltánt* díjazták Arany nyugágy című művéért. A legjobb operatőr *Sas Tamás* lett, színésznő *Eszenyi Enikő*, színész *Benkő Gyula*.

Jámbor, bohém poéta volt

Valachi Anna NÉPSZAVA

Ehess, ihass, ölelhess, alhass! Aki *József Attila* mindenségeszményét ars poeticájává tette: az örökké korgó gyomrúak rendjéhez tartozó, a nélkülözés kínjait lázadó életkedvvel és a testi örömök fölmagasztalásával ellensúlyozó költő, *Berda József* kilencvenöt éve született.

Négy elemivel, autodidaktaként lett költő, de olyasmit tudott, amit a poeta doctusok hiába próbáltak volna utánozni: újpesti népkonyhák törzsvendégeként pazar bőségű, harsányan érzéki látomásköltészetet varázsolt éhségihlette nyomorából.

Ágyrajáróként tengődött, amikor 1928-ban első versei megjelentek Nyugatban. A harmincas években szinte esztendőnként közreadott egy-egy új kötetet, melyekről a kor legtekintélyesebb kritikusai írtak elismerően. 1944-ben Baumgarten-díjat kapott, halála előtt egy évvel pedig – 1965-ben – a korán elveszített költőbarátról, a testvérének érzett József Attiláról elnevezett díjjal is kitüntették.

Berdát újpesti Zarathusztrának becézték, aki a Wagner vendéglő körül utcai prédikátorként szórakoztatta vagy botránkoztatta hallgatóságát. Bohém, de a légynek sem ártó, notórius igazmondó, mégis jámbor természeti lény hírében állt, aki turistaöltözékben járta az ország legszebb városait-hegyeit, s aki ha megpihent, étel-ital megnyugtató közelségében szerette ápolni emberi-pályatársi kapcsolatait. *Kormos István* szerint költészetünk Szent Ference volt, áhítatosan káromkodó, bumfordi, profán és szegény, kóbor kutyák testvére.

Fehér László bútorrestaurátor vállalja
XV–XIX. századi antik bútorai felújítását mérsékelt áron, kedvező határidővel.
Érdeklődni: Budapest XX. ker., Nagy Sándor J. u. 44.
mobiltel.: 06-30/418-639,
vagy Miskolc, Csermely u. 27.
tel.: (46) 350-834.

Hamisítványok a műtárgyak piacán

Van úgy, hogy csak a szekrényfiók eredeti – A hiteles kereskedő nem fél garanciát vállalni

II. Erzsébet angol királynő a közelmúltig abban a hitben uralkodott minden britek fölött, hogy nyolc Rembrandt-festmény boldog tulajdonosa. Gyűjteménye időközben négyre olvadt, mivel a többiről időközben kiderült, hogy nem a mester művei. „Noha a hamisító a közönséget is becsapja, a közönség vele rokonszenvez a művészi világ ellenében" – írja Radnóti Sándor esztéta tavaly megjelent Hamisítás című könyvében, ám a közönség soraiból kihagyja a műkereskedőket és a műgyűjtőket, akik kifejezetten ellenszenveznek a hamisítókkal.

Gréczi Emőke írása a NÉPSZAVÁNAK

A hamisítványoktól mindenki retteg, akinek bármi köze van a műtárgyakhoz. Nem mindegy, hogy az olykor hét-nyolcszámjegyű összegeket miért fizetik ki, hamisítványért, másolatért, reprodukcióért vagy egy eredeti műalkotásért. *Jan De Maere*, a téma egyik belga szakértője szerint – írja az MTI – a brüsszeli múzeumokban, képtárakban vagy képkereskedésekben átlagosan minden ötödik festmény hamis. A szakértők egyébként a hamis festményeket két csoportra osztják: „valódi hamisakra", és „hamis valódiakra". Az utóbbiakat egyszerűbb felismerni, hiszen csak másolatok valami igaziról. A nagyobb gond a „valódi hamisakkal" van, amelyeket valamely nagy festő stílusában festettek, esetleg még saját korában, tehát még a vegyelemzés és a kormegállapítás sem feltétlen jelent fogódzót.

Nyomozók megfigyelték: hamis képek főként gazdasági válságok idején lepik el a piacot. Meggyőződésük, hogy a hamis képek piaci mozgása csak a jéghegy csúcsa és adásvételük sokszor kábítószer-, fegyver-, vagy lopottkocsi-kereskedelemből származó pénzek tisztára mosását szolgálja.

A kereskedőket ebben a témában nehéz szóra bírni. Olyan ez, mint ama kabátlopás: ha valakinek a nevét egy hamisítással foglalkozó cikkben említik, máris rásütik, hogy hamisítványokkal kereskedik. Veszélyes terület, egy elejtett félmondat vagy félreérthető grimasz milliós képeket értékelhet le, rossz hírbe keverheti a konkurenciát. Nem örülnek még a hamisítványokról szóló cikkeknek sem, hiszen a téma emlegetése is elég, hogy elbátortalanítsa a gyűjtőket.

Az emberek szívesen hallanak, olvasnak van Meegerenről, aki ál-Vermeereivel átrázta a legnagyobb szaktekintélyeket is, vagy a magyar származású Elmyr de Horyról (Hory Elemér), aki Picassóival még Picassót is megtévesztette. Nem Magyarországon volt és nem most, tehát akár rokonszenvet is ébreszthetnek bennünk a zseniális hamisítók. Pedig léteznek hamisítványok most és itt, bár az „alkotókat" nem ünnepeljük sztárokként.

A kereskedő, aki elmondja véleményét, név nélkül teszi.

– Előfordul, hogy korabeli képre más nevet szignálnak, az is, hogy egy festő jellegzetes motívumait, kézjegyeit „összehordják" egy képre. Esetleg egy az egyben másolatot készítenek külföldön felbukkant eredeti alapján. Lehet a vásznat antikolni különböző módszerekkel, de felhasználnak régi vásznat régi vakrámával, csak a festmény új rajta.

– *A hamisítványokat többékevésbé kiszűri a kereskedő és a szakértő, de mit tegyen a magánember?*

– Válasszon olyan kereskedőt, aki hiteles és akiben megbízik. A kereskedő és a szakértő is csak ember, nem tévedhetetlen. Ahogy mondani szokták, az olcsó a drága, tehát aki kvalitásos képet szeretne venni, az ne spóroljon, mert rajtaveszíthet. Ha vesz három képet jó áron, lehet, hogy abból kettő hamis, és a harmadik így nagyon drága lesz.

– *Milyen festőkkel kell vigyázni?*

– Most Nagybánya a divat, neveket nem szívesen említek, mert az esetleg visszariasztaná a vásárlókat. Korábban Scheiber Hugó- és Kádár Béla-hamisítványok fordultak elő a leggyakrabban, ezekből most is akad, bár újonnan talán nem készül annyi.

– *Mit tesz a kereskedő, hogy őt ne csapják be?*

– Képzi magát, de a tapasztalatot csak gyakorlat során lehet megszerezni. Évtizedek után egy jó szemű galériás nagy valószínűséggel ki tudja szúrni, melyik hamis és melyik a valódi. Mivel mi sem vagyunk tévedhetetlenek, az óvatos kereskedő a kérdéses képekre nem vágja rá, hogy hamis, inkább azt mondja, hogy nem kéri.

– *A Magyar Nemzeti Galéria adatbázisa minden ismert alkotás nyilvántartásba vesz, sőt, olykor a hamisítványokat is.*

– Nem hiszem, hogy a laikuso sokat kezdhetnének vele, legfeljebb csak az, aki tudja, hogy mit, hol és hogyan keresse.

– *Tapasztalható félelem a vásárlókban, illetve csökken-e a vásárlókedv egy-egy kiderült eset, képvisszavonás után?*

– Szerencsére nem. A nemzetközi piac is virágzik az olykor krobbanó hamisítási botrányok ellenére. Ha valaki bizonyságot szeretne, akkor beszerezzük a kiválasztott képhez akár az MNG bírálatát, akár független szakértő véleményét. Aki hosszú távon ebben a szakmában szeretne maradni, az nem kockáztatja, hogy a nevét hamisítványokkal hozzák összefüggésbe. Az aukciósházak és a jelentősebb galériák garanciát vállalnak az általuk eladott képekért.

Bellák Gábor művészettörténész, a Magyar Nemzeti Galéria Műtárgy Adatszolgálatán számos hamisítvánnyal találkozik.

– *Az árverési katalógusok tanúsága szerint az anyagot a Magyar Nemzeti Galéria munkatársai ellenőrzik...*

– ... védettségi szempontból. Ez azt jelenti, hogy az aukcióra összegyűjtött magyar festményeket átnézzük, hogy melyik szerepel nyilvántartásunkban védettként, és melyek azok, amelyeket védetté nyilvánítunk.

– *A hamisítványokat tehát nem szűrik ki.*

– Nem feladatunk, csak ha igénybe veszik ezt a szolgáltatásunkat. Hetente egyszer bárki kérheti a szakvéleményünket, amit vagy elfogad, vagy nem. Ha valaki nem hozza fel a képet, vagy nem veszi komolyan, amit mi megállapítunk, az ellen nem tehetünk semmit.

– *Milyen korok és festők a legveszélyeztetettebbek?*

– A magyar festészet nagy korszakától, az 1880-as évektől az Európai Iskoláig mindenki, akit a piac értékel. Paál László és Munkácsy már a saját idejükben a hamisítók kedvelt festői voltak. Az újabbak közül Kondor Béla vagy Bálint Endre sem marad ki.

– *A Rippl-Rónai-hamisítványokról anekdotákat mesélnek. Tényleg, volt már olyan revízió magyar múzeumban, mint a Remrandt-féle vizsgálat, mikor is a művész munkáinak vélt képek közül számos lekerült a múzeumok faláról?*

– Valóban Rippl-Rónai a legpiacképesebb magyar festő, tehát vele érdemes a hamisítóknak foglalkozniuk. Az MNG 1998-ban rendez egy nagyszabású Rippl-Rónai-kiállítást, ami jó alkalom lesz a festő munkáinak revíziójához. De a monográfusok is ezt teszik, ha jelentősebb tanulmányt vagy könyvet írnak egy-egy művészről. A Rembrandt-esethez hasonló átvizsgálás nem volt, de nem is szükséges. A magyar festők műveinek száz év távlatából és ebben a kis országban könnyebben nyomon követhető a sorsa.

– *A műkereskedők igénybe veszik a Galéria említett szolgáltatását?*

– Azon a heti egy napon mindig telt ház van, de inkább a magánemberek és a műkereskedelem perifériáján lévők keresnek fel minket.

– *Sokszor éri vád önöket, hogy korábban védetté nyilvánított festményeket évekkel később hamisítványnak nyilvánítanak.*

– Mi sem vagyunk tévedhetetlenek, az említett Rembrandt-történet pedig mutatja, hogy ez máshol is megtörténhet. A kutatások bizony megváltoztatják a művészettörténészek álláspontját.

– *A Galériától független képszakértők véleménye sokszor eltér az önökétől.*

– A vélemények különbözősége nem jelenti azt, hogy „egymásnak feszülünk" a független szakértőkkel. A festmény tulajdonosa eldöntheti, hogy kit választ szakértőnek, vagy esetleg több véleményre is kíváncsi.

Megtévesztő másolatok

Van, amikor nem beszélhetünk sem hamisítványokról, sem pedig eredeti műalkotásokról. Ilyenek a másolatok, amelyeket festőművészek rendelésre készítenek. Ezekkereskedelmi forgalomba is kerülhetnek, de csak a Magyar Nemzeti Galéria hivatalos bizonyítványával.

Találkozhatunk olyan antik festménnyel, amelynek témája és technikája egészen megtévesztő, de a hivatalos bírálat legfeljebb százévesnek tartja. Néhány kivételtől eltekintve ezek sem hamisítványok, hanem 16. vagy 17. századi festők vagy iskolák modorában készült, főleg bibliai vagy mitológiai tárgyú jelenetek. Alkotóik nem konkrét freskókról, táblaképekről másoltak, hanem annak a kornak a hangulatát próbálták felidézni, általában szignálatlan műveiken. Galériákban, árveréseken gyakorta találkozhatunk ilyen képekkel, természetesen jóval olcsóbbak, mint az eredeti barokk műalkotások.

Kellemes ez a szobarészlet, és van akinek ennyi elég is Weber Lajos felvétele

A fúrófejű szú egyenesen rág

Fehér László bútorrestaurátor szerint a bútorhamisítás legújabb fajtája másfél éve hódít Magyarországon. Nem saját találmány, Amerikából érkezett. A legdrágább bútornak mondható tabernákulum, vagy írókomód ára jó állapotban több millió forint. Néhány kereskedő a legnagyobb árat alja érte, ami figyelmeztető jel. A teljes tabernákulumot alkotóelemeire bontják, az elemek felhasználásával pedig új bútorokat gyártatnak. Az így készült tabernákulum előállítási költsége legfeljebb másfél millió forint, ára pedig a többszöröse. Ha a becsapott vevő reklamál, akkor az eladó arra hivatkozik, hogy a bútor korabeli, ám pótolt vagy restaurált. Ennek bizonyítékaként az eredeti elemre hivatkozik, amelyet minden vizsgálat hitelesnek fog mutatni.

Egy másik változatban önémet bútorokat biedermeierre alakítanak át furnér segítségével. Utóbbi jóval eladhatóbb. Öregíteni lehet a fát hamis „szúrágással". Kis fúróval szoktak lyukat fúrni, de a szú nem szabályos kör alakú lyukat váj, hanem oválisat, és össze-vissza kanyarog a járatban, ellentétben a fúrófejjel.

Nemcsak a hamisítás, hanem a hozzá nem értés is sokba kerülhet a gyűjtőknek. A „kontárok" rengeteget rontanak a bútorok állapotán, ha rossz oldószerrel szedik le a festéket, vagy nem megfelelő anyagokat használnak. A nem odavaló vegyszerek hatására a furnér idővel elporlad. A szakértő a politúr színéből meg tudja állapítani, hogy a bútor mikor volt restaurálva. Jó minőségű aranyshell lakkot csak Németországból lehet megrendelni. Igényes, drága bútorokhoz csak ezt illene használni.

JÁTÉK A GÉPPEL

A 3 koponya, avagy a Toltec kincs rejtélye

Színes, feliratos westernparódia. Fenimore Fillmore szerepében: a Játékos. Fillmore, foglalkozására nézve revolverhős, megment a bandatáktól egy csodadoktort. A sebesült elmondja a Toltec kincs legendáját. A kincshez három aranykoponya segítségével lehet hozzáférni, ezek egyikét próbálták megszerezni tőle a banditák, akiket egy másik koponyatulajdonos bérelt fel. A kissé kapkodó elsősegély miatt a csodadoktor földi pályafutása véget ér, és Fillmoore a Nagy Város felé veszi útját az arany koponyával, hogy felkutassa a másik kettőt. A banditák azonban nincsenekek messze...

A játék rajzolt grafikát használ, kellemes színfoltként az egyre szaporodó digitalizált videók tengerében, arról nem is beszélve, hogy a hangulatához remekül illő karikatúraelemekkel spékelt a grafika. A végrehajtandó cselekedetek és a szereplőkkel folytatott párbeszédek pedig igazi paródiahangulatot adnak a játéknak.

Remek szórakozást jelenthet a program mindazoknak, akik képesek beleélni magukat a humorosan kifacsart vadnyugati világba, és nem akarnak folyton erőszakhoz folyamodni. A program igazi nagy durranása, hogy azok számára is tökéletesen élvezhető, akik nem beszélik az angol nyelvet, hiszen feliratozva, ihletett fordításban magyarul olvashatják az elhangzó szövegeket. Csak remélni merem, hogy egyre több programot jelentetnek meg hasonlóképpen, és a fordítás színvonalát sem adják alább a forgalmazók.

Minimum gépigény: 486DX2-66, 8 MB RAM, 2x CD-ROM-meghajtó, 256 színű VLB grafikus kártya, FM szintetizátoros vagy General Midi hangkártya, MS-DOS 6.0 vagy Windows '95. A magyar változatot forgalmazza: EcoBIT Multimédia

Manó Angol

Kisiskolásoknak az alapvető szókincs elsajátítására és gyakorlására alkalmas. Ízig-vérig multimédia-kiadvány, tizenöt témakörben történetek segítségével tanít, amelyeket angol gyerekek mondanak el. A tudás elsajátítására, a kiejtés gyakorlására szerepek játszása és játékos gyakorlatok nyújtanak lehetőséget. Az anyagban szereplő alapvető szókincs nemcsak írott hanem képes szótárban is megtalálható. Az egyszerű gyerekdalok és megzenésített mondókák színesítik a programot, és jó alkalmat kínálnak a helyes kiejtés gyakorlására. Nem csak számítógépen, de hagyományos CD-lejátszón is meghallgathatóak. A 375 témakörökhöz kapcsolódó feladat megoldása hasznosan lefoglalja a csemetét, a helyes megoldást személyekhez kötve tárolja a program, így több gyermek is használhatja felváltva, versengve.

Minimum gépigény: 486DX–40, 8 MB RAM, Hangkártya, CD-ROM, Windows 3.0

Branyiczky Gábor (Shuerue)

Fogyókúrán

Emlék

VÍZSZINTES: 1. Régi piactér – *Álmodjuk vissza a nyarat Szerecz György hónapsoroló verseinek augusztusra vonatkozó soraival (folyt. a vízsz. 9. és a függ. 1. alatt).* **2.** Szeszes ital – Kaszparov személyneve – Pénzsóvár. **3.** Becézett női név – Fűszer – Röppálya – Megszid. **4.** Idegen férfinév – Úgy, oroszul – Ékkő. **5.** Római 99 és 1000 – Mikszáth-hős (Miklós) – Tantal – Kortyolna. **6.** Ingeri – Közvetve a bizottsághoz tartozik. **7.** Magas életkort betölt – Ruhadarab. **8.** Alátámasztja – Hápogni kezd! – Vonatkozó névmás többese. **9.** Sajtol – *Az idézet folytatása.* **10.** Maga előtt mozgató – Egyik helységünkbe való – A partra kormányozza a csónakot. **11.** Három betű angol aszonyok neve előtt – Mi(csoda), oroszul – Becézett szülő – ...-hóba. **12.** Sportoló – Vágószerszám – Köszönés – Illat. **13.** Móra-hősnő – ... és visszája. **14.** ... akart a szarka, de nem bírta a farka.

FÜGGŐLEGES: 1. Tevékeny – *Az idézet befejezése.* **2.** Irodalomtörténész, Gárdonyi-kutató (Gábor) – Szaporábbá tesz. **3.** A hét vezér egyike – Görög betű – Állati lakhely – Száz, oroszul. **4.** Lollobrigida személyneve – Ebédlőhöz tartozó kis helyiség – Asztácium. **5.** Peer Gynt anyja – Madár. **6.** Atta ...: H. Heine műve – Levél egynemű betűi – Névelős vízi állat. **7.** Fölhajtja a serleg tartalmát – Végtelen jel! – Junior, röv. – (Föl)hív, angolul. **8.** Egykori nagy színésznő (Lendvayné; az utolsó négyzetbe személynevének kezdőbetűjével) – Pékáru – Részben balra! **9.** Mezőgazdasági eszköz – Ház része – Télen tornyosul az utcán. **10.** A római császárok egyike – Szóbeli – Forgasd a földet! **11.** Mustárgáz – Fülsértő hang – Indulatszó – Beszédrész. **12.** Kerget – A toll „vére" – Feketelevest fogyaszt. **13.** ... a holt-tengeren: Adyvers – A virágkötés művészete.

Tarján Tamás

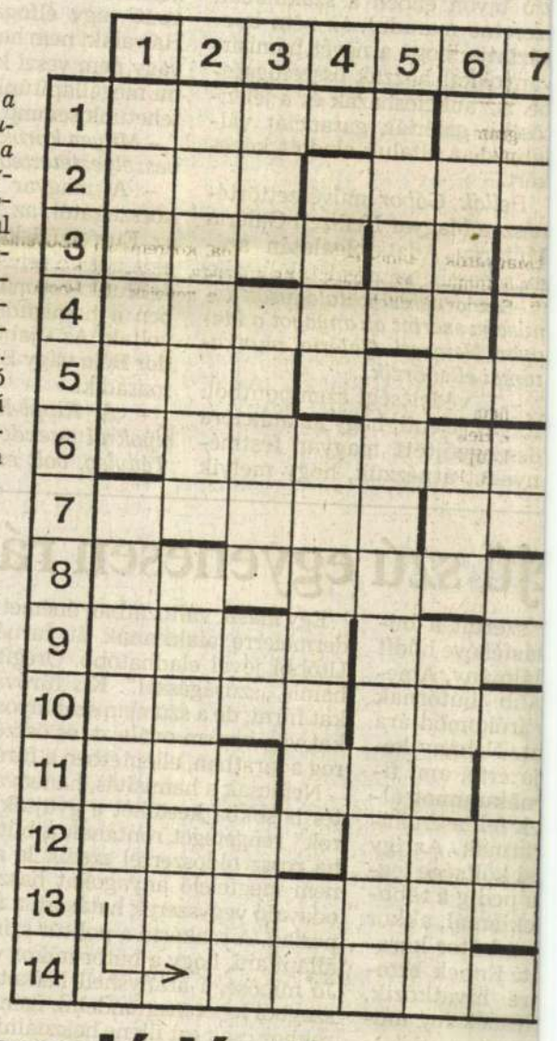

Harag

Helyezze el az ábrában az alábbi szavakat! Egy betűt segítségül előre beírtunk. A megfejtés után a pontokkal jelölt négyzetek betűit helyes sorrendbe rakva kiderül, kiről szól így Farkas Imre egy „égi" rigmusában, Petschauer Attila vívó olimpiai bajnokot is megemlítve: „...őt csak egy dolog érdekli: / Az, hogy Petschauer merre jár? / Meg is találja. Fehér szárnyon / Sugarak közt együtt suhannak. / De nem beszélgetnek. Mivel / Ők még Pestről haragba vannak..."

Hárombetűsek: ÁRA, CÍN, IGE, NEM, OMO, ÓZA, PAT, SÓZ.

Négybetűsek: ANNA, ARNO, ÁPOL, CATS, CENK, DÚLT, EKÉS, ESET, EZEK, ETŰD, FŰZŐ, HÓKA, IGÉZ, ILLÓ, ITAT, IZEG, MÁMI, NELA, NYÚL, OSZT, OTSZ, OTTÓ, POÓR, RANK, RECK, RIAN, RONT, SIMÓ, STAN, SZAN, SZŰZ, TÓNI.

Ötbetűsek: AMIRE, BODON, CAMEL, CSIBI, EGRES, KASZA, KENET, KEREK, KERÉK, KESZI, KÉKES, KÉREM, KISZE, LALIC, LIANA, MAKAY, MEKIS, NÁNAY, OSTOR, OZORA, ŐNEKI, RENCZ, SZEDI, TÁNOS, TOSCA, VEKNI.

Hatbetűsek: ARAFAT, EZERES, HOLLÓS, IRINYI, NÉKTEK, SZEGEZ, SZELEK, SZEREL.

Nyolcbetűsek: GONDOLAT, NÉLKÜLEM, PASADENA, SZEKERES.

Tarján Tamás

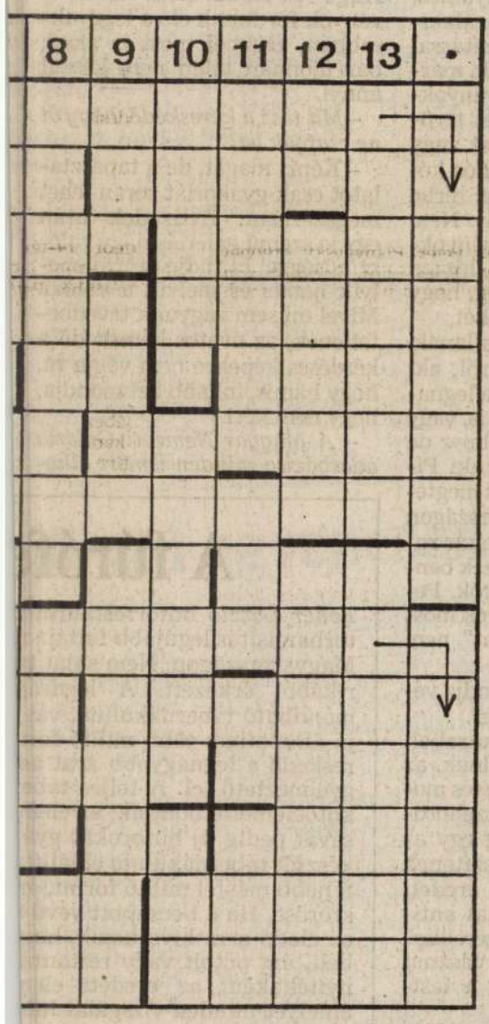

MEGFEJTÉSEK, NYERTESEK

A Népszava január 18-i számában megjelent rejtvények helyes megfejtése: Női előrejelzés: Halál unalmas este lesz, Ödön olyan, akár egy tökéletes gentleman. Gyógyulás: A kutya sem törődik velem. Az én apám: Ha szigorúan ránézett valakire, a tekintete valahonnét a XVI. századból lövellt.

Bizsut nyertek: Béres Istvánné (1091 Budapest, Üllői út 119.), Nagy Beáta (8000 Székesfehérvár, Tóvárosi lakónegyed 38.) és Sebák Ottóné (2524 Nagysáp, Tóth J. út 14.).

Műsoros VICO-kazettát nyertek: Karikó Imre (1056 Budapest, Nyáry Pál u. 10.), Kovács Attiláné (3580 Tiszaújváros, Rózsa út 26.), Ladjánszky Katica (1101 Budapest, Hungária körút 7.), Szarvas László (2194 Tura, Lehel u. 12.) és Újvári József (2370 Dabas, Szent István út 15.)

Elegendő egyetlen rejtvény megfejtésével pályázni. Aki két feladvány megfejtését küldi be, esélye megduplázódik. Aki viszont mind a három fejtörőt megfejti, nyerési esélye a háromszorosára nő! Kérjük, hogy a megfejtéseket az alábbi szelvényre írják rá, majd azt kivágva ragasszák fel egy levelezőlapra. Beküldési határidő: egy héten belül. Címünk: Népszava szerkesztősége, 1964 Budapest, Postafiók 32.

ITT LEVÁGANDÓ!

NÉPSZAVA **MEGFEJTÉSI SZELVÉNY** KERESZTKÉRDÉSEK

Fogyókúrán: .....

.....

Harag: .....

.....

Emlék: .....

.....

Rovatszerkesztő: dr. Erős Zoltán

Kellemes kikapcsolódást!

Hasik

Szabadidő- és Sportközpont
8597 Döbrönte, Fő u. 4.
Tel./fax: (89) 313-259

A Pápához közeli, Veszprém megyei Döbrönte egyetlen nevezetességének a romjaiban is „félelmetes" rablólovagvár számított. Mostanáig. Pontosabban 1994-ig. Ekkorra épült fel teljesen és vált szinte hetek alatt ismertté, kedvelt hellyé a Hasik Hotel. A régi paraszthá ház helyén felépült szálló sok mindent megőrzött a múlt hangulatából, építészeti stílusából. A Hasik Hotel hat héten át vendégeskedik a Népszava rejtvényrovatában. A hat keresztrejtvény fősorainak megfejtését egyszerre, legkésőbb március 10-ig kell beküldeni a következő címre: Kellemes kikapcsolódást! Népszava szerkesztősége, 1964 Budapest, Postafiók 32.

A helyes megfejtést beküldők között fődíjként egy kétszemélyes, hét végi, Hasik Hotelbe szóló „beutalót" sorsolunk ki.

④. fo rduló

VÍZSZINTES: 1. *Főso első része: Természete* ...*nyoznak a Hasik Hotelből.* **2.** Áraszt, régiesen ...za tartományának folyója. **3.** Jambusokból ...versszak – ... Pradesh; indiai állam. **4.** Vil... években – Párizsnál ömlik a Szajnába. **5.** Á... met író-testvérpár – mozgásban van! **6.** M... kölcsönintézmény – népi tánc típusa. **7.** A m... közép-afrikai állam lakója – dátumrag. **8.** É... tás – a nitrogén, a kálium és a kén vegyjele. ...gépkocsijelzés – Pest megyei község – az ala... hangja. **10.** Festői szépségű helység a Bakon... ország, lengyelül. **11.** Sajátos humorú francia ...dező (Pierre, 1928) – portugál diktátor volt. **12** ...burkoló tégla – Maros-menti város Romániáb...

FÜGGŐLEGES: 1. Szóösszetételek előtagj... négyszeresét jelöli – magánszektorhoz tartozó, **2.** Kr. e. 5. századi filozófiai iskola színhelye. *befejező rész.* **3.** A munka teljesítését ellenőrz... kéta Regénytár. **4.** A jog nyelvén: távollétében ...hírű popsztár – forgácsdarab! – XMS. **6.** A ná... Zala megyei helység – nyelvünk érzékeli. **7.** A ... vegyjele – rögeszme, hóbort – mi, mint kérdősz... **8.** Kettőzve édesség – győri bútorgyár – kettő... szülő megszólítása. **9.** ... Darja; Közép-Ázsia ...lyója – direkt termő szőlőfajta – vívók körél... felkiáltás. **10.** A Világváros és a Petróleum cín... ja (1878-1968). **11.** Neves kabarészerző volt ...tenger, a világ legnagyobb sós tava. **12.** A vízi... kentése – bejárat is, kijárat is lehet. **13.** USA-... Salem – a Dunába torkolló szlovákiai folyó.

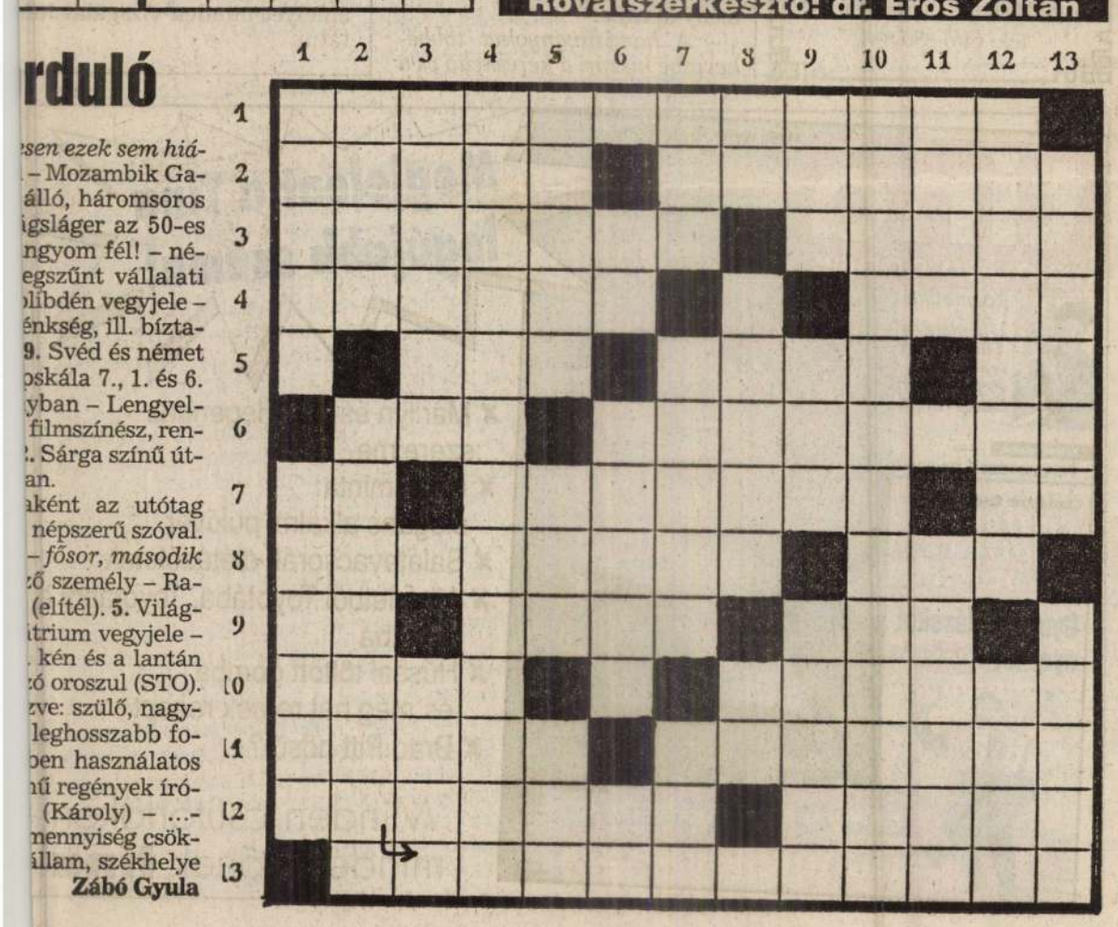

...sen ezek sem hiá... – Mozambik Ga... álló, háromsoros ...igsláger az 50-es ...ngyom fél! – né... egszűnt vállalati ...libdén vegyjele – ...énkség, ill. bízta... **9.** Svéd és német ...oskála 7., 1. és 6. ...yban – Lengyel... filmszínész, ren... **2.** Sárga színű út... an. ...aként az utótag ... népszerű szóval. *– fősor, második* ...ő személy – Ra... (elítél). **5.** Világ... ...trium vegyjele – ... kén és a lantán ...ó oroszul (STO). ...zve: szülő, nagy... leghosszabb fo... ...ben használatos ...mű regények író... (Károly) – ...- ...mennyiség csök... ...állam, székhelye

Zábó Gyula

RIPPL-RÓNAI József

Hova menjünk vasárnaptól szombatig?

Kerékpáros teljesítménytúra indul ma délelőtt 10 órakor Szentendréről, a Skanzen elől, Békés Kupa 2 néven, 45 km-en.

A Budai-hegységbe szerveznek túrát ma a Hűvösvölgy, Libanoni cédrus, Virágos-nyereg, Kálvária, Solymár 14 km-es távon, *Herodek Lajosné* vezetésével. Találkozás 8.45-kor a Moszkva téren.

Görög táncházat rendeznek a Sirtos együttessel ma délután 6 órakor az Almássy Téri Szabadidőközpontban (Bp. VII., Almássy tér 6).

A Pálvölgyi-barlang hévizes eredetű, 1904-ben, kőfejtés során fedezték fel. Jelenleg 12 km-es hossza ismert, ezzel hazánk második leghosszabb barlangja.

Elérkezett a kerékpártúrák ideje — Lenyó László felvétele

Közel fél km-es idegenforgalmi szakasza 1919 óta látogatható. Labirintusrendszert alkotó folyosóit jellegzetes üstös oldásformák, hévizes ásványkiválások és helyenként cseppkőképződmények díszítik. A barlang Budapesten a II. kerületben, a Szépvölgyi út 162. számú telekről nyílik. Elérhető a Kolosy térről induló 65-ös autóbusszal. A 40 perces barlangtúrák hétfő és kedd kivételével mindennap indulnak. Tájékoztatást a Budapesti Természetvédelmi Igazgatóság ad a 188-9537-es telefonszámon.

Magyar táncházba várják az érdeklődőket április 9-én (szerdán) a Fonó Budai Zeneházban (Bp. XI., Sztregova u. 3). Az Ökrös együttes szolgáltatja a talpalávalót.

Sziklamászó-tanfolyam kezdődik a Duna-parti Művelődési Házban (Szentendre, Duna-korzó 11/A, tel.: 26/312-657). Az alapfokú sziklamászást tanulóknak az első foglalkozás április 9-én (szerdán) 17.30-tól lesz.

Az aerobic országos diákolimpia Budaörsön, az Illyés Gyula Gimnáziumban 11 órakor kezdődik április 12-én (szombaton).

Főzéssel egybekötött túra indul április 12-én (szombaton), 8 órakor Pécsről, a távolsági autóbusz-pályaudvarról a Kisújbánya, Óbánya, Mecseknádasd útvonalon. Csak előzetes jelentkezés után tudják fogadni az érdeklődőket. Jelentkezni *Adorján Ritánál* vagy *Koós Miklósnál* lehet a 72/310-696-os telefonszámon.

Táncoktatást és gyakorlási lehetőséget biztosít a Társastánc Klub haladóknak és versenytáncosoknak április 9-én (szerdán) 19 órától a KMO Művelődési Házban (Bp. XIX., Teleki u. 50., tel.: 282-9736).

Gyalogos teljesítménytúrát tartanak a Mátrában április 12-én (szombaton), 55,8 km-es távon. Rajt a mátrai Sirok végállomásról reggel 6–7 óra között.

A labdarúgó-diákolimpia országos elődöntőjét rendezik harmadikos és negyedikes középiskolásoknak Nagykanizsán április 12-én és 13-án a Mindenki Sportpályáján, a Kaán Károly úton.

Faültetésre és kertgondozásra hív a Szülőföldemért Alapítvány április 12-én (szombaton) 13 órára Nemesapátiba, a templom melletti Mindenki Kertjébe, a föld napja alkalmából.

A Pongrácz János gyalogos túraléktúrát a Szilvágy és Zalacsány közötti 17 km-es útvonalon tartják április 12-én (szombaton). A résztvevőket Zalaegerszegen a távolsági autóbusz-pályaudvar 4-es megállójánál várják 9.30–10 óra között. Feliratkozás *Jakabfi Rudolf* a 92/311-010-es telefonszámon a 187-es melléken.

Éjjeli tájékozódási versenyt és teljesítménytúrát szervezik április 12-én (szombaton) a Balaegerszeg közelében lévő Kávás-on. Általános és középiskolásokat várnak 5 fős csapatokban vagy egyénileg. A nevezési díj csapatoknak 1000, egyénnek 200 forint. Rajt 20.30-kor Káváson, a Göcsej Sportegyesület kulcsos háza elől. Érdeklődni szintén *Jakabfi Rudolfál* lehet a 92/311-010-es telefonszámon.

A Népszava Barátság Klub április 13-i (jövő vasárnapi) programjai: **Lillafüredre** és a **Hámori-tóhoz,** valamint a **miskolcpolcai Barlang-fürdőbe** szervezett autóbuszos látogatást. A részvételi díj 2500 forint. **Pécsre** is indul kirándulás belvárosi sétával, múzeumlátogatással 2000 forintért. Erre a két programra a klub irodájában lehet jelentkezni: Bp. V., Falk Miksa u. 7., tel.: 332-7332, 111-2656. **A budai várba** sétára hívják az érdeklődőket szintén 13-án. A Mátyás-templom előtt van a találkozó 10 órakor.

Takács Zsuzsa

Ügyetlen csók után siker

A kövérség életveszélyes állapot

Minden ember boldog akar lenni, Isten véled, édes Piroskám, Annál az első ügyetlen csóknál, Mama, Nyári zápor, Szervusztok, régi barátok, Kövek a vízparton... Slágercímek, amelyek a hatvanas években Dobos Attilának meghozták az országos hírnevet. Aztán Németországba távozott, s amikor 1985-ben hazajött, nem tudott visszatérni a zenei világba. Ma az üzleti életben sikeres, a Dental Expressz című fogászati lap szerkesztője és kiadója. Milyen tippjei vannak az egészséges életmódhoz?

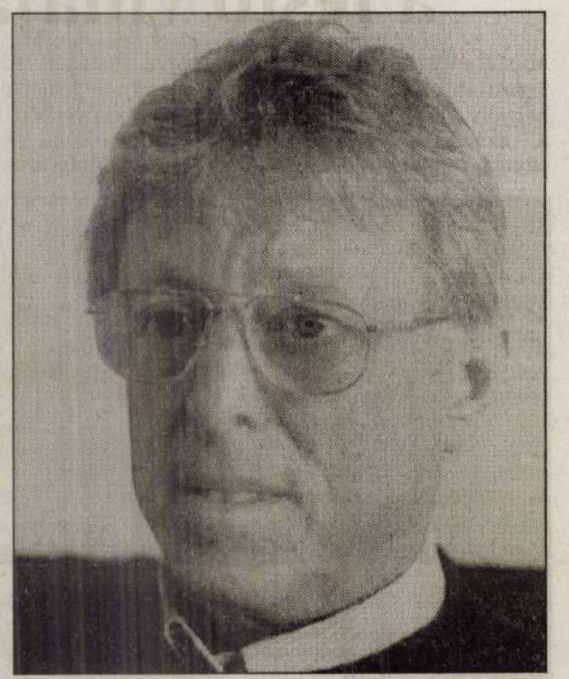

Dobos Attila — Lenyó László felvétele

– Amikor a közönség megismert, 64 kiló voltam. Sokáig tartottam is ezt a súlyt. Nem szerettem az édességet, egyik fellépésről a másikra szaladtam. Németországban a lakásom mellett volt a fogorvosi rendelőm, és így elkényelmesedtem. A rendszeres étkezés, a mozgásszegény életmód és a vacsora utáni egy-két üveg sör következményeként szépen jöttek a felesleges kilók. Tavaly nyáron fáradtnak kezdtem érezni magam, ezért lányom tanácsára elmentem az orvoshoz, ahol azonnal kiderült, hogy súlyos cukorbeteg vagyok. Bármikor kómába eshettem volna. Másnap egy hétre befeküdtem a kórházba, ahol volt időm elgondolkodni a történteken. Elhatároztam, hogy sürgősen megszabadulok a súlyfeleslegtől. *A kövérség nemcsak esztétikai probléma, hanem életveszélyes állapot!* Cukorbetegség, magas vérnyomás lehet a következménye. Ezt nagyon komolyan kell venni, mert a szervezet egy ideig alkalmazkodik, előbb-utóbb azonban kimerül.

– *Hogyan kezdett új életet?*

– A szénhidrátokat és a zsírokat azonnal kizártam az étrendemből. Változatosan elkészített salátákat, zöldségleveseket eszem azóta. Mindig csak annyit, amitől elmúlik az éhségem. Vacsora után könnyű gyümölcssalátát fogyasztok. Rendszeresen járok konditerembe. A sportolás után friss és jókedvű vagyok. Három hónap alatt könnyedén nyolc kilót fogytam. Vettem egy vércukorszintmérő készüléket, naponta mérem, hogy mitől, milyen irányba változik a vércukorszintem. Most már elmondhatom, hogy jól vagyok. Elhatároztam, hogy segítek azoknak, akik hasonló betegségben szenvednek. Szeretnék kiadni egy hasznos tanácsokat adó, színes fotókkal illusztrált, recepteket is tartalmazó könyvet *„Azoknak, akik cukorbetegek és azoknak, akik még nem”* címmel, amelyben megszólalnak olyan emberek, akik közel kerültek az életveszélyhez, pusztán az életmódhibák miatt, de mégis kilábaltak a betegségből.

– *Miért nincsenek új Dobos Attila-slágerek?*

– Amikor hazajöttem, más vágyam nem volt, csak az, hogy rádió- és lemezfelvételeim legyenek. Saját költségemen elkészítettem a szerzői lemezemet, de reklámra már nem volt pénzem, a rádió pedig nem játszotta a számaimat. Aztán kiépítettem a másik életemet: népszerű, színes fogászati lapot szerkesztek. Sikeres vagyok, de valami hiányzik. Én nem tudom magam ajánlani a huszonéves szerkesztők figyelmébe. Ők már nem tudják, hogy ki vagyok. Ha lenne egy menedzser, aki azt mondaná, hogy gyere, rögtön mennék, repülnék...

Bujdosó Edit

Segítségvonal

Nagyon sokan szenvednek laktózérzékenységben. Táplálkozásuk, életmódjuk meghatározza állapotuk alakulását. Ezért jött létre a Laktózérzékenyek Társasága, hogy segítséget nyújtson számukra.

A Laktózérzékenyek Társaságának címe: 1047 Budapest, Bródy Imre utca 13. Telefon és faxszáma: 160-5537.

ÜDÜLÉS

Pihenés a Lövérekben

A leghűségesebb város, Sopron nemcsak a kirándulók, hanem a pihenni vágyók körében is népszerű. Erdős üdülőövezete, a Lövérek – a szubalpin klíma miatt – egyaránt ajánlható a szívbetegeknek és az urbanizációs ártalmaktól szenvedő városlakóknak.

A Hunguest *Maróni Hotelje* többféle áron kínál szállást a vendégeknek. A *Manzárdban* pároknak egy éjszaka svédasztalos reggelivel és idegenforgalmi adóval együtt 4200 forint. Akár két gyerekkel is pihenhetünk a Manzárdban, éjszakánként 1600 forintot kell fizetnünk értük. Hároméves korig a forintot számláznak. A *Delux* kategóriában 8500 forint lesz a páros számla, a pótágy pedig 3000 forintba kerül. Az említett árak május végéig érvényesek, mert a főidényben már valamivel magasabbak. Valamennyi szoba összkomfortos, és mindegyikben van színes televízió, minibár és telefon is. Nemcsak étterem és több társalgó áll a vendégek rendelkezésére, hanem automata tekepálya, fitness-szalon, pinceborozó és éjszakai bár is működik, a fedett és nyitott uszoda pedig pár perces sétával elérhető.

Aki útlevelet is visz magával, két étkezés között akár burgen-

Vészhelyzet a bolygón

Egészségügyi világnap: április 7.

Az idei egészségügyi világnap az úgynevezett felbukkanó fertőző betegségek okoz- felhívni a világ figyelmét. Az Egészségügyi Világszerve-

menekültek nagy száma és a rossz higiénés viszonyok is növelik a járványveszélyt.

A nemzetközi járványügyi helyzet rosz-

Felújították a festő villáját

Másfél év szünet után ismét látogatható a kaposvári Rómahegyen álló Rippl-Rónai-villa, a századelő Magyarországa egyik legnagyobb festőjének egykori otthona. Nyolcmillió forintot költött a művészetkedvelők zarándokhelyének felújítására Somogy Megye Önkormányzata és a Hungaropharma, így most teljes pompájában várja látogatóit a csodálatos parkos környezetben álló hangulatos épület.

A ház szobái és a hangulatos kert Rippl-Rónai festményeiről is ismerős

Hogy miként kerül egy gyógyszerkereskedelmi cég a festőlak szponzorai közé? A magyarázat nem is oly meglepő, hiszen *Rippl-Rónai József,* aki az európai festészet fővárosában, Párizsban ismerte meg korának friss művészeti törekvéseit, hazatérte után gyógyszerészinasként dolgozott a kaposvári Arany Oroszlán patikában. A Rónai néhány festményéről talán már ismerős bútorokkal meghitten berendezett Rómavilla már régen megérett a felújításra. A most méltóképpen rendbetett Rippl-Rónai-emlékházban nyolcvan jelentős, és részben ehhez a környezethez kötődő alkotás várja a látogatókat, akik a művész és családja egykori otthonának szobáiban és a kertben nézelődve is átélhetik a képek hangulatát. **– ef –**

Álmessiás a Jókai téren

Különös látogató érkezik ma este a Kolibri Színházba. Ő az Idegen. *Kulka János* személyesíti meg a *Balla Margit* által rendezett zenéstáncos életképben.

A hetedik éve működő Javne Színház társulatának összetétele folyamatosan változik: tagjai a Lauder Zsidó Közösségi Iskola növendékeiből kerülnek ki, és aki befejezi tanulmányait, búcsút int a színpadnak is. Minden esztendőben új bemutatóval készülnek, az ideinek ma tartják a premierjét. A különös látogatót *Isaac B. Singer* novellájából, A krakkói úriemberből írta át színpadra Balla Margit, aki vizuális kultúrát tanít a Lauder iskolában. Singernek ez a novellája az „álmessiás" történetek közül való. Egy aszály és sáskajárás sújtotta szegény falu egyetlen napját vetíti elénk. Azt a napot, amikor megjelenik egy idegen, pénzt oszt, esküvőket, bált rendez, és akit a rabbi intelmei ellenére körülrajonganak az emberek. Mire eljön a reggel, eltűnik az arany, a jókedv, és ott ülnek nyomorúságosan a sárban. Belátják tévedésüket, és nekilátnak újraépíteni a falut.

A zsidó folklór felidézésében *Rotter Oszkár* koreográfiával, *Oláh Lajos* zenével segítette a csak részben amatőr csapatot. Kulka János mellett ugyanis az ismert gyerekszínész, *Kőrösi Gábor* és hárman a Kolibri Színházból is szerepet vállaltak a különleges produkcióban.

S. G.

Barátság, derű és a Művészet

Összecsapások és kibékülések egy teljesen fehér vászon miatt

Hetek óta nálunk is siker a Művszet, Yasmina Reza színműve a Katona József Színházban. A részben magyar származású francia írónő első darabjával valósággl berobbant a színházi világba: az 1995-ös párizsi bemutatót számos külföldi követe. A budapesti előadás egyik kulcsszerelője *Haumann Péter,* aki szerint a darabról szól, hogy hajlamosak vagyunk a látatra hagyatkozva összekeverni fontos ügyeket. Évek óta tartó harmonikus barátság bmlik fel három férfi között azért, mert egyjük vásárol egy különös képet: fehér alapn fehér festményt. Vajon mi látszik a képe? Az egyik szerint mindegy, a kép mindeképp rengeteget ér. A másik nem száll vába, mert számára legfontosabb a barátsg. A harmadik határozottan elutasítja azegészet. Akkora perpatvar támad, hogy még pofon is csattan. Éppen azért haragsznak, mert szeretik egymást, és mindegyikk azt szeretné, ha a többiek is úgy látnák a olgokat, jelen esetben a festményt, ahogy ő maguk. A darab tele van humorral, kedvebölcsességgel, és nem kevés iróniával azt igyekszik megfejteni, mi nagyon és n kevésbé fontos az életben.

Haumann Péter mellett a két barát *Bán János* és *Lukáts Andor* nemcsak a cselekmény szerint tartoznak össze: Haurannak úgy tűnik, ebben a pillanatban ő így, együtt a társulat nagy öregjei. Boldog hogy három párhuzamosan futó pálya talákozhatott, ráadásul ilyen darabban, amelyt kimondottan kellemes eljátszani. A Műészet a legjobb francia társalgási színműveket idézi, kifogástalan a szerkesztése, a szövegét is jólesik mondani. Érezhető, hogy a szerző maga is színész volt. Bár alig több mint másfél óra, mérhetetlen szeretetvágy sugárzik belőle, és erre Haumann Péter szerint is, ebben a szétdúlt világban mindenkinek nagy szüksége van. Ahogy a barátságra is. Haumann Péternek most más színi tapasztalata is van erről, hiszen Neil Simon Furcsa párjának barátsága is eltérő értékrendek, magánéleti problémák mentén bonyolódik.

– Darvas Ivánnal felváltva játszom Félixet a Játékszínben. Ebben a pillanatban nem tudok még egy olyan darabot Pesten, aminek ilyen jó lenne a nevetési mutatója. Neil Simon nagy fecsegő: óriási ötletraktárból és viccarzenálból válogat.

– És ön hogyan tudja töretlenül megőrizni a derűjét?

– Mostanában épp azért derűs az arcom, mert elszánt vagyok, így hadakozom az ellen, ami az idő múltával mindnyájunkkal megesik: hogy őszül a halánték, hogy nehezebben kel fel az ember. Ez a méltánytalanság sarkall arra, hogy ne adjam fel. Kedvet kerítek a dolgokhoz magamban. Én még nem unom a szakmámat! Csodálatos a közönség elé állni, és akár teljesen egyedül, de igazi jelenléttel, a színészet összes tisztességes eszközével megragadni a publikumot. Ez igazi élvezet, amelyben szerencsére gyakran volt részem. Évek óta járom az országot Platón, Szókratész védőbeszédével. A legutóbbi meghívás különösen jólesett: az Irányi utcában a forgalom kellős közepén jött oda hozzám egy pap, és rám szólt: Művész úr, de jó, hogy látom! Most fogjuk felszentelni Martfűn a templomot, nagyszerű lenne, ha utána előlépne valami tisztességes világi műsorral. Helyben megkötöttük az üzletet, ami abból állt, hogy ingyen eljátszottam Martfűn a Védőbeszédet.

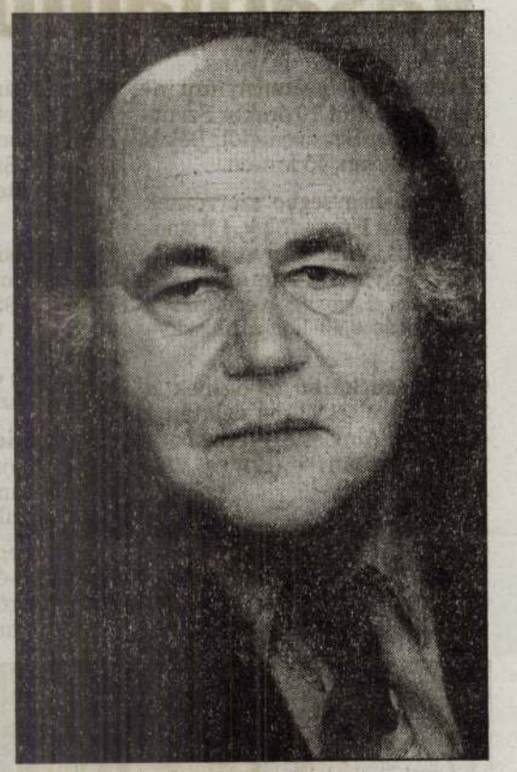

Haumann Péter jóban van a világgal

Sajó Yvette

Grafikák a forgalomban

Harsány felszólítások helyett finoman megrajzolt grafika: a budapesti Üllői úton vagy például az Alkotás utcában sétálva vagy autózva *Sváby Lajos, Rékassy Eszter, Sulyok Gabriella* képeit láthatjuk a reklám helyén. A Klinikák megállónál például egy sárkány néz be a metró „ablakán". Az Abszolút országos kiállítás – mert a tavaszi akció ezt a címet viseli – meghökkentően új módon tárja elénk a kortárs grafikát: az intim műfajt mozgalmas nagyvárosi környezetbe helyezve. Ezért a kiállított munkáknak is erőteljesnek vagy megdöbbentőnek kellene lenniük, hisz egyetlen pillanatunk van arra, hogy megfogják a szemet.

Hogyan kerültek éppen ezek a rajzok az óriásplakátok helyére? Nos úgy, hogy az év elején nem akadt fizető hirdetés minden egyes plakáthelyre.

Ezért néhány művész és négy óriásplakátos cég egyezséget kötött: az alkotók lemondanak a

Az óriásplakát idén tavasszal egészen másfajta reklámok helye lett

jogdíjukról, cserébe a cégek állják a grafikák kinyomtatásának mintegy 3 millió forintos költségét.

– A reklámcégek számára január, február és március holtidő ezért kaptuk a felajánlást, hogy a szabad helyeken bemutatkozhat a T-Art Alapítvány néhány művésze – meséli *Tenk László* festő, az alapítvány egyik életre hívója. Szeretnénk hagyományt teremteni, és jövőre pályázat útján választanánk ki a köztéri szereplőket. A nyitott tárlat mindenkinek előnyös: a művészek publicitást kapnak, a közönség pedig a nyílt utcán is összetalálkozhat a művészettel.

– göan –

Szolgálunk és vétünk?

Sokakat izgató témát dolgozott fel a legutóbbi filmszemle egyik díjazott dokumentumfilmje: a rendőri brutalitást, ezen belül az egyik legkényesebb kérdést, a kényszervallatást. *Szobolits Bélát,* a film rendezőjét a témaválasztásról kérdeztük.

– Egyszer séta közben megdöbbenve láttam, hogy négy egyenruhás rendőr gumibottal ütlegel két hajléktalant. Ez érlelte meg azt a gondolatot, hogy filmet kéne csinálni a rendőri túlkapásokról. Nyomozni kezdtem, hogyan és milyen törvények szerint működik a magyar rendőrség. Így jutottam el a Magyar Helsinki Bizottsághoz és a Másság Alapítványhoz, amelyek kifejezetten a túlkapások ügyeit karolják fel. Így válogattam ki azokat a kényszervallatásos eseteket, amelyek a film alapját adták.

– Hogyan fogadta a rendőrség ezt a filmes ötletet?

– Papíron támogatták, minden szükséges [illegible] magával, két étkezés között akár burgen-

A MAGYAR HÍRLAP MELLÉKLETE
SZERKESZTI VITÉZ F. IBOLYA
1994. DECEMBER 16., PÉNTEK

Pénz Plusz Piac

Hétfő Sportrevü, kedd Heti Patika, szerda Ingatlanbörze, csütörtök Autók é Piacok, péntek Pénz Plusz Piac, szombat Ahogy tetszik + Vasárnapi Magazin

Lantos Csaba: erősíteni kell a belföldi intézményi réte et

Három év múlva prosperáló nyugdíjpénztárak?

Két évvel ezelőtt kifejezetten közelebb álltunk a nemzetközi értékpapírpiac felé integrálódásban, mint most, annak ellenére hogy a Budapesti Értéktőzsde forgalma jelentősen emelkedett – véli Lantos Csaba, a tőzsdetanács tagja, a CA Értékpapír Rt. igazgatója. Mindehhez az elsődleges feltétel a belföldi intézményi réteg – investmentbank, befektetési alapok, nyugdíjpénztárak, biztosítók – erősítése lenne.

• A magyarországi értékpapírpiac a külföldi befektetők érdeklődésének függvényében mozog, a belföldi befektetői vásárlóerő még mindig szerény. Igaz, a befektetési alapokkal, illetve az alakulgató nyugdíjpénztárakkal valamelyest színesedik a kép, ám ezen kör egyelőre még távol áll attól, hogy a hazai piacon tőkeerős befektetőként jelenjen meg. Mikorra várható bármiféle változás?

Mindenekelőtt a lakossági megtakarítás jellegéből, irányából indulnék ki. Idén körülbelül 300 milliárd forinttal, valamivel 1300 milliárd forint fölé emelkedik a háztartások megtakarítás állománya Magyarországon. A legjelentősebb tételt továbbra is a bankbetétek alkotják, s jelentős részt tesznek ki a devizabetétek. Nincs pontos statisztika arról, hogy a részvények, illetve a vállalati kötvények milyen súlyt képviselnek, de néhány százaléknál többel aligha tesznek ki. Nem elhanyagolható tényező, hogy a lakossági megtakarításokon belül a legdinamikusabban bővülő részt az állampapírok alkotják. Ugyanakkor nem megfelelő ütemben épültek ki nálunk az intézményi befektetők. Közöttük jelenleg a legnagyobb tőkeerőt (mintegy 70 milliárd forinttal) a biztosítótársaságok jelentik, a befektetési alapok közel 15 milliárd forinttal rendelkeznek, a tőkeerősebb értékpapír forgalmazók – a jövőbeni befektetési bankok lehetséges elődei – tőkeereje is eléri lassan a 10 milliárd forintot, míg a nyugdíjpénztárak egyelőre legfeljebb néhány 100 millió forint tőkét tudtak összegyűjteni. A hazai részvénypiac szempontjából azonban sajnálatos módon ezen intézményi befektetők is szinte kizárólag állampapírokat vásárolhatnak.

Ma is azzal a csapdahelyzettel találjuk szembe magunkat, hogy a tőkepiac kiépülését szolgáló modernizációs lépések nem álltak össze egy koherens folyamattá. Az elmúlt években ugyan akadtak modernizációs események, így 1990-ben a Budapesti Értéktőzsde, és az értékpapírtörvény, illetve egy évvel később a befektetési alapokról szóló törvény megjelenése, s tavaly évvégén az önkéntes pénztárakról szóló törvény megszületése. Az intézményi befektetői körből tulajdonképpen már csak egy modern értelemben vett befektetési bank szabályozása hiányzik. A tőkepiac intézményrendszere jogilag tehát hullámzásszerűen ugyan, de épülget. A baj inkább az, hogy a magyar társadalom vezető elitjének nincs egy olyan konszenzuson alapuló jövőképe, amely szerint a piacgazdaságot, illetve annak egyik leglényegesebb szektorát, a tőke világát távlatilag felépítené, illetve működtetni kívánja.

• Mikor változhat meg mindez?

Véleményem szerint kialakulóban van egy olyan érdekcsoport, amely a későbbiekben tudatosan hajtja előre a modernizációs törekvéseket. A BÉT ugyanis egyre jelentősebb szerepet tölthet be a magyar gazdaságban. Mindezt jól mutatja az az adat, hogy míg 1993-ban a tőzsdére bevezetett társaságok alaptőke-emelés formájában mintegy 1 milliárd forintnyi friss tőkéhez jutottak a piacról, addig idén ez az összeg már a 22 milliárd forintot is meghaladja. Ez pedig már jelentős tételnek számít, igaz, a tőke nagy része külföldről jött.

• Az idei év egyik pozitívumának tartják számon, hogy a hazai magánbefektetők körében mintha valami megmozdulni látszana...

Úgy tűnik, kialakult egy olyan, a magasabb vagyoni osztályba tartozó réteg, amely a piacon néhány milliárdnyi vagyont mozgat. Egyfajta folyamatos likviditást biztosítana a piacnak, ha ez a kör szélesedne. A gondot az jelenti, hogy ez a magánbefektetői kör nem bővíthető a végtelenségig, hiszen Budapest központú, s a megbízások adásánál kialakult eljárások – a készpénzt személyesen kell vinni – is korlátozhatják mindezt. Igaz, az adótörvényben elfogadott változtatások – amely arra ösztönzi a megtakarítókat, hogy a tőkepiacot folyamatosan lássák el forrásokkal – jelentős előrelépés. A fő csapásirányt ugyanakkor nem is a magánbefektetői réteg, hanem a belföldi intézményi réteg erősítése jelentené. Az intézményi befektetőkön a már említett befektetési bankot, a befektetési alapokat, a nyugdíjpénztárakat és a biztosítókat értem. Mindezt igen gyorsan meg kell valósítanunk, mert ez az elsődleges feltétele annak, hogy a nemzetközi tőkepiaci folyamatokba mielőbb be tudjunk kapcsolódni. A belföldi intézményi kör ugyanis vásárlóerőt jelentene a piacon, s ha vannak állandó intézményi szereplők, akkor likviditás is van, s egy ilyen környezetben a külföldi intézményi befektetők is szívesebben jelennek meg.

• A befektetési alapok tavaly is, és idén is igen szép számmal képviseltetik magukat. Mennyiben tekinthetők „valós" tőkepiaci szereplőknek?

A befektetési alapok között idén sokkal erősebb a verseny, s ráadásul a piaci környezet is jóval kedvezőtlenebb 1993-hoz képest. Mintegy 20 milliárd forintnyi potenciális befektetés ugyanis a különböző hitelkonstrukciókkal támogatott államkötvények felé ment el. Az alakuló befektetési alapok azonban nem a klasszikus értelemben vett alapokként jelennek meg a piacon, a magánszemélyek ugyanis nem azért vásárolják a befektetési alapok jegyeit, hogy fölös megtakarításaikat mások kezeljék, hanem a hitelkonstrukció, illetve a befektetési adókedvezmény vonzza őket. A Creditanstalt Alapkezelő által útjára indított CA Növekedési Alap egyfajta próbálkozás abban a tekintetben, hogy nem kínál hitelt a konstrukcióhoz. Véleményünk szerint kialakult egy olyan réteg, amely pénzügyi típusú megtakarítással rendelkezik. A konstrukciónkkal olyan helyzetet akartunk teremteni, ahol is világos: pontosan abban vagyunk érdekeltek, mint a magánszemélyek. Ha az alap hozama három év múlva nem éri el az ezen időszak alatt feltőkésített infláció mértékét, azaz a befektetőnek nincsen reálhozama, úgy nem számolunk fel kezelési díjat. Ha van, akkor a kettő különbözetének 20 százalékát számoljuk fel díjként. Emellett az előbb említett célt szolgálja az is, hogy a CA felső vezetése is meghatározott összegért vásárol befektetési jegyet.

• A befektetési alapok tavaly 12, idén várhatóan közel 15 milliárdot gyűjtenek össze. Mindez még elenyésző része a lakossági megtakarításnak...

Az, hogy a pénz kezelése szakértelmet igényel, még nem tudatosodott a magánszemélyeknél. Ma még nagyon nehezen emészthető meg, hogy valaki azért kapjon pénzt, mert mások pénzét kezeli. S emellett mindenki azt várja el, hogy mindezért ne csupán a tőkét, hanem megfelelő hozamot is garantáljanak. Ez irreális. Egész biztosan lesznek tragédiák. Amikor az első befektetési alap megbukik, óriási botrány lesz, ám ezek szükségszerűek, hiszen nem lehet olyan szabályozott piacot teremteni, amely ezt kivédhetné. Ám amikor egy megtakarító évről évre azt tapasztalja, hogy

Lantos Csaba FOTÓ: ISZA FERENC

mindegy melyik bankba teszi pénzét, hiszen úgyis megmentil konszolidálják a pénzintézet ket, úgy, hogy teljesítményü közben nem javul, akkor telje joggal mondhatja: miért egy va gyonkezelőre bízza pénzé amely nem ígér neki semmit. modernizáció szempontjáb nézve mindez káros, mert azt struktúrát, gondolkodásmód élteti tovább, amely ugyanez ket termeli újjá, miközben modern tőkepiac nem tud kiala kulni.

• A nyugdíjalapok az amerikai gazdaságban a tőkepiaci intézményi befektetői kör legfontosabb elemei. Magyarországon milyen esélyekkel indulnak a nyugdíjpénztárak?

A nyugdíjpénztárnak nagyo fontos üzletágnak kell lenni Magyarországon. A magya szabályozás ugyanakkor egyelőre még hiányos, ez egy kiegészítő jellegű biztosítás, s ezegyben a nyugdíjpénztárak tőkeakkumulációs képességéne szerénységét is jelentik. A bér jellegű teherből jelentős rész tesz ki a társadalombiztosítás ezen belül is a kötelező nyugdí biztosítás, így csak egy viszonylag szűk munkáltatói kör képe a pénztárakba komoly megtakarítást helyezni. A nyugdíjpénztárak úgy tudnak gyorsan tőkéhez jutni, ha az adórendszer erőteljesen támogatja őket. Ez a jogszabályokban tetten érhető, idén meglepően kedve ző, jövőre azonban már kicsit szerénysebb mértékben. Az adókedvezményekben bekövetkező módosítás önmagában igen elgondolkodtató, hiszen a törvényt egy éve fogadták el, majd amikor a pénztárak a valóságban már elkezdenek működni, akkor hirtelen változnak a feltételek. A tőkepiac szempontjából az adókedvezmények változása nagyon káros dolog, hiszen így hosszútávra egyáltalán nem lehet kalkulálni. S ez a bizonytalanság bármely intézménynek, amely hosszútávú megtakarításokat akar gyűjteni, elveszi a hitelét.

• A nyugdíjpénztárak tehát még hosszú ideig nem lesznek meghatározó szereplői a hazai értékpapírpiacnak?

A pénztárak még nem igazán ismert intézményformák, függetlenül attól, hogy elég komoly verseny van már a piacon. Tény, hogy ma még nem egy rentábilis üzlet, hiszen hiányzik a megfelelő nagyságú tőke, ám számításaink szerint három év múlva már az lesz. A Creditanstalt Értékpapír Rt. részéről is egyfajta invesztíció a piacra való belépés, s terveink szerint több társaság nyugdíjalapjának kezelését kezdenénk el hamarosan. Veszélyt jelent ugyanakkor, ha a társadalombiztosítás reformjának elmaradása miatt ez a fajta tőkekoncentráló intézmény nem tud kiteljesedni.

Farkas Barbara

VENDÉGKOMMENTÁR

A szakszervezetek előtt álló kihívások

Rabár Ferenc volt pénzügyminiszter, egyetemi tanár FOTÓ: HABIK CSABA

A közelmúlt négy-öt év szárnyalásait és kétségbeesett zuhanásait együtt éltük meg. Az egyre fogyatkozó csodák és a gyorsan szaporodó csalódások élménye közös. Bármilyen sokféleképpen ítéljük meg és magyarázzuk azt, ami velünk történt, egyetlen dologban megegyezhetünk: a közelmúlt eseményeiben a meglepő és váratlan elemek domináltak. A váratlannak a szerepe akkor nő meg így, amikor az ember végképp nem érti azt a rendszert, amelyben él és amelyet működtetni vél. Ilyen történelmi pillanatokban szoktunk csődről, válságról, forradalomról beszélni és minél kiszámíthatatlanabbak az események, annál mélyebben éljük át e szavak jelentését.

A forradalmi változás, amelyben élünk, olyan általános és olyan mélyreható, hogy nem lehet lokális okokkal és akut folyamatokkal magyarázni. A váratlannak, a meglepetésnek, a csalódásnak és a keserűségnek az élményében nemcsak a kelet- és közép-európai államok osztoznak velünk, hanem a „megállapodott", jólétben élő társadalmak is tanácstalanok és koncepció nélkül állnak a változások előtt. Tanácstalanságunk csak egy része a világ tanácstalanságának, regionális problémáinkat a világ problémái veszik körül, időszakos válságaink pedig csak állomásai a világ évszázados léptékű vajúdásának.

Gazdasági és politikai csődünk mögött nemcsak saját összeomlott intézményrendszerünknek, hanem a világ látszólag össze nem omlott intézményrendszerének csődje áll. A régi, élettelen intézmények vázai összetörtek vagy kiüresedtek. Nem alkalmasak többé a megváltozott világ új problémáinak megoldására. Az alapelvek, amelyekre épültek, szintén meginogtak és az általános erkölcsi válság és szellemi zűrzavar közepette nehéz új, biztos alapokat teremteni az új intézmények számára. Megoldásaink fragmentálisak, de nem is lehetnek mások, hiszen a múlt szellemi cserepeiből élünk.

Kissé talán távolról indult ez a bevezetés, de a szakszervezetek előtt álló mai kihívások legfontosabbikát csak akkor tudjuk megfogalmazni, ha ilyen történelmi összefüggésekben vizsgáljuk. Ha tudatosítjuk, hogy a mai társadalmak (és bennük a régi intézmények) olyan kérdésekkel küszködnek, amelyek lényegében kétszáz év óta megoldatlanok. E kérdések mélyén az egyén és társadalom viszonyának megnyugtató rendezése áll, amelyre sem az eddig megszületett és elvetélt kollektivista megoldások, sem az individualista filozófiára felépített piacgazdaság nem adott megoldást. Ha a társadalmat közösségek strukturált rendszerének tekintjük, a közösséget pedig olyan emberek csoportjának, akiket nemcsak a térbeli egymásmellettiség kapcsol össze, hanem közös eszmék és közös célok is, akkor a világ, amelyben élünk, sokkal inkább a társadalmak felbomlásának, mint kialakulásának a világa.

A bomló közösségeknek ebben a világában a szakszervezetekkel szembeni legfontosabb kihívás, hogy

– közösségteremtő erőkké válnak-e, amelyek a társadalmi igazságosság, a szolidaritás, a szociális gondoskodás eszméit akarják megvalósítani, vagy

– a tiszta vagy torzult piaci versenynek mindenkori melléktermékei, vagyis ad hoc csoportosulások lesznek pragmatikus, rövidtávú célok elérése érdekében.

Utóbbi esetben a szakszervezetek csak a modern közgazdaságtanban „járadékkereső" csoportokként definiált szereplők egyikévé válnak, akik a gazdaságban elfoglalt helyüket, hatalmukat vagy éppen információikat külön járadék biztosítására használják fel.

Ezen a ponton azonban beleütközünk a második dilemmába, amely előtt a szakszervezetek állnak. Mennyiben kötelesek a szakszervezetek – amelyek mindig csak a társadalom egy-egy szegmensét képviselik – az egész társadalom érdekében cselekedni (esetleg saját érdekeiket feladva)? És ha kötelesek lennének, mennyiben képesek az össztársadalmi érdekek felismerésére és érvényesítésére. Lehet-e ez egyáltalában az ő feladatuk?

Itt igen fontos egy alapvető megkülönböztetést tennünk. Egy társadalom megtervezhető (mint a szocializmusban) úgy, hogy legalábbis elméletben minden része csiszoltan kapcsolódjék a másikhoz. Egy ilyen felülről koncipiált és megvalósított rendszerhez gyakorlatilag mindentudásra van szükség. Olyanra, amely nemcsak a jelent ismeri, hanem sokszor még a jövendő hatásokat is anticipálja és erre mintegy felkészíti a rendszert. Bármennyire működésképtelen már első látásra ez a dolog, a kollektivista társadalmak történelmi léptékű kísérletei mutatják, hogy az emberiség soha nem adta fel a tervezhetőség képtelen reményét.

Nyilvánvalóan a másik, pragmatikus út a járható: az érdekösszeütközéseknek, konfliktusoknak nemcsak megengedése, hanem tudatos beépítése a társadalom fejlődésébe. Ebben az esetben a társadalom éppen a konfliktusok következtében és segítségével fejlődik az élet által követelt irányba. Ez az organikus fejlődés azonban csak akkor lehetséges, ha rendezett és szabályozott konfliktusok sorozata révén jön létre. Ellenkező esetben a konfliktusok eredménye az anarchia és a széthullás.

Ez utóbbi – és tegyük hozzá: egyedül lehetséges – rendszerben, a szakszervezeteknek nem kell, nem lehet, sőt nem is szabad az össztársadalom érdekében gondolkozni. A rendszer alapelve ugyanis éppen az, hogy ezáltal fejlődik az egész, hogy mindenki az önérdekét követi. Az előbbiek alapján azonban ez csak akkor igaz, ha az önérdek követésében bizonyos szabályokat, korlátokat ismerünk el, és hatalmi helyzetünket nem érvényesítjük könyörtelenül, más közösségek nyilvánvaló kárára.

A szakszervezetek számára a második legnagyobb kihívás tehát azoknak a korlátoknak a felismerése és önkéntes elfogadása, amelyeken belül az önérdek érvényesítésének szabad teret adhatnak. E feladat egyáltalában nem triviális. Felveti például azt a kérdést, hogy egy szociális paktum jellegű, az egész társadalomra kiterjedő, általános megállapodás mennyiben szüntetheti meg a rendezett konfliktusok sorozatán keresztül történő társadalomfejlődést és vihet közel az utópisztikus, mindent megtervező, mindent előre elhatározó kollektivista állásponthoz?

Itt eljutottunk a harmadik, erősen gyakorlati és a gazdaságpolitikát közvetlenül érintő kérdéscsoporthoz. Mennyiben követelhető meg, hogy a szakszervezetek elfogadjanak olyan gazdasági helyzetértékeléseket és gazdaságpolitikai csomagterveket, amelyeket a közgazdászok maguk is vitatnak és amelyek elkerülhetetlenül szubjektív elemeket tartalmaznak? „Az ország érdeke!" szentencia csaknem mindig elhangzik az ilyen elképzelésekkel kapcsolatban, de az objektivitás látszata mögött személyes elképzelések, konvencionális bölcsességek, sokszor közgazdasági divatok húzódnak meg. Vajon éppen a szakszervezetek közgazdasági szakértőinek kell eldönteni, hogy az aktuális gazdaságpolitika az ország érdekeit szolgálja-e? Vagy a szakszervezeteknek „hivatalból" el kell fogadnia bármelyik hatalomban lévő kormány tekintélyelvű kijelentéseit a gazdaságpolitika területén?

Még azok a gazdasági kijelentések is, amelyeket úton-útfélen ismételnek, a sajtón keresztül közkinccsé váltak és így a konvencionális bölcsesség alaptételei lettek, csak korlátozottan és bizonyos feltételek mellett igazak. Miért éppen a szakszervezetekkel folytatott tárgyalásokban kell feltétlenül elfogadni őket?

„Magyarországon túlzott a jövedelemközpontosítás és újraelosztás mértéke" – halljuk szinte mindenhonnan és minden nap. Amikor azonban a GDP vonatkozó százalékszámait a piacgazdaságokéval összehasonlítjuk, rendszeresen megfeledkezünk a történelmi előzményekről, nevezetesen arról, hogy a szocialista állam az alapvető emberi szükségletek (lakás, oktatás, egészségügy, alapvető élelmiszerek támogatása stb.) nagy hányadát ingyenes állami juttatásból fedezte, de a béreket ennek megfelelő mértékre szorította le. Most az újraelosztás csökkentése érdekében úgy akarjuk az állami juttatásokat mérsékelni, hogy egyidejűleg a reálbéreket is csökkenteni kívánjuk. Bármilyen igaz az idézett konvencionális bölcsesség, a történelmi előzmények ismeretében nincs olyan szakszervezet, amelynek azt el kellene fogadnia.

„Csak azt lehet elosztani, amit megtermeltünk". Ez a mondat is csak a másik felével kiegészítve fogadható el: „és csak azt termelhetjük hosszú távon, amelyre fizetőképes kereslet is van." Minden keresletcsökkentés a termelés pangását, a vállalati jövedelmek csökkenését, a befizetett adók kiesését jelenti. Amikor a szakszervezetek a bérből, fizetésből élők jövedelmének emeléséért küzdenek, akkor az egyensúlyhelyreállítás (kormányfeladat!) kritériumával szemben – implicit módon – a fizetőképes kereslet megteremtésének kritériumát állítják szembe. Az aktuális összefüggések ismerete nélkül egyik törekvésről sem lehet azt állítani, hogy jó vagy rossz.

„Egészségtelen növekedés". Szabad piacgazdaságban ilyen nincs. A rendszerbe történő beavatkozás okozhat ugyan merevségeket és torzításokat (és nincs teljesen beavatkozásmentes piacgazdaság) és ezek előidézhetik a termelési szerkezet torzulásait. Ebben az esetben nem a növekedés ellen kell hősiesen küzdeni, hanem a torzító beavatkozások ellen (a lehetőségek határain belül). Az (úgynevezett „egészségtelen") növekedés elleni küzdelem éppen növelni és nem csökkenteni szokta a torzító beavatkozásokat.

Szaporíthatnánk még a példák számát, de ennyi is elegendő, hogy lássuk: nem a szakszervezetek szerepe, hogy e megállapítások aktuális igazsága után nyomozzanak. A szakszervezetek védjék a csoportérdekeket és ne essenek szereptévesztésbe. Ha ezt teszik, akkor járulnak hozzá egy jól működő szociális piacgazdaság organikus kifejlesztéséhez.

Rabár Ferenc

Péntektől péntekig

Ki ül a jegybankelnök székébe?

rre se nagyon volt még példa! Üres a lagyar Nemzeti Bank széke, s igazából ak találgatni lehet, mikor is fogják beelteni. S főleg, hogy kivel. Jelöltek még ak akadnak, ám a hírek egyelőre arról ólnak, ki mindenki nem fogadta el a egtisztelő ajánlatot. Mert az tény, egy ország jegybankját irányítani valóban komoly, nagy presztízst adó feladat.

Mi hát a probléma? Talán a jelenlegi elnök távozásának módja. Nem Bod Péter Ákos lépett rosszul – sőt... El kell isni, hogy az ellene indított „csatát" esen nyerte. Akkor nem ment el; leghangosabban akarták leválta azt a lélektani pillanatot, ndesedett körülötte min- nt lépett. Hogy előbbtt, az nem volt vitás. ól, persze. A jog egbízatása alaparadhatna az nyváltással az új mi- esen a jegybank elnöki székében. Mást szeretne – a régit, azaz Surányi Györgyöt visszahozni. Bod Péter Ákos tudhatta hát, hogy napjai megvannak számolva. Bármennyire is független a jegybank a kormánytól, együtt kell működni. S úgy nem lehet, hogy az egyik fél nem bízik meg a másikban. Az örökös bizalmatlanságnak előbb-utóbb az egész jegybank kárát látja. BPÁ ezt el akarta kerülni. Utolsó – egyben második – beszélgetésén a miniszterelnökkel ezért csak azzal törődött, hogy két helyettesének munkaszerződését rendezze. Merthogy az ő megbízatásuk viszont lejárt. Azóta az ő helyzetük rendeződött.

A jegybank elnökének széke viszont üres. Surányi György még mindig a legfőbb esélyes, de nem abszolút biztos befutó. Ha az lenne, a kormányfő már túl lenne ezen az egész kellemetlen kinevezési procedúrán. Csakhogy Surányinak feltételei vannak. Nem akar még egyszer politikai áldozat lenni, ezért szeretne némi ellenzéki támogatást is. Elvileg ez teljesen érthető törekvés, ám majdhogynem teljesíthetetlen. A Fidesz támogatása valószínűleg megszerezhető, a fiatal demokratákról az a hír járja, szakmailag elfogadják Surányit. Mással meg nem foglalkoznak. A Magyar Demokrata Fórum viszont BPÁ-t tekinti politikai áldozatnak, ezért elvi okokból számukra senki nem elfogadható. Az egész váltás, úgy ahogy van, nem elfogadható. A jegybankelnökök nem válthatják egymást a kormányok kényekedve szerint. Ez is igaz. E vélemény kinyilvánítása után persze, lehetnének nagyvonalúak is. Nem lesznek azok, elvi alapon. A kereszténydemokraták álláspontja kevésbé ismert: akad olyan vélemény, hogy ott azért találhatna támogatót Horn Gyula Surányi számára, ha olyan nagyon akarná jegybankelnöknek. Mások szerint ezt nem is érdemes megpróbálni. S a kisgazdapártot sem.

Lehetséges, hogy e feltételnél Surányinak kellene engednie? Akkor is maradnak szakmai feltételek. Mondják, a szocia párt baloldalán inkább ettől félne akkor ugyanis már nemcsak Békesi rális gazdaságpolitikájával kell szemben állniuk, hanem Surányi kőkemény monetarizmusával is. Ők ketten már nagy terhet jelentenének egyes szociáknak... Ez a vélemény hihetőnek t., és sokkal nagyobb problémát jelen mint a két ellenzéki párt támogat. Horn Gyulának ismét csak saját ját kellene le- és meggyőznie. Ha n akarja, meg tudja tenni. Kérdés, h mennyire akarja. Vagy hajlik inkább egy kevésbé problematikus mego felé? Ezt egy olyan személy jelenti, akit a teljes szocialista párt elfogadtólag Kemenes Ernő ilyen. Ő azonnegyelőre kéreti magát. Visszautasítbadkozik. Hogy szerinte is Surányine a legjobb. Persze, ha semmiképpem megy... Az más. Akkor talán ba a derekát. De ne menjünk az esem k elé...

K. I.

Árak, pénzek, aukciók

Árverés árverés hátán, de csak a minőség kapós

Újból a bőség zavara lesz jellemző mindarra, amit olvasóim az alábbiakban itt találnak. Mindenekelőtt a Nagyházi Galéria múlt heti árveréséről adok beszámolót, majd előzetest a Központi Antikvárium év végi nagy árveréséről, összefoglalót a második debreceni műtárgy-régiség árverésről, a Műgyűjtők Galériájában megtartott grafikai matinéról, a Globe Galéria numizmatikai árveréséről, Kárpáti és Szőnyi Antikváriuma 400 tételes és immár második árveréséről. A legkiemelkedőbbel kezdeném: a Nagyházi Galéria 500 tételt felvonultató, kétnapos árverésén az összkikiáltási ár 51 millió forinton felül volt; az elkelt tételek kikiáltási ára 30,5 millió, leütési ára 46,6 millió forint lett.

A kétnapos árverést szétbontva azt láthatjuk, hogy a 269 tételnyi festményanyag összkikiáltási ára kevés híján 33 millió forint, az elkelt tételek kikiáltási ára több mint 19 millió forint, leütési ára pedig 8 ezerrel 30 millió fölött volt. A tételeknek majdnem 69 százaléka kelt el – 185 darab –, míg a licitemelkedés 158 százalékos volt, ami azt jelenti, hogy több mint másfélszeres leütési áron keltek el átlagosan a tételek a kikiáltási árhoz képest.

A második napon a 231, kalapács alá vitt tételből 177 talált új gazdát magának, ez 76,6 százalékos sikert jelent, a 18,7 milliós összkikiáltási árral szemben az elkelt tételek kikiáltási ára 11,5 millió, leütési ára pedig 16,6 millió forint volt, ami 143,75 százalékos emelkedés. Eszerint a festmények elkelési sikere alatta maradt a többi műfajénak, licitemelkedése viszont felülmúlta azokét. A teljes, 500 tételes anyagra vetítve a százalékokat, a két nap elkelési aránya 72,4 százalék, licitemelkedése pedig 152 százalék volt.

A siker előszele benne volt már az aukciós kiállításban és a katalógusban, amely még a tavaszinál is szebb és repezentatívabb lett. A Nagyházi Galéria amúgy is egyike azoknak az árverőházaknak, amelyek a legszolidabbak és - megbízhatóbbak, ráadásul a tavaszi árverés óta jelentősen csökkentek a Balaton utcai galériában az árak is, és ennek egyértelmű következménye lett a nagyobb forgalom. A mostani árverés tételeinek nagy része is meglehetősen reális és alacsony árkategóriából indult: ez az oka a több mint 70 százalékos elkelési aránynak. És ami a legérdekesebb: a felső árkategóriából induló tételek is tudtak jelentős áremelkedést felmutatni. Például a mostani árverés csúcsárát elérő Munkácsy kép, a mindössze 35x27 cm-es A dada című, amely 2 millióról indult és 3,4 milliónál ütötték le. Vagy az első nap utolsó tételeként induló Gulácsy kép, amely 700 ezerről száguldott fel 2,4 millióig. Elgondolkoztató a két Koszta-festmény sorsa. Az egyik, a Fehér falak című 50x70-es olajkép 550 ezer forintról indult és 1,2 milliónál ütötték le (ez volt minden idők legmagasabb Koszta-ára), a másik, a Mezőn ülő lány című, 101x91 cm-es szép festmény 450 ezerért megmaradt. (Az eredményekről bővebben a táblázatban.)

Mint látható, válogatást adtam a legmagasabb leütési árakat, a legnagyobb licitár-emelkedést elért, és a legnagyobb csalódást okozó tételekből. A második nap története arról szólt, hogy a műtárgyak a saját kategóriájukon belül hasonlóképpen viselkedtek, illetve a magyar licitálóknak hagyományosan kialakult ízlés- valamint érdeklődésviláguk van. Erre a legjobb példa az a két, kisméretű, bronz kultikus istennő figura, amelynek korát a szakértők a IX-XII. századra teszik, és amelyek származási helye Kambodzsa. A 120 ezer forintos induló ár és az egyik szobor védetté nyilvánítása még azokat is elijeszthette, akik egyébként szoktak hazai árveréseken távol-keleti tárgyakat vásárolni. Nálunk annyira nincs hagyománya, gyűjtőköre, ismertsége az ilyen régiségeknek, ennek a kultúrának, hogy még az árveréseken általában jelen lévő kockázati tőke sem startolt rá ezekre a darabokra. Hasonlóképpen jártak a különféle korokból, különféle stílusokat és régiókat képviselő szobrok: a magyar közönség csak hébe-hóba vesz árverésen plasztikát. Pedig barokk Krisztustól Napóleonon át Szervátiuszig széles volt a választék és színvonalas a kínálat.

Annál nagyobb keletjük volt a bútoroknak. Kivétel nélkül, és többnyire nagy licitversenyek után keltek el, egy múlt századi Boulle-stílusú íróasztal 350 ezerről 950 ezerig szárnyalt. A 18 szőnyegből csak 3 tétel maradt meg, 3 tétel kikiáltási áron, a többi komoly áremelkedés után kelt el. Hasonló elkelési arányt mutatnak a miniatűrök, a szépen festett, szignált, jó darabok többszörös áron keltek el. Egyetlen aranyszelence sem talált vevőre, az ékszerek közül (noha az árverés egészéhez mérten ebben a kategóriában volt viszonylag legmagasabb az induló ár) a legtöbb úgy talált vevőre, hogy emelkedett az induló ár. Népszerűek voltak az alakos jelenetekkel díszített, művészien domborított ezüst tálcák, a magas induló árukat leütéskor jelentősen felülmúló ezüst kupák, kelyhek, gyertyatartók, zöld tejüvegek, porcelán tányérok, csészék. De: megmaradt az egyetlen porcelán fejű és testű baba (45 ezer), a 32 cm átmérőjű cserép szédertál 1910-ből (70 ezer), egy hasonló korú, gyönyörű, színes, szecessziós Zsolnay tál (80 ezer), a hat télnyi álló, és kandalló-órából égy, és még más apróságok; n sok kicsi sokra megy: 134 tel körülbelül 21 millió font értékben visszament a bedókhoz és most mindannyia kíváncsian várjuk a BÁV árom napos ékszer-festmény verését, amelyen ugyancsak rülbelül 30 millió forint kijáltási áron számolható festménykollekció kerül a licitájk elé.

Tartozom még két adattal. mikor a Nagyházi Galéria veréséről előzetesen írtam, mlítettem egy festményt és gy bútort, mint a galéria egbízhatóságának és alapos unkájának jelképét. Nos, indkét tétel elkelt, a védett jéti kép (Krisztus összerosad a kereszt alatt) éppúgy kijáltási áron, mint a Rippl-lónai személyéhez köthető alonszekrény: 250, illetve 0 ezer forintos leütési áron.

A Központi Antikvárium arácsonyi katalógusában 260 tel szerepel, köztük két tétel édett könyv, néhány tételnyi édett kézirat és közel 40, em kivihető könyvrégiség. en kedvezőek az induló ak, több, olyan könyvet is lfedeztem, amelyek harad-negyed árról rugaszkodak neki, mint amennyiért az cserin árulják ugyanezeket; het, hogy a csalogató kikiálsi ár végül leütéskor az cseri piaci szintet is felülúlja majd. A magyar irodalom, művelődéstörténet és örténelem neves személyiséeihez kötődő, dedikált, vagy lső kiadású könyvek bizoyára sok vásárlót vonzanak ajd vasárnap délelőtt 10-kor Puskin utca 4. dísztermébe.

Így volt ez a Kárpáti és Szőyi Antikváriuma könyvárvésén, amelyen a 400 tételnyi önyvrégiség (műfajok szenti bontásban) került a kalács alá. Mindössze 45 tétel em kelt el, ami közelesen 90 ázalékos siker, az elkelt télek kikiáltási ára 658 ezer, eütési ára – kerekítve – 1 milló forint volt. (Bővebb infor-

Az idei év legmagasabb festményleütési árát – 3,4 millió forintot – a többször is említett Munkácsy-kép érte el. (Részletes adatai a táblázatban.) Mire ezt olyassák, már mindannyian tudni fogjuk, hogy a BÁV árverésén hogyan vizsgázott tegnapelőtt a 3,5 millióról indított másik Munkácsy-kép, Az alvó nagypapa, amelyet a művész Colpachban festett

Tétel	kikiáltási ár	leütési ár (ezer Ft)
Munkácsy Mihály: A dada (o-f) 35x27, védett	2.000	3.400
Gulácsy Lajos: Őszi séta Normandiában (o-k) 70x100	700	2.400
Valerio Costello (vagy köre): Kirké és Odüsszeusz (o-v) 148x205	650	1.200
Koszta József: Fehér falak (o-v) 50x70	550	1.200
Rippl-Rónai József: Rózsaszín ruhás nő (p-p) 52x42	800	1.000
A. Hacker: Kislány kutyával (o-v) 74x56	70	360
Kováts Károly: Mákvirágok (o-v) 60x100	55	260
(Ismeretlen): Kolostorkerengő (o-vk) 60x74	40	140
Wolf Károly: Szerelmeslevél (o-v) 73x96	45	170
Papp Emil: Csendes percek (o-v) 100x75	60	180
Ziffer Sándor: Boglya (o-v) 45x59	80	240
Schönberger Armand: Nagyvárosi házak (o-v) 80x60	85	260
Iványi Grünwald Béla: Virágcsendélet (o-v) 47x39	80	320
(Ismeretlen, Bassano modorában): Pietro Testa köre: Dido halála (o-v) 243x380	1.500	—
A tél allegóriája (o-v) 80x114	800	—
Ifj. Markó Károly: Táj vízeséssel (o-v) 60x54	800	—
Tiziano köre: Bűnbánó Magdolna (o-v) 134x100	460	—

mációt a Műtárgy, Régiség című műkereskedelmi hírlevél január-februári dupla számában találhatnak az érdeklődők.) Egyszerre, egy időben tartották meg múlt szombaton a Műgyűjtők Galériája szokásos, karácsony előtti grafikai matinéját és a Globe Galéria numizmatikai aukcióját (ez utóbbi immár a hatodik a sorban). A grafikai matiné anyagában 254 tétel indult, közülük 164 ért a célba, ami 65 százalékos elkelési arány, e sorok nyomdába adásakor még csak egy összesítő adat van a birtokomban: a MG közlése szerint az elkelt tételek leütési ára összesen 1.453.600 forint; ezt egyelőre nem tudom mihez mérni, viszont részadatok a rendelkezésemre állnak.

A legmagasabb leütési árat egy Toulouse-Lautrec plakát érte el: ezt a litográfiát (57x75 cm) 60 ezer forintról indították és óriási licitverseny végén 320 ezer forintnál ütötték le. Egy Picasso ofszetnyomat (32x24) 25 ezerről 65 ezerig meg sem állt, egy Braque szitanyomat pedig ugyanolyan méretben, ugyanannyiról 48 ezerig.

A Globe Galéria most kivételesen nagyszámú, összesen 1030 tételnyi anyagot árverezett el múlt szombaton délelőtt és délután is. Az első hírek úgy szólnak, hogy 618 tétel kelt el a teremben, ezek összkikiáltási ára 3,646 millió forint volt, leütési áruk 4,88 millió. A legmagasabb leütési ára egy 1837-es V. Ferdinánd tallérnak volt: az 50 ezer forintos induló árat több mint megháromszorozva végül 160 ezernél ütötték le. Hasonlóan szép pályát futott be Anjou Mária (Nagy Lajos lánya) 1382-87-ből való aranyforintja, amely 85 ezerről 130 ezerre emelkedett, valamint a rendkívül szép és izgalmas polturakollekció a Rákóczi-szabadságharc idejéből, amelynek egyik darabja, az 1705-ös, 2 ellenjegyes, Madonnás, 2 Rákóczi portrés X polturás (olvasd: tíz polturás) érme a 8 ezer forintos induló árról 22 ezerre száguldott.

Debrecenben a második karácsonyi műtárgy-aukció igen sikeres volt, szinte mindenben felülmúlta a tavalyit. Jó volt a szervezés, az előkészítés és véleményem szerint jobb anyag jött össze, mint tavaly. Helyenként éles licitversenyek után olyan árakon ütötték le a tételeket, hogy az még a fővárosi árveréseknek és közönségnek is a becsületére vált volna. Fried Pál és Gaál Ferenc festménye, Glatz Oszkár képe a várakozásnak megfelelően talált vevőt, az ismeretlen festők kategóriájában azonban volt néhány meglepő licitár-emelkedés. Gondolom, az a szerencsés vásárló, aki egy XVIII. század végi 40x30-as olaj-vászon képért a 20 ezres kikiáltási árról indulva 130 ezret is megkockáztatott, bizonyára tudja, ki rejtőzhet az ismeretlenség mögött.

A bútorok és az ékszerek kevésbé, a műtárgyak jobban tetszettek a jelenlevőknek, legalábbis ami a megszerezhetőség alsó kategóriáját jelentő kikiáltási árat illeti. A szobrok Debrecenben sem népszerűbbek, mint Budapesten. Az árverésen végül is közel 5,3 millió forint forgalmat bonyolítottak le a szervezők, s ez bizonyára elégséges alap ahhoz, hogy jövő ilyenkor újabb, szebb, jobb aukciót tartsanak.

Kenessei András

Szeretne egy munkatársat, aki megbízható, sohasem beteg és nem kell utána tb-t fizetni?

IGEN! Akkor ne keressen tovább, az IBM Kelso az Ön munkatársa!

Az **IBM Kelso**-t a SZÜV Rt. és a Duna Elektronika Rt. most **24—33%** kedvezménnyel kínálja Önnek.
Országszerte teljes kínálattal várja Önt a SZÜV COMPUTER-M és a MicroAge® bolt hálózata.

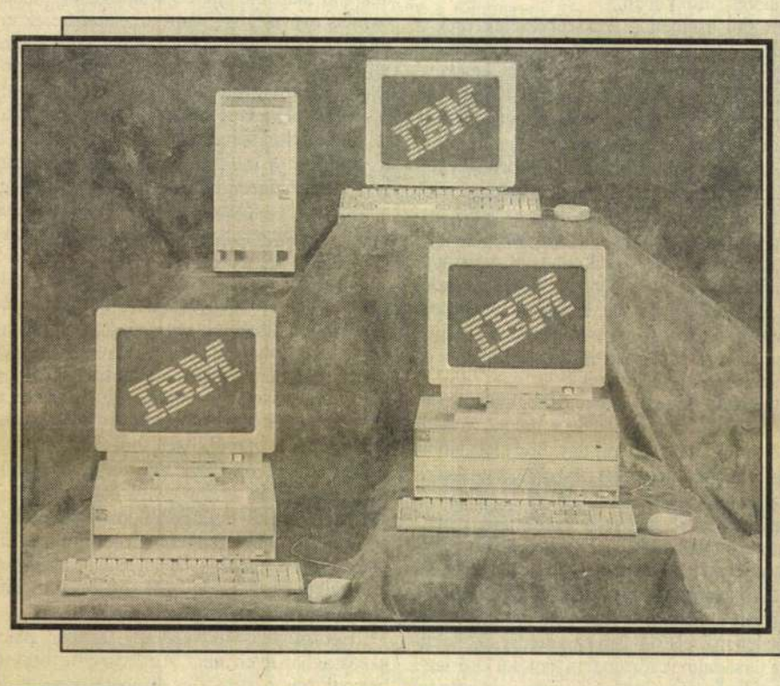

IBM Kelso 652 - a vállalkozó
• i486SX/33 Mhz
• 4 MB RAM (64 MB-ig bővíthető)
• 170 MB HDD + 1.44 MB FDD
• VESA Local BUS SVGA vezérlő
• 3 ISA bővítőhely
• Slimline ház
• 102 gombos IBM billentyű
• 14" SVGA Color monitor (0.28 mm)
• IBM Mouse
• Microsoft DOS, Windows, Works
237.00[illegible]
159.800

IBM Kelso 664 - a profi
• i486SX2/50 Mhz
• 4 MB RAM (64 MB-ig bővíthető)
• 250 MB HDD + 1.44 MB FDD
• VESA Local BUS SVGA vezérlő
• 5 ISA bővítőhely
• Desktop ház
• 102 gombos IBM billentyű
• 14" SVGA Color multisync monitor
• IBM Mouse
• Microsoft DOS, Windows, Works
285 50[illegible]
199 900

IBM Kelso 686 - a főnök
• i486DX2/66 Mhz
• 4 MB RAM (64 MB-ig bővíthető)
• 340 MB HDD + 1.44 MB FDD
• VESA Local BUS SVGA vezérlő
• 8 ISA bővítőhely
• Mini torony ház
• 102 gombos IBM billentyű
• 14" SVGA Color multisync monitor
• IBM Mouse
• Microsoft DOS, Windows, Works
395 00[illegible]
295 000

IBM Business Partner Personal System

A SZÜV COMPUTER-M és a MicroAge® üzletekben teljes körű a számítástechnikai választék. Vállaljuk a rendszerek telepítését, hálózatok tervezését és kiépítését, szakembereinek oktatását. Kérjen bármit, mi amerikai szintű szolgáltatással állunk rendelkezésére.

IBM Business Partner Personal System

DUNA ELEKTRONIKA
MicroAge®

MicroAge üzleteink:
Budapest VII., Kis Diófa u. 9.
Telefon/fax: 268-0437
6722 Szeged, Petőfi sgt. 15.
Telefon: 62/323-783
Telefax: 62/322-477
Viszonteladók jelentkezését várjuk a Duna Elektronika Rt. központjában:
Budapest VIII., Szigetvári utca 7.
Telefon: 267-1092. Telefax: 267-1095

SZÜV®
SZÁMÍTÁSTECHNIKAI ÉS ÜGYVITELSZERVEZŐ VÁLLALKOZÁS RT.
Budapesti üzleteink:
XIV., Szugló u. 9-15.
Telefon/fax: 267-1413
XIII.Csanády u. 18.
Telefon/fax: 149-7929
Részletes információ az országos bolthálózatról.
Tel.: 163-3688. Fax: 163-4004

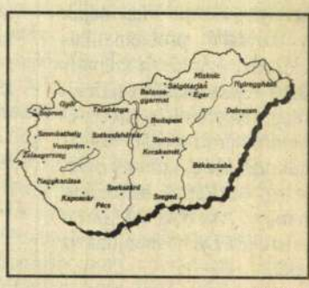

MH 16 624

Zuglóban, a Nagy Lajos király úton bevezetett diszkont-áruházi központ tulajdonjoga ELADÓ.

Az épületegyüttes 6192 m² telken fekszik, 6581 m²-es, egy- és kétszintes, 95 %-ban bérbeadott, könnyen megközelíthető.

Telefon: Investate Rt.
212-2126, 201-2645

MŰTÁRGY • RÉGISÉG
HÍRLEVÉL GYŰJTŐKNEK ÉS KERESKEDŐKNEK

A témában az egyetlen szakfolyóirat Magyarországon, megjelenik havonta. Csak előfizetők kapják, postai hírlapforgalomba nem kerül.

Tartalmazza az összes hazai művészeti és régiségárverés tételeit, kikiáltási és leütési árait, a festmény-, bútor-, üveg-, porcelán-, szőnyeg-, ékszeraukciókon az antikvár könyvek, bélyegek, érmek árverésein elért árakat. Minden hónapban tudósítások a pécsi vásárról, a bécsi, a berlini, a prágai, a kölni árverésekről, forró áruk listája, fotója, árverési naptár, apróhirdetések.

Előfizethető: Portéka Bt., 1051 Budapest V., Kúria utca 4., telefon: 137-1075

MH 17544

ÚJ MŰVÉSZET
AZ IGÉNYES OLVASÓ LAPJA

Ha a kortárs és régi művészet, igazi értékeit akarja megismerni, ha híres gyűjtemények sorsát, aukciók eredményeit kívánja megtudni,

OLVASSA RENDSZERESEN AZ ÚJ MŰVÉSZETET!

Sörfőzők, figyelem!
Hőszigetelt köpenyhűtéses alumínium ászokoló sörtartályok
650, 1000, 1300, 2000 literes méretben
30%-os árengedménnyel kaphatók.
METALUCON Kft.,
Mindszent
Telefon: (62) 341-959,
(62) 341-875
Bitó Zoltán

MH 18 018

TŰZ- és MUNKAVÉDELMI IGAZGATÓT
keresünk megbízónknak.
Feladata: tűz-, munka- és polgári védelmi, rendészeti szolgáltatások (oktatás, kiadványok, mérések, ellenőrzések, tervezés, eszközök forgalmazása stb.) terén üzletszerzés és a munkatársak irányítása.
Önéletrajzát várjuk (poz. sz.: 21425);
Siklóssy és Partner Vezetői Tanácsadó Kft.
1051 Bp., József nádor tér 8.
Tel.: 266-5235

MH 18047

OTP BANK
Országos Takarékpénztár és Kereskedelmi Bank Rt.

A tartósan lekötött konvertibilis devizabetétek 1994. decermber 12-től érvényes kamatkondíciói (A kamat hetente változik, de a hétközbeni változtatás jogát fenntartjuk!)

Látra szóló	EC számla	1 hónapra lekötött 1000 USD alatt	1 hónapra lekötött 3000 USD felett	3 hónapra lekötött 1000 USD alatt	3 hónapra lekötött 3000 USD felett	9 hónapra lekötött 1000 USD alatt	9 hónapra lekötött 3000 USD felett	12 hónapra lekötött 1000 USD alatt	12 hónapra lekötött 3000USD felett
USD	1	1	3 7/8	4 7/8	4 7/16	5 7/16	5 5/16	6 5/16	5 11/16	6 11/16
DEM	2	2	3 1/4	4 1/4	3 5/16	4 5/16	3 5/8	4 5/8	3 13/16	4 13/16
CHF	1	1	1 13/16	2 13/16	2 1/8	3 1/8	2 9/16	3 9/16	2 5/8	3 5/8
GBP	2	2	4	5	4 7/16	5 7/16	5 5/16	6 5/16	5 11/16	6 11/16
ATS	2	2	2 3/4	3 3/4	2 15/16	3 15/16	3 3/8	4 3/8	3 1/2	4 1/2
AUD	2	2	5	6	5 5/16	6 5/16	6 11/16	7 11/16	7 3/16	8 3/16
CAD	1	1	3 7/16	4 7/16	4 1/16	5 1/16	5 3/16	4 3/16	5 9/16	6 9/16
SEK	2	2	4 7/16	5 7/16	4 15/16	5 15/16	5 11/16	6 11/16	6 1/16	7 1/16
ITL	2	2	5 7/16	6 7/16	5 11/16	6 11/16	6 7/16	7 7/16	6 7/8	7 7/8
FRF	3	3	3 3/8	4 3/8	3 3/4	4 3/4	4 1/8	5 1/8	4 1/2	5 1/2
JPY	1/2	1/2	1 1/4	2 1/4	1 5/16	2 5/16	1 5/8	2 5/8	1 3/4	2 3/4

Az itt közölt kamatok a lekötési idő hosszától függetlenül, az 1000 USD érték alatti és 3000 USD értéket meghaladó egy-egy lekötött betétre vonatkoznak. Az 1000 USD értéket meghaladó egy-egy lekötött betétre az első oszlopban feltüntetett kamaton felül 3/4% kamatot adunk. Az EC-kamatok megegyeznek a látra szóló kamatokkal. Az 50 000 USD-t meghaladó, vagy annak megfelelő értékű CHF, DEM, ATS és GBP lekötésére, a kamattáblán szereplő többi deviza esetében — a KWD kivételével — 100 000 USD érték felett eseti meghatározással egyedi kamatot alkalmazunk.

MH 18049

VAN, AKI A JÓT OLCSÓN SZERETI!
GMK Várhidi

A három legnagyobb olasz csempegyár termékeiből választhat.

I. OSZTÁLYÚ OLASZ PADLÓLAPOK ÁFÁVAL MÁR 1040 Ft-tól

Olasz burkolólapok és kádak minden színben és méretben, komplett garnitúrák, zuhanyfülkék, csaptelepek, sarokkádak, uszodai burkolatok, csemperagasztó és színes fugázók, SOFA ablakok, ajtók.

Különleges ajánlatunk:
— szaunával felszerelt zuhanyfülke,
— spanyol fürdőszobabútor,

EGYES PADLÓLAPOK ÉS EGYES ROZSDAMENTES MOSOGATÓK 20% ENGEDMÉNNYEL!

Viszonteladókat kedvező árakkal és választékkal szolgálunk ki.

Bp. XVII., Péceli út 155.
Nyitva: hétköznap 7—17-ig
SZOMBATON: 7—13-ig
Tel.: 256-4273, 256-4275

Bp. VI., Szondi u. 40.
Nyitva: hétköznap 9—18-ig
Tel.: 132-5740

157

Rippl-Rónai József

A MAGYAR HÍRLAP MELLÉKLETE
SZERKESZTI EMŐD PÁL
1995. OKTÓBER 6., PÉNTEK

Pénz Plusz Piac

Lovas László a Medimpex új stratégiáiról

Kényszerpályák a gyógyszerpiacon

A hazai gyógyszerpiacot az elmúlt években forradalmi robbanások egész sora rázkódtatta meg. A liberalizált piacra rakétasebességgel robbantak be a külföldi mamutcégek, amelyek egyre-másra építették ki saját eladási hálózatukat. Rohamtempóban kezdődött meg az új készítmények törzskönyvezése. Míg korábban évente 5-6 gyógyszert engedélyeztek Magyarországon, mára ez a szám megközelíti a 8-900-at. A társadalombiztosítás támogatási rendszere erősen felbillent a drágább külföldi készítmények javára, miközben az ellátás zömét változatlanul a magyar gyárak biztosítják. A gyógyszerpiac korábban egyeduralkodó export-import kereskedőházának, a Medimpexnek is lényegesen megváltozott a státusa. Ma már meghatározó a tulajdonosai között a külföldi részesedés. Milyen pályamódosítást igényel ez a paradox helyzet a kereskedőháztól? – erről kértünk véleményt Lovas László vezérigazgatótól.

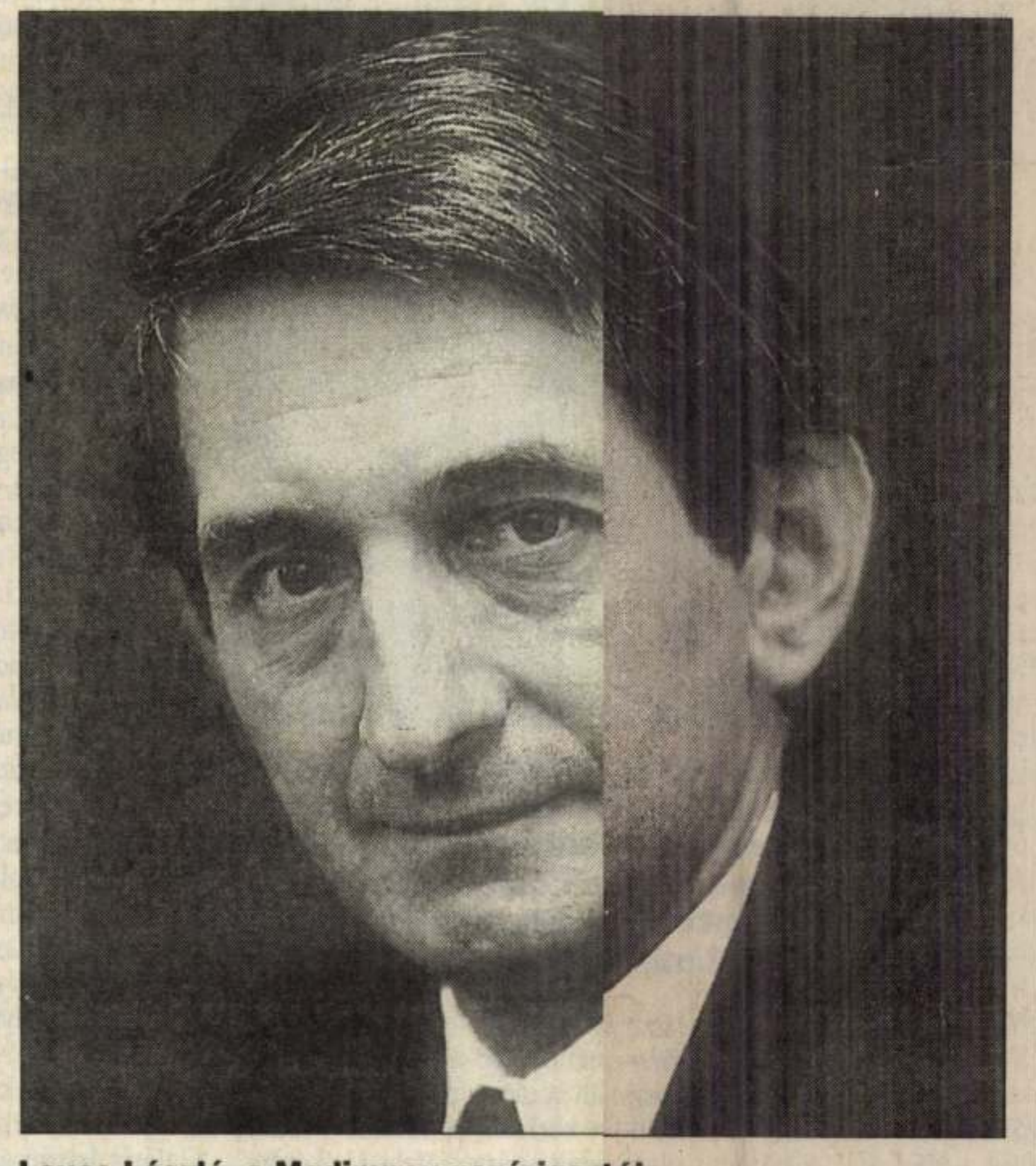

Lovas László, a Medimpex vezérigaztója FOTÓ: PÉLYI NÓRA

• A Medimpex mindig is kuriózumnak számított az államilag alapított és állami intervenciókra szakosított kereskedőházak között. Ez volt a részvénytársaság, amelyet hat magyar gyógyszergyár hívott életre, s amely felett lényegében az alapító tulajdonosok gyakorolhatták a kontrollt is. Az alapítók közül a Chinoin, a privatizáció után kivált a Medimpex-ből, amelynek jelenlegi, négy meghatározó részvényese közül az Egis többségében, a Richter mintegy 30 százalékban külföldi pénzügyi befektetők tulajdonába került. Várható, hogy a tulajdonosok közül az Alkaloidát és a Biogalt a közeljövőben szintén privatizálják. Nem kell attól tartaniuk, hogy a tulajdonosok a jövőben saját maguk kívánnak a külkereskedelemre szakosodni?

Kétségtelen, hogy ennek megvan a veszélye. A menedzsment egyet tehet ebben a helyzetben, igyekszik olyan eredményeket produkálni, hogy a tulajdonosoknak megmaradjon az érdekeltsége és a részvénytulajdonuk. Erre mi most két utat látunk reálisnak. Az egyik a vállalatcsoport eredményessége. A múlt heti közgyűlésünkön – először a társaság életében – nem csak az anyaház eredményeit összegeztük, hanem konszolidált mérleget terjesztettünk be, amelyben megjelenik a Medimpex-csoport eredménye. A 11 külföldi és egy belföldi leányvállalat mérlegadatainak konszolidálása a Medimpex Rt. adataival azt mutatja, hogy a vállalatcsoport lényegesen többet produkál, mint az anyaház. Így például az üzemi-üzleti tevékenység eredménye 29 százalékkal magasabb, az adózás előtti eredménye 40 százalékkal, az adózott eredménye 44 százalékkal magasabb az anyavállalaténál. A vállalatcsoport forgalmában az üzemi-üzleti tevékenység eredménye 1994-ben 344 millió forint volt, az adózás előtti eredmény 300 millió forint, a több mint 50 milliárd forint összforgalom mellett. De ez azonban a dolognak csupán az egyik része. A másik, amelyet a tulajdonosaink értékelhetnek, hogy azt a nemzetközi hálózatot, amelyet a Medimpex kialakított, nagyon nehezen tudná egyik vagy másik vállalat önállóan felépíteni és üzemeltetni. Ezenkívül megemlítem, hogy például a Chinoin, mint tulajdonos, ugyan megvált a Medimpextől, de az üzletek, amelyeket hozunk számukra, változatlanul fontosak. A FÁK-országokba irányuló exportjának jelentős részét idén is mi bonyolítjuk.

• Ez viszont csak azt jelzi, hogy a közvetítő kereskedelemben igényt tartanak a Medimpex szolgáltatásaira. Ebből még nem következik, hogy tulajdonosként is szükségesnek látják a kapcsolat fenntartását.

Erre én mint a menedzsment tagja nem tudok választ adni. Ez valóban a tulajdonosok kompetenciája. Egyelőre semmi jelét nem látjuk annak, hogy akár az Egis, akár a Richter meg kívánna válni Medimpex-részvényeitől, vagy hogy a cégek pénzügyi befektetői erre törekednének.

• Önöknek viszont a belkereskedelemben is veszélyes ellenfeleik vannak, részben a külföldi gyárak irodáiban, részben a félig-meddig már magánkézben lévő nagykereskedelmi hálózatokban. Ez nem rendítheti meg a belföldi pozíciót?

A konkurencia itt valóban erős, de a versenyt ezen a piacon, azt hiszem, elsősorban a tőkeerő és a választók fogják eldönteni, hiszen a magángyógyszertárak nem rendezkednek be készletezésre. A versenyben tehát annak a javára billen a mérleg, aki képes nagy raktári készleteket finanszírozni. Ma mintegy 60-70 nagykereskedelmi ellátó cég van, de ebből alig 10 vállalat tartja kézben a piac túlnyomó többségének ellátását. Egy patikus általában 60-70 féle terméket rendel, és ezt lehetőleg egy szállítótól kívánja beszerezni. A tendencia tehát mindenképpen az, hogy optimális számú disztributor legyen a piacon, akik képesek a biztonságos ellátást garantálni. A Medimpex feltétlenül ezek közé fog tartozni. Főleg, mert módunk van ugyanazt az árut közvetlenül a gyártóktól beszerezni, és ez lehetőséget ad arra, hogy a kereskedelmi árréseket a vevők számára kedvezően határozzuk meg. Nagy forgalom, kis haszon elv alapján ma többet lehet elérni, mintha magas árakon forgalmazunk s így törekszünk nagyobb nyereségre.

• Önök a múlt héten nyitották meg első diszkont kereskedelmi áruházukat, Meditéka néven. Ez mindenképpen azt jelzi, hogy új utakat készülnek kitaposni. Ráadásul a választék erősen emlékeztet az Azur termékpalettájára, s minden jel szerint konkurenciát teremt a természetgyógyászatra szakosodott magán-kiskereskedőknek is.

Nem kívánunk az Azurral konkurálni, hiszen például az úgynevezett fitotékatermékekből ez a hálózat mintegy 15-20 féle terméket árusít, míg nálunk legalább 500 féle készítmény jelenik meg, ezenkívül foglalkozunk gyógyhatású termékekkel, állatgyógyászati cikkekkel és ételfestékekkel is. Árletörő szerepe mindenképpen lehet ennek az áruháznak, de miután ez diszkontház, már annak is piaci hatása lehet, ha a kiskereskedő nálunk vásárolja meg a készletét, és nem a drágább szállítóktól szerzi be. A kiskereskedelemben gyakran 120 százalékos árréssel árusítanak, például állatgyógyászati termékeket, mert viszonylag kevesen foglalkoznak ezzel a cikkcsoporttal. A Meditéka megnyitása előtt 43 beszállítóval kötöttünk szerződést, közel 1300-1500 cikket hozunk forgalomba, amely ilyen összetételben máshol nem kapható. Mi tudatosan vállaljuk, hogy a medicinákhoz közel álló készítményekből, legyen az diabetikus termék, a reformkonyhához szükséges alapanyag, kozmetikum vagy bébiétel, a szokásos nagykereskedelmi árrés egynegyedéért forgalmazunk, aminek valóban lehet jelentős piaci hatása. De pontosan ez volt a célunk.

• A '80-as évek közepén a Pharmatrade szakosodott a természetes alapanyagú készítmények forgalmazására, ...aett volna a feladata, hogy ...n magyar vagyont értéke...n, mint amit a hazai ...gy- és ásványvizek reprezálnak. Ez a piac csak Ma...rországon mintegy 8 millió ...dár értéket képvisel. Ma ...belföldön, sem pedig kül...ön nincs igazán professzi...olis vállalkozás, amely fel...lná ezt az üzletágat. A ...Mimpex új stratégiájába ...nyire illeszkedne be ez az ...zat?

Ma ...den, a medicinákhoz közel álló üzle...ban érdekeltek vagyunk. Az egy... feltétel, hogy olyan áru legye...mi klinikailag kipróbált és ennek ...úsítására rendelkezik a szükséges ...nányokkal. A Meditéka áruválasz...ban például szerepel a Herbária ...b terméke, és a Halimbárium teas...ialitásai is helyet kaptak. Ha van ...an áru, amely originális és bizon...atóan gyógyhatású, a Medimpex ...ózaton keresztül be tudjuk vezetn... nyugati piacokra. A kereskedőh...ak a 16 külföldi érdekeltség mel... 21 kereskedelmi és tudományo...dája van. Ez azt jelenti, hogy az a...t országokban bábáskodni tudun... regisztráció, a törzskönyvezés fele..., ami a piacra jutás alapfeltétele e...h a szakmában.

•...nök egyszerre több vasat t...nak a tűzben, de ez némi...távol esik a gyógyszer...ert-import magaslataitól. ... valamilyen limit, amit a k...skedőház mércének tart a ...a számára?

Nek... a medicina a kenyerünk, ez az, ...ez értünk, és ezen a kategórián ... akarunk maradni. Ezen belül visz... mindennel foglalkozunk, ami üzle...hoz. Ez a tulajdonosok elsődlege...téke, s mi értékesek akarunk mar...i a tulajdonosainknak.

Bán Zsuzsa

Többlettőkére vágyik az IMF

Az elmúlt pénzügyi évben rekord összegű – 23 milliárd dolláros – kötelezettségvállalással támogatta a rászoruló országokat a Nemzetközi Valutaalap (IMF) – ez az összeg a '80-as évek elején kibontakozott bankválság idején e téren „elért" szintet is meghaladja. A legutóbb Mexikónak, Argentínának, Oroszországnak és Ukrajnának nyújtott nagy összegű kölcsönök azonban aláásták a nemzetközi pénzügyi szervezet likviditását (mobilizálható pénzforrásait), ami a szóban forgó időszakban mintegy negyedével csökkent. Bár – a Financial Times tudósítása szerint – Stanley Fischer, az IMF vezérigazgató-helyettese nemrég az alap likviditását már megfelelőnek minősítette, ugyanakkor arra is felhívta a figyelmet, hogy még egy, a mexikóihoz hasonló méretű akció már igencsak szorult helyzetbe hozná a valutaalapot.

E problémára a tagországok által „jegyzett" kvóták általános emelése jelentene ideális megoldást, de – tekintettel arra, hogy ez a 179 IMF-tag többségénél parlamenti jóváhagyást is igényel – egy ilyen intézkedés legalább két évet igényelne. Áthidaló megoldásként a nemzetközi szervezet most a 11 ország által fenntartott „általános hitelnyújtási megállapodás" (angol rövidítése GAB) keretében igénybe vehető keret bővítésére készül. Jelenleg az összesen 28 milliárd dolláros hitelkeretet 11 ország, illetve megfigyelői státusban 2,25 milliárd dollár erejéig Szaúd-Arábia biztosítja. A „tizenegyek" közül az USA a pénz egynegyedét, Németország 14 százalékát, Japán 12,5 százalékát, Franciaország és Nagy-Britannia pedig 10-10 százalékát tartja készenlétben. A GAB-ot 1962-ben hozták létre, hogy segítse az IMF-et az USA és Nagy-Britannia rejtett külkereskedelmi hiánya miatt megrendült Bretton Woods-i rögzített árfolyamrendszer fenntartását.

A GAB-tagországok pénzügyi kérdések megvitatására G10 néven megalakították a tízek csoportját, amelyben a G7 mellett Svédország, Belgium–Hollandia és Svájc foglal helyet, Szaúd-Arábia pedig e megbeszéléseken megfigyelőként van jelen. Ami a bevonandó új tagokat illeti, itt elsősorban jelentős valutatartalékokkal rendelkező fejlődő orsz... gokról van szó. A hetek – a hé... gazdaságilag legfejlettebb o... szág – Halifaxben júniusba... megtartott ülésükön megáll... podtak arról, hogy a GAB j... lenlegi tagjai erejéből, illet... újabb hitelező országok bev... násával a GAB keretében k... szenlétben tartott összeget duplájára emelik. Ezt megel... zően azonban még megoldá... kell találni a szóban forgó hite... keret igénybevételének rend... illetően is – jelenleg a GAB-t... gok „a nemzetközi valutár... rendszer tökéletesítésével ka... csolatos fejlesztésekre" vehe... nek fel itt pénzt, amiből kívülá... lók csak „kivételes, az egés... nemzetközi pénzügyi rendsz... stabilitását fenyegető súly... helyzetben" részesülhetnel... Németország most azt ajánlj... hogy a kibővített pénzalapból már valamennyi tag azonos eséllyel részesedhessen.

Michel Camdessus, az IMF ügyvezető igazgatója azonban még ennél is ambiciózusabb javaslatot terjesztett a szervezet ideiglenes munkacsoportja elé: tegyék lehetővé az IMF-nek, hogy elvileg bármelyik tagjától felvehessen kölcsönt, de ezt a lehetőséget a gyakorlatban csak a megfelelő valutatartalékokkal és egészséges fizetési mérleggel rendelkezők esetében vennék igénybe. Ez utóbbi tényállás megállapítására viszont az IMF el szeretné érni az országok által gazdaságuk helyzetéről adott információ minőségének egységesen magasabb szintre hozását.

B. B. K.

VENDÉGKOMMENTÁR

IMF: realizmus vagy romantika?

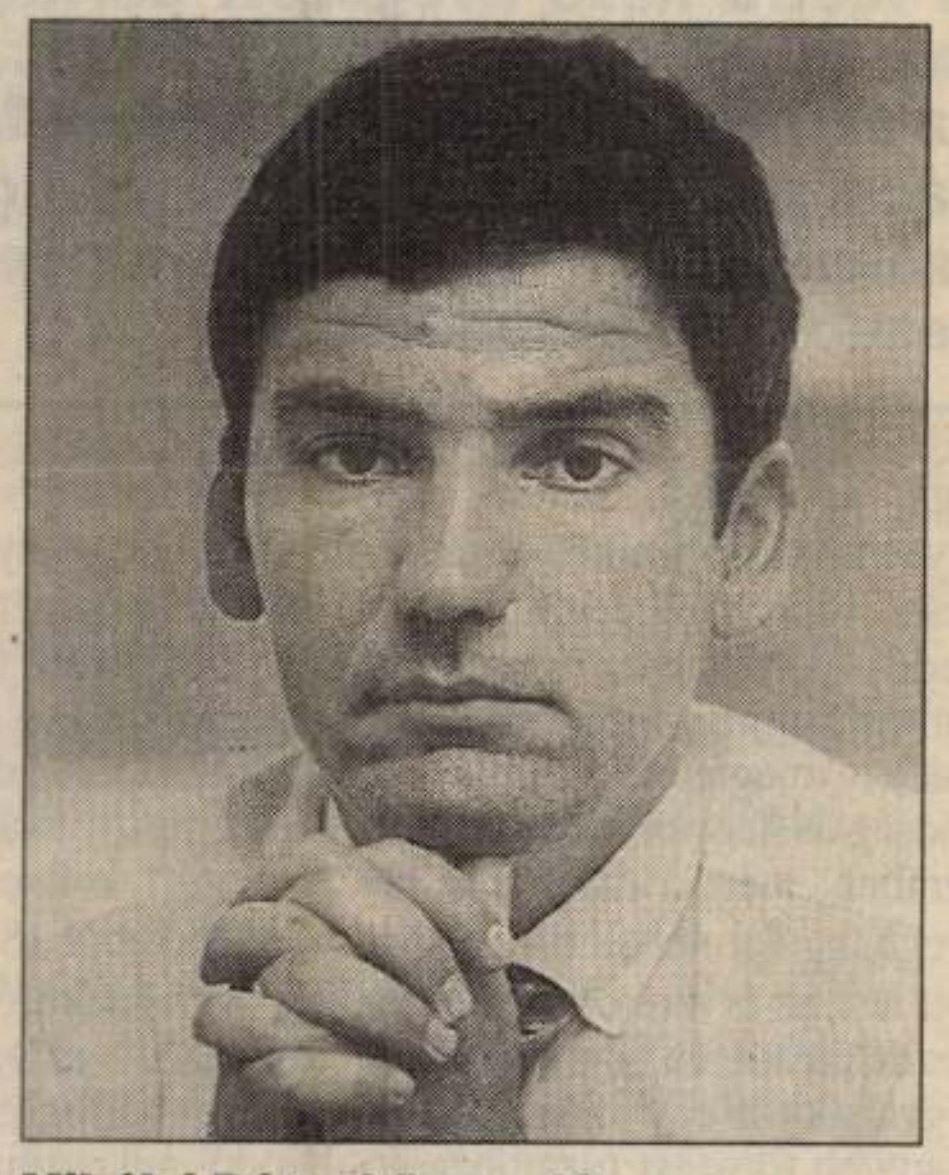

Mihályi Péter közgazdász

Szamuely László a Magyar Hírlap szeptember 15-ei számában vitára ingerlő tanulmányt tett közzé az átalakítási stratégiák gadaságfilozófiai hátteréről, a Nemzetközi Valutaalap (az IMF) politikájának elméleti alapjairól. Több szempontból is fontos ez az írás.

A szerző logikus gondolatvezetéssel kikerüli azokat a sokszor hallott közhelyeket, miszerint „az IMF diktál", „az IMF nem ismeri Magyarországot", „az IMF mindenkinek ugyanazt a receptet ajánlja", „az IMF mindenkivel rugalmasabb, mint velünk" stb. Ez óriási előrelépés ahhoz képest, ahogyan a közvélemény jelentős része ezt a problémát látja. Szamuely ezekkel a naiv-ostoba felvetésekkel nem is foglalkozik. Abból indul ki, hogy az IMF és általában a bankvilág, a nemzetközi szervezetek „egy meghatározott értékrendet, világszemléletet képviselnek, egy ideológiai mintához viszonyítva értékelik a posztszocialista országok törekvéseit, s az átalakulás napirendjét". Így van!

Szamuelynek abban is igaza van, amikor kimondja, hogy „egy nyitott gazdaságú, eladósodott kis országnak nincs más választása, mint elfogadni az IMF-előírásokban kifejeződő nagyhatalmi diktátumot". Ezek kemény szavak, bár hiányzik mellőlük a politikusoktól megszokott ostyába csomagolás. A csomagolásmentes megfogalmazás persze azt is jelzi, hogy Szamuely László zsigeri okokból nem kedveli sem az IMF-et, sem azokat a nagy hatalmú országokat, amelyek mögötte állnak. Ennek az ellenszenvnek – mint Szamuely tanulmányának címe is mutatja – gazdaságfilozófiai háttere van. Ezzel van vitám – méghozzá két szinten. Hogy az „átkos"-ban megrögzült fordulattal éljek: konkrétan és általában.

Szamuely cikkének fontos része az úgynevezett washingtoni konszenzus elemzése. Ezen a néven ismeretes az a gazdasági követelményrendszer, amit az IMF – Szamuely szavával élve – mint a Nyugat fővevizora következetesen és rendszeresen számon kér az átalakulásban lévő posztszocialista országoktól. Való igaz: létezik ilyen követelményrendszer, s az IMF által kötött hitelegyezmények többé-kevésbé ennek pontjait tükrözik vissza. A kérdés csak az – és ez a lényeg –, hogy vajon ez 10 közgazdasági tétel tartalmaz-e olyasmit, ami Magyarország érdekeivel elvileg (tehát a mértékektől függetlenül is) ütközik.

Vegyük sorra ezt a 10 pontot, annak a John Williamsonnak a megfogalmazásában, akire Szamuely is név szerint hivatkozik. (Forrás: World Development, 1993, 8. sz.)

1. Fiskális fegyelem. Az állami költségvetés, az önkormányzatok és az állami vállalatok együttesen ne költsenek többet, mint a bevételük.

2. Költségvetési prioritások. Minél többet átcsoportosítani a politikailag erős érdekcsoportoktól (például közigazgatás, honvédelem, termelési támogatások) a tartós növekedés szempontjából ígéretes területek felé (például alapegészségügy, oktatás, infrastruktúra).

3. Adóreform. Adóbázis kiszélesítése, marginális adók csökkentése, az adóbeszedés hatékonyságának növelése.

4. Pénzügyi liberalizálás. Az állami kamatszabályozás lazítása, pozitív reálkamatok kialakítása.

5. Árfolyam-politika. Egységes, hosszú távon is fenntartható valutaárfolyam, mely elegendő ösztönzést ad a nem tradicionális exporttevékenységek felfuttatásához.

6. Külkereskedelem liberalizációja. Az adminisztratív, mennyiségi korlátozások felváltása vámokkal.

7. Külföldi beruházás. Egyenlő elbánás a hazai és külföldi befektetők számára.

8. Privatizáció. Az állami tulajdonú cégeket magánkézbe kell adni.

9. Dereguláció. Vissza kell vonni minden olyan jogszabályt, amely korlátozza a versenyt, a megmaradók pedig elsősorban a biztonság, a környezetvédelem és a pénzügyi intézmények biztosítását kell hogy szolgálják.

10. Jogbiztonság. A jogrendszer úgy biztosítsa a tulajdon szabadságát, hogy ez a gazdálkodás alanyai számára ne jelentsen aránytalan költséget.

Mint látható, ebben a 10 pontban nincs semmi romanticizmus, semmi misztika. Amiről itt szó van, az még csak nem is igényel különösebben alapos elméleti felkészültséget. A washingtoni konszenzus – Williamson szavait idézve – csak annyi „bölcsességet" tartalmaz, amellyel minden komoly közgazdász egyetért. Esetenként az IMF meg a hozzájuk hasonló tanácsadók e 10 ponthoz hozzácsapnak néhány földhözragadtabb feltételt. Mondjuk azt, hogy szándékosan vagy tudatlanság okán ne készítsünk félrevezető statisztikákat, tartsuk be a saját törvényeinket stb. Nehéz ezért haragudni rájuk. Szamuely úgy látja, hogy az IMF apparátusa és az IMF tanácsait megalapozó professzori gárda (John Williamson, Anders Aslund, Jeffrey Sachs stb.) a sehol sem létező, államtalanított piacgazdaság modelljét kívánják rákényszeríteni a posztszocialista országokra is, s végső soron ezt a modellt fogalmazza meg a washingtoni konszenzus is. Mint ezt fentebb igyekeztem kimutatni, Szamuely túloz. Valójában ebben a 10 pontban nincs semmi olyan, amit evidens módon vissza kellene utasítanunk.

Más szintje a vitának, hogy e 10 pont mögött meghúzódik-e valamilyen gazdaságfilozófia, s ha igen, arról ki mit gondol. Szamuely szerint a washingtoni konszenzus nem más, mint gazdasági romanticizmus, a múltba való visszatérés ködös-zavaros megálmodása. A laissez faire kapitalizmus megteremtése utópia – mondja Szamuely. A történelem kerekét Nyugaton sem lehet visszafordítani, az pedig egyszerűen ostoba álom, hogy a kelet-európai országokat az IMF segítségével és hatalmi erejénél fogva valahogyan visszategyük a képzeletbeli kapitalizmusépítő verseny ama startvonalára, ahonnan e század elején valamikor elindultak. Én másképp látom a világot. Nekem úgy tűnik, hogy Szamuely kapitalizmusképe túlságosan nemzetállam-centrikus. Kimondva-kimondatlanul arra épít, hogy XIX. századi Anglia vadkapitalizmusa – a 14 órás munkaidő, a gyermekmunka stb. – már rég a múlté, minden fejlett kapitalista országban az állami újraelosztás mechanizmusai formálják a piacgazdaságot, kevés teret hagyván a nyers piaci erőknek. Ha Angliára vagy Németországra gondolunk, akkor ez persze mind igaz. Csak éppen azt hagyjuk figyelmen kívül, hogy a modern piacgazdaság (vagy egyszerűbben: a kapitalizmus) természetétől fogva internacionalizálódik. A Marx óta eltelt évszázadnak éppen ez az egyik legizgalmasabb, gazdaságfilozófiai jelentőségű fejleménye.

A világgazdaság integrálódása egyszerre több dimenzióban is zajlik. Az egyik legfontosabb dimenzióról, a szállítási lehetőségek fejlődéséről fentebb már szóltunk. De legalább ilyen fontos a valutakonvertibilitás terjedése is. Leegyszerűsített megfogalmazásban ez nem jelent mást, mint azt, hogy a nemzeti valutákban kifejezett ár- és bérarányok közelednek egymáshoz. Ez a folyamat drámai erővel jelentkezik – nem is értem, hogy Szamuely László miért hagyja figyelmen kívül. Hogy ne menjünk messzire: Magyarország is négy-öt év alatt feladta autark ár- és bérrendszerét. A vezérigazgató és a segédmunkás egymáshoz viszonyított bére, vagy egy lakás és egy kilogramm hús ára ma már nagyjából nálunk is úgy aránylik egymáshoz, mint Bécsben vagy Szingapúrban. Ez az a mechanizmus, amelyen keresztül érvényesül a társadalmi polarizálódás, és ennek köszönhetjük azt is, hogy a magyar áruk egy része nyereséges módon már nem állítható elő még hazai fogyasztásra sem.

Ha tehát így tekintünk a modern piacgazdaságra, akkor számomra nyilvánvaló, hogy a világ nem kevésbé, hanem inkább piaci elvek szerint működik, mint száz évvel ezelőtt.

Érdemes azon is elgondolkodni, hogy azokon a területeken, ahol a nemzetállam újraelosztó tevékenysége valamilyen formában megjelenik, a kapitalizmus ördöge – a verseny – nemzetközi szinten termeli újra önmagát. Csak két példa a sok közül. Tény, hogy a fejlett világ nagy operaházai kivétel nélkül állami pénzből tartják fenn magukat. Működésük alapelve azonban mégis a piacszerűség: halkufárok módjára adják-veszik az énekeseket, lemezkiadásban, tv-felvételekben gondolkodnak és számolnak. Ugyanez mondható el az oktatásról is. Igaz, hogy az országok többségében meghatározó az állami finanszírozás. Ennél azonban fontosabb tény, hogy a tananyag mindenütt egyre inkább ugyanazokat az értékeket közvetíti a tanulók felé. Tíz évvel ezelőtt a nagy nemzetállamok még autonómok voltak: az óvodától az egyetemig más értékek mentén rendeződött el az oktatás New Yorkban, Moszkvában, Kelet- és Nyugat-Berlinben. Ma erről már szó sincs. Ezzel megteremtődött az iskolák (és általában az oktatási rendszerek) nemzetközi versenye is.

Alapvető vitám van tehát Szamuely Lászlóval, amikor azt állítja, hogy az IMF tanácsadóit valamiféle utópista romanticizmus vezérli, s velük szemben mi „nyakas" magyarok (csehek, oroszok, bolgárok stb.) képviseljük a realizmust. Éppen ellenkezőleg. Úgy gondolom, hogy azok látják helyesen a világgazdaság alapvető mozgásait, akik a kapitalizmus „fokozódását" érzékelik, s akik erre az élesedő versenyre próbálják felkészíteni a posztszocialista országokat. A részletekről, a mértékekről lehet is – érdemes is – vitatkozni, de ami az alapelveket illeti, abban „nekik" van igazuk. Pontosabban „nekünk" is: hiszen mi is azt akarjuk, hogy Magyarország nemzetgazdasága egyensúlyban lévő, nyitott piacgazdaság legyen. Vagy nem?

Mihályi Péter

Árak, pénzek, aukciók

A Polgár galéria és a becsérték ősbemutatója

Az elmúlt hét legértékesebb eseménye a Polgár Galéria és Aukciósház kétnapos árverése volt, amelyet a korábbi évek árveréseinek hagyományos helyén, a MOM Kultúrotthonban tartottak. A Kossuth Lajos utcában levő régiségüzlet tulajdonosa már tavasz óta hirdette ezt a szeptember végi árverést és a hozzá kapcsolódó tárgyfelvételt, mégpedig nemcsak a forgalmas belvárosi főútra néző üvegezett portálján, hanem különböző elegáns, színes folyóiratok hasábjain is. A reklámnak megvolt a hatása, az árverés első napján, amikor főként festményeket vittek kalapács alá, legalább jó háromnegyed ház volt (színházi nyelven szólva), másnap, ez ékszerek és műtárgyak napján pedig legkevesebb kétharmados.

Rippl-Rónai József: Lazarine (olaj-karton) 68x50 cm. A modern magyar aukciók történetében ez a legmagasabb leütési ár, amit Rippl-Rónai-festmény elért. Eél magasabb leütési árra csak a Csontváry- (millió) és egy Domenico Tiepolo- (4,7 millió)ép jutott

Egy árverésen, főként egy olyan árverésen, amely az árverésre vállalkozó régiségkereskedő debütálása, rendkívül fontos, hogy a vonzó árukínálat mellett megfelelő számú közönség is legyen az árverőteremben, mert a megfelelő tömeghangulat nélkül olyan döglött lesz az árverés, hogy már a kezdet kezdetén biztos a bukás. Ugyanakkor egy jó hangulatú, nagyobb tömeget megmozgató árverés még azt a súlyt is el tudja vinni a hátán, ha az aukció elején csak döcögve indul be az árverési vicinális. De ha elindul a vonat – hogy kicsit aktualizáltan változtassak az ismert Latzin–Demjén slágeren –, az ellendrukkerek szíve majdnem megszakad. Azért a jó indulásnak is megvannak a maga előfeltételei.

Mindenekelőtt – mint említettem – a vonzó árukínálat. A 111 tételes festményanyagról az aukciós kiállítás idején többektől lehetett hallani olyan vélekedést, miszerint a jó közepes kínálatban alig van néhány említésre méltó kép. Egyetlen festményt mindenki azonnal kiemelt, s ez a Rippl-Rónai-mű – gondolom – minden várakozást felülmúlóan szerepelt (lásd a mellékelt táblázatot). Vele együtt összesen öt festmény került a millión felüli leütésiár-kategóriába, némelyik igencsak éles és hosszú licitverseny után. A festményanyag kétségtelen egyenetlenségét és kiegyensúlyozatlanságát azonban figyelmeztetően jelzi a tizedik legmagasabb áron leütött festménytétel, amely már csak 300 ezer forintért kelt el. A festménykollekcióból 18 tétel nem kelt el a visszakérések után sem, ami 83,4 százalékos elkelési arány; bármely, évek óta működő aukciósház szívesen kiegyezne bármely árverésén ilyen aránnyal.

Az árverés első napján a festményeken kívül miniatűröket, bútorokat és szőnyegeket is kalapács alá vittek, s ezek még a festményeknél is jobb arányban keltek el: e 32 tételből csak három maradt meg, ami 90 százalék fölötti elkelési arány. Különösen figyelemre méltó volt a szőnyegek licitversenye, négy-ötszörös licitáremelkedés a 300 ezer forintig tartó leütési árkategóriában szinte ismétlődően természetes volt (25–110 ezer, 18–90 ezer, 50–300 ezer), a legnagyobb emelkedés a legmagasabb leütési ár is volt egyúttal, amit az utóbbi években egy szőnyeg el tudott érni Magyarországon: 600 000 forint (igaz, hogy több mint tíz négyzetméteres volt), de csak 80 ezerről indult.

Amit már az aukciós kiállításon jól meg lehetett ítélni: az árverés indulóárai szokatlanul alacsonyan voltak megállapítva. Aki rendszeres látogatója a Polgár galériának, az tudja, hogy ott nem ezek az árak a jellemzőek. Annál elgondolkoztatóbb volt, hogy vajon Polgár Árpád mivel tudta meggyőzni a tételek beadóit: érdemes olyan alacsonyról indítani a régiségeiket, mint ahogy az jelölve volt. A hazai tapasztalatok ugyanis azt mutatják, hogy a kezdő árverezők nem mernek és nem is akarnak kockáztatni, a hozzájuk beadott tételek indulóáraiban csak kevés a kockázati ársáv, tehát az indulóárak meglehetősen közel szoktak lenni a várható leütési árakhoz. Ezért aztán magas szokott lenni a megmaradási arány. Mint azonban az előzőekből kiderült, ez igen alacsony lett, tehát bevált az üzleti stratégia: magas bolti árak – alacsonyan tartott árverési induló árak – jó leütési arány.

Még egy érdekes újítást vezetett be Polgár Árpád az első árverésén: jó néhány esetben a tétel becsértékét tette közzé a katalógusban, és az árverést vezető Virág Judit a becsérték alsó határának körülbelül a felétől indította a tételeket. Ha így nem akartak beindulni, akkor még volt lehetősége alacsonyabb árajánlatokat tenni a közönségnek, és sok esetben erről az egészen kedvező, néha már szinte nevetségesen alacsonynak tűnő árszintről nekirugaszkodva kezdett felfelé emelkedni a tétel ára. A hűséges olvasók emlékezhetnek, hogy vagy másfél-két évvel ezelőtt szóba hoztam a Műgyűjtők Galériájának kamaraárveréseit, amelyeken bevezették ezt a lefelé licitáló gyakorlatot. Igaz, nem becsértéket, hanem kikiáltási árat alkalmazva az induláshoz. Emlékeztetőül: ez úgy zajlott, hogy a kamaraárverések – szokásosan alacsony, egy-kétezer intos – árkategóriáiban, ennyiben a meghirdetett kiltási áron nem volt vételkés kereslet, elindultak az adott iáltási ártól lefelé. Ha két-hán licitlépcsővel lejjebb volt ő, leüthették ott, vagy ha n az áron több jelentkező is dt, a tétel ára újból elindult elé. Egy bizonyos szintnél bb azonban sohasem men-, nyilván a beadókkal kötött gállapodás alapján. Most is sonló események történtek. Bemutatom néhány példán, zen most volt erre első alkalom nagy árverésen, komolyabb árkategóriákban. Egy 60-80 ezer forintos becsértékű Tipary Dezső-pasztellkép 25 ezer forintról indult és 60 ezernél ütötték le. Egy 120-140 ezer forintos becsértékű Molnár-C. Pál-olajkép 65 ezerről indult és 140 ezernél ütötték le. Igaz, egy másik, 120-140 ezres becsértékű M.-C. P.-képet, amely 45 ezerről indult, 80 ezernél ütöttek le. A második napon, főként az ékszereknél, megesett, hogy engedni kellett az induló árból a tervezetthez képest. Például egy 150-250 ezres becsértékű 14 K-os arany karkötő 33,4 g súlyban, 5 briliánssal 1 ct súlyban, 120 ezerről nem tudott elindulni, 100 ezerig visszalépegetve és onnan újra indulva 110-nél ért célba.

A valós élet, a piac újból igazolta azt a jogos várakozást, amely úgy szól, hogy az árakat nem lehet és nem is szabad erőltetni: a piac értékítélete az egyetlen, ami kialakíthatja és ki is alakítja azokat minden egyes esetben. A piacot természetesen lehet befolyásolni, alakítani, ösztönözni: ennek kialakult tudománya, módszere van. Hogy egy adott árverésen jól működjön a piac, azt a már elmondottakon kívül befolyásolni lehet azzal, hogy az árverező cég meghívja az árverésre mindazokat, akikről úgy sejti, hogy találnak néhány olyan árverési tételt, amely az ő szájuk íze szerint való (a jelek szerint többen megjelentek közülük a Polgár Galéria árverésén), vagy fel kell kérni egy olyan árverésvezetőt, aki igazán jól érti a dolgát (Virág Judit személyében ez is adott volt). A többit pedig rá kell bízni azokra, akik egy árverésre bocsátott tételről el tudják dönteni, hogy milyen árkategóriában éri meg nekik a vásárlás.

Polgár Árpád az aukciós katalógus bevezetőjében azt írta, hogy ha beválik a nyugat-európai mintára bevezetett becsértékes licitálás kísérlete, akkor tervezett további aukcióin a teljes anyagot eszerint fogja kalapácsa alá vinni. Mostani aukcióján a legalacsonyabb leütési ár 1500 forint volt, a legmagasabb 4 600 000, ez 3066,66-szoros különbség. Egyik tétel sem becsértékes kategória volt.

Az árverés eredménye egyébként úgy alakult, hogy a tételek kikiáltási ára 21 626 000 forint, az elkelt tételek kikiáltási ára 17 551 400 forint, leütési ára pedig 35 096 800 forint volt.

Ugyancsak a múlt héten volt még három másik árverés. Egy és ugyanaznapra esett a Belvárosi Aukciósház és a Pless & Fox árverése. A Belvárosi Aukciósház 110 tételt vitt kalapács alá, melyből 99 volt a festmény-grafika, a többi kisplasztika, bútor és szőnyeg, a P&F pedig – hagyományosan – ékszereket, mégpedig 123 tételnyi kollekciót. A Belvárosi Aukciósház most tartotta első nagy árverését (kamaraárverések a nyári szünetet kivéve tavasz óta minden hétfőn), a P&F pedig immár a 68. ékszerárverésén van túl. Az ékszerárverésen az elkelt tételek kikiáltási ára 2 430 000 forint volt, vételára pedig 3 383 184 forint lett, ami 124,3 százalékos licitár-emelkedés (amennyiben a vételárból levonjuk az árverési jutalékot).

A Belvárosi Aukciósház egyébként tiszteletre méltó őszi programot tervez, amelynek részét képezi a már megnyílt Farkasházy Miklós-emlékkiállítás, majd lesz kortárs művészeti aukció, grafikai aukció, keleti tárgyak aukciója, művészeti aukció, ékszeraukció, sokszorosított grafikák és ajándéktárgyak aukciója, valamint egy könyvaukció: a Kárpáti és Szőnyi Antikvárium rendez karácsony előtt árverést a Klotild palotában. Ugyancsak könyvárverés lesz holnap délelőtt fél 11-kor Fehér és Dávid Aukciós Irodája rendezésében a Múzeum utca 17. földszinti aulájában (lásd táblázat).

Kenessei András

Árverések, remények és leütések

Polgár Galéria és Aukciósház, 1995. szeptember 26–27.

Tétel	Kikiáltási ár (ezer Ft)	Leütési ár (ezer Ft)
Rippl-Rónai József: A művész felesége, Lazarine (o-k) 68x50, védett	500	4600
Csók István: A beteg Züzü (o-v) 65x78, védett	500	1900
Salvatore di Rosa (?): Gázló (o-v) 103x134, védett	800	1800
Csók István: Templom után (o-v) 72x92, védett	500	1400
Kádár Béla: Társaság délszaki tájban (o-v) 87x98	800	1400
Kémény Jenő: Tivornya (o-v) 75x100, védett	3300	700
Jacques Courtois: Csatajelenet (o-v) 71x132	300	480
Iráni szőnyeg, gyapjú, XIX. sz., 360x300 cm	80	600
Empire varróasztalka, juharfa, tusfestés, Pest, 1815–20	200	500
14 K collier, 8,2 g, 77 bril 2 ct, 1900 k.	180	320

Fehér és Dávid könyvaukciója, 1995. október 7.

Tétel	Kikiáltási ár (Ft)
Bugát Pál: Természettudományi szóhalmaz. Buda, 1843	6 000
Győrffy István: Magyar falu, magyar ház. Bp., 1943	400
Illyés Gyula tintával írott levele Németh Lászlónak	2 500
Kőrösi Csoma Sándor: Tibeti–angol szótár. Kalkutta, 1843	25 000
Németh László ceruzával írt kézirata	8 000

Az Újpesti Vagyonkezelő Részvénytársaság
INGATLANKÍNÁLATA

Apartmanos irodák, garázsok, lakások, üzlethelyiségek, lakóházak, kis- és nagyértékű ingatlanok, beépítésre alkalmas telkek **Újpest** (IV. ker.) területén.

Alaprajzok, árak, műszaki adatok, részletek az automata ügyfélszolgálattól éjjel-nappal lekérhetők. Hívja faxról: **222-3333/105 - az UVRT rendszeres ingatlankínálata.**

Ha kevésnek találja az információt vagy személyesen kívánja megtekinteni az ingatlant, esetleg egyéb kérdése is van, hívja a következő számot: **UVRT ingatlanhirdetések: 169-8155/201-es mellék.**

Újpesti Vagyonkezelő Részvénytársaság, 1042 Budapest IV., Munkásotthon u. 66-68.

POLGÁRI BANK RT.
Lakossági bankszámlánk előnyei: a számláján levő összegtől függően akár évi
26%
látra szóló kamat

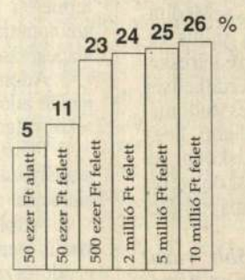

Ön minden utánjárás nélkül,
megtakarításainak nagyságrendje alapján jogosult igénybe venni a következő ingyenes és kedvezményes szolgáltatásainkat
• tőkeszámla-vezetés • bankkártya,
• hitelkeret • balesetbiztosítás • széf
POLGÁRI BANK RT.
1063 Budapest, Szív utca 53. Telefon: 112-9010, 112-9011, 112-9012
Budapesten és az ország 10 városában
Pénztár: hétfő—péntek 8.30—16.30

KARÁT '96
NEMES RAGYOGÁS
4. Nemzetközi ékszer, drágakő és óra szakkiállítás és vásár
1996. február 8-11. között
Egy díszes alkalom, melyen Ön is bemutatkozhat ékszereivel, drágaköveivel, ötvös termékeivel, antikvitásaival
Bővebb információ: HUNGEXPO RT. KARÁT PROJEKT Győrfi Judit projekt igazgató 1441 Budapest, Pf.44 Telefon: 263-6060, 263-6065 Fax: 263-6068
HUNGEXPO
MAGYAR NEMESFÉMESEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE
Nemesfémművesek Országos Ipartestülete
METAL ART NEMESFÉMIPARI RT. Budapest VIII. Üllői út 102.
Egyidőben a Szépség és Egészség, valamint az Ünnepnapjaink kiállításokkal.
Jelentkezési határidő: 1995. október 31.

A SPECIÁL Szolgáltató Részvénytársaság értesíti részvényeseit, hogy a társaság rendkívüli közgyűlését 1995. november 8-án (szerda) 10 órai kezdettel tartja

A közgyűlés helye: SPECIÁL Rt. központi épülete, 1087 Budapest, Könyves Kálmán krt. 64.

A közgyűlés napirendje:
1. Alapszabály-módosítás.
2. Munkavállalói részvényérdekeltség megvalósítása.
3. Egyebek.

A közgyűlésen a részvényesek szavazati jogukat személyesen vagy írásbeli meghatalmazással, meghatalmazottjuk útján gyakorolhatják. A közgyűlésen szavazati jogát az a részvényes gyakorolhatja, aki a közgyűlést megelőző 3 nappal részvényeit a társaság központjában letétbe helyezi, vagy arról — ha valamely banknál van elhelyezve — letéti igazolást mutat be.

Ha a közgyűlés nem határozatképes, a közgyűlés következő időpontja 1995. november 8-án (szerda) 10.30 óra. A helyszín és a napirendi pontok változatlanok.

SPECIÁL Szolgáltató Rt. igazgatósága
12901 MH

ÉRTÉKESÍTÉSI AJÁNLAT
A Kecskeméti Irodaház Ingatlanhasznosító és Fejlesztő Kft. rendkívüli lehetőséget kínál!
A tulajdonunkban lévő, elsősorban bankok, biztosítók vagy más pénzintézetek számára kialakított, 235 m² alapterületű, Kecskemét belvárosában lévő ingatlan tulajdonjogát értékesítjük. A földszintű, pillérvázas szerkezetű, ezért részben egyterűsített ingatlanban trezor, bankbiztonsági rendszer kialakítva, működőképes állapotban. Diszkrét pénzszállítás hátsó bejárattal biztosított.
Az ingatlan kiválóan alkalmas bankfiók vagy biztosítóintézet szinte azonnali nyitására.
Valamennyi egyéb információval állunk érdeklődőink rendelkezésére az alábbi telefonszámokon:
(06-76) 482-452, (06-76) 482-453 vagy (06-30) 531-735.
Ügyintéző: dr. Farkas István
12900 MH

A HEXTRA Kft., mint a Szolcs Húsipari Vállalat és Leányvállalatai, Nyírmeés Mátészalka f. a. felszámolója pályázatot hirdet a vállalatok megmaradagyontárgyaira
A pályázatnak tartalmaznia kell:
— a megvásárolandó vagyontárgyaleli ajánlatát áfával növelten
— 60 napos ajánlati kötöttséget válnyilatkozatot
— fizetési feltételeket, biztosítékok
— a bruttó ajánlati ár 10%-ának mlelő bánatpénznek a pénztárba, vagy a HEXTRA Kft. Slcs-Szatmár-Bereg megyei OTP igazgatóságánál nyitott 802 42-0 számlájára történő befizetést igazoló bizonylatot.
A pályázatokat legkésőbb 1995. ber 16-ig kell benyújtani a HEXTRA Kft. irodájába (Nyíregyháza, Luther utca 13.)
A pályázattal kapcsolatban rétes felvilágosítást nyújt a HEXTRA Kft.-nél Nagy Edit.
A felszámoló fenntartja a jogot, ha pályázatot részben, vagy egészében eredménytelennek érte.
Egyben felhívja a hitelezők, részvéti, üzletrésszel, vétel- és elővásárlási joggal rendelkezők figyelmét, hogy 1995. október 20-án 8—16 óráig a beérkezett pályázatokat megtekinthetik a felszámoló irodájában és írásban közölhetik, hogy kívánnak-e élni elővásárlási jogukkal.
Amennyiben ezen szándékukat ebben időben nem jelentik be, akkor a felszámoló úgy tekinti, hogy nem kívánnak élni elővásárlási jogukkal.
12918 MH

KONDOR & SRAGNER

IRODABÚTOROK, IRODAI SZÉKEK
a legalacsonyabb áron! Raktárról vihető! Viszonteladók, közületek jelentkezését várjuk!
Nagykereskedéseink:
1095 Budapest, Soroksári út 48—52. Tel./fax: (06-1) 215-0616
9700 Szombathely, Kossuth L. u. 6. Tel./fax: (06-94) 311-278, 313-547
9022 Győr, Kiss J. u. 2. Tel./fax: (06-96) 317-377
MH 11 899

Szerencsejáték-szervező cég vendéglátó egységet üzemeltető
PARTNEREKET KERES
I. és II. kategóriás PÉNZNYERŐ AUTOMATÁK ÜZEMELTETÉSÉHEZ, korrekt elszámolás alapján
☎ (06-30) 412-686
MH 12 841

OTP BANK
Országos Takarékpénztár és Kereskedelmi Bank Rt.
A tartósan lekötött konvertibilis devizabetétek 1995. október 2-től érvényes kamatkondíciói (A kamat hetente változik, de a hétközbeni változtatás jogát fenntartjuk!)

	Látra szóló	EC számla	1 hónapra lekötött 1000 USD alatt	1 hónapra lekötött 3000 USD felett	3 hónapra lekötött 1000 USD alatt	3 hónapra lekötött 3000 USD felett	9 hónapra lekötött 1000 USD alatt	9 hónapra lekötött 3000 USD felett	12 hónapra lekötött 1000 USD alatt	12 hónapra lekötött 3000 USD felett
USD	1	1	4 1/4	5 1/4	4 1/16	5 1/16	4 1/16	5 1/16	4	5
DEM	1 1/2	1 1/2	1 15/16	2 15/16	2	3	2 1/16	3 1/16	2 1/16	3 1/16
CHF	1/2	1/2	11/16	1 11/16	11/16	1 11/16	11/16	1 11/16	5/8	1 5/8
GBP	2	2	4 3/4	5 3/4	4 13/16	5 13/16	4 7/8	5 7/8	4 7/8	5 7/8
ATS	1 1/2	1 1/2	1 15/16	2 15/16	1 15/16	2 15/16	2 1/8	3 1/8	2 3/16	3 3/16
AUD	2	2	3 1/16	4 1/16	3	4	3 1/8	4 1/8	3 1/8	4 1/8
CAD	1	1	3 7/16	4 7/16	3 11/16	4 11/16	4 1/8	5 1/8	4 3/16	5 3/16
SEK	2	2	5 13/16	6 13/16	5 7/8	6 7/8	6	7	6 1/16	7 1/16
ITL	2	2	6 5/16	7 5/16	6 1/2	7 1/2	6 5/8	7 5/8	6 11/16	7 11/16
FRF	3	3	4	5	4 3/16	5 3/16	4 3/8	5 3/8	4 1/4	5 1/4
JPY		0		1		1		1		1

Az itt közölt kamatok a lekötési idő hosszától függetlenül, az 1000 USD érték alatti és 3000 USD értéket meghaladó egy-egy lekötött betétre vonatkoznak. Az 1000 USD értéket meghaladó egy-egy lekötött betétre az első oszlopban feltüntetett kamaton felül 3/4% kamatot adunk.
Az EC-kamatok megegyeznek a látra szóló kamatokkal. Az 50 000 USD-t meghaladó, vagy annak megfelelő értékű CHF, DEM, ATS és GBP lekötésére, a kamattáblán szereplő többi deviza esetében — a KWD kivételével — 100 000 USD érték felett eseti meghatározással egyedi kamatot alkalmazunk.
MH 12 581

A költő és az Isten

A *Pesti Szalon Kiadónál* megjelent *Eörsi* István *Én és az Isten* című verseskötete, benne az a bizonyos botrányos pápavers 1991-ből, amelyért a költőt, saját szavai szerint, az állítólagos keresztényi szeretet jegyében meg akarták kövezni.

Normális, begyakorlott demokráciában egy vers nem oszt és nem szoroz, a költői szabadságot éppúgy nem kérdőjelezi meg senki, mint a háziasszony jogát, hogy mivel töltse fel a mélyhűtőjét. Eörsi normális demokráciába képzelte magát, megfeleledkezett arról, hogy ezen a tájon évtizedeken át nem szabad választás volt az ateizmus, hogy az egyházüldözés minden formájával szembe kellett nézni, hogy a magát vallásosnak mondó ember megannyi hátrányt szenvedett élete során. Volt egy történelmi pillanat, amikor a megalázott keresztény ember felemelhette a fejét. Persze, nemcsak a megalázottak, hanem a karrierlovagok is szóhoz jutottak. A hívők többsége döbbent némasággal vette tudomásul, megint támadás indul ellenük: valahogy így kezdődött 1948-ban is. Akinek zsigereiben van a félelem, az jóval érzékenyebb a szavakra, mozdulatokra.

Hirtelen az is Eörsiről kezdett beszélni, az is őt szidta, akinek fogalma sem volt a költő életútjáról, drámáiról, publicisztikájáról, kirekesztettségéről. Hol volt a József Attila-i figyelmeztetés: *„Csak az olvassa versemet, ki ismer engem és szeret..."?* Pedig Eörsit nagyon lehetett volna szeretni rendíthetetlenségéért, a demokrácia iránti elkötelezettségért, s nem utolsó sorban remek humoráért, amivel mindenből bolondot csinált. Eörsi segített túlélni az elmúlt rendszert.

De jöttek azok, akik Eörsiben az antikrisztus újabb eljövetelét látták, sokan az ősi szelleműzés módszeréhez folyamodtak: kiáltozni kezdtek. Ettől a pápalátogatás még rendben lezajlott, II. János Pál egyetlen homíliájában sem szólított fel ádáz küzdelemre, csakis szeretetre és megértésre.

Hogy miért kellett három évvel az események után Eörsi kötetébe beilleszteni a pápát melegebb éghajlatra küldő verset? Hogy miért kell újra és újra provokálni az amúgy is békétlen közönséget? Nem tudni. Az azonban biztos, hogy aki a kötetet figyelmesen végigolvassa, észreveszi az esendőséget, megérzi, hogy a legharsányabb gúny mögött, a legszilárdabbnak vélt materializmus mögött is ott a kétely: mi lesz velem, halandó emberrel? Erről szól az örökifjú, ám az idő terhét mégis meg-megtapasztaló Eörsi István új könyve. Erről szól a költészet.

(osztovits)

Értelmiségi show

Mint egy versenyautó motorjával fölszerelt úthenger, úgy robog át fölöttünk a közélet. Nem hogy feldolgozni, de felfogni se tudjuk történéseit. Csak ámulunk, nyögünk, és igyekszünk lerázni magunkról a port, a sarat, mit e nagy lendület ránkterít. Árnyalatokkal, stílusokkal, mellékkörülményekkel törődni szinte lehetetlen. Pedig – úgy tetszik – az igazán figyelemreméltó s reményt keltő jelek a háttérben, a partvonalon kívülre került személyiségek között keresendők, nem pedig a nagypolitika porondján. Ilyen kevéssé emlegetett háttéresemény volt e hét kezdetén *Hankiss* Elemér körülbelül húszpercnyi „magánszáma" a parlament kulturális bizottsága előtt. Mint tévéelnököt hívták meg a bizottság színe elé az utóbbi hónapokban tudományába, professzori teendői közé visszavonult jeles gondolkodót, hogy felmentését – mit korábban *Gombár* Csabával egyszerre ő maga kért – megszavazzák. A formálisnak szánt „ügyrendi pontból" azonban műsor lett, méghozzá roppant élvezetes. Hankiss Elemér, a lázadó értelmiségi, a sziporkázóan szellemes esszéíró, a semmiféle hatalmi szót egy az egyben el nem fogadó szabad szellem ugyanis régi formáját hozta, és finom iróniájával, elegáns riposztozásával mindenkit „kiosztott", aki csak közügyekben és médiaügyekben érintett. Hallgatósága meglepetten követte mondatait, az első szavaknál föl-föltörő kacagások és egyéb fajta tetszésnyilvánítások is mind elhaltak hamarost. Akik ugyanis szemlélői voltak a shownak – még ha lassú fölfogással verte is meg őket netalántán az ég – ráébredhettek, nem a tévéelnöki posztján megpörkölődött (meggyötört, eltanácstalanodott, kényszerpályán futó) személyiség szól előttük, hanem az aktuális politikai viszonyok között *régi önmagát meglelő,* független értelmiségi. Életműve s nem ilyen-olyan-amolyan politikai konstellációk által megerősítetten. Az előadás végén, mert tapsolni nem lehetett, néma csönd követte a produkciót. Hogy a hallgatás percei alatt kinek mi járt a fejében, meg nem mondható. Ám az arcokon letagadhatatlanul tükröződött a fölismerés: lám, csak lám, a rendszerváltozás során ömagával is, a világgal is konfliktusokba bonyolódott (szerepzavarokkal, önértékelési gondokkal küzdő) magyar értelmiség mily gyorsan magára talál! Szellemében bízik, nem másban, azzal szolgálja közösségét, ha kell, és azt szegezi szembe a hatalmasokkal, ha úgy hozza a kényszer.

(lőcsei)

A Magyar Nemzet galériája

Ady Endre akkor írt szinte magáról szavakat Rippl-Rónai József művészetéről, amikor még nem is ismerték egymást. Az 1907-es Szalonról írván az előtelen helyre dugott képeit az egész kiállítás fölé emelte. „Én irigyeltem azoknak a lelki szenzációit, akik most fognak először látni Rippl-Rónai képeket. A legkiforrottabb poétája a mő Magyarországnak." E nagy festő-poétának a munkái most az év őszére Amerikába, New Yorkba készülnek, de a hét vég még láthatók a szentendrei Erdész galériában, ahol újra felfedezhetjük magunknak őket. A kiállított harminc alkotás áttekintést nyújt a teljes életműről. A bemutatóhoz készült szép katalógus igényes kivitelében is alkalmazkodik a művész világához. A elmúlt évben Zürichben, Párizsban a Nabis (Próféták) csoport kiállítása, amelynek annak idején tagja volt, ráirányította a nemzetközi kritika figyelmét erre a nagy művészünkre. Valljuk be, hiába fordult meg Kaposváron, a Róma villában a kortárs szellemi élet színe-java ennek a „majdnem svihákosan gyönyörű, de mindenesetre legelőkelőbb férfiú" (Ady) vendégeként, művészetét, annak mélységesen magyar karakterét ritkán fogtuk fel. Többnyire egy eltévedt franciát láttak benne. Búcsúztak a kiutazó műveket alkotójuk önarcképeinek egyikével!

A mese vége után

És boldogan éltek, amíg meg nem haltak... A mese utolsó szavai után csak a legártatlanabb gyerekek és a legcinikusabb felnőttek szokták megérkezni: és *azután* mi történt? Hogyan teltek a szegénylegény és a szépséges királykisasszony frigyének dolgos hétköznapjai? A politika persze más. Egy választási kampány dramaturgiailag lehet éppen olyan jól fölépített, mint egy izgalmas mese, érhet véget boldogan a győztesek számára, de *a mese vége után továbbra is mindannyian részesei maradunk a történetnek.*

Azt hihettük, hogy az elmúlt hét – az új kormány első hete – kiábrándító, unalmas szürkeségben fog eltelni. Lezajlik a minisztériumok átvétele; a tárcák új gazdái tornyosuló aktahegyeken rágják át magukat, beosztottaik függőben maradt ügyek gondját-baját zúdítják a nyakukba, vagyis megkezdődik a nagyívű választási ígéretek aprópénzre váltásának kínkeserves, szolgai munkája – gondolhattuk. Alkalom ez a szegénylegénynek, hogy megmutassa: meg tudja állni a helyét a hozományba kapott „fele ország" igazgatásában, s alkalom a királylánynak, hogy ráébredjen: a királyfi által legyőzött sárkány trófeája bár szépen mutat a trónterem falán, de abból jóllakni még nem lehet.

Nos, az elmúlt héten nem ez – vagyis legyünk méltányosak: nem csak ez – történt: a királyfi a győzelem után le sem vette páncélját, éppen csak csókot dobott a királylánynak, s *még az előző csata lendületével megszerezte a „média" nevű sárkány fejét is.*

Világos volt mindenki számára, hogy a rádióban és különösképpen a televízióban kialakult helyzet nem lehet tartós. A változtatás szédületes sebessége azonban mindenkit meglepett. Az MSZP-s miniszterelnök egyetlen lendülettel rúgta föl a hatpárti egyeztető tárgyalásokat, hozta kínos helyzetbe a zavartan mentegetőző SZDSZ-t, vette semmibe kormánya szabaddemokrata kultuszminiszterének békülékeny szavait és nyerte meg magának a köztársasági elnököt. A meglepetésből felocsúdva azonban beláthatjuk: saját szempontjából célszerűen cselekedett.

A *helyzet* ugyanis most minden szempontból neki kedvezett. A közvélemény-kutatások tanúsága szerint a kormánytagok népszerűségének emelkedése – a győzelem utóhatásaként – minden korábbi rekordot döntöget, a bukott pártok politikusaié tovább süllyed. Holmi *udvariassági hibák most nem zavarják a közvélemény nagy részét.* A televízióban a magukat „konzervatívnak" nevezteto személyiségek közben egyre görcsösebben próbálták magukat az új ellenzék szószólójaként s az új kormány üldözöttjeként föltüntetni. A hírműsorok fő célja az elmúlt héten gyakorlatilag már nem volt más, mint *a műsorvezetők mártír-mítoszának megteremtése.* Ez az MDF-nek is egyre kínosabb, a mai ellenzékhez közel állók nem emelhetik föl szavukat jó lelkiismerettel a leváltott-leváltandó tévésekért.

De mi lehet az oka annak, hogy a kormányfő a médiaelnökök rajtaütésszerű kinevezésében és nem a médiatörvény megszavaztatásában találta meg a megoldást? (Az elfogadáshoz szükséges kétharmados többség bőven rendelkezésre áll, egy gyakorlatilag kész jogszabálytervezet adva van; fél nap alatt „átnyomhatta" volna a parlamenten.) Valószínűleg azért, mert fölismerte azt, amit a pesszimisták már jó ideje mondogatnak: a tévé és a rádió működését oly mértékben az egymással szembenálló, gyűlölködő klikkek határozzák meg, hogy bármiféle papírra vetett „garanciális szabályokban" bízni naivitás. *A megoldás tehát csak személyi lehet,* s úgy tűnik, a kinevezettek valóban még mindig a viszonylag legszélesebb belső támogatást élvezik. Természetes, hogy az új elnökök első döntései is személyi jellegűek voltak; *nem az intézmények működési struktúráján, hanem belső hatalmi struktúráján módosítottak.* Horn Gyula és az MSZP vezetői tudták, hogy ez számít, a jogi szabályozásba vetett hit ez esetben csak liberális illúzió.

Ami pedig *szükségessé tette,* hogy az MSZP választási győzelmét éppen a „médiasárkány" elejtésével tetőzze meg, az nem más, mint hogy hamarosan újabb kampány – újabb „mese" – kezdődik: *az önkormányzati választásokon* elérendő győzelemért. Egy ellenséges médiaközeget sikerült semlegesíteni, a következő lépés az önkormányzati törvény módosítása lesz: a *közvetlen polgármester-választás* a megismert, „bejáratott" politikus személyiségeknek – köztük immár parlamenti képviselőknek (vagyis többnyire a mai győzteseknek) – kedvez, az *egyfordulós választás* megakadályozhatja, hogy a második fordulóban a gyengén szereplők összefogjanak, a *képviselőtestületek zsugorítása* a kislétszámú frakciókat érinti majd leghátrányosabban.

Az országgyűlési és az önkormányzati választások viszonylagos közelsége szülte tehát azt a helyzetet, amelyben az MSZP most *kettős kihívásnak* próbál megfelelni. Mindenekelőtt megpróbálja melegen tartani sikeres kampányát, a mese csúcspontját jelentő „és boldogan éltek..." hangulatot, és a felé irányuló szimpátia fedezete alatt megpróbál sima utat kiépíteni magának az önkormányzati „sárkány" legyőzéséig. Közben persze bele kell merülnie a szürke hétköznapokba (nyugdíjak, közalkalmazotti bérek, pótköltségvetés és így tovább), amivel viszont megkockáztatja, hogy a királykisasszony mégis csak kiábrándul belőle.

Egy kampány hatásosságához ugyanis nemcsak ügyes dramaturgia kell, hanem az is, hogy *a politikusok üzenete tartósan egybevágjon az emberek közvetlen tapasztalataival.* Ha a kettő között szélesedik a szakadék, a mese befejezését átveszik a választópolgárok, de akkor már nem a „boldogan éléssel", hanem kurtán csak e szavakkal: *itt a vége, fuss el véle.*

Bethlenfalvy Gábor

GÖRGEY GÁBOR

A történelem háza

Június közepén Bonnban jártam, az *Európai Utas* utaztatott (kitűnő lap, az európai együttműködés- folyóirata, a közép-európai gondolat képviselőinek gyűjtőhelye). Egyik nap előadást kellett tartani az egyetemen, másnap a követségen, majd a közönség kérdéseire válaszolni.

Bonnt ismerem, mint a tenyeremet, félig-meddig ott éltem három és fél éven át. Elmarad tehát az a számomra mindig érdekes mozzanat: beleszagolni egy idegen város életébe, találomra fölfedezni az ismeretlent. Mit tudok én fölfedezni Bonnban, például a két előadás közötti szabad délelőttön, délutánon?

És mégis sikerült. A belváros felé buszozva új üvegpalotát pillantottam meg. Le a buszról, ezt meg kell nézni! Nagy betűk hirdetik mindenféle: *Haus der Geschichte.* A *Történelem Háza.* Németország története emlékekben, tárgyakban, dokumentumokban a 45-ös összeomlástól az 1992-es masstrichti szerződés új európai időszámításáig. Június 15-én nyílik, ma 14-e van, holnap én már nem leszek itt, tehát be kell jutnom. Sajtóbemutató van, bejutok. Délután lesz az ünnepélyes kormánymegnyitó.

A sajtókonferenciát hamarosan otthagyom, nem érdekel az épület nagysága (4000 nm), megannyi adata, eszmeisége (egy nép találkozása saját történelmével, elrugaszkodás a múzeumok templomszerűségétől). Elhagyom tehát a konferenciatermet (felépítése, technikája kitűnő, sok ilyen kiegészítő, funkcionális része van az épületnek), és szinte egyedül, a nagy újságírónyüzsgést megelőzve, elindulok a történelemben.

Sosem voltam képes alaposan végignézni egy múzeumot, képről képre, tárgyról tárgyra araszolva. Belépek egy terembe, és ami nyomban magához húz, csakis odamegyek, a többit elhanyagolom. Igazságtalan és szubjektív múzeumlátogatás, viszont nagyon személyhez szóló. A tárgyakkal is úgy vagyok – ha nem műalkotásról van szó –, hogy csak a szituációba helyezett tárgy érdekel, mely felidézi a benne és vele élő embert. Ebben a múzeumban olyan történelemben jártam, mely tulajdonképpen az én életem. Gyerekkoromtól kezdve élményem és emlékem van mindarról, amit itt tárgyakban és dokumentumokban felidéznek.

A háború vége. Képernyőn sorjáznak a lebombázott német városok képei: az új kor itt kezdődött. Odébb fekete falú kamrában folyamatosan pergő nevek a képernyőn: a KZ-kben elpusztítottak névsora. Végtelen lista. Vitrinben hadifogoly-rekvizitumok. Cipőnek alig nevezhető lábbelifélék, horpadt moslékcsajka: emberek legféltettebb kincsei egy emberalatti létezésből. Az emlékmélyből fölmerülnek hozzátartozóim, akik a szörnyű kincsek birtokában sem tértek vissza mind otthonukba. Majd a Vöröskereszt keresőcéduláit: hol van ő meg ő, ki tud róluk? És látom anyámat, amint tölti ki a cédulákat, és éveken át várja a választ, bátyámról, Gyuri bácsiról, nagyapáról. Embervonszolta kiskocsi, a menekülők utolsó motyóinak. Majd a romeltakarítás képei, az élniakarás ereje: kamaszkorom alapélménye az emberről, aki a budapesti Carthago besózott romhalmazából várost varázsol. A romok között máris a feketézők: az élet első jele, hiába, ez is hozzátartozik az újjáéledéshez. Majd asszonyfelvonulás, táblák: *„Halálbüntetést a feketekereskedőkre!"* alighogy elvonult a halál, máris hiányzik.

1945. szeptember, Drezda, színházi plakát: *Bölcs Náthán.* Az auschwitz utáni németség szembesül *Lessingjével,* a világnézeti tolerancia klasszikusával. Azután egy berendezett, hiteles szobabelső, menekültszükséglakás. Nézed, belehelyezkedsz, és bőrödön érzed a történelmet: ezt a vaskályhát én is fűtöttem valamilyen száműzetésben.

A nácreál és a szocreál (NDK) közötti években visszatért a száműzött művészet. A *Hitler* kiátkozta *„entartete Kunst"* néhány markáns darabja látható. Nem sokáig, legalábbis Keleten, hamarosan működni kezd a berlini légihíd, óriásgépek hordják a túszul ejtett nyugat-berlinieknek az életet. Romokból összehordott kőhegyen állnak az emberek, és lesik a tömött hassal ereszkedő négymotorost. Tojáspor-dobozok, konzervek, mint kiállítási tárgyak. Nyomban érzem a hazai jellegzetes ízeket, tojásporét, melaszét, petróleumízű sárgaborsóét.

Járgányok. Fekete, csupa krém Mercedes, 1951-ből, Adenauer kancellári kocsija. Az első újjászületett W-bogár. Egy Trabant, mellette ferat: *„E Trabanton menekült egy család az NDK-ból Magyarországon az NSZK-ba".* A háromkerekű *etta.* És az ember első járműve, egy ıbakocsi, elragadóan ódon-modern ınalaival, annyira áramvonalas ar lenni. Egy Olaszországból imrtált bárpult, utánozhatatlan hanılatot keltve. Tárgyak és tárgyak és rgyak. Fontosabbak, mint a fotók dokumentumok a világpolitika akulásáról: ezek csak a kilométerívek, de köztük ott az élet.

Mert a tárgyaknak élete van, vazsa, kisugárzása. Nyomban belentanak a történelmi idő kellős közepébe, amikor keletkeztek, és amir használták őket. Ruhák, cipők, emüvegek, órák: ki gondolná, gy ennyire rajtuk a kor bélyege? ılkánfíber kofferek, porcelánok, rszívók, mosógépek: emlékművé mesedve. Gramofonok, rádiók, ősgnók és kenyérpirítók: üzenetek a íltból. Akárcsak a gyógyszerdobok stílusváltásai. Vagy a felkupacolt szerek a vitrinben: egy avantgárd pzőművész opusa is lehetne.

Minden itt van, ami fölösleges, és gis nélkülözhetetlen. A semmiből tápászkodó fogyasztói társadalom vizítumai. Elborzaszt, és el is vasol. Hol heroikus, hol meg nevetges. Igen, minden itt van, ami kell embernek. És szinte semmi, ami lene az embernek.

És végül megállok egy kis rekmű előtt. Kis fakeretes üvegkata. Benne elvágott szögesdrót, a gásnál piros-fehér-zöld szalaggal ötve. Alatta a magyarázat, és a közlés, hogy egy budapesti zeumtól kölcsönözték. Amilyen ye vagyok, még könnybe is lá- a szemem.

Magyar Nemzet

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG
Elnöke: PETHŐ TIBOR
Tagjai: BÁCSKAI TAMÁS, FÖLDES PÉTER, TÓBIÁS ÁRON
Főszerkesztő: TÓTH GÁBOR
Főszerkesztő-helyettes: SZÉNYI GÁBOR

Szerkesztők: FEHÉR BÉLA, MARAFKÓ LÁSZLÓ, WINTERMANTEL ISTVÁN
Vezető publicista: KRISTÓF ATTILA
Rovatvezetők: SZENDREI LŐRINC (belpolitika), HORVÁTH L. ISTVÁN (gazdaság), LŐCSEI GABRIELLA (kultúra), LAMBERT GÁBOR (külpolitika), KESERŰ ERNŐ (levelezés), ÁRVAY SÁNDOR (sport)
Művészeti vezető: SZABÓ ATTILA

Kiadja a Magyar Hirdető Részvénytársaság
Felelős kiadó: az rt. igazgatósága

Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1092 Budapest, Kinizsi u. 30–36.
Telefon: 215-0141 Fax: 215-2540
Postacímünk: 1392 Pf. 276.

Terjeszti a Magyar Posta Rt., a Budapesti Hírlapkereskedelmi Rt., a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt. és a regionális részvénytársaságok, illetve alternatív terjesztők. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál (Helir) 1900 Budapest XIII., Lehel u. 10/A, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a Postabank Rt. 219–98636, 021–02799 pénzforgalmi jelzőszámra.

Külföldön terjeszti a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat
H–1389 Budapest, postafiók 149.

Előfizetési díj egy hónapra 400 forint, negyedévre 1200 forint, fél évre 2400 forint, egy évre 4800 forint.
Eladási ár hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken 19,50 forint, szerdán és szombaton 25 forint.

A Magyar Nemzet a MATESZ (Magyar Terjesztés-ellenőrző Szövetség) tagja
Szedés: Magyar Nemzet Kiadó Rt.

Nyomás: Athenaeum Nyomda Rt., Budapest
Felelős vezető: Vida József vezérigazgató

HU ISSN 0133–185X HU ISSN 0237–3793

Balatoni hírek

Triatlon Európa-bajnokság a Desedán

A Kaposvár melletti Deseda tó ad otthont a Magyar Triatlon Szövetség szervezésében megrendezendő VI. MHB ifjúsági és junior triatlon Európa-bajnokságnak.

Az EB-hez kapcsolódva rendezik meg szombaton és vasárnap délelőtt a Bicitour Deseda Triatlon Pharmavit ranglista pénzdíjas versenyét.

Az Európa-bajnokság, melyre 28 ország 318 triatlonistája jelentkezett, 23-án, szombaton délután 3 órakor veszi kezdetét.

Az ifjúságiakra 750 m úszás, 20 km kerékpározás, 5 km futás, a juniorokra 1500 m úszás, 40 km kerékpározás, 10 km futás vár.

A verseny lebonyolításához a maga módján hozzájárul a Siótour is, hiszen a szervezők a Deseda kemping területén rendezték be a sajtószobát, a doppingvizsgálati szobát és állították fel a kerékpárdepót.

Vitorlás-tulajdonosoknak

A Mahart Balatoni Hajózási Kft.-nek Badacsonyban megnyílt a legújabb jachtklubja. A vízi turizmus ezen új bázisa a híres történelmi borvidék kedvelt, leglátogatottabb pontján épült.

A klub szolgáltatásain kívül Badacsonyban borsátrak, éttermek, csárdák, panziók várják a látogatókat. A helyre jól kiépített és jelzésekkel ellátott turistautak vezetnek, ahonnan lenyűgözően szép kilátás nyílik.

A klub szolgáltatásai: – kikötőhely bérlése, – szállítókocsi-tárolás, – gépjárműparkolás, – vitorlások téli tárolása, – hajók karbantartása, – üzemanyag-vételezés.

Kiállítás Kenesén

Tolnay Klári életútja

Tolnay Klári életútját bemutató kiállítás nyílt Balatonkenesén, a Honvéd üdülőben.

Az életmű-kiállítás – amelyet **Balla István** gyűjtött össze és rendezett – szeptember elsejéig tekinthető meg, azt követően pedig a művésznő szülőfalujában, Mohorán mutatják be.

Szörfözőknek

Szélelőrejelzés

A hét végére a Balaton térségében többnyire keleti, délkeleti irányú, általában 10–15 km/óra (2-3 beaufort) erősségű lesz a szél.

Szombaton és vasárnap is kellemes, napos idő várható, a délutáni órákra jelennek csak meg gomolyfelhők a tó fölött, a szél élénkülésére nem igazán számíthatunk a későbbiekben sem.

A víz hőfoka: 24 °C

DRV Rt. DUNÁNTÚLI REGIONÁLIS VÍZMŰ Rt.
SIÓFOK víz-, csatorna-hiba-bejelentés
DRV Rt. dél-balatoni üzemigazgatósága, Siófok (84) 350-122
DRV Rt. észak-balatoni üzemigazgatósága, Balatonfüred (86) 342-610, 342-611, 343-011
DRV Rt. nyugat-balatoni üzemigazgatósága, Keszthely (83) 348-466, 348-015, 311-530 2379

Mi mennyi?

Főszezonban is válogathat a vendég

Siófokon és környékén az árak általában magasabbak, mint a délebbi partszakaszon, sok fővárosi mégis itt száll le a vonatról, áll meg kocsijával, hogy néhány napot, hetet pihenjen. Ez mégiscsak a Balaton fővárosa, itt nagyobb mindenből a kínálat, szélesebb a választék. Vajon mennyiért kapható most, főszezonban egy éjszakára egy szoba a villasoron? Vajon megengedheti-e magának a kispénzű vendég, család, hogy itt nyaraljon? Az egyik, immár tizenegy éve működő, magánvállalkozók alapította utazási irodánál, a Flamingó Kft.-nél érdeklődtünk afelől: mi mennyi.

Gründner Sándor, a kft. vezetője szerint Siófok elegáns körzeteiben, közel a vízparthoz 1000 forint alatt nem lehet szállást kapni egy éjszakára. Pár kilométerre a parttól természetesen csökkennek az árak: Balatonszabadiban, Siófok-Kilitin 400-500 forintért is kaphat a vendég szobát egy éjszakára. Sőt Siófok-Törekin – romantikus környezetben megbúvó kis település – nem kérnek többet egy személytől 300-400 forintnál.

Megjegyezzük, a főszezonban járunk, mégis sok helyütt kinn a tábla: „Zimmer frei". Nincs elég vendég?

Az irodavezető szerint az idén amolyan közepes idegenforgalmú évvel lehet számolni. Mivel jó helyeken a fizetővendéglátók magas árat kérnek, a külföldiek válogatnak: addig járják a villákat, amíg 20-30 százalékkal olcsóbban nem kínálnak nekik szobát, apartmant. A vendég is összehasonlít, és észreveszi: nem vagyunk olcsók. Az irodavezető nemrég Olaszországban járt, és tapasztalta: elő- és utószezonban a tengerparttól két-háromszáz méterre hét-nyolc márkáért, vagyis 400-500 forintnak megfelelő összegért kínálták a szállást. Ez megegyezik a hazai árfolyammal, legfeljebb a főszezonba vagyunk mi valamivel olcsóbbak.

A hazai vendégeknek azt ajánlja Gründer Sándor: mielőtt elindulnak a Balatonhoz, számoljanak. Egy négyfős család, ha csak 2000 forintot fizet egy éjszakára de két hétig marad, akkor a szállásdíj 28 000 forint. Étkezni is kell, egy személy napi koztját aligha lehet 300-400 forintnál kevesebből kihozni. S akkor még hol van a szórakozás, a kirándulás, a strandbelépő, a fagylalt, a sör. A tó partján a zöldség, a gyümölcs is drágább, mint a fővárosban. De még a benzin is: a siófoki régi kútnál egy forinttal többért adják az ólommentest, mint másutt.

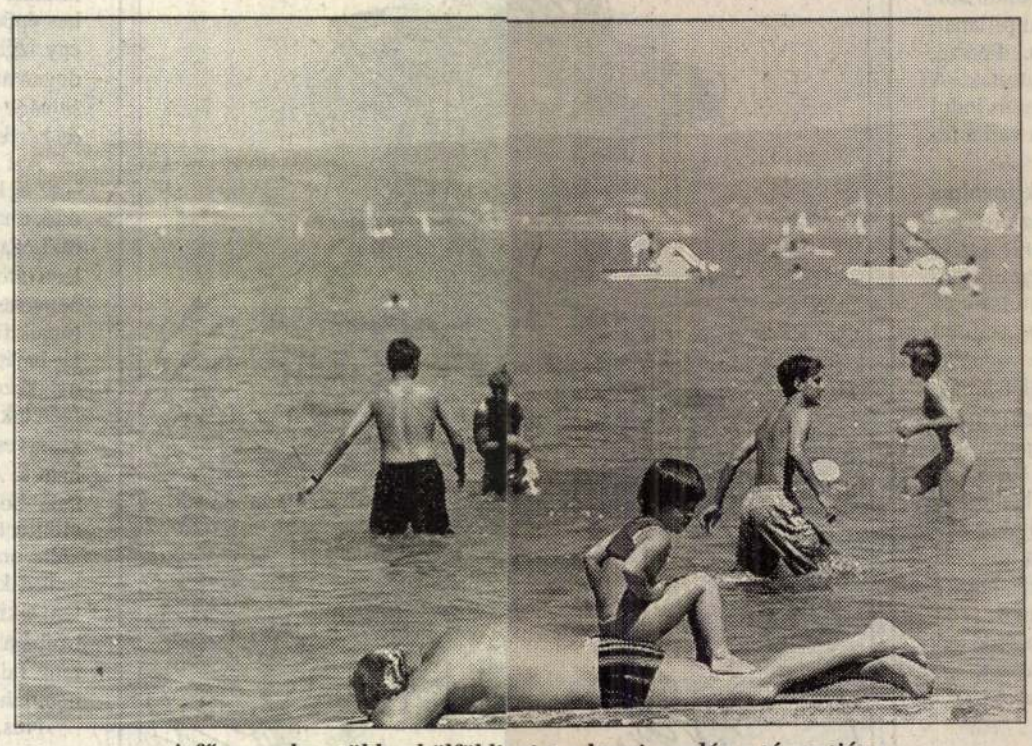

A főszezonban több a külföldi mint a hazai vendég a tó partján

Havran Zoltán felvétele

A Flamingó csak egyike annak a 15 utazási irodának, amely Siófokon működik. A konkurencia nagy. A legerősebbek – a szolgáltatásaik árát szerényebben kialakítók, a vendég kedvében járók – az idén is állva maradnak.

(k)

Természetvédelmi kockázat

Folytatni kell a Kis-Balaton második ütemét

A Kis-Balaton múltjával csütörtöki számunkban ismerkedhettek meg az olvasók. Most jelenről és a jövőről faggatjuk *Abért* Lászlót, a Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság főmérnökét.

– Mi tette szükségessé a Kis-Balaton „feltámasztását?" – kérdeztük a főmérnöktől.

– Az a tény, hogy évente mintegy háromszáz tonna foszfor, háromezer tonna nitrogén s vagy harmincezer tonna egyéb lebegő anyag jut a Balatonba, aminek negyvennegyvenöt százalékát a Zala folyó szállítja. Az ebből eredő gondokat már a hetvenes évek közepén felismerték az illetékesek, s határozatot hoztak a védőrendszer kialakítására. Ennek a lényege, hogy a Zala vizének a Balatonba jutását le kell lassítani, így a szennyezőanyagok nem a Keszthelyi-öbölben, hanem az ülepítő tavakban rakódnak le.

– Hol tartanak jelenleg a munkálatok?

– Az első ütem építése 1981-ben kezdődött, s 1985-ben készült el. Ez gyakorlatilag egy tizennyolc négyzetkilométeres tó, amely húszmillió köbméter víz befogadására alkalmas. A második ütem építése azóta is tart. Ez jóval nagyobb, mintegy ötven négyzetkilométeres területet foglal majd el. A második ütemben a beruházásra eddig közel kétmilliárd forintot költöttünk, de a teljes befejezéshez a jelenlegi árakon számolva is több mint három és fél milliárd kellene. A körülményeket figyelembe véve az lenne a kedvező, ha 1999-re sikerülne befejezni a munkálatokat. Sajnos az idén mindössze 289 millió forintot tudunk erre fordítani.

– Miképpen működik majd ez a különleges tisztítórendszer?

– A Zala vize majd mintegy százhúsz nap alatt hömpölyög végig a területen. A folyót különféle megoldásokkal arra készítetjük, hogy szétterüljön, s lassú áramlás közben huszonnyolc kilométeres utat tegyen meg, miközben a vízben lévő szennyezőanyagok jó része leülepedik.

– A beruházás folyamatban van. Ez az átmeneti állapot milyen gondokat vet fel?

– Nemcsak az építés, de a fenntartás is problémákat okoz. Nincs elegendő pénzünk az első ütem megfelelő fenntartására, a szükségesnek csak fele-harmada áll rendelkezésünkre, és ennek káros kihatásai lehetnek. A második ütemnél is gondot okoz az átmeneti állapot. A kedvezőtlen körülmények összejátszása esetén – a szükséges műtárgyak hiányában – nem tudjuk megfelelően szabályozni a folyamatokat, ami fokozza a természetvédelmi kockázatot. Kritikus helyzetben a madárvilág és a halállomány is veszélybe kerülhet.

– A második ütem mit jelent majd a Balaton számára?

– Az eredmény akkor sem jön máról holnapra. Az viszont már most is érzékelhető, hogy az első ütem működésének eredményeként a Keszthelyi-öbölben lelassult a vízminőség romlása. Várakozásaink szerint a Kis-Balaton az elkészülte után öt-tíz évvel működik majd a legjobb hatásfokkal.

(erdős)

Vízparti módi

Jól teszik, ha elrejtik, mármint hálóikat a balatoni halászok. Az idén ugyanis, ha ad valamit a balatoni módira a nyaraló lány, ifjú asszony, akkor csak úgy lezseren a szoknyájára kanyarít, vagy a pólóra, esetleg a vászontáskára dob egy hálódarabot és máris ő a menő a mólón és a diszkóban. Persze nem mindegy, hogy milyen az a háló, mert ugye a műanyagból készült szóba sem jöhet, csak az igazi, természetes anyagból font. Mivel ilyennel esetleg már csak az öreg halász kergeti a pontyot, és öreg halászból alig van, kénytelenek a ruhakészítők utánozni a hálókészítés ősi mesterségét. Az eredetinél kisebb lyukkal, de jóval borsosabb áron. Mert ezek a hajdan halfogó alkalmatosságok igencsak megdobják az árakat a balatoni butikokban. Legalább ilyen menő a zsákszövet, amely a molnárok körében már divatjamúlt, ők inkább papírt vagy műanyagot használnak a csomagolásra, amíg a tóparti hölgyek napbarnított önmagukat csomagolják a szellős kelmébe. Ezen a nyáron érvényes a régi mondás: ha valaki fiatal, egy zsákot is magára húzhat, hozzáteszem: halászhálóval kiegészítve. Mindehhez derekára kötheti a cukorspárgából fent övet és a lábára kötözheti szintén spárgával a „gólyalábakat", vagyis a vastag talpú szandált, amire a mama legtöbbször azt mondja: na de lányom, mit akarsz ezzel a bunkó cipővel. Azután amikor mindez együtt van a tizenhuszon évesen, ő magabiztosan billent egyet-kettőt a csípőjén, és megmutatja, barna bőréhez milyen jól megy a hófehér fogsora. Ilyen a balatoni lány 1994-ben.

Milyen a balatoni hölgy? Szalmakalapot biggyeszt a fejére, és nemcsak a kemping standján. Azt a kis pluszt, ami itt-ott kerekedik, esetleg feleslegesen domborodik, gondosan eltakarja a márkás fürdőruhával. Gyékénytáskájában ott lapul a napolaj több variációban, na és a szemránckrém, mert ő már tart azoktól a bizonyos nevetőráncoktól. Ebédidőben körbejárja a strand éttermeit, megnézi, hol milyen salátát lehet venni, és ha elcsábítja egy-egy jó tejfölös lángos, napokig tart a lelkiismeret-furdalása. Ilyen a balatoni hölgy, és nemcsak 1994-ben. Persze előbb-utóbb minden balatoni lány hölgy lesz...

(barta)

Alsóörsi aknazár

Péntekre virradóra bebetonozta a nyárra épített új pavilonsor víz-, szennyvízaknáit Alsóörsön a kivitelező Szigma Gmk. Elvitte a két szeméttároló ajtaját is. Miért tették?

A múlt év végén kezdett munkálatokkal egy tizenhárom egységű üzlet-butik bokrot alakítottak ki. A 13,5 milliós beruházási költség maradék hányadát – mintegy kétmillió forintot – minőségi kifogásokra hivatkozva nem akarja kifizetni a falu vezetése a gmk.-nak, noha helybeli mesterek is szép számban dolgoztak a munkálatok során. Erre a hét végére tehát vízellátás, szennyvízelvezetés nélkül maradt az alsóörsi pavilonsor. Ennek nemcsak a vállalkozók, de az üdülővendégek sem örülnek.

(b. j.)

Rendezvények

Július 23. 10.00–21.00 Kölyökváros – programok egész nap gyerekeknek, Balatonfüreden a művelődési központban;

17.30 Koloss István orgonahangversenye, közreműködik **Koloss Kristztina** csellóművész Tihanyban, az apátsági templomban;

18.00 Balatonalmádiban a Fórum bevásárlóközpont területén az almádi napok keretében a **Családi lap délutánja: Puszi és Erneszto bolócok, Szulák Andrea, Janicsák István, Papp Rita** és **Bodnár Attila** valamint a Családi lap munkatársai;

19.00 Szentmise a Balaton áldozataiért Balatonalmádiban a Szent Imre templomban;

19.00 Kis-Balaton táncegyüttes műsora Balatonszentgyörgyön a Gulya csárdában;

20.00 Moderntánc-bemutató Balatonfüreden a Móló színpadán;

20.00 A barokk és reneszánsz hetek résztvevőinek hangversenye Keszthelyen a Festetics-kastély fehét tükörtermében;

21.00 Demjén Ferenc koncertje Balatonfüreden a szabadtéri színpadon;

21.00 Szandi-koncert Siófokon a szabadtéri színpadon;

Július 23–24-én Kirakodóvásár, térzene Vonyarcvashegyen; folklórműsor, operettest a szabadtéri színpadon;

Július 23–28. Vitorlásverseny; kalóz felnőtt és női bajnokság Balatonfüreden.

A Szívkórházban gyakoroltak a táncosok

Ma Anna-bál Füreden

Ma tartják, a már hagyományos Anna-bált Balatonfüreden. Először 1825-ben *Szentgyörgyi Horváth* Anna 16 éves elsőbálozó tiszteletére rendezte meg kocsmáros édesapja abban a házban, amely ma is áll a Gyógy tér sarkán. A néhány éves szünettől eltekintve ez a bál a tóparti idegenforgalom egyik nevezetessége.

Erre az alkalomra elhozzák elsőbálozó leányaikat a külföldön élő magyarok is. Az idén tíz országból érkeznek a vendégek. A főrendező a Balatonfüred-Tourist, amely igazgatója, *Polonyi* Kornél már rutinosan „vezényli" a mulatságot, hiszen ebben évtizedes tapasztalatokat szerzett. Először 1954-ben, majd azt követően több alkalommal is gyakorolhatta szervező, rendező készségét.

Az csak éjfél után derül ki, hogy ki lesz a bál királynő, pontosan tudják viszont a fürediek, hogy ki az idei Anna-bál hőse. *Lejjerné Fülöp* Anna 20. alkalommal készíti fel a anyitó palotást járó helyi tánccsoportot. A 83 éves tanárnő azonban a felkészülés vége felé gyengélkedett, ezért az utolsó két hetet a Szívkórkázban töltötte. Orvosai nem engedték ki az épületből, de ez sem fogott ki rajta, a kórház tornatermében folytatták a próbákat. A rendező és a város önkormányzata már azon töri a fejét, hogy mivel jutalmazza a fáradhatatlan tanárnőt nem mindennapi teljesítményéért.

B. É.

Balaton-expo

Pénteken nyitotta kapuit a „Balaton-expo", a nemzetközi fogyasztásicikk-, sport- és szabadidővásár Siófokon a fokihegyi sportcsarnokban (70-es út mellett).

Bemutatóján láthatók háztartási és kerti eszközök, ház- és lakáskultúra-tárgyak, szaniteráruk, bútorok, csináld magad, barkácsolás, a hobbikert szerszámai, anyagai.

A sport- és szabadidő-felszerelések bemutatóján kempingcikkek, sátrak, szabadidő- és sporteszközök, játékok, horgász- és vadászfelszerelések láthatók és vásárolhatók.

A divatpavilonokban női, férfi- és gyermekkonfekciót, cipőárut, divatkiegészítő kellékeket, illatszereket, bizsukat kínálnak.

Nyitva: 1994. július 22–26-ig, 14–22 óráig.

Színes kísérőesemények, mediterrán hangulat.

Kiállítási szenzáció: „Az ősvilág rablói" – mozgó dinoszauruszok világa.

Főbb programok:

Július 24., vasárnap 18 órakor Divatbemutató; **19 órakor** „A Balaton-expo szépe", a mmmÁmor tv-műsor és a Vasárnap című hetilap fürdőruhás szépségversenyének I. elődöntője; **20.30** Rock and roll-est és táncverseny **Komár Lászlóval.**

Július 25., hétfő 18 órakor Divatbemutató; **19 órakor Halász Judit** gyermekműsora; **20.30** „A Balaton-expo szépe" a mmmÁmor tv-műsor és a Vasárnap című hetilap fürdőruhás szépségversenyének II. elődöntője

Július 26., kedd 17 órakor Aerobicshow **Sinkó Andrea** és **Guczoghy György; 18 órakor** Divatbemutató; **20 órakor** „A Balaton-expo szépe" a mmmÁmor tv-műsor és a Vasárnap című hetilap fürdőruhás szépségversenyének döntője.

Gyümölcs – erő – mozgás

Balatoni buli

Július 23–24.

A vidám gyermekprogram Zánkán a Gyermeküdülő-centrumban július 23-án, szombaton 8.45-kor a megnyitóval kezdődik. Íjász- és castingbemutató után 10.00-kor indul az Alpok–Adria Kupa vitorlásverseny és a különböző sportversenyek (labdarúgás, strandröplabda, vízi bicikli stb.) gyerekek számára. Délután folytatódnak a sportversenyek, és hőlégballon-bemutató szerepel a programban.

Vasárnap délelőtt gólyalábas vásári játékokat és a kecskeméti színház előadásában Szent György és a sárkány küzdelmét láthatják a programra látogatók. A gyerekek részére tombola, ahol értékes ajándékokat sorsolnak ki (pólók, sapkák stb.). Ezen a hét végén a szobi gyermekitalokat kedvezményes áron vásárolhatják meg a centrum vendégei.

Szabad helyek a kempingekben

Balatonföldvár	– Magyar Tenger kemping
Balatonberény	– Kócsag kemping
Balatonlelle	– Aranyhíd kemping
Balatonszárszó	– Túra kemping
Balatonszemes	– Lidó kemping
Balatonszemes	– Hullám kemping
Balatonszemes	– Vadvirág kemping
Fonyód-Bélatelep	– Napsugár kemping
Siófok-Sóstó	– Ifjúság kemping
Szántód	– Rév kemping
Zamárdi	– Autós I. és II. kemping

A Sió tévé műsora

Szombat

Műsorkezdés: 20.00 – Hírek, időjárás-jelentés – Nachrichten – Tourinform – Helybéliek fóruma – Tv-S torna – **20.35** Csak 14 éven aluliaknak! Játék gyerekeknek – Mese – Kisfilm-kaleidoszkóp – Filmelőzetes – Aktuális – **21.50** Töprengő. Játék felnőtteknek – Főzőcske – Finom zenék – A nap vendége – Hírek – **22.45 Az állam (francia kalandfilm, 96', főszereplő: Raquel Welch, Jean-Paul Belmondo)** – Elalvás előtt – **1.00 Műsorzárás**

Vasárnap

Műsorkezdés: 20.00 – Hírek, időjárás-jelentés – Nachrichten – Tourinform – Helybéliek fóruma – Tv-S torna – **20.35** Csak 14 éven aluliaknak! Játék gyerekeknek – Mese – Kisfilm-kaleidoszkóp – Filmelőzetes – Aktuális – **21.50** Töprengő. Játék felnőtteknek – Régi idők tanúi – Finom zenék – A nap vendége – Hírek – **22.45 Ostoba, de fegyelmezett (amerikai filmvígjáték, 96')** – Elalvás előtt – **1.00 Műsorzárás**

Az oldalt szerkeszti: Keserű Ernő

A MAGYAR HÍRLAP MELLÉKLETE
SZERKESZTI VITÉZ IBOLYA
1994. DECEMBER 2., PÉNTEK

Pénz Plusz Piac

Hétfő Sportrevü, kedd Heti Patika, szerda Ingatlanbörze, csütörtök Autós Piacok, péntek Pénz Plusz Piac, szombat Ahogy tetszik+Vasárnapi Magazin

„Magyarországon a fizetési morál jó"

A Quelle duplázni szeretne

Mindössze két éve működik Magyarországon a Quelle leányvállalata, ám ez alatt az idő alatt már megsokszorozta forgalmát. Mint Ludwig Nattertől, a Quelle magyarországi képviseletének ügyvezető igazgatójától megtudtuk, a cég nemcsak Magyarországon, hanem az egész kelet-európai régióban ambiciózus terveket dédelget: rövid távon a régió országaiból származó árubeszerzés megkétszerezése a cél.

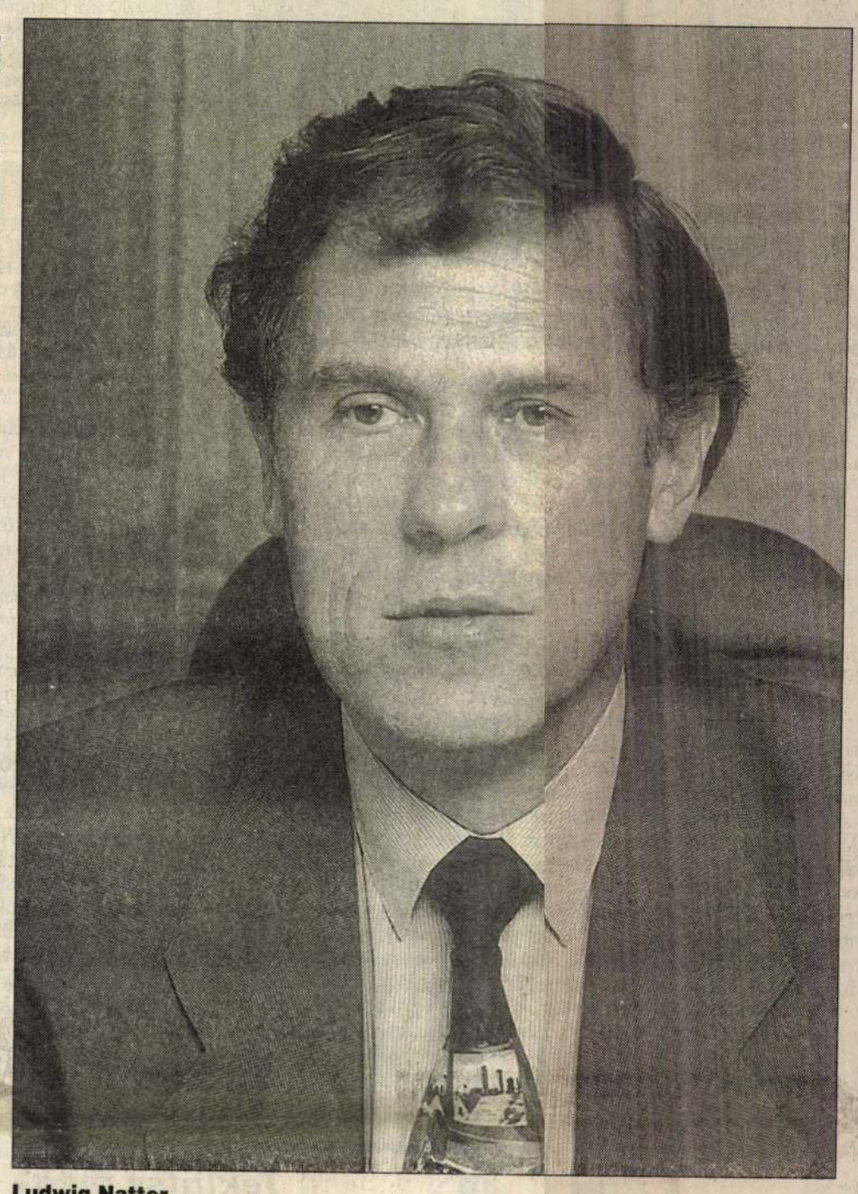

Ludwig Natter

• Milyen elképzelésekkel, üzleti tervekkel érkezett a Quelle annak idején Magyarországra?

Nem előzmények nélkül jött a Quelle Magyarországra, hiszen a cég már 12 évvel ezelőtt is vásárolt hűtőszekrényeket a Leheltől, de kapcsolatban álltunk a Videotonnal is. Az együttműködést körülbelül öt éve tettük még szorosabbá, amikor is saját bevásárlóirodát létesítettünk Magyarországon. Ez az iroda egyedül 1994-ben, kerek 40 millió márka értékben vásárolt Magyarországon. Ez lényegében azt jelenti, hogy nagyszámú munkahelyet teremtettünk, magyar cégek és munkaadók számára tevékenységünk komoly bevételt eredményezett. Összehasonlításképp annak az árumennyiségnek az értéke, amelyet Németországból szállítottunk ide, 14-15 millió német márkát tesz ki. A magyarországi leányvállalat 1992-ben jött létre, s abban az évben összesen 40 ezer csomag hagyta el a központot, míg ez a szám tavaly már elérte a 330 ezret. Míg a hazai leányvállalatnál tavaly csupán 30 szakember dolgozott, addig ma a foglalkoztatottak száma megközelíti a százat.

• Az említett arányok tehát azt jelzik, hogy Önök összességében elégedettek a magyar gyártókkal, partnereikkel?

Igen, ami azért is figyelemreméltó, mert a Quelle rendkívül nagy hangsúlyt fektet arra, hogy a termékek minősége kifogástalan legyen. Németországban nagy létszámú, textilipari és műszaki kérdésekben járatos szakembergárdát foglalkoztatunk a megfelelő szabványok kialakítására és garantálására. Mi ezzel a tudással és ezzel a követelményrendszerrel érkeztünk, szállítóink pedig ezen követelmények ismeretében tettek ígéretet a minőség biztosítására. Ez az együttműködés immár sok évre tekint vissza. Azoknak a cégeknek, akik a jövőben kapcsolatba lépnek velünk, mindenekelőtt meg kell tanulniuk a szállítási határidők betartását, az árak szinten tartását, valamint garantálniuk kell a jó minőségű áru szállítását.

• Mint tudjuk a hazai fogyasztói réteg vásárlóereje a nyugat-európai országokhoz képest kevésbé mondható erősnek. Nem adódnak gondok a számlák kiegyenlítésekor?

Az itthoni ügyfelek problémamentesen fizetik a számláikat. Hasonlót tapasztaltak más csomagküldő szolgálatnál dolgozó kollégáim is, akik a Margarétánál és a Quellénél már előbbre tartanak abból a szempontból, hogy a fizetési módot továbbfejlesztették: már nem a csomag kézhezvételekor, hanem később, pénzátutalással is lehet fizetni. Tapasztalataik szerint problémák nem adódtak. Tehát elmondható, hogy a fizetési morál Magyarországon jó.

• Az elmondottak szerint igen dinamikusan bővül a cég magyarországi forgalma és ügyfélköre. Mi jelent esetleg fennakadást a működésben?

A tapasztalatok szerint ügyfeleink elégedettek mind a termékeink minőségével, mind pedig szolgáltatásainkkal. Néha természetesen adódik szállítói késedelem, ami akkor fordulhat elő, ha egy termékünk nagyon közkedvelt és egy időben sokan keresik. A magyar piacot olyan pontosan még nem ismerjük, hogy ezeket a kiugró időszakaszokat megelőzhessük, előfordul néha, hogy egy-egy slágertermékünket csak hetek vagy hónapok múlva tudjuk ismét szállítani. Természetesen ennek nem örülünk, hisz az ügyfélnek így túl sokáig kell várnia, ebből adódóan elégedetlen lesz. A katalógusunkban hatezer különböző rendelési szám van, így igen nehéz megjósolni, hogy ezek közül melyek lesznek a legkeresettebb termékek.

• Hogyan szondázzák a piacot, miképpen döntik el, hogy milyen kínálattal próbálják a vevőket megnyerni?

Számunkra a legjobb piackutatás a direktmarketing, a legbiztosabb eredményeket megrendelések összegzését kapjuk. A kutatások legi kább csak tendenciát mutatnak, legbiztosabb eredmé nek viszont a katalógusb való rendelés számít.

• Telephelyük miért Sz kesfehérváron és nem B dapesten található?

Éppen az év végén költözü Törökbálintra és ezzel egyi a magyarországi Quelle ké viseletet az osztrák Quellét a németországi anyavállal hoz „kapcsoljuk" át. Széke fehérvár egyébként nagyo kedvező telephely volt föl az Ausztriához való közels ge miatt. Mostanra azonb már szükségessé vált egy b dapesti székhely a miniszté umokkal, az ügynöksége kel, a különböző szolgált tókkal, üzleti partnerekk fenntartott kapcsolataink m att.

• Mik a terveik Kelet-Európában, hol vetették már meg a lábukat?

Csehországban, Szlovákiában, Szlovéniában, és Lengyelországban már saját céget alapítottunk. A fejlődés ezekben az országokban is megfelelőnek mondható. Oroszországban, Ukrajnában pedig bevásárlóirodákat létesítettünk. Az a célunk, hogy ezekből az országokból több árut szerezzünk be, mint a Távol-Keleti térségből. Ennek oka kettős, egyrészt közelebb fekszenek, így a szállítás olcsóbb, másrészt ezzel az európai országokat nagyobb bevételhez, így komolyabb vásárlóerőhöz juttatjuk. A Quelle rövidtávú célként tűzte maga elé, hogy a régió országaiból származó árubeszerzést megkétszerezi, s így ennek összértéke meghaladja a 200 millió német márkát.

Dely Tamás

Az 1927-ben alapított Quelle Csoport forgalma 1993-ban kereken 15 milliárd német márkát tett ki, és a cég mintegy 41 ezer embert foglalkoztatott. A cég számára meghatározó jelentőségű minőségellenőrzést több mint 250 munkatárs végzi. Évente munkatársaink 25 ezer termék tesztjét végzik el, ehhez jön még a 2 millió szúrópróba azoknál az áruknál, amelyeket az ügyfeleknek szállítanak. A Quelle 1994 április 12-én csatlakozott a Magyar Áruküldők Egyesületéhez, hogy közösen lépjenek fel a szolgáltatások minőségéért és a vásárlóközpontú kiszolgálásért.

VENDÉGKOMMENTÁR

Lesz-e a teknősbékából ismét nyúl?

Veress József, egyetemi tanár, Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem

Nemrégiben Rotterdamban a Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem képviseletében, felkérésre bemutatkoztunk az igen patinás Programme International de Management kongresszusán. Ha vendégből taggá válunk — amire minden remény megvan — hallgatóink közös diplomát kapnak majd a leghíresebb egyetemek végzetteivel. Az egyik szünetben a London School of Economies dékánja udvarias mosoly kíséretében, de minden kommentár nélkül átnyújtotta a november 11-i Financial Times Magyarországgal foglalkozó betétjét, ami azóta a magyar médiában is elhíresült.

A társadalmi-gazdasági állapotokat bemutató melléklet felvezető cikkének címe (A nyúl teknősbékává válik) tömörségében is utal a cikkíró által kialakított véleményre, miszerint hazánk lemaradozóban van az átmenet versenyének élharcosaitól.

Teljesen mindegy, hogy mennyire igaz az állítás. Tény, hogy az ilyen jellegű és sűrűsödő megállapítások erőteljesen befolyásolják a külföld (befektetők és kormányok) Magyarországgal kapcsolatos jövőbeni várakozásait, mégpedig negatív irányban.

Az első jelek már korábban érzékelhetők voltak. Már két éve tart az a folyamat, hogy a politikai fordulat idején meglévő tetemes versenyelőnyeink vészesen fogyni kezdtek. (Egy akkori vendégkommentárban erre rámutattam.) Persze az előnyök csökkenésének volt egy természetes vonulata. A politikai gazdaságpolitikai béklyók eltűnése ab ovo gyorsították a korábban hátrább állók útját.

Nem hagyhatók figyelmen kívül olyan „gyorsító" tényezők, amelyek geopolitikai történelmi jellegűek (Csehország). A stabilnak mutatkozó gazdasági növekedés (Lengyelország), a régióhoz képest alacsony bérek (Csehország), a kifelé egységesebbnek mutatkozó gazdaságpolitikai képviselet (mindkét említett ország) szintén előnyös paraméterek.

Úgy gondolom azonban, hogy az átmenet még számos fordulatot hozhat. A hozzánk képest most előnyösebbnek mutatkozó vagy tűnő Csehország, Lengyelország számára még sok olyan gazdaságpolitikai lépés vár, amelyek döntő többsége számunkra már átélt „élmény". Ezekre az eseményekre azonban nekünk nincs és nem is lehet befolyásunk. Elégséges a saját gyengeségeinkre koncentrálnunk és be kell látnunk, hogy többségük nem szorítható a közgazdaság keretei közé.

A hivatkozott cikk talán éppen ezért nem is képes magyarázatot találni a számunkra kedvezőtlen fordulatra. Halványan felvillantja az írás, hogy túl szigorú a csődtörvény, ami egyenesen vitte az országot a bankkonszolidáció irányába. Megemlíti azt a logikai lehetőséget is, hogy éppen az lett a hátrányunk, hogy korán volt sok előnyünk. Meglehet, ezek a tényezők is okok, de legalábbis bírnak valamennyi magyarázó erővel.

Szerintem alapvetően másról van szó. Számomra az események magyarázatát máshol találjuk meg. Most fizetjük meg — kamatostól — a kilencvenes évek elejétől eldurvult belpolitikai viták árát. A konszenzus-képesség úgyszólván teljes hiánya végigkísérte és végigkíséri mindennapjainkat. Ha a gazdasághoz értő vagy nem értő politikusaink elhagyták az országot — tisztelet a kivételnek — zengett a külvilág az otthon maradt más politikumot vagy hatalmi pozíciót képviselők szidalmazásától. Nem egy esetben annak is tanúi voltunk — sajtóelemzéssel ez könnyen bizonyítható —, hogy egy-egy párt adott gazdaságpolitikai kérdésben anélkül kezdett a korábbival homlokegyenest különböző álláspontot képviselni, hogy a feltételek érdemben változtak volna. A látszatát is el akarom kerülni annak, hogy a korábbi kormánykoalíciót akár csak részben felmentsem, de következetlen, hibás lépéseinek egy jól körülhatárolható részénél az akkori ellenzék akkori nézeteinek tagadása volt a kiindulópont, nem pedig az ország szélesebb horizonton értelmezett érdeke. Aztán hirtelen elkezdődött a választási harc, a „többit", azaz a mára kialakult rendkívül szövevényes és sok tekintetben igen súlyos gazdasági helyzetet ismerjük.

Nem vitatható, hogy a mai kormánykoalíció mögött a közgazdász szakértők szélesebb, több — de nem minden tekintetben — befolyásosabb köre áll. Joggal volt várható, hogy a hetven százalék feletti parlamenti többség jó alapot ad a szakértőknek és a politikusoknak ahhoz, hogy a válságkezelés és a modernizáció határozottan, előkészítetten, átgondolt ütemterv alapján, az agresszivitás határáig elmenő országmarketinggel, országmenedzseléssel haladjon. Megfogalmazódott ki tudja hányadszor az államháztartási reform érdemi elkezdése és a privatizációs váltás is. Világosak voltak a gazdaságpolitika céljai.

Az év vége felé közeledve és a nyárra visszatekintve sajnos a haladás kevés, a folyamatok bizonytalanok, a határozott lépések — az újabb ígéretek szerint — 1995-re húzódnak át. Ha ez eleve így fogalmazódik meg a programban, akkor az kifelé is, befelé is más színezetet kaphatott volna. A nyugdíjemeléstől a szigorú pótköltségvetésig, a puhává vált pótköltségvetéstől a közalkalmazottak felé intézett egymással össze nem egyeztethető üzenetekig, a kormányzati szereplők adott közönségre szabott fellépéseitől a szakszervezetek immár szakmailag sem lesöpörhető bekeményítéséig, a privatizációs törvény és szervezetek körüli hercehurcáktól — itt érezhető leginkább a formálódó hazai nagytőke motiváló ereje — a társadalmi gazdasági megállapodás túl könnyed kormányzati felfogásáig gazdag a példatár arra, hogy a hazai és a külföldi állampolgárok várakozásai ismét ne a kedvező irányba változzanak. A kisebbik koalíciós partner gazdasági szakértői csendben vannak, kivéve ha a kisvállalkozások ösztönzéséről, vagy a privatizáció és az adórendszer visszásságairól van szó.

A hároméves program most készül, annak már aligha lesz szerves része a 95-ös csomag, illetve költségvetés. A vezető kormánytisztviselők pedig ma már inkább alulbecsülik a nyugat szerepét a magyarországi átalakulásban. Be kell látni: a koalíciónak bizalmat szavazó állampolgárok olyan széles értékskálán élnek, hogy mindenkit kielégítő gazdaságpolitika nem komponálható. Az időhúzás miatt a nyúlból így lett teknősbéka. De hogy lesz a teknősbékából nyúl?

Veress József

Péntekt péntekig

Ez itt mégsem a mennyország...

Békesi mennybement. Úgy tűnt, legalábbis. Egy rövid ideig. Az Érdekegyeztető Tanács háromnapos csatáját úgy nyerte meg, hogy adott is, meg nem is. Pontosabban a szaldó majdnem nulla. Addig bűvészkedett, míg a költségvetést érzékenyebben érintő tételeket ki nem egyensúlyozta. Most úgy tűnik, sikeres volt ez az akció. Legalábbis az első számítások szerint, az első kommentárok alapján. Remélhetőleg nem csúszott hiba a számításokba.

Békesi tehát nyugodtan ülhet a Parlamentben a miniszteri bársonyszékben. Onnan veszélyesebb támadás egyelőre nem várható. Mind a munkaadók, mind a munkavállalók képviselői belementek az ÉT-alkuba - igaz, akadtak kisebbségi vélemények, s olyan szervezetek, amelyek alá nem írással tüntettek - , így a parlamenti szakszervezeti lobbi ezúttal talán nem tör újabb borsot a pénzügyminiszter orra alá. Ilyen előzmények után a kormánypárti szavazógép biztonsággal beindítható, hiszen előzetesen megköttettek a külön alkuk. A munkavállalói érdekképviseletek cserébe lemondanak az adótörvényeknél és a költségvetésnél a nyomásgyakorlás egyik legkényesebb eszközéről, a sztrájkról. Létrejött hát a társadalmi béke egyik feltétele. Minden jó, ha jó a vége...

Így gondolhattuk ezt a hét végén, meg még a hét elején is. Kedden azonban a vasutasok kijózanítottak bennünket. Ott bizony minden elképzelhető. Akár egy általános sztrájk is. A vasutasok nem tartják magukra kötelezőnek az ÉT-alkut. Ők minden évben külön szokták megvívni a maguk csatáját, s idáig ezt elég eredményesen tették. Igaz, becsúsztak olyan apróbb hibák, hogy például a leköszönt kormány közlekedési minisztere ügyesen megosztotta tavaly a vasutasok szakszervezeteit, s így már könnyebben szót értett velük. Most mintha egységesebb lenne a vasutasok érdekképviselete. Meg szervezett is. Így érdekérvényesítése is jó. Jobb, mint például a pedagógusoké, vagy az egészségügyi dolgozóké. Ahol alacsonyabb az átlagkereset, általános sztrájkig mégsem jutottak el.

Pedig a pedagógusokat rengeteg sére lem éri. Most éppen

arról van szó, hogy túl sok a pedagógus, meg elaprózottak az iskolák. Így nem lehet ezeket gazdaságosan működtetni. Ami valószínűleg igaz. Mint ahogy az is, hogy nagyobb iskolában könnyebben előteremthetők a korszerű oktatás feltételei. Ezek a gazdaságossági szempontok. Talán ezért került be újra köztudatba a körzetesítés lehetősége. Amitől borsódzik a pedagógusok meg a szociológusok háta. Emlékeznek még a korábbi körzetesítési hullámra, amelynek egyik látványos következménye a kisfalvak elnéptelenedése, vagy legalábbis elöregedése. Az akkori hibák megismétlődésétől tartanak most. A vita még igazán nem kezdődött el: nehéz is lenne egyértelműen állást foglalni. A rövidtávú és a hosszútávú közvetlen gazdasági érveket kellene a közvetett, ámde társadalmilag ugyancsak fontos szempontokkal összevetni. A pedagógusok most meglehetősen nyugtalanok, figyelmeztető sztrájkon gondolkodnak. A felmérések szerint a közvélemény tolerálná ezt az akciót. A megítélések szerint ugyanis a pedagógusoknak sem az anyagi, sem az erkölcsi megbecsülése nem éri el a szükséges mértéket. Az utóbbi egyébként erőteljesen függ az előbbitől. Azaz ha jobban keresnének a tanárok, az a társadalmi presztízsüket is emelné. Ebben is van valami.

A jelenlegi pénzügyi-gazdasági gondokkal terhelt helyzetben nehéz lesz az ésszerű megoldást megtalálni. Egyfelől ugyanis igaz, hogy a nyersanyagokban szegény országokban valóban célszerű az emberi erőforrást fejleszteni, másfelől viszont a lényegi javuláshoz valószínűleg nincs elég pénz. De nem volt elég a múltban sem, s valószínűleg a jövőben sem lesz elég. Marad a vegetálás, illetve a magánpénztárcák erőteljesebb kinyitása. Az államháztartás reformja — ha egyszer valóban belevágna valamelyik kormány — ugyanis azt jelentené, hogy az állam még inkább kivonul az oktatás, a kultúra finanszírozásából, nagyobb szerepet szánva a magánakcióknak, a szponzoroknak. Ez a váltás egyébként megfelelne a piacgazdaságokban meghonosodott szokásoknak. Nálunk azonban biztosan nagy felzúdulást vált(ana) ki bevezetése. Érthetően. Az elmúlt negyven év a gondoskodó államot valósította meg, s ez lényegében nem változott a rendszerváltás első négy évében sem. Most kezdődött a második négy év, szocialista vezetésű kormánnyal. Pont most fog megváltozni? A kormány azt ígérte, igen. Merthogy az ország gazdasági lehetősége... Mégis, folyik a huzavona az egyetemi tandíjak bevezetéséről is, amit pedig már az előző kormány elhatározott. Most már csak be kellene vezetni, ennek technikai feltételét kidolgozni. Nem lenne meglepő, ha ez még a következő tanévre se sikerülne.

Gyorsan döntött viszont a kormány egy másik ügyben. Visszavonta saját előterjesztését a Parlamentben. Azt, amelyben a társadalombiztosítás égető pénzhiányát úgy akarták orvosolni, hogy kedvezményeket adtak volna az idáig nemfizetőknek. Lett is nagy felháborodás! Még maga az előterjesztő, Békesi László se tudta megvédeni a tervezetet. Merthogy nem értett vele egyet, viszont a társadalombiztosításnak pénz kell. Mindenáron. Most úgy tűnik, győzött a józanabbik ész. Ha valamit senki nem tud jó szívvel ajánlani, elfogadni, azt kár erőltetni. Ezért a kormány visszalépett. A tb pénzhiánya viszont megmaradt. S vannak ötletei, honnan lehetne némi pénzt szerezni. Ha például az állami tulajdonban lévő MÁV tb-tartozását befizetné a kormány... Ez húszmillió felett van, bőven fedezné a hiányt. Arról nem beszélve, ha a társadalombiztosítás már megkapta volna az őt törvényesen megillető állami vagyont...

Nem kapta meg. Csak töredékét. Úgyhogy most főhet Békesi feje. Miből finanszírozzák a tb-hányát, amit nem kis részben az állami cégek adósságai idéztek elő. Ezek már nagyon is földi problémák. Hol van már az a bizonyos mennyország!

K. I.

Árak, pénzel, aukciók

Műgyűjtők, Nagyházi, Antik Enteriőr: bizalom és megbízhatóság

Beindult az év végi, karácsony előtti nagy menetelés a művészeti és régiségaukciókat illetően. Amin a mai napig túlvagyunk, az a Soós műszaki régiségek árverése, a Bedőképeslap árverés, a Műgyűjtők Galériájának nagy festményárverése, a Pless & Fox ékszerárverése, a Műgyűjtők Galériájának első könyvárverése. Ami még előttünk van, az a Nagyházi Galéria ötszáz tételes régiségárverése december 6–7-én, a MG judaikaárverése 10-én a BÁV ékszer- és festmény árverése 13–14–15-én, a Profila bélyegárverése december 11-én, a Központi Antikvárium könyvárverése december 18-án, a P & F ez évi utolsó árverése december 19-én, a BÁV ez évi utolsó kamara ékszer-műtárgy-szőnyeg árverése 21-én és utoljára, de időbeli sorrendjében mához legközelebb a Kárpáti és Szőnyi Antikváriumának hétfői, december 5-ei immár második könyvárverése a Váci utcai Nemzetközi Kereskedelmi Központban. S hogy a vidékieket se hagyjam ki: 8-án Debrecenben, 11-én pedig Sopronban lesz művészeti és régiségárverés.

Rippl-Rónai József: Lazarine a tükör előtt, 1906 körül, pasztell-papírkarton, 45x65 cm. Háttérben az említett szalonszekrény. Kikiáltási ára (a szekrényé!) december 7-én 150 000 forint a Nagyházi Galériában

Tétel	kikiáltási ár (ezer Ft)	leütési ár (ezer Ft)
XVIII. sz. északolasz festő: Mitológiai jelenet (o-v) 150x210	750	—
Telepy Károly: Folyópart csónakkal (o-v) 50x90	400	600
Tornai Gyula: Éneklő gésa (o-v) 121x146	360	360
Benczur Gyula: Ülő lány (o-v) 61x48	400	650
Mednyánszky László: Hegyvidéki táj tóval (o-v) 80x100	350	400
Mednyánszky László: Forrásnál (o-v) 70x55	350	480
Benczur Gyula: Rózsák kosárban (o-v) 100x70	360	850
Koszta József: Vihar előtt (o-v) 61x65	450	450
Csók István: Báthori Erzsébet (o-v) 53x45	350	—
Márffy Ödön: Csendélet (o-v) 61x81	350	400
Csók István: Züzü a bölcsőben (o-f) 65x82, védett	600	1100
Rippl-Rónai József: Apám és anyám (o-v) 60x80	500	800
Ferenczy Károly: Szobalány (o-v) 100x73 védett	1500	1500
Mattis-Teutsch János: Kompozíció (o-k) 49x40	500	650
Egry József: Badacsony (p-p) 80x114	400	—

(1. táblázat)

Tétel	kikiáltási ár (ezer Ft)
ifj. Markó Károly: Táj vízeséssel (o-v) 60x54	800
Rippl-Rónai József: Női képmás (p-p) 52x42	800
Munkácsy Mihály: A dajka (o-f) 35x27	2000
Olasz festő, XVII. sz.: Krisztus és a házasságtörő nő (o-v) 96x137	800
Pietro Testa köre: Dido halála (o-v) 243x380	1800
14 K fülbevaló pár, 5,3 g, 4,60 ct bril	1100

(2. táblázat)

Tegnap nyílt meg és vasárnap estig lesz nyitva az Antik Enteriőr '94 elnevezésű, első magyar régiségkereskedelmi kiállítás és vásár, amelyen közel 40 magyar műkereskedő és műkereskedelmi cég állította ki legszebb, eladásra szánt darabjait a Néprajzi Múzeum Kossuth Lajos téri épületében. Mind a gyönyörű földszinti aulában, mind a fölötte levő díszteremben ott vannak azok, akik úgy vélik, hogy fontos ez az első megmutatkozás és megmérettetés. A legnagyobb, a műkereskedelmi piacot befolyásoló cégektől kezdve, mint amilyen a BÁV vagy a Nagyházi Galéria, a Profila Bélyegkereskedelmi Kft.-n és az antikváriumokon át a csak szűkebb szakmai körökben ismert Kieselbach Galériáig és a Móró Antikvitásig széles a jelentkezők köre, tevékenysége. Hogy reménykeltő ez az első, ilyen megmozdulás, annak bíztató jele, hogy a Sotheby's budapesti irodája is részt vesz ezen az első vásáron. Külön hangsúlyozom; ez nemcsak kiállítás, hanem vásár is. Ugyanis a bemutatott régiségek mind egy szálig eladók. Akárcsak a nemrég lezajlott bécsi antikvitás vásáron, vagy a müncheni, kölni, milánói és más, hasonló rendezvényeken.

Ma egy hete zajlott le a Műgyűjtők Galériájának év végi nagy festményárverése. Ezen eggyel kevesebb tétel került kalapács alá, mint azt a múlt héten írtam, mert az egyik festményt időközben visszavonták. A 216, árverésre bocsátott tétel összkikiáltási ára ötvenezer forinttal maradt a 24 millió alatt, 44 tétel nem kelt el a teremben, ezek együttes kikiáltási ára kevés híján 3,3 millió forint volt. A 172, elkelt tétel összkikiáltási ára 19,77 millió, leütési ára 28,38 millió forint volt. Százalékarányaiban az eredmény a következő. Az elkelt tételek aránya 79,6 százalék, az árnövekedés pedig (a járulékok nélkül, tisztán a leütési ár és a kikiáltási ár arányában): 143,5 százalék. Egy évvel ezelőtt a MG 234 tételből 197-et ütött le, az eladott tételek akkori összkikiáltási ára 15, leütési ára 24,2 millió forint, az árnövekedés pedig 161 százalék volt.

Az árverés egészét nézve sikeresnek mondható,voltak természetesen csalódások szinte minden árkategóriában; és voltak meglepetések is. Egyvalami azonban továbbra is vitathatatlan a minőségi áru a műkereskedelemben is mindig eladható. Sőt, minél rosszabb és bizonytalanabb a gazdasági környezet, annál jobban.

Nézzük előbb a csalódásokat. Némileg kedvezőtlen arányban keltek el a XVII-XVIII. századi, ismeretlen festők műveiként számon tartott, bibliai és mitológiai tárgyú képek. Lehet, hogy a piac tart a nehezen megállapítható kilétű, kideríthetetlen genealógiájú Ismeretlenektől, vagyis a hamisítóktól, de legalábbis a hamisítás-gyanús képektől; és ez pénzszűkében érthető. Azt viszont most vettem észre először, hogy már a hivatalosan, névvel ellátott attesztet sem nagyon tolerálja a vásárló. Én értem és megértem, hogy a vevő biztosra akar menni és nem óhajtja álságokra kidobni a pénzét. De ha már a tisztelt beadónak nem ér meg valamelyes többletköltséget, hogy kideríttesse a több százezer forintra becsült, több száz éves festményéről, hogy kihez, milyen körhöz, műhelyhez, iskolához, régióhoz köthető a festmény és feltételezhető alkotója, akkor talán az aukciósháznak megérhetné, hogy a festmény eladásakor képződött nyereségének egy tizedét ráköltse a minél biztosabb hitelesítésre.

És most nézzük a kellemes meglepetéseket. Benczúr Gyulának mindkét festménye, Csóknak a jobbik képe, Derkovits, Rippl-Rónai, Littkey György, Tóth Menyhért alkotásai jelentős árnövekedést mutattak. Mednyánszky, Mattis-Teutsch, Glatz, Iványi-Grünwald, Vaszary képei szép árakon mentek el ugyan, de nem a kiugró kategóriában. Ferenczy Károlynak a legmagasabbról indult festménye pedig kikiáltási áron kelt el, ám így is az első az ársorban. Most olyan táblázatot mellékelek, amely a múlt héten kiválogatott tételeket ismétli, most már leütési árral. *(1. táblázat)*

A Nagyházi Galéria két délutánra húzza szét második árverését, amely megítélésem szerint rendkívül színvonalas és ha bárnely nyugat-európai magángaléria művészeti- és régiségárverése mellé tesszük, semmiben sem marad le azok mögött. Az 500 tétel nagy része festmény, pontosan 270 a festmények és akvarellek száma, ám több mint 30 tételnyi miniatűr is sorakozik a vevőkre várva. Rajtuk kívül — az árverés sorrendjében — szobrok, csillárok, keleti tárgyak, kandalló- és állóórák, bútorok, szőnyegek, szelencék, dobozok, zsebórák, ékszerek, ezüsttálak, kupák, gyertyatartók, üvegek, porcelánok és kerámiák kerülnek kalapács alá.

Már önmagában a tárgyak jelentős száma és vitán felüli minősége is megbecsülést érdemel, bizalmat ébreszt; hiszen e cégnek a mostani csak a második árverése lesz (a hagyatékival együtt a harmadik), a beadók bizalmának ilyen irányú megnyilvánulása azonban mindennél többet ér. S hogy miért érdemes a Nagyházi Galéria a beadók és a reménybeli vásárlók feltétlen bizalmára, azt most két árverési tétellel szeretném bebizonyítani. Egyik sem a legmagasabb árkategóriából való, nem millió forinton felüli darabok; az egyiknek 150, a másiknak 250 ezer forint az induló ára. Mégis, két, ilyen, igazán nem rendkívüli tárgy is milyen figyelmet és munkát érdemelt ki a cégtől. Magyarországon a sajátos hazai tulajdonviszonyok miatt a műkereskedelemben megforduló tárgyak legnagyobb részéről alig-alig lehet kideríteni azok előéletét. Márpedig a nemzetközi műkereskedelemben az egyik legfontosabb (ha nem A LEGFONTOSABB) tényező: a bizalom. Ennek kiérdemléséhez vezető legrövidebb út az úgynevezett *provenance*, vagyis a tárgy bizonyítható előélete (az alkotó kezétől-műhelyétől az aukció napjáig).

A Nagyházi Galéria árverésén az egyik ilyen, minden vitán felül álló és minden bizalmat kiérdemlő tétel Réti István festménye, melynek címe: Krisztus összeroskad a kereszt alatt. A nagyméretű, 150x190 cm-es képet reprodukálta a festőről kiváló monográfiát író Aradi Nóra, s akkor e kép a művész özvegyének tulajdonában volt. Tőle — annak halála után — az özvegy rokonai kapták meg, örökségként. Az örököstől pedig az a műkereskedő vette meg, aki erre az aukcióra felajánlotta Nagyháziéknak. Ez a festmény védett, kikiáltási ára 250 ezer forint; nézetem szerint a többszörösét éri, s mivel a hazai múzeumoknak igen gyenge az anyagi ellátottságuk a beszerzéseket illetően, egészen biztos, hogy ismét magángyűjtőhöz kerül majd, remélem, hasonlóan értékes művek közé.

A másik ilyen tétel egy topolyafából faragott szalonszekrény, amely 150 ezer forintos kikiáltási áron várja a vevőket. Ennek a bútornak a *provenance-a* egyértelműen kezdődik. Rippl-Rónai József: Lazarine a tükör előtt című pasztellképén látható, a festő feleségének a háta mögött, a falnál. A kérdés csak az, hogy miként kerülhetett Hajdúnánásra vagy Hajdúhadházra, ahol Nagyházi Csaba megvette. A feloldás közelébe juttatta a kétkedőket a kaposvári Rippl-Rónai múzeum igazgatója, (ez a múzeum őrzi az én mostani írásom illusztrációjaként szolgáló képet, amelyen az említett bútort is látni). A muzeológus szerint a festő budapesti lakásából kerülhetett egyik, Debrecen környéki tanítványának közbejöttével a Hajdúságba, s onnan most az árverésre. De hogy e bútornak tagadhatatlan köze volt Rippl-Rónaihoz, annak perdöntő bizonyítéka a pasztellkép.

S most végezetül nézzünk egy válogatást az aukció legértékesebb tárgyaiból *(2. táblázat)*.

Kenessei András

A Pénzintézeti Központ Rt.

(Budapest, Lónyay utca 38.)
mint kijelölt felszámoló nyilvános értékesítésre, egyéb hasznosításra felajánlja a Pápai Textilgyár f. a. (Pápa, Tompa M. út 2.) ipartelepeit, ingatlanjait, egyéb vagyonrészeit

1. Ipartelepek
Az 5624/1., 5622. és 5625/1. helyrajzi számokon (Pápa, Tompa M. út 2.) összesen 40 614 m² nagyságú telepingatlanon, valamint az 5521., 5489/1. és 5491. helyrajzi számon (Pápa, Úttörő utca 4.) összesen 31 633 m²-es területen, üzemcsarnokokkal, raktárakkal, kiszolgáló létesítményekkel, kiépített ipari infrastruktúrával rendelkező önálló, zárt gyártelepen működő teljes textilipari vertikum, 1000 adagos konyhával, ebédlővel. A teljes kapacitással működő textilgyárban évente mintegy 2500 tonna pamut-, pamut típusú gyűrűs- és rotorfonalat állítanak elő, 10 millió m² pamut- és pamut típusú, tarkán szőtt technológiával gyártott kelme előkészítése, szövése, kikészítése folyik. Magas szinten kiépített ipari infrastruktúra, úgymint villany, ivóvíz, csatorna, ipari víz, saját hőközpont, gáz a telekhatáron, 8 fővonalas telefonközpont, fax, telex, iparvágány, fedett rakodórámpával, tér- és útburkolat, kerítés, jelentős gépkocsi-parkolási lehetőséggel. A teljes beépített hasznos terület mintegy 53 000 m². Egyben történő értékesítés esetén az **irányár: 936 millió Ft.**

2. Kultúrház (Pápa, Kisfaludy utca 16/a)
4902. helyrajzi számon, mintegy 700 m²-es telken fekvő, kétszintes, tetőteres, összesen 714 m² hasznos alapterületű, színházteremmel rendelkező épület. Víz, villany, csatornázás, gáz, telefon, gépkocsi-parkolási lehetőséggel. Elsősorban kulturális, művelődési célra hasznosítható.
Irányár: 15 millió Ft.

3. Turistaház (Döbrönte, külterület)
Pápától 15 km-re, Döbrönte község határában, erdőszélen, patakparton, a 08/2. helyrajzi számon fekvő 1007 m² telekre épített. 136 m² hasznos alapterületű — tetőtér-beépítésű főépület és 90 m²-es kiszolgáló — konyha, tároló stb. — melléképület képezi. Vezetékes víz, villany.
Irányár: 4,5 millió Ft.

4. Egyéb telek-, illetve földingatlanok
a) Pápa, Kisfaludy utca 26.
5129. hrsz.-on 592 m²-es telek, kerékpártároló színnel.
Irányár: 1 millió Ft.
b) Pápa, Kisfaludy utca 28. 5132/1. hrsz.-on, 4843 m²-es üres telek.
Irányár: 7,25 millió Ft.
c) Pápa, Úttörő utca 4. 5487. és 5488. hrsz.-on, 2564 m²-es üres telek.
Irányár: 7,7 millió Ft.

5. Egyéb üzlet- és vagyonrészek
(Irányár a névérték)

a) **Országos Kereskedelmi és Hitel Bank Rt.**
A Pápai Textilgyár f. a. üzletrésze 0,0037%, amelynek névértéke 500 000 Ft.
b) **Dunántúli Termelékenységi Társulás**
Ťalk Kft., Kincsesbánya: a Pápai Textilgyár f. a. üzletrésze 0,31%, névértéke: 484 505 Ft.
c) **Magyar Hitel Bank Rt.**
A Pápai Textilgyár f. a. üzletrésze 0,0066%, névértéke: 1 000 000 Ft.
d) **Texért Áruforgalmi Rt., Budapest**
A Pápai Textilgyár f. a. üzletrésze 0,76%, névértéke: 5 000 000 Ft.

Az irányárak az áfát nem tartalmazzák. Az ipartelepekre külön vonatkozó részletes ismertető anyag 4000 Ft + áfa áron beszerezhető: Lökkös Tibor, telefon: (89) 324-111, fax: (89) 324-057, Pápa, Tompa M. utca 2.

Azoknak a pályázóknak a jelentkezését várjuk, akik vállalják, hogy:

— írásos vételi szándékukat 1994. december 12-ig a Pápai Textilgyár f. a. (8500 Pápa, Tompa M. utca 2., levélcím: Pf. 179.) címére megküldik, melyben az 1. pontban körülírt vertikum továbbműködtetését vállalják,
— vételi szándékuk bizonyítására az irányár 2%-ának — de legalább 200 E Ft-ot — megfelelő összeget a Pápai Textilgyár f. a. 486-10009 számú számlájára befizetik,
— nyilvános versenytárgyalás elnyerése esetén attól számított 30 napon belül az érintett ingatlanra, vagyonrészre stb. adásvételi szerződést kötnek,
— a szándéknyilatkozat tartalmazza a pályázó megnevezését, jognyilatkozat tételére jogosító meghatalmazását, a fizetés módját, határidejét, fizetési garanciáit.

A nyilvános versenytárgyalás időpontja: 1994. december 20., délelőtt 10 óra, a Pápai Textilgyár (Tompa M. utca 2.) igazgatói tanácstermében, a befizetett összeg a versenytárgyalás elnyerése esetén a vételárba teljes egészében beszámításra kerül, egyébként 6 napon belül visszafizetjük.

A Pénzintézeti Központ Rt. (Budapest, Lónyay utca 38.) fenntartja a jogot, hogy megfelelő ajánlat hiányában jelen pályázatot minden indoklás nélkül érvénytelennek nyilvánítsa.

További tájékoztatást ad: Lökkös Tibor, telefon: (89) 324-111, fax: (89) 324-057, 8500 Pápa, Tompa M. utca 2.

Az ingatlanok megtekintését előre egyeztetett időpontban biztosítjuk.

MH 17 465

BÁV RT

Tekintse meg a BÁV Rt. decemberi aukcióit!

35. sz. ékszer és 94. sz. festmény nagy aukció
Kiállítás:
december 3—11-ig, 10—18 óráig
Árverés:
december 13-án és 15-én 17 órától

Ékszer, műtárgy, szőnyeg kamaraaukció
Kiállítás: *december 13-tól 20-ig, munkanapokon 10—18 óra között.*
Árverés: *december 21-én 17 órától*

Bizományi Kereskedőház és Záloghitel Rt.

— az értékek birodalma!

MH 16966

VAN, AKI A JÓT OLCSÓN SZERETI!

GMK Várhidi

A három legnagyobb olasz csempegyár termékeiből választhat.

I. OSZTÁLYÚ OLASZ PADLÓLAPOK ÁFÁVAL MÁR 1040 Ft-tól

Olasz burkolólapok és kádak minden színben és méretben, komplett garnitúrák, zuhanyfülkék, csaptelepek, sarokkádak, uszodai burkolatok, csemperagasztó és színes fugázók, SOFA ablakok, ajtók.

Különleges ajánlatunk:
— szaunával felszerelt zuhanyfülke,
— spanyol fürdőszobabútor,

EGYES PADLÓLAPOK ÉS EGYES ROZSDAMENTES MOSOGATÓK 20% ENGEDMÉNNYEL!

Viszonteladókat kedvező árakkal és választékkal szolgálunk ki.

Bp. XVII., Péceli út 155.
Nyitva: hétköznap 7—17-ig
SZOMBATON: 7—13-ig
Tel.: 256-4273, 256-4275

Bp. VI., Szondi u. 40.
Nyitva: hétköznap 9—18-ig
Tel.: 132-5740

15794 MH

A Lotus megteremtette az ideális számítógépes környezetet a csoportos munkavégzéshez

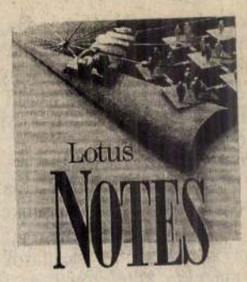

szoftverrendszer

rend és szabadság az információáramlásban

Lotus
Working Together

Magyar Nemzet
ÖN ÉS...
1994. NOVEMBER 19.

Rippl-Rónai József

...AZ ÉRDEKESSÉGEK

Kártyavető orvos

Parányi földszinti bérlakás Angyalföldön. Egészen pontosan a Váci úton. Az ajtóra rejtélyes nevet írtak ki, amely csak a beavatottak számára egyértelmű: Arkánum. Odabent szemüveges, középkorú hölgy fogad. Ő a jósnő, akiről hamarabb hull le a lepel a későbbiek során, mint rólam. A hölgy kirí a hasonló foglalkozást most már iparszerűen űzők közül.

II. OLDAL

...AZ UTAZÁS

Milyen lesz a tél?

Most nem nagy a valószínűsége, hogy december utolsó heteiben havazon hazánkban. Az előrejelzés szerint ez idő tájt sokfelé lesz csapadék, a hőmérséklet pedig az átlags fölé emelkedik. Havas eső viszont várható. Januárban –2,9 és +1 fok között várható a hazai közhőmérséklet. Átlagos lesz a csapadék mennyisége. Márciusban ink köszönt a tavasz.

III. OLDAL

...A SZÓRAKOZÁS

Bál a Savoyban

Ez a hét végi premier csak a magyar közönségnek az, a társulat betéve tudja németül a szöveget, és már óriási sikert aratott Münchenben a szokásos nyári turnén. Ábrahám Pál operettje, a Bál a Savoyban most magyarul szól a hazai közönségnek. A műfaji meghatározás a színlapon: revüoperett. Rá is szolgál színpadképeivel és táncaival a produkció.

IV. OLDAL

...A TUDNIVALÓK

Adventi koszorú

A karácsonyi ünnepek bevezetése az advent, böjti időszak. Első vasárnapja ebben az éven november 27-re esik. Neve a latin Adventus (eljövetel) szóból származik és jelzi, hogy ezt az időszakot a Megváltó eljövetelére való felkészülésre szánják a hívők. Nyomai már az V. században fellelhetők, de általánossá csak a VI. században vált mai formájában.

VIII. OLDAL

Százéves a katedrálissorozat

„Úgy szeretnék festeni, ahogy a madár énekel”

Ha Claude *Monet* (1840–1926) csak Rouen gótikus székesegyházának homlokzatáról készült sorozatát festi meg, az utókor feltehetően akkor is az impresszionizmus egyik legnagyobb alakjának tartaná. A sorozat különben 31 képből áll, és végleges formáját pontosan száz esztendeje nyerte el, ugyanis a festmények egységes dátuma – 1894 – arra utal, hogy Monet valamennyit átdolgozta.

A képek előtörténete is érdekes. A művész 1892 februárjában a katedrálissal szemben bérelt szobát, ahonnan néhány frontális látképet festett. Később máshová költözött, miáltal nézőpontja jobbra tolódott, majd 1893-ban megint másik helyszín következett. Összesen öt helyszín ismeretes: három a homlokzattal szembeni ablakokból, kettő a templomtérről. Monet a roueni katedrálist hajnalban, délben, délután és este egyaránt megörökítette.

Az elkészült képek különlegessége: az építészeti részletek helyett a színes fény válik a kompozíció meghatározójává. A különböző helyszíneken és a különböző évszakokban, sőt napszakokban festett vásznak – a színasszociációknak megfelelően – más más hangulatot árasztanak: egy részük derűs, másik részük harmonikus hűvös, harmadik részük melegséget sugall, negyedik részük borús időszakban született. Minden esetben tükrözve, hogy a katedrális látványa milyen benyomást váltott ki az alkotóban. Az is érdekes, hogy a képek vagy csak a kapuzatot ábrázolják, vagy a két tornyot is. A művész olyan közelnézetből ragadta meg a gótikus székesegyház monumentális homlokzatát, hogy eljárása a kortársak előtt merőben újszerűnek hatott. S hogy a festő közte és a tárgya közötti térteremtő távolságról lemondott, ugyancsak meghökkentőnek és forradalminak tartották.

Kevésbé ismert, hogy maga az impresszionizmus mint stílusirányzat százhúsz éve kapta a nevét, amikor a csoport első kiállítására Félix *Nadar* korábbi műtermében 1874-ben sor került. Monet *„Impresszió, napfelkelte”* című képére nyomán Louis *Leroy* kritikus nyosan az *„impresszionisták klítása”*-ként említette a szeml. És egy újabb érdekesség: tizkét év múlva, 1886-ban rendik meg az impresszionisták olcadik, egyben utolsó csoportállításukat. Természetesen Met vásznai mind a nyolc tárla szerepeltek. A művész különi így nyilatkozott önmagáról: *„Úgy szeretnék festeni, ahogy a madár énekel.”* Lehet-e a lényeget egyszerűbben és nagyszerűbben kifejezni? Aligha! És, hogy az említett természetességet sikerült az alkotónak elérni, arra bizonyíték a Kulturtrade gondozásában a közelmúltban megjelent impozáns, gyönyörű Claude Monet-album is, amely a festő legszebb alkotásait tartalmazza.

Bányai János

Séta Giverny-ben. Jobbról balra: Mad Kuroki, szül. Matsukata, Claude Monet, Lily Butler, Blanche Met és Georges Clemenceau

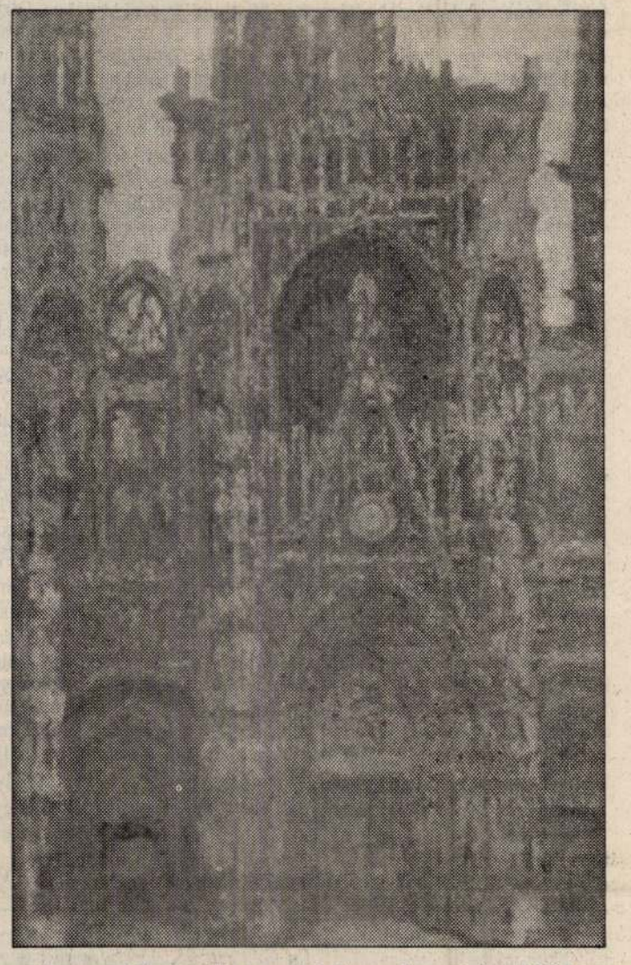

A roueni katedrális szemből (barna harmónia), 1894

A művész háza Argenteuil-ben, 1873

Camille japán jelmezben, 1875

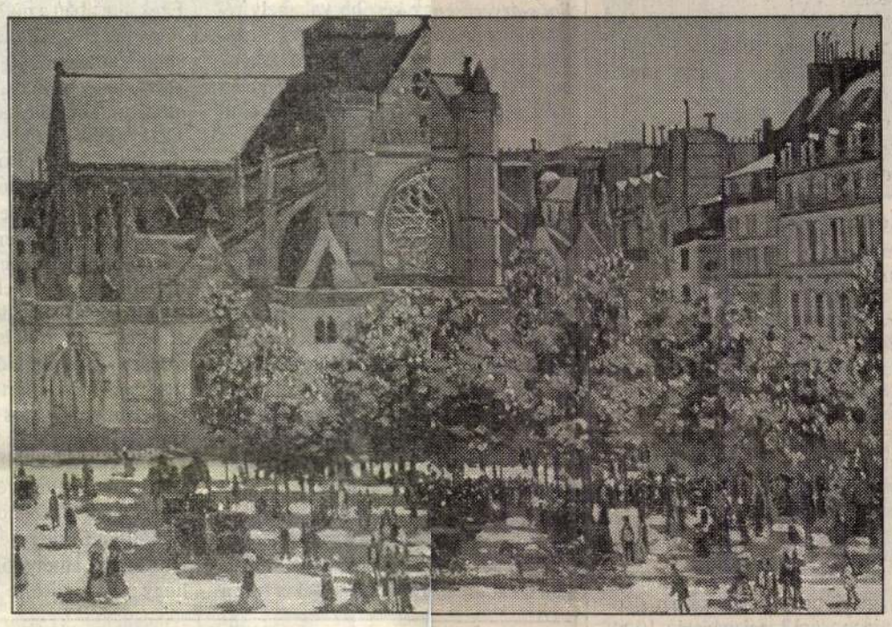

Saint-Germain-l'A rrois temploma, 1867

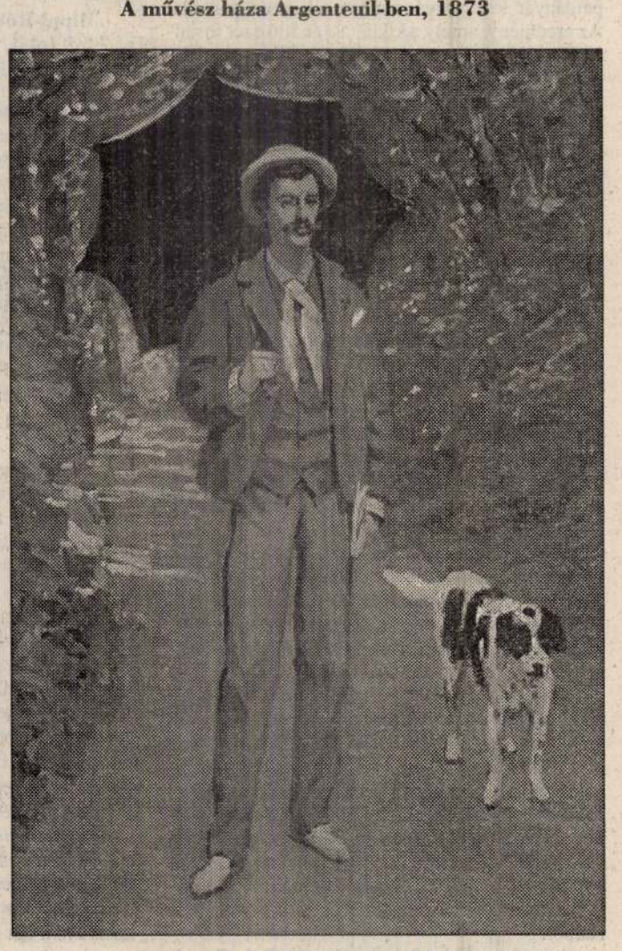

Férfi napernyővel, 1865

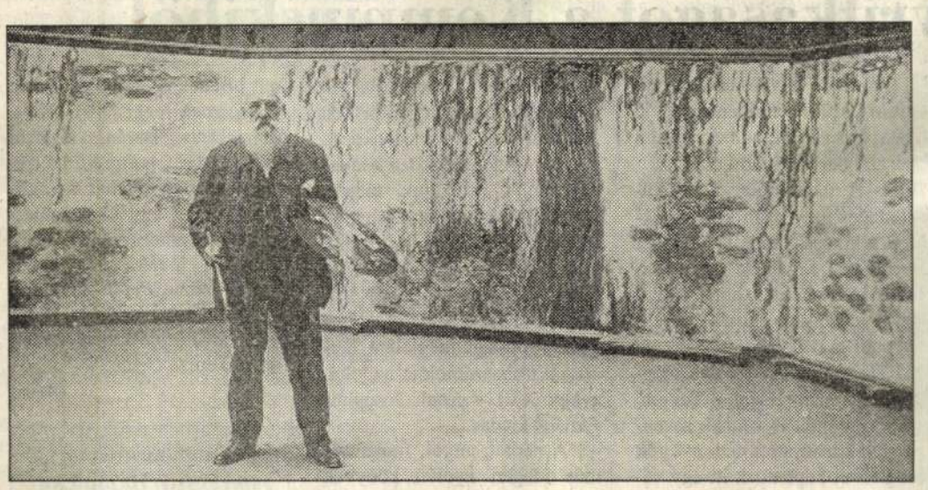

Monet a „Tavirózsák” műtermében, Givernyben, 1921

an Monet hintalovon, 1872

Kártyavetés orvoskézből

Parányi földszinti bérlakás Angyalföldön. Egészen pontosan a Váci úton. Az ajtóra rejtélyes nevet írtak ki, amely csak a beavatottak számára egyértelmű: *Arkánum.* Odabent szemüveges középkorú hölgy fogad. Ő a jósnő, akiről hamarabb hull le a lepel a későbbiek során, mint rólam. A hölgy kirí a hasonló foglalkozást most már iparszerűen űzők közül. Már a modorán, kérdező stílusán látszik, nem alapfokú iskolai végzettséggel, felszínes tudással kezdett az emberi lelkek mélyére hatolni. Miközben hozzám beszél, és *minden ízében rám, a vendégre koncentrál,* körülnézek. A szerényen berendezett szobából nem hiányzik a misztikum, de mindez ízléssel van tálalva. A fekhelyet perzsaszőnyeg borítja, a sejtelmes hangulatvilágítást háromágú gyertyatartóból a viasz fénye egészíti ki. A falon képek, festmények, melyek főként vizes tájakat ábrázolnak, közöttük az ágy fölött óegyiptomi nőalakokat ábrázoló festmény reprodukciója, eredetije feltehetően mozaik. A szoba közepére állított nagy méretű asztalon selyemterítő. A színe sárga, de mint megtudom, valójában sötétkéknek kellene lennie, hogy az égboltot imitálja. A kék bársony megvétele még várat egy kicsit magára.

Az asztalon kártyák sokasága. Egy pakli ilyen, egy pakli olyan, különböző, áttetsző alakok az egyiken, felismerhető figurák a másikon. Mindegyik alján ott a megnevezés, *Császár, Mágus, Diadal* stb. A kliens számára teljesen érthetetlen, de ez nem baj, úgy se ő az iparos, hanem a másik. Szolgáltató – hallom a pontos megnevezést a mindenre élesen figyelő és reagáló jósnőtől. Nem kívánja felfedni magát, inkognitóban marad. Tiszteletben tartom, s rögvest rájövök az okára. Annyit elárul magáról, hogy *orvos, és elmélyült pszichológiai tanulmányokat is folytatott,* de nem pszichiáter. Fordul a kocka, szerepcsere. Most én kérdezem: ugyan mit keres a parajelenségek világában? Miért nem orvosi magánprakszissal egészíti ki a jövedelmét? A válasz nem is annyira meglepő. A rendelő felszerelése, bérlése, a pacientúra kialakítása sokkal többe kerül, mint e garzon bérlése. Azonkívül itt is emberekkel foglalkozik, emberi sorsokat kíván jobbítani, csak a szellemvilág a háttérben az ősi tudományok felelevenítésével. Az ide betérőknek csak többet jelent, hogy orvosként igen nagy gyakorlat után fog hozzá az itteni „kezeléshez". Megértem, hogy nem árul el többet magáról. *Az orvostársadalom bizonyára megvetné* érte, bár a vendégei előtt felértékelődne személyisége. Egy bizonyos, teljes empátiával közelít az előtte ülőhöz, és minden felhalmozott ismeretanyagát használja a kártyavetés közben.

A kártyák selyemsálba burkolva várják, hogy dolgozni kezdjenek az asztal lapján. Különböző színű sálakban vannak, különböző dobozokban. Majd *minden paklinak története van.* Az egyiket Olaszországban vette, a másikat Franciaországban, a harmadikra meg éppen itthon bukkant a Piatnik gyár termékei között. Hogy hogyan került a jóslás bűvkörébe? Mint mondja, véletlen folytán. A barátnője Amerikában él, meglátogatta őt, de az út előtt teljesítette kérését, vásárolt egy cigány jóskártyát, a barátnő ugyanis gyermekkori emlékét akarta felidézni: jelmezversenyt nyert cigányruhában.

A kártya neve – bármelyikről is legyen szó – *Tarot, több ezer éves, óegyiptomi eredetű.* Az emberi tulajdonságot és szerepeket hordozó lapoknál a doktornő külön szakirodalmat is gyűjtött. A kötetek ott sorakoznak a könyvespolcon. *Hamvas* Bélát és *Jungot* is alaposan tanulmányozta, mielőtt a kártyavetéshez kezdett volna. Aztán nekifogott a kártyák megismerésének. Mindenütt kereste, végül meg is találta a *marseille-i Tarot kártyát,* amely a XVI–XVII. századból való 21 és még egy lapból áll. Ábrái izgalmas figurák, képzőművészeti élményt jelent a nézőnek.

Az önismereti együttlét vagy egy órát vesz igénybe. Az ember keveri a lapokat, majd húz belőlük *hetet, hármat,* bizonyára a *számmisztika* miatt kell éppen annyit húzni. Hallgatom az analízist. Azt, hogy mi jellemző rám, milyen beállítottságú vagyok, honnan és hogyan nézem az életet, hol a helyem a világmindenségben. Kiderül rólam, hogy „Földanya" vagyok, két lábbal állok a világban, és minden erőmmel kimászom a gondjaimból. Bár a próféta szólna belőle – gondolom magamban. De jó megnyugtató hangon helyzetelemzést hallani, és néhány kör után, amikor másik típusú kártya árulkodik rólam, azt is megtudom, sikeres leszek (?), kiegyensúlyozom magam körül a világot (a Mérleg jegyében születtem), nagy harcok árán ugyan, de anyagi helyzetem is jobbra fordul. Remélem is, mint őszintén azt, hogy sok évet iskolapadban töltött, tanult orvosnak ne kelljen illuzionistává lennie, ily módon a pályát kiegészítenie-módosítania ahhoz, hogy luxusigény nélkül tisztességesen megéljen abból, amire föleskűdött.

Várhegyi Andrea

Gyógyító erők

A hajbaj kezelhető

Először azt gondoltam, eltévedtem. Az újpesti Ady Endre Művelődési Ház előcsarnokában valóságos bazár, *Gyógyítóerők* címmel természetgyógyászati napot hirdettek, csontkovácsot, íriszdiagnosztát, asztrológust, hipnotizőrt, fejbőr- és hajdiagnosztát. Körüttem árusok, kis asztalkájukon kövek, pizsuk, divatékszerek, édességek, illatszerek, játékok. Hiába, ahol nagyobb tömeg várható, helye van a kereskedelemnek, vendéglátásnak. Így aztán nem hiányzott a pattogatottkukorica-árus és a büfé sem. Szerencsére, mert a november 13-ai rendezvényre sok kisgyermekes család érkezett, és az apróságok megéheztek, megszomjaztak, míg a szülők a nyerüket mutatták a jósnak, bioenergiát nyertek a nagyterem előadójától, megnyomogtatták magukat a csontkováccsal vagy elkészíttették horoszkópjaikat.

A hajápoló mesterre voltam azán kíváncsi, a zuglói hajszobrászra, *Székely* Máriára. Az emeleten tartott népes közönség előtt a bemutatóját fiatal segédje, *Miriam* társaságában. Lenyűgöző show-womannek bizonyult már az első pillanatban. Minden érkezőt szíves szóval fogadott, reklámhordozó fiatal segítője azonnal szórólapot nyomott az új vendég kezébe.

Mária törékeny, alacsony termetés, olyan dinamikus egyéniség, akin látszik, élvezettel teszi a dolgát, sok éves gyakorlat után is. Nyílt titok, hogy a szakmai újdonságok megismeréséért a világon mindenhová elmegy. Párizsban végzett tanfolyamot, a L'oréal termékeire esküszik. Hozott is hajszínmintát, samponokat, hajápoló szereket tőlük bőven, és ez alkalommal is népszerűsítette a világcég kínálatát.

A szembogár árulkodik arról, mi lakik bennünk. Stephanus tanár úr éppen titkot fejt

Havran Zoltán felvételei

Az érdeklődők sorában főként lányok és asszonyok foglaltak helyet, de egyre több férfi merészkedett a terembe, sőt kérdezett is sokfélét a hajgyógyásztól. Ez a megnevezés nem túlzás, hiszen a frizuraköltemények készítése közben előadást tartott. Fény derült a hajdiagnosztikára is. Székely Mária úgy tartja, hogy a hajat meg kell ismerni, mielőtt bánni kezdene vele, bedauerolná vagy befestené. A hajszál sok mindent elárul rólunk. Jelzi korunkat, egészségi állapotunkat, sőt azt a bánásmódot, amiben a fodrász korábban részesítette.

Dzsupin Ibolya – alias Hajnalka – a hajszobrász keze alatt

A hipnotizőr, Harasztosi László bioenergiát ad át, bizonyíték a bőrre tapadó vasaló

Az első sorból 35-40 éves forma férfi hajának hullása miatt kérte a vizsgálatot. Ez alkalommal, mint hallottuk, a vizsgálat kedvezményes áron kétezer forint volt, amúgy a fodrászszalonban a kétszerese, de ebben benne van az első kezelés is. Szóval a mesternő kitépett egy hajszálat az illető feje tetejéről, és egy gépbe helyezte, amely kivilágított monitorhoz csatlakozott, s ott egyszer a képernyőn megjelent a többszörösére nagyított hajszál. Székely Mária elmondta róla, hogy a tulajdonosának feltehetően éppen gyulladás zajlik a testében, mert a hajszál vége úgynevezett papucsba bújt, jókorára megduzzadt. A homloka fölött a fejbőrből újabb szálat tépett és tovább folytatta az elemzést, hogy vitaminhiányos az úr fejbőre, és hogy ritkán, mi több, rosszul vágták a haját. Ahhoz, hogy fejünk ékessége – a genetikai adottságokon túl – jó minőségű, fényes, egészséges legyen, négyhetente kell hajat vágatni, és gyakorta mosnunk. Aki még nem tudta, itt megtudhatta, hogy naponta is lehet hajat mosni a gyengébb PH-értékű samponokkal. A kóros hajszálak rendbehozatalához elengedhetetlen a helyes táplálkozás, a vitaminos tabletták, kapszulák szedése.

A hajgyógyásznak meggyőződése, hogy csak a haj alapos megismerése után lehet frizurát rendelni, festést, dauerolást kérni, hiszen ezek vegyi beavatkozások, amelyek nem minden hajtípusnak engednek zöld utat. Minden mesterséges dolog valamilyen fokon árt a hajnak, de a korszerű hajápoló szerek, balzsamok, hajfények ellensúlyozzák az ártalmakat. Aztán itt a fejbőrmasszázs módszere, az infralámpás szárító, melynek segítségével nem szárad ki a kelleténél jobban a haj, hiszen ez a gép kímélő hatású.

(várhegyi)

MŰKINCSEK – ÁRVERÉSEK – GALÉRIÁK

Műgyűjtők év végi nagy menetelése

A tulajdonosok féligazságai

Az árverési hullámok egyre inkább ostromolják pénztárcáinkat, igyekezvén megosztani azok tartalmát a sokféle kínálat között. Alig ért véget a kasszasikert hozó, 412 tételes gyorseladás, amelyen a *Duna Intercontinentál* akvarelljeit, grafikáit, ötvös díszmunkáit, terrakotta falidíszeit ajánlották a nagyközönségnek, nyakunkon a *Műgyűjtők* 16., novemberi nagyaukciójának kiállítása és Katalin napján maga az árverés a József Attila Gimnáziumban. Az említett gyorsárverés krónikáját felidézve érdekes módszerről kell szólni. Egységesen 500 forintról indult minden tétel, s ez az alacsony ár mégsem jelentette azt, hogy itt meg is rekedt a licitálás. Néhány városképfotó keretezett példányát leszámítva minden elkelt az aukción. Az eredmény, amely a kikiáltási ár 206 ezer forintjáról összességében 1,8 millió fölé kúszott, jelzi a piac értékítéletét. Ez gyakorlatilag olyan ártöbbszöröződés, amely minden bizonnyal az eladó szálloda – amely nevet és tulajdonost, s így berendezést is váltott – számára is megfelelő volt. Darabonkénti kiárusítással valószínű ilyen eredményt egyetlen kereskedés sem tudott volna produkálni.

Nos, alig van idő az elmúlt hét szombatjának fölidézésére, máris az aktualitás tolul elénk. A *Műgyűjtők nagyaukcióit* esztendők óta élénk érdeklődéssel figyeli a képpiac. Eredményei vagy éppen kudarcai hivatkozási alapjai a következő fél év üzletmenetének. Talán éppen ezért, egyre inkább szeretnék az eladók diktálni az árakat, megfeledkezvén arról, hogy nem csupán a kínálat, hanem a vevők értékítélete is döntő. Nem oly régi az őszi példa, ahol sorban maradtak állva aukcióstételek, mert a beadók úgy ítélték meg, hogy meg kell feszíteni az árakat már a rajtnál. Nos, jövőre minden másként lehet, tudtuk meg a Műgyűjtők igazgatójától, *Pátzay* Vilmától. Itt az ideje, hogy az üzletmenet kockázatából ne csak az aukciós ház, hanem az eladó is részesüljön. Amennyiben az eladó nem fogadja el a szakemberek árjavaslatát, úgy saját kockázatára jelölhet majd árat, ám ha ezért nem lesz vevő, akkor fizetnie kell.

De most még a kompromisszumok nyomán kialakított árakért sorakozhatnak föl a vevők. Az árak nem magasabbak, mint mondjuk egy éve, hisz zömükben a 40–90 ezer forint között mozognak az átlagosabb képek esetében. A csúcson szereplő néhány műnél, amely klasszissal emelkedik ki a sorból, jellemzően a 150–350 ezer forintos induló árral találkozni. Ennyiért indulnak a legnagyobb nevek tucatjai, döntően a galéria célkitűzésének megfelelően magyar mesterek a XX. századból.

Az persze sejthető, hogy *Kontuly* Béla Csendélete nem marad 55 ezres induló árán, s *Vaszary* János Virágcsendélete sem bénítja le a kalapács mozgását a rajtot jelentő 250 ezer forintnál. A fölfedezni valók sorába tartozik titkos mestermunkaként *Gruber* Béla Kontyos nő kék ruhában című vászna, amelynek ára 180 ezer forint a rajtnál. A korán elhalt, mindössze négy esztendő termését hátrahagyó művész kiállítását követő sikerei Franciaországban messze jobb árakat gerjesztettek.

Rippl-Rónai József: Apám és anyám (olaj, vászon 60x80,50 cm) Kikiáltási ára: 500 000 Ft

Az ismert nagy nevek fölsorolására nem igazán illendő vállalkoznunk, hisz őket úgyis mindenki megtalálja magának az aukciós kiállításon, amely már e hét végén is programja lehet a családnak a Kossuth Lajos utca 12. félemeletén 10-től este hétig.

A tervek szerint alig leszünk túl a festményárverésen, máris vizslathatjuk a december 10-ére – a választások miatt előrehozott – *4. kisgrafikai* aukció anyagát, feltéve, ha marad rávalónk. A kínálat pedig itt is gazdag lesz, hasonlóan az egy év előttihez. Most is betölti a matinét a várhatóan 250 körüli tétel, amelyet a kisaukciók rendje szerint a Galériában tartanak. Itt várhatóan az árak lehetővé teszik bárki számára, hogy a fenyőfa alá egyedi, igényes ajándékot vásároljon. S hogy a terminusok bősége teljes zavart okozzon, hová is menjünk árverésre, december 4-én, ugyancsak a Műgyűjtők kínálnak *judaikai gyűjteményt* eladásra.

Az erőltetett menet, ami nyilvánvalóan a ház számára sem sétagalopp, azt eredményezte, hogy a *cirkuszgyűjtemény árverése* – meghirdetése ellenére – *idén elmarad.* Most már csupán azon gondolkozhatunk el, milyen szerencsések is vagyunk, hisz vélhetően az év végi árverési hajrában cirkuszra már tán költenivalónk sem marad.

Ács Ermes Károly

Hiányt pótló kötet

Régi fényképezőgépek

Egy olyan kötetről szeretnénk szólni, amely már a jövő év elején nagyban megkönnyítheti azok a dolgát, akik fotórégiségeket, régi fényképezőgépeket, objektíveket kívánnak vásárolni a következő *Soós-árverésen* vagy később valamely régiségkereskedőnél. *Szabó* Tibor–*Vidra* József *Régi fényképezőgépek* című kötete, amelyet a *Műszaki Könyvkiadó* jelentetett meg, rég várt kalauza a kamerák kedvelőinek.

A könyv a fényképezőgépek fejlődéstörténetét a kezdetektől 1950-ig követi nyomon. „Ez az időszak két részre bontható – írják a szerzők. – Arisztotelésztől 1839-ig tart az előzmények, a fotografálás kialakulásának kora... Az 1839-től 1950-ig terjedő időszak a fényképezőgépek őskora és egyúttal hőskora." A sok képpel, részletes képaláírással illusztrált, albumszerű mű fényképanyagának döntő többsége az *Országos Műszaki Múzeum* régi fényképezőgép-gyűjteményének darabjait ábrázolja, s így legalább e kötetén keresztül bepillanthatunk ennek a látatlan múzeumnak az anyagába is.

A szerzőpáros nemcsak a gépek ismertetését, leírását végzi el, hanem a kötet végén tanácsokat és megjegyzéseket tesz a gépek *hazai adásvételével* kapcsolatban. Olyan tudnivalókat magyaráznak el például, hogy a házilag készített egyedi gépeken kívül is vannak olyan fényképezőgépek, amelyen nem olvasható a gép neve. Ezek általában a múlt században készültek. Figyelmeztetnek a leggyakoribb hamisításokra, „minden gyűjtőnek tudnia kell – írják –, hogy számos, második világháború előtti – Leitz-licenc alapján készített – FED, majd később Zorkij gépet Leicává hamisítottak". Felsorolnak néhány olyan vizsgálati szempontot, amelyet vásárláskor ajánlatos figyelembe venni.

Külön fejezetben szólnak a hazai régi fényképezőgép-piacról. Arra hívják fel a figyelmet, hogy a jelenlegi árak *jóval magasabbak* a mérvadó külföldi katalógusáraknál. „Az irreális árakkal való kísérletezésre azért van mód jelenleg is – szól a magyarázat –, mert az átlagérdeklődő a régi kamerák valós árviszonyairól teljesen tájékozatlan, és így – az ár értékmérő szerepét túlértékelve – elhiszi, hogy a kirakatban felkínált fényképezőgép értékét az ár fejezi ki. Sajnos hazánkban ez ideig semmilyen árjegyzék, katalógus sem jelent meg, amelyből megtudható lenne, hogy a gyűjtésre érdemes antik és klasszikus kamerák milyen értékűek." Egy árjegyzék azért ismert, Soós András fotócikk-kereskedésének aukcióira rendszeresen készül katalógus, amely évek óta a gyűjtők egyetlen tájékozódási lehetősége. Igaz, nem „műfajtiszta", a fotórégiségek mellett játékok árlistáját is tartalmazza. A kötet szerzői felhívják a figyelmet egy angol nyelvű kiadványra, amely kameraárak tekintetében világszerte leginkább elfogadott: a *McKeown's: Price Guide to Antique and Classic Cameras* rendszeresen megújított katalógusából példákat is idéznek.

Kötelességünk megemlíteni, hogy a *Régi fényképezőgépek* megjelenésekor az egyik neves fotótechnikai-történeti szakértő több adat téves voltára hívta fel a figyelmet a *fotó* című magazin hasábjain. Ilyen nagy mennyiségű információhalmaz esetében, mint amit ez a könyv is hordoz, mindig van bizonyos hibaszázalék. Nincsen ez másképpen a legnevesebb lexikonoknál, évkönyveknél sem, akad hiba tehát ebben a kötetben is. De ezzel együtt a mű igen jelentős. Nagy szükség volt már rá. Jó lenne, ha még több szakkönyv segítene eligazodni ezen a piacon.

(hajdú)

Könyvritkaságot a Kempinskiből

Nő a konkurencia az antikváriumok között, ezzel együtt a szakmát komolyan vevő antikváriusok minél sztárabb profilt próbálnak kialakítani. A patinás *Forgács Antikvárium* – megtartva a Stollár Béla utcai boltot is – alig egy hónapja a *Kempinski Szálló* földszinti üzletsorán megnyitotta kihelyezett részlegét. Divatáruk és egyéb cikkek szomszédságában talán furcsák a ritka könyvek – de csak nálunk. Külföldön bevett gyakorlat, hogy a szállóvendégeket helyben minél tökéletesebben ki kell szolgálni.

Rozsics István, az antikvárium „szürke eminenciása" jó benyomásokról tud beszámolni viszonylag rövid idő után is:

– A ritka könyvekkel és különleges művészeti kínálatunkkal a luxusszálloda üzletember vendégeit kívántuk megcélozni. Másrészt ez a hotel a magyar gazdasági elitnek is frekventált helye, mondhatnám, ez az elit egyidős a két éve megnyitott szállodával. Tudjuk, hogy gyűjtők is vannak a vendégek között, de a nem gyűjtők is kedvet kaphatnak itt egy vásárlásra. A könyv szellemi rangját is megpróbáljuk visszaadni itteni jelenlétünkkel. Az árainkkal a nemzetközi és magyar viszonyok közti kényes egyensúlyt próbáljuk megteremteni. A kínálatunk tehát az előbbi szándékokhoz igazodik: látható itt *Munkácsy*-festmény *(Esti táj holdfényben),* XVII. századi metszet Budáról, *Churchill* 1900-ban megjelent délafrikai útibeszámolója angolul, avagy XVI. századi Josephus *Flavius*-kiadás.

A német, angol, francia és más idegen nyelvű könyvek mellett azért a magyar irodalom hírének öregbítéséről sem feledkeznek meg: *Déry* Tibor, *Nemeskürty* István, *Konrád* György, *Krasznahorkai* László idegen nyelvű köteteit is kínálják. És még egy kuriózumot: azt a CD-t, amely *Nietzsche* zeneszerzői munkásságát érzékelteti, benne *Petőfi*-dalokkal, amelyeket egy októberi koncerten a Kempinskiben énekelt Maria Tereza *Uribe.*

(m–ó)

A műkincsrovatot szerkeszti: Hajdú Éva

PÉNZ PLUSZ PIAC

A MAGYAR HÍRLAP ÜZLETI MELLÉKLETE

1994. augusztus 12., péntek

SZERKESZTI: VITÉZ F. IBOLYA

Kovács Gábor: kétséges az MRP—MBO kivásárlások sorsa

Erőltetetten magánosítottak

A Bankár Kft. mindeddig saját számlás tranzakciókat hajtott végre, amelynek egyik legjobb példája a Nagykanizsai Sörgyár többségi részesedésének megvásárlása. A kft. ugyanakkor tanácsadóként feltűnt a Kontrax csődegyezség-előkészítő periódusában, illetve — s erről már kevesebben tudnak — a Lupis-ügyben a társadalombiztosítás tanácsadójaként. A társaság, bár nem szakít eddigi tevékenységével, ezentúl a szolgáltatásra, tanácsadásra kívánja helyezni a hangsúlyt — szögezte le Kovács Gábor ügyvezető igazgató.

Kovács Gábor

FOTÓ: CZAGÁNY BALÁZS

— Miért kapcsolódtak be a Lupis-ügybe?

— Mert azt láttuk, hogy mérhetetlen hozzá nem értést tanúsítanak a hitelezők, s mindenki a saját perifériális érdekét próbálta képviselni. Nem vették észre, hogy először a legkisebb közös többszöröst kell megtalálni, hogy utána érdekeik érvényesülhessenek. Megkerestük a társadalombiztosítót azzal, hogy amennyiben megbíznak tanácsadással, úgy vélhetően növelni tudjuk a bennragadt követelésből remélhető összeg nagyságát.

— Miért maradtak mindvégig a háttérben?

— Aki csak a csődegyezség előkészítő periódusában megjelent, az arra törekedett, hogy — mivel ismeretlen játékos volt a piacon — a neve minél többször forogjon a médiumokban. Nekünk az volt a szempontunk, hogy megoldjuk a feladatot, s ehhez nem kellett a nagy nyilvánosság. Sikerként könyvelhettük el, hogy nekünk is szerepünk volt annak a koncepciónak az előkészítésében, amely alapján a nagyhitelezők elfogadták a csődegyezséget. Munkánk ezzel nem ért véget, hiszen van egy hat és fél éves periódus, amíg a fejlesztési projekt beérik.

— Hogyan értékeli azt, hogy a brókerházból létrejövő ingatlanhasznosító társaságban Lupis József 9 százalékos részesedéshez jutott?

— A részvénypakett gyakorlatilag semmire nem elég, ám Lupis József személyes jelenléte az elkövetkező hat és fél évben szükségesnek látszik. Az egész csődkoncepció lényege, hogy a hitelezők nagyobb biztonságba kerüljenek, s ehhez szerződésekre van szükség. Nincs jelentősége annak, hogy Lupis 10 százalék alatt mekkora részesedéssel rendelkezik, mert ezeknek a részvényeknek az értéke nulla. Ez inkább csak gesztus a hitelezők részéről. Amit Lupis csinált, azért biztos felelősségre vonják, ám jelen esetben egy feladat van, amit meg kell oldani, méghozzá úgy, hogy a hitelezők a lehető legkisebb veszteséget szenvedjék. A társaságba először is pénzt kell tenni, hogy a hitelezők követelése megtérüljön. Tény azonban, hogy jelen pillanatban ennek a cégnek a Postabankon kívül értelmes ember nem ad kölcsönt, ez a cég ugyanis nem hitelképes.

— Tavaly a Kontrax tanácsadójaként szintén egy csődegyezség-előkészítési fázisban bukkant fel a társaság.

— Akkor az adós bízott meg a tanácsadással. Megtanultuk, hogy az ügy érdekében sokkal többet tudunk tenni, ha a hitelezők oldaláról szemléljük a történteket, ellenkező esetben óhatatlanul konfrontálódunk a hitelezőkkel. Akik pedig rendkívül emocionálisan viselkednek, ahogy ez a Lupis-ügynél is bebizonyosodott. Ha a hitelezők így utólag visszatekintenének a Kontrax-ügyre, akkor azt mondanák, hogy nem lett volna szabad meghiúsítani azt az egyezséget, amelyet az asztalra letettünk. Így a bukás sokkal nagyobb lesz, mint ahogy lett volna egy kontrollált folyamat során. Igaz, akkor egy másik csődtörvény volt életben, a hitelezők 100 százalékának hozzájárulása kellett az egyezséghez. Munkánkat nem könyveljük el kudarcként, sőt a hozzáértők azt mondták, hogy profi munkát végeztünk.

— Többen megkondították már a vészharangot, mondván, a tulajdonhoz jutó dolgozói-menedzsment konzorciumok nem lesznek képesek visszafizetni a vásárláskor felvett hitelt. S így nem csupán ők buknak el, hanem cégük is. A Nagykanizsai Sörgyár talán már ezt igazolná?

— Szkeptikus vagyok az MRP—MBO kivásárlásokat illetően. Kevés kivételtől eltekintve az általuk megvásárolt társaságok nincsenek abban az állapotban, hogy fejlődjenek, és egyúttal kitermeljék a hitelnek megfelelő összeget. A Nagykanizsai Sörgyár esetében is arról volt szó, hogy az MRP—MBO konzorcium E-hitelből megvette a céget, ám a hitelező Postabank figyelmeztetett: egy szép napon nem tudták volna visszafizetni a törlesztőrészletet. Ekkor léptünk közbe, egy hét leforgása alatt megvizsgáltuk a céget, s aláírtuk az adásvételi szerződést. 1993. december elején mintegy 400 milliós veszteséget ért el az 1 milliárd forint alaptőkéjű cég. Tavaly decemberben piaci részesedése 7,6 százalékra csökkent, ősszel elvesztette vezető sörét, a Holstent, s emellett óriási adósságállománnyal rendelkezett. Első lépésünk az volt, hogy 20 napon belül külföldi befektetőt találtunk a cégbe, hogy ugyanazt az adómentességet biztosítsuk, amelyet az összes többi hazai sörgyár már élvezett, mivel külföldi multinacionális befektető kezében volt. Elvi megegyezést kötöttünk három nagyhitelezővel — APEH, Postabank, MHB —, amelynek értelmében az adósságállományt sikerült átütemezni, s egy kis levegőhöz jutottunk. Ezzel párhuzamosan a Postabank mint részvényes beszállt a sörgyárba. Komoly átstrukturálási folyamatot indítottunk el: a Hofbrau sört bevezettük a piacon, s eddig 600 Hofbrau-kocsmát nyitottunk az országban. Kidolgoztunk egy likviditás-válságmenedzselési tervet, amely többek között a felesleges eszközök értékesítését foglalta magában, illetve készpénz pumpálását jelentette a cégbe. Ami nem ad optimizmusra okot, az a termékösszetétel. A piac ugyanis eltolódott az olcsóbb sörök irányába, a fizetőképes kereslet csökkenése miatt.

— Felröppent a hír, hogy a Bankár Kft. értékesítette a céget, majd a hírt cáfolták. Mi a jelenlegi helyzet?

— A sörgyár megvételekor kijelentettük, hogy mi csupán válságmenedzseljük a céget, s az első adandó alkalommal eladjuk. Továbbra is ezt az elvet valjuk. A Nagykanizsai Sörgyárral talán lezárulni látszik egy periódus, a Bankár Kft. ugyanis a saját számlás vállalatvásárlásokról a szolgáltatásokra helyezi a hangsúlyt.

— Mit takar mindez?

— Az Első Országos Önkéntes Nyugdíjpénztár hamarosan megkapja az engedélyt, s a vagyonkezelői feladatokat a Bankár Kft. látná el. A nyugdíjpénztárhoz bárki csatlakozhat. A szándéknyilatkozatot eddig aláírók között — amely társaságoknál összesen 10 ezren dolgoznak — olyan tekintélyes cégek találhatók, mint az Egis vagy a CIB. A nyugdíjpénztárnak ugyanis csak akkor van értelme, ha nagy. A törvény szigorú előírásokat tartalmaz arra vonatkozóan, hogy a pénz hány százalékát mibe szabad fektetni, például a tőke legalább 60 százalékát állampapírba, s csupán elhanyagolható százalékát vállalatvásárlásba.

— Ez azt jelenti, hogy a válságmenedzselés háttérbe szorul?

— Szó sincs róla. Előkészület alatt van egy 60 milliós dolláros, középlejáratú befektetési alap, amelyhez a tőkét külföldi pénzintézetek biztosítják, s a tőkét mi kezelnénk. Ezt az összeget nehéz helyzetben lévő vállalatok felvásárlására szeretnénk fektetni. Első lépcsőben 10-15 cégről lenne szó, s szeptemberben már meg is jelennénk a piacon. A cél a vállalat újrastrukturálása lenne, s kizárólag többségi részesedést vásárolnánk. A különbség csupán annyi, hogy nem saját számlára vásárolunk, hanem megbízásból. Sokkal több pénzt kezelünk így, ám ugyanazokat a feladatokat látjuk el.

— Milyen forrásból szerzik a vállalatokat?

— Felszámoláson már átesett társaságok, az Állami Vagyonügynökség és az Állami Vagyonkezelő Rt. portfóliójában szereplő rossz pénzügyi helyzetben lévő, nehezen értékesíthető cégek jelenthetik a forrás egy részét. Másrészt azzal számolok, hogy sok MRP—MBO szervezet bedobja a törülközőt, s hajlandó lesz eladni a cégét, avagy a bankok elveszik tőlük, ám ők nem tudnak mit kezdeni velük. Ezenkívül a pénzintézetek olyan helyzetbe kerülhetnek, hogy a vállalatok hiteleiket részvényekké konvertálják, s a bankok ugyancsak olyan részesedéshez jutnak, amellyel nem tudnak mit kezdeni. Emellett az MBFB portfóliójában a hitelkonszolidációból kifolyólag is sok társaság van, amely érdekelhet minket. Úgy vélem, egy erőltetett magánosítás ment végbe Magyarországon, ami a pénzkímélő eszközök megjelenésével járt együtt. A menedzsment nehezen vette tudomásul, hogy a cégnek új tulajdonosa lesz, azaz véget ér „kiskirálysága", s inkább úgy döntött: sajátmaga veszi meg a vállalatot. Az ehhez szükséges pénz azonban hiányzott, hitelre vásárolt, ám tíz esetből kilencnél biztos, hogy bukásra van ítélve a vállalkozás. A gond csak az, hogy közben romlik a társaság eredményessége. Minél hamarabb belátja az MBO, illetve az MRP, hogy egy szakmai vagy pénzügyi befektetőnek kell átengedni a vezetést, annál jobb árfolyamon tudja még eladni a többségi részesedést.

Farkas Barbara

Péntektől péntekig

Jogállam helyett csak jogálom?

A magyarországi jogszolgáltatási károsultak szervezetét alapítja meg hazánkban egy svájci cég. Ehhez az itt székelő külföldi képviseletek segítségét is igénybe kívánja venni. Az ügy tulajdonképpen akár apróságnak is tekinthető, ugyanakkor mégiscsak kínos. Arra mutat rá, hogy az úgynevezett jogállamban, a még csak alakuló piacgazdaságban mennyire kiszolgáltatott tud lenni egy külföldi is, aki legfeljebb azt a „hibát" követte el, hogy Magyarországon akart üzletelni. S nem készült fel lelkileg arra — hogy is készülhetett volna fel? —, hogy itt, az államtalanítás kellős közepén, a tulajdonosváltás közben meglehetősen ingatag sok minden. Így például az üzleti életben előkerülhetnek olyan módszerek, amelyek Európa nyugati felén már legfeljebb csak a maffiagazdaságban használatosak. A konszolidált üzleti világban nem.

Történt pedig, hogy e külföldi cég Csepelen raktárhelyiségeket bérelt, ahol mintegy tízmillió márka értékű nyomdagépet tárolt. Közben a helyiség jelenlegi és volt tulajdonosa között vita robbant, ki, aminek a végén az előd kiüríttette a raktárt. A milliós külföldi gépek a szabad ég alá kerültek, az egész ügyben vétlen külföldi meg szaladgálhatott rendőrhöz, ügyészhez, segítség sehonnan nem érkezett. Ez legfeljebb a külföldit lepte meg. Tulajdonosok közti jogvitába a rendőrség nem szívesen avatkozik be nálunk, az egyéb jogi lehetőségek meg hosszadalmasak. Úgyhogy ha valaki ilyenbe csöppen bele, annak szinte reménytelen a helyzete. Ráadásul még felkészülni sem lehet egy ilyen esetre.

Egy Svájcból érkező cég bizonyára meglepődik ezen. Az itthoni klímához szokott hazai vállalkozók kevésbé. Itt még minden előfordulhat: az is, hogy valaki olyan terméket, házat stb. árul például, ami nem is az övé. Vagy már többszörösen túladott rajta. S a vevő tehetetlen. Hiába ment el korábban mondjuk a földhivatalhoz, s lobogtatja az onnan kapott friss telekkönyvi kivonatot, az semmit sem ér. A hivatalok túlterheltek, technikai segítség meg alig, így képtelenek naprakészen követni a tulajdoni változásokat. Mit naprakészen... Az sem ritka, ha fél évet késik a szükséges változások bejegyzése. Így aztán szabad a gazda. Minden megtörténhet, amit egy szárnyaló fantáziájú, s a jogszabályokat nem szentírásnak tekintő cég vagy éppen magánszemély kitalál. Gondoljuk csak meg: loptak már el nálunk egy egész gyárat fényes nappal. A tulajdonos utána mehetett a MÉH-telepre, de már oda is hiába. Sovány vigasz, hogy a bűnösnek azóta már az igazságszolgáltatás előtt kell számot adnia tettéről.

De a másik oldalon sem csak angyalok vannak. Ahol az üzleti életben minden megtörténhet, ahol a zavarosban lehet halászni, ott az úgynevezett kalandortőke is megjelenik. Néha csak kalandorként, tőke nélkül. Sokszor elég egy cégalapítás — a bejegyzés itt is hónapokkal követi csak a tényleges alapítást —, és már kezdődhet az üzlet. Ellenőrizni nehéz — információk szinte sehonnan nem kaphatók a bejegyzés alatt állókról. Ez a „kellemes" állapot később előidézhető úgy is, hogy a titkolózó cég adatmódosítást jelent be. Akkor kezdődhet minden elölről, ennél biztosabb inkognitót találni sem lehet.

Ráadásul ez a helyzet nem fog egy csapásra megváltozni. Ehhez hiányoznak a feltételek. A technika, a jó szervezés, a méltányos fizetés; kevés a jól képzett személyzet. Ez az állami hivatalokban általában jellemző, a magánszférában egy fokkal talán jobbak az állapotok. A bíróságokon például nincs elég bíró. A bajok okát egy külföldinek nehéz elmagyarázni, ahhoz néhány évet Európa keleti felén kellett volna élnie. Nálunk egy-egy pernél még a tárgyalás kitűzésére is mimimum hónapokat kell várni. És hol van még akkor az ítélet? Innen nézve nem is annyira meglepő, ha terjed az önbíráskodás, ami persze a legveszélyesebb, s jogállamban elfogadhatatlan megoldás. A svájci cég esete is ezt jelzi. Két magyar cég jogvitájának egy külföldi lett az áldozata. A vétlen harmadik.

Vétlenek azok a befektetők is, akik most pórul járhatnak. Persze, csak akkor, ha a Pénzügyminisztérium adókedvezmény-megvonási ötlete törvénymódosítássá válik. De nem eszik olyan forrón a kását. A hároméves futamidejű állampapírokra éppen az idén vezették be a kedvezményt. Nagy vita előzte meg s követte az exkonnak ezt a lépését. Így akár szükségszerű is, hogy a mostani kormány ezt megszüntesse. Minek ösztönözni azt, ami a legtonságosabb, s ami a magas kamat miatt úgy is vonzó? A kérdés jogos, így az is, a Pénzügyminisztérium lépni kíván. viszont kevésbé dicséretes, hogy már óber elsejétől, azaz év közben bevezek e módosítást. Az utóbbi napokban alább arról nem hallani, hogy ezt visszenőleges hatállyal tennék. Mert akkor hődne el igazán a haddelhadd...

Dz év közbeni módosítás se igazán elfogható. „Úriember ilyet nem tesz.– érvel az egyik brókercég vezetője. Dol itt az úriember? Most csak egy pénzi gondoktól roskadozó új kormány láth: amelyik első nagy lendületében gyo bejelentette, mi mindent akar elvent melni, megszüntetni. A befektetésiadedvezmény e csomagban igazán kis tétel számít. Legalábbis a bevételek oldál. Úgyhogy itt lehetne nagyvonalúbb állam. Nem elegáns menet közben elvc, eltörölni. Visszamenőleg nem is lehekkor már perek tucatjaival kell számoNo meg az így bekövetkező tekintélyvesztéssel. Megéri?

Ív, új szabályok — ez már védhetőbb fogadhatóbb lehetne. S növelné a polyk befektetési biztonságát. Ez se sem még ha nehéz is lenne belőle gyorsan ségvetési bevételt produkálni.

K. I.

VENDÉGKOMMENTÁR

Pénzpolitikai tévhitek és féligazságok

Bod Péter Ákos, a Magyar Nemzeti Bank elnöke

Ezeken a hasábokon két éve foglaltam össze a kamatok és az infláció alakulásáról, valamint a gazdasági növekedés megindulásának feltételeiről vallott nézeteimet. Az akkori írást átfutva ismét csak megállapítható, hogy bizony könnyebb egy gazdasági nyavalyát diagnosztizálni, mint orvosolni.

1992 augusztusában a nemzetgazdasági stabilizációról azt állapíthattam meg, hogy a külső egyensúly terén a reméltnél is gyorsabb a haladás, az inflációs előirányzat pedig a várt szerint halad, ám a piaci intézményrendszer kifejlődése lassabb a szükségesnél. Ezt írtam: „Ezért az intézményi rendszer még hiányzó elemeinek megteremtésében a növekedés fontos előfeltételét látom, az intézményfejlesztés felgyorsítására irányuló kormányzati munkálatokat (az úgynevezett gazdasági stratégiai munkacsoport működését) pedig hasznosnak tartom. Nem ítélem viszont megfelelőnek a munkanélküli-segélyezés rendjét, a társadalombiztosítás intézményi és finanszírozási rendszerét. Az állami bevételek csökkenése mögött tartós szerkezeti okok húzódnak meg, ennek fényében viszont különösen költséges az egészségügy, a családi pótlék, az oktatásügy. Jórészt ezen tételek miatt nő az államháztartás hiánya, veszélyeztetve a gazdasági stabilizálást."

Sajnos az élet nem cáfolt rá arra a megállapításra, hogy a piaci intézményrendszer kialakulása hosszadalmas dolog. Az 1992. júliusi „a gazdasági növekedés megalapozását célzó legfontosabb rövid távú feladatokat tartalmazó kormányzati munkaprogram" a biztosítópénztárak, a hitelgarancia-intézmények, a kockázatitőke-intézmények és befektetési társaságok, a jelzálogintézmények, hitelinformációs rendszer, regionális fejlesztési társaságok létrehozását irányozta elő; mindezek megszületése vagy elmaradt vagy jócskán késett, de mindenképpen a gazdaság megérett igényei mögött kullogott.

A finanszírozási ügyeket illetően visszatérően szóltam a lakossági kamatjövedelmeket terhelő (akkori) 20 százalékos forrásadó mérsékléséről, mint annak egyik előfeltételéről, hogy a mérséklődő kamatszint ne vezessen negatív reálkamatlábhoz. Másik visszatérő ügy a privatizációs bevételek hovafordítása: ilyen jelentős államadósság mellett a vagyoncsökkenésből származó bevételeket az adósságállomány növekedésének fékezésére kell felhasználni.

A kamatadón keresztüli megtakarítás-adóztatás mértéke minden ésszerű várakozással szemben 1993 végéig fennmaradt. Az államháztartási hiány magas szinten való megragadása kiélezte a monetáris és a költségvetési politika közti elkerülhetetlen ellentéteket. Ezért is lassabban lehetett mérsékelni a pénzügyi közvetítést sújtó kváziadókat (lásd a kereskedelmi bankok kötelező tartalékrátájának és a kötelező tartalékra fizetett kamatnak az ügyét.)

Ez az ellentét szerencsétlen mozgásformát öltött 1993 végén azzal, hogy az 1994-re szóló költségvetési törvény részeként megemelték a deficit jegybanki finanszírozásának részarányát. A szóban forgó törvény arra is kötelezi a jegybankot (értelmezésem szerint csak az 1994-es évre), hogy a hitelezési korlát eléréséig a kibocsátandó állami értékpapírokra az MNB értékesítési garanciát nyújtson.

Ez a törvény a korábbi szabályokat monetáris szempontból fellazította. Maga a monetáris politika azonban nem lazul fel ettől szükségszerűen. Amennyivel nagyobb költségvetés-finanszírozásra kényszerül rá az MNB, annyival kell csökkentenie a gazdaság egyéb szektorainak finanszírozását ahhoz, hogy a teljes gazdaság jegybanki túlfinanszírozása ne következzék be.

És itt különféle tévhitek és féligazságok vannak közforgalomban. Az egyik téveszme az, hogy a költségvetés hiánya nagy növekedésnek indult. Nem erről van szó. Ha a nemzetközi összehasonlításra alkalmas úgynevezett GFS-rendszerű hiányt veszem, akkor — a konszolidált államháztartási hiányból az adósságtörlesztési tételeket levonva — 1992-re a hivatalosan mért nemzeti összteremknek 6,7 százalékára rúgott a finanszírozandó hiány, 1993-ban pedig 5,5 százalék volt a finanszírozási szükséglet, míg ez évre körülbelül 6 százalék várható.

A hiány persze nagy. Nem is annyira nemzetközileg, még csak nem is a háztartások nettó pénzbeli megtakarítási pozíciójához képest. Elsősorban inkább ahhoz képest, hogy a magyar gazdaságnak jelentős beruházásokra van szüksége az üzleti szektorokban. Az 1993-as év nagy változása éppen abban állott, hogy a korábbi évekkel szemben az üzleti szektor felhalmozási kiadásai is növekedésnek indultak. Hasonlóképpen a háztartások megtakarításainak egy része már nem pénzre, hanem reáltárgyakra irányult (sokan évek óta elhalasztott lakásfelújítási, tartósfogyasztásicikk-vételi, autócserélési döntéseikre megérettnek látták az időt), megnőtt a privatizációban való lakossági részvétel, részvényvétel stb. Végeredményben a háztartások nettó pénzbeli megtakarításának többlete már nem fedezte az üzleti szektor és az államháztartás nettó kiadásainak együttes növekedését. Tavaly a vállalati-kisvállalkozói szektor belföldi hiteleinek állománya — a hitel- és bankkonszolidáció hatásait kiszűrve — körülbelül 20 százalékkal nőtt. Az év eddig eltelt részében — hasonló korrekciókkal — körülbelül 25 százalékra tehető a vállalkozói hitelállomány éves szinten mért növekedése. Mindez akkor volna örömteli fejlemény, ha az államháztartás finanszírozási szükséglete hasonló nagyságban visszaszorulna. Ellenkező esetben a külföldi takarít meg helyettünk. Az is lehetséges, de már kockázatosabb, ha a külső forrás bevonását tudatosan folytatjuk, elsősorban természetesen az adósságot nem növelő tőkemozgások (külföldi működőtőke) magas szintjének fenntartásával.

Ez átvezet egy másik féligazsághoz. Gyakran elhangzik az a kritika, hogy a monetáris politika nem reagált kellően, vagy éppen túlreagált (utalva a legutóbbi 12 hónap repokamatainak az emelésére). Közhelyszerű igazság, hogy a reagálás milyenségét csak ex post lehet megítélni. Ha az MNB csökkenti-emeli rövid távú kamatait, akkor mindig kérdéses, hogy a kereskedelmi bankok mikor és mennyivel változtatnak üzleti kamataikon, és maga a reálgazdaság hogyan alkalmazkodik az új kamatszinthez. Továbbá: egy gazdaságot csakis a gazdaságpolitikai eszközök együttese (policy mix) tarthat a kijelölt pályán. Ha valamelyik területen elcsúszás következik be vagy a gazdaságot sokk éri, akkor az egyik eszköz bizonyos mértékig átvállalhat terheket a többitől. A mixen belüli helyettesítésnek azonban vannak természetes korlátai. Ha a felhalmozási tevékenység gyenge, a kamatszint mérséklésével némileg ösztönözni lehet azt. Ha ellenben a beruházási szándékok a lehetségesnél gyorsabban nőnek, akkor a kamatszint emelésével fékezni lehet az expanziót. A tervezettnél nagyobb bérkiáramlást vagy költségvetésikiadás-növekedést bizonyos mértékig fékezni lehet a kamatpolitikával. A monetáris eszközök alkalmazásának a hatékonysága azonban fokozatosan csökkenni kezd, és egyre nagyobb mellékhatásokkal jár az eszközök túlzott használata.

Nincs senkinek olyan illúziója, hogy jó magas reálkamatszinttel helyreállítható lenne a külső fizetési mérleg helyzete. Azt azonban látni kell, hogy a gazdaságpolitikai eszköztár bizonyos elemeinek alkalmazását intézményi korlátok befolyásolják. Így például egy jóváhagyott költségvetést csak parlamenti eszközökkel lehet módosítani, ami politikai akaratképzési és alkotmányos feltételeket követel meg. A monetáris politikai eszköztárnak addig is alkalmazkodnia kell a helyzethez. Példaként utalhatok arra, hogy a jegybank a tavaly nyáron elkezdett kamatemelési törekvését ez év első felében több lépésben folytatta, hiszen nem lehetett arra számítani, hogy az új kormány hivatalba lépése előtt a költségvetési, privatizációs és bérpolitikai egyensúlyi szempontból tekintve kedvező fordulatot vesz.

Végül utalni kell a monetáris eszköztár manapság legaktívabb elemére (a repokamatokra) és az azzal kapcsolatos téveszmékre. A központi bank ismeretes módon a központi kormányzat mellett a bankszektort is refinanszírozza. A kereskedelmi bankoknak nyújtott kiegészítő hitel mennyiségével az MNB a pénzmennyiséget, a bankrendszer likviditását tudja szabályozni. Míg az államháztartás refinanszírozását intézményi korlátok merevvé teszik, addig a bankrendszer refinanszírozásában sokkal nagyobb a mozgástere a központi banknak. Ezért abban önmagában semmi meglepő nincs, hogy a kereskedelmi bankoknak nyújtott hitel mennyisége és annak ára hektikusan változik. A tavalyi év elejétől új rendszer alakult ki, amennyiben a nemzeti bank és a kereskedelmi bankok közötti refinanszírozási kapcsolatot állampapírok visszavásárlásához kötötték. Ez új és rugalmas eszköz a monetáris politika szolgálatában. Jelenleg az év elejéhez képest mintegy 25 milliárd forinttal kisebb nettó refinanszírozást nyújt a központi bank a kereskedelmi bankoknak. Ebben csapódik le az az erőfeszítés, hogy az egyéb nemzetgazdasági folyamatok ellenére igyekezzünk visszatérni a célul kitűzött egyensúlyi állapothoz. Ha azonban egyfelől jelentős a pénzigénye a központi kormányzatnak és a különböző alapoknak, valamint gyorsan nő a gazdasági szektor hiteligénye, másfelől a jegybank a külső pozíció kézben tartása céljából korlátozni igyekszik refinanszírozását, akkor ebből kézenfekvő módon adódik az, hogy a pénz ára, a kamatszint nő. A nemzeti banktól szerzett kiegészítő, rövid lejáratú forrást és annak árát azonban nem lehet felelőssé tenni egy kereskedelmi bank betéti és hitelkamataiért. A kereskedelmi bank dolga az, hogy betétet gyűjtsön vagy a pénzpiacon forrást szerezzen, és azt hasznot hozó módon helyezze ki.

Az elmúlt napok jelentős változásokat hoztak. Nem is elsősorban a forint árfolyamainak egyszeri, jelentős kiigazítására gondolok, hanem a gazdaságpolitikai eszközegyüttes többi elemére vonatkozóan deklarált kormányzati álláspontra: a költségvetés idei és jövő évi szigorúbb tervezésére, a jövedelempolitikai kormányzati szándékra. Ezen eszközegyüttes ismeretében tudta az MNB elfogadni és támogatni a monetáris politikát érintő javaslatokat is.

A kiigazítás részeként a monetáris politikáról a terhek egy része lekerül. De tévedés lenne azt várni, hogy a depresszióból az (enyhe) növekedésbe való átmenet során lazulhat a pénzpolitika feszessége. A központi bank a kamatokat sem tudja tetszés szerint alakítani — legfeljebb a rövid lejáratúakat mozgathatja —, mivel a jövedelemtulajdonosoké a végső szó. Intézményfejlesztési és gazdaságszerkezeti gondokra szintén nincs kielégítő monetáris válasz, csakis reálgazdasági, jóléti rendszerbeli felelet.

Bod Péter Ákos

Árak, pénzek aukciók

Mit jelent a 8 százalékos leértékelés a műkereskedelemben?

Talán nem fölösleges időtöltés most, a nyolcszázalékos forintleértékelés utáni héten azzal foglalkozni, hogy megvizsgáljuk: vajon milyen hatással lehet a mostani s a még erre következő idei újabb, bár állítólag kisebb mértékű leértékelés a hazai műtárgy-régiség piacra. Bevezetőben szeretném felhívni a figyelmet arra a tényre, hogy a forintnak az egyébként lassan, de biztosan lefelé lebegő dollárral szembeni értékvesztése négy év alatt százszázalékos. Vagyis az adatok szerint 1990 nyarán 50-55 forint volt egy dollár, idén nyáron pedig 100-110.

Ha a német márkában vagy svájci frankban végezzük el ezt az összehasonlítást, akkor még nagyobb a különbség. Most minden másnak elébevágva csak annyit tennék hozzá a fenti adatokhoz, hogy régiséget vásárolni mindig és mindenkor jó befektetés, ám a kézzelfogható hozamunk mértékét befolyásolhatja, hogy milyen pénznemben fizettünk a szóban forgó régiségért. Az idei tavasztól kezdődően a BÁV árverésein hivatalosan lehet konvertibilis pénznemekben fizetni: korábban sok jó vevőjétől esett el a BÁV a bankokban kötelező pénzváltás miatt. Hadd idézzem fel a nemcsak mindenféle kereskedelem, hanem az állami bevétel gyarapítása, és a józan ész elleni gyakorlatot egy mondat erejéig.

Ha külföldi akart vásárolni a BÁV-árverésen, előre kinézte magának a tételek kikiáltási árát, kalkulált magának egy még megfelelő leütési árat (több tétel esetében többet), árverés előtt bement a bankba, márkát, dollárt, frankot, schillinget váltott forintra, aztán beült licitálni. Ha győzött, akkor boldogan fizetett, ha nem: váltotta vissza a forintját dollárra, márkára, schillingre, frankra: és mennyiért? Persze kérhetett türelmi időt másnapig (húsz százalék előleg fejében ezt magyar állampolgár is megteheti a forintjával), de kétszer fáradni egy helyett nem nagyon szokás ott, ahol az idő pénz. A külföldi ugyan megkérhette magyar ismerősét — ha volt olyan —, kölcsönözne másnapig néhány százezret; ez azonban talán még a mai nap is devizabűntettnek számít. Még akkor is, ha a szabadtéri vásárokon és régiségboltokban egyaránt el szoktak fogadni a fenti valutákból (meg másokból is), és a hatóság is jóhiszeműen feltételezi, hogy azt törvényesen felajánlják. Az én olvasatomban csak részben azért nem tolongott a hétmillió felnőtt az OTP-nél, hogy sürgősen kikapja a 800 dollárnyi valutáját, mert az emberek elszegényedtek; noha ez kétségtelenül igaz. Mert ha megvizsgálnánk, hogy a másfél hónapja ígérgetett-szellőztetett-lebegtetett leértékeléshír óta hány újabb 800 dolláros igénylés volt, szépen színesülne a kép.

A műtárgy-régiség piac nem úgy viselkedik, mint a devizapiac. A nemzeti valuta értékvesztése csak később érezteti a hatását, de elképzelhető, hogy akkor azonban a leértékelésnél nagyobb mértékben. A legnagyobb aukciós cégek nyár végén gyűjtögetik össze az év második felében megrendezendő nagy árverések anyagát. Kapásból meg lehet jósolni, hogy az eddigi — meglehetősen nyomott — árak magasabbak lesznek, mint voltak a tavasszal. Nézzünk most valamit, ami aránylag jól összehasonlítható: az ékszerárverések árszínvonalát. Korábban nemegyszer megírtam ezeken a hasábokon, hogy a tavalyi-tavalyelőtti árstruktúra mintha az idei év elején egy kicsit megbomlott volna.

Mit jelent ez? Az ideit megelőző 2-3 év gyakorlata azt mutatta, hogy az ékszerárveréseken kalapács alá vitt, ékszerben feldolgozott 14 karátos arany grammonkénti ára a kikiáltáskor 1000-1300 forint volt, leütéskor 1600-2000 forint lett. Az ugyancsak ékszerben feldolgozott briliánsok értéke tizedkarátonként körülbelül 10 ezer forint volt leütéskor (elvétések természetesen voltak felfelé-lefelé egyaránt az ékszer divatossága, fazonja, szépsége szerint). A fenti ár az idei év első felében nemhogy emelkedett volna, trendjét tekintve egyenesen süllyedt. A 14 karátos arany ékszer grammonkénti ára jó ha leütéskor meghaladta egy kevéssel az 1000-1200 forintot, a briliánsok tizedkarátonkénti ára pedig néha akkor sem érte el a fenti mértéket, ha mondjuk szolitergyűrűbe foglalt, egyetlen, szép, nagy 1 ct körüli briliáns vonzotta a tekintetet. Sokszor bizony csak a tekintetet, de a pénzt nem.

Valószínűleg éppen ez lehetett az oka annak, hogy az árverésre vitt ékszerek, nemesfémek és drágakövek nominális ára nem emelkedett az infláció vagy a pénzromlás arányában. Arról az egyszerű közgazdasági tényről volt szó ugyanis, hogy a felhalmozódott aukciós árukészletet el kellett adni. No nem bármilyen áron, de esetleg még a legkisebb haszonról lemondva is akár, csak a vételárhoz újra hozzájutva. Mert a jó kereskedő pontosan tudja, hogy nincs drágább és veszélyesebb áru, mint az, amelyik hosszabb ideje a raktárában poshad és aszalódik. Ez az aranyszabály a régiségekre is érvényes. A beléje fektetett pénz, ha nem mozdul, akkor leül az üzletmenet. A kereskedő inkább lemond a remélt haszonról, csak hogy eladhassa és ezáltal pénzhez jusson, amit abban a reményben forgathat meg újból, hogy az érte vett újabb régiség hamarabb elkél. Igaz ugyan, hogy a régiséget akkor lehet jó áron eladni, ha az embernek van türelme és anyagi biztonsága ahhoz, hogy kivárja rá a legjobb vevőt, de inflációs körülmények közt mégis okosabb mihamarabb megválni a piacképes árutömegtől.

Hirtelenjében két példát említenék. Előbb azt, amiről korábban írtam már e hasábokon. Az idei tavasz végén a numizmatikai tevékenységéről ismert Globe Galéria vezetősége úgy határozott, hogy a cégnél felgyülemlett festménykollekciót — meglehetősen szokatlan módon — lefelé licitálva árverezi el. Tudunk arról a világban és itthon is, hogy a kikiáltási árról — amennyiben nem volt fizetőképes kereslet — lefelé kezdtek licitálni. Természetesen a beadó tulajdonos előzetes engedélyével, és csak egy bizonyos határig. Napjainkban a Műgyűjtők Galériája kamaraárverésein lehet efféle üzletmenettel találkozni. A Globe Galéria azonban a teljes, kalapács alá vitt kollekciót lefelé licitáltatta (nyilvánvalóan a festmények tulajdonjoga a galériáé volt). Megesett, hogy a kikiáltási ár negyedéért, de minden egyes tétel vevőre lelt, a vásárlók jól jártak, mert aránylag alacsony áron művészeti régiséghez jutottak, a Globe Galéria is jól járt, mert pénzhez jutott (hat számjegyű végösszeghez), mégpedig olyan pénzhez, amelyet, ha csak a kikiáltási áron akarta volna dobra verni a képeket, soha nem kapmeg: így viszont minden tételt el tudott adni. (Ami az én véges emlékezetemet illeti, nem tudok olyan hazai művészetirégiség-árverésről, amelyen minden tételt megvettek volna.)

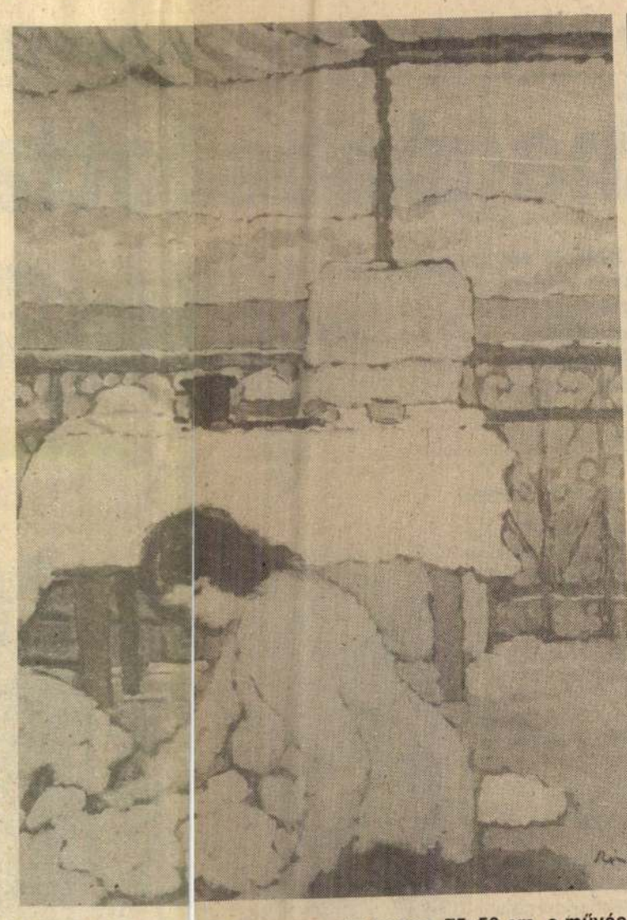

Rippl-Rónai József: Akt teraszon, olaj-karton, 75x56 cm, a művész 1909-ben festette. Rippl-Rónai-festményért idén már megadtak kétmillió forintot is, női portrét ábrázolt a krétával papírra vetett mű. Az itt látható festmény magántulajdonban van. Az emekledő árak esetleg előcsalogathatják a rejtőzködő műveket is

PÉLYI NÓRA REPRODUKCIÓJA

A másik példa a Nagyházi Galéria üzletviteléből adódik elő. Áprilisban, amikor a Sotheby's társulásával árverést rendezett, sokan tették szóvá az itthoni viszonyokhoz mérten magas árakat. A múlt héten személyesen győződhettem meg arról, hogy a Nagyházi Galéria immár mérsékelt árakon, feltételezhetően nagyon alacsony haszonkulccsal tetézve kínálja igen színvonalas régiségeit annak jeléül, hogy a galéria vezetősége nem az árszínvonalhoz ragaszkodik, hanem a tisztes bevételhez: ami még a vevőnek és az eladónak is megéri.

Ez azonban nem mehet a végtelenségig.

Augusztusban már lesz két ékszerkamaraárverés: 25-én a BÁV, 29-én a Pless & Fox rendezésében. (A BÁV még műtárgyakat is kalapács alá visz az ékszereken kívül.) Noha ezekre az árverésekre bizonyára betelt a felvételi árverési lista, és javában készülnek az árverési katalógusok, az egyes tételek árszintjére még nem lesz kézzelfogható hatással a múlt hét végi forintleértékelés. Legalábbis ami a kikiáltási árat illeti. Hogy a leütési árak esetében mi minden lesz képes előfordulni, annak idejekorán a tanúi leszünk. Mindenesetre nézzünk egy adatsort a legutóbbi ékszer-kamaraárverések eredményeiről s a leütési árak 8 százalékkal növelt áráról: ez az az ár ugyanis, amelyet magyar forintban ér jelenleg az adott ékszer, amennyiben vásárlója valamilyen konvertibilis valutában fizetett volna érte.

Ami engem illet, semmi kivetnivalót sem látnék abban, ha a nyár eleji kamaraárveréseken ékszereket vett tulajdonosok most beadnák azt a tételt, amelyet akkor megvettek és csak a leértékelés okozta hasznukat akarnák realizálni rajta. Tehát ha azt mondanák, hogy júniusban a piac értékítélete ennyi meg ennyi volt, ám augusztus elejétől csak a puszta leértékelés miatt éppen ennyivel több; és akkor nem számították hozzá a régiség időközben eltelt korát. (Ami tudvalevően értékemelő tényező ebben a befektetési műfajban.)

Félretéve a tréfát, elég nagy a valószínűsége annak, hogy az augusztus végi ékszer-kamaraárveréseken mind az aukciós házak, mind a licitálók kikísérletezik a hogyan tovább módszerét, s a szeptember közepi, több száz tételes BÁV-árverésen már valószínűleg biztos jelét lehet látni az árszint változásának. Eközben a Műgyűjtők Galériája is szorgosan megtartja minden pénteki festménygrafikai kamaraárverését, és bizonyára az ott történtek sem múlhatnak el valamelyes jelzésértékű áremelkedés nélkül. Októberben újabb, nagyobb méretű árverés lesz a BÁV Lónyai utcai termében: a 25. művészeti árverés, melyen festmények, ékszerek, bútorok, műtárgyak és szőnyegek várnak a vásárlókra, november végén a Műgyűjtők Galériája, december elején a BÁV és ugyancsak abban az időben a Nagyházi Galéria rendez igényes, sok száz tételes festményárverést: addigra be kell állnia az árszínvonalnak.

Még az esetleges addigi újabb leértékeléssel együtt is.

Kenessei András

Cég	Tétel	Leütési ár (ezer Ft)	8%
BÁV	14 K női gyűrű, 3,8 g, 1 ct bril	60	64,8
BÁV	14 K férfióralánc, 31 g	40	43,2
BÁV	14 K karkötő, 8,5 g, 0,80 ct	52	56,1
BÁV	Ezüstpudrié, 127,5 g	3	3,2
BÁV	Ezüst szószostál, 806 g, Bécs	32	34,5
P & F	14 K gyűrű, 9,6 g, 1,30 ct	100	108
P & F	14 K fülbevalópár, 2,8 g, 1,30 ct	102,6	
P & F	14 K karkötő, 29,2 g, 0,65 ct	70	75,6
P & F	Ezüst sétapálca, 119,3 g	28	30,2
P & F	Ezüstdobozka, 46,8 g	15	16,2

Az
OTP BANK RT.
INFORMÁCIÓS FŐOSZTÁLYA
munkatársakat keres statisztikai, elemzői és szabályozási feladatok ellátására.

Feltételek:
- szakirányú felsőfokú iskolai végzettség (Közgazdaságtudományi Egyetem vagy Pénzügyi és Számviteli Főiskola),
- bankszakmai gyakorlat,
- számítógépkezelői ismeretek.

A pályázatokat (szakmai önéletrajz és bizonyítványmásolatok) *"banküzemgazdaság"* *jeligével* a megjelenéstől számított 10 napon belül a következő címre kérjük eljuttatni:

OTP Bank RT.
humánerőforrás igazgatóság
1051 Budapest, Nádor u. 16.

PtP

Képzett képviselők — hatékony önkormányzat

Ha Ön az önkormányzati választásokra készül, nem elegendő a lelkesedés, a tenniakarás, jól megalapozott tudásra, az önkormányzati munka és általában a demokratikus intézményrendszer, a működési környezet alapos ismeretére van szüksége.

E tudás megszerzésének támogatására fejlesztette ki a Fővárosi Oktatástechnológiai Központ és az Önkormányzati Akadémia a

„Képzett képviselők — hatékony önkormányzat"

című távtanulási programot.

Az anyag három nagy, egymással összefüggő kérdéskört ölel föl. Az első a „Jogállam, emberi jogok, hatalom", a második „A Magyar Köztársaság államszervezete" címmel elméleti alapokat biztosít a harmadik nagy témakörnek, az önkormányzatok működését felölelő egységnek.

Az írott anyagot két audio és két video kazetta egészíti ki. Az egyéni tanulást országos tutori (konzulensi) hálózat segíti.

Amennyiben Ön a tanulócsomagról további felvilágosítást kíván kapni, forduljon a **Fővárosi Oktatástechnológiai Központ** (1088 Budapest, Bródy Sándor utca 14., Telefon: 118-6522, fax: 266-4693) vagy az **Önkormányzati Akadémia** (1064 Budapest, Szív utca 69., telefon és fax: 269-4383) munkatársaihoz.

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem postai utánvéttellel a „Képzett képviselők — hatékony önkormányzat" című távtanulási programot ..... példányban. A csomagban megküldött számla összegét, amely 15 990 Ft és a postaköltséget a csomag átvételekor egyenlítem ki,
Az ár az áfát tartalmazza.

Név: .....
Cím: .....
Dátum: .....
Aláírás: .....

11288 MH

VAN, AKI A JÓT OLCSÓN SZERETI!
GMK Várhidi
A három legnagyobb olasz csempegyár termékeiből választhat.
I. OSZTÁLYÚ OLASZ PADLÓLAPOK ÁFÁVAL
MÁR 1040 Ft-tól
Olasz burkolólapok és kádak minden színben és méretben, komplett garnitúrák, zuhanyfülkék, csaptelepek, sarokkádak, uszodai burkolatok, csemperagasztó és színes fugázók, SOFA ablakok, ajtók.
Különleges ajánlatunk:
— szaunával felszerelt zuhanyfülke
— spanyol fürdőszobabútor.
EGYES PADLÓLAPOK 10—40%,
EGYES ROZSDAMENTES MOSOGATÓK 20% ENGEDMÉNNYEL!
Viszonteladókat kedvező árakkal és választékkal szolgálunk ki.
Bp. XVII., Péceli út 155. Nyitva: hétköznap 7—17-ig SZOMBATON: 7—13-ig Tel.: 158-4274, 158-4275
Bp. VI., Szondi u. 40. Nyitva: hétköznap 9—18-ig Tel.: 132-5740
10523 MH

ÚJ MŰVÉSZET
AZ IGÉNYES OLVASÓ LAPJA
Ha a kortárs és régi művészet, igazi értékeit akarja megismerni, ha híres gyűjtemények sorsát, aukciók eredményeit kívánja megtudni,
OLVASSA RENDSZERESEN AZ ÚJ MŰVÉSZETET!

A Gábor Dénes Műszaki Informatikai Főiskola
az 1994-95-ös tanévtől
kihelyezett tagozatot indít Isaszegen
Jelentkezési feltétel: érettségi bizonyítvány. Korhatár nincs.
Jelentkezési határidő: 1994. augusztus 31.
Munka mellett végezhető.
A képzés időtartama 7 félév.
„Informatikus mérnök" főiskolai diplomát ad.
Bővebb felvilágosítást nyújt Keresztúri Jusztina, levélben vagy személyesen.
Cím: 2117 Isaszeg, Széchenyi u. 13.
További felvilágosítás a GDMIF tanulmányszervezési osztályának 250-2412-es telefonszámán.

Többet szeretnél?
Az ország egyetlen speciális módszerekkel oktató iskolájában ezt elérheted.
A **BURATTINO Iskolaalapítvány felvételt hirdet** jó kereseti lehetőséggel magyar—történelem, ének (zenei élet szervezése) és angol szakon.
Gyakorlott, gyermekcentrikus pedagógusok jelentkezését várjuk augusztus 15-én és 16-án 9—12 óráig.
Cím: 1212 Budapest, Táncsics Mihály utca 27—29.
Telefon: 276-0963, 267-8071
MH 11110

Megkeressük az Önnek legmagasabb árat fizető vevőt!
A BÁV Rt. októberi MŰVÉSZETI AUKCIÓJÁRA átveszünk 1994. augusztus 31-ig felvevőhelyeinken:
— antik és antik jellegű bútorokat,
— egyedi, különleges műtárgyakat,
— neves hazai és külföldi festők alkotásait,
— régi szőnyegeket,
— különleges ékszereket, ezüst dísztárgyakat.
Igény szerint előleget fizetünk!
Bizományi
Kereskedőház
és Záloghitel Rt.
— az értékek birodalma
MH 11 296

Magyar Nemzet
ÖN ÉS...
1994. NOVEMBER 19.

...AZ ÉRDEKESSÉGEK

Kártyavető orvos

Parányi földszinti bérlakás Angyalföldön. Egészen pontosan a Váci úton. Az ajtóra rejtélyes nevet írtak ki, amely csak a beavatottak számára egyértelmű: Arkánum. Odabent szemüveges, középkorú hölgy fogad. Ő a jósnő, akiről hamarabb hull le a lepel a későbbiek során, mint rólam. A hölgy kirí a hasonló foglalkozást most már iparszerűen űzők közül.

II. OLDAL

...AZ UTAZÁS

Milyen lesz a tél?

Jost nem nagy a valószínűsége, hogy december utolsó heteiben havazzon hazánkban. Az előrejelzés szerint ez idő tájt sokfelé lesz csapadék, a hőmérséklet pedig az átlagos fölé emelkedik. Havas eső inkább várható. Januárban –2,9 és –4,4 fok között várható a hazai középhőmérséklet. Átlagos lesz a csapadék mennyisége. Márciusban ránk köszönt a tavasz.

III. OLDAL

...A SZÓRAKOZÁS

Bál a Savoyban

Ez a hét végi premier csak a magyar közönségnek az, a társulat betéve tudja németül a szöveget, és már óriási sikert aratott Münchenben a szokásos nyári turnén. Ábrahám Pál operettje, a Bál a Savoyban most magyarul szól a hazai közönségnek. A műfaji meghatározás a színlapon: revüoperett. Rá is szolgál színpadképeivel és táncaival a produkció.

IV. OLDAL

...A TUDNIVALÓK

Adventi koszorú

A karácsonyi ünnepek bevezetése az advent, böjti időszak. Első vasárnapja ebben az éven november 27-re esik. Neve a latin Adventus (eljövetel) szóból származik és jelzi, hogy ezt az időszakot a Megváltó eljövetelére való felkészülésre szánják a hívők. Nyomai már az V. században fellelhetők, de általánossá csak a VI. században vált mai formájában.

VIII. OLDAL

Százéves a katedrálissorozat

„Úgy szeretnék festeni, ahogy a madár énekel”

Ha Claude *Monet* (1840–1926) csak Rouen gótikus székesegyházának homlokzatáról készült sorozatát festi meg, az utókor feltehetően akkor is az impresszionizmus egyik legnagyobb alakjának tartaná. A sorozat különben 31 képből áll, és végleges formáját pontosan száz esztendeje nyerte el, ugyanis a festmények egységes dátuma – 1894 – arra utal, hogy Monet valamennyit átdolgozta.

A képek előtörténete is érdekes. A művész 1892 februárjában a katedrálissal szemben bérelt szobát, ahonnan néhány frontális látképet festett. Később máshová költözött, miáltal nézőpontja jobbra tolódott, majd 1893-ban megint másik helyszín következett. Összesen öt helyszín ismeretes: három a homlokzattal szembeni ablakokból, kettő a templomtérről. Monet a roueni katedrálist hajnalban, délben, délután és este egyaránt megörökítette.

Az elkészült képek különlegessége: az építészeti részletek helyett a színes fény válik a kompozíció meghatározójává. A különböző helyszíneken és a különböző évszakokban, sőt napszakokban festett vásznak – a színasszociációknak megfelelően – más más hangulatot árasztanak: egy részük derűs, másik részük harmonikus hűvös, harmadik részük melegséget sugall, negyedik részük borús időszakban született. Minden esetben tükrözve, hogy a katedrális látványa milyen benyomást váltott ki az alkotóban. Az is érdekes, hogy a képek vagy csak a kapuzatot ábrázolják, vagy a két tornyot is. A művész olyan közelnézetből ragadta meg a gótikus székesegyház monumentális homlokzatát, hogy eljárása a kortársak előtt merőben újszerűnek hatott. S hogy a festő közte és a tárgya közötti térteremtő távolságról lemondott, ugyancsak meghökkentőnek és forradalminak tartották.

Kevésbé ismert, hogy maga az impresszionizmus mint stíluságyzat százhúsz éve kapta a nevét, amikor a csoport első kiállítására Félix *Nadar* korábbi műtermében 1874-ben sor került. Monet *„Impiszió, napfelkelte”* című képén nyomán Louis *Leroy* kritikusunyosan az *„impresszionisták állítása”*-ként említette a szem. És egy újabb érdekesség: tinkét év múlva, 1886-ban rendezik meg az impresszionisták yolcadik, egyben utolsó csoportos kiállításukat. Természetesen Monet vásznai mind a nyolc tárlan szerepeltek. A művész külön így nyilatkozott önmagáról: *„Úgy szeretnék festeni, ahogy a madár énekel.”* Lehet-e a lényeget egyszerűbben és nagyszerűbben kifejezni? Aligha! És, hogy az említett természetességet sikerült az alkotónak elérni, arra bizonyíték a Kulturtrade gondozásában a közelmúltban megjelent impozáns, gyönyörű Claude Monet-album is, amely a festő legszebb alkotásait tartalmazza.

Bányai János

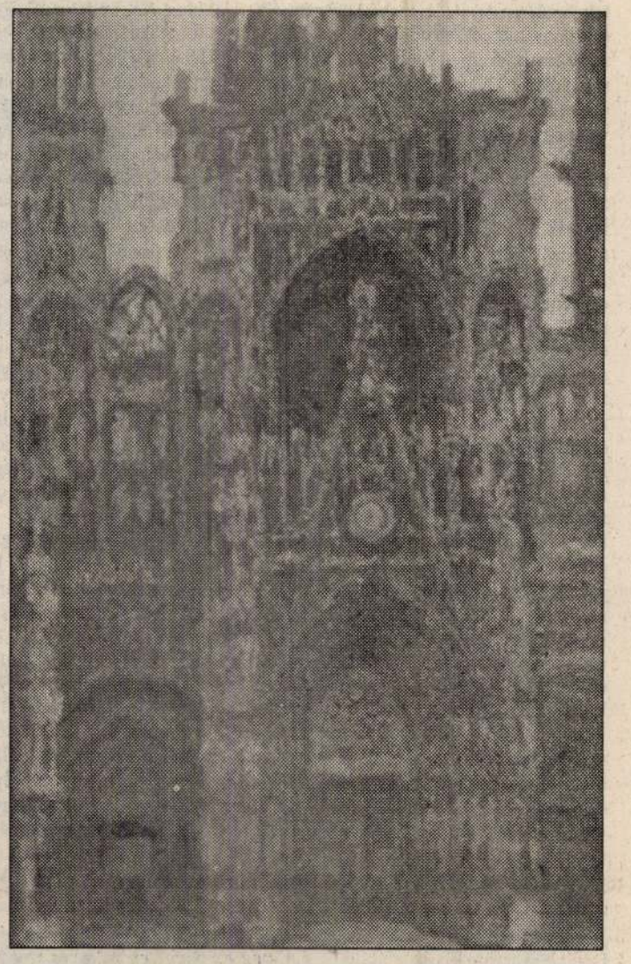

A roueni katedrális szemből (barna harmónia), 1894

Séta Giverny-ben. Jobbról balra: Madae Kuroki, szül. Matsukata, Claude Monet, Lily Butler, Blanche Met és Georges Clemenceau

A művész háza Argenteuil-ben, 1873

Camille japán jelmezben, 1875

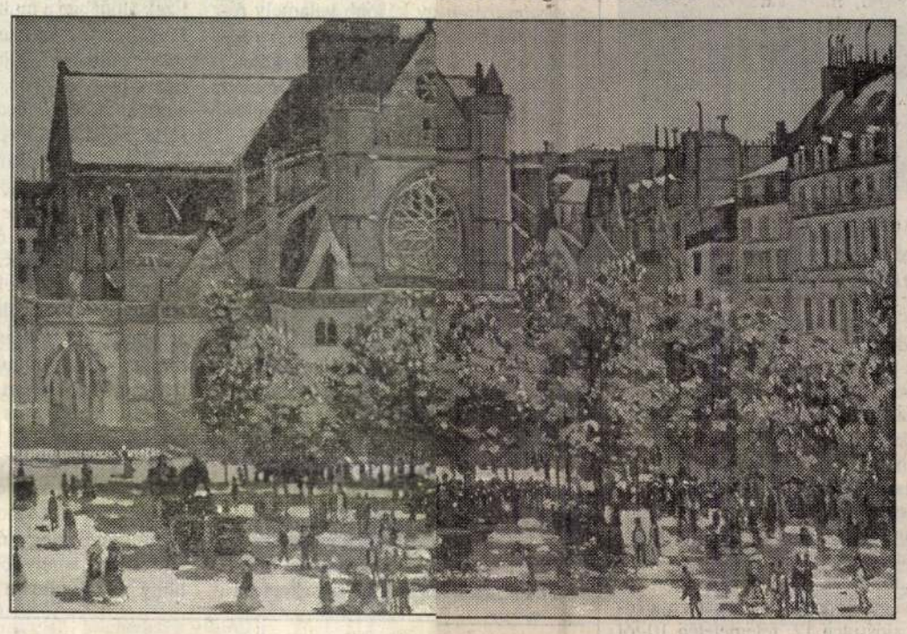

Saint-Germain-l'Auxerrois temploma, 1867

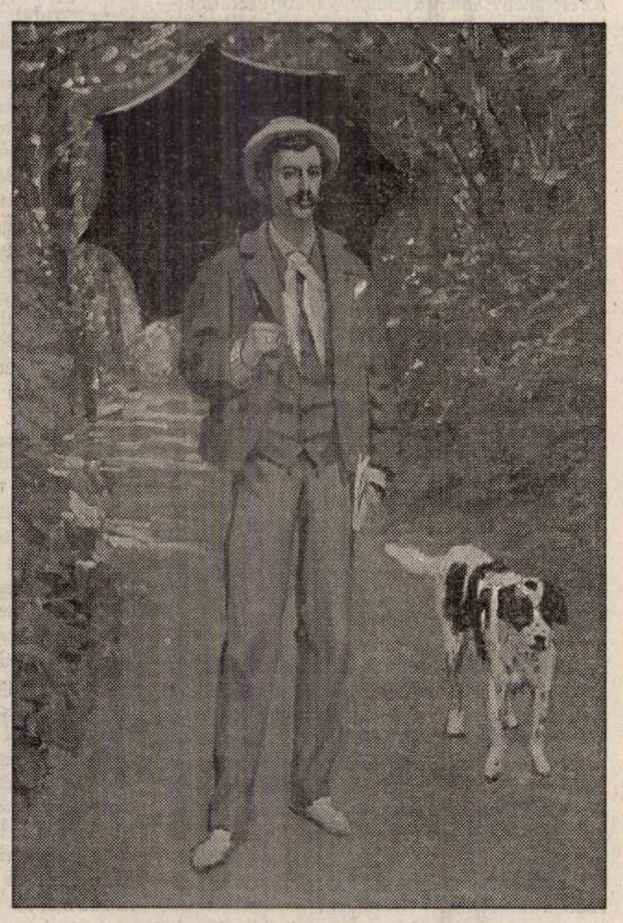

Férfi napernyővel, 1865

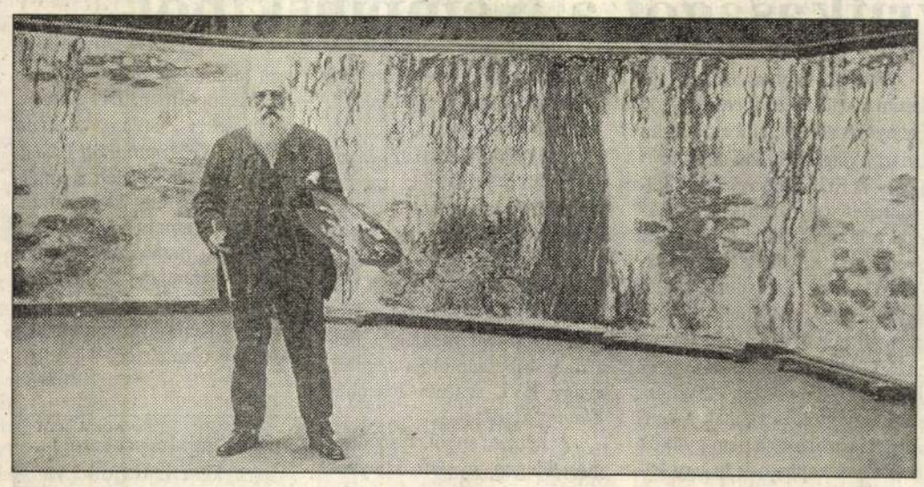

Monet a „Tavirózsák” műtermében, Givernyben, 1921

Jean Monet hintalovon, 1872

Kártyavetés orvoskézből

Parányi földszinti bérlakás Angyalföldön. Egészen pontosan a Váci úton. Az ajtóra rejtélyes nevet írtak ki, amely csak a beavatottak számára egyértelmű: *Arkánum*. Odabent szemüveges középkorú hölgy fogad. Ő a jósnő, akiről hamarabb hull le a lepel a későbbiek során, mint rólam. A hölgy kirí a hasonló foglalkozást most már iparszerűen űzők közül. Már a modorán, kérdező stílusán látszik, nem alapfokú iskolai végzettséggel, felszínes tudással kezdett az emberi lelkek mélyére hatolni. Miközben hozzám beszél, és *minden ízében rám, a vendégre koncentrál*, körülnézek. A szerényen berendezett szobából nem hiányzik a misztikum, de mindez ízléssel van tálalva. A fekhelyet perzsaszőnyeg borítja, a sejtelmes hangulatvilágítást háromágú gyertyatartóból a viasz fénye egészíti ki. A falon képek, festmények, melyek főként vizes tájakat ábrázolnak, közöttük az ágy fölött óegyiptomi nőalakokat ábrázoló festmény reprodukciója, eredetije feltehetően mozaik. A szoba közepére állított nagy méretű asztalon selyemterítő. A színe sárga, de mint megtudom, valójában sötétkéknek kellene lennie, hogy az égboltot imitálja. A kék bársony megvétele még várat egy kicsit magára.

Az asztalon kártyák sokasága. Egy pakli ilyen, egy pakli olyan, különböző, áttetsző alakok az egyiken, felismerhető figurák a másikon. Mindegyik alján ott a megnevezés, *Császár, Mágus, Diadal* stb. A kliens számára teljesen érthetetlen, de ez nem baj, úgy se ő az iparos, hanem a másik. Szolgáltató – hallom a pontos megnevezést a mindenre élesen figyelő és reagáló jósnőtől. Nem kívánja felfedni magát, inkognitóban marad. Tiszteletben tartom, s rögvest rájövök az okára. Annyit elárul magáról, hogy *orvos, és elmélyült pszichológiai tanulmányokat is folytatott*, de nem pszichiáter. Fordul a kocka, szerepcsere. Most én kérdezem: ugyan mit keres a parajelenségek világában? Miért nem orvosi magánprakszissal egészíti ki a jövedelmét? A válasz nem is annyira meglepő. A rendelő felszerelése, bérlése, a pacientúra kialakítása sokkal többe kerül, mint e garzon bérlése. Azonkívül itt is emberekkel foglalkozik, emberi sorsokat kíván jobbítani, csak a szellemvilág a háttérben az ősi tudományok felelevenítésével. Az ide betérőknek csak többet jelent, hogy orvosként igen nagy gyakorlat után fog hozzá az itteni „kezeléshez". Megértem, hogy nem árul el többet magáról. *Az orvostársadalom bizonyára megvetné* érte, bár a vendégei előtt felértékelődne személyisége. Egy bizonyos, teljes empátiával közelít az előtte ülőhöz, és minden felhalmozott ismeretanyagát használja a kártyavetés közben.

A kártyák selyemsálba burkolva várják, hogy dolgozni kezdjenek az asztal lapján. Különböző színű sálakban vannak, különböző dobozokban. Majd *minden paklinak története van*. Az egyiket Olaszországban vette, a másikat Franciaországban, a harmadikra meg éppen itthon bukkant a Piatnik gyár termékei között. Hogy hogyan került a jóslás bűvkörébe? Mint mondja, véletlen folytán. A barátnője Amerikában él, meglátogatta őt, de az út előtt teljesítette kérését, vásárolt egy cigány jóskártyát, a barátnő ugyanis gyermekkori emlékét akarta felidézni: jelmezversenyt nyert cigányruhában.

A kártya neve – bármelyikről is legyen szó – *Tarot, több ezer éves, óegyiptomi eredetű*. Az emberi tulajdonságot és szerepeket hordozó lapoknál a doktornő külön szakirodalmat is gyűjtött. A kötetek ott sorakoznak a könyvespolcon. *Hamvas* Bélát és *Jungot* is alaposan tanulmányozta, mielőtt a kártyavetéshez kezdett volna. Aztán nekifogott a kártyák megismerésének. Mindenütt kereste, végül meg is találta a *marseille-i Tarot kártyát*, amely a XVI–XVII. századból való 21 és még egy lapból áll. Ábrái izgalmas figurák, képzőművészeti élményt jelent a nézőnek.

Az önismereti együttlét vagy egy órát vesz igénybe. Az ember keveri a lapokat, majd húz belőlük *hetet, hármat*, bizonyára a *számmisztika* miatt kell éppen annyit húzni. Hallgatom az analízist. Azt, hogy mi jellemző rám, milyen beállítottságú vagyok, honnan és hogyan nézem az életet, hol a helyem a világmindenségben. Kiderül rólam, hogy „Földanya" vagyok, két lábbal állok a világban, és minden erőmmel kimászom a gondjaimból. Bár a próféta szólna belőle – gondolom magamban. De jó megnyugtató hangon helyzetelemzést hallani, és néhány kör után, amikor másik típusú kártya árulkodik rólam, azt is megtudom, sikeres leszek (?), kiegyensúlyozom magam körül a világot (a Mérleg jegyében születtem), nagy harcok árán ugyan, de anyagi helyzetem is jobbra fordul. Remélem is, mint őszintén azt, hogy sok évet iskolapadban töltött, tanult orvosnak ne kelljen illuzionistává lennie, ily módon a pályát kiegészítenie-módosítania ahhoz, hogy luxusigény nélkül tisztességesen megéljen abból, amire fölesküdött.

Várhegyi Andrea

Gyógyító erők

A hajbaj kezelhető

Először azt gondoltam, eltévedtem. Az újpesti Ady Endre Művelődési Ház előcsarnokában valóságos bazár, *Gyógyító erők* címmel természetgyógyászati napot hirdettek, csontkovácsot, íriszdiagnosztát, asztrológust, hipnotizőrt, fejbőr- és hajdiagnosztát. Köröttem árusok, kis asztalkájukon kövek, lizsuk, divatékszerek, édességek, illatszerek, játékok. Hiába, ahol nagyobb tömeg várható helye van a kereskedelemnek, vendéglátásnak. Így aztán nem hiányzott a pattogatottkukorica-árus és a büfé sem. Szerencsére, mert a november 13-ai rendezvényre sok kisgyermekes család érkezett, és az apróságok megéheztek, megszomjaztak, míg a szülők a tenyerüket mutatták a jósnak, bioenergiát nyertek a nagyterem előadójától, megnyomogtatták magukat a csontkováccsal vagy elkészítették horoszkópjaikat.

A hajápoló mesterre voltam igazán kíváncsi, a zuglói hajszobrászra, *Székely* Máriára. Az emeleten tartott népes közönség előtt a bemutatóját a fiatal segédje, *Miriam* társaságában. Lenyűgöző show-womannek bizonyult már az első pillanatban. Minden érkezőt szíves szóval fogadott, reklámhoz értő fiatal segítője azonnal szórólapot nyomott az új vendég kezébe.

Mária törékeny, alacsony termetés, olyan dinamikus egyéniség, akiről látszik, élvezettel teszi a dolgát, sok éves gyakorlat után is. Nyílt titok, hogy a szakmai újdonságok megismeréséért a világon mindenhová elmegy. Párizsban végzett tanfolyamot, a L'oréal termékeire esküszik. Hozott is hajszínmintát, samponokat, hajápoló szereket tőlük bőven, és ez alkalommal is népszerűsítette a világcég kínálatát.

Az érdeklődők sorában főként lányok és asszonyok foglaltak helyet, de egyre több férfi merészkedett a terembe, sőt kérdezett is sokfélét a hajgyógyásztól. Ez a megnevezés nem túlzás, hiszen a frizuraköltemények készítése közben előadást tartott. Fény derült a hajdiagnosztikára is. Székely Mária úgy tartja, hogy a hajat meg kell ismerni, mielőtt bánni kezdene vele, bedauerolná vagy befestené. A hajszál sok mindent elárul rólunk. Jelzi korunkat, egészségi állapotunkat, sőt azt a bánásmódot, amiben a fodrász korábban részesítette.

A szembogár árulkodik arról, mi lakik bennünk. Stephanus tanár úr éppen titkot fejt

Havran Zoltán felvételei

Dzsupin Ibolya – alias Hajnalka – a hajszobrász keze alatt

A hipnotizőr, Harasztosi László bioenergiát ad át, bizonyíték a bőrre tapadó vasaló

Az első sorból 35-40 éves forma férfi hajának hullása miatt kérte a vizsgálatot. Ez alkalommal, mint hallottuk, a vizsgálat kedvezményes áron kétezer forint volt, amúgy a fodrászszalonban a kétszerese, de ebben benne van az első kezelés is. Szóval a mesternő kitépett egy hajszálat az illető feje tetejéről, és egy gépbe helyezte, amely kivilágított monitorhoz csatlakozott, s ott egyszer a képernyőn megjelent a többszörösére nagyított hajszál. Székely Mária elmondta róla, hogy a tulajdonosának feltehetően éppen gyulladás zajlik a testében, mert a hajszál vége úgynevezett papucsba bújt, jókorára megduzzadt. A homloka fölött a fejbőrből újabb szálat tépett és tovább folytatta az elemzést, hogy vitaminhiányos az úr fejbőre, és hogy ritkán, mi több, rosszul vágták a haját. Ahhoz, hogy fejünk ékessége – a genetikai adottságokon túl – jó minőségű, fényes, egészséges legyen, négyhetente kell hajat vágatni, és gyakorta mosnunk. Aki még nem tudta, itt megtudhatta, hogy naponta is lehet hajat mosni a gyengébb PH-értékű samponokkal. A kóros hajszálak rendbehozatalához elengedhetetlen a helyes táplálkozás, a vitaminos tabletták, kapszulák szedése.

A hajgyógyásznak meggyőződése, hogy csak a haj alapos megismerése után lehet frizurát rendelni, festést, dauerolást kérni, hiszen ezek vegyi beavatkozások, amelyek nem minden hajtípusnak engednek zöld utat. Minden mesterséges dolog valamilyen fokon árt a hajnak, de a korszerű hajápoló szerek, balzsamok, hajfények ellensúlyozzák az ártalmakat. Aztán itt a fejbőrmasszázs módszere, az infralámpás szárító, melynek segítségével nem szárad ki a kelleténél jobban a haj, hiszen ez a gép kímélő hatású.

(várhegyi)

MŰKINCSEK – ÁRVERÉSEK – GALÉRIÁK

Műgyűjtők év végi nagy menetelése

A tulajdonosok féligazságai

Az árverési hullámok egyre inkább ostromolják pénztárcáinkat, igyekezvén megosztani azok tartalmát a sokféle kínálat között. Alig ért véget a kasszasikert hozó, 412 tételes gyorseladás, amelyen a *Duna Intercontinentál* akvarelljeit, grafikáit, ötvös díszmunkáit, terrakotta falidíszeit ajánlották a nagyközönségnek, nyakunkon a *Műgyűjtők* 16., novemberi nagyaukciójának kiállítása és Katalin napján maga az árverés a József Attila Gimnáziumban. Az említett gyorsárverés krónikáját felidézve érdekes módszerről kell szólni. Egységesen 500 forintról indult minden tétel, s ez az alacsony ár mégsem jelentette azt, hogy itt meg is rekedt a licitálás. Néhány városképfotó keretezett példányát leszámítva minden elkelt az aukción. Az eredmény, amely a kikiáltási ár 206 ezer forintjáról összességében 1,8 millió fölé kúszott, jelzi a piac értékítéletét. Ez gyakorlatilag olyan ártöbbszöröződés, amely minden bizonnyal az eladó szálloda – amely nevet és tulajdonost, s így berendezést is váltott – számára is megfelelő volt. Darabonkénti kiárusítással valószínű ilyen eredményt egyetlen kereskedés sem tudott volna produkálni.

Nos, alig van idő az elmúlt hét szombatjának fölidézésére, máris az aktualitás tolul elénk. A *Műgyűjtők nagyaukcióit* esztendők óta élénk érdeklődéssel figyeli a képpiac. Eredményei vagy éppen kudarcai hivatkozási alapjai a következő fél év üzletmenetének. Talán éppen ezért, egyre inkább szeretnék az eladók diktálni az árakat, megfeledkezvén arról, hogy nem csupán a kínálat, hanem a vevők értékítélete is döntő. Nem oly régi az őszi példa, ahol sorban maradtak állva aukcióstételek, mert a beadók úgy ítélték meg, hogy meg kell feszíteni az árakat már a rajtnál. Nos, jövőre minden másként lehet, tudtuk meg a Műgyűjtők igazgatójától, *Pátzay* Vilmától. Itt az ideje, hogy az üzletmenet kockázatából ne csak az aukciós ház, hanem az eladó is részesüljön. Amennyiben az eladó nem fogadja el a szakemberek árjavaslatát, úgy saját kockázatára jelölhet majd árat, ám ha ezért nem lesz vevő, akkor fizetnie kell.

De most még a kompromisszumok nyomán kialakított árakért sorakozhatnak föl a vevők. Az árak nem magasabbak, mint mondjuk egy éve, hisz zömükben a 40–90 ezer forint között mozognak az átlagosabb képek esetében. A csúcson szereplő néhány műnél, amely klasszissal emelkedik ki a sorból, jellemzően a 150–350 ezer forintos induló árral találkozni. Ennyiért indulnak a legnagyobb nevek tucatjai, döntően a galéria célkitűzésének megfelelően magyar mesterek a XX. századból.

Az persze sejthető, hogy *Kontuly* Béla Csendélete nem marad 55 ezres induló árán, s *Vaszary* János Virágcsendélete sem bénítja le a kalapács mozgását a rajtot jelentő 250 ezer forintnál. A fölfedezni valók sorába tartozik titkos mestermunkaként *Gruber* Béla Kontyos nő kék ruhában című vászna, amelynek ára 180 ezer forint a rajtnál. A korán elhalt, mindössze négy esztendő termését hátrahagyó művész kiállítását követő sikerei Franciaországban messze jobb árakat gerjesztettek.

Rippl-Rónai József: Apám és anyám
(olaj, vászon 60x80,50 cm)
Kikiáltási ára: 500 000 Ft

Az ismert nagy nevek fölsorolására nem igazán illendő vállalkoznunk, hisz őket úgyis mindenki megtalálja magának az aukciós kiállításon, amely már e hét végén is programja lehet a családnak a Kossuth Lajos utca 12. félemeletén 10-től este hétig.

A tervek szerint alig leszünk túl a festményárverésen, máris vizslathatjuk a december 10-ére – a választások miatt előrehozott – *4. kisgrafikai* aukció anyagát, feltéve, ha marad rávalónk. A kínálat pedig itt is gazdag lesz, hasonlóan az egy év előttihez. Most is betölti a matinét a várhatóan 250 körüli tétel, amelyet a kisaukciók rendje szerint a Galériában tartanak. Itt várhatóan az árak lehetővé teszik bárki számára, hogy a fenyőfa alá egyedi, igényes ajándékot vásároljon. S hogy a terminusok bősége teljes zavart okozzon, hová is menjünk árverésre, december 4-én, ugyancsak a Műgyűjtők kínálnak *judaikai gyűjteményt* eladásra.

Az erőltetett menet, ami nyilvánvalóan a ház számára sem sétagalopp, azt eredményezte, hogy a *cirkuszgyűjtemény árverése* – meghirdetése ellenére – *idén elmarad*. Most már csupán azon gondolkozhatunk el, milyen szerencsések is vagyunk, hisz vélhetően az év végi árverési hajrában cirkuszra már tán költenivalónk sem marad.

Ács Ermes Károly

Hiányt pótló kötet

Régi fényképezőgépek

Egy olyan kötetről szeretnénk szólni, amely már a jövő év elején nagyban megkönnyítheti azoknak a dolgát, akik fotórégiségeket, régi fényképezőgépeket, objektíveket kívánnak vásárolni a következő *Soós-árverésen* vagy később valamely régiségkereskedőnél. *Szabó* Tibor–*Vidra* József *Régi fényképezőgépek* című kötete, amelyet a *Műszaki Könyvkiadó* jelentetett meg, rég várt kalauza a kamerák kedvelőinek.

A könyv a fényképezőgépek fejlődéstörténetét a kezdetektől 1950-ig követi nyomon. „Ez az időszak két részre bontható – írják a szerzők. – Arisztotelésztől 1839-ig tart az előzmények, a fotografálás kialakulásának kora... Az 1839-től 1950-ig terjedő időszak a fényképezőgépek ős- és egyúttal hőskora." A sok képpel, részletes képaláírással illusztrált, albumszerű mű fényképanyagának döntő többsége az *Országos Műszaki Múzeum* régi fényképezőgép-gyűjteményének darabjait ábrázolja, s így legalább e könyvön keresztül bepillanthatunk ennek a látogathatatlan múzeumnak az anyagába is.

A szerzőpáros nemcsak a gépek ismertetését, leírását végzi el, hanem a kötet végén tanácsokat ad, megjegyzéseket tesz a gépek *hazai adásvételével* kapcsolatban. Olyan tudnivalókat magyaráznak el például, hogy a házilag készített egyedi gépeken kívül is vannak olyan fényképezőgépek, amelyen nem olvasható a gép neve. Ezek általában a múlt században készültek. Figyelmeztetnek a leggyakoribb hamisításokra, „minden gyűjtőnek tudnia kell – írják –, hogy számos, második világháború előtti – Leitz-licenc alapján készített – FED, majd később Zorkij gépet Leicává hamisítottak". Felsorolnak néhány olyan vizsgálati szempontot, amelyet vásárláskor ajánlatos figyelembe venni.

Külön fejezetben szólnak a hazai régi fényképezőgép-piacról. Arra hívják fel a figyelmet, hogy a jelenlegi árak *jóval magasabbak* a mérvadó külföldi katalógusáraknál. „Az irreális árakkal való kísérletezésre azért van mód jelenleg is – szól a magyarázat –, mert az átlagérdeklődő a régi kamerák valós árviszonyairól teljesen tájékozatlan, és így – az ár értékmérő szerepét túlértékelve – elhiszi, hogy a kirakatban felkínált fényképezőgép értékét az ár fejezi ki. Sajnos hazánkban ez ideig semmilyen árjegyzék, katalógus sem jelent meg, amelyből megtudható lenne, hogy a gyűjtésre érdemes antik és klasszikus kamerák milyen értékűek." Egy árjegyzék azért ismert, Soós András fotócikk-kereskedésének aukcióira rendszeresen készül katalógus, amely évek óta a gyűjtők egyetlen tájékozódási lehetősége. Igaz, nem „műfajtiszta", a fotórégiségek mellett játékok árlistáját is tartalmazza. A kötet szerzői felhívják a figyelmet egy angol nyelvű kiadványra, amely kameraárak tekintetében világszerte leginkább elfogadott: a *McKeown's: Price Guide to Antique and Classic Cameras* rendszeresen megújított katalógusából példákat is idéznek.

Kötelességünk megemlíteni, hogy a *Régi fényképezőgépek* megjelenésekor az egyik neves fotótechnikai-történeti szakértő több adat téves voltára hívta fel a figyelmet a *fotó* című magazin hasábjain. Ilyen nagy mennyiségű információhalmaz esetében, mint amit ez a könyv is hordoz, mindig van bizonyos hibaszázalék. Nincsen ez másképpen a legnevesebb lexikonoknál, évkönyveknél sem, akad hiba tehát ebben a kötetben is. De ezzel együtt a mű igen jelentős. Nagy szükség volt már rá. Jó lenne, ha még több szakkönyv segítene eligazodni ezen a piacon.

(hajdú)

Könyvritkaságot a Kempinskiből

Nő a konkurencia az antikváriumok között, ezzel együtt a szakmát komolyan vevő antikváriusok minél változatosabb profilt próbálnak kialakítani. A patinás *Forgács Antikvárium* – megtartva a Stoll Béla utcai boltot is – alig egy hónapja a *Kempinski Szálló* földszinti üzletsorán megnyitott kihelyezett részlegét. Antikváruk és egyéb cikkek szomszédságában talán furcsák a régi könyvek – de csak nálunk. Földön bevett gyakorlat, hogy a szállóvendégeket helyben minél tökéletesebben ki kiszolgálni.

Rozsics István, az antikvárium „szürke eminenciása" jó benyomásokról tud beszámolni viszonylag rövid idő után is:

– A ritka könyvekkel és különleges művészeti kínálatunkkal a luxusszálloda üzletember vendégeit kívántuk megcélozni. Másrészt ez a hotel a magyar gazdasági elitnek is frekventált helye, mondhatnám, ez az elit egyidős a két éve megnyitott szállodával. Tudjuk, hogy gyűjtők is vannak a vendégek között, de a nem gyűjtők is kedvet kaphatnak itt egy vásárlásra. A könyv szellemi rangját is megpróbáljuk visszaadni itteni jelenlétünkkel. Az árainkkal a nemzetközi és magyar viszonyok közti kényes egyensúlyt próbáljuk megteremteni. A kínálatunk tehát az előbbi szándékokhoz igazodik: látható itt *Munkácsy*-festmény *(Esti táj holdfényben)*, XVII. századi metszet Budáról, *Churchill* 1900-ban megjelent dél-afrikai útibeszámolója angolul, avagy XVI. századi Josephus *Flavius*-kiadás.

A német, angol, francia és más idegen nyelvű könyvek mellett azért a magyar irodalom hírének öregbítéséről sem feledkeznek meg: *Déry* Tibor, *Nemeskürty* István, *Konrád* György, *Krasznahorkai* László idegen nyelvű köteteit is kínálják. És még egy kuriózumot: azt a CD-t, amely *Nietzsche* zeneszerzői munkásságát érzékelteti, benne *Petőfi*-dalokkal, amelyeket egy októberi koncerten a Kempinskiben énekelt Maria Tereza *Uribe*.

(m–ó)

A műkincsrovatot szerkeszti: Hajdú Éva

A MAGYAR HÍRLAP MELLÉKLETE
SZERKESZTI VITÉZ F. IBOLYA
1994. NOVEMBER 25., PÉNTEK

Pénz Plusz Piac

Hétfő Sportrevü, kedd Heti Patika, szerda Ingatlanbörze, csütörtök Autók és Piacok, péntek Pénz Plusz Piac, szombat Ahogy tetszik+Vasárnapi Magazin

Réthy Imre: elég érettek már a magyar befektetők

Kuriózum az értékpapírpiacon

A hazai értékpapírpiacon kuriózumnak számít a Deviza Factory Rt. megjelenése, miután ez az első olyan társaság, amely éppen a devizapiacot választotta befektetési célul. A devizaügyletek mindig is kockázatos tranzakcióknak számítottak, hiszen egy-egy váratlan forintleértékelés, vagy éppen elmaradása komoly nyereséget, avagy veszteséget jelenthet a befektető számára. A hazai befektetők azonban eléggé érettek ahhoz, hogy eldöntsék: vállalják a kockázatot, avagy inkább a biztonságot választják – véli Réthy Imre, a Bankár Kft. ügyvezető igazgatója, a Deviza Factory Rt. „kiötlője".

Réthy Imre

FOTÓ: RITTERDORN DÁNIEL

• A Bankár Kft. 1992-ben kapta meg a Magyar Nemzeti Banktól az engedélyt, hogy határidős devizaügyeleteket kössön bizományosként. Ez azt jelenti, hogy saját számlára nem köthet ügyleteket, kizárólag az ügyfelek megbízásait teljesítik. Mennyire számítanak kockázatosnak a devizaügyletek? A Deviza Factory Rt. tájékoztatójában ugyanis jelentős hangsúlyt kap ez a tény...

A műveletek mindig kockázatosak voltak, hiszen kiszámíthatatlan az árfolyamok alakulása. Az újságok folyamatosan cikkeznek arról, hogy leértéklésre lehet számítani. Ez egyszer beválik, míg máskor nem. Gyakorlatilag tehát ezekre a híresztelésekre nem lehet alapozni a devizaműveleteket. Szintén nehéz megjósolni, hogy az egyes konvertibilis devizák árfolyama hogyan mozdul el egymáshoz képest. Ebben a műfajban egyébként a legjellemzőbb a dollár:márka, illetve a dollár:jen ügyletek voltak. Lényeges, hogy ezeket a tranzakciókat közvetlenül — azaz a forint kiiktatásával — lehet kötni, tehát konverziós költség nem volt, míg az üzlet lezárását követően a tényleges elszámolás forintban történt.

• Milyen célból lép egy vállalat a devizapiacra?

A devizaügyletek egyik oldalán jellemzően vállalatok, másik oldalán pedig többnyire bankok állnak. A megbízóink főként nagy külkereskedelmi-, illetve iparvállalatok, amelyek jelentős export, illetve import árbevételt könyvelhetnek el. A megbízók kétféle ügyletet köthetnek: hedge típusú tranzakciókat, amikor egy-egy export, vagy import ügyletet az előre nem látható árfolyammozgások kivédésére fedeznek, avagy spekulációs üzleteket kötnek, vagyis arra próbálnak spekulálni, hogyan változnak a keresztárfolyamok. Az ügyfeleink száma eddig közel száz volt, s az ő oldalukról indult ki az a kezdeményezés, hogy a devizaügyletekre részvénytársaságot hozzunk létre.

• Valóban, miért kell erre részvénytársaságot alakítani?

Ebben az esetben a megbízóinknak nem kell napi döntéseket hozni devizaügyben, hanem ezt a döntési procedúrát a Bankár Kft. vállalja át. A nyereséget — ha képződik ilyen— évvégén osztalék formájában kifizeti a Deviza Factory Rt., ha pedig veszteséget realizált a cég, úgy az a részvények értékcsökkenésében jelenne meg. Emellett a Bankár Kft.-nek sem kell naponta elszámolnia a döntésekről a Deviza Factory Rt. részvényesei felé, elég csak évente egyszer, amikor elérkezik az osztalékfizetés napja. Ez a megoldás tehát mindenkinek sokkal kényelmesebb.

• A tájékoztató szerint a Deviza Factory csak három éves időtartamra alakul. Miért?

Két okból: előre nem lehet megjósolni, hogy ennek az üzletágnak lesz-e létjogosultsága, hiszen teljesen kiszámíthatatlan a kockázat. Három év múlva a részvényeseknek lehetőségük lesz felmérni, hogyan alakult a befektetésük értéke és az alapján új befektetési döntést hozhatnak. A másik ok pedig az, hogy a magánszemélyeknek — a jelenlegi szabályok szerint — három évig kell az értékpapírjukat megtartani, hogy a személyi jövedelem-adó kedvezményt igénybe vehessék. A részvénytársaság működése ugyanakkor megváltoztatható, átalakítható határozatlan idejűvé, de erről majd három év múlva a részvényesek döntenek. A cég létrejötte nem azt jelenti, hogy a korábbi ügyfeleinktől ne fogadnánk el megbízásokat, hanem csupán azt, hogy a Bankár Kft. az eddiginél nagyobb volumenű üzleteket tud majd kötni a piacon.

• Változott-e az elmúlt időszakban a devizapiac „hangulata"?

Azt hiszem nem változott érdemben. Az egyetlen változás az volt, hogy az MNB kiszélesítette a devizaárfolyamok jegyzési sávjait: jelenleg ez a sáv 2,5 százalék, míg korábban 1 százalék volt. Ez azt jelenti, hogy az árfolyamok napon belüli, illetve napok közötti mozgása lényegesen megnőhet. Ez azt eredményezte, hogy alkalmasint egy 1 százalékos leértékelés esetén is a forint erősödhet. Ha a leértékelés előtt a forint a sáv felső részében van, úgy egy 1 százalékos leértékeléskor a forint ahelyett, hogy 1 százalékkal gyengülne, még az is elképzelhető, hogy 1-1,5 százalékkal erősödik. Erre az 1 százalékos sáv esetén nem volt lehetőség, de mivel az MNB kiszélesítette a forint játékterét, az könnyebben előfordulhat. Ez történt egyébként a legutóbbi, augusztusi 1 százalékos leértékelésnél is.

• Ki számít versenytársnak ezen a piacon?

A bankok partnerek, nem versenytársak. A versenytársunk a Budapesti Árutőzsde, illetve adott esetben néhány cég, amely hasonló tevékenységgel foglalkozik, mint mi, de ezeket konkrétan nem ismerjük. A mai nagybankok egyébként egyre felkészültebbek a devizaügyletek területén, tudják hogyan működik ez a piac, amilyen egyébként igen jelentős volumenű ügyletek köttetnek.

• Mennyiben különbözik a Bankár Kft. tevékenysége a Budapesti Árutőzsde devizaszekciójától?

A BÁT és – elméletben — a BÉT, illetve a Bankár Kft. között az a különbség, hogy míg tőzsdéken futures típusú ügyletek köttetnek, illetve köttetnek, fix határidőre, adott dev zára, addig a Bankár Kft.-nél úgynevezett forward üzlete köttetnek, bármilyen devizár, bármilyen határidőre. Mi sokkal rugalmasabbak vagyun, mint bármilyen tőzsde. 199 október végéig több mint 80 millió dollár forgalmat realizá tunk, amelynek többsége dollárban, ECU-ben köttetett. Jelentős volt a német márka kötsek volumene is, míg kiseb részben osztrák schillingbe, svájci frankban, jenben szület ek az üzletek.

• A magánszemélyek milyen mértékben vállalják a devizaügyletek kockázatát? Véleménye szerint hányan jegyeznek majd részvényt?

A magánszemélyek körében jelentős megtakarítások vannak. Ugyanakkor azért helyeztük 100 ezer forintra a minimális befektetés nagyságát, hogy ezzel a kifejezetten jómódú magánbefektetőket célozzuk meg. Azt gondolom, az jár el helyesen, aki az összmegtakarításának 10-15 százalékáért vásárol ilyen részvényt, hiszen itt nyilvánvalóan kockázatos befektetésről van szó. A magánjegyzések volumene egyébként általában a 100 ezer—1 millió forintos sávban mozog. Úgy véljük, hogy a jegyzések meghaladják majd a 100 millió forintot. Az intézményi befektetők közül eddig főként azok jegyeztek, akik elég sok pénzt kerestek az utóbbi nyolc hónapban a Bankár Kft.-n keresztül devizaügyleteken. Azt gondolom, hogy a magyar befektetők érettek, tudják értékelni a kockázat nagyságát, képesek diverzifikálni befektetéseiket. Csak hagyni kell, hogy ilyen társaságok létrejöhessenek. Miért ne lehetne olyan befektetési alapokat is létrehozni, amelyek kockázatosak? Nem értem, hogy a törvénynek miért kell megkötni a befektetési alapok kezét, hiszen amennyiben kibocsátási tájékoztatójukban közlik, hogy milyen befektetési politikát kívánnak folytatni, a befektető el tudja dönteni: vásárol az értékpapírból, avagy nem.

F. B.

VENDÉGKOMMENTÁR

Tűnődés a „gépkocsiadó" ügyében

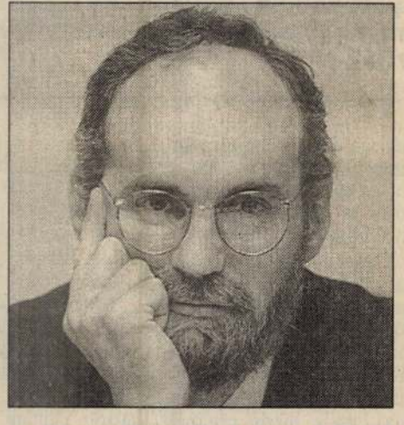

dr. Vámosi-Nagy Szabolcs, az APEH főosztályvezetője

A személygépkocsi használata immáron életünk szerves része, hiszen egymilliónál jóval több autót birtoklunk. Emlékszem, vagy harminc évvel ezelőtt még vígan fociztunk az Eszék utca úttestén, s a kanális volt a kiskapu. Ebben a mellékutcában naponta három-négy autó ha áthaladt, így balesetveszély fel sem merült. Milyen esemény volt, amikor az egyik lakó — tehetősebb mérnök — vett egy P–70-es járgányt! Állandóan azt csodáltuk. Ma már az Eszék utcában annyi autó áll, hogy nemcsak focizni nem lehetne, de a járdán nem képes az ember a babakocsit eltolni.

Úgy gondolom, ez a fejlődés természetes. A személyautó lehet státuszszimbólum, lehet szenvedély, az biztos, hogy a családok jelentős része el sem tudná képzelni életét kocsi nélkül, hiszen minden ráaggatott jelzőtől függetlenül kényelmes — és drága — közlekedési eszköz. Az életszínvonal növekedésének e tárgyiasult bizonyítéka a társadalmi-gazdasági változásban érdekes életet él. Az államigazgatásban és a nagyobb vállalatoknál jórészt eltűntek a sofőrök, az autókat maguk a vezetők hajtják. A kibontakozó magánszektorban pedig tipikusan a cég első beruházásainak egyike az autó, költségeivel ritkán terhelik a saját zsebet, inkább elszámolják a társasági adóalapot csökkentő tételként. Mindenki számára világos, hogy a cégautók döntő hányadát magáncélra is használják.

Erre figyelt fel a pénzügyi kormányzat akkor, amikor a hivatali gépkocsi magáncélú használatára — mint vélelmezett jövedelemre — adókötelezettséget mondott ki a személyi jövedelemadó törvényben. E szerint a kocsi új árának 20 százaléka után az azt magáncélra is használó magánszemélynek személyi jövedelemadót kellett fizetnie. Noha a törvény több ponton és részletekben módosult (1994-ben az adó megoszlik a cég és a polgár között stb.), egy valami mindig jellemezte ezt az intézményt. Nevezetesen: a bizalom. Ez abban nyilvánult meg, hogy az e tekintetben érdekközösséget alkotó cég-magánszemély nyilvántartásától függött egyáltalán az adózás kérdése. Nyilvánvaló ugyanis, hogy az úgynevezett útnyilvántartásban szereplő tételek évekkel később érdemben nem ellenőrizhetők.

Az 1993-ra vonatkozó bevallási adatok szerint nem egész 6700 (!) fő vette igénybe a cég kocsiját magáncélra. Ha ehhez hozzávesszük a törvény kínálta úgynevezett megváltási módszert (a magánutakra kilométerenként 8 forintot és az üzemanyag árát megtérítették), 20-25 ezer esetre becsülhető az ilyen típusú magáncélú használat. Ezt a számot állította szembe a pénzügyi kormányzat azzal a becsléssel, amely szerint 300 ezer körülire tehető az olyan „közületi" kocsik száma, ahol feltételezhető a magáncélú használat. Az összevetésből egyértelmű a következtetés; a törvényalkotó bizalmi elve fiaskónak bizonyult.

Ugyanakkor megtakarítás az érintett magánszemély számára akkor is, ha csak egy Ladát hajthat ingyen. Ehhez képest a mintegy évi 100 ezer forint körüli adó csak kis hányada egy ilyen olcsóbb kocsi évi költségeihez (üzemanyag, vételár, biztosítás stb.) viszonyítva, s ezt is kevesen fizetik. Ráadásul bizonyos rétegeknél nem a Lada (Dacia, Oldcit stb.) jellemző. Valamit tehát csinálni kellene különösen akkor, amikor a kormányzat rövid távú gazdaságpolitikájában a fogyasztás visszaszorítása, az államháztartási egyensúly javítása stb. a cél. A jelenlegi helyzet ebben a kérdésben — köszönő viszonyban sincs az arányos közteherviseléssel.

A változtatás ötlete hamar megszületett (gyorsan megjegyzem — bár ennek többféle értékítélete is lehet —, nem az adóhivataltól származott). A törvény tételezze fel a magáncélú használatot, jogi szakkifejezéssel élve megdönthetetlen törvényi vélelmet kell felállítani. Ha a bizalmi elv nem vált be, alapvetően kell fordítani a dolgon. Ez az elgondolás került az Országgyűlés elé oly módon, hogy a nem magánszemély és a nem egyéni vállalkozó (itt ugyanis az üzleti és magántulajdon nem különül el) tulajdonában lévő személygépkocsinál vélelmezi a magáncélú használatot, s a kocsi árától és életkorától függő adótételt kell a cégnek fizetnie. A cég ezt átháríthatja a magánszemélyre, ilyenkor mintegy harmadával csökken az adótétel (ez utóbbi ugyanis nem csökkentené a társasági adó alapját, szemben az előbbivel).

A törvénytervezeten meg sem száradt a tinta, már megindult az „ellenkampány". A televízió egyik híre bemutatott egy mozgássérülteket szállító autót azzal, hogy ezt akarják megadóztatni (a benyújtott törvénytervezetben ez adómentes lenne). Felkapták, hogy bezzeg az állami kocsikat nem adóztatják meg (a tervezetben csak rendkívül szűk kivétel — védett személyek stb. — szerepel ezen a címen).

Várható volt ez a reakció, kiszámítható. Az esetek döntő hányadában ugyanis a jobb módúak érdekérelméről van szó, s mint azt tudjuk, ennek a rétegnek az érdekérvényesítése számarányánál mindig erősebb (lásd például a vagyonnyilatkozatot). A lakosság széles — általában hallgatagabb — köre a közteherviselésnek ezt a módját nyilván támogatná, hiszen a közvéleményben — olykor túlzó — megítélés fedezhető fel a vállalkozások gépkocsijainak egyéni használatáról.

Bizonyos esetekben igazi ellenérvek is felvetődhetnek, bár eddig a nyilvánosság előtt ez csak igen halványan kapott hangot. A kisteherautóknál, azoknál a furgonoknál, személygépkocsiknál, ahol tényleg nincs magánhasználat, csak a cég költségei növekednek (például szervízkocsik). Feltételezem, hogy a jogalkotást előkészítők sem igazán akarják az adót ezekben az esetekben, csak hát olyan törvényszöveget alkotni, amely nem kiskaput (nagykaput) nyit, hanem ezt a szűk kört mentesíti, nem lehet. Láttuk, hogy a saját nyilvántartásra, a bizalomra épített út hova vezetett. Vélhetőleg ezt tekintik kisebb bajnak, s ennek vállalásával teljesülhet a nagyobb cél.

Az e helyütt most nem részletesen ismertetett szabálytervezet adóigazgatási szempontból viszonylag egyszerű és tiszta, bizonyítási gondokat a gyakorlat nem vet fel.

Természetesen a tervezet elfogadása előtti támadással, össztűzzel párhuzamosan már keresik a lehetséges kiskapukat, ahogy az teljesen normális. Az egyik ilyen terjedő ötlet, hogy meg kell venni a cégemtől az autót, aztán a cég az útnyilvántartás szerint sok kilométer után fizet nekem költségtérítést. Itt csak arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy áron aluli eladás esetén a különbség után már most is 44 százalék szja-t kell fizetnie a cégnek.

A törvény-tervezet feletti szavazás december közepére várható. A magam részéről érdeklődéssel figyelem nemcsak a T. Házon belüli, de azon kívüli vitát is. Önöknek is ajánlom figyelmükbe.

Dr. Vámosi-Nagy Szabolcs

Péntektől péntekig

Szakmai hibák politikai álruhában

Felgyorsultak az események. A múlt héten még az Agrobank-ügy adta a legfőbb beszédtémát, a hét végén már a művelődési államtitkár lemondása jelentett némi szenzációt, e hét szerdáján pedig a Magyar Nemzeti Bank elnöke jelentette be távozását. Ja, és volt még egy fontos esemény: Palotás János cégeihez kiszállt az APEH, amit ő igencsak sérelmezett, s hétfőn rendkívüli sajtótájékoztatón ecsetelte az ügy politikai vonásait.

Ez egyébként általában is szokássá vált az amúgy valóban túlpolitizált hazánkban. Ha valahol botrány van, máris a politika keze nyomát véli fölfedezni az árgus szemekkel figyelő publikum. Így az Agrobank esetében is. A kommentárok leginkább visszatérő eleme a politikai machinációra való utalgatás, meg az átkos múlt felidézése volt, amikor hajnalban, pizsamában rángatták ki az amúgy ártatlan embereket otthonukból. A rendőrség most is hajnalban érkezett, s a bírósági tárgyalásra is bilincsben szállította a gyanusítottakat. Mindez politikai motivációt sejtet.

Pedig valószínűleg a rendőrség egyszerűen csak ügyetlen volt. A hajnali őrizetbevétel ugyanis még nem politika. Ami pedig a bilincset illeti: lehetséges, hogy ez a szokás vagy éppen szabály— ám erre csak az mondható, hogy nagyon rossz szokás és szabály. Célszerű lenne talán némi differenciálást bevezetni: bilincsbe verni csak azt lenne szabad, akitől félni kell, aki ellen valamiféle erőszakos bűncselekmény a vád, vagy tartani kell szökésétől. Itt erről szó nem volt.

Politikai támadásról beszél Palotás János ismert vállalkozó is, aki egyben a Köztársaság Párt elnöke. Az adóhivatal gazdasági vizsgálatokat emleget, amelyeknek most jött el az ideje. A közérdekű bejelentéseket vizsgálni kell. Más kérdés, hogy szerencsés-e ezt pár héttel az önkormányzati választás előtt elkezdeni. Ezen a néhány héten valóban nem múlott volna, tehát itt is inkább a hivatal ügyetlensége jöhet szóba. Mentségére legyen mondva, hogy az APEH valóban pusztán szakmai szervezet, idáig politikai gyanú nem érte a ház elejét. Valószínűleg a vizsgálat időpontját kijelölő illetékesnek eszébe se jutott, hogy decemberben itt önkormányzati választás lesz, amelyen speciel a Köztársaság Párt is indul. Nem jutott eszébe, mert az APEH-et leginkább saját belső gondjai nyomasztják: néhány hete elnök nélkül dolgozik a hivatal, merthogy Minarik István is lemondott— igaz, ő nem hivatkozott a politikára —, s egyelőre sehol egy újabb elnökjelölt. Az APEH dolgoóknál meg éppen kezd betelni a pohár, a sok kifizetetlen túróból elegük van, így érdekképviseletük azzal ijesztgeti a pénzügyi irányítást, hogy csak a törvényesen előírt nyolc órát dolgozzák le. Ez felér egy törvénye munkalassítással. Ez az év vége, év elején igazán nagy zűrt idéze elő a hivatalban. Nem tudni mg, mi lesz a fenyegetés vége, ár innen nézve hihető, hogy minden eszükbe jutott a Palotás-cégek vizsgálata kapcsán, csak az önkormányzati választások nem. Ez gyébként a meglehetősen kampánycsöndes kampányidőszakb n nem igazán meglepő.

A politika, a gazdaság egyéb csörtéi ma olyan zajosak, hogy bőven elnyo ják a csendben csörgedező kampányolást. A rosszhiszemű variáció szerint ezzel az akcióval éppen hogy Palotás terelte politikai síkra a történéseket. Így szerezve magának olyan publicitást, amelynek költségeit igen nehéz lett volna előteremteni. Az ingyenreklám egyébként is hatásosabb, mint a fizetett akció. Ilyenkor az újságok még a szóban forgó politikus képét is nagyban hozzák. Lehetséges tehát, hogy Palotás jól akciózott. Ha ő nem riasztja az újságírókat, valószínűleg az egész APEH-vizsgálat csöndben lezajlik, az újságok híradása nélkül. Az önkormányzati választások után lett volna csak vége, akkor meg már nincs miért kampányolni, az APEH politikai elfogultságát szóvá tenni. De várjuk ki a végét. Akadhatnak komplikációk, működésbe léphet egyfajta bumeránghatás. Ez a meccs nem lefutott még.

A Magyar Nemzeti Bank elnöke viszont most megnyerte a meccset. Őt valóban politikai támadások érték az új kormány megalakulása első pillanatától, merthogy kinevezése is politikai indíttatású volt. Az MDF bizalmi embereként kerülhetett a pártoktól és kormánytól független jegybank élére. Így valójában érthető, hogy az új kormány nem látta szívesen az elnöki székben. Az viszont nem érthető, hogy miért a nyilvánosság előtt üzengettek neki, miért nem próbáltak vele a kulisszák mögött kiegyezni. A nyilvánosság előtt zajló vitában ugyanis a jog, s a polgárok igazságérzete is Bod Péter Ákos mellé állt. Hat évre szólt a kinevezése, ezzel is jelezve: a mindenkori MNB-elnök független a politikától. Kormányok jöhetnek, mehetnek, a jegybank elnöke hat évig marad. A valóságban itt is másként alakultak a fejlemények: ahány kormányváltás, annyi jegybankelnök Magyarországon. Már az elődnek, Surányi Györgynek is politikai okokból kellett távoznia. A szakmai szempontok nem számítottak. A kormányváltás óta tudni lehet, Bodra ugyanez a sors vár. Idő kérdése volt az egész. BPÁ most lépett: azt ugyanis pontosan tudhatta, akármennyire független is a jegybank, nem dolgozhat a kormány ellenében. Bizalom nélkül a szükséges együttműködés sem jöhet létre. Ami már nem csak a bank elnökének, hanem az egész országnak rossz. Bod kivárt, s akkor döntött, amikor elcsendesedtek a támadások. Ez most az ő választása. Emelt fővel távozhat. Saját akaratából. Nem leváltott, hanem lemondott jegybank elnök lett. S ez számára egészen más.

K. I.

Árak, pénzek, aukciók

Alig van árkülönbség a főváros és a vidék közt

Az elmúlt napokban emlékeztünk Voltaire-re, születésének háromszázadik évfordulója alkalmából. Magam is a híres francia felvilágosodott író-filozófus szellemében tettem, amikor a múlt heti szokásos megjelenési helyem felét átengedtem a vitapartnernek. Voltaire ugyanis azt írta egyik szellemi ellenlábasának: „Egyetlen szavával sem értek egyet, de utolsó leheletemig küzdeni fogok azért a jogáért, hogy elmondhassa, amit akar". S még csak annyit, hogy az előtte való héten a TV 2 műsorában azt mondtam a szerzői jogi törvényt elfogadó parlamenti képviselőnek és a művelődési miniszter tanácsadójának, amiben a francia felvilágosodás másik óriásával, Jean Jacques Rousseau-val együtt vallok: „Amikor egy idegen országba megyek, nem azt nézem, hogy milyenek a törvényei, hanem azt, hogy az emberek betartják-e".

Rousseau és Voltaire egyaránt az ember felől nézte a világot, a jogot, az erkölcsöt. A törvényalkotók és döntéshozók a törvény felől nézik. A bölcs, a józan, vagy a gyakorlatias ember a társadalom felől. Olvasóim engedelmével a gyakorlatias és a józan kategóriájába illőnek vélem magam (mert a régi római közmondás szerint, ha hallgattam volna, bölcs maradtam volna), ezért máris rátérnék szokásos, gyakorlatias okfejtésemre, hiszen a mai nap estéjén megkezdődik a karácsonyi nagy menetelés első szakasza: a Műgyűjtők Galériájának év végi festményárverése.

Délután öt órakor a Feneketlen tóval szemközti József Attila Gimnázium dísztermében (a MG szokásos árverési helyszínén) összesen 217 festmény és grafika kerül az árverést vezető Virág Judit kalapácsa alá a beadók jóvoltából. Ennek a szép anyagnak, amely az elmúlt héten megtekinthető volt a Kossuth Lajos utcai galériában, összesen több mint 24 millió forint a kikiáltási ára. Összehasonlítva a tavaly karácsonyi MG árveréssel, akkor 234 tétel szerepelt és az összkikiáltási ár kereken 23 millió forint volt. A tételek átlagára tehát valamelyest emelkedett, de nem a hivatalosan elismert és közzétett infláció arányában. A tavalyi tétel-átlagár 98.290 forint volt, az idei: 110.663 forint. Ha a hivatalos inflációs emelkedéssel súlyoznánk a tavalyi kikiáltási átlagárat, akkor az idén 118.932 forint lenne. Márpedig most kevesebb. Talán bölcsebbek leszünk ma este, az árverés után, a leütési árak ismeretében.

Tény, hogy tavaly 197 tétel kelt el 15 millió forint körüli kikiáltási áron (a 37, megmaradt tétel tehát 8 millió forint értékben arra mutat, hogy a túl magasról indítani szándékozott képek sültek be elsősorban — ezek kikiáltási átlagára több mint 216 ezer forint volt) — a százezer körüli összkikiáltási ár az elkelt tételek kikiáltási árához viszonyítva majdnem 25 százalékkal magasabb. A végül megvett képek és grafikák kikiáltási átlagára 76.142 forint volt, míg ezeknek a leütési átlagára kevés híján 123 ezer forint lett. Orwellnek teljesen igaza volt, az 1984 egyik közkeletű megállapítása az aukciós műkereskedelemre nézve is igaz: aki a múltat birtokolja, azé a jövő. Olvasóim a tanúk arra, hogy egyebet sem teszek hétről hétre, minthogy világosan kirajzolódó vonalakat húzok az ismert múlt felől a bizonytalan jelenen át a kétséges jövő felé. S aztán — amikor a mai este is a többihez hasonlóan múlttá válik — szembesítem írásba adott elemzéseimet és jóslataimat a tényekkel. Az említett inflációs ráta egyébként véleményem szerint azért nem emelkedett a műkereskedelemben a pénzromláshoz hasonló mértékben, mert ez a tevékenység, mint a piac reagálásaira érzékenyen válaszoló szelete a gazdasági életnek, már hosszabb ideje nem érvényesíti az eladási árakban az inflációt. Fontosabb ugyanis, hogy a kereskedő egyáltalán eladjon, mint az, hogy a korábbi években kialakult hasznát érvényesítse. De ez nem folyhat a végtelenségig.

A kereskedelem — és benne a műkereskedelem — elismerem, erkölcstelen munka: a kereskedő több pénzért adja el azt a tárgyat, amit megvesz. A középkori keresztény valláserkölcs ezért is tiltotta a kereskedelmi ügyleteket (és ezt a tevékenységet átengedte a más vallásúaknak: kárhozzanak el ők). A műkereskedelem is elviseli egy ideig az átlagosnál alacsonyabb hasznot, aztán majd ki-ki bezárja a boltját. Az évi 4,3 milliárd forintot forgalmazó BÁV Rt. úgy próbálja meg áthidalni a lehetetlent, hogy az aukciós tételek árait olyan alacsonyról indítja, amennyire csak megteheti. (Ez, mint köztudott, csak a tételt beadó korábbi tulajdonos egyetértésével lehetséges.) Alacsonyabb árkategóriákban egyelőre így még működik a piac. Magam is többször megírtam e hasábokon, hogy az ilyen esetekben el lehet még adni a régiségtételt, s többnyire többszörös licitáron, de inkább úgy fogalmaznám, hogy reális piaci áron. Magasabb árkategóriákban viszont már veszedelmesebb dolog túlságosan alacsonyról indítani egy-egy értékesebb tételt, mert bizony megeshet, hogy a valódi, érvényes árnál jóval alacsonyabban ütik le a szóban forgó tételt és akkor valóban mindenki rosszul jár. Nemcsak a tétel beadója és az árverő cég, hanem az új tulajdonos is, mert az csak az első pillanatok látszólag felhőtlen boldogsága, hogy milyen olcsón és jól vásárolt, de amikor majd el szeretné adni: kínkeservvel ad túl rajta, jóval mélyebb áron, mint gondolná és talán egyetlen fillér haszon nélkül, legfeljebb csak annak örülhet, hogy viszontlátja a befektetett pénzét.

Mert ha egy válsággal küzdő gazdaság műkereskedelmi forgalmában egy szép és értékes régiség 100 forint helyett csak 80-ért adható el, akkor annak a tárgynak vagy az a pillanatnyi reális ára, bárhogy fáj az eladónak, vagy 100 forint, plusz a 10-20-30 százalékos kereskedelmi árrés — de máskor, máshol. Addig is üljön rajta szépen a tulajdonosa, ha bírja cérnával és várjon a jobb időkre. Hogy ettől a műkereskedelem leül és megszűnik? Kit érdekel?

Akit azonban még érdekelne, annak szíves-örömest leírom, hogy a MG aukcióján a 217 tételből összesen csak egyetlenegy indul egymillió forinton felüli kikiáltási árról, Ferenczy Károlynak egy védett, 100x73 cm-es, olaj-vászon festménye, a Szobalány című. Kikiáltási ára 1,5 millió. A kalapács alá vitt tételeknek egyébként több mint a hetven százaléka 100 ezer forinton aluli kikiáltási árról indul, százezer és félmillió közt valamivel több mint 25 százalék, félmillión felül pedig összesen négy tétel, az előbb említett Ferenczy festménnyel együtt. Erre azt mondhatnám, hogy igazán szolid árfekvés, s talán ez a — sávokra bontott — kikiáltási árértékelés még az átlagárnál is ékesszólóbban mutatja, hogy labilis és kiszámíthatatlan gazdasági élet közepette csak nagyon kedvező árajánlatokkal lehet műkereskedelmi befektetésre csábítani azt, akinek van még valamelyes szabadon felhasználható tőkéje.

Rippl-Rónai József: Apám és anyám FOTÓ: SULYOK MIKLÓS

A MG régi és jól bevált szokása szerint főként a XIX. század második felének és a XX. századi magyar művészet jeles képviselőinek alkotásaiból állt össze az árverés anyagának derékhada, a legismertebb és legjelesebb nevekből ideírnék egy egy betűrendbe szedett sort. Anna Margit, Ámos Imre, Barcsay Jenő, Bálint Endre, Benczúr Gyula, Bernáth Aurél, Bortnyik Sándor, Csók István, Czigány Dezső, Czóbel Béla, Derkovits Gyula, Edvi Illés Aladár, Egry József, Ferenczy Károly, Feszty Árpád, Frank Frigyes, Gábor Jenő, Glatz Oszkár, Gruber Béla, Iványi Grünwald Béla, Kádár Béla, Kmetty János, Koszta József, Marosán Gyula, Mattis-Teutsch János, Márffy Ödön, Mednyánszky László, Molnár C. Pál, Nagy István, Nemes Lampérth József, Orbán Dezső, Perlrott Csaba Vilmos, Rippl-Rónai József, Rudnay Gyula, Scheiber Hugó, Szőnyi István, Telepy Károly, Thorma János, Tornyai János, Tóth Menyhért, Vaszary János, Zemplényi Magda. Ha most a legmagasabb induló árra értékelt tíz-tizenöt festményt is ideírom, kétségtelen, hogy lesz átfedés, de így érdekes az összkép.

Egyre jobban felpörögnek az események, már megjelent a Nagyházi Galéria katalógusa (árverés december 6-7-én), nemsokára megnyílik a BÁV aukciós kiállítása (árverés 13-14-15-én), múlt szombaton volt a Honterus Antikvárium sikeres könyvárverése, e héten kaptam meg a Kárpáti és Szőnyi Antikvárium árverési katalógusát (a tavalyi sikeres első árverésük után idén december 5-én tartják 400 tételes második könyvárverésüket a Váci utcai Nemzetközi Kereskedelmi Központban), lezajlott a BÁV ékszer-grafikai kamaraárverése, valamint a soproni Masaman BT harmadik művészeti árverése, most mégis a második debreceni műtárgyaukcióról írnék, mert a szervezők megküldték a nyomdába került katalógus korrektura-példányát, csakhogy mielőbb eljuttathassák az érdeklődőkhöz az információt.

Ezen az árverésen, amelyet december 8-án tartanak az Aranybika szállóban, 143 tételnyi festmény, 5 tételnyi grafika, 46 tételnyi ékszer, 16 tételnyi szobor és plasztika, 17 műtárgy és 9 bútor várja a licitálókat. Neves festők művei jó árakon (Csók István, Frank Frigyes, Glatz Oszkár, Holló László, Iványi Grünwald Béla, Kohán György, Mattioni Eszter, Molnár C. Pál, Rudnay Gyula, Than Mór, Tornyai János és Reich Károly nevét emelném ki). Ami az árakat illeti, azok arról vallanak, hogy a műkereskedelemben már jószerével nincs különbség a főváros és a vidék közt, ami nézetem szerint természetes.

Kenessei András

A MŰGYŰJTŐK GALÉRIÁJÁNAK ÁRVERÉSI ANYAGÁBÓL

Szerző, mű, méret, technika	Kikiáltási ár (ezer Ft)
XVII. sz. északolasz festő: Mitológiai jelenet (o-v) 150x210	750
Telepy Károly: Folyópart csónakkal (o-v) 50x90	400
Tornai Gyula: Éneklő gésa (o-v) 121x1[illegible]6	360
Benczur Gyula: Ülő lány (o-v) 61x48	400
Mednyánszky László: Hegyvidéki táj tóval (o-v) 80x100	350
Mednyánszky László: Forrásnál (o-v) 7[illegible]x55	350
Benczur Gyula: Rózsák kosárban (o-v) 100x70	360
Koszta József: Vihar előtt (o-v) 61x65	450
Csók István: Báthori Erzsébet (o-v) 53x45	350
Márffy Ödön: Csendélet (o-v) 61x81	350
Csók István: Züzü a bölcsőben (o-f) 65x82	600
Rippl-Rónai József: Apám és anyám (o-v) 60x81	500
Ferenczy Károly: Szobalány (o-v) 100x73	1500
Mattis-Teutsch János: Vörös-kék-zöld kompozíció (o-k) 49x40	500
Egry József: Badacsony (p-p) 80x114	400

Az ACER nyerő lapjai

A kártyában szerencse kell a nyerő lapokhoz. Az üzleti életben a sikert nem bízhatja a szerencsére, önnek biztosra kell mennie. Az ACER ezt a biztonságot kínálja a három ásszal, az AcerAltos 7000, az AcerPower 560 és az AcerNote 300C számítógépekkel. Ezekben a gépekben az erő, a megbízhatóság és a könnyű kezelhetőség párosul a meggyőző ár/ teljesítmény aránnyal. Válassza bármelyiket – ön csak nyerhet.

Hálózati kiszolgáló – AcerAltos 7000

A cserélhető processzoros AcerAltos 7000 tökéletes biztonságot, hatalmas teljesítményt és könnyű bővíthetőséget nyújt a felhasználóknak. Cserélhető processzora lehetővé teszi, hogy a szerver teljesítménye együtt növekedjen a feladatokkal.
AcerAltos 7000 Series (32/64 bit – MP System)
2×540 MB Fast SCSI–II HDD–vel
i486 DX2/66 MHz processzor, EISA + VL Bus, 8MB RAM, 256 kB Cache, View 33DL 14 inch monitor
Pentium 60 MHz processzor, EISA + VL Bus, 8MB RAM, 512 kB Cache, View 33DL 14 inch monitor
Pentium 90 MHz processzor, EISA + VL Bus, 8MB RAM, 256 kB Cache, View 33DL 14 inch monitor
Ára: 429 300 forint + áfától

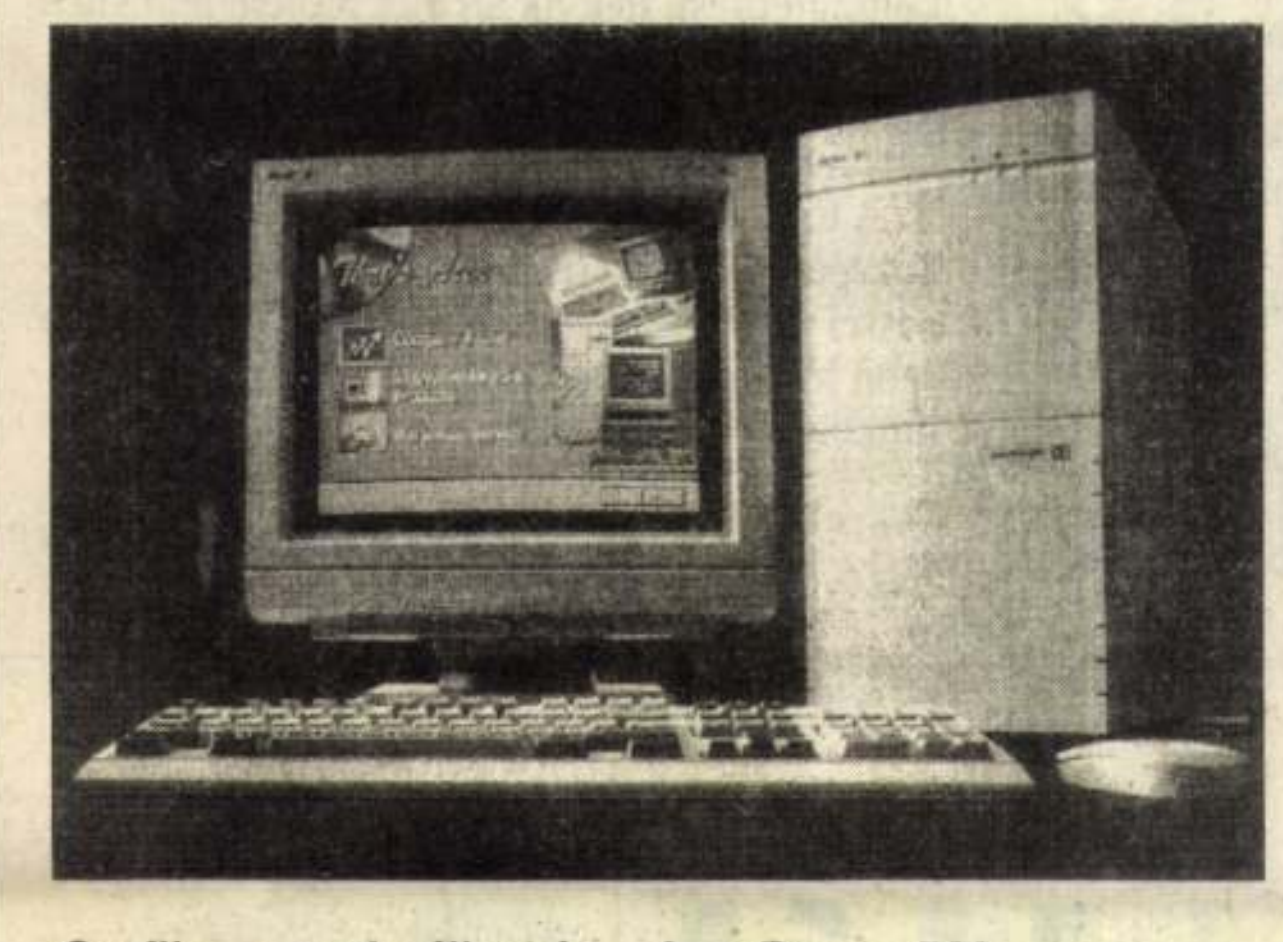

Grafikus munkaállomás – AcerPower 560

A Pentium processzoros AcerPower 560 a grafikus munkaállomások új nemzedéke. A PCI bus, a special grafikus kártya a legkényesebb feladatok elvégzésére is alkalmassá teszi.
AcerPower 560 – ISA/PCI – V12 Pentium 5 ISA és 3 PCI csatlakozó
Pentium 60 MHz processzor, 8 MB RAM, 256 kB Cache, P50e VGA–PCI Accelerator, 420 MB HDD, Windows for Workgroups, DOS US ver., keyboard, AcerView 76i 17 inch monitor
Ára: 409 800 forint + áfa

Az állandó utitárs – AcerNote 300C

Az AcerNote számítógépekben a fejlett technológia, a magas műszaki színvonal és teljesítmény párosul a kis mérettel és az alacsony súllyal. Az AcerNote PCMCIA csatlakozón keresztül bővíthető, így nem csak utitársként de teljes értékű asztali munkaállomásként is használható.
AcerSubNote – 300C-486SX–33MHz, 4 MB RAM, 260 MB HDD, PCMCIA–III csatlakozó, TrackBall mouse, NiMH akkumulátor, Color Passive Display, Windows, külső FDD
Ára: 270 200 forint + áfa

ACER COMPUTER

Képviseleti iroda
H–1118 Budapest, P.O.B. 406 Dayka Gábor utca 3. B I/1.
Telefon/Telefax: 209-2056 Telefon: 166-6811/557

Az Acer Computer magyarországi forgalmazóinak listája:

3S Computer Szeged Telefon: (62)326-277 Telefax: (62)326-347
ADATREND Budapest, Telefon: 178-4200, 280-1390 Telefax: 147-1732
APEL Kft. (fax distributor) Budapest, Telefon: 251-1963
ARECO Systems Kft. Budapest, Telefon: 116-9450 Telefax: 135-8922
BOTONDSOFT Kft. Bonyhád, Telefon: (74)351-657 Telefax: (74)351-627
COMPUTERLAND Kft. Budapest, Telefon: 188-7992, 188-8340 Telefax: 188-2118
COMPFERR Kft. Dunaújváros, Telefon: (25)383-882 Telefax: (25)383-444
CONTROLL Kereskedőház Kft. Budapest Telefon: 215-0160 Telefax: 215-7392
CONTROLL-Szeged Szeged, Telefon: (62)321-689, (60)381-700 Telefax: (62)326-905
DATEX Kft. Szekszárd, Telefon: (74)312-022 Telefax: (74)319-790
DUNA ELEKTRONIKA Rt. Budapest, Telefon: 267-1092, -94 Telefax: 267-1095
EC-CO Kft. Budapest, Telefon/Telefax: 202-7456
HC TRADE Pécs Telefon/Telefax: (72)324-721
HORNIMPEX Rt. Budapest, Telefon: 210-1594, 113-7068 Telefax: 113-7817
HUMANSOFT Kft. Budapest, Telefon: 163-2879 Telefax: 251-3673
INFOLAND Kft. Budapest, Telefon/Telefax: 155-8560 06-60-313-609
INFOTRADE Kft. Miskolc, Telefon: (46)355-485 Telefax: (46)355-018
KONTRAX-TRADE Budapest, Telefon: 252-2111 Telefax: 252-5768
MA TRADE Budapest, Telefon/Telefax: 181-0721
MICRONETWORK Kft. Budapest, Telefon: 209-2942, -43, -44 Telefax: 166-7502
MONITOR Comp. Székesfehérvár, Telefon/Telefax: (22)312-337
OFFIX Bt. Szombathely, Telefon/Telefax: (94)330-060, 322-914
ORIGO Bt. Hódmezővásárhely, Telefon/Telefax: (62)344-272
RING COMPUTER Kft. Budapest, Telefon: 212-5875 Telefax: 212-0318
STYX Kft. Budapest, Telefon: 286-0203, (60)355-113 Telefax: 283-0535
SOMSZOLG Inf. Kaposvár, Telefon/Telefax: (82)318-904, 314-014
SZÁMPROG Kft. Békéscsaba, Telefon: (66)321-824 Telefax: (66)325-824
TELECOMP Kft. Pécs, Telefon: (72)336-665 Telefax: 326-636
Budapest, Telefon: 135-4388 Telefon/Telefax: 212-0078, 06-60-318-825
WANTEX Kft. Mátészalka, Telefon/Telefax: (44)313-555
ACER Márkaszerviz Budapest, Telefon/Telefax: 113-0621

A Lotus megteremtette az ideális számítógépes környezetet a csoportos munkavégzéshez

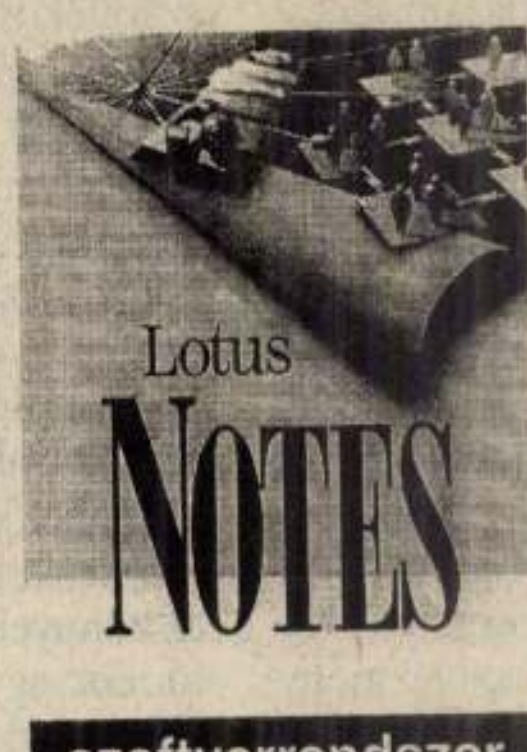

szoftverrendszer

rend és szabadság az információáramlásban

Lotus. Working Together

Tőlünk PÉNZTÁRGÉPÉVEL és MÉRLEGÉVEL
FIZETÉS NÉLKÜL KISÉTÁLHAT...
előleg nélkül, 6 havi részletre
TEC-Toshiba
Japán csúcstechnikát kaphat!
"A VEZETŐ MÁRKA"
tel.: 260-4748, 261-6193, 260-9788
Országos szervízhálózat!!!!

VÉGELSZÁMOLÁSHOZ tanácsadás, közreműködés!

CONCORDAT
CSŐDGONDNOK ÉS TANÁCSADÓ INTÉZET

(1118 Budapest, Késmárki utca 8.)
Telefon: 185-0816, 166-4218.
Fax: 166-5009

Rácz István ügyvezető igazgató
MH 15 838

Magyar—német vegyes tulajdonú kft.

németországi munkahelyre, acélszerkezet-gyártásban szakmai és irányító tapasztalattal rendelkező, németül jól beszélő műszaki szakembert keres vezető beosztásba.

Jelentkezni: HD Kft., Kecskemét, Dohány utca 7., levélben.

ENTAS
BANKTECHNIKA

ENTAS Kft.: 1027 Budapest II., Frankel Leó u.12.
Tel./Fax:: 212-0342, 212-0343, 175-9138

Referenciáink: Budapest Bank Rt., Kereskedelmi Bank Rt., Magyar Hitel Bank Rt., MNB, OTP Bank Rt., Postabank Rt., MALÉV, ORFK, Ibusz, stb.

- 8 féle bankjegy- és okmányvizsgáló készülék, különféle bankjegyszámláló gépek
- Bankjegy- és rolnicsomagoló berendezések
- Valutatájékoztató software a bankjegyek és biztonsági elemeik bemutatására

Kérésére részletes tájékoztatót küldünk!

jelezve, hogy Ödön gyűjtői érdeklődése a Nyolcak, ill. a nagybányai fiatalok, a magyar fauve-k, a neósok, Czóbel, Kmetty, Perlrott Csaba és mások felé irányul. Az akkor legmodernebbeket, egyenesen Párizsban tanulókat, Matisse és Cézanne köréből inspirálódókat, az új festőiség, a merész színakkordok, a megszelidült nagybányai tradíciókkal szembehelyezkedő lázadókat, azoknak is jobbára friss, vázlatos-ígéretes munkáit gyűjtötte Ödön bácsi. Hogy mennyire volt előrelátó, biztos ízlésű, saját korát egy évszázaddal megelőző azt jól mutatja, hogy nálunk csak az utóbbi évtizedben, a nagybányai művészet újraértékelése mellékvizén kezdtünk – műveik egy részét számbavéve – magyar fauve-król, Matisse magyar tanítványairól, neósokról, magyar vadakról beszélni. Talán a mostani párizsi nagy fauve-kiállítás kiköveteli a régen sürgető, de legkésőbb 2005-ben évfordulósan aktuális összefoglalókat.

Rippl, Tucsics és más rajzokon, festményeken megrögzített Ödön-portré is egyedi, egyéni. Hol szinte világfiként, fehér kalapban, türkiz háttér előtt jelenik meg; máskor pedig magánmúzeuma gondjai közepette törődötten. Vagy Lajossal, testvérével együtt már-már nagyvilágias biztonsággal.

Aki a festő Rippl-nek *Ödön öcsém* vagy *Édes Ödönöm*, az Bernáth Aurélnak a *Mesterem* titulust kiérdemlő mentor és *Ödön bácsi* természetesen. A somogyi gyűjtők, múzeumalapító gyűjteményfejlesztők klasszikusa, a modern művészet terjesztője a most megnyíló gyűjteményi állandó kiállításával: a következő évezredbe, a 21. századba is.

Alakját egyik Rippl-rajzról hitelesen megidéző Bernáth Aurél így jellemzi: „Nyugalma, okos érdeklődő tekintete, tömény életbölcsessége, a lazaság szeretete, humora, vidékiessége, az édes kisember komoly érdeklődése mindmind kifejezésre jut a rajzon.

Még a zilált nyakkendője is hiteles (...) Ilyen múltszázadból átmentett, keményített fehér gallért viselt. (...) S ott van gomblyukában a kedves szalmavirág is. Egyedül ő tűzte ki Kaposban. Ha nyaranta megindultunk kis házából a Turul felé – mindig szakított magának kertjében egyet. Feltűnő virág a szalmavirág a gomblyukban. De ő megenghedhette magának ezt a feltűnő jelvényt. Mert jelvény volt. Jelvénye az egyszerűségnek, a jó kedélynek, a szép szeretetének és a szép hirdetésének. Jelvénye volt a kötetlenségnek is a begombolkozó polgári elegancia ellen. Mert a polgárok pénz vagy ízlés híján még nem tudták kellően utánozni az arisztokrácia laza és sose divatos öltözködését, de vágyukban, hogy elérjék azt, félszegen feszengtek". Rippl-Rónai József, a „mi festőnk" kitűnő művekkel, a testvéri szeretet adományozta alkotásokkal van jelen – más művekkel együtt – a kaposi állandó tárlaton.

SÜMEGI GYÖRGY
művészettörténész

NÉHÁNY GONDOLAT A MEGYEI MÚZEUM 1999. ÉVI MUNKÁJÁRÓL, A 2000. ÉVI TERVEIRŐL

Az 1999-es esztendő a megyei múzeumi szervezet életében több szempontból is jelentős. Az év utolsó napjaiban fejeződött be a főépület (volt Vármegyeháza) felújításának legfontosabb szakasza. A kétéves rekonstrukció során teljesen újjávarázsolták az épület nyugati szárnyát, az utcai homlokzatot és saját hőközpontot is kialakítottak. Az itt dolgozó szakembereket dícséri, hogy a felújítás alatt is üzemelt a múzeum. Négy állandó és tizenegy időszaki kiállítás gondoskodott arról, hogy a nehéz körülmények között se veszítsük el látogatóinkat. Számuk az 1998-as 9837 főről 14 167 főre nőtt. A teljes megyei múzeumi hálózat és kiállítóhelyek látogatóinak száma is nőtt (136 475 főről 141 485 főre).

Szinte valamennyi korosztálynak rendeztünk múzeumpedagógiai foglalkozásokat. Különösen sikeresek voltak a kézműves programok, a nyitott napok, a szennai játszóházi programok. Saját szervezésű tárlatvezetések száma 48 volt. Nagy érdeklődéssel kísért művészeti konferenciát szerveztünk Kozma Lajos munkásságáról.

Több országos és nemzetközi konferencián szerepeltek munkatársaink. Helyi és országos folyóiratokban 33 tanulmányunk jelent meg. Több értékes kiállításvezetőt, katalógust jelentettünk meg.

A somogyi települések rendezési terveivel összefüggésben 101 régészeti szakvéleményt adtunk ki.

Tizennégyen vettek részt szervezett továbbképzésen, közülük négyen Ph.D. fokozatot szereznek.

Az év legnagyobb vállalkozása az M7-es autópálya és a Kaposvárt elkerülő 61-es főút régészeti feltárása volt, mintegy 80 ezer m^2-ben. De tovább folytattuk a kis-balatoni, a somogyi vaskohászati lelőhelyek kutatását, feltárását is. Bodrog-Alsó-Bűn került elő az országos visszhangot is kiváltó rovásírásos fúvókatöredék.

A múzeumi gyűjtemény nemcsak a régészet területén, hanem más tudományágaknál is gyarapodott, pl. a néprajzi gyűjtemény a „Somogy megye népművészete" című kötethez kapcsolódó fotóanyaggal bővült jelentősen.

Az újkortörténet több ezer darabos jelvény- és kitüntetés-gyűjteménnyel gyarapodott.

A szakmai munkát döntően 1999-ben is külső forrásokból finanszíroztuk. Ennek érdekében 44 pályázatot nyújtottunk be, amelyből 16 realizálódott,